

Αρ. 26: 6270/98

CONSTANTINI MANASSIS BREVIARIUM CHRONICUM

Για τὴν Επισκοπικὴν Βιβλιοθήκην
Ἐξουσίας καὶ Ἱεροσολύμων
μεγάλου ἱερογλυφοῦ Σειγῆς

29/5/1988

Μαυφίδης

CORPUS FONTIUM
HISTORIAE BYZANTINAE

CONSILIO SOCIETATIS INTERNATIONALIS STUDIIS
BYZANTINIS PROVEHENDIS DESTINATAE EDITUM

VOLUMEN XXXVI/1

CONSTANTINI MANASSIS BREVIARIUM CHRONICUM

RECENSUIT
ODYSSEUS LAMPSIDIS

SERIES ATHENIENSIS

EDIDIT
ACADEMIA ATHENIENSIS

CONSILIO
INSTITUTI GRAECOROMANAE ANTIQUITATIS
AUCTORIBUS EDENDIS DESTINATI

ATHENIS MCMXCVI

CONSTANTINI MANASSIS
BREVIARIUM CHRONICUM

RECENSUIT
ODYSSEUS LAMPSIDIS

PARS PRIOR
PRAEFATIONEM ET TEXTUM CONTINENS

ATHENIS
APUD INSTITUTUM GRAECOROMANAE ANTIQUITATIS
AUCTORIBUS EDENDIS DESTINATUM
ACADEMIAE ATHENIENSIS
MCMXCVI

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐπὶ σαράντα καὶ περισσότερα χρόνια ἐρεύνησα τὸ βίο τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα του τῆ Χρονικῆ Σύνοψη. Ἡ ἔρευνά μου αὐτὴ τὰ τελευταῖα δεκαπέντε χρόνια ἀποσκοποῦσε ἰδιαίτερα σὲ μιὰ νέα κριτικὴ ἔκδοση τῆς Χρονικῆς Συνόψεως. Ὅταν ὅμως ἀπέκτησα συνολικὴ εἰκόνα τῶν προβλημάτων πού θὰ εἶχα νὰ λύσω, δὲ φαντάστηκα ὅτι τὰ προβλήματα αὐτὰ θὰ πληθύνονταν τόσο πολὺ μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἔρευνας. Κάθε τόσο καὶ ἓνα καινούργιο πρόβλημα καὶ μιὰ καινούργια ἀπορία παρουσιαζόταν. Πράγματι πολὺ λίγα στοιχεῖα μέχρι τότε ἦταν βέβαια γιὰ τὸ βίο τοῦ Κ. Μανασσῆ καὶ λιγότερα ἀκόμα γιὰ τῆ Χρονικῆ Σύνοψη. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἀκόμα, πού οἱ ἐρευνητὲς παραδέχονταν ὡς βέβαια, δὲν ἦσαν, ὅπως ἀποδείκνυε ἡ ἐπισταμένη διερεύνησή τους, πλήρως τεκμηριωμένα πορίσματα:

—Πότε γεννήθηκε ὁ Κωνσταντῖνος Μανασσῆς, πότε συνέγραψε τὴ Χρονικὴ Σύνοψη, πότε πέθανε καὶ πολλὰ ἄλλα ἐρωτήματα διαρκῶς ζητούσαν ἀπάντηση. Καὶ αὐτὰ γιὰ τὸ βίο τοῦ συγγραφέα.

—Τὸ ἔργο τὸ ἴδιο, ἡ Χρονικὴ Σύνοψη, πού οἱ ἱστορικοὶ τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας — μὲ ἐξαίρεση λίγους ἐρευνητὲς — γνώριζαν μόνο ἀπὸ ὅσα ὁ Κ. Krumbacher ἀνέγραψε στὴν Ἱστορία του, δημιουργοῦσε γιὰ τὸν ἐρευνητὴ σὲ κάθε βῆμα ἀπορίες καὶ μεγάλο προβληματισμό. Ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν χειρογράφων πού περιεῖχαν τὴ Χρονικὴ Σύνοψη ἐμφάνιζε καὶ μόνο μὲ τὸ πλῆθος του μιὰ πολὺ μεγάλη δυσχέρεια γιὰ τὴ μελέτη τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ. Ἡ λήψη φωτογραφιῶν — παλαιότερα ἀρκετὰ δυσχερῆς, τώρα μᾶλλον εὐκόλη —, ἡ μελέτη τους καὶ ἰδίως ὁ παραμερισμὸς χειρογράφων ἀπὸ τὴ μέλλουσα κριτικὴ ἔκδοση ἀπαιτοῦσε χρονοβόρα καὶ ἐπίμονη ὑπομονὴ καὶ πολὺπλευρὴ φιλολογικὴ διερεύνηση. Τὸ ἀποδεικνύει ἡ ἔκταση τοῦ κριτικοῦ ὑπομνήματος καὶ τοῦ ὑπομνήματος πηγῶν τῆς ἐκδόσεως, παρὰ τὴν προγραμματισμένη προσπάθειά μας νὰ περιοριστοῦν στὸ ἀπολύτως, κατὰ τὴν κρίση μας, ἀναγκαῖο καὶ ἀπαραίτητο.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι στὴν πολυετὴ αὐτὴ ἐρευνητικὴ πορεία μου βρῆκα πρόθυμη συμπαράσταση ἀπὸ πολλὰ πρόσωπα, ἰδρύματα, βιβλιοθηκὲς καὶ κέντρα ἐρευνῶν. Ἐντούτοις ἀπὸ ἓνα πολὺ μικρὸ ποσοστὸ — ἀλλὰ πάντα ὡς ἐξαίρεση — δὲν ἔλειψε μιὰ σχεδὸν ἀρνητικὴ ἀνταπόκριση. Ἀνά-

Copyright © 1996 by
Ἄκαδημία Ἀθηνῶν

Κέντρον Ἐκδόσεως Ἔργων Ἑλλήνων Συγγραφέων

Ἀναγνωστοπούλου 14 - 106 73 Ἀθήνα

ISBN set 960-7099-39-7

ISBN 960-7099-37-0

μεσα στις πάμπολλες περιπτώσεις που στάθηκαν συνεπικοί στις προσπάθειές μου θυμάμαι με ευγνωμοσύνη το Ίνστιτούτο du Texte Grec στο Παρίσι και τον αείμνηστο σεβαστό φίλο M. Richard. Πολλές φορές χωρίς αμφιβολία καταγράστηκα της καλοσύνης του, όταν οι προσωπικές μου αιτήσεις στις διάφορες βιβλιοθήκες δεν έφερναν αποτέλεσμα.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν συμπεριέλαβε τὴν ἔκδοση τῆς Χρονικῆς Συνόψεως στὴ Series Atheniensis τοῦ Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Ὁ καθηγητὴς κ. Ν. Κονομῆς, ποὺ ὀρίστηκε ἀπὸ αὐτὴν ὡς ἐπόπτης τῆς ἐκδόσεως, διάβασε τὸ χειρόγραφο καὶ πρότεινε μὲ μεγάλη διακριτικότητα καὶ ἄκρα εὐγένεια βελτιώσεις τόσο στὴν εἰσαγωγή ὅσο καὶ στὸ κείμενο καὶ στὰ ἄλλα τμήματα τοῦ ἔργου. Τὸν εὐχαριστῶ γιὰ τὸν κόπο ποὺ κατέβαλε ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς ἐποικοδομητικὲς του προτάσεις.

Σημειῶνω ἀκόμα τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴ συμβολὴ τοῦ Κ.Ε.Ε.Ε.Σ. τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖο ἐπέλεξε ὕστερα ἀπὸ σχετικὸ διαγωνισμὸ τὸ τυπογραφεῖο καὶ συνέβαλε στὴν καλύτερη τεχνικὴ παρουσίαση τῆς ἐκδόσεως.

Εὐχαριστίες ὀφείλω καὶ στὸν κ. Dr. Klaus Meyer, Διευθυντὴ τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος μὲ ἐξαίρετο φιλεπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον ἀνέλαβε καὶ σ' αὐτὴν τὴν ἔκδοση τὴν ἀνάγνωση καὶ βελτίωση τοῦ λατινικοῦ κειμένου τοῦ εὑρετηρίου κυρίων ὀνομάτων (Index nominum).

Ἀπὸ τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα μὲ βοήθησαν τόσο στὴν προσέγγιση δυσεύρετων ἢ καὶ ἀνεύρετων δημοσιευμάτων ὅσο καὶ στὴν ἀπόκτηση φωτογραφιῶν ἀπὸ τὰ πολυπληθῆ χειρόγραφα τῆς ΧΣ, ὀφείλω νὰ μνημονεύσω, χωρὶς νὰ λησμονήσω ὅλους τοὺς ἄλλους, τὶς κυρίες L. Michaelsen Dr. phil., καὶ Μ. Γεωργουλοπούλου-Δεληβορριά, ἱστορικὸ - φιλόλογο.

Τέλος τὴ δακτυλογράφηση τοῦ ὅλου ἔργου καὶ τὴ διόρθωση τῶν τυπογραφικῶν δοκιμῶν ἐπιμελήθηκε ἡ Ἀριάδνη Ραζῆ.

Αὐγούστος 1995

ΟΔ. ΛΑΜΨΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- W. F. Bakker - A. van Gemert, Ἱστορία τοῦ Βελισαρίου. Κριτικὴ ἔκδοση μὲ εἰσαγωγή, σχόλια καὶ γλωσσάριο, Ἀθήνα 1988.
- A. Βασιλικοπούλου - Ἰωαννίδου, Ἡ ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων κατὰ τὸν 1β' αἰῶνα εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ὁ Ὅμηρος, Ἀθήναι 1972.
- H. - G. Beck, Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich, Μόναχο 1959.
- N. A. Bees, Manassis, der Metropolit von Naupaktos, ist identisch mit dem Schriftsteller Konstantinos Manassis, BNJ 7 (1928-1929) 119-30.
- C. de Boor, Römische Kaisergeschichte in byzantinischer Fassung, BZ 2 (1893) 202-06. Robert Browning, Notes on Byzantine Prooimion, WBS I Supplement, 1966, σ. 20-29. — (ἑλλην. μετάφραση Μ. Μαντουβάλου), Ὁ Μαρκιανὸς ἑλληνικὸς κώδικας, Πarnaσσός 15 (1973) 506-19, καὶ ἰδίως σ. 507, 510/11.
- M. E. Colonna, Gli storici bizantini dal IV al XV secolo. I. Storici profani, Νεάπολη 1956, σ. 78-80.
- F. Cumont, Anecdota Bruxellensia. I. Chroniques byzantines du ms. 11376, Γάνδη 1894.
- I. Dujcev, Die Miniaturen der Manasses-Chronik, Σόφια - Λιψία 1965.
- B. Filow, Les miniatures de la Chronique de Manassès à la Bibliothèque du Vatican, Σόφια 1927.
- Carlo Gallavotti, Nota sulla schedografia di Moscopulo e suoi precedenti fino a Teodoro Prodromo, Boll Class, Serie 3, fasc. 1, 1983, σ. 3-35.
- R. Goossens, Quelques remarques sur la tradition manuscrite de la «Chronique» de Constantin Manassès, SBN 5 (1939) 470/71.
- H. Grégoire, Un continuateur de Constantin Manassès et sa source, Mélanges G. Schlumberger II, Παρίσι 1924, σ. 272-81.
- W. M. Hayes, Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Greek Ms 1: Constantine Manasses Compendium Chronicum, Mediaeval Studies 39, 1977, σ. 160-76.
- F. Hirsch, Byzantinische Studien, Λιψία 1876, σ. 404-12.
- K. Horna, βλ. πὸ κάτω, σ. CLIII.
- H. Hunger, Die hochsprachliche profane Literatur der Byzantiner. 1, 2, Μόναχο 1978, καὶ ἰδίως 1, σ. 419-22.
- Ἐμ. Κριαρᾶ, Βυζαντινὰ ἱπποτικὰ μυθιστορήματα, Βέλθανδρος καὶ Χρυσάντζα, Ἀθήναι 1955, σ. 87-130, κείμενο 101-27.

- K. Krumbacher, Geschichte der byzantinischen Litteratur von Justinian bis zum Ende des oströmischen Reiches (527-1453), Μόναχο 18972, σ. 376-80, και Κ. Κρουμβά-
χερ - Γ. Σωτηριάδη, Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, Α' 1897, Β', Γ', 1900,
καὶ ἰδίως Α', σ. 763-73.
- Κοσμᾶ Λαμπροπούλου, Ἰωάννης Ἀπόκαυκος. Συμβολὴ στὴν ἔρευνα τοῦ βίου καὶ τοῦ
συγγραφικοῦ ἔργου του, Ἀθήνα 1988.
- Ὁδ. Λαμπρίδη, Δημοσιεύματα περὶ τὴν Χρονικὴν Σύνοψιν Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ,
Ἀθήναι 1980.
- , Φιλολογικὰ εἰς τὴν Χρονικὴν Σύνοψιν Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ, ΕΕΒΣ 21
(1951) 163-73 (= Δημοσιεύματα, σ. 9-19).
- , Ἡ Χρονικὴ Σύνοψις τοῦ Μανασσῆ καὶ ἐν «ἄσμα τοῦ Γαβρῶ», Ἀρχεῖον Πόντου 22
(1958) 199-219 (= Δημοσιεύματα, σ. 23-43).
- , Οἱ Ἀθηναῖκοι κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ,
Τὰ Ἀθηναϊκά, τεύχ. 13 (1959) 17-32 (= Δημοσιεύματα, σ. 47-63).
- , Ἱστορία τῆς κριτικῆς τοῦ καιμένου καὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς Χρονικῆς Συνόψεως
τοῦ Κ. Μανασσῆ, Ὁ Βιβλιόφιλος 13 (1959) τεύχ. 1/2, σ. 3-8 (= Δημοσιεύματα,
σ. 67-72).
- , Ἡ Χρονικὴ Σύνοψις τοῦ Κ. Μανασσῆ κατὰ τὸν Bodl. Baroc. 18, Πλάτων 11 (1959)
310-56 (= Δημοσιεύματα, σ. 75-121).
- , Notes sur quelques manuscrits de la Chronique de Manassès, Akten des XI. Inter-
nationalen Byzantinisten-Kongresses, Μόναχο 1958, σ. 295-301 (= Δημοσιεύματα,
σ. 133-39).
- , Ἡ Χρονικὴ Σύνοψις τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ καὶ ἡ Ἐπιτομὴ Ἰωάννου τοῦ
Ζωναρᾶ, Νέον Ἀθήναιον 4 (1963) 3-20 (= Δημοσιεύματα, σ. 143-60).
- , Ὁ Ἀθηναϊκὸς κώδιξ 1207 τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ,
Πλάτων 15 (1963) 71-86 (= Δημοσιεύματα, σ. 163-78).
- , L'édition critique de la Chronique de Manassès, Actes du XIIe Congrès Interna-
tional des Études Byzantines II (1964) 373-77 (= Δημοσιεύματα, σ. 181-85).
- , Ἀναμνήσεις ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων εἰς τὴν Χρονικὴν Σύνοψιν Κωνσταν-
τίνου Μανασσῆ, Πλάτων 17 (1965) 186-92 (= Δημοσιεύματα, σ. 189-95).
- , Ἡ «ἀκουστικὴ» μετρικὴ τοῦ δεκαπεντασυλλάβου ἐν τῇ Χρονικῇ Συνόψει Κων-
σταντίνου τοῦ Μανασσῆ, Πλάτων 19 (1967) 315-27 (= Δημοσιεύματα, σ. 199-211).
- , Τὸ λεξιλόγιον τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ ἐν τῇ Χρονικῇ Συνόψει, Πλάτων 23
(1971) 254-77 (= Δημοσιεύματα, σ. 245-68).
- , Eine cypriotische Handschrift der Chronik von Konstantinos Manasses, Πρακτικὰ
τοῦ Ἰου Διεθνoῦς Κυπρολογικοῦ Συνεδρίου, τ. Β', Λευκωσία 1972, σ. 121-41 (= Δη-
μοσιεύματα, σ. 221-41).
- , Τὰ ὀνόματα ἐν τῷ λεξιλογίῳ τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου Μανασσῆ,
Πλάτων 25 (1973) 19-70' 26 (1974) 209-22' 27 (1975) 51-89 (= Δημοσιεύματα, σ.
355-406, 409-22, 425-63).
- , Τὰ ῥήματα τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ, Βυζαντινὰ 5
(1973) 189-268 (= Δημοσιεύματα, σ. 273-352).

- , Τὰ ἐπιρρήματα ἐν τῷ λεξιλογίῳ τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μα-
νασσῆ, Ἐπ. Ἐπ. Στερεοελλ. Μελ. 6 (1976/77) 90-98 (= Δημοσιεύματα, σ. 466-74).
- , El. = Zu eliminierende Handschriften der Chronike Synopsis von Konstantinos Ma-
nasses, Erste Auswahl, Πλάτων 32 (1980) 131-35.
- , Οἱ χρονολογικοὶ στίχοι τῆς Χρονικῆς Συνόψεως τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ,
RSBSI II - 1982, 25-39.
- , Die angeblich von K. Manasses stammenden 78 neuen Chronikverse, BZ 76 (1983)
10-14.
- , Die vier Handschriften der Ausgaben der Chronike Synopsis von K. Manasses, Byz
53 (1983) 654-59.
- , Collectanea Planudea und die Chronike Synopsis von K. Manasses, BZ 77 (1984)
1/2.
- , Zur Sebastokratorissa Eirene, JÖB 34 (1984) 91-105.
- , Les «Gnomologia» tirés de la Chronique de K. Manassès, Byz 55 (1985) 118-45.
- , Παρ. = Παραμεριστέοι κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μα-
νασσῆ διὰ τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν ταύτης, Ἐπιλογὴ δευτέρα, Ἑλληνικά 35 (1984)
74-89.
- , Στίχοι τῆς «Χρονικῆς Συνόψεως» τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ εἰς παραλλαγὴν
τῆς «Ἀωνόμου Βυζαντινῆς Χρονογραφίας», Βυζαντινὰ 13 (1985) 481-85 (Δῶρημα
στὸν Ι. Καραγιαννόπουλο).
- , ΚΠαρ. = Κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως (ΧΣ) τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ
παραμεριστέοι διὰ τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν ταύτης, Ἐπιλογὴ τρίτη, Πλάτων 37 (1985)
224-38.
- , Ἐπώνυμοι γραφεῖς κωδίκων τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ,
Πελοποννησιακὰ 16 (1985/86) 43-53.
- , Verse des Konstantinos Manasses über Darius I., BZ (1987) 334/35.
- , Zur Biographie von K. Manasses und zu seiner Chronike Synopsis (CS), Byz 58 (1988)
97-111.
- , Ἀντι Μίδας γραπτέον μῦδας, Ὀνόματα, Revue Onomastique 12 (1988) 292-95.
- , Ἐνα Ἀνδριακὸ χειρόγραφο στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Λονδίνου, Θεολογία 60 (1989)
167-75.
- , Der vollständige Text der Ἐκφρασις γῆς von Konstantinos Manasses, JÖB 41 (1991)
189-205.
- , ΠΠαρ. = Πρὸς παραμεριστὸν κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου
τοῦ Μανασσῆ γιὰ τὴν κριτικὴ ἔκδοσή της, Ἐπιλογὴ τετάρτη, Βυζαντινὰ 12 (1992)
355-84.
- , «Ἡθικὸν ποίημα» καὶ Σύνοψις Χρονικὴ τοῦ Κ. Μανασσῆ, Βυζαντινὰ 17 (1994) 71-73.
- V. Laurent, Le Corpus des sceaux de l' Empire byzantin. V, I, Παρίσι 1963.
- A. Lesky, Ἱστορία τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς λογοτεχνίας (ἑλληνικὴ μετάφραση Ἀγ. Τσο-
πανάκη), Θεσσαλονίκη 1964.

- H. Lieberich, Studien zu den Proömien in der griechischen und byzantinischen Geschichtsschreibung. II. Die byzantinischen Geschichtsschreiber und Chronisten, Μόναχο 1900, σ. 54/55.
- A. Mai, Scriptorum veterum nova collectio. II. (1827), XXV, 527-55, 567sqq.
- O. Mazal, Der Roman des Konstantinos Manasses, Βιέννη 1967.
- , Zum moralischen Lehrgedicht, BZ 60 (1967) 249-68.
- E. Miller, Poèmes astronomiques de Théodore Prodromos et de Jean Camatère... Notices et Extraits des manuscrits de la Bibliothèque Nationale... 23 (1872) 2, 1-39.
- , Poème moral de C. Manassès, Annuaire de l'Association pour l'encouragement des Études grecques 9 (1875) 30-75.
- G. Moravcsik, Byzantinoturcica. I. Die byzantinischen Quellen der Geschichte der Türk-völker, I, II, Βερολίνο 1958², και ιδίως I, σ. 353/54.
- Α. Ξανάλατου, Συμβολή στην ιστορία του βυζαντινού λαού, Ἀθήνα 1940.
- G. Ostrogorsky, Geschichte des byzantinischen Staates, Μόναχο 1960³.
- E. Piccolomini, Intorna al Collectanea di Massimo Planude, RFICI 2 (1874) 101-17.
- K. Praechter, Eine vulgärgriechische Paraphrase der Chronik des Konstantinos Manasses, BZ 4 (1895) 272-313.
- , Zur vulgären Paraphrase des Konstantinos Manasses, BZ 7 (1898) 588-93.
- , Das griechische Original der rumänischen Troika, BZ 4 (1895) 519-46.
- O. Schissel, Der byzantinische Garten, Sb. Österr. Akad. d. Wissensch., phil. - hist. Klasse 221, 2 (1942).
- G. Spadaro, Reminiscenze omeriche e sofoclee in Costantino Manassis, Sicul. Gymn. 25 (1972) 212-18.
- E. Stein, Histoire du Bas-Empire. I. 1, 2 Ἀμστερνταμ 1968, II. Παρίσι, Βρυξέλλες, Ἀμστερνταμ 1949.
- O. Treitinger, Die oströmische Kaiser- und Reichsidee nach ihrer Gestaltung im höfischen Zeremoniell, Jena 1938.
- Εὔδ. Τσολάκη, Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν Σύνοψιν Χρονικὴν τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ. Α'. κώδ. 108 Ἑθν. Βιβλ. Ἑλλάδος, Ἑλληνικά 27 (1974) 148-50.
- , Συμβολή στὴ μελέτη τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Κ. Μανασσῆ καὶ κριτικὴ ἔκδοσις τοῦ μυθιοστορήματος «Τὰ κατ' Ἀρίστανδρον καὶ Καλλιθέαν», Θεσσαλονίκη 1961.
- , Γνωμικὰ ἀπὸ τὴν Σύνοψιν Χρονικὴν τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ..., Ἐπ. Ἐπ. Φίλοσ. Σχολῆς Θεσσαλονίκης 18 (1979) 485/86.
- N. B. Τομαδάκη, Τὰ εἰς -άρχης -άρχος (ρήμ. -αρχῶ) παρὰ Μανασσῆ, Ἀθηνᾶ 67 (1963/1964) 10-16.
- Αἰκ. Χριστοφιλοπούλου, Βυζαντινὴ Ἱστορία, Α', Β' Γ' Ἀθήνα 1975-1989.
- Βλέπε ἀκόμα σ. CLIII βιβλιογραφία πὺ ἀναφέρεται στοὺς ἐκδότες τῶν μικρότερων ἔργων τοῦ Μανασσῆ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύνοψις Χρονικῆ — Ἱστορία τῆς ἔρευνας

Στὰ βυζαντινὰ κιόλας χρόνια διαπιστώνεται ἡ προβληματικὴ γιὰ τὴν ἔρευνα τῆς ΧΣ. Ἡ ὑπαρξὴ δύο κατηγοριῶν χειρογράφων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ ἔργου πολὺ ἐνωρὶς ἐπέσυρε τὴν προσοχὴ τῶν γραφέων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν ἀντιγραφὴ ἀνέμιξαν παραλλαγές εἴτε ὡς πρὸς τοὺς στίχους 6285 a-h εἴτε ὡς πρὸς τοὺς πρόσθετους χρονολογικοὺς στίχους. Στὴν πρώτη περίπτωση ἔχουμε π.χ. τὰ χφφ Β (Bruxell. 102) καὶ Ρ (Paris. gr. 2087), στὴ δευτέρη τὰ χφφ πὺ περιλαμβάνουν εἴτε τὸ σύνολο εἴτε μέρος μόνο τῶν χρονολογικῶν στίχων τῆς ἐκδόσεως Βόννης.

Τὴν πρώτη κριτικὴ ἔκδοσις τῆς ΧΣ παρουσιάζει ὁ γραφέας τοῦ Oxford Bodl. (Misc. 205) Auct. T. 2.5 (14ου αἰ.). Γράφει τὸ κείμενο τῆς μιᾶς παραλλαγῆς τῆς ΧΣ ἀλλὰ καὶ τὸ κείμενο τῆς ἄλλης παραλλαγῆς χρησιμοποιώντας διαφορετικοῦ χρώματος μελάνη. Ἔτσι εἴτε στὸ περιθώριο εἴτε στὸ χῶρο τῆς γραμμῆνης σελίδας καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὶς λέξεις γράφει τὶς καταλήξεις ἢ τὶς λέξεις, τὶς διαφορετικὰς ἀπὸ τὴν πρώτη παραλλαγὴ.

Μετὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους πρῶτος ὁ Ἰωάννης Leunclavius (Löwenklau) ἀσχολήθηκε μετὰ τὴ ΧΣ καὶ δημοσίευσε ἐντυπὴ λατινικὴ μετάφρασί της τὸ 1573 (Annales Constantini Manassis, nunc primum in lucem prolati et de Graecis latini facti..., Basileae 1573). Τὸ ἑλληνικὸ κείμενο τῆς ΧΣ μελέτησε κατόπιν ὁ γνώστης τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Johannes Balthasar Baumbach, ὁ ὁποῖος καὶ παρασκεύαζε ἔκδοσις μετὰ βᾶσις δύο χφφ τῆς Παλατινῆς Βιβλιοθήκης πὺ βρίσκονταν τότε στὴ Χαϊδελεβέργη (Vat. Palat. 124 καὶ Vat. Palat. 397). Ἡ ἔκδοσις ὅμως δὲν πραγματοποιήθηκε γιὰτὶ ὁ Johannes Meursius μετὰ βᾶσις τὸ χφ 124 τῆς Παλατινῆς Βιβλιοθήκης ἐξέδωσε τὸ 1616 καὶ τὸ ἑλληνικὸ κείμενο ἀλλὰ καὶ τὴ λατινικὴ μετάφρασις τοῦ Leunclavius (Constantini Manassis Annales graece et latine Joannes Meursius graece nunquam hactenus editos primum nunc vulgavit, Lugduni Bataavorum 1616).

1. Μόνον ὡς τίτλο γράφουμε τὴν ἔκφρασις «Σύνοψις Χρονικῆ», ἐνῶ, ὅπως μέχρι τώρα, ἐνᾶρθρως χρησιμοποιοῦμε τὸ γλωσσικῶς ὀρθὸ «Χρονικὴ Σύνοψις» (ΧΣ).

Παρά το ζήτημα όμως του Meursius, ή ανάγνωση της ΧΣ δεν είναι πάντα ή ορθή, ενώ από την έκδοση έχουν παραλειφθεί και στίχοι, όπως οι στίχοι bis 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis)¹ και ό στ. 6580 (στις κριτικές σημειώσεις αναφέρεται ότι παραλείφθηκε από παρόραμα του τυπογράφου). Ακόμη ό Meursius άφησε τή λατινική μετάφραση όπως είχε, άν και σε πολλά σημεία τó έλληνικό κείμενο που μετέφρασε ό Leunclavius άπειχε από τó κείμενο τής έκδόσεως του Meursius.

Τό 1655 ή ΧΣ έκδόθηκε στο Παρίσι, στο Corpus Byzantinae Historiae, με τόν τίτλο «Κωνσταντίνου του Μανασσή Σύνοψις Ιστορική. Constantini Manassis breviarium historicum ex interpretatione Joa. Leunclavii cum ejusdem et Joannis Meursii Notis. Accedit variarum lectionum libellus, cura Leonis Allatii et Caroli Annibalis Fabroti... Parisiis 1655.» Η έκδοση άφησε άμετάβλητο τó έλληνικό κείμενο του Meursius, αλλά δημοσίευσε στον ίδιο τόμο και μετά τó έλληνικό κείμενο τις παραλλαγές που παρουσίαζαν τά χφ που συμβουλευθηκε ό Λέων Άλλάτιος από τή Ρώμη και ό C. An. Fabrot από τή βιβλιοθήκη του Παρισιού.

Τό 1837 τó Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, που έκδιόταν στη Βόννη τής Γερμανίας, περιέλαβε και τή ΧΣ (Constantini Manassis Breviarium Historiae Metricum) σε έκδοση του Imm. Bekker. Στόν ίδιο τόμο ό Bekker δημοσίευσε, χωρίς νά άσκήσει έλεγχο, και τή λατινική μετάφραση, τήν όποία συμπλήρωσε μόνο σε μερικά σημεία, όπως για τούς στ. 6285a-h. Άκόμα, χωρίς νά συμβουλευθεί ό ίδιος κανένα από τά τέσσερα χφ που χρησιμοποιήθηκαν στις προηγούμενες εκδόσεις του Meursius (M) και του Fabrot (R, R, A[πιθανότατα τó Vat. Barber. 41, που γραφέας του ήταν ό Λέων Άλλάτιος]), με βάση τήν κριτική του κειμένου και τις κριτικές σημειώσεις τής παρισινής έκδόσεως, προσπάθησε νά παρουσιάσει βελτιωμένο έλληνικό κείμενο. Σε πολλά σημεία ό νέος εκδότης έπέτυχε τó σκοπό του. Έντούτοις ή έκδοση Bekker δεν ίκανοποιεί πλέον τó φιλόλογο, γιατί στο μεταξύ έχουν έντοπισθεί πάρα πολλά χφ — μερικά άρχαιότερα και άλλα περισσότερο άξιόπιστα —, αλλά ιδίως γιατί ή έκδοση αυτή δε στηρίχτηκε σε μιá νέα ανάγνωση τών τεσσάρων χφ τών προηγούμενων εκδόσεων.

Η ΧΣ στα χρόνια 1880-1910 κίνησε τó έντονο ένδιαφέρον και ως προς τήν άνίχνευση τών πηγών (F. Hirsch, K. Praechter) και ως προς τó συσχετισμό με τήν Άνώδυμη Βυζαντινή Χρονογραφία. Η έρευνα αυτή έφερε σε φώς σημαντικές ένδείξεις, που φανερώνουν ότι οι συμπλητές και

γραφείς τής ABX χρησιμοποίησαν και τή ΧΣ — και άμεσα και στην παραλλαγή τής παραφράσεως — και ότι ό συγγραφέας τής ΧΣ δεν παρέλαβε από τήν ABX τά κοινά στοιχεία που παρουσιάζονται σήμερα στη ΧΣ και στην ABX. Πράγματι οι γραφείς τής ABX κατά τήν άντιγραφή ή τήν επιμήκυνση και διεύρυνση τής λαϊκής αυτής χρονογραφίας ένύφαιναν σ' αυτήν τμήματα και από τή ΧΣ με στίχους είτε αυτούσιους ή λίγο παραλλαγμένους είτε και παραφρασμένους (Λαμψίδη, Στίχοι, 1985).

Σημαντική ύπηρεία ή έρευνα του F. Cumont (Anecdota Bruxellensia, 1894) για τó χφ B, ιδίως γιατί από τότε επικράτησε ή άποψη, ότι τó B ήταν τó άρχαιότερο γνωστό χφ τής ΧΣ και ότι μπορούσε νά χρονολογηθεί στα πρώτα χρόνια του 13ου αϊ.

Και ενώ στα 1928/29 ό N. Βέης (Manassis, der Metropolit von Naupaktos) άσχολήθηκε με τó συγγραφέα KM και όχι με τó έργο του τή ΧΣ, ή ανακοίνωση του R. Goossens τó 1937 (Quelques remarques), δημοσιευμένη δυστυχώς σε δισέλιδη περίληψη, ύπηρεία ή άφετηρία τής σύγχρονης πλέον έρευνας για τή ΧΣ. Ό Goossens αναφέρει εκεί ρητώς ότι οι χρονολογικοί στίχοι τής ΧΣ είναι μεταγενέστερες προσθήκες και ότι οι στίχοι bis (βλ. σ. XII), που παραλείφθηκαν από τις μέχρι σήμερα εκδόσεις τής ΧΣ, άνήκουν στο άθθεντικό κείμενο τής χρονογραφίας, όπως καταδεικνύεται από τήν έρευνα του B. Τό πόρισμα όμως αυτό δε φαίνεται νά είχε άπολύτως πείσει τούς συγγραφείς τής ιστορίας τής βυζαντινής φιλολογίας ή και τούς έρευνητές τής ΧΣ.

Άπό τó 1952 σε μακρά σειρά δημοσιευμάτων έκθέσαμε τά άποτελέσματα τών έρευνών για τά χφ τής ΧΣ, για τή σύνθεσή της, για τούς χρονολογικούς στίχους και για άλλα προβλήματά της. Έμμέσως συνέβαλε βεβαίως στην έρευνα για τή ΧΣ και ή δημοσίευση και λεπτομερής εξέταση του μυθιστορήματος του KM «Τά κατ' Άρίστανδρον και Καλλιθέαν» (έκδόσεις Εϋδ. Τσολάκη και O. Mazal).

Λαμψίδη, Ιστορία τής κριτικής του κειμένου.

Βίος

Παρόλο που τó έργο του K. Μανασσή — μιλάμε κυρίως για τή χρονογραφική του συγγραφή τή ΧΣ — ύπηρεία τόσο διαδεδομένο, άρα και τόσο δημοφιλές, έντούτοις πολύ λίγα στοιχεία διαθέτουμε για τó βίο και τή δράση του συγγραφέα. Η ΧΣ διασώθηκε, είτε σε άποσπάσματα είτε στο σύνολό της, σε περισσότερα από έκατό χφ, και όμως του KM μνεία όνομαστί μέχρι σή-

1. Σε παρένθεση οι άριθμοί τής έκδόσεως Bekker.

μερα δὲ βρέθηκε σὲ ἔργα τῶν ἄλλων συγγραφέων, ἀκόμα καὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἄμεσα χρησιμοποίησαν τὸ ἔργο αὐτὸ ὡς πηγή ἢ καὶ ὡς πρότυπό τους.

Τὸ ὄνοματεπώνυμο «Κωνσταντῖνος Μανασσῆς» πρὶν ἀπὸ τὸ 1204 ἀνήκει, ὅπως δέχεται ἡ ἔρευνα, στὸ συγγραφέα τῆς ΧΣ¹ καὶ σὲ ἓνα ἐπίσκοπο Πανίου Θράκης (περὶ τὸ 1170) σύμφωνα μὲ μιὰ σφραγίδα του (βλ. πῶς κάτω σ. XVI), ἐνῶ σὲ κείμενο τοῦ λογίου Ἰωάννη Ἀποκαύκου, λίγο μεταγενέστερου ἀπὸ τὸν ΚΜ, τὸ «Μανασσῆς» — ἂν βέβαια εἶναι οἰκογενειακὸ ἐπίθετο — ἀποδίδεται σὲ μητροπολίτη Ναυπάκτου².

Μετὰ τὸ 1204 ὄχι λίγα ἄτομα στὸ βασιλεῖο τῆς Νικαίας ἀλλὰ καὶ στὴν περιοχή τῆς Πελοποννήσου φέρουν τὸ οἰκογενειακὸ ἐπίθετο «Μανασσῆς»³. Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας γράφει στὸ Ὀδοιπορικὸ (ἔκδ. Ηοηα) ὅτι γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε στὴν Κωνσταντινούπολη (I 332 ἢ [Βυζαντίς] καὶ τὸ φῶς δείξασα καὶ θεόφασά με· II 158 *μητρικῶν σῶν ἀγκαλιῶν*) καὶ ἀναφέρει ἓνα θεῖο του, ἀδελφὸ τῆς μητέρας του (II 115 *κάλλιστε μητροάδελφε*), ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀδελφοὺς τῆς μητέρας του (*κόσμε συγγόνων*).

Γεννήθηκε (Lampsidis, Zur Biographie, σ. 107/08) γύρω στὰ 1115. Μερικοί, ὅπως ὁ Εὐδ. Τσολάκης (Συμβολή, σ. 20), δέχονται ὅτι ὁ ΚΜ ἦταν μοναχός, ἀκόμα καὶ ὅταν συνέγραψε τὴ ΧΣ λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ 1160.

Τὸ 1160/1161 ταξιδεύει στὴν Παλαιστίνη καὶ Συρία ὡς μέλος βυζαντινῆς ἀποστολῆς, ἡ ὁποία μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἰωάννη Κοντοστέφανο διερευνοῦσε ἐνδεχόμενο γάμο τοῦ Μανουὴλ Α΄ Κομνηνοῦ μὲ κόρη Φράγκων ἡγεμόνων. Κατὰ τὸ θαλάσσιο ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς ἀπὸ τὴν Τύρο στὴν Κωνσταντινούπολη ἀρρωσταίνει καὶ μὲ ὑψηλὸ πυρετὸ παραμένει στὴν Κύπρο γιὰ ἀνάρρωση. Τὸ 1162 ἐπιστρέφει στὴν Κωνσταντινούπολη.

1. Προβληματικὴ μάλλον εἶναι ἡ πληροφορία τοῦ γραφέα τοῦ χφ 59 (18ος αἰ.), φ. 203ν, σὲ παράφυλλο συσταχωμένο, ὅτι ὁ ΚΜ ὑπῆρξε διδάσκαλος Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ στὰ χρόνια τοῦ Ἀλεξίου Α΄. Βλ. Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, Κατάλογος χειρογράφων κωδίκων τοῦ Κυριακοῦ τῆς ἐν Ἀθῶ Σκῆτης τῆς Ἀγίας Ἄννης, ΕΕΒΣ 30 (1961) 507. Ἐντούτοις ὁ Ἰωάννης Ἀπόκαυκος σὲ ἐπιστολὴ του (VV 3 [1896] 265) ἀναφέρει Μιχαὴλ Ψελλὸ διδάσκαλό του. Βλ. τελευταία μελέτη Κοσμᾶ Λαμπροπούλου, Ἰωάννης Ἀπόκαυκος, σ. 199.

2. N. A. Bees, Manassis· E. Βέη - Σεφερλῆ, Προσθήκαι καὶ παρατηρήσεις, BNJ 21 (1971-1976) 240/41· Κ. Λαμπροπούλου, ὁ.π., σ. 36, 225 καὶ ἄλλοι.

3. Θεόδωτος Μανασσῆς, μοναχός (ἔτος 1216) στὴ Νίκαια, VV 12 (1906) 106· Ἰωάννης Μανασσῆς ἐπίσκοπος, ΕΟ 8 (1905) 288· (N) Μανασσῆς ἐπίσκοπος Ἐφέσου (ἔτος 1233), Βλεμμύδου, Διήγησις μερική 22, 10, 1· Ἀλέξιος Μανασσῆς (13ος αἰ.), E. Trapp, Prosopogr. Lex. 16598· Κωνσταντῖνος Μανασσῆς, ζωγράφος ἀπὸ τὴ Λακεδαίμονα, ἀγιογραφεῖ τὸ 1305 τὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Σαράντα, E. Trapp, ὁ.π. 16599· Μανουὴλ Μανασσῆς, μοναχός Μονῆς Ἐσφιγμένου (ἔτος 1365), E. Trapp, ὁ.π. 16600.

Ὁ ΚΜ ἐνωρὶς ἀποτελέσει μέλος κύκλου διανοουμένων, τὸν ὁποῖο προστάτευε ἡ Εἰρήνη, σύζυγος τοῦ σεβαστοκράτορα Ἀνδρονίκου, δευτερότοκου γιοῦ τοῦ αυτοκράτορα Ἰωάννη Β΄ Κομνηνοῦ. Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ σεβαστοκράτορα (τὸ 1142) ὁ ΚΜ ἀποσυνδέεται ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς Εἰρήνης. (Ἡ Εἰρήνη εἶχε κατηγορηθεῖ ἀπὸ τὸ νεαρὸ αὐτοκράτορα Μανουὴλ Α΄ Κομνηνὸ γιὰ συμμετοχὴ σὲ ἀνατρεπτικὴ κίνηση καὶ εἶχε προσωρινά, τὸ 1145, πέσει σὲ δυσμένεια· τὸ 1148 κατηγορήθηκε καὶ πάλι, ἀλλὰ ἐτυχε συγγνώμης καὶ κάποιας εὐμένειας· πέθανε τὸ 1153.) Πιθανῶς στὰ πρῶτα αὐτὰ χρόνια ἀλλὰ καὶ στὰ κατοπινὰ ὑπῆρξε διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ καθηγητὴς στὴν Πατριαρχικὴ Σχολὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως (Browning, Ὁ Μαρκιανὸς κώδικας, σ. 507, 510/11). Τὴ θητεία του ὡς διδασκάλου τῆς ρητορικῆς δηλώνουν τὰ μικρὰ ρητορικὰ του σχεδιάσματα καὶ τὰ σχέδια ποὺ διασώθηκαν (Browning, ὁ.π., καὶ Gallavotti, σ. 24 κέξ.).

Στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ζοῦσε καὶ δροῦσε ὁ ΚΜ, συνῆψε φιλικὲς σχέσεις μὲ ἰσχυρὲς οἰκογενεῖες, ὅπως μὲ τὴν οἰκογένεια Ἰ. Κοντοστεφάνου, ποὺ ἦταν συγγενῆς μὲ τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Κομνηνὸ. Γιὰ τὴν οἰκογένεια αὐτὴ συγγράφει εὐκαιριακῶς καὶ λόγους. Σ' ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς, στὴ μονωδία γιὰ τὸ θάνατο τῆς συζύγου τοῦ Κοντοστεφάνου, ἀναφέρει ὅτι συχνὰ συνέγραψε καὶ ἀπήγγειλε λόγους κατὰ τὰ προγενέστερα χρόνια.

Οἱ βιογράφοι δὲν μποροῦν νὰ προσθέσουν τίποτα ἄλλο στὶς ἰσχνὲς αὐτὲς εἰδήσεις. Στὰ τελευταῖα τεκμηριωμένα βιογραφικὰ στοιχεῖα περιλαμβάνεται ἡ σύνθεση 1) τῆς μονωδίας γιὰ τὴ Θεοδώρα, σύζυγο τοῦ Ἰ. Κοντοστεφάνου (1172/1173), 2) τῆς μονωδίας γιὰ τὸ Νικηφόρο Κομνηνὸ (1173-1175) (ὁ ΚΜ δὲν ἦταν παρὼν ὅταν συνέβη τὸ πένθος αὐτὸ στὴν Κωνσταντινούπολη) καὶ 3) τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ λόγου γιὰ τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Α΄ Κομνηνὸ γιὰ τὶς νίκες του στὴν Ἀνατολὴ καὶ στὴ Βαλκανικὴ (1173/1174) (γιὰ τὶς ἐκδόσεις τῶν τριῶν αὐτῶν ἔργων βλ. σ. CLIII καὶ Hunger, 1, σ. 126, 191). Ὁ θάνατος τοῦ ΚΜ πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ ὕστερα ἀπὸ τὸ 1173-1175· τὸ ἀναφερόμενο ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς ἔτος θανάτου γύρω στὰ 1187 συνδέεται ἀμέσως μὲ τὴν ὑπόθεση ὅτι ὁ ΚΜ χειροτονήθηκε πρὶν ἀπὸ τὸ 1170 ἐπίσκοπος Πανίου καὶ ὅτι μετὰ τὸ 1172¹ μέχρι τὸ 1187 ἀνέλαβε μητροπολίτης Ναυπάκτου².

1. Μέχρι τὸ Μάιο τοῦ 1171 ἐπίσκοπος Ναυπάκτου ἀναγράφεται ὁ Λέων (V. Grumel, Les registres des actes du patriarcat de Constantinople, Παρίσι 1932-1979, ἀρ. 1125, καὶ Ράλλη - Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. Ε', Ἀθήνα 1855, σ. 458).

2. Ὁ V. Laurent, Le Corpus..., ἀρ. 322, δέχεται τὴν ἀπόδοση τῆς σφραγίδας στὸ

Ἡ ἄποψη ὅμως αὐτή, πού σέ γενικές γραμμές πρότεινε τὸ 1928/29 ὁ Ν. Βέης (δ.π.), δὲν εἶναι κατὰ τὴ γνώμη μας δυνατόν νὰ ἰσχύσει σὲ ὅλα τὰ σημεῖα. Πράγματι ὁ Ν. Βέης τεκμηρίωσε τὴν ἄποψή του:

1) Σὲ μιὰ σφραγίδα πού ἀνήκε σὲ Κωνσταντῖνο Μανασσῆ ἐπίσκοπο Πανίου. Ἡ σφραγίδα χρονολογεῖται σήμερα περὶ τὸ 1170 καὶ ἀποδόθηκε ἐξαιτίας τῆς ὁμοιότητος τῶν ὀνομάτων στὸν ὁμώνυμο ΚΜ, συγγραφέα τῆς ΧΣ. Ἡ σφραγίδα μπορεῖ ὅμως νὰ ἀνήκε σὲ κάποιον ἄλλο ὁμώνυμο, ἴσως καὶ σὲ μέλος τῆς οἰκογένειας τοῦ συγγραφέα. Στὰ τελευταῖα πεζὰ ρητορικά ἔργα τοῦ ΚΜ πρὶν ἀπὸ τὸ 1174/1175 ἡ ἔρευνα δὲ διαπιστώνει ἀναφορὰς ἢ καὶ ὑπαινιγμούς, πού νὰ ὑποδηλώνουν τὸ συγγραφέα ὡς ἱερωμένο, καὶ μάλιστα ἐπίσκοπο.

2) Σὲ ἓνα χωρίο ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου Ἀποκαύκου, γραμμένη τὸ 1222¹. Γράφει λοιπὸν ὁ Ἀποκαυκος ὅτι, ὅταν ἦταν νέος, ὑπῆρξε ὕφιστάμενος τοῦ θεοῦ του Μανασσῆ, μητροπολίτη Ναυπάκτου. Ἡ ταῦτιση ὅμως τοῦ μητροπολίτη Ναυπάκτου Μανασσῆ μετὰ τὸ συγγραφέα ΚΜ δημιουργεῖ στοὺς ἐρευνητὲς κάποιες ἐπιφυλάξεις, ἐνδοιασμοὺς καὶ κάποια ἀμφισβήτησις ὅπως στοὺς V. Laurent (βλ. σ. XV, σημ. 2) καὶ Εὐδ. Τσολάκη (Συμβολή, σ. 18, σημ. 7). Γιατὶ ἀκόμα καὶ ἂν ἀποδεχτοῦμε ὅτι τὸ ἀναφερόμενο ὄνομα «Μανασσῆς» ἀποδίδει ἐπίθετο οἰκογένειας (πράγμα ὄχι ἀπίθανο) καὶ ὄχι ἱερατικὸ ὄνομα τοῦ μητροπολίτη, καὶ πάλι ἡ ταῦτιση κατὰ τὴ γνώμη μας δὲ θεμελιώνεται. Τονίζουμε καὶ πάλι ὅτι στὰ τελευταῖα ἔργα τοῦ ΚΜ δὲν προκύπτει ἐπισκοπικὴ ἰδιότητα τοῦ συγγραφέα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουμε ἐκθέσει στὴ μελέτη μας Zur Biographie, σημειώνουμε ἐδῶ ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμα παραδεχτοῦμε τὴν πιὸ πάνω ἄποψη τοῦ Ν. Βέη, ἐντούτοις παραμένει μιὰ εὐλόγη ἀπορία. Γράφει ὁ Ἰωάννης Ἀποκαυκος πὼς ὁ Μανασσῆς (ὁ ΚΜ κατὰ τὸ Ν. Βέη), μητροπολίτης Ναυπάκτου, διοικοῦσε τὴ μητρόπολη ἐπὶ τόπου. Διερωτᾶται λοιπὸν ὁ ἐρευνητὴς πὼς εἶναι δυνατόν ὁ ΚΜ μετὰ τόσο σύνδεσμο μετὰ τὸ κέντρο, τὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ μετὰ ἰσχυρὰς οἰκογένειες πού διατηροῦσαν ἀμεσες σχέσεις μετὰ τὴν αὐτοκρατορικὴ αὐλή, νὰ διέκοψε γιὰ τόσα χρόνια (1174/75-1187) καὶ τὴ συγγραφικὴ του δημιουργία καὶ τὴν, ἔστω δι' ἀλληλογραφίας, διατήρησις ἐπαφῆς μετὰ τὴν Κωνσταν-

συγγραφέα ΚΜ ὡς fondée, ἐνῶ παραπέμποντας στὸ Ν. Βέη ἀπλῶς ἀναγράφει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ὁ ΚΜ ὕστερα ἀνυψώθηκε σὲ μητροπολίτη Ναυπάκτου. (Ἐὰς σημειωθεῖ ὅτι τὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου μας «Βίος», σ. XVII, στ. 14, ἐξέπεσε ἡ τελευταῖα λέξις: κάπως.)

1. Βλ. Κ. Λαμπροπούλου, δ.π., σ. 36, 225 καὶ ἄλλου, ὅπου σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἀναγράφεται ἡ μνεία τοῦ χωρίου αὐτοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ ἐμφανίζεται ἐρευνητικὴ ἐπιφύλαξις γιὰ τὴν ταῦτιση τοῦ «Μανασσῆ» πρὸς τὸ συγγραφέα ΚΜ. Βλ. σ. XIV, σημ. 1.

τινούπολη. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀβέβαιη μαρτυρία τοῦ Ἀποκαύκου, καμία ἄλλη ἐνδειξις δὲν παρέχεται γιὰ τὴν ἀνύψωσις τοῦ ΚΜ σὲ μητροπολίτη Ναυπάκτου.

3) Ὁ Ν. Βέης, γιὰ νὰ στηρίξει, μετὰ τὸ χωρίο τοῦ Ἀποκαύκου, τὴν ἐκλογὴν τοῦ ΚΜ ὡς μητροπολίτη Ναυπάκτου, ἀνέγραψε στὴ μελέτη του καὶ μιὰ ἄλλη, κατ' αὐτὸν ἀποφασιστικὴ, μαρτυρία στὸν τίτλο τῆς ΧΣ σὲ χφ τοῦ 14ου αἰ., ὅπου ὁ ΚΜ, συγγραφέας τῆς ΧΣ, προσγράφεται ὡς *γεγονὸς μητροπολίτης Ναυπάκτου*. Στὴ μελέτη μας Zur Biographie (σ. 104-11) διερευνούμε τὸ ὄλο πρόβλημα καὶ ἐξηγοῦμε πὼς ὁ Ν. Βέης, ἐξαιτίας τῆς ἐλλειψῆς μέχρι τότε γνώσεως τῆς χειρογράφου παραδόσεως τῆς ΧΣ, προσέδωσε μὲγάλο ἀποδεικτικὸ κύρος σὲ μιὰ προσθήκη ἀντιγραφέα σὲ χφ τοῦ 14ου αἰ. Ἡ ἐλλειψὴ πειστικότητος αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος τοῦ Ν. Βέη ἴσως ὤθησε τὴ νεότερη ἔρευνα νὰ μὴν τὸ προβάλλει (Laurent, δ.π.) ἢ καὶ νὰ τὸ ἀμφισβητεῖ (Τσολάκης, δ.π., σ. 18).

Τὸ ἀφιερωτικὸ ἐπίγραμμα

Στὴν ἐκδοσὴ Βόννης, μετὰ τὸ τέλος τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ, ὁ I. Bekker μετὰ τὴν παρισινὴν ἐκδοσὴν δημοσίευσε στὸ χωρὸν τοῦ Κριτικῆς ὑπομνήματος ἑννέα στίχους σὲ δακτυλικὸ ἐξάμετρο. Οἱ στίχοι αὐτοί, ὅπως διαπιστώνεται ἀπὸ τὰ δεκαπέντε χφ πού τοὺς διασώζουν, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν τὴ θέσιν τους πρὶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ΧΣ, γιὰ τὴν αὐτοὺς ὁ συγγραφέας ἀφιερώνει τὴ ΧΣ στὴ σεβαστοκρατόρισα Εἰρήνην (*Δέχνησο τοῖον δῶρον...*). Σὲ τρία μάλιστα χφ στὰ Vind. hist. gr. 91, Vind. phil. gr. 149 καὶ J, ἰχνογράφημα πρὶν ἀπὸ τὸ κείμενον τῆς ΧΣ παρουσιάζει τὸ συγγραφέα νὰ κρατεῖ στὸ ἀπλωμένο χέρι τὸ ἔργο του σὲ χειρονομία προσφορᾶς¹.

Τὸ ἐπίγραμμα μέχρι σήμερα δὲν ἔχει ἀνευρεθεῖ γραμμένο σὲ χφ χωρὶς νὰ προηγεῖται ἢ νὰ ἀκολουθεῖ ἡ ΧΣ, εἴτε ὀλόκληρη εἴτε ἀποσπασματικά, οὔτε ἀκόμη καὶ γραμμένο στὸ τέλος ἢ στὴν ἀρχὴν ἄλλου ἔργου τοῦ ΚΜ. Μάλιστα πέντε χφ — A, Bodl., F, z, Vind. — στὸν τίτλον τοῦ ἐπιγράμματος (ἐκδοσὴ του, σ. 4) τὸ ἀποδίδουν ρητὰ στὸν ΚΜ ἢ στὸ συγγραφέα τῆς ΧΣ (Lampsidis, δ.π., σ. 102). Ἐτσι τὸ ἐπίγραμμα, πού καὶ λεξιλογικὰ ἔχει πολλὰς ὁμοιότητες — 12 κύριες λέξεις κοινὰς μετὰ τὴ ΧΣ —, τὸ συνέθεσε ὁ ΚΜ γιὰ τὴ ΧΣ².

1. Lampsidis, Zur Sebastokratorissa Eirene, σ. 92, ὅπου καὶ ἡ κριτικὴ ἐκδοσὴ τοῦ ἐπιγράμματος μετὰ τὴν δεκατέσσερα χφ. Στὴν τωρινὴν νέα ἐκδοσὴν τοῦ τὰ χφ εἶναι δεκαπέντε.

2. Γιὰ τὰ μεταγενέστερα στιχογραφήματα Ἄλλ' ὃ Μανασσῆ (5 στίχοι) καὶ Βίβλος πέφυκα (10 στίχοι), βλ. σ. CLVII, σημ. 1.

Πότε συνετέθη ή ΧΣ

Τò πρόβλημα αυτό προσπαθήσαμε νά ἐκθέσουμε και νά λύσουμε σέ προγενέστερο δημοσίευσμά μας (Zur Biographie). Ἐδῶ κρίνουμε σκόπιμο νά ἀναφέρουμε μόνο τὰ συμπεράσματά μας.

Τῆ χρονολογία συνθέσεως τῆς ΧΣ προσδιορίζουν:

1. Οἱ εἰδήσεις πού μᾶς χορηγεῖ τὸ ἀφιερωτικό ἐπίγραμμα και οἱ στ. 1-17 τῆς ΧΣ. Ἀπό τὰ κείμενα αὐτὰ ἐξάγεται ὅτι ἡ ΧΣ ἀφιερώνεται στή σεβαστοκρατόρισα Εἰρήνη, πού πέθανε περί τὸ 1153, ἐνῶ ὁ σύζυγός της, ὁ σεβαστοκράτορας Ἀνδρόνικος, εἶχε πεθάνει τὸν Αὐγουστο-Σεπτέμβριο τοῦ 1142 και περίπου 6 μῆνες πρὶν πεθάνει ὁ πατέρας του Ἰωάννης Β' Κομνηνός (τὸν Ἀπρίλιο 1143).

2. Οἱ ἐγκωμιαστικοὶ στίχοι (2507-12) γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολη και γιὰ τὸ νεαρὸ βασιλέα Μανουὴλ Κομνηνὸ, στὸν ὁποῖο ὁ ΚΜ εὐχεται πολλὰ τὰ ἔτη στὸ θρόνο. Ὁ Μανουὴλ ἀνέβηκε στὸ θρόνο τὸ 1143 μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του Ἰωάννη Β'.

Με βάση τὰ κείμενα αὐτὰ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά δεχτοῦμε ὅτι ἡ ΧΣ συνετέθη α) πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς σεβαστοκρατόρισσας Εἰρήνης και β) μετὰ τὴν ἀνοδο τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ στὸ θρόνο, δηλαδή μετὰ τὸ 1143 και 1153¹.

Ὅστος τὸ ἀφιερωτικό ἐπίγραμμα δημιουργεῖ ἐνδοιασμοὺς γιὰ τὴ χρονολόγηση αὐτῆ. Ἐκεῖ ὁ ποιητὴς ΚΜ ἀναφέρεται στὸ σύζυγο τῆς σεβαστοκρατόρισσας Εἰρήνης, τὸ σεβαστοκράτορα Ἀνδρόνικο, χωρὶς τὸν παραμικρὸ ὑπαινιγμὸ ὅτι ὁ σεβαστοκράτορας δὲ βρίσκεται πιά στή ζωῆ. Με πολλές λέξεις ἐγκωμιάζει τὸν Ἀνδρόνικο και τὸ ἀξίωμα τοῦ σεβαστοκράτορα, τὸ ὁποῖο ὁ πατέρας του, ὁ Ἰωάννης Β' Κομνηνός, τοῦ εἶχε ἀπονεμίσει.

Εἶναι λοιπὸν φυσικὸ νά σκεφθοῦμε ὅτι τὸ ἐπίγραμμα, πού ἐγράφη με τὴν εὐκαιρία τῆς συνθέσεως τῆς ΧΣ, προϋποθέτει ἐν ζωῆ τὸν Ἀνδρόνικο, δηλ. προϋποθέτει τὴ σύνθεση τῆς ΧΣ πρὶν ἀπὸ τὸ 1142.

Οἱ περιπέτειες στή ζωῆ τῆς Εἰρήνης μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀνδρόνικου ὀδηγοῦν σὲ ἀκριβέστερο περιορισμὸ τῆς χρονολογήσεως τῆς ΧΣ. Ἡ ἀφιέρωση τῆς ΧΣ στήν Εἰρήνη δὲν μποροῦσε ἀσφαλῶς νά γίνει 1) στὰ χρόνια μετὰ τὸ 1144, ὅπου ἡ σεβαστοκρατόρισα εἶχε κατηγορηθεῖ και περιοριστεῖ ἀπὸ τὸ Μανουὴλ Κομνηνὸ, ὁ ὁποῖος ὅμως ὕστερα ἀπὸ μικρὸ

1. Κατὰ τὸν Εὐδ. Τσολάκη ὁ χρόνος συγγραφῆς τῆς ΧΣ «δὲν πρέπει νά ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸ 1160» (Συμβολή, σ. 20), ἐνῶ ὁ Η. Hunger (1, σ. 419) χρονολογεῖ τὴ ΧΣ στὰ 1150.

χρονικὸ διάστημα τῆς ἀπέδωσε τὴν ἐλευθερία, 2) οὔτε βεβαίως μετὰ τὸ 1148, ὅταν ἐναντίον τῆς ἀπαγγέλθηκαν βαρύτερες κατηγορίες γιὰ συνωμοσία και ἡ ἴδια ὑποχρεώθηκε νά ζεῖ περιορισμένη.

Ἔτσι ὑπάρχουν δύο ἀντίθετες διαπιστώσεις: Τὸ ἀφιερωτικό ἐπίγραμμα δὲν προϋποθέτει οὔτε κἀν ὑπαινίσσεται τὸ θάνατο τοῦ Ἀνδρόνικου, ἐνῶ οἱ ἐγκωμιαστικοὶ στίχοι γιὰ τὸ Μανουὴλ Α' Κομνηνὸ φανερόνουν ὅτι τὸ ἔργο γράφεται, ἢ τουλάχιστον δημοσιεύεται, μετὰ τὸ 1143. Τὴν ἀντίθεση αὐτὴ μποροῦμε νά ἐξαλείψουμε μόνον ἐὰν ὑποθέσουμε ὅτι ὁ ΚΜ συνέθεσε τὸ ἔργο και τὸ ἀφιέρωσε στήν Εἰρήνη πρὶν ἀπὸ τὸ 1142, ὅποτε ὁ σεβαστοκράτορας Ἀνδρόνικος ἦταν ἐν ζωῆ. Ὁ αἰφνίδιος θάνατος τοῦ Ἀνδρόνικου και ἡ ἀνοδος τοῦ Μανουὴλ στὸ θρόνο ὑποχρέωσαν τὸν ΚΜ, ὅταν ἐπρόκειτο νά δημοσιοποιήσῃ τὴ συγγραφὴ του, νά παρεμβάλῃ στὸ ἔργο τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς στίχους γιὰ τὸ Βυζαντινὸ βασιλέα. Ὁ ΚΜ, ἀφοῦ ἦταν μέλος τοῦ κύκλου τῆς σεβαστοκρατόρισσας Εἰρήνης, εἶναι πολὺ εὐλογο νά μὴν εἶχε τὴν εὐμένεια τοῦ νέου αὐτοκράτορα Μανουὴλ. Πολὺ πιθανὸ γιὰ τὴ δυσμενὴ αὐτῆ στάση νά συνέβαλαν και πρόσωπα ἀπὸ «φθόνου» κινούμενα. Στὸ συμπέρασμα αὐτὸ ὀδηγοῦν οἱ στίχοι τῆς ΧΣ γιὰ τὸ φθόνου, τοὺς ὁποῖους ὁ ΚΜ παρεμβάλλει σὲ συνάρτηση με αὐτὸν τὸν ἴδιο (στ. 3199-3212, και ἰδίως οἱ στ. 3209-12 *κἀγὼ γάρ, ὡς οὐκ ὄφελον, σαῖς ἐμπεισῶν παλάμαις / και πειραθεῖς σου τῶν βελῶν κείμαι μικρὸν ἐμπνέων. / Και ταῦτα μὲν ἐλέχθησαν ἡμῖν ἐν παρεκβάσει / ἢ γὰρ πικροῖα τῆς ψυχῆς λαλεῖν καταναγκάζει*).

Ἡ δικὴ μας ὑπόθεση ἔχει λοιπὸν ὡς ἐξῆς: Τὸ ἔργο συνετέθη πρὶν ἀπὸ τὸ 1142 και ἀφιερώθηκε στήν Εἰρήνη, ἀλλὰ τὰ γεγονότα ὑποχρέωσαν τὸν ΚΜ, ὅταν ἐπρόκειτο νά δημοσιοποιήσῃ τὴ ΧΣ μετὰ τὸ 1143, νά παρεμβάλῃ τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς στίχους γιὰ τὸ Μανουὴλ Κομνηνὸ¹.

Και εἰδικότερα. Ἡ ΧΣ δυνατὸν νά εἶχε συντεθεῖ σὲ δύο τμήματα: Τὸ πρῶτο με τὸς στ. 1-2505, τὸ δεύτερο με τὸς στ. 2515-6620. Τὸ πρῶτο περιλάμβανε τὴν ἱστορία τῶν ἀρχαίων λαῶν και τοῦ ρωμαϊκοῦ-βυζαντινοῦ κράτους μέχρι τὴν κατάληψη τῆς ἀρχαίας Ρώμης ἀπὸ τοὺς βαρβάρους τὸ 476. Τὸ δεύτερο ἐξιστοροῦσε τὴν καθαρὴ ἱστορία τοῦ βυζαντινοῦ κράτους. Ὅταν λοιπὸν ἀπροσδόκητα ἐγινε βασιλέας ὁ Μανουὴλ Κομνηνός, ὁ ΚΜ προκειμένου νά δημοσιοποιήσῃ τὴ ΧΣ και, ἀφοῦ ἐπέτυχε τὴν εὐμένεια τοῦ νέου αὐτοκράτορα, πρόσθεσε τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς στίχους (2506-

1. Βλ. Lampsidis, Zur Biographie, και μάλιστα σ. 104 κέξ., ὅπου και οἱ ἀπαντήσεις και σὲ ἄλλα σημεῖα τοῦ προβλήματος, ὅπως ἐὰν ἡ ΧΣ συνετέθη ἐξαρχῆς σὲ δύο τμήματα ἢ σὲ ἓνα ἐνιαῖο ἔργο.

12) για τὸ Μανουήλ Κομνηνὸ ὅπως καὶ τοὺς στίχους 3209-12 γιὰ μιὰ προσωπικὴ του πικρὴ ἐμπειρία, ἀποτέλεσμα φθόνου.

Ὁ τίτλος

Στὴν πολυπληθὴ χειρόγραφη παράδοση τὸ χρονολογικὸ ἔργο τοῦ ΚΜ φέρει διάφορους τίτλους. (Στὰ ἀκέφαλα χφφ, ἐφόσον ὑπάρχει τίτλος, θὰ ἔχει γραφεῖ μεταγενέστερα καὶ ἀσφαλῶς θὰ εἶναι ἀντιγραφή ἀπὸ ἄλλο χφ τῆς ΧΣ.)

I. α. *Χρονικὸν ἐν συνόψει*, π.χ.

1. Athos 1345 Lavras K 52· 2. Paris. gr. 1771· 3. Athos 1341 Lavras K 54· 4. Vind. hist. gr. 93 (V)· 5. Vind. suppl. gr. 174· 6. Milan Ambros. 395· 7. Strasbourg Un. Bibl. 9.

β. *Χρονικὸν*, π.χ.

8. Moscou Sin. 19· 9. Vind. phil. gr. 149· 10. Bodl. Baroc. 131 (d)· 11. Athos 1580 Karakallou 67· 12. Paris. Coisl. gr. 382· 13. Vat. gr. 170 (F).

II. *Σύνοψις Χρονικῆ*

Ἡ μεγάλη πλειονότητα τῶν ὑπόλοιπων χφφ (ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀκέφαλα καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ δὲν περιέχουν κείμενο τῆς ΧΣ) ἔχει ὡς τίτλο *Σύνοψις Χρονικῆ*, π.χ.

1. Paris. gr. 2087 (P) (εἶναι τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο R τῆς ἐκδόσεως Βόννης, ποὺ διάβασε ὁ Fabrot)· 2. Monac. gr. 201 (M)· 3. Vat. gr. 163 (C)· 4. Κύπρος 10 (K)· 5. Vind. hist. gr. 106· 6. Vat. Palat. gr. 124 (εἶναι τὸ χφ M τῆς ἐκδόσεως Βόννης, δηλ. τὸ χφ ποὺ χρησιμοποίησε ὁ Meursius γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ 1616)· 7. Taurin. 371· 8. Taurin. 245· 9. Taurin. 260 (καὶ τὰ τρία αὐτὰ χφφ τοῦ Τουρίνου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐλλιπῆ καὶ καταστραμμένα ἀπὸ τὴν πυρκαϊὰ ποὺ ἐπληξε τὸ 1904 τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Τουρίνου. Παίρνουμε τὸν τίτλο τῆς ΧΣ ἀπὸ τὸν κατάλογο χειρογράφων τῶν J. Pasini - A. Rivantella - Fr. Berta, 1729)· 10. Londr. Arundel 523 (I)· 11. Vat. Ottob. gr. 324 (T)· 12. Vat. Barber. 30 (R)· 13. Paris. gr. 1803 (εἶναι τὸ ἄλλο ἀπὸ τὰ δύο R τῆς ἐκδόσεως Βόννης, τὸ ὁποῖο ἐπίσης διάβασε ὁ Fabrot).

III. Ἄλλοι τίτλοι

α. *Βιβλίον καλούμενον Μανασσῆς*... Marc. gr. VII, 51

β. *Μανασσῆ στίχοι πολιτικοὶ*... Paris. gr. 2875 (ὁ τίτλος γραμμένος ἀπὸ νεότερο χέρι)

γ. *Ἱστορικὸν ἀνώνυμον ὠραῖον*... Vind. gr. medic. 38 (ὁ τίτλος γραμμένος ἀπὸ νεότερο χέρι)

δ. *Τοῦ... ποίημα διὰ στίχων πολιτικῶν*... Berne 100 (πρόκειται γιὰ τὸν τίτλο τῆς μιᾶς παραλλαγῆς τῆς ΧΣ, ποὺ εἶναι γραμμένη στὸ χῶρο τῆς σελίδας καὶ ὄχι στὴν ὠα)

ε. *Τοῦ... ἐκ τῆς χρονικῆς αὐτοῦ ἱστορίας γνωμικά*... Bodl. Ms. Auct. T 5.23

ζ. *Τοῦ... διήγησις χρονικῆ*... Vat. gr. 1409 (D)

Οἱ τίτλοι στὴν παράγραφο III.α,β,γ,δ φανερώνουν ὅτι οἱ ἀντιγραφεῖς τιτλοφόρησαν τὴ συγγραφὴ μὲ περιγραφικὸ τίτλο. Οἱ τίτλοι ε καὶ ζ (*χρονικῆ ἱστορία* καὶ *διήγησις χρονικῆ*), ὅπως καὶ ὁ τίτλος στὴν παράγραφο I.α. (*Χρονικὸν ἐν συνόψει*) ὑποδηλώνουν τὸν ἀρχικὸ τίτλο ποὺ ἔγραψε ὁ συγγραφέας (*Σύνοψις Χρονικῆ*) καὶ τὸν ὁποῖο οἱ ἀντιγραφεῖς θέλησαν νὰ ἀποδώσουν μὲ κάποια ἄλλη ἔκφραση.

Ὁ τίτλος *Χρονικὸν*, τὸν ὁποῖο διέσωσαν χφφ ποὺ ἀνήκουν σὲ χρόνους μετὰ τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 15ου αἰ., νομίζουμε ὅτι εἶναι μονολεκτικὸς προσδιορισμὸς καὶ χαρακτηρισμὸς τοῦ ἀντιγραφομένου συγγράμματος.

Στὴν ἐκδοση Βόννης καὶ στὸ Κριτικὸ ὑπόμνημα σημειώνεται τίτλος ποὺ φέρει τὴν ἔκφραση *σύνοψις ἱστορικῆ*. Ἐντούτοις κανένα ἀπὸ τὰ τέσσερα χφφ ποὺ χρησιμοποιήθηκαν οὔτε καὶ κανένα ἄλλο μέχρι σήμερα φέρει παρόμοια ἔκφραση στὸν τίτλο τῆς ΧΣ. Μόνο στὸ Athos 4299 Iviqon 179 ἀναγράφεται στὴν ὠα τίτλος τῆς ΧΣ, ποὺ περιέχει τὴν ἔκφραση *σύνοψις ἱστορικῆ*. Δὲν μποροῦμε νὰ ἐξηγήσουμε τὴν παρουσία αὐτῆ, ἐκτὸς ἐὰν υποθέσουμε ὅτι ὁ τίτλος στὴν ὠα ἔχει ἀντιγραφεῖ ἀπὸ ἔντυπη ἐκδοση (ὁ Meursius στὸν τίτλο ὀνομάζει τὸ ἔργο *σύνοψις ἱστορικῆ*, ἐνῶ ὁ Fabrot στὸν πρῶτο τίτλο τὸ τιτλοφορεῖ *σύνοψις ἱστορικῆ* καὶ στὴν ἐπόμενη σελίδα, πάλι σὲ τίτλο τοῦ ἔργου, γράφει *σύνοψις χρονικῆ*· δὲν ξέρουμε ὅμως ἀπὸ ποῦ ἀντλήσαν τὸν τίτλο *σύνοψις ἱστορικῆ*), γιὰ τὸ Iviqon 179 χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν καταλογογράφου Σπ. Λάμπρο στὸ ἔτος 1568.

Σὲ μέγιστο ποσοστὸ λοιπὸν τὰ χφφ, καὶ ἀνάμεσά τους ἰδίως τὰ ἀρχαιότερα, φέρουν τὸν τίτλο *σύνοψις χρονικῆ*, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ ΚΜ κατὰ τὴ γνώμη μας ἐπέγραψε τὸ ἔργο του.

Lampsidis, L'édition critique.

Δομὴ

Ἡ ΧΣ στὴ νέα ἐκδοση ἀποτελεῖται ἀπὸ 6620 στίχους. Μετὰ τὸ ἀφιερωτικὸ ἐπίγραμμα σὲ δακτυλικὸ ἐξάμετρο ὁ συγγραφέας προσφέρει (στ. 1-6) τὸ ἔργο στὴ σεβαστοκρατορίσσεια, ἢ ὁποῖα καὶ ἐπιζήτησε τὴ σύνθεση

συγγράμματος πού θά περιείχε *εὐσύνοπτον καὶ σαφῆ γραφήν* (στ. 8) καὶ θά περιέγραφε *τὰς ἀρχαιολογίας* (στ. 9)¹. Ἐνάμεσα σὲ ἄλλα θά πληροφοροῦσε ποιοὶ ἄσκησαν ἐξουσία, ποιά τὰ γεωγραφικὰ ὄρια τῆς ἐξουσίας τους, ποιοὺς λαοὺς διοίκησαν καὶ γιὰ πόσα χρόνια. Τὸ αἶτημα αὐτὸ ἀνέλαβε νὰ ὑλοποιήσῃ, ὁμολογεῖ ὁ συγγραφέας, παρὰ τὶς δυσχέρειες καὶ τοὺς ἀπαιτούμενους κόπους, γιὰ τὶς ταλαιπωριεῖς καὶ τὸν πυρετὸ τοῦ μόχθου παρηγοροῦν, ἀπαλύνουν καὶ δροσιζοῦν οἱ δωρεῆς τῆς τιμωμένης πριγκίπισσας.

Στοὺς στ. 18-26 ἐκτίθεται ἡ μέθοδος, μὲ τὴν ὁποία ὁ συγγραφέας ἐργάστηκε: πολλὰ εἶναι οἱ ἱστορίες καὶ οἱ χρονογραφίαι μέχρι τὴν ἐποχὴ του, ἀλλὰ, παρόλον ὅτι ὁ κάθε συγγραφέας ἐπιζητεῖ νὰ ἀφηγηθεῖ τὴν ἀλήθεια, ἐντούτοις ὑπάρχουν μεταξύ τους μεγάλες διαφορές. Γι' αὐτὸ ὁ ΚΜ θά προτιμήσῃ τὸ συγγραφέα ἢ τοὺς συγγραφεῖς πού κατὰ τὴ γνώμη του πλησιάζει ἢ πλησιάζουν περισσότερο τὴν ἀλήθεια.

Μετὰ τὴν περιγραφή τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου (27-282) ἐξιστοροῦνται μὲ βάση κυρίως τὴν Παλαιὰ Διαθήκη τὰ γεγονότα μέχρι καὶ τὸν Ἄβραμ (283-534).

Ἀκολουθεῖ ἡ ἱστορία Ἀσσυρίων, Αἰγυπτίων, Χαλδαίων, Μήδων, Περσῶν μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ μεταγενέστερα μέχρι τὴν τελευταία ἀπὸ τοὺς Πτολεμαίους βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου, τὴν Κλεοπάτρα (535-966) ἢ ἱστορία τῶν Ἑβραίων μέχρι τὴν αἰχμαλωσίαν τους στὴ Βαβυλώνα ἀπὸ τὸ Ναβουχοδονόσορα (967-1107), ὁ Τρωικὸς πόλεμος (1108-1470) καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ρώμης ἀπὸ τὸν Αἰνεῖα μέχρι τὸν Κωνσταντῖνο τὸ Μεγάλο (1471-2290).

Ἡ ρωμαϊκὴ-βυζαντινὴ ἱστορία περιλαμβάνεται ἀπὸ τὸ στ. 2291 καὶ ὕστερα. Στοὺς στ. 2483-2505 παρεμβάλλεται ἡ μνημόνευση ὅτι τελειώνει ἡ περίοδος τῶν ἀνεξάρτητων βασιλείων τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης καὶ ὁ Βυζαντινὸς συγγραφέας ἐκφράζει (2506-12) τὴν υπερηφάνειά του γιὰ τὴν ἀκμὴ τῆς νέας Ρώμης καὶ τὶς εὐχὲς του γιὰ τὸ σύγχρονό του νεαρὸ βασιλεῖα Μανουήλ Κομνηνὸ.

Ἡ περιγραφή τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας συνεχίζεται καὶ περατώνεται μὲ τὴ βασιλεία τοῦ Νικηφόρου Γ' Βοτανειάτη (2513-6608b). Στοὺς τελευταίους δέκα στίχους τοῦ ἔργου ὁ συγγραφέας τερματίζει τὴν ἀφήγησή

1. Ἡ λέξη σημαίνει τὴν ἱστορικὴ ἀφήγησι ἀρχαίων γεγονότων, βλ. Πλάτωνος Ἰπτίας Μειζῶν, 285d, Ψελλός I, σ. 4, κεφ. 4,5 καὶ σ. 152, κεφ. 73,15' πρβ. τὸν τίτλο «Ἀρχαιολογία» τοῦ ἔργου Ἰωάννου Ἀντιοχέως καὶ τὸν τίτλο «Ρωμαϊκὴ Ἀρχαιολογία» τοῦ Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς.

του ἐπειδὴ, ὅπως γράφει, θά βασιλεύσουν οἱ Κομνηνοί, τῶν ὁποίων τὰ τροπαιουχῆματα εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφοῦν.

Παρατηρήσεις:

1. Ὁ ἀναγνώστης γρήγορα διαπιστώνει ὅτι ὑπάρχει στὴ ΧΣ μιὰ ἀσυνέπεια τοῦ συγγραφέα ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα προαναγγέλλει στὸν πρόλογο του:

α. Ἀναγγέλλει ὅτι θά διηγηθεῖ *τὰς ἀρχαιολογίας* — ἐνῶ ἡ διήγησι φθάνει μέχρι τοὺς Κομνηνοὺς βασιλεῖς —, καὶ μάλιστα ὅτι θά τις παρουσιάσει *ἐπιδρομάδην καὶ σαφῶς* (724). Πράγματι τὰ ἐπιρρήματα αὐτὰ τὰ ἐπαναλαμβάνει ὅταν ἐξιστορεῖ γεγονότα τῶν ἀρχαίων λαῶν (968, 1472) καὶ ὄχι γεγονότα μεταγενέστερης ἐποχῆς, τῆς ρωμαϊκῆς καὶ τῆς ρωμαϊκῆς-βυζαντινῆς. Ὁ ἀναγνώστης ἄλλωστε ἀντιλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς πρώτους ἤδη στίχους τῆς περιγραφῆς τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Αἰνεῖα στὴν Ἰταλία ὅτι ἡ ἀφήγησι τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας δὲν περικλείεται στὸ πλαίσιο ἰδίως τοῦ *ἐπιδρομάδην*.

β. Σύμφωνα μὲ τοὺς στ. 10/11 στὴ διήγησι θά ἀναφερθοῦν οἱ ἡγεμόνες, ἢ χώρα καὶ ὁ χρόνος ἐξουσίας τοῦ καθενός. Αὐτὸ ὅμως συμβαίνει μόνο μέχρι καὶ τὸν Τρωικὸ πόλεμο, τὸν ὁποῖο τοποθετεῖ στὴν ἐποχὴ τοῦ βασιλεῖα Δαβίδ. Ὑστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο αὐτὸ χρονολογικὴ ἔνδειξι παραδίδει μόνο γιὰ τὴν ἀποστασία καὶ γιὰ τὴ βασιλεία τοῦ Βασιλίσκου (2933).

2. Μετὰ τὸ στ. 2482 καὶ μέχρι τὸ στ. 2512 διακόπτεται κάπως ἡ ροὴ τῆς διηγήσεως τῶν γεγονότων ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου Β' καὶ ὁ συγγραφέας πληροφορεῖ γιὰ τὴν τύχη τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, πού παύει πιά νὰ ὑπάρχει ὡς ἀνεξάρτητο βασίλειο. Συγκρίνει τὴ δυτικὴ περιοχὴ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους μὲ ἐκείνη τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου ἡ νέα Ρώμη καὶ δύναμη ἔχει καὶ συνεχῶς μεγεθύνεται, καὶ μάλιστα στὴν ἐποχὴ τοῦ συγγραφέα, ὅταν κυβερνᾶται ἀπὸ τὸ λαμπρὸ βασίλειο Μανουήλ Κομνηνὸ.

Μολονότι ἡ παρέκβασι τοῦ ΚΜ γιὰ τὴ μετάλλαξι τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ἀπὸ ἀνεξάρτητη ἐξουσία σὲ ὑπήκοο «βαρβάρων» ἡγεμόνων ἔχει ὡς ἀφετηρία τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐξουσία στὸ Δυτικὸ κράτος ἀναλαμβάνεται ἀπὸ τὸ Μάξιμο (τὸ 455), ἐντούτοις τὸ βασίλειο τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης παύει νὰ ὑπάρχει 21 χρόνια μετὰ τὸ Μάξιμο (τὸ 476) μὲ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Ρωμύλου στὰ χρόνια τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Ζήνωνα. Θά μπορούσε λοιπὸν νὰ ἦταν δικαιολογημένη ἡ ἄποψη ὅτι ἔχουν παραποθετηθεῖ οἱ στ. 2483-2505 καὶ 2506-12, πού παρεμβάλλονται ἀπὸ τὸν ΚΜ στὴ βασιλεία Θεοδοσίου Β', ἐνῶ θά ἦταν λογικότερο νὰ εἶχαν τοποθετηθεῖ μεταγενέστερα στὴ διήγησι τῆς βασιλείας τοῦ Ζήνωνα. Ἡ

ἀντίληψη αὐτὴ δικαιολογεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ συγγραφεὴ τῆς ΧΣ: Στὴ διήγηση τῆς βασιλείας τοῦ Ζήνωνα στοὺς στ. 2909-16 παρατηρεῖ ὅτι τὴν ἴδια χρονικὴ περίοδο (*Τότε πολλὰ ταῦτοπαθῆ τόποις ἐν διαφόροις / συνέπεσε παθήματα πολλοῖς τῶν βασιλέων 2909/10*) ἐκδιώκεται ἀπὸ τὸ θρόνο ὁ Ζήνων τὸ 475/476 ἀπὸ τὸ Βασιλίσκο, ὁ Πέρσης Καβάδης Α' (488-496, 499-531) τὸ 496 ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του Djamal (κατορθώνει ὁμοῦ νὰ ἐπανέλθει τὸ 499) καὶ ὁ βασιλευὼν στὴ Δύση Νέπως τὸν Αὐγουστο τοῦ 475 ἀπὸ τὸν Ὀρέστη.

Μετὰ τὴ διακοπὴ αὐτὴ ὁ συγγραφεὴς συνεχίζει τὴν ἐξιστόρησή του γιὰ τὴ βασιλεία τοῦ Θεοδοσίου Β' (2515). Ὁ ἀναγνώστης ὁμοῦ ἀπορεῖ δικαιολογημένα γιὰ τὴ διακοπὴ, ἢ ὅποια δὲ φαίνεται νὰ εἶναι σωστὰ τοποθετημένη στὸ σημεῖο στὸ ὁποῖο ὁ συγγραφεὴς τὴν ἔχει παρεμβάλει (Lampsidis, Zur Biographie, σ. 108/09). Ἴσως ἡ ὑπόθεση ὅτι προβλεπόταν ἡ σύνθεση τῆς ΧΣ σὲ δύο τμήματα θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ δώσει μιὰ πιθανὴ ἐξήγηση (βλ. σ. XIX).

Περιεχόμενα τῆς ΧΣ

1-17 Προσφορὰ τοῦ ἔργου. 18-26 Βάση τοῦ ἔργου ἱστορικοὶ καὶ χρονογράφοι, ποὺ εἶναι ἀκριβεῖς ἢ ποὺ τείνουν περισσότερο στὴν ἀλήθεια. 27-282 Δημιουργία τοῦ κόσμου (5508 π.Χ.). [27-37 Πρῶτὴ ἡμέρα: δημιουργία τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. 38-47 Δεύτερη ἡμέρα: δημιουργία τοῦ στερεώματος καὶ διαχωρισμὸς τῶν ὑδάτων. 48-99 Τρίτὴ ἡμέρα: δημιουργία τῆς γλωρίδας. 100-38 Τέταρτὴ ἡμέρα: δημιουργία τῶν ἀστρων. 139-80 Πέμπτὴ ἡμέρα: δημιουργία τῆς πανίδας. 181-230 Ἑκτὴ ἡμέρα: περιγραφή τῆς Ἑδέμ. 231-76 Πλάση τοῦ Ἀδάμ ὡς κυρίου τῆς Ἑδέμ καὶ τῶν ζώων. 277-82 Πλάση τῆς Εὔας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ κοιμωμένου Ἀδάμ.] 283-97 Ἐντολὴ τοῦ Δημιουργοῦ στὸν Ἀδάμ καὶ στὴν Εὔα νὰ μὴ γευθοῦν τὸν καρπὸ ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς γνώσεως. 298-318 Φθόνος καὶ δόλος τοῦ διαβόλου. 319-41 Παράβαση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς προπάτορες, τιμωρία καὶ ἐκδίωξή τους ἀπὸ τὴν Ἑδέμ. 342-70 Φόνος τοῦ Ἀβελ ἀπὸ τὸν Κάιν. 371-74 Γέννηση τοῦ Σήθ, ποὺ ἔδωσε ὀνόματα στὰ ἄστρα. 375-84 Ἡ ἀνθρωπότητα προβαίνει σὲ ἄνομες ἐνέργειες καὶ ἀπονέμει τιμὲς θεοῦ στὰ κτίσματα. 385-436 Ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε καὶ ὁ κατακλυσμὸς. 437-40 Δύο χιλιάδες διακόσια σαράντα δύο χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὴν πλάση τοῦ Ἀδάμ μέχρι τὸν κατακλυσμὸ.

441-70 Ὁ πύργος τῆς Χαλάνης. 471-84 Τὸ ἀνθρώπινο γένος συμπεριφέρεται φαῦλα καὶ περιπίπτει στὴν εἰδωλολατρεία. 485-514 Τὰ ἀγάλματα

τοῦ Σερούχ καὶ ἡ εἰδωλολατρεία τῶν Αἰγυπτίων. 515-34 Ἀβραὰμ καὶ Σάρα στὴν Αἴγυπτο. 535-40 Βῆλος, βασιλέας τῶν Ἀσσυρίων. 541-47 Ἡ βασιλεία τῶν Αἰγυπτίων κράτησε χίλια τριακόσια ἐξήντα τρία χρόνια, τῶν Ἀσσυρίων χίλια τριακόσια. 548-60 Ὁ Νινύας παίρνει γιὰ σύζυγο τὴ μητέρα του Σεμίραμι. 561-80 Ὁ βασιλέας τῆς Αἰγύπτου Σέσωστρις ὑποτάσσει ὅλη τὴν Ἀσία. 581-623 Ὁ Σαρδανάπαλος, βασιλέας τῶν Ἀσσυρίων, ἄνθρωπος φιλήδονος καὶ θηλυπρεπῆς, φονεύεται ἀπὸ τὸ στρατηγὸ Ἀρβάκη. 624-45 Ἄλλοι γράφουν πὼς ὁ Σαρδανάπαλος, νικημένος ἀπὸ τοὺς Χαλδαίους, ρίχτηκε μόνος του σὲ μεγάλη πυρὰ. 646-51 Βασιλέας τῶν Ἑβραίων ὁ Ὄζις. 652-64 Ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τὸ βασιλεὺ τῶν Χαλδαίων Σαναχηρείμ γιὰ τὴν ἀφροσύνη του. 665-89 Μετὰ τὴν καταστροφὴ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τὸ Ναβουχοδονόσορα αἰχμαλωσία τῶν Ἑβραίων στὴ Βαβυλώνα. Τιμωρία τοῦ βασιλεῦ τῶν Χαλδαίων ἀπὸ τὸ Θεὸ γιὰ τὴν ἀλαζονεία του. 690-720 Ὁ Βαλτάσαρ, βασιλέας τῶν Χαλδαίων, τιμωρεῖται ἐπειδὴ χρησιμοποιοῖ τὰ ἱερὰ σκευὴ τοῦ ναοῦ, καὶ ἠττᾶται, σύμφωνα μὲ τὴν προφητεία τοῦ Δανιήλ, ἀπὸ τὸ Μῆδο Δαρεῖο. 721-44 Παρακμὴ τοῦ κράτους τῶν Μήδων. Ὁ βασιλέας Ἀστυάγης, φοβισμένος ἀπὸ ὄνειρα, παντρεύει τὴν κόρη του Μανδάνη μὲ τὸν Καμβύση ποὺ κατάγεται ἀπὸ ταπεινὴ γενιά. 745-57 Ὁ γιὸς τῆς Μανδάνης, ὁ Κύρος, ποὺ μὲ ἐντολὴ τοῦ Ἀστυάγης πρέπει νὰ ἐκτεθεῖ βορὰ στὰ θηρία, σώζεται καὶ μεγαλώνει ὡς γιὸς βοσκοῦ. 758-78 Ὁ Κύρος ἀνακρίνεται ἀπὸ τὸν Ἀστυάγην γιὰ σκληρὴ συμπεριφορὰ καὶ ὁ βοσκὸς ἀποκαλύπτει τὴν ἀληθινὴ καταγωγὴ τοῦ Κύρου. 779-94 Ὁ Ἀστυάγης ἐκδικεῖται σκληρὰ τὸν Ἄρπαγο, ὑπαίτιο γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Κύρου. 795-809 Ὁ Κύρος, μὲ τὴν παρότρυνση τοῦ Ἄρπαγου, ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ Ἀστυάγην, τὸν νικᾷ, γίνεται βασιλέας τῶν Περσῶν καὶ αἰχμαλωτίζει τὸν Κροῖσο, τὸ βασιλεὺ τῶν Λυδῶν. 810-39 Στὴ Λυδία ὁ βασιλέας Κανδαύλης θανατώνεται ἀπὸ τὸν ὑπὸ τὴν ἐντολή του Γύγη, ποὺ νυμφεύεται τὴ γυναῖκα τοῦ Κανδαύλη καὶ ἀνεβαίνει στὸ θρόνο. 840-47 Ὁ Κύρος, ἐνθαρρυνόμενος ἀπὸ τὴν προφητεία τοῦ Δανιήλ, συγκρούεται μὲ τὸν Κροῖσο, τὸν ἀπόγονο τοῦ Γύγη, καὶ τὸν νικᾷ. 848-55 Μετὰ τὸν Κύρο, ποὺ ἔδωσε στοὺς Ἑβραίους τὴν ἐλευθερίαν τους καὶ τὴν ἄδεια νὰ ξανακτίσουν τὴ Σιών, βασιλεύει ὁ Δαρεῖος. 856-906 Ὁ Δαρεῖος, μετὰ τὸ φόνο τοῦ Σμέρδη καὶ τὸ θάνατο τοῦ Καμβύση, γίνεται μὲ τέχνασμα τοῦ ἱπποκόμου τοῦ βασιλέας τῶν Περσῶν. 907-16 Ἀνεπιτυχὴς ἐκστρατεία Δαρείου καὶ Ξέρξη κατὰ τῶν Ἑλλήνων. 917-31 Διάδοχος τῶν Περσῶν βασιλέων Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, ποὺ πεθαίνει δηλητηριασμένος. 932-44 Δέκα κορυφαῖοι σύντροφοι τοῦ Ἀλεξάνδρου μοιράζονται τὸ κράτος του. Ὁ Πτολεμαῖος παίρνει τὴν Αἴγυπτο. 945-55 Ἀπὸ αὐτὸν ὄλοι οἱ μεταγενέστεροι βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου ὀνομάστηκαν

Πτολεμαίοι. Μεγάλη βιβλιοθήκη ἀποκτᾶ ἡ Ἀλεξάνδρεια. 956-66 Ἡ Αἴγυπτος, ὕστερα ἀπὸ διακόσια ἐνενήντα χρόνια, ἐπὶ Κλεοπάτρας, ὑποτάσσεται στοὺς Ῥωμαίους.

967-71 Ἀκολουθεῖ σύντομη ἀφήγηση τῆς ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἑβραίων. 972-99 Ὁ λιμὸς φέρνει τὸν Ἰακῶβ στὴν Αἴγυπτο, ποὺ οἱ κυβερνήτες τῆς εἶχαν τὴν προσωνομία Φαραῶ. 1000-16 Ὁ Φαραῶ μὲ δόλους καὶ μὲ ἀγγαρεῖες προσπαθεῖ νὰ ἀφανίσει τοὺς Ἑβραίους, ποὺ πλῆθαιναν πολὺ στὴν Αἴγυπτο. 1017-41 Ὁ Θεὸς στέλνει τὸ Μωυσῆ, ποὺ μὲ τὴν ἐπιβολὴ τῶν «πληγῶν» ὑποχρεώνει τὸ Φαραῶ νὰ ἀφήσει τοὺς Ἑβραίους νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. 1042-61 Ὁ Φαραῶ παλινῶδεῖ καὶ καταδιώκει τοὺς Ἑβραίους μὲ στρατό, ποὺ ἐξαφανίζεται μέσα στὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα. 1062-75 Ὁ Μωυσῆς ὀδηγεῖ σαράντα χρόνια τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο στὰ σύνορα τῆς Παλαιστίνης καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τοὺς σώζει ἀπὸ τὴν πείνα, τὴ δίψα καὶ τοὺς ἐχθρούς. 1076-86 Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Μωυσῆ, ποὺ κληροδότησε στοὺς Ἑβραίους τὸ «νόμο», ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ τοὺς ὀδηγεῖ στὴν Παλαιστίνη καὶ μοιράζει στὴν κάθε φυλὴ τὸν κλῆρο τῆς. 1087-1107 Ὑστερα κυβερνοῦν τοὺς Ἑβραίους οἱ κριτὰς καὶ ὕστερα οἱ βασιλεῖς, μέχρις ὅτου ὁ Ναβουχοδονόσορ καταλαμβάνει τὴ χώρα καὶ ὀδηγεῖ τοὺς Ἑβραίους αἰχμάλωτους στὴ Βαβυλώνα.

1108-18 Στὰ χρόνια τοῦ βασιλέα Δαβὶδ διεξάγεται ὁ Τρωικὸς πόλεμος, τοῦ ὁποῦ ἡ περιγραφή δὲν ἀκολουθεῖ τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. 1119-46 Γέννηση τοῦ Ἀλεξάνδρου - Πάρη καὶ προσπάθεια τοῦ Πριάμου νὰ ἀποτρέψει τὴ δυσμένεια τῆς μοίρας. 1147-86 Ὁ Πάρης στὴ Σπάρτη ἀπάγει τὴν Ἑλένη, τὴ σύζυγο τοῦ Μενελάου, καὶ μαζί τῆς καταφεύγει στὴν Αἴγυπτο. 1187-1208 Ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Πρωτέας διώχνει τὸν Πάρη ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ κρατᾶ τὴν Ἑλένη περιμένοντας τὴν ἀφιξὴ τοῦ συζύγου τῆς. 1209-43 Ὁ Μενέλαος καὶ ὁ πατέρας τῆς Ἑλένης Τύνδαρης πείθουν τοὺς Ἑλληνες νὰ ἐκστρατεύσουν κατὰ τῆς Τροίας. 1244-50 Οἱ Ἑλληνες, μὲ πρῶτο τὸν Ἀχιλλεὺς, λεηλατοῦν τὰ ἐδάφη τοῦ κράτους τοῦ Πριάμου ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Τροίας. 1251-59 Οἱ Ἑλληνες πολεμοῦν καὶ γιὰ τὴν προσβολὴ ποὺ τοὺς ἔγινε καὶ γιὰ τὸν πλοῦτο τῆς Τροίας. 1260-76 Οἱ Τρῶες μὲ τοὺς συμμάχους τοὺς πολεμοῦν καὶ ὑπερασπίζονται μέσα ἀπὸ τὰ τείχη τὴν πόλιν τους. 1277-1337 Ἡ ἄδικη θανάτωση τοῦ Παλαμήδη χολώνει τὸν Ἀχιλλεὺς, ποὺ ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὶς συγκρούσεις. 1338-52 Ὅταν ὁμως σκοτώνεται ἀπὸ τοὺς Τρῶες ὁ φίλος τοῦ Πάτροκλος, ἐπανερχεται, κατανικᾶ τοὺς Τρῶες καὶ σκοτώνει τὸ γιὸ τοῦ Πριάμου, τὸν Ἐκτορα. 1353-75 Ὁ Πριάμος, μετὰ τὴν ἥττα τῶν συμμάχων τοῦ Ἀμαζόνων καὶ τὴν ἄρνηση τοῦ Δαβὶδ νὰ στείλει βοήθεια, δέχεται συμμάχους τοὺς Ἰνδοὺς τοῦ βασι-

λέα Ταντάνη, ποὺ, παρὰ τὴν ἀλλόκοτη θεὰ τους, κατανικοῦνται ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες. 1376-1411 Συνάντηση τοῦ Ἀχιλλεὺς μὲ τὸν Πάρη καὶ τὸ Διήφοβο τὴν ἡμέρα τῶν ἀναθημάτων γιὰ τὸ σχεδιαζόμενο γάμο του μὲ τὴν Πολυξένη. Δόλια θανάτωση τοῦ Ἀχιλλεὺς καὶ μεταφορὰ τοῦ νεκροῦ ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεὺς καὶ τὸν Αἴαντα στὸ στρατόπεδο τῶν Ἑλλήνων. 1412-40 Σύμφωνα μὲ χρῆσμο ἢ χρησιμοποίηση ξύλινου ἵππου ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες θὰ ἔφερνε τὴν κατάληψη τῆς Τροίας. 1441-51 Κατάληψη καὶ λεηλασία τῆς Τροίας ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες. 1452-70 Ἐπιστροφή τοῦ Μενελάου μαζί μὲ τὴν Ἑλένη ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ἡ τραγωδία τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἀγαμέμνονα.

1471-93 Μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Τροίας ὁ Αἰνεῖας ταξιδεύει πρὸς τὴν Ἰταλία. Προέλευση τοῦ τοπωνυμίου Ἰταλία. 1494-1538 Χρῆσμος γιὰ τὴ χώρα ἐγκαταστάσεως τοῦ Αἰνεῖα καὶ πραγματοποίηση τοῦ χρῆσμου. 1539-58 Προφητικὰ σημεῖα γιὰ τὴ νέα πόλιν Λαβινία. 1559-82 Τὰ δίδυμα βρέφη τῆς κόρης τοῦ Ἀμουλίου ρίχνονται μέσα σὲ μιὰ σκάφη στὸ ποτάμι. 1583-1606 Τὰ νεογνὰ διαφυλάσσει ἡ θεία πρόνοια καὶ τρεφόμενα ἀπὸ λύκαινα διασώζονται καὶ ἀνατρέφονται ἀπὸ βοσκό. 1607-36 Νέοι πιά ὁ Ῥωμύλος καὶ ὁ Ρέμος σκοτώνουν τὸν Ἀμούλο καί, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ πάππου τους Νεμέτορα, κτίζεται ἡ νέα πόλιν Ρώμη. 1637-70 Τὸ κράτος τῆς Ρώμης καὶ οἱ σιβυλλικοὶ χρῆσμοί. 1671-82 Πῶς ὁ λόφος Ταρπίος ὀνομάστηκε Καπιτωλῖνος. 1683-98 Κατάλυση τῆς βασιλείας στὴ Ρώμη μὲ πρωτεργάτες τὸ σύζυγο τῆς Λουκρητίας Κολλατῖνο καὶ τὸ Βροῦτο. 1699-1744 Ὁ Βροῦτος. Προέλευση τοῦ ὀνόματος καὶ ἡ μεγάλη δξύνειά του. 1745-78 Μετὰ τὴν κατάλυση τῆς βασιλείας κυβερνοῦν οἱ ὑπατοὶ μέχρι τὸ Γάιο Καίσαρα, ποὺ γίνεται αὐτοκράτορας. 1779-85 Σημεῖα προφητικὰ γιὰ τὸ Γάιο Καίσαρα. 1786-98 Πῶς δημιουργήθηκε ἡ δημόδης γνώμη «τῶν πλουσίων τὰ παιδιὰ γεννιοῦνται ἀκόμα καὶ μετὰ ἀπὸ τρεῖς μῆνες». 1799-1820 Ἀπὸ ποῦ ὁ Γάιος πῆρε τὴν προσωνομία «Καίσαρ». Διάφορες ἀπόψεις. 1821-29 Φόνος τοῦ Καίσαρα ἀπὸ τὸν Κάσσιο καὶ τὸ Βροῦτο. 1830-55 Ἀνάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὸν Ὀκταβιανὸ (Ὀκτάβιο κατὰ τὸν ΚΜ) Αὔγουστο (30 π.Χ. - 14 μ.Χ.) καὶ προφητικὰ σημεῖα γι' αὐτόν. 1856-68 Ὁ Μήκινης προσπαθεῖ νὰ διορθώσει τὸν εὐμετάβολο στὶς δικαστικὲς ἀποφάσεις Ὀκταβιανὸ ὅπως καί, 1869-94, ὁ Ἀθηνόδωρος μὲ τέχνασμα νὰ ἀνακόψει τὴ φιληδονία του. 1895-1907 Συμβουλὴ τοῦ Ἀθηνόδωρου πρὸς τὸν Καίσαρα νὰ σκέπτεται ἀρκετὰ πρὶν ἀποφασίσει κάτι. 1908-14 Ἡ ἀγάπη τῶν ὑπηκόων πρὸς τὸν Ὀκταβιανὸ καί, 1915-23b, τὰ τελευταῖα του λόγια πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του. 1924-29 Γέννηση Ἰησοῦ Χριστοῦ. 1930-58 Ὁ αὐτοκράτορας Τιβέριος (14-39) καὶ ὁ μῦθος γιὰ τοὺς εἰσπράκτορες φόρων.

1959-65 Γνωμικό του Τιβερίου για όσους εισπράττουν ποσά μεγαλύτερα από τα καθορισμένα. 1966-74 'Ο Τιβέριος θανατώνει χωρίς αίτια και δημεύει περιουσίες. 1975-85 'Η Μαγδαληνή Μαρία καταγγέλλει όσους θανάτωσαν τὸ Χριστὸ στὸν Τιβέριο, ποὺ τοὺς τιμωρεῖ σκληρά. 1986-2001 Αὐτοκράτορας Γάιος (37-41), ρυπαρὸς καὶ φονικὸς. 2002-08b Αὐτοκράτορας Κλαύδιος (41-54), δειλὸς καὶ φιλύποπτος. 2009-33a Αὐτοκράτορας Νέρων (54-68), ἀσελγής, φονικὸς — ἀνάμεσα στὰ θύματά του ἡ μητέρα του καὶ ἡ σύζυγός του —, μισητὸς σὲ ὄλους. Αὐτοκτονεῖ ὅταν βλέπει πὼς ἔρχονται νὰ τὸν θανατώσουν. 2034-38a Αὐτοκράτορας Γάλλας (68/69). 'Η ἀντίθεσή του πρὸς τοὺς ἀστρολόγους. 2039-60a Αὐτοκράτορας Βεσπασιανὸς (69-79). 'Ο γιὸς του Τίτος, ὕστερα ἀπὸ φονικὸ πόλεμο, καταλαμβάνει καὶ κατερειπώνει τὰ Ἱεροσόλυμα. 2061-74 Αὐτοκράτορας Τίτος (79-81). Πράος, προσηνής, φιλόδοξος. 2075-2115 Αὐτοκράτορας Δομετιανὸς (81-96). 'Αντίθετος στὸ χαρακτῆρα πρὸς τὸν ἀδελφὸ του Τίτο. 'Επεισόδιο μὲ τὸν ἀστρολόγο ποὺ διασώζεται ἀπὸ τὴν πυρά. 'Ονειρο τοῦ ἴδιου γιὰ τὸ θάνατό του. 2116-25 Αὐτοκράτορας Νέρβας (96-98), χρηστὸς καὶ ἐπιεικής. 2126-55 Αὐτοκράτορας Τραϊανὸς (98-117). Στρατηγὸς γενναῖος, ἀνεξίκακος καὶ φιλοδίκαιος. Πόλεμος κατὰ τῶν Πάρθων. 2156-71 Αὐτοκράτορας Ἀδριανὸς (117-138). Λόγιος, μεγαλόδοξος στοὺς λογίους, χορηγὸς στὶς πόλεις, ὑποτάσσει τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἀνασκάπτει τὰ Ἱεροσόλυμα. 2172-74b Αὐτοκράτορας Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβῆς (138-161). 2175-2208 Αὐτοκράτορας ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος (161-180). Εὐπαιδευτὸς, σοφός, ἐνάρετος. Πώληση τῶν θησαυρῶν τοῦ κράτους γιὰ ἐξοπλισμὸ στρατοῦ. 'Ο γαμπρὸς του Λεύκιος νικᾷ τοὺς Πάρθους. 2209-28a Αὐτοκράτορας Κόμοδος (180-192). 'Αντίθετος στὸ χαρακτῆρα καὶ στὴ συμπεριφορὰ πρὸς τὸν πατέρα του Μάρκο Ἀντωνῖνο. Φονικὸς ὁ ἴδιος, πεθαίνει δηλητηριασμένος. 2229-31 Αὐτοκράτορας Περτίναξ (192). 2232-38a Αὐτοκράτορας Ἰουλιανὸς Δίδιος (193). 2239-46b Αὐτοκράτορας Σεβῆρος (193-211). Κτίζει τὸ λουτρὸ τοῦ Ζευξίππου στὴν Κωνσταντινούπολη. 2247-50b Αὐτοκράτορες Καράκαλος (211-217) καὶ Γέτας. 2251-77a Αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς (285-305) καὶ Μαξιμιανὸς (286-305). 'Αποτυγχάνουν στὸ διωγμὸ τῶν χριστιανῶν καὶ ἀποχωροῦν ἀπὸ τὴν ἐξουσία. 2278-90 Οἱ καίσαρες Γαλέριος (305-311) καὶ Κώνστας (305/306), γαμβροὶ τῶν τελευταίων αὐτοκρατόρων, ἀναλαμβάνουν τὴν ἐξουσία. 'Ο Κώνστας ἀπὸ τὴν πρώτη σύζυγο Ἑλένη ἔχει γιὸ τὸν Κωνσταντῖνο, καὶ ἀπὸ τὴ Θεοδώρα, τὴν κόρη τοῦ Μαξιμιανοῦ, ἔχει τὸν Κωνσταντῖο, τὸν πατέρα τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτη. 2291-2326 'Ο Κωνσταντῖνος Α' (306-324, 324-337) διαδέχεται τὸν πατέρα του, νικᾷ τοὺς ἄλλους — Μαξέντιο, Σεβῆρο, Μαξιμῖνο καὶ Γαλέ-

ριο — καὶ γίνεται πρῶτος χριστιανὸς βασιλέας μονοκράτορας. Περιορίζει τὴν εἰδωλολατρεία καὶ κτίζει τὴν πρωτεύουσά του, τὴν εὐτυχισμένη νέα Ρώμη, στὸ Βυζάντιο. 2327-52 Στὴ Δύση, σὲ ἐμφύλιους πολέμους, σκοτώνονται οἱ δύο γιοὶ τοῦ Κωνσταντίνου Κώνστας καὶ Κωνσταντῖνος, ἐνῶ ὁ Κωνσταντῖνος (337-361), ποὺ ἦταν στὴν Ἀνατολή, γίνεται μονοκράτορας. Ἀναγορεύει διαδοχικὰ καίσαρες τὸν ἀνηψιὸ του Γάλλο, τὸν ὁποῖο θανατώνει, καὶ ὕστερα τὸν Ἰουλιανὸ τὸν Παραβάτη. 2353-65 'Ο Ἰουλιανὸς (361-363) προσέρχεται στὴν εἰδωλολατρεία, στασιάζει κατὰ τοῦ Κωνσταντῖνου καὶ μετὰ τὴν ἀσθένεια καὶ τὸ θάνατο τοῦ τελευταίου γίνεται αὐτοκράτορας. 2366-78 'Ο Ἰουλιανὸς πολεμώντας τοὺς Πέρσες τραυματίζεται καὶ πεθαίνει. 2379-2406 Ὑστερα ἀπὸ ὀλιγόχρονη βασιλεία τοῦ Ἰοβιανοῦ (363/364) ἀναλαμβάνει ὁ Οὐαλεντινιανὸς Α' (364-375), ποὺ ἀναγορεύει βασιλέα στὴν Ἀνατολή τὸν ἀδελφὸ του Οὐάλεντα (364-378) καὶ στὴ Δύση τὸ Γρατιανὸ (375-383). 'Ο αἵρετικὸς ἀρειανὸς Οὐάλης πολεμώντας τοὺς Σκύθες χάνεται μέσα στὴν πυρπόληση τοῦ χωριοῦ, ὅπου διανυκτέρευε. 'Ο Γρατιανὸς ἀναγορεύει βασιλέα στὴν Ἀνατολή τὸ νικητὴ τῶν βαρβάρων Θεοδόσιο Α' (379-395). 2407-24 'Ο Γρατιανὸς, βασιλέας στὴ Δύση, σκοτώνεται ἀπὸ στασιαστή. Τὸν διαδέχεται ὁ Οὐαλεντινιανὸς Β' ὁ νέος (375-392), ποὺ καὶ αὐτὸς στὴ διάρκεια τῆς στάσεως τοῦ Εὐγενίου ἐναντίον του αὐτοκτονεῖ. 2425-31 'Ο Θεοδόσιος Α' εἰρηνεύει τὴ Δύση καὶ στέλνει ἐκεῖ βασιλέα τὸ γιὸ του Ὀνώριο. 2432-34 Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Θεοδοσίου Α' βασιλέας στὴν Ἀνατολή γίνεται ὁ Ἀρκάδιος (395-408). 2435-46 Οἱ Γότθοι μὲ τὸν Ἀλάριχο λεηλατοῦν τὴ Ρώμη, ἐνῶ ἡ ἀδελφή τοῦ Ὀνωρίου Πλακιδία διαφεύγει στὴ Ραβέννα, παντρεύεται τὸν Κωνσταντῖο καὶ ἀποκτᾷ τὸν Οὐαλεντινιανὸ Γ', ποὺ ὕστερα γίνεται βασιλέας τῆς Ρώμης. 2447-49 Τὸν Ἀρκάδιο στὸ θρόνο διαδέχεται ὁ γιὸς του Θεοδόσιος Β' (408-450). 2450-82 'Ο Οὐαλεντινιανὸς Γ' χάνει ἐξαιτίας τῆς φιληδονίας του τὸ θρόνο καὶ τὴ ζωή. 'Ο Μάξιμος, τοῦ ὁποίου τὴ γυναῖκα βίασε, στασιάζει καὶ τὸν σκοτώνει, ἐνῶ ἡ βασίλισσα προσκαλεῖ τὸ Βάνδαλο Γιζέριχο, ποὺ καταλαμβάνει καὶ λεηλατεῖ τὴ Ρώμη. 2483-92 Μετὰ τὸ Μάξιμο τὴ Ρώμη κυβερνοῦν ἄλλοι καὶ τελευταῖος ὁ Ρωμύλος. 2493-2512 Ἀπὸ τότε ἡ παλαιὰ Ρώμη δὲν ἔχει πιά βασιλεῖς, ἀλλὰ ὑπηρετεῖ βασιλεῖς-γεωργούς, ἐνῶ ἡ νέα Ρώμη, γεμάτη νιότη, ἀκμάζει καὶ ἔχει τώρα βασιλέα τὸ Μανουήλ Κομνηνὸ, τοῦ ὁποίου πολλὰ νὰ εἶναι τὰ χρόνια τῆς βασιλείας. 2513-32 'Ο νεαρὸς Θεοδόσιος Β' μὲ διαθήκη τοῦ πατέρα του Ἀρκადίου ἔχει κηδεμόνα καὶ τὸ βασιλέα τῶν Περσῶν Ἰσδιγέρδη, τοῦ ὁποίου ὁ φόβος συγκρατεῖ τοὺς στασιαστὲς. 2533-53 'Η Πουλχερία φροντίζει τὸν ἀδελφὸ τῆς Θεοδόσιο Β' καὶ μάλιστα τοῦ δίνει γυναῖκα τὴν Εὐδοκία, ποὺ

είχε έρθει από την Αθήνα στην Κωνσταντινούπολη. 2554-85 Η Εύδοκία ήταν είδωλολάτριάς και λεγόταν προηγουμένως Αθηναίς. Στην Κωνσταντινούπολη έρχεται για να παραπονεθεί στην Πουλχερία γιατί τα αδέρφια της της στέρησαν τον κληρο της. 2586-99 Η Πουλχερία βαπτίζει την όμορφη και παρθένο Αθηναίδα και την παντρεύει με το Θεοδόσιο Β'. Η κόρη τους Εύδοξία παντρεύεται το βασιλέα της Ρώμης Ουαλεντινιανό Γ'. 2600-22 Η Εύδοκία όμως, που έπλεε σε πελάγη ευτυχίας, βρίσκεται ξαφνικά μέσα σε τρικυμίες. 2623-61 Η ιστορία του μήλου, που κάποιος έφερε δώρο στο Θεοδόσιο, και οι συνέπειές του. Ο φίλος του Θεοδοσίου Β' Παυλίνος θανατώνεται και η Εύδοκία πηγαίνει στα Ίεροσόλυμα, όπου ζή το υπόλοιπο της ζωής της. 2662-95 Για να συνετίσει το Θεοδόσιο, που υπέγραφε τα έγγραφα χωρίς να τα διαβάσει, η Πουλχερία παίρνει την υπογραφή του σε έγγραφο, που της έδινε ως δούλη τη βασίλισσα. 2696-2705 Στα χρόνια του Θεοδοσίου Β' έπτά νέοι χριστιανοί, κλεισμένοι σε σπήλαιο από τα χρόνια του Ρωμαίου αυτοκράτορα Δεκίου, ξυπνούν και, αφού τιμούνται από όλους, πεθαίνουν πιά. 2706-13 Στα χρόνια του Θεοδοσίου Β' γίνονται σεισμοί: άγέρας σηκώνει ψηλά ένα παιδί, που ξαναγυρίζοντας στη γή λέει ποιά πρέπει να είναι η σύνθεση του τρισάγιου ύμνου. 2714-22 Με κατηγορία του ευνούχου Χρυσαφίου η Πουλχερία απομακρύνεται από την έξουσία, στην οποία επανέρχεται μετά την τιμωρία του κατηγορού της. 2723-34 Μετά το θάνατο του Θεοδοσίου η Πουλχερία παντρεύεται σε λευκό γάμο το Μαρκιανό. 2735-2802 Καταγωγή του Μαρκιανού. Σημεία στη Λυκία αλλά και στη Λιβύη του προφητεύουν τη βασιλεία. 2803-09b Με γνώμη της Πουλχερίας, ο Μαρκιανός, συνετός και χρηστός, γίνεται αυτοκράτορας (450-457). 2810-20 Η σύγκλητος, μετά το θάνατο της Πουλχερίας και του Μαρκιανού, με σύμφωνη γνώμη του τότε ισχυρού άνδρα Άσπαρ, αναγορεύει βασίλεα το Λέοντα Α' (457-474). 2821-48 Το επεισόδιο με τον είδωλολάτρη Ίσοκάσιο. 2849-59 Ο Άσπαρ θυμίζει στο Λέοντα την υπόσχασή του και ο Λέων εύστοχα το άπαντά. 2860-91 Πολύ δαπανηρή έκστρατεία των Βυζαντινών κατά του Γιζερίχου με άρχηγό των αδελφών της βασίλισσας Βασιλίσκο. Με το δεκαετή όμως του Βασιλίσκου από το Γιζερίχο οι Βυζαντινοί ήττώνται. 2892-2908 Ο Λέων Β' (474), γιος του Ζήνωνα, του γαμπρού του Λέοντα Α', διαδέχεται τον πάππο του, αλλά πολύ γρήγορα πεθαίνει και αφήνει το θρόνο στον αίρετικό πατέρα του Ζήωνα (474-491). 2909-26 Ο Ζήνων, όπως και άλλοι βασιλείς στα χρόνια εκείνα, χάνει το θρόνο του για λίγο. Του τον παίρνει ο γυναικάδελφός του Βασιλίσκος (475-477). 2927-53 Ο Ζήνων επανέρχεται, αναλαμβάνει και πάλι το θρόνο και τιμωρεί το Βασιλίσκο και το στρατηγό Αρμάτιο. 2954-

60 Έξαιτίας μιας προφητείας ο Ζήνων αφανίζει πολλούς συγκλητικούς. 2960a-82 Ύστερα από το Ζήωνα στο θρόνο ανεβαίνει ο αίρετικός νέος σύζυγος της βασίλισσας Αριάδνης Αναστάσιος (491-518), που καταδιώκει τους όρθοδόξους. 2983-91 Ο λαός έντονα αντιδρά στον Αναστάσιο για την προσθήκη στον τρισάγιο ύμνο. 2992-3023 Όνειρο του Αναστασίου για το θάνατό του. Ο Αναστάσιος τάφηκε, λένε, χωρίς να είναι νεκρός. 3024-51 Ο Αναστάσιος καταργεί το φόρο του χρυσαργύρου. 3052-69a Με δεκαετή των στρατιωτών γίνεται βασιλέας ο Ιουστίνος Α' (518-527), που, όρθόδοξος, καταδιώκει τους όπαδούς του αίρετικού Νεστορίου. 3070-75 Ο Ιουστινιανός Α' (527-565), αυτοκράτορας, κτίζει την Αγία Σοφία. 3076-3144 Καταδικά το Γελίμερα στη Λιβύη χάρη στο στρατηγό Βελισάριο, που, δίκαιος — το επεισόδιο με την άρπαγή της όρνιθας το φανερώνει —, ήταν αγαπητός και στους έχθρους. Θρίαμβος για τη νίκη. 3145 49 Ο Βελισάριος νικά το Χοσρόη. 3150-79 Μετά τη νίκη του στην Ιταλία ο Βελισάριος στην Κωνσταντινούπολη σώζει τον Ιουστινιανό από την επανάσταση του λαού στον Ίππόδρομο θανατώνοντας χιλιάδες. 3180-3212 Ο περίλαμπρος Βελισάριος καταδικάζεται. Αιτία ο φθόνος. 3213-34 Ο Ιουστινιανός, αν και στο τέλος της ζωής του υποστηρίζει την αίρεση των άφθαρτοδοκητών, υπερασπίζεται το χριστιανισμό και την όρθοδοξία κατά των είδωλολατρών. 3235-40 Η σύζυγός του Θεοδώρα κτίζει την εκκλησία των Αγίων Αποστόλων στην Κωνσταντινούπολη. 3241-53 Στο θρόνο διαδέχεται τον Ιουστινιανό ο Ιουστίνος Β' (565-578). Καλός αυτοκράτορας, κτίζει στα άνάκτορα διαμερίσματα που έχουν το όνομά του. 3254-87 Η άρρώστια έμποδίζει τον Ιουστίνο Β' να όλοποιήσει την πρόθεσή του να τιμωρεί τους φιλάδικους. 3288-3395 Καταδίκη και τιμωρία του μαγίστρου από τον έπαρχο της Κωνσταντινουπόλεως. 3396-3408 Η βασίλισσα Σοφία χαρίζει τα χρέη. 3409-22 Ο Ιουστίνος Β' λίγο πριν πεθάνει αναγορεύει καίσαρα τον Τιβέριο. 3423-39 Έδεργετικός και φιλόδωρος ο αυτοκράτορας Τιβέριος Α' (578-582) θεμελιώνει το ναό των Αγίων Τεσσαράκοντα και αναγορεύει καίσαρα το γαμπρό του Μαυρίκιο. 3440-64 Νέος άκόμα, πεθαίνει ο Τιβέριος. Ο Μαυρίκιος (582-602), αυτοκράτορας, όποπτεύεται το γαμπρό του Φιλιππικό και τον κλείνει καλόγερο σε μοναστήρι. 3465-96 Ο Μαυρίκιος από φιλαργυρία δέν έξαγοράζει τους χιλιάδες Βυζαντινούς αίχμαλώτους και ο χαγάνος τους θανατώνει. 3497-3515 Η δύναμη του χρυσού. 3516-31 Ο Μαυρίκιος ζητά από το Θεό να τον τιμωρήσει στην επίγεια ζωή. Σε όνειρο βλέπει να παραδίδεται ο ίδιος στο Φωκά. 3532-43 Στο Μαυρίκιο παρουσιάζεται για αίτήματα του στρατού ο Φωκάς. Ο Μαυρίκιος τον διώχνει. Ο στρατός επαναστατεί και ανα-

κηρύσσει αὐτοκράτορα τὸ Φωκᾶ (602-610). 3544-56a Ὁ Μαυρίκιος προσπαθεῖ νὰ διαφύγει. Συλλαμβάνεται καὶ ἐκτελεῖται, ἀφοῦ πρῶτα θανατώνεται ὅλη του ἡ οἰκογένεια. 3557-88 Αὐτοκράτορας ὁ Φωκᾶς. Αἰμοβόρος καὶ φονικὸς — θανατώνει τὸ στρατηγὸ Ναρσῆ καὶ ἄλλους — διμεύει περιουσίες καὶ κατακαίει τὰ πλούσια σπίτια. 3589-96 Οἱ πρῶχοντες, μπροστὰ σ' αὐτὴν τὴν κατάσταση, παρακαλοῦν μὲ ἐπιστολὴ τὸ στρατηγὸ τῆς Ἀφρικῆς νὰ στείλει τὸ γιό του Ἡράκλειο μὲ στόλο στὴν Κωνσταντινούπολη. 3597-3606b Στὴ σύγκρουση ὁ Φωκᾶς ἠττᾶται, συλλαμβάνεται καὶ θανατώνεται.

3607-19 Ὁ Ἡράκλειος Α' (610-641) ἀπὸ τὴν Καππαδοκία γίνεται αὐτοκράτορας. Ἀπὸ τὴν πρώτη του σύζυγο ἔχει γιὸ τὸν Κωνσταντῖνο καί, μετὰ τὸ θάνατό της, ἀπὸ τὴ δεύτερη γυναῖκα του τὴ Μαρτίνα, τὸν Ἡρακλωνᾶ. 3620-51 Ὁ Χοσρόης μὲ πολυεθνή πολυάριθμο στρατὸ λεηλατεῖ τὶς βυζαντινὲς περιοχὲς μέχρι τὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ Ἡράκλειος μὲ στρατὸ ἀφήνοντας τὴν πρωτεύουσα προχωρεῖ καὶ λεηλατεῖ τὴν Περσία. 3652-62 Ὁ Χοσρόης ἐπιστρέφει στὴ χώρα του καὶ σὲ μάχη τὸν νικοῦν οἱ Βυζαντινοί. 3663-78 Ὁ Ἡράκλειος ἐπιτίθεται νικηφόρα συνεχῶς κατὰ τῶν Περσῶν, μέχρις ὅτου συλλαμβάνουν τὸ Χοσρόη οἱ δικοί του, μαζί καὶ ὁ γιός του Σιρόης, καὶ τὸν θανατώνουν. 3679-3736 Μέσα σὲ ἕξι χρόνια ὁ Ἡράκλειος νικᾷ τὸ Χοσρόη. Κατὰ τὴν ἀπουσία τοῦ Ἡρακλείου Πέρσες, Σκύθες καὶ Ἀβαροι πολιορκοῦν τὴν Κωνσταντινούπολη, μὰ οἱ κάτοικοί της μὲ τὴ βοήθεια τῆς Θεοτόκου τοὺς ἀποκροῦν καί, νικητὲς, ψάλλουν ὕμνους στὴ Θεοτόκο Στρατηγό. 3737-47 Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἡρακλείου τὸ θρόνο παίρνει γιὰ ἓνα μόνο χρόνο ὁ Κωνσταντῖνος Γ' (641), πού, ὅπως λένε, τὸν δηλητηρίασαν ἡ μητριά του Μαρτίνα καὶ ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Πύρρος. 3748-55 Ἡ Μαρτίνα (641) καὶ ὁ γιός της Ἡρακλωνᾶς (641) γίνονται γιὰ λίγο βασιλεῖς, ἀλλὰ γιὰ τιμωρία τοὺς ἐκθρονίζονται, ἀκρωτηριάζονται καὶ ἐξορίζονται. 3756-72 Ὁ Κώνστας Β' (641-668), γιός τοῦ Κωνσταντῖνου Γ', γίνεται βασιλέας. Μονοθελήτης, καταδιώκει τοὺς ὀρθοδόξους, ὅπως τὸ Μάξιμο τὸν ὁμολογητὴ, καὶ ἐξορίζει τὸν πάπα τῆς Ρώμης Μαρτίνο. 3773-80 Ὁ Κώνστας Β' θανατώνει τὸν ἀδελφὸ του Θεοδόσιο καί, θέλοντας νὰ μεταφέρει τὴν πρωτεύουσά του στὴ Δύση, πηγαίνει στὴ Σικελία. 3781-89 Ἐκεῖ πεθαίνει καὶ ἀναγορεύεται γιὰ λίγο βασιλέας ὁ στασιαστὴς Μιζιζίος. 3790-3800 Ὁ γιός τοῦ Κώνσταντα Β', Κωνσταντῖνος Δ' (668-685), πού ὁ λαὸς τὸν ἀποκαλοῦσε Πωγωνᾶτο, γίνεται βασιλέας, πηγαίνει στὴ Σικελία καὶ τιμωρεῖ τοὺς στασιαστὲς. 3801-11 Συγκαλεῖ οἰκουμενικὴ σύνοδο κατὰ τοῦ μονοθελητισμοῦ. Πεθαίνοντας ἀφήνει τὸ θρόνο στὸ γιό του Ἰουστινιανὸ Β' (685-695, 705-

711), πού ἔκτισε τὸ ὁμώνυμο ἀνάκτορο. 3812-33 Ὁ Ἰουστινιανὸς Β', μισητὸς ἀπὸ ὄλους γιὰ τὴ σκληρότητά του, ἐκθρονίζεται ἀπὸ τὸ Λεόντιο (695-698), ρινοκοπεῖται καὶ ἐξορίζεται στὴ Χερσῶνα. 3834-49 Ὁ Λεόντιος στέλνει ἐναντίον τῶν Ἀράβων στόλο. Τὴν πρώτη φορὰ τοὺς νικᾷ, μὰ ὕστερα ἠττᾶται. 3850-64a Ὁ στόλος, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἦττα, στασιάζει στὴν Κρήτη καὶ ἀναγορεύει αὐτοκράτορα τὸν Ἀψίμαρο-Τιβέριο (698-705). Ὁ νέος αὐτοκράτορας στὴν Κωνσταντινούπολη ρινοκοπεῖ τὸ Λεόντιο καὶ τὸν φυλακίζει. 3865-94 Ὁ Ἀψίμαρος ζητᾷ ἀπὸ τὸν ἄρχοντα τῆς Χερσῶνας νὰ τοῦ στείλει ἐναντι χρημάτων τὸ κεφάλι τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Τὸ χρυσάφι πείθει τὸ χαγάνο. 3895-3906 Ἀλλὰ ὁ Ἰουστινιανὸς ξεφεύγει καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἄρχοντα τῶν Βουλγάρων Τέλβερη μπαίνει στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ γίνεται ξανά αὐτοκράτορας. 3907-25 Ἀμείβει τοὺς Βουλγάρους, θανατώνει τὸν Ἀψίμαρο καὶ τὸ Λεόντιο, τιμωρεῖ τοὺς ἀντιπάλους του καὶ διαπομπεῖ καὶ τυφλώνει τὸν πατριάρχη Καλλίνικο. 3926-58 Γιὰ νὰ τιμωρήσει τοὺς κατοίκους τῆς Χερσῶνας στέλνει μὲ στόλο στρατὸ μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ θανατώσουν ὅλο τὸν ἄρρενα πληθυσμό. 3959-87 Ὁ Ἰουστινιανὸς Β' διατάζει νὰ θανατώσουν ἀκόμα καὶ τὰ βρέφη. Ὁ στρατηγὸς Φιλιππικὸς στασιάζει μαζί μὲ τοὺς Χερσωνίτες καὶ ἀνακηρύσσεται αὐτοκράτορας (711-713). 3988-4036b Οἱ στασιαστὲς φθάνουν στὴν Κωνσταντινούπολη πὺ γρήγορα ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανό, τὸν ὁποῖο ὁ στρατὸς παραδίδει στὸ Φιλιππικό. Θανάτωση τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ γιοῦ του Τιβερίου. Ἐτσι πληρῶσε ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν ἀκρότητα τοῦ χαρακτήρα του. 4037-48 Ὁ Φιλιππικὸς ἐκθρονίζεται, τυφλώνεται καὶ στὸ θρόνο ἔρχεται ὁ Ἀναστάσιος Β' - Ἀρτέμιος (713-715) ὁ ἀσηκρήτης. 4049-67 Ὁ Ἀρτέμιος τιμωρεῖ τοὺς ὑπαιτίους γιὰ τὴν τύφλωση τοῦ Φιλιππικοῦ. Ὁ στόλος, πού στέλλεται κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, στασιάζει καὶ ἀναγορεύει αὐτοκράτορα τὸν εἰσπράκτορα φόρων ἀλλὰ ἀνάξιο γιὰ τὴ βασιλεία Θεοδόσιο. 4068-80 Ὁ Ἀρτέμιος, μὲ τὴν εἶδηση τῆς στάσεως, ἀφήνει στὴν Κωνσταντινούπολη φρουρὰ καὶ κλείνεται γιὰ περισσότερη ἀσφάλεια μέσα στὰ τείχη τῆς Νικαίας. 4081-96 Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Θεοδοσίου δεκάζουν τοὺς φρουροὺς, καταλαμβάνουν τὴ Νίκαια καὶ ὁ Ἀρτέμιος κείρεται καλόγερος. 4097-4115a Ὁ Θεοδόσιος Γ' (715-717) μπροστὰ στὴ στάση τοῦ Λέοντα Ἰσαύρου ἀποχωρεῖ καὶ γίνεται μοναχός.

4116-30 Μὲ τὴ βασιλεία τοῦ Λέοντα Γ' (717-741) ἡ εἰκονομαχία ξεσπᾷ καὶ κτυπᾷ σάν καταγίδα τὴν Ἐκκλησία. 4131-52 Καταγωγή τοῦ Λέοντα ἀπὸ τὴν Ἰσαυρία. Φτωχὸς ἐμπορευόμενος, ἀκούει ἀπὸ Ἑβραίους προφητεία ὅτι θὰ γίνῃ βασιλέας. Τὴν ἀμοιβὴ τους θὰ ζητήσουν οἱ Ἑβραῖοι ὅταν πραγματοποιεῖ ἡ προφητεία. 4153-66 Ἀπὸ τὸ Λέοντα Γ', αὐτοκράτορα, οἱ

Ἑβραῖοι ζητοῦν τὴν καθαίρεση τῶν εἰκόνων. 4167-87 Ὁ Λέων δέχεται, ἀντικαθιστᾷ τὸν πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, ἀπομακρύνει τὶς εἰκόνες καὶ καταδιώκει τοὺς εἰκονολάτρεις, ἰδιαίτερα τοὺς μοναχοὺς. 4188-4236 Ἐνα παράδειγμα: Ὁ Λέων βάζει φωτιά στὸ κτήριο τῆς βιβλιοθήκης, ὅπου βρίσκονταν δώδεκα σοφοὶ μετὰ τὸν πρόεδρό τους, ποὺ δὲ δέχτηκαν τὴν εἰκονομαχία. Ἀνάμεσα στὰ βιβλία ἦταν καὶ ἕνας ἀρχαιότατος κώδικας μετὰ τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. 4237-53 Ὅταν πεθαίνει ὁ Λέων, τὸν διαδέχεται, παρὰ τὶς προσδοκίες, ὁ ἀκόμα πιὸ σκληρὸς εἰκονομάχος Κωνσταντῖνος Ε΄ Κοπρῶννος (741-775). 4254-78 Καταδιώκει μετὰ κάθε εἶδους βασανιστήρια τοὺς εἰκονολάτρεις καὶ ἰδιαίτερα τοὺς μοναχοὺς. 4279-88 Ὁ Ἀρτάβασδος, γαμπρὸς τοῦ Λέοντα, στασιάζει, γίνεται αὐτοκράτορας καὶ ἐπαναφέρει τὶς εἰκόνες. 4289-4323b Ἀλλὰ οἱ εἰκονολάτρεις δοκιμάζονται καὶ πάλι. Ὁ Κωνσταντῖνος Ε΄ νικᾷ τὸν Ἀρτάβασδο, τὸν τυφλώνει καὶ, πάλι βασιλέας ἐπὶ πολλὰ ἔτη, διώκει τοὺς εἰκονολάτρεις καὶ βεβηλώνει εἰκόνες καὶ ἄγια λείψανα. 4324-28 Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κωνσταντίνου βασιλεύει γιὰ πέντε χρόνια ὁ γιὸς τοῦ Λέων Δ΄ (775-780), ποὺ πεθαίνοντας ἀφήνει τὸ θρόνο στὴ σύζυγό του Εἰρήνη (780-802) καὶ στὸ γιό του Κωνσταντῖνο ΣΤ΄ (780-797). 4329-51 Ἡ Εἰρήνη μαζί μετὰ τὸν Κωνσταντῖνο μετὰ ἀπόφαση τῆς συνόδου ἐπαναφέρουν τὶς εἰκόνες. Ὁ Κωνσταντῖνος ἀπομακρύνει τὴ μητέρα του ἀπὸ τὴν ἐξουσία, διώχνει τὴ γυναίκα του καὶ παίρνει ἄλλη. 4352-4418 Σὲ λίγο ξαναφέρνει τὴ μητέρα του στὸ θρόνο καὶ στὴ διακυβέρνηση τοῦ κράτους. Ἐκείνη, φίλαρχη, βάζει καὶ τυφλώνουν τὸ γιό της καὶ μετὰ τὴν πρωτοφανῆ αὐτὴ ἐνέργεια κυβερνᾷ μόνη πιά τὸ κράτος. 4419-52 Στὴν παλαιὰ Ρώμη ὁ πάπας Ἀδριανός, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τοὺς ἀντιπάλους του, καταφεύγει στὴ βοήθεια τοῦ βασιλέα τῶν Φράγκων Καρόλου, τὸν ὁποῖο στέφει βασιλέα τῆς Ρώμης. Ἔτσι χωρίζεται ἡ παλαιὰ ἀπὸ τὴ νέα Ρώμη. 4453-73b Ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τὴν Εἰρήνη καὶ ὁ Νικηφόρος Α΄ (802-811) παίρνει τὸ θρόνο. 4474-4501 Φιλοχρήματος ὁ Νικηφόρος μετὰ τὰ οἰκονομικά του μέτρα προκαλεῖ τὴν ἀντίδραση. 4502-32 Ὁ στρατηγὸς Βαρδάνης, ποὺ οἱ στασιαστὲς ἠθελαν γιὰ αὐτοκράτορα, ἀποτρέπεται ἀπὸ καλόγερο νὰ διεκδικήσει τὸ θρόνο. Οὔτε αὐτὸς οὔτε καὶ ὁ Θεωμᾶς, λέει ὁ καλόγερος, θὰ πάρουν τὸ θρόνο, ἀλλὰ οἱ στρατηγοὶ Λέων καὶ Μιχαὴλ θὰ βασιλεύσουν. 4533-43 Ὁ Νικηφόρος Α΄ στὸ βουλγαρικὸ πόλεμο σκοτώνεται. Ὁ γιὸς του Σταυράκιος (811), τραυματίας, γιὰ λίγο βασιλέας, πεθαίνει καὶ στὸ θρόνο ἀνεβαίνει ὁ γαμπρὸς τοῦ Νικηφόρου, Μιχαὴλ Α΄ Ραγκαβέ (811-813). 4544-82 Οἱ εἰρηνικὲς μέρες τοῦ Μιχαὴλ Α΄ διακόπτονται ἀπὸ τὴ στάση τοῦ Λέοντα Ε΄ τοῦ Ἀρμενίου (813-820), ποὺ καταλαμβάνει τὸ θρόνο, ἐνῶ ὁ Μιχαὴλ, ὅπως ὁ κάστωρ τοῦ μύθου, τοῦ παρα-

χωρεῖ τὴν ἐξουσία. 4583-4606 Ἡ εἰκονομαχία ἐπανέρχεται. Ἀπὸ τὸ Λέοντα Ε΄ εὐνουχίζεται ὁ γιὸς τοῦ προηγούμενου βασιλέα Μιχαὴλ Α΄, ὁ Νικήτας, ποὺ ἀργότερα θὰ γίνῃ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. 4607-31 Ὁ συστρατηγὸς τοῦ Λέοντα Ε΄ Μιχαὴλ γλιτώνει τὴ θανάτωση, ἀλλὰ φυλακίζεται καὶ ὀργανώνει συνωμοσία. Συνωμότες σκοτώνουν τὸ Λέοντα Ε΄ στὴν ἐκκλησία τὴν ὥρα ποὺ ἔψελνε. Αὐτοκράτορας ἀναλαμβάνει ὁ Μιχαὴλ Β΄ (820-829). 4632-72 Εἰκονομάχος χωρὶς φανατισμὸ ὁ Μιχαὴλ. Ἀποτυχίες στὸν πόλεμο μετὰ τοὺς Ἀγαρηνοὺς, ἀλλὰ ἐπιτυχὴς ἀντιμετώπιση τοῦ στασιαστῆ Θεωμᾶ, ποὺ συλλαμβάνεται καὶ θανατώνεται. 4673-4708 Τὸ Μιχαὴλ Β΄ διαδέχεται ὁ γιὸς του Θεόφιλος (829-842), ποὺ παίρνει γιὰ γυναίκα τὴν εὐσεβῆ Θεοδώρα. Εἰκονομάχος, διώκει τοὺς εἰκονολάτρεις στίζοντας τὰ μέτωπά τους. 4709-76 Ὁ Θεόφιλος ὅμως ἦταν γενναϊόδωρος, φιλοδίκαιος καὶ φιλότεχνος. Ἀπόδειξη τὰ τεχνητὰ δέντρα καὶ πουλιὰ ποὺ κελαῖδουσαν, τὰ θαλάσσια τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ποὺ ἔφεραν τὸ ὄνομά του, καὶ ἡ καταδίκη καὶ τιμωρία τοῦ Πετρωνᾶ, ποὺ εἶχε κάνει ἀκατοίκητη τὴν καλύβα μιᾶς φτωχῆς γυναίκας. 4777-4810 Ὁ Θεόφιλος ἠθέλε τὸ βασιλέα ἀνώτερο χρημάτων. Ἔτσι κατακαίει τὸ φορτηγὸ ἐμπορικὸ πλοῖο ποὺ ἀνῆκε στὴ βασίλισσα. 4811-42 Ἀπὸ τὸ σπῆλαιο, ὅπου ἦταν φυλακισμένος, ὁ εἰκονολάτρης Μεθόδιος ἀντιχαιρετᾷ τοὺς ἐξόριστους «γραπτούς», ποὺ μεταφέρονταν μετὰ πλοῖο. 4843-80 Ὁ Μεθόδιος ἐλευθερώνεται καὶ φιλοξενεῖται στὸ παλάτι τοῦ Θεοφίλου. 4881-4906 Ὁ Θεόφιλος πεθαίνει καὶ ἀφήνει τὸ νεαρὸ γιό του Μιχαὴλ Γ΄ (842-867) στὸ θρόνο ὑπὸ τὴν κηδεμονία τῆς μητέρας του Θεοδώρας, ποὺ ἦταν κρυφὰ εἰκονολάτρις. 4907-41 Μετὰ συνοδικὴ ἀπόφαση ἡ Θεοδώρα ἐπαναφέρει τὶς εἰκόνες. Σκληρὰ λόγια τοῦ Θεοφάνη τοῦ Γραπτοῦ γιὰ τὸν αὐτοκράτορα Θεόφιλο καὶ παρέμβαση τοῦ πατριάρχη Μεθοδίου. 4942-70 Ὅταν ἀνδρώνεται ὁ Μιχαὴλ Γ΄, κυβερνᾷ πιά μόνος του, ἀλλὰ, μέθυσος καὶ ἀκόλαστος, διασκεδάζει μετὰ διεφθαρμένα ἄτομα. 4971-5008 Σὰν τὸν Ἀκταίωνα τοῦ ἀρχαίου μύθου συμπεριφέρεται ὁ Μιχαὴλ Γ΄. Σπαταλᾷ χρήματα, ξοδεύει τοὺς θησαυροὺς τοῦ κράτους καὶ ἀκόμα διακωμωδεῖ τὴ θεία λειτουργία. 5009-66 Ἡ μητέρα του Θεοδώρα μάταια τὸν νουθετεῖ. Τὸ κράτος κυβερνοῦσε τότε ὁ θεῖος του Βάρδας ὁ καίσαρ, ποὺ εἶχε ἐρωτικὲς σχέσεις μετὰ τὴν γυναίκα τοῦ γιοῦ του. Ὅταν ὁ πατριάρχης Ἰγνάτιος ἀρνεῖται νὰ ἐπιτρέψει στὸ Βάρδα τὴ θεία κοινωνία, αὐτὸς τὸν ἀντικαθιστᾷ μετὰ τὸ Φώτιο. 5067-85 Πολλὰ βασανιστήρια πέρασε ὁ Ἰγνάτιος γιὰ νὰ παραιτηθεῖ. Γι᾽ αὐτὸ τιμωροῦνται ἀργότερα ἀπὸ τὴ θεία δίκη καὶ ὁ Βάρδας, ποὺ θανατώνεται, καὶ ὁ Φώτιος, ποὺ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ θρόνο.

5086-5102 Ὁ Βασίλειος Α΄ ὁ Μακεδῶν (867-886), ποὺ τὸν εἶχε στέ-

πει βασιλέα ὁ Μιχαήλ Γ', φοβούμενος ἕνα νέο εὐνοούμενο, σκοτώνει τὸ Μιχαήλ καὶ παίρνει τὸ θρόνο. 5103-10 Προφητικά λόγια τῆς μητέρας τοῦ Μιχαήλ Γ' Θεοδώρας γιὰ τὸ Βασίλειο τὸ Μακεδόνα. 5111-41 Καταγωγή τοῦ Βασιλείου Α' τοῦ Μακεδόνα καὶ ἡ ζωὴ του μέχρι τὴν ἀφιξὴ του ἔξω ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη. 5142-60 Ὁ Βασίλειος, ρακένδυτος καὶ φτωχός, κοιμᾶται στὸ νάρθηκα μιᾶς ἐκκλησίας. Ὁ νεοκόρος τῆς ἐκκλησίας σὲ ὄνειρο μαθαίνει ὅτι αὐτὸς ποὺ κοιμᾶται στὸ νάρθηκα εἶναι ὁ μελλοντικός βασιλέας. 5161-73 Ὁ Βασίλειος γίνεται φροντιστὴς στὰ ἄλογα τοῦ Μιχαήλ Γ' καὶ ὕστερα φτάνει μέχρι τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα. 5174-5210 Ὁ Βασίλειος Α' ἀντικαθιστᾷ τὸ Φώτιο μὲ τὸν Ἰγνάτιο καὶ ἔντονα δυσανασχετεῖ γιατί ὁ Μιχαήλ Γ' εἶχε σπαταλήσει τὰ πάντα, ἀκόμα καὶ τὸ χρυσὸ τῆς τεχνητῆς πλατάνου, καὶ γιατί εἶχε καταστρέψει τὸ μηχανήμα ποὺ εἰδοποιούσε γιὰ τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν. 5211-29 Μὲ πολέμους ἐπιβάλλει στοὺς βάρβαρους ἐχθροὺς τὸ κύρος τοῦ βυζαντινοῦ κράτους. 5230-40 Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἰγνατίου φέρνει στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τὸ Φώτιο. 5241-77 Ὑστερα ἀπὸ ραδιουργίες τοῦ Σανταβαρηνοῦ ὁ Βασίλειος Α' περιορίζει τὸ γιό του Λέοντα. Ἡ κραυγὴ τοῦ ψιττακοῦ ὑποχρεώνει τὸν πατέρα νὰ συγχωρήσει τὸ γιό του καὶ νὰ τὸν κάνει διάδοχό του. 5278-97 Κτύπημα στὸ κεφάλι δέχεται ὁ Λέων ΣΤ' (886-912) ἀπὸ κάποιον ψυχασθενή. Πρόρρηση γιὰ τὸ χρόνο τῆς βασιλείας του. 5298-5323 Ὁ τέταρτος γάμος τοῦ Λέοντα ΣΤ' φέρνει ἀναταραχὴ στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἀντικατάσταση τοῦ πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Νικολάου. 5324-33 Ὁ Λέων ΣΤ' πεθαίνοντας ἀφήνει τὸ θρόνο στὸ νεαρὸ γιό του Κωνσταντῖνο Ζ' (913-959) καὶ στὸν ἀδελφὸ του Ἀλέξανδρο (912/913). Προφητεία τοῦ Λέοντα ΣΤ' γιὰ τὸ χρόνο βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου. 5334-72 Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ νεαρὸς Κωνσταντῖνος Ζ' ὑποφέρει πολλὰ ἐξαιτίας τῆς ἀπειρίας του, ὅμως μὲ τὰ χρόνια γίνεται πιὸ ἐμπειρὸς καὶ πιὸ συνετός. 5373-5473 Ἐπιτυχὴς καταπολέμηση τῶν στάσεων Κωνσταντίνου Δούκα καὶ Λέοντα Φωκά ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο Ζ' μὲ τὴν κηδεμονία καὶ συμβουλίαν τοῦ Ρωμανοῦ Α' Λακαπηνοῦ (920-944). 5474-5517 Ὁ Ρωμανὸς Α', πεθερὸς τοῦ Κωνσταντίνου Ζ', τὸν παραμερίζει ἀπὸ τὴν ἀσκηση τῆς ἐξουσίας καὶ στέφει βασιλεῖς μέλη τῆς οἰκογένειάς του. 5518-46 Ὁ Ρωμανὸς ἐκθρονίζεται ἀπὸ τοὺς γιούς του, ἀλλὰ ὁ Κωνσταντῖνος Ζ' τοὺς ἐκδιώκει ἀπὸ τὸ θρόνο. 5547-63 Ὁ Κωνσταντῖνος, μονοκράτορας, μὲ βοηθοὺς τὸ Βάρδα Φωκά καὶ τὸν εὐνοῦχο Βασίλειο, ἀφοῦ βλέπει καὶ ἔγγονο ἀπὸ τὸ γιό του Ρωμανό, ἀφήνει πεθαίνοντας τὸ θρόνο στὸ γιό του. 5564-81 Ὁ Ρωμανὸς Β' (959-963) δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὸ κράτος. Ὁ Νικηφόρος Φωκάς ἐπαναφέρει τὴν ἀραβοκρατούμενη Κρήτη στὸ βυζαντινὸ

κράτος. 5582-90 Ὁ Νικηφόρος Φωκάς ἀνακαταλαμβάνει τὴν Ἀντιόχεια ποὺ εἶχε καταληφθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἀγαρηνοὺς. 5591-5600 Ὁ Ρωμανὸς Β' πεθαίνοντας ἀφήνει τὸ κράτος στὴ σύζυγό του Θεοφανῶ καὶ στὰ δύο μικρὰ παιδιά του, Βασίλειο καὶ Κωνσταντῖνο. Ἀπὸ τὴ Συρία ὁ Νικηφόρος Φωκάς φτάνει στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ὑπόσχεται πίστη καὶ ὑποταγὴ. 5601-12 Ὁ εὐνοῦχος Βασίλειος διοικεῖ τὸ κράτος καὶ στέλνει ἐπιστολὴ στὸν Ἰωάννη Τσιμισκῆ, βοηθὸ τοῦ Νικηφόρου Φωκά, καὶ τὸν παρακινεῖ νὰ θανατώσει τὸ Νικηφόρο καὶ νὰ ἀναλάβει αὐτὸς τὸ θρόνο. 5613-47 Ὁ Τσιμισκῆς παραδίδει τὴν ἐπιστολὴ στὸ Φωκά καὶ τὸν παρακινεῖ νὰ ἀναλάβει δράση ἐναντίον τῶν εὐνοῦχων ποὺ διοικοῦν τὸ κράτος. 5648-62 Ὁ Νικηφόρος Β' Φωκάς (963-969) ἀναγορεύεται αὐτοκράτορας, πηγαίνει στὴν Κωνσταντινούπολη, γίνεται δεκτὸς ἀπὸ ὄλους καὶ νυμφεύεται τὴ χήρα βασίλισσα Θεοφανῶ. 5663-81 Ὁ Νικηφόρος, τολμηρὸς καὶ γενναῖος, γίνεται ὁ τρόμος τῶν ἐχθρῶν τοῦ κράτους. 5682-5734 Ἄν καὶ γεμάτος ἀρετῆς, ὁ Φωκάς εἶχε καὶ ψεγάδια. Παρὰ τὴν πνευματικὴ του συγγένεια μὲ τὴ Θεοφανῶ, γίνεται σύζυγός της. Ἀκόμα ἦταν φιλοχρήματος καὶ σὲ περίοδο λιμοῦ πούλησε ἀκριβὰ τὸ στάρι. 5735-46 Ὁ Νικηφόρος ὑποπτεύεται πὼς ὁ Τσιμισκῆς ἔχει ἐρωτικές σχέσεις μὲ τὴ Θεοφανῶ, τοῦ στερεῖ ὅλα τὰ ἀξιώματα, μὰ γρήγορα μὲ τὴν παρέμβαση τῆς Θεοφανῶς τοῦ τὰ ξαναδίνει. 5747-81α Ὁ Νικηφόρος δὲν ἀντιλαμβάνεται τὰ σχέδια τῆς συνωμοσίας, ποὺ ἡ Θεοφανῶ μὲ τὸν Τσιμισκῆ ἐξυφαίνου. Νύχτα οἱ συνωμότες, ὀδηγημένοι ἀπὸ τὴ Θεοφανῶ, τὸν σκοτώνουν στὸν κοιτῶνα ὅπου κοιμόταν. 5782-5810 Ὁ Ἰωάννης Α' Τσιμισκῆς (969-976), αὐτοκράτορας, πολεμᾷ καὶ νικᾷ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κράτους στὴν Ἀνατολὴ καὶ στὰ Βαλκάνια. 5811-22 Χαρακτηρισμὸς τοῦ Τσιμισκῆ. Ἐχει ὅλες τὶς ἀρετῆς, μόνον ὁ φόνος τοῦ Φωκά τὸν κηλιδώνει. 5823-38 Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Τσιμισκῆ ἔρχονται στὸ θρόνο τὰ ἀδελφία Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος. 5839-53 Ὁ πρωτότοκος Βασίλειος Β' (976-1025) ἦταν ὄλος δοσμένος σὲς πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις. 5854-76 Στάση τοῦ Βάρδα καὶ καταστολὴ της. 5877-5935 Νίκες τοῦ Βασιλείου Β' σὲ ὅλη τὴν Ἀσία. Φονικοὶ πόλεμοι κατὰ τῶν Βουλγάρων, τοὺς ὁποίους καὶ ὑποτάσσει. 5936-62 Μετὰ τὸ Βασίλειο Β' στὸ θρόνο ἔρχεται ὁ ἀδελφός του Κωνσταντῖνος Η' (1025-1028). Τελειῶς ἀντίθετος στὸ χαρακτῆρα μὲ τὸ Βασίλειο, δὲ θέλει νὰ ἀκούσει γιὰ πολέμους, ἀλλὰ διασκεδάζει σὲ συμπόσια μὲ ἄσημνες γυναῖκες. Μὲ τὴν παραμικρὴ ὑποψία τυφλώνει ὅσους ὑποπτεύεται γιὰ στασιαστῆς. 5963-70α Πρὶν πεθάνει ὁ Κωνσταντῖνος παντρεύει τὴ μεγαλύτερη ἀπὸ τὶς δύο θυγατέρες του Ζωὴ μὲ τὸ Ρωμανὸ Γ' (1028-1034) Ἀργυρόπουλο. 5971-91 Ὁ Ρωμανὸς, θεοσεβὴς καὶ εὐπαιδευτὸς, δὲν ἀνταποκρίνεται στὸ σφρι-

γος της νιότης της Ζωής. Ἡ Ζωὴ συνάπτει ἐρωτικές σχέσεις με τὸν ὄρατο Μιχαὴλ τὸν Παφλαγόνα, ποὺ ὑπηρετεῖ στὸ παλάτι, 5992-98b Ὁ Ρωμανὸς θανατώνεται μέσα στὸ λουτρό, ἴσως ἐν γνώσει τῆς Ζωής, 5999-6031 Τὸ θρόνο ἀναλαμβάνει ὁ Μιχαὴλ Δ' (1034-1041). Γεμάτος ἀρετές, πάθαινε κρίσεις ἐπιληψίας. Ὑστερα ἀπὸ κάθε κρίση ἐπιθυμοῦσε ἐντονότερα τὴ μοναστική γαλήνη, 6032-54a Ἀπὸ τὰ ἀδελφία τοῦ Μιχαὴλ, ἄτομα φαῦλα καὶ κακοήθη, ὁ πρεσβύτερος κυβερνᾷ τὸ κράτος. Ἡ Ζωὴ ἀναγορεύει καίσαρα τὸν ἀνεπίδ τοῦ Μιχαὴλ Δ', τὸ Μιχαὴλ Καλαφάτη, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ Μιχαὴλ Παφλαγόνας πηγαίνει καλόγερος σὲ μοναστήρι, 6055-88 Μετὰ τὴν ἀποχώρηση τοῦ Μιχαὴλ Παφλαγόνα ἡ Ζωὴ στέφει βασιλεῖα τὸ Μιχαὴλ Ε' Καλαφάτη (1041/1042), ποὺ με τὸ χαρακτῆρα καὶ τὴ συμπεριφορὰ του προκαλεῖ τὴν καταστροφὴ του. Εὐνουχίζει ἀξιωματοῦχος καὶ προύχοντες καὶ στέλνει σὲ μοναστήρι τὶς δύο βασίλισσες Ζωὴ καὶ Θεοδώρα, 6089-6127a Ἡ πράξη του αὐτὴ ξεσηκώνει τὸ λαό, ποὺ ζητᾷ νὰ γυρίσουν πίσω οἱ βασίλισσες. Ἡ ἐπιανάφορὰ τους ἀνάβει περισσότερο τὴν ἐπανάσταση. Οἱ στασιαστὲς βίαια παίρνουν τὸ βασιλεῖα καὶ τὸ θεῖο του, ποὺ εἶχαν καταφύγει στὸ ἅγιο βῆμα τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοὺς τυφλώνουν, 6128-56 Ἡ ἐξουσία ἐπιστρέφει στις βασίλισσες. Ἡ Ζωὴ ἀποφασίζει νὰ φέρει πίσω ἀπὸ τὴν ἐξορία, ἀπὸ τὴ Δέσβο, τὸν Κωνσταντῖνο Μονομάχο, τὸν ὁποῖο παντρεύεται καὶ στέφει αὐτοκράτορα, 6157-82 Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κωνσταντῖνου Θ' Μονομάχου (1042-1055). Ἀπειροπόλεμος, φιλήδονος, ξοδεύει ἀσταμάτητα περισσότερο κι ἀπὸ τὸν Ζέρξη. Ἀπόδειξη ἡ οἰκοδόμησις τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, 6183-6225 Ὁ Μονομάχος πάσχει ἀπὸ ποδάγρα καὶ παραμένει στὸ στράμα. Προκαλοῦνται στάσεις: Ὁ στρατηγὸς Μανιάκης στασιάζει, μὰ πρὶν ἀρχίσει τὸν πόλεμο πεθαίνει. Ὁ ἄλλος στασιαστὴς, ὁ Γορνίκιος, ἐξουδετερώνεται, 6226-40 Ὁ Μονομάχος πεθαίνει ἀφοῦ ντύθηκε καλόγερος καὶ ἄφησε τὸ θρόνο-στὴ Θεοδώρα, ποὺ ἀναγορεύει βασιλεῖα τὸ γέροντα Μιχαὴλ ΣΤ' τὸ Στρατιωτικὸ, 6241-53 Οἱ ὑπῆρέτες τῆς Θεοδώρας ὅμως δὲν ἀφήνουν τὸ Μιχαὴλ ΣΤ' νὰ κυβερνήσει, 6254-85 Αὐτοὶ περιφρονοῦν τοὺς στρατιωτικούς, ποὺ γι' αὐτὸ στασιάζουν. Ὁ Ἰσαάκιος Κομνηνὸς μαζί με τὸν Κωνσταντῖνο Δούκα ἐπιτίθενται με στρατὸ κατὰ τοῦ Μιχαὴλ ΣΤ', ποὺ θέλει νὰ παραχωρήσει τὴν ἐξουσία, μὰ δὲν τὸν ἀφήνουν αὐτοὶ ποὺ διοικοῦν. [6285a-h Ἄλλοι λένε ὅτι τὸν Ἰσαάκιο τὸν κάλεσαν οἱ προύχοντες συγκλητικοὶ καὶ ἀνώτεροι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔτσι μπῆκε ὁ Κομνηνὸς στὴν Κωνσταντινούπολη.] 6286-6311a Ἐσπάζει τότε ἐμφύλιος πόλεμος, ὅπου νικᾷ ὁ Ἰσαάκιος καὶ στέφεται αὐτοκράτορας (1057-1059). Ἀγέρωχος, ἦταν ἀνυπόφορος στοὺς πικὸ πολλούς. Παραδίδει τὸ θρόνο στὸν Κωνσταντῖνο Γ' Δούκα (1059-1067) καὶ ἀποχωρεῖ σὲ μοναστήρι.

6312-44 Χωρὶς ἄγχος κυβερνᾷ ὁ Κωνσταντῖνος Γ' Δούκας. Πρὶν πεθᾶνει παίρνει ὑπόσχεση ἀπὸ τὴ γυναίκα του ὅτι δὲ θὰ ξαναπαντρευτεῖ, 6345-86 Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κωνσταντῖνου βασιλεύει ἡ Εὐδοκία με τοὺς γιούς της. Ἡ Εὐδοκία ἐρωτεύεται τὸ Ρωμανὸ Διογένη, ποὺ εἶχε συλληφθεῖ γιὰ στάση, τὸν παντρεύεται καὶ τὸν ἀναγορεύει βασιλεῖα, 6387-6427 Γενναῖος καὶ δραστήριος ὁ Ρωμανὸς Δ' Διογένης (1068-1071), ἀλλὰ ἐγωιστῆς καὶ με ἐπαρση ὑποπεύεται ὅλους. Δημιουργοῦνται λοιπὸν συναμοσιεῖς ἐναντίον του. Ἀρχηγὸς τῆς ἀντιδράσεως ὁ καίσαρ (Ἰωάννης) Δούκας, ποὺ ὁ γιὸς του Ἄνδρονίκος ἦταν τότε στρατηγὸς στὸ βυζαντινὸ στρατό, 6428-50 Τὸ περιστάτικὸ με τὸ περιστέρι, 6451-6508a Στὸν πόλεμο κατὰ τῶν Τούρκων ὁ αὐτοκράτορας Διογένης πολεμᾷ γενναῖα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποχώρηση τοῦ Ἄνδρονίκου Δούκα πληγώνεται καὶ αἰχμαλωτίζεται. Προσηνῆς συμπεριφορὰ τοῦ Τούρκου ἀρχηγοῦ ἀφήνει ἐλεύθερο τὸ Διογένη γιὰ νὰ γυρίσει πίσω στὸ θρόνο του, ἐνῶ ἐπίσημες ἐπιστολὲς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἀποκηρύσσουν τὸν αὐτοκράτορα, 6509-27 Ὁ Μιχαὴλ Ζ' Δούκας (1071-1078), αὐτοκράτορας, γιὸς τοῦ Κωνσταντῖνου Γ', με τὶς συμβουλὲς τοῦ θεῖου του καίσαρα, ἀπομακρύνει τὴ μητέρα του, τὴ βασίλισσα Εὐδοκία, στέλνει στρατὸ ἐναντίον τοῦ Ρωμανοῦ, τὸν συλλαμβάνει, τὸν τυφλώνει καὶ τὸν ἐξορίζει σὲ νησί, 6528-64 Ὁ Μιχαὴλ Δούκας, ποὺ περισσότερο τὸν ἀπασχολοῦσαν τὰ φιλολογικὰ ἔργα, ἀντιμετωπίζει συνεχῶς στασιαστὲς ἐναντίον του. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ὁ Νικηφόρος Βοτανειάτης, 6565-89 Ὁ Βοτανειάτης φτάνει στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ, ἐνῶ ὁ Μιχαὴλ Ζ' γίνεται καλόγερος, αὐτὸς στέφεται αὐτοκράτορας (1078-1081), παίρνει γιὰ σύζυγο τὴ γυναίκα τοῦ Μιχαὴλ καὶ ἀφήνει τὴν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας σὲ ἀλλογλωσσούς βαρβάρους, 6590-6608b Ὁ Νικηφόρος Γ' Βοτανειάτης χορηγεῖ ἀξιώματα σὲ ἄτομα χαμηλῆς τάξεως καὶ δὲν ἀσχολεῖται με τὴν ἀσφάλεια τῶν περιοχῶν τοῦ κράτους του, 6609-20 Ἡ ἱστορία αὐτὴ πρέπει νὰ σταματήσῃ ἐδῶ, γιατί φανερόνται βασιλεῖς οἱ Κομνηνοί, ποὺ εἶναι πάρα πολλὰ τὰ τροπαιουχῆματά τους.

Χαρακτηρισμὸς τῆς ΧΣ

Μὲ στόχο καὶ μεθόδου ποὺ περιγράφονται στὸν πρόλογο τῆς ΧΣ ὁ ΚΜ συνέθεσε ἓνα ἔργο με ἱστορικὴ ὕλη, μιὰ χρονογραφία. Τόσο ὁ Κ. Krumbacher (ἐλληνικὴ μετάφραση Σωτηριάδη, τ. Α', σ. 441-46) ὅσο καὶ, ἰδίως, ὁ Η. Hunger (1, σ. 257-78) με πολλὰ στοιχεῖα καὶ ἀρκετὲς λεπτομέρειες προσδιορίζουν τὸ λογοτεχνικὸ εἶδος τῆς χρονογραφίας καὶ ἀναλύουν τὸ περιεχόμενό της καὶ τὴ μεθόδου με τὴν ὁποία αὐτὴ συντίθεται.

Στο είδος αυτό ανήκει βεβαίως και η χρονογραφία του ΚΜ. Μαζί με την ιστορική ύλη, παρέχει στον αναγνώστη και διάφορες πληροφορίες, που κατατάσσονται στις μικρές ειδήσεις, στα αξιοπερίεργα, στην ανεκδοτική φιλολογία κλπ., και που αποτελούν στη βυζαντινή γραμματεία χαρακτηριστικά του λογοτεχνικού αυτού είδους. 'Ανάμεσα σε άλλες παρόμοιες ειδήσεις διακρίνουμε — με μερικά παραδείγματα — τις εξής κύριες θεματικές ενότητες:

Φυσικά φαινόμενα: έκλειψη ήλιου 4599/4600, σεισμός 2706-13.

Θεομηνίες: θαλάσσια καταιγίδα 4732-46, λιμός 517, 5714, λοιμός 1289.

Διοσημείες: 704, 891, 904, 1530, 1542-54, 1623-28, 1674-76, 1782-85, 1849-55, 2311-13, 2757-87.

Όνειρα: 728-36, 862-68, 1123-26, 1780/81, 1824-27, 1837-42, 2992-3002, 3530/31, 5149-58.

Προφητείες: 704-11, 840-47, 1289/90, 2037/38, 2083-89, 2954-56, 3456-59, 4146, 4515-32, 5290-94.

Χρησμοί: 1417-20, 1496-98, 1670, 1737/38.

Χρονολογίες: 437-40, 541-47, 920-24, 962-64, 1108-10, 1755-59.

Όστόσο οι πληροφορίες αυτές δε γράφονται από τον ΚΜ όπως σε άλλες χρονογραφίες αποσπασματικά και αυτοτελώς χωρίς μεγάλο έννοιολογικό ή και συντακτικό σύνδεσμο με το προηγούμενο ή το επόμενο κείμενο (π.χ. «τῷ τάδε ἔτει ἐγένετο...» ή «βασιλεύοντος τοῦ τάδε ἐγένετο...»). Σχεδόν όλες αυτές οι ειδήσεις στη ΧΣ ἐμπλέκονται μέσα στη διήγηση ιστορικών γεγονότων, τὰ ὁποῖα ὁ ΚΜ ἀντλήσε ἀπὸ τὶς πηγές του¹. Στὴν παρουσίαση αὐτὴ διαφέρει ἀπὸ ἄλλους χρονογράφους, ὅπως ἀπὸ τὸ Θεοφάνη, τὸν Κεδρηνὸ κ.ἄ., καὶ προσεγγίζει περισσότερο πρὸς τὴ διήγηση τοῦ Ζωναρᾶ.

Μετὰ τὴν καινούργια αὐτὴ βυζαντινὴ χρονογραφία στὸ 12ο αἰ. ὁ ΚΜ παρουσιάζει τρεῖς καινοτομίες στὴ συγγραφή καὶ σύνθεση παρόμοιων ἔργων. Καὶ στὶς τρεῖς αὐτὲς καινοτομίες ὁ ΚΜ δὲν ἀκολούθησε καὶ δὲ μιμήθηκε ἀμέσως — τουλάχιστον ὅσο μποροῦμε νὰ κρίνουμε ἀπὸ τὴ μέχρι σήμερα ἔρευνα τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας — κανέναν προγενέστερο ἢ σύγχρονό του. Συνδύασε τὴν ἀρχαία-ἑλληνιστικὴ φιλολογικὴ-λογοτεχνικὴ παρά-

1. Ἡ χειρόγραφη παράδοση διέσωσε δεκαπέντε στίχους τοῦ ΚΜ πὸ ἐξιστοροῦν αὐτοτελῶς πῶς ὁ Δαρεῖος, μετὰ τὸ τέχνασμα τοῦ ἵπποκόμου του, κέρδισε τὸ θρόνο τῆς Περσίας. Ὅμως τὸ μικρὸ αὐτὸ στιχοῦργημα, μοναδικὸ γιὰ τὸν ΚΜ, μᾶς πληροφορεῖ πῶς οἱ ἄλλοι διαπραγματεύονταν ἀποσπασματικὰ καὶ αὐτοτελῶς ἱστορικὰ γεγονότα· βλ. Lampsidis, Verse... über Darius I' πρβ. τὸ ἴδιο θέμα καὶ στὴ ΧΣ, στ. 885-906.

δοση μετὰ τὴ βυζαντινὴ. Καθοδηγημένος ἀπὸ τὸ διπολισμὸ, πὸ ἐπικρατεῖ στὴ βυζαντινὴ γραμματεία μέχρι τὸ τέλος τοῦ βυζαντινοῦ κράτους (μῆτηρη τῆς ἀρχαιότητος στοὺς τρόπους ἐκφράσεως καὶ στὴ γλῶσσα, καὶ ἀπόδοση τῶν συναισθημάτων, ἀντιλήψεων καὶ ἰδεῶν τοῦ χριστιανικοῦ βυζαντινοῦ κόσμου καὶ λαοῦ), φαίνεται νὰ ἔχει ἀνοίξει καινούργιο δρόμο.

1. Πρώτη καινοτομία: Παρουσίαση τῆς ιστορικῆς ὕλης κατ' ἐπιλογὴν καὶ σὲ αὐτοτελῆ κατὰ τὸ δυνατόν ἐπεισόδια.

Γνωρίζουμε ὅτι ἡ ιστοριογραφία στοὺς ἑλληνιστικούς, ρωμαϊκοὺς χρόνους, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ τότε θεάτρου καὶ τοῦ θεατρικοῦ εἴδους, τῆς ρητορικῆς καὶ τῶν ρητοροδιδασκάλων στὰ ἐν γένει πνευματικὰ δημιουργήματα, προσλαμβάνει μιὰ δραματοποιημένη, ἐπεισοδιακὴ (οἱ βιογραφίες διαφόρων ἱστορικών ἢ καὶ θρυλικῶν ἀτόμων καὶ οἱ μυθιστορηματικὲς διηγήσεις τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς προσανατόλιζαν πρὸς μιὰ παρόμοια παρουσίαση) καὶ περισσότερο ρητορικὴ μορφή (Lesky, 1039, 1043, 1061). Βλέπουμε ἀκόμα ὅτι ὁ ἀναγνώστης τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς ὄλο καὶ περισσότερο ἐπιζητεῖ, ἰδίως στὰ ἱστορικὰ ἔργα, τὴν πληροφορία γιὰ διάφορα φυσικὰ καὶ ἄλλα γεγονότα τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἐνὸς λαοῦ, ἐνὸς κράτους καὶ τῶν ἡγεμόνων τους (βλ. «ποικιλογραφία», Lesky, 1153).

Παρόμοια καὶ στὰ βυζαντινὰ λοιπὸν χρόνια τὴν πνευματικὴ - φιλολογικὴ δημιουργία ἐπηρεάζουν:

1) τὸ θέατρο (Hunger, 2, σ. 142-48), ὅσο καὶ ὅποιο καὶ ἂν ἦταν στὰ χρόνια αὐτά,

2) τὰ μυθιστορήματα, πὸ δὲν ἔπαυσαν, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἔρευνα, νὰ ἐπικοινωνοῦν ἀσταμάτητα μετὰ ἐκεῖνα τῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου (Hunger, 2, σ. 119-42, καὶ ἰδίως σ. 119-25)¹,

3) ἡ ἀγιολογία τόσο τῆς παλαιότερης βυζαντινῆς ἐποχῆς ὅσο καὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Μακεδόνων μέχρι τῆ βασιλεία Μανουὴλ Κομνηνοῦ. [Ὅπως ἔχει παρατηρηθεῖ, στὸ γραπτὸ λόγο² ἀλλὰ καὶ στὴν εἰκονιστικὴ ἀπόδοσή τους οἱ βίοι τῶν ἁγίων παρουσιάζονται σὲ αὐτοτελῆ τρόπον τινὰ ἐπεισόδια. Στὶς «διηγηματικὲς», «βιογραφικὲς» εἰκόνες³ οἱ παρατιθέμενες στὸ

1. Ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦ ΚΜ «Τὰ κατ' Ἀρίστανδρον καὶ Καλλιθέαν» σήμερα ἔχουμε περίπου 765 στίχους (βλ. Εἰδ. Τσολάκη, Συμβολή, καὶ Ο. Mazal, Der Roman).

2. H. Delehaye, Les passions des martyrs et les genres littéraires, 1966², κεφ. Romans hagiographiques, σ. 227 κέξ.

3. Περιγραφή τέτοιων εἰκόνων βλ. Γ. καὶ Μ. Σωτηρίου, Εἰκόνες τῆς Μονῆς Σινᾶ, τ. Β', Ἀθήναι 1958, σ. 144-47' K. Weitzmann, Fragments of an early St. Nicholas triptych on Mount Sinai, Δελτίον Χριστ. Ἀρχ. Ἐτ., περ. Δ', τ. Δ' (1964-65) 11-23' A. Gra-

περιθώριο διάφορες σκηνές ἀπὸ τὸ βίο τοῦ εἰκονιζομένου ἀγίου ὑποδεικνύουν τὰ ἐπεισόδια ποὺ ὁ ἀγιολόγος ἀνέγραψε στὸ βίο τοῦ ἀγίου 4] καὶ

4) ἡ ἐκδηλη τάση τῆς ιστοριογραφίας τῆς προγενέστερης ρωμαϊκῆς, ἑλληνιστικῆς περιόδου (βλ. σ. XLI).

Οἱ τέσσερις αὐτοὶ παράγοντες, ποὺ ἀποδίδουν σχεδὸν μὲ βεβαιότητα τὶς προτιμήσεις καὶ τὴν αἰσθητικὴ τοῦ τότε βυζαντινοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, ἐπιβάλλουν στὸ συγγραφέα καὶ νὰ ἐπιλέξει καὶ νὰ καταγράψει τὴν ἱστορικὴ ὕλη σὲ αὐτοτελὴ κατὰ τὸ δυνατόν ἐπεισόδια. Ἀκολουθώντας ἀκόμα τὴν ἴδια ἑλληνιστικὴ παράδοση ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ, ὁ ΚΜ προσπαθεῖ — χωρὶς ἀμφιβολία μὲ ὑπερβολικὸ μερικὲς φορές τρόπο — νὰ παρουσιάσει τὴν ὅλη συγγραφή του μὲ πλήρη λογοτεχνικὴ μορφή ὑπεύκοντος στοὺς κανόνες τῶν ρητοροδιδασκάλων τῆς ἐποχῆς του καὶ στὸν ἀνεμο τοῦ λογοτεχνισμοῦ, ὁ ὁποῖος διαπνέει ἔντονα καὶ τὸν ἴδιο ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρη τὴν ἐποχὴ τῶν Κομνηνῶν.

Ἀναμφίβολα καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν ΚΜ στὴ βυζαντινὴ γραμματεία ὑπάρχουν χρονογραφίαι, οἱ ὁποῖες παρουσιάζουν καὶ αὐτές, μερικὲς φορές, ἀφηγήσεις ἱστορικῶν γεγονότων, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι καὶ αὐτὰ αὐτοτελὴ ἐπεισόδια. Ὅμως γιὰ τὸν ΚΜ εἶναι κανόνας νὰ παρουσιάζεται ἡ ὕλη σὲ αὐτοτελὴ ἐπεισόδια. Τὸν κανόνα αὐτὸ μόνον κατ' ἐξαίρεση καὶ κατ' ἀνάγκη τὸν παραβαίνει:

α) Ὅταν λείπουν τὰ ἐπαρκῆ στοιχεῖα γιὰ μιὰ τέτοια παρουσίαση, π.χ.:

371-74: Οἱ ἀπαρηγόρητοι γόνεῖς τοῦ σκοτωμένου Ἄβελ ἀποκτοῦν ὡς ἀντίδωρο ἀπὸ τὸ Θεὸ τὸ γιὸ Σήθ, ποὺ ὀνομάτισε τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. Μὲ μόνον τὰ στοιχεῖα αὐτὰ δὲν ἦταν δυνατόν ὁ χρονογράφος νὰ ἐπιμηκύνει τὴ διήγηση καὶ νὰ τὴν παρουσιάσει σὲ αὐτοτελὲς ἐπεισόδιο.

807-09: Ὁ συγγραφέας ἀναφέρει τὴν εἶδηση ὅτι ὁ Πέρσης βασιλεὺς Κύρος κατανίκησε καὶ αἰχμαλώτισε τὸ βασιλεῖα τῶν Λυδῶν Κροῖσο. Ἡ ἀπλή αὐτὴ εἶδηση μετέπειτα στοὺς στ. 840-47 ἐπαναλαμβάνεται γιὰ νὰ ἀναγραφεῖ ἡ παρέμβαση τοῦ προφήτη Δανιήλ ὑπὲρ τοῦ Κύρου στὸν πόλεμο ἐκεῖνο.

β) Ὅταν ὁ συγγραφέας θέλει περιληπτικῶς νὰ παραθέσει σειρά γεγονότων, ὅπως ὅταν ἀναφέρονται οἱ ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἐκστρατεῖες τοῦ Δαρείου (907-11) ἢ τοῦ Ξέρξη (912-16).

bar, Christian Iconography. A Study of its Origins, Λονδίνο 1969, σ. 102-104, καὶ Nancy P. Sevcenko, The Life of St. Nicholas in Byzantine Art, 1990, σ. 162-64.

1. Ἄλλωστε τὴν ἴδια αὐτὴ ἀντίληψη ὀλοποίησε ὁ ΚΜ στὸ ρητορικὸ του ἔργο «Ἐκφρασις γῆς», ὅπου γύρω ἀπὸ τὸ περιγραφόμενον κύριο πρόσωπο, τὴ Γῆ, ἐξεκίνησε σὲ

γ) Ὅταν θέλει νὰ ἀναφέρει πόσα χρόνια διήρκεσε μιὰ περίοδος, ὅπως στ. 437-40 ἢ 541-47 καί, τέλος,

δ) ὅταν, μετὰ τὴ διήγηση τῆς ἱστορίας ἑνὸς λαοῦ, θέλει νὰ εἰσαγάγει τὸν ἀναγνώστη στὴ διήγηση τῆς ἱστορίας ἑνὸς ἄλλου, π.χ. στ. 967-71.

2. Δεύτερη καινοτομία: Δεκαπεντασύλλαβος.

Ἡ δευτέρη καινοτομία σχετίζεται μὲ τὴ μετρικὴ τῆς ΧΣ. Ὁ ΚΜ, χωρὶς νὰ ἔχει ὑπόψη πρὶν ἀπὸ αὐτὸν ἄλλο ἱστορικῆς ὕλης ἐκτεταμένο ἔργο στιχουργημένο σὲ τονικὸ 15σύλλαβο¹, γράφει ὀλόκληρη χρονογραφία ἀπὸ 6620 στίχους σὲ 15σύλλαβο μέτρο. Τὸ μέτρο αὐτὸ δὲν τοῦ ἦταν ἀναμφίβολα ἄγνωστο· ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίηση καὶ τὰ δημῶδη ἱστορικά, σκωπικὰ κ.ἄ. ἄσματα, καὶ ἰδιαίτερος ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴ ὕλη τὰ Ἀκριτικὰ καὶ τὰ συγγενῆ πρὸς αὐτὰ ἄλλα δημῶδη ἄσματα², τὸ εἶχαν χρησιμοποιοῦν³. Ἀκόμα στὴν ἐποχὴ του παλαιότεροι ἢ καὶ νεότεροί του ἔπραξαν τὸ ἴδιο γιὰ τὴν ἀφήγηση ἱστορικῶν γεγονότων, ὄχι ὅμως σὲ ἱστορικὴ ὕλη μεγάλῃς χρονικῆς ἐκτάσεως. Ἀναφέρουμε τὸ Γεώργιο Τζέτζη στὶς «Χιλιάδες»⁴, ἀλλὰ καὶ τὸ Θεόδωρο Πρόδρομο στὰ ἱστορικά του ποιήματα (ἐκδ. W. Hörandner, Theodoros Prodromos Historische Gedichte, 1974).

Μὲ τὴ μετρικὴ αὐτὴ καινοτομία, ποὺ συμβάδιζε, ὅπως σημειώσαμε, μὲ τὴ βυζαντινὴ λαϊκὴ παράδοση⁵ καὶ μὲ τὰ διάφορα λαϊκὰ δημῶδη καὶ ἱστορικὰ ἄσματα, ὁ ΚΜ ἀποτείνεται σὲ ἓνα ἀναγνωστικὸ κοινὸ, ποὺ περιλάμβανε ὄχι μόνον μιὰ ἑλίτη ἀλλὰ ἓνα πολὺ εὐρύτερο βυζαντινὸ κοινόν. Τὴ μετρικὴ αὐτὴ καινοτομία ὑπαγόρευε πολὺ πιθανόν καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς χορηγοῦ, θὰ λέγαμε, τῆς σεβαστοκρατορίσσης Εἰρήνης, ἐπιθυμία ποὺ ἀποδίδεται μὲ τὴν ἔκφραση *σαφῆ γραφή*, ποὺ ὁ ΚΜ χρησιμοποιοῦ ἤδη στὸν

αὐτοτελεῖς «εἰκόνες» τὶς διάφορες σκηνές ποὺ «διηγούνται» τὴν «ἱστορία τῆς Γῆς» (βλ. Lampsidis, Der vollständige Text der Ἐκφρασις γῆς).

1. Τὰ ἱστορικὰ ποιήματα τοῦ Γεωργίου Πισίδη (7ου αἰ.) (βλ. A. Pertusi, Giorgio di Pisidia Poemi. I. Panegirici epici, 1960) ὅπως καὶ ἡ «Ἄλωσις τῆς Κρήτης» τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Διακόνου (10ου αἰ.) (βλ. N. M. Παναγιωτάκη, Θεοδόσιος ὁ Διάκονος καὶ τὸ ποίημα αὐτοῦ «Ἄλωσις τῆς Κρήτης», 1960) εἶναι σὲ ἰαμβικὸ 12σύλλαβο (Hunger, 2, σ. 112/13).

2. Βλ. H. G. Beck, Geschichte der byzantinischen Volksliteratur, 1968, σ. 48-63.

3. Βλ. J. Koder, Symeon le nouveau théologien, I, 1969, σ. 89-94· M. J. Jeffreys, The Nature and Origins of the Political Verse, DOP 28 (1974) 141-95.

4. Ἐκδοσὴ P. A. Leone, Ioannis Tzetzae Historiae, 1968· W. Hörandner, Bemerkungen zu den Chiliaden des J. Tzetzes, Byz 39 (1969) 111-16· Hunger, 2, σ. 118.

5. Εἰδικὰ γιὰ τὴ θρησκευτικὴ ποίηση βλ. Θ. Στάθη, Ἡ δεκαπεντασύλλαβος ἁμνογραφία ἐν τῇ βυζαντινῇ μελοποιίᾳ, 1977, σ. 23-66.

πρόλογό του (στ. 8) και με το επίρρημα *σαφῶς* (724, 968, 1472). Γράφει λοιπὸν ἐκτεταμένη χρονογραφία (6620 στίχοι) σὲ δεκαπεντασύλλαβο, μέτρο πολὺ διαδεδομένο καὶ εὐπρόσδεκτο στὸ βυζαντινὸ ἀναγνωστικὸ κοινό. Ἄλλωστε τὸ μέτρο αὐτὸ χρησιμοποιήθηκε πολὺ καὶ γιὰ διδακτικοὺς¹ λόγους.

Ἐπῆρξε ὁμοίως γιὰ τὸν ΚΜ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ βυζαντινὴ ιστοριογραφία τῆς ἐποχῆς του, ἢ μετρικὴ αὐτὴ καινότητα ἓνα τόλμημα. Καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὁ 15σύλλαβος δὲ χρησιμοποιήθηκε μέχρι τὸ τέλος τοῦ βυζαντινοῦ κράτους ἀπὸ ἄλλο συγγραφέα σὲ χρονικὰ ἐκτεταμένο ιστορικὸ ἔργο².

3. Τρίτη καινότητα: Γλῶσσα.

Καὶ γιὰ τὴ γλῶσσα τῆς ΧΣ ὁ ΚΜ δὲν ἀκολούθησε κανέναν προγενέστερό του. Πράγματι, ὅσο μπορούμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι μετὰ τὴν ἐπίσημη ἔρευνα, δὲν παρουσιάζεται στὴ βυζαντινὴ φιλολογία, καὶ ἰδίως στὴ σύνθεση ιστορικῶν ἔργων (χρονογραφίας καὶ ιστορίας), κανένα προγενέστερο παράδειγμα ἐκτεταμένου χρονικὰ ιστορικοῦ ἔργου, ποὺ νὰ ἔχει γραφεῖ σὲ στίχους καὶ στὴν ἀπλουστευμένη ἀλλὰ καὶ ταυτόχρονα τόσο πλούσια γλῶσσα τῆς βυζαντινῆς «γραφομένης».

Ὁ ΚΜ ἔχει ἐπηρεαστεῖ ἀσφαλῶς ἀπὸ τὰ δημιουργήματα τῆς λαϊκῆς μούσας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν κατὰ κάποιον τρόπο παραδοχὴ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος, ποὺ θὰ ἦταν καὶ ἦταν κατανοητὸ ἀπὸ ἓνα εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ στὴν ἐποχὴ του, χωρὶς ὁμοίως αὐτὸ νὰ εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετο πρὸς τὴν ἐπίσημη γραφομένη βυζαντινὴ γλῶσσα.

Στὴ ΧΣ ὁ ΚΜ ἀναβιώνει παλαιότερων περιόδων λέξεις, τύπους καὶ ἐκφράσεις ὄχι τόσο εὐχρηστες στὴν ἐποχὴ του, καὶ εἶναι πλουσιότερος στὸ λεξιλόγιο ἀκόμα καὶ συγκριτικὰ μετὰ βυζαντινοὺς ιστορικούς, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦσαν στὰ κείμενά τους τὴν παραδεδομένη γραπτὴ ἑλληνικὴ τῶν βυζαντινῶν (βλ. σύγκριση μετὰ τὸ Νικήτα Χωνιάτη σ. LXII). Στὴν ὕψη ὁμοίως τοῦ λόγου, στὴ σύνταξη, καὶ μάλιστα τοῦ ιστορικοῦ λόγου, ἔχει πάρα πολὺ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ παράδοση, ποὺ ὑπαγόρευε τὴ μίμηση κατὰ τὸ δυνατόν καὶ τῆς συντακτικῆς δομῆς τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ-ἑλληνιστικοῦ γραπτοῦ λόγου.

1. Τὴ διδακτικὴ ἀποστολὴ τῆς στιχουργίας γιὰ τοὺς βυζαντινοὺς ἀποδεικνύει πασιδῆλα ἡ χρῆση ποὺ ἐκτὸς ἄλλων ἔκανε ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς στὰ κείμενά του γιὰ τὰ διάφορα εἶδη τοῦ ἐπιστητοῦ (Hunger, 2, σ. 60, 115-19).

2. Ἡ «μίμηση» τρόπον τινὰ ἀπὸ τὸν Ἐφραίμ τὸν Αἴνιο (14ος αἰ.) ἀκολούθησε τὸν ΚΜ μόνο σὲ μία ἀπὸ τρεῖς καινότητες, σ' αὐτὴν ποὺ ἀφοροῦσε στὴν παρουσίαση τῆς ιστορικῆς ὕλης (βλ. Lampsidis, Ephraem Aenii Historia Chronica, CFHB, Ἄθη-ναι 1990, σ. XLI).

Βέβαια τὸ γλωσσικὸ τοῦ ἰδίωμα δὲν εἶναι ὁμοίον μετὰ ἐκεῖνο π.χ. τοῦ χρονογράφου Ἰωάννη Μαλάλα, ἀλλὰ εἶναι πασιδῆλα ἀπομακρυσμένο καὶ ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῶν ιστορικῶν ἔργων τοῦ Ψελλοῦ, τοῦ Ζωναρᾶ καὶ τοῦ Σκυλίτζη. Γιατὶ ὁ ΚΜ, μετὰ τὴν ἀναβίωση τοῦ λεξιλογικοῦ πλούτου τῆς καθόλου ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ μετὰ τὴν ἀπλούστευση καὶ «ἐκλαίκευση» τῆς δόμησης στὴ γλῶσσα τῆς ΧΣ στόχευε, σύμφωνα καὶ μετὰ τὸν πρό-λογό του (στ. 8 *εὐσύνοπτον καὶ σαφῆ γραφήν ἐκπονηθῆναι*), στὸ εὐρύτερο βυζαντινὸ ἀναγνωστικὸ κοινό. Καὶ αὐτὸ περιλάμβανε τοὺς μορφωμένους βυζαντινοὺς, χωρὶς ὁμοίως νὰ ἀποκλείει καὶ τοὺς λίγους, ποὺ ἀκολουθοῦσαν τὸ βυζαντινὸ ἰδανικὸ στὴ φιλολογία (περισσότερα βλ. σ. LXI κέξ.).

Συμπερασματικὰ ὁ ΚΜ μετὰ τρεῖς καινότητες, ποὺ ἀκολούθησε καὶ ἐφήρμοσε στὸ ἔργο του, ἐκφράζει ἓνα σύνολο ἰδεῶν καὶ ἀντιλήψεων γιὰ ἓνα ιστορικὸ ἔργο ἐπαγωγὸ καὶ εὐανάγνωστο. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἀπαιτοῦσε ἡ ἐποχὴ του μετὰ τὴν ἔφεσή της γιὰ ἱστορικὴ ὕλη μέσα ὁμοίως σὲ λογοτεχνικὸ πλαίσιο.

Ἔτσι ὁ ΚΜ, καινοτόμος καὶ νεωτεριστὴς, προβάλλει τὴ ΧΣ ὡς τὸ πρὸ γοητευτικὸ ιστορικο-λογοτεχνικὸ δημιούργημα τῆς ἐποχῆς του καὶ ἀνυψώνει σὲ κορυφαία στιγμή τὴ βυζαντινὴ λαϊκὴ χρονογραφία, μεταβάλλοντας τὴν ἀπλὴ καὶ ἀπλοϊκὴ μνηστὴ καὶ ἀναγραφὴ ἑνὸς γεγονότος ἢ μιᾶς πράξεως σὲ λογοτεχνικὴ διήγηση ἐπαγωγὸ καὶ εὐανάγνωστη.

Ἵστεροφημία τῆς ΧΣ

Γρήγορα ἡ ΧΣ ἔγινε πολὺ δημοφιλὲς ἀνάγνωσμα. Τὴν διάβαζαν καὶ τὴν ἀντέγραφαν πολλοί, τόσο ἀμέσως μέσα στὴν ἑκατονταετία μετὰ τὴ σύνθεσή της — ἀπόδειξη τὰ πολλὰ χφφ, αὐτὰ τὰ ἴδια ἢ τὰ πρότυπά τους, αὐτῆς τῆς περιόδου, ἀπὸ τὰ ὅποια μερικὰ διασώθηκαν καὶ χρησιμοποιοῦνται στὴν τωρινὴ ἔκδοση — ὅσο καὶ στοὺς μετέπειτα αἰῶνες μέχρι τὴν ἐποχὴ τῆς τυπογραφίας καὶ ἀκόμα ὑστερότερα μέχρι καὶ τὸ 18ο αἰ. (ὑπολογίζεται ὅτι ὑπῆρξαν μέχρι τότε 600 περίπου χφφ ποὺ περιεῖχαν τὴ ΧΣ συνολικὰ ἢ σὲ ἀποσπάσματα).

Ὅμως, παρόλο ποὺ δὲν ὑπαγορεύεται ἀπὸ τοὺς τότε κανόνες δεοντολογίας γιὰ τοὺς συγγραφεῖς, εἶναι ἐντούτοις περίεργο, πῶς ὅσοι συμβουλεύτηκαν τὴ ΧΣ ὡς πηγὴ δὲν ἀναφέρουν οὔτε αὐτὴν οὔτε τὸ συγγραφέα ΚΜ:

Ὁ Μ. Γλυκᾶς τὴ χρησιμοποιοῦσε στὴ δική του χρονογραφία. Τυπικὸ παράδειγμα τὰ ἀντίστοιχα χωρία τοῦ Γλυκᾶ (σ. 533 κέξ. «καὶ τὴν

κατὰ τὸ γένος... μεταθέσει βίου») καὶ τῆς ΧΣ (4601 κέξ. *Ὁδτος τὸ γένος... ἐν μεταθέσει βίου*)¹.

Ὁ Μάξιμος Πλανούδης στὴ Συναγωγή εἶχε ὑπόψη τοὺς στίχους τῆς ΧΣ 115-28, 473/74, 1138, 1145/46, 1325-28, 1619-31, 1671-82, 1895-1907, 1939-58, 1970-74, 2214/15, 3103².

Ὁ Ἐφραιμ Αἴνιος στὴ Χρονικὴ Ἱστορία ἐμφανῶς δείχνει ὅτι στὴ σύνθεση ἀλλὰ καὶ σὲ πολλὰ ἐπιμέρους σημεῖα μιμήθηκε τὴ ΧΣ³.

Ἀκόμα ἢ Ἀνόνημη Βυζαντινὴ Χρονογραφία (ABX) χρησιμοποίησε τοὺς στίχους τῆς ΧΣ γιὰ νὰ θησαυρίσει εἰδήσεις⁴.

Ἀλλὰ ἡ ἔρευνα ἔχει ἐπισημάνει μίμηση τῆς ΧΣ καὶ σὲ ἔμμετρα δημιουργήματα τῆς τελευταίας βυζαντινῆς περιόδου. Μνημονεύω τὰ παραλλήλα:

στὸ μεσαιωνικὸ ἔπος Βασίλειος Διγενῆς Ἀκρίτας στὴν περιγραφὴ «παραδείσου» (Λαμψίδη, Φιλολογικά, σ. 171),

στὸ βυζαντινὸ μυθιστόρημα Βέλθανδρος καὶ Χρυσάντζα (ἐκδ. Ε. Κριαρᾶ, Ἀθήναι 1955), ἀντίστοιχα χωρία: 406, 1207 «ἀχίτωσί τε καὶ γυμνόν»/ ΧΣ 833· 468/69 πρβ. ΧΣ 4723· 726 «πῶς παλιμπετής»/ ΧΣ 3892 (βλ. Bakker - van Gemert, Ἱστορία Βελισσαρίου, σ. 340)· 738/39 πρβ. ΧΣ 1145· 1129 «καὶ τί μακρὰ»/ ΧΣ 336· 1342 πρβ. ΧΣ 18.

Τέλος ἀναφέρω τὴ ριμάδα «Ἱστορικὴ ἐξήγησις περὶ Βελισσαρίου» τοῦ Ἐμμανουὴλ Γεωργηλᾶ-Λιμενίτη (Bakker - van Gemert, ὁ.π.), ὅπου (σ. 79) ἀναφέρονται συγκεντρωτικὰ οἱ στίχοι τῆς ριμάδας κατὰ τὰ πορίσματα τῆς ἔρευνας τοῦ κ. Γ. Παπαδημητρίου⁵. Ἀντίστοιχα χωρία: 13,

1. Ὁ F. Hirsch, ὁ.π., σ. 404-12, ἀναφερόμενος στὶς πηγὲς τῆς ΧΣ τῆς περιόδου τοῦ 9ου-11ου αἰ. ἐπιχειρηματολογεῖ πῶς ὁ ΚΜ ἀντέγραψε ἀπὸ τὸ Γλυκᾶ. Σημειῶνω ἀκόμα ὅτι κιόλας ὁ Meursius στὴν ἐκδόση τοῦ 1616 ἀναφέρει χωρίο τοῦ Γλυκᾶ σὲ σχόλιό του στοὺς στ. 2077/78 τῆς ΧΣ.

2. Βλ. K. Praechter, Eine vulgärgriech. Paraphrase C. Wendel, Planudes, RE XX (1950) 2233-36 Lampsidis, Collectanea Planudea.

3. Βλ. Lampsidis, Ephraem, CFHB, σ. XL γιὰ τὴ σύνθεσή της, σ. XLIX-LII γιὰ τὴ λογοτεχνικὴ ἀξία (γιὰ περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Ind. loc., σ. 446).

4. Βλ. K. Praechter, ὁ.π. Λαμψίδη, Ἡ Ἀνόνημη Βυζαντινὴ Χρονογραφία Δ. Οἰκονομίδου, «Χρονογράφου» τοῦ Δωροθέου τὰ Λαογραφικά, Λαογραφία 18/19 (1959/60) 116-49. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ γνώση πού ἀποκομίζει ὁ ἐρευνητὴς ἀπὸ ὀρισμένα πρῶιμα χφφ τῆς ABX, ὅπου ἐμφανίζεται ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο οἱ διάφοροι γραφεῖς παρεμβάλλαν τοὺς στίχους τῆς ΧΣ στὸ κείμενό της (βλ. Λαμψίδη, Στίχοι τῆς ΧΣ εἰς παραλλαγὴν τῆς ABX).

5. Γνώστης καὶ ἐρευνητὴς τῶν ἔμμετρων κειμένων τῆς βυζαντινῆς αὐτῆς περιόδου, εἶχε σημεῖώσει σὲ ἀνακοίνωσή του στὸ 15ο Συνέδριο Βυζαντινῶν Σπουδῶν τοῦ

15, 17, 435 «φθόνος κακὸν θηρίον»/ ΧΣ 3199· 16 «σκορπίος»/ ΧΣ 3200, 6406, 6523· 20-22 «φθόνος Κάιν πρὸς Ἄβελ»/ πρβ. ΧΣ 355-58· 72 «κάμινος τοῦ φθόνου»/ ΧΣ 358, 4033-35· 69 «μέγας Βελισάριος»/ ΧΣ 3181· 96β «οὐ σὺ στενάξεις δίκη»/ ΧΣ 4156· 110-12 «ἄϋπνος... προσέσχεν... εἶδεν»/ ΧΣ 4462· 4,9 «δομήτωρ μεγάλης ἐκκλησίας»/ ΧΣ 3073· 312 «σπάθη τῶν Ρωμαίων»/ ΧΣ 3647· 334 «ἀλλὰ γὰρ πῶς ἐξείπω»/ ΧΣ 4224· 238 «ἀποπτύσας χαλινόν»/ ΧΣ 6061· 328, 523 «ἄνδρες αἱμάτων»/ ΧΣ 1235· 395 «μέχρι τοῦ περιόρθρου»/ ΧΣ 621, 1991· 458 «ὡς σίδηρον μαγνήτις»/ ΧΣ 3103· 468 «βουλήν βουλεύεται σκαιὰν»/ ΧΣ 1007, 1713, 4225, 4372· 568 «φιλαδίκου γνώμης»/ ΧΣ 3111, 3267· 568/69 «ἐπένευσεν... ἐπήνεσε»/ ΧΣ 3301/02· 469 «τοιαυτὰ σου τὸ παίγνιον»/ ΧΣ 1152, 1153, 6386· 563 «ὀπὸ ζυγὸν δουλείας»/ ΧΣ 3188· 492, 573 «τροχὲ»/ ΧΣ 2073a, 4308· 789 «καὶ μετ' αὐτοὺς»/ ΧΣ 4068, 4815.

Στὴ ριμάδα «Διήγησις γενομένη ἐν Τροίᾳ...»¹ οἱ ἐκδότες στὴν εἰσαγωγή (σ. 10) σημειῶνουν ὡς ἀρχικὴ πηγὴ τοῦ στιχοῦργήματος τὴ ΧΣ, χωρὶς ὅμως νὰ τὴν ἐντοπίζουν περισσότερο μέσα στὸ βυζαντινὸ κείμενο².

Ὁ ΚΜ ὡς ἱστορικὸς

Ἡ ἐπικὴ παραμυθιακὴ διήγησις τῆς ἱστορικῆς ὕλης, συνοδευμένη καὶ μὲ πάρα πολλὰ λαϊκὰ περιγραφικὰ στοιχεῖα (σχήματα λόγου, παροιμίες καὶ παροιμιακὲς ἐκφράσεις, γνωμικὰ εἴτε αὐτολεξεῖ εἴτε καὶ κατὰ ἔννοια, κ.ἄ.), δὲν παρέχει στὸ συγγραφέα Κωνσταντῖνο Μανασσῆ τὴν κατάλληλη ἄνεση νὰ προβάλλει σκέψεις, ἰδέες καὶ κρίσεις σὲ συνάρτησιν μὲ τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν ἀνέλιξη ἱστορικῶν γεγονότων καὶ καταστάσεων. Συνεπῶς καὶ ὁ ἀναγνώστης δὲν ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ἀνιχνεύσει καὶ νὰ ἐπισημάνει στὴ ΧΣ συγκροτημένη διαπλοκὴ ἰδεῶν, ἀναφερομένων στὴν αἰτιολόγησι τῆς γενέσεως καὶ ἐξελίξεως τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, στὰ ἀποτελέσματά τους καὶ στὴν τάξιν καὶ ἀλληλουχίαν τους.

1975 ἀπηχίσεις καὶ ἀρκετὰ δάνεια ἀπὸ τὴ ΧΣ σὲ λέξεις, ἐκφράσεις καὶ ἡμιστίχια σὲ μεταγενέστερα βυζαντινὰ ἔμμετρα δημιουργήματα. Δυστυχῶς λεπτομέρειες τῆς ἔρευνας του δὲν ἔχουν μέχρι σήμερα δημοσιευθεῖ καὶ ἀρκοῦμεθα στὰ πορίσματά του μόνον ὡς πρὸς τὴν Ἱστορία τοῦ Βελισσαρίου.

1. Ἐκδ. L. Norgaard - Ole L. Smith, A Byzantine Iliad, Κοπεγχάγη 1975.

2. Μόνον σὲ ὑποσημείωση θέλω νὰ ἀναφέρω ὅτι ἡ προτίμησις γιὰ τὴ ΧΣ συνεχίστηκε μέχρι καὶ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ αἵωνα μας: σὲ στιχοῦργημα 127 στίχων γιὰ τὸν Πόντιο μεσαιωνικὸ ἥρωα Γαβρᾶ χρησιμοποιήθηκαν 57 στίχοι ἀπὸ τὴ ΧΣ (βλ. Λαμψίδη, ΧΣ καὶ ἀῤσμα τοῦ Γαβρᾶ).

Γιὰ νὰ κρίνουμε λοιπὸν τὸ συγγραφέα ΚΜ ὡς ἱστορικό, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀρκεστούμε σχεδὸν ἐξολοκλήρου σὲ ὅσα γράφει ὑπὸ τὸν τύπο γνωμικῶν ἢ καὶ κρίσεων, ποὺ ὅμως, δὲν τὸ ξεχνοῦμε, ἀντανακλοῦν σχεδὸν στὸ σύνολό τους τὴ θυμοσοφία ἐνὸς βυζαντινοῦ κοινοῦ — τῆς ἐποχῆς τοῦ συγγραφέα — μὲ σχετικὴ παιδεία καὶ μόρφωση καί, βεβαίως, μὲ θρησκευτικὴ πίστη. Ὡστόσο δὲν πρέπει νὰ παραβλέψουμε τὰ πολὺ λίγα σημεῖα τῆς ΧΣ, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελέσουν ἐξωτερικέωση, ἔστω καὶ ὄχι τόσο σημαντικὴ, τῶν ἀντιλήψεων ἐνὸς συγγραφέα - ἱστορικοῦ.

Κατ' ἀρχὴν ὁ κάθε συγγραφέας ἔργου μὲ ἱστορικὴ ὕλη προεισαγωγικῶς διαφωτίζει κατὰ κανόνα τὸν ἀναγνώστη γιὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου καὶ γιὰ τὴ μέθοδο, μὲ τὴν ὁποία τὸ ἔργο αὐτὸ συγκροτήθηκε. Παρομοίως καὶ στὴ ΧΣ ὁ ΚΜ στοὺς στ. 9-11 (*τρανωὲς ἀναδιδάσκουσιν τὰς ἀρχαιολογίας, / καὶ τίνες ἤρξαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι ποῦ προῆλθον / καὶ τίνων ἐβασίλευσαν, καὶ μέχρις ἐτῶν πόσων*) καὶ 18-26 (*Καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθά μοι... τὸ κατὰ δύναμιν ἡμῖν ἀποπληρώσομέν σοι*), καὶ μάλιστα στοὺς στ. 21-25 (*πολλῶν ἱστορησάντων δὲ καὶ χρονογραφησάντων... καὶ μᾶλλον ἀληθεύειν*) ἐκθέτει τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου του καὶ τὴ μέθοδο ποὺ θὰ χρησιμοποιήσῃ. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόγραμμα τοῦ συγγραφέα. Πῶς τὸ ὑλοποίησε ὁμοῦ;

Πηγές

Μόνο μία φορὰ ἀναφέρει ὀνομαστὶ τὴν πηγὴν του (516 *καὶ μαρτυρεῖ τῷ πράγματι ἤησις γραφῆς τῆς θείας*). Βεβαίως στὴν Ἁγία Γραφή παραπέμπει, ὅταν ἀναφέρει τὶς Παροιμίες (5044 *Σολομώντος λόρα*) ἢ τοὺς Ψαλμοὺς (4687/88 *Δαβὶδ... κανύρα*, 5085 *λύρα... Δαβὶδ*, 5378 *Δαβὶδ ψάλλει*, 5757 *Δαβὶδ ὁ μελιτόεις*) καὶ παραθέτει αὐτολεξεῖ ἢ κατὰ τὴν ἔννοια χωρὶα ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτά.

Μερικὲς ἄλλες φορὲς ἀπλῶς ἀναφέρει, ἀνωνύμως ὁμοῦ, συγγραφεῖς ποὺ ἔγραψαν παλαιότερα, ὅπως στοὺς στ. 716 (Ἡρόδοτος), 2181 (Ἰωάννη Ἀντιοχεά), 4187 (τὸ χρονογράφο Θεοφάνη ὁμολογητῆ καὶ ἀσφαλῶς τοὺς βίους τῶν ἁγίων ποὺ ἄθλησαν ἐπὶ εἰκονομάχων βασιλέων), 5700 (Ζωναρά, Σκυλίτζη).

Ἄκόμα στοὺς στ. 1111-13, προλογίζοντας κάπως τὴ διήγηση τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ποὺ θὰ ἀκολουθήσῃ, προαναγγέλλει ὅτι δὲ θὰ ἐκθέσῃ τὰ γεγονότα ὅπως ὁ Ὅμηρος τὰ διηγήθηκε ἀλλὰ διαφορετικὰ, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναγράψῃ καὶ τὸ συγγραφέα ἢ τοὺς συγγραφεῖς ποὺ θὰ συμβουλευθεῖ στὴν περιγραφή του (δηλ. τὸ Δίκτυ τὸν Κρήτα ἢ τοὺς Βυζαντινοὺς χρονογράφους ὅπως τὸ Μαλάλα ἢ τὸν Κεδρηνό).

Ἄς σημειωθεῖ ἀκόμα πῶς παραθέτοντας τὸ χαιρετισμὸ τῶν «γραπτῶν» καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ μετέπειτα πατριάρχου Μεθοδίου ὁ ΚΜ ἀνακοινώνει (4832/33) ὅτι καταγράφει τὰ κείμενα αὐτολεξεί, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρξῃ καμιὰ παραφθορά. Ὁ κίνδυνος αὐτὸς θὰ ὑπῆρχε, ἐὰν ὁ συγγραφέας τὰ ἀπέδιδε κατὰ τὴν ἔννοια μέσα στὴ διήγηση καὶ σὲ 15σύλλαβο στίχο τὰ ἐνύφαινε στὸ κείμενό του.

Μέθοδος

Ὡς πρὸς τὴ μέθοδο προσπαθεῖ νὰ παρουσιάσῃ τὰ γεγονότα ὅπως αὐτὸς βεβαίως νομίζει, ἀλλὰ δὲν εἶναι λίγες οἱ φορὲς, ὅπου παραθέτει δύο διαφορετικὲς γνώμες γιὰ τὸ ἴδιο γεγονός χρησιμοποιώντας τὴν ἔκφραση *εἶτε - εἶτε* (1359-61, 1476, 4147, 4868 κλπ.), *κατ' ἄλλους μὲν - ἄλλοι δὲ* (6143-45), *ἄλλοι μὲν - οἱ δὲ* (1478-80), *οἱ μὲν - ἄλλοι δὲ* (1801-06), *τὸ μὲν - τὸ δὲ* (2123/24). Μερικὲς φορὲς δηλώνει ὅτι ὁ ἴδιος δὲ συμφωνεῖ οὔτε μὲ τὴ μία οὔτε μὲ τὴν ἄλλη γνώμη καὶ ἐπιλέγει *οὐδὲ γὰρ ἔχω λέγειν* (5998).

Ἄκόμα ὄχι λίγες φορὲς χρησιμοποιεῖ τὸ ρῆμα *φασίν* ἢ *φησίν*, ποὺ ἀσφαλῶς φανερώνει ὅτι ἡ διήγηση τοῦ γεγονότος ἀποδίδεται ὅπως ἦταν ἀποδεκτὴ εἴτε ἀπὸ τοὺς προγενέστερους ἱστοριογράφους εἴτε ἀπὸ τὴν κοινὴ γνώμη τῆς ἐποχῆς του (π.χ. 550, 838, 1484, 2407, 3021, 3055).

Ὁ προγραμματικὸς πρόλογος τοῦ συγγραφέα σὲ ὄλες τὶς λεπτομέρειες δὲν ἰσχύει γιὰ ὀλόκληρο τὸ ἔργο παρά μόνο ὅταν περιγράφει τὴν ἱστορία τῶν ἀρχαίων λαῶν, ἀνατολικῶν καὶ ἐλληνικοῦ (βλ. σ. XXIII).

Ἀντίληψη τῆς ἱστορίας

Ποία ὅμως ἡ ἀντίληψη τοῦ ΚΜ γιὰ τὸ «κινεῖν» τὴν ἱστορία καὶ γιὰ τὴν ἐπίδραση καὶ δράση του στὴ δημιουργία καὶ ἐξέλιξη ἱστορικῶν γεγονότων; Δύο κύριοι παράγοντες, ~~ὁ Θεὸς καὶ ἡ τύχη δημιουργοῦν καὶ διέπουν τὴν ἱστορία ἀτόμων καὶ λαῶν, ποὺ σχεδὸν πάντοτε ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ τὸν ἡγέτη τους.~~

1. Θεός

α. *Θεῖα πρόνοια* (1583, 2959), *θεῖα ἰσχὺς* (780, *φοικτὴ ἰσχὺς* 2711).

β. Ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς ἐκλεκτοὺς του, τοὺς θεοπρόβλητους (βασιλεῖς καὶ ἄλλους [532, 2760-63, 5139-41]) καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη (3718/19).

γ. Ὁ Θεὸς εἶναι κατὰ τῶν αἰρετικῶν, τῶν μὴ ὀρθοδόξων (Ἰουλιανὸς 2373/74, 2376-78· Οὐάλης 2388-92· Φιλιππικὸς 4037-42· Μιχαὴλ Α' 4641-44).

δ. Θεία δίκη. 'Ο Θεός τιμωρεί ὄσους τὸν βλασφημοῦν (Βαλτάσαρ 703, 717, Ναβουχοδονόσορ 684-88), τοὺς δυσσεβεῖς ('Αναστάσιος Α' 2983-3005), τοὺς ἐνόχους ἀδικῆς πράξεως (Μαυρίκιος 3548/49, Φωκᾶς 3579-99, Εἰρήνη 4460-64).

ε. 'Ο φρουρούμενος ἀπὸ τὸ Θεοῦ τίποτα δὲ φοβᾶται (6207-11· Μαρκιανὸς 2762, 2792, 2801· Θεοδόσιος Α' 2403· Κωνσταντῖνος Ζ' 5459-67).

ζ. Κανείς δὲ σώζεται ἂν δὲν ἔχει τὸ Θεοῦ σύμμαχό του, γιατί οἱ θνητοὶ εἶναι ἀδύναμοι μπροστὰ στὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ (3732-36, 4614-17, 4662/63· ὁ ἀποστάτης Θωμᾶς ἀποτυγχάνει γιατί δὲν ἔχει τὸ Θεοῦ σύμμαχο 4664-72).

η. Τίποτα δὲ διαφεύγει ἀπὸ τὸ Θεοῦ (5083).

2. Τύχη

'Ο παράγοντας αὐτὸς τῆς ἱστορίας στὶς ἀντιλήψεις τοῦ ΚΜ ἀσφαλῶς προέρχεται τόσο ἀπὸ τὴν παιδεία (ἀρχαῖοι Ἑλληνες συγγραφεῖς, π.χ. Πλούταρχος) ὅσο καὶ ἀπὸ τις λαϊκὲς δοξασίαι γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴ γένεση καὶ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων: Τίποτα στὸ βίον τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι σταθερὸ (956, 5444, 6154), οὔτε καὶ ἡ ἴδια ἡ τύχη (2916)· τὸ μέλλον εἶναι ἀόρατο (3465/66, 3895/96).

Σημαντικὸς λοιπὸν εἶναι ὁ παράγοντας τύχη, ἡ ὁποία συνυπάρχει ἢ καὶ ταυτίζεται μετὰ τὸ πεπρωμένο (1145, 1453, 2833) ἢ καὶ μετὰ τὴ μοῖρα (822/23). 'Ο χριστιανὸς ὅμως ΚΜ δὲ λησμονεῖ νὰ ὑπενθυμίσει ὅτι ὁ ἀνθρώπος πού εὐνοεῖται ἀπὸ τὴν τύχη πρέπει νὰ ἔχει συνεπικουρο καὶ τὸ Θεοῦ (4077-80), γιατί πολλὰς φορές δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν εὐμένεια τῆς τύχης (6072).

3. Ὡς ἕνας ἀκόμα παράγοντας μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ κατὰ τὶς ἀντιλήψεις τοῦ ΚΜ ἡ φύση πού δὲν κάνει διάκριση στὴ συμπεριφορὰ τῆς ἀπέναντι στὸν καλὸ ἢ στὸν κακὸ ἀνθρώπο (3419-22)· στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ δὲν ὑπάρχει τίποτα πού νὰ εἶναι τελείως ἀμιγὲς καὶ ἀκέραιο, τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ συνυπάρχουν (2600-2607, 3024/25, 4691/92, 5241/42, 5686/87). (Σὲ ἄλλη περίπτωση, στ. 2532, ὁ ΚΜ γράφει ὅτι τὸ... καλὸν ἐκ φύσεως ἅπασιν ἐνεσπάθη.)

Ἀπὸ τὰ λίγα πού προηγήθηκαν φαίνεται ὅτι ὁ συγγραφέας τῆς ΧΣ δὲν παρουσιάζεται (πολὺ πιθανῶς δὲν ἦταν στὶς προθέσεις του καὶ δὲν τὸ ἐπιδίωκε) νὰ συνθέτει ὡς ἱστορικός τὴν ἱστορία, ἀλλὰ — ὅπως καὶ ἡ ὅλη του ἀντίληψη γιὰ σύνθεση τῆς ΧΣ σὲ ἐπεισόδια κατ' ἐπιλογὴν — νὰ τὴν ἀποδίδει ὡς ἕνας λογοτέχνης, ὡς ἕνας μυθογράφος, ὡς ἕνας «παραμυθῆς». Ἡ ἀντίληψή του αὐτὴ εἶναι ἐμφανὴς σὲ ὁλόκληρη τὴ ΧΣ, εἴτε διηγεῖται γεγονότα πολεμικὰ εἴτε γεγονότα εἰρηνικῆς περιόδου. Πρότυπο γιὰ τὰ πολεμικὰ γεγονότα εἶχε ἀσφαλῶς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, καὶ μάλι-

στα τὸν Ὅμηρο, γιὰ τὰ γεγονότα εἰρηνικῆς περιόδου ἡ ὅλη σύνθεση ἀνταποκρίνεται στὴν αἰσθητικὴ ἀντίληψη καὶ στὶς προτιμήσεις τῆς ἐποχῆς του, ὅπως ιδιαίτερα μάλιστα ἐμφανίζονται στὰ βυζαντινὰ μυθιστορήματα καὶ στοὺς βίους τῶν ἁγίων τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνες (βλ. σ. ΧLI/ΧLII).

Ὡστόσο δὲν πρέπει νὰ ἀδικήσουμε τὸν ΚΜ καὶ νὰ τοῦ ἀρνηθοῦμε ὁποιαδήποτε σχέση μετὰ ἱστορικὸ συγγραφέα. Ὁ πρόλογος παρουσιάζει, ἔστω καὶ πολὺ ἰσχνά, τὸ πρόγραμμα καὶ τὴ μέθοδο ἑνὸς ἱστορικοῦ. Ἀκόμη ἢ καταγραφή τῶν γεγονότων σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις (π.χ. ὅσα συνολικὰ γράφονται γιὰ τὸ Μιχαὴλ Γ') προσδίδει στὸ συγγραφέα τῆς ΧΣ (ἢ στὴν πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀντλήσει) κάποια ἀντίληψη ἱστορικοῦ συγγραφέα: Οἱ στ. 2483-2505 μιλοῦν συνοπτικῶς γιὰ τὴν τύχη τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης καὶ γιὰ τὴν ἀνέλιξή της μετὰ τὴν κατάργηση τοῦ δυτικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους (τὸ ἔτος 476). [Τὴν ἀποψη ὅτι Ρωμύλος ἰδρύει τὴ Ρώμη καὶ Ρωμύλος σημαδεύει τὴν πτώση τῆς ἀναγράφει καὶ ὁ Θεοφάνης (119,13-26) καὶ ὁ Κεδρηνὸς (I 614,8-13).] Ἰδίως ὅμως οἱ στ. 2909-16, ὅπου γίνεται ἡ θεώρηση ἑνὸς γεγονότος, ἔστω μετὰ τὶς λίγες φράσεις πού τὸ περιγράφουν, πρέπει νὰ προβληματίσει τὴν κρίση μας γιὰ νὰ ἀπαντήσουμε στὸ ἐρώτημα, ἐὰν ὁ ΚΜ συμμετεῖχε, καὶ σὲ ποῖο βαθμὸ, στὴν κριτικὴ ἀντίληψη τοῦ ἱστορικοῦ.

Πράγματι στοὺς στ. 2909-16 πληροφοροῦμαστε ὅτι στὴν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Ζήνωνα καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες, ὅπως ὁ Ζήνων, ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τὸ θρόνο: στὴν Ἀνατολὴ ὁ Πέρσης Καβάδης καὶ στὴ Δύση ὁ Νεπωτιανὸς ἢ Νέπως (βλ. σ. ΧXIV). Ἡ παρατήρηση αὐτὴ δὲν ὀδηγεῖ ὅμως τὸν ΚΜ νὰ αἰτιολογήσει τὸ σύγχρονο τῶν γεγονότων αὐτῶν, ἀλλὰ ὁ συγγραφέας τὰ ἀποδίδει κάπως στὸν παράγοντα τύχη. Δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀνιχνεύσουμε ἐπακριβῶς ἀπὸ ποῦ ἀντλήσει ὁ ΚΜ τὴ θεώρηση αὐτὴ (πολὺ πιθανὸν ἀπὸ τοὺς Θεοφάνη καὶ Κεδρηνό, βλ. πῶς πάνω) καὶ ἂν πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσουμε στὴν πηγὴ ἢ στὸν ΚΜ. Ἐὰν ὁ συγγραφέας ΚΜ λειτουργοῦσε ὡς ἱστορικός, θὰ ἀνεύρισκε πολὺ εὐκόλα μέσα στὴν ἐλληνικὴ ἱστοριογραφία τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων (Πολύβιος [Lesky, 1054/55], Πλούταρχος) καὶ θὰ κατέγραφε ἕνα συμπέρασμα ἀποδεκτὸ καὶ στὴν ἐποχὴ του, ὅπως ἡ ἀνακύκληση τῆς ἱστορίας λαῶν καὶ κρατῶν (Lesky, 1055).

Πάντως καὶ ἡ ἀπλή ἀναγραφή τῆς διαπιστώσεως τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ συμβάντος — ὅπως καὶ ἡ προηγουμένη γιὰ τὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς ἀρχαίας Ρώμης — θὰ πρέπει νὰ δημιουργήσει στὸν ἀναγνώστη τῆς ΧΣ μιὰ κάπως θετικότερη στάση ἀπέναντι στὸν ΚΜ ὡς ἱστορικὸ συγγραφέα¹.

1. Νομίζουμε ὅμως ἀκράτεια τὴν ἀποψη τοῦ G. Ostrogorsky, Geschichte, σ. 290, ὅταν ἀρνεῖται στὸν ΚΜ κάθε αὐτόνομη ἱστορικὴ ἀξία μέσα στὴ ΧΣ. Βλ. πῶς πάνω, σ. ΧLI-ΧLIII.

Ἐπιλεκτικὴ ἀξιοποίηση τῶν πηγῶν

Τὴν ἴδια προβληματικὴ διαγράφει σχετικὰ καὶ ἡ διαπίστωση πῶς ὁ συγγραφέας τῆς ΧΣ χρησιμοποιοῖ τὶς πηγές τῆς ἱστορίας του.

Ὁ ΚΜ, ἐπειδὴ δὲν καταγράφει ἀπὸ τὶς πηγές ὅλα τὰ γεγονότα, ὀφείλει νὰ ἐπιλέγει.

α) Ποιὰ πηγὴ καὶ τί ἐπιλέγει; Καὶ γιατί; καὶ

β) ἀπὸ τὸ ἐπιλεγέν γεγονός ποιές λεπτομέρειες παραλαμβάνει ἀπὸ τὴν πηγὴ γιὰ νὰ τὶς παρουσιάσει στὸ νέο κείμενό του;

Μιὰ ἀπλὴ ἀνάγνωση τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ καὶ τῶν πηγῶν τῆς ἐμφαίνει πόσα λίγα συμβάντα ἀντλεῖ ὁ ΚΜ ἀπὸ τὶς πηγές. Ἡ ποσοτικὴ αὐτὴ ἐκτίμηση ἐκφράζεται καὶ ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν σελίδων τῆς ἐκάστοτε πηγῆς σὲ σύγκριση πρὸς τὸ σύνολο τῶν στίχων ποὺ γράφει ὁ ΚΜ γιὰ νὰ ἀφηγηθεῖ τὸ κάθε ἐπεισόδιο ἢ νὰ περιγράψει τὴ βασιλεία ἢ τὴν ἐξουσία ἐνὸς ἡγεμόνα, ἐνὸς βασιλέα.

Γιὰ τὸ δεῦτερο ἐρώτημα καὶ πάλι ἡ παραβολὴ τῶν στίχων τῆς ΧΣ καὶ τοῦ ἀντίστοιχου κειμένου τῆς πηγῆς φανερώνει ποιές λεπτομέρειες ὁ ΚΜ ἀφῆκε κατὰ μέρος καὶ ποιές παρέλαβε.

α. Ποιὰ πηγὴ καὶ τί ἐπιλέγει.

Ἀνάμεσα στὶς διάφορες πηγές γιὰ τὸ αὐτὸ γεγονός ὁ ΚΜ ἐπιλέγει τὸ σύνολο ἢ τμῆμα ἢ λεπτομέρεια ἢ λεπτομέρειες τοῦ γεγονότος ἀπὸ τὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη πηγὴ.

Παραδείγματα:

1) 693-719 *Βαλτάσαρ τοίνων ἐντροφῶν... (714) μετὰ μικρὸν ὁ Μῆδος δὲ Δαρείος ἐπελάσας... καθεῖλε τὸν δῆροφρον Βαλτάσαρ τὸν Χαλδαῖον... καὶ Μηδικῆς ἐποίησεν ὑπόφορον ἰσχύος.* Τὸ ἐπεισόδιο ἀναγράφεται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη (Δανιήλ, κεφ. 5), στὸ Ζωναρᾶ (I 218,18 — 220,18), στὸν Κεδρηνὸ (I 199,9-17). Μιὰ λεπτομέρεια ἐμφαίνει ποιὸν ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἀκολούθησε ὁ χρονογράφος. Ὁ στ. 714 γράφει *μετὰ μικρόν*, καὶ οἱ πηγές ἀντίστοιχα ἔχουν «ἐν αὐτῇ τῇ νυκτί», Δανιήλ 5,30, «ἐν αὐτῇ τῇ νυκτί», Κεδρηνὸς I 199,16, καὶ «μετ' ὀλίγον», Ζωναρᾶς I 220,13. Γιὰ τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ λεπτομέρεια ὁ ΚΜ ἀκολούθησε τὸ Ζωναρᾶ.

2) 1786-98 *Τούτω τῷ Καίσαρι καινὸν τοιοῦτόν τι συνέβη· / γονὴ τις ἐπαφρόδιτος... ἥδ' ἐπιστάντος τοῦ καιροῦ τίκτει παιδίον. ἄρρεν. / κἀντεῦθεν ἐξενήνεκτο δημόδης παροιμία / αὐτοῖς ἐδνυχέσι καὶ λαμπροῖς καὶ τριμίγηνα παιδία.* Τὸ ἐπεισόδιο διηγούνται ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχεὺς (Io.M (78)3) καὶ ὁ Ζωναρᾶς (II 375,8-21). Σημειώνοντας ὅτι τὸ ἐπεισόδιο τὸ διηγεῖται ὡς πρώτη πηγὴ ὁ Δίων Κασσιός 48, c. 44, βλέπουμε ὅτι ὁ ΚΜ ἐπέλεξε τὸν Ἰωάννη Ἀντιοχεῖα καὶ ὄχι τὸ Ζωναρᾶ. Ὁ Ζωναρᾶς ὀνομάζει τὴ γυναῖκα

«Λιβία», προσγράφει τὸ ἐπεισόδιο στὸν Ὀκταβιανὸ Αὐγουστο Καίσαρα καὶ παραλείπει ὅτι ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο δημιουργήθηκε σχετικὴ παροιμία. Γιὰ τὸν Ἰωάννη Ἀντιοχεῖα ἡ γυναῖκα ὀνομαζόταν «Ἰουλία» (τὴ γραφὴ αὐτὴ ἔχει τὸ χφ, ἐνῶ ὁ ἐκδότης Müller ἐξέδωσε «Λιουία»), τὸ ἐπεισόδιο ἀποδίδεται εἴτε στὸν Καίσαρα (τὸν Ἰούλιο Καίσαρα) εἴτε στὸν Ὀκταβιανὸ καὶ κατὰ τὸν ἱστορικὸ Ἰωάννη Ἀντιοχεῖα τότε δημιουργήθηκε ἡ σχετικὴ παροιμία. Ὁ ΚΜ ἀκολούθησε τὸν Ἰ. Ἀντιοχεῖα προκρίνοντας ὅμως ὅτι τὸ ἐπεισόδιο πρέπει νὰ ἀποδοθεῖ στὸν Ἰούλιο Καίσαρα.

3) Τὸ ἴδιο μποροῦμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τοὺς στ. 1824-29. Πρόκειται γιὰ ὄνειρο, ποὺ εἶδε ἡ σύζυγος τοῦ Ἰουλίου Καίσαρα τὴν παραμονὴ τῆς δολοφονίας του. Ἀπὸ τὶς τρεῖς πηγές Ἰωάννη Ἀντιοχεῖα (Io. M II (73)), Κεδρηνὸ (I 300,10-18) καὶ Ζωναρᾶ (II 333,9 — 334,19) ἐπιλέγει καὶ πάλι ὡς πηγὴ τὸν Ἰωάννη Ἀντιοχεῖα.

4) Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στοὺς στ. 2457-82. Ἐξιστοροῦν τὸ ἐπεισόδιο τῆς δολοφονίας τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Γ' ἀπὸ τὸ Μάξιμο, γιὰ τὸ ὁποῖο πηγές εἶναι ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχεὺς (Io.M II (200)), ὁ Ζωναρᾶς (III 119,7 — 120,12) καὶ ὁ Κεδρηνὸς (I 605,16 — 606,17). Ὁ ΚΜ καὶ πάλι ἐπιλέγει τὸν Ἰωάννη Ἀντιοχεῖα καὶ ὄχι τοὺς δύο ἄλλους, οἱ ὅποιοι, συγγενεῖς στὴ διήγηση τοῦ ἐπεισοδίου, διαφέρουν ἀπὸ τὸν Ἀντιοχεῖα¹.

β. Τί ἐπιλέγει ἀπὸ τὴν πηγὴ.

1) 814-37 *Κανδαύλης καὶ Γύγης.* Πηγὴ: Ἡρόδοτος I,8-12.

Ἀπὸ τὸ κείμενο τοῦ Ἡροδότου ὁ ΚΜ μεταξὺ ἄλλων παραλείπει: α) τὸ διάλογο τοῦ Κανδαύλη μετὰ τὴν Γύγη, ὅπου ὁ Κανδαύλης προσπαθεῖ νὰ πείσει τὴν Γύγη νὰ γίνῃ θεατὴς τῆς συζύγου του ποὺ γδύνεται πρὶν ἀπὸ τὸν ὕπνο, καὶ β) τοὺς ἐνδοιασμοὺς τοῦ Γύγη νὰ ὑπακούσει καὶ στὴν ἐντολὴ τοῦ Κανδαύλη ἀλλὰ καὶ στὴν ἐπιταγὴ τῆς συζύγου τοῦ Κανδαύλη νὰ δολοφονήσει τὸ σύζυγό της. Παρὰ ταῦτα σημειώνουμε πῶς οἱ στίχοι τῆς ΧΣ 822/23 (*φρονοβλαβῶς, ὡς εἶοικε, καὶ τὸ τῆς Μοίρας ξίφος / ἔξακονῶν καθ' ἑαυτοῦ καὶ πρὸς τομὴν ἐπέιγον*) ἀποδίδουν κατὰ τὴν ἔννοια τὸ χωρίο τοῦ Ἡροδότου (I,8) «*χρῆν γὰρ Κανδαύλη γενέσθαι κακῶς*».

Ὁ ΚΜ λοιπὸν ἐπιλέγει ἀπὸ τὴν πηγὴ του, τὸν Ἡρόδοτο, τὶς κατὰ τὴν ἀντίληψή του ἐνδιαφέρουσες λεπτομέρειες τοῦ ἐπεισοδίου καὶ παραλείπει — ἴσως ἐξαιτίας τῶν συγχρόνων του ἀντιλήψεων — ἄλλες λεπτομέρειες, ποὺ θὰ ἐνδιέφεραν ἀσφαλῶς σὲ ἄλλες ἐποχές.

1. Πολλές φορές ὁ ΚΜ δείχνει τὴν προτίμησή του γιὰ τὰ κείμενα τοῦ Ἰωάννη Ἀντιοχεῖα, τὰ ὁποῖα, πολὺ πιθανό, συμβουλευόταν στὴν ἀνθολόγησι κειμένων μετὰ ὁμοία θεματικὴ, ποὺ εἶχε γίνῃ στα χρόνια Κωνσταντίνου Ζ' τοῦ Πορφυρογεννήτου.

2) 2181-2200 Αυτοκρατορικοί θησαυροί τίθενται πρὸς πώληση ἀπὸ τὸ Μάρκο Ἀντωνίνο.

Ὁ ΚΜ, πρὶν ἀρχίσει τὴ διήγηση τοῦ ἐπεισοδίου, γράφει *τοῦτόν φασιν οἱ παλαιὰν γράφαντες ἱστορίαν* καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀμφιβολία ὑπονοεῖ τὸν Ἰωάννη Ἀντιοχέα καὶ τὸν Ι. Ζωναρᾶ. Διαβάζουμε στὸν πρῶτο (Ιο. Μ II (117)): «Μάρκος Ἀντωνίνος, ἐν πολέμῳ τῶν δημοσίων ἐξηντλημένων ταμείων, πράξασθαι μὲν χρήματα παρὰ τὸ σῆθηες οὐκ ἠνέσχετο, πάντα δὲ τὸν βασιλικὸν κόσμον ἐπ' ἀγορᾶς ἀγαγὼν πρὸς χρυσίον ἀπέδοτο. Καταστάσης δὲ τῆς βαρβαρικῆς κινήσεως, τοῖς μὲν ἐκουσίαν ποιούμενοι τὴν τῶν βασιλικῶν σκευῶν ἀνάδοσιν, τὸ αὐτὸ μέτρον τῆς τιμῆς ἀπέδιδου, τοὺς δὲ μὴ θέλοντας οὐκ ἠνάγκαζε.»

Ὁ Ζωναρᾶς καὶ αὐτὸς περιγράφει (II 524,11-21) τὸ ἴδιο ἐπίσδιον. Ἀπὸ αὐτὸν ἀντλήσε τὴ φορὰ αὐτῆ ὁ ΚΜ ὅπως ἀποδεικνύουν καὶ οἱ ἐκφράσεις, οἱ ὁποῖες εἶναι κοινὲς στὸ Ζωναρᾶ καὶ στὸ Μανασσῆ: 2182 *ἐπιτρέχοντων πολλαχού μυρίων πολεμίων*, Ζον. 524,12 «πολέμων ἐπικειμένων» 2186 *τὸν κόσμον τὸν βασιλειον ἐν ἀγορᾷ προθεῖναι*, Ζον. 524,14 «ἐν τῇ ἀγορᾷ πάντα τὰ ἐν τοῖς βασιλείοις κειμήλια θέμενος» 2189 *αὐτὴν τε πᾶσαν τὴν λαμπρὰν στολὴν τῆς βασιλίδος*, Ζον. 524,15 «καὶ εἴ τι πρὸς κόσμον ἦν τῇ αὐτοῦ γαμετῇ» 2190/91 *καὶ πάντα τὸν βουλόμενον κηρῦξαι δημοσίᾳ / ἀνεῖσθαι τὰ προκείμενα*, Ζον. 524,15/16 «ἄνευσθαι ταῦτα τὸν βουλόμενον προετρέπετο» 2192/93... *καὶ χρήματα συνῆκτο / ὁ βασιλεὺς δὲ τῷ στρατῷ σκορπίσας τὸ χρυσίον*, Ζον. 524,16/17 «ἔθεν ἀθροίσας ἀργύρια τοῖς στρατιώταις διέδωκε» 2195/96 *...τῶν δυσμενῶν ἐκράτει, / καὶ τρέφας πάντας εἰς φυγὴν / (2197) ...θησαυροὺς ἐκτέησατο χρημάτων*, Ζον. 524,17 «καὶ νικήσας τὸν πόλεμον ἐκτέησατο πολυπλάσια» 2199/2200 *ἐκῆρυσσε τὸν θέλοντα λαμβάνειν τὸ χρυσίον / καὶ τὸ κτηθέν, εἰ βούλοιο, πάλιν ἀποδιδόναι*, Ζον. 524,18/19 «κῆρυγμα ἔθετο τὸν βουλόμενον... ἀναδιδόναι τὸ ὄνηθὲν καὶ λαμβάνειν τὸ τίμημα».

Ὁ ΚΜ ἀπὸ τὶς δύο πηγὲς ἐπιλέγει λοιπὸν τὸ Ζωναρᾶ (ποῦ ὅμως προσγράφει τὸ ἐπίσδιον στὸν Ἀντωνίνο τὸν Εὐσεβῆ), τοῦ ὁποῖου τὴ διήγηση ὡς λογοτέχνης διαπλατύνει, χωρὶς νὰ ἐκφεύγει ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια.

Συμπερασματικὰ ὁ ἱστορικὸς ΚΜ, ἐπηρεαζόμενος ταυτόχρονα πάρα πολὺ καὶ ἀπὸ τὸ λογοτέχνη, τὸν ὁποῖο δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀπεκδυθεῖ, ἐπιλέγει ἀπὸ τὴν πηγὴ κατὰ τὴ γνώμη μας ἐκεῖνα τὰ ἐπίσδια, τὰ ὁποῖα ἦταν δυνατὸν νὰ παρουσιασθοῦν ὡς πλήρεις διηγήσεις, ὅπως προέβλεπαν καὶ προέτρεπαν οἱ ρητορικοὶ κανόνες γιὰ τὴν «ἐκφραση», τὴν περιγραφὴ καὶ τὴν ἀφήγηση ἑνὸς γεγονότος. Ἀκόμα συντέμνει, λιγότερο ἢ περισσότερο, τὰ κείμενα τῶν πηγῶν καὶ ἐμφανίζει μόνον λεπτομέρειες ποῦ μποροῦσαν νὰ προβάλλουν τὴ λογοτεχνικὴ ἀφήγηση τῆς ἱστορικῆς ὕλης.

Λογοτεχνικὴ ἀξία τῆς ΧΣ

Παρουσιάζουμε ὀρισμένα σημεῖα ποῦ στηρίζουν τὴν ἀντίληψή μας γιὰ τὸ λογοτεχνικὸ χαρακτῆρα τῆς ΧΣ.

Ἀπὸ τὰ διάφορα γεγονότα τῆς βασιλείας ἑνὸς ἡγεμόνα ὁ ΚΜ ὡς λογοτέχνης ἐπιλέγει ἐκεῖνα ποῦ προσφέρονται ὡς αὐτοτελῆ ἐπεισόδια γιὰ λογοτεχνικὴ ἐπεξεργασία (βλ. σ. ΧLI-ΧLIII, ὅπως π.χ. τὸ μῆλο τῆς Εὐδοκίας, τὸ χρυσόβουλο τοῦ Θεοδοσίου Β' πρὸς τὴν Πουλχερία γιὰ τὴν Εὐδοκία, οἱ πρὶν ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Μαρκιανοῦ διοσημεῖες γιὰ τὸ μέλλοντα βασιλέα, ἡ πρώτη διανυκτέρευση τοῦ Βασιλείου Α' Μακεδόνα στὸ νάρθηκα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Διομήδους κ.ἄ. Ἀπὸ τὸ ἐπιλεγὲν γεγονὸς καὶ ἀπὸ τὴν πηγὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία τὸ ἀντλεῖ, προβάλλει μόνον ὀρισμένες λεπτομέρειες τοῦ συμβάντος, τὶς ὁποῖες ἐπεκτείνει ὡς λογοτέχνης καὶ τὶς ἐνοφθαλμίζει μέσα στὴν ἐπεξεργασμένη καὶ μερικὲς φορὲς ὑπερβολικὰ ἐκτεταμένη λογοτεχνικὰ ἀφήγηση.

Παραδείγματα:

1) Χαρακτηρισμὸς Κωνσταντίνου Μονομάχου. Ἀπὸ τὶς πηγὲς ἡ πλησιέστερη πρὸς τὴ ΧΣ γιὰ τὸ χαρακτηρισμὸ αὐτὸ φαίνεται νὰ εἶναι ὁ Ζωναρᾶς καὶ ἀκόμη ὁ Ἀτταλειάτης.

Παραθέτουμε ἀπὸ τὸ Ζωναρᾶ τὰ χωρία III 616,16 — 617,4 καὶ 646,14 — 647,5, ποῦ πρέπει νὰ ἀντιστοιχοῦν στοὺς στ. 6157-82 τῆς ΧΣ: «οὐδὲ σὺν λόγῳ οὐδὲ μετὰ τινος ἔμφρονος οἰκονομίας... οὔτε τὰς τῶν χρημάτων διανομὰς, ἀλλὰ... καὶ τοὺς / βασιλικούς θησαυροὺς εἰ ἀθημερὸν ἐκκενωθῆναι συμβέβηκεν οὐδὲν αὐτῷ τι πρᾶγμα λελόγιστο... ἠδυσθαθείας δ' ἑαυτὸν ἐκδέδωκε καὶ τρυφαῖς» (616,16 — 617,4) «Οὗτος ὁ βασιλεὺς φιλότιμος δοκεῖν ἐθέλων καὶ ἐλευθέριος... ἀντὶ γὰρ μεγαλοπρεπείας εἰς ἀσωτίαν μετακεκύλιστο, οὔτε οἷς ἔδει παρέχων τὰ δημόσια χρήματα οὔτε ὄσαπερ ἔδει οὐθ' ὅτε χρεῶν. καὶ τὴν μονὴν τὴν τῶν Μαγγάνων οἰκοδομῶν... ἐξήντησε τοὺς βασιλείους ἢ κοινούς θησαυρούς» (646,14 — 647,5). Ὅμως τὰ δύο αὐτὰ κείμενα ἀντιστοιχοῦν μόνον κατὰ τὴν ἔννοια περίπου πρὸς τοὺς στ. 6157 (*αἶ φῆμαι δὲ μόρφάζουσι τοῦτον τὸν Μονομάχον*), 6159-61 (*τὰ δ' ἄλλα μεγαλοπρεπῆ, φιλόδορον, ἀστεῖον, / λαμπροψυχον, φιλόκοσμον, ἐπεικῆ τοὺς τρόπους, / φιλοδωρίας θάλασσαν, λίμνην ποτιμωιάτην*), 6171 (*ἐκέλευεν γὰρ τῶν δωρεῶν ἀφρονόχουτους χύσεις*) καὶ 6178-82 (*οὕτω πλουσίαν τὴν ψυχὴν, οὕτω μεγάλην εἶχε. / κᾶν γνῶναι θέλη τις αὐτοῦ τὰ τῆς λαμπροψυχίας, / ἢ λαμπροδόμητος μονὴ πιστώσεται τὸ πρᾶγμα, / ἦν ἐκ θεμέλων ἡγειρεν, ἀπὸ ῥιζῶν τῶν πρώτων / τῷ θεῷ χριστομάστρι τῷ τροπαιοφοροῦντι*).

Ἡ ἀντιστοιχία τῶν κειμένων μὲ τὴν ἄλλη πηγή πού φαίνεται νὰ γνῶριζε ὁ ΚΜ, τὸ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτη, εἶναι πολὺ μικρότερη γιὰ τοὺς στ. 6157-82 τῆς ΧΣ. Γράφει ὁ Ἀτταλειάτης: «δωρηματικός τε καὶ βασιλικῶς εὐεργετῆν ἐπιστάμενος» (47,16/17)· «τὸ δὲ τῶν ὄλων ἀπάντων... τὸ φροντιστήριον ἦν... ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν μάρτυσι... ἀγίου Γεωργίου» (48,4-6)· «φύσει δὲ μεγαλοργὸς ὢν καὶ βασιλικῶν χαρίτων ἀνάπλεως» (48,11/12). Καὶ τὰ χωρία αὐτὰ ἀντιστοιχοῦν μόνο κατὰ τὴν ἔννοια στοὺς στ. 6157, 6159-61, 6180-82.

Τρίτη πηγή, τὴν ὁποία ἐγνώριζε ἀσφαλῶς ὁ ΚΜ ἀλλὰ δὲ φαίνεται νὰ ἔχει ἀμέσως χρησιμοποιήσει, εἶναι ὁ Μιχαὴλ Ψελλός. Ἴδου τὰ μικρῆς ἐκτάσεως χωρία, πού θὰ ἦταν δυνατόν νὰ παραληφθοῦν ἀπὸ τὸν ΚΜ γιὰ τὴ ΧΣ: «οὗτος τοὺς μὲν τῶν χρημάτων θησαυροὺς αὐτόθεν ἐκχεῖν ἐπιβέβλητο, ὡς μηδὲ τοῖς πυθμέσι καταλιπεῖν τι» (I 132, κεφ. 29,10-12)· «διὰ ταῦτα πάντ' ἐσπαθᾶτο καὶ ἀνηλίσκετο εἰς οὐδὲν δέον» (I 133, κεφ. 30,4/5)· «Ἐξήντηι δὲ αὐτῇ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν ὅποσα καὶ βούλοιτο» (I 144, κεφ. 57,1/2)· «οὐδ' εἶναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην βασιλεὺς ἐδόκει ἐν ἧ μῆτι φιλάνθρωπον ἐνεδείξατο μῆτι τι τῆς φιλοτίμου παρεγύμνωσε γνώμης» (II 54, κεφ. 169,4-6). Εἶναι ἐμφανὲς ὅτι ὁ ΚΜ δὲ χρησιμοποίησε γιὰ τὴ ΧΣ τὰ κείμενα τοῦ Ψελλοῦ, τὰ ὁποῖα ἀποδίδουν γενικῶς τὴν ἔννοια τῶν στ. 6157-61.

Ἀπὸ τὰ παρατεθέντα κείμενα τῶν τριῶν πηγῶν ὁ ΚΜ παρέλαβε μόνο γιὰ νὰ γράψει τοὺς στ. 6157, 6159-61, 6171 καὶ 6178-82. Ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς συνθέτει ὡς λογοτέχνης. Ἀκόμα καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς στ. 6178-82 ἡ λογοτεχνικὴ του ιδιότητα ἐπεξεργάζεται τις λεπτομέρειες καὶ λογοτεχνικὰ τις διαπλατύνει.

2) Τιμωρία τῶν Χερσωνιτῶν ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸ Β', στ. 3935-78. Ἀντίστοιχα χωρία τοῦ Ζωναρᾶ III 240,2-16 καὶ 241,7-9 καὶ τοῦ Κεδρηνοῦ I 782,3-18, κατὰ βάση πηγῶν τοῦ ΚΜ.

Ζωναρᾶς: «μηνιῶν δὲ τοῖς ἐν Χερσῶνι... στέλλει τριήρεις... ἐντειλάμενος αὐτοῖς μὴ φείσασθαι τινος τῶν ἐκεῖ, ἀλλὰ πάντας συγκόψαι τοῖς ξίφεσιν. οἱ σὺν οὐδενὶ πόνῳ... ἅπαντας σχεδὸν ἀνηρήκασιν, μόνης τῆς νεαζούσης ἡλικίας μέχρι μειρακίων φεισάμενοι. ὁ μαθὼν Ἰουστινιανός, ὅτι μὴ καὶ τούτους ἀνεῖλον, ἐξώργιστο, ... ἠπειλεῖ καὶ αὐθις στελεῖν καὶ οὕτω τὴν χώραν ἐξερημῶσαι ὡς καὶ τὰς πόλεις καθελεῖν καὶ ἀροτριᾶσαι... εἶτα στόλον ἐτοιμασάμενος στέλλει κατὰ Χερσῶνος, ἐντειλάμενος τῷ τοῦ στόλου κατάρχοντι ἡβηδὸν ξύμπαντας ἀνελεῖν.» Πρὸς τὸ κείμενο αὐτὸ ὁ ΚΜ συνθέτει ἀντιστοίχως τοὺς στ. 3935 (ταῦτ' οὖν Ἰουστινιανὸς τοῖς λογισμοῖς ἐγγράφων), 3937-39 (καὶ πικραινόμενος αὐτοῖς οἷα βαρβαροτρόποις / πέμ-

πει στρατὸν ναυσίπλοον, κελεύων ἀποσφάττειν / ἅπαν τὸ γένος ἡβηδὸν τῶν προλελυπηρότων), 3951 (φύρῳν κατεμελίζοντο καθάπερ ἐν μακέλλῳ), 3959 (ὁ βασιλεὺς δ' ἀκηκοὺς ὅτι τῶν βρεφυλλίων), 3962 (καὶ κῶτος οὖν βαρῶν κατὰ τῶν φεισαμένων), 3964 (καὶ πάλιν ἦν ναυστόλησις ἀκάτων γοργοπλόων), 3968 (ὅς ἂν συνεκκεντήσωσι ἱομφαίαις καὶ τὰ βρέφη), 3971 (καὶ τοῖς βουσί πολεύσωσι πάσας τὰς λεωφόρους), 3973/74 (καὶ θήσουσιν εἰς ἔρημον τὴν πρὶν εὐθηνουμένην, / τὰς ἀγυῖας εἰς ἄρουραν στάχσι βριθομένην).

Κεδρηνός. «Ἰουστινιανὸς δὲ ἐπιμνησθεὶς τὴν κατ' αὐτοῦ τῶν Χερσωνιτῶν... ἐπιβουλήν, πᾶσαν ναὺν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλης ἀπέστειλε, προστάξας πάντας τοὺς οἰκοῦντας ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις ξίφει ὀλοθρεῦσαι... οἱ δὲ πεμφθέντες... πάντας τῷ ξίφει ἀνεῖλον, τῶν μικρῶν νηπίων μόνον φεισάμενοι... μαθὼν δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς ἐπὶ τῇ τῶν νηπίων σωτηρίᾳ ἐμάνη... πάλιν ἕτερον ἐκπέμπει στόλον, ἀροτριᾶν ἅπαντα καὶ ἐκδαφίζειν κελεύσας, καὶ κατασφάζειν ἅπαντας.» Πρὸς τὸ κείμενο τοῦτο ὁ ΚΜ συνθέτει ἀντιστοίχως τοὺς στ. 3935, 3938, 3939, 3951, 3959, 3962, 3964, 3973, 3974 (ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τοῦ Ζωναρᾶ) καὶ ἀκόμα τοὺς στ. 3960 (τῶν τρυφερῶν καὶ νεογνῶν οἶκος ἐγένετό τις), 3961 (φλεγμαίνει πλέον τῷ θυμῷ, καίεται τῇ μανίᾳ), 3972 (καὶ περιουλακίσωσιν αὐτῶν τὰς πεδιάδας), 3975 (πόλιν τὴν πολυάνδριον, ἀφανισμοῦ πεδίον).

Ἡ ἀπλὴ σύγκριση τῶν μικρῶν κειμένων τοῦ Ζωναρᾶ καὶ τοῦ Κεδρηνοῦ, τὰ ὁποῖα φαίνονται νὰ εἶναι κάπως συγγενή, πρὸς τὸ πολὺστιχο τῆς ἀφηγήσεως τοῦ ΚΜ ἐμφαίνει πόσα ἄλλα στοιχεῖα λογοτεχνικὰ προσάβησαν τὴν ἔκταση τῆς ἱστορικῆς εἰδήσεως, πού ὁ ΚΜ ἀντλήσει ἀπὸ τοὺς δύο χρονογράφους.

3) Κοσμοποιία. Τὸ ἀρχικὸ ἀπόσπασμα τῆς ΧΣ, πού διαπραγματεύεται τὴν κοσμοποιία (27-295), διαφωτίζει ἀκόμα περισσότερο πῶς ὁ ΚΜ ἀντλεῖ τις ἱστορικὲς πληροφορίες ἀπὸ τις ἐκάστοτε πηγές καὶ πῶς τις διακοσμεῖ ὡς λογοτέχνης. Πηγή ἄμεση εἶναι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Παρατηροῦμε ὅτι οἱ 269 στίχοι ἀντιστοιχοῦν περίπου ὡς ἐξῆς στὴν Παλαιὰ Διαθήκη:

27-66 Γένεσις 1,1-13

100-15, 135-73 Γένεσις 1,14-25

181/82, 185, 187, 210, 212/13, 216, 218-30 Γένεσις 2,8-14

231-35, 238/39, 245-47 Γένεσις 1,26-30, 2,7,15-17

248-51 Γένεσις 2,19/20

277-80, 283-85 Γένεσις 2,21/22,25

287-95 Γένεσις 2,16/17, 3,1-3

Σύνολο στίχων τῆς ΧΣ 147 καὶ τῆς Γενέσεως στίχοι περὶ 51.

Οι στίχοι της ΧΣ που δὲν ἀντιστοιχοῦν στὸ κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (67-99, 116-34, 174-80, 183/84, 186, 188-209, 211, 214/15, 217, 236/37, 240-44, 252-76, 281/82, 286) εἶναι συνολικά 123.

Ἄλλὰ καὶ οἱ στίχοι τῆς ΧΣ, που ἀντιστοιχοῦν στὰ χωρία τῆς Γενέσεως, πολλές φορές ἀποδίδουν τὴν πηγὴ κατὰ τὴν ἔννοια ἀλλὰ πάντοτε μὲ πλούσιο καὶ χωρὶς ἀμφιβολία πολλές φορές μὲ ὑπερβολικὸ λογοτεχνισμό.

Ὁ ΚΜ λοιπὸν χρησιμοποιοῖ τὴ διήγηση αὐτὴ τῆς κοσμοποιίας γιὰ νὰ συνθέσει «ἐκφράσεις», ὅπως ἐκείνη τῆς Ἑδέμ, τοῦ παραδείσου (188-209) (βλ. O. von Schissel, *Der byzantinische Garten*, καὶ Λαμψίδη, Φιλολογικά), ἢ γιὰ νὰ ἀναγράψει καὶ νὰ περιγράψει καθένα ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ τὰ θηρία που περικύκλωναν μέσα στὸν παράδεισο τὸν Ἀδὰμ (252-76), ὅταν ἡ πηγὴ του, ἡ Ἁγία Γραφή, τὰ ἀναφέρει γενικὰ ὡς «ἐρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος» (Γέν. 1,24/25).

Ἡ ΧΣ λοιπὸν, ἔργο ἱστορικὸ ἀλλὰ μὲ ἔντονο λογοτεχνικὸ χαρακτήρα, φανερώνει λογοτέχνη-συγγραφέα, ὁ ὁποῖος τὸ λόγο του τὸν συνθέτει μέσα ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένη παιδεία του ὑπεύκοντος ἀναμφίβολα στὴ λογοτεχνικὴ ἔμπνευση καὶ στοὺς κανόνες τῆς ποιητικῆς καὶ τῆς ρητορικῆς, ὅταν χρησιμοποιοῖ τὰ πολυποίκιλα σχήματα λόγου καὶ τοὺς ἄλλους τρόπους περιγραφῆς καὶ διηγήσεως.

Καὶ πάλι ἐδῶ ἐμφανῆς εἶναι ὁ διπολισμὸς τῆς παιδείας καὶ τοῦ βυζαντινοῦ λογοτεχνικοῦ-φιλολογικοῦ ιδεώδους: ἀρχαιότητα - χριστιανικὸς βυζαντινὸς κόσμος (βλ. σ. XLI).

Χριστιανικὴ θρησκευτικὴ παιδεία

Παράλληλα πρὸς τὴν ἀρχαιομάθειά του ὁ ΚΜ — ἰδίως στὸ συγγραφικὸ του ἔργο — ἐμφανίζεται ὡς Βυζαντινὸς χριστιανὸς διαποτισμένος ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ πίστη καὶ ἀπὸ τὰ διδάγματα τῶν βασικῶν κειμένων τῆς θρησκείας του, τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἡ πεποίθηση ὅμως αὐτὴ δὲν ὑποχρεώνει τὸν ΚΜ νὰ ἀντιγράψει ἀπὸ τίς πηγές του καὶ ὅλα τὰ θρησκευτικὰ γεγονότα, τὰ σημαντικὰ γιὰ τὸ χριστιανό. Ἔτσι π.χ. δὲν ἀναγράφει τίποτα γιὰ τίς πρώτες οἰκουμενικὲς συνόδους καὶ παραλείπει μερικὰ σημαντικὰ συμβάντα, που ἀναφέρονται στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τίς περιόδους τῆς ἱστορίας τὴν ὁποία ἀφηγεῖται.

Γιὰ τὴν ἀντίληψη τοῦ ΚΜ γιὰ τὸ Θεό, γιὰ τὴν πρόνοια καὶ τὴν ἐπίδραση τοῦ Θεοῦ στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ καὶ στὴν ἐξέλιξη τῶν ἱστορικῶν γεγονότων βλέπε σ. XLIX κέξ. Ἐδῶ τονίζουμε πόσο μέσα ἀπὸ τὰ γνωμικά, που εἶναι πάρα πολλά στὴ ΧΣ (*Lampsidis, Gnomologia*) καὶ που εἴτε εἰσάγουν

εἴτε περατώνουν διήγηση ἢ διηγήσεις ἱστορικῶν γεγονότων, φανερόντων ἀντιλήψεις καὶ κρίσεις ἀπορρέουσες καὶ ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή:

α. Γνωμικὰ στὴν ἀρχὴ διηγήσεως: π.χ. 956/57 *ἀλλ' ἦν οὐδέν, ὡς ἔοικε, μόνιμον ἐν τῷ βίῳ, / οὐ πλοῦτος, οὐ βασιλείον κράτος, οὐ δυναστεία*. 1145/46 *ἀλλ' ἦσαν ἀμετάκλωστα τὰ νήματα τῆς τύχης, / καὶ τὸ καθάπαξ κυρωθὲν οὐκ ἦν ἀναλοθῆναι*. 1583/84 *ἐνταῦθα, θεία πρόνοια, κατάδηλος ὑπῆρξεν / ἢ δραστηκί σου δύναμις, τὸ τῆς χειρός σου κράτος*. 2366-68 *Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐνύσταξεν ἐπὶ μακρὸν ἡ δίκη, / οὐδ' ὁ παντόπτης ὀφθαλμὸς ἐκάμμυσεν εἰς πλεόν, / ἀλλ' ἤγειρε τὸ βλέφαρον, εἶδε τὸν ἀποστάτην*. 2600-02 *Ἀλλ' ἦν οὐδέν, ὡς ἔοικεν, εὐτόχημα τοῦ βίου / ζάλης καὶ λύπης ἀμιγῆς, οὐδέ τις εὐποτμία / μὴ συναφνόμενον ἔχουσα καὶ τὸ κνίζον*. βλ. ἀκόμα τοὺς στ. 2792-96, 2873-82, 2925/26, 2929-32, 2980-82, 3024/25, 3185 κ.ἄ.

β. Γνωμικὰ στὸ τέλος διηγήσεως: π.χ. 272-76 *οὕτως οὐδὲν τῆς ἀπαθοῦς ψυχῆς κατακαυχᾶται, / οὐ θῆρ, οὐ πῦρ, οὐ ποταμοῦ μεγαλοδούπου θράσος. / ἂν βασιλεύης τῶν παθῶν, ἂν ἀμαρτίας ἄρχῃς, / καὶ βασιλικῶν καὶ δεινῶν σκορπίων ἐπιβήσῃ, / καὶ ταπεινώσεις λέοντα, καὶ τίγριν ἡμερώσεις*. 2693-95 *ὡς ἄρα γε τρισεύδαιμον καὶ μέρος εὐποτίας / εὖνοις ἀνθρώποις συνοικεῖν καὶ καθαρῶς φιλοῦσι / καὶ μὴ καταρροπαίνουσι τὰ τῆς φιλαλληλίας*. 2800-02 *οὕτω καὶ βάρβαρος ἀνὴρ αἰδεῖται βασιλείαν, / καὶ τοὺς θεόθεν τιμητοὺς καὶ θηριῶδες ἦθος / σεβάζεται, φιλάνθρωπον αὐτοῖς ἐπεντρανίζον*. 2846-48 *ὡς ἄρα πᾶς τῆς ἀρετῆς τὸ χρῆμα δυσωπεῖται, / ἀλλογενῆς, ἰθαγενῆς, Ἑλλῆν, ἀλλόθρονος, Σκύθης / μόνη γὰρ δύναται κοσμεῖν τοὺς ἐραστὰς καὶ σώζειν*. 2959/60 *ἀλλὰ τὴν ἄμαχον ἰσχὺν τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας / οὐδεὶς ἰσχύσει γηγενῆς ἀπρακτὸν ἀπελέγξει*. 3062-64 *οὕτω πᾶσιν ἐπέραστος ἡ σκηπτροκρατορία, / κἀνταῦθα μόνον ἀδικεῖν οὐκ ἂν τις κατοκνήσει, / κἀν ἐν τοῖς ἄλλοις δίκαιος εὐρίσκοιτο καὶ σώφρων*. 3101-03 *οὕτω τοι πρᾶγμα δύσμαχον ἢ δικαιοπραγία / καὶ φίλος οἶδε καθιστᾶν τοὺς πρώην μισουμένους / ἐφέλκεται τε τοὺς ἐχθροὺς ὡς σίδηρον μαγνήτις*. 3199-3210 *φθόνε, θηρίον χαλεπὸν, ληστά, φονεῦ, διῶκτα... ἕως καὶ πότε, λυμεῶν, οὕτως ὑπερισχύσεις; / μέχρι καὶ τίνος, κάμιστε, τὸν βίον συγκυκλήσεις, / ...* 3359 *οὕτως ἀπαρρησίαστον κατοκηχάνου στόμα*. 3374-83 *οὕτως οὐδὲν ἐφάμιλλον φιλελευθέρου γνώμης / οὕτως ἀφιλοχρήματος καὶ μὴ δεδουλωμένος / εὐπαρρησίαστος ἀνὴρ οὐ πρόσωπα λαμβάνει, / οὐ δειλιᾷ τοὺς ὑψηλοὺς, οὐδένα καταπτήσσει, ... / ἂν ἔχῃς γνώμην καθαρὰν κερδῶν ὑψηλοτέρων, / ἂν μὴ ὑπαίνης τὴν ψυχὴν λημάτων κιβδηλίας, / οὐ πτοηθῆσῃ βασιλεῖς, οὐκ αἰσχυνθῆσῃ δῆμον, / οὐ πτήξεις ὑπερέχοντας, οὐ μεγαλοδυνάμους*. κ.ἄ.

Σπανίως παρεμβάλλει μέσα στή διήγηση ἑνός ἱστορικοῦ γεγονότος γνωμικά ὡς κρίσεις (π.χ. 929/30 ὡς δὲ καὶ τοῦτον ἄνθρωπον ὄντα θνητὸν τῇ φύσει / ἐχορῆν τὸ χρέος τῆς θνητῆς φύσεως ἀποδοῦναι).

Βεβαίως ὁλόκληρη ἡ ΧΣ γράφεται ἀπὸ συγγραφέα χριστιανό, πού σὲ κάθε εὐκαιρία τονίζει τὴ χριστιανικὴ του πίστη, π.χ.: ὅταν διηγεῖται τὸ «ἀπόκρυφο» ἐπεισόδιο τῆς Μαρίας Μαγδαληνῆς, ἡ ὁποία κατήγγειλε στὸν αὐτοκράτορα Τιβέριο τοὺς ὑπαιτίους τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ (1981-85)· ὅταν σημειώνει τὸ σθένος τῶν μαρτύρων κατὰ τὸ διωγμὸ τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Διοκλητιανὸ (2257-70)· ὅταν τονίζει τὴν ἐπικράτηση τοῦ χριστιανισμοῦ μὲ τὸν Κωνσταντῖνο τὸ Μεγάλο (2298-2307)· ὅταν πληροφορεῖ τὸν ἀναγνώστη γιὰ τὴν εἰδωλολατρεία τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτη (2366-78)· ὅταν περιγράφει τὴ θαυματουργὴ ἀνύψωση ἑνός παιδιοῦ ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὴν κάθοδό του στὴ γῆ, γιὰ νὰ πληροφορήσει γιὰ τὸ σφαιερὸ τῆς προσθήκης, πού ἐπρόκειτο νὰ γίνει στὸν τρισάγιο ὕμνο (2709-13, πρβ. καὶ 2983-91)· ὅταν ἐγκωμιάζει τὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας (3218-34)· ὅταν δικαιολογεῖ τὴν τιμωρία ἢ τὴν ἐκθρόνιση αὐτοκράτορα, γιατί δὲν ἦταν ὀρθόδοξος (π.χ. 4037-42)· ὅταν αἰτιολογεῖ τὴν ἦττα τοῦ Μιχαῆλ Β' ἀπὸ τοὺς Ἄραβες (4643/44) κ.ἄ.

~~Ἔτσι ὁ ΚΜ, χωρὶς νὰ ἐμφανίζεται ὡς ἕνας φανατικὸς χριστιανὸς χρονογράφος, παραμένει ἕνας Βυζαντινὸς — ἄρα ὀρθόδοξος χριστιανὸς μὲ ὁλοκληρωμένη πίστη —, ὁ ὁποῖος, ἀντικειμενικὰ κατὰ τὴ βυζαντινὴ νοοτροπία, διηγεῖται τὴν ἱστορία. (Σημειῶνω τὰ πολλὰ πρόσωπα, θρησκευτικὰ καὶ ἐκεῖνα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πού μνημονεύει στὰ σχήματα λόγου [βλ. Ind. graec., personae quae in figuris rhetoricis memorantur, 3].)~~

¹ Ἀρχαία ἑλληνικὴ (καὶ ἑλληνιστικὴ) παιδεία

Σὲ ὄλο τὸ μῆκος τῆς ΧΣ συναντοῦμε πάρα πολὺ συχνὰ ἀναφορὲς στὴν ἀρχαία μυθολογία, στοὺς θεοὺς καὶ στοὺς ἥρωες, ὅπως καὶ στὴν ἀρχαία ἱστορία (βλ. Ind. graec., personae quae in figuris rhetoricis memorantur, 1,2). Ἀκόμα ὁ ΚΜ μνημονεύει μέσα ἀπὸ τὴν πλούσια ἀρχαιομάθειά του μύθους (Αἰσώπειους κ.ἄ., βλ. Ind. graec., fabulae), παροιμίες καὶ γνωμικά (βλ. Ind. graec., proverbialia, sententiae), παραθέτει ρητὰ ἢ καὶ κατὰ ἔννοια ρήσεις (βλ. Ind. graec., sententiae) ἢ καὶ ἀποσπάσματα (π.χ. στ. 4036) ἢ καὶ μόνον ἐκφράσεις ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ λογοτεχνία (βλ. App. fontium)¹.

1. Γιὰ τὰ πρόσωπα τῆς ἀρχαιότητος παραπέμπουμε Λαμψίδη, Φιλολογικά, σ. 164-66 καὶ Ind. nom.

Στὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς ΧΣ χάρις στὴν ἀρχαιομάθεια τοῦ συγγραφέα συμβάλλει καὶ ἡ χρησιμοποίηση πολλῶν ὀμηρικῶν λέξεων (βλ. Γλώσσα, Γραμματικὴ - Λεξιλόγιο, σ. LXII), ὅπως καὶ ἡ ἀναβίωση λέξεων, παραγωγῶν ἢ σύνθετων, ὄχι τόσο εὐχρηστων ἰδιαίτερα στὸ γραπτὸ λόγῳ στὴν ἐποχὴ τοῦ ΚΜ (βλ. Ind. graec., nomina ἀθησαύριστα).

Μέσα ὅμως στὴ ΧΣ ὑπάρχουν σὲ πάρα πολὺ μεγάλο ἀριθμὸ τὰ διάφορα σχήματα λόγου, σχεδὸν σὲ κάθε στίχο. Ἀναφέρουμε ἐδῶ μόνον μερικὰ ἀπὸ τὰ σχήματα (ὁ αὐξ. ἀρ. παραπέμπει στὸ Ind. graec.) καὶ ἕνα παράδειγμα γιὰ τὸ καθένα μὲ τοὺς ἀντίστοιχους στίχους:

1. ἀλληγορία, π.χ. 582-85· 8. ἀνακοίνωση, π.χ. 18-26· 2. ἀναφορά, π.χ. 5786/87· 5. ἀντίθεση, π.χ. 1057/58· 29. ἀποσιώπηση, π.χ. 18-20· 6. ἀσύνδετο, π.χ. 369/70· 20. εἰρωνεία, π.χ. 2272-74· 10. ἔκφρασις, π.χ. 187-209· 13. ἐπανάληψη, π.χ. 3186-90· 25. ἐπιμερισμὸς, π.χ. 1718-22· 19. ἐπιφώνηση, π.χ. 1583/84· 12. ἐπιφώνηση - ἀναφώνηση, π.χ. 359· 18. ἐρώτηση, π.χ. 187· 11. ἐτυμολογικὸ σχῆμα, π.χ. 1713· 15. κλίμαξ, π.χ. 3271· 21. λιτότητα, π.χ. 3024· 4. λογοπαίγνιο, π.χ. 2917-19· 33. μετάβαση, π.χ. 514· 34. μεταφορά, π.χ. 2654· 17. μετάφραση, π.χ. 447· 22. μετωνυμία, π.χ. 355· 16. ὁμοιοτέλεστο, π.χ. 223/24, 235/36, 634/35· 14. παλιλλογία, π.χ. 277/78· 23. παρένθεση, π.χ. 223/24· 24. παρομοίωση, π.χ. 47· 3. παρονομασία, π.χ. 686· 26. περίφραση, π.χ. 108· 27. πλεονασμὸς, π.χ. 4829/30· 28. πολυσύνδετο, π.χ. 275/76· 31. συνεκδοχὴ, π.χ. 48· 9. σύνταξη κατὰ σύνεση, π.χ. 478-84· 32. συνωνυμία, π.χ. 295· 30. ὑπερβολὴ, π.χ. 675· 7. χιαστὸν, π.χ. 293 (βλ. καὶ Ind. graec., fig. rhet.).

Ἔτσι λοιπὸν ὁ Βυζαντινὸς ΚΜ λειτουργεῖ, σὲ σύγκριση μὲ τὶς σύγχρονες μας ἀντιλήψεις, λιγότερο ὡς ἱστορικὸς καὶ περισσότερο ὡς λογοτέχνης, ἀκόμα καὶ ὅταν ἀφηγεῖται Ἱστορία, σύμφωνα ὅμως μὲ τὶς προτιμήσεις καὶ ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς του ἀλλὰ καὶ τὶς προσωπικὲς του ἀντιλήψεις. Γι' αὐτὸν, ὅπου εἶναι δυνατόν, ἡ ἱστορία ἑνὸς ἡγεμόνα, ἑνὸς βασιλέα καταγράφεται μὲ τὴν ἀφήγηση ἐπεισοδίων καὶ γεγονότων πού συνάπτονται μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τοῦ ἡγεμόνα ἢ τοῦ βασιλέα καὶ πού συμβάλλουν στὴν πληρέστερη περιγραφή καὶ προβολὴ τῆς ἱστορικῆς ὕλης (βλ. σ. XLI). Ἐντούτοις, ἐπειδὴ ἡ ΧΣ εἶναι τὸ νεανικὸ καὶ σχεδὸν πρῶτο του ἔργο (ὁ ΚΜ τὸ συνέθεσε σὲ ἡλικία 25-27 ἐτῶν), παρουσιάζει λογοτεχνικὰ ἀδυναμίες· ἰδιαίτερος ἡ ἄνιση — ὑπερβολικὴ — χρῆση παραπληρωματικῶν στοιχείων τοῦ λόγου δυσχεραίνει τὴν ἐννοιολογικὴ καὶ συντακτικὴ διαπλοκὴ τῶν προτάσεων στὸ μακροπερίοδο καὶ πολυστίχο ἔργο (π.χ. στ. 765, 4211, 4881-4906, 5474/75, 5648-51, 5809/10).

Γλώσσα

Ο ΚΜ, όπως σημειώσαμε, καταβάλλει αρκετά μεγάλη προσπάθεια α) για αναζωογόνηση και αναβίωση της γραφομένης βυζαντινής γλώσσας με λέξεις — άπλες και σύνθετες — και φράσεις λίγο ή και καθόλου εύχρηστες στην εποχή του, και ταυτόχρονα

β) για άπλουστευση ή και «έκλαϊκευση» στη συντακτική διαπλοκή.

Η αναβίωση και ο εμπλουτισμός της γλώσσας αυτής αναφέρονται στη γραμματική, δηλαδή στο λεξιλόγιο, στους τύπους των λέξεων και των καταλήξεων, στην παραγωγή και σύνθεση των λέξεων, ενώ η άπλουστευση και η «έκλαϊκευσή» της στοχεύουν στη σύνταξη του γραπτού λόγου.

Γι' αυτό ο ΚΜ στη γραμματική χωρίς ένδοιασμό χρησιμοποιεί και λέξεις και γραμματικούς τύπους προγενέστερων εποχών, και στη σύνταξη γράφει πολύ λίγο το άπαρέμφοτο, την εὐκτική, την προστακτική και από τις πτώσεις τη δοτική και την κλητική.

Στο Ind. graec. παρέχονται πολλές μαρτυρίες για τη γλώσσα του ΚΜ στη ΧΣ: ἐδὼ ἀναγράφουμε ἀπλῶς μερικά στοιχεία για τις δύο κατηγορίες.

I. Γραμματική - Λεξιλόγιο

Τὸ σύνολο τῶν χρησιμοποιουμένων λέξεων χωρίς τις ἐπαναλήψεις τους στους 6620 15σύλλαβους στίχους τῆς ΧΣ ἀνέρχεται σὲ 6994 (ὀνόματα 4237, ρήματα 2230, ἐπιρρήματα 336, σύνδεσμοι, μόρια κλπ. 61, ἀντωνυμίες 54, ἀριθμητικά 52, προθέσεις 24) και ἀπὸ αὐτὲς οἱ ἀθησαύριστες λέξεις εἶναι 793 (ὀνόματα 634, ρήματα 140, ἐπιρρήματα 19). (Συγκριτικὰ ἢ Χρονικὴ Διήγησις τοῦ Ν. Χωνιάτη [ἔκδ. van Dieten], ἀπὸ 655 σελ. μὲ 20-28 περίπου στίχους ἀνὰ σελίδα, περιέχει ἀθησαύριστες λέξεις 403.)

Ἐνδείξεις ἀκόμα τοῦ λεξιλογικοῦ πλούτου εἶναι:

α) Ὁ μέγας ἀριθμὸς λέξεων ποὺ συναντοῦμε και στὰ ὁμηρικὰ ἔπη, συνολικὰ 1743 (1021 ὀνόματα, 722 ρήματα), εἴτε στὸν ἐπικὸ εἴτε στὸν ὁμαλοποιημένο ἀττικὸ τύπο¹.

β) Ἡ παραγωγή και ἡ σύνθεση λέξεων μὲ διάφορες παραγωγικὲς καταλήξεις, ὅπως π.χ. σὲ -ους, -ωρ, -ίτις, -τρια κλπ. (βλ. Ind. graec.)².

γ) Ἡ ἐκ προθέσεως χρησιμοποίησις διπλοτυπιῶν, τόσο στὰ ὀνόματα ὅσο και στὰ ρήματα καθὼς και στὶς καταλήξεις (βλ. Ind. graec.).

δ) Τέλος τὸ πολυἀριθμὸ τῶν σύνθετων λέξεων π.χ.: μὲ πρῶτο συνθετικὸ τὸ εὖ συνολικὰ 103, και μὲ πρῶτο συνθετικὸ καλλι- συνολικὰ 34.

1. Βλ. Λαμψίδη, Ἀναμνήσεις ἀρχαίων Ἑλλήνων Spadaro, Reminiscenze Βασιλικοπούλου-Ἰωαννίδου, Ἡ ἀναγέννησις, σ. 119-66.

2. Γιὰ τὴν παραγωγικὴν κατάληξιν -άρχης βλ. Τωμαδάκη, Τὰ εἰς -άρχης, -άρχος.

II. Σύνταξις

Μεγάλο εἶναι στὴ ΧΣ τὸ ποσοστὸ τῶν μετοχῶν, ἀναφορικῶν, ἐπιρρηματικῶν, και σὲ πολὺ μικρὸ ποσοστὸ κατηγορηματικῶν μετοχῶν (στοὺς χίλιους πρώτους στίχους ἀναφορικὲς μετοχὲς 89 ἢ 29,5%, ἐπιρρηματικὲς 164 ἢ 54,3 %, γενικὲς ἀπόλυτες 18 ἢ 6 %, κατηγορηματικὲς 31 ἢ 10,2 %). Πολὺ μικρότερη εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφοῦ εἴτε ὡς ὑποκειμένου μὲ ἀπρόσωπα ρήματα εἴτε ὡς ἀντικειμένου ρημάτων εἴτε και ὡς προσδιορισμοῦ σὲ ἐπίθετα και σὲ οὐσιαστικά (βλ. Ind. graec.). Ὡστόσο, παρὰ τὸ μακροπερίοδο τοῦ λόγου, στὴ ΧΣ ἡ δομὴ, και μάλιστα ἡ δομὴ τοῦ ἱστορικοῦ λόγου, ἀπέχει ἀπὸ ἐκείνη ποὺ ἀποτελοῦσε πρότυπο τῶν Βυζαντινῶν.

Βασικὴ παρατήρησις εἶναι ἡ ἀναλυτικὴ παρατακτικὴ δόμησις. Π.χ. στοὺς στ. 319-32 ἔχουμε 21 κύριες προτάσεις και μιὰ δευτερεύουσα ἀναφορικὴ ἐπεξηγηματικὴ και μόνο ἓνα ἀπαρέμφοτο ἀντικείμενο ρήματος. Στοὺς στ. 624-45 ἔχουμε 9 κύριες προτάσεις μὲ 5 δευτερεύουσες (4 εἰδικὲς και μιὰ χρονικὴ), ἓνα ἀπαρέμφοτο ἀντικείμενο ρήματος και 9 μετοχὲς ἀπὸ τις ὁποῖες μιὰ κατηγορηματικὴ και 8 ἐπιρρηματικὲς. Σπάνιες εἶναι οἱ δευτερεύουσες χρονικὲς προτάσεις, π.χ. σὲ ὀλόκληρη τὴ ΧΣ ἔχουμε — ἐκτὸς ἀπὸ τις ἐπιρρηματικὲς χρονικὲς μετοχὲς — 98 χρονικὲς σὺν 2 στοὺς πρόσθετους στίχους (βλ. Ind. graec.). Και ὅμως θὰ ἀνέμενε κανεὶς σὲ ἓνα ἱστορικὸ κείμενο, ὑποχρεωτικῶς, πολὺ μεγαλύτερο ἀριθμὸ δευτερευουσῶν χρονικῶν προτάσεων, ἀφοῦ ἀποτελοῦν και τὸ στοιχεῖο συνδέσεως τῶν τμημάτων μιὰς διηγήσεως.

Ἡ χρῆσις τῆς ὑποτακτικῆς εἶναι ἀναλογικὰ περιορισμένη και ἀκόμα περισσότερο τῆς εὐκτικῆς. Ἡ προστακτικὴ χρησιμοποιεῖται πολὺ λίγο, ἀφοῦ ἡ διήγησις τοῦ ΚΜ δὲν ἀνασυνθέτει παρὰ μόνο σπανιότατα εὐθὺς λόγο.

Τέλος σπάνια εἶναι ἡ κλητικὴ — γιατί σπάνια ὑπάρχει εὐθὺς λόγος — και περιορισμένη παρατηρεῖται ἡ χρῆσις τῆς δοτικῆς μὲ ρήματα και ὀνόματα ἢ και τῆς ἐπιρρηματικῆς δοτικῆς (βλ. και Ind. graec.).

Στὴν ἔμμετρη λοιπὸν αὐτὴ χρονογραφία ὁ ΚΜ χρησιμοποίησε γλωσσικὸ ἰδίωμα ἀπομακρυσμένο βέβαια ἀπὸ τὴν ἐπίσημη γραφομένη γλώσσα, ἀλλ' ὅμως εμπλουτισμένο λεξιλογικὰ και ἀπλουστευμένο συντακτικὰ. Και μὲ αὐτὸ ἐπέτυχε σὲ μεγάλο βαθμὸ νὰ προσεγγίσει τὸ εὐρὺ ἀναγνωστικὸ βυζαντινὸ και μεταβυζαντινὸ κοινὸ, ἀφοῦ τὸ δημοφιλὲς κείμενο τῆς ΧΣ διαδόθηκε τόσο εὐρύτατα.

Μετρικὴ

Ἡ ΧΣ γράφεται σὲ 15σύλλαβο, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν διαδρομὴ τῶν αἰῶνων ἔχει πλέον τυποποιηθεῖ. Πράγματι ὁ ἰαμβικὸς, ὅπως συνηθίζεται νὰ

λέγεται, 15σύλλαβος αποτελείται από δύο ημιστίχια: τὸ πρῶτο ημιστίχιο ὀκτασύλλαβο, τὸ δεύτερο ἑπτασύλλαβο. Χωρίζεται μετὰ τομή μετὰ τὴν 8η συλλαβὴ καὶ ἔχει ἀνὰ ἓνα μετρικὸ τόνος σὲ κάθε ημιστίχιο.

Ὁ μετρικὸς τόνος (ὁ τελευταῖος τόνος σὲ κάθε ημιστίχιο) στὸ πρῶτο ημιστίχιο μπορεῖ νὰ εἶναι στὴν 6η ἢ 8η συλλαβή, στὸ δεύτερο εἶναι πάντοτε στὴ 14η συλλαβή. Ἡ κατανομή ὡς πρὸς τὴ θέση τοῦ μετρικοῦ τόνου στὸ πρῶτο ημιστίχιο στὸ σύνολο τῆς ΧΣ παρουσιάζεται ὡς ἑξῆς: τόνος στὴν 6η συλλαβή: σὲ 3714 στίχους· τόνος στὴν 8η συλλαβή: σὲ 2896 στίχους· τόνος στὴν 7η συλλαβή (ὁ τόνος αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ μεταβίβαση τόνου ἀπὸ ἐγκλιτικὴ λέξη): σὲ 4 στίχους. Οἱ μετρικοὶ τόνοι εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργοῦνται καὶ ἀπὸ τὴν ἐγκλιση τόνου μετὰ διαφορὰς ἐγκλιτικὰς λέξεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀπορρόφηση τόνων τῶν λέξεων, τῶν ὁποίων ὁ τόνος χάνεται ἢ ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὸν πλησίον εὐρισκόμενον μετρικὸ τόνος. Αὐτὸ συμβαίνει ἰδίως στὸ πρῶτο ημιστίχιο πρὶν ἀπὸ τὴν τομή. Σὲ παλαιότερη μελέτη μας μετὰ βάση τὸ κείμενο τῆς ἐκδόσεως Bekker (Ἡ «ἀκουστικὴ» μετρικὴ...) ἐκθέσαμε ἐκτενέστερα τὴ μετρικὴ τῆς ΧΣ, ἀναλύσαμε τοὺς ρυθμικοὺς καὶ γραμματικοὺς τόνους καὶ παρουσιάσαμε καὶ μερικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ ρυθμὸ τοῦ 15σύλλαβου στίχου στὴ ΧΣ. Ὁ ΚΜ συστηματικὰ ἀποφεύγει τὴ χασμωδία. Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς λέξεις ποὺ λήγουν σὲ -ευ (φεῦ, π.χ. στ. 359, 1325, βασιλεῦ, π.χ. στ. 3293, 3299) καὶ τὶς ἐπιφωνηματικὰς λέξεις (αἶ αἶ, π.χ. 4231, 4805), οἱ ὁποῖες δὲ δημιουργοῦν κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσα βυζαντινὴ ἀντίληψη χασμωδία, πούθεν ἀλλοῦ δὲν παρουσιάζεται χασμωδία.

Ὅρισμένα κύρια ὀνόματα γράφονται μετὰ συνίζηση (ἄλλως, στὶς περισσότερες περιπτώσεις, δὲν θεραπεύεται μετρικῶς ὁ στίχος) ἢ καὶ χωρὶς (γιὰ τὴ συνίζηση στὴ νεοελληνικὴ ποίηση βλ. Γ. Σουμελίδη, Στοιχειώδη μαθήματα στιχουργικῆς, Ἀθήναι 1929, σ. 34-37): Ἱεροσολήμ 672, 700, 2044 (ἀσυνιζήτως 2169, 2659), Μαξιμιανός 2255, 2281, 2287, Ἰωβιανός 2380, Οὐαλεντιανός 2395, 2445, 2451 (ἀσυνιζήτως 2383, 2419), Νεπωτιανός 2491, Ἰουλιανός 2290, 2347 (ἀσυνιζήτως 2232), καὶ τὸ ἀριθμητικὸ χιλιετηρὸς 546.

Περιληπτικὰ ἢ ἀκουστικὴ μετρικὴ τοῦ 15σύλλαβου στίχου στὴ ΧΣ ἔχει τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικὰ:

α. Χωρίζεται σὲ δύο τμήματα μετὰ τομή μετὰ τὴν 8η συλλαβή.

β. Ἔχει δύο μετρικοὺς τόνους, τὸν πρῶτο πρὶν ἀπὸ τὴν τομή στὴν 6η (καὶ μόνο κατ' ἐξίαιρηση στὴν 7η) ἢ 8η συλλαβή, τὸ δεύτερο στὴ 14η.

γ. Ἡ ἀρχικὴ συλλαβὴ σὲ κάθε ημιστίχιο, δηλ. ἢ 1η καὶ ἢ 9η, εἶναι δυνατόν νὰ τονίζονται.

δ. Δύνανται νὰ τονίζονται μετὰ ρυθμικὸ τόνος (ὁ τόνος, ὁ ὁποῖος προσδίδει «ιαμβικὸ» ρυθμὸ στὸ 15σύλλαβο) οἱ ἄρτιες συλλαβὲς 2, 4, 10, 12. Εἶναι ἐνδόνητο ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ὑπάρχουν ὅλοι οἱ προβλεπόμενοι ρυθμικοὶ τόνοι. Ἀκόμα οἱ περιττὲς συλλαβὲς 3, 5, 7, 11, 13 μόνο κατ' ἐξίαιρηση τονίζονται μετὰ γραμματικοὺς τόνους καὶ ὁ τόνος αὐτὸς σὲ πολὺ σπάνιες περιπτώσεις (εἴτε ἀπὸ σφάλμα τοῦ στιχουργοῦ εἴτε ἀπὸ ποιητικὴ ἄδεια εἴτε καὶ ἀπὸ σφαιερὴ χειρόγραφη παράδοση τοῦ στίχου) δὲν ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὸν πλησίον εὐρισκόμενον ρυθμικὸ ἢ μετρικὸ τόνος.

ε. Ἡ 15η συλλαβὴ παραμένει ἄτονη καὶ

ς. τὰ δύο ημιστίχια ὡς πρὸς τοὺς ρυθμικοὺς τόνους δὲν ὑφίστανται καμία ἀλληλοεπίδραση, ἀλλὰ μετρικῶς δροῦν αὐτόνομα καὶ ἀνεξάρτητα.

Τὸ σχῆμα λοιπὸν τοῦ στίχου εἶναι τὸ ἑξῆς:

$$\left. \begin{array}{l} \underline{(\ )} \quad \underline{/} \quad \underline{\quad} \quad \underline{/} \quad \underline{\quad} \quad \underline{/} \quad \underline{\quad} \quad \underline{\quad} \\ \underline{(\ )} \quad \underline{/} \quad \underline{\quad} \quad \underline{/} \quad \underline{\quad} \quad \underline{\quad} \quad \underline{\quad} \quad \underline{/} \end{array} \right\} \quad \underline{(\ )} \quad \underline{/} \quad \underline{\quad} \quad \underline{/} \quad \underline{\quad} \quad \underline{/} \quad \underline{\quad}$$

Τέλος ὁ ΚΜ ὄχι σπάνια χρησιμοποιοῖ στοὺς στίχους τὴν ὑπέρβαση (π.χ. *ἰστόρηται τῷ λόγῳ / ἐπιδρομάδην καὶ σαφῶς* 967/68), λιγότερο τὴν τμήση μετὰ τὸ τέλος τοῦ στίχου (π.χ. *τῶν μυστηρίων / τῶν ἱερῶν* 5004/05, *μολῶναι / τὴν ἄφθορον* 5305/06, *στεφάνῳ / τὸν κτηνωδέστατον κοσμεῖ* 6049/50, *ἀνίκμων / κράμβης ἀφύλλου* 6245/46) καθὼς καὶ τὴν τμήση δύο λέξεων ποὺ συνδέονται γραμματικῶς ἢ καὶ συντακτικῶς (π.χ. *δεινοῦ / χειμῶνος* 5383) ἢ μετὰ ἐγκλιση τόνου στὸν ἴδιο στίχο μετὰ τὴν τομή (π.χ. *δομήτορά / φασί* 550, *τὴν ἀνασάν / ποτε* 5103, *σιλωμάτᾳ / τιῶν* 5698, *ἐμόσχευόν / ποτε* 6519).

Τὸ ἀθθεντικὸ κείμενο τῆς ΧΣ

Ἀκόμη καὶ σήμερον δὲν ἔχει γιὰ ὅλους τοὺς ἐρευνητὲς πλήρως διευκρινισθεῖ τὸ «ἀθθεντικὸ» κείμενο τῆς ΧΣ. Ἔτσι δὲν γνωρίζουν ἐπακριβῶς, ἂν καὶ ἔχουν δημοσιευθεῖ ὄχι λίγες μελέτες γιὰ τὰ θέματα αὐτά, ποιοὶ στίχοι ἀνήκουν στὴ ΧΣ καὶ ποιοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθοῦν στὸ ἔργο τοῦ ΚΜ, γιὰτὶ εἶναι προσθηκὰς μεταγενέστερων ἀντιγραφῶν τῆς ΧΣ. Στὴ νέα ἐκδοσὴ ποὺ ἀκολουθεῖ οἱ στίχοι ποὺ ἀθετοῦνται τυπώνονται μετὰ μικρότερα τυπογραφικὰ στοιχεῖα καὶ δὲν ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὴ νέα ἀρίθμηση.

1. Στίχοι bis

Ἐπὶ τὸν ὅμοιον καὶ στίχοι ποὺ παραλείφθηκαν στὶς προηγούμενες ἐκδόσεις, ἐντίθενται ὁμοίως κανονικὰ στὸ νέο κείμενο. Σ' αὐτοὺς ἀνήκουν οἱ στίχοι bis 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis), ποὺ καταγράφον-

ται σε όλα τα χφφ τῆς ΧΣ. Ἐξάιρεση¹ γιὰ τὸ στ. 4045 ἀποτελεῖ τὸ χφ P καὶ τὰ χφφ ποὺ στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀκολουθοῦν τὸ P (π.χ. Escorial 491, Paris suppl. gr. 653).

2. Οἱ στ. 6285a-h καὶ 6286-95

Πρόβλημα σχετικὸ μὲ τὸ κείμενο τῆς ΧΣ, ὅπως ἔχει στὶς μέχρι σήμερα ἐκδόσεις, εἶναι τὸ ἀθθεντικὸ τῶν στ. 6285a-h καὶ 6286-95. Στὴν ἐκδοσὴ Βόννης οἱ στίχοι αὐτοὶ ἔχουν ὡς ἐξῆς:

6281 ἀλλ' οἱ τὸ σκάφος τῆς ἀρχῆς ἰθύνειν κληρωθέντες, / ... / 6284 εἰς μάχην καὶ μὴ θέλοντα τὸν γέροντα κινῶσι / 6285 καὶ τὸν μικροῦ τυμβόχωστον εἰς ἀντιπαράταξις.

Καὶ ἀκολουθοῦν οἱ στίχοι:

6285a ἔτεροι δ' αἰθῆς λέγουσιν ὡς οἱ Ῥωμαίων κρείττους / ... / 6285c αὐτὸν μετεκαλέσαντο παρέξοντες τὸ στέφος. / 6285d ἦν γὰρ ἀνὴρ στρατηγικὸς καὶ κυβερνᾶν ἰσχύων / ... / 6285g καὶ μηδενὸς λειπόμενος τῶν πρώην βασιλέων. / 6285h εἴσεισι γοῦν ὁ Κομνηνὸς τὴν βασιλῖδα πόλιν.

Καὶ στὴ συνέχεια τὸ κείμενο τῆς Βόννης παραδίδει:

6286 ἐντεῦθεν μάχη σύμφυλος, καὶ δεξιάι Ῥωμαίων / ... / 6289 καὶ δρέπανον ἐπέτατο διχάζον δημοφύλους / ... / 6291 καὶ παῖδας ταυτοπάτορας ἀλλήλοις ἀγριαῖνον. / 6292 γίνεται γοῦν ὑπέστερος ὁ Κομνηνὸς τῇ μάχῃ, / 6292a καὶ Μιχαὴλ μεθίσταται τοῦ κράτους καὶ μὴ θέλων, / 6292b ἐνιαυτοῦ περιμέτρον ἐνὸς σκηπτροκρατήσας. / 6293 καὶ πόλιν τὴν πρωτόπολιν φθάσας ἀπτέρω τάχει / 6294 καὶ στέφος περιθέμενος κρατόρων ἀτανάκτων / 6295 ἐφήπτετο τῶν τῆς ἀρχῆς πραγμάτων ἀθεκᾶστος.

(Οἱ στ. 6292a καὶ 6292b ἀνήκουν στοὺς χρονολογικοὺς καὶ συνεπῶς δὲν ὑπάρχουν στὰ χφφ ποὺ δὲν ἔχουν χρονολογικοὺς στίχους.)

Οἱ στ. 6285a-h στὴ σειρὰ ποὺ ἔχουν στὴν ἐκδοσὴ Βόννης δὲ δικαιολογοῦνται μετὰ τὶς λέξεις κινῶσι... εἰς ἀντιπαράταξις, ἀλλὰ δὲ δικαιολογοῦν καὶ τοὺς στ. 6286 καὶ ἐξῆς (ἐντεῦθεν μάχη...), ποὺ τοὺς ἀκολουθοῦν. Ἄλλωστε ἡ πρότασις ἔτεροι δ' αἰθῆς λέγουσιν μένει ἐντελῶς μετέωρη, γιὰτὶ, ἐνῶ ἀποτελεῖ τὸ δεῦτερο τμήμα μιᾶς σύνθετης ἔννοιαι, τὸ πρῶτο τμήμα τῆς ἔννοιαι αὐτῆς δὲν παραδίδεται προηγουμένως. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὴν πρότασις ἐντεῦθεν μάχη σύμφυλος... (στ. 6286), γιὰτὶ ἐννοιολογικῶς δὲ συνδέεται μὲ τὸν ἀμέσως προηγούμενο στ. 6285h εἴσεισι γοῦν

1. Βλ. Lampsidis, Notes. Ἄξιοπερίεργο πάντως εἶναι πῶς ἡ παράλειψη τῶν τριῶν αὐτῶν στίχων ἀπὸ τὸν Meursius ἔχει ἐπαναληφθεῖ καὶ ἀπὸ τὸν Ἀλλάτιο καὶ ἀπὸ τὸν Fabbro, χωρὶς αὐτοὶ νὰ τὸ σημειώσουν στὶς κριτικὲς σημειώσεις τους.

ὁ Κομνηνός. Θὰ ἦταν ἴσως λογικότερο εἶναι οἱ στ. 6285a-h ἀκολουθοῦσαν τοὺς στ. 6286-92, 6293 κέξ.

Ἐὰν ὅμως ἀφήσουμε τοὺς στ. 6285a-h ὅπως ἔχουν στὴν ἐκδοσὴ Βόννης καὶ παραλείψουμε (ὅπως γίνεται σὲ τμήμα τῶν χφφ τῆς ΧΣ) τοὺς στ. 6286-94, ἄραγε εὐδοχοῦται ἡ διαπλοκὴ τῶν ἐννοιῶν; Ἡ ἀπάντησις εἶναι καὶ πάλι ἀρνητικὴ. Γιὰτὶ μετὰ τὸ στ. 6285h εἴσεισι γοῦν ὁ Κομνηνός δὲ δικαιολογεῖται λογικῶς ὁ στ. 6296 καὶ πᾶσι προσεφέρετο κατὰ τὸ μεγαλεῖον. Ὁ στίχος αὐτὸς προϋποθέτει ἀπαραιτήτως τοὺς στ. 6294/95. Ἄλλωστε οἱ πηγὲς τοῦ ΚΜ αὐτὸ ἐπιβεβαιώνουν¹.

Ἡ πρόσκλησις τοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ νὰ ἔλθει στὴν Κωνσταντινούπολη νὰ ἀναλάβει τὴ βασιλικὴ ἐξουσία, κατὰ τοὺς στ. 6285a-h, ἔγινε ἀπὸ τὸν πατριάρχη καὶ ἀπὸ τοὺς συγκλητικούς, γιὰτὶ ἔκριναν τὸν Κομνηνὸν πάρα πολὺ ἱκανό. Ποιὲς πηγὲς συμφωνοῦν μὲ τὶς πληροφορίες αὐτές; Οὔτε ὁ Ψελλὸς II 106, κεφ. 36 οὔτε ὁ Ζωναρᾶς III 664,2 — 665,8 γράφουν παρόμοιες εἰδήσεις. Ὁ Σκυλίτζης ὅμως τὶς ἐπιβεβαιώνει, ἔστω καὶ τμηματικῶς, περιγράφοντας τὶς ἐνέργειες τοῦ πατριάρχη: (499,67-73) «ἄγγελον δὲ πρὸς τὸν Κομνηνὸν πέμψας (τ.ἔ. ὁ πατριάρχης)... μηνύει σπεύδειν καὶ μὴ βραδύνειν... τοῖς πᾶσιν... ἐφάνη ὁ πατριάρχης... προταίτιος τῆς ἀποστασίας.» Περισσότερο ἐνδοιαστικῶς ὁ Ἀτταλειάτης λέγει: (58,6) «ὁ λόγος οὗτος ἄχρι καὶ τήμερον ἐπεκράτησε». Ἀλλὰ ἡ πληροφορία τοῦ Σκυλίτζη ἀνταποκρίνεται μόνο στοὺς στ. 6285a-h καὶ πάλι ὄχι τελείως.

Ἡ διερεύνησις αὐτῆς ὁδηγεῖ, νομίζουμε, στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ στ. 6285a-h δὲν ἀνήκουν στὸ ἀρχικὸ κείμενο τῆς ΧΣ, ὅτι ἀποτελοῦν μεταγενέστερη προσθήκη καὶ ὅτι, ἂν τοὺς παραλείψουμε, δὲ δημιουργεῖται καμιά δυσχέρεια στὴ διαπλοκὴ τῶν ἐννοιῶν. Ἄλλωστε τὴν ἀθέτησις τῶν στίχων αὐτῶν δηλώνει καὶ ἡ ἀσταθὴς θέσις τους μέσα στὴ ΧΣ. Ὁ Bekker στὴν ἐκδόσὴ του τοὺς ἔθεσε μέσα σὲ ἀγκύλες καὶ ὑποσημείωσε ὅτι εἶναι προσθήκη τοῦ χφ P (= R τῆς ἐκδόσεως Βόννης). Τὸ B, γιὰ νὰ θεραπεύσει τὸ παράλογο τῆς τοποθετήσεως τῶν στ. 6285a-h, τοὺς γράφει σὲ ἄλλη σειρὰ: 6277-85, 6286-92, 6293-95, 6285a-h, 6296, ἐνῶ σὲ ἄλλη πάλι σειρὰ τοὺς τοποθετεῖ τὸ Vind. phil. 149. Ἀλλὰ καὶ ἡ χειρόγραφη παράδοσις συνηγορεῖ στὴν ἄποψη πῶς οἱ στ. 6285a-h εἶναι μεταγενέστερη προσθήκη.

[Δίνουμε πολλὰ παραδείγματα χφφ γιὰ νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ πειστικὰ τὰ συμπεράσματα ποὺ θὰ ἐξαχθοῦν. Ἄς σημειωθεῖ ὅμως ὅτι πολλὰ

1. Βλ. Ψελλὸς II 120, κεφ. 60,1-9 «πρῶτα μὲν γὰρ ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν ἀρμόσαι...» κεφ. 61,1· II 122, κεφ. 62,20-22 καὶ 128, κεφ. 71,3 «καταπεφρονήκει γοῦν ἀπάντων» περίπου παρόμοια Ζωναρᾶς III 665,20 — 666,7· 667,10-18· Ἀτταλειάτης 59,15-19· 60,18 — 62,7· Σκυλίτζης, Συνέχεια (ἀκολουθεῖ τὸν Ἀτταλειάτη) 103 — 104,20.

ἀπὸ τὰ χφφ αὐτὰ εἶναι ἀντίγραφα, ἔμμεσα ἢ ἄμεσα, ἄλλων, καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο τὸ κύρος τοῦ ἀριθμοῦ τους εἶναι μόνο σχετικόν. Ἔτσι π.χ. τὰ Athos 4298 Iviron 178, Londres Arundel 523 (l), Monac. gr. 153, Monac. gr. 154, Vat. Palat. gr. 124 καὶ Vind. hist. gr. 106 ἀνήκουν στὴν ἴδια οἰκογένεια (βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 76-82)· τὰ Athos 4299 Iviron 179, Athos 1341 Lavras K54, Athos 1345 Lavras K58, Ambros. gr. 395, Strasb. 9, Vind. hist. 93 (V) καὶ Vind. suppl. gr. 174 ἀποτελοῦν καὶ αὐτὰ μιὰ ἄλλη οἰκογένεια (βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 82-85). Γι' αὐτὸ θὰ πρέπει ὁ ἀναγνώστης γιὰ τὸ κάθε χφ νὰ συμβουλευθεῖ τὸν Πίνακα χειρογράφων (σ. LXXVII κέξ.)

1. Χφφ στὰ ὁποῖα παραλείπονται οἱ στ. 6285a-h, ὑπάρχουν ὅμως οἱ στ. 6286-95.

α) χφφ μὲ χρονολογικοὺς στίχους: Alex. Bibl. Patr. 81· Athen. 1207 (a)· Athen. 2953· Athos 4298 Iviron 178· Athos 1599 Lavras 108· Berne 93· Berne 100 (παραλλαγὴς γραμμῆς στὴ σελίδα καὶ στὴν ὠα)· Cambridge 2079· Canada PIMS 1· Chalki 151 (g)· Escor. 51· Londres Arundel 523 (l)· Old Royal 16 C VII· Ambros. 765· Monac. gr. 153· Monac. gr. 154· Ox. Bodl. Baroc. 131 (d)· Paris. gr. 1720· Paris. gr. 1771· Paris. gr. 1772· Paris. Coisl. gr. 382· Paris. suppl. gr. 653· Paris. suppl. gr. 1034· Patmos 374· Vat. Ottob. gr. 116· Vat. Palat. gr. 124 (χφ M τοῦ Meursius)· Vat. gr. 1856 (b)· Sinai. 1189· Taur. gr. 309· Vind. hist. gr. 41· Vind. hist. gr. 72· Vind. hist. gr. 77· Vind. hist. gr. 106.

Χειρόγραφα 33.

β) χφφ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους: Athen. 1217 (Θ)· Jérus. 65 (J)· Monac. gr. 189· Monac. gr. 201 (M)· Moscou Bibl. Syn. 19· Κύπρος 10 (K)· Ox. Bodl. Baroc. 25· Ox. Bodl. Canon. 23· Ox. Bodl. Misc. 205 (a')· Paris. gr. 1770· Vallic. gr. 24· Vat. Barber. gr. 30 (R)· Vat. Barber. gr. 41· Vat. Palat. gr. 397· Vat. Reg. Suec. gr. 166· Vat. gr. 163 (C)· Vat. gr. 170 (F)· Vat. gr. 1409 (D)· Marc. gr. 51· Vind. phil. gr. 173.

Χειρόγραφα 20.

Σύνολο χειρογράφων: 53.

2. Χφφ, στὰ ὁποῖα ὑπάρχουν οἱ στ. 6285a-h, ἐνῶ παραλείπονται οἱ στ. 6286-95.

α) χφφ μὲ χρονολογικοὺς στίχους: Monac. gr. 254 (m)· Ox. Bodl. Misc. 205 (β')· Patmos 446 (r)· Tüb. Bibl. Univ. gr. Mb 35.

Χειρόγραφα 4.

[Τὸ Tüb. Bibl. Univ. gr. Mb 35 εἶναι ἀντίγραφο τοῦ m, αὐτὸ πάλι προέρχεται ἀπὸ τὴ σειρά, στὴν ὁποία ἀνήκει καὶ τὸ Bodl. Misc. 205, τὸ μόνο χφ ποὺ διασώζει τὴν παραλλαγὴ β' (βλ. σ. XI, LXXXVII καὶ Λαμψίδη,

Ἱστορία, σ. 4/5). Ἡ παραλλαγὴ αὐτὴ ἔχει τοὺς στ. 6285a-h ὅπως καὶ τοὺς χρονολογικοὺς. Πιθανὴ ἐξηγήσις γιὰ τὴ συνύπαρξιν χρονολογικῶν στίχων καὶ στ. 6285a-h θὰ ἦταν ὅτι τὸ πρότυπο χφ τῆς παραλλαγῆς αὐτῆς προῆλθε ἀπὸ παραλλαγὴν ποὺ εἶχε τοὺς στ. 6285a-h ὄχι ὅμως χρονολογικοὺς καὶ ὅτι οἱ χρονολογικοὶ στίχοι προστέθηκαν ἀπὸ τὸ γραφέα μὲ βάση παραλλαγὴν ποὺ εἶχε χρονολογικοὺς στίχους. Πάντως ὁ παράτιτλος στὴν ὠα τῆς παραλλαγῆς β' τοῦ Bodl. Misc. 205 γιὰ τὸ στ. 6491 *ζώρησις βασιλέως Ρωμανοῦ τοῦ Διογένους παρὰ τῶν Βουλγάρων* (Lampsidis, El., σ. 134/35, καὶ Ἱστορία, σ. 3/4) ὀδηγεῖ στὴ σειρά, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται καὶ τὸ Berne 93. Παραμένει λοιπὸν μοναδικὴ ἐξαίρεσις ἡ παραλλαγὴ β' τοῦ Bodl. Misc. 205 ὅπως καὶ ἡ παραλλαγὴ τῆς ΧΣ στὸ r, ὅπου ὅμως παραδίδεται μόνο μέρος τῶν χρονολογικῶν στίχων. Ἡ μερικὴ αὐτὴ καταγραφὴ ἐπιβεβαιώνει ἀρκετὰ τὴν ἄποψη ὅτι οἱ χρονολογικοὶ αὐτοὶ στίχοι προστέθηκαν, ὅπως καὶ στὴν παραλλαγὴ β' τοῦ Bodl. Misc. 205, μεταγενεστέρως (βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 368).]

β) χφφ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους: Athos 4299 Iviron 179· Athos 1341 Lavras K54· Athos 1345 Lavras K58· Ambros. gr. 395· Ox. Bodl. Baroc. 18· Vallic. gr. 12 (A)· Vat. Ottob. gr. 324 (T)· Strasbourg Bibl. Univ. gr. 9· Vind. hist. gr. 93 (V)· Vind. suppl. gr. 174.

Χειρόγραφα 10.

Σύνολο χειρογράφων: 14

3. Χφφ ποὺ ἔχουν καὶ τὰ δύο τμήματα στίχων 6285a-h καὶ 6286-95:

α) Τὸ P καὶ τὸ ἀντίγραφο τοῦ Strasbourg 7, ποὺ τοὺς ἔχουν μὲ τὴ σειρά ὅπως ἐκδίδονται στὴν ἐκδόση Βόννης

β) Τὸ B μὲ ἀντίστροφη περίπου σειρά, δηλ. 6277-85, 6286-92, 6293-95, 6285a-h, 6296 κέξ.

γ) Τὸ Vind. phil. 149 μὲ τὴ σειρά 6277-85, 6286-92, 6293, 6285h, 6294-6301, 6285a-g, 6302 κέξ. (τὸ χφ ἔχει χρονολογικοὺς στίχους, ὀρισμένους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καὶ ἄλλους δικούς του, βλ. σ. LXXIV καὶ Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 379/80).

Σύνολο χειρογράφων: 4.

Παρατηρήσεις:

1. Τὰ χφφ μὲ χρονολογικοὺς στίχους παραλείπουν τοὺς στ. 6285a-h καὶ ἔχουν τοὺς ὑπόλοιπους στίχους μὲ τὴν σειράν ποὺ τοὺς παραδίδει ἡ ἐκδόση Βόννης, π.χ.: a (13ος αἰ.), I (ἔτος 1313), Escorial 51 (14ος αἰ.), Paris. suppl. gr. 1034 (ἔτος 1364). (Ἐξαίρεσις ἀποτελοῦν τὸ m καὶ τὸ ἀντίγραφο τοῦ Tüb. Bibl. Univ. gr. Mb 35, τὸ r καὶ ἡ παραλλαγὴ β' τοῦ Bodl. Misc. 205· βλ. σ. LXVIII κέξ.)

2. Ἐκ τῶν χφ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους εἴκοσι (σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ ἄλλα δέκα) δὲν ἔχουν τοὺς στ. 6285a-h. Τοὺς ὑπόλοιπους στίχους τοὺς ἔχουν μὲ τὴ σειρὰ πού τοὺς ἔχει ἡ ἔκδοσις Βόννης. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ σημειώνουμε τὰ χφ Θ (13ος αἰ.), Vallic. 24 (13ος αἰ.) καὶ F (13/14ος αἰ.).

3. Τὸ Bodl. Baroc. 18 (14ος αἰ.) ἔχει τοὺς στ. 6285a-h, παραλείπει τοὺς στ. 6286-95 καὶ ἔχει δικoὺς τοῦ χρονολογικοὺς στίχους καὶ ὄχι ἐκείνους τῆς ἐκδόσεως Βόννης.

Ἐκ τῶν ὄλων τῶν πρὸ πάντων διαπιστώσεις διαφαίνεται, νομίζουμε, ὅτι οἱ στ. 6285a-h δὲν εἶναι ἀθθεντικοί. Μποροῦμε λοιπὸν, βασιζόμενοι καὶ στὴν ἐνδειξη ὅτι πολλὰ χφ (53 σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ ἄλλα 14), καὶ μάλιστα πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα τῆς ΧΣ, τοὺς παραλείπουν, νὰ θεωρήσουμε τοὺς στίχους αὐτοὺς μεταγενέστερη προσθήκη.

Ἡ σειρὰ τῶν στίχων 6285a-h καὶ 6286-95 στὰ Β καὶ Ρ φανερώνει ὅτι καὶ στὰ πρότυπα χφ πού εἶχαν ὑπόψη τοὺς οἱ γραφεῖς τῶν Β καὶ Ρ οἱ στίχοι αὐτοὶ δημιουργοῦσαν ἀναμφίβολα ταλάντευση γιὰ τὴ θέση τοὺς στὸ κείμενο τῆς ΧΣ. [Γιὰ τὸ Vind. phil. 149 ξέρουμε ὅτι ὑπῆρξε ἀποτέλεσμα συμφύρσεως δύο παραλλαγῶν.]

Κατὰ τὴ γνώμη μας τὸ ὄλο ζήτημα εἶχε ὡς ἐξῆς:

Ἐκ τῆς παραλλαγῆς Χ (δηλ. τὸ κείμενο τοῦ συγγραφέα ἢ τὸ ἄμεσο ἀντίγραφο του, τὸ ὁποῖο δὲν εἶχε τοὺς στ. 6285a-h) προήλθαν τὰ χφ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους, ὅπως π.χ. τὸ C. (Τὰ χφ αὐτὰ ἔχουν τὸ κείμενο 6277-95 χωρὶς τὴν προσθήκη τῶν στ. 6285a-h.)

Σὲ ἕνα μάρτυρα τῆς σειρᾶς αὐτῆς ἕνας γραφεὺς ἔκρινε σκόπιμο νὰ στιχουργήσῃ, μὲ βάση καὶ μὲ πηγὴ μερικῶς τὸν Ἀτταλειάτη, τὸ Σκυλίτζη καὶ ἄλλη πηγὴ (ἴσως τὴν ὑποτιθέμενη ἀνώνημη βυζαντινὴ χρονογραφία) καὶ νὰ καταγράψῃ στὴν ὄα τοῦ νέου ἀντιγράφου Χα τοὺς στ. 6285a-h χωρὶς νὰ καθορίσῃ ἐπακριβῶς τὴν σειρὰ τοὺς στὸ γραμμένο κείμενο τῆς ΧΣ. Μὲ βάση τὸ χφ Χα οἱ μεταγενέστεροι γραφεῖς τῆς παραλλαγῆς χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους ἦταν δυνατὸν

1) ἢ νὰ ἐνθέσουν τὸ νέο στιχουργημένο κείμενο πού βρισκόταν στὴν ὄα μέσα στὸ ὄλο κείμενο τῆς ΧΣ

2) ἢ νὰ μὴν τὸ λάβουν ὑπόψη στὴν ἀντιγραφή τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ

3) ἢ νὰ ἀντικαταστήσουν τοὺς στ. 6286-95 μὲ τοὺς νεο-στιχουργημένους 6285a-h, πού ἦταν, ὅπως εἶπαμε, στὴν ὄα τοῦ Χα.

Κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα πού μεσολάβησε μεταξὺ τοῦ Χ καὶ τοῦ Χα — τὸ ὑπολογίζουμε μὲ ἀφετηρία τὸ χρόνο συγγραφῆς καὶ δημοσίευσσεως τῆς ΧΣ καὶ μὲ τέρμα λίγα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ 1204 (τὸ Β χρονολο-

γεῖται ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς στὰ 1204-1248 καὶ πλησιέστερα πρὸς τὸ 1204)— οἱ γραφεῖς τῆς ΧΣ ἔγραψαν χφ μὲ διάφορες παραλλαγές χωρὶς ὅμως μεγάλες διαφορὲς μεταξὺ τους. Ἡ παρουσία τοῦ Χα θὰ διαφοροποιήσῃ τὶς παραλλαγές σὲ σειρὰ χωρὶς τοὺς στ. 6285a-h, σὲ σειρὰ χωρὶς τοὺς στ. 6286-95 ἀλλὰ μὲ τοὺς στ. 6285a-h καὶ σὲ σειρὰ μὲ τοὺς στ. 6285a-h μαζὶ μὲ τοὺς στ. 6286-95. Ἐτσι μιὰ παραλλαγή τῆς ΧΣ ἀπὸ μιὰ σειρὰ πού ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὸ Χα, ὅταν ἀντιμετώπισε τὸ Χα, ἔδωσε ὡς πρὸς τοὺς στ. 6285a-h μιὰ ἀπὸ τὶς τρεῖς αὐτὲς λύσεις.

Εἰδικότερα στὴν τρίτη λύση ὁ γραφεὺς τοῦ Β διαβάζει στὴν ὄα τοῦ Χα ἢ τοῦ ἀντιγράφου του τοὺς νεο-στιχουργημένους στίχους καὶ τοὺς ἐνθέτει ὅπως αὐτὸς κρίνει σκοπιμότερο (βλ. σ. LXIX).

Ἄλλος γραφεὺς, ὁ γραφεὺς τοῦ Ρ ἢ ὁ γραφεὺς τοῦ προτύπου του, μπροστὰ σὲ ἕνα κείμενο τῆς ΧΣ πού εἶχε τοὺς στ. 6285a-h στὴν ὄα (εἴτε τοῦ Χα εἴτε ἀντιγράφου του), ἀποφασίζει νὰ τοὺς ἐνθέσῃ στὸ ὄλο κείμενο τῆς ΧΣ, ἀλλὰ τοὺς τοποθετεῖ σὲ σειρὰ στίχων διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Β καὶ ὅμοια μὲ ἐκείνη τῆς ἐκδόσεως Βόννης.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πάρα πολὺ πιθανὴ ἄποψη γιὰ τὴν παρουσία τῶν στ. 6285a-h ὡς προσθήκης στὴν ὄα ἐνὸς χφ, χωρὶς ὅμως σαφὴ καθορισμὸ τῆς θέσεώς τους: ὅταν λοιπὸν οἱ μεταγενέστεροι τοὺς ἀντιγράφουν τοὺς διατάσσουν μέσα στὸ κείμενο τῆς ΧΣ κατὰ τὸ δοκοῦν.

Στὴν ἴδια προβληματικὴ βρέθηκε καὶ ὁ γραφεὺς τοῦ Vind. phil. 149 ὅταν ἀντέγραφε τὸ κείμενο τῆς ΧΣ (βλ. σ. LXIX).

Ἐκ τῆς ἴδια παραλλαγῆς Χα (ἢ τὴν σειρὰ τῆς) προέρχονται καὶ σχεδὸν ὅλα τὰ χφ μὲ χρονολογικοὺς στίχους, τὰ ὁποῖα γράφουν τοὺς στίχους στὴν σειρὰ 6277-95 χωρὶς ὅμως τὴν προσθήκη τῶν στ. 6285a-h.

3. Χ ρ ο ν ο λ ο γ ι κ ο ἰ σ τ ῖ χ ο ἰ

Οἱ στιχουργημένες ἐνδείξεις τοῦ χρόνου τῆς ἐξουσίας ἐνὸς ἡγεμόνα, βασιλέα ἢ αὐτοκράτορα — Ρωμαίου ἢ Βυζαντινοῦ —, ἀποτελέσαν προσθήκες ἀντιγραφέα ἢ ἀντιγραφῶν τῆς ΧΣ. Οἱ πρόσθετοι αὐτοὶ στίχοι, ἀρκετὲς φορές, μαζὶ μὲ ἕνα ἄκομα στίχο, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν περιέχει χρονικὲς ἐνδείξεις, ἀνέρχονται σὲ 102: 1923a (1926)¹, 1923b (1927), 1924a (1929), 1986a (1992), 2002a (2009), 2008a (2016), 2008b (2017), 2033a (2043), 2034a (2045), 2034b (2046), 2038a (2051), 2060a (2074), 2073a (2087/88), 2116a (2132), 2126a (2143), 2156a (2174), 2172a (2191), 2174a (2194), 2174b (2195), 2218a (2240), 2228a (2251), 2238a (2262), 2246a (2271), 2246b (2272), 2250a (2277), 2250b (2278), 2277a (2306), 2330a (2360), 2330b (2361), 2330c (2362), 2360a

1. Σὲ παρένθεση οἱ ἀριθμοὶ τῆς ἐκδόσεως Bekker.

(2393), 2375a (2409), 2375b (2410), 2382a (2418), 2392a (2429), 2397a (2435), 2432a (2471), 2447a (2487), 2724a (2765), 2809a (2851), 2809b (2852), 2902a (2946), 2902b (2947), 2960a (3006), 2960b (3007), 3004a (3052), 3069a (3118), 3245a (3295), 3245b (3296), 3417a (3469), 3442a (3495), 3556a (3610), 3606a (3661), 3606b (3662), 3737a (3794), 3737b (3795), 3741a (3800), 3784a (3844), 3803a (3864), 3864a (3926), 4036a (4099), 4036b (4100), 4043a (4108), 4098a (4163), 4115a (4181), 4238a (4306), 4323a (4393), 4323b (4394), 4326a (4398), 4473a (4546), 4473b (4547), 4557a (4632), 4629a (4705), 4673a (4750), 4884a (4962), 5098a (5177), 5275a (5355), 5326a (5407), 5326b (5408), 5534a (5617), 5561a (5645), 5594a (5679), 5781a (5867), 5824a (5911), 5939a (6027), 5970a (6059), 5998a (6088), 5998b (6089), 6054a (6146), 6127a (6220), 6227a (6321), 6227b (6322), 6227c (6323), 6231a (6328), 6292a (6398), 6292b (6399), 6304a (6412), 6346a (6455), 6508a (6618), 6567a (6678), 6608a (6720), 6608b (6721). Ἐκτὸς αὐτῶν συνοδευτικοὶ εἶναι οἱ ἐξῆς 15: 1923b, 2008b, 2330c, 2809b, 2902a, 3245a, 3606b, 3737b, 4323b, 5326b, 5998b, 6227a, 6227c, 6292a, 6608b.

Κατὰ κανόνα οἱ χρονικὲς ἐνδείξεις διατυπώνονται μέσα σὲ ἓνα στίχο, π.χ. 1986a, σπανίως σὲ δύο, π.χ. 2034a, 2034b. Ὁ στ. 2073, ἓνας στίχος στὸ ἀρχικὸ κείμενο τῆς ΧΣ, μὲ τὴν προσθήκη δύο χρονολογικῶν ἡμιστιχίων μετατρέπεται σὲ δύο, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἓνας, ὁ 2073a, λογίζεται χρονολογικός. Ἐνδεικτικὴ εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀντιγραφέα, ὁ ὁποῖος προσήρμοσε τὸ κείμενο τῆς ΧΣ μὲ τὴν προσθήκη τῶν χρονολογικῶν στίχων στοὺς στ. 2330a,b,c (2360, 2361, 2362). Ὁ ἴδιος μετέβαλε καὶ τὸν προηγούμενο στ. 2330 (2359) γιὰ νὰ τὸν προσαρμόσει στοὺς πρόσθετους τρεῖς στίχους. Ἐτσι ἔγραψε: *Ὁ γὰρ τοι γαληνότατος καὶ μέγας Κωνσταντῖνος* ἀντὶ τοῦ στίχου στὸ κείμενο τῆς ΧΣ: *ὡς γὰρ ὁ γαληνότατος ἔμελλε Κωνσταντῖνος*.

Ἀκόμα ὁ στ. 4237 (4304) τῆς ΧΣ μεταβλήθηκε σὲ χρονολογικὸ στίχο μὲ τὸ ἀριθμητικὸ *εἴκοσι* ποὺ ἀντικατέστησε τὴ λέξη τοῦ κειμένου *ἱκανοῖς*.

Μερικὲς φορές οἱ χρονικὲς ἐνδείξεις ποὺ ἀποτελοῦν ἓνα χρονολογικὸ στίχο συνοδεύονται καὶ ἀπὸ δεῦτερο στίχο, ποὺ δὲν περιλαμβάνει καμία χρονικὴ ἐνδειξη, π.χ. 1923a,b (1926,1927).

Μεταγενέστερος λοιπὸν ἀντιγραφέας τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ στὶς πρῶτες δεκαετίες τοῦ 13ου αἰ. ἔγραψε τοὺς πρὸ πάνω χρονολογικοὺς στίχους. Τὸ ἀποδεικνύει ἡ διαπίστωση ὅτι μερικοὶ χρονολογικοὶ στίχοι σφάλουν ἐμφανῶς ἀπὸ μετρικὴ ἄποψη (π.χ. 2246a, 2330b, 4036b, 4473b, 5594a, 5998a, 6231a) καὶ ὅτι πολλοὶ στὶς χρονικὲς ἐνδείξεις διαφωνοῦν μὲ τὶς πιθανὲς πηγὲς τοῦ συμπληρωτῆ τῶν χρονολογικῶν στίχων (βλ. App. fontium, π.χ. 1923a, 1986a, 2002a, 2033a, 2034a, 2038a, 2116a). Τέλος οἱ παραλλαγὲς τῆς ΧΣ μὲ χρονολογικοὺς στίχους εἶναι δυνατόν νὰ γενεαλογηθοῦν,

πολὺ ἔμμεσα βέβαια, ἀπὸ παραλλαγὲς χωρὶς τοὺς στίχους αὐτοὺς (βλ. πρὸ κάτω σ. XCVIII κέξ.).

Τὸ πρόβλημα τῶν χρονολογικῶν αὐτῶν στίχων ἔθεσε γιὰ πρώτη φορά ἐμφανῶς ὁ R. Goossens, ὅταν γιὰ τὸ Β ἔγραψε: *Il n'a pas encore les interpolations chronologiques qui donnent la durée du règne des divers souverains*. Ἀναμφίβολα τοὺς χρονολογικοὺς στίχους στὴ διήγηση μετὰ τὸ Ρωμαῖο αὐτοκράτορα Ὁκταβιανὸ Αὐγουστο δὲν τοὺς ἔγραψε ὁ ΚΜ. Ἀντιθέτως οἱ προηγούμενες χρονολογήσεις (στ. 437-40, 541-47, 922-24, 962-64, 1108-10, 1755-58) ἀνταποκρίνονται στὸ στ. II τοῦ προλόγου (*καὶ μέχρις ἐτῶν πόσων*) καὶ χωρὶς ἀμφιβολία τοὺς συνέθεσε ὁ ΚΜ, ἀφοῦ ἄλλωστε παραδίδονται καὶ ἀπὸ τὴν ὁλότητα τῶν χφφ τῆς ΧΣ (βλ. Lampsidis, Οἱ χρονολογικοὶ στίχοι, σ. 27-29). Δὲ συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο καὶ μὲ τοὺς χρονολογικοὺς στίχους μετὰ τὴν περιγραφή, ὅπως εἶπαμε, τῆς βασιλείας τοῦ Ὁκταβιανοῦ. Πράγματι τὰ χφφ τῆς ΧΣ (δηλαδὴ οἱ παραλλαγὲς τῆς ΧΣ ποὺ περιέχονται σ' αὐτὰ) διχάζονται σὲ χφφ ποὺ ἔχουν χρονολογικοὺς στίχους καὶ σὲ χφφ ποὺ τοὺς στεροῦνται (Lampsidis, δ.π., σ. 30). Παρὰ ταῦτα ὑπάρχουν χφφ, ποὺ τὰ χαρακτηρίζουμε ὡς χφφ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους, ἂν καί, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χρονολογικὸ στίχο 2933 ποὺ τὸν παραδίδουν ὅλα τὰ χφφ, ἔχουν καὶ ἓνα ἄλλο χρονολογικὸ στίχο.

α) Χφφ ποὺ ἔχουν ἓνα χρονολογικὸ στίχο μέσα στὸ κείμενο, γραμμένο μὲ τὸ ἴδιο χέρι ποὺ ἔχει γραφεῖ καὶ ὁλόκληρο τὸ κείμενο τῆς ΧΣ, π.χ.: τὸ Β τὸ στ. 1986a, τὸ Μοsc. Syn. 19 τὸ στ. 3803a, τὸ V τὸ στ. 6608a/b. (Δὲν πρέπει νὰ συμπεριλάβουμε στὴν κατηγορίαν αὐτὴ καὶ τὰ χφφ ποὺ ἔχουν στὸ περιθώριο χρονολογικοὺς στίχους, γραμμένους ὅμως ἀπὸ μεταγενέστερο χέρι, ὅπως π.χ. τὰ Β καὶ Μ τοὺς στ. 6608a/b ἢ τὸ R τοὺς στ. 4036 a/b.) Ὁρθῶς τὰ θεωροῦμε χφφ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους καὶ τὰ κατατάσσουμε στὴν ἀντίστοιχη κατηγορία.

β) Χφφ ποὺ ἀπὸ τοὺς χρονολογικοὺς στίχους (ὅπως μᾶς παραδίδονται στὴν ἔκδοση Βόννης) παραλείπουν λίγους ἢ περισσότερους στίχους. Παραδείγματα:

Τὸ b παραλείπει τοὺς 2238a, 3606b, 4323a/b, 4326a, 4473a/b, 4557a, 4629a, 4673a, 4884a, 5098a, 5275a, 5326a/b, 5534a, 5561a, 5594a, 5781a, 5824a, 5939a, 5970a, 5998a/b, 6054a, 6127a, 6227a,b,c, 6231a, 6292a, 6292b, 6304a, 6346a, 6508a, 6567a, 6608a, 6608b.

Τὸ Paris. gr. 1803 (χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Fabrot καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν Bekker στὴν ἔκδοση Βόννης καὶ εἶναι κολοβὸ μετὰ τὸ στ. 3978) παραλείπει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους 1923a, 1924a, 2038a, 2250a/b, 3556a, 3784a, 3864a.

Τὸ γ (15ος αἰ.) παραλείπει τοὺς στ. 1923a, 1923b, 1924a, 2008b, 2038a, 2250a, 2250b, 2330c, 3606b, 3864a, 5594a, 5781a, 5939a, 6227a, 6227b, 6227c, 6346a, 6508a, 6567a, 6608a, 6608b.

Τὸ Paris. gr. 1771 (15ος αἰ.), ἂν καὶ συγγενικὸ μὲ τὸ β (βλ. προηγούμενη σελίδα LXXIII), ἐντούτοις διαφέρει ἀπὸ αὐτὸ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν παραλειπομένων χρονολογικῶν στίχων. Δὲ γράφει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους 1923a, 1924a, 1986a, 2002a, 2008a/b, 2033a, 2034a/b, 2038a, 2060a, 2073a, 2116a, 2126a, 2172a, 2174a/b, 2218a, 2228a, 2238a, 2246a/b, 2250a/b, 2330a/b, 2360a, 2375a/b, 2382a, 2392a, 2397a, 2960a· παραδίδει διαφορετικά: 4323a/b, 4326a, 4473a/b, 4557a, 4629a, 4884a, 5098a, 5275a, 5326a/b, 5534a, 5561a, 5594a, 5781a, 5824a, 5939a, 5998a, 6054a, 6126a.

Τὸ Paris. gr. 1720 (15ος αἰ.), συγγενικὸ καὶ αὐτὸ μὲ τὸ β, παραλείπει τοὺς στ. 2238a, 3606b, 4323a/b, 4326a, 4473a/b, 4557a, 4629a, 4673a, 4884a, 5098a, 5275a, 5326a/b, 5534a, 5561a, 5594a, 5781a, 5824a, 5939a, 5970a 5998a/b, 6054a, 6127a, 6227a,b,c, 6231a, 6292a/b, 6304a, 6346a.

Τὸ Athen. 2953 (ἔτος 1449) παραλείπει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους 1923a, 1924a, 2038a, 2174a/b, 2228a, 2238a, 2246a/b, 2432a, 2447a, 2960a/b, 3004a, 3069a, 3245a/b, 3417a, 3442a, 3556a, 3737a, 3741a, 3784a, 3803a, 3864a, 4036a/b, 4043a, 4098a, 4115a, 4238a, 4323a, 4326a, 4473a/b, 4557a, 4629a, 4673a, 4884a, 5098a, 5275a, 5326a, 5534a, 5561a, 5594a, 5781a, 5824a, 5970a, 5998a, 6054a, 6127a, 6231a, 6346a, 6508a.

γ) Χφφ ποὺ ἄλλοτε ἔχουν καὶ ἄλλοτε παραλείπουν χρονολογικοὺς στίχους, ἀλλὰ ἀντικαθιστοῦν τμήμα τῶν παραλειπομένων μὲ νέους δικούς τους χρονολογικοὺς στίχους, ὅπως εἶναι ὁ Vind. phil. 149. Διατηρεῖ ἀπὸ τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης μόνο 19, τοὺς 1923a, 1924a, 1986a, 2002a, 2008a, 2033a, 2034a/b, 2038a, 2060a, 2073a, 2116a, 2126a, 2156a, 2172a, 2174a/b, 2724a. Γράφει τέσσερις νέους ποὺ δὲν ὑπάρχουν στὴν ἐκδοση Βόννης, τρεῖς στοὺς στ. 2231, 4463, 4537 καὶ ἓναν στὸ στ. 1829, ποὺ γράφεται στὸ περιθώριο. Παραλείπει 20 χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδ. Βόννης, τοὺς 2228a, 2550a/b, 2360a, 2375a/b, 2392a, 2397a, 2809a, 3784a, 3864a, 4098a, 4115a, 4326a, 4473b, 5098a, 5594a, 6127a, 6292b, 6608a. Ἀντικαθιστᾷ ἀκόμα τοὺς παρακάτω 48 μὲ δικούς του νέους στίχους: 2218a, 2238a, 2246a/b, 2277a, 2330a/b, 2382a, 2432a, 2447a, 2903b, 2960a/b, 3004a, 3069a, 3245b, 3417a, 3442a, 3556a, 3606a, 3737a, 3741a, 3803a, 4036a/b, 4043a, 4238a, 4323a, 4557a, 4629a, 4673a, 4884a, 5275a, 5326a, 5534a, 5561a, 5781a, 5824a, 5939a, 5970a, 5998a, 6054a, 6227b, 6231a, 6304a, 6346a, 6508a, 6567a.

δ) Χφφ ποὺ δὲν ἔχουν χρονολογικοὺς στίχους, ὅπως τοὺς παραδίδει ἡ ἐκδοση Βόννης, ἀλλὰ γράφουν νέους δικούς τους. Παράδειγμα ὁ Ok.

Bodl. Baroc. 18 (βλ. Λαμψίδη, Bodl. Baroc. 18· ΠΠαρ., σ. 363-66· Οἱ χρονολογικοὶ στίχοι, πίνακα σ. 31-37, ὅπου παρατίθενται καὶ οἱ χρονολογικοὶ στίχοι τοῦ Vind. phil. gr. 149).

ε) Χφφ ποὺ ἔχουν ὅλους τοὺς χρονολογικοὺς στίχους ὅπως τοὺς ἔχει ἡ ἐκδοση Βόννης.

Ἐκ τῆς πρὸς τὸ πᾶν παραθέσει τῶν χρονολογικῶν στίχων δὲ φαίνεται νὰ ὑπάρχει ἐμφανὴς συγγένεια μεταξὺ τῶν χφφ αὐτῶν ὡς πρὸς τοὺς χρονολογικοὺς στίχους. Ἡ γενεαλόγησις τῶν χρονολογικῶν στίχων σὲ κάθε χφ εἶναι σχεδὸν ἀδύνατη. Αὐτὸ συμβαίνει

1) γιὰ τὴν ἀναφέραμε ἐκτείνονται μέχρι καὶ τὸ 15ο αἰ. καὶ ἀποτελοῦν, συμπτωματικῶς, μικρὸ μόνο τμήμα τῆς πλούσιας χειρογράφου παραδόσεως τῆς ΧΣ·

2) γιὰ τὴν οἱ ἀντιγραφεῖς τῆς ΧΣ ἀπὸ πολὺ ἔνωρις (μερικὲς μόνο δεκαετίες κίολας μετὰ τὴ σύνθεσίν της) χρησιμοποίησαν συχνὰ ὄχι μόνο μία παραλλαγή τῆς ΧΣ, ἀλλὰ προσπάθησαν νὰ δώσουν κατὰ τὴ δική τους ἀντίληψιν ἓνα κείμενο ὁλοκληρωμένον συμπληρώνοντας τὰ κατὰ τὴ γνώμη τους κενὰ τῆς μιᾶς παραλλαγῆς ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς ἄλλης. Τυπικὸ καὶ ἐκδηλοπαράδειγμα, τοῦ 14ου ἔτους αἰ., ὁ Bodl. Misc. Baroc. 205 (βλ. σ. LXXVIII· Λαμψίδη, Ἱστορία, σ. 4/5 καὶ ΠΠαρ., σ. 368-70.) Ὡς παράδειγμα θὰ μπορούσαν ἀκόμα νὰ ἀναφερθοῦν καὶ τὰ χφφ ποὺ ἔχουν ἓνα μόνο, ἀλλὰ ὄχι τὸν ἴδιον χρονολογικὸν στίχον, ὅπως π.χ. τὸ Β τὸ στ. 1986a (βλ. σ. LXXIII).

Πῶς λοιπὸν δημιουργήθησαν οἱ χρονολογικοὶ στίχοι στὴ ΧΣ; Ἐνας ἀντιγραφεὺς τοῦ Χ ἢ Χα (βλ. σ. LXX κέξ.) τῆς ΧΣ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους ἀντέγραψε στὸ δικό του ἀντίγραφο, Χ1, χρονολογικὰ δεδομένα — αὐτούσια ἢ μεταποιώντας τα σὲ δεκαπεντασύλλαβον στίχον — γιὰ κάθε ἡγεμόνα. Τὰ δεδομένα αὐτὰ τὰ παρέλαβε ἀπὸ χρονολογικὸν πίνακα, ποὺ ἀνευρίσκεται σὲ πολλὰ χφφ (βλ. Colonna) καὶ ἀρκετὰς φορὰς σὲ χφφ, ὅπου ὑπάρχουν χρονολογραφίαι, ὅπως ἡ ΧΣ, π.χ. στὸ Β (βλ. F. Cuminot), στὸ Bodl. Baroc. 18 καὶ σὲ ἄλλα.

Ὁ ἐπόμενος ἀντιγραφεὺς τῆς ΧΣ ἀπὸ τὸ Χ1 εἴτε στιχοῦργησε τὰ χρονολογικὰ δεδομένα καὶ τὰ ἐνέθεσε στὸ κείμενον ποὺ ἔγραφε εἴτε ἔγραψε τὰ ἤδη στιχοῦργημένα χρονολογικὰ δεδομένα, ποὺ ἦταν γραμμένα στὴν ὥα τοῦ Χ1, στὸ νέο κείμενον, Χ2. Ἀπὸ τὰ χφφ Χ, Χα, Χ1 καὶ Χ2 προήλθαν ἀμέσως καὶ ἐμμέσως τὰ χφφ ποὺ διέσωσαν τὸ κείμενον τῆς ΧΣ. Ἔτσι ἄλλα ἀντέγραψαν μόνο τὸ κείμενον τῆς ΧΣ χωρὶς νὰ λάβουν ὑπόψιν τὴν ἐνδεχόμενες προσθήκας στὴν ὥα, ἀλλὰ ἀντέγραψαν στὴν ὥα τοῦ δικοῦ τους κειμένου τὰ χρονολογικὰ δεδομένα καὶ ἄλλα ἐνέθεσαν τὰ στιχοῦργημένα χρονολογικὰ δεδομένα τῆς ὥας στὸ κείμενον ποὺ ἔγραψαν.

Πάντως, ἂν καὶ ἕνας γραφέας μπορούσε νὰ παραλάβει ἀπὸ τὴν ὥα ἕναν ἢ καὶ περισσότερους ἢ καὶ ὄλους τοὺς νεο-στιχουργημένους στίχους τῶν χρονολογικῶν δεδομένων, δὲν μπορούμε νὰ ἀπαντήσουμε μὲ βεβαιότητα 1) πῶς προήλθε ἡ τόσο μεγάλη διαφορά τῆς ποσότητας τῶν χρονολογικῶν στίχων στὰ χφφ ἐκεῖνα ποὺ διασώζουν μόνο μέρος ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς στίχους, καὶ 2) ἰδίως πῶς στὶς παραλλαγές αὐτές δὲν ἔχουν διασωθεῖ χφφ ποὺ νὰ παραδίδουν τοὺς ἴδιους χρονολογικοὺς στίχους, ὅταν βέβαια δὲν τοὺς παραδίδουν ὄλους.

Ἡ ἀπουσία ἀκριβῶς τῶν χφφ αὐτῶν μᾶς ὑποχρεώνει νὰ δεχτοῦμε ὅτι οἱ γραφεῖς, ὅταν ἀντέγραφαν χρονολογικοὺς στίχους ἔχοντας μπροστά τους δύο διαφορετικὲς παραλλαγές τῆς ΧΣ, εἶχαν τὴ δυνατότητα κατὰ τὴν κρίση τους ἄλλους νὰ ἀντιγράψουν καὶ ἄλλους ὄχι. Αὐτὸ εἶναι τὸ λογικὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴ σημερινὴ πραγματικότητα τῆς χειρογράφου παραδόσεως τῆς ΧΣ. Νὰ ἀπαντήσουμε ἄλλως μὲ βεβαιότητα δὲν ἔχουμε τὴ δυνατότητα (βλ. Λαμψίδη, Οἱ χρονολογικοὶ στίχοι, σ. 37-39).

Τὰ χειρόγραφα

I. Ὁ ἔλεγχος τοῦ κάθε χφ ἔγινε μὲ τὴ βοήθεια τῶν καταλόγων τῶν χφφ καὶ μὲ βάση μόνο φωτογραφίες τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ. Ἐτσι γιὰ τὰ χφφ, τὰ ὁποῖα τελικὰ χρησιμοποιοῦμε γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ (τὰ χαρακτηρίζουμε μὲ κεφαλαῖα ἢ μὲ πεζὰ γράμματα), ἀντιγράφουμε ἀπὸ τοὺς καταλόγους τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀναφέρονται στὸ κάθε χφ χωρὶς ὅμως νὰ διορθώνουμε ἢ νὰ συμπληρώνουμε τυχόν σφάλματα ἢ παραλείψεις γιὰ τὰ ἐκτὸς τῆς ΧΣ κείμενα ποὺ περιλαμβάνονται στὸ ἴδιο χφ. Σὲ λίγες περιπτώσεις, κατ' ἐξαιρέση, δὲν τηροῦμε τὸν κανόνα αὐτὸ γιὰ νὰ διευκολύνεται εἴτε ἡ διαπίστωση συγγένειας ἀνάμεσα στὰ χφφ εἴτε ἡ χρονολόγησή τους.

Κατὰ τὴ μνεία τῶν χφφ στὶς προηγούμενες ἀλλὰ καὶ στὶς ἐπόμενες σελίδες γράφουμε εἴτε πρῶτα τὴν πόλη ὅπου βρίσκεται τὸ χφ (σὲ γαλλικὴ γλώσσα κατὰ τὸν M. Richard, Inventaire...) καὶ ὕστερα τὰ βασικὰ στοιχεῖα τοῦ χφ (π.χ. Athènes Ἔθν. Βιβλ. 1207) εἴτε τὴ λατινικὴ ἢ τὴν ἑλληνικὴ ὀνομασία του.

II. Ὁ παραμερισμὸς τῶν χφφ (δηλ. τῶν παραλλαγῶν τῆς ΧΣ ποὺ περιλαμβάνονται στὰ χφφ) βασίζεται, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς παλαιογραφικὲς καὶ κωδικολογικὲς ἐνδείξεις, στὴ διερεύνηση ἰδίως αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ. Ἡ διερεύνηση αὐτή, ὅπως παραδέχεται καὶ ἡ σύγχρονη ἔρευνα, κατευθύνεται ἀπὸ τὰ σημειούμενα λάθη ἢ τὶς παρεκκλίσεις ἀπὸ τὸν textus

recertus. Σὲ μεγάλα ὅμως κείμενα ὁ ἐρευνητὴς καταφεύγει σὲ βέβαιες ἀποδείξεις ὡς πρῶτο βῆμα, ὅπως εἶναι οἱ προσθήκες ἢ τὰ μεγάλα χάσματα. Ἐτσι γιὰ τὴ ΧΣ 1) ἡ προσθήκη τῶν χρονολογικῶν στίχων χωρίζει τὰ χφφ σ' αὐτὰ μὲ χρονολογικοὺς στίχους καὶ σ' ἐκεῖνα χωρὶς τοὺς στίχους αὐτοὺς καὶ 2) ἡ ὑπαρξη ἢ ἡ ἔλλειψη τῶν στ. 6285a-h καὶ ἄλλοι διαφοροποιεῖ ἀντίστοιχα τὰ χφφ τῆς ΧΣ. Στὴ συνέχεια ὁ ἐρευνητὴς περιορίζεται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στὴ διερεύνηση τῶν διαφορετικῶν ἀναγνώσεων γιὰ νὰ προσπορισθεῖ ὅσο τὸ δυνατόν πολυπληθέστερες, ἀσφαλέστερες καὶ μεγαλύτερου κύρους ἐνδείξεις μὲ μοναδικὴ καὶ ἀσφαλὴ πηγή τὸ Κριτικὸ ὑπόμνημα.

Βασιζόμεστε λοιπόν, γιὰ τὰ 13 χφφ ποὺ τελικὰ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν τωρινὴ ἔκδοση, ἰδιαίτερα καὶ μοναδικὰ στὴ διερεύνηση τοῦ συνόλου σχεδὸν — γιὰτὶ ὑπάρχουν χφφ ποὺ εἶναι ἑλλιπῆ σὲ λίγους ἢ περισσότερους στίχους — τῶν στίχων τῆς ΧΣ καὶ στὴ συμφωνία τῶν ἀναγνώσεων σὲ δύο ἢ καὶ περισσότερα χφφ.

Ἐντούτοις δὲ στάθηκε δυνατό στὰ χφφ μας νὰ ἀποδειχθεῖ ἄμεση ἢ καὶ ἔμμεση στεμματικὴ (δηλ. γενεαλογικὴ) σχέση. Γι' αὐτὸ προτιμήσαμε γιὰ τὰ χφφ ποὺ παρουσιάζουν ὅμοιες ἀναγνώσεις τὸν ὄρο «σειρά» — ἀποφεύγοντας τοὺς ὄρους «οἰκογένεια» καὶ «ὀμάδα» — γιὰτὶ ὁ ὄρος αὐτὸς γιὰ μᾶς δὲν καθορίζει ἐπακριβῶς γενεαλογικὴ ἄμεση συγγένεια ἢ σχέση στὰ χφφ ποὺ ἀποτελοῦν τὴ σειρά.

Ἀκόμα σημειώνουμε ὅτι δὲ χρησιμοποιοῦμε τὰ χφφ μὲ χρονολογικοὺς στίχους γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ ἀλλὰ μόνο γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν χρονολογικῶν στίχων, ποὺ ἀποτελοῦν μεταγενέστερες προσθήκες στὸ κείμενο τῆς ΧΣ. Ἐπιλέξαμε 7 χφφ ποὺ ἔχουν ὀλικῶς ἢ μερικῶς χρονολογικοὺς στίχους καὶ τὰ ὁποῖα, μετὰ τὴ διακρίβωση τῶν διαφορετικῶν ἀπὸ τὸ ἐκδιδόμενο κείμενο ἀναγνώσεων στοὺς στίχους τῆς ΧΣ (στὸ Κριτικὸ ὑπόμνημα τὰ σημειούμενα κεφαλαιογράμματα χφφ θὰ διευκολύνουν τὸν ἔλεγχο), μποροῦν νὰ προσδεθοῦν τὸ καθένα τους σὲ σειρά χφφ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους (βλ. σ. XC VIII κέξ.).

Πίνακας χειρογράφων

Alexandrie [Ἀἴγυπτος]

Βιβλιοθήκη τοῦ Πατριαρχείου

Bibl. Patr. 39, 18ος/19ος αἰ., φ. 54^r-68^r

Θ.-Α. Μοσχονᾶ, Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, Κατάλογος τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης. Α'. Χειρόγραφα, Ἀλεξάνδρεια 1945, 1965², University of Utah Press.

Ἡ ΧΣ εἶναι ἀτελής στὸ στ. 2175. Οἱ ἀναγνώσεις τῆς ὀδηγοῦν στὴν ἄποψη ὅτι τὸ κείμενο εἶναι ἀντίγραφο εἴτε ἀπὸ ἔντυπη ἔκδοση, προγενέστερη τῆς ἐκδόσεως Βόννης,

ἢ ἀπὸ χφ τῆς σειρᾶς Vat. Palat. 124, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν ἔκδοση Meursius (1616) καὶ μετέπειτα.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 356/57.

Bibl. Patr. 71, τέλος 16ου αἰ., φ. 146^r-150^r

Θ. Δ. Μοσχονᾶ, ὁ.π.

Περιέχονται 281 στίχοι τῆς ΧΣ, ποὺ τὸ κείμενό τους παρουσιάζει λίγες διαφορὲς ἀπὸ τὴν ἔκδοση καὶ ποὺ ἀποτελεῖ γνώμες, γνωμικά καὶ παροιμίες. Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνονται ὑπόψη γιὰ κριτικὴ ἔκδοση.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 225^ν Gnomologia, σ. 134.

Bibl. Patr. 81, πρώτο μισὸ 18ου αἰ., φ. 1^r-138^r

Θ. Δ. Μοσχονᾶ, ὁ.π.

Ἡ παραλλαγὴ τῆς ΧΣ ἀντιγράφει εἴτε τὴν ἔντυπη ἔκδοση τοῦ Παρισιοῦ τοῦ 1655 εἴτε τὴν ἀνατύπωση τῆς Βενετίας τοῦ 1729.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 226/27.

Bibl. Patr. 180, ἔτος 1634

Θ. Δ. Μοσχονᾶ, ὁ.π.

Δὲν περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 132.

Andros [Ἑλλάς]

Ἄνδρος Σχολή Ἀγ. Τριάδος ἀρ. 14, 18ος αἰ., φ. 237^{r-v}

Δ. Πολέμη, Ἑπετηρίς Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν 3 (1961) 491.

Περιέχει πιθανότατα τοὺς ἴδιους στίχους μὲ τὸ Bodl. Roe 18b, συνεισῶς καὶ μὲ τὸ ἀντίγραφό του Brit. Mus. Add. 10014.

Βλ. Λαμψίδη, Ἄνδριακὸ χειρόγραφο, σ. 174, σημ. 8^ν ΠΠαρ., σ. 384.

Athènes [Ἑλλάς]

Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη

Ἐθν. Βιβλ. 108, 13ος αἰ., φ. 306^{r-v}

Ι. Σακκελίων καὶ Α. Σακκελίων, Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1892.

Σὲ παράφυλλο τοῦ χφ γράφονται οἱ στ. 4747-96 τῆς ΧΣ. Οἱ ἀναγνώσεις της, ἐκτὸς ἀπὸ μία, ταυτίζονται μὲ ἐκείνες τοῦ Θ.

Βλ. Εἰδ. Τσολάκη, Ἀποσπάσματα Ἀμψίδη, ΠΠαρ., σ. 382/83.

Ἐθν. Βιβλ. 1172, 17ος αἰ.

Ι. Σακκελίων καὶ Α. Σακκελίων, ὁ.π.

Τὰ ἀποσπάσματα τῆς ΧΣ ἔχουν ἀντιγραφεῖ ἀπὸ τὴν ἔντυπη παρισινὴ ἔκδοση τοῦ 1655.

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 86-88^ν Gnomologia, σ. 137^ν ΠΠαρ., σ. 383.

Ἐθν. Βιβλ. 1183, 18ος αἰ., φ. 93^r-119^r

Ι. Σακκελίων καὶ Α. Σακκελίων, ὁ.π.

Τὰ ἀποσπάσματα τῆς παραλλαγῆς τῆς ΧΣ ἔχουν ἀντιγραφεῖ ἀπὸ τὴν παρισινὴ ἔκδοση τοῦ 1655 ἢ ἀπὸ τὴν ἀνατύπωση τῆς Βενετίας τοῦ 1729.

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 88/89^ν Gnomologia, σ. 135^ν ΠΠαρ., σ. 383.

a = Ἐθν. Βιβλ. 1207, 13ος αἰ., φ. 1^r-95^v (βλ. σ. CXXX)

Ι. Σακκελίων καὶ Α. Σακκελίων, ὁ.π.

Θ = Ἐθν. Βιβλ. 1217, δεύτερο μισὸ 13ου αἰ., φ. 1^r-147^v (βλ. σ. CIX)

Ι. Σακκελίων καὶ Α. Σακκελίων, ὁ.π.

Ἐθν. Βιβλ. 2953, ἔτος 1449, φ. 1^r-199^v

Λ. Πολίτη, Κατάλογος κωδίκων (χειρόγραφο).

Περιέχει παραλλαγὴ τῆς ΧΣ, τῆς ὁποίας οἱ ἀναγνώσεις ταυτίζονται περισσότερο μὲ ἐκείνη τοῦ b καὶ λιγότερο μὲ ἐκείνη τοῦ m. Ἐτσι στοὺς στ. 1499-2016 ὅμοιες ἀναγνώσεις μὲ τὸ b εἶναι 62 καὶ μὲ τὸ m 56, π.χ. 1501 *αἰρεθεῖ καμειν* 1506 *ἀπεπλήρον* 1527 *συστήναι* 1542 *ἀτόματον* 1561 *Ἀσάνιτος* 1590 *ἐπέλειχε* 1607 *ἄν* 1650 *γνώμη* 1697 *ἀπεκάλων* 1778 *ἐπιζώννται* 1814 *δχοόμενος* 1839 *δὲ κόπτοντος* 1905 *αὐτὸν ἐμβλέψας* 1944 *δυσόσμων* 1974 *ἐκείνον* 2007 *συνέστη*. Ὅλα τὰ παρατεθέντα παραδείγματα ἰσχύουν γιὰ τὸ b καὶ τὸ m, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ 1501 (*καμειν*) καὶ 1527 (*συστήναι*) ποὺ ἰσχύουν μόνο γιὰ τὸ b. Γραφῆας: Μανουήλ Καμοδάσης.

Βλ. Lampsidis, Ἐκφρασις γῆς, σ. 191/92^ν ΠΠαρ., σ. 357/58.

Athos (Mont-) [Ἑλλάς]

Athos 4298 Iviron 178, 17ος αἰ., φ. 1^r-146^r

Sp. P. Lampros, Catalogue of the Greek Manuscripts on Mount Athos. Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. I-II, Cambridge 1895, 1900.

Ἡ παραλλαγὴ τῆς ΧΣ προέρχεται ἀπὸ τὴν σειρά, στὴν ὁποία ἀνήκουν καὶ τὰ χφ I, Vind. hist. gr. 106, Vat. Palat. gr. 124 καὶ Monac. gr. 153 καὶ 154.

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 76-82.

Athos 4299 Iviron 179, ἔτος 1568, φ. 2^r-171^r

Sp. P. Lampros, ὁ.π.

Ἡ παραλλαγὴ τῆς ΧΣ ἀνήκει στὴν σειρά, μὲ τὴν ὁποία συνδέονται τὰ χφ Athos 1345 Lavras K58, Ambros. 395 καὶ Vind. suppl. 174. Ὁλόκληρη ἡ σειρά προέρχεται ἀπὸ τὴν παραλλαγὴ τῶν χφ Athos 1341 Lavras K54 καὶ V (καὶ τοῦ ἀντιγράφου του Strasbourg 9).

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 82-85.

Athos 1580 Karakallou 67, 14ος-17ος αἰ., φ. 138^v-204^r

Sp. P. Lampros, ὁ.π.

Περιέχει τὴν ΧΣ ἀτελὴ στὸ στ. 4698. Ἐνδεικτικὲς ἀναγνώσεις φέρουν τὸ χφ περισσότερο συγγενικό, ὄχι ὅμως ἀμέσως, μὲ τὸ P.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 358.

Athos 1741 Karakallou 228, έτος 1438, φ. 154^v-163^v

Sp. P. Lampros, δ.π.

Περιλαμβάνει μετάφραση τών στ. 1-508 τής ΧΣ με σχόλια, παραλείπει όμως από τη μετάφραση και από το σχολιασμό ένδιαμέσως πολλούς στίχους.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 228/29.

Athos 1341 Lavras K54, 15ος αί., φ. 1^r-116^r

Spyridon Lauriotès - S. Eustratiadès, Catalogue of the Greek Manuscripts in the Library of the Lavra on Mount Athos..., Cambridge 1925.

Ἡ παραλλαγή εἶναι ἄμεσα συγγενής μετὴν παραλλαγή τοῦ V. Ἀπὸ τὴν ἴδια αὐτὴ παραλλαγή προέρχεται ἡ ΧΣ τῶν Vind. suppl. gr. 174, Athos 1345 Lavras K58, Athos 4299 Iviron 179 καὶ Ambros. 395.

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 82-85.

Athos 1345 Lavras K58, 17ος αί., φ. 1^r-188^r

Spyridon Lauriotès - S. Eustratiadès, δ.π.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ ἀποτελεῖ σειρά, στὴν ὁποία συνδέονται τὰ χφφ Athos 4299 Iviron 179, Ambros. 395 καὶ Vind. suppl. gr. 174. Ὁλόκληρη αὐτὴ ἡ σειρά προέρχεται ἀπὸ τὴν παραλλαγή τῶν χφφ Athos 1341 Lavras K54 καὶ V (καὶ τοῦ ἀντιγράφου τοῦ Strasbourg 9).

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 82-85.

Athos 1599 Lavras 108, έτος 1737, φ. 1^r-135^r

Spyridon Lauriotès - S. Eustratiadès, δ.π.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ ἀντιγράφει ἔντυπη ἔκδοση, εἴτε τὴν παρισινὴ τοῦ 1655 εἴτε τὴν ἀνατύπωση τῆς Βενετίας τοῦ 1729, καὶ συνδέεται μετὰ τὰ χφφ Patmos 374 καὶ Alex. Patr. Bibl. 81.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 226/27.

Berne [Ἑλβετία]

Bürgerbibliothek

Bibl. commun. 93 (B 48), 14ος/15ος αί., φ. 1^r-141^r

H. Omont, Catalogue des manuscrits grecs des Bibliothèques de Suisse: Bâle, Berne..., Centralblatt für Bibliothekswesen 3 (1886) 385-452.

Περιέχει τὴ ΧΣ καὶ ἀνήκει στὴ σειρά τῶν χφφ τοῦ Sambucus. Παρέχει πολλὰς ἀναγνώσεις διαφορετικὰς ἀπὸ τὴν ἔκδοση ἀλλὰ κοινὰς μετὰ τὸ I, π.χ. 5785 *ἐπέθειο*· 5788 *Φαυγὰν ὁ τύραννος*· 5796 παραλείπεται· 5806 *κραιζεῖ*· 5810 *ἐκροστάλου*· 5843 *ἐμίσησε*· 5848 *τὰς ὄψεις*· 5850 *πέταλον*· 5864 *τὸ σκληρόν*· 5868 *ἐπέλανον*· 5876 *σφόδρα*· 5880 *ἔφριξαν* ἀντὶ *ἐπτηξαν*· 5888 *ἐρίνοντο*· 5889 *ὄλη...* *πανταχοῦ*· 5894 *κείραντος*· 5896 *ισχόν*· 5914 *ἀπήχει*· 5915 *ἀγχίαις*· 5921 *θραυσμός...* *θλάσις*· 5922 *ἀνέπεμπον*· 5927 *ὀπίσθατον*· 5929 *σκόλοις ἐπεντροφῶσαι*· 5930, 5932, 5934 *ὄτος*· 5943 *κύπελον*· 5949 *φιλοκρινῶν*· 5962 *ἀπορύπτοντας*· 6117 *κλέψαιτο τῇ φηγάδι*· 6246 *γεηρᾶς καὶ διερρηγείας*· 6370 *μελισσῶν*.

Γραφῆς: Ἀλέξιος, 14ος/15ος αἰ.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 134/35 ΠΠαρ., σ. 358/59.

Bibl. commun. 100 (B 195), 15ος αί., φ. 1^r-137^r

H. Omont, δ.π.

Περιλαμβάνει στὴν κυρίως σελίδα παραλλαγή συγγενὴ πρὸς τὴν παραλλαγή τῶν g (π.χ. 5785 *ἐπέθειο*· 5788 *Φαυγὰν*· 5843 *ἐμίσησε*· 5848 *τὰς ὄψεις*· 5864 *τὸ σκληρόν*· 5880 *ἔφριξαν* ἀντὶ *ἐπτηξαν*· 5929 *σκόλοις ἐπεντροφῶσαι*· 5998a *κρατήσας τῶν*· 6032 *αἰμάτων*· 6246 *γεηρᾶς*· 6370 *μελισσῶν*) καὶ I, ἐνῶ οἱ διαφορετικὰς ἀναγνώσεις καὶ προσθήκες στὴν ὅα καὶ στὸ φ. 138^{r-v} προέρχονται ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς ΧΣ ποὺ ἀνήκει στὴ σειρά τοῦ χφ τοῦ Sambucus, δηλ. τῆς σειράς, ὅπου ἀνήκει τὸ Berne 93. Ἐνδεικτικὰς ὅμοιες ἀναγνώσεις στὰ χφφ Berne 93 καὶ 100: 6137 *ἄλοχος*· 6161 *ποταμοτάτην* προσθήκη τοῦ στ. *τῶ νίκας σχόντι κατ' ἐχθρῶν ἀγίω Γεωργίω* στὸ στ. 6182.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 229.

Bruxelles [Βέλγιο]

Bibliothèque royale

B = *Bibl. roy. 102* (παλαιὸς ἀριθμὸς 11376), 13ος αἰ., φ. 1^r-155^r

(βλ. σ. C)

H. Omont, Catalogue des manuscrits grecs de la Bibliothèque royale de Bruxelles et des autres bibliothèques publiques de Belgique, Revue de l'Instruction public en Belgique 17/18 (1884/1885).

Cambridge [Μ. Βρετανία]

University Library

Univ. Libr. 2079, 15ος αἰ., φ. 1^r-149^r

H. R. Luard, A Catalogue of the Mss preserved in the Library of the University of Cambridge, Cambridge 1856-1867.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ τοῦ χφ, τὸ ὁποῖο ἀνήκει στὴ συλλογὴ τοῦ Sambucus, προέρχεται ἀπὸ τὸ Berne 93, ποὺ καὶ αὐτὸ ἀνήκει στὴν ἴδια συλλογὴ. Εἶναι πολὺ πιθανὸ τὸ Cambridge 2079 νὰ ἀντέγραψε τὸ Vind. gr. 72, τὸ Vind. gr. 72 νὰ ἀντέγραψε τὸ Vind. gr. 77 καὶ τὸ Vind. gr. 77 τὸ Berne 93.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 134/35.

Canada

PIMS gr. 1

Παλαιότερα βρισκόταν στὴ Saragossa. Ἡ περιγραφή ποὺ διαθέτουμε εἶναι πάρα πολὺ ἑλληνική· ἀπὸ τὶς ἀναγνώσεις οἱ περισσότερες συγγενεῖον μετὰ ἐκεῖνες τοῦ b καὶ τοῦ I, δηλ. μετὰ παραλλαγὰς τῆς ΧΣ ποὺ ἔχουν χρονολογικοὺς στίχους. Τὴ ΧΣ ἀντέγραψε ὁ Ἀνδρέας Δαρμιάριος.

Βλ. W. M. Hayes, Mediaeval Studies 39, 1977, σ. 160-76 Lampsidis, Die angeblich von Manasses stammenden Chronikverse Die vier Handschriften ΠΠαρ., σ. 374/75 El., σ. 135.

Chalki [Τουρκία]

Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη

g = *Σχολή Ἐμπορ. 151, έτος 1319, φ. 1^r-105^v* (βλ. σ. CXXXV)

Ε. Τσακόπουλος, Περιγραφικὸς κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ

Οικουμενικού Πατριαρχείου. Α'. Τμήμα χειρογράφων Παναγίας Καμαριωτίσσης, Ὁρθο-
δοξία 28 (Κωνσταντινούπολις 1953) τεύχος 1, σ. 128/29.

Γραφείας: Θεόδωρος Πακουριανός, ἔτος 1319.

Escorial [Ἰσπανία]

Biblioteca de El Escorial

Escor. 51 (R III 17), 14ος αἰ., φ. 101^r-234^r

E. Miller, Catalogue des manuscrits grecs de la Bibliothèque de l'Escorial, 1848,
σ. 35· P. A. Revilla, Catálogo de los Códices Griegos de la Biblioteca de El Escorial. I.
Μαδρίτη 1936, σ. 182.

Ἡ ΧΣ, πού περιέχεται στό χφ, εἶναι συγγενής, διά τοῦ Old Royal 16 C VII, μέ τό
Vind. hist. gr. 106, τό ὁποῖο, ὅπως ἀποδείχτηκε, εἶναι σχεδόν ὁμοιο μέ τό I.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 361/62.

Escor. 491 [495 Andrés] (Ψ IV 21), μέσα 15ου αἰ., φ. 1^r-57^v

E. Miller, ὁ.π., σ. 449/50· G. de Andrés, Catálogo de los códices griegos de la Real
Biblioteca de El Escorial. III. Códices 421-649, Μαδρίτη 1967.

Περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ κολοβό στό στ. 4375. Στούς στ. 3858-4375 σημειώνον-
ται ἀρκετές διαφορές ἀπό τό κείμενο τῆς ἐκδόσεως. Ἐπίσης 19 εἶναι ὁμοιες μέ τό
Θ (3869 ἀναπόμπιος· 3900 Τέλβερι· 3924 τι· 3946 πολυστενάκτους· 3951 κατεμερίζετο
(-ρίζοντο Θ)· 3974 στάχσειν· βριθομένην· 3977 τρικυμία· 3980 μισαχθέντες· 3982 ὑπο-
λελυμένους· 3993 νεωτερίσειν· 4035 κατ' αὐτοῦ· 4057 συνάπαντας· 4098 κράτος· 4190
κροτικόν· 4206 ζωηφόρον· 4255 πάντων· 4276 κατασφαγή· 4323 τοῦ) καί 10 μέ τό P
(3878 αὐτοῦ· 3918 μόνον· 3969 πρῶτος· 3976 κανόν· 4022 νευρῶν· 4035 κατ' αὐτοῦ·
4045 παραλείπεται· 4076 κρηοκοπούσαις· 4180 κατασκευάζει· 4206 ζωηφόρου), ἐνῶ 7
(3900, 3946, 3977, 3980, 3993, 4255, 4276) καί 3 (3878, 3918, 4045) εἶναι ὁμοιες μέ
μόνο τό Θ καί μόνο τό P ἀντίστοιχα. Ἡ σύγκριση λοιπόν τῶν ἀναγνώσεων φέρει
τό χφ νά εἶναι περισσότερο συγγενικό μέ τό Θ καί λιγότερο μέ τό P.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 362/63.

Florence [Ἰταλία]

Biblioteca Nazionale Centrale

Laur. Ricc. 62B, 15ος αἰ., φ. 24^r-54^r

G. Vitelli, Indice de' codici greci Riccardiani, Magliabechiani e Marucelliani, Studi
Italiani di Filologia Classica 2 (1894) 471-570.

Περιέχεται κείμενο τῆς ΧΣ ἀτελές (στ. 1-1085). Ἐνδεικτικές ἀναγνώσεις δείχνουν
ὅτι ἔχει, ὅπως καί τό Monac. gr. 153, προέλευση ἀπό τή σειρά, πού πρῶτος μάρτυς της
ἦταν τό I. Γραφείας: Γεώργιος Πελεκανόπουλος, 15ος/16ος αἰ.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 359/60.

Giessen [Γερμανία]

Universitätsbibliothek

Bibl. Univ. 1225, 18ος αἰ.

J. V. Adrian, Catalogus codicum mss. Bibliothecae Academicae Gissensis, Φραγκ-
φούρτη/Μάιν 1840.

Δέν περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ, ἀλλά μόνο, στά φ. 232^{r-v}, κριτικά σχόλια τῶν ἀνθρω-
πιστῶν Scaliger καί Claudius Salmasius στήν ἐκδοση Meursius (1616).

Βλ. Λαμψίδη, ΕΙ., σ. 132.

Göttingen [Γερμανία]

Universitätsbibliothek

Bibl. Univ. 21, 17ος/18ος αἰ., φ. 47^{r-v}

W. Meyer, Verzeichnis der Handschriften im Preussischen Staate. I. Hannover. 1.
Göttingen, Βερολίνο 1893/1894.

Δέν περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ ἀλλά μόνο κριτικά σχόλια στήν ἐκδοση τοῦ Meur-
sius (1616).

Βλ. Λαμψίδη, ΕΙ., σ. 132.

Jérusalem

Πατριαρχική Βιβλιοθήκη

J = *Bibl. Patr. 65, 15ος/16ος αἰ., φ. 1^r-88^v* (βλ. σ. CXII)

A. I. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτική βιβλιοθήκη ἤτοι κατάλογος τῶν
ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ ἀγιοτάτου... πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καί πάσης
Παλαιστίνης ἀποκειμένων ἑλληνικῶν κωδίκων. I-IV. Ἁγία Πετροῦπολις 1891-1915.

Bibl. Patr. 243, 18ος αἰ., σ. 368/69

A. I. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, ὁ.π.

Στή σ. 368 γράφονται οἱ στ. 3199-3210 καί στή σ. 369 οἱ στ. 3497-3511, πού ἀπο-
τελοῦν γνωμικά γιά τό φθόνο καί γιά τό χρυσό. Τά ἀποσπάσματα αὐτά δέν εἶναι δυνα-
τόν καί δέν πρέπει νά λαμβάνονται ὑπόψη γιά κριτική ἐκδοση.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 225· Gnomologia, σ. 135.

(Lemberg) Lwow [πρώην ΕΣΣΔ]

Zakl. Ossol. 3, 15ος/16ος αἰ., φ. 74-201

Παρά τίς πολλές προσπάθειες παραμένει ἀνεύρετο.

E. Gollob, Verzeichnis der griechischen Handschriften in Österreich ausserhalb
Wiens, Sitzungsberichte der kaiserl. Akademie der Wissenschaften in Wien, Philos.-
hist. Kl. 146,7 (1903).

Londres [Μ. Βρετανία]

British Museum

Brit. Mus. Add. 39618, 16ος αἰ., φ. 18^r-70^r

Catalogue of Additions to the Mss, 1916-1920, Λονδίνο 1933· List of Additions
to the Mss in the British Museum in the years 1836-1840, Λονδίνο 1843· M. Richard,
Inventaire des manuscrits grecs du British Museum, Παρίσι 1952.

Τό κείμενο τῆς ΧΣ εἶναι ἀτελές στό στ. 2752. Ὅρισμένες ἐνδεικτικές ἀναγνώσεις
φέρουν τό χφ νά ἔχει προέλθει ἀπό τή σειρά, στήν ὁποία παλαιότερα ἀνήκε τό Θ.

LXXXIV

Εισαγωγή

Βλ. F. H. Marshall, A manuscript of Georgios Chumnos and a world-chronicle, BNJ 4 (1923) 99/100· M. Μανούσακα, ΕΕΒΣ 22 (1952) 346· Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 235.

Brit. Mus. Add. 10014, 16ος-19ος αϊ., φ. 216^v

Catalogue of Additions..., δ.π.· List of Additions..., δ.π.· M. Richard, δ.π.

Περιλαμβάνει γνωμικά, και μάλιστα διαδοχικά τους στ. 3199-3210, 3497-3515, 3374-83, 3284-87 και 2846-48 της ΧΣ. Τα κείμενα του Θ.Προδρόμου που υπάρχουν στο χφ είναι, κατά τον εκδότη W. Hörandner, αντίγραφα από το Bodl. Roe 18b. Ασφαλώς το ίδιο συμβαίνει και για τους στίχους του ΚΜ που περιέχουν γνώμες και γνωμικά. Τα απόσπασμαα αυτά δέν είναι δυνατόν και δέν πρέπει να λαμβάνονται ύπόψη για κριτική έκδοση. Βλ. και Andros.

Βλ. Δ. Πολέμη, 'Επετηρίς..., δ.π.· Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 226· ΠΠαρ., σ. 384· Gnomologia, σ. 145· 'Ανδριακό χειρόγραφο, δ.π.

Brit. Mus. Add. 10076, έτος 1588, φ. 192^v-206^r

Catalogue of Additions..., δ.π.· List of Additions..., δ.π.· M. Richard, δ.π.

Το κείμενο του χφ περιλαμβάνει και το απόσπασμα των Τρωικῶν (στ. 1119-1472). Οί αναγνώσεις φέρουν τόν αντίγραφέα να έχει αντιγράψει κείμενο της ΧΣ συγγενές πρὸς τὸ Taur. gr. 259 που συμφωνεῖ πολλές φορές με τὸ I.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 229/30.

I = *Arund. 523, έτος 1313, φ. 3^r-144^v* (βλ. σ. CXXXVII)

J. Forshall, Catalogue of Mss in the British Museum. New Series vol. I. Part I. The Arundel Mss, Λονδίνο 1834.

Γραφέας: Μιχαήλ Λουλούδης, έτος 1313.

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 76/77.

Old Royal 16 C VII, 16ος αϊ., φ. 3^r-163^r

G. V. Warner and J. P. Gilson, British Museum. Catalogue of Western Mss in the Old Royal and King's Collections, Λονδίνο 1921.

Παρέχει κείμενο της ΧΣ, του οποίου οι αναγνώσεις φέρουν το χφ να προέρχεται, όχι όμως άμέσως, από το Escorial 51. Το χφ από το φ. 137 μέχρι το τέλος είναι έκτεταμένα κατεστραμμένο στην κάτω δεξιά γωνία.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 134· ΠΠαρ., σ. 361.

Gudian. gr. 4to 83, έτος 1601, φ. 1-91 βλ. Wolfenbüttel

Milan [Ιταλία]

Biblioteca Ambrosiana

Ambros. gr. 395, 15ος/16ος αϊ., φ. 72^r-193^v

Aem. Martini - D. Bassi, Catalogus codicum graecorum Bibliothecae Ambrosianae, Μιλάνο 1906.

'Η παραλλαγή της ΧΣ αποτελεί σειρά, στην οποία ανήκουν τα χφ Vind. suppl. 174, Athos 1345 Lavras K58 και Athos 4299 Iviron 179. 'Ολόκληρη αυτή ή σειρά προέρχεται από την παραλλαγή των χφ Athos 1341 Lavras K54 και V (και του αντιγράφου του Strasbourg 9).

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 82-85.

Ambros. gr. 765, έτος 1616, φ. 2^r-126^v

Aem. Martini - D. Bassi, δ.π.

Το κείμενο της ΧΣ άντέγραψε ό J. B. Baumbach από τα χφ Vat. Palat. 124 και Vat. Palat. 397.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 133· 'Ιστορία, σ. 5/6.

Munich [Γερμανία]

Bayerische Staatsbibliothek

Monac. gr. 153, 16ος αϊ., φ. 1^r-116^r

I. Hardt, Catalogus codicum manuscriptorum graecorum Bibliothecae Regiae Bauaricae, Μόναχο 1806-1812.

'Η παραλλαγή της ΧΣ προέρχεται από τη σειρά, στην οποία ανήκουν και τα χφ I, Vind. hist. gr. 106 και Athos 4298 Iviron 178. Γραφέας: Μιχαήλ Βαμπακάρης, 16ος αϊ.

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 76-82.

Monac. gr. 154, 16ος αϊ., φ. 1^r-116^r

I. Hardt, δ.π.

'Η παραλλαγή της ΧΣ προέρχεται από τη σειρά, στην οποία ανήκουν και τα χφ I, Vind. gr. 106 και Athos 4298 Iviron 178. Γραφέας: Γεώργιος Τρυφών Βαρύς, έτος 1549.

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 76-82.

Monac. gr. 189, έτος 1558, φ. 38^r-167^v

I. Hardt, δ.π.

Το κείμενο της ΧΣ άντέγραψε ό Κύπριος γραφέας 'Ιερώνυμος Κύπριος Τραγουδιστής στο Augsburg Γερμανίας το 16ο αϊ. 'Ως πρότυπο χρησιμοποιήθηκε κατά πᾶσα πιθανότητα το Paris. gr. 1770.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 134· Eine cypriotische Handschrift.

M = *Monac. gr. 201, 13ος/14ος αϊ., φ. 142^r-176^r* (βλ. σ. CXVIII)

I. Hardt, δ.π.

m = *Monac. gr. 254, 15ος αϊ., φ. 1^v-109^r* (βλ. σ. CXXXIX)

I. Hardt, δ.π.

Moscou [Ρωσία]

Bibliothèque synodale

Bibl. Syn. 19, έτος 1475, φ. 167^r-199^v

Archimandrite Vladimir, Sistematičeskoe opisanie rukopisej Moskovskoj Sinodal'noj (Patriaršej) Biblioteki. I. Rukopisi grečeskija, Μόσχα 1894.

Το χφ άντέγραψε ό Ιερομόναχος Μητροφάνης το 1475 και μετέφερε στη Ρωσία ό μοναχός 'Αρσένιος στο ταξίδι του 1653-55. Το χφ ανήκε στη μονή 'Ιβήρων.

'Η παραλλαγή της ΧΣ δέν έχει χρονολογικούς στίχους εκτός από το στ. 3803a. Οί αναγνώσεις της ΧΣ, διαφορετικές από την έκδοση, φέρουν το Bibl. Syn. 19 (S) πολὺ

κοντά στο Κ και οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το S αντίγραψε παραλλαγή της ΧΣ προερχόμενη από τη σειρά των χφφ, στην οποία άνηκε και το Κ. Έτσι, εκτός από τις όμοιες αναγνώσεις που το S έχει με το Κ, μαζί όμως και με περισσότερα από ένα χφφ, υπάρχουν και 80 περιπτώσεις όπου οι αναγνώσεις του ταυτίζονται με το Κ και με ένα άλλο, όχι πάντα το ίδιο χφφ, π.χ. στ. 637 *έφηγε* AKS· 844 *ἀποτιμία* MKS· 875 *φᾶς* PKS· 2048 *κατερυθρόθησαν* ΘKS· 3034 *ἡμερώσαι* JKS· 4180 *κατασκευάζει* PKS· 4319 *διαπείργων* JKS· 5600 *ἀναπόμπος* JKS. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να προστεθούν και οι σημαντικές ταυτίσεις αναγνώσεων, σὲ 73 περιπτώσεις, μόνο με το Κ, π.χ. 1411 *ἀσταθμον*· 1859 *λογοθετῶν*· 2217 *νομίμους*· 3975 *πολύανδρον*· 5588 *ρήγμασιν*· 5979 *μυνησκόμος*· παραλείπονται οι στ. 3068, 4528.

Συνεπώς το S μπορεί να παραμεριστεί.

[Ο κ. Ι. Φ. Κακριδής, δρ σλαβ. φιλ., είχε την καλοσύνη να μεταφράσει στα ελληνικά το σχετικό απόσπασμα του ρωσικού καταλόγου χειρογράφων. Και πάλι τον εδχαριστώ.]

[Nicosia] Κύπρος

Βιβλιοθήκη Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου

K = *Bibl. Arch. 10, 14ος αἰ., φ. 2^r-234^r* (βλ. σ. CXV)

X. I. Παπαϊωάννου, Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Παρνασσός 9 (1906) 81-127.

Γραφείας: Κλήμης, 15ος αἰ.

βλ. Lampsidis, Eine cypriotische Handschrift.

Nikolsburg [πρώην Τσεχοσλοβακία]

Fürstlich Dietrichstein'sche Schloßbibliothek VIII

βλ. *Vind. suppl. gr. 174*.

Oxford [Μ. Βρετανία]

Bodleian Library

Bodl. Baroc. 18, 14ος αἰ., φ. 1^r-132^r, 148^{r-v}

H. O. Coxe, *Catalogi codicum mss. Bibliothecae Bodleianae*, Ὁξφόρδη 1853.

Περιέχεται ἡ ΧΣ με πολλές προσθήκες, γλωσσικό «έκχυδαϊσμό» και ἀπλούστευση. Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ προέρχεται ἀπὸ κείμενο χωρίς χρονολογικούς στίχους, ἀλλὰ περισσότερος καθορισμός τῆς γενεαλογίας του εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Ἄλλωστε εἶναι σχεδὸν ἄσκοπη ἡ χρησιμοποίησή του γιὰ τὴν κριτικὴ ἀποκατάσταση τοῦ κειμένου.

βλ. Λαμψίδα, *Bodl. Baroc. 18*· Μυθιστορηματικὴ διήγησις· ΠΠαρ., σ. 363-66.

Bodl. Baroc. 25, 14ος αἰ., φ. 159^r-210^v

H. O. Coxe, δ.π.

Ὅρισμένες ἐνδεικτικὲς ἀναγνώσεις τῆς παραλλαγῆς τῆς ΧΣ φέρουν τὸ χφφ κοντὰ στὸ D.

βλ. Λαμψίδα, ΠΠαρ., σ. 366/67.

d = *Bodl. Baroc. 131, τέλη 13ου αἰ., φ. 447^r-474^r* (βλ. σ. CXXXIV)

H. O. Coxe, δ.π.

βλ. N. G. Wilson, *A Byzantine Miscellany: Ms Barocci 131, JÖB 27 (1978) 157-59*.

Bodl. Baroc. 197, ἔτος 1343, φ. 664^{r-v}

H. O. Coxe, δ.π.

Ἀπὸ τοὺς 71 στίχους ποὺ γράφονται στὸ χφφ οἱ στ. 57-71 ἀνήκουν στὴ ΧΣ και περιέχουν γνωμικά γιὰ τὸ ἄστατο και εὐμετάβολο τῆς ζωῆς. Οἱ στίχοι αὐτοί, 956/57, 1327/28, 2792-96, 2925/26, 4308-10, 6386, παρέχουν τέσσερις διαφορετικὲς ἀναγνώσεις ἀπὸ τὴν ἐκδοση. Οἱ δύο ἀναγνώσεις ἀνήκουν στὸ κείμενο τοῦ χφφ, ἐνῶ οἱ ἄλλες δύο σὲ παραλλαγή τῆς ΧΣ χωρίς χρονολογικούς στίχους. Ἐτσι τὸ ὀλιγόστιχο κείμενο τῆς ΧΣ δὲν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον.

βλ. Εὐδ. Τσολάκη, Γνωμικά.

Bodl. Canon. 23, 14ος αἰ., φ. 1^r-128^r

H. O. Coxe, δ.π.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ παραλείπει πολλοὺς στίχους. Ὁ ἐλεγχος τῶν ἀναγνώσεων στὸ τμήμα τῶν στ. 5765-6620 πλησιάζει τὸ χφφ στὸ Θ (ὅμοιες ἀναγνώσεις μόνο με τὸ Θ π.χ. 5787 *σεόνται*, 5841 *παραλείπεται*, 6184 *κοσμῶν*, 6405 *φόνου*) και λιγότερο στὰ F και K. Ἐντούτοις ἡ ἀκρίβεια τοῦ γραφέα γιὰ τὴν ὀρθὴ γραφὴ τοῦ κειμένου και ἡ παράλειψη μεγάλου ἀριθμοῦ στίχων (παραλείπονται 208 στίχοι στὸ ἐλεγμένο τμήμα) καθιστοῦν ἀσύμφορη τὴ χρησιμοποίησή τοῦ χφφ γιὰ κάθε προσπάθεια κριτικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ΧΣ και σχεδὸν ἀδύνατη τὴ γενεαλόγησή του.

βλ. Λαμψίδα, ΠΠαρ., σ. 367/68.

Bodl. Misc. 205, 14ος αἰ., φ. 176^r-223^r

H. O. Coxe, δ.π.

Περιέχει μία παραλλαγή τῆς ΧΣ στὸ χῶρο τῆς σελίδας και μία δευτέρη στὴν ὡα σημειωμένη με ἄλλου χρώματος μελάνη. Ἡ πρώτη (α') παραλλαγή με ἀρκετὲς ἐνδεικτικὲς ἀναγνώσεις πλησιάζει στὰ Vallic. 24 και C (τὰ δύο αὐτὰ χφφ εἶναι συγγενικά, βλ. σ. XC). Ἡ δευτέρη (β') παραλλαγή, γραμμένη ὡς πρὸς τὶς διαφορὲς τῆς στὴν ὡα ἢ ἐπάνω ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες λέξεις τοῦ κειμένου, δείχνει μεγάλη συγγένεια με τὸ m και προέρχεται πολὺ πιθανὸν ἀπὸ σειρά ποὺ συνδέεται και με τὸ m.

βλ. Λαμψίδα, ΠΠαρ., σ. 368-70.

Bodl. Misc. 285, 16ος αἰ., φ. 1^v-9^r

H. O. Coxe, δ.π.

Περιλαμβάνει 343 στίχους τῆς ΧΣ χωρισμένους σὲ 80 ἐνόητες, ποὺ περιέχουν γνωμεις, γνωμικά και παροιμίες. Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν και δὲν πρέπει νὰ λαμβάνονται ὑπόψη γιὰ κριτικὴ ἐκδοση. Μία ὁμως ἐνδεικτικὴ ἀνάγνωσις (στ. 5835 *ἀρεως* ἀντὶ τοῦ παρατιδομένου *ἔαρος*) εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσει στὴν ἀποψη ὅτι οἱ στίχοι αὐτοὶ προήλθαν εἴτε ἀπὸ τὴν ἐκδοση Meursius (1616) εἴτε ἀπὸ τὰ χφφ Vat. Palat. 124 ἢ Bodl. Baroc. 25 ἢ ἀπὸ τὴν σειρά τῶν χφφ αὐτῶν.

βλ. Λαμψίδα, ΚΠαρ., σ. 225· *Gnomologia*, σ. 138-45· ΠΠαρ., σ. 383/84.

Bodl. Thomae Roe 18b, ἔτος 1349, φ. 451^{r-v}

H. O. Coxe, δ.π.

Περιλαμβάνει 84 στίχους τῆς ΧΣ σὲ 14 ἐνόητες, ποὺ περιέχουν γνωμεις, γνωμικά

και παροιμίες. Τα αποσπάσματα αυτά δεν είναι δυνατόν και δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για κριτική έκδοση.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 225' Gnomologia, σ. 134' Ανδριακό χειρόγραφο, σ. 174/75.

Bodl. Ms. Auct. T 5.23 (= Bodl. Misc. 285), 16ος αι., φ. 1^v-9^r

H. O. Coxe, δ.π.

Paris [Γαλλία]

Bibliothèque Nationale

Paris. gr. 1140A, 14ος αι., φ. 50^v-53^v

H. Omont, Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque nationale et des autres bibliothèques de Paris et des Départements, Παρίσι 1886.

Περιέχει μετάφραση των στ. 1119-1464 της ΧΣ, παραλείπει όμως όχι λίγους ενδιάμεσους στίχους.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 231.

Paris. gr. 1720, 15ος αι., φ. 1^r-72^r

H. Omont, δ.π.

Το κείμενο της ΧΣ πλησιάζει ἐμμέσως στο b. Στο τμήμα των στίχων 5755-6079 σὲ 64 ἀναγνώσεις διαφορετικές ἀπὸ τὴν ἔκδοση οἱ 38 εἶναι ὅμοιες μετὰ τὸ b, π.χ. 5762/63 παραλείπονται· 5779 ὡς τρέχουσιν· 5806 καινῶτο· 5833 μαρνανθείς· 5889 ἴλη πανταχοῦ· 5898 σήμμαντρα τά· 5912 καὶ χάσιδες· 5953 καὶ γδοῦπον τὸν βελόκτυπον· 5990 ἐτρούφα· 5994 φονόκατοι· 6077 ἀλλῆς. Γραφῆας: Μανουὴλ Διμοίρης, ἔτος 1492.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 231.

Paris. gr. 1770, ἔτος 1545, φ. 1^r-158^v

H. Omont, δ.π.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ ἀντέγραψε ὁ Κύπριος γραφέας Ἰερώνυμος Τραγουδιστής στὴν Κύπρο ἀπὸ τὸ K.

Βλ. Lampsidis, Eine cypriotische Handschrift' EI., σ. 134.

Paris. gr. 1771, 15ος αι., φ. 1^r-159^r

H. Omont, δ.π.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ ἔχει ὀρισμένες ἐνδεικτικὲς ἀναγνώσεις, ποὺ πλησιάζουν τὸ χφ στὸ b.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 235/36.

Paris. gr. 1772, 16ος αι., φ. 1^r-147^v

H. Omont, δ.π.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ συγγενεὺι σχεδὸν ἀμέσως μετὰ τὸ κείμενο τοῦ Paris. gr. 1803 ἢ μετὰ ἀντίγραφό του πρὶν τὸ Paris. 1803 γίνετὶ κολοβὸ στὸ στ. 4018. Ἔτσι στὸ τμήμα τῶν στ. 1-1107 σὲ 295 ἀναγνώσεις τοῦ Paris 1772, διαφορετικὲς ἀπὸ τὴν ἔκδοση, οἱ 100 εἶναι κοινὲς καὶ στὰ δύο χφφ (ἐκτὸς ἀπὸ τὶς κοινὲς παραλείψεις στίχων τὸ 1803 παραλείπει καὶ τοὺς στ. 446-534, ποὺ γράφονται ἀπὸ νεότερο χέρι στὰ ἐπόμενα φύλλα 110 καὶ 111, ὅπου ἐντούτοις διαπιστώνονται 24 κοινὲς ἀναγνώσεις), π.χ. 52 λελυμένον· 55 γλυκοχρόου· 105 χρυσόπαστος ἐφάνη· 109 οὐ ξύλον· 196-229 παραλεί-

πονται· 248 ἡμερωμένον· 252 τῆ χαίτη· 332-99 παραλείπονται· 549 ἔτεκεν υἱοῖς καὶ τὸν Νινύαν τοῦτον· 758 βρέφος· 874 Ἀπροΐνης· 1071 τέως.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 231.

Paris. gr. 1803, 14ου αι., φ. 1^r-112^v

H. Omont, δ.π.

Περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ κολοβὸ στὸ στ. 4018, ποὺ μετὰ τὶς ἀναγνώσεις πλησιάζει πάρα πολὺ στὸ γ. Τὸ χφ ἦταν ἤδη κολοβὸ, ὅταν ἀπὸ αὐτὸ ἀντιγράφηκε τὸ Wolfenbüttel Gudian. 4to 83 (Λαμψίδης, ΚΠαρ., σ. 230/31).

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 370.

P = Paris. gr. 2087, ἀρχές 14ου αι., φ. 127^r-211^v (βλ. σ. CXXI)

H. Omont, δ.π.

Βλ. Lampsidis, Grand Comnène Paléologue, REB 42 (1984) 225-28.

Paris. gr. 2419, 15ος αι.

H. Omont, δ.π.

Δὲν ἔχει κείμενο τῆς ΧΣ ἀλλὰ στὸ φ. 272^r γράφονται οἱ συνήθεις χρονολογικὲς ἐνδείξεις ἀπὸ Ἀδάμ καὶ στὴν ὡα νεότατο χέρι σημειῶνται ex Manasse chronolog.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 231/32.

Paris. gr. 2875, 13ος αι., φ. 56^v-64^r

H. Omont, δ.π.

Τελειῶνται μετὰ τὸ στ. 429. Ἡ παραβολὴ τῶν ἀναγνώσεων πλησιάζει τὸ χφ πρὸς τὸ K, ἂν καὶ ὑπάρχουν καὶ ἀναγνώσεις ποὺ μποροῦν νὰ θεμελιώσουν συγγένεια καὶ πρὸς τὸ d.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 381.

Bibliothèque Nationale Fonds Coislín

Paris. Coisl. gr. 382, 15ος αι., φ. 2^r-139^r

R. Devreesse, Bibliothèque nationale. Département des mss. Catalogues des mss grecs. II. Le fonds Coislín, Παρίσι 1945.

Ἡ παραλλαγή πλησιάζει πολὺ, ἀλλὰ ἐμμέσως, στὸ Paris. suppl. gr. 1034. Γραφῆας: Θεόδωρος Καραβᾶς, 15ος αι.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 232.

Paris. suppl. gr. 653, 16ος αι., φ. 5^r-183^v

Ch. Astruc - M. L. Concasty, Le Supplement grec. III, Παρίσι 1960.

Οἱ ἀναγνώσεις τοῦ κατατάσσουν τὸ χφ κοντὰ στὸ I.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 370/71.

Paris. suppl. gr. 654, 19ος αι.

Ch. Astruc - M. L. Concasty, δ.π.

Δὲν περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ, ἀλλὰ ἀπλῶς ὁ κτῆτωρ τοῦ χφ ἀναφέρει ἄλλο χφ, τὸ ὁποῖο περιεῖχε la Chronologie de Manassès Constantin en vers dits πολιτικὸι στίχοι; ouvrage complet.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 225.

Paris. suppl. gr. 1034, έτος 1364, φ. 1^r-164^v

Ch. Astruc - M. L. Concasty, δ.π.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ ἔχει πολλές ὁμοιότητες μετὰ τὸ Ι. Στὸ τμήμα τῶν στ. 5767-6470 καὶ σὲ 121 διαφορετικὰ ἀναγνώσεις ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν οἱ 52 εἶναι ὅμοιες μετὰ τὸ Ι, π.χ. 5785 ἐπέθετο· 5844 καὶ τὸ· 5850 πέταλον· 5876 σφόδρα· 5998α κρατήσας τῶν· 6058 χοιρόνον· 6101 λαμβάνει· 6117 κλέψεται τῆ φουγάδι· 6171 ἐκείνον· 6293 αὐτὸς δέ· 6470 οὐδεὶς αὐτά.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 232.

Paris. suppl. gr. 1202, 14ος αἰ., φ. 13^r-15^r

Ch. Astruc - M. L. Concasty, δ.π.

Εἶναι σπάρραγμα χφ, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ στ. 1174 καὶ τελειώνει μετὰ τὸ στ. 1456, δηλ. περιέχει τὰ Τρωϊκά, ὅπως περιγράφονται στὴ ΧΣ. Ὁ γραφέας ἐνσυνείδητα ἔχει τὴν τάση γιὰ καθαρολογία, π.χ. 1175 ἀπορφείς, 1407 ἐφθέξατο.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 382.

Paris. suppl. gr. 1229, 16ος αἰ., φ. 4^r-5^v

Ch. Astruc - M. Concasty, δ.π.

Περιέχει 101 στίχους τῆς ΧΣ, ποὺ συνιστοῦν γνῶμες, γνωμικὰ καὶ παροιμίες. Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν καὶ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνονται ὑπόψη γιὰ κριτικὴ ἔκδοσιν.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 225· Gnomologia, σ. 134.

Patmos [Ἑλλάς]

Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου

Patmos 374, έτος 1738, φ. 1^r-113^v

Ἰω. Σακκελίων, Πατμιακὴ Βιβλιοθήκη ἤτοι ἀναγραφὴ..., Ἀθήνα 1890.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ ἀντιγράφει ἐντυπὴ ἔκδοσιν, εἴτε τὴν παρισινὴν τοῦ 1655 εἴτε τὴν ἀνατόπωσιν τῆς Βενετίας τοῦ 1729.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 226/27.

r = *Patmos 446, 15ος αἰ., φ. 1^r-195^r* (βλ. σ. CXL)

Ἰω. Σακκελίων, δ.π.

Rome [Ἰταλία]

Bibliotheca Casanatensis (S. Maria sopra Minerva)

Casan. 1386, 14ος αἰ., φ. 25^r-32^v

Fr. Bancalari, Index codicum graecorum Bybliothecae Casanatensis. Studi Italiani di Filologia Classica 2 (1894) 161-207.

Περιέχει τοὺς στ. 1-569 τῆς ΧΣ. Τὸ ἀπόσπασμα εἶναι ἀντίγραφο ἀπὸ τὸ C.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 232/33.

Bibliotheca Vallicelliana

A = *Vallie. gr. 12, 13ος αἰ., φ. 1^r-87^v* (βλ. σ. XCVIII)

E. Martini, Catalogo di manoscritti greci esistenti nelle biblioteche italiane, Μιλάνο 1893-1902.

Vallie. gr. 24, 13ος αἰ., φ. 1^r-60^v

Ἀκέφαλο, ἀρχίζει μετὰ τὸ στ. 2697. Ἡ ΧΣ δὲν ἔχει χρονολογικοὺς στίχους, παραλείπει τοὺς στ. 6285a-h καὶ ἄλλους, περίπου 30 συνολικὰ στίχους. Οἱ ἀναγνώσεις τῆς ΧΣ σχεδὸν μετὰ βεβαιότητα κατατάσσονται τὸ Vallie. gr. 24 (H) πολὺ κοντὰ στὸ C. Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς περιπτώσεις ὅπου τὸ H ταυτίζεται μετὰ τὸ C μαζί με περισσότερα ἀπὸ ἄλλα δύο χφφ ποὺ περιέχουν τὴ ΧΣ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους, σὲ περίπου 50 τουλάχιστον περιπτώσεις μοιάζει μετὰ τὸ C μαζί με ἓνα ἢ δύο ἄλλα χφφ. Σὲ 83 ὅμως ἄλλες περιπτώσεις οἱ ἀναγνώσεις τοῦ — παραθέτουμε ἀρκεῖς — ταυτίζονται μόνο μετὰ τὸ C (2704 βασιλέων· 2740· 2800· 2831 καταστήματι· 3034 ἀμανοῶσαι· 3055· 3144· 3145· 3150· 3156· 3223· 3341 στενάξας· 3507· 3630 ἀμήχανων H, ἀμηχανῶν C· 3714 δ' παραλείπεται· 3940 γυναικός· 3946 βαρυστονάχους· 3964 ταχυλόων· 3998 σπεύδει· σειρὰ στίχων 4043, 4042· 4067 τοῦ κράτους· 4112 ὅπλων καὶ μάχης ἄτερ· 4127· 4219 ἀθέου· 4220· 4235· 4280· 4359· 4370· 4390· 4400 εἰς παῖδα παρὰ τῆς μητρός· 4447· 4589· 4590· 4654· 4736 καταμικρὸν H, κατὰ μικρὸν C· 4769· 4791· 4818· 4878 φωτοβλήτην· 4900· 4902· 4905 πικνόμενον· 4939· 5033 Σκόθης· 5057· 5070 vacuum H, ἀρχιερωσύνην C· 5090· 5099· 5114· 5206· 5285 ὄνομα τούτω Μάρκος· 5286 πνεύματι θεῶν λάμπων· 5288· 5380· 5540· 5605· 5616· 5647· σειρὰ στίχων 5655, 5654· 5669 ἐκρυπτε· 5678 ἐξαφανίζον H, -ζων C· 5704 μικρολόγον· 5801 φριμαγμάτων H, φρυ· C· 5834· 5843· 5895· 5921· 6157· 6168· 6171· 6187· 6342 θέσθαι· 6371· 6423· 6428 τὰ πέραν· 6434 ἐπαγγέλ(λ)ουσα· 6470 γέγονεν· παραλείπονται οἱ στ. 2900, 3696, 3698, 5705, 5706. Ὁδηγοῦμαστε λοιπὸν στὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ δύο χφφ εἶναι σχεδὸν ἄμεσοι συγγενεῖς.

Ἐστὸσο δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ H ἀντιγράφει τὸ C, ἀφοῦ ἔχει τὸ στ. 2777 ποὺ παραλείπεται στὸ C. Ὅτε τὸ ἀντίστροφο εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ τὸ C ἔχει τὸ στ. 3012 ποὺ παραλείπεται στὸ H. Σημειώνουμε ἀκόμα ὅτι στὸ στ. 5070 τὸ C γράφει ἀρχιερωσύνην, ἐνῶ τὸ H ἀφήνει κενό, ἀσφαλῶς ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε νὰ διαβάσει τὴ λέξιν στὸ πρότυπό του. Τὸ H μπορεῖ λοιπὸν νὰ παραμεριστεῖ καὶ νὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴ συγκρότησιν τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ μόνον τὸ C.

Βλ. Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 371/72.

Bibliotheca Apostolica Vaticana

R = *Vat. Barber. gr. 30, τέλη 13ου αἰ., φ. 4^r-56^r* (βλ. σ. CXXIII)

Seymour de Ricci, Liste sommaire des mss grecs de la Bibliotheca Barberina, Revue des Bibliothèques 17 (1907) 81-125· V. Capocci, Codices Barberiniani graeci. I, Ρώμη 1958· P. de Nolhac, La bibliothèque de Fulvio Orsini. Contributions à l'histoire des collections d'Italie et à l'étude de la Renaissance, Bibl. de l'École des Hautes Études..., Παρίσι 1887.

Vat. Barber. gr. 41, 17ος αἰ., φ. 1^r-103^v

Seymour de Ricci, δ.π., V. Capocci, δ.π.

Τὸ χφ περιέχει τὴ ΧΣ ὅπως τὴν ἀντέγραψε ὁ Λέων Ἀλλάτιος. Ὅλες σχεδὸν οἱ ἀναγνώσεις συμπίπτουν μετὰ αὐτὲς τοῦ R. Ὁ γραφέας ὅμως σὲ ὁρισμένα σημεῖα εἶχε μπροστά του καὶ ἄλλη παραλλαγή τῆς ΧΣ.

Βλ. Lampsidis, Die vier Handschriften· El., σ. 13· ΠΠαρ., σ. 372/73.

Vat. Barber. gr. 240, 17ος αί.

Seymour de Ricci, δ.π.

J. Mogenet - J. Leroy - P. Canart, *Codices Barberiniani graeci. II. Codices 164-281, Βατικανό 1989.*

Δέν περιέχει κείμενο τής ΧΣ αλλά μόνο στη σ. 107-111 Constantini Manassis *Ulyses cum Cyclope.*

Βλ. *Lampsidis, El., σ. 133.*

Vat. Ottob. gr. 116, 16ος/17ος αί., φ. 1^r-127^r

E. Feron - F. Battaglini, *Codices manuscripti graeci Ottoboniani Bibliothecae Vaticanae descripti, Ρώμη 1893.*

Πρότυπο για την αντιγραφή του κειμένου τής ΧΣ ήταν το *Londres Old Royal 16 C VII*, πρίν όμως ύπocτεί τή φθορά που έχει σήμερα.

Βλ. *Lampsidis, El., σ. 134.*

Γ = *Vat. Ottob. gr. 324, 15ος αί., φ. 15^r-173^r* (βλ. σ. CXXVII)

E. Feron - F. Battaglini, δ.π.

Vat. Palat. gr. 124, 14ος αί., φ. 1^r-102^v

H. Stevenson senior, *Codices manuscripti Palatini graeci Bibliothecae Vaticanae descripti, Ρώμη 1885.*

Ἡ παραλλαγή τής ΧΣ προέρχεται ἀπὸ σειρά, στὴν ὁποία ἀνήκουν τὰ χφ Ι καὶ Vind. hist. gr. 106. Τὸ χφ χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Meursius γιὰ τὴν ἐκδοσὴ (1616) τής ΧΣ καὶ τὴν ἴδια ἐποχὴ ἀπὸ τὸν J. B. Baumbach γιὰ τὴν παρασκευὴ τής ἐκδόσεως τής ΧΣ, πὸς ὅμως δὲν πραγματοποιήθηκε (βλ. *Λαμψίδη, Ἱστορία, σ. 5/6*).

Βλ. *Λαμψίδη, Παρ., σ. 76-82.*

Vat. Palat. gr. 397, 16ος αί., φ. 1^r-110^v

H. Stevenson senior, δ.π.

Τὸ κείμενο τής ΧΣ στὸ χφ ἀντέγραψε στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη ὁ Κύπριος γραφέας Ἰερώνυμος Τραγουδιστὴς ἀπὸ τὸ *Paris. gr. 1770* ἢ ἀπὸ τὸ *Monac. gr. 189*. Τὸ χφ χρησιμοποιήθηκε ἐπίσης ἀπὸ τὸν J. B. Baumbach γιὰ τὴν παρασκευὴ τής ἐκδόσεως τής ΧΣ, πὸς ὅμως δὲν πραγματοποιήθηκε (βλ. *Λαμψίδη, Ἱστορία, σ. 5/6*).

Βλ. *Lampsidis, Eine cypriotische Handschrift. El., σ. 134.*

Vat. Piens. gr. 45, 14ος αί., φ. 1^r-96^v

H. Stevenson senior, *Bibliothecae Apostolicae Vaticanae codices manuscripti recensiti... Codices manuscripti graeci Reginae Succorum et Pii PP. II Bibliothecae Vaticanae descripti, Ρώμη 1888.*

Περιέχει τὴ ΧΣ ἀκέφαλη (στ. 523) καὶ κολοβὴ (στ. 5801). Πάρα πολλὲς ὁμοιες ἀναγνώσεις στὸ τμήμα τῶν στ. 3770-5801 πλησιάζουν τὸ χφ πρὸς τὸ Ι μαζί καὶ με ἄλλα χφφ. Ἔτσι στὸ σύνολο τῶν 200 καὶ περισσοτέρων διαφορετικῶν ἀναγνώσεων τοῦ χφ ἀπὸ τὸ κείμενο τής ἐκδόσεως 170 ταυτίζονται με τὸ Ι μαζί καὶ με ἄλλα χφφ, π.χ. 3876 *ταυθομαιμονοῦσαν*· 3879 *παρεοθύς*· 3917 *ἀπέχουσι*· 3994 *ξηρᾶς*· 4021 *κινούσι*· 4043 *μικρόβιον*· σειρά στίχων 4238a, 4238· 4248 *δυσμάχον*· 4317 *κλέος*· 4683 *πλευρομήτωρ*· 5035 *συλλέκτωρ*.

5188 *γῦπας*· 5453 *βλέπων*. Μὲ μόνο τὸ Ι ταυτίζονται: 4076 *χρεοκοπούσας*· 4378 *ὄ φασιν*· 5596 *καταταχίνας*· 5613 *δέχεται τούτου τὰς γραφὰς ἐκείνας Ἰωάννης*· 5630 *φυτοκομώμενοι*. Βλ. *Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 373.*

Vat. Reg. Succ. gr. 166, 14ος-16ος αί., φ. 1-217

H. Stevenson senior, δ.π.

Ἡ παλαιότερη γραφὴ τής ΧΣ ἀπὸ τὸ φ. 39^r μέχρι τὸ φ. 206^v με τὶς πολλὲς ἀναγνώσεις πλησιάζει τὸ χφ, ὄχι ὁμως ἀμέσως, στὴ σειρά τοῦ Β.

Στὸ τμήμα τῶν στ. 5543-6508a ἔχει 22 ὅμοιες ἀναγνώσεις με τὸ Β μαζί καὶ με ἄλλα χφφ, διαφορετικὲς ὁμως ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴ (5565 *σμιχοργνώμοσιν*· 5594 *αὐτοῦ*· 5596 *καταταχίνας*· 5669 *γενναιόψυχον*· *ἔτρεφε*· 5783 *ἀδελφοκτόνων*· 5855 *γνώμη*· 5898 *ἐσάλπειε*· 6025 *δυστυχεῖς*· 6047 *τὰ τοιαῦτα*· 6064 *τροφῆς*· 6195 *ἀθροικώς*· 6246 *ἐρρηγνύσας*· 6267 *πρός*· 6435 *δένδρων*· 6468 *ψάσει*· 6472 *ὀμβρομοεργός*· παραλείπονται οἱ στ. 5694, 5733, 5734, 6150), ἀπὸ τὶς ὁποῖες μόνο με τὸ Β ταυτίζονται οἱ ἀναγνώσεις 5565, 5669, 5733, 5734, 6267. Ἔτσι δικαιολογεῖται, νομίζουμε, ἡ ἔμμεση σχέση ἀνάμεσα στὸ *Vat. Reg. 166* καὶ στὸ Β. Ἐντούτοις ἡ σχέση αὐτὴ δημιουργήθηκε ὅταν, κατὰ λογικὴ ὑπόθεση, τὸ χφ τής σειράς τοῦ Β πὸς χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸ γραφεὴ τής σειράς *Vat. Reg. 166* δὲν περιλάμβανε στὸ κείμενο τής ΧΣ τοὺς στ. 6285a-h.

Βλ. *Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 373/74.*

C = *Vat. gr. 163, 13ος αί., φ. 62^r-102^v* (βλ. σ. CII)

Joh. Mercati - Pius Franchi de' Cavalieri, *Bybliothecae Apostolicae Vaticanae codices manu scripti recensiti... Codices Vaticani graeci. I. Codices 1-329, Ρώμη 1923.*

F = *Vat. gr. 170, 13ος/14ος αί., φ. 2^r-171^r* (βλ. σ. CVI)

Joh. Mercati - Pius Franchi de' Cavalieri, δ.π.

D = *Vat. gr. 1409, τέλη 13ου αί., φ. 1^r-43^v* (βλ. σ. CIV)

K. - H. Uthemann, *Der Codex Vaticanus gr. 1409. Eine Beschreibung der Handschrift, Byz 53 (1983) 639-53.*

b = *Vat. gr. 1856, ἀρχὲς 14ου αί., φ. 1^r-102^r* (βλ. σ. CXXXII)

P. Canart, *Codices Vaticani graeci... 1745-1962. I, Ρώμη 1970, σ. 351/52.*

Vat. gr. 1881, τέλη 13ου αί., φ. 114^r-120^v

P. Canart, δ.π., σ. 469-72.

Περιέχει ἀπόσπασμα τής ΧΣ ἀπὸ τὸ στ. 1 ἕως τὸ στ. 766, ὅπου τὸ χφ εἶναι κολοβὸ. Στὶς 107 διαφορετικὲς ἀναγνώσεις ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴ παρουσιάζει 11 ὁμοιες ἀναγνώσεις με τὸ Θ (90 *εὐαξίς*· 153 *ἐλαφρίζοντο*· 229 *βαρνογδοῦτους*· 241 *ἐκ*· 292 *ψάσησθε*· 302 *ἀργιῶδης*· 480 *παραλείπεται*· 508 *ἐόρταζον*· 583 *κρυσταλωθέν*· 600 *ἀνόρατος*· 632 *μέν*), πὸς εἶναι τὸ πλησιέστερο πρὸς τὸ *Vat. gr. 1881* ἀπὸ τὰ χφφ τής ἐκδόσεως.

Βλ. K. Horna, *Das Hodoiporikon, σ. 314, σημ. 1*· *Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 381/82.*

Saragossa [Ἰσπανία]

Cabildo de la Santa Iglesia Mayor del Pilar

S. Igl. Mayor del Pilar 1918, 16ος αί.

Ch. Graux - A. Martin, *Rapport sur une mission en Espagne et en Portugal. Notices sommaires des manuscrits grecs d'Espagne et de Portugal. Nouvelles Archives des Missions scientifiques et littéraires 2 (1892) 1-323.*

Τὸ χφ εἶχε ἀπολεσθεῖ καὶ βρέθηκε ὡς Canada PIMS. Βλ. Canada PIMS gr. 1. Βλ. Lampsidis, El., σ. 135· ΠΠαρ., σ. 374/75.

Sinai (Mont-) [Αἴγυπτος]

Μονὴ Ἁγίας Αἰκατερίνης

Ἁγίας Αἰκατερίνης 1189, ἔτος 1540, φ. 33^r-253^r

V. Gardthausen, Catalogus codicum graecorum Sinaiticorum, Ὁξφόρδη 1886.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ ἀνήκει στὴν ἴδια σειρά μὲ τὸ α.

Βλ. Λαμψίδη, Ὁ Ἀθηναϊκὸς κώδιξ 1207· ΠΠαρ., σ. 375/76.

Skopelos [Ἑλλάς]

Μονὴ Προδρόμου

Μονὴ Προδρόμου, ἔτος 1757-1765, φ. 104^r-110^r

Τὸ χφ, αὐτόγραφο τοῦ Κωνσταντίνου-Καισαρίου Δαπόντε, περιέχει τοὺς στ. 1-300 τῆς ΧΣ. Τόσο τὰ ἀντιγραφόμενα κείμενα ὅσο καὶ ἡ αὐτόγραφη σημείωση τοῦ γραφέα ἀποδεικνύουν τὴν ἐξάρτησή τους ἀπὸ τὴν παρισινὴ ἐκδοσὴ τοῦ 1655 ἢ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνατύπωση τῆς Βενετίας τοῦ 1729.

Βλ. Γ. Α. Γαλίτη, Ἄγνωστος αὐτόγραφος κώδιξ τοῦ Κωνσταντίνου-Καισαρίου Δαπόντε, Ἐπιστ. Ἐπετ. Θεολ. Σχολ. Πανεπ. Θεσσαλονίκης 20 (1976) 16 (τοῦ ἀνατόπου)-Λαμψίδη, ΠΠαρ., σ. 376-78.

Strasbourg [Γαλλία]

Bibliothèque nationale et universitaire

Bibl. Univ. gr. 7, 15ος αἰ., φ. 63^r-218^v

C. Welz, Katalog der Kais. Universitäts- und Landesbibliothek in Strassburg, Descriptio codicum graecorum, Στρασβούργο 1913.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ προέρχεται ἀπὸ τὴν σειρά στὴν ὁποία ἀνήκε καὶ τὸ Ρ.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 233.

Bibl. Univ. gr. 9, ἔτος 1557, φ. 1^r-183^r

C. Welz, ὁ.π.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ εἶναι ἀντίγραφο ἀπὸ τὸ κείμενο τοῦ V. Γραφέας: Ἰωάννης Μαλαξός, ἔτος 1557.

Βλ. Λαμψίδη, Παρ., σ. 82-85.

Stuttgart [Γερμανία]

Landesbibliothek

Landesbibl. Q 129, 15ος αἰ.

W. von Heyd, Die historischen Handschriften der Königlichen öffentlichen Bibliothek zu Stuttgart, Στουτγάρδη 1889-1891.

Δὲν περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ, ἀλλὰ παραλλαγή τῆς Ἀνόνομης Βυζαντινῆς Χρονογραφίας ποὺ φτάνει μέχρι τὴ βασιλεία Νικηφόρου Βοτανειάτου. Ὅρισμένα χωρία στὸ δεύτερο μέρος συγγενεῦν πολὺ μὲ τὸ κείμενο τῆς ΧΣ, πράγμα ποὺ φανερώνει ὅτι χρησιμοποιήθηκε καὶ ἡ ΧΣ ὡς πηγή τῆς χρονογραφίας αὐτῆς.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 132/33· πρβ. Λαμψίδη, Μικρὰ συμβολὴ διὰ τὴν ABX· Γ. Παπάζογλου, Χειρόγραφα τοῦ Κωνσταντινουπολίτη ἄρχοντα τοῦ 16ου αἰ. «κυροῦ Μιχαὴλ Καντακουζηνοῦ», Forschungen 14,1 (1989), Πρακτικὰ Α' Διεθνoῦς Συμποσίου Ὁρακικῶν Σπουδῶν, σ. 527-41.

Tübingen [Γερμανία]

Universitätsbibliothek

Bibl. Univ. gr. Mb 35, ἔτος 1578, φ. 1^r-517^v

W. Schmid, Verzeichnis der griechischen Handschriften der Königlichen Universitätsbibliothek zu Tübingen, Τυβίγγη 1902.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ ἀντέγραψε ὁ Martin Crusius ἀπὸ τὰ χφ m καὶ Vat. Palat. 397 μεταξὺ 20 Δεκ. 1578 καὶ 5 Ἰαν. 1579.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 133.

Bibl. Univ. gr. Mb 37, 16ος αἰ., φ. 49^r-65^r

W. Schmid, ὁ.π.

Δὲν περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ ἀλλὰ μόνο στὴν ὡα σημείωση τοῦ Martin Crusius, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει ὅτι ἀντέγραψε τὴ ΧΣ στὶς 6-8 Ἰαν. 1579.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 133.

Bibl. Univ. gr. Mb 38, 16ος αἰ.

W. Schmid, ὁ.π.

Δὲν περιέχει κείμενο τῆς ΧΣ, ἀλλὰ μόνο στὴ σ. 644 σημείωση τοῦ Martin Crusius, ὅτι μὲ τὴν ἴδια πένα ἀντέγραψε ὁ ἴδιος στὸ χφ αὐτὸ τὰ ἔργα Γρηγορίου Νόσσης καὶ στὸ Tüb. 35 τὸ κείμενο τῆς ΧΣ.

Βλ. Lampsidis, El., σ. 133

Turin [Ἰταλία]

Biblioteca Nazionale

Taur. gr. 259, 15ος αἰ., φ. 1-156

Fr. Cosentini, ἐν G. Mazzatinti, A. Sorbell, L. Ferrari, Inventari dei manoscritti delle biblioteche d'Italia, XXVIII (1922).

Διασώθηκαν ἀπὸ τὴν πυρκαϊὰ 43 μόνο φύλλα μὲ νέα ἀρίθμηση καὶ οἱ στ. 296-1849. Πολλὲς ἀναγνώσεις πλησιάζουν τὸ χφ στὸ l.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 230, 233/34.

Taur. gr. 304, 15ος αἰ., φ. 1-211

Fr. Cosentini, ὁ.π.

Διασώθηκαν ἀπὸ τὴν πυρκαϊὰ 26 φύλλα μὲ νέα ἀρίθμηση καὶ οἱ στ. 5031 - 6348. Ἐνδεικτικὲς ἀναγνώσεις πλησιάζουν τὸ χφ στὸ d.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 234/35.

Taur. gr. 309, 15ος αἰ., φ. 1^r-215^v

Fr. Cosentini, ὁ.π.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ προήλθε ἀπὸ τὰ χφ Vat. Palat. 124 καὶ Vat. Palat. 397, ποὺ ἀντέγραψε ὁ J. B. Baumbach.

Βλ. Λαμψίδη, *Ίστορία*, σ. 5/6· *ΕΙ.*, σ. 134.

Taur. gr. 366, 15ος/16ος αί., φ. 1-164

Fr. Cosentini, δ.π.

Διασώθηκαν από την πυρκαϊά 100 φύλλα με νέα ἀρίθμηση, που περιέχουν τους στ. 1474-5388. Πολλά από τὰ φύλλα εἶναι καταστραμμένα στην ὥα καὶ στὸ ἄνω μέρος τῆς σελίδας. Οἱ ἀναγνώσεις πλησιάζουν τὸ χφ στὸ J.

Βλ. Λαμψίδη, *ΚΠαρ.*, σ. 234.

Venise [Ἰταλία]

Biblioteca Nazionale di S. Marco

Marc. gr. 51, 15ος αί., φ. 5^r-136^v

A. M. Zanetti - A. Bongiovanni, *Graeca D. Marci Bibliotheca codicum manuscriptorum per titulos digesta...*, Βενετία 1740· E. Mioni, *Codices graeci manoscritti*. II. 1960 (*Marc. Plut. VII*).

Οἱ ἀναγνώσεις τῆς ΧΣ κατατάσσουν τὸ χφ κοντὰ στὸ F.

Βλ. Λαμψίδη, *ΠΠαρ.*, σ. 378/79.

Marc. gr. 452, 14ος αί., φ. 220^r-225^r

A. M. Zanetti - A. Bongiovanni, δ.π.

Καταγράφονται 255 στίχοι τῆς ΧΣ σὲ 69 ἐνότιες καὶ ἀποτελοῦν γνώμες, γνωμικά καὶ παροιμίες. Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνονται ὑπόψη γιὰ κριτικὴ ἐκδοση.

Βλ. Λαμψίδη, *ΚΠαρ.*, σ. 224· *Gnomologia*, σ. 122 κέξ.

Vienne [Ἀυστρία]

Nationalbibliothek

Vind. hist. gr. 41, 16ος αί., φ. 1^r-91^r

H. Hunger, *Katalog der griechischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek. Codices Historici. Codices Philosophici et Philologici*, Βιέννη 1961.

Πρότυπο γιὰ τὴν ἀντιγραφή τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ ἦταν τὸ *Londres Old Royal 16 C VII*, πρὶν ὅμως ὑποστῆ τὴ φθορὰ πού ἔχει σήμερα. Γραφέας ὁ Ἀνδρέας Δαρμάριος, 16ος αἰ.

Βλ. Λαμψίδη, *Παρ.*, σ. 86.

Vind. hist. gr. 72, 16ος αί., φ. 1^r-140^r

H. Hunger, δ.π.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ τοῦ χφ, πού ἀνήκε στὴ συλλογὴ τοῦ *Sambucus*, προέρχεται ἀπὸ τὸ *Berne 93*, πού καὶ αὐτὸ ἀνήκε στὴν ἴδια συλλογὴ.

Βλ. *Lampsidis, EI.*, σ. 134/35.

Vind. hist. gr. 77, 16ος αί., φ. 1^r-140^r

H. Hunger, δ.π.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ τοῦ χφ, πού ἀνήκε στὴ συλλογὴ τοῦ *Sambucus*, προέρχεται ἀπὸ τὸ *Berne 93*, πού καὶ αὐτὸ ἀνήκε στὴν ἴδια συλλογὴ.

Βλ. *Lampsidis, EI.*, σ. 134/35.

Vind. hist. gr. 91, 14ος-16ος αί., φ. 1^r-8^v

H. Hunger, δ.π.

Ἡ ΧΣ εἶναι κολοβὴ στὸ στ. 533. Ὅμοιες ἀναγνώσεις 23 μετὰ τὸ T (π.χ. 18 *τούτων* 52 *λελυμ(μ)ένον* 80 *ἀπεραβδοῦντο* (-αυδ- T) 118 *εὔροισον* 212 *ὑδατομήτωρ* 358 *φόνου*) καὶ λιγότερες μετὰ τὸ K (π.χ. 116 *θέαν* 177 *θεῖον* 339 *δξουέντροις* 435 *έτερος*).

Βλ. Otto Mazal, *Byzanz und das Abendland*, Βιέννη 1981, σ. 93/94· Λαμψίδη, *ΠΠαρ.*, σ. 381.

V = *Vind. hist. gr. 93, ἔτος 1475, φ. 1^r-134^r* (βλ. σ. CXXVII)

H. Hunger, δ.π.

Γραφέας: Σακελλάριος θύτης ἀπὸ τὸ Λεοντάρι τῆς Πελοποννήσου, ἔτος 1475.

Vind. hist. gr. 106, 14ος αί., φ. 1^r-139^v

H. Hunger, δ.π.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ προέρχεται ἀπὸ τὴ σειρά, στὴν ὁποία ἀνήκουν καὶ τὰ χφ I, *Vat. Palat. 124*, *Monac. gr. 153, 154* καὶ *Athos 4298 Iviron 178*. Γραφέας: Γεώργιος θύτης, 14ος αἰ.

Βλ. Λαμψίδη, *Παρ.*, σ. 76-82.

Vind. phil. gr. 149, 14ος/15ος αί., φ. 10^r-154^r

H. Hunger, δ.π.

Περιέχει παραλλαγή τῆς ΧΣ, ὅπου ὑπάρχει τμήμα τῶν γνωστῶν χρονολογικῶν στίχων καὶ ἀντὶ τῶν ἄλλων νέοι στιχουργημένοι χρονολογικοὶ στίχοι. Ἀκόμα περιέχει τοὺς στ. 6277-96 σὲ ἄλλη σειρά, διαφορετικὴ ὅμως καὶ ἀπὸ τὸ B καὶ ἀπὸ τὸ P. Οἱ ἀναγνώσεις τοῦ συμφωνοῦν στὸ τμήμα τῶν στ. 5543-6508 μετὰ τὸ *Vat. Reg. 166* σὲ 21 περιπτώσεις (5553 *ἔφρξε*· 5565 *σμιχρονώμοισιν*· 5596 *καταταχύνας*· 5617 *πονηρόν*· 5669 *γεναιόφνηχον*· *ἔτρεφε*· 5783 *ἀδελφοκτόνων*· 5855 *γνώμη*· 5898 *ἐσάλμιζε*· 5983 *γένος ἐν Παφλαγόνων* παραλείπεται· 5984 *ἐκείνω δὲ τῷ Μιχαήλ* παραλείπεται· 6025 *δυστυχεῖς*· 6064 *τρυφῆς*· 6193 *ἀνδροφόντης*· 6195 *ἀθροικῶς*· 6253 *γὰρ οἱ παῖδες*· 6267 *πρός*· 6329 *πρός*· 6410 *ὑπό*· 6435 *δέδραον*· 6472 *ὀμβριμοεργός*).

Εἶναι γνωστὸ ὅτι τὸ χφ *Vat. Reg. 166* βρίσκεται σὲ ἔμμεση σχέση μετὰ τὸ B (βλ. σ. XCIII) καὶ συνεπῶς τὸ *Vind. 149* εἶναι καὶ αὐτὸ σὲ ἔμμεση σχέση μετὰ τὸ B. Λιγότερες εἶναι οἱ περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως ἀνάμεσα στὸ *Vind. 149* καὶ στὸ V.

Βλ. Λαμψίδη, *ΠΠαρ.*, σ. 379/80.

Vind. phil. gr. 173, πρῶτο μισὸ 15ου αί., φ. 1^r-120^r

H. Hunger, δ.π.

Οἱ ἀναγνώσεις τῆς ΧΣ πλησιάζουν τὸ χφ, ὄχι ὅμως ἀμέσως, στὸ F.

Βλ. Λαμψίδη, *ΠΠαρ.*, σ. 380/81.

Vind. suppl. gr. 174, 16ος αί., φ. 74^r-201^v

H. Hunger, *Katalog der griechischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek. Supplementum Graecum (Biblos-Schriften. Band 15)*, Βιέννη 1957.

Ἡ παραλλαγή τῆς ΧΣ ἀνήκει στὴ σειρά, μετὰ τὴν ὁποία συνδέονται τὰ χφ *Ambros. 395*, *Athos 1345 Lavras K58* καὶ *Athos 4299 Iviron 179*. Ὁλόκληρη αὐτὴ ἢ σειρά προέρχεται ἀπὸ τὴν παραλλαγή τῶν χφ *Athos 1341 Lavras K54* καὶ V (καὶ τοῦ ἀντιγράφου τοῦ *Strasbourg 9*).

Βλ. Λαμψίδη, *Παρ.*, σ. 82-85.

Vind. Medic. gr. 38, 14ος αϊ., φ. 32^r-65^r

H. Hunger (Mitarb. Otto Kresten), Katalog der griechischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek. Teil 2. Codices Juridici. Codices Medici, Βιέννη 1969.

Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ διακόπτεται στὸ στ. 1651. Οἱ ἀναγνώσεις φέρουν τὸ χφ συγγενικό πρὸς τὸ Vind. hist. 41. *Ἄλλωστε καὶ γιὰ τὰ δύο χφφ γραφέας φέρεται ὁ Ἄνδρέας Δαρμάριος.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 235.

Wolfenbüttel [Γερμανία]

Gudian. gr. 4to 83, ἔτος 1601, φ. 1^r-91^r

Franz Köhler, Die Gudischen Handschriften. 9, Wolfenbüttel 1913.

*Ἀπὸ παραδρομῆ τὸ χφ ἀναγράφεται ἀπὸ τὴ Μ. Ε. Colonna, Gli storici..., σ. 79, ὡς χφ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, ἐνῶ ἀνήκει στὴ βιβλιοθήκη τῆς γερμανικῆς πόλεως Wolfenbüttel. Περιέχει τὴ ΧΣ μέχρι τὸ στ. 4018, ἀντίγραφο ἀπὸ τὸ Paris. gr. 1803.

Βλ. Λαμψίδη, ΚΠαρ., σ. 230/31.

Περιγραφή χειρογράφων χωρὶς χρονολογικούς στίχους

A = *Valllicellianus graecus 12* (παλαιὸς ἀριθμὸς B53), 13ος αϊ., χαρτῶο, βομβύκινο, IV+ 218 φύλλα (+88*145*213), (26-32 στίχοι ἀνὰ σελίδα: ἐντούτοις 56^r, 69^v στ. 20· 62^r στ. 21· 62^v στ. 22· 42^v, 46^v, 48^r, 59^v, 61^v, 63^v, 64^v, 76^v, 79^r, 81^r, 86^r στ. 33· 43^v, 50^r, 50^v, 55^r, 69^r, 77^r στ. 34· 48^v, 49^v, 77^v, 79^v, 81^v, 85^v στ. 35· 86^v, 87^r στ. 36· στὸ φ. 83^v γράφονται μόνο τέσσερις στίχοι τῆς ΧΣ χωρὶς νὰ εἶναι δυνατό νὰ ἐξηγηθεῖ ἢ ἰδιοτυπία αὐτῆ), 258 × 176 χλστ.

*Αρίθμηση μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς νεότερη. *Αρίθμηση τετραδίων μόνο στὸ δεῦτερο τμήμα (στὸ πρῶτο τμήμα, φ. 1-88, μόνο στὸ φ. 7^r διαβάζουμε ε'). Ἡ ἀναγραφή τοῦ ἀριθμοῦ τετραδίου στὸ φ. 7^r φανερώνει ὅτι προηγοῦντο τῆς ἀρχῆς τοῦ σωζομένου σήμερα χφ τέσσερα τετράδια, δηλ. 32 περίπου φύλλα τὸ πιὸ πολὺ. Τὸ μισὸ περίπου φύλλο καθέτως στὰ δύο πρῶτα φύλλα (φ. 1 καὶ 2) ἔχει καταστραφεῖ καὶ ἔτσι διασώζεται μόνο ἓνα τμήμα, περίπου τὸ μισὸ κάθε στίχου. Κατὰ τὴ στάχωση τὸ φ. 1 ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ φ. 2 καὶ τὸ φ. 2 νὰ εἶναι τὸ φ. 1. Τὸ φ. 2^r περιέχει τοὺς στ. 492-519, τὸ 2^v τοὺς στ. 520-46, τὸ 1^r τοὺς στ. 547-73 καὶ τὸ 1^v τοὺς στ. 574-600. Στὰ φ. 2^r καὶ 1^r λείπει ἀπὸ ὅλους σχεδὸν τοὺς στίχους τὸ δεῦτερο περίπου τμήμα (στὸ 2^r λείπουν καὶ οἱ στ. 518/19). Στὰ φ. 2^v καὶ 1^v λείπει ἀπὸ ὅλους σχεδὸν τοὺς στίχους τὸ πρῶτο περίπου τμήμα (στὸ 2^v λείπει καὶ ὁ στ. 546). (Γιὰ τοὺς στ. 492-600 βλ. Κριτ. ὑπ.)

Σφραγίδα τῆς βιβλιοθήκης σὲ σχῆμα παραλληλόγραμμου στὰ φ. 1^r, 3^r καὶ 58^r. Κρατικὴ σφραγίδα ὠσειδῆς στὰ φ. 1^r, 3^r, 21^r καὶ 30^r.

*Ἡ ΧΣ εἶναι ἀκέφαλη· ἔχουν ἐκπέσει περίπου 9-10 φύλλα (ὕπολογίζουμε ὅτι τὸ πρῶτο φύλλο θὰ εἶχε τὸν τίτλο τῆς ΧΣ κάτω ἀπὸ κάποιο

ἐπίτιτλο κόσμημα καὶ συνεπῶς πολὺ λιγότερους στίχους), ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀναγραφή τῶν στ. 492-814 στὰ φ. 1^r-6^v. Ἡ κανονικὴ σειρὰ τῶν πρῶτων φύλλων θὰ ἦταν 2, 1, 3. Μετὰ τὸ φ. 6 ἔχουν ἐκπέσει περίπου 17-18 φύλλα μὲ τοὺς στ. 815-1709.

*Αρχικὰ κεφαλαῖα γράμματα. Ἐπίτιτλοι μὲ κόκκινο μελάνι. Τὸ χφ, σκοληκόβρωτο, ἔχει ἐμφανεῖς τὶς συνέπειες τῆς ὑγρασίας. Τόσο τὰ ἀρχικὰ φύλλα ὅσο καὶ τὰ τελευταῖα ἀπὸ τὸ φ. 195 κέξ. ἔχουν κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν καταστραφεῖ.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ τοῦ ΚΜ, μεταξὺ ἄλλων ἔργα τῶν Γρηγορίου Θεολόγου, Θεοδώρου Ἀβουκαρᾶ ἐπισκόπου Καρῶν, Νικολάου ἐπισκόπου Μεθώνης, Ἰωάννη Ζωναρᾶ (Ἐξήγηση στοὺς Ἀναβαθμούς), Ἰωάννη πατριάρχη Ἀντιοχείας καὶ Ἰωάννη Τζέτζη.

1^r-87^v Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286).

Λείπουν οἱ στ. 1-491 καὶ 815-1709. Ἡ ΧΣ γράφεται κατὰ στίχο. Τὰ φ. 1^r-6^v μαρτυροῦν γραφέα διαφορετικὸ ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἀντέγραψε τὴν ὑπόλοιπη ΧΣ.

*Ὁ γραφικὸς χαρακτήρας τοῦ ἄλλου γραφέα τῆς ΧΣ παρουσιάζει παραλλαγές, ἐμφανεῖς στὰ φ. 62^r, 62^v καὶ 69^v, ποὺ θὰ ἐπέβαλλαν τὴν ἀποψη γιὰ τὴν ὑπαρξὴ δύο γραφέων, τὸ φ. 71^v ὅμως δίνει ἀντίθετα ἐπιχειρήματα: οἱ πρῶτοι 14 στίχοι γράφονται μὲ τὴ μία παραλλαγή καὶ οἱ ἐπόμενοι 12 μὲ τὴν ἄλλη, ἐνῶ στὸ φ. 72^r ἐπανέρχεται ἡ πρώτη παραλλαγή.

Τοὺς παράτιτλους ἔχουν γράψει οἱ γραφεῖς ποὺ ἔγραψαν καὶ τὰ τμήματα 1^r-6^v, 7^r-39^r καὶ 39^v κέξ. τοῦ κειμένου. Δὲ συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο μὲ ἐκεῖνα τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀναφέρονται — ὡς προσθήκη ἢ ὡς ἐπεξηγήση — στὰ πρόσωπα καὶ στὰ γεγονότα ποὺ ἐξιστοροῦνται στὴ ΧΣ, ὅπως καὶ μὲ τὰ τελείως ξένα πρὸς αὐτὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ μεταγενέστερο κτήτορα τοῦ χφ.

Οἱ παρασελίδες ἐγγραφῆς στὸ τμήμα 7^r-39^v ἀλλὰ καὶ στὰ ἐπόμενα φύλλα εἶναι σχεδὸν ὀλότεια δυσανάγνωστες, ἐπειδὴ ἔχουν ἀποχρωματιστεῖ καὶ ἀποσβεσθεῖ καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχουν πολλὲς ἐπιτιμήσεις καὶ βραχυγραφίες. Ἀπὸ τὸ φ. 39^v κέξ. στοὺς παράτιτλους *βασιλεία...* μερικὲς φορὲς γράφονται καὶ τὰ χρόνια ἡγεμονίας τοῦ βασιλέως, π.χ. 41^v *βασιλεία Κωνσταντίνου... καὶ μονοθελήτου ἔτη ις'.*

Παράτιτλοι, π.χ.: 16^r *βασιλεία τῶν ἀθεοτάτων Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ* 61^v *γενόμενος καίσαρ ὁ Βάρδας καὶ θεῖος τοῦ βασιλέως τὸ κράτος αὐτοῦ ἐσφετερίσατο· παρανομία τοῦ καίσαρος Βάρδα· ἔλεγχος καὶ νοθεσία τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου πρὸς τὸν καίσαρα Βάρδαν* 87^v ὀλόκληρη ἡ ὡα ἔχει κείμενο δυσανάγνωστο ἐξαιτίας τῆς ὑγρασίας.

Σχόλια, π.χ.: 7^v *τὸ γοῦν Ρωμαίων κράτος οὕτως ἐκυβερνᾶτο ἔτη υδ' μέχρι Γαῖου καίσαρος ὃς τὴν ὑπατείαν εἰς βασιλείαν ἤμειψε πάλιν* γνωμικόν, π.χ.: 43^v, στ. 3895· 45^v, στ. 4031· 66^v, στ. 5312· *παροιμία*, π.χ.: 81^v, στ. 6253.

Διορθώσεις στην *δα*: 53^γ, στ. 4505 *στραταρχοῦντα* ἀντὶ *στρατηγοῦντα* τοῦ κειμένου· 56^γ, στ. 4684 *δενδρίων* ἀντὶ *χωρίων*· 62^γ, στ. 5043 τοῦ πάθους ἀντὶ *κακίας*.

Μετά τὸ τέλος τῆς ΧΣ σημείωση τοῦ γραφέα: *ἐπληρώθη ὁ μανασσῆς*· 88^γ *τοῦ αὐτοῦ στίχοι ἤρωοι πρὸς τὴν βασίλισσαν* καὶ ἀκολουθεῖ τὸ ἀφιερωτικὸ ἐπίγραμμα *Δέχγυσο* (Bekker, σ. 286, Κριτ. ὑπ.).

Τὸ *χφ* δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καὶ παραλείπει τοὺς 1845a, 1854/55, 2123, 3106, 3252, 3386, 3800, 3995, 4006, 4196a, 4286a, 5122, 5144, 5147, 5818, 6007, 6167, 6311a, 6327/28, 6608 καὶ τοὺς 6286-95. Ἔχει τοὺς στ. 4045 (4109bis), 6314 (6422bis) καὶ τοὺς στ. 6285a-h. Μετά τὸ στ. 2078 προσθέτει *ζωμύρησις καὶ σάρωτρον ἐκ τῆς αὐτῆς ξυλείας*, ἐνῶ ἄλλος γραφέας γράφει στὴν *δα* τὸ στ. 3386.

E. Martini, *Catalogo di manoscritti greci*.

B = *Bruxellensis Bibl. roy. 102* (παλαιὸς ἀριθμὸς 11376), 13ος αἰ., βομβύκινο, 183 φύλλα (19-24 στίχοι ἀνὰ σελίδα· 42^γ στ. 19· 137^ν, 145^γ στ. 23· 154^ν, τελευταῖο φύλλο τῆς ΧΣ, 16 στ.), 180 × 132 χλστ.

Ἔνας γραφέας ἔγραψε τὸ *χφ* μέχρι τὸ φ. 180. Γραφή λεπτή, κανονικὴ καὶ πολὺ ἐπιμελημένη, μὲ πολλὰς βραχυγραφίες καὶ ἐπιτιμήσεις καὶ μὲ λίγα σφάλματα. Ἡ ἀντιγραφή πρέπει νὰ ἔγινε τουλάχιστον μέσα στὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 13ου αἰ., ὅπως συμπεραίνεται ἀπὸ τὴ συμπλήρωση ἐνὸς χρονικοῦ, ποὺ φθάνει μέχρι τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1204. Ὁ γραφέας σημειώνει στὸ φ. 154^ν *ζήτει ἔμπροσθεν τὸ ἐπίλοιπον τοῦ χρονογραφίου διὰ στίχων τοιούτων ἧτοι πολιτικῶν* παραπέμποντας στὸ φ. 180, ὅπου τὸ σχετικὸ χρονικὸ. Στὴν *δα* γράφει παράτιτλους καὶ λίγα σχόλια, π.χ. στὸ φ. 109^ν.

Ἔνας δεύτερος γραφέας, καὶ αὐτὸς τοῦ 13ου αἰ., ἔγραψε στὸ φ. 180 συμπληρώνοντας τὸ χρονικὸ μερικοὺς στίχους καὶ λίγα σχόλια στὴν *δα*, π.χ. στὰ φ. 137^γ-ν, 140^γ καὶ 169.

Ἔνας τρίτος γραφέας ἔγραψε τὶς περισσότερες προσθήκες, διορθώσεις καὶ σχόλια στὴν *δα*. Γραφή πυκνὴ, ἀκανόνιστη καὶ ἀτημέλητη, μὲ πολλὰς βραχυγραφίες καὶ ἐπιτιμήσεις καὶ δύσκολη στὴν ἀνάγνωση. Μὲ βάση χρονολογικὴ σημείωση ἢ γραφὴ χρονολογεῖται στὰ 1401/1402.

Μερικὲς σημειώσεις σὲ λατινικὴ γλῶσσα ἀνήκουν σὲ κτήτορα μεταγενέστερο, πιθανῶς τοῦ 16ου αἰ., ὁ ὁποῖος ἔγραψε λατινικὰ στὴν *δα* (φ. 1-48 καὶ 170 κέξ.) τὰ κύρια ὀνόματα καὶ ὡς τίτλους τὴν ὑπόθεση κάθε ἀποσπάσματος καθὼς καὶ στὸ φ. 1^γ τὸν τίτλο *Constantini Manassis annales versibus politicis*. Ὁ ἴδιος φυλλαρίθησε καὶ τὸ *χφ*.

Τὸ *χφ* εἶναι ἀκέφαλο. Ἔχει ἐκπέσει τὸ πρῶτο φύλλο τῆς ΧΣ καὶ μαζί

τοῦ χάθηκε καὶ ὁ ἑλληνικὸς τίτλος. Τὸ κείμενο ἀρχίζει μὲ τὸ στ. 36 (ὁ F. Cumont, *Anecdota Bruxellensia*, σ. 10, ἐνῶ παραπέμπει στὸ στ. 39, παραθέτει τὸ στ. 36). Μετά τὸ φ. 2^ν ἔχουν ἐκπέσει ἄλλα δύο φύλλα μὲ τοὺς στ. 123-207. (Ἡ μνεῖα *ια* τῆς ἀριθμώσεως τετραδίων στὸ φ. 77^γ, στὴν ἄνω δεξιὰ γωνία, τὸ ὑποδηλώνει.) Ἡ ἀπώλεια ἔγινε πρὶν ἀπὸ τὴ φυλλαρίθμηση τὸ 16ο αἰ.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ τοῦ ΚΜ, μεταξὺ ἄλλων χρονολογικὴ ἀναγραφή βασιλέων Ρώμης καὶ Βυζαντίου, διασκευὴ *Χρονολογιακοῦ συντόμου* τοῦ πατριάρχου Νικηφόρου καὶ ἀναγραφὴ πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως.

1^γ-154^ν Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἐκδ. Bekker, σ. 3-286). Ἡ ΧΣ γράφεται κατὰ στίχο.

Σχόλια-παράτιτλοι: Τὰ σχόλια καὶ τὰ κείμενα στὴν *δα* εἶναι πολὺ λίγα, καὶ μάλιστα μετὰ τὸ φ. 56 γράφονται σχεδὸν μόνον οἱ τίτλοι, ὅπως *βασιλεία* ...· σχόλια, π.χ.: 9^γ *ἰστέον ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι πρῶτοι κατήρξαντο τῆς βασιλείας καὶ τῆς φορολογίας*· 130^ν στ. 3540 *ἐνταῦθα ὤφθη ἡ μοναρχία πολυαρχία* παράτιτλοι, π.χ.: 6^γ *συνάφεια... καὶ γέννησις Ἀβελ καὶ Κάιν*· 6^ν *βασιλεία Κύρου ἐγγόνου Δαρείου...*· 67^γ *βασιλεία Βασιλσκου*· 71^γ *ἡ δικαιοπραγία Βελισαρίου τὰς ὀφρῶς ἐθνῶν κατετροπώσατο*· 139^ν *τελευτὴ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου*.

Οἱ σημειώσεις στὰ λατινικά, γραμμένες στὰ νεότερα χρόνια, μερικὲς φορὲς ἐπάνω στοὺς ἑλληνικοὺς παράτιτλους (π.χ. 5^γ, 6^γ, 11^γ), βρίσκονται στὰ φ. 1-48 καὶ 170 κέξ., π.χ.: 21^ν *Hebraei exagitati a Pharaone*· 29^ν *Hector interfectus ab Achille*.

Οἱ παράτιτλοι ποὺ ἀναφέρονται στοὺς ἡγεμόνες δὲν ἀναγράφουν τὰ χρόνια ἡγεμονίας.

Ἡ στάχωση ἔγινε μὲ εὐλύγιστο χαρτόνι ἐπικαλυμμένο μὲ περγαμινὴ ποὺ ἔχει ὑποστει ἀρκετὴ φθορά, ἐνῶ πολλὰ κείμενα στὴν *δα* ἔχουν ἀποσβεσθεῖ ἐξαιτίας τῆς πολυκαιρίας ἢ καὶ ἔχουν ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὴν κοπίδα τοῦ βιβλιοδέτη.

Λείπουν οἱ στ. 1-36 (1 φύλλο) καὶ 123-207 (2 φύλλα). Δὲν ὑπάρχουν οἱ χρονολογικοὶ στίχοι τῆς ἐκδ. Βόννης καὶ παραλείπονται οἱ 120, 1134a, 1263, 1305, 1352a, 1621, 1770-72, 1845a, 1895, 2079, 3134, 3207, 3252, 3512, 3963, 3974, 4196a, 4286a, 4575, 4706, 4716, 5001, 5694, 5733/34, 6150, 6311a. Ἄλλος γραφέας στὴν *δα* γράφει τοὺς 267, 877-79, 1416, 1996, 3379, 3598, 3775, 4006, 5106, 5144, 5279, 5529, 5588, 5875, 6374, ποὺ ἐπίσης παραλείπονται, καὶ προσθέτει τοὺς 6608a/b¹. Ἔχει τοὺς στίχους 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis) καὶ τὸ 1986a. Ἐνώνει τοὺς στ. 1447/48 σὲ ἕνα παραλείποντας ἕνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο. Σειρὰ στίχων: 888, 887. Σειρὰ τῶν στ. 6285-96: 6285, 6286-92, 6293-95, 6285a-h, 6296. Ἀπὸ λάθος ὁ γραφέας

1. Οἱ ἀριθμοὶ στίχων μὲ μαῦρα στοιχεῖα ἐδῶ καὶ στὶς ἐπόμενες σελίδες δηλώνουν χρονολογικοὺς στίχους.

μετά τὸ στ. 3896 γράφει τοὺς στ. 4189/90, τοὺς ὁποίους ὕστερα διαγράφει πρὶν ἀπὸ τὸ στ. 808 γράφει πάλι τὸ στ. 806.

Τὸ χφ — ἢ προέλευσή του εἶναι ἄγνωστη — ἀνήκε ἀπὸ τὸ 1610 στὸν Pierre Pantin († 1611), διδάσκαλο τῶν ἑλληνικῶν γιὰ μεγάλο διάστημα στὴν Ἰσπανία, ὁ ὁποῖος τὸ κληροδότησε, ὅπως καὶ τὴ βιβλιοθήκη του, στὸν ἑλληνιστὴ André Schott († 1629). Ὑστερα τὸ χφ ἐγινε κτῆμα τῶν Ἰησουιτῶν τῆς Ἀμβέρσας καὶ ἀφοῦ ἀπὸ τὸ 1794 ὡς τὸ 1815 παρέμεινε στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη στὸ Παρίσι — σφραγίδα τῆς Βιβλιοθήκης στὸ φ. 1 καὶ στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ χφ — κατέληξε στὶς Βρυξέλλες, στὴ Βασιλικὴ Βιβλιοθήκη.

H. Omont, Catalogue des manuscrits grecs de la Bibliothèque royale de Bruxelles. F. Cumont, Anecdota Bruxellensia.

C = *Vaticanus graecus 163* (παλαιὸς ἀριθμὸς 715), 13ος αἰ., χαρτῶο, VII+ 303 φύλλα (φ. 62-102 μὲ δύο στήλες, 38-42 στίχοι ἀνὰ στήλη· ἀλλὰ 62^ε, ἀρχὴ τῆς ΧΣ, μετὰ τὸν τίτλο στ. 34· 64^ν, 94^ε, 94^ν στ. 37· 82^ε, 91^ν στ. 43· 85^ν στ. 43 ἢ μία στήλη καὶ 41 ἢ ἄλλη· 99^ν στὴ μέση κενὸ δύο στίχων καὶ στὶς δύο στήλες, ἢ πρώτη στήλη 16+16, ἢ δευτέρη 18+18 στ. 102^ν, τέλος τῆς ΧΣ, 14 καὶ 13 στ. ἀντίστοιχα), 334 × 233 χλστ.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ τοῦ ΚΜ, Νικήτα Χωνιάτη Χρονικὴ Διήγηση, Ἰωάννου Κιννάμου Ἐπιτομή, Γεωργίου Ἀκροπολίτη Χρονικὴ Συγγραφή καὶ ἀνώνυμο χρονικόν.

62^ε-102^ν Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἐκδ. I. Bekker, σ. 3-286).

62^ε Ἐπίτιτλο ἀπλὸ κόσμημα. Τίτλος: *Τοῦ σοφωτάτου Μανασσῆ κυροῦ Κωνσταντίνου σύνοψις χρονικὴ διὰ στίχων πολιτικῶν τὴν ἀρχὴν ποιουμένη ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ λήγουσα μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Βοτανειάτου κυροῦ Νικηφόρου. Τὸ δὲ προοίμιον πρὸς τὴν σεβαστοκρατορίσαν κυρὸν Εὐρηγὴν τὴν ἐπ' ἀδελφῶ νόμφην τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.* Τὸ κείμενο τῆς ΧΣ γράφεται κατὰ στίχο σὲ δύο στήλες (1-2, 3-4). Στὴν κάτω ὡα σφραγίδα τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης.

99^ν Ὁ γραφέας, ἄγνωστο γιὰ ποιὸ λόγον, χωρίζει τὴ δίστηλη σελίδα μὲ ἓνα κενόν, ποῦ ἀντιστοιχεῖ σὲ δέκα στίχους, καὶ μετὰ τὸ στ. 6046 καὶ τὸ κενόν γράφει τὸ στ. 6147 παραλείποντας τοὺς στ. 6047-6146.

102^ν τέλος τῆς ΧΣ. Στὴν κάτω ὡα σφραγίδα τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης.

103^ε-103^ν λευκόν.

Παρασελίδες ἐγγραφές, σχόλια καὶ παράτιτλοι, λίγες. Ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα προσώπων ποῦ ἀναφέρονται στὴ διήγηση καὶ ἀπὸ τὸ φ. 73^ν σημειώνονται κατὰ κανόνα

μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἡγεμόνα καὶ τὰ χρόνια ἐξουσίας του. Σχεδὸν ὅλες τὶς ἐγγραφές, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν παράτιτλο στὸ φ. 95^ε, φαίνεται νὰ ἔχει γράψει ὁ ἴδιος γραφέας ποῦ ἔγραψε καὶ τὸ κείμενο. Οἱ περισσότερες ἔχουν καταστρεῖ δυσανάγνωστες καὶ δυσδιάκριτες ἐξαιτίας τοῦ ἀποχρωματισμοῦ τῆς μελάνης, π.χ. στὰ φ. 67^ε, 69^ε, 71^ε, 72^ν, 73^ε, 73^ν.

Παράτιτλοι, π.χ.: 65^ε, στ. 536 *Βασιλεία Βήλων* 73^ν, στ. 1834, 1836 *Ἀύγουστος καίσαρ* 84^ν, στ. 3607, 3609 *Ἡράκλειος ἔτη λ'* 95^ε, στ. 5330, 5332, 5334, 5336 *Ἀλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς τοῦ σοφοῦ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοῦ σοφοῦ* 101^ν, στ. 6509, 6511 *Μιχαὴλ ὁ Παρριωνάκης ἔτη ε'*.

Σχόλια: *σημειώσεις*, π.χ. 68^ε, 74^ε· *γνομικόν*, π.χ. 79^ν· *ὠραῖον*, π.χ. 79^ν, 87^ε.

67^ε, δίπλα στοὺς στ. 794, 796, 798 γράφεται στὴν ὡα ἀπὸ τὸ γραφέα τοῦ κειμένου ὁ στ. 793, ποῦ παραλείπεται στὸ κείμενο.

79^ε, δίπλα στοὺς στ. 2778, 2780, 2782 γράφεται στὴν ὡα ἀπὸ τὸ γραφέα τοῦ κειμένου ὁ στ. 2777, ποῦ παραλείπεται στὸ κείμενο.

66^ε, στὸν πρῶτο γραφόμενον στίχο (614) τὸ ἀνώτερο τμήμα τῆς λέξεως *κορασίων* δὲν εἶναι τελείως ὁρατὸ λόγω φθορᾶς τοῦ χφ.

95^ε, στὸ τέλος τῆς δευτέρας στήλης ἢ φθορὰ τοῦ χφ ἢ ἴσως ἢ ἐπιφάνεια τοῦ χαρτιοῦ ὑποχρέωσε τὸν κωδικογράφο νὰ γράψει συμπυκνωμένους τοὺς στ. 5348, 5350, 5352 καθὼς καὶ τοὺς στ. 5425 καὶ 5427 τῆς πρώτης στήλης τοῦ 95^ν.

Εἰδικότερα γιὰ τὸ κείμενο τῆς ΧΣ σημειώνουμε: Δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης οὔτε τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείπει τοὺς 322, 1026/27, 1134a, 1257, 1352a, 1681, 1845a, 1902, 2079, 2900, 3386, 3696, 3698, 3700, 3963, 4006, 4196a, 4286a, 4689, 4961, 5695, 5705/06, 5796, 5898/99, 5980, 6238/39, 6311a, 6487/88, 6555. Ἐχει τοὺς στίχους 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis). Σειρὰ στίχων 4043, 4042· 5655, 5654· 6167, 6166. Τοποθετεῖ τὸ στ. 4720 μετὰ τὸ στ. 4725· προσθέτει μετὰ τὸ στ. 1540 *ἐνταῦθα θεῖα πρόνοια καὶ δύναμις ἐφάνη* καὶ γράφει στὴν ὡα τοὺς στ. 793 καὶ 2777, ποῦ παραλείπει στὸ κείμενο.

Κτήτορας τοῦ χφ ἦταν ὁ Ἰωάννης Χορτασμένος (βλ. H. Hunger, Johannes Chortasmenos (ca. 1370-1436/7) Briefe, Gedichte und kleine Schriften. Einleitung, Regesten, Prosopographie, Text, Βιέννη 1969), ὁ ὁποῖος ἀπέκτησε τὸ χφ τὸ 1391. Στὴ Βατικανὴ Βιβλιοθήκη θησαυρίστηκε ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ πάπα Νικολάου Ε' (1447-1455). (Πρβ. Devreesse, Le fonds grec de la Bibliothèque Vaticane des origines à Paul V, Βατικανὸ 1965, σ. 38.)

Ὑδατογραφήματα στὸ φ. II μονόκερος ἀναπηδῶν, φ. III κέξ. ἄνδρας μὲ φωτοστέφανο μὲ βυζαντινὸ σταυρὸ (Lichacef, ἀρ. 3100· C. M. Briquet, Les filigranes, 1923. II, ἀρ. 7628, 7629), φ. 302 κεφαλὴ ἐλάφου (Briquet, 15557).

Joh. Mercati - P. Franchi de' Cavalieri, Codices Vaticani graeci, σ. 185-87· P. Carnart - V. Peri, Sussidi bibliografici per i manoscritti greci della Biblioteca Vaticana, Βατι-

κανό 1970, σ. 382/83' περιγραφή του χφ Α. Heisenberg, έκδοση Γ. Ἀκροπολίτου, 1903, και I. A. van Dielen, έκδοση Νικήτα Χωνιάτου, 1975, σ. XXIII-XXV.

D = *Vaticanus graecus 1409* (παλαιός ἀριθμός Orsini 131), τέλος 13ου αἰ., χαρτῶο σύνθετος κώδικας, ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία ἢ τέσσερα τμήματα χφ που γράφηκαν τὸ 13ο αἰ., 281 φύλλα (σὲ δύο στήλες : 2^ρ-43^ρ κατὰ στήλη στίχοι 36-42 [42^ν στ. 42, 42], 43^ν στ. 29, 28' σὲ δύο στήλες 44^ρ-61^ρ στ. 40-42, μερικὲς φορές και λιγότεροι, 31; 33, 36' 65^ρ-192^ρ στ. 38-41 ἀλλὰ και λιγότεροι, 35-37, ἀλλὰ και περισσότεροι μέχρι 43' 193^ρ-195^ρ στ. 46-48' 200^ρ-223^ρ στ. 44-54' 224^ρ-236^ρ στ. 42-46' φ. 239^ρ-268^ν στ. 34-39 και, συχνότερα, 36' 270^ρ-275^ν στ. 31-36' 276^ρ-281^ν στ. 35-38), 245 × 170 χλστ.

Λευκὰ φύλλα : 1^ν, 61^ν-64^ν, 164^ν-167^ν, 195^ν-199^ν, 222^ν-223^ν, 225^ν-226^ν, 237^ρ-238^ν.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ τοῦ ΚΜ, μεταξὺ ἄλλων και ἔργα τῶν Γρηγορίου Νύσσης, Ἀναστασίου Σιναΐτου, Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης, Μιχαὴλ Ψελλοῦ και Νικηφόρου Βασιλάκη, νομοκανονικὰ κείμενα ὅπως και κείμενα σχετιζόμενα μὲ τὶς θεολογικὲς διαφορὲς ἀνάμεσα στὶς Ἐκκλησίες Ἀνατολῆς και Δύσεως στὸ δεύτερο μισὸ τοῦ 13ου αἰ.

Ἐδάτινα σημεῖα δὲν ὑπάρχουν, γιατί τὸ χαρτὶ εἶναι ἀνατολικῆς προελεύσεως.

Πρέπει νὰ ὑπῆρχαν τρεῖς, ἀν ὄχι τέσσερις, σύγχρονοι γραφεῖς, τῶν ὁποίων ἡ δράση ἐκτείνεται πιθανότατα μέχρι τὸ τέλος τοῦ 13ου αἰ. Σύμφωνα μὲ τὴ γραφὴ τὸ χφ χωρίζεται στὰ τμήματα : I (1^ρ-192^ν)· II (193^ρ-195^ρ)· III (200^ρ-236^ν)· IV (239^ρ-269^ν)· V (270^ρ-275^ν)· VI (276^ρ-281^ν). Τὰ τμήματα I, II και V ἔγραψαν τρεῖς διαφορετικοὶ γραφεῖς, τὰ IV και VI ἔγραψε πολὺ πιθανῶς ὁ γραφέας τοῦ τμήματος I, ἐνῶ τὸ τμήμα III ἔγραψε ἐνδεχομένως τέταρτος γραφέας.

Δὲν ὑπάρχει μνεῖα τῶν τετραδίων στὸ τμήμα τοῦ χφ που περιέχει τὴ ΧΣ, ὅπως διαπιστώνουμε ἀπὸ τὶς φωτογραφίες του. Ἄλλωστε και ἀπὸ τὸ ὄλο χφ μόνο στὸ τμήμα τῶν φ. 253-269 ὑπάρχει μνεῖα τῶν τετραδίων, ὅπως σημείωσε ὁ ἐρευνητὴς τοῦ χφ Κ. - Η. Uthemann, σ. 640 και σημ. 8.

1^ρ-43^ν Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Ἡ ΧΣ γράφεται κατὰ στίχο σὲ δύο στήλες.

1^ρ Τίτλος : *Τοῦ μακαριωτάτου φιλοσόφου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ διήγησις χρονικὴ διὰ στίχων τὴν ἀρχὴν ποιουμένη ἀπὸ πίσεως κόσμου και διαρκέσασα μέχρι τῆς βασιλείας κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Βωτανιώτου. Τὸ προοίμιον πρὸς τὴν σεβαστοκρατορίσαν κυρίαν Εὐσέβην τὴν νόμφην κυροῦ Μανουὴλ τοῦ πορφυρογενήτου ἐπὶ τῶ ἀυταδέλφω αὐτοῦ κυρῶ Ἀνδρονίκω.*

(Τίτλος γραμμένος ἀπὸ νεότερο χέρι πρὶν ἀπὸ τὸ 1602, ὅποτε τὸ χφ ἔγινε κτῆμα τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης.)

Στὸ ἴδιο φύλλο εἶναι γραμμένο στὸ ἐπάνω τμήμα *Historia Manasse* και κάτω *ex libris Fulvii Orsini*, ἐνῶ στὸ μέσο ἔχει θεθεῖ ἡ σφραγίδα τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης και ὁ ἀριθμὸς τοῦ χφ *1409 Vat. gr.*

1^ν λευκό.

2^ρ Στὴν κάτω ὡα ἡ σφραγίδα και πάλι τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης και ἡ μνεῖα *1409 Vat. gr.*

4^ρ Τὸ κάτω δεξιὸ γωνιώδες τμήμα ὑπέστη φθορά, ὅπως φαίνεται στὴ φωτογραφία· ἔτσι οἱ στ. 353-73 ἔχασαν τὸ δεύτερο και ἀκόμα μεγαλύτερο μέρος κάθε στίχου, ἐνῶ οἱ στ. 375-89 λείπουν ἐντελῶς. Μεταγενέστερη ἀποκατάσταση τῆς φθορᾶς ἀντέγραψε και συμπλήρωσε τὰ κενὰ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ στ. 353, ὅπου δὲν ἀναφαίνονται οἱ λέξεις *Καὶν οὐ προσέσχε*. Τὸ χφ ἦταν ἀκέφαλο και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα στὰ φ. 1-3^ν, ὅπου ὑπάρχουν τὰ ἀρχικὰ κεφαλαῖα γράμματα τοῦ κάθε στίχου. Ἡ σειρά τῶν στίχων στὰ φύλλα αὐτὰ εἶναι ἀπὸ τὴν πρώτη στήλη στὴ δεύτερη μετὰ τὴν ἐξολοκλήρου συμπλήρωση τῆς μιᾶς στήλης. Στὰ ὑπόλοιπα φύλλα 4^ρ-43^ν ἡ σειρά τῶν στίχων ἀκολουθεῖ στίχο πρὸς στίχο ἀπὸ τὴν πρώτη στήλη στὴν ἄλλη.

Ἀντίστοιχα στὸ φ. 4^ρ ἡ ἀπώλεια τοῦ κειμένου εἶναι μεγαλύτερη και ἐπεκτείνεται και στὶς δύο στήλες. Στὴν πρώτη στήλη ἀπὸ τὴν πρώτη γραφὴ ἔμειναν μόνο λέξεις : στ. 428 (*καὶ θυγατέρες*), 430 (*Σῆμ τε και Χάμ Ἰάφελ*), 432 (*σθεῖσαι πεδιάδες*), 434 (*συνεξήγει*), 436 (*ἐδίδου*), 438 (*Νῶε*). Στὴ δεύτερη στήλη διασώθηκαν τὰ δύο τρίτα κάθε στίχου στοὺς στ. 453-67. Μετὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς φθορᾶς τὸ νέο κείμενο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ στ. 438, ἔγραψε, ὅπως και στὸ φ. 4^ρ, μεταγενέστερο χέρι.

Στὰ φ. 13^ν και 14^ρ δύο ἕως τέσσερις κηλίδες μελάνης ἐμελάνωσαν μερικὲς λέξεις. Ἀπὸ αὐτὲς σημειώνουμε: 13^ν, στ. 1985 (*ἀλλὰ και τόν*), 14^ρ, στ. 2010 (*Ρωμαίων*), στ. 2012 (*ος φιλοπό*), στ. 2018 (*πρὸς λέ*), στ. 2030 (*μηδέ*), στ. 2032 (*αὐτόν*).

Μετὰ τὸ 8^ν λείπει ἓνα φύλλο μὲ τοὺς στ. 1092-1245. Τὸ χφ δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης οὔτε τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείπει τοὺς 40/41, 284, 1352a, 1845a, 2079, 3252, 3386, 4006, 4196a, 4286a, 6311a καθὼς και τοὺς ἀκόλουθους, που ἄλλος γραφέας γράφει στὴν ὡα: 2047, 2468, 2469, 2679, 2680, 5411, 6187, 6188, 6189. Ἐχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis). Σειρὰ στίχων 130, 129' 292, 291. Ἐνώνει δύο στίχους σὲ ἓναν παραλείποντας ἓνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο : 152/153, 221/222, 6166/67.

Παρασελίδιες έγγραφες :

Σχόλια: *ώραϊον*, π.χ.: 11^γ, 19^γ· *γνωμικόν*, π.χ.: 18^ν, 20^ν· *σημείωσαι*, π.χ.: 41^γ.

Παράτιτλοι, π.χ.: 16^ν *βασιλεία Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, βασιλεία Ἀρκαδίου*· 43^γ *Ρωμαίων βασιλεὺς Μιχαὴλ ὁ υἱὸς τοῦ Δούκα ὁ Παραπινάτης*· 43^ν *Ρωμαίων βασιλεὺς Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης*.

Τοὺς στίχους στὴν ὠα ὅπως καὶ τοὺς παράτιτλους στὸν τύπο *βασιλεία...* καὶ τὴ συμπλήρωση τῶν φ. 4^γ καὶ 4^ν ἔγραψε μεταγενέστερο χέρι, ἐνῶ ἡ γραφὴ τῶν λέξεων *ώραϊον, γνωμικόν, σημείωσαι* ὅπως καὶ οἱ παράτιτλοι τοῦ τύπου *Ρωμαίων βασιλεὺς...* ἀπὸ τὸ φ. 27^ν πλησιάζει πολὺ σὲ ἐκείνη τοῦ γραφέα τοῦ κειμένου.

Στὸ φ. 43^ν μετὰ τὸ τέλος τῆς ΧΣ γράφονται οἱ ἀφιερωτικοὶ στίχοι *Δέχνησο*, ποὺ ἐκδόθηκαν στὴν παρισινὴ ἔκδοση ὅπως καὶ στίς μεταγενέστερες ἐκδόσεις μέχρι καὶ τὴν ἔκδοση Βόννης, σ. 286, μέσα στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα (Uthemann, σ. 642).

Τὸ χφ ἀνήκε στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Fulvio Orsini καὶ ἔφερε στὸ εὐρετήριο τῆς βιβλιοθήκης ἐκείνης στὸν ἀριθμὸ 131 τῆς μνείας *La Cronica di Constantino Manasse con altri autori, scritto in papiro in -4to, ligato alla greca di corame lionato* (P. de Nolhac, *La bibliothèque de Fulvio Orsini*, 1887, σ. 347). Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Orsini τὸ χφ περιήλθε στὴ Βατικανὴ Βιβλιοθήκη τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1602 (R. Devreesse, *Le fonds grec*, σ. 482).

K.-H. Uthemann, *Der Codex Vaticanus gr. 1409. Eine Beschreibung der Handschrift*, Byz 53 (1983) 639-53.

F = *Vaticanus graecus 170* (παλαιὸς ἀριθμὸς 1045), 13ος/14ος αἰ., περγαμηνὸ (φ. I-IV, 1, 18-30, 87-176 χαρτῶο), φ. VI, 184 (18-30 στίχοι ἀνὰ σελίδα στὰ φ. 1-17^ν, 31^γ-86^ν καὶ στ. 14-17 στὰ φ. 18^γ-30^ν καὶ 87^γ-171^γ [στὰ φ. 30^γ-30^ν οἱ στίχοι εἶναι 10 καὶ 11, βλ. σ. CVIII]), 144 × 109 χλστ. Τὸ χφ, παλίμψηστο στὸ περγαμηνὸ τμήμα, ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἀλληλοσυμπληρούμενα τμήματα: α' τμήμα, 1^γ-17^ν καὶ 31^γ-86^ν, ὅπου ἡ ἀρχαιότερη γραφὴ, καὶ β' τμήμα, 18^γ-30^ν καὶ 87^γ-171^γ, ὅπου ἡ νεότερη γραφὴ.

Στὰ περγαμηνὰ φύλλα διακρίνονται γράμματα καὶ ἴχνη προγενέστερης γραφῆς: τοῦ 9ου αἰ. στὰ φ. 8^γ, 85, 86· τοῦ 11ου στὸ φ. 178^ν· τοῦ 12ου στὰ φ. 31^ν, 52, 62, 69^ν. Ἰχνη διακρίνονται καὶ στὰ φ. 3^γ, 3^ν, 8^γ, 8^ν, 33^γ, 33^ν, 36^γ, 37^γ, 40^γ, 45^γ, 45^ν, 46^γ, 46^ν, 47^ν, 77^ν, 78^γ, 80^ν καὶ σὲ ἄλλα.

Ἀριθμηση τετραδίων δηλώνουν οἱ ἀριθμοὶ μὲ ἑλληνικὰ γράμματα ποὺ διακρίνονται στὰ φ.: 55^γ (ἀριστερὰ στὴν κάτω ὠα) ζ'· 87^γ (ἄνω ὠα) ια'· 95^γ (ἄνω ὠα) ιβ'· 143^γ (ἄνω ὠα) ιη'· 151^γ (ἄνω ὠα) ιθ'· 159^γ (ἄνω ὠα) κ'· 167^γ (ἄνω ὠα) κα'.

Περιέχει τὴ ΧΣ καὶ Πασχάλιους πίνακες γιὰ τὰ χρόνια 1446-1492.

1^γ-^ν KM 16 δωδεκασύλλαβοι στίχοι ἀρχή: *ὁ χοῦς, ὁ πηλός, ἡ παλίν-στροφος κόνης*· τέλος: *ὡς ἂν πνέων μέλοιμι σὴν, κόρη, σκέπην*.

2^γ-171^γ Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἐκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Τὸ κείμενο γράφεται κατὰ στίχο.

2^γ Ἐπίτιτλο κόσμημα: πρὶν ἀπὸ τὸν τίτλο *Κ(ύρι)ε Ι(η)σ(οῦ) Χρ(ιστῆ) βοήθει μοι*.

Τίτλος (Ἡ ὑγρασία ἔχει ἀποχρωματίσει τὴ γραφὴ στοὺς ἔξι πρώτους στίχους στὸ 2^γ, ὅπου ὁ τίτλος, καὶ ἰδίως στὸ δεξιὸ τμήμα τοῦ φύλλου· μόλις διακρίνονται τὰ ἴχνη τῶν γραμμάτων): *Χρονικὸν τοῦ σοφωτάτου [καὶ ἐν λόγοις λαμπροῦ] | κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ... | πολιτικῶν ἐν συνόψει... | περιέχον ἐξ ἀρχῆς... μέχρι τῆς βασιλείας [κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου]*.

[Προθεωρία πρὸς τὴν σεβαστοκρατορίσαν κυρὰν Εὐρήνην]

Ἀρχικὰ γράμματα κεφαλαῖα ἢ καὶ διακοσμημένα μὲ κόκκινο χρῶμα στὸ α' τμήμα, ὅπου ἡ ἀρχαιότερη γραφὴ, π.χ. στὰ φ. 2^γ, 3^γ, 6^ν, 7^ν, 17^ν, 32^γ, 38^ν· κεφαλαῖα ἀρχικὰ καὶ μερικὲς φορές μὲ πολὺ ἀπλὴ διακόσμηση ὑπάρχουν καὶ στὸ β' τμήμα, ὅπου ἡ μεταγενέστερη γραφὴ, π.χ. στὰ φ. 18^γ, 19^γ, 21^ν, 23^γ, 25^ν, 91^γ, 92^ν, 94^ν, 109^ν, 127^γ, 133^ν, 142^ν, 144^γ, 150^γ, 167^γ, 168^ν.

Παρασελίδιες έγγραφες : Στὸ α' τμήμα στὴν ἐξωτερικὴ πλευρικὴ καὶ ἄνω καὶ κάτω ὠα, τίς περισσότερες φορές στὴν ἀρχὴ ἢ στὸ τέλος τοῦ σχολιαζόμενου στίχου· παράτιτλοι, π.χ. : 3^γ ἄνω ὠα *ἀρχὴ τοῦ ἱστοριοῦ ἦτοι βίβλος γενέσεως τῆς ἑξαήμερον*· 10^ν θάνατος Ἀβελ τοῦ δικαίου παρὰ τοῦ Κάιν· σχόλια, π.χ. : 3^ν *ώραϊον*· 8^ν *γνωμικόν*· 13^γ κάτω ὠα *ἰστέον ὅτι Αἰγύπτιοι πρῶτοι κατήρξαν τῆς βασιλείας καὶ τῆς φορολογίας*· 17^γ, στ. 643-47 *ἰστέον ὅτι μετὰ Σαρδανάπαλον ἐκράτησαν Χαλδαῖοι τῶν Ἀσσυρίων*· 50^ν *παροιμία*· 76^ν *σημείωσαι*.

Στὸ β' τμήμα πολὺ λίγες παρασελίδιες έγγραφες : ἀνάμεσα στοὺς στίχους παρεμβάλλονται παράτιτλοι ἢ καὶ σχόλια, ἀλλὰ καὶ πάλι σὲ μικρὸ ἀριθμὸ· π.χ. παράτιτλοι : 18^γ, μετὰ τὸ στ. 685 *ὅτε ἐγένετο ὁ Ναβουχοδονόσορ εἰς ὁμοίωμα ζώον*· 147^ν, μετὰ τὸ στ. 5939 *θάνατος τοῦ Βουλγαροκτόνου μοναρχία τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου*· 157^ν, μετὰ τὸ στ. 6233 *βασιλεία τοῦ ἀπὸ γενικοῦ*· σχόλια, π.χ. 119^ν *γνωμικόν*.

Διορθώσεις, συμπληρώσεις στὴν ὠα : 119^ν, στ. 5091 *ἀνομηθεῖς ἀντὶ ἀνηθεῖς* τοῦ κειμένου· 140^ν, στ. 5717 *μέδιμνος ἀντὶ μόλιβδος* τοῦ κειμένου· 159^ν, στ. 6282 *καταδύειν ἀντὶ καταλύειν* τοῦ κειμένου· 169^ν, στ. 6580 *φαίνεσθαι ἀντὶ κρύπτεσθαι* τοῦ κειμένου· 97^γ, γράφεται ἀπὸ τὸν ἴδιο γραφέα ὁ στ. 4407 *ἐκχαίνοντα* (γρ. *πεινάσαντα*) *καταρροφᾶν τὸν γόνον τὸν οἰκειον*, ποὺ παραλείπεται στὸ κείμενο· 71^ν ἀνορθόγραφο μεταγενέστερο χέρι γράφει τοὺς στ. 5686/87 *ἀλλὰ γὰρ ἄμωμος σὸδεις τον ἐπὶ γῆς ἀνθρωπον | καν ἐπεὶ τὴν ἀκρόριαν τῆς ἀραιὸν ἐλάσει*.

Στὸ τέλος τῆς ΧΣ *ἐπίγραμμα τοῦ συγγραφέως*. Γράφονται οἱ ἀφιερωτι-

κοὶ στίχοι *Δέγγυσο* (Bekker, σ. 286, Κριτ. ὑπ.) καὶ μετὰ ὁ στίχος *ῥπαμμεδέοντι π(ατ)ρὶ σὺν νίει πν(εύματ)ι δόξαῖ*.

Σφραγίδα τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης στὰ φ. 2^ρ (κάτω ὦα), 18^ρ, ἀρχὴ τοῦ συμπληρωματικοῦ β' τμήματος, 31^ρ, ἀρχὴ τῆς συνέχειας τοῦ α' τμήματος, καὶ 87^ρ, ἀρχὴ τοῦ συμπληρωματικοῦ β' τμήματος. Ἡ σφράγιση τῶν φύλλων αὐτῶν ἐπιβεβαιώνει καὶ τὴν ὑπαρξὴ τῶν δύο τμημάτων τοῦ χφ, τὸ ὁποῖο, ὅταν εἶχε διασωθεῖ μόνο τὸ α' τμήμα, συμπληρώθηκε στὰ ἐλλείποντα μέρη τῆς ΧΣ ἀπὸ τὸ β' τμήμα. Αὐτὸ συνάγεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι στὰ φ. 30^ρ καὶ 30^ν, ὅπου τελειώνει τὸ α' συμπλήρωμα, γράφονται μόνο 11 καὶ 10 στίχοι ἀντίστοιχα· μάλιστα ὁ στ. 1074, ἀφοῦ γράφτηκε, σβήστηκε, γιὰτὶ ὑπῆρχε ὡς πρῶτος στίχος στὸ φ. 31^ρ, στὸ α' τμήμα ποὺ διασώθηκε. Λευκὸ καὶ χωρὶς ἀρίθμηση ἀφέθηκε τὸ φύλλο ποὺ ἀκολουθοῦσε τὰ φ. 30^ρ καὶ 30^ν· δὲν κριθῆκε φαίνεται σκόπιμη ἢ ἀποκοπὴ ἀλλὰ θεωρήθηκε τεχνικῶς ἀναγκαία ἢ προσραφή του στὸ διασωθέντα κώδικα. Οἱ διαπιστώσεις αὐτὲς δείχνουν τὸ μεταγενέστερο τοῦ β' τμήματος καὶ ἐμβάλλουν σὲ ἐνδοιασμό ἂν οἱ δύο γραφεῖς ὑπῆρξαν σχεδὸν σύγχρονοι, ὅπως βεβαιώνει ὁ καταλογογράφος. Ἄλλωστε ἡ παραλλαγὴ τοῦ α' τμήματος τῆς ΧΣ εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν παραλλαγὴ τοῦ β' τμήματος, ὅπως ἐκτίθεται ἀμέσως πῶ κατὰ (βλ. καὶ σ. CXLIV κέξ.).

Τὸ χφ ἔχει ὑποστῆι φθορὰ ἀπὸ τὴν πολυκαιρία ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὑγρασία στὸ α' τμήμα, ὅπου ἡ ἀνάγνωση δυσχεραίνεται πάρα πολὺ, π.χ. στὰ φ. 40^ρ, 45^ν, 52^ρ, 62^ρ καὶ 62^ν (ἀπὸ τὸ φύλλο αὐτὸ ἔχει ἀποκοπεῖ καὶ μικρὸ τμήμα κοντὰ στὴ ράχη), κ.ἄ.

Ἐδάτινα σημεῖα στὰ χαρτῶα φύλλα, π.χ.: φ. 19-37 κεφαλαῖο γράμμα Μ, φ. 20 κεφαλαῖο Β, φ. 25 γράμματα ΑΛ, φ. 28 γράμματα ΝΝ, φ. 90-96 δύο κύκλοι διαιρεμένοι μὲ γραμμὴ φέρουσα σταυρὸ (Briquet, 3164).

α' τμήμα: στ. 1-680 καὶ 1074-4111.

Δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης. Παραλείπει τοὺς στ. 175/76, 606, 635, 1134a, 1352a, 1845a, 1854/55, 2079, 2123, 3252, 3386, 3487-91, 3598, 3827, 3885, 4006, 4048, ἐνῶ ἄλλος γραφέας προσθέτει στὴν ὦα τὸν 3386. Ἔχει τοὺς 423 (422bis) καὶ 4045 (4109bis). Σειρὰ στίχων: 525, 524· 1682, 1681. Προσθέτει μετὰ τὸ στ. 2078 *ζωμήρουσι καὶ σάρωτρον ἐκ τῆς αὐτῆς ξυλείας*. Ἐνώνει τοὺς στ. 3884 καὶ 3886 σὲ ἕναν παραλείποντας ἕνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο καὶ τὸν ἐνδιάμεσο στ. 3885. Τοποθετεῖ τὸ στ. 329 μετὰ τὸν 333.

β' τμήμα: στ. 681-1073 καὶ 4112-6620.

Δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης οὔτε τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείπει τοὺς στ. 828, 877-79, 4196a, 4286a, 4291, 4407,

4501, 5214, 5694, 6150, 6311a, 6374, 6470, ἐνῶ ἄλλος γραφέας προσθέτει στὴν ὦα τὸν 4407. Ἔχει τὸν 6314 (6422bis). Ἐνώνει τοὺς 5983/84 σὲ ἕναν παραλείποντας ἕνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο. Προσθέτει νέους στίχους: μετὰ τὸν 4722 *τὸ δένδρον δ' ὠραϊόκομον ἦν τῶν ἐκεῖσε κήπων* καὶ μετὰ τὸ στ. 5758 *ὡς εἴποι τις ἀκάνθινον στρωμνὴν καὶ κεντροφόρον*. Γράφει διαφορετικὰ τὸ στ. 5650 *καὶ λόχμας περιέδραμεν ὁ φόβος καὶ δρυμῶνας*.

Joh. Mercati - Pius Franchi de' Cavalieri, σ. 194/95· P. Canart - V. Peri, σ. 384.

Θ = *Athènes Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη 1217*, δεύτερο μισὸ 13ου αἰ., χαρτῶο, βομβύκινο, ἀκέφαλο, 176 φύλλα, τὸ πρῶτο φύλλο ἔχει ἐκπέσει (18-24 στίχοι στὸ τμήμα ὅπου καταγράφεται ἡ ΧΣ καὶ στὰ φ. 148^ρ-161^ν, ἀπὸ τὸ φ. 162^ρ οἱ στίχοι περισσότεροι, 23-27, ἰδίως στὰ πεζὰ κείμενα), 0,22 × 0,16 χλστ. Τὸ χφ, ὅπως εἶναι σήμερα σταχωμένο, παρουσιάζει διαταραχὴ στὴ σειρὰ τῶν φύλλων, ἀλλὰ καὶ τὸ πρότυπο χφ πρέπει νὰ εἶχε καὶ αὐτὸ ἀταξία στὴ σειρὰ τῶν φύλλων, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ περιεχόμενά του.

Λευκὰ φύλλα 102^ρ, 151^ν, 158^ρ, 177^ρ.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ τοῦ ΚΜ, μεταξὺ ἄλλων ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴ Διόπτρα τοῦ Φιλίππου μονοτρόπου, θεολογικά κείμενα σχετιζόμενα μὲ τὴν ἐκπόρευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διάφορα κείμενα ἄτιτλα καὶ ἀκέφαλα ἀδήλων συγγραφέων.

Ἡ μνεῖα τῆς θεολογικῆς ἀντιρρήσεως πρὸς τὸν πατριάρχη Ἰωάννη ΙΑ' Βέκκο (1275-1282) στὰ φ. 176^ρ-^ν ἀποτελεῖ καὶ ἐνδειξὴ γιὰ τὴ χρονολόγησι τοῦ χφ στὰ τέλη τοῦ 13ου αἰ.

1^ρ-147^ν (ἡ φυλλαριθμηση νεότατη) Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἐκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Γράφεται κατὰ στίχο.

1^ρ ἀπὸ νεότατο χέρι *Κωνστ. τοῦ Μανασσῆ Χρονικὴ Ἱστορία*.

1^ρ καὶ 10^ρ σφραγίδα τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

62^ρ-^ν κείμενο ἀκέφαλο καὶ κολοβό, ἀδήλου συγγραφέα, ἄσχετο μὲ τὴ ΧΣ (ἀστρολογικό): ἀρχή: *...προλαμβάνει τὸν ἥλιον ἡμέρας ὄλας ἰς' (=16(?)). καίτοι ἀμφοτέρων κτισθέντων ὑπὸ θεοῦ καὶ ἐν τῶ αὐτῶ προελθόντων καὶ τὴν τετάρτην δηλονότι τῆς κοσμοποιίας ἡμέραν σὺν τοῖς ἄλλοις ἄστρασι ἅπασιν καὶ αὐτίκα τέλος: ἐφ' ὄλοις ἡ' (=8) ἔτεσιν ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστον ἔτος περιτενουσῶν ἰα' (=11) τούτων ἡμερῶν καὶ τοῦ ἕξ καὶ δεκάτου τετάρτου ἡμέραι πη' (=88) καὶ ἡμίσειαι.*

102^ρ λευκό.

147^ν μετὰ τὸ τέλος τῆς ΧΣ *τέλος σὺν θεῷ ἁγίω*. Ὁ βιβλιοδέτης ἔχει πάρα πολλὰς φορὰς ἀποκόψει τμήματα τῆς ὄνω, τῆς κάτω καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὦας τῶν φύλλων: ὦα, π.χ. 8^ν, 10^ν, 14^ν, 40^ν, 52^ν ἄνω ὦα, π.χ. 14^ρ, 22^ν,

23^v, 27^v, 44^v, 52^v, 60^v, 82^v κάτω ὄα, π.χ. 2^r. Ἡ γραφή τοῦ κειμένου τῆς ΧΣ μὲ πολλές ἀνορθογραφίες καὶ μεταλλαγές εἶναι εὐανάγνωστη (ἴσως ἐγινε κατὰ ὑπαγόρευση). Ἡ πῶς ἐμφανῆς μεταλλαγή τοῦ γραφικοῦ χαρακτήρα παρατηρεῖται στὸ φ. 127^r, ὅπου μετὰ τὸν 7ο στίχο ἡ γραφή συνεχίζει μὲ ἄλλο χαρακτήρα στὰ φ. 127^r, 127^v, 128^r, γιὰ νὰ ἐπανέλθει στοὺς τελευταίους στίχους τοῦ 128^r, ὅπως καὶ στὸ φ. 128^v, περίπου στὸν προηγούμενο γραφικὸ χαρακτήρα. Οἱ γραφεῖς ποὺ ἔγραψαν τὶς παρασελίδες ἔγγραφές, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σημείωση, πιθανῶς κάποιου κτήτορα τοῦ χφ, στὰ φ. 104^v, 105^r καὶ 134^v, εἶναι κατὰ βάση δύο.

Ἡ στάχωση ἐπέφερε διαταραχὴ καὶ στὸ τμήμα τοῦ χφ ποὺ περιέχει τὴ ΧΣ, ἀπὸ τὸ ὅποιο λείπουν ἀρκετὰ φύλλα. Παρουσιάζουμε παρακάτω τὴν εἰκόνα τοῦ κώδικα γιὰ τὴ ΧΣ:

1^r-6^v στ. 39-304, λείπουν οἱ στ. 1-38· 7^r-58^v στ. 391-2604, λείπουν οἱ στ. 305-390· 63^r-70^r στ. 2605-2907· 70^v-73^v (μέχρι τὸ στ. 13 τοῦ χφ) στ. 2936-3062, λείπουν οἱ στ. 2908-35· 73^v (ἀπὸ τὸ στ. 14 τοῦ χφ) - 73^v στ. 3104-11, λείπουν οἱ στ. 3063-3103· 61^r-61^v στ. 3112-49· 74^r-79^v στ. 3150-3414· 59^r-60^v στ. 3415-3501· 80^r-86^v στ. 3502-3817· 88^r-98^v (μέχρι τὸ στ. 18 τοῦ χφ) στ. 3818-4306· 99^v (ἀπὸ τὸ στ. 11 τοῦ χφ) - 106^v (μέχρι τὸ στ. 10 τοῦ χφ) στ. 4307-4583· 98^v (ἀπὸ τὸ στ. 19 τοῦ χφ) - 99^v (μέχρι τὸ στ. 10 τοῦ χφ) στ. 4584-4623· 106^v (ἀπὸ τὸ στ. 11 τοῦ χφ) - 118^v στ. 4624-5160· 87^r-87^v στ. 5161-5208· 119^r-124^v στ. 5209-5478· 125^r-144^v στ. 5526-6405, λείπουν οἱ στ. 5479-5525· 145^r-145^v στ. 6450-93, λείπουν οἱ στ. 6406-49· 146^r-147^v στ. 6541-6620, λείπουν οἱ στ. 6494-6540.

Παράτιτλοι, π.χ.: 8^v *πὼς ἐκλήθη ὁ τόπος Βαβυλῶν*· 112^v *βασιλεία Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου*· 117^v *Βασιλεὺς ὁ Μακεδὼν ἔτη ιθ'*· 131^r *βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ ἔτη ε'*· *ἡμισυ*· 131^v *βασιλεία Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου καὶ Κωνσταντίνου ἔτη κγ'*· 146^r *ἔτη γ'* *βασιλεία Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου*.

Σχόλια, π.χ.:

8^v *ἴστέον ὅτι πρῶτοι κατήρξαντο τοῦ βασιλεύεσθαι (καὶ) τοῦ φορολογεῖσθαι οἱ Αἰγύπτιοι*· 43^r *γίνονται οὖν τὰ πάντα ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔτη ρθ'* *κατὰ πᾶσαν ἀκριβίαν*. Μετὰ τὸ φ. 86 δὲ γράφονται ἄλλα σχόλια.

γνωμικόν, π.χ.: 6^r, στ. 263, 265· 72^v, στ. 3014, 3024· 92^v, στ. 4036· 121^r, στ. 5309· *ἄρα*, π.χ.: 3^r, στ. 134· 42^r, στ. 1897· 49^r, στ. 2184· 51^r, στ. 2276· *σημείωσαι*, π.χ.: 35^r, στ. 1592· 51^v, στ. 2319· 63^r, στ. 2622.

ὑπ(στί)παισις, στὴν πλευρικὴ ὄα, π.χ.: 55^v, στ. 2461· 60^r, στ. 3473· 63^r, 2617· 77^r, στ. 3293· 89^v, στ. 3891· 92^v, στ. 4032· 104^v, στ. 4496· 117^r, στ. 5084· 139^v, στ. 6181· λίγες φορές στὴν ἄνω ὄα, π.χ.: 93^v, στ. 4061· 99^v, στ. 4614· 111^v, στ. 4833· ἀκόμα στὴν πλευρικὴ ὄα σὲ πολὺ πιθανὸ συνδυασμὸ μὲ τὸ *ἄρα*, π.χ.: 19^r, στ. 921-25· 64^r, στ. 2656-59· 65^r, στ. 2699-2704· 66^v, στ. 2760-65· 143^v, στ. 6355-57· μὲ τὸ *γνωμικόν*, π.χ.: 67^v, στ. 2799-2802· 89^v, στ. 3890/91· μὲ παράτιτλο, π.χ.: 37^v, στ. 1696/97 *περὶ Βροῦτου*. Βλ. Lampsidis, Ein unbekanntes Vocabulum marginale, JÖB (1995).

Στὰ φ. 104^v καὶ 105^r στὴν κάτω ὄα γράφεται ἀνάστροφα σὲ ὄλο τὸ μήκος *ἴ ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ κυρίας (γράφει κυρίας) καὶ ἀληθοῦς ὑπερευλογημένης ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας...* Τὸ ἴδιο περίπου κείμενο καὶ στὸ φ. 134^v πλευρικῶς στὴν ὄα μέχρι καὶ τὴ λέξη *ἀειπαρθένου*.

Διορθώσεις: 1^v, στ. 63 ἄνω ὄα *τεργάτης ἀντὶ παντοκράτωρ* τοῦ κειμένου· 15^r ἀντὶ γιὰ τὸν 732 ποὺ παραλείπεται στὸ κείμενο γράφεται στὴν ὄα *ἄσον τῆς γῆς τῆς Ἀσ[ιάτι]δος τὴν ὄψιν συ[γκαλύψαι]*· 75^v, ὁ στ. 3234 ποὺ γράφεται δύο φορές στὸ κείμενο διαγράφεται μὲ εὐθεία γραμμὴ· 79^v, στὴν ἄνω ὄα γράφεται ὁ στ. 3392, ἂν καὶ εἶναι γραμμένος στὸ κείμενο· 103^r, στὴν κάτω ὄα γράφεται *λέκτρας, κοίτην, κραββατίαν*, ἐπεξηγήση τῆς λέξεως *λέκτρον, λέκτρα*, ποὺ συναντᾶται ὁμως στὸ στ. 4348 τοῦ φ. 100^v· 143^r, οἱ στ. 6327/28 τοῦ κειμένου, ποὺ γράφτηκαν καὶ πάλι μετὰ τὸ στ. 6328, διαγράφονται μὲ εὐθεία γραμμὴ.

Γραφεῖς παράτιτλων καὶ σχολίων. Ἀπὸ τὸ γραφικὸ χαρακτήρα τῶν κειμένων ποὺ γράφονται στὰ περιθώρια τῶν σελίδων διαπιστώνουμε ὅτι:

1) Ἐνας γραφέας ἔγραψε τὰ σχόλια, π.χ. στὰ φ. 40^v, 41^r.

2) Ἐνας ἄλλος γραφέας, τοῦ ὁποῦ ἡ γραφίδα εἶναι λεπτὴ καὶ ὁ ὁποῖος πλησιάζει μερικὲς φορές τὸ γραφικὸ χαρακτήρα τοῦ γραφέα τοῦ κειμένου, ἔγραψε τοὺς παράτιτλους, π.χ. στὰ φ. (μὲ μαῦρα στοιχεῖα τὰ φύλλα στὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος παράτιτλος ἔχει γραφῆ δύο φορές, ἀπὸ τὸ γραφέα μας καὶ ἀπὸ ἕναν ἄλλον) 7^r, 8^v, 13^r, 32^r, 35^v, 36^v, 37^v, 39^r, 40^r, 46^r, 50^r, 50^v, 59^r, 66^r, 71^r, 73^v, 75^r, 76^r, 85^r, 86^v, 88^r, 100^r, 106^r, 112^v, 117^v, 120^v, 121^v, 125^v, 131^r, 135^r, 135^v, 139^r, 140^v, 142^r, 142^v, 144^v, 146^r.

3) Τρίτος γραφέας, τοῦ ὁποῦ ἡ γραφίδα εἶναι πεπλατυσμένη, γράφει παράτιτλους, π.χ. (μὲ μαῦρα στοιχεῖα τὰ φύλλα στὰ ὁποῖα οἱ παράτιτλοι εἶναι ὅμοιοι μὲ τοῦ δευτέρου γραφέα: σχεδὸν ὅλα τὰ παραδείγματα ἀνήκουν στὴν κατηγορία αὐτῆ) 35^v, 36^v, 37^v, 40^r, 50^v, 60^r, 63^r, 66^r, 73^v, 75^r, 76^r, 86^v, 88^r, 106^r, 112^v, 117^v, 120^v, 121^r, 121^v, 125^v, 131^r, 135^r, 135^v, 139^r, 140^v, 142^r, 142^v, 144^v, 146^r. Ὁ γραφέας αὐτός, ἀπὸ τὸ φ. 117^v καὶ ὕστερα, πολλές φορές γράφει καὶ τὰ χρόνια βασιλείας τοῦ ἡγεμόνα, π.χ. 117^v, 120^v, 131^r, 131^v, 135^r, 135^v, 142^v, 144^v, 146^r. Ὁ ἴδιος μερικὲς φορές συμπληρώνει τὰ γραφόμενα ἀπὸ τὸ γραφέα 2 γιὰ τὰ χρόνια βασιλείας τῶν ἡγεμόνων, π.χ. 55^r, στὸν παράτιτλο *βασιλεία Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ*, ποὺ ἔγραψε ὁ γραφέας 2, προσθέτει *ἔτη μβ' μήνας β'*. Ὁ γραφέας 3 εἶναι μεταγενέστερος λοιπὸν τοῦ γραφέα 2. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ φ. 50^v, ὅπου ἐπάνω

καὶ κάτω ἀπὸ τὸν παράτιτλο, γραμμὲν ἀπὸ τὸ γράφει 2, γράφεται ἀπὸ τὸ γράφει 3 τὸ ἴδιο κείμενο. Ἡ διπλὴ γραφὴ τῶν ἰδίων τίτλων ὀφείλεται ἴσως στὴ χρησιμοποίησιν διαφορετικοῦ χρώματος μελάνης ἀπὸ τὸ γράφει 3.

Δὲν ἔχει τοὺς χρονολ. στίχους τῆς ἐκδ. Βόννης οὔτε τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείπει τοὺς στ. 255, 480, 559, 606, 732, 994, 1010, 1055, 1134a, 1153, 1178, 1220, 1352a, 1357, 1402, 1416, 1473, 1681, 1824, 1845a, 1852, 1854/55, 1933, 2056, 2079, 2100, 2157, 2228, 2244, 2314, 2364, 2384, 2408, 2536, 2764, 2776, 2849, 3133, 3212, 3215, 3217/18, 3233, 3252, 3286, 3386, 3606, 3719, 3758, 4006, 4048, 4108, 4196a, 4228, 4281, 4286, 4612, 4689, 4706, 4740, 4830, 4848, 4961, 5125, 5158, 5168, 5279, 5288, 5417, 5687, 5695, 5796, 5841, 5974/75, 6311a, 6464, 6555, 6571. Ἔχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis) καὶ 6314 (6422bis), ἐνῶ ἄλλος γραφέας γράφει στὴν ὡα τοὺς 1852, 2157, 5168, 5687, 6571. Σειρὰ στίχων 3366/65, 5363/62, 6167/66. Γράφονται διαφορετικὰ οἱ στ. 732 ὅσον τῆς γῆς τῆς Ἀσι[ατι]δος τὴν ὄψιν συ[γκαλύφαι]· 4293 ὡς Ἰσραήλ ὁ Φαραὼ ἐξέθρεψεν ἐκεῖνος· 4308 τί τοῦτο κραταῖε δεσπότα τῶν ἀπάντων· 4450 μετὰ θυμοῦ διχάζουσα καὶ τέμνουσα ρομφαία. Παραλείποντας ἓνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο ἐνώνει σὲ ἓναν τοὺς στ. 170/71, 1863/64, 4352/53. Ὁ στ. 3234 γράφεται δύο φορές.

Ι. Σακκελίον καὶ Α. Σακκελίον, Κατάλογος χειρογράφων· βλ. καὶ Λαμψίδη, Ἀθηναϊκοὶ κώδικες.

J = *Jérusalem Bibl. Patr.* 65, τέλος 15ου/ἀρχὴς 16ου αἰ., χαρτῶο, 170 φύλλα (1^ρ-88^ν ἀνὰ σελίδα στίχοι 27-30· 1^ρ στ. 30· 9^ν στ. 28+4, ποὺ γράφονται πέρα ἀπὸ τὸν καθορισμένον ἀριθμὸν στίχων· 47^ν στ. 25· 88^ν, τέλος ΧΣ, στ. 13), 197 × 145 χλστ.· τὰ φ. 145-148 καὶ 167 ἄγραφα. Ἔχουν ἐκπέσει 10-11 φύλλα.

Σειρὰ φύλλων : Πρὶν ἀπὸ τὸ σημερινὸ φ. 1 πρέπει νὰ ὑπῆρχε ἓνα ἀκόμα φύλλο μετὰ τὸν τίτλο τῆς ΧΣ. 1^ρ-21^ρ στ. 1-1364· 21^ν-33^ν στ. 1365-2266 (λείπουν οἱ στ. 2267-2334)· 34^ρ-39^ρ στ. 2335-2753 (λείπουν οἱ στ. 2754-2902b)· 42^ν στ. 2903-39· 42^ρ στ. 2940-76· 41^ν στ. 2977-3014· 41^ρ στ. 3015-53 (λείπουν οἱ στ. 3054-3198)· 40^ν στ. 3199-3234· 40^ρ 3235-68· 49^ρ-ν στ. 3269-3343 (λείπουν οἱ στ. 3344-3497)· 43^ρ-48^ρ στ. 3498-3901· 50^ρ-ν στ. 3902-75 (λείπουν οἱ στ. 3976-4045)· 51^ρ-64^ν στ. 4046-4964 (λείπουν οἱ στ. 4965-5031)· 65^ρ-88^ν στ. 5032-6620.

Μετὰ τὸ φ. 39^ν ἐξαιτίας τῆς ἐσφαλμένης σταχώσεως ἀκολουθοῦν ἀναστροφὰ τρία φύλλα. Ἡ σωστὴ σειρὰ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι : α^ρ (42^ν) μετὰ τοὺς στ. 2903-39, β^ν (42^ρ) μετὰ τοὺς στ. 2940-76, γ^ρ (41^ν) μετὰ τοὺς στ. 2977-3014,

δ^ν (41^ρ) μετὰ τοὺς στ. 3015-53 (ὕστερα ἔχουν ἐκπέσει δύο φύλλα), ε^ρ (40^ν) μετὰ τοὺς στ. 3199-3234 καὶ ζ^ν (40^ρ) μετὰ τοὺς στ. 3235-68.

Διακόσμηση : Στὸ φ. 1^ρ ἰχνογραφεῖται μετὰ πολλὴ ἐπιμέλεια ὁ συγγραφέας ὄρθιος μετὰ τὸ κεφάλι στραμμένον πρὸς τὰ πάνω καὶ μετὰ τὰ χέρια νὰ τείνουν πρὸς τὰ πάνω, ἐνῶ στὸ ἓνα κρατεῖ ἓνα εἰλητάριο. Ἡ στάσις καὶ ἡ κίνησις δηλώνουν τὴν προσφορά τοῦ ἔργου σὲ πρόσωπο ποῦ, ἂν καὶ δὲ φαίνεται, πρέπει νὰ βρῖσκεται σὲ θέση ὑψηλότερη ἀπὸ τὸν ἴδιο.

Διακόσμηση σὲ ἀρκετὰ κεφαλαῖα ἀρχικὰ γράμματα, π.χ. στὸ Α (11^ρ, 12^ρ, 51^ρ, 54^ρ, 69^ρ, 78^ν, 79^ρ, 80^ν), στὸ Ε (29^ν), στὸ Ο (19^ν, 58^ν, 76^ρ, 79^ν), στὸ Τ (58^ρ, 60^ν, 63^ν, ὅπου στὴν ὡα διακόσμηση μετὰ κλάδο ἀναστραμμένον, 68^ν), στὸ Ω (20^ρ, 52^ρ, 85^ρ). Στὸ φ. 3^ρ στὴν ἐξωτερικὴ ὡα τῶν στ. 105-112 εἰκονίζονται τὰ σύμβολα τῶν πλανητῶν. Στὸ φ. 58^ν παράτιτλος *ἱστορία τοῦ κάστορος* μετὰ φυτικὸν διάκοσμον. Στὸ φ. 73^ν ἀπεικονίζεται ζωγραφισμένη ταινία, ὅπου γράφεται ὁ παράτιτλος *ἔπαινος εἰς τὸν Τσιμισκῆν*. Τὴν ταινία κρατεῖ ἓνα χέρι. Στὸ φ. 80^ν στὴν ὡα, κάτω ἀπὸ τὴν λέξιν *γνωμικόν*, διακόσμηση ἀπὸ ἀναστραμμένον κλάδο.

Τὰ φ. 1^ρ-9^ν προστέθηκαν πιθανῶς στὸ ἀκέφαλο τότε χφ 10^ρ κέξ., ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν διαφορετικὴν γραφὴν καὶ ἀπὸ τὸν τρόπο γραφῆς τῆς ΧΣ. Στὰ πρῶτα ἐννέα φύλλα τὸ κείμενον γράφεται κατὰ στίχο, ἐνῶ ἀπὸ τὸ φ. 10 καὶ μετὰ γράφεται καταλογάδην. Γιὰ νὰ συμβιβασθοῦν οἱ στίχοι τοῦ φ. 9^ν πρὸς ἐκεῖνο τοῦ φ. 10^ρ προστέθηκαν στὸ τέλος τοῦ φ. 9^ν, ποῦ εἶχε 28 στίχους ὅπως τὰ περισσότερα προηγούμενα φύλλα, ἄλλοι 6 στίχοι τῆς ΧΣ, ποὺ γράφονται καταλογάδην σὲ τέσσαρις γραμμῆς. Ὁ γραφέας, ἂν καὶ καλλιγράφος, πότε πότε ἀνορθογραφεῖ, π.χ. στ. 6372 ἢ *προσαίνοντες*.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ΧΣ τοῦ ΚΜ, μετὰξὺ ἄλλων Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ περὶ τῶν αἱρέσεων, τὸ σύντομον χρονολογικὸν τοῦ πατριάρχου Νικηφόρου καὶ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν χρονολογίαν τοῦ Λέοντος Γραμματικοῦ.

1^ρ-88^ν *Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις χρονικὴ διὰ πολιτικῶν στίχων* (ἐκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Ὁ τίτλος αὐτὸς δὲν εἶναι γραμμένος στὸ φ. 1^ρ καὶ φαίνεται ὅτι τὸν ἔγραψε ὁ καταλογγράφος στὸν κατάλογο τῶν χειρογράφων.

1^ρ στὴν κάτω δεξιὰ γωνία σφραγίδα· στὸ μέσο τῆς οἰκόσημο ποῦ στὴν κορυφὴ ἔχει πατριαρχικὴν μίτρα καὶ στὸ ἐξωτερικὸν περιθώριον γράμματα δυσανάγνωστα, ἀνάμεσα στὰ ὅποια ἀναφαίνονται *ηκη* (πιθανὸν *βιβλιοθήκη*). Στὴν ἄνω ὡα κόσμημα ἀπὸ κλάδο πλευρικὰ τοποθετημένον.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ΧΣ στὸ φ. 88^ν *τὸ παρῶν βιβλίον μου το ἔδωκεν ἡ θέκλα τοῦ μακαριτοῦ λουπούλου ἡ γαμετὴ δια συνδρομῆν καὶ κόπον πολλῶν καμου γαβρηλ... μοναχοῦ ρακενδήτου.*

Σχόλια - παράτιτλοι φ. 1-9^v γραμμένοι στην ὡα' σχόλια, π.χ.: 9^f *ιστέον ὅτι Αἰγύπτιοι πρῶτοι κατήρξαντες (γρ. κατήρξαντο) βασιλείας καὶ τῆς φόρολογίας* παράτιτλοι, π.χ.: 5^f *ὅτι τῆ ἑκτῆ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον* 6^f *συμβουλὴ τοῦ ὄφραως* 7^f πρὶν ἀπὸ τὸ στ. 358 στὸ χῶρο τοῦ κειμένου φθόνου *Καὶν πρὸς Ἀβελ* 7^v *κατασκευὴ τῆς κιβωτοῦ*.

10^f κέξ. σχόλια, π.χ.: 12^f *ὄρα ἐρμηνεῖαν παρὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου* 23^f, μετὰ τὸ στ. 1474 μέσα στὸ κείμενο *ἀρχὴν ὡδε λέγε τῶν κατὰ τὴν Ρώμην* καὶ στὴν ὡα *τέλος τῆς κατὰ τὴν Τροίαν διηγῆσεως* 25^f στὴν ὡα σχόλιο γιὰ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορες Λέοντα τὸ Θράκα καὶ Μαρκιανό, χωρὶς νὰ ὑπάρχει μνεία τους στὸ φύλλο αὐτό· παράτιτλοι, π.χ.: 10^v *βασιλεία Σαρδαναπέδων τῶν Ἀσσυρίων* 18^v *κάλλος Ἑλένης ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος* 25^v στὴν ὡα *ἀρχηγετεία ὑπάτων* 27^f ὡς ἐπίτιτλος τοῦ κειμένου *Γάιος Ἰούλιος καίσαρ πρῶτος ἐν Ρώμῃ* καὶ στὸ ἴδιο φύλλο μετὰ τὸ στ. 1778 ἐπίτιτλος *βασιλεία Γαῖον Ἰουλίον ἔτη δ' μῆνας ἑπτὰ*. Ἐφεξῆς ἡ χρονογραφικὴ μνεία τῶν ἡγεμόνων γράφεται μέσα στὸ κείμενο ἀνάμεσα στοὺς στίχους ἐκτὸς ἀπὸ λίγες ἐξαιρέσεις, ὅπως στὸ 34^f *βασιλεία Ἰουλιανοῦ ἔτη β' καὶ μῆνας ζ'* 46^v *βασιλεία Κωνσταντος ἔτη ἑπτὰ* 58^f *Σταυράκιος ὁ υἱὸς Νικηφόρου ἐβασίλευσεν ἔτος ἐν μῆνας δύο* 60^v *ἀποστασία τοῦ Θωμᾶ* 71^v *βασιλεία Ρωμανοῦ τοῦ Λακατηροῦ ἔτη κς'*. Πολὺ λίγα σχόλια ἐκτὸς ἀπὸ τίς λέξεις *γνωμζόν, σημείωσαι, ὄρα*.

γνωμζόν, π.χ.: 5^v, στ. 272· 37^v, 39^f, 48^v· *ὄρα*, π.χ.: 29^f, στ. 1944· *σημείωσαι*, π.χ.: 8^f, στ. 837· 10^f, στ. 548· 15^v, στ. 966· 20^f, στ. 1270· *ὄρα*, π.χ.: 29^f· *σημείωσαι ὄρα*, π.χ.: 49^v, στ. 3310· *σημείωσαι ὄρα θαῦμα*, π.χ.: 24^f, στ. 1542· *ὄραϊον*, π.χ.: 1^v, στ. 69· 29^f, στ. 1964· 30^f, στ. 2013.

Διορθώσεις, ἐξηγήσεις στὴν ὡα: 23^f, στ. 1482 *ἐξερευθείας ἀντὶ ἐξ Ἰταλίας τοῦ κειμένου*· 25^f *ἐδχόμενος — πράγματα τῆς πόλεως* τμήμα τῶν στ. 1630/31 ποὺ παραλείφθηκαν στὸ κείμενο· 61^v ἐξήγηση τῆς λέξεως *κνάθος* στὸ στ. 4758 *κνάθος, ἀντλητή[ριον] μικρὸν παντὸς ῥοῦ, ἢ κοχλιαρίου τὸ μικροῦ γεύματος ..νωθω τὸν πίθον ὄλον, τὰ δύο τμήματα τῆς ἐξηγήσεως γράφονται ἐπάνω καὶ κάτω ἀπὸ τὴ βραχυγραφομένη λέξη *σημ(είωσαι)**· 63^v στὴ διακόσμηση τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου γράμματος Τ με ἀναστραμμένο κλάδο περιπλέκονται καὶ βραχυγραμμένες λέξεις, ὅπως εἰς τὸ τέλος τοῦ *κν... αὐτοῦ Μιχαὴλ βασιλεία... φύλλ... κς'*.

Δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καθὼς καὶ τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείπει τοὺς στ. 259-61, 330, 441/42, 902, 1004, 1134a, 1152, 1257, 1352a, 1585/86, 1681, 1754, 1845a, 1902, 2015, 2079, 2402, 2466, 2532, 2679/80, 2732, 3012, 3526, 3700, 3760, 3768, 3834, 3963, 4158, 4196a, 4286a, 4689, 4900, 4926, 4961, 5279, 5654, 5695, 5796, 5884, 6154, 6311a, 6555. Ἔχει τοὺς στ. 423 (422bis) καὶ 6314 (6422bis). Ἄλλος γραφέας προσθέτει στὴν ὡα τὸ στ. 1754. Σειρὰ στίχων: 986, 985· 1163, 1162· 1819, 1817, 1818· 3270, 3271, 3269· 5363, 5362· 6167, 6166. Παραλείποντας ἓνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο συνενώνει σὲ ἓναν τοὺς στ. 1302/03, 1630/31 (ἄλλος γραφέας γράφει σὲ ἓνα στίχο στὴν ὡα τὰ παραλειπόμενα ἡμιστί-

χια), 2014/16 (παραλείπει τὸ στ. 2015), 2209/10, 2419/20, 2465/67 (παραλείπει τὸ στ. 2466) καὶ 6162/63. Ἔχει πρόσθετο στίχο μετὰ τὸ στ. 6027 (*συνέτριβε κατὰ πολὴν εἰς τέλος φονευθῆναι*), κοινὸ μετὰ τὸ Τ καὶ μετὰ τὸ Barber. 41, μετὰ τὸ στ. 26 *ἀρχὴν ἐνταῦθα μάνθανε παραγωγῆς τοῦ χρόνου* καὶ μετὰ τὸν 5349 *μήτε πνευμάτων προσβολὰς ὑπενεργεῖν ἰσχύον*. Γράφει διαφορετικὰ τὸ στ. 1680 *ἐντεῦθεν Καπετώλιον ὁ τόπος ἀνομάσθη*. Οἱ στ. 1456, 1578 καὶ 4484-86 ποὺ γράφονται γιὰ δευτέρη φορὰ διαγράφονται.

A. I. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη.

K = *Κύριος Bibl. Arch. 10*, 14ος αἰ., χαρτῶο, 234 φύλλα (18 στ. ἀνὰ σελίδα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φύλλα ὅπου ὁ γραφέας γράφει πρόσθετα σχόλια, ὅπως: 117^v στ. 5, ποὺ περιορίζονται στὰ τρία τέταρτα περίπου τοῦ χώρου ποὺ θὰ καταλάμβαναν κανονικὰ ἀφήνοντας τὸ ὑπόλοιπο [ἀριστερὸ τμήμα] κενὸ [ἴσως γιὰ μικρογραφία;] 119^f στ. 14· 121^f στ. 6· 157^f στ. 17· 170^f στ. 13 καὶ 119^v στ. 19· στὸ φ. 2^f, ὅπου ἡ ἀρχὴ τῆς ΧΣ, μετὰ τὸ κόσμημα καὶ τὸν τίτλο [9 στ.] γράφονται 5 στ., στὸ 233^f, τελευταῖο φύλλο τῆς ΧΣ, γράφονται οἱ 15 τελευταῖοι στίχοι τῆς χρονογραφίας), 216 × 157 χλστ.

Κατὰ τὴν ἀρίθμηση τῶν φύλλων με ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς ὁ ἀριθμὸς 187 ἔχει γραφεῖ δύο φορὲς (ἀριθμοῦμε τὸ δεύτερο φύλλο 187 ὡς 187A). Ἔτσι τὸ φ. 187A εἶναι στὴν πραγματικότητα τὸ 188.

Ἀρίθμηση κατὰ τετράδια με ἑλληνικοὺς ἀριθμοὺς, ἐπάνω δεξιὰ στὸ ἀρχικὸ καὶ κάτω δεξιὰ στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ τετραδίου. Τὸ πρῶτο τετράδιο ἔχει 4 φύλλα, τὸ τελευταῖο 6 καὶ τὰ ἄλλα τετράδια ἔχουν κανονικὰ 8 φύλλα. Γράφουμε ὅσους ἀριθμοὺς διακρίνουμε χωρὶς ἀμφιβολία στὶς φωτογραφίες τοῦ χφ:

α' 1^r β' 5^r γ' 13^r (12^v β') δ' 21^r ζ' 37^r (36^v ε') ζ' 45^r (44^v ς') η' 53^r (52^v ζ') ια' 77^r (92^v ιβ') ιδ' 101^r (100^v ιγ') ιε' 109^r (108^v ιδ') ις' 117^r (116^v ιε') ις' 125^r (124^v ις') ιη' 133^r (132^v ις') ιθ' 141^r (140^v ιη') κ' 149^r (148^v ιθ') κα' 157^r (156^v κ') κβ' 165^r (164^v κα') κγ' 173^r (172^v κβ') κδ' 181^r (180^v κγ') κε' 188^r (187^v κδ') κς' 196^r (195^v κε') κς' 204^r (203^v κς') κθ' 220^r (227^v κθ').

Στάχωση: ξύλο ἐπικαλυμμένο με δέρμα σὲ καλὴ κατάσταση.

Περιέχει:

1^r *Ὅτι ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις*. Τροπάριο λίγο παραλλαγμένο (Τριώδιον ε' Κυριακῆ Νηστεϊῶν).

1^v *Περὶ τοῦ πῶς δεῖ τὸν Ἑβραῖον ὁμῶσαι*. ἀρχή: *Ὁ μέλλον Ἰουδαῖος ὁμῶσαι τέλος: ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ...* Κάτω ἀπὸ τὸ κείμενο ἀνορθόγραφη σημείωση κτήτορος: *ἐτοῦτο τὸ βιβλίον ημε του αγίου*

ηρακλιδίου κε ωπης τοαποξενόσι ναεχη το αναθεμ...· στά φ. 231^v - 232^r, κατά μήκος τῆς ἄνω ὥας, ὁ ἴδιος γράφει *αγιε καθιγούμενε του αγιου ηρακλιδιου αγιε καθιγουμενε αγιου ηρακλιδιου*.

2^r Ἐπίτιτλο κόσμημα. Πάνω ἀπὸ τὸ κόσμημα αὐτὸ *ἀλεξαντρο[ος] και ὄος με...* Κάτω ἀπὸ τὸ κόσμημα καὶ πάνω ἀπὸ τὸν τίτλο δυσανάγνωστες λέξεις.

2^r-233^r Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνόψις Χρονικῆ (ἐκδ. I. Bekker, σ. 3-286).

Τίτλος: *Τοῦ μακαριωτάτου φιλοσόφου κῦρ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ σύναψις χρονικῆ διὰ στίχων ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη καὶ διήκουσα μέχρι τῆς βασιλείας κυροῦ Νικηφόρου Βοτανιάτου. Προσίμων εἰς τὴν σεβαστοκρατορίσαν κυρὰν Εἰρήνην τὴν νύμφην τοῦ βασιλέως*. Οἱ στίχοι γράφονται καταλογάδην.

234^r μετὰ τὸ τέλος τῆς ΧΣ *δόξα σοι ὁ θεὸς ἔνεκα πάντων κόριε δόξα σοι*. Δῶρον θεοῦ καὶ πόνος κλήμη. Ὁ γραφέας Κλήμης δὲ φαίνεται νὰ ἦταν ἐγκρατῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Τὰ πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα τὸν μέμφονται.

Λείπουν οἱ στ. 62-84, 6441-68. Τὰ σχετικὰ δύο φύλλα χάθηκαν ὕστερα ἀπὸ τὸ 1545. Τότε ὁ γραφέας Ἱερώνυμος Τραγουδιστῆς ἀντέγραψε στὴν Κύπρο ἀπὸ τὸ Κ τὸ Paris. gr. 1770 (βλ. Λαμπιδῆ, Ἐπώνυμοι γραφεῖς, σ. 49-51. Eine cypriotische Handschrift, σ. 121-24), ὅπου οἱ στίχοι ὑπάρχουν. Ἡ ἔλλειψη αὐτῶν τῶν στίχων δὲ σημειώνεται καὶ στὰ χφφ Monac. gr. 189 (ἔτος 1558) καὶ Vat. Palat. 397, τὰ ὁποῖα ἐπίσης ἀντέγραψε στὴν Εὐρώπη ὁ Ἱερώνυμος Τραγουδιστῆς με πρότυπο τὸ Paris. gr. 1770.

Μετὰ τὸ στ. 6174 ἀκολουθοῦν οἱ στ. 6221 κέξ., μετὰ τὸν 6268 οἱ 6175 κέξ., μετὰ τὸν 6220 οἱ 6269 κέξ. καὶ μετὰ τὸν 6440 ἀκολουθεῖ ὁ 6469. Στις τρεῖς πρῶτες περιπτώσεις τὸ σφάλμα δὲν παρουσιάζεται στὸ τέλος τῆς γραμμῆς σελίδας ἢ τοῦ φύλλου, ἐνῶ στὴν τέταρτη περίπτωση, πιθανόν, ἐπειδὴ τὸ σφάλμα συμπίπτει μετὰ τὸ τέλος τοῦ φύλλου, λείπει ἓνα φύλλο.

Τὰ σχόλια καὶ οἱ ἐπίτιτλοι γράφονται στὴν ἄνω, κάτω καὶ πλευρικῆ ὡς, μερικὲς φορές ὁμοῦ καὶ μέσα στὸ κείμενο ἀνάμεσα στοὺς στίχους· παράτιτλοι, π.χ.: 6^r ἀνάμεσα στοὺς στίχους *περὶ τῶν ἐπὶ πλανητῶν* 44^v ἄνω ὡς *σύναξις Ἑλλήνων κατὰ Τρωῶν* 58^r κάτω ὡς *περὶ βασιλείας Ρωμύλου πρώτου κτίσαντος Ρώμην καὶ βασιλεύσαντος ἐν αὐτῇ* 62^r ἀνάμεσα στοὺς στίχους *τε ἀυτοκράτορες Ρώμης μέχρι Γαῖου Καίσαρος* 76^r κάτω ὡς *βασιλεία Τραϊανοῦ χρον. ιθ' καὶ μῆνας ε', ἡμέρας ιη'*, ὅλα τὰ ἔτη ξη' 108^v ἄνω ὡς *βασιλεία Ἰουστίνου ἔτη ιε' μῆνας ιδ'*· σχόλια, π.χ.: 19^v ἄνω ὡς *ιστέον διὰ Αἰγύπτου ἠρξάντο βασιλείας καὶ φορολογίας* 73^r κάτω ὡς *ὡ δὲ τῆς ζημίας Ἱερουσαλήμ* 106^r, στ. 2993 στὴν ὡς *αἱ θαῦμα* 187^r στὴν ὡς *κάθετα* στοὺς στ. 5251-56 *αἱ αἱ αἱ αἱ* 204^r στὴν ὡς, στ. 5772 *φρέξον ἤλιε* 212^v στὴν ὡς, στ. 6017 *δικάζει κύριος ὄδε* 225^v ἀνάμεσα στοὺς στίχους *βαβαὶ τοῦ βίου τὸ παίγιον*.

γνωμικόν, π.χ.: 12^r, στ. 272· 95^r, στ. 2665· *γνωμικὸν ὠραῖον*, π.χ.: 99^r, στ. 2793· *σημείωσαι*, π.χ.: 90^r, στ. 2511· 126^v, στ. 3530· *ὠραῖον*, π.χ.: 101^v, στ. 2859.

Διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις: 57^r, στ. 1603 στὴν ὡς *ἦτοι* γιὰ τὴν ἴδια λέξη τοῦ κειμένου, ποὺ ἔχει διορθωθεῖ καὶ εἶναι δυσδιάκριτη· 91^r στὴν ὡς ὁ στ. 2546 ποὺ παραλείπεται στὸ κείμενο· 92^v στὴν ὡς ὁ στ. 2594 ποὺ παραλείπεται στὸ κείμενο· 93^r μέσα στὸ κείμενο στὸ στ. 2608 ἐπάνω ἀπὸ τὶς λέξεις *βούλεται τὸ γράφεται τὸ πᾶν καί* 99^r, στ. 2784 ἐπάνω ἀπὸ τὶς λέξεις *ἐπὶ ψηλοῦ* τοῦ κειμένου γράφεται *ἐφ' ὃ* 107^r, στ. 3007 ἐπάνω ἀπὸ τὶς λέξεις *συνοχῆς καρδίας* τοῦ κειμένου γράφεται *ἐξόλης τῆς καρδίας*· 117^r στὴν ὡς *κακε χεσ* ὡς διόρθωση τῆς λέξεως στὸ στ. 3288 τοῦ κειμένου *κακεντρέες*· 128^r στὴν ὡς ὁ στ. 3566 ποὺ παραλείπεται στὸ κείμενο· 130^r στὴν ὡς *νόπλους* ἀντὶ *ἐνόλους* στὸ στ. 3636 τοῦ κειμένου· 190^v στὴν ὡς ὁ στ. 5382 ποὺ παραλείπεται στὸ κείμενο.

Τὰ σχόλια εἶναι ἀποχρωματισμένα, πολλὲς φορές δυσδιάκριτα, καὶ μερικὲς φορές ὁ βιβλιοδότης τὰ ἔχει ἀκρωτηριάσει. Στους παράτιτλους ἡ μνεῖα τοῦ χρόνου τῆς ἡγεμονίας εἶναι σπάνια. Ἀρχίζει στὸ φ. 76^r μετὰ τὴν ἀναγραφή γιὰ τὸ Ρωμαῖο αὐτοκράτορα Τραϊανό. Τοὺς παράτιτλους αὐτοὺς φαίνεται νὰ ἔχει γράψει ἄλλος γραφέας μεταγενέστερος ἐκείνου ποὺ ἔγραψε παρόμοιους παράτιτλους χωρὶς χρόνια ἡγεμονίας.

Τὰ κεφαλαῖα γράμματα γράφονται με κόκκινο μελάνι, τὸ ἴδιο καὶ οἱ παράτιτλοι καὶ οἱ συμπληρώσεις μετὰ τὸ φ. 76^v.

Δὲν ἔχει τοὺς χρονολ. στίχους τῆς ἐκδ. Βόννης οὔτε τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείπει τοὺς 164, 327, 480, 546, 590, 606, 635, 1134a, 1139, 1152, 1161, 1197, 1257, 1352a, 1416, 1419, 1429, 1749, 1845a, 1945, 2006, 2079, 2381, 2546, 2594, 2689, 2938, 3012, 3024, 3068, 3106, 3365, 3369, 3372, 3386, 3566, 3598, 3892-96, 3963, 3971, 4196a, 4228, 4286a, 4403, 4431, 4501, 4519, 4528, 4689, 4898, 5207, 5279, 5382, 5695, 5796, 5999, 6041, 6238/39, 6311a, 6362, 6494, 6590. Ἔχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis). Σειρὰ στίχων: 119, 118· 755, 756, 754, 754bis· 4961, 4960· 5363, 5362· 5912, 5911· 6167, 6166· 6420, 6419. Παραλείποντας ἓνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο ἐνώνει τοὺς 610/11, 1311/12, 1591/92, 2038/39, 3362/63, 5183/84, 5780/81 καθὼς καὶ τοὺς στ. 6493/95 (παραλείπεται ὁ 6494). Ἄλλος γραφέας γράφει στὴν ὡς τοὺς στ. 2546, 2594, 3566, 5382. Προσθέτει μετὰ τὸ στ. 754 τὸ *μὲν νεκρὸν ἐρρῦπτουσιν ὡς ἅπαν ξενομένον* μετὰ τὸ στ. 3898 *καὶ πρὸς τὰ μέρη τῶν Σκυθῶν φεύγων διαδιδράσκει* μετὰ τὸ στ. 5998 *εἰ αὐτῆς τ*

δος
αν
τῆς βασιλῆς τοῦτο συννεδοκῆσας /δμως δ' ἄς ἀρχέσωμεν τὰ περὶ Παφλαγόνος. Γράφει διαφορετικὰ τοὺς στ. 669/70· 1680 *ἐντεῦθεν Καπετόλιον ὁ τόπος ὄνο-*

μάσθη· 3134 *ἵππομαχίας ὄλας καὶ λοιπὰς τεχνάσματα ποικίλα*. Οἱ στ. 2586 καὶ 2587 γράφονται δύο φορές.

X.I. Παπαϊωάννου, *Κατάλογος τῶν χειρογράφων... τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου* Lampsidis, *Eine cypriotische Handschrift*, δ.π. El., σ. 34· Ἐπώνυμοι γραφεῖς, δ.π.

M = *Monacensis graecus 201*, τέλη 13ου - πρώτες δεκαετίες 14ου αἰ., σὲ 4ο, χαρτῶο, βομβύκτινο, ἀπὸ εὐτελὲς φθαρμένον χαρτί, 176 φύλλα (δύο στήλες· στίχοι ἀνὰ σελίδα 28-34· φ. 142^r-κζ^r, ὅπου ἡ ἀρχὴ τῆς ΧΣ, μετὰ τὸ ἐπίτιτλο κόσμημα καὶ τὸν τίτλο 20 στίχοι· 12^r-ιδ^r στ. 30 καὶ 1 στ., ὁ ὁποῖος γράφεται στὸ μέσο κάτω ἀπὸ τὶς δύο στήλες· 176^r-ξα^r στ. 7 τῆς ΧΣ καί, σὲ δύο στήλες, 5 καὶ 4 στ. τοῦ *Δέγγυσο* (Bekker, σ. 286, Κριτ. ὑπ.).

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τῆς ΧΣ, μεταξὺ ἄλλων ἔργα Γρηγορίου Θεολόγου, Γεωργίου Πισίδη, Ἐφραῖμ τοῦ Σύρου, Συμεῶν τοῦ νέου Θεολόγου, Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, Νικηφόρου Καλλίστου Ξανθοπούλου καὶ ἀκόμα σχέδη Θεοδώρου Προδρόμου, Κ. Μανασσῆ (φ. 97^{r-v} καὶ 138^r-139^r), Στεφάνου Κατωτικοῦ, Βαρνάβα Κυπρίου, Κωνσταντίνου Καλοήθου, Νικήτα Σκουταριώτη.

142^r-176^r Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Ἡ ΧΣ γράφεται κατὰ στίχο σὲ δύο στήλες.

142^r Τίτλος: *Τοῦ πανσόφου Μανασσῆ καὶ χρονογράφου σύνοψις χρονικὴ διὰ στίχων πολιτικῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη καὶ διήγουσα μέχρι τῆς βασιλείας τῆς τοῦ Βοτανιάτου κυροῦ Νικηφόρου. Κύριε εὐλόγησον. ἀρχή: ἡ μὲν φιλόυλος ψυχὴ.*

Ἀρίθμηση μὲ τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο καὶ μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς. Σειρὰ τῶν φύλλων: 142-κζ^r (στ. 1-40), κζ^v (στ. 41-100), δεξιὰ κάτω ὄα: quaege pag. 117 *ἄμε εἰς φίλ. α'*· 117-α^r (στ. 101-60), α^v (στ. 161-219), κάτω δεξιὰ ὄα: quaege pag. 119 *ἄμε εἰς φίλ. δ'*· τὸ φ. 118^{r-v}-γ^{r-v} περιέχει δωδεκασύλλαβους στίχους ἄσχετους μὲ τὴ ΧΣ· 119-δ^r (στ. 220-77) — 129-ιδ^r (στ. 1433-93), κάτω δεξιὰ: quaege... (σβησμένα γράμματα)· 129-ιδ^v (στ. 1856-1908) — 132-ιζ^v (στ. 2229-84), κάτω δεξιὰ γωνία: quaege pag. 143 *ἄμε εἰς φίλ. κη'*· 143-κη^r (στ. 2285-2350) — 149-λδ^v (στ. 3091-3150), κάτω δεξιὰ ὄα: *λείπουν στίχοι δ'* (διαγράφονται μὲ εὐθεία γραμμὴ)· 150-λε^r (στ. 3155-3216) — 153-λη^v (στ. 3571-3630), κάτω δεξιὰ ὄα: *λείπουν στίχοι: ρκ'* (= 120)· 154-λθ^r (στ. 3749-3808) — 157-μβ^v (στ. 4162-4221), κάτω δεξιὰ: quaege pag. 159 *ἄμε εἰς φύλ. μδ'*· 159-μδ^r (στ. 4222-84) — 162-μζ^v (στ. 4635-92), κάτω δεξιὰ: *λείπουν στίχοι: τξδ'* (= 364) *ἄμε εἰς φύλ. νε'*, ἐπάνω ἀπὸ τὴ λέξη *ἄμε* γράφεται *ζήτ* καὶ μετὰ τὴ λέξη *νε'* γράφεται *αὐτοὺς* quaege pag. 170· 170-νε^r (στ. 5057-5118) — 172-νζ^v (στ. 5380-5419), κάτω δεξιὰ:

ἄμε εἰς φίλ. ξ' quaege pag. 175· 175-ξ^r (στ. 5420-77) — 175-ξ^v (στ. 5478-5537) κάτω δεξιὰ ὄα: *ἄμε εἰς φίλ. μη'* quaege pag. 163· 163-μη^r (στ. 5538-97) — 169-νδ^v (στ. 6311-70) κάτω δεξιὰ: *ἄμε εἰς φίλ. νη'* quaege pag. 172 (pag. 172 διαγράφεται καὶ γράφεται pag. 173)· 173-νη^r (στ. 6371-6428) — 174-νθ^v (στ. 6551-6608), κάτω δεξιὰ: pag. 176 *ἄμ. εἰς φύλ. ξα'*· 176-ξα^r (στ. 6609-20).

Ἡ ἀρίθμηση τῶν φύλλων μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς εἶναι κατὰ πολὺ μεταγενέστερη ἀπὸ τὴ γραφὴ καὶ ἀπὸ τὴ στάχωση τοῦ χφ. Πρὶν ἀπὸ τὴ στάχωση ὅμως ἔγινε ἡ φυλλαρίθμηση μὲ ἑλληνικὰ γράμματα.

Τὸ χφ, ὅπως εἶναι σήμερα σταχωμένο, παρουσιάζει μεγάλη διαταραχὴ στὴ σειρὰ τῶν φύλλων, ἀλλὰ καὶ τὸ πρότυπό του χφ πρέπει καὶ ἐκεῖνο νὰ εἶχε κάποια ἀταξία στὴ σειρὰ τῶν φύλλων του, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς ΧΣ στὸ Μ.

Τὸ φ. 129^r τελειώνει μὲ τὸ στ. 1493, ποὺ δὲ γράφεται κάτω ἀπὸ τὴν οἰκεία στήλη, τὴν πρώτη ἀριστερὰ τῆς σελίδας, ἀλλὰ στὴ μέση τῆς σελίδας κάτω ἀπὸ τὶς δύο στήλες. Ἡ παράτυπη αὐτὴ γραφὴ πιθανῶς ὑποδηλώνει ὅτι τὸ πρότυπο χφ εἶτε ἐπερατοῦτο γιὰ τὸ ἀντιγραφόμενο ἀπόσπασμα στὸ στίχο αὐτὸ καὶ ἄρχιζε, μετὰ τὴν παράλειψη 362 στίχων, στὸ στ. 1856 εἶτε ἦταν ἑλλιπὲς λόγω ἀπωλείας φύλλων. Διαφορετικὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δικαιολογηθεῖ ἡ ἀντιγραφὴ τῆς ΧΣ ἀπὸ τὸ στ. 1856 κέξ. στὸ verso τοῦ ἴδιου φύλλου 129-ιδ^v. Ὁ στ. 1494 ἄρχιζε τὴ διήγηση μὲ τὸ ταξίδι τοῦ Αἰνεῖα στὴν Ἰταλία, ὥστε θὰ ἦταν νοητὴ ἡ παράλειψη — γιὰ ἄγνωστο λόγο — τοῦ ἀποσπάσματος τοῦ σχετικοῦ μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Αἰνεῖα καὶ γενικότερα μὲ τὴ ρωμαϊκὴ ἱστορία. Δυστυχῶς ὁ στ. 1856 δὲν περατῶνει τὴν ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ρώμης ἀλλὰ βρίσκεται στὴ μέση τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας συνεχίζοντας τὴν περιγραφὴ τῆς βασιλείας τοῦ Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου. Ἄρα τὸ πρότυπο χφ ἦταν ἑλλιπὲς στοὺς στ. 1494-1855.

Μετὰ τὸ φ. 153-λη^v λείπουν 118 στίχοι (120 κατὰ τὸ χφ) (3631-3748), τοὺς ὁποίους περιεῖχε ἓνα φύλλο τοῦ χφ ποὺ ἐξέπεσε. Μετὰ τὸ φ. 162-μζ^v λείπουν οἱ στ. 4693-5056, δηλαδὴ 364 στίχοι. Τὸ χφ καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ἀπώλεσε φύλλα, τρία, ὅπου ἦταν γραμμένοι οἱ στίχοι ποὺ λείπουν.

Ἡ ἀκόλουθη σειρὰ στα φύλλα ἀποτελοῦσε τὸ χφ στὸ τμήμα ὅπου εἶχε γραφεῖ ἡ ΧΣ, πρὶν ἀπὸ τὴ διατάραξη, τὴ στάχωση καὶ τὴν ἀρίθμησης τους: 142, 117, 119-132 (μετὰ τὸ στ. 1493 τοῦ φ. 129^r, ἐπειδὴ τὸ πρότυπο χφ ἦταν ἑλλιπὲς κατὰ 362 στίχους, τὸ φ. 129^v συνεχίζει μὲ τὸ στ. 1856), 143-153 (λείπουν 118 στίχοι, ἓνα φύλλο, στὸ χφ), 154-157, 159-162 (λείπουν τρία φύλλα στὸ χφ), 170-172, 175, 163-169, 173-174, 176.

Οί στίχοι που λείπουν αναπληρώθηκαν στους νεότερους χρόνους α) στα φ. 128A, 128B, 128C, 128D, 128E, 128F και 128G^r οί στ. 1494-1855 (μετά το στ. 1829 ο χρονολογικός στίχος κρατήσας έτεσιν οκτώ σὸν πληρεστάτοις δέκα), β) στα φ. 153A και 153B οί στ. 3631-3748 (περιλαμβάνονται και οί χρονολογικοί στ. 3737a και 3741a), γ) στα φ. 162A, 162B, 162C, 162D, 162E και 162F οί στ. 4693-5056 (περιέχουν τὸ χρονολογικό στ. 4884a και στήν ὠα τοῦ φ. 162F^v τὸ στ. 5030 πὸ εἶχε παραλειφθεῖ κατὰ τὴν ἀντιγραφή).

Σχόλια και παράτιτλοι : Γραμμένοι στήν ἄνω, κάτω και ἔξωτερική ὠα ἀπὸ γραφέα λίγο ἐγγράμματο και μερικὲς φορές κακογράφο, μεταγενέστερο ἀπὸ τὴ γραφή τῆς ΧΣ.

Παράτιτλοι, π.χ. : 119^r πλάσις τῶν ἀστέρων ὀνομασία ζῶων 147^r βασιλεία Λέοντος υἱοῦ Ζήνωνος πρὸς ὀλίγων 174^r ἄνω ὠα ζώγρασις βασιλέως Ρωμανοῦ τοῦ Διογένους παρὰ τῶν Βουλγάρων.

Σχόλια, π.χ. : 126^r ἰστέον ὅτι ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαβὶδ γέγονεν ὁ Τρωικός πόλεμος 143^v ἐπὶ τούτου τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου και ἡ δευτέρα σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει γέγονε δὲ και ἐν Ἀντιοχείᾳ και τῶν ἀδριάντων καταστροφή, πρότερον δὲ ἀφωρίσθη παρὰ τοῦ Ἀμβροσίου Μεδιολάνου ἐπὶ μῆ(144^r ἄνω ὠα)νας οκτώ, ἔνεκα τῶν ἀπεκταθέντων ἐπὶ χιλιάδων και ἡ τοῦ Προδρόμου κεφαλὴ ἀνεκομίσθη ἐν τῇ πόλει Θεσσαλονίκη 149^v, στ. 3104 δεῖγμα δικαιοσύνης 167^r, στ. 6030 οἶμοι οἶμοι.

γνωμικόν, π.χ. : 144^v, στ. 2529 146^r, στ. 2669 γνωμικὸν περὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἁγίων ἐπὶ τὰ παῖδων 150^r, στ. 3199 γνωμικὸν περὶ φθόνου 155^r, στ. 3890 γνωμικὸν περὶ χρυσίου 160^r, στ. 4360 γνωμικὸν περὶ τοῦ κακομηχάνου διαβόλου, τὸ φλωσις υἱοῦ παρὰ μητρὸς τὸ παράνομον σημείωσαι, π.χ. : 132^v, στ. 2263 151^v, στ. 3380 ὠραίων, π.χ. : 131^r, στ. 2067 144^v, στ. 2507.

Στὴν ὠα διορθώσεις λέξεων τοῦ κειμένου και στίχοι πὸ παραλείπονται στὸ κείμενο : 117^v, ὁ στ. 175 131^r, κάτω ὠα ὁ στ. 2073a ἄνω ὠα : 150^r, οί στ. 3151 - 54, 176^r οί στ. 6608a /b 117^v, στ. 165 φοῖνοι ἀντὶ σπῖνοι τοῦ κειμένου : στ. 210 δένδρον ἀντὶ ξύλον τοῦ κειμένου.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ΧΣ γράφονται οί ἀφιερωτικοὶ στίχοι Δέχνησο και πὸ κάτω κρυπτογραφικῶς ἐνταῦθα τέρμα τῆσδε τῆς βίβλου πέλει | μὴνι ἰοννίω δεκάτη ἰνδικτ. και ὁ γραφέας μὲ μονοκονδυλιὰ ἀθανάσιος ἱερομόναχος ἀμῆν. Πὸ κάτω και πάλι μὲ κρυπτογραφικὸ κώδικα γράφεται γεώργιος δημητρίω χαίρειν ἡ βίβλος πέλει τοῦ ταρωνᾶ δημητρίου. Ἀθανάσιος ἱερομόναχος εἶναι ὁ γραφέας, Δημήτριος Ταρωνᾶς ὁ κτήτορας τοῦ χφ.

Δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καθὼς και τοὺς 6285a-h. Παραλείπει τοὺς 175, 700, 1134a, 1352a, 2079, 3151-54, 3252, 3386, 4006, 4196a, 4282, 4286a, 5719, 6311a. Ἔχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis). Ἄλλος γραφέας γράφει στήν ὠα τοὺς στ. 175, 3151-54, 2073a, 6608a/b. Σειρὰ στίχων : 6163, 6162 6167, 6166. Προσθῆται πρὶν ἀπὸ τὸ στ. 1856 περὶ Ἀθγόστου καίσαρος τοῦ σεβαστοῦ κληθέντος

(ἴσως ὁμως πρόκειται ἀπλῶς και μόνο γὰ παράτιτλο). Μετὰ τὸ στ. 2284 γράφονται δύο στίχοι ἐνταῦθα στήτω μοι καλῶς ὁ δρόμος ὁ τοῦ λόγου / τὰ δ' ἄλλα ζῆτει ἔμπροσθεν ἐννέα μετὰ φύλλα (στιχουργημένη ὑπόμνηση τοῦ γραφέα ἢ τοῦ σταχωτῆ). Οί στ. 1946 και 4415 γράφονται δύο φορές. Μετὰ τὸ στ. 4473 γράφεται και πάλι ὁ στ. 4468.

I. Hardt, Catalogus codicum manuseriptorum graecorum.

P = *Parisinus graecus 2087* (παλαιὸς ἀριθμὸς 3089), ἀρχὲς 14ου αἰ., μετὰ τὸ 1258 (βλ. 126^v βασιλέων Βυζαντίου ἀναγραφή, μνεῖα βασιλέως Θεοδώρου Β' Λάσκαρη [1254 - 1258]) και πὸ πρὶν ἀπὸ τὸ 1322 (βλ. στὸ κενὸ τοῦ φ. 66^v μνεῖα βασιλέως Τραπεζοῦντος Ἀλεξίου Β' [Lampsidis, Grand Comnène Paléologue, REB 42 (1984) 225-28]), χαρτῶο, βομβύκινο, 259 φύλλα (στὰ φύλλα τῆς ΧΣ 30 στίχοι ἀνὰ σελίδα, ἐκτὸς ἀπὸ 155^v στ. 27, 165^r και 194^v στ. 29 και 211^r, τελευταῖο φύλλο τῆς ΧΣ, ὅπου γράφονται 23 στίχοι και ἀκολουθοῦν 6 στίχοι μὲ τὸ ἀφιερωτικὸ ἐπίγραμμα Δέχνησο [I. Bekker, σ. 286, Κριτ. ὑπ.]).

Ἀρίθμηση μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς μεταγενέστερη. Ἀρίθμηση κατὰ τετράδια. Ἡ σειρὰ τῶν φύλλων ἔχει διαταραχεῖ πρὶν σταχωθεῖ ὀλόκληρο τὸ χφ (ἴσως νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἢ περισσότερα χφφ πὸ συνενώθηκαν και τῶν ὁποίων τὰ φύλλα διαταράχτηκαν μετὰ τὴν ἀρίθμησή τους σὲ τετράδια).

Τὰ τετράδια σημειώνονται ὡς ἐξῆς στὶς φωτογραφίες πὸ διαθέτουμε :

α) σειρὰ κατὰ τετράδια : δ' 94^r ε' (?) 102^r ζ' 110^r ζ' 118^r η' 126^r θ' 134^r ι' 142^r ια' 150^r ιβ' 158^r ιγ' 166^r ιδ' 174^r ις' 90^r ις' 198^r ιη' 206^r ιθ' 214^r κ' 222^r κα' 230^r κβ' 238^r κγ' 246^r κδ' 254^r κη' 7^r κθ' 15^r λα' 31^r λβ' 39^r λδ' 55^r μ' 86^r.

β) σειρὰ κατὰ φύλλα : 7^r κη' 15^r κθ' 31^r λα' 39^r λβ' 55^r λδ' 86^r μ' 94^r δ' 102^r ε' (?) 110^r ζ' 118^r ζ' 126^r η' 134^r θ' 142^r ι' 150^r ια' 158^r ιβ' 166^r ιγ' 174^r ιδ' 190^r ις' 198^r ις' 206^r ιη' 214^r ιθ' 222^r κ' 230^r κα' 238^r κβ' 246^r κγ' 254^r κδ'.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ τοῦ ΚΜ, μεταξύ ἄλλων ἔργα Ἀμμωνίου φιλοσόφου, Ἀναστασίου Σιναΐτου, Θεοδώρου Προδρόμου, Μιχαὴλ Ψελοῦ και κείμενα ρητοροδιδασκάλων.

127^r-211^v K. Μανασσῆ Σύνοψις Χρονική (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286).

Ἡ ΧΣ γράφεται καταλογάδην.

Τίτλος : Τοῦ φιλοσόφου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ σύνοψις χρονική διὰ στίχων ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη και διήκουσα μέχρι τῆς βασιλείας και αὐτοῦ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου.

Οι παρασελίδες έγγραφες στην πλευρική, άνω και κάτω ώα αποτελούν παράτιτλους, σχόλια, που προσθέτουν στην ιστορική διήγηση ή — πολύ σπάνια — εκφράζουν συναισθήματα του γραφέα, και ελάχιστες διορθώσεις σε λέξεις του κειμένου ή συμπληρώσεις στίχων που έχουν παραλειφθεί. Ο γραφικός χαρακτήρας στα κείμενα αυτά — τουλάχιστον μέχρι το φ. 151 — μοιάζει σχεδόν παντού με το γραφικό χαρακτήρα του γραφέα που άντέγραψε το κείμενο της ΧΣ. Στα επόμενα φύλλα ο γραφικός χαρακτήρας φαίνεται να έχει κάπως μεταβληθεί, ίσως εξαιτίας της διαφορετικής γραφίδας, ίσως γιατί από το φ. 152 και ύστερα, και ιδίως ύστερα από το φ. 156, τα γράμματα στα παρασελίδια κείμενα είναι αποχρωματισμένα από την ύγρασία ή την πολυκαιρία, ώστε το περίγραμμά τους να μη φαίνεται τόσο σταθερό και τα κείμενα να γίνονται δυσδιάκριτα και δυσανάγνωστα. Μάλιστα επάνω στα σχόλια αυτά γραφέας μεταγενέστερος έγραψε μερικές φορές δικά του κείμενα, όπως π.χ. στο φ. 156^v, όπου επάνω στο αποχρωματισμένο και δυσδιάκριτο σχόλιο γράφεται ο νεότερος παράτιτλος *άνεγερσις τής μεγαλοπόλεως*. Μετά το φ. 194 οι έγγραφες είναι πιο εκκρινείς αλλά και πάλι όχι παντού.

Παράτιτλοι, π.χ.: 130^f *έκβολή παρά θεού τών πρωτοπλάστων του παραδείσου δώρα προς θεόν* *Αβελ· 148^f *βασιλεία Ρωμύλου πρώτου κτίσαντος Ρώμην και βασιλεύσαντος εν αυτή*· 184^f *βασιλεία Νικηφόρου του συγκλητικού*· 207^f *βασιλεία Ισαακίου του Κομνηνού*.

Σχόλια, π.χ.: 133^f *ιστέον ότι Αιγύπτιοι πρώτοι κατήρξαν τής βασιλείας και τής φορολογίας*· 142^f, στ. 1176 *Νείλος ποταμός εξήγηση τής λέξεως Νείλος του κειμένου*· 148^v, στ. 1695 *εξήγηση στην ώα γεγόνασι δε έκτοτε ύπατοι*· 149^v κάτω ώα, σχόλιο στο στ. 1756 *το γούν Ρωμαίων κράτος ούτως έκυβερνάτο έτη υξδ' μέχρι Γαίου καίσαρος δε την ύπατειαν εις βασιλείαν ήμειψε πάλιν*· 154^f, στ. 2120 *σημείωσαι ότι ο βασιλεύς Νερούας κακώς περι τούς εθνόχους διέκειτο*.

γνωμικόν, π.χ.: 130^f, στ. 272· 141^v, στ. 1145· *ώραίον*, π.χ.: 141^v, στ. 1152.

Παραλείψεις - διορθώσεις: 204^f, στ. 6074 πλευρική ώα *βαρύφορτος* αντί *βαθύφορτος* του κειμένου· 204^v κάτω ώα λέξεις του τελευταίου στη σελίδα στ. 6119 *την μυστικήν καταφυγήν ποιείται*, που δεν είναι κανονικά γραμμένες στο κείμενο· 170^f, γράφεται στην ώα ο στ. 3386 που παραλείπεται στο κείμενο.

Στην άνω ώα τών φ. 127^v και 128^f έχουν παραμείνει κατά μήκος και τών δύο φύλλων γραμμένες λέξεις που αποτελούσαν στίχους. Τα γράμματα στο φ. 127^v είναι αποσβεσμένα και τελείως δυσανάγνωστα, ενώ στο φ. 128^f διαβάζουμε *το δεύτερον δε τών δύο σφαιρωμάτων / το μέχρι νυν άναστρον άστέρων γέμει*. Στην άριστερή γωνία τής άνω ώας του φ. 127^v, άν και ή βιβλιοδέτηση φαίνεται να έχει αποκόψει τις άρχικές λέξεις στίχων, διαβάζουμε: *...χθές δ... πλάστην, ξένη / ...α τόν αυτόν δ... πλάστην πά-*

λιν / ... χθές μέν ήν άναστρος ή άτη(?) παλ... / ... δεύτερον δε λαμπρυνούσιν άστέρες.

Ο παράτιτλος *βασιλεία...* μόνο σε λίγες περιπτώσεις συμπληρώνεται και με τα χρόνια ήγεμονίας. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις δεν αναφέρονται τα χρόνια αυτά.

Διακόσμηση: 127^f περίτεχνο επίτιτλο κόσμημα. Η γραφή επιμελημένη, ευδιάκριτη, με λίγες επιτιμήσεις και βραχυγραφίες· όρθογραφικά σφάλματα σπάνια.

Δεν έχει τους χρονολογικούς στίχους τής έκδόσεως Βόννης και παραλείπει τους στ. 112, 249, 319, 488, 489, 525, 945, 1134a, 1352a, 1394, 1402, 1488, 1845a, 1854/55, 1876, 2056, 2079, 2142, 2143, 2163, 2164, 2177, 2178, 2501/02, 2974, 3386, 3926, 3974, 4006, 4140, 4196a, 4286a, 5083, 5144, 5529, 6008, 6119, 6311a, 6327/28, 6524. Έχει τους στ. 6285-95 με τη σειρά που τους έχει ή έκδοση Bekker. Έχει τους στ. 423 (422bis) και 6314 (6422bis), ενώ παραλείπει το στ. 4045 (4109bis). Παραλείποντας ένα ήμιστίχιο σε κάθε στίχο ένώνει τους στ. 170/71, 309/10, 629/30, 1630/31, 2273/74, 2282/83, 2751/52. Άλλος γραφέας γράφει στην ώα τους 525, 3386, 6119. Γράφει διαφορετικά τους στ. 874 *Σμέρδισ μέν εις έλέγετο ο δ' Ασπαθίνης άλλος*· 907 *τής οδν αρχής δεξάμενος Δαρείος ο Ύστάσπου και 2086 σδ δ' άνθρωπε, φησί, πόσος ζωής σοι χρόνος*; Προσθέτει στο στ. 3234 ο δεύτερος *παράδεισος πο(?) του πρώτου κρείσσος* (επάνω από το πο τρία δυσδιάκριτα γράμματα). Σειρά στίχων: 2191, 2189, 2190· 2973, 2972· 3207, 3206· 3366, 3365· 6167, 6166.

H. Omont, *Inventaire sommaire des manuscrits grecs...*, Παρίσι 1986.

R = *Vaticanus Barberinianus graecus 30* (παλαιός αριθμός 157[127]), τέλη 13ου αι., χαρτώο, 158 φύλλα, δύο στήλες (27-34 στ. ανά στήλη) στο φ. 56^r, όπου το τέλος τής ΧΣ, οι δύο στήλες περιέχουν 17 και 16 στ. αντίστοιχα και ακολουθούν 5 και 4 στίχοι του αφιερωτικού επιγράμματος *Δέχνησο*), 171 × 123-128 χλστ.

Περιέχει, έκτός από τη ΧΣ του ΚΜ, μεταξύ άλλων και έργα Ιωάννη Τζέτζη και μικρά αποσπάσματα από κείμενα ρητοροδιδασκάλων.

Τετράδια 21 με ίχνη αριθμήσεως 1) στην έξωτερική ώα, 2) στο μέσον τής κάτω ώας, π.χ. ε' στο φ. 36^r, και 3) στην έξωτερική γωνία.

Υδάτινα σημεία δεν υπάρχουν. Διακόσμηση: απλό επίτιτλο κόσμημα στο φ. 4^r και συνθετότερο στο φ. 56^r, όπου το τέλος τής ΧΣ.

Κεφαλαία άρχικά γράμματα ελάχιστα στο τμήμα όπου ή ΧΣ.

Στάχωση με επικάλυμμα μεμβράνινο του 19ου αϊ. και επιγραφή
MANASSIS CRONOGRAP. TZETZIS IN HOM. ET HESIOD,

4^r-56^r Κωνσταντίνου Μανασσή Σύνοψις Χρονική (έκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Στο τέλος της ΧΣ το αφιερωτικό επίγραμμα *Δέχνησο* (Bekker, σ. 286, Κριτ. ύπ.). Ἡ ΧΣ γράφεται κατά στίχο σὲ δύο στήλες.

4^r Τίτλος: <Κωνσταντίνου Μανασσή> *ἰ* σύνοψις χρονική διὰ στίχων ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη καὶ διήκουσα μέχρι τῆς βασιλείας καὶ αὐτῆς τοῦ βασιλέως κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου.

Στὸ μέσο τῆς κάτω ὄας τοῦ φ. 4^r ὠσειδῆς σφραγίδα τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης. Πρὸς τὴν ἐξωτερικὴ γωνία τῆς κάτω ὄας κεφαλαῖα γράμματα ΚΘ.

Σχόλια, π.χ.: 12^v κάτω ὄα *ἰ*στέον ὅτι τοῦ Δαβὶδ βασιλεύοντος τῆς Ἰουδαίας ... γνωμικόν, π.χ.: 6^r, 27^r σημειῶσαι, π.χ.: 17^r, 19^r, 29^v σημειῶσαι φοβερόν, 27^r ὠραῖον, π.χ.: 5^v, 26^r.

Παράτιτλοι, π.χ.: 4^r ἀρχὴ τοῦ κόσμου ποιήσεως· 23^r βασιλεία Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ λγ' ἄλωσις Ρώμης· 30^v περὶ Φιλιππικοῦ· 31^r θνείδος περὶ χρυσοῦ.

Μετὰ τὸ φ. 33^r δὲ γράφονται οὔτε σχόλια οὔτε παράτιτλοι με ἐξαίρεση τὸ φ. 35^v, ὅπου στὴν ὄα γράφονται ἀπὸ μεταγενέστερο χέρι οἱ χρονολογικοὶ στίχοι τῆς ΧΣ 4036a/b, ποὺ κανονικὰ δὲν περιλαμβάνονται στὴν παραλλαγή τῆς ΧΣ ποὺ περιέχεται στὸ χφ.

Ὅλα τὰ σχόλια καὶ τοὺς παράτιτλους ἔγραψε πολὺ πιθανὸν μεταγενέστερο χέρι. Ἡ γραφὴ τοῦ κειμένου εἶναι ἐπιμελημένη καὶ δὲν παρέχει δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση. Στὸ φ. 22^r στὴν ἀριστερὴ στήλῃ καὶ στοὺς 5ο, 6ο καὶ 7ο στίχους ὑπῆρξε φθορὰ τοῦ χφ καὶ ἔχουν ἀποσβεσθεῖ ἀπὸ τὸ στ. 2292 ὡς πα, ἀπὸ τὸ στ. 2294 ὡς, ἀπὸ τὸ στ. 2296 καὶ Μαξ. Ἀκόμα στὸ φ. 113^r στὸ αφιερωτικὸ ἐπίγραμμα *Δέχνησο* ὁ ἀντιγραφεὺς ἀφῆκε κενὸ καὶ δὲν ἔγραψε ἐξολοκλήρου μερικὲς λέξεις: στὸ στ. 7 *λεμιστής*, στὸ στ. 8 ὁ *φυτεύσας* καὶ στὸ στ. 9 *ἐλάσειας*. Ἴσως συνδέεται ἡ ἀτελής αὐτὴ ἀντιγραφὴ με τὴ φθορὰ ἢ με τὸ δυσανάγνωστο τοῦ πρότυπου χφ.

Τὸ χφ δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καθὼς καὶ τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείπει τοὺς στ. 1134a, 1352a, 1845a, 2056, 2079, 2501/02, 3252, 3386, 4006, 4196a, 4286a, 4291, 4407, 4501, 4545-48, 5214, 5694, 6119, 6150, 6311a, 6374, 6470. Ἔχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis) καὶ 6314 (6422bis). Παραλείποντας ἓνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο ἐνώνει σὲ ἓναν δύο στίχους: 170/71, 309/10, 2273/74, 2751/52, 5983/84. Σειρὰ στίχων: 846, 845.

C. Capocci, Codices Barberiniani graeci. I· G. Moravcsik, BNJ 7 (1930) 352-65.

T = *Vaticanus Ottobonianus graecus 324*, 15ος αϊ., 333 φύλλα (21 στίχοι ἀνὰ σελίδα· 16^r, ἀρχὴ τῆς ΧΣ, 17 στ.· 93^r στ. 20· 26^v στ. 22· 173^r, τέλος τῆς ΧΣ, στ. 22, ἀπὸ τοὺς ὁποίους 5 τῆς ΧΣ καὶ οἱ 17 ποὺ ἀκολουθοῦν ἀπὸ ἄλλο κείμενο), 191 × 125 χλστ.

Φυλλαρίθμηση με ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς νεότερη. Στις φωτογραφίες ἴχνη ἀριθμῆσεως τετραδίων με ἑλληνικὰ γράμματα, κάπως σαφὴ στὴν κάτω ὄα τῶν φ. 102^v (ια') καὶ 118^v (ιγ'), ὅπου τὸ τέλος τῶν τετραδίων, καὶ τοῦ φ. 135^r (ις'), ὅπου ἡ ἀρχὴ τοῦ τετραδίου. Δυσδιάκριτα ἴχνη στὰ φ. 29^r, 142^v, 143^r καὶ 170^r.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ τοῦ ΚΜ, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, ἔργα τῶν Γρηγορίου Θεολόγου, Γεωργίου Πισίδη, Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, Θεοδώρου Προδρόμου καὶ Ἰωάννη Τζέτζη.

φ. 15^r-173^r Κωνσταντίνου Μανασσή Σύνοψις Χρονική (έκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Ἡ ΧΣ γράφεται κατά στίχο.

15^r Ἐπίτιτλο κόσμημα.

15^r-^v Τίτλος με κεφαλαῖα γράμματα: *Τοῦ φιλοσόφου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσή σύνοψις χρονική διὰ στίχων ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη καὶ διήκουσα μέχρι καὶ τῆς βασιλείας (φ.15^v) τοῦ Βοτανειάτου κυροῦ Νικηφόρου. Προοίμιον πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν κυρὰν Εἰρήνην τὴν Κομνηνοδοκίαινην τὴν νόμφην τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.*

16^r Ἐπίτιτλο κόσμημα. Με κεφαλαῖα γράμματα: *Ἀρχὴ τοῦ προοιμίου.*

Τὸ φ. 16^r στὴν κάτω ἀριστερὴ γωνία σχεδὸν κατὰ τὸ ἓνα πέμπτο φθαρμένο. Ἡ φθορὰ συνέβη μετὰ τὴ γραφὴ τῆς ΧΣ· ἔτσι λείπουν ἀπὸ τὸ στ. 15 *αἱ μεγαλ* καὶ ἀπὸ τὸ στ. 16 *καὶ τόν* στὸ φ. 16^v ἀπὸ τὸ στ. 35 *τους ἢ στυγνότης*, ἀπὸ τὸ στ. 36 *οβολημάτων* καὶ ἀπὸ τὸ στ. 37 *ἢ α'* (ἄλλες μικρότερες παραλείψεις βλ. στὸ Κριτ. ύπ., στ. 20-34).

Λίγες παρασελίδιες ἐγγραφές ἀπὸ τὸν πρῶτο γραφεὴ παράτιτλων καὶ διορθώσεων, περισσότερες ἀπὸ τὸ μεταγενέστερο γραφεὴ, ποὺ ἔγραψε συμπληρωματικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ σχόλια στίς πληροφορίες τῆς ΧΣ.

Παράτιτλοι, π.χ.: 25^r *ἐκλογή παρὰ θεοῦ Νῶε τοῦ δικαίου· 25^v κατασκευὴ κιβωτοῦ περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ· 44^v σύναξις Ἑλλήνων ὁρμησάντων κατὰ τῆς Τροίας· 63^r ἀδοκαστορία Γαῖου ἔτη γ' καὶ μῆνας θ' καὶ ἡμέρας διτῶ καὶ εἴκοσι· τὸ ἴδιο γράφεται καὶ στὴν κάτω ὄα ἀπὸ ἄλλο γραφεὴ· 70^r βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλτου δε πρώτος ἐν βασιλεύσιν ὀρθοδοξότατος γέγονεν ἔτη λβ' ἐνδεόντων δύο μηνῶν· 108^v βασιλεία Ἰουστινιανοῦ τοῦ ρινομήτου τὸ δεύτερον ἔτη ζ' ἢ ἴδια μνεῖα γράφεται καὶ πάλι στὴν ἄνω ὄα ἀπὸ ἄλλο γραφεὴ· 138^v βασιλεία Βασιλείου Μακεδόνοιο τοῦ λεγομένου Κεφαλα· 157^v βασιλεία Ρωμανοῦ Ἀργυροπόλου γαμβροῦ Κωνσταντίνου ἀδελφοῦ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου ἔτη ε' καὶ ἡμισι.*

Σχόλια, π.χ.: 18^τ, στ. 85 βοτάνη ἔρμην. τῆς λέξεως *λειμωνία* στ. 91 θάλλουσαι γιά τή λέξη *τηλεθώσσαι* 25^τ στήν ἄνω ὡα γράφεται καί πάλι ὁ στ. 396, πού εἶναι γραμμένος στό κείμενο 27^τ γράφεται στήν ὡα καί πάλι, σχεδόν μέ τίς ἴδιες λέξεις, τὸ ἴδιον γραμμένο σχόλιο *ιστέον ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι κατήρξαντο πρώτοι τῆς τε βασιλείας καὶ τῆς φορολογίας* 43^τ, στ. 1159 *ἐλικόν, τὸ μέλαν* (γιά τὸ γραμμένο *ἐλικοβλέφαρος*) 57^τ *δικτατορία ἢ ἀνυπεύθυνος ἀρχή* 62^τ, στ. 1980 *ἄρωσιν* γιά τή λέξη *ἐπαρσιν* 66^τ, στ. 2115 *ἠφανίσθη* γιά τή λέξη *ἠφαντώθη* 67^τ, στ. 2187 *χρυσοῦφές* γιά τή λέξη τοῦ κειμένου *χρυσοφύες* 71^τ, στ. 2336 *προσέσπερα* γιά τή λέξη *πρός ἔσπερα* 71^τ, στ. 2343 *ἐπιθυμοῦντα* *βασιλεῦσαι* γιά τή λέξη *βασιλειῶντα* 91^τ *θρήνος τοῦ συγγραφέως* στήν κάτω ὡα γράφονται καί οἱ τέσσερις στίχοι γιά τήν τύφλωσι τοῦ Βελισαρίου *τυφλοῦται Βελισάριος ... ἀποτυφλοῖ δ' ὁ φθόνος* (βλ. W. F. Bakker - A. F. van Gemert, Ἱστορία τοῦ Βελισαρίου, σ. 31) 97^τ, στ. 3453 *ἐπιθυμοῦντα* *βασιλεῦσαι* γιά τή λέξη *βασιλειῶντα* 108^τ κάτω ὡα γιά τὸ στ. 3892 *παλιμβολος, ἀσύστατος, ἀκατάλληλος, εὐπερίτροπος* στ. 3893 *διπρόσωπον* γιά τή λέξη *ἀλλοπρόσωλλον* 108^τ, στ. 3918 *ἐνταῦθα* 112^τ, στ. 4077 *περιπέτεια* *σημαίνει τρία, ὑπόθεσιν ἢ θλίβιν ἢ συνοχήν* 114^τ, στ. 4141 *κύρσας ἐπιτυχόν* γιά τή λέξη *ἐπήγουρσεν* 116^τ, στ. 4234 *καί τόσσος ἦν ἐξαίσιος* γιά τίς λέξεις *καί τόμος εἰς ἐξαίσιος* 118^τ, στ. 4300 *τοὺς ἐναντίους* γιά τίς λέξεις *τοὺς ἀντιμάχους* 120^τ, στ. 4391 *ἔτυμο* καί *ἐρμηνεῖα τοῦ γλήγη* 122^τ γιά τὸ στ. 4509 κάτω ὡα *ἐν τῷ Φιλομυλλίῳ ἀσκούντι* 127^τ-128^τ γράφονται οἱ στίχοι πού χάραξε στοὺς εἰκονολάτρεις ὁ Θεόφιλος 127^τ, κάτω ὡα γιά τὸ στ. 4717 *ἢ τῶν ὀργάνων φιλοτέχνησις παρὰ Θεοφίλου ἐγένετο* 129^τ, στ. 4779 *φαιμίτιχος ἔλεγεν ἄλλ' οὐ Βόκχορις* 133^τ, στ. 4953 *ἔτυμο* καί *ἔρμην.* τῆς λέξεως *κύμβαχος* 134^τ, στ. 4977 *χρυσάμεινας, χρυσοχαλίνας* γιά τή λέξη *χρυσαντύγων* 136^τ, στ. 5096 *ἀσύστατον, ἀκατάλληλον, εὐπερίτροπον* γιά τή λέξη *παλιμβόλους* 138^τ, στ. 5143 *ἔτυμο* καί *ἔρμην.* τῆς λέξεως *ἐγκαιροδουλημένος* 139^τ, στ. 5208 *σχετλιασμός τοῦ ταῦτα ἱστοροῦντος* 146^τ, στ. 5514 *ἱστορία μυθική* 147^τ, στ. 5527 *ἱστορία μυθική* 148^τ, στ. 5569 γιά τή λέξη *κρησφύγετον ἢ σχολιά καταφυγή καί τῶν δυσασπιστάτων ἐκ λαβυρίνθου τοῦτο Κρητῶν κρησφύγετον ἐμλήθη* 149^τ, στ. 5617 *θλαδίας, ὁ ἐπιτομίας καί ἐσπασμένος, ὁ ἐδνονχισθεὶς καλεῖται* 149^τ, στ. 5626 *ἔρμην.* γιά τή λέξη *ζάκοτον, ἄγαν ὀργίλος, κότος γὰρ ἢ ὀργή* 150^τ, ἄνω ὡα σχόλιο πού ταυτίζει τὸ Χαλέπιο μέ τήν ἀρχαία Βαβυλώνα 155^τ, στ. 5876 *ἐπιθυμοῦντες βασιλεῦσαι ἔρμην.* σχ. στό *βασιλειῶντες* 156^τ στίχοι *ἐπιτάφιοι τοῦ Ψελλοῦ εἰς τάφον βασιλέως Βασιλείου τὸν ἐν τῷ Ἐβδόμῳ ἀρχή*: *ἄλλοι μὲν ἄλλη τῶν πάλαι βασιλέων* τέλος: *εὐχαῖς ἀμοίβου τὰς ἐμὰς στρατηγίας* (βλ. S. Mercati, Bessarione 37 [1921] 141, διαπιστώνουμε μερικὲς διαφορὰς ἀπὸ τὴν ἐκδόση) 159^τ, στ. 6036 *ἔτυμο* καί *ἔρμην.* τῆς λέξεως *ργάσον* 161^τ *παραλληλίζεται ἡ ἔννοια τῆς λέξεως* *σερίφης* μέ τή λέξη *σύνκελλος* 163^τ, στ. 6205 *ἱστορία μυθική* 172^τ ἄνω ὡα γράφεται ἀπὸ πιθανὸν κτήτορα τοῦ χφ *ἔρμην.* τῆς λέξεως *Παλαίφατος, ὄνομα ἦν καί φιλόσοφος στωικός*, πού ἐπαναλαμβάνεται, ἀλλὰ ἐκτενέστερα, ἀπὸ τὸ συνήθη σχολιαστικὸν στ. 6584 *ἔρμην.* δι' *ἄλλης τῆς ἡμέρας* γιά τή λέξη *πανημέριον* τοῦ κειμένου.

γνωμικόν, π.χ.: 22^τ, στ. 272 77^τ, στ. 2600 *γνωμικόν ἠθικόν*, 66^τ, στ. 2148 *ῶρατον*, π.χ.: 17^τ, στ. 65 43^τ, στ. 1152.

Ἐρμηνευτικὰ καί συμπληρωματικὰ σχόλια, π.χ.: 18^τ γιά τὴν ὀνομασία τῶν πλανητῶν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας 21^τ γιά τὸν ποταμὸ Γάγγη *καθὼς ἡ χειρωναία* (γράφει *Χαιρωναία*) βίβλος *διέξισιν* 42^τ γιά τὸ Σίσυφο καί ἄλλους, ὅπου ἀναφέρεται καί Δίκτυς ὁ Κρής ὁ χρονογράφος 57^τ γιά τὰ μετὰ τὴν κατάλυση τῆς βασιλείας ἐπὶ Ρώμῃ γιά τὴν προσωνυμία *Αἰγύστος* 59^τ-60^τ γιά τὴ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ *Αἰγύστος* κατὰ τὸν Εὐσέβιο Παμφίλου 72^τ γιά ὄνειρο τοῦ Οὐδάλενα, κατὰ τὸ ὅποιο ἀκούει δίστιχο γιά

τὸ τραγικὸ τοῦ τέλους 73^τ γιά τὸν αὐτοκράτορα Ἀρκάδιο, τὸν κίονα τοῦ Ξηρολόφου καί τὸν Ἰωάννη Χρυσόστομο 90^τ γιά ἱππικὸς ἀγῶνες καί γιά τὸ κτίσμα τοῦ ἱπποδρόμου 113^τ-114^τ γιά τὸ Λέοντα Ἰσαυρο καί τὴν εἰκονομαχίαν 116^τ γιά τὴν πυρπόληση τῆς βιβλιοθήκης (στό τέλος τοῦ σχολίου *ὡς ὁ Ζωναρᾶς ἱστορεῖ*) 135^τ-136^τ γιά τὴ σπουδὴ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ Μιχαὴλ καί Βάρδα καίσαρος 139^τ γιά τὴν καταστροφή τῆς χρυσῆς πλατάνου ἀπὸ τὸ Μιχαὴλ 159^τ-160^τ γιά τὰ γεγονότα ἀπὸ τὴ βασιλεία Μιχαὴλ Δ' μέχρι τὴ βασιλεία Μιχαὴλ Στ' 166^τ χαρακτηρισμός Ρωμανοῦ Δ' 170^τ γιά τὸ παρωνύμιο *Παραπινάκης* 171^τ γιά τὴν ἀπασχόληση Μιχαὴλ Παραπινάκη μέ ρητορικὸς λόγους 171^τ γιά τὴ στέψη καί τὸ νέο γάμο Νικηφόρου Βοτανειάτη.

Διορθώσεις στήν ὡα, π.χ.: 118^τ, στ. 4309 *τάχιον δ' ἀπορρέει ἀντι τάχιον δ' ἀπορρέει* τοῦ κειμένου 124^τ, ἄνω ὡα γράφεται καί πάλι σχεδόν ὁλόκληρος ὁ στ. 4552, πιθανὸν ἀπὸ μεταγενέστερο κτήτορα τοῦ χφ 125^τ, κάτω ὡα γράφεται καί πάλι ὁ στ. 4601, πιθανὸς γραφέας ἕνας μεταγενέστερος κτήτορας 128^τ, ἄνω ὡα γιά τὸ στ. 4741 *κυλίνδοντες σὺν κτύπῳ ἀντι κυλινδριώδεις κτύποι* 140^τ, στ. 5263 *ἐνῶ* ἀντι *ἐνθα* τοῦ κειμένου 144^τ, ὁ στ. 5394 γράφεται καί πάλι, στ. 5413 *λόγγαι* γιά τὴν κακογραμμένη λέξη τοῦ κειμένου 145^τ, στ. 5451 στό κείμενο ἐπάνω ἀπὸ τὸ *τροχίνον* γράφει *τὸν ἕλλον* καί στήν ὡα τὸν *ἕλλον* ὁ *προκόδειλος ἢ πίννα τὸν καρκίνον*, ἀκολουθεῖ *ἔρμην.* σχόλιο γιά τὸν *ἕλλον* 146^τ, στ. 5505 *κατέλιπε* ἀντι *καταλιπὼν* τοῦ κειμένου.

Δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καί παραλείπει τοὺς στ. 224, 480, 590, 606, 635, 877, 878, 879, 886, 1134a, 1352a, 1596, 1845a, 1854/55, 2079, 2123, 2427, 2468/69, 3252, 3493, 4006, 4196a, 4286a, 4491, 5320-21, 6286-95, 6311a, 6327/28, 6355. Ἔχει τοὺς στ. 6285a-h ὅπως καί τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis). Σειρὰ στίχων: 3387, 3386 6167, 6166. Προσθέτει μετὰ τὸ στ. 2078 *ζωμήρουσι καί σάρωτρον ἐκ τῆς ἀδτῆς ξυλείας* καί μετὰ τὸ στ. 6027 *συνέτριβε κατὰ πολὺν εἰς τέλος φονευθῆναι*, στίχο κοινὸν μέ τὸ J καί μέ τὸ Barber. 41. Γράφει διαφορετικὰ τὸ στ. 4048 *κάντευθεν Ἀναστάσιος τὴν μὲν ἀρχὴν λαμβάνει*.

E. Feron - F. Battaglini, Codices manuscripti graeci Ottoboniani.

V = *Vindobonensis historicus graecus* 93, ἔτος 1475, χαρτῶο, 135 φύλλα (ἢ ἀρίθμηση τοῦ κώδικα λαμβασμένη, γιά τὸ φ. 44 ἀπὸ παραδρομὴ πῆρε ἀριθμὸ 45), (στίχοι 26 τὰ φ. 98^τ, 98^τ στ. 25), 215 × 140-145 χλστ.

Περιέχει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ τοῦ ΚΜ:

134^τ-135^τ Ἀναγραφή τῶν Βυζαντινῶν βασιλέων μέχρι τὸ 1453 ἀρχή: Ὅμοῦ βασιλείαι ἐξ'. Ἐνταῦθα δ' ὄρα καί τῶν ἐξῆς. εἰ βούλη μετὰ γὰρ τὸν Βοτανειάτην Νικηφόρον τοῦτον ἐβασίλευσεν...

135^τ Δύο σημειώματα τοῦ γραφέα τοῦ χφ, τοῦ ἱερέα (βλέπε λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ χρονολογικοῦ πίνακα τῶν Βυζαντινῶν βασιλέων... καί

ἀνομίας αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν πάντων τῶν ἁμαρτωλῶν φεῦ καὶ παπᾶς, τῶν ἀμετανόητων) καὶ σακελλάριου ἀπὸ τὸ Λεοντάριο τῆς Πελοποννήσου, τὸ πρῶτο πρὸς τὸ Ματθαῖο Σπαντουή τὸν παραγγελιοδότη (ἀρχή: ἀτὰρ πόλλ' ἔκαμον, πόλλ' ἐμόγησα), καὶ τὸ δεύτερο, βιβλιογραφικὸ σημεῖωμα μὲ 9 δωδεκάσφλλαβους στίχους (ἀρχή: θύτου εὐτελοῦς ταυτὶ γραφέντα πάρα /...). Ἀκολουθεῖ ἡ χρονολογικὴ σημείωση ὅτι τὸ χφ γράφηκε στὴν Ἀδριανούπολη στὶς 15 Ἰουνίου ἰνδικτιῶνος ἡ' τοῦ 6983 (= 1475). (*Ἄμεσο ἀντίγραφο τῆς ΧΣ καὶ τῶν σημειωμάτων ἀπὸ τὸ χφ αὐτὸ εἶναι ὁ Strasbourg 9' Λαμψίδη, Παρ., σ. 85).

Τὸ χφ ἀποτελεῖται ἀπὸ τετράδια $7 \times 8 + 7 + 8 \times 8 + 7 = 134 + 1 = 135$.

Υδάτινα σημεῖα: 1) ψαλίδι (Briquet 3688 [Ρώμη 1454]), 2) ψαλίδι (Briquet 3677 [Lucca 1482-98]), 3) ψαλίδι μὲ ἀνοιχτὲς σχεδὸν παράλληλες λεπίδες (δὲν ἀναγράφεται στὸν Briquet), 4) ψαλίδι (ἐλάχιστα ὅμοιο μὲ Briquet 3739 [Treviso 1439]).

Διακόσμηση: Ἐπίτιτλο καὶ ἀρχικά κεφαλαῖα.

Γ'-134^τ Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἐκδ. I. Bekker, σ. 3-286).

Γ' Ἐπίτιτλο κόσμημα. Τίτλος: *Τοῦ φιλοσόφου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ χρονικὸν ὡς ἐν συνόψει διὰ στίχων πολιτικῶν ἀρξάμενον ἐξαρχῆς τῆς κοσμογενείας μέχρι καὶ τοῦ βασιλέως κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου. Ἧ Προθεωρία τῆς παρουσίας βίβλου.* Δεξιὰ ἄνω γωνία Chronicon Constantini Philosphi: κάτω ὄα Supplementor. cod. CXV. Ὁ ἀριθμὸς διαγράφεται μὲ εὐθεία γραμμὴ καὶ γράφεται CXXI καὶ πῖο κάτω ὁ ἀριθμὸς 38.

Ἡ ΧΣ γράφεται καταλογάδην καὶ οἱ στίχοι χωρίζονται κατὰ κανόνα μὲ κόμμα ἢ μὲ τελεία.

2^τ ἄνω ὄα Augerius de Busbecke comparavi Constantinopoli.

Σχόλια, παράτιτλοι καὶ διορθώσεις στὴν ὄα: Σχεδὸν ὅλες οἱ παρασελίδες ἐγγραφῆς εἶναι δυσανάγνωστες, γιὰ τὰ γράμματα ἔχουν τελείως ἀποχρωματιστεῖ ἐξαιτίας τῆς μελάνης πού χρησιμοποιήθηκε ἢ τῆς πολυκαιρίας. Στὶς φωτογραφίες πού διαθέτω πολὺ λίγα ἔγινε δυνατόν νὰ διαβαστοῦν. Ἐξαιρέσει οἱ λέξεις *γνωμ(ιζ)όν, σημ(είω)σαι*, οἱ διορθώσεις τοῦ κειμένου καθὼς καὶ οἱ στίχοι καὶ λέξεις πού παραλείφθηκαν καὶ πού γράφονται ἐπίσης στὴν ὄα.

Σχόλια, π.χ.: 88^ν... Ζ' συνόδοι ἐν Νικαίᾳ ὑπὲρ τῆς προσκνήσεως τῶν σεπτῶν εἰκότων 85^ν... τῆς ἐκκλησίας... βασιλικὸς... παρὰ... βασιλέως... οἶκος... λέων οὗτος γνωμικόν, π.χ.: 22^ν, 50^ν, 53^ν, 56^ν: σημείωσαι, π.χ.: 43^ν, 52^ν, 57^ν, 68^ν: παροιμία 120^ν.

Παράτιτλοι, π.χ.: 7^τ παράβασις τῶν πρωτοπλάστων 42^τ βασιλεία Τραϊανῶ ἔτη... 61^τ βασιλεία τοῦ πρώτου Ἰουστίνου ὀρθοδόξου 84^τ βασιλεία τοῦ εἰκονομάχου Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου... ἔτη...

Λέξεις ἢ στίχοι τοῦ κειμένου πού παραλείφθηκαν καὶ γράφονται στὴν

ὄα: 21^ν, ἄνω ὄα, ὁ στ. 1091· 31^ν *γνωσθέντες* (στ. 1613)· 31^ν *τοὺς ἄνδρας μὲν* (στ. 1626)· 46^τ *γένεοι* (στ. 2299)· 62^ν ὁ στ. 3106· 70^τ *τὸ πλῆθος* (στ. 3480)· 97^τ ὁ στ. 4745· 116^ν ὁ στ. 5728.

Διορθώσεις λέξεων τοῦ κειμένου στὴν ὄα: 51^τ, στ. 2544 *κάλους* ἀντὶ *φιλοκάκους* τοῦ κειμένου· 94^ν, στ. 4636 *ἐν οὐκ ὁ* ἀντὶ *οὐκ ἐν δ(ί)λγαις*· 110^ν, στ. 5422 *τεύειν* ἀντὶ *στρατεύων*· 114^τ, στ. 5609 *βρεφόθεν* ἀντὶ *παιδόθεν*· 125^τ, στ. 6167 *φιλοκόσμου* ἀντὶ *φιλοκάλους*.

81^ν καὶ 82^τ λευκά.

Δὲν ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης (ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς 6608a/b) καὶ παραλείπει τοὺς 224, 334, 480, 606, 626, 635, 877-79, 886, 1091, 1134a, 1352a, 1845a, 1854/55, 2079, 2123, 2856, 3106, 3252, 3386, 3487-89, 3490/91, 3885, 4006, 4196a, 4286a, 4706, 4745, 5417, 5588, 5727/28, 5759, 5969/70, 6285e, 6286-95, 6311a, 6327/28, 6586. Ἐχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis) καὶ τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείποντας ἓνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο ἐνώνει σὲ ἓναν τοὺς στίχους: 2751/52, 3470/71, 3884/86 (παραλείπει καὶ τὸν ἐνδιάμεσο στ. 3885), 4937/40 (παραλείπει καὶ τοὺς ἐνδιάμεσους στ. 4938/39), 6166/67, 6285d/f (παραλείπει καὶ τὸν ἐνδιάμεσο στ. 6285e). Σειρὰ στίχων 1682, 1681. Ἀπὸ ἄλλο γραφέα στὴν ὄα οἱ στ. 1091, 3106, 4745, 5728. Προσθέτει μετὰ τὸ στ. 2078 *ζωμήρουσις καὶ σάρωτρον ἐκ τῆς αὐτῆς ξυλίας*. Τοποθετεῖ τὸ στ. 6522 μετὰ τὸν 6525.

Τὸ χφ ἔχει κακῶς σταχωθεῖ. Τὸ φ. 105^ν τελειώνει μὲ τὸ στ. 5194/95, τὸ 106^τ ἀρχίζει μὲ τὸ στ. 5444, τὸ 106^ν συνεχίζοντας τελειώνει μὲ τὸ στ. 5491, τὸ 107^τ ἀρχίζει μὲ τὸ στ. 5246 καὶ συνεχίζει μέχρι τὸ φ. 110^ν πού τελειώνει μὲ τὸ στ. 5443. Τὸ 111^τ ἀρχίζει μὲ τὸ στ. 5195 καὶ συνεχίζει στὸ 111^ν, πού τελειώνει μὲ τὸ στ. 5246, τὸ 112^τ ἀρχίζει μὲ τὸ στ. 5492 καὶ συνεχίζει κανονικά. Ἐτσι ἡ σειρὰ τῶν στίχων εἶναι ἡ ἐξῆς: 5194/95 (105^ν), 5195 (111^τ) - 5246 (111^ν), 5246 (107^τ) - 5443 (110^ν), 5444 (106^τ) - 5491 (106^ν), 5492 (112^τ). Δηλαδή τὰ φύλλα ἔπρεπε νὰ εἶχαν σταχωθεῖ μὲ τὴν ἐξῆς σειρὰ: 105^ν, 111^τ, 107^τ - 110^ν, 106^τ, 112^τ.

Παραγγελιοδότης ὁ Ματθαῖος Σπαντουή. Τὸ χφ ἀγόρασε ὁ Augerius Ghislsin Ritter von Busbecke (1522-1592) (βλ. πῖο πάνω στὸ φ. 2^τ) στὰ ταξίδια του στὴν Κωνσταντινούπολη (1554, 1556-1562) (βλ. R. Neck, Augerius Ghislsin de Busbecq omnia quae exstant, Γκράτς 1968).

H. Hunger, Katalog... Codices historici. Codices philosophici et philologici· J. Bick, Die Schreiber der Wiener griechischen Handschriften, 1920, ἀρ. 150· βλ. καὶ Λαμψίδη, Ἐπώνυμοι γραφεῖς, ἀρ. 6, σ. 46/47 καὶ ἀρ. 12, σ. 51· Παρ., σ. 82-85, 90.

Περιγραφή χειρογράφων με χρονολογικούς στίχους

a = *Athènes Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη 1207*, 13ος αἰ. (τὰ δοκίμια κονδυλίου με λατινικά γράμματα στὸ φ. 10^ρ, ὅπου ὁ Βυζαντινὸς γραφέας γράφει ἐπάνω καὶ κάτω ἀπὸ τὶς λατινικὲς λέξεις, φανερόνουν ὅτι, ὅταν ἔγινε ἡ ἀντιγραφή τῆς ΧΣ, ὑπῆρχαν ἤδη στὸ χφ τὰ γραφέντα ἀπὸ τοὺς Δυτικούς· ἀσφαλῶς μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε ὅτι ἡ ἀντιγραφή ἔγινε μετὰ τὴν ἀνακτάληψη τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς τὸ 1261), 95 φύλλα (στίχοι 20-28 ἀνὰ σελίδα· 80^ρ, 80^ν στ. 20· 28^ν στ. 28· 39^ν στ. 18· 10^ρ γράφονται 6 καὶ 12 στ. ἐπάνω καὶ κάτω ἀπὸ δύο σειρὲς λατινικοῦ κειμένου), 220 × 140 χλστ. Ἀκέφαλο (ἀρχίζει μετὰ τὸ στ. 117) καὶ κολοβὸ (τελειώνει μετὰ τὸ στ. 6511). Ἡ ΧΣ (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286) γράφεται καταλογάδην καὶ οἱ στίχοι χωρίζονται μετὰ τελεία.

Υδάτινα σημεῖα : Στὸ 1 πρόσθετο παράφυλλο γραμμὲς ποὺ ἀπέχουν μεταξύ τους περίπου 2,5 ἑκατοστά. Στὰ φ. 2, 15, 24, 25, 27, 42, 55, 63 διακρίνονται τρία ὄρθια κεφαλαῖα Ε σὲ γωνιώδη γραφή, τὸ ἓνα κάτω ἀπὸ τὸ ἄλλο. (Παρόμοια δὲ βρίσκονται στὸν Briquet, κάπως τὰ ὑπαινίσσονται οἱ ἀρ. 8134-8135.) Στὰ φ. 64, 80, 86 διαφαίνεται κεφαλαῖο γράμμα C μέσα σὲ τμήμα παραλληλογράμμου μετὰ ἀποστρογγυλωμένες τὶς δύο γωνίες του.

Στὰ φ. 6^ν καὶ 10^ρ ὑπάρχουν ὀλιγόλεξα κείμενα μετὰ λατινικά γράμματα (ἡ κ. L. Michaelsen, δρ φ., στὴν πρώτη περίπτωση διαβάζει τὶς λέξεις ...sum qui sum, ποὺ μπορεῖ νὰ ἀνήκουν σὲ κείμενο τῆς Ἐξόδου [Vulgata] 3,14), στὴν ἄλλη ὁμοίως τὸ δυσανάγνωστο τῆς γραφῆς δὲν ἐπιτρέπει κάποιο συνδυασμό· στὸ φ. 6^ν γράφονται καὶ μερικὰ δοκίμια κονδυλίου μετὰ ἑλληνικά γράμματα καὶ ἡ σελίδα ἀφήνεται κενὴ χωρὶς κείμενο τῆς ΧΣ· παρόμοια δοκίμια κονδυλίου μετὰ λατινικά γράμματα (ἀσφαλῶς γραμμένα προτοῦ τὸ χφ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὴ ΧΣ) διαπιστώνουμε καὶ στὴν ἄνω ὡα τῶν φ. 80^ν, 83^ν καὶ 90^ν.

Πρὶν σταχῶθεῖ τὸ χφ, ὅπως σώζεται σήμερα, ἐξέπεσαν ἀπὸ τὴ ΧΣ 21 περίπου φύλλα, ὅπως συμπεραίνεται ἀπὸ τοὺς στίχους ποὺ λείπουν (υπολογίζουμε 26 στίχους κατὰ μέσο ὄρο σὲ κάθε σελίδα ποὺ ἀντιστοιχοῦν καὶ σὲ ἰσάριθμους περίπου στίχους τῆς ΧΣ).

1^ρ-6^ρ (στ. 117-435) λείπουν οἱ στ. 1-116 καὶ 435-492 φύλλα 2+ 1 = 3
7^ρ-30^ν (στ. 492-1868) λείπουν οἱ στ. 1869-2487 φύλλα 12
31^ρ-37^ν (στ. 2488-2928) λείπουν οἱ στ. 2928-80 φύλλο 1
38^ρ-43^ν (στ. 2980-3288) λείπουν οἱ στ. 3288-3340 φύλλο 1
44^ρ-50^ν (στ. 3341-3752) λείπουν οἱ στ. 3752-3877 φύλλα 2
51^ρ-95^ν (στ. 3878-6511) λείπουν οἱ στ. 6511-6620 φύλλα 2

Ἡ γραφή εἶναι ἰδιαίτερα πυκνὴ, δὲν ὑπάρχουν παράγραφοι μετὰ κεφαλαῖα οὔτε κενὰ στὴν ἀρχὴ ἢ στὸ τέλος ἑνὸς στίχου.

Σχόλια καὶ παράτιτλοι στὴν ὡα, π.χ. : 4^ρ ὄφως ἀπάτη· 13^ρ περὶ Γύγου· 37^ρ βασιλεία Λέοντος υἱοῦ Ζήνωνος πρὸς ὀλίγον· 74^ρ βασιλεία Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. Ἀκόμα π.χ. : 18^ν, 70^ν γνωμικόν· 33^ν γνωμικά· 22^ρ καὶ 33^ν ὄραϊον. Στὴν ὡα, καὶ περισσότερο στὴν κάτω ὡα, ἐρμηνευτικὰ σχόλια. Καὶ αὐτὰ ὅπως καὶ τὰ παρασελίδια πιθανὸν ἀπὸ τὸ γραφεὶ τοῦ χφ, π.χ. : 8^ρ ἰστέον ὅτι χίλια ἑξακόσια ἐξήκοντα τρία διήρμεσεν ἡ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεία· 18^ρ ἰστέον ὅτι ἐπὶ βασιλείῳ Δαβὶδ γέγονεν ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος· 19^ν ἰστέον ὅτι ἄλλως ἀναγράφει ὁ Ὅμηρος τὰ περὶ τὴν Τροίαν.

Στὸ φ. 1^ρ στὴν ὡα, στὴν ἀρχὴ ἢ στὸ τέλος τοῦ στίχου, ἀπεικονίζονται τὰ σύμβολα, τὰ ζώδια, τῶν πλανητῶν ποὺ ἀναφέρονται στοὺς στ. 117-21.

Παραλείπονται ἐνδιαμέσως οἱ στ. 139, 222, 224, 226, 606, 620, 621, 654, 878, 886, 993-95, 1134a, 1163, 1352a, 1448, 1794, 1854, 1855, 2559, 2562, 2564, 2574, 2577, 2579, 2585, 2598, 2613, 2679, 2680, 2703-05, 3386, 3471, 3606b, 3899, 3963, 4006, 4120, 4196a, 4264, 4286a, 4443, 4472, 4583, 4626, 4648, 4683, 4689, 4706, 4961, 5043, 5292, 5417, 5588, 5695, 5738, 5790, 5796, 5872-74, 6153, 6166, 6466. Δὲν ἔχει καὶ τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείποντας ἓνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο ἐνώνει τοὺς : 192/193, 979/980, 4401/02, 5630/31, 5737/39 (παραλείπεται ὁ ἐνδιάμεσος στ. 5738), 5983/84, 6248/49.

Σειρὰ στίχων : 3921, 3924, 3925, 3922, 3923· 4032, 4036, 4033, 4034, 4035, 4036a· 4043, 4042· 4098a, 4097, 4098· 4238a, 4238· 5621, 5620.

Ἐπὶ ὑπάρχουν οἱ χρονολογικοὶ στίχοι τῆς ἐκδόσεως Bekker, μετὰ αὐτῶν καὶ μερικοὶ παραλλαγμένοι, ὅπως : 3004a διπλῆς δεκάδος ἔτεσι πρὸς τοῖς ἐπτὰ κρατήσας· 5998a ἔτη δὲ πέντε τῆς ἀρχῆς ἀρξάντα σὺν ἡμίσει· 6231a καὶ χρόνον ἓνα τῆς ἀρχῆς κρατήσασα Ρωμαίων.

Προσθέτει στίχους : μετὰ τὸ στ. 225 *λιμνάζων τε τὰς ἀμφ' αὐτὴν ἀπάσας πεδιάδας*· μετὰ τὸ στ. 2612 *ἀλλ' ἐξηγέρθη φοβερόν ἀνεμος θυελλώδης*· μετὰ τὸ στ. 2681 *αἰτεῖται καὶ λιτάζεται παρὰ τοῦ βασιλέως*· μετὰ τὸν 3898 καὶ πρὸς τὰ μέρη τῶν Σκυθῶν φεύγων διαδιδράσκει· μετὰ τὸ στ. 3900 *μυρίαὶς ὑποσχέσει χρημάτων συγκινήσας*· μετὰ τὸ στ. 4626 *ἄνδρας εὐτόλμους, βριαρούς, πάντοθεν καταφράκτους*· μετὰ τὸ στ. 4682 *τοῦτον γὰρ Ἐῦας συμβουλή καὶ γεῦσις ἢ τοῦ ξύλου* καὶ μετὰ τὸν 6311a *ζῶν ἑδράμενος αὐτῷ τὴν πάλαι ποθομένην*. Τέλος, ὅπως σὲ ὄλα τὰ χφ, ἀναγράφονται καὶ οἱ στίχοι 423 (422bis), 4045 (4109bis) καὶ 6314 (6422bis).

I. Σακκελίον καὶ A. Σακκελίον, Κατάλογος χειρογράφων Λαμψίδης, Ὁ Ἀθηναϊκὸς κώδιξ 1207.

Τὸ a προέρχεται ἀπὸ τὴν σειρὰ στὴν ὁποία ἀνήκει καὶ τὸ C.

Διαπιστώνουμε περίπου 149 περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως τοῦ a μετὰ τὸ C μαζί καὶ μετὰ ἄλλα χφ. Ἀπὸ αὐτὲς τὸ a ἔχει τὴν αὐτὴ ἀνάγνωση : μόνο μετὰ τὸ C (aC) σὲ 43 περιπτώ-

σεις (175 *δροφευτής*: 203 *λευκανθές*: 227 *νάμασι*: 335 *ἀγνοιαν*: 340 *μογοτόκους*: 590 *συμμάξας*: 693 *ἐντυχών*: 868 *Μέροδην*: 907 *δραξάμενος*: 1178 *Ἑρακλέους*: 1196 *ξένων*: 1224 *ἠθαγενεῖς*: 1270 *μάχας*: 1441 *οὕτως ἀλούσης*: 1639 *αὐτάν*: 2670 *ἀπὸ τῶν πτωμάτων*: 2902 *τά 3228 ἀκτίαι*: 3283 *τούτω*: 3442 *δρεπάνης*: 3454 *προαρχάζειν*: 3507 *τῆ καρδία*: 3571 *μέλους*: 4002 *ποντοπόρους*: 4080 *πυργοφύλαξ*: 4132 *τῆς*: 4153 *ταγματαρχοῦσι*: 4219 *ἐκείνους*: 4359 *τό*: 4810 *δοθῆναι*: 4972 *θῆρες*: 4981 *τοῖς*: 5115 *τὴν πρὶν*: 5124 *καταδραμόντος*: 5255 *ἐντεῦθεν*: 5380 *γάρ*: 5406 *θαλάττης*: 5605 *στρατηγέτον*: 5606 *εὐροίαν*: 5704 *μικρολόγον*: 5921 *θλάσις*: 5946 *ἀπειροπλήθους*: 6504 *περιφοίτα*) aC και ἓνα ἀκόμα χφ σὲ 17 περιπτώσεις (311, 869, 1207, 1598, 3197, 3242, 4484, 4507, 4701, 4754, 4984, 5015, 5368, 5379, 5498, 6189, 6257) aC και δύο ἀκόμα χφ σὲ 28 περιπτώσεις (180, 646, 815, 1460, 2673, 2910, 3084, 3115, 3149, 3211, 3247, 4116, 4183, 4317, 4369, 4621, 4720, 5244, 5403, 5427, 5893, 5896, 5914, 5921, 5972, 6002, 6223, 6459) aC και τρία ἀκόμα χφ σὲ 24 περιπτώσεις (294, 1373, 1405, 3195, 4035, 4689, 4888, 4930, 4939, 4961, 5188, 5253, 5453, 5695, 5754, 5796, 5855, 5915, 5927, 5972, 6194, 6355, 6370, 6500) aC και τέσσερα ἀκόμα χφ σὲ 7 περιπτώσεις (259, 297, 359, 830, 4288, 5785, 5788) aC και πέντε ἀκόμα χφ σὲ 7 περιπτώσεις (515, 683(2x), 2547, 2566, 4873, 5336) aC και ἕξι ἀκόμα χφ σὲ 8 περιπτώσεις (1350, 2531, 2599, 2635, 3477, 3507, 4592, 4899) aC και ἑπτὰ ἀκόμα χφ σὲ 7 περιπτώσεις (415, 731, 1246, 1258, 1602, 1682, 5221) aC και ὀκτὼ ἀκόμα χφ σὲ 4 περιπτώσεις (618, 1440, 3652, 4982) aC και ἑννέα ἀκόμα χφ σὲ 1 περίπτωση (600) aC και δέκα ἀκόμα χφ σὲ 2 περιπτώσεις (2880, 4006 *παραλείπεται*) aC και ἔντεκα ἀκόμα χφ σὲ 1 περίπτωση (6472).

b = *Vaticanus graecus 1856*, ἀρχὲς 14ου αἰ., χαρτῶο, ἀνατολικὸ χαρτί, 102 φύλλα (ἀνὰ σελίδα 29-31 στίχοι: 102^ε στίχοι 13 τῆς ΧΣ και 9 τοῦ ἀφιερωτικοῦ ἐπιγράμματος *Δέχνησο*), 225 × 155 χλστ.

1^ε-102^ε ἀκέφαλη ἢ ΧΣ, ποὺ ἀρχίζει μετὸ στ. 45 και γράφεται κατὰ στίχο (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286).

34^ν, 35^ν φύλλο ἄγραφο, χωρὶς νὰ σημειώνεται παράλειψη στίχων τῆς ΧΣ. Μετὰ τὸ φ. 39 λείπει ἓνα τετράδιο ποὺ ἀντιστοιχεῖ στοὺς στ. 2345-2821 ποὺ λείπουν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ΧΣ τὸ ἀφιερωτικὸ ἐπίγραμμα *Δέχνησο* (I. Bekker, σ. 286, Κριτ. ὑπ.). Τὸ φ. 102^ν λευκὸ.

Λίγες διορθώσεις και σχόλια μεταγενέστερα. Ἀρίθμηση τῶν τετραδίων μετὰ ἑλληνικὰ γράμματα ζ' (40^ε) - ιδ' (96^ε). Ἀνάμεσα στοὺς στίχους μέσα στὸ κείμενο γράφονται οἱ παράτιλοι.

Ἡ γραφὴ ἐπιμελημένη ἀλλὰ ἀνορθόγραφη. Δὲν ἔχει μέρος τῶν χρονολογικῶν στίχων (βλ. σ. LXXIII) καθὼς και τοὺς στίχους 6285a-h και παραλείπει τοὺς στ. 284, 352/53, 527, 548, 726, 741, 759, 811, 1134a, 1158, 1163, 1257, 1261, 1681, 1902, 2079, 2080, 2246, 3012, 3261, 3351, 3369, 3386, 4196a, 4215, 4228, 4286a, 4706, 4707, 5147, 5148, 5360, 5646, 5762, 5763, 6135, 6187-89, 6311a. Προσθέτει μετὰ τὸ στ. 1829 *κρατήσας ἔτεσον ὀκτὼ σὺν πληρεστάτοις δέκα*.

Γράφει στὴν ὦα τὸ στ. 1158. Ἀποδίδει διαφοροτικὰ τὸ στ. 725 *Δαρεῖος μέγας δ πολὺς παῖδαν θυλίαν τίπτει*, ὅπως και τὸ χρονολογικὸ στ.

2960a *ἐνέτι δέκα γοῦν αὐτὸς τῆς βασιλείας ζήσας*. Σειρὰ στίχων: 130, 129^ν, 292, 291^ν, 3558, 3556a, 3557^ν, 3806, 3805^ν, 4043, 4042^ν, 4098a, 4097^ν, 4098^ν, 4238a, 4238. Παραλείποντας ἓνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο ἑνώνει τοὺς: 221/22, 2319/20, 3043/44, 3470/71, 5436/37, 6166/67. Ἔχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis) και 6314 (6422bis).

Ἀπὸ τὴ στάχωση ὑπάρχει διαταραχὴ και στὴ σειρὰ τῶν στίχων στὰ φ. 23^ν-31^ν: 23^ε τελειώνει μετὸ στ. 1429^ε 23^ν ἔχει τοὺς στ. 1616-46^ε 24^ε τοὺς στ. 1647-77^ε 24^ν τοὺς στ. 1861-91^ε 25^ε τοὺς στ. 1892-1923^ε 25^ν τοὺς στ. 1492-1522^ε 26^ε τοὺς στ. 1523-53^ε 26^ν τοὺς στ. 1741-71^ε 27^ε τοὺς στ. 1772-1801^ε 27^ν τοὺς στ. 1554-84^ε 28^ε τοὺς στ. 1585-1615^ε 28^ν τοὺς στ. 1802-30^ε 29^ε τοὺς στ. 1831-60^ε 29^ν τοὺς στ. 1430-60^ε 30^ε τοὺς στ. 1461-91^ε 30^ν τοὺς στ. 1678-1709^ε 31^ε τοὺς στ. 1710-40^ε 31^ν τοὺς στ. 1923a-50, δηλαδὴ ἡ σειρὰ στὰ φύλλα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι: 23^ε, 29^ν, 30^ε, 25^ν, 26^ε, 27^ν, 28^ε, 23^ν, 24^ε, 30^ν, 31^ε, 26^ν, 27^ε, 28^ν, 29^ε, 24^ν, 25^ε, 31^ν. Τὸ ἴδιο και στὰ φ. 95^ε-97^ν. Ἡ σειρὰ, γὰρ νὰ ὑπάρχει σωστὴ συνέχεια στοὺς στίχους, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι: 95^ε (6172-6205), 96^ν (6206-34), 97^ε (6235-66), 95^ν (6267-98), 96^ε (6299-6330), 97^ν (6331-62).

P. Canart, *Codices Vaticani*, σ. 469-72.

Τὸ b προέρχεται ἀπὸ τὴ σειρὰ στὴν ὁποία ἀνήκει και τὸ D.

Ἀπὸ τὶς περίπου 208 (170 + 38 χρονολ. στ.) περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως τοῦ b μετὸ D μαζί και μετὰ ἄλλα χφ, τὸ b ἔχει τὴν αὐτὴ ἀνάγνωση: μετὰ μόνον τὸ D (bD) σὲ 62 περιπτώσεις (54 *πίσιν*: 80 *βαρούμεναι*: 81 *μελάφυλλος*: 86 *στολισμόν*: 104 *τῶ κάλλει...* *τῶν ἄστρον*: σειρὰ στ. 130/29^ε: 142 *δ' παραλείπ.*: 144 *τὴν...* *φύσιν*: 149 *δύναμις*: 152 *πετασμοὺς συντόνους παραλείπεται*: 153 *και κούφως ἠλαφρίζοντο παραλείπεται*: 157 *τὸ μὲν*: 165 *κόριδες*: 173 *θαλάσσης*: 189 *και δένδρων*: 214 *στρέμμους*: 216 *τε...* *τέτταρας*: 220 *ὀδδενέλ*: 221 *Εὐφράτης τε και Τύγγης παραλείπεται*: 222 *και Γάγγης μὲν περιπολεῖ παραλείπεται*: 224 *πρασίζων*: 228 *ροίζους*: 229 *λόφους*: 266 *ἐπέτρεχεν*: 269 *ἐπέτρεμε*: 274 *ἄρχη*: 275 *βασιλίσκων και δεινὸν σκορπίον*: 281 *τῶν ἀνθρώπων*: 282 *πρωτομήτορος*: 283 *ζωῆς*: 284 *παραλείπεται*: 286 *ἄμφω*: 291 *γάρ*: σειρὰ στίχων 292/91^ε: 292 *τοῦτο*: 298 *ἐνταῦθα*: 310 *ἐπένευε*: 357 *παλάμαις φονευταίας*: 442 *ἐγγόνους ἀπεγγόνους*: 446 *ὑφ'*: 459 *ἀπήρξαντο*: 4386 *πρός*: 4753 *τύχην*: 4818 *καταφοράν*: 4832 *καλῶς*: 4845 *συνθλιβεῖς*: 4904 *πολύκαρπον*: 5226 *Βούλγαροι*: 5319 *Ἀσίαν*: 5361 *δεινοῖς*: 5395 *πυροφόρον*: 5443 *πάντα*: 5540 *πορφυρόπηξ*: 5583 *ἀμφοκοσμουμένην*: 5843 *ἀπέπτουσε*: 6150 *μεταρριφθέντων*: 6183 *θάλλον*: 6209 *καρμίνου*: 6246 *διερρηγνύεις*: 6267 *δρέψεσθαι*: 6474 *τούτοις*: 6554 *ἦν*): bD και ἓνα ἀκόμη χφ σὲ 22 περιπτώσεις (45, 142, 163, 169, 170, 171, 222, 234, 303, 456, 620, 815, 902, 1330, 4963, 5434, 5496, 5594, 5788, 6166, 6167, 6532): bD και δύο ἀκόμη χφ σὲ 13 περιπτώσεις (115, 116, 829, 1809, 3344, 4700, 4720, 4911, 5022, 5086, 5553, 5760, 6491): bD μαζί μετὰ τρία ἀκόμη χφ σὲ 20 περιπτώσεις (195, 198, 230, 314, 448, 1405, 3998, 4120, 4292, 4308, 4437, 5326, 5407, 5581, 5855, 5901, 6004, 6204, 6535, 6596): bD μαζί με τέσσερα ἀκόμη χφ σὲ 8 περιπτώσεις (178, 243, 302, 1897, 3585, 4524, 5195, 5889): bD μαζί με πέντε ἀκόμη χφ σὲ 10 περιπτώσεις (82, 84, 289, 386, 1469, 1650, 1823, 1965, 4799, 5797): bD μαζί με ἕξι ἀκόμη χφ σὲ 8 περιπτώσεις (59, 757, 1292, 2024, 2117, 2152, 3477, 6043): bD μαζί με ἑπτὰ ἀκόμη χφ σὲ

9 περιπτώσεις (415, 1602, 1607, 4027, 5037, 5221, 5892, 5949, 6047) bD μαζί με οκτώ ακόμη χφφ σε 6 περιπτώσεις (237, 551, 1511, 3652, 4513, 4982) bD μαζί με έννεα ακόμη χφφ σε 7 περιπτώσεις (600, 780, 1663, 3039, 3386, 4412, 5538) bD μαζί με δέκα ακόμη χφφ σε 1 περίπτωση (2880) bD μαζί με έντεκα ακόμη χφφ σε 7 (4+3 χρονολ. στ.) περιπτώσεις (469, 2079, 2342, 6472) δέν υπάρχουν οι στ. 4884a, 6127a, 6508a) bD μαζί με δώδεκα ακόμη χφφ σε 36 (1+35 χρονολ. στ.) περιπτώσεις (δέν υπάρχουν οι 2238a, 3606b, 4323a, 4323b, 4326a, 4473a, 4473b, 4557a, 4629a, 4673a, 5098a, 5275a, 5326a, 5326b, 5534a, 5561a, 5594a, 5781a, 5824a, 5939a, 5970a, 5998a, 5998b, 6054a, 6227a, 6227b, 6227c, 6231a, 6292a, 6292b, 6304a, 6346a, 6567a, 6608a, 6608b καθώς και οι 6285a-h).

d = *Bodl. Baroc. 131*, 13ος αι. (1250-1280), χαρτώο, ανατολικό χαρτί, 536 φύλλα, τρεις στήλες (38-40 στίχοι ανά στήλη· 447^r στίχοι 37, 37, 36 [κενό στο χώρο ενός στίχου]· 452^r, 472^r στίχοι 43· 452^v στίχοι 44 [κενό στο χώρο ενός στίχου], 45, 45· 457^r στίχοι 42· 458^r, 471^v στίχοι 36· 459^v, 460^r, 461^v στίχοι 42· 474 στίχοι 24, 24, 23 και ακολουθούν 3, 3, 3 στίχοι του αφιερωτικού επιγράμματος *Δέχνησο*), 250 × 170 χλστ. Ὁκτώ γραφείς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ πέμπτος ἔγραψε τὰ φ. 447^r-474^r.

Περιέχει :

174^r-175^r Κωνσταντίνου Μανασσή *Monodia de morte passeris sui* (ἔκδ. K. Horna, *Einige unedierte Stücke des Manasses*).

180^v-184^v Κωνσταντίνου Μανασσή : (180^v-182^v) *Ἐμφρασις κωνηγεσίου γεράνων* (ἔκδ. E. Kurtz, *VV 12* [1906] 79-88)· (182^v-184^v) *πρὸς τὸν βασιλέα κῆρ Μανουήλ τὸν Κομνηνὸν* (ἔκδ. δ.π., 88-98).

447^r-474^r Κωνσταντίνου Μανασσή Σύνοψις Χρονική (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286) : 447-452 (στ. 1-1449)· 453-460 (στ. 4684-6552)· 461-466 (στ. 1450-2840)· 467 (στ. 2841-3038, 3262-3301)· 468-473 (στ. 3302-4683)· 474 (στ. 6553-6620). Ἡ σειρά θὰ ἦταν : φ. 447-452, 461-466, 467, 468-473, 453-460, 474. Στὸ τέλος έννεα ἐξάμετροι στίχοι τοῦ αφιερωτικοῦ επιγράμματος *Δέχνησο* (I. Bekker, σ. 286, Κριτ. ὑπ.). Τὰ φ. 474^v-475^r λευκά.

φ. 447^r τίτλος : *Χρονικὸν τοῦ Μανασσή πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν*.

Ἡ ΧΣ εἶναι γραμμένη κατὰ στίχο σε τρεῖς στήλες.

Ἀρίθμηση τετραδίων με ἑλληνικὰ γράμματα στὰ φ. 447^r νζ', 453^r νη', 461^r νθ', 467^r ξ'.

Λείπουν οἱ στίχοι 3039-3261. Τὸ χφφ παραλείπει τοὺς στ. 46, 97, 1134a, 1352a, 2079, 3386, 3606a, 3963, 4006, 4196a, 4286a, 4331, 6311a. Δέν ἔχει τοὺς 6285a-h. Ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καθὼς καὶ στοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis) καὶ 6314 (6422bis). Τοποθετεῖ τὸ στ. 34 μετὰ τὸ στ. 47 καὶ τὸ στ. 2238a μετὰ τὸ 2231. Μετὰ τὸ στ. 654 ξαναγράφει τὸν 641.

Σειρὰ στίχων : 3558, 3556a, 3559· 3921, 3924, 3925, 3922, 3923· 4098a, 4097, 4098· 4238a, 4238· 4316, 4317, 4315· 6163, 6162.

Γράφει διαφορετικὰ τοὺς στ. 561 *Ὁ βασιλεὺς ὁ Σῶστρις δὲ τῶν Αἰγυπτίων ἄρχας καὶ 2401 δὸς δὲ τὰ γὰρ τῆς νίκης τροπαια κατὰ βαρβάρων*.

Προσθέτει : μετὰ τὸ στ. 1829 *κρατήσας ἔτεσιν οὐτῶ σὺν πληρεστάτοις δέκα* μετὰ τὸ στ. 2420 *τρισι πρὸς ἔτεσι ἀρχῆς τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης* μετὰ τὸ στ. 3898 *καὶ πρὸς τὰ μέρη τῶν Σκυθῶν φεύγων διαδιδράσκει* μετὰ τὸ στ. 5097 *τὸ κράτος τὸ βασιλείον καὶ μόνος βασιλεύσας* μετὰ τὸ στ. 5102 *ἀλλ' ἀποφθεῖρεται ταχὺ καὶ λίαν διαορέει*.

H. O. Coxe, *Catalogi codicum mss. Bibliothecae Bodleianae*, Ὁξφόρδη 1853· N. G. Wilson, *A Byzantine Miscellany*.

Τὸ d προέρχεται ἀπὸ τὴ σειρά στὴν ὁποία ἀνήκει τὸ R.

Ἔτσι ἀπὸ τις 146 περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως με τὸ R μαζί καὶ με ἄλλα χφφ ἔχει τὴν αὐτὴ ἀνάγνωση : με μόνο τὸ R (dR) σε ἑξὶ περιπτώσεις (1402 *τὰ βλέφαρα καλύπτεισθαι 2308 χρηματίζειν 2429 Ὀνόριος 3019 σαμφάλους 3903 ἀπ' αὐτῶν 4134 χοιροβιῶτων*) dR καὶ ἓνα ἀκόμη χφφ σε 15 περιπτώσεις (45, 573, 877, 1108, 2238, 2280, 2623, 3674, 4000, 4100, 4157, 4868, 4903, 5045, 6238) dR μαζί με δύο ἀκόμη χφφ σε 19 περιπτώσεις (333, 567, 576, 972, 1081, 1226, 1395, 1703, 1726, 2442, 2924, 3650, 4252, 4862, 4911, 5022, 5553, 5717, 6195) dR μαζί με τρία ἀκόμη χφφ σε 19 περιπτώσεις (591, 831, 919, 1021, 1333, 1984, 2212, 2594, 2623, 2667, 3003, 4268, 4269, 4580, 4784, 5326, 5901, 6204, 6535) dR μαζί με τέσσερα ἀκόμη χφφ σε 15 περιπτώσεις (118, 902, 961, 1602, 1604, 2599, 2834(2x), 4027, 4226, 4522, 4524, 5326, 5630, 5898) dR μαζί με πέντε ἀκόμη χφφ σε 13 περιπτώσεις (31, 844, 974, 1394, 1650, 1823, 1965, 2566, 2643, 2662, 3549, 3966, 4571) dR μαζί με ἑξὶ ἀκόμη χφφ σε 14 περιπτώσεις (42, 1292, 1350, 2024, 2117, 2152, 2531, 2599, 2635, 3628, 4592, 4897, 5994, 6043) dR μαζί με ἑπτὰ ἀκόμη χφφ σε 14 περιπτώσεις (415, 1258, 1602, 1682, 1844, 1845, 2648, 4014, 4027, 4577, 5221, 5685, 5718, 5949) dR μαζί με οκτώ ἀκόμη χφφ σε 7 περιπτώσεις (237, 1511, 1606, 2264, 3652, 4982, 6597) dR μαζί με έννεα ἀκόμη χφφ σε 9 περιπτώσεις (600, 664, 780, 1663, 2037, 2439, 3386 παραλείπεται, 3751, 5538) dR μαζί με δέκα ἀκόμη χφφ σε 6 περιπτώσεις (1089, 1436, 2230, 2880, 4006, 4016) dR μαζί με έντεκα ἀκόμη χφφ σε 8 περιπτώσεις (469, 583, 1892, 2079, 4213, 5424, 5425, 6472) dR μαζί με δώδεκα ἀκόμη χφφ σε 2 περιπτώσεις (504, 2082).

g = *Χάλκη Σχολή Ἐμπορ. 151*, ἔτος 1319, χαρτώο, 116 φύλλα (29-36 στίχοι ἀνὰ σελίδα· φ. 38^v καὶ 51^v 36 στ.), 220 × 140 χλστ. Ἔχει 14 ὀκτάφυλλα τετράδια. Στις φωτογραφίες ποὺ διαθέτουμε διακρίνουμε τὴν ἀρίθμηση τῶν τετραδίων με ἑλληνικὰ γράμματα : 11^v α'· 12^r β'· 19^v β'· 20^r γ'· 27^v γ'· 28^r δ'· 36^r ε'· 43^v ε'· 51^v ζ'· 52^r ζ'· 59^v ζ'· 60^r η'· 67^v η'· 68^r θ'· 75^v θ'· 76^r ι'· 83^v ι'· 84^r ια'· 99^v ιγ'· 100^r ιδ'.

Τὸ χφφ ἀκέφαλο ἀρχίζει ἀπὸ τὸ στ. 55 τῆς ΧΣ.

φ. 1^r-105^v Σύνοψις Χρονική Κωνσταντίνου Μανασσή (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Ἡ ΧΣ γράφεται κατὰ στίχο.

φ. 105^v σημ. τοῦ γραφέα : Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος τοῦ μανασσῆ διὰ χειρὸς ἐμοῦ θεοδώρου τοῦ πακουριανοῦ μηνὶ ἰουλίῳ ἰε' ἔτους ρωκζ' ἰνδ. β'.

106^r-116^v Μετὰ τῆ ΧΣ ἄλλος γραφέας καὶ με διαφορετικὸ μελάνι γράφει : «στίχοι τοῦ Μανασσῆ πρὸς τὴν Δέσποιναν : Ἄγε ψυχὴ βασίλισσα». Προλογικοὶ στὸ ἀστρολογικὸ ποίημα τοῦ ΚΜ (ἔκδ. E. Miller, σ. 1-39) (βλ. Λαμψίδη, ΚΜ καὶ Καισάριος Δαπόντες· Sebastokratorissa Eirene).

Ἡ ΧΣ παραλείπει τοὺς στ. 741, 1134a, 1209/10, 1257, 1274, 1352a, 1364, 1681, **2033a**, 2079, 2381, **2432a**, 2727, 2917, 3012, 3294, 3369, 3386, **3606b**, 3963, 4196a, 4286a, 4689, 4961, 5080/81, 5362, 5695, 5796, 6238/39, 6311a, 6555. Δὲν ἔχει τοὺς στ. 6285a-h. Ἐχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis). Γράφονται στὴν ὡα οἱ στ. 741 ἀπὸ τὸ γραφέα τοῦ κειμένου καὶ **2033a** καὶ 2917 ἀπὸ ἄλλο γραφέα. Ἐνώνει τοὺς στ. 6015/16 σὲ ἕναν παραλείποντας ἕνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο. Σειρὰ στίχων: 470, 469· 3558, 3556a, 3557· 4098a, 4097, 4098· 4238a, 4238· 4667, 4666· 4701, 4700. Προσθῆτει μετὰ τὸ στ. 1829 κρατήσας ἔτεσιν ὀκτὼ σὺν πληρεστάτοις δέκα· μετὰ τὸ στ. 2420 τρισὶ πρὸς ἔτεσιν αὐτῆς τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης. Παραδίδει διαφορετικὰ τοὺς στ. 726 Δαρεῖος μέγας ὁ πολὺς παῖδα θηλείαν τίκτει· 727 Μανδάνην δ' ἔφησεν αὐτὴν οὕτως ἀποκεκλήσθαι· 867 Σμέροδου τυγχάνειν ἤκουσε αὐτὸν ὃν βλέπει θρόνον. Τοποθετεῖ τὸ στ. 2238a μετὰ τὸ 2231.

Ἀρχιμ. E. Τσακοπούλου, Περιγραφικὸς κατάλογος... Ὁρθοδοξία 28 (1953), τεῦχος 1, σ. 128/29 Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς τῆς Παναγίας, ΕΕΒΣ 13 (1937) 50 (παρέχει διαφορετικὰ κάπως στοιχεῖα γιὰ τὸ χφ) Λαμψίδη, Ἐπώνυμοι γραφεῖς, σ. 45.

Τὸ g προέρχεται ἀπὸ τὴ σειρὰ στὴν ὁποία ἀνήκει καὶ τὸ K.

Ἀπὸ τίς περίπου 346 περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως τοῦ g μετὰ τὸ K μαζί καὶ με ἄλλα χφφ, τὸ g ἔχει τὴν ἴδια ἀνάγνωση : με μόνον τὸ K (gK) σὲ 75 περιπτώσεις (321 καὶ· 339 τριβόλοις δξυκέντροις· 781 αὐτῶ· 887 Ὑδάσπον· 971 τήν· 1417 χρησιμοῖς· 1647 λέγεται· 1701 τούτου· 1715 ἀπὸ· 1730 αὐτῆ· 1816 ἡ K· λαμπρὰ προσωνυμία· 1940 καὶ· 1970 ἀνδρὸς τε γὰρ ὑπατικοῦ· 2012 τῆς σαρκός· 2056 μεμοργγυμένην· 2166 ζεύγλης· 2262 πνευσάντων· 2264 ἐκριζοῦν· 2290 μαροῦ· 2336 χαρίζη· 2337 ἀπέσβεσαν· 2352 τοῦ· 2381 παραλείπεται· 2568 χρυσίους· 2713 οἱ· 2796 θηροβάβαρον· 2911 Νέπων· 2964 λευκόχρον· 3067 πόλεμον ἄσπονδον· 3188 καὶ· 3258 ἐξέκοψε· 3259 προσήει· 3261 ἀρπακτόρων· 3335 παραλαμβάνειν· 3369 παραλείπεται· 3605 ὁ· 3670 ὀστέους· 3729 ἴρεις· 3764 καλλίγλωσσος· 3946 βαρυστενάντους· 3967 ἀρχηγῆσειν· κοσμήσειν· 3975 πολυάνδρον· 3989 βραδυπορίαν· 3998 ἐπὶ τὴν πόλιν· 4107 ὡς· 4114 λεάνας· 4171 κακοπραγίας· 4194 παντοδαποῦς· 4280 προσηνώρισην· 4311 κακεῖνος· 4463 τὸ κράτος· 4517 προσασποβαλῶν· 4597 σταλάζουσα· 4754 γλόττης· 4762 βίγλης· 4763 τῶν αἱμάτων· 4800 ἐνέθλιβε· 4880 γλυκοχύμων· 5025 ἀριστεράν· 5035 ἑαυτῆς· 5121 χειροβιούντων· 5129 πικροδικτύων θήρα· 5198 ὠρολογίον· 5642 κράτος· 5670 φυλάσων· 5771 ἐνάγει· 5798 ὑπόγλομος· 5868 ἐπέλαυνον· 5934 οὔτος·

5943 χρωμάτων· 6074 φησίν· 6127 κακόν· 6597 κρομυδοπόλους· 6614 ἐγκύπτουσι· gK μαζί με ἕνα ἄκόμα χφ σὲ 69 περιπτώσεις (163, 445, 831 (2 ×), 859, 1046, 1286, 1318, 1344, 1355, 1384, 1401, 1417, 1435, 1489, 1501 (2 ×), 1507, 1666, 1718, 1794, 1801, 1819, 2050, 2102, 2181, 2237, 2313, 2599, 2667, 2933, 3012, 3034, 3286, 3479, 3507, 3523, 3638, 3763, 3780, 3801, 4030, 4138, 4180, 4226, 4241, 4319, 4488, 4719, 4788, 4945, 4959, 4986, 5060, 5337, 5339, 5520, 5523, 5610, 5738, 5850, 5929, 5932, 6221, 6222, 6238, 6239, 6330, 6529)· gK μαζί με δύο ἄκόμα χφφ σὲ 79 περιπτώσεις (435, 646, 721, 759, 814, 904, 1040, 1061, 1327, 1346, 1440, 1446, 1460, 1487, 1590, 1905, 1997, 2035, 2083, 2084, 2181 (2 ×), 2182, 2322, 2340, 2405, 2503, 2507, 2612, 2646, 2673, 2872, 2910, 2921, 3084, 3211, 3247, 3327, 3385, 3549, 3869, 3918, 3940, 4025, 4175, 4183, 4292, 4317, 4369, 4650, 4725, 5040, 5115, 5244, 5410, 5579, 5653, 5741, 5843, 5856, 5876, 5880, 5888, 5914, 5915, 5972, 6032, 6058, 6077, 6086, 6101, 6120, 6128, 6142, 6183, 6223, 6267, 6289, 6474, 6587, 6594)· gK μαζί με τρία ἄκόμα χφφ σὲ 59 περιπτώσεις (93, 151, 195, 230, 276, 294, 305, 314, 448, 475, 597, 920, 1331, 1377, 1384, 1722, 1842, 2007, 2067, 2331, 2371, 2405, 2642, 2697, 3239, 3596, 3631, 3686, 3963, 4035, 4172, 4195, 4689, 4784, 4813, 4888, 4939, 4986, 5008, 5188, 5253, 5403, 5453, 5581, 5593, 5661, 5695, 5754, 5796, 5922, 5927, 5972, 6068, 6194, 6246, 6255, 6355, 6370, 6500)· gK μαζί με τέσσερα ἄκόμα χφφ σὲ 22 περιπτ. (243, 359, 952, 1323, 1563, 1897, 1903, 2354, 2599, 3000, 3041, 3585, 4030, 4288, 5608, 5785, 5889, 6055, 6090, 6248, 6277, 6485)· gK μαζί με πέντε ἄκόμα χφφ σὲ 13 περιπτώσεις (216, 386, 683, 1469, 1650, 1823, 1908, 1965, 2547, 2643, 3488, 5171, 5797)· gK μαζί με ἕξι ἄκόμα χφφ σὲ 8 περιπτώσεις (59, 1292, 1350, 2024, 2117, 2152, 2531, 2635)· gK μαζί με ἑπτὰ ἄκόμα χφφ σὲ 3 περιπτώσεις (1258, 1602, 5221)· gK μαζί με ὀκτὰ ἄκόμα χφφ σὲ 4 περιπτώσεις (237, 551, 1440, 4982)· gK μαζί με ἑννέα ἄκόμα χφφ σὲ 5 περιπτώσεις (780, 1133, 3039, 3386, 4412)· gK μαζί με δέκα ἄκόμα χφφ σὲ 3 περιπτώσεις (1436, 2349, 2880)· gK μαζί με ἑνδεκα ἄκόμα χφφ σὲ 4 περιπτώσεις (469, 1892, 2079, 6472)· gK μαζί με δώδεκα ἄκόμα χφφ σὲ 1 περίπτωσι (2082).

l = *Londr. Arundel 523*, χαρτῶο, βομβύκινο, ἔτος 1313, 8ο σχῆμα, φύλλα 145 (20-28 στίχοι ἀνὰ σελίδα· 10^r στ. 20· 19^v στ. 28· 3^r τίτλος + 12 στ. τῆς ΧΣ· 144^v στ. 17 τῆς ΧΣ).

Ἀρίθμηση τετραδίων. Στὶς φωτογραφίες διακρίνουμε : ζ' φ. 51^v ζ' 52^r· ιβ' 91^v· ιβ' 92^r· ιβ' 93^r· ιβ' 94^v· ιδ' 107^r· ις' 124^r· ις' 125^r· ις' 132^r· ις' 133^r· ις' 134^r· ιη' 139^v· ιη' 140^r· ιη' 141^r· ιη' 142^r.

Περιέχει :

φ. 2^v σημείωμα τοῦ κτήτορα τοῦ χφ, τῆς μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος «τοῦ Ἐσόπτρου».

3^r-144^v Σύνοψις Χρονικὴ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Τὸ κείμενο γράφεται κατὰ στίχο.

3^r Τίτλος : *Τοῦ μακαριωτάτου φιλοσόφου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ σύνοψις χρονικὴ διὰ στίχων ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη καὶ διήκουσα μέχρι καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Βοτανειάτου κυροῦ Νικηφόρου. Τὸ προοίμιον πρὸς τὴν σεβαστοκρατορίσσαν κυρὰν Εἰρήνην τὴν νόμφην τοῦ*

βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ ἐπὶ τῶ ἀυταδέλφω αὐτοῦ κυρῶ Ἀνδρονίκο. Στὸ φ. 3^ο ἔχει σχεδὸν ἐξολοκλήρου ἀποσβεσθεὶ τὸ γραμμένο κείμενο.

144^ν σημείωση τοῦ γραφέα Μιχαὴλ τοῦ Λουλλούδη τοῦ ἔτους 1313 (βλ. Λαμψίδη, Ἐπώνυμοι γραφεῖς, σ. 44/45 καὶ Παρ., σ. 76/77).

147^ν κείμενο σχετικὸ μὲ τὴ γραφὴ καὶ τὸν τονισμό τῶν γραμμάτων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας.

Παραλείπει τοὺς στ. 26, 124, 429, 500, 654, 724, 741, 1134a, 1257, 1261, 1352a, 1459, 1681, 1902, 2650, 3139, 3369, 3386, 3503, 3517, 3573, 3606b, 3963, 4196a, 4286a, 4528, 4672, 4689, 4961, 5695, 5796, 6238/39, 6311a, 6555. Δὲν ἔχει τοὺς στ. 6285a-h. Ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καθὼς καὶ τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis) καὶ 6314 (6422bis).

Σειρὰ στίχων: 3558, 3556a, 3559· 4043, 4042· 4098a, 4097, 4098· 4238a, 4238· 5339, 5338 (σημειώνεται ὁμως ἀπὸ τὸ γραφέα ἢ ὀρθὴ σειρὰ μὲ α', β' ἐπάνω ἀπὸ τοὺς στίχους). Παραδίδει διαφορετικὰ τοὺς στ. 725/26 *Δαρεῖος μέγας ὁ πολὺς παῖδα θηλείαν τίκει | Μανδάνην ἔφησεν αὐτὴν οὗτος ἀποκεκλήσθαι* 867 *Σμέρδου τυγχάνειν ἦκουσε τὸν ὄνπερ βλέπει θρόνον* 2961 *ὡς δὲ τὸν βίον ἔλιπε συνάμα καὶ τὸ στέφος*.

Προσθέτει: μετὰ τὸ στ. 1829 *κρατήσας ἔτεσιν ὀκτῶ σὺν πληρεστάτοις δέκα* μετὰ τὸ στ. 2420 *τρισὶ πρὸς ἔτεσιν αὐτοῖς τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης*. Τοποθετεῖ τὸ στ. 2238a μετὰ τὸ 2231. Στὸ περιθώριο τῶν στ. 116-21 ἀπεικονίζονται τὰ ζώδια τῶν πλανητῶν.

J. Forshall, Catalogue of Mss in the British Museum: Λαμψίδη, Ἐπώνυμοι γραφεῖς.

Τὸ I προέρχεται ἀπὸ τὴ σειρὰ στήν ὁποία ἀνήκει καὶ τὸ K.

Ἄπὸ τὶς περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως τοῦ I μὲ τὸ K μαζί καὶ μὲ ἄλλα χφφ, τὸ I ἔχει τὴν αὐτὴ ἀνάγνωση: μὲ μόνο τὸ K (IK) σὲ 33 περιπτώσεις (321 καὶ 339 *τριβόλοις δξυκέντροις* 1255 *αὐτῆς* 1696 *Λουκρετίας* 1940 καὶ 2262 *πνευσάντων* 2568 *χρυσίους* 2964 *λευκόχρουν* 3067 *πόλεμον ἀσπονδον* 3133 *συμπλοκάς* 3188 καὶ 3764 *καλλίγλωσσος* 3835 καὶ 3954 *κυματόβλυστοι* 3975 *πολύανδρον* 3982 *ἀπολελειμμένους* 4481 *ἀοισιτῆν* 3369, 4528 *παραλείπονται* 4800 *ἐνέθλιβε* 4854 *λόγων* 5035 *ἑαυτῆς* 5235 *μόνον* 5292 *καταθύμιον* 5608, 5609, 5614 *Τζυμισχῆν*, *Τζυμισχῆ*, *Τζυμισχῆς* 5642 *κράτος* 5868 *ἐπέλαυνον* 5934 *οὗτος* 6074 *φησὶν* 6285 *μικρόν* 6332 *μεταβαίνει*)· IK μαζί μὲ ἓνα ἀκόμα χφφ σὲ 54 περιπτώσεις (163, 303, 445, 704, 859, 870, 1046, 1085, 1318, 1384, 1401, 1417, 1435, 1444, 1489, 1501(2 x), 1507, 1938, 2048, 2050, 2237, 2760, 2933, 3034, 3200, 3349, 3507, 3511, 3523, 3845, 3927, 3976, 4241, 4319, 4478, 4481, 4542, 4558, 4788, 4934, 4945, 5060, 5339, 5520, 5522, 5610, 5638, 5738, 5850, 5929, 5932, 6221, 6330, 6529)· IK μαζί μὲ δύο ἀκόμα χφφ σὲ 81 περιπτώσεις (27, 187, 435, 646, 904, 1040, 1061, 1257, 1327, 1346, 1440, 1446, 1460, 1487, 1590, 1905, 1912, 1991, 2035, 2062, 2084, 2229, 2340, 2362, 2405, 2503, 2507, 2566, 2612, 2646, 2774, 2872, 2910, 2927, 3084, 3211, 3223, 3247, 3624, 3918, 3940, 4021, 4025, 4116, 4183, 4223, 4268, 4317, 4456, 4650, 4683, 4725, 5040, 5115, 5244, 5579, 5653, 5741, 5843, 5848, 5876, 5888, 5914, 5915, 5972, 6032, 6058, 6077, 6079, 6086, 6101, 6120, 6128, 6142, 6183, 6223, 6267, 6289, 6474, 6587, 6594)·

IK μαζί μὲ τρία ἀκόμα χφφ σὲ 41 περιπτ. (276, 305, 398, 410, 475, 705, 1331, 1384, 1628, 1722, 1842, 2007, 2285, 2371, 3239, 3686, 3883, 3963, 4035, 4689, 4784, 4813, 4939, 5253, 5403, 5453, 5581, 5593, 5661, 5695, 5754, 5796, 5922, 5927, 5972, 6194, 6255, 6370, 6470, 6500, 6617)· IK μαζί μὲ τέσσερα ἀκόμα χφφ σὲ 19 περιπτώσεις (243, 359, 782, 952, 1897, 1903, 2354, 3000, 3585, 4030, 4057, 4156, 4288, 5112, 5608, 5889, 6055, 6248, 6485)· IK μαζί μὲ πέντε ἀκόμα χφφ σὲ 10 περιπτώσεις (386, 683, 1469, 1650, 2091, 2643, 3549, 5171, 5737, 5806)· IK μαζί μὲ ἕξι ἀκόμα χφφ σὲ 9 περιπτώσεις (1292, 1350, 1440, 2024, 2117, 2152, 2531, 2599, 2635)· IK μαζί μὲ ἑπτὰ ἀκόμα χφφ σὲ 7 περιπτώσεις (1602, 2648, 4014, 4193, 5221, 5718, 6341)· IK μαζί μὲ ὀκτὼ ἀκόμα χφφ σὲ 4 περιπτώσεις (237, 551, 3869, 4982)· IK μαζί μὲ ἑννέα ἀκόμα χφφ σὲ 7 περιπτώσεις (386, 600, 780, 3039, 3386, 3751, 5584)· IK μαζί μὲ δέκα ἀκόμα χφφ σὲ 5 περιπτώσεις (1436, 1477, 3606, 4016, 5179)· IK μαζί μὲ ἑντεκα ἀκόμα χφφ σὲ 5 περιπτώσεις (469, 583, 5424, 5425, 6472).

m = *Monacensis graecus 254*, 15ος αἰ., χαρτῶο, 109 φύλλα (24-37 στ. ἀνὰ σελίδα, ἀλλὰ καὶ 92^ν στ. 40· 1^ν, μετὰ τὸν τίτλο, στ. 15· 109^ο στ. 24 τῆς ΧΣ + 1 στ., τὸν πρῶτο, ἀπὸ τοὺς στίχους *Βίβλος πέφυκα* [βλ. σ. CLVII, σημ. 1]). Διακρίνεται ἀρίθμηση τῶν τετραδίων μὲ ἑλληνικὰ γράμματα: α' 8^ν, β' 9^ο, δ' 32^ν, ε' 33^ο.

1^ν-109^ο Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ (ἔκδ. I. Bekker, σ. 3-286). Γράφεται κατὰ στίχο.

1^ν Μετὰ τὸ ἐπίτιτλο κόσμημα ὁ τίτλος: *Τοῦ μακαριωτάτου φιλοσόφου τοῦ καὶ ὕστερον γεγονότος μητροπολίτου Ναυπάκτου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ σύνοψις χρονικὴ διὰ στίχων ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη καὶ διήγουσα μέχρι καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Βοτανειάτου κυροῦ Νικηφόρου. Τὸ προοίμιον πρὸς τὴν σεβαστοκρατορίσαν κυρὰν Εἰρήνην τὴν νύμφην τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ ἐπὶ τῶ ἀυταδέλφω αὐτοῦ κυρῶ Ἀνδρονίκο.*

Ἡ γραφὴ ἐπιμελημένη μὲ ἀρκετὰ κεφαλαῖα ἀρχικὰ γράμματα διακοσμημένα. Λεῖπουν οἱ στ. 4090-4152 (1 φύλλο). Τὸ φ. 10^ν μένει λευκὸ. Σὲ μερικά σημεῖα ὁ γραφέας ἀφήνει μεταξύ τῶν στίχων κενὰ χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ υποθέσουμε τὸ σκοπὸ, π.χ. στὸ φ. 67^ν. Τὰ κενὰ αὐτὰ ἐκμεταλλεύεται ὁ γραφέας τῶν ἐρμηνευτικῶν σχολίων, ὁ ὁποῖος γράφει καὶ στὴν ὠα καὶ σ' αὐτὰ τὰ κενὰ.

Παραλείπει τοὺς στ. 735-38, 1134a, 1219, 1257, 1352a, 1416, 2072, 2073a, 2079, 2312, 2313, 2866, 2867, 3012, 3133, 3386, 3606b, 4196a, 4286a, 5796, 6001, 6002, 6127a, 6311a, 6522, 6615, 6616, καθὼς καὶ τοὺς στ. 923, 2611-18, 2944, 2945, 3832, 4080, 4081, 4179-82, 4192-94, 4614-17, πού ἄλλος γραφέας γράφει στὴν ὠα. Ἔχει τοὺς χρονολογικοὺς στίχους τῆς ἐκδόσεως Βόννης καὶ τοὺς στ. 6285a-h. Παραλείπει τοὺς στ. 6286-95. Ἔχει τοὺς στ. 423 (422bis), 4045 (4109bis), 6314 (6422bis). Σειρὰ στίχων: 3558, 3556a, 3559· 4238a, 4238.

Προσθέτει: μετά τὸ στ. 144 *οὐ χαμερπὲς οὐκ ἐμβριθὲς ἀλλ' οὐδὲ πνο-
ηφόρον*· μετά τὸ στ. 333 *οὐδὲν γὰρ τὸ γινόμενον λανθάνον τούτου κόρας*· μετά
τὸ στ. 727 *Δαρειὸς μέγας ὁ πολὺς παῖδα θηλείαν τίκτει | Μανδάνην ἔφησεν*
αὐτὴν οὕτως ἀποκεκλήσθαι· μετά τὸ 1204 *μήπως πολλαῖς σὲ τίσομαι πληγαῖς*
ὡς κακεργάτην· μετά τὸ 1829 *κρατήσας ἔτεσιν ὀκτὼ συμπληρεστάτους δέκα*·
μετά τὸ 1901 *τοῦτον τὸν λόγον πρὸς αὐτὸν ὑπέθευε κρυφίως*· μετά τὸ 2420
τρισὶ πρὸς ἔτεσι αὐτῆς τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης· μετά τὸ 2457 *καὶ πλούτω*
βοήθων περιπτῶ καὶ τῇ τιμῇ προέχων· μετά τὸ στ. 3185 *κἂν παῖς ἔστιν ὁ φθο-*
νηθεὶς κἂν ὁ φθονήσας γέρον.

Προσθέτει στὴν ὠα: στὸ στ. 654 *πλεῖστα καὶ γὰρ εἰργάσατο προ...*
κατ' ἐκείνου | καὶ πᾶν αὐτῶν ἀφήρασεν πολυτελὲς καὶ ξένον | ὁποῖον ἐν τοῖς
σκεύεσιν ὁποῖον ἐν κοσμίαις· στὸ στ. 742 *τούτω δὴ κατηγγύησε τὴν κόρην*
τὴν Μανδάνην· στὸ στ. 1081 *αὐτὸς αὐτοὺς δημαγωγεῖ μετὰ Μωσῆν ... θερ...*

Γράφει διαφορετικὰ τοὺς στ. 867 *Σμέρδου τυγχάνειν ἤκουσε τὸν ὄνπερ*
βλέπεις θρόνον· καὶ 2961 *ὡς δὲ τὸν βίον ἔλιπε σὺν ἅμα καὶ τὸ στέφος.*

Τοποθετεῖ τὸ στ. 2238a μετὰ τὸ στ. 2231.

I. Hardt, *Catalogus codicum.*

Τὸ m προέρχεται ἀπὸ τὴ σειρά στὴν ὁποία ἀνήκει τὸ A, ποὺ εἶναι
ἐλλιπὲς στοὺς στίχους 1-546 καὶ 815-1709.

Ἀπὸ τὶς 83 περίπου περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως μετὰ τὸ A μαζί καὶ μετὰ ἄλλα χφφ,
τὸ m ἔχει τὸ αὐτὸ σφάλμα: μόνο μετὰ τὸ A (mA) σὲ 3 περιπτώσεις (2849 *κακόν*· 5286 *κατά-*
κοσμος· 6046 *βασιλίδι*)· mA μαζί μετὰ ἕνα ἀκόμα χφφ σὲ 5 περιπτώσεις (2844, 3205, 4177,
5026, 6094)· mA μαζί μετὰ δύο ἀκόμα χφφ σὲ 4 περιπτώσεις (4428, 4560, 4591, 6286-95)·
mA μαζί μετὰ τρία ἀκόμα χφφφ σὲ 20 περιπτώσεις (1842, 2288, 2372, 2570, 3793, 4452, 4480,
5129, 5182, 5183, 5291, 5646, 5765, 5917, 6136, 6444, 6448, 6450, 6506, 6527)· mA μαζί μετὰ
τέσσερα ἀκόμα χφφφ σὲ 6 περιπτώσεις (2307, 2383, 2419, 3097, 5831, 6590)· mA μαζί μετὰ πέντε
ἀκόμα χφφφ σὲ 8 περιπτώσεις (679, 2000, 2395, 2619, 3156, 4799, 4873, 5371)· mA μαζί μετὰ ἕξι
ἀκόμα χφφφ σὲ 5 περιπτώσεις (2445, 3049, 4592, 4897, 6077)· mA μαζί μετὰ ἑπτὰ ἀκόμα χφφφ σὲ
8 περιπτώσεις (731, 2537, 3100, 4014, 4610, 5852, 5685, 5892)· mA μαζί μετὰ ὀκτὼ ἀκόμα χφφφ
σὲ 5 περιπτώσεις (2032, 2264, 3652, 3869, 4982)· mA μαζί μετὰ ἑννέα ἀκόμα χφφφ σὲ 7 περι-
πτώσεις (2037, 2125, 3039, 3386, 4075, 4412, 5584)· mA μαζί μετὰ δέκα ἀκόμα χφφφ σὲ 7 περι-
πτώσεις (2230, 2349, 2880, 3606, 4016, 4688, 5778)· mA μαζί μετὰ ἑντεκα ἀκόμα χφφφ σὲ
5 περιπτώσεις (1892, 4213, 5424, 5425, 6472).

γ = *Ratmos 446*, 15ος αἰ., χαρτῶο, σχῆμα 4ο, 264 φύλλα (στίχοι
ἀνὰ σελίδα 19-24· φ. 1^ο στ. 11· 1^ο στ. 18· 62^ο στ. 15 [τὸ ὑπόλοιπο τῆς σελί-
δας μένει κενό]· 218^ο στ. 16· 220^ο στ. 27).

Περιέχει κατὰ τὸν καταλογογράφου, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ ΧΣ, ἀδήλου (Λεον-
τίου σχολαστικοῦ τοῦ Βυζαντινοῦ) περὶ αἱρέσεων, διάλογο Πύρρου πατριάρ-
χου Κωνσταντινουπόλεως, Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ περὶ ὀρθοῦ δόγμα-

τος καὶ Βασιλείου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἐπίδοξιν κατὰ Ἰουδαίων περὶ
τῆς Σωτῆρος παρουσίας.

φ. 1^ο-195^ο Σύνοψις Χρονικὴ Κωνσταντίνου Μανασσῆ (ἔκδ. I. Bekker,
σ. 3-286). Ἡ ΧΣ γράφεται κατὰ στίχο καὶ συμπληρώνεται στὶς ἱστορικὲς
πληροφορίες μετὰ κείμενα ἀπὸ τὴν Ἐπιτομὴ I. Ζωναρᾶ (βλ. Λαμψίδη, Ἡ ΧΣ
καὶ ἡ Ἐπιτομὴ Ζωναρᾶ). Πολλὰ φύλλα στὴν ἄνω, κάτω καὶ πλευρικὴ ὠα
εἶναι κατεστραμμένα ἀπὸ τὴν ὑγρασία καὶ σκοληκόβρωτα.

1^ο Τὸ φύλλο ἔχει καταστραφεῖ (τὸ χφ εἶναι ἀκέφαλο) στὸ ἐπάνω, στὸ
κάτω τμήμα καὶ στὰ πλευρά: ἀπὸ τὸν τίτλο διακρίνονται οἱ λέξεις *ποιου-*
μέ[ρη]... μέχρι... κυροῦ Νικηφόρου διήκουσα. Ἐξεφωνήθη... [σε]βαστοκρα-
τόρισσαν κωρᾶν Εἰρήνην τὴν ἐπ' ἀδελφῶ τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουήλ τοῦ
Κομνηροῦ.

Ἀρίθμηση νεοτάτη μετὰ ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς.

Λείπουν οἱ στ. 233-984. Παραλείπονται οἱ στ. 129, 1352a, 1845a, **1923a**,
1923b, **1924a**, **2008b**, **2038a**, 2079, **2250a**, **2250b**, **2330c**, **3606b**, **3864a**, 4006,
4196a, 4286a, 4305, 4402, 4510, 4528, **5594a** (ὁ χῶρος τοῦ στίχου μένει κε-
νός), 5695, **5781a**, 5796, **5939a**, **6227a**, **6227b**, **6227c**, 6311a, 6327, **6346a**, **6508a**,
6567a, **6608a**, **6608b** καθὼς καὶ 1416, 1854, 1855, **2008a**, 3928, 3929, 3937,
4961, 5292, 5352, 5519, 5520, 5999, **6231a**, ποὺ ἄλλος γραφέας γράφει στὴν
ὠα. Δὲν ἔχει τοὺς στ. 6286-95. ἔχει τοὺς στ. 6285a-h καὶ τοὺς στ. 4045
(4109bis) καὶ 6314 (6422bis).

Σειρὰ στίχων: 1153, 1152· 2331, 2332, 2330a, 2330b· 3134, 3133, 3135,
3132, 3136· 3173, 3176, 3177, 3174, 3175, 3178· 3558, 3556a, 3559· 4098a, 4097,
4098· 4238a, 4238. Παραλείποντας ἕνα ἡμιστίχιο σὲ κάθε στίχο ἐνώνει
σὲ ἕναν τοὺς στίχους 1335/36. Παραδίδει διαφορετικὰ τὸ στ. 1316 *καὶ σοὶ*
μὲν προσαγάγωσι θεμεμάτων τὰς ἀγέλας. Προσθέτει στὴν ὠα στὸ στ. 1901
τοῦτον τὸν λόγον πρὸς αὐτὸν ὑπέθετο κρυφίως, στὸ στ. 5618 *ἀπορραπίζει τὴν*
βουλὴν ὡς ἀπανθρωποτάτην.

Τοποθετεῖ τὸ στ. 2238a μετὰ τὸ στ. 2231, τοὺς 2679/80 μετὰ τὸ 2683,
τὸν 3784a μετὰ τὸν 3789, τὸν 4254 μετὰ τὸν 4249, τὸν 4654 μετὰ τὸν 4651
(σημειώνεται ὁμοίως ἀπὸ τὸν γραφέα ἢ ὀρθὴ σειρά μετὰ α, β ἐπάνω ἀπὸ τοὺς στί-
χους) καὶ τὸν 5825 πρὶν ἀπὸ τὸν 5832. Γράφονται καὶ πάλι οἱ στ. 3070/71.

I. Σακκελίον, Πατριακὴ Βιβλιοθήκη· Λαμψίδη, ΧΣ καὶ Ἐπιτομὴ Ζωναρᾶ.

Τὸ γ προέρχεται ἀπὸ τὴ σειρά στὴν ὁποία ἀνήκει καὶ τὸ P.

Ἀπὸ τὶς περίπου 145 περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως τοῦ γ μετὰ τὸ P μαζί καὶ μετὰ ἄλλα
χφφ τὸ γ ἔχει τὴν αὐτὴ ἀνάγνωση: μετὰ τὸ P (γP) σὲ 28 περιπτώσεις (220 *γλωτταν*·
1139 *αὐτῶ*· 1197 *χαλεπῶς*· 1228 *συνίεσαν*· 1245 *τῆς Τροίας*· 1662 *τούτοις*· 1810 *προσγενεῖς*·
1994 *βλέπων*· 2236 *Σειρήνων γὰρ*· 2237 *καταναγκάως*· 2794 *περιφρουρεῖ*· 2824 *καὶ τῶν*· 2938

δραῖται 3338 *συμπαλαμβάνοντας* 3363 *ἀδίως* 3545 *κρατούντα* *φεῦ* 3615 *βασιλῆς* 3766 *ἐσχάτον* 3894 *ἀπό* 3918 *μόνον* 3971 *πολεύσουσι* 3981 *τήρησεν* 4328 *κράτορα* 4548 *ἡλίον* 4558 *πικρή* 5998 *συνειδυῖα* 6366 *ἰξηφόρος* 6617 *περᾶσαι*· rP μαζί με ένα ακόμα χφ σε 21 περιπτώσεις (1057, 1075, 1263, 1334, 1841, 2623, 3552, 3586, 3646, 3675, 3749, 3797, 3976, 4055, 4276, 4423, 4759, 4966, 5274, 5300, 6009)· rP μαζί με δύο ακόμα χφ σε 12 περιπτώσεις (1040, 1081, 1726, 2295, 3296, 3388, 3549, 4076, 4122, 4522, 5147, 6457)· rP μαζί με τρία ακόμα χφ σε 22 περιπτώσεις (1331, 1782, 1838, 1849, 2623, 2642, 2697, 2960, 3082, 3310, 3458, 3653, 3854, 4035, 4592, 4707, 6099, 6223, 6328, 6444, 6450, 6506)· rP μαζί με τέσσερα ακόμα χφ σε 15 περιπτώσεις (106, 118, 1159, 2307, 2354, 3789, 4291, 4323, 5006, 5785, 5829, 5928, 6239, 6449, 6485)· rP μαζί με πέντε ακόμα χφ σε 9 περιπτώσεις (1469, 1908, 2091, 2513, 2566, 3156, 5191, 5264, 5336)· rP μαζί με έξι ακόμα χφ σε 2 περιπτώσεις (2531, 3735)· rP μαζί με επτά ακόμα χφ σε 5 περιπτώσεις (1258, 1682, 2537, 4014, 6341)· rP μαζί με οκτώ ακόμα χφ σε 2 περιπτώσεις (999, 2272)· rP μαζί με εννέα ακόμα χφ σε 3 περιπτώσεις (2125, 4075, 4507)· rP μαζί με δέκα ακόμα χφ σε 9 περιπτώσεις (1089, 1477, 2349, 2880, 3606, 4006, 4016, 5179, 5778)· rP μαζί με έντεκα ακόμα χφ σε 4 περιπτώσεις (2079, 5424, 5425, 6472)· rP μαζί με δώδεκα ακόμα χφ σε 11 περιπτώσεις (1845a, 1923a/23b, 1924a, 2008a/b 2038a, 2082, 2250a, 2250b, 2330c).

Στεμματική θέση, συγγενική σχέση και αξιολόγηση των χειρογράφων

1.α. Όλα τα χφ προέρχονται από αντίγραφο ή αντίγραφα του X, το οποίο είναι δυνατόν να θεωρηθεί το αρχέτυπο της ΧΣ, δηλαδή αντίγραφο άμεσο ή έμμεσο, πρώτο ή μεταγενέστερο της ΧΣ, όπως τη συνέθεσε και τη δημοσιοποίησε ο συγγραφέας.

Η εμφάνιση του Χα, δηλαδή του χφ που είχε στο περιθώριο τους στ. 6285a-h χωρίς να καθορίζει έπακριβώς τη θέση τους μέσα στο κείμενο, έδινε τη δυνατότητα οι νέοι αυτοί στίχοι (βλ. σ. LXVI κέξ.) 1) να μη ληφθούν υπόψη, 2) να αντικαταστήσουν τους με όμοιο περίπου περιεχόμενο στ. 6286-95 και 3) να έντεθούν και αυτοί στο κείμενο.

1.β. Έτσι έχουμε δύο κλάδους χφ στη χειρόγραφη παράδοση της ΧΣ: αυτά που πήραν υπόψη τους νέους στίχους 6285a-h και αυτά που είτε δεν αντιμετώπισαν την παρουσία του Χα είτε — και αν την αντιμετώπισαν — δεν την έλαβαν υπόψη.

Υπάρχει ακόμα ένας διαχωρισμός στα χφ τα όποια έλαβαν υπόψη τους νέους στίχους:

α) Σ' αυτά που αντικατέστησαν με τους στ. 6285a-h τους στ. 6286-95 (A[VT], F¹) και

β) σ' αυτά που άντέγραψαν και τη νέα προσθήκη στο κείμενο της ΧΣ, όπου όμως υπάρχουν δύο περιπτώσεις ανάλογα με τη σειρά και τη θέση της προσθήκης αυτής μέσα στο νέο κείμενο (B και P).

2.α. Η έρευνα και η διαπίστωση κοινών σφαλμάτων ή αναγνώσεων σε δύο ή και περισσότερα χφ, διαφορετικών από το εκδιδόμενο κείμενο, καθορίζει τη θέση του κάθε χφ και τη σχέση του με τα άλλα. Η έρευνα αυτή (βλ. Κριτ. ύπ.) αποδεικνύει ότι τα βασικά χφ A, B, C, D, F^{1,2}, Θ και P, που χρησιμοποιούμε για την τωρινή έκδοση και που ανήκουν στο χρονικό διάστημα 1205-1250 μέχρι 1280-1326, δεν έχουν άμεση γενεαλογική εξάρτηση το ένα από το άλλο. Έτσι τα τοποθετούμε σε ένα ανοιχτό στεμματικό σχεδιασμό.

Από το υποτιθέμενο χφ λ της ΧΣ, ή από αντίγραφό του, προήλθαν οι σειρές δ και ψ, και από το ψ οι σειρές ι, ε, σ → φ, τ, κ. Βέβαια τα χφ A, B, P, F¹ έλαβαν υπόψη την προσθήκη των στ. 6285a-h στο κείμενό τους και είναι σύμφυρτα: ο ένας παράγοντας είναι ή παραλλαγή που προέρχεται από το λ ή τους απογόνους του, παραλλαγή που δεν περιείχε ή δεν είχε λάβει υπόψη την προσθήκη των στ. 6285a-h, και ο άλλος παράγοντας είναι το χφ Χα, παραλλαγή που στο κείμενό της είχε λάβει υπόψη την προσθήκη αυτή.

2.β. Από τον κορμό των απογόνων του λ το ι δημιούργησε το C, ενώ το ψ δημιούργησε: με το ε το Θ, με το τ το F², με το σ το P (και από το σ με το φ τα A και D) και με το κ το F¹. Το Χα πάλι με την παρουσία του δημιούργησε τους δύο κλάδους μ και ν. Ο κλάδος ν με τη σειρά δ συνέβαλε στη γένεση του B, και με τη σειρά σ στη γένεση του P. Ο κλάδος μ με τη σειρά σ → φ συνέβαλε στη γένεση του A και με τη σειρά κ στη γένεση του F¹.

2.γ. Κατάληξη του ι είναι το C, το οποίο στον έλεγχο για κοινά σφάλματα παρουσιάζει 24 περιπτώσεις όμοιας αναγνώσεως με μόνο το Θ (π.χ. 962 *έντεθεν* 1531 *κίζειν εκεί πόλιν* 3685 *χάνοντας* 4471 *και θάλασσαν πικρίας* 4754 *ύμνητηρίον* 6028 *δ' άνασφήλας*). Άκόμα το C με μόνο το P έχει όμοιες αναγνώσεις σε 22 περιπτώσεις (π.χ. 196 *έώκεισαν* 957 *βασιλειος* 1826 *αίματι* 2080 *χηρημάτων* 2116 *τούτου τόνων* 2492 *Ρωμύλον* 3358 *σοβαρευόμενος* 4276 *καταστροφή* 6220 *συνθλάττων*). Οι διαπιστώσεις αυτές δικαιολογούνται από την κοινή προέλευση του C(ψ → ι) με το Θ(ψ → ε) και με το P(ψ → σ). Όμως δε διαπιστώνεται το ίδιο ή και κάτι παραπλήσιο για το F, όπου το C με μόνο το F έχει τις ακόλουθες όμοιες αναγνώσεις: σε 3 περιπτώσεις με F¹ (2838 *έξένεγκαι* 2852 *πορφυράν* 3407 *δεικνύει*) και σε 8 με F² (895 *τεχνάσασθαι* 4309 *άπορρέει* 4673 *λιπεῖν τόν βίον* 4701 *αυτοῖς* 4745 *προσήρασον* 4998 *τοπρίν* 6209 *τρομάσει* 6392 *γεωφάγον*). Έτσι το C είναι πολύ λίγο συγγενικό με το σύμφυρτο F² (ψ → τ και σειρά R), και ακόμη λιγότερο με το σύμφυρτο F¹ (ψ → κ και Χα → μ).

3. Στόν έλεγχο πού έγινε τó Θ, πού άποδείχτηκε συγγενικό με τó C, παρουσιάζει

1) 59 περιπτώσεις όμοιας άναγνώσεως με μόνο τó P (π.χ. 195 *συνίεσαν*· 1334 *ισχυρομάχας*· 1402 *παραλείπεται*· 1586 *τεταλματωμένα*· 1863 *χάρτην*· 2263 *αντίφυτον*· 2983 *προθεΐναι*· 3121 *στεροστείχον*· σειρά στίχων 3366, 3365· 4157 *άνάρρουσιν*· 5616 *καταγγέλει*· 6315 *βραδυτέρους*·

2) 21 περιπτώσεις με μόνο τó B (π.χ. 523 *περικαλεσάτη*· 1088 *βραχίων*· 1842 *τερψίβρωτος*· 3422 *τυμβοχώτους* (-χό- Θ)· 5121 *χειροβιότων*· 5691 *άμβροκόσμησητον*· 5794 *αδλέας*)·

3) 13 περιπτώσεις με μόνο τó F² (κατάληξη τού ψ→τ και τού σ→φ διά μέσου τών D,M,R) (π.χ. 762 *Άρτεβάρων*· 1046 *ύποστρέψει*· 4409 *Ειλήθουαι*· 5918 *συνέπεσαν*· 6071 *άφρίζων*· 6308 *βραχύβιον*) και

4) 16 περιπτώσεις με μόνο τó F¹ (π.χ. 45 *άνευνόητον*· 157 *ράφος*· 1399 *συνεισπεπεδιωάτες* (-δηκο- F¹)· 1444 *τείχων*· 2259 *λιμνασμοί*· 3793 *όλοθεργάτας*· 4048 *παραλείπεται*).

Έτσι τó Θ και γενικά οί σειρές δ(B), ι(C), ε(Θ), τ(F²), σ(P) και κ(F¹) είναι συγγενικές μεταξύ τους γιατί προέρχονται όλες άπό τó λ, αλλά πριν οί παραλλαγές στά B, P, F¹ με τή συμβολή τού Χα γίνονιν σύμφυρτες.

4.α. Τó σ έδωσε γένεση στό P και με ένα άπό τήν ίδια σειρά, τó φ, στά D και A. Τó D συνδέεται με μόνο τó P σε 7 περιπτώσεις όμοιας άναγνώσεως (165 *κόρυδες* (-ρι-D)· 247 *έπιβάλλη*· 301 *έβάσκανεν*· 1666 *πειθόμενος*· 4156 *συστενάξεις*· 4910 *ικετεύουσα*· 5371 *ζάλας*) και ως σειρά DMR με μόνο τó P σε 15 περιπτώσεις (π.χ. 437 *πρωτοπλάστον*· 591 *ύπέγραπτε*· 831 *πρός τομήν*· 919 *έχθρών*· 1290 *στραταρχίαις*· 2553 *λόγοις συντόμοις*· 2623 *συνοικουόντι*· 2730 *φιλοθέοις*).

4.β. Έτσι άπό τó συγγενικό με τó P χφ D ή άπό ένα άπό τή σειρά τού D προήλθε τó M (όμοιες άναγνώσεις τού D με μόνο τó M σε 10 περιπτώσεις [π.χ. 170 *πτηνόποδες λαγύναι* (λυγί- D) άντι *εδρύστεργος έλέφας*· 171 *εδρύστεργος έλέφας* (ελά- M) άντι *πτηνόποδες λαγύναι*· 902 *φριαγμοίς*· 2919 *πικρότατος*· 4048 *ΐστησιν αύσονάρχην*]), αλλά και τó R (κοινές άναγνώσεις μόνο στη σειρά DMR σε 10 περιπτώσεις [π.χ. 1395 *ύπεξέφευγε*· 2006 *τόχοι τις*· 3322 *συμποσιάζων*· 3987 *τής σκηπτροκρατορίας*· 5553 *έφυξε*]).

5.α. Τó F, πού ως F¹ άποτελείται άπό τούς στ. 1-680 και 1074-4111 και πού ή όλοκληρωμένη παραλλαγή του δέ θά περιλάμβανε τούς στ. 6286-95 αλλά θά είχε τούς στ. 6285a-h, και ως F² άποτελείται άπό τούς στ. 681-1073 και 4112-6620 και πού ως παραλλαγή έχει τούς στ. 6286-95 και δέν περιλαμβάνει τούς στ. 6285a-h, είναι, όπως σημειώθηκε, και στά δύο αυτά τμήματα έλλιπές.

5.β. Άς εξετάσουμε τó F² και τή συγγενείά του με τή σειρά DMR. ΈΗ διερεύνηση στό τμήμα F² με τή βοήθεια τού R άπέδωσε 23 περιπτώσεις όμοιας άναγνώσεως τού R με μόνο τó F² (π.χ. 1003 *δούλους*· 4231 *γνώμης*· *θηριώδους*· 4291, 4407 *παραλείπονται*· 4712 *εικόνων*· 5045 *κακομηχανούντας*· 5214 *παραλείπεται*· 5233 *έπισπάσασθαι*· 5983 *γένος έκ Παφλαγόνων* *παραλείπεται*· 5984 *έκείνω δέ τῷ Μιχαήλ* *παραλείπεται*· 6162 *ναμάτων ζωοτρόφων* *άντι χευμάτων καλλικρούνων*· 6163 *χειμάτων καλλικρούνων* (καλι- R) *άντι νάματα ζωοτρόφα*· 6238 *ήλιου*).

5.γ. ΈΗ διαπίστωση αυτή είναι μιá ισχυρή ένδειξη τής συγγένειας τού R ή τής σειράς DMR με τó F², ιδίως όταν γνωρίζουμε ότι ή σύγκριση τού F¹ με τó R δέν παρουσιάζει καμία όμοια άνάγνωση μόνο στά δύο αυτά χφφ. Πρέπει όμως νά προσθέσουμε ότι τó F² (βλ. σ. CXLIII) δέν προέρχεται άμέσως άπό τó R αλλά κατάγεται και αυτό άπό τούς άπογόνους τού ψ, άπό τó ύποθετικό τ, χωρίς νά μπορούμε νά τó τοποθετήσουμε έπακριβέστερα.

6.α. Τά T και V συνδέονται μόνο μεταξύ τους σε 39 περιπτώσεις όμοιας άναγνώσεως (π.χ. 194 *πέτηλα*· 224 *παραλείπεται*· 427 *λέφη*· 740 *τέχνην*· 1195 *προσεκύρωτο*· 2409 *έπάγη*· 4168 *τόκοις*· 4507 *ταλαντόχων*· 5284 *όχλειτο*· 6468 *θραύσει*)· τó T έχει ένα πρόσθετο στίχο μετά τó στ. 6027, ό όποιος δέ βρίσκεται στό V, αλλά προέρχεται άπό μιá άλλη παραλλαγή, ξ, πού περιείχε τó στίχο αυτό).

6.β. Τά χφφ TV είναι συγγενικά με τó A, πού και αυτό περιέχει τούς στ. 6285a-h και παραλείπει τούς στ. 6286-95. Τó A συμφωνεί με μόνο τó V σε 11 περιπτώσεις (π.χ. 1878 *μετεπέθετο*· 2844 *εσφήμονν*· 5382 *τῷ φθόνων*· 5913 *έπεφύροντο*). Μαζί και με άλλα χφφ όμοφωνεί περίπου σε 292 περιπτώσεις με τó T (με 1-3 χφφ σε 86, με 4-11 χφφ σε 206 περιπτώσεις), σε 314 με τó V (με 1-3 χφφ σε 98, με 4-11 χφφ σε 216 περιπτώσεις), ένῶ και τά τρία χφφ ATV μαζί και με άλλα συμφωνούν σε περίπου 190 (με 1-3 χφφ σε 64, με 4-11 χφφ σε 126) περιπτώσεις. Μόνα τους τά ATV όμοφωνούν σε 9 περιπτώσεις (π.χ. 2437 *χαίρων*· 4560 *έπιφοιτά*· 5444 *παλλήμπλοια* *παραλείπουν* τούς στ. 6286-95· 6368 *σχιονόπλοιοι*).

Έτσι τά τρία χφφ ATV είναι συγγενικά μεταξύ τους. Τó T άνήκει στη σειρά τού V, ένῶ τó V προέρχεται άπό τή σειρά στην όποία άρχαιότερος έκπρόσωπος είναι τó A.

6.γ. Τó A συμφωνεί μόνο με τó Θ σε 13 περιπτώσεις (π.χ. 1714 *άποφεύγειν*· 1841 *έφθασε*· 3205 *προσκαλείται*· 5638 *όπαναπτήξας*)· με μόνο τó B σε 3 περιπτώσεις (2985 *κατιδόν*· 3281 *στένων*· 5831 *άλυσειδοόντες*)· με μόνο τó P σε 5 περιπτώσεις (1821 *έπανητέον*· 1875 *μίσει*· 3192 *μαχητοῦ*· 3768

μελιτόεσαν· 6100 μεταχρώσει· με μόνο τὸ F² σὲ 3 περιπτώσεις (4300 κρατερῶν· 5155 ἀνιπόποδα· 5576 κρατερῶν).

Τὸ Α ἀνήκει στὴ σειρά πὸ ἐπηρέαστηκε ἀπὸ τὴν παραλλαγή Χα, ὅπως καὶ τὰ χφφ Β, Ρ καὶ F¹, δηλ. τὸ προγενέστερο καὶ πρότυπο χφ τοῦ Α εἶχε στὸ περιθώριο τοὺς στ. 6285a-h, χωρὶς ἀκριβῆ καθορισμὸ τῆς θέσεώς τους (βλ. σ. LXX). Ἔτσι τὸ Α, ὅπως καὶ τὸ F¹, ἀντικατέστησε τοὺς στ. 6286-95 μὲ τοὺς στ. 6285a-h. Τὸ Α λοιπόν, ἀπόγονος τοῦ ψ (σ→φ), εἶναι συγγενικὸ μὲ τὸ Ρ (ἀπόγονο τοῦ ψ→σ) πρὶν καὶ τὰ δύο χφφ γίνουν σύμφυρτα. Πράγματι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Χα δημιούργησαν σύμφυρτα χφφ: τὸ μ τὰ Α καὶ F¹ καὶ τὸ ν τὰ Β καὶ Ρ.

6.δ. Ἡ σειρά ATV μὲ μόνο τὸ Ρ συμφωνεῖ σὲ 31 περιπτώσεις (π.χ. 593 ἐφμιμθιωμένας· 4707 πρόσωπα· 5049 ἐπέπληττο· 5228 λόχμας· 5354 ποθὲν ἐκδισκευθέντα· 5546 παιδικῶς· 5672 χορός· 6214 ἐλεύθερον· 6448 σύμφουρον), ἐνῶ μὲ τὸ Β συμφωνεῖ σὲ 3 περιπτώσεις (4292 γηγενεῖς· 4452 πρεσβυτέρας· 4480 τῆς πόλεως).

Ἔτσι τὸ Α, ἀρχαιότερος ἐκπρόσωπος τῆς σειράς ATV, συνδέεται ἔμμεσα μὲ τὸ Θ ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ χφφ Β καὶ Ρ, πρὶν αὐτὰ ἢ τὰ χφφ τῆς σειράς τοὺς ἐπηρεαστοῦν ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Χα, δηλαδὴ πρὶν ἀντιμετωπίσουν τοὺς στ. 6285a-h καὶ γίνουν σύμφυρτα.

6.ε. Τὸ V ἔχει ὅμοιες ἀναγνώσεις μὲ μόνο τὸ F¹ σὲ 27 περιπτώσεις (π.χ. 666 εὑπετώς· 1580 τὸν δ' ἀρτιτόκον· σειρά στίχων 1682, 1681· 2176 παιδεία καὶ σοφία· 2415 μέλη· 3511 προδίκως· 3708 ὑπεράριθμον· 3886 καὶ τί γὰρ ἢ τριβάρβαρος παραλείπεται), ἐνῶ μὲ τὸ F² οἱ περιπτώσεις περιορίζονται σὲ 3 μόνο (985 χώρας· 5438 βαθυβόλους (-βώ- F)· 6512 ἴουλον).

Ἀκόμα ἔχουμε ἀναγνώσεις ὅμοιες στὰ F¹ καὶ Α μαζί καὶ μὲ ἄλλα — ἓνα ἕως τρία — χφφ σὲ 22 περίπου περιπτώσεις (παρόλο πὸ στὸ Α λείπουν οἱ στ. 1-546 καὶ 815-1709), στὰ F¹ καὶ V σὲ 80 περίπου καὶ στὰ F¹ καὶ T σὲ 67 περίπου, ὅταν καὶ τὰ τρία αὐτὰ χφφ ATV ἀνήκουν στὴν παραλλαγή πὸ δὲν ἔχει τοὺς στ. 6286-95.

Ἀντίστοιχα τὸ F² μαζί μὲ — ἓνα ἕως τρία — ἄλλα χφφ ὁμοφωνεῖ σὲ 12 περίπου περιπτώσεις μὲ τὸ Α, σὲ 22 μὲ τὸ V καὶ σὲ 35 μὲ τὸ T.

Οἱ διαπιστώσεις αὐτὲς γιὰ τὸ F, ὅπως καὶ οἱ παλαιογραφικὲς καὶ κωδικολογικὲς ἐνδείξεις, ἀποδεικνύουν ὅτι τὰ δύο τμήματα τοῦ F, F¹ καὶ F², ἀνήκουν σὲ δύο παραλλαγές. Τὸ F¹, ὅπως καὶ ἡ συγγενικὴ του σειρά ATV, ἀνήκει στὴν παραλλαγή τῆς ΧΣ πὸ εἶχε τοὺς στ. 6285a-h καὶ παρέλειπε τοὺς στ. 6286-95. Ἡ παραλλαγή F², συνδεδεμένη μέσω τοῦ R μὲ τὴν σειρά DMR σὲ 12 περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως (π.χ. 4268 ἐξέκοπεν· 4292 κολάσων· 4308 κόβε· 5581 θεάτροις· 6345 δεσμοῖς· 6596 χαλκευτάς), ἀνή-

κει στὴν παραλλαγή πὸ παρέλειπε τοὺς στ. 6285a-h καὶ εἶχε τοὺς στ. 6286-95. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι τὸ F², συγγενικὸ μὲ τὸ R, εἶναι σύμφυρτο ἀπὸ τὸ R ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόγονο τοῦ ψ, τὸ ὑποθετικὸ χφ τ.

Ἔτσι τὸ F¹, ὅπως καὶ τὰ χφφ ATV, λαμβάνεται ὑπόψη ὡς παραλλαγή πὸ ἔχει τοὺς στ. 6285a-h, καὶ τὸ F², ὅπως καὶ τὰ χφφ DMR, ὡς παραλλαγή πὸ περιλαμβάνει τοὺς στ. 6286-95.

7.α. Ἡ ἴδια μέθοδος εἰδείξε ὅτι ἀπὸ ἀπογόνους τῶν C καὶ Θ γεννήθηκε τὸ K. Μόνο στὰ Θ καὶ K ὅμοιες ἀναγνώσεις 127 (π.χ. 141 ἐπύρσευσε· 257 ῥάφος· 434 παντογενές· 899 ἐπιπίους· 1354 μετακαλεῖ τε· 1471 συντετέλεσθε· 1793 κατέπειγεν· κατεγνηῆσαι· 2616 ἐδόνησεν· 2857 ἀνθυπεκρίνατο· 4228 παραλείπεται· 4894 εἴσιμος· 5444 παλίμπνια· 5918 ἀφρίσται· 5976 βασιλεισσα· 6608 κρειοκοποῖντο), ἐνῶ μόνο στὰ C καὶ K 41 (π.χ. 120 ἐλαμπυρούχει· 875 καθείλκυσαν· 1586 κλυζόμενα· 1938 ὀπουδήπουτε· 2667 ἐν ἐρυθραίοις· 4818 δύσοδμον· 5522 ἐταρταρώθη· 6238, 6239 παραλείπονται· 6529 κράτος).

Μὲ τὸ K συνδέεται τὸ J ὅμοιες ἀναγνώσεις μόνο στὰ δύο αὐτὰ χφφ σὲ 125 περιπτώσεις (π.χ. 5 προστέθηκας· 444 Νεβρώμ· 448 Νεβρώμ· 507 διχομήτου· 1342 οὐ κατεκάμφθη· 1801 φασι κατὰ γαστρος ὡς τῆς μητρός· 2237 παραντίκα· 3034 ἡμερώσαι· 3638 καρτεροπύργους· 3801 σύνοδον· 4241 ἐπέσανον· 5060 θείας πηδαλονχίας· 5328 αὐτάρχας· 6366 ὄξοφόρος).

7.β. Τὸ J λοιπόν, πὸ προέρχεται ἀπὸ σειρά στὴν ὁποία ἀνήκει τὸ K, ἐπηρεασμένο ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν σειρά Θ, εἶναι συγγενικὸ καὶ μὲ τὸ T. Πράγματι τὸ J μὲ μόνο τὸ T ἔχει 20 περιπτώσεις ὁμοίας ἀναγνώσεως (π.χ. μετὰ τὸ στ. 26 προσθέτουν ἀρχὴν ἐνταῦθα μάνθανε παραγωγῆς τοῦ χρόνου· 685 ἐθεοποίησεν· 1874 ἐξευμένων· 1921 κροταλήσαι· πρόσθετος στίχος μετὰ τὸν 6027· 6614 ἐκσκήπτουσι). Οἱ ὅμοιες αὐτὲς ἀναγνώσεις φανερώνουν ὅτι τὸ ὑποθετικὸ χφ ξ ἐπηρέασε καὶ τὸ T καὶ τὸ J.

8.α. Τὸ σύμφυρτο χφ Β προέρχεται ἀπὸ τὴν σειρά τοῦ X διὰ τοῦ λ→δ καί, ὅπως καὶ τὸ Ρ, διὰ τοῦ ν ἀπὸ τὴν σειρά Χα. Τὸ ν ὅμως, εἴτε τὸ πρότυπό του χφ, εἶχε στὸ περιθώριο ὡς προσθήκη τοὺς στ. 6285a-h χωρὶς σαφῆ καθορισμὸ τῆς θέσεώς τους μέσα στὸ κείμενο. Ἔτσι σὲ ἄλλη θέση τοὺς ἐνέθεσε τὸ Β καὶ σὲ ἄλλη τὸ Ρ (βλ. σ. LXXI).

8.β. Ὅμοιες ἀναγνώσεις καθιστοῦν τὸ Β συγγενικὸ

1) μὲ τὰ σύμφυρτα χφφ: μὲ τὸ Ρ, ὅμοιες ἀναγνώσεις σὲ 15 περιπτώσεις (π.χ. 538 πεφαιναμισμένοι· 1142 ἐγγύσαντα· 1600 ὁμόλεκτον· 2520 Εἰσοδιγέρδην· 2626 ἀγαθείς· 3692 μισάγγειαν· 5529 παραλείπεται) μὲ τὸ Α (ὡς σειρά ABTV) σὲ 3 περιπτώσεις (βλ. σ. CXLVI) μὲ τὸ F¹ μαζί καὶ μὲ ἄλλα χφφ σὲ 92 περιπτώσεις (μὲ 1-3 χφφ σὲ 17, μὲ 4-11 σὲ 75), ἐνῶ τὰ Β καὶ F¹ μόνον τοὺς ὁμοφωνοῦν σὲ δύο περιπτώσεις (546 χιλιετής, 2285 κύδος) καὶ

CXLVIII

Εισαγωγή

2) με τὰ χφφ πού προέρχονται από τὸ λ : με τὸ Θ σὲ 21 περιπτώσεις (βλ. σ. CXLIV)· με τὸ C μαζί και με ἄλλα χφφ σὲ 128 περιπτώσεις (με 1-3 χφφ σὲ 25, με 4-11 σὲ 103 περιπτώσεις), ἐνῶ τὰ B και C μόνα τους ὁμοφωνοῦν σὲ 6 περιπτώσεις (636 ἀπορρηθείς· 1509 ἄλλος· 2211 ἐξισάζονται· 3772 πάππαν· 3883 ἐκπέμφοι· 4484 ἐδόκει· 5150 ἀφυντίζων)· με τὸ D μαζί και με ἄλλα χφφ σὲ 152 περιπτώσεις (με 1-3 χφφ σὲ 30, με 4-11 σὲ 122 περιπτώσεις), ἐνῶ τὰ B και D μόνα τους ὁμοφωνοῦν σὲ 6 περιπτώσεις (45 ἀνευόητον· 1068 ἐμαναδότει· 2612 ὡσπερ εἰς· 4963 Νίον· 5374 δοῦκα· 5594 αὐτοῦ)· με τὸ F² μαζί και με ἄλλα χφφ σὲ 74 περιπτώσεις (με 1-3 χφφ σὲ 25, με 4-11 σὲ 49 περιπτώσεις), ἐνῶ τὰ B και F² μόνα τους ὁμοφωνοῦν σὲ 5 περιπτώσεις (4209 τερθρίας· 4517 προσαποβαλῆς· 5596 καταταχύνας· 5711 τερεβύνθου· 6617 περάση)· με τὸ M μαζί και με ἄλλα χφφ σὲ 144 περιπτώσεις (με 1-3 χφφ σὲ 25, με 4-11 σὲ 119 περιπτώσεις), ἐνῶ τὰ B και M μόνα τους ὁμοφωνοῦν σὲ δύο μόνο περιπτώσεις (425 ἀθαλάτεντος· 5159 κατεφόρασε)· με τὸ R μαζί και με ἄλλα χφφ σὲ 150 περιπτώσεις (με 1-3 χφφ σὲ 26, με 4-11 σὲ 124 περιπτώσεις), ἐνῶ τὰ B και R μόνα τους ὁμοφωνοῦν σὲ μία μόνο περίπτωση (6615 Κομνημιάδες).

*Ἔτσι τὸ B, τὸ ἀρχαιότερο σύμφυρτο ἀπὸ ὅλα τὰ χφφ (τὸ χρονολογοῦν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1204 και 1248 και πλησιέστερα στὸ 1204), ἐπειδὴ προέρχεται ἀπὸ τὸ λ, εἶναι συγγενικὸ με τὸ Θ και λιγότερο με τὰ C, D (M,R, F²) και, ἐπειδὴ ἔχει ἐπιρρασθεῖ ἀπὸ τὸ Xα, εἶναι συγγενικὸ και με τὰ ἄλλα σύμφυρτα, ἰδιαίτερα με τὸ P και λιγότερο με τὰ A (T,V),F¹.

9. Βασισμένοι στὰ χφφ πού διαθέτουμε συμπεραίνουμε ὅτι :

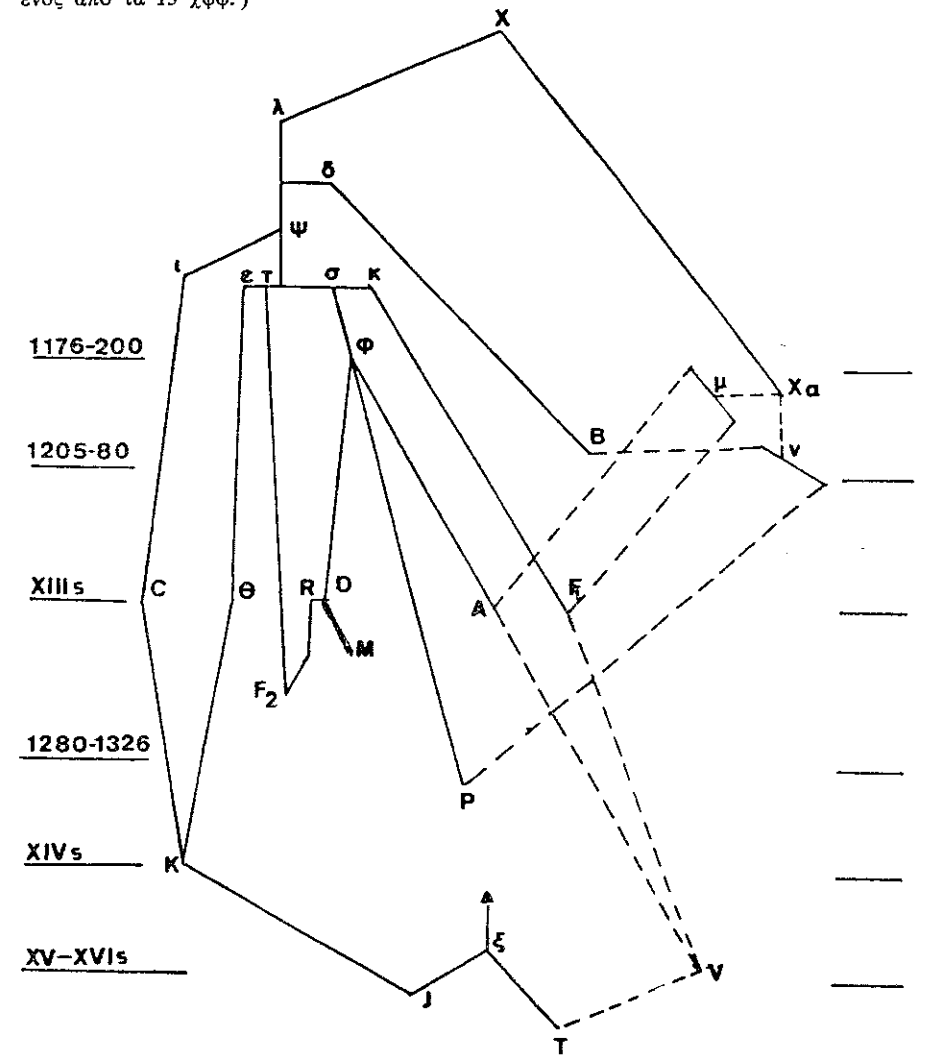
1) Τὰ χφφ A(TV),F¹,P,B ἀποτελοῦν ἕναν κλάδο τῆς παραδόσεως τῆς XΣ, ἐνῶ τὸν ἄλλο τὸν ἀποτελοῦν τὰ χφφ C(JK),Θ,D(M,R),F².

2) Τὰ χφφ, τὰ ἀρχικά και τῶν δύο κλάδων (A,F¹,P,B και C,Θ,D,F²), δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σχηματοποιηθοῦν στεμματικῶς, δηλαδὴ νὰ καθορισθεῖ ἐπακριβῶς ἡ γενεαλογικὴ θέση τοῦ καθενός, γιατί οἱ παραλλαγές τῆς XΣ, πού τὰ χφφ περιέχουν, εἶναι, νομίζουμε, παράλληλες κατὰ τὴ γένεσή τους. Δὲ διαθέτουμε ὁμως τὰ ἐνδιάμεσα γενεαλογικὰ χφφ, και συνεπῶς δὲν ἔχουμε βέβαιες ἐνδείξεις για διαφορετικὰ συμπεράσματα.

3) Κανένα ἀπὸ τὰ σύμφυρτα χφφ A,F¹,B και P, ἄλλα και ἀπὸ τὰ C, Θ, D και F² δὲν ἔχει καταρχὴν οὐσιαστικὸ προβάδισμα. Ἡ κριτικὴ τοῦ κειμένου, ἡ γνώση τοῦ κειμένου και τοῦ ὕφους τοῦ συγγραφέα και ἡ ἀνάγνωση, δικαιολογημένη και ἐπιμαρτυρημένη ἀπὸ ἕνα ἢ περισσότερα ἄλλα χφφ, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιρρασθῶν τὴν προτίμηση για αὐτὴν τὴν ἀνάγνωση.

ΣΤΕΜΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ

Τὸ στέμμα ἀποτυπώνει με τὰ σύμβολα τὴ γενεαλογία τῶν 13 χφφ τῆς ἐκδόσεως (A ... V) για τὸ ἀθεντικὸ κείμενο τῆς XΣ χωρίς τὴ μεταγενέστερη προσθήκη τῶν χρονολογικῶν στίχων. (Για τὰ ἐπιλεγμένα 7 χφφ με χρονολογικοὺς στίχους, πού χρησιμοποιήθηκαν στὴν ἐκδοση για τὴν προσθήκη αὐτῆ, παραπέμπουμε στὸ Κριτ. ὑπόμν. ὅπως και στὴν περιγραφή τῶν χφφ αὐτῶν, ὅπου σημειώνεται ἡ ἐνταξη τοῦ καθενός ἀπὸ αὐτὰ σὲ σειρά ἐνός ἀπὸ τὰ 13 χφφ.)

Οἱ γραμμές, συνεχεῖς (για χφφ πού κατάγονται ἀπὸ τὰ X→λ) και διακεκομμένες (για χφφ πού κατάγονται ἀπὸ τὰ X→Xα), πού συνδέουν δύο σύμβολα, δὲν ὑποδηλώνουν ἀμεση συγγένεια, ἄλλα μόνο τὴν ἐνθεσή τους σὲ μιὰ σειρά, χωρίς καθορισμὸ ἐνδιάμεσων χφφ, μέσα ὁμως σὲ χρονικὰ ὅρια.

Ἡ νέα ἔκδοση

Τὸ κείμενο

Στὴ νέα ἔκδοση τῆς ΧΣ παρουσιάζουμε κείμενο βασισμένο στὴ χειρόγραφη παράδοση ἀφοῦ προσθέσαμε τοὺς στίχους bis (423, 4045, 6314), ποὺ εἶχαν παραλειφθεῖ ἀπὸ τὶς προηγούμενες ἐκδόσεις. Διαχωρίζουμε ἀκόμα τὸ «αὐθεντικὸ» κατὰ τὴν κρίση μας κείμενο ἀπὸ τοὺς στίχους ποὺ εἶναι μεταγενέστερες προσθήκες ἀντιγραφῶν τῆς ΧΣ. Οἱ προσθήκες αὐτὲς ἀποτελοῦνται ἀπὸ 1) τοὺς 102 λεγόμενους χρονολογικοὺς στίχους, 2) τοὺς ὀκτὼ στίχους 6285a-h καὶ 3) τοὺς ἕξι ἀκόμα στίχους (1134a, 1352a, 1845a, 4196a, 4286a, 6311a). Γιά τὶς περιπτώσεις 1 καὶ 2 παραπέμπουμε στὶς σ. LXVI κέξ. καὶ LXXI κέξ. Οἱ ἕξι στίχοι τῆς περιπτώσεως 3 δὲ συναντῶνται στὰ χφφ τῆς ἐκδόσεως ἀλλὰ ἔχουν προστεθεῖ ἀπὸ τὸν Bekker μὲ βάση τὶς ἐκδόσεις Meursius καὶ Fabrot. Σχεδὸν ὅμοιοι μὲ αὐτοὺς εἶναι καὶ ὁ στ. 3606b, χρονολογικός, ποὺ προστίθεται ἀπὸ τὸ Θ ἀντὶ τοῦ παραλειπομένου στ. 3606, καὶ ὁ 4006, ποὺ μαρτυρεῖται μόνον στὸ Κ καὶ στὸ περιθώριο τοῦ Β, γραμμένος ἀπὸ τὸν Β¹. Ἄν καὶ ἡ τεκμηρίωση τοῦ Κ καὶ τοῦ Β¹ γιὰ τὸ στ. 4006 δὲν εἶναι, νομίζουμε, ἐπαρκῆς, δεχόμεστε τὸ στίχο αὐτὸ στὸ κείμενο τῆς ΧΣ, γιὰτὶ διαφορετικὰ οἱ στ. 4003-05 θὰ παρουσίαζαν κενὸ συντακτικῶς καὶ ἔννοιολογικῶς.

Ὁ διαχωρισμὸς τοῦ αὐθεντικοῦ κατὰ τὴν κρίση μας κειμένου ἀπὸ τοὺς πρόσθετους στίχους ἐκφράζεται καὶ μὲ τὴν χρησιμοποίησιν διαφορετικῶν (μικρότερων) τυπογραφικῶν στοιχείων καὶ μὲ τὴν ἀρίθμηση. Ἡ κάθε σελίδα δεξιὰ ἔχει τὴν στιχαρίθμηση τῆς ἐκδόσεως Bekker, στὴν ὁποία παρεμβάλλονται καὶ οἱ στίχοι bis, καὶ ἀριστερὰ τὴν στιχαρίθμηση τῆς νέας ἐκδόσεως. Οἱ πρόσθετοι στίχοι στὴ νέα ἀρίθμηση λαμβάνουν τὸν ἀριθμὸ τοῦ προηγούμενου στίχου τῆς ΧΣ μὲ τὴν προσθήκη πεζῶν γραμμάτων τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου. (Ὁ στ. 2073 μὲ τὴν προσθήκην τοῦ χρονολογικοῦ στίχου διασπάστηκε καὶ ἀποτελέσθη δύο στίχοι. Ἔτσι ὁ χρονολογικὸς στίχος 2073a ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δεῦτερο ἡμιστίχιο τοῦ 2073 καὶ τὸ πρῶτο τοῦ 2073a.).

Τὸ νέο λοιπὸν κείμενο βασίζεται ἀπολύτως στοὺς κανόνες ποὺ διατυπώθηκαν σὲ προηγούμενες σελίδες καὶ μὲ ὁδηγὸ ὅτι κανένα χφφ δὲν ἔχει ἀξιολογικὸ προβάδισμα, ἐκτός, μερικὲς φορές, ἀπὸ τὸ Β, ἐφόσον ὅμως συντρέχουν τότε καὶ οἱ ἄλλες προϋποθέσεις.

Τὰ ὑπόμνηματa

Ἱστορικο-φιλολογικὸ ὑπόμνημα

Τὸ ὑπόμνημα αὐτὸ ἀποσκοπεῖ νὰ πληροφορήσῃ τελείως γενικὰ τὸν

ἀναγνώστη. Γι' αὐτὸ ἀναφέρει, μὲ τὴ βοήθεια τῶν γνωστῶν σὲ χρῆσιν βοηθημάτων τῆς ἱστορίας, μόνον τὶς ἀπολύτως ἀναγκαῖες καὶ ἀπαραίτητες χρονολογίες γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ γιὰ τὰ σημαντικότερα γεγονότα ποὺ μνημονεύονται στὴ ΧΣ. Οἱ χρονολογήσεις μερικὲς φορές εἶναι ἀμφιλεγόμενες ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς. Δίνουμε τὴν πιθανότερη κατὰ τὴ γνώμη μας χρονολογία.

Γιὰ τὸν προσανατολισμὸ τοῦ ἀναγνώστη στὶς χρονολογήσεις γιὰ τοὺς ἀρχαίους λαοὺς μέχρι τοὺς Ρωμαίους σημειώνουμε πολλὰς φορές καὶ αὐτὲς ποὺ ὁ Γεώργιος Σύγκελλος ἀνέγραψε στὸ ἔργο του. Καὶ αὐτὸ γιὰτὶ ὁ Βυζαντινὸς αὐτὸς χρονογράφος ἐπηρέασε μερικοὺς ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς, ὅπως τὸν Κεδρηνό, ποὺ ὑποτίθενται ὡς πηγὴ γιὰ τὴ ΧΣ. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο στὸ ὑπόμνημα πηγῶν σχεδὸν πάντοτε ἀναγράφουμε τὶς εἰδήσεις τῶν πηγῶν τῆς ΧΣ γιὰ τὶς χρονολογήσεις ποὺ περιέχονται στοὺς χρονολογικοὺς στίχους, παρόλο ποὺ οἱ στίχοι αὐτοὶ εἶναι μεταγενέστερες προσθήκες.

Γιὰ τὴ βυζαντινὴ περίοδο, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἐγχειρίδια Βυζαντινῆς Ἱστορίας ποὺ κυκλοφοροῦνται, συμβουλευτήκαμε ἀκόμα

V. Grumel, *La Chronologie*, 1958 καὶ

Αἰκ. Χριστοφιλοπούλου, Ἐκλογή, ἀναγόρευση καὶ στέψη τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα, Πραγμ. τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 22 (1957) 1-240.

Στὸ ἴδιο ὑπόμνημα γιὰ πρακτικοὺς λόγους σημειώσαμε ὀρισμένες φιλολογικὲς παρατηρήσεις ποὺ θὰ εἶχαν καλύτερα τὴ θέση τους στὸ ὑπόμνημα πηγῶν, ὅπως τὰ βοηθήματα ποὺ ἀναφέρονται στὸ ἰδανικὸ τοῦ χαρακτήρα καὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ ἡγεμόνα, τοῦ βασιλέα, στὸ πεπρωμένο, στὴν τύχη καὶ στὸ εὐμετάβολο της. Αὐτὰ ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ συμβουλευεταὶ κάθε φορὰ ποὺ ὁ ΚΜ — καὶ αὐτὸ γίνεται πολλὰς φορές στὴ ΧΣ — ἀναφέρει τὰ θέματα αὐτὰ σὲ γνωμικὸ ἢ σὲ παροιμιώδη ἔκφραση.

Τέλος λίγες μετρικὲς παρατηρήσεις κρίθηκαν ἀπαραίτητες γιὰ νὰ κατατοπίσουν τὸν ἀναγνώστη στὶς ἰδιομορφίες τῆς μετρικῆς συγκροτήσεως τοῦ 15σύλλαβου τῆς ΧΣ.

Ἱπόμνημα πηγῶν

Τὸ ὑπόμνημα πηγῶν καὶ παράλληλων χωρίων παραπέμπει λεπτομερέστερα, καὶ ὄχι μόνον γενικὰ κατὰ ἐνότητα καὶ κεφάλαιο, στὸ κείμενο τῆς ΧΣ, ἀλλὰ καὶ στὶς προσθήκες (χρονολογικοὺς στίχους, στίχους 6285a-h κ.ἄ.) ποὺ τυπώνονται μὲ μικρότερα τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Εἰδικότερα οἱ χρονολογικοὶ στίχοι δὲν ἦταν πάντα πρακτικῶς δυνατὸ νὰ ἀπομονωθοῦν καὶ νὰ γίνῃ γι' αὐτοὺς μερικότερος ἐπιμερισμὸς τῶν πηγῶν. Πάντως ὅμως

κατὰ κανόνα αὐτὸ συμβαίνει ὅταν οἱ ἐνδείξεις χρόνου εἶναι ἀνόμοιες ἀνάμεσα στὶς πηγές καὶ στὸ χρονολογικὸ στίχο.

Τὸ ὑπόμνημα πηγῶν ἀναγράφει :

1) Συγγραφεῖς, τῶν ὁποίων χωρία ὑπῆρξαν ἢ πιθανῶς ὑπῆρξαν πηγή γιὰ τὴ ΧΣ. Σὲ μερικὲς περιπτώσεις παρατίθενται in extenso καὶ μικρὰ κείμενα γιὰ νὰ τεκμηριώσουν τὰ γραφόμενα ἀπὸ τὸν ΚΜ ἢ γιὰ νὰ σημειώσουν τὴ μερικὴ διαφοροποίηση τῆς ΧΣ ἀπὸ αὐτά.

2) Συγγραφεῖς ποὺ δὲ χρησιμοποιήθηκαν ὡς πηγή ἀπὸ τὸν ΚΜ ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλους Βυζαντινοὺς ἱστορικοὺς καὶ χρονογράφους, ὅπως π.χ. ἀπὸ τὸν Κεδρηνό, τὸν ὁποῖο ὁ ΚΜ εἶχε ὑπόψη γιὰ τὴ ΧΣ. Ἔτσι μνημονεύεται π.χ. ἡ Λεπτὴ Γένεσις γιὰ τὴν κοσμοποιία ἢ ὁ Γεώργιος Σύγκελλος γιὰ τὰ γεγονότα καὶ γιὰ τὴ χρονολόγησις τῆς ἱστορίας τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὁ Ἰωάννης Μαλάλας γιὰ τὰ Τρωικὰ καὶ ἄλλοι.

3) Συγγραφεῖς προγενέστερους, σύγχρονους ἢ μεταγενέστερους τοῦ ΚΜ, ἱστορικοὺς καὶ ἄλλους, ποὺ καὶ αὐτοὶ παράλληλα πρὸς τὴ ΧΣ ἀνέφεραν ἢ περιέγραψαν τὰ ἴδια γεγονότα.

4) Συγγραφεῖς πεζῶν ἢ ἔμμετρων ἔργων ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ βυζαντινὴ φιλολογία — ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς πηγές τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, τὴν Ἁγία Γραφή — ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ΚΜ ἀντλήσε ἐκφράσεις ἢ καὶ ἐνύφανε κείμενά τους στὴ ΧΣ σχεδὸν αὐτούσια ἢ μόνο κατὰ τὴν ἔννοια.

5) Μικρότερα ρητορικὰ ἔργα τοῦ ΚΜ μὲ σκοπὸ τὶς παράλληλες ἐκφράσεις ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ στὴ ΧΣ.

Καταβάλαμε μεγάλη προσπάθεια νὰ παραπέμψουμε σὲ παράλληλα χωρία, μὲ τὰ ὁποῖα διαπιστώνεται εἴτε ἡ παιδεία τοῦ ΚΜ εἴτε ἡ λογοτεχνικὴ ὕψη, μὲ τὴν ὁποία ὁ συγγραφέας αὐτὸς ἐπένδυσε τὴ χρονογραφία του. Ἔτσι γιὰ ὀρισμένα χωρία, καὶ ἰδίως γιὰ ἐκφράσεις, ἐπειδὴ δὲ βρήκαμε ὁμοίους τους, παραπέμψουμε εἴτε σὲ ἐννοιολογικὰ συγγενικὲς εἴτε — πολὺ σπάνια — καὶ σὲ ἀντίθετες ἐκφράσεις.

Γιὰ ὅλους τοὺς συγγραφεῖς καὶ τὰ ἔργα, ποὺ ἀναφέρονται στὸ ὑπόμνημα πηγῶν ὅπως καὶ στὸ εὑρετήριο χωρίων στὸ τέλος, χρησιμοποιοῦμε τὶς ἐκδόσεις ποὺ εἶναι σὲ χρῆσι (γιὰ μερικοὺς Βυζαντινοὺς συγγραφεῖς παραπέμψουμε, γιὰ λόγους πρακτικῶς, σὲ παλαιότερες ἐκδόσεις, ὅπως γιὰ τὸν Ἰωάννη Ἀντιοχέα στὴν ἔκδοσις Müller στὸ FHG ἀλλὰ καὶ στὶς νεότερες ἐκδόσεις) ἢ ἐκεῖνες, τὶς ὁποῖες συμβουλευτήκαν τὰ μεγάλα ἑλληνικὰ λεξικά.

Γιὰ τὶς παροιμίαις, τὰ γνωμικὰ καὶ τὶς παροιμιώδεις ἐκφράσεις πῆραμε ὑπόψη τὰ ἔργα :

D. Karathanasis, Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten des Altertums in den rhetorischen Schriften des Michael Psellos, des Eustathios und des Michael Choniatos, sowie in anderen rhetorischen Quellen des XII. Jahrhunderts. Diss. München 1936.
P. Strömberg, Greek Proverbs, Göteborg 1954.

Φ. Κουκουλέ, Βυζαντινῶν Βίος καὶ Πολιτισμός, τ. 1-6, 1948-1957.

E. von Leutsch u. F. G. Schneidewin, Corpus paroemiographorum graecorum, 1639-1851.

Παρὰ τὴν πρόθεσίν μας καὶ παρὰ τὶς προσπάθειές μας γιὰ ἐξαντλητικὴ ἔρευνα βλέπουμε ὅτι στάθηκε ἀδύνατο νὰ ἀνιχνεύσουμε τὴν πηγὴ ὀρισμένων χωρίων τῆς ΧΣ. Ἴσως, ἀσφαλῶς, ἄλλοι θὰ μπορέσουν νὰ τὸ ἐπιτύχουν. Τὸ εὐχόμαστε.

Παραθέτουμε τὶς συντμήσεις γιὰ τὰ μικρότερα ἔργα τοῦ ΚΜ :

Enod. = Ἐνόδιον προσφώνημα, ἔκδ. R Browning, Notes on Byzantine Prooimion, WBS I Supplement 1966, σ. 20-29, Βιέννη 1966, σ. 26.

Ger. = Ἐκφρασις κυνηγεσίου γεράνων, ἔκδ. E. Kurtz, VV 12 (1906) 69-98, κείμενο 79-88.

Hagioth. = Λόγος προσφωνητικὸς πρὸς... Μιχαὴλ τὸν Ἁγιοθεοδώριτον, ἔκδ. K. Horna, Eine unedierte Rede des Konstantinos Manasses, WS 28 (1906) 171-204, κείμενο 173-84.

Hodoipor. = K. Horna, Das Hodoiporikon des Konstantin Manasses, BZ 13 (1904) 313-55.

ICont. = Παραμυθητικὸν εἰς τὸν... Ἰωάννην τὸν Κοντοστέφανον, ἔκδ. E. Kurtz, VV 7 (1900) 636-45.

MComn. = Πρὸς τὸν βασιλέα κυρὸν Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν, ἔκδ. E. Kurtz, VV 12 (1906) 88-98.

NComn. = Λόγος ἐπικήδειος... πρὸς τὸν... Νικηφόρον τὸν Κομνηνόν, ἔκδ. E. Kurtz, VV 17 (1910) 302-22.

Poèmes astron. = E. Miller, Poèmes astronomiques, σ. 9-25.

Roman = Εὐδ. Τσολάκη, Συμβολή... καὶ κριτικὴ ἔκδοσις τοῦ μυθιστορήματος «Τὰ κατ' Ἀρίστανδρον καὶ Καλλιθέαν», Θεσσαλονίκη 1961.

Spin. = Ἐκφρασις ἀλώσεως σπίνων καὶ ἀκανθίδων, ἔκδ. K. Horna, Analecten zur byzantinischen Literatur, Βιέννη 1905, σ. 3-35, κείμενο 6-12 ἢ L. Sternbach, Analecta Manassea, Eos 7 (1901) 180-94, κείμενο σ. 181-86.

ThCont. = Μονωδία ἐπὶ τῆ... Θεοδώρα τῆ τοῦ Κοντοστεφάνου κυροῦ Ἰωάννου συζύγου, ἔκδ. E. Kurtz, VV 7 (1900) 630-35, καὶ

Moral = E. Miller, Poème moral de Const. Manassès. (Δὲν ἔχει γίνεαι παραδεκτὴ ἢ πατρότητα τοῦ στιχογραφήματος οὔτε καὶ ἔχει ἀποδειχθεῖ πλήρως ἡ προσγραφή του στὸ συγγραφέα ΚΜ. Βλ. Τσολάκη, Συμβολή, σ. 37-45, O. Mazal, BZ 60 (1967) 249-63 καὶ Λαμψίδη, «Ἠθικὸν» ποίημα.)

Κριτικὸ ὑπόμνημα

Τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα προσαρμόζεται πρὸς τὴν πραγματικότητα τῶν χειρῶν ποὺ διαθέτουμε γιὰ τὴν ἀποκατάστασις τοῦ κειμένου. Τὴν ἀρχικὴ μας

πρόθεση νὰ ἐφαρμόσουμε ἕνα θετικὸ κριτικὸ ὑπόμνημα ἀποδυνάμωσε ἢ ἀνάγκη νὰ δοθεῖ στὸν ἀναγνώστη καὶ ἐρευνητῇ ἕνα ὑπόμνημα ὅσο τὸ δυνατὸν πὶδ συνοπτικὸ, ἀλλὰ ταυτόχρονα ἐνημερωτικὸ καὶ ἐναργές. Ἔτσι τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα εἶναι μιὰ σύμμιξη θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ, ὅπου ὅμως ἐπικρατεῖ τὸ ἀρνητικὸ. Τὸ θετικὸ ἀκολουθεῖται μόνον ὅπου κρίνεται ἀπαραίτητη μεγαλύτερη σαφήνεια καί, ἐφόσον κρίνεται ἀναγκαῖο, σημειώνεται τὸ λῆμμα μαζί ἢ χωρὶς τῆς μνεῖας τῶν χφφ πού τὸ τεκμηριώνουν.

Ἐορθογραφικὰ σφάλματα ἢ παροράματα δὲ σημειώνονται ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν κρίση μας μποροῦν νὰ χρησιμεύσουν στὸ χαρακτηρισμὸ ἢ στὸ γενεαλογικὸ στίγμα ἐνὸς χφ. Σημειώνονται οἱ διαφορὲς στὴν ὀρθογραφία λίγων κυρίων ὀνομάτων, ὅπως Συναχηρεῖμ, Βελισάριος κ.ἄ., ἐνῶ δὲν ἀναγράφουμε τίς διαφορετικὰς γραφὰς σὲ κύρια ὀνόματα ὅπως Ἀχιλλεύς, Κῦρος κ.ἄ. Δὲ σημειώνονται κατὰ κανόνα οἱ διαφορὲς στὴ στίξι, στὸν πνευματισμὸ, στὸν τονισμὸ, στὴν ἔγκλιση τόνου, ὅπου τὰ χφφ γενικῶς ἀκολουθοῦν τῇ βυζαντινῇ συνήθειᾳ, οὔτε ἡ γραφὴ τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τοπωνυμίων μὲ κεφαλαῖο ἢ πεζὸ (π.χ. *καῖσαρ* = ἀξίωμα, *Καῖσαρ* = ὄνομα). Ἀναφέρουμε ὅμως στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τίς λέξεις πού τὰ χφφ γράφουν ὑφ' ἐν ἢ χωριστά, ὅταν ἀποκλίνουν ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν Bekker, καὶ τίς γράφουμε στὸ κείμενό μας σύμφωνα μὲ τὴν ἐπικρατοῦσα σήμερα ἄποψη. Τόσο στὸ κείμενο ὅσο καὶ στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα λαμβάνεται ὑπόψη ἡ κράση μεταξὺ δύο λέξεων, ἐνῶ δὲ λαμβάνεται ὑπόψη ἢ συναίρεση δύο συλλαβῶν στὴν αὐτὴ λέξη (π.χ. *προέφερε*: γράφουμε στὸ κείμενο *προύφερε* καὶ ὄχι *προῖφερε*, χωρὶς σχετικὴ μνεῖα στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα), ὅπως καὶ τὸ ὑπογεγραμμένον ἰώτα, πού τὰ χφφ μας δὲ σημειώνουν σχεδὸν ποτέ.

Στὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου λαμβάνεται βέβαια ὑπόψη ἡ ἔκδοσιν Bekker, ὄχι ὅμως οἱ προηγούμενες ἐκδόσεις. Σημειώνονται οἱ διαφορὲς τῆς νέας ἐκδόσεως ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Bekker, ἀκόμα καὶ στὴ γραφὴ ὀρισμένων λέξεων μὲ κεφαλαῖο ἢ πεζὸ, ἀλλὰ καὶ οἱ διορθώσεις καὶ προτάσεις τοῦ ἐκδότη Bekker, ὅταν αὐτὲς διαφέρουν ἀπὸ τίς ἀναγνώσεις καὶ τῶν τεσσάρων χφφ πού εἶχε στὴ διάθεσίν του.

Ἡ διερεύνησις τῶν χφφ πού διαθέτουμε γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου ἀπέδωσε, γιὰ νὰ μὴν πῶ ἀπέδειξε, ὅτι κανένα ἀπὸ τὰ χφφ — καὶ ἀναφέρω τὰ ἀρχικὰ τῆς κάθε σειρᾶς A, B, C, D, Θ, F¹, F² καὶ P — δὲν ἔχει ἀξιολογικὸ προβάδισμα στὴν προτίμησιν τοῦ κειμένου, τὸ ὁποῖο μᾶς παραδίδει. Ἐξαίρεση θὰ ἀποτελοῦσε τὸ Β, μιὰ καὶ εἶναι, ὅπως ἡ ἔρευνα παραδέχεται, τὸ ἀρχαιότερον χφφ πού διασώζει τῇ ΧΣ, ἂν οἱ ἀναγνώσεις του δὲν ὑποδείκνυον ὅτι μερικὰς φορὰς εἶναι ἐσφαλμένες, ἀπὸ γραμματικὴ ἢ ἐννοιολο-

λογικὴ ἄποψη (π.χ. στ. 627 *ἀνακτα δαράξου Β*: Ἀνακωνδαράξου λοιπὰ χφφ· στ. 1502 *οἰκοῦνται Β*: ἰκοῦνται λοιπὰ χφφ). Βεβαίως, ὅπως γράφεται πὶδ πάνω (σ. CXLVII), τὸ Β ἢ τὸ πρότυπὸ τοῦ χφ εἶναι σύμφυρτο καὶ ἔχει χρησιμοποίησι καὶ ἄλλη παραλλαγή, τῇ Χα, ὅπου ὑπῆρχε ἢ προσθήκη τῶν στ. 6285a-h.

Μὲ λίγα λόγια τὰ ἀρχικὰ τῶν σειρῶν χφφ πού ἀναγράψαμε περιέχουν παράλληλες παραλλαγὰς τῆς ΧΣ καὶ ὁ ἐκδότης τῆς ΧΣ δέχεται στὸ κείμενό του κατὰ κανόνα ἐκεῖνες τίς ἀναγνώσεις πού παρέχουν, σύμφωνα καὶ μὲ τὰ ἄλλα κριτήρια, κατὰ τὸ δυνατόν μεγαλύτερη καὶ ἐγκυρότερη παραδοχή (consensus) τῶν φορέων τῆς ΧΣ.

Γιὰ τοὺς χρονολογικοὺς στίχους χρησιμοποίησε 7 ἐπιλεγμένα χφφ, ἐνῶ γιὰ τοὺς στ. 6285a-h βασιστήκαμε στὰ 13 χφφ τοῦ κειμένου. Γιὰ τοὺς στίχους μὲ μικρότερα τυπογραφικὰ στοιχεῖα διατίθεται στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα κάθε φορὰ ἰδιαίτερον δεῦτερον τμήμα.

Τὰ εὐρετήρια

Τὴν ἔκδοσιν τοῦ κειμένου ἀκολουθοῦν τὰ τέσσερα εὐρετήρια: 1) Index nominum, 2) Index verborum ad res byzantinas spectantium, 3) Index graecitatis καὶ 4) Index locorum.

Τὸ εὐρετήριο 1 καλύπτει σχεδὸν ἐξολοκλήρου τὴν δράσιν τῶν προσώπων πού ἀναφέρονται στὴ ΧΣ. Στὸ εὐρετήριο 2 δὲν παρέχονται ὅλες οἱ περιπτώσεις ἀλλὰ παραδείγματα κατ' ἐπιλογὴν. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ εὐρετήριο 3, ὅπου δὲν παρουσιάζονται ὅλα τὰ λεξιλογικά, γραμματικὰ καὶ συντακτικὰ φαινόμενα (ἐκτὸς ἀπὸ τίς ἀθησαύριστες λέξεις). Τὸ εὐρετήριο 4 περιέχει ὅλες τίς μνεῖες τοῦ ὑπομνήματος πηγῶν.

Ἐκδόσεις τῆς ΧΣ

Πρώτη ἔκδοσις ἀπὸ τὸν J. Meursius τὸ 1616. Τίτλος:

Constantini Manassis Annales graece et latine Joannes Meursius graece nunquam hactenus editos primus nunc vulgavit. Lugduni Batavorum 1616.

Στὸ βραχὺ περιεκτικὸ πρόλογόν του ὁ ἐκδότης πληροφορεῖ τὸν ἀναγνώστη γιὰ τὴν ἔκδοσιν:

Non te multis morabor, lector. Constantinum en Manassem, pridem tibi a me promissum et per occupationes dilatatum. Descripsi ex codice Bibliothecae Palatinae, cui iam Auctores aliquot antea, non editos, mecum debes. Versio, quam addidi, est Ioannis Leunclavii, Viri Clarissimi et de Rep. Literaria praeclare meriti editis tot monumentis, quibus antea carebamus. Ad Graecum textum Notas ego pauculas adieci, quibus loca minus integra restituerem. Nam ut diffunderem me, et Historiam cum Historia compararem, non est visum operae pretium. Contentus fui ipsum Manassem repraesentare. Vale, et, quisquis es, Aeternitatem cogita.

Τὸ ἑλληνικὸ κείμενο ἐκδόθηκε μὲ βάση τὸ χφ Vat. Palat. 124, πὸν περιείχε τὴν παραλλαγή τῆς ΧΣ μὲ χρονολογικοὺς στίχους, χωρὶς τοὺς στ. 6285a-h. Τὸ κείμενο συνοδεύεται ἀπὸ τὴ λατινικὴ μετάφραση τοῦ J. Leunclavius (βλ. σ. CLVIII) καὶ ἀπὸ λίγες κριτικὲς σημειώσεις τοῦ ἐκδότη. Ἡ ἀνάγνωση τοῦ χφ δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβὴς καὶ ὀρθή καὶ ἔχουν παραλειφθεῖ οἱ τρεῖς στίχοι bis (423 [422bis], 4045 [4109 bis] καὶ 6314 [6422-bis]) (βλ. Lampsidis, Notes). Ὁ ἴδιος ὁ ἐκδότης στὶς κριτικὲς σημειώσεις ἀναφέρει καὶ τὴν παράλειψη τοῦ στ. 6579 «culpa typhotetae».

Σαράντα χρόνια ἀργότερα ἢ ΧΣ περιλαμβάνεται στὸ Corpus Byzantinae Historiae τῶν Παρισίων μὲ τὸν τίτλο :

Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ Σύνοντις Ἱστορικῆ. Constantini Manassis breviarium historicum ex interpretatione Joannis Leunclavii cum ejusdem et Joannis Meursii Notis. Accedit variarum lectionum libellus, cura Leonis Allatii et Caroli Annibalis Fabroti. Item Glossarium Graeco-barbar. studio ejusdem Fabroti. Parisiis 1655.

Ἡ νέα ἐκδοση ἄφησε ἀναλλοίωτο τὸ δημοσιευμένο ἀπὸ τὸν Meursius ἑλληνικὸ κείμενο τῆς ΧΣ, τὸ συνόδευσε ὅμως μὲ τὶς ἀναγνώσεις ἀπὸ ἄλλα τρία χφφ, καὶ συγκεκριμένα :

α) ἀπὸ τὸ χφ — κατὰ πᾶσαν πιθανότητα — Vat. Barber. gr. 41, ἰδιόγραφο ἀντίγραφο τῆς ΧΣ ἀπὸ τὸν Λέοντα Ἀλλάτιο (βλ. Lampsidis, Die vier Handschriften, σ. 657-59, καὶ Ἱστορία, σ. 7),

β) ἀπὸ τὰ χφφ Paris gr. 1803 καὶ 2087 πὸν διάβασε ὁ C. A. Fabrot (βλ. F. Cumont, Anecdota Bruxellensia· R. Goossens, Quelques remarques· Λαμπσίδη, Notes, σ. 296-98). Ὁ ἴδιος πρόσθεσε στὸ τέλος τῶν κριτικῶν σημειώσεων ἀπὸ τὸ χφ τοῦ Ἀλλατίου καὶ ἀπὸ τὸ Paris. gr. 2087 τοὺς ἀφιερωτικοὺς στίχους Δέχνησο, τοὺς πέντε στίχους Ἀλλ' ὦ Μανασσῆ... ὅπως καὶ τοὺς δέκα στίχους Βίβλος πέφυκα, πὸν εἶχε παρουσιάσει ὁ Ἀγγλος ἱερωμένος P. P. Labbe, S. J. Ἡ νέα ἐκδοση περιλάμβανε καὶ τὴ λατινικὴ μετάφραση τῆς πρώτης ἐκδόσεως.

Ἡ ἐκδοση τοῦ 1655 ἀνατυπώθηκε στὴ σειρά τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων τῆς Βενετίας τὸ 1729 καὶ ἀπὸ τὸν J. P. Migne στὸν Patrologiae Cursus Completus. Series graeca, τ. 127 (Παρίσι 1864), στήλη 219-472. Καὶ οἱ δύο ἀνατυπώσεις περιλάμβαναν καὶ τὴ λατινικὴ μετάφραση.

Ἔτσι τὸ ἑλληνικὸ κείμενο τῆς ΧΣ παρέμενε ἀναλλοίωτο ἀπὸ τὴν ἐκδοση τοῦ Meursius μέχρι τὸ 1837. Τότε ὁ I. Bekker, βασισμένος στὴν ἐκδοση τοῦ 1655 καὶ χάρη στὴ μεγάλη κριτικὴ του ἱκανότητα καὶ στὴ γνώση του τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας παρουσίασε στὴ σειρά τοῦ Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae (= σειρά τῆς Βόννης) τὴν πρώτη κριτικὴ ἐκδοση

τῆς ΧΣ. Ὁ ὀλιγόστιχος πρόλογος διευκρινίζει πῶς ἐργάστηκε ὁ ἐκδότης :
Immanuelis Bekkeri Praefatio.

Constantini Manassis summarium historiae metricum primi ediderunt Ioannes Leunclavius et Ioannes Meursius, alter Latine versum, alter etiam Graecum. sed neque ille aut exemplarium ab Ioanne Sambuco acceptorum aut Italici sui lectiones ad communem notitiam prodidit, neque hic Palatinum suum cum Leunclavio contulit. Fabrotus autem, qui Parisiensi editioni praefuit, cum codices haberet tres, unum a Leone Allatio excerptum, duo Regios, quae ii bona ferebant, non ad poetam emendandum supplendumve rettulit, sed textui Meursiano quamvis corrupto et huiusmodi ita subiunxit ut ne ordinem quidem ubique commodum servaret. hanc ego molem indigestam augere codices novos conquirendo nolui : usuine aptare possem volui tentare.

Scrib. Berolini idibus Octobr. a. 1836.

Χωρὶς ἀμφιβολία μόνο τὸ κείμενο καὶ οἱ κριτικὲς σημειώσεις τῆς παρισινῆς ἐκδόσεως, χωρὶς ὅμως ἄμεση ἐποπτεία τῶν τεσσάρων τουλάχιστον χφφ ἀπὸ μέρους τοῦ ἐκδότη, δὲν μπορούσε, καὶ ἰδίως σήμερα δὲν μπορεί, νὰ ἱκανοποιήσει τὸ αἶτημα γιὰ μιὰ φιλολογικὴ κριτικὴ ἐκδοση. Βέβαια σὲ πολλὰ σημεῖα ὁ I. Bekker βελτίωσε τὸ κείμενο τοῦ Meursius, ἀλλὰ πάντοτε ἄφησε ἀρκετὰ ἀκόμα σημεῖα χωρὶς ἱκανοποιητικὴ λύση¹.

Μεταφράσεις τῆς ΧΣ

Σλαβικὴ μετάφραση

Πολὺ ἔνωρίς, τὸ 1336-1338, ἡ ΧΣ μεταφράστηκε σὲ σλαβικὴ γλώσσα, στὴν παλαιοβουλγαρικὴ (I. Bogdan, Chronica lui C. Manasses, Βουκουρέστι 1922· τοῦ ἴδιου, Die slavische Manasses-Chronik, Μόναχο 1966· H. Boissin, La traduction moyen-bulgare· τοῦ ἴδιου, Le Manassès moyen-bulgare, Παρίσι 1946, καὶ ἀκόμα I. Dujčev, Die Miniaturen) (βλ. Lampsidis, L'edition critique, σ. 377· ΧΣ καὶ Ἐπιτομὴ Ζωναρά, σ. 19/20).

Ἀπόσπασμα τῆς σλαβικῆς μεταφράσεως, πὸν ἀντιστοιχεῖ στοὺς στ. 5783-6342 ἔδειξε ὅτι σ' αὐτὴν λείπουν οἱ χρονολογικοὶ στίχοι καὶ οἱ στ. 6285a-h, ἐνῶ ὑπάρχει ἡ ἀπόδοση τοῦ στ. 6182bis (τῶ νίκας σχόντι κατ' ἐχθρῶν ἀγίω Γεωργίω) στὴ σλαβικὴ (σὲ γαλλικὴ μετάφραση : «le temple de Georgi, le martyrisé par l'amour du Christ»). Μὲ βάση τὰ στοιχεῖα αὐτά,

1. Στὶς σ. 286/87, στὸ Κριτ. ὑπ. τῆς ἐκδόσεώς του, ἀνατόπως 1) τὸ στιχοῦρημα Ἀλλ' ὦ Μανασσῆ (βλ. χφφ Paris. gr. 2087, Vind. phil. gr. 173 καὶ στὰ τρία χφφ Alex. Bibl. Patr. 81, Athos Lavras 108 καὶ Patmos 374, πὸν ἀντιγράφουν ἐντυπῆ ἐκδοση), 2) τὸ στιχοῦρημα Βίβλος πέφυκα (βλ. χφφ Bodl. Misc. 205, Monac. gr. 254 καὶ στὸ ἀντίγραφο του Tübingen gr. Mb 35, πὸν ἀνήκουν στὴ σειρά τοῦ Bodl. 205 ἀλλὰ διασώζονται μόνο τὸν πρῶτο στίχο, στὰ Monac. gr. 154 καὶ Florence Laur. Ricc. 62B καθὼς καὶ στὰ προμνημονευθέντα τρία χφφ Alex. Bibl. Patr. 81, Athos Lavras 108, Patmos 374). Καὶ τὰ δύο στιχοῦρηματα ἔχουν συντεθεῖ ἀπὸ μεταγενέστερους ἀντιγραφεῖς τῆς ΧΣ. (Γιὰ τὰ χφφ βλ. Πίνακα χειρογράφων, σ. LXXVII κέξ.)

τὸ ἑλληνικὸ κείμενο τῆς ΧΣ, ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴ σλαβικὴ μετάφραση, ἀνήκει σὲ παραλλαγή ποὺ δὲν εἶχε τοὺς στ. 6285a-h οὔτε στίχους χρονολογικοὺς, ἀλλὰ εἶχε τὸ στ. 6182bis. Ὁ στίχος αὐτὸς ὑπάρχει στὰ χφφ τῆς σειρᾶς Sambucus (βλ. Lampsidis, El., σ. 134/35· L'edition, σ. 185), τὰ ὁποῖα ὅμως ἔχουν χρονολογικοὺς στίχους. Μία ἄλλη ἐκδοχή: Δυνατὸν ἢ σλαβικὴ μετάφραση τοῦ στ. 6182bis νὰ μὴν ἐγίνε ἀπὸ στίχο ποὺ ἦταν μέσα στὸ κείμενο τῆς ΧΣ, ἀλλὰ ἀπὸ σχόλιο γραμμμένο στὸ περιθώριο τοῦ χφ τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου (αὐτὸ παρουσιάζεται π.χ. στὸ Paris. gr. 1720 ἤρουν ὁ ἅγιος Γεώργιος τῆς Μαγγάνας). Ἡ ἑλληνικὴ παραλλαγή λοιπὸν τοῦ σλαβικοῦ κειμένου τῆς ΧΣ εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν ταυτίζεται μὲ τὰ χφφ τῆς σειρᾶς Sambucus, ἀφοῦ καὶ ἡ σλαβικὴ μετάφραση τοῦ στίχου αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ περισσότερο σὲ κείμενο σχολίου παρά στὸ κείμενο τοῦ στίχου. Πάντως ἡ σλαβικὴ μετάφραση βασίστηκε σὲ παραλλαγή τῆς ΧΣ χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους καὶ χωρὶς τοὺς στ. 6285a-h, ὅπως τὰ χφφ τῆς ἐκδόσεως μας C, D, F, Θ, J, K, M, R.

Ρουμανικὴ μετάφραση

Μὲ βάση τὴ σλαβικὴ μετάφραση ὁ Μιχαήλ Μοχα παρασκεύασε τὸ 1690 ρουμανικὴ μετάφραση τῆς ΧΣ (M. Stefanescu, Chronica lui Manasses si literatura romano-slava si romana veche, Archivia (Jasi) 34 (1927) No. 3/4· P. Panaitescu, 'A propos des traductions medio-bulgare et roumaine de la Chronique de C. Manassès, Πρακτικὰ 3ου Διεθνoῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν, Ἀθήναι 1932, σελ. 108/09).

Ρωσικὴ μετάφραση

Στὸ βιβλίο N. P. Graciansky - S. D. Skazkin, Chrestomathia... I-III, Μόσχα 1949/1950 περιλήφθηκαν ἀποσπάσματα τῆς ΧΣ σὲ ρωσικὴ γλῶσσα.

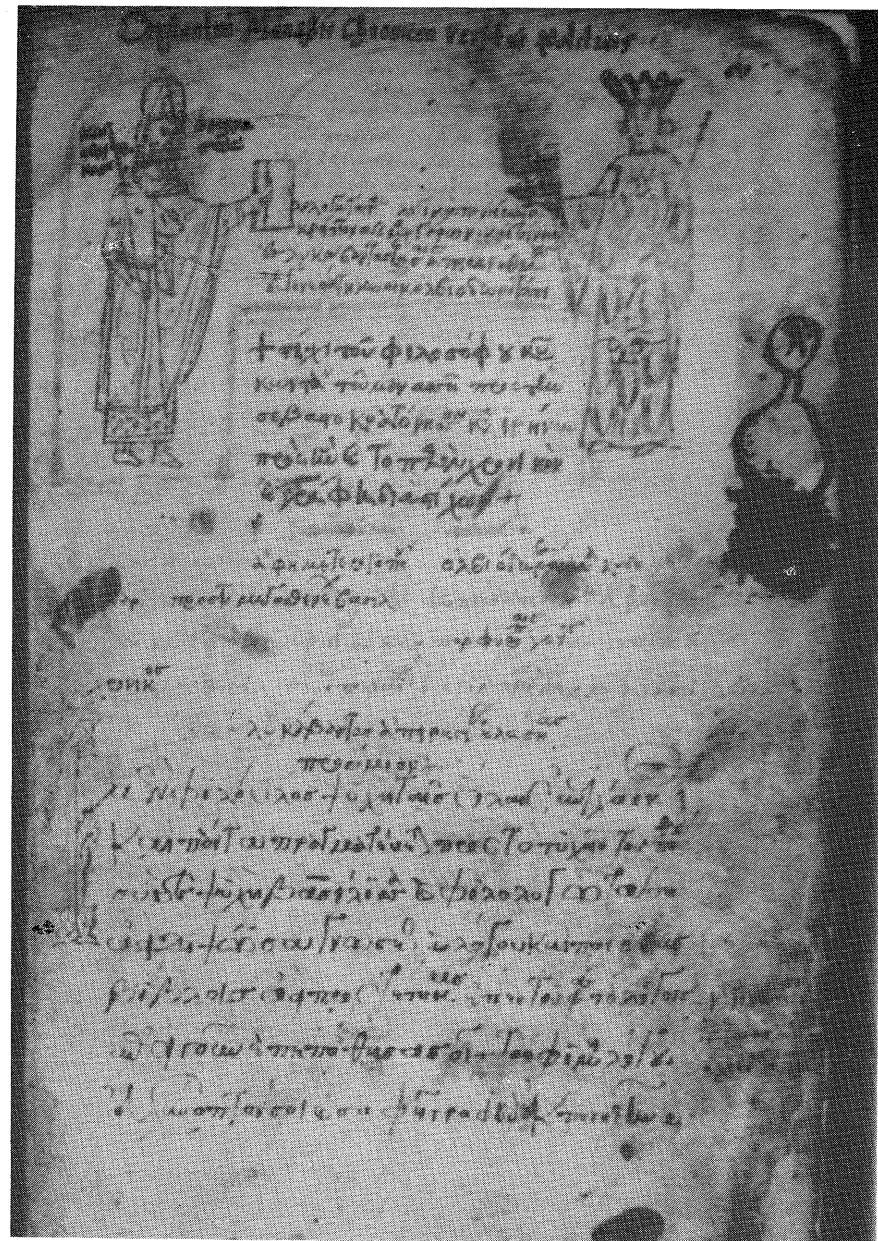
Οὐγγρικὴ μετάφραση

Τὸ ρωσικὸ αὐτὸ βιβλίο μεταφράστηκε στὰ οὐγγρικὰ καὶ ἐκδόθηκε μὲ τὸν τίτλο Kőzperkorí... Chrestomathia, I-II, Βουδαπέστη 1952/1953, ὅπου τὰ ἀποσπάσματα τῆς ΧΣ μεταφέρθησαν στὰ οὐγγρικά.

Λατινικὴ μετάφραση

Ὁ J. Leunclavius (J. Löwenklau) μεταφράζει τὸ 1573 τὴ ΧΣ στὴ λατινικὴ (Annales Constantini Manassis, nunc primum in lucem prolati et de Graecis latini facti..., Basileae 1573). Ὁ μεταφραστὴς χρησιμοποίησε παραλλαγή τῆς ΧΣ μὲ χρονολογικοὺς στίχους καὶ χωρὶς τοὺς στ. 6285a-h, ποὺ ὅμως εἶχε τὸ στ. 6182bis τῶ νίκας σχόντι κατ' ἐχθρῶν ἀγίῳ Γεωργίῳ (ὅμως γράφει Gregorii ἀντὶ Georgii). Ὁ ἴδιος ὁ μεταφραστὴς ἔγραψε ὅτι τὸ χφ ἀνῆκε στὸν Οὐγγρο φιλόλογο J. Sambucus. Πρόκειται πιθανῶς γιὰ χφ τῆς σειρᾶς Berne Bibl. comm. 93 (B 48) ἢ γιὰ ἀντίγραφὸ του πρὶν ἢ

παραλλαγή αὐτὴ ὑποστει τὴν προσθήκη τῶν χρονολογικῶν στίχων (βλ. Lampsidis, El., σ. 134/35 καὶ Πίνακα χειρογράφων, σ. LXXVII). Ἔτσι στὴ λατινικὴ μετάφραση ὑπάρχουν χωρία χωρὶς ἀντίστοιχα τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου (ὅπως ὁ στ. 6182bis), ὑπάρχουν ὅμως καὶ χωρία τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου χωρὶς μετάφραση, ὅπως π.χ. στοὺς στ. 1924a, 2238a, 3936, 4517, 4929-31 κ.ἄ. Γενικὰ πολλὲς φορές τὸ λατινικὸ κείμενο δὲ μεταφράζει λέξεις ἀλλὰ ἀποδίδει τὴν ἔννοια. Σὲ μερικὲς περιπτώσεις ὁ μεταφραστὴς ἐσφαλμένα πιθανὸν μεταφράζει λέξεις ἑλληνικὲς (π.χ. στ. 1825· οὐκίαν: gladium), γιὰτὶ δὲ γνωρίζουμε ποιὲς ἦταν οἱ ἑλληνικὲς αὐτὲς λέξεις τοῦ κειμένου ποὺ χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸ μεταφραστή.

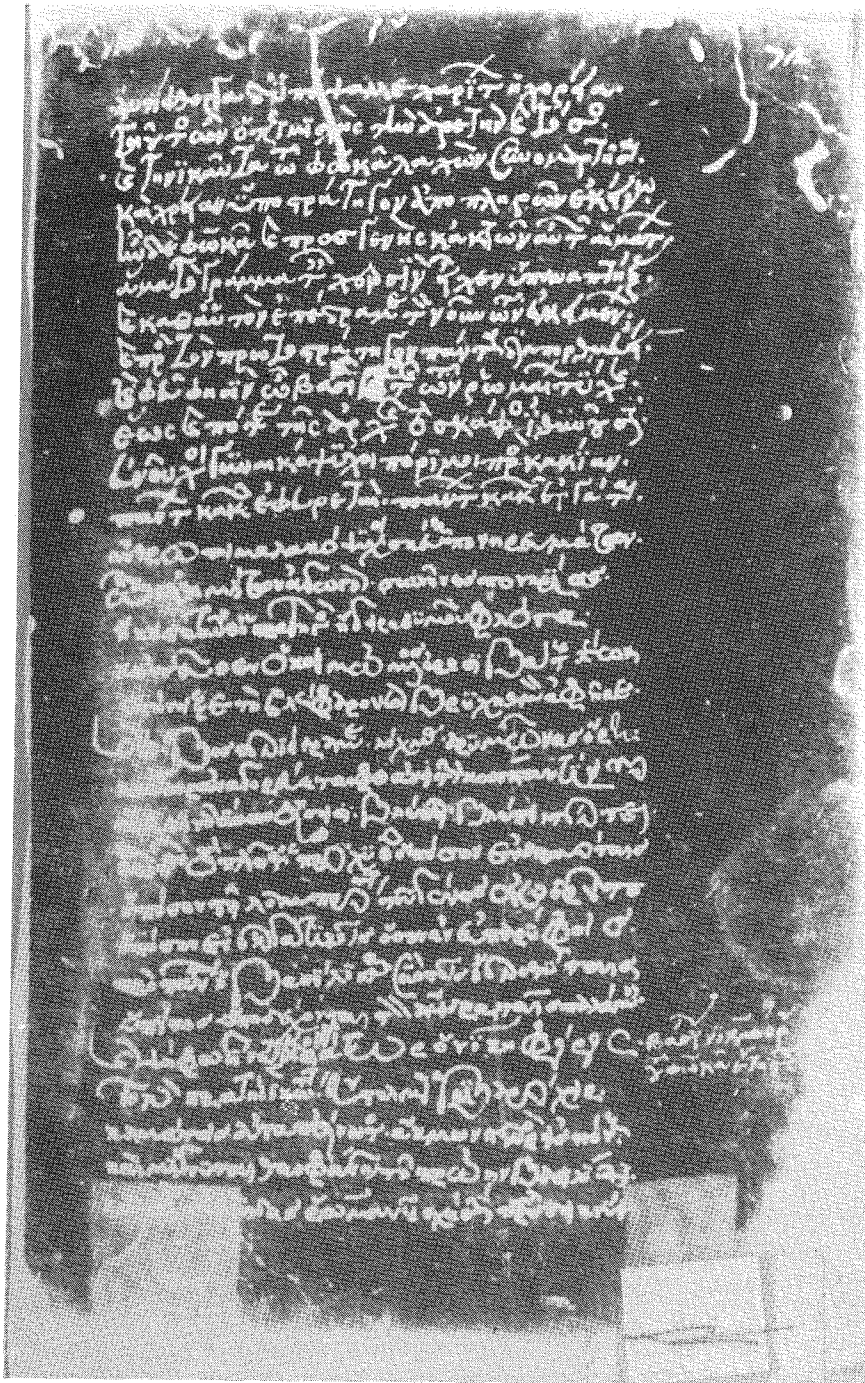
Cod. Vind. phil. gr. 149, 14ος/15ος αι., f. 10^ο

ἄνω ὠα: Constantini Manassis Chronicum versibus politicis (νεότατη γραφή)
πίο κάτω: Ἀριστερά ἀπεικόνιση τοῦ συγγραφέα (Κωνσταντῖνος ὁ Μανασσῆς).
Με τὸ ἀριστερὸ χερί τείνει κώδικα πρὸς γυναικεία μορφή ἀπέναντι, πού ἀπλώνει τὸ
δεξι χερί γιὰ νὰ τὸν παραλάβει (ἐπιγραφή ἐξολοκλήρου σβησμένη ὀνομάτιζε Εἰρήνην
Σεβαστοκρατόρισσαν). Ἀνάμεσα στὶς δύο μορφές οἱ στίχοι 585-93 τοῦ Ἀστρολογικοῦ
ποιήματος (Miller, σ. 39) *Τοῦτο σοι δῶρον...* πῶ κάτω ὁ ἐπίτιτλος († στίχοι τοῦ φιλο-
σόφου κύρ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν κυρὰν Εἰρήνην
πρὸς ἣν καὶ τὸ παρὸν χρονικὸν ἐγράφη διὰ στίχων †) καὶ τὸ κείμενο τοῦ ἀφιερωτικοῦ
ἐπιγράμματος *Δέχνησο...* Ἀκολουθεῖ εὐθὺς ἀμέσως ἡ ΧΣ, στ. 1-8 (στ. 6 λείπει). (Βλ.
Zur Sebastokratorissa Firenze σ. 92 καὶ 101, σπυ. 40 καὶ 61 Εἰρηνομάχ. σ. ΧCVII.)

Cod. Vallic. gr. 12, 13ος αι., f. 72r, στ. 5633-62 (βλ. Εισαγωγή, σ. XCVIII-C)

Cod. Vat. gr. 163, 13ος αι., f. 62r, στ. 1-68 (βλ. Εισαγωγή, σ. CII-CIV)

TABULA NOTARUM IN APPARATU CRITICO ADHIBITARUM

Codices

A = Vallic. gr. 12, s. XIII
 B = Brux. 102, s. XIII
 C = Vat. gr. 163, s. XIII
 D = Vat. gr. 1409, fine s. XIII
 F = Vat. gr. 170, s. XIII/XIV
 Θ = Athen. 1217, dimidio secundo s. XIII
 J = Jérus. 65, s. XV/XVI
 K = Κύπρος 10, s. XIV
 M = Monac. gr. 201, s. XIII/XIV
 P = Paris. gr. 2087, initio s. XIV (post
 a. 1258, ante a. 1322)
 R = Vat. Barber. gr. 30, fine s. XIII
 T = Vat. Ottob. 324, s. XV
 V = Vind. hist. gr. 93, a. 1475
 a = Athen. 1207, s. XIII
 b = Vat. gr. 1856, initio s. XIV
 d = Bodl. Baroc. 131, a. 1250-1280
 g = Chalki 151, a. 1319
 l = Londr. Arund. 523, a. 1313
 m = Monac. gr. 254, s. XV
 r = Patmos 446, s. XV
 N = codices A—V
 π = codices a—r
 (-A) = praeter cod. A, qui om.
 [-A] = » » » in quo deest
 A¹, B¹... = scriptor posterior in cod.
 A, B... superscr. aut mg. scr.

In Epigrammatis editione

A, D, F, M, P, R, b, d vide supra
 Barb. = Barber. gr. 41, s. XVII
 Bm. = Bodl. (Misc. 205) Auct. T. 2.5,
 s. XIV
 Bodl. = Bodl. Canon. 23, s. XIV
 z = Vind. phil. gr. 149, s. XIV/XV [totum
 epigramma praeter vocabula quaedam
 evanidum]

Pa. = Paris. Coisl. gr. 382, s. XV
 Reg. = Vat. gr. Reg. 166 recent. manu,
 s. XIV-XVI
 Vind. = Vind. phil. gr. 173, s. XV

Editor

Bekk = Bekker
 Bekk¹ = textus ad verbum editoris Bekkeri
 in App. cr.

Cetera

add. = addidit
 alit. = aliter
 alt. = alter, -a, -um
 app. = apparet, -ent
 cancell. = cancellavit
 cett. codd. = ceteri codices
 cf. = confer
 del. = delet
 exp. = expunxit
 fol. = folium
 fort. = fortasse
 in t. = in textu
 lin. = linea
 litt. = littera, -ae
 mut. = mutilus, -um
 om. = omisit
 part. = partim
 p. ras. = post rasuram
 mg. = in margine
 mg. sup. = in margine superiore
 pc. = post correctionem
 rec. m. = recentiore manu
 scr. = scripsit
 sup. = super
 superscr. = superscripsit
 v. = versus

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΝΑΣΣΗ ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

[Στίχοι ἠρώοι πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν κυρὰν Εἰρήνην]

- 1 Δέχνυσο τοῖον δῶρον ἀφ' ἡμετέροιο πόνοιο,
 ὀλβιόδωρε ἄνασσα, κυδίστη, ἀριστοτόκεια,
 νυὲ χαριτοπρόσωπε μεγασθενέων βασιλῶν,
 ἦν πλέον ἀστράπτουσαν ἐύβλεφάροιο σελήνης
 5 εἰς γάμον ὀλβιον ἦρατο νυμφιδίοις ἐπὶ λέκτροις
 πορφυρόπαις γόνος Αὔσονάνακτος καρτερόχειρος,
 Ἄνδρόνικος μεγάλθυμος, ἐύμελῆς πολεμιστῆς,
 ᾧ γέρα πρῶτα σεβαστοκρατορίας νεῖμ' ὁ φυτεύσας.
 εἰς τοῖνον λυκάβαντας ἀπειρεσίους ἐλάσειας.

hoc epigramma ante textum Chronici z et Pa., post textum Chronici A,M,Barb., Bm.,Bodl.,D,F,P,R,Reg.,Vind.,b,d et in App. cr. p. 286 Bekk scr.

Tit. τοῦ αὐτοῦ στίχοι ἠρώοι πρὸς τὴν βασίλισσαν A : ἐπίγραμμα τοῦ συγγραφέως F : ἐπίγραμμα τοῦ... συγγραφέως δι' ...εἰών Vind. : στίχοι ἠρωϊκοὶ εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν πρὸς τὴν ἐγράφη καὶ τὸ χρονικὸν Bodl. : στίχοι τοῦ φιλοσόφου κυροῦ κωνσταντίνου τοῦ μανασσῆ πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν κυρὰν εἰρήνην πρὸς τὴν καὶ τὸ παρὸν χρονικὸν ἐγράφη διὰ στίχων z tit. om. cett. codd. Bekk 1 δέχνυσο P : δέχοιο Pa. ἡμετέροις πόνοις P πόνοιο b 2 ἄνασσα Vind.b κυδίη A : κυδίστη b 3 νυὲ omnes codd. quamquam peccat in metro μεγασθενείων b βασιλέων PPa. 4 ἀαστράπτουσαν ABarb.DFMPPa.RReg.Vind.b Bekk εὐβλεφάροις Bodl. : ἐς βλεφάροις P : εὐβλεφάροις Pa. : ἐύβλεφάριο b : ἐνὶ βλεφάροις d σέλοιο Barb.R 5 εἰς μάγον Pa. ὀλβιον F ἦρατο M : ἦρατο Bodl.b : ἦρατο Barb.R : ἦρατο Bekk 6 αὔσον ἄνακτος Pa. : αὐτάνακτος b αὔσον/αντερόχειρος 3 aut 4 litt. sup. lin. perpendic. non leg. d καρτεροθύμου Barb.R Bekk : καρτεροῦ FVind. : κραταιρόχειρος Pa. 7 ἐύμελῆς ADFMRReg. : ἐύμελίος sed sup. oi scr. η Bm. : εὐμελῆς Bodl. PVind.bd : εὐμελαίνης Pa. πολεμιστῆς MPa. : πολεμιστῆς b : πο vacuum 8 litt. R 8 νεμοφυτεύσας b : οἶμα φυτεύσας P : νῦμ ὁ φυτεύσας Pa. νεῖμ vacuum 9 litt. R 9 ἀπειρησίους zd : ἀπειράτους Vind. ἐλάσειας : ἐλάσειαι Pa. : ἐλάσοι Bm. : om. R

ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΝΑΣΣΗ
 ΣΥΝΟΨΙΣ ΧΡΟΝΙΚΗ

- Ἡ μὲν φιλόυλος ψυχὴ ταῖς ὕλαις ἐπιχάσκει
 καὶ πάντα πραγματεύεται πρὸς τὸ τυχεῖν τοῦ πόθου,
 σὺ δέ, ψυχὴ βασίλισσα καὶ φιλολογωτάτη,
 ἀεὶ διψῶσα γνώσεως καὶ λόγου καὶ παιδείας,
 5 βίβλοις ἀεὶ προστέτηκας, ἐπεντρυφᾷς τοῖς λόγοις, 5
 καὶ γίνεται σοὶ τῆς ζωῆς ἅπας ὁ χρόνος λόγος.
 ἐπεὶ γοῦν ἐπεπόθησας οἷα τροφίμη λόγου
 εὐσύνοπτόν σοι καὶ σαφῆ γραφὴν ἐκπονηθῆναι,
 τρανῶς ἀναδιδάσκουσαν τὰς ἀρχαιολογίας
 10 καὶ τίνες ἦρξαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι ποῦ προῆλθον 10
 καὶ τίνων ἐβασίλευσαν καὶ μέχρις ἐτῶν πόσων,
 ἡμεῖς ἀναδεξόμεθα τὸ βάρος τοῦ καμάτου,
 κἂν δυσχερές, κἂν ἐπαχθές τὸ πρᾶγμα, κἂν ἐργῶδες·
 παραμυθοῦνται γὰρ ἡμῶν τοὺς ἐν τοῖς λόγοις μόχθους
 15 αἱ μεγαλοδωρίαι σου καὶ τὸ φιλότιμόν σου, 15
 καὶ τὸν τοῦ κόπου καύσωνα καὶ τῆς τάλαιπωρίας
 αἱ δωρεαὶ δροσίζουσι κενούμεναι συγνάκις.

15 monosyllabum sine accentu encliticum in fine versus metricum in quarta decima syllaba accentum creat

8 Mona. I 4,2 (διὰ τὸ εὐσύνοπτον); I 2,7/8 (δι' ἐπιτομῆς καὶ σαφηνείας); I 1,7/8 (οὐκ εὐληπτά τε καὶ εὐκατάληπτα καὶ εὐκρινῆ); I 2,8 (σαφηνείας); cf. vv. 724, 968, 1472 9 ἀρχαιολογίας: «ἀρχαιολογία» titulus Chronici Ioannis Antiocheni (cod. Paris. gr. 1763), Hunger 1, p. 326; cf. Plat. Hip. Ma. 285d; cf. Psel. I 4, cap. 4,5; I 152, cap. 73,15 16 καύσωνα: cf. καθμα Anth. Pal. 12,87

CDFJKMPR T(part. mut. ab 15) V

tit. ... σύνοψις χρονικὴ CMPRT : σύναψις χρονικὴ K : χρονικὸν ὡς ἐν συνόψει V : χρονικὸν F : διήγησις χρονικὴ D^{1rec-m} : deest J vide supra p. XX/XXI et XCVIIIsq. 1 ὀποχάσκει K 4 παιδείας : σοφίας FV 5 προστέτηκας JK ταῖς βίβλοις FMR : τὸ κάλλος P 6 χρόνος : βίος J 7 οὖν KM τροφίμη MT : -ίμη M^{1pc} : -ίμοι F : -ῆμοι J : -ῆμοι K : -ίμου D 8 βίβλον P^{1mg} 9 ἀρχαιογογίας P^{1mg} 10 quamquam aut hoc aut 11 facile careas Bekk¹ τοῦ Bekk προῆγον D 11 τίνες P : τίνων P^{1mg} ἐτῶν δὲ μέχρις Bekk 12 ἀναδεξόμεθα JKM : ἀνεδεξάμεθα C : ἀναδεξάμενοι D 14 ἡμῖν T τοῖς ἐν τοῖς λ. μόχθοις P 15 αἱ μεγαλ deest T 16 καὶ τὸν deest T πόνου P 17 δροσίζουσαι καινούμεναι D

- Και ταῦτα μὲν ἐνταυθα μοι καὶ μέχρι τούτου στήτω,
 μή πως κολακικώτερος δόξη τις ὁ λόγος
 20 καὶ τὸν σκοπὸν καταλιπὼν ἄλλην ἀκούσῃ τρέχειν. 20
 πολλῶν ἱστορησάντων δὲ καὶ χρονογραφησάντων
 καὶ σπουδασάντων μὲν εἰπεῖν ὀρθῶς καὶ φιλαλήθως,
 ἀλλήλοισ ἀνομοίως δὲ ταῦτα συγγραφάμενων,
 ἡμεῖς, προχειρισάμενοι τοὺς μάλιστα δοκοῦντας
 25 τῆς ἀκριβείας ἔχασθαι καὶ μᾶλλον ἀληθεύειν, 25
 τὸ κατὰ δύναμιν ἡμῖν ἀποπληρώσομέν σοι.
- Ὁ τοῦ θεοῦ παντέλειος καὶ κοσμοκτίστωρ λόγος
 τὸν οὐρανὸν τὸν ἄναστρον παρήγαγεν ἀρχῆθεν,
 ἀπλέτῳ κάλλει λάμποντα μαρμαρυγῶν ἐνθέων,
 30 καὶ γῆν τὴν παντοθρέπτειραν, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ φῶς· 30
 ἢ γῆ δ' ἀπερικόσμητος, ἀόρατος ὑπῆρχε

18 monosyllabum encliticum sine accentu in septima syllaba metricum accentum creat
 26 schol(ium) metr(icum); vide v. 15

18 ταῦτα — τούτου: Moral 60; Belth. 1342; de eadem sententia in litteris byzantinis
 vide Hunger 1, p. 218 et n. 27 21-26: Theoph. 3,11-18; 4,7-18; cf. Sc. 4,44-59 25
 τῆς ἀκριβείας ἔχασθαι: Theoph. 3,12-14 (ἀκριβῶς τούτους διερευνησάμενος... ἀκριβῶς
 συνεγράψατο); 4,12/13 (κατὰ τὸ δυνατὸν ἡμῖν ἀκριβῶς συνεγραψάμεθα); Sc. 4,45 (ἐπ'
 ἀκριβῆς ἱστορίας ἀναλεξάμενοι); cf. Ce. I 4,4; Mona. I 2,1 μᾶλλον ἀληθεύειν: Mona.
 I 1,10 (ἠκίστα πεφροντικότες τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα καὶ διηγήματα); I 2,5/6 (πᾶσαν
 μὲν ἀλήθειαν) 27 παντέλειος: Io.M. I (6),11; Zon. I 17,1 (ἀνευδεῆς... αὐτὴ ἑαυτῇ
 αὐτάρκης) 27-37: Gen. 1,1-5 31-37: Zon. I 17,12-14

CDFJKMPR T(part. mut.) V

18 Καὶ ταῦτα: κανταῦθα K τούτων DJT στήτω: στήσω D: om. J 19
 δόξει M 20 ἄλλον PT ἀκούσει J: ἀκούσας KV τρέχειν: δράμη V: εἰν
 deest T 22 σπουδαστάντων K: θελησάντων C 23 τε JKP ταῦτα Bekk¹: ταῦτα
 vulgo Bekk¹ 24 δοκοῦντας: ας deest T 25 μετ' V ἔσασθαι J καὶ om. K
 ἀληθεύειν: νη sup. ηθ scr. K¹: εἰν deest T 26 ἡμεῖς D: ἡμῶν Bekk ἀποπλη-
 ρώσομεν KT: ἀναπληρώσομεν J σοι deest T post 26 ἀρχὴν ἐνταυθα μάνθανε
 παραγωγῆς τοῦ χρόνου (χ(ρόνου) T) JT: ἀρχὴ τοῦ ἱστορικοῦ, ἦτοι βίβλος γενέσεως τῆς
 ἐξαήμερου V: ἀρχὴ τοῦ κόσμου ποιήσεως ἡμέρα πρώτη διαύγεια R^{ms}: ἀρχὴ τις τοῦ κό-
 σμου ποιήσεως M^{1ms,rec-m} ante 27 ἀρχὴ τοῦ ἱστορικοῦ, ἦτοι βίβλος γενέσεως τῆς
 ἐξαήμερου F^{ms-sup} 27 παντοκτίστωρ DJK 29 κάλλη K ἐνθ.ων T 30
 παντοθρέπτειρα JKT αὐτῇ P Bekk: αὐτοῖς cett. codd. φῶς deest T 31 ἀνό-
 ρατος CFKMRV: ἀόρατος τ' D ὑπῆρχ. T: ὑπῆρχεν PR

- καὶ σκότος ἐπεκάθητο βαθὺ τοῖς ταύτης νότοις.
 τοῦ δὲ φωτὸς αὐγάσαντος καὶ πανταχοῦ χυθέντος
 καὶ λευκοπέπλου, λαμπραγοῦς ἡμέρας γενομένης,
 35 ὤφθη τὰ πρὶν ἀθέατα, καὶ σκότους ἢ στυνγνότης 35
 ἐφυγαδεῦθη τῷ πυρσῷ τῶν φωτοβολημάτων·
 ἐν τούτοις οὖν παρέδραμε τῶν ἡμερῶν ἡ πρώτη.
 Τοῦ δὲ βλεφάρου λάμπαντος ἡμέρας τῆς δευτέρας
 τὸν οὐρανὸν τὸν δευτερον ἐσφαίρωσε πανσόφως,
 40 ὃν τοῖς ἐν γῆ παντοστεγῇ δημιουργήσας στέγην 40
 ὠνόμασε στερέωμα θεὸς ὁ καλλιτέχνης,
 παρὰ τὴν πρώτην ἄναστρον ἐτέραν ὄντα σφαῖραν.
 τότε καὶ τὴν παντόχυτον φύσιν τὴν ὕδατιαν
 καὶ τὰς ἀβύσσους διελάν, καὶ τούτων τὸ μὲν ἄνω
 45 πρὸς ὕψος ἀνευνόητον κούφως μετεωρίσας, 45
 τὸ δ' ἐπὶ γῆς ἀπολιπὼν, ἔστησε τούτων μέσον
 τὸν οὐρανὸν ὡσπερ φραγμὸν, ὡσπερ στερρὸν τειχίον.
 Κόρη μὲν οὖν ἐπέμυεν ἡμέρας τῆς δευτέρας
 καὶ τρίτη πάλιν ἠϋγάζε, καὶ πάλιν ὁ τεχνίτης
 50 ὁ παντοτέκτων, ὁ σοφός, ἄλλοις προσεῖχεν ἔργοις· 50
 ἐπεὶ γὰρ ἐξεκέχυτο κατὰ τῆς γῆς ἀπάσης

32 σκότος ἐπεκάθητο... νότοις: Ce. I 6,20/21 33 χυθέντος: Ce. I 7,21 33-36:
 cf. Mel. 1,12-14 38-47: Gen. 1,6-8; cf. Mel. 2,4-8; Pol. 8,15-18; 10,1-5; Zon. I 18,11-15
 41 στερέωμα: cf. Ce. I 8,1-3 44/45: Lge. 2,4 48-66: Gen. 1,9-13; Zon. I 18,16—
 19,4 51-63: Mel. 1,11-13,15; Pol. 10,7-16

B(ab 36) CDF Θ(ab 39) JKMPR T(part. mut. usque ad 37) V

32 ἐπεκάθητο libri Bekk¹ τῆς ἀγνωσίας K: ταῦτοις νότοις sup. ἀγνωσίας K¹
 νότοις: νότοις P: deest T 33 πανταχῇ TV χυθέντος: τος deest T 34 γλευκο-
 πέπλου K ἡμέρας bis K γενομένης: νομένης deest T 35 τοπρὶν M κάλλους DJ
 τους ἢ στυνγνότης deest T 36 οβολημάτων deest T 36, 37, 38 fere omnino evanidi B
 37 δὲ PR ἢ α' deest T 38 φωτὸς ἐκλάμπαντος K: φωτὸς αὐγάσαντος D 39
 ἐσφαίρωσε τὸν δευτερον J 40 τῆς K: οι sup. ἢ K¹ παντοδαπῆ... σφαῖραν D
 41, 42 om. D 42 ἐτέραν: ἔτερον CFJKPRV: ον sup. αν T¹ ὄντα σφ. ἐτέραν M:
 sup. lin. inter ἄναστρον et ὄντα iterum ἐτέραν M¹ 43 ὕδατιαν CT 44 τὸ μὲν ἄνω
 μὲν ἀρίστως D 45 ἀνευνόητον BD: ἀνευ- FΘ κοῦφον FΘV μετεωρήσας RT 46
 δ' ἐπὶ: δὲ τῆς D καταλιπὼν C: ἐπίλοιπον D ἔστησεν P τούτων T: τούτου Θ:
 τούτο sup. τούτων K¹ μέσων ΘK 47 ὡσπερ φραγμὸν: τὸν πάμμεγαν C στει-
 χίον K 48 ὑπέμυεν C: ἐπέθηκεν D 49 ἠϋγάζεν P 50 παντοτέκτων K: -κράτωρ M
 σοφός K: ο sup. ὦ K¹: θεός Θ προσῆχεν K: προσῆκεν D προσεῖχε λόγοις P
 51 κατὰ τῆς: καὶ κατὰ V

- ὄπόσον ὑπουράνιον ἦν λελειμμένον ὕδωρ
καὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐκάλυπτε λιμνάζον,
πᾶσαν τὴν χύσιν εἰς ταὐτὸ συνήγαγεν ἄθρόως,
55 ὡς εἰ τις γάλακτος λευκοῦ νοτίδα γλυκυχύμου 55
ὀπῶ συμπήξει καὶ τυροῦ κύκλον ἀποτορνεύσει.
ἀπορραγέντος τοιγαροῦν τοῦ πρὶν ἐπιπροσθοῦντος
ᾠφθη τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἡ μόρφωσις ἐφάνη
καὶ τῶν ὄρων καὶ τῶν πετρῶν καὶ λόφων βαθυκρήμων.
60 ἐντεῦθεν τὸ μὲν σύστημα σύμπαν τὸ τῶν ὑδάτων 60
θάλασσαν κατωνόμασε, τῆς δὲ ξηρᾶς τὴν φύσιν,
ὄποση πετροστοίβαστος, ὄση λιπαροβόλαξ,
γῆν ὃ τεχνίτης κέκληκε θεὸς ὃ παντεργάτης·
τὴν δ' ὑπερφέρουσαν αὐτοῦ δύναμιν ἐμφανίζων,
65 μήπω λαμψάσης τῆς αὐγῆς τοῦ γίγαντος ἡλίου, 65
παντοδαπὴν ἐκέλευσε βοτάνην ἐκφυῆναι,
τὴν μὲν πρὸς μόνην ἡδονὴν καὶ τέρψιν τῶν βλεφάρων,
τὴν δὲ καὶ ζυθορέμματα καὶ τοῖς ἐν γῆ χρησίμην.
τότε τὸ πρῶτον στολισμοῖς ἡ γῆ κατηγλαῖσθη
70 ὑπὲρ κορίσκην τρυφερὰν ἄρτι νυμφευομένην, 70
χρυσιοφόρον, στίλβουσαν πέπλοις καταμαργάροις·
ἐλαμπεν Ἴον εὖοσμον, ἀντέλαμπε τὸ ῥόδον,

69-99 vide O. Schissel, *Der byzantinische Garten, et Lampsidis*, Φιλολογικά, p. 169-72

53/54: Lge. 2,5 55/56 γάλακτος... συμπήξει: Ilias 5,902 58/59: Lge. 2,6
60/61: Ce. I 426,1/2 61 ξηρᾶς τὴν φύσιν: Ce. I 8,6/7 65 γίγαντος ἡλίου: I Mac.
6,39; Ps. 18,6; 103,9; Si. 50,7; Ier. Epist. 66; Poèmes astron. (ed. E. Miller) 286; Prodro-
mos (ed. Hörsandner) 177,3; vide vv. 108, 3233, 4211 66 παντοδαπὴν... βοτάνην: Spin. 35
ἐκέλευσε βοτάνην ἐκφυῆναι: Ce. I 8,9; Mel. 2,18; Pol. 10,16-19

BCDFΘJ K(usque ad 61) MPRTV

52 ἐπουράνιον JKM: ἦν ὑπ' οὐρανὸν D Bekk ἦν λελειμμένον ὕδωρ KMT: ὕδωρ
ἐπιπολεῖον D: ὕδωρ περιπολεῖον Bekk 53 τῆς γῆς: αὐτῆς CDFMPRTV Bekk: eva-
nida B λιμνάζων JMTV 54 φύσιν F: κτίσιν D ταυτὸ CFMRTV ἄθρόον JK
55 ὡσεὶ R εἰ τις... νοτίδα γλυκυχύμου: τινα... γλυκύχυμον νοτίδα D νοτίδος P
56 ὅπως DR συμπήξει DR: συμμήξει K: συμμίξει FJ: πη sup. μί F¹ ἀποτορνεύ-
ση D: -οι R 59 πετρῶν καὶ τῶν ὄρων CDFKMPR Bekk βαθυκρήμων P: -κρή-
νων V 60 μὲν τὸ FK 63 παντοκράτωρ Θ: τεργάτης Θ^{1ms} 64 αὐτῶ CDF Bekk
65 μήπως... γίγαντος τοῦ Θ 66 ἐκέλευσεν MV 67 ἐκφυῆναι M: τῶν βλεφάρων su-
perscr. M¹ 69 τὸν... στολισμὸν C 72 οἶον... ἀντέλαμπεν ὡς D

- Ἴων χροιά παντοδαπὴ πάντοθεν ὑπεγέλα,
κυαναυγῆς, πορφύρεος, ὑπόκιρρος ἐτέρα·
75 τινὰ μὲν περιπόρφυρα τῶν ῥόδων ἐωρᾶτο, 75
τινὰ δ' ὑπελευκαίνετο καὶ γλύκιον ἀντηγυεῖ.
ἦν κρίνον χιονόχροον, ἦσαν ἀναγαλλίδες,
ὑάκινθος ἀνέβαινε, ἦν καὶ ναρκίσσου κάλλος
καὶ πᾶν τὸ πρωτοφόρημα τῶν ἔαρος χαρίτων.
80 ἀπερραβδοῦντο στάχυες βαρούμενοι τῷ σίτῳ, 80
εἶρπε κισσὸς μελάμφυλλος κορύμβους ἐπισείων·
καλὰ τὰ πάντα, δροσερά, κάλλους αὐγὰς πληροῦντα
καὶ γῆν εὐωδιάζοντα συγκράτοις εὐδομίαις.
ἔστρωτο πόα μαλακῆ, δροσίζουσα, βουθρέμμων,
85 ἵπποφορβὸς καὶ βουκολίς, δροσώδης, λειμωνία. 85
τοιούτον στόλιον ἡ γῆ παντόχροον ἐφόρει,
τοιούτον πέπλον εὐανθές, εὐύφαντον ἠτύχει.
ἦσαν καὶ φάλαγγες φυτῶν, ἀνέτελλον καὶ δένδρων
καλλιφύλλοι, καλλίκομοι κλωνες ὀπωροφόροι.
90 ἦν καὶ μηλέας εὐανθῆς ὄρηξ ἀγλαοκάρπου, 90
ἐλαῖαι τηλεθώσσαι, γλυκάζουσαι συκέαι,
πίτυς λιπαροστέλεχος, ἐλάτη, δρυς, πετέα.
προσέβαλλε τῆς πίτυος ἄνεμος τοῖς πετάλοις
καὶ γλύκιον ψιθύρισμα τοῖς φύλλοις ἐνεποίει.

79 πρωτοφόρημα τῶν ἔαρος χαρίτων: Longus (ed. A. Kairis) 3,12 (ἦρος πρωτοφορή-
ματα) 84: Spin. 38/39 91 ἐλαῖαι τηλεθώσσαι: Odys. 11,590

BCDFΘJ K(ab 85)MPRTV

73 Ἴον JV: οἶον D: οἶον Θ χροιά Θ ἐπεγέλα DF: υ sup. ἐπ F¹ 74 οἶον
αὐγῆ D πορφύρεος Θ: πορφύριος PV: πορφυραυγῆς C: πανπόρφυρος M ὑπόκι-
ρρος Θ: -κυρος D: -κηρρος T 76 γλύκειον MT: γλύκειον R 77 ἐν κρίνω D
ἀναγαλλίδες M 79 ἄρεος M 80 ἀπερραβδοῦντο CJR: ἀπερραβδοῦντο MT Bekk: ἀπε-
ραβδοῦντο Θ: ὑπερραβδοῦντο B: ὑπεραυγοῦντο D βαρούμενοι D φόρτω R 81
εἶσπε M: ἦν καὶ J μελάμφυλλος D 82 κάλλους: κάλλοις V πλουτοῦντα CDJ
MPR Bekk 83 σὺν κλάδοις T 84 ἦστρωτο Θ πρασίζουσα CDJMPR Bekk
85 λειμωνία: glossa βοτάνη T^{1ms} 86 στολισμὸν D 87 πέπλου K: υ sup. υ K¹
εὐύφαντο K: εὐ ὕφαντον M 88 ἀνέτελλον: ἀνέθαλον superscr. M¹ ῥόδων JK 89
καλλίκομοι καλλιφύλλοι F: καλλίκομοι καλλιφύεις C 90 καὶ om. K εὐανθοῦς
P: εὐανθῆς CMRT Bekk: εὐανθῆς DFΘV ὄρηγξ T 91 ἐλαῖα D τελλεθώσσαι
P: τελαθώσσαι D: θάλλουσαι T^{1ms} 92 πίτυς K: ι sup. η K¹ λιπαροστέλεχος
JPT δυσπετέας K 93 προσέβαλε FJKV: προσέλαβε Θ τῆς: τὴν K 94 γλύ-
κειον MT: γλύκειον K φύλλοις K

- 95 ἐκεῖ καὶ κέρασος καλὴ καὶ φοῖνιξ μελιτόεις, 95
βοτρυομήτωρ ἄμπελος, ὄρχατοι κληματίδων,
καὶ βότρυς νεκταρόχυμος ἤρτητο τῶν κλημάτων.
τὰ πάντα τελειόκαρπα, παντέλεια τὰ πάντα·
οὐδὲν γὰρ ἀχαρίτωτον οὐδ' ἀτελὲς παρήχθη.
- 100 Ἐν τούτοις ἔδυν καὶ τὸ φῶς ἡμέρας τῆς τριτάτης, 100
ἔλαμπε δὲ τὸ πρόσωπον τῆς μετ' αὐτὴν ἡμέρας,
καὶ πάλιν ἔργων καταρχὴ καὶ κέλευσις τοῦ κτίστου
τὸν οὐρανὸν εὐστέφανον τοῖς ἄστρασι γενέσθαι.
τότε τῶν ἄστρον οὐρανὸς τῷ κάλλει διηνήθη
- 105 ὡς πέπλος μαργαρόστρωτος, χρυσόπαστος ὡς φᾶρος, 105
ὡς ὕφασμα κοσμούμενον ἐκ πυρραζόντων λίθων.
τότε τὸ πρῶτον ἔφασεν ἡ κόρη τῆς ἡμέρας,
ὁ μέγας γίγας ἥλιος, ὁ ζωοτρόφος λύχνος,
πηγὴ φωτὸς ἀκένωτος, οἶκος πυρὸς ἀξόλου.
- 110 τότε τὸ πρῶτον δαδουχεῖν ἀπήρξατο τὴν νύκτα 110
σελήνης ἢ γλαυκόφωτος καὶ φασφόρος σφαῖρα,
ἀρτίκυκλος, ὀλοφαῖς, λιπαραυγῆς, τελεία.
τότε τὸ πρῶτον οὐρανὸς ἀστέρας τοὺς μεγάλους
καλλισφαιρώτους ἔβλεπεν ἐρίζοντας ἀλλήλοις
- 115 καὶ καλλωπίζοντας αὐτὸν ὡς ἄνθη τοὺς λειμῶνας. 115
ὁ Κρόνος ἦν μελάντερος, μολίβδινος τὴν χροάν·
ἔλαμπε Ζεὺς ὡς ἄργυρος, Ἄρης φλογώδης ὄπτο·

96 ὄρχατοι : cf. v. 188 100-15: Gen. 1,14-19 100-38: Zon. I 19,4-8 102-14:
cf. Mel. 2,25/26; Pol. 12,10-12 104: Pol. 18,3/4 108 γίγας ἥλιος: vide v. 65 115-28:
cf. Poèmes astron. (ed. E. Miller) 16-357; Plan. (ed. Piccolomini) 57, p. 158/59

BCDFΘJKMPRTV

95 μελιτόης D : -ώης PT 96 ὄρχατο D 97 βότρυες νεκτάρχοι Θ ἤρτοιο
P : ἤρτωτο R : ἦστη K 100 τριτάτης T : τετάρτης K 102 ἔργων V
ἀπαρχή C 103 rectius cum Bekk ἀστράσι 104 τῷ κάλλει... τῶν ἄστρον D διηνήθη
K 105 πέπλον KP μαργαρόστρωτον JP : -στρωτον K χρυσόπαστος M φάως K
106 πυρραζόντων BDKPV 107 ἔφασεν R : ἔφωσεν K 109 πυρὸς : φωτὸς P 110
ἀπήρξαντο P νύκταν K 111 λαυκόφωτος K καὶ φασφόρος : φασεσφόρος F
112 om. P ἀρτίφωτος M : κύκλος superscr. M¹ 114 καλλισφαιρώτους P : καλλιφαι-
ρώτους V ἔβλεπεν F : ἔδειξεν C ἀλλήλων T : οἰς sup. ω T¹ 115 αὐτῶν ΘT :
αὐτοῦς DKP 116 μολίβδηνος ΘFT : μολύβδινος CDJ θέαν KP 117 Ἄρις...
ὄπτον K

- ἔστιλβεν Ἥλιος λαμπρὸν ὡς ὄβρυζον χρυσίον·
ἀντηγύει δ' ὡς κασσίτηρος σφαῖρα τῆς Ἀφροδίτης·
- 120 ὡσεὶ χαλκὸς ἐρυθραυγῆς Ἑρμῆς ἐλαμπτηρούχει· 120
διαφανῆς ὡς ὕελος ἠθάζεν ἢ Σελήνη.
οὕτως ὁ πέπλος οὐρανοῦ παντόχρους ἐωρᾶτο.
ὁ Κρόνος ἐκυάνιζεν ὡς ὑακίνθου χροά·
ὡς κρίνον ἔλαμπεν ὁ Ζεὺς, Ἄρης καθάπερ ἴον·
- 125 ὡς βόδον περιπόρφυρον Ἥλιος ἦν χρυσιζών· 125
ὡς λευκανθῆς ἀναγαλλίς ἔστιλβεν Ἐωσφόρος·
ὡς ἄνθος ἐρυθρόβαπτον Ἑρμῆς ἐφωτοβόλει·
νάρκισσος καλλιπέταλος ἐφαίνεται Σελήνη.
τοιαύτη τις ἀνθόχροια τὸν οὐρανὸν ἐκόσμη,
130 τοιαύτη τις ἐφίζανε τοῖς οὐρανοῦ προσώποις 130
ποικιλανθῆς, χαρίεσσα, καλλιλαμπῆς τερπνότης,
καὶ κῆπον ἀστροφύτευτον τὸν οὐρανὸν ἐποίει,
οὐ φυτοσκάφος ὁ θεός, ὡς δὲ φυτὰ καὶ βλάστει,
ὡς ἄνθη μυριόχροα τὰ τῶν ἀστέρων σέλα.
- 135 τότε τὸ πρῶτον ἥλιος, φαύσας καὶ φωταυγῆσας 135
φανεῖς τε κόσμος οὐρανοῦ καὶ κάλλος τῆς ἡμέρας,
ἔδούλευσε κελεύσματι τῷ τοῦ πεποιηκότος
καὶ μύσας συνετέλεσεν ἡμέραν τὴν τετάρτην.
- Οὕτω μὲν οὖν τετέλεστο τὰ κατὰ τοὺς ἀστέρας,
140 καὶ τέτακτο μὲν ἥλιος ἀστήρ ἡμεροκράτωρ, 140

118 ὄβρυζον: Mal. 395,11; Theodoretus Is. 13,12 (vide Lampe, s.v.) 135-41: Gen.
1,16-18 140 ἡμεροκράτωρ: cf. Gen. 1,16 (εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας); 1,18 (ἄρχειν τῆς
ἡμέρας); Lge. 2,8 (ἄρχουν ἐπὶ τῆς ἡμέρας); cf. vv. 892, 1079 140-43: Mel. 3,2/3

B(usque ad 122) CDFΘJKMPRTV

ser. vv. 119, 118 K 118 post 122 J λαμπρὸς P εὐροῖζον (-pp- BMV)
BCJMPRTV : εὐροῖζον DK : εὐροῖον Θ : εὐροῖα F : ὄβρυζον Meursius : codd. enim εὐ-
ροῖζον vel εὐροῖον Bekk¹ 119 κασσίτηρος BCKR : κασσύτηρος M : κασσίτηρος J : κα-
σίτηρος D 120 om. B ὡς χαλκῆς M ἠρυθραυγῆς Θ ἐλαμπτηρούχει (-pu- CK)
(-γη M) CFΘJKMRTV 121 ὕελος CRT : ἥλιος BΘM 122 οὗτος ἀπέπλος Θ
παντόχρους ὄρατο K 123 ὁ Κρόνος : Κρ. μὲν P χροάν T 124 κρίνου P 126
ἔλαμπεν P 127 ἄνθος J ἐρυθρόβαφον F ser. vv. 130, 129 D 129 ἐκόσμοι K :
ει sup. οι K¹ 131 περικαλλῆς C χαρίαλλα Θ 132 ἐποίη K : ει sup. η K¹ 133
οὐ : ὁ superscr. M¹ οὐ φυτοσκάφος : εὐφυτοσκάφος D φυτηκόμος P 134 μυριό-
χρο T ἀνθρώπων P 135 λάμψας M 139 Οὕτω : litt. capitalis O rubra non app. T
τετέλεσθο Θ : τ sup. θ Θ¹ : τετέλεσται K τὰ : τὴν K 140 τέτακτο : τέταρτος C

- τὸ δὲ σελήνης βλέφαρον ἐπύρσευε τὴν νύκτα.
ζῶον δ' οὐδὲν ἐν ταῖς τῆς γῆς ἐστρέφετο πλατεῖαις,
οὐχ ὑδροπόρον οὐ πεζόν, ἀλλ' οὐδ' ἀεροπόρον.
ἀλλ' ὁ παντέλειος θεὸς τῆ τῶν ὑδάτων φύσει
- 145 ἰσχὺν ἐνθεῖς ψυχώτριαν καὶ δύναμιν γονίμην 145
ζῶσαν ψυχὴν ἐκέλευσεν ἐκεῖθεν ἐκραγῆναι,
ὡς ἐκ γαστρὸς ἀρτιμελὲς ἔμβρυον ὠδινούσης
καὶ φορτουμένης τοκετῷ τελειομένου βρέφους·
ὡς σπέρμα γὰρ ἢ τοῦ θεοῦ κέλευσις ἐμπεσοῦσα
- 150 τὰς ὑδροχεύμονας ῥοὰς ἐποίει πολυγόνους. 150
ἐντεῦθεν τανυπτέρυγες ὄρνεις ἀεροβάται
εἶχον ἐλεύθερον πτερόν εἰς πετασμοὺς συντόνους
καὶ κούφως ἠλαφρίζοντο πρὸς λιμνασμοὺς ἀέρος,
περιρριζοῦντες τὰς αὐτοῦ χύσεις τὰς λεπτοχύτους.
- 155 οἱ μὲν μεγαλοπτέρυγες, μεγαλαγκυλοχεῖλαι, 155
γαμψώνυχες, ὡς βέλεμνα τοὺς ὄνυχας ἀνχοῦντες,
τομὸν τὸ ῥάμφος ἔχοντες ὑπὲρ τὰς μαχαιρίδας,
οἷς ἔμελλε βρωματισμὸς τὰ κρέα χρηματίζειν
καὶ σύντροφα γενήσεσθαι τὰ τῆς σαρκοβορίας,

142-80: Zon. I 19,14-18 144-50: Pol. 14,17-21 144-73: Gen. 1,20-25 146 ζῶ-
σαν ψυχὴν: Gen. 1,24 et in multis aliis locis; I Cor. 15,45; Pol. 16,14; Mel. 3,25; Ce.
I 8,9/10 (ψυχὴν... ἐκελεύσθη) 149/50: Mel. 3,14-16 152 ἐλεύθερον πτερόν: cf.
Pind. Pyth. 2,57 (ἐλευθέρω φρενί); vide vv. 772, 2831, 4544, 5891 156 γαμψώνυχες:
cf. S. Lampros, Supplementum Aristotelicum I, 1 (1885), p. VIII

CDFΘJKMPRTV

141 πρόσωπον K ἐπύρσευσε ΘK Bekk νύκταν T 142 δ': οὐδ' Θ: om. D
ταῖς: τοῖς DΘ Bekk ἐτρέφετο FΘ πλατεῖαις: λαγόσιν DF 143 ἀλλ' οὐδ':
οὐδὲ V ἀεροπόρον P Bekk 144 τῆ φύσει τῶν ὑδάτων P: τὴν τῶν ὑδάτων
φύσιν D φύσιν K: εἰ sup. ι K¹ 145 ψυχώστριαν M 148 τοκετοῦ K: ω sup.
οὐ K¹ τελειομένου P: τελειομήνου CR Bekk 149 πέρμα KV δύναμις D 151
πανυπτέρυγες DV ὄρνις CDFK 152 ἦχων K πετασμοὺς συντόνους: π. συντό-
μους KT: πετασμὸν συντόμος J: om. D 153 καὶ κούφως ἠλαφρίζοντο om. D κού-
φος Θ ἠλαφρίζοντο FΘ εἰς D ἀέρων DJK 154 περιρριζοῦντες DT: περιρ-
ριζοῦντες KV αὐτῶν D 155 αἱ F μεγαλαγκυλοχεῖλαι K: ο sup. ω K¹: καὶ
μεγαλαγκοχεῖλαι JTV: καὶ μεγαλοκογχύλαι Θ 156 καμψώνυχες D: γαμψώνυχες K: ο
sup. ω K^{1rec-m} 157 τομὸν: τὸ μὲν D: τὰ μὲν F: οἱ δὲ Θ ῥάμφος FΘ 158 ὡς...
βρωματισμὸς D κρέη T 159 σαρκοφαγίας K

- 160 ὄρνεοκράτωρ ἀετός, ἴρηνες ὠμοφάγοι, 160
καὶ πάντες οἷς οὐ χρήσιμον τὸ πῦρ σαρκοφαγοῦσιν.
ἐντεῦθεν δὲ στρουθάρια λάλα, βοτανηφάγα,
μικρόπτερα, βραχύβια ποικίλως ἐλαλάγουν
καὶ λόχμαις ἐπιτύβιζον καὶ δένδρα περιήχουν,
- 165 ἀκανθυλλίδες μουσουργοί, κόρυδοι, σπῖνοι, ψᾶρες 165
καὶ πᾶν πτερόν τὰς τῶν ἀγρῶν βοτάνας περιθέον
κάκειθεν ἀπραγμάτευτον ὄψον ἄβρον συλλέγον.
τότε καὶ θῆρες ἐπὶ γῆς ὠφθησαν φρικαλέοι,
λέοντες λασιαύχενες, ἄρκοι, παρδάλεις, τίγρεις,
- 170 κάπριοι χαυλιόδοντες, εὐρύστερνος ἐλέφας 170
καὶ κύνες καρχαρόδοντες, πτηνόποδες λαγίνοι
καὶ πᾶν πτηνὸν καὶ πᾶν πεζόν, ὄσον ἐν ὑδροβίοις,
ὄσον θαλάσση σύμφυλον, ὄσον ὄρεσινόμον.
τοσῶνδε ζῶων τὴν ὑγρὰν πληρώσας καὶ τὴν χέρσον
- 175 ὁ πάνσοφος ὄροφωτῆς τῆς παγκοσμίου στέγης 175

160 ὄρνεοκράτωρ ἀετός: cf. Soph. Fr. 885 (σκηπτροβάμων ἀετός); cf. v. 2757 ἴρηνες
ὠμοφάγοι: cf. Ilias 5,782 (λείουσιν... ὠμοφάγοισιν); 16,156 (ὠμοφάγος λύκος); vide vv.
4374, 6215/16, cf. v. 4254 162 στρουθάρια λάλα: Spin. 61 (στρουθία λάλα) 168:
Pol. 16,13-16 170 κάπριοι: cf. Ilias 11,414 171 κύνες καρχαρόδοντες: Ilias 10,360;
Hes. Op. 604; cf. S. Lampros, Supplementum Aristotelicum I, 1 (1885), p. VII 174
ὕγρην (=θάλασσα): Ilias 14,308; vide vv. 2870, 3994, 4734, 5570

CDFΘJKMPRTV

160 ἴρηνες Θ ὠμοφάγοι Θ: ὠμοφάγοι DK 161 σαρκοφαγοῦσι DFR Bekk:
σαρκοφαγοῦντες K: γοῦσι sup. γοῦντες K¹ 162 καὶ K βοτανηφάγα D: βοτανο- Θ
163 βραχύβια DK ἐλαλάγουν D: ἠλαλάγουν K 164 om. K λόχμαις R: λόγ-
χμαις T: λόχμας D ἐπιτύβιζον scripsi: ἐπιτύ- CDFΘJMRTV Bekk: ἐπιτύ- P πε-
ριήχουν P 165 ἀκανθυλλίδες CΘMPR: -ηλίδες DFKT V: -ηλίδες J κόρυδες (-ρι- D)
DP: κύριδες Θ σπῖνες K: .φοῖνοι M^{1ms} 166 πτηνόν Θ περιθέων KMT: ο
sup. ω K¹: ἐπιθέον P 167 κακειθεν KM ὄψων JP ἄβρον συλλέγων K: συλ-
λόγων ὄπτο F: ἄβρον sup. lin. et e sup. λό F¹: ἀγρὸν συλλέγον (-ων P) JP 168 ὠφθη-
σαν ἐπὶ γῆς P 169 λασιαύχενες DΘ ἄρκοι DV Bekk τίγρις CV 170 κάπριοι
οἱ V: κάπρια K: οἱ sup. α K¹: καὶ κάπριοι DFT Bekk: κάπριοι Θ εὐρύστερνος ἐλέ-
φας: ἀρίστερνος ἐλ. T: εὐρίστερον ὡς λέφας K: πτηνόποδες λαγίνοι (λαγί- D) DM:
om. ΘPR 171 καὶ κύνες καρχαρόδοντες om. ΘPR πτηνόποδες λαγίνοι: εὐρύ-
στερνος ἐλέφας (ἐλά- M) DM λαγίνοι C 172 χερσοβίοις C Bekk 173 θαλάσ-
σης D: -αις C σύμφυτον T: σύνοικον C 174 τοσῶνδε: τῶν sup. το K¹: τόσων δὲ
M: παντοίων D ξηρὰν M: ὑγρὰν superscr. M¹ 175 om. FM: M^{1ms} ὄροφοι-
τῆς P: ὄροφωτῆς C

- ναί μὴν τὸν ἀχειρόκλωστον χιτῶνα, τὸν ἀέρα,
 ὃν θείων ἐμηρύσαντο δακτύλων λεπτουργίαι,
 ὡς πόλιν ὀχυρόπυργον πλατεΐαν ὑφαπλώσας
 τοῖς σαρκοβόροις πετεινοῖς καὶ τοῖς βοτανηφάγοις
 180 ἡμέρας συνετέλεσε τὸ δρόμημα τῆς πέμπτης. 180
 Ἔκτη δὲ πάλιν ἠῦγαζεν ἡμέρα, ῥοδεόχρους,
 καὶ κήπευμα καλλιδενδρον θεὸς ἐφυτηκόμει,
 οὐ σκαφευτρίαις ἐν χερσίν, οὐδὲ γαιομαχούσαις,
 οὐδὲ παλάμαις φυτουργοῖς, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μόνῳ,
 185 καὶ δένδρον πᾶν ἀνέτελλε καλλιβλαστον ἐκεῖσε, 185
 εὖοσμον, εὖσκιόφυλλον, εὐπέταλον, ἠδύπνου.
 τίς δ' ἂν τὸ κάλλος τῆς Ἐδέμ ὑπ' ὄψιν παραστήσει;
 ἐκεῖθεν ὄρχατοι φυτῶν ἦσαν ὀπωροφόροι,
 ἐνταῦθα φάλαγξ εὐωδῶν δενδράδων ἀειβλάστων
 190 ἐκεῖσε νεκταρόχυμος ἀνέτελλεν ὀπώρα, 190
 ὧδε πρὸς τέρψιν ἔθαλλον οὐρανομήκη δένδρα,
 πλάτανος ὕδατότροφος, ἀκρόκομος ἐλάτη,
 ὑπερρημέναι πίτυες, κυπάριττοι, πελέαι.
 τὰ πέταλα συνέπιπτον ἀλλήλοισι τῶν δενδρέων,

188-217 vide vv. 69-99

176-78 τὸν ἀέρα... ὑφαπλώσας: Heracl. Alleg. (ed. F. Oelmann) 39 (ἐναγκαλιζέται... περιέχων ὁ αἰθὴρ ὑψηλωμένον ἀπὸ τὸν ἀέρα) 177: Hagioth. 217 181-230: Gen. 2,8-14 188 ὄρχατοι φυτῶν: Ilias 14,123 191 οὐρανομήκη δένδρα: Herod. 2,138

CDFΘJKMPRTV

176 om. F τὸν (1): τὴν pc. ex τὸν Θ ἀχειρόκλωστον V 177 ὃν θείων: ἐνθέων D θεῖον K ἐμηρύσαντο JKT: ἐμηρύσαντο R: ἐμηρύσαντο V: ἐμερίσαντο F: ἐμερίσαντο D: ἠμυρόσαντο Θ: ἐτεκτῆναντο C λεπτουργίαι: an sup. ai D¹: -ία V 178 πλατεΐαν V ἐφαπλώσας DJMPR Bekk 179 σαρκοφόροις D βοτανηφάγοις ΘJPV 180 δρόμημα CRV: δρόμα τὸ M: τόλμημα Θ 181 Ἔκτη: litt. capitalis E rubra non app. T ῥοδεόχρους K: ῥοδεόχρος Θ: ἡ ῥοδόχρους D 182 σκήπευμα K θεὸς: ἄλ fort. πάλιν F ἐφυτοκόμει DΘJKTV Bekk 183 ἐν: οὐ FP γαιομαχούσαις CFΘJPRTV Bekk: ai sup. ε P¹: γεο- R 184 φυτουργαῖς Θ 185 ἀνέτειλεν K ἐκεῖθεν M: ἐκεῖθεν K 186 εὖοσμον R ἀπέταλον Θ 187 δ' om. C τῆς: τοῦ Bekk ἐπ' FK ὅσα Θ παραστήσει JKP: παραστήσοι RV: παραστοῦ... T 188 ὀπωροφόρων ΘJKMPRTV Bekk 189 ἐνταῦθεν K φάλαξ MTV δενδρέων K: καὶ δένδρων D 190 ἐκεῖθεν R Bekk ἀνέτειλεν KV 191 ὧδι K: ὁ δὲ D 192 ἀκρόκομος DJK Bekk 193 ὑπερρημένοι T κυπάριττοι K 194 πέτηλα TV συνέπιπτον K: ο sup. ω K¹: συνέπιπτεν Θ δενδράδων D

- 195 οἱ κλώνες προσεπέλαζον, συνήεσαν οἱ πτόρθοι: 195
 ἐφκεσαν αὐτόχρομα τῶν δένδρων αἱ φυλλάδες
 ἀλλήλας ἀγκαλιζέσθαι περιπλοκαῖς φιλτέραις.
 ἥλιος ἐπεμάρμαιρε καὶ τοῖς φυτοῖς ἐμπίπτων
 διέρρει κάτωθεν αὐτῶν ἡρέμα καὶ σποράδην,
 200 εἰς ὅσον τὸ συνηρεφὲς ἀνέφκτο τῶν φύλλων. 200
 ἔλαμπον ῥόδων καλλοναί, κρίνων ἀντηγύει χροῦ·
 ἄκεντρα δ' ἦν ἀνάκανθα τὰ ῥόδα τηνικαῦτα.
 ὀπόσον περιπόρφυρον καὶ λευκαυγὲς ἐν ῥόδοις
 ὡς ἄστρον ἀκτινοβολοῦν ἀνέτελλε χαμόθεν.
 205 ὧδε τῆς γῆς τὸ πρόσωπον ἐπράσιζε ταῖς πόαις, 205
 ἐκεῖθεν ἐκυάνιζεν, ἄλλοθεν ὑπεγέλα.
 ταῖς δροσοστάκτοις τῶν ἀνθῶν παντοδαπαῖς εὐχροίαις
 ζέφυρος ἀπαλόπνοος ἐπέπνει πανταχόθεν
 καὶ τῶν ἀνθέων τῆς ὀσμῆς ἐπλήρου τὸν ἀέρα.
 210 ἐν μέσοις τούτοις τῆς ζωῆς τὸ δένδρον βεβλαστήκει, 210
 ταῖς χάρισι κατάκομον, καλλιφυλλον, ὠραῖον.
 ὕδατομήτωρ δὲ πηγὴ κάτωθεν ἀνερρώγει
 καὶ τὸ καλλιδενδρον Ἐδέμ ἐπότιζε χωρίον
 καὶ τῶν φυτῶν ἐκήπευε τὰς ρίζας καὶ τοὺς πρέμνους
 215 καὶ τῶν ἀνθῶν τοὺς ἀπαλοὺς ἐμόσχευεν ὄρχατους. 215
 ἐκεῖθεν δὲ πρὸς τέσσαρας ἀρχὰς διηρημένη

212 ὕδατομήτωρ... πηγὴ: cf. Ilias 20,9 (πηγὴ ποταμῶν) 212-17: cf. Ach. Tat., Τὰ κατὰ Λευκίππην... (ed. R. Hercher) I 53,31sqq.; vide etiam Βασ. Διγ. Ἀκρίτας (ed. P. Kalonaros), A 2836-46 215 ὄρχατους: cf. v. 188 216-30: Zon. I 22,2-12

B(ab 208) CDFΘJKMPRTV

195 οἱ (1): αἱ D συνεπέλαζον DJKM συνήεσαν ΘP 196 ἐφκεσαν CT: συνάκισαν D ἐφυλλάδες K 197 ἀλλήλοισι T: ἀλλήλως V 198 ἐπεμάρμαιρε: i egas. J: ἐπεμάρμαιρε CDΘK: ai sup. ρμα K¹ συμπίπτων P 199 διέρρη T: διέρρειν P 200 ὀπόσον PR συνηρεφὲς T ἠνέφκτο C Bekk 201 ἔλαμπον: λάμπων K 202 δ' ἦν: καὶ D 203 λευκαυγὲς K: λευκανθὲς C 205 τὸ δὲ D 207 τοῖς JK δροσοστάκταις... παθῶν P παντοδαπῶν Θ εὐχροίαις K: oi sup. εἰ K¹ 208 ἐπέπνει M 210 τὸ om. F ζύλον M: δένδρον M^{1ms} ἐβλαστήκει DΘP Bekk: ἐβεβλαστήκει F: βεβλαστήσα K 211 τοῖς K κατάκομον KV καλλιφυλλον: -κομον F 212 ὕδατομήτωρ T: -μήτηρ MPR ἀνερρώγει K: ἀνερρώγα T: ἀνερρώγα BDFΘPV 214 τοὺς: τὰς MV στρέμνους D 215 ἐμόσχευεν V: ἐμόσχευεν K: ἐμόσχευεν P 216 ἐκεῖθεν T τε... τέτταρας D διαιρουμένη (διε- K) CDKMPR Bekk

- γίνεται μήτηρ ποταμῶν τῶν μεγαλοχευμόνων
οἱ ποταμοὶ δὲ τῆ φωνῆ καὶ γλώσση τῆ τῶν Σύρων
Φεισῶν καλοῦνται καὶ Γεῶν, Φοράδ δ' ἐν τούτοις τρίτος,
220 τέταρτος ἐστὶν Ἐδδεκέλ, κατὰ δ' Ἑλλάδα γλῶσσαν 220
Γάγγης καὶ Νεῖλος ὁ πολὺς, Εὐφράτης τε καὶ Τίγρης.
καὶ Γάγγης μὲν περιπολεῖ γῆς Εὐιλὰτ τοὺς ὄρους
(ἐκεῖ χρυσὸς εὐρίσκεται καὶ λίθος ὁ πρασίζων,
ὁ δὲ χρυσὸς ἀκίβδηλος καὶ στίλβων καὶ πυρράζων),
225 ὁ Νεῖλος δ' ὁ λευκόρρειθρος κυκλοῖ τὴν Αἰθιοπῶν 225
καὶ τὰς λιπαροβόλακας ἀρούρας Αἰγυπτίων
εὐτρόφοις ἄρδει ρεύμασι καὶ τίθησιν εὐκάρπους.
ὁ Τίγρης δὲ φερόμενος ὡς βέλος μετὰ ροίζου
καὶ καχλασμοὺς ἀποτελῶν καὶ ῥόθους βαρυδοῦπους
230 τῶν σχοινημάτων ἐναντι γῆς Ἀσσυρίων τρέχει. 230
Τοιόνδε σκῆνωμα τερπνὸν φυτεύσας καὶ δεινῶσας
ἐπλασε καὶ τὸν ἄνθρωπον παντοεργοῖς παλάμαις
ἐκ χωματίνου καὶ λυπροῦ καὶ πηλοφύρτου βάρους·
πνοὴν δ' ἐνθέμενος ζωῆς τῷ γεηρῷ σαρκίῳ
235 καὶ τέλειον τὸν ἄνθρωπον ἐμπνουν δημιουργήσας 235

230 hic exspectes etiam mentionem fluminis Euphratis

231: Pol. 18,2-7 231-44: Zon. I 20,12 — 21,18 231-47: Gen. 1,26-30; 2,7,15-17
232: Sy. 18,21 235-38: Mel. 4,18/19,26-30; 5,1/2

BCDFΘJKMPRTV

217 τῶν μεγαλοχευμόνων: τεσσάρων βαθυρρῶων C 219 Φεισῶν CP: Φεισὸν
K: Φυσῶν Θ: Φυσῶν JT καλεῖται T Γαιῶν JK: Γειῶν C Φαρράδ J: Φοράς
T δ' om. DFJKMR Bekk τρίτον K: ὡς sup. ὡν K¹ 220 ἐστὶν CFKMPRTV: δ'
ἐστὶν D ἐδεκέλ KT: ἐνδεκέλ Θ: ἐδδεκέλ P: ὀδδεκέλ D δ' om. K Ἑλλάδων
[fort. Ἑλλάδων scribere volebat] B γλῶτταν P 221 Γάγγης D: Γάγγης M Εὐφρά-
της τε καὶ Τίγρης om. D Τίγρης JP 222 Γάγγης M καὶ Γάγγης μὲν περιπο-
λεῖ om. D τῆς B: τοῦ DM Εὐιλὰτ K: λατ sup. λὰτ K¹ τοὺς ὄρους B: τοῦ
ὄρους DV 224 om. TV πυράζων B: πειράζων K: πρασίζων D 225 καὶ N. ὁ
Θ λευκόρρειθρος codd. Bekk κυκλεῖ M 226 λιπαροκόλακας V: ρυπαροβόλακας Θ
227 νάμασι C 228 Τίγρης JP Bekk βῆλος K ροίζους D 229 χλευασμοὺς Θ
λόφους D βαρυδοῦπους DFΘ 230 γῆς: τῶν CDJK 231 σχοινησμοὶ Θ φεδρὸν
Θ: τερπνὸν superscr. Θ¹: δεινῶν K κηπεύσας C 232 ἐπλασε: litt. capitalis
rubra E non app. T παντουργικαῖς F 233 πολυφύρτου JTV: -φόρτου Θ 234
πρῶην K δὲ θέμενος DK ζωὴν K τῷ γεηρῷ J: τῷ ζωηρῷ Θ: τῷδε νεκρῷ K

- καὶ σύνθετον ἀπὸ ψυχῆς καὶ σώματος ποιήσας
καὶ γνῶσιν χαρισάμενος ἐθελορμήτου γνώμης
καὶ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ πλάσας καὶ κατ' εἰκόνα,
ἐγκατοικίζει τῆς Ἑδέμ τῷ καλλιφύτῳ χώρῳ
240 ὡς ἐν θαλάμῳ μάργαρον, ἄλλον ἐν κόσμῳ κόσμον, 240
μικρὸν μὲν τὸ φαινόμενον ὡς ἐν μεγέθους ὄγκῳ,
τῆ δὲ γε τιμιότητι κρείττω πολλῷ τοῦ κόσμου.
τοῦτον Ἀδάμ ὡς ἐκ πυρροῦ χώματος πεπλασμένον
ὁ τῆς πηλίνης κεραμεὺς ὠνόμασεν οὐσίας
245 καὶ θέμενος τοῦ τῆς Ἑδέμ κάλλους πρωτοπολίτην 245
ἐκ πάντων ὀπωροφαγεῖν ἐκέλευσε τῶν δένδρων,
τῷ δὲ φυτῷ τῆς γνώσεως μὴ χειρᾶς ἐπιβάλλειν.
τότε καὶ πᾶν χειρόηθες καὶ πᾶν ἡμερονόμον
καὶ πᾶν ἐκτοπιζόμενον εἰς λόχμας πολυξύλους
250 ἤγαγε ζῶον πρὸς Ἀδάμ, πεζόν, αἰθεροπόρον, 250
ὡς σχοιὴν κλήσεις παρ' αὐτοῦ ταῖς φύσεσι προσφόρους·
ἤγετο λέων δαφινός, χαιτήεις, ταυρολέτωρ,
ἄρκτοι βλοσυροβλέφαροι, παντόστικτοι παρδάλεις,
ἐλαφος ποικιλόδερμος, δασύκερκος ἀλώπηξ,
255 ἐλέφας εὐρυμέτωπος τὴν προνομαιαν σείων, 255

238 κατ' εἰκόνα: Lge. 68 (Gen. 1,27); cf. Ce. I 10,17; Mona. I 6,2 238/39: Pol.
20,3,7-10; 22,11-13 239-42: Mel. 5,20-22,28 240 ἐν κόσμῳ κόσμον: Democr. (ed. H.
Diels, Vorsokr.) II 34 (ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος); cf. Const. Apost. 7,34,6 (Lampe, s.v.
κόσμος B) 242: Pol. 18,20/21 243 Ἀδάμ — χώματος: Ce. I 11,18 243/44: Le.
13,11-13; Zon. I 21,12/13 245: cf. Ce. I 10,16 — 11,3; vide v. 287 245-47: Zon. I
21,18 — 22,1 246/47: Pol. 22,13/14; cf. Ce. I 12,11-13 248-51: Gen. 2,19/20 250/
51: Lge. 3,1/2; Io.M. I (2),3; Pol. 24,10-13; Mona. I 65-7; Zon. I 22,12/13 ζῶον...
Ἀδάμ — κλήσεις: cf. Ce. I 129-11 250-66: Mel. 6,2-8 252 λέων... ταυρολέτωρ: cf.
Soph. Ph. 400 (ταυροκτόνος λέων); Chon. Hist. (ed. van Dieten) 301,5 (ταυροφόντης λέων)

BCDFΘJKMPRTV

236 σύνθετο K 237 γνώμην χαρισάμενος DFJKMPRTV: χάριν δωρησάμενος
C Bekk 239 καλλιφίλω K 240 ὡς: καὶ V μάργαρον K: ο sup. ω K¹ 241
ἐν: ἐκ ΘTV 242 γε om. K 243 πηλοῦ DFJKT: ὑρ sup. ηλ T¹ κύματος D
246 τὸ δένδρον D 247 ἐπιβάλλη DP 248 ἡμερομόμον V: ἡμερωμένον (-ρο- K)
JKT 249 om. P λόχας Θ 250 εἰς K αἰθεροπόρον F 251 ὡς χοίην K
φύσεσι: κλήσεις Θ προσφόρου K: ὡς sup. ου K¹: -φόρος T: -φέρειν P 252
λαφινός D: ταπεινός V ταυρολέτωρ Θ 253 παντόκτιστοι P παρδάλην K
255 om. Θ

- δασύπους κολοβόκερκος, κερατοπλήκτωρ ταῦρος·
 ἦγετο πέρδιξ ἐρυθρός τοὺς πόδας καὶ τὸ ράμφος·
 οἱ ψᾶρες οἱ μελάμπτεροι τὸ πτίλον ἐπεσόβουν
 καὶ χαλαζώματά τινα λευκότητος ἐφόρουν.
 260 τὸ κάλλος ἐπεδείκνυτο ταῶς ὁ χρυσοπτέρυξ· 260
 ἔλαμπε βάμμασι πολλοῖς, ἐχρύσιζε τὸ πτίλον,
 ἔστιλβεν ἀλουργόχροον ἐν τῷ ταῶνι χρῶμα·
 ἐπήνθει μέσον καὶ χρυσὸς ὡς ὀφθαλμὸς μαρμαίρων
 καὶ κῆπον πτεροφύτευτον εἰργάζετο τὸ ζῶον.
 265 ἐκύκλου πάντα τὸν Ἄδᾶμ, ὥσπερ δεσπότην δοῦλοι, 265
 ἐθώπευεν, ὑπέτρεχεν, ἔσαινε τὸν γενάρχην,
 ὁ δὲ κατέψα ταῖς χερσὶ τὰ δύσμαχα θηρία,
 ὡς ἀρτιτόκους νεαροὺς ἄρνας γαλακτοφάγους,
 καὶ τοὺς ἐκ τούτων οὐδαμῶς ὑπέτρεμε κινδύνους·
 270 ἡ γὰρ σοβὰς καὶ πονηρὰ καὶ θερμουργὸς κακία 270
 οὐδέπω κατεχόρευσε καρδίας τῆς ἐκείνου.
 οὕτως οὐδὲν τῆς ἀπαθοῦς ψυχῆς κατακαυχᾶται,
 οὐ θῆρ, οὐ πῦρ, οὐ ποταμοῦ μεγαλοδοῦπου θράσος.
 ἂν βασιλεύης τῶν παθῶν, ἂν ἁμαρτίας ἄρχης,
 275 καὶ βασιλίσκων καὶ δεινῶν σκορπίων ἐπιβῆση 275

259 bisyllabum encliticum sine accentu metricum in sexta syllaba accentum creat

256 δασύπους... ταῦρος: cf. Babr. Fab. (ed. O. Crusius) 69,1 (δασύπους λαγῶς) κερατοπλήκτωρ ταῦρος: Exod. 21,29 (ὁ τ. κερατιστής) 265: Pol. 18,7-10; 20,6-8 275/76 βασιλίσκων — ἡμερώσεις: Ps. 90,13

BCDFΘJKMPRTV

257 ἐρυθρός M : ἐρυθρὰ D ράφος ΘK 258 οἱ (1) : αἱ D ψᾶρες K οἱ μελάμπτεροι K : μελανόπτεροι D τὸ πτίλον Θ : τῶ πτίλω D 259 om. J ἐμφέρον CMRTV : ἐμφέρον K : ἐμφαίνων P 260 om. J ἐπεδείκνυε T 261 om. J βάμμασι BPV : βάσιμα R τῶ πτίλω C 262 ἀλληλόχροον F : ουργ sup. ληλ F¹ ταῶνι : ταῶ τῶ Θ 263 ἐπήνθη BKMTV μέσων K μαρμάρων P : μανθάνει K 264 ἠργάζετο M 265 ἐκύκλου BDΘKP Bekk 266 ἐθώπευον FKTV Bekk ὑπέτρεχον FTV Bekk : ἐπέτρεχεν D : ὑπέσαινε C ἔσαινον FTV Bekk : ἔτρεμε C γενάρχην T 267 om. B : B^{1ms}· 268 ἀρτιτόκους P : -πρόκους M νεαράς K : νεογνούς C γαλακτοτρόφους Θ 269 ἐπέτρεμε D : ὑπέτρεχε Θ 271 ἐκείνους V 272 ἀπαθοῦς Θ 273 οὐ πῦρ οὐ θῆρ C μεγαλοδοῦπον Θ 274 βασιλεύεις ΘP : -σης DV ἄρχεις P : ἄρχη D 275 βασιλίσκων καὶ δεινῶν σκορπίων D θηρίων F : σκορπί superscr. F¹ ἐπιβῆσεις Θ

- καὶ ταπεινώσεις λέοντα καὶ τίγριν ἡμερώσεις.
 Ἐν τούτοις ὑπνωσεν Ἄδᾶμ, ἀλλὰ πικρίας ὑπνον,
 ὑπνον ἀρχὴν καταστροφῆς καὶ παντολέθρου φθόρου.
 ἦψατο τούτου τῆς πλευρᾶς καθεῦδοντος ὁ κτίστης,
 280 ἔλαβε ταύτην, ἐπλασεν ἐντεῦθεν τὴν γυναῖκα, 280
 Ἄδᾶμ δ' ὁ χωματόπλαστος, ὁ πρῶτος ἐν ἀνθρώποις,
 Εὐὰς τῆς παντομήτορος γέγονε πλευροπάτωρ.
 ἐνδοθεν οὖν τοῦ τῆς τρυφῆς χώρου διέζων ἄμφω
 ὡς ἄσαρκοι, μὴ φέροντες φροντίδας φιλοῦλους,
 285 ὡς μὴδὲ περικείμενοι σώματος ὅλως βάρος. 285
 ἀμφοῖν δὲ τούτοις ὁ θεὸς πάλιν ἐνομοθέτει
 «ὦ γηγενεῖς καὶ τῆς Ἐδέμ ταύτης πρωτοπολίται,
 ἅπαντα ταῦτα τῆς ὑμῶν χάριν παρήκται χρείας,
 πρὸς τὴν ὑμῶν ἀπόλαυσιν πάντα δενδροκομεῖτε.
 290 ἀπάντων οὖν κορέννυσθε, πάντων κατατρυφᾶτε. 290
 τοῦτο καὶ μόνον βλαβερὸν τῆς γνώσεως τὸ ξύλον,
 τοῦτο καὶ μόνον φεύγετε, τούτου μὴ ψαύσητέ μοι·
 ἢ ψαύσεις φέρει τὴν φθορὰν καὶ τὴν χολὴν ἢ γεῦσις.

292 schol. metr.; vide v. 15

276-345: Gen. 2,21—3,24 277/78 ὑπνον ... φθόρου: cf. vv. 3418/19 277-80: Mel. 6,14-16 277-82: Pol. 26,8-12; Zon. I 22,13-17 277-85: Gen. 2,21/22,25 282: cf. παντομ. γῆ I Cont. 77 283-85: Zon. I 22,17 — 23,1 283-94: Mel. 7,3-9,22-24 284: Pol. 36,2/3; Ce. I 14,12/13 284/85: Mel. 9,2/3 287 πρωτοπολίται: vide v. 245 287-95: Gen. 2,16/17; 3,1-3 290/91: Ce. I 13,16/17 290-95: Pol. 28,14-18 292-95: Lge. 3,18

BCDFΘJKMPRTV

276 ταπεινώσεις (-νό- V) ΘV τίγριν BΘKT ἡμερώσεις ΘV 278 ἀρχὴ D φθόνου Θ 281 δ' om. K ὁ (2) : καὶ J ἐν : τοῖς M ἐν ἀνθρώποις : τῶν ἀνθρώπων D : ἐνοῖς K 282 τῆς Εὐὰς τῆς προμήτορος F πρωτομήτορος D γίνεται DV πλευροπάτωρ T : πλευροτίκτωρ F : πα sup. τικ F¹ 283 ἐνδον μὲν P δὲ B γῆς K ζῶης D χωρίου M 284 om. D φορτίδας Θ 285 μὴ δὲ BCFJMRTV : μῆδε ΘP : δὲ μὴ K βάρος ὅλως C ἄχθος Θ 286 ἄμφω D τούτην K : τούτων D 287 ὦ : ὡς Θ : οἱ D 288 ἡμῶν ΘK παρήχθη D : παρήχθη J : παρείχεν K χρεῖαν K 289 ταῦτα M δενδροκομεῖται CDJKMT 290 ἀπάντων : ἐκ πάντων D κατατρυφᾶται Θ : κατακατατρυφᾶτε K 291 τούτω P δὲ Bekk : γὰρ D βρώσεως PM τοῦ ξύλου Θ ser. vv. 292, 291 D 292 τούτου ΘK : τούτων J καὶ : μὴ V φεύγετε BCFT : οἱ sup. γε F¹ : φεύγητε DΘPB^{1pc} : φεύγοιτε JR Bekk : φεύγοιται K : ε sup. αι K¹ : φύγοιτε M : φάγοιτε V τοῦτο D μὴ om. K : sup. lin. K¹ ψαύσις FM : ε sup. οι F¹ : ψαύσησθε Θ μου P

- 295 ἄν τούτου μόνου γεύσησθε, πτώμα πεσεισθε μέγα·
πικρῶς γὰρ ὀπωροδοτεῖ καὶ θάνατον ἐκφύει. 295
ἄν τούτου μοι φυλάξησθε, φεύξεσθε κέντρον πότμου
καὶ κερδανεῖτε πλατυσμὸν ζωῆς ἀκαταλύτου.»
Ἦν ταῦτα, καὶ πεφόβηντο τὸν λόγον οἱ γενάρχαι,
τὴν ἀπειλὴν ὑπέτρεμον, ὑπέφρισσον τὸ ῥῆμα,
300 καὶ τὸ φυτὸν ὡς ἔχθιστον ἀπὸ ψυχῆς ἐστύγουν. 300
ἀλλ' ὁ Σατὰν ἐβάσκαινεν, ἔβρυχε τοὺς ὀδόντας,
ὡς ἀφριστῆς ἐθύμαιεν, ὡς ἀγριόδους κάπρος,
βλέπειν αὐτοὺς οὐκ ἔφερε βιοῦντας ὡς ἀγγέλους.
καὶ τοῖνον ὄργανον αὐτοῦ τῆς κακομηχανίας
305 τὸν ὄφιν τὸν δολόμητιν καὶ σκολιὸν εὕρισκε· 305
θωπεύει τὴν προμήτορα, δείκνυσι τὴν ὀπώραν,
καλὴν ἰδεῖν, ἐπέραστον, γεύσασθαι νεκταρέαν.
εἶδεν ἐκείνη τὸν καρπὸν ἦν ὁ καρπὸς ὠραῖος,
χαρίεις ἦν εἰς ὄρασιν, ἦν καὶ καλὸς εἰς γεῦσιν.
310 ὑπέσαινε τὴν ὄρασιν, ἔθελγε τὴν καρδίαν, 310
ἐφκει θελξικάρδιον γλυκυθυμίαν στάζειν.
ἔδειξε τοῦτον ὁ Σατὰν καὶ τὸν τοῦ δόλου σκύφον
ἐπέχριε γλυκάζοντι μέλιτι κολακειάς.

298-300: cf. Gen. 3,8 301 Σατὰν ἐβάσκαινεν: cf. Ce. I 12,13-15 301-25: Mel. 7,25-30 301-05: Pol. 30,16-18 301-22: Zon. I 23,1-6 301-31: Gen. 3,1-8 305 ὄφιν... σκολιόν: Is. 27,1 308/09: Pol. 32,16-18 312 δόλου σκύφον: vide v. 3195 312/13 τοῦ δόλου—κολακειάς: cf. Anth. Pal. 12,154 (τὸ πικρὸν μέλιτι συγκεράννυμι); cf. v. 3113

BCDF Θ(usque ad 304) JKMPRTV

294 τοῦτο K μόνον CKMR γεύσοισθε P: γεύσησθαι K 295 ἐκφύσει K 296 τοῦτο CFΘJKMPRTV Bekk μὴ DK: μὲν Θ φυλάξεσθε ΘP: -οισθε RV: -οισθαι K φεύξησθε BDMV Bekk: -ησθαι Θ κέντροις πότου K: μόρου κέντρον C 297 κερδανεῖτε πλατυσμὸν scripsi: πλ. κερδάνοιτε BFKPRV: η sup. οι F¹: πλ. κερδάνητε CDJMT: πλ. κερδάνηται Θ: πλ. κερδάνησθε Bekk 298 ἐνταῦθα D: ἐνταῦτα M^{1mg}· πεφόβηνται Θ: -εἰνται D γενάρχαι T 299 ὑπέφριττον C 301 ἐβάσκαηνεν BFΘJKV: ἐβάσκαηνεν D 302 ἐθύμαιεν K: ἐθύμαιεν F ἀγριώδης (-τό- J) DΘJKT: χαυλιόδους C 303 βλέπειν οὐκ ἔφερεν αὐτοὺς FMPR Bekk: φέρειν οὐκ ἤθελεν ὄραν (ὦ- K) DK: φέρειν οὐκ εἶχε καθορᾶν C: αὐτοὺς οὐκ ἤθελεν ὄραν F ἔφερεν ΘFMPR 304 αὐτῆς D 305 δολόμητιν V καὶ τὸν CDJK 307 νεκταραῖαν D 309 ἦν καὶ καλὸς: καὶ κάλλιστος D Bekk: χαρίεις ἦν F ἦν καὶ καλὸς εἰς γεῦσιν: ἔθελγε τὴν καρδίαν J: om. PR βρῶσιν MT 310 ἐπένευε D ὑπέσαινε τὴν ὄρασιν om. PR ἔθελγε τὴν καρδίαν: ἦν καὶ καλὸς εἰς γεῦσιν J 311 γλυκυθυμίαν P: γλυκυθυμίαν CR στάζων DKP 313 ἐπέχριε P: ἐπέχρισε Bekk

- εἶρπυσε δράκων ὁ δεινός, ἐσύριξεν ὑπούλωσ·
315 «ἄν τούτου γεύσησθε», φησί, «τοῦ καλλικάρπου ξύλου, 315
ἄν μόνον προσενέγκητε στόματι τὴν ὀπώραν,
κύκλοι διανοιγήσονται βλεφάρων ὑμετέρων
καὶ χρηματίσετε θεοὶ καὶ γνώσεσθε τὰ πάντα.»
ἤκουσε τούτων ἡ γυνή, προσέσχε τῇ θωπεΐα,
320 ἠτήθη τοῦ γλυκάζοντος, ἠτήθη τῶν χαρίτων, 320
αἶ τοῦ καρποῦ τὸ πρόσωπον ἠγλαΐζον τῷ κάλλει,
ἔλαβεν, ἀπεγεύσατο, δέδωκε τῷ συννόμῳ.
ἔφαγον ἄμφω τοῦ καρποῦ, μετέσχον τῆς ὀπώρας,
παρήκουσαν τῆς ἐντολῆς, ἔφαγον ἐκ τοῦ ξύλου,
325 καὶ παρὰ πόδας τὸ κακὸν αὐτοῖς ἐπηκολούθει· 325
ἠνοίγησαν τὰ βλέφαρα, κατεῖδον τὴν αἰσχύνην,
ἐπέγνω τὴν γυμνότητα καὶ τὴν ἀσημοσύνην.
ἐντεῦθεν ὑπεδύοντο τὰς βαθυσκίους λόχμας,
ὑπέτρεχον τὰ λάσια καὶ τὰ πυκνὰ τῶν δένδρων,
330 ἔραψαν περιζώματα φύλλων ἐκ παχυφύλλων, 330
ὑπὸ φυτὸν κατέφυγον, ἔδραμον ὑπὸ σκέπην,
χανεῖν αὐτοῖς ἐπηύχοντο τὴν γῆν πλατὺ τὸ στόμα.
ἐπέγνω ταῦθ' ὁ φυτουργὸς τῶν εὐκηπεύτων δένδρων,
ἐπέστη δραπετεύουσι τοῖς ἀρχηγοῖς τοῦ γένους,
335 ὠνειδίσει τὴν ἄνοιαν, ἐκάκισε τὴν πλάνην, 335

315-18: Pol. 32,14-16 317 κύκλοι... βλεφάρων: cf. Soph. Ant. 974 (κύκλος ὀμμάτων); vide v. 4040 317/18: Lge. 3,19 322-27: Pol. 32,19 — 34,3 325-27: cf. Ce. I 13,19 — 14,10 326/27: Lge. 3,21; Mel. 8,19/20,30/31 327-41: Zon. I 23,6-8,14-18 330: Lge. 3,22 332 περιζώματα: Ce. I 14,17/18 330/31: Mel. 9,8/9,13-16; Pol. 36,10-12,18-20 332 χανεῖν... τὴν γῆν: Paus. 6,21,13 333-41: Gen. 3,8-19 334 ἀρχηγοῖς τοῦ γένους: Ce. I 11,18-20 335-41: Mel. 9,23-29; 10,3/4

BCDFJKMPRTV

314 εἶρπυσε T: -εἰσε M ἐσύριξεν CDKM 315 γεύσησθε: οι sup. η F¹: -οισθε PV γεύσησθέ φησι Bekk 316 προσενέγκοιτε BPV: -ονέγκητε K: -εγγίστητε CM 317 ἡμετέρων J: υ sup. ἡ J¹ 318 χρηματίσεσθε K καὶ γνώσεσθε: γνώσεσθαι γὰρ F 319 om. P τοῦτον K: ω sup. ο K¹ 321 αἶ: καὶ KM^{1mg}· ἠγλαΐζε τὸ K τὰ κάλλη V 322 om. C ἐπεγεύσατο K συννόμῳ BK 325 παραπόδας BJMT τούτοις JK ἐπηκολούθη TV 327 om. K 328 ἐπενδύοντο K 329 post 333 F ἐπέτρεχον Bekk 330 om. J ἔραψαν CT 331 φυτῶν J κατέφυγον V: κατέδραμον P ἔφυγον P 332 πλατὴν K 333 πλαστοουργός PRV εὐκηπέτων V: ἀκηπέτων P 334 om. V δραπετεύουσι D: -σασι P 335 ὠνειδίσει V ἄνοιαν C Bekk ἐκάκισε R

- καὶ τί μακρὰ λογολεσχεῖν; ἀπήλασεν ἐκεῖθεν,
ἐκόλασεν ἐργῶδες βαρεῖαις ἐργατείαις,
τὴν γῆν τὴν ζφοθρέπτειραν ἠπειλήσεν ἐκφύειν
ἄκανθαν κνίζουσαν αὐτοῖς, τριβόλους δῆξυκέντρους·
- 340 ὠδῖνας ἐπηράσατο δριμείας, μογοστόκους, 340
Εὐὰ τῆ πρωτομήτορι τῆ πρωτοπαθησάση.
Καὶ τοίνυν ὁ ταλάντατος καὶ δύσποτος γενάρχης,
ἀπελαθῆναι δυσκλεῶς ἐκεῖθεν δυστυχήσας,
κατόκησεν ἀπέναντι τοῦ τῆς τρυφῆς χωρίου
- 345 καὶ δερματίνης ἐνδυθεὶς σαρκὸς ἀντιτυπίαν 345
καὶ γνοὺς τὴν Εὐὰν ἐμπαθῶς Ἄβελ γενεῶ καὶ Κάιν.
καὶ Κάιν μὲν ἀδλακισμοῖς προσεῖχε πεδιάδων
καὶ τὰς ἀρούρας ἔσπευδε ποιεῖν ταυροπολεύτους,
ὁ δ' Ἄβελ ὁ νεώτερος ποιμαντικὴν μετήει.
- 350 προσῆξεν οὖν ἐκάτερος τὰς ἀπαρχὰς τῶν πόνων· 350
καὶ τοῦ μὲν Ἄβελ ὁ θεὸς προσήκατο τὰ δῶρα
ὡς προσενέγκαντος ὀρθῶς καὶ τεθεραπευκότος,
τοῖς δὲ δωροφορήμασι τοῦ Κάιν οὐ προσέσχε.
τὸ πρόσωπον συνέπεσεν ἐντεῦθεν τὸ τοῦ Κάιν.

336 καὶ τί μακρὰ λογολεσχεῖν: Belth. 1129; cf. I. Tzetzes Chil. (ed. P.A. Leone) I 957 338/39: Gen. 3,18 339 ἄκανθαν... τριβόλους: Mat. 7,16 340-44: Pol. 38, 15/16; 42,1-4 342-45: Gen. 3,21,24; Zon. I 23,18-20 345: Lge. 3,30; cf. Le. 3,5-8; Mel. 10,4/5 δερματίνης — ἀντιτυπίαν: Ce. I 14,21 — 15,3 346: Sy. 14,17-19; Pol. 42, 21/22 346-49: Zon. I 24,1-5 346-53: Le. 5,7-14; Mel. 11,9-18 346-61: Gen. 4,1-8 347/48 Κάιν... ἀρούρας: cf. Ce. I 15,16 347-49: Pol. 42,20—44,1 349-61: cf. Mona. I 6,10 — 7,2 350 ἀπαρχὰς τῶν πόνων: loc. pron.; Ps. 77,51; Herod. 4,71 (ἀπαρχὰς ἀπάντων); Marci Eugenici Eis τὰ τέσσαρα τοῦ ἐνιαυτοῦ κάλλιστα ἄνθη ἐγκώμιον, PG 160, 1104; Al. Oikonomidis (Μάρκου Εὐγενικοῦ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωάννην τὸν ἀπορήσαντα, Μικρασιατικά Χρονικά 8 [1958] 5-9) locutionem ἀπαρχῆ τῶν πόνων explanare conatur 350-53: Pol. 44,1-5 350-63: Zon. I 24,6-12 354/55: Le. 5,17/18

BCDFJKMPRTV

336 μακρὰν F 337 ἐργατείαις CJ : ἐργασίαις FK 338 ζφοθρέπτειραν T : -ειρα P ἐκφύειν V 339 ἄκανθα P : ἀκάνθαν K κνίζουσαν τριβόλους δῆξυκέντροις F : αὐτοῖς intra κνίζουσαν et τριβόλοις superscr. et ους sup. λοις et ροις F¹ αὐτοὺς CK τριβόλοις δῆξυκέντροις K 340 ὠδῖνας T ἐπειράσατο PT μογοστόκους C 341 τῆ πρωτομήτορι τῆ πρώτῃ παθησάση K πρωτοπαθησάση J 344 κατόκησεν P τροφῆς J 345 δερματίνην C Bekk : δερματίνους P ἐντιθεὶς P 346 Ἄβελ ubique Bekk 347 πεδιάδος M 349 νεώτατος K 350 προσῆξαν οὖν ἐκάτεροι CJ 351 τοῖς δῶροις T 353 δωροφορήμασι JP Κάιν οὐ προσέσχε non app. D προσέσχεν K

- 355 τὸν Ἄβελ ὑπεβλέπετο βλεφάροις μισαδέλφοις 355
καὶ τῷ μηδὲν πικράναντι, μηδὲ λελυπηκότι
ἐπενεγκεῖν ἐσκέπτετο παλάμας φονευτρίας·
τὴν γὰρ τοῦ φθόνου κάμινον βρέμουςαν εἶχεν ἔνδον.
τοῦτο καὶ δὴ τετόλμηκε, φεῦ ἀπανθρώπου γνώμης!
- 360 καὶ τοὺς θεσμούς οὐκ αἰδεσθεῖς, οὐς αἰδοῦνται καὶ θῆρες, 360
τὸν ἀδελφὸν παρέπεμψε ταῖς τοῦ θανάτου γνώθοις.
ὄργιλον εἶδεν ὁ θεὸς εἰς τὸν ἀδελφοκτόνον,
ἀραιῖς ὑπέβαλεν αὐτὸν ταῖς παλαμναιοτάταις.
ἐντεῦθεν Κάιν ἐλαθεῖς τῆς πρώτης παροικίας
- 365 καὶ γῆν πολλὴν ἐπιδραμῶν ἔπηξε τὰς αὐλαίας, 365
ἔνθα καλὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐκείνου κατεφάνη,
καὶ πρῶτος ἐπενόησε πόλεις ὀχυροπύργους.
νηγύτου γενομένου δὲ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων
ὀδίταις ἐπετίθετο, ληστειαῖς ἐπεχείρει,
- 370 ἐσκύλευε, διήρπαζεν, ἔχραινε χεῖρας φόνους. 370
ὡς δ' εἶχον ἀπαρακλήτον τὸ πένθος οἱ γενάρχαι,
ἐκ παλαμῶν φονοεργῶν Ἄβελ ἀπολωλότος,
τὸν Σηθ αὐτοῖς τὸν δίκαιον θεὸς ἀντιδωρεῖται,

359 hiatus fictus: φεῦ ἀπ.

355-58: cf. Belis. 20-22 357-61: Pol. 46,13/14 358: Pol. 44,8 φθόνου κάμινον: loc. pron.; cf. Prov. 16,30 (κ. κακίας); Is. 48,10 (κ. πτωχείας); Belis. 72; vide vv. 1154, 4033, 5253 359 τετόλμηκε: cf. Ce. I 16,3/4 361: cf. Le. 7,1/2; Mel. 12,16/17 θανάτου γνώθοις (=στόμα θανάτου): cf. Pind. Pyth. 4,44 (Ἄϊδα στόμα) 362/63: Pol. 46,14—48,1 362-66: Gen. 4,10-16 364-67 Κάιν... πόλεις: cf. Ce. I 15,16/17 364-70: Le. 8,5-9; Mel. 13,15-17; Zon. I 24,12-16 365 ἔπηξε τὰς αὐλαίας: cf. AnDoc. (ed. F. Blass) 4,30 (σκηνήν, -ὰς πήγνυμι); Gen. 26,25 (ἔπηξε τὴν σκηνὴν) et in multis aliis locis; vide etiam vv. 2136, 5794 365-67: Lge. 4,9 368-70: cf. Ce. I 15,17/18 370-73: Zon. I 25,5/6 371-73: Gen. 4,25 373: Sy. 16,16; Le. 9,1; Mel. 14,2; Pol. 58,2; cf. Ce. I 16,5 373/74: Io.M. I (2),4; Mona. I 10,5-8; 44,5

BCDFJKMPRTV

356 τὸ K μηδέ: μήδε JP : μή δε BCDFKMRTV 357 παλάμαις φονευτρίαις ult. syll. paene app. D 358 φόνου T ἔνδον εἶχεν F 359 δὴ καὶ CFJKV τετόλμηκε P : εν(?) sup. κ P¹ : τετίμηκε F 360 δεσμούς M ἔδεσθεῖς V 361 παρέπεμψε K : -μπε R τοῖς FJK γνώθοις P 362 ὄργιλον K : ὄργιλος Bekk 363 δ' ante ὑπέβαλεν add. C 364 ἐλασθεῖς Bekk πρώην K 367 ἐπενόησε P : ἐπενόησε F : ε sup. ὅ F¹ 370 διήρπαζε ἔχθραινεν P

- ὅς ἔθηκεν ὀνόματα τοῖς οὐρανίοις ἄστροις.
 375 Ἐντεῦθεν ὡς βαθύρριζον δένδρον ἢ θνητὴ φύσις 375
 εἰς πληθυσμὸν καὶ πλατυσμὸν ἑλληλακυῖα πλείω
 εἰς πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἦν διασπειρομένη
 καὶ πάντη περιτρέχουσα πᾶσαν ἐπλήρου χθόνα.
 380 εἰς πᾶν ἐφέρετο κακὸν ὡς ἵππος εἰς πεδῖον, 380
 ὡς εἰς τὸ κάταντες τροχός, κατὰ πρανοῦς ὡς ὕδωρ,
 ἕως εἰς βόθρον δυσσεβοῦς πλάνης καταρραγεῖσα
 θεοποιεῖν κατήρξατο καὶ σέβειν τὰ στοιχεῖα
 καὶ τὴν τιμὴν ἀντὶ θεοῦ τοῖς κτίσμασι προσφέρειν.
 385 Ἦν δέ τις Νῶε δίκαιος ἐν τοῖς τοῦ Σῆθ ἐκγόνοις, 385
 ἕνατος ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀδάμ τοῦ πρωτοπλάστου,
 ὃς μετιῶν τῆς ἀρετῆς τὴν ἐννομοπραγίαν
 καὶ τὴν κακίαν ἐκ ψυχῆς ἀποστύγων καὶ φεύγων

375-84 dispersio gentium post opificium turris Babylonis et confusionem linguarum a.m. 2776 evenit (Sy. 84,8-19 et al.) 385 Noa a.m. 1642 nascitur (Sy. 36,18 et al.) et a.m. 2592 moritur (Sy. 83,8)

374: Mel. 14,14; Ce. I 16,10/11 (ὁ... ὀνόματα θετικῶς... σοφίαν ἐπενόησε); Zon. I 25,13 375-78: Lge. 5,2/3; Zon. I 26,17-19 375-79: cf. Pol. 62,3/4 375-84: Gen. 4,1-7,12/13 380 ἵππος εἰς πεδῖον: prov.; Karathanasis 219 381 εἰς τὸ κάταντες: Xen. Equ. 8,8 εἰς τὸ κάταντες τροχός: loc. prov.; Kukules 6,342/43; cf. Moral 592, 838 κατὰ πρανοῦς ὡς ὕδωρ: loc. prov.; cf. Karathanasis 182 (σφαῖρα κατὰ πρανοῦς); Moral 593 (ῥέων ὑπὲρ ὕδωρ) 382 εἰς βόθρον... καταρραγεῖσα: cf. Ps. 7,16; Prov. 26,27; Eccl. 10,8 et al.; vide vv. 5080/81, cf. v. 2114 βόθρον... πλάνης: cf. Si. 21,10 (βόθρος ἄδου); Roman β' 74/75 (β. φόνου); Roman II 387-89 (βάραθρον θανάτου); Ps. 39,2 (λάκκος ταιλαιπωρίας); vide v. 605 385 Νῶε δίκαιος: Lge. 5,19; Sy. 18,23; 36,18-23; 37,21/22 et al.; Ce. I 21,4/5; 23,7/8; 27,21/22; Mona. I 47,5 385/86: Gen. 5,28—6,9; 7,1; Zon. I 25,16—26,9 385-96: Pol. 62,22—64,2; 64,8/9 385-402: Mel. 15,16-18,22; 16,1-4 385-434: Le. 10,17/18; 11,7-10,15-25; Sy. 38,9—39,3 (38,15-17 εἰσήλθον εἰς αὐτήν... ἀπαρχὴ εἰς διαμονὴν τοῦ γένους); 39,12-19; 40,3—41,13; cf. Mona. I 47,5-13; 48,5-9 385-440: cf. Io.M. I (2),14/15

BCDFJKMPRTV

374 ὡς K: ὃς sup. ὡς K¹ 375 βαθύρριζον DRT θνητὴ ἢ F 376 καὶ: εἰς F ἑλληλακυῖα R πλείων JP: πλέων K 378 παρατρέχουσα F: περιέχουσα P 380 παιδίον J 381 καταντὲς Bekk καταπρανοῦς K 382 καταρραγεῖσα K: καταρραχθεῖσα BTV 383 κατήρξαντο K σέβειν M 385 ἐκ J ἐγγόνους CDKT Bekk: ἐγκόνους JM 386 ἕνατος BCDFJKMPRTV πρωτοκτίστου DFJKMR

- τοὺς φαυλοργοὺς καὶ δυσσεβεῖς ἔσπευδε σωφρονίζειν
 390 ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπειθεν αὐτοὺς τῶν φαύλων ἀποσχέσθαι, 390
 μετέστη μὲν ἀπὸ τῆς γῆς ἔνθα τὸ πρῶτον ἔφυ,
 μέτοικος δὲ γενόμενος ἄλλοδαποῖς ἐν ὄροις
 τὴν ὑμνουμένην κιβωτὸν ὠρίσθη τεκτονῆσαι
 καὶ ζῶον ἅπαν ἐν αὐτῇ χερσόυγον ἐγκλεῖσαι,
 395 ὡς σπέρμα χρηματίσαιεν καὶ ζώπυρον τοῦ γένους. 395
 ἐπέισθη Νῶε τῷ θεῷ, τὸ κελευσθὲν ἐποίει,
 ξυλοστεγὲς εἰργάζετο τῆς κιβωτοῦ τὸ κύτος,
 μυρίους ἔνδον ἐλιγμοὺς λαβυρινθώδεις φέρων.
 καὶ Νῶε μὲν ἐνέθετο τῇ κιβωτῷ τὰ ζῶα,
 400 ποντογενῆ, χερσογενῆ, πτηνὰ, πεζοποροῦντα, 400
 ὃ δὲ θεὸς τὰ στέγαστρα τῶν οὐρανῶν ἀνοίξας
 ὄλας ἐκείθεν ὑετῶν κατήγαγε θαλάσσας,
 ἐκάλυψε τὰς κορυφὰς τῶν βαθυκρήμων λόφων,
 ἔκρυσσε γῆς τὸ πρόσωπον, ἐκάλυπεν ἀρούρας.
 405 τὸ πᾶν ὁμοῦ συγκέχυτο, κεκοίνωτο τὰ πάντα 405
 ἦσαν ὕδατοπόντιστα τῶν δένδρων τὰ στελέχη,
 τοῖς ὑψηλόφοις ὄρεσιν ἐπέλαζον ἰχθύες,
 ὃ λέων ὕδατόκλειστος, ὃ θύννος ἐν τῇ χέρσῳ,

401,402, 437-40 a.m. 2242 diluvium evenit (Sy. 39,20; 42,3/4 et al.); vide App. font. vv. 401,402, 437-40

393-96: Gen. 6,14-22 396-99: Ce. I 20,20/21 396-433: Zon. I 26,8/9; 27,1-9, 13-17; 28,5/6; 29,11 399: cf. Pol. 64,6-8 399-413: Gen. 7,7-24 401: Lge. 5,25 στέγαστρα τῶν οὐρανῶν ἀνοίξας: cf. δημιουργήσας στέγην v. 40; cf. Gen. 7,11 (καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεψχθησαν); Sy. 40,3-5; cf. Ce. I 21,1 401/02: Pol. 64,9/10 401, 437-39: Sy. 39,20 et al.; Ce. I 27,21/22 402 ὑετῶν... θαλάσσας: prov.; Kukules 6,384; vide vv. 2047, 2654, 2861, 2926, 3126, 3880, 4367, 6161, 6457, 6616, cf. vv. 3126, 4302, 4471, 5062, 5346, et vv. 1089, 2609, 4675 403: Lge. 5,26

BCDF Θ(ab 391) JKMPRTV

390 ἀνασχέσθαι V 392 ὄροις BΘK 394 αὐτῷ JK χερσόυγον ἐγκεκλήσε Θ 395 ὡς πέρμα K χρηματίσαιε K: -σαιε T καὶ—γένους: τοῦ γένους τοῦ δευτέρου C 396 iterum mg. T¹ 397 εἰργάσατο C κῆτος ΘPV 398 μυρίου J ἐλεγμοὺς Θ φέρων ΘKPV 399 τῆς J 400 παντογενῆ DFΘJMTV χερσογενῆ: πτηνογενῆ C πτηνοπεζοποροῦντα B 401 στέγαστρα V: γάστρα Θ τοῦ οὐρανοῦ B 405 κεκοίνωτο T: κεκένωτο M 406 ὕδατοπότιστα ΘKTV στελέγχη Θ 407 ὑψηλόφοις CDR Bekk 408 ὕδατόκλειστος V: -κλωτος M θύννος BΘJKMR: θοῖνος P

- ἄπαν ὕδατοφόρητον ἦν τηνικαῦτα ζῶον,
 410 ἀεροδρόμον, χέρσυρον, εὔπερον, πεζοπόρον. 410
 καὶ πάντα συμποντούμενα τοῖς βαθυρρόθοις ὄμβροις
 ἐν ὕδασι ἀπέπνεον, οἰκτρῶς ἀπενεκροῦντο,
 καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἐναπεφύσαν.
 ἀπλῶς εἰπεῖν, ὡς ἐν βραχεῖ, καθάπερ ὑπὸ σκότους
 415 πάλιν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἀόρατον κατέστη, 415
 τὸ τοῦ φωτὸς πρωτόγονον πάλιν ἐκράτει χάος,
 καὶ πάλιν ὕδατόλουτος ἢ ζωοθρέμων χέρσος.
 καὶ θῆρες μὲν ἐφέροντο νεκροὶ πελαγωθέντες,
 ἀνθρώπων δὲ πηλογενῶν ἢ πᾶσα γενναρχία
 420 ἄσπετον ὕδωρ σπάσασα καὶ καταποντωθεῖσα, 420
 ὡς πλοῖον ὑγροκέλευθον, ὡς θαλασσόπλου σκάφος,
 κόνις ἐπέπλεε κωφή τὰ τῶν ὑδάτων νῶτα
 πολλοῖς διαύλοις ὄμβρηθῶν κυμάτων φορουμένη. 422bis
 Νῶε δὲ μόνος ὑποδὺς τὴν ζωοφόρον στέγην
 425 ὡς ναύτης ἀθαλάττευτος ἔνδον ἐναυστολεῖτο, 425
 σπέρμα τοῦ γένους ἐν μικρῷ τῷ ξύλῳ διασώζων,
 οὐ κώπας ἐπαγόμενος, οὐ κάλωας, οὐ λαίφη.
 τῷ Νῶε δὲ συνέπλεον υἱοὶ καὶ θυγατέρες,
 γυνή, γυναῖκες τῶν υἱῶν, νυμφῖοι θυγατέρων

419 πηλογενῶν: cf. G. Pisidae, Carmina de vita humana (ed. L. Sternbach) 21
 419-23: cf. Odys. 12,67/68 424 ζωοφόρον: cf. Arist. Hist. Anim. 638a31 στέ-
 γην: cf. Aesch. Ag. 518 424-30: Gen. 7,13,23 425 ναύτης ἀθαλάττευτος: cf.
 Aristoph. Ra. 204 (ἀθαλάττωτος) 427 οὐ κάλωας, οὐ λαίφη: Moral 64 428/29: Pol.
 64,5/6,15/16 428-34: Mel. 15,6/7; 16,5-8

BCDFΘJKMPRTV

410 χέρσυρον K: u sup. ι K¹ ἄπερον CMP πεζοδρόμον CJKP 411
 βαθυρόθοις J: βαθυρρόθοις V: βαθυρόθοις K: βαθυρεῖθοις F: βαρυρόθοις Θ: βα-
 ρυρόθοις M: βαρυρρόθοις R: βαρυρρόθοις T 412 τοῖς C ἀπέπλεον M ἐθανα-
 τοῦντο CJKM 413 ἀγροῖς D ἐναπεφύσων BJKMPRTV: συναπεφύσων D 414
 βραχὺ KM καθάπερ: πάλιν ὡς C 415 ἄπαν C τῆς γῆς τὸ πρόσωπον CDFJK
 MPR Bekk ἀόρατον CDFJKMRV 416 ἐκράτει χάος μέγα Θ σκότος JK 417
 ὑδατόλουτος F ζωοθρέμων V 420 πᾶσα Θ: σπείρασα FTV καταποντισθεῖσα
 ΘJK 422 μόνος Θ φησι P 423 deest Bekk ὄμβρηθῶν (-ρι- Θ) ΒΘΚ: ὄμβρη-
 ρῶν P φερομένων Θ 424 ζωοφόρον FJK: ζωογόνον Θ τῆ ζωοφόρω στέγη P
 425 ναῦς τις K ἀθαλάττευτος BM: ἀθαλάττωτος Θ 426 τὸ ξύλον K διασώζων
 K: ω sup. ο K¹ 427 κάλωας K λέφη TV: λαίφη V^{1pc} 428 τῷ: νῶ K

- 430 ἦσαν δὲ κλήσεις τοῖς υἱοῖς Χάμ τε καὶ Σήμ, Ἴαφεθ.
 ὡς δ' ὑπελώφησεν ἢ πρὶν καταφορὰ τῶν ὄμβρων 430
 καὶ πάλιν ὠφθησαν αἱ πρὶν κλυσθεῖσαι πεδιάδες,
 ἐξέθορε τῆς κιβωτοῦ σὺν τοῖς παισὶν ὁ Νῶε
 καὶ ζῶον πᾶν ταυτοστεγῆς τῷ Νῶε συνεξῆει
 435 καὶ πάλιν κόσμος δεύτερος, πάλιν γενάρχης ἄλλος, 435
 καὶ πάλιν ἅπανα ψυχὴ πρὸς αὔξην ἐπεδίδου.
 Ἐκ γοῦν τῆς πρώτης πλάσεως Ἄδὰμ τοῦ πρωτογόνου
 μέχρις αὐτοῦ κατακλυσμοῦ συμβάντος ἐπὶ Νῶε
 πρὸς δισχιλίους ἔτεσι δις ἑκατὸν παρήλθον,
 440 σὺν ἄλλοις τεσσαράκοντα καὶ δύο πληρεστάτοις.
 Ἀπέγονοι δ' ἐγένοντο τοῦ Νῶε τοῦ δικαίου, 440
 σὺν ἄλλοις ὑψηλόφροσιν ἐγγόνιοις, ἀπεκγόνοις,
 Μεσρέμ, ὁ δευτερότοκος τοῦ Χάμ υἱοῦ τοῦ Νῶε,

430 Semus a.m. 2141, Chamus a.m. 2144 et Iaphetus a.m. 2147 nati sunt (Sy. 38,1-4)
 437-40 usque ad Abrahamum anni MMMCCCXII; usque ad diluuium anni MMCCXLII
 (Sy. 161,1-3 et al.); vide App. font. vv. 437-40 443, 445-47, 472-74 Mesremus
 secundus Chami filius, primus rex Aegyptiorum, a.m. 2776 (Sy. 98,15; 170,4-6 et al.;
 Ce. I 21,14-22)

430: Sy. 38,1-4; Le. 10,18-20; Pol. 76,10/11; Mona. I 51,12-14; 54,18-21; Ce. I 23,19; 24,
 1/2,7 431/32: Gen. 8,1-5; Lge. 5,30 433/34: Gen. 8,18/19; Pol. 64,16-18 435/36: cf.
 Gen. 9,1,7 436: cf. Plat. Rep. 521e 437-40: Sy. 39,19/20 et al., Le. 12,3-5, Pol.
 64,17-19, Ce. I 21,4/5 (sed 27,21/22 MMCCXLII a.), Zon. I 27,10-12, cf. Gen. 7,11;
 9,28; Io.M. (I (2),14) ἔτη... ,βφνβ'; Mona. (I 54,11/12) ἔτη ,βσξβ'; Mel. (16,11/12)
 ,βσμη' 441-59: Io.M. I (2),15; (3); (4),1 443: Gen. 10,6 443-47: Io.M. I
 (1),21; (5); (6),5; Sy. 68,6-10; 75,17 — 76,1 et al.

BCDFΘJKMPRTV

430 δ' αἱ C: καὶ Θ Σήμ τε (γε V) καὶ Χάμ CDΘJKMPRTV Bekk 431 δένδρων
 Θ 432 κλυσθεῖσαι BFOH 434 ζῶα τὰ K τὸ παντογενὲς Θ ταυτοστεγῆς
 D^{1rec.m}: ταυτοστεγῆς BCFMR Bekk: ταυτοστεγῆς V: ταυτογενὲς JPT: παντογενὲς ΘΚ
 συνεξῆει P 435 ἕτερος FJK γενάρχης T 436 αὔξιν KMT αὔξισιν ἐδίδου
 Θ: αὔξ(vacat) ἐδίδου P 437 πρωτοπλάστου DMPT 438 non leg. D αὐ τοῦ Bekk
 439 τοῖς χιλίοις Θ ἔτεσιν PV προῆλθον T 440 πληρεστάτοις K: στ sup. Θ
 K¹ 441 om. J Ἀπέγονοι Bekk: ἀπέγονοι K καὶ δύο πληρεστάτοις post ἐγέν-
 οντο iterum V 442 om. J ὑψηλόφροσιν Θ ἐγγόνιοις ἀπεγγόνιοις D ἀπεγ-
 κόνιοις T 443 Μισρέμ V: Μεστρέμ T

- Νεβρώδ τε γίγας, ὁ πολὺς τῆ τῆς χειρὸς ἰσχύϊ.
 445 Μεσερέμ μὲν οὖν κατώκησε τὴν τῆς Αἰγύπτου χώραν,
 ἀφ' οὐπερ καὶ τὴν Αἰγυπτὸν φασιν ὀνομασθῆναι 445
 (τὸ γὰρ Μεσερέμ ἐβραϊκῶς Αἰγυπτὸν ἐρμηνεύει),
 ὁ δὲ Νεβρώδ κατώκησεν εἰς χώραν προσαρκτίαν,
 τὴν ἐξ Ἀσσοῦρ τοῦ Σῆμ παιδὸς κληθεῖσαν Ἀσσυρίαν
 450 ὃς τοὺς ἀνθρώπους ἐπεισε τὸν κτίστην ἀθετῆσαι
 καὶ πρῶτος παρηνόμησεν εἰς τὸν πεποικηκότα 450
 καὶ πρῶτος ἐφρυάξατο κατὰ θεοῦ τοῦ ζῶντος
 καὶ τὴν τιμὴν τὴν τῷ θεῷ προσήκουσαν, ὡς θέμις,
 εἰς ἑαυτὸν ἠθέλησε μετενεγκεῖν ἀφρόνως.
 455 καὶ σύμβουλος ἐγένετο πρὸς τὴν πυργοποιίαν,
 ὡς ἂν ἀμύναιτο θεόν, εἰ πάλιν βουληθεῖη 455
 κατακλυσμὸν ἐπενεγκεῖν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων.
 οἱ γοῦν πεισθέντες ταῖς αὐτοῦ ματαίαις συμβουλίαις
 οἰκοδομεῖν μὲν ἤρξαντο τὸν πύργον τῆς Χαλάνης
 460 ὑπερνεφῆ, μετέωρον, ὑπέρμεγαν εἰς ὕψος,

444, 448/49, 459 Nebrodus filius Chusi, nepos Chami, primus rex Chaldaeorum, a.m. 2776; sub eo turris Chalanis condita est (Sy. 77,1-11 et al.) 446 tmesis: bisyllabum encliticum sine accentu in initio secundae hemistichii metricum in octava syllaba accentum creat 459 ab a.m. 2736 turrim per annos XL moliebantur (Sy. 150,19/20); vide supra vv. 444, 448/49, 459

444: Gen. 10,8/9,11; Le. 12,23; Pol. 68,2/3; 80,7/8 444, 448-59: Sy. 27,18 — 28,6; 67,1-13; 79,17 — 80,19 et al.; Ce. I 20,2-8; 21,21-23; 28,8-11 444-66: Ce. I 21,21 — 22,17 444-70: Mel. 16,21-26; 17,1-5,15-18; Zon. I 30,2-10 446 alit. apud Mona. I 16,9-11 447: Le. 13,15; Mel. 17,14; Pol. 68,20 449: Sy. 28,1/2; 85,6; Mona. I 11,1-3,17/18; Ce. I 22,11/12 455-70: Le. 13,17-21; Sy. 66,21; 77,4-12 (ὡς φησιν ἡ γραφή 77,7); 82,6; 84, 8-19; 98,18 — 99,3; 150,16 et al. 458-64: Gen. 11,1-9 459: Gen. 10,10; cf. Ce. I 21,3/4 459/60: cf. Pol. 66,13-15 460 ὑπέρμεγαν εἰς ὕψος: cf. Lge. 10,21 (τὸ ὕψος του ἀνήρχετο εἰς 5433 πήχεις)

BCDFΘJKMPRTV

444 Νεβρώμ JK ἰσχύει P 445 μὲν οὖν: τε οὖν M: οὖν Θ: οὗτος FK κατώ-
 κτισεν P: ἐκατόκησεν Θ τὴν — χώραν: εἰς χώραν ἀπαρκτίαν P 446 ὕφ' D φα-
 σιν Bekk 447 τὸν F Σμερέμ J 448 γὰρ P Νεβρώμ JK τόπον
 DFJK: γῆν τὴν V πρὸς ἀρκτίαν V: ἀπαρκτίαν P 449 Ἀσσοῦρ Bekk 450 εἰς D
 ἐπειγε T 452 θεοῦ τοῦ ζῶντος: τοῦ πεποικηκότος D 454 ἑαυτῶν K ἐπε-
 νεγκεῖν Θ 456 ἀμύνετο V: ἀμύνητο T: ἀμύναιτο P: ἀμύναι τὸν BDK: ἀμείναι τὸν
 Θ πάλαι DV 458 τοῖς DK ματαίοις D 459 μὲν ἤρξαντο: ἀπῆρξαντο D
 460 ὑπέρμεγα J

- αὐτῇ σχεδὸν ἐγγίζοντα τῇ σεληναίᾳ σφαίρα. 460
 τὸ δ' ἔργον οὐκ ἐτέλεσαν τῆς ματαιοπονίας·
 ὁ γὰρ θεὸς συνέχεε τὰς γλώσσας τῶν κτιζόντων
 κἀντεῦθεν διεσπάρησαν ἄλλος εἰς ἄλλον τόπον.
 465 Ἔβερ δὲ μόνος τῆς πληγῆς ἐλεύθερος ὑπῆρξεν,
 οὐ γὰρ συγκατετίθετο τοῖς ματαιοπονοῦσιν. 465
 ὁ μὲν οὖν τόπος ἔλαχεν ἐκ τοῦ συμβεβηκότος
 ὀνομασθῆναι Βαβυλῶν ἦτοι συγκεχυμένη·
 ἐκεῖ γὰρ συνεχύθησαν πυργοκτιστῶν αἱ γλώσσαι, 469
 470 τὸ Βάβελ δὲ τὴν σύγχυσιν ἐβραϊστὶ σημαίνει. 468
 Εἰς πληθυσμὸν δὲ φθάσαντος τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους 470
 καὶ βασιλεὺς μετὰ μικρὸν γέγονεν Αἰγυπτίος,
 καὶ πρῶτοι βασιλεύεσθαι τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων
 Αἰγύπτιοι κατήρξαντο καὶ τοῦ φορολογεῖσθαι·
 475 τὸ βασιλεύεσθαι δ' αὐτοὺς ἔσχεν ἀρχὴν, ὡς λόγος,
 ἐπτά καὶ μόνον γενεῶν παρελθουσῶν ἀνθρώποις 475
 μετὰ τὴν ὕδατόρροϊαν, ὕφ' ἧς τὸ πᾶν ἐφθάρη.
 ἐντεῦθεν παρηνόμησε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων
 καὶ πρὸς ἀθέσμους ἐβλεψε πράξεις καὶ βδελυρίας,

465 Heberus a.m. 2637 nascitur (Sy. 160,10) 471 de dispersione gentium vide vv. 375-84

462: Lge. 10,24 (ἔπαυσαν οἰκοδομοῦντες... τὸν πύργον) 462/63: Pol. 68,21 — 70,1 464-70: Lge. 10,25 (Gen. 11,19) 465-70: Gen. 11,9; Pol. 68,4/5,7/8; 70,1-4 et al.; Mona. I 52,5-17; Ce. I 22,14-17 467-70: Ce. I 23,3; Zon. I 30,10 469-71: Sy. 77,11/12; 82,6; 98,20/21 et al. 471/72: cf. Pol. 66,11-13; 80,10-12 471-85: Mel. 20,14-17 472-74: Sy. 149,6/7 (Sy. 24,14-16 παρὰ τῆ θεοπνευστῶ γραφῆ πρὸ τοῦ κατακλυμοῦ περὶ βασι-
 λείας... οὐ φέρεται) et al.; sed Io.M. (I (4),2) Κρόνος... ὅστις πρῶτος κατέδειξε τὸ ἄρχειν
 ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐβασίλευσε δὲ Ἀσσυρίας...; Mona. I 11,20 — 12,2; Zon. I 32,6/7; Ce. I 20,
 2-5; 21,9-17; cf. Plan. (ed. Piccolomini) 58, p. 159 473: Mel. 20,15/16 478-87: Lge. 11,2-7

BCDFΘJKMPRTV

461 ἐγγύζοντα K: ι sup. ὁ K¹: ἐγκίζοντα Θ: γ sup. κ Θ¹ 463 συνέχεεν K 464
 κᾶν τεῦθεν P 465 ὑπῆρξε ΘM 466 ματαιοπονοῦσιν B: -πραγοῦσιν cett. codd.
 Bekk ser. vv. 470, 469 Bekk 469 συνεχύθησαν (vide Hodoip., p. 348, I 69): συνεχέ-
 codd. 470 Βάβελ cum codd. et Bekk scripsi Βάβελ γὰρ C: γὰρ Βάβελ Bekk
 ἐβραϊκῶς P 471 φθάσαντες PV γένους τῶν ἀνθρώπων J 475 ἀρχὴν αὐτοῦς
 ἔσχεν K ὁ BFΘK 476 μόνον CDFJMV 477 ἀφ' Θ 478 τῶν ἀνθρώπων
 γένος P 479 ἐβλεψαν Θ πονηρίας F

- 480 σφαγὰς ἀνδροκτασίας τε φόνους, ἀκολασίας·
ταῖς ἀρπαγαῖς ἐπέχαιρον, ἐτέρποντο μοιχείαις
καὶ πᾶσαν ἐπετήδευον ἐπίνοιαν κακίας,
ἐλήστευον, διήρπαζον, ἔκλεπτον, ἐμοιχῶντο,
καὶ τελευταῖον ἔβλεψαν πρὸς εἰδωλολατρείαν.
485 Σερούχ δὲ πρῶτος ἤρξατο χρῆσθαι γλυπτοῖς καὶ στήλαις,
ὄγδοος ὢν ἀπόγονος τοῦ Νῶε τοῦ δικαίου.
οὗτος οὖν πρῶτος ὁ Σερούχ τιμῶν τοὺς παλαιτέρους
ὡς ἀγαθῶν ἐφευρετάς, ὡς ἰσχυροὺς ἐν μάχαις,
ὡς τῆς σοφίας ἀρχηγούς, ὡς ἐμπειροπολέμους,
490 εἰκόνας κατασκεύασεν, ἀγάλματα καὶ στήλας,
δῆθεν ὡς εἰς ἀνάμνησιν καλῶν τῶν ἐξ ἐκείνων·
ὅπερ μὴ γνόντες οἱ πολλοὶ τῶν μεταγενεστέρων,
μὴ καταστοχασάμενοι Σερούχ τῆς διανοίας,
ὡςπερ θεοὺς ἐτίμησαν τὰς στήλας τὰς ἀψύχους
495 καὶ προσεκύνησαν γλυπτοῖς ἀνθρώπων χειροτμήτοις.
ἐντεῦθεν εἰς ἀλλόκοτον θρησκείαν ἐκτραπέντες
θρησκευεῖν ἐνενόησαν ἄλλοις θεοῖς ἄλλοίοις.
Αἰγύπτιοι δ' ἐξώκειλαν πάντων τῶν ἄλλων πλέον
καὶ τὴν θρησκείαν ἤγαγον ἄχρι καὶ τῶν γελοίων·

485 Seruchus a.m. 3303 nascitur (Sy. 160,14)

480 σφαγὰς ἀνδροκτασίας: vide v. 5907 485: Sy. 160,14; 163,1-4; Pol. 82,3 485/
86: Le. 18,7; Zon. I 33,17 485-95: Mona. I 57,14—58,2; Ce. I 47,1-8; 81,14—82,1 485-97:
Io.M. II (1),1; (9) V2 494/95: cf. Le. 18,8/9 (αὐξήσαντες τύφον) 496-511: Mona. I
63,19-21; 64,8-11; 64,19 — 65,10; 76,18 — 77,11 498-511 ἼΑπυ: Sy. 101,17-19; 281,20/
21 et al.

A(part. mut. ab 492) BCDFΘJKMPRTV

480 om. ΘKTV ἀκολασίας: παρανομίας C 481 ἐπέχαιρον: ἐχαίροντο K
483 ἐλήστευον... στευον D 484 εἰδωλολατρίαν DFKRTV 485 γλυπταῖς P στήλαις
Θ 487 τιμῶν τοὺς παλ.: τοὺς παλ. γίγας P παλαιτέρους: γηραλέους superscr. K¹
488, 489 om. P 489 ἐμπειροπολέμους Θ 491 ὡς δῆθεν P εἰς: ἡ Θ 492 ὅπερ μὴ
γνῶντες BΘMT 493 μὴ καταστο app. A καταστοχασάμενοι: δὲ γε στο-
χασάμενοι F τῆς: τὰς K 494 ὡςπερ θε app. A ὕλας D 495 καὶ προσεκύ app. A
χειροκμήτοις CFJKMR Bekk: -κμήτης Θ: -μήκτοις D: -μήτοις V: χειρο...τοις P: χει-
ρομήτοις P¹pc 496 ἐντεῦθεν εἰς app. A 497 θρησκευεῖν ἐ app. A ἐπενόησαν FM
Bekk ἄλλοις: ἄλλοι CDΘJKMPRTV Bekk ἄλλοίοις: ἀλόγοις B: μυρίοις F 498
Αἰγύπτιοι δ' ἐ app. A 499 καὶ τὴν θρησκείαν app. A μέχρι JM

- 500 ἐντεῦθεν ἐσεβάσθησαν αἰλούρους καὶ πιθήκους,
ἴβεις καὶ τράγους βόας τε κύνας καὶ κροκοδείλους
καὶ τᾶλλα προσοχθίσματα τῆς σφῶν φρενοβλαβείας.
πάντων δ' ὑπερφερέστερον τῶν ἄλλων θρησκευμάτων
τὸν ἼΑπιν ἐσεβάζοντο, τελοῦντα βοῦν πολύχρουν·
505 ἠνίκα γὰρ ἐγένετο βοῦς παρ' αὐτοῖς τοιοῦτος,
ἐπὶ τῇ γλώσση σήμαντρα φέρων καὶ πρὸς τῇ κέρκῳ
κᾶν τῷ μετώπῳ μίμημα σελήνης διχοτόμου,
ἐχόρευον, ἐώρταζον, ἐτέλουν πανηγύρεις,
ὡς ἐνδημήσαντος θεοῦ τοῦ καινοπρεπεστέρου.
510 κάκεινον μὲν ἐφάτιζον ἀφθόνοις πανδαισίαις,
αὐτοὶ δὲ διημέρευον ἐν πότοις καὶ χορείαις.
εἰς πλέον προκοπούσης δὲ τῆς εἰδωλομανίας
καὶ σύμπαν γένος ἤλασεν εἰς πλάνην τὴν ἐσχάτην.
ἀλλ' ἐπαναληπτέον μοι τὰ περὶ βασιλείας.
515 Παρ' Αἰγυπτίοις βασιλεὺς πρῶτος ὑπῆρξε πάντων
καὶ μαρτυρεῖ τῷ πράγματι ῥῆσις γραφῆς τῆς θείας·
λιμοῦ καταλαβόντος γὰρ τὴν χώραν τῶν Χαλδαίων

502 προσοχθίσματα: IV Reg. 23,24 515-34: Gen. 12,10-20; cf. 20,1-8; Ce. I 49,5-7,
13-15; 52,11/12 517-19: Lge. 13,10/11 517-21: Mona. I 100,10-14; Ce. I 52,11/12; cf.
57,7-10; Zon. I 34,8/9

A(part. mut.) BCDFΘJKMPRTV

500 ἐντεῦθεν ἐσεβά app. A 501 ἴβεις C (cf. Herod. 2,67,75): ἴβεις cett. codd. [-D] Bekk
ἴβεις καὶ τράγους app. A 502 καὶ τᾶλλα προσ app. A τ' ἄλλα PT: τᾶλλα cett.
codd. φρενοβλαβείας DFKPR 503 πάντων δ' ὑπ app. A δ' om. P ὑπερφερέστεροι
PR 504 τὸν ἼΑπιν ἐσε app. A ἼΑπιν (-ην Θ) codd. πέλοντα F τελοῦντα β. πολύ-
χρουν metri causa: β. τελοῦντα (πέλοντα F) πολ. codd. Bekk πολύχρουν T 505 ἠ-
νίκα γὰρ ἐγέν app. A ἐγένετο R Bekk τοιοῦτος: πολύχρουν lineolla cancell. τοιοῦτος
scr. P 506 ἐπὶ τῇ γλώσση app. A γλώττη Bekk: γλώ T 507 κᾶν τῷ μετώ app. A
κᾶν BFΘMP διχοτμήτου JK 508 ἐχόρευον ἐώρτ app. A ἐώρταζον BDΘJKPTV
Bekk ἐτέουν P 509 ὡς ἐνδημήσ app. A καινοπρεπεστάτου V 510 κάκεινον
μὲν app. A κάκεινον K: κάκεινο P: κάκεινω T: κάκεινοι V πανδαισίαις ΘKP 511
αὐτοὶ δὲ διημέρ app. A διημέρευον: το sup. on K¹ τόποις V 512 εἰς πλέον
προκο app. A 513 καὶ: τὸ JK καὶ σύμπαν γένος ἤλ: app. A ἔμπαν C 514
ἀλλ' ἐπαναληπτέον app. A τῆς post περι add. Θ βασιλέων F: εἰς sup. ἐων F¹
515 παρ' Αἰγυπτίοις app. A βασιλεὺς J πρῶτος P: πρώτοις CDJMRV Bekk ὑπῆρ-
ξαν J 516 καὶ μαρτυρεῖ τῷ πράγ app. A τὸ ΘK θαύματι K 517 λιμοῦ κατα-
λαβόν app. A δὲ KP τῶν: τὴν Bekk

- Ἄβραμ ὁ θεῖος ὁ πολὺς γέγονε μετανάστης
καὶ τὴν συγγένειαν λιπὼν εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν,
520 ὡς ἀποτρέψαιτο λιμοῦ τὴν φθαρτικὴν πυράγραν,
τοῖς ζωαρκέσιν ἐντυχὼν ἐκεῖ δαυιλεστέροις. 520
συνῆν δ' αὐτῷ καὶ γαμετὴ πρὸς ξένην στελλομένῳ,
Σάρρα χαριτοπρόσωπος καὶ περικαλλεστάτη.
οἱ τοίνυν θεραπεύοντες ἐκεῖ τὸν βασιλέα
525 (ἦν δ' Ἀβιμέλεχ βασιλεὺς τότε τῶν Αἰγυπτίων)
ἰδόντες κάλλει λάμπουσιν τὴν Σάρραν ἀσυγκρίτω
καὶ τόσον ὑπερέχουσαν γυναῖκα Αἰγυπτίων
ὅσον ἀπάντων τῶν ἀνθῶν τὸ ῥόδον ὑπερφέρει,
τῷ βασιλεῖ προσήνεγκαν ἐρωτοληπτουμένῳ.
530 ὁ δ' Ἀβιμέλεχ κατιδὼν ὄλωσ' ἑάλω ταύτης
καὶ τάχ' ἂν ἐβεβήλωσε τὸ λέχος τοῦ δικαίου, 530
εἰ μὴ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα τιμήσας
πληγαῖς βαρεῖαις ἤτασε νύκτωρ τὸν βασιλέα
καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς προσγενοὺς καὶ τοὺς δορυφοροῦντας.

518 Abrahamus a.m. 3312 nascitur (Sy. 160,17 et al.), a.m. 3487 moritur (Sy. 189,6);
a diluvio usque ad Abrahamum anni MLXX (Sy. 161,1) 525 Abimelechus revera rex
Gerarorum et Philistaeorum erat (Ce. I 57,9/10)

518: Sy. 160,17; 177,19; 189,6 et al.; cf. Io.M. II (9) V2; cf. Pol. 82,12/13,18/19
518-23: Le. 20,12-14; cf. Mel. 21,28-30; Mona. I 94,12-22 519: Pol. 84,16-18 520
λιμοῦ τὴν... πυράγραν: Enod. 26,19; vide vv. 4135, 5715 522/23: Sy. 185,18/19; 192,6;
Pol. 84,2/3 523-34: cf. Lge. 13; Mona. I 95,6-15 525: Ce. I 56,9; 57,9/10

A(part. mut.) B C D F O J K M P R T V

518 deest A Ἄβραμ Θ θεῖος ὁ: θ. καὶ V: μέγας καὶ ΘΚ γίνεται ΘV 519
deest A ἀπῆρε P: μετῆρεν Bekk: ἀπῆλθεν JK 520 ἀποτρέψαιτο C: -τρέψαιτο Θ:
-τρέψαι τὸ K: -τρέψαι τοῦ DJV: -στρέψαιτο T: -τρίψαιτο P κὴν πυράγραν app. A
521 δαυιλεστέροις app. A 522 δ' om. CΘK ξέν.. στελλομένῳ app. A 523 καὶ
περικαλλεστάτη app. A περικαλλεστάτη BΘ ser. vv. 525, 524 F 524 θεραπεύ-
οντες: δὲ θεράποντες P βασιλέα app. A 525 om. P: P^{ms} τότε τῶν Αἰγυπτίων
app. A 526 ἰδῶτες Θ Σάρραν ἀσυγκρίτω app. A 527 τόσον: τόσων C: ας sup.
ον J^l ὠν Αἰγυπτίων app. A 528 τῶν ἀνθῶν: ἀκανθῶν PR ῥόδον ὑπερφέρει app.
A ὑπερβάλλει p. ras. F 529 τωληπτουμένῳ app. A 530 ὁδ' T ὄλος CDMT
ταύτης app. A 531 nihil perspicui potest A τάχ': τάχα Θ 532 εἰμὶ K τα τι-
μήσας app. A 533 ἤτασε Θ ὑκτωρ τὸν βασιλέα app. A 534 προγενοὺς K
καὶ τοὺς δορυφοροῦντας app. A πρὸς δὲ καὶ δορυφόρους P

- 535 μετ' οὐ πολλὰς δὲ γενεὰς ἀρχῆς τῶν Αἰγυπτίων,
ἐν ταῖς ἡμέραις Ἄβραμ, ἤρξε τῶν Ἀσσυρίων 535
Βῆλος ἀνὴρ ὁ κραταιός, ὁ βριαρόχειρ γίγας,
ὄν ὡς θεὸν ἐτίμησαν οἱ πεφνακισμένοι
καὶ Κρόνον μετωνόμασαν. οὗτος δ' ὁ Κρόνος ἔσχε
540 γυναῖκα τὴν Σεμίραμιν τὴν λεγομένην Ῥέαν.
τῶν Αἰγυπτίων τοιγαροῦν ἢ καταδυναστεία 540
καὶ κράτος τὸ βασιλείον καὶ τὰ τῆς ἐξουσίας
μέχρις ἐτῶν διήρκεσε χιλίων πληρεστάτων
καὶ πρὸς τρισὶν ἐξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις.
545 τὴν βασιλείαν πάλιν δὲ τοῦ γένους Ἀσσυρίων
χιλιετηρὶς ἐμέτρησε καὶ σὺν αὐτῇ παρήλθον 545
τρὶς ἑκατὸν ἑνιαυτοὶ μέχρι Σαρδαναπάλου.
Ὁ Κρόνος τοίνυν συνοικῶν τῇ γαμετῇ τῇ Ῥέᾳ

537 Belus, rex Aegyptiorum, ab a.m. 3216 usque ad a.m. 3271 (Sy. 181,4-7) 540
Semiramis, regina Assyriorum, ab a.m. 3323 usque ad a.m. 3365 (Sy. 181,8-11) 541-
47 Aegyptiorum regnum secundum nostrum auctorem annos MCCCXLIII et Assyriorum
regnum annos MCCC duraverunt; sed vide Sy. (312,7/8; 397,5-7) qui annos MCDLX
et MMCCX alit. scr. 546 synizesis: χιλιετηρὶς 547 Sardanapalus, ultimus rex
Assyriorum, a.m. 4660 (Sy. 312,1-3); vide App. font. vv. 586-643

535 ἀρχῆς τῶν Αἰγυπτίων: cf. Herod. 1,91 (ἀρχὴ Κύρου); vide vv. 645, 693, 709, 801,
830, 853, 877, 907, 921, 940, 1311, 1319, 1651, 1764, 1836, 1924, 1941, 2022, 2039, 2063,
2064,...2914,... 6522 536-40: Ce. I 28,10-18; 29,18/19 536-60: cf. Io.M. I (1),22; (3);
(4); II (39),2; Le. 15,5-9,13-15; 18,18 — 19,3; 26,15/16; Mona. I 11,16 — 12,13 537-40:
Sy. 119,11-14; 122,14/15; 181,4/5,8/9; Mel. 18,15-18 540-56: Pol. 82,14/15 541-47:
vide App. hist. 548-60: Sy. 181,4-11; cf. Ce. I 28,16-20; Mel. 20,24-27

A(part. mut.) B C D F O J K M P R T V

535 τῶν Αἰγυπτίων app. A 536 ἤρξε τῶν Ἀσσυρίων app. A Αἰγυπτίων C
537 κραταιόχειρ γίγας app. A κραταιός, ὁ βριαρόχειρ: βριαρός, ὁ κραταιόχειρ ACD
ΘJKMPR Bekk 538 πεφνακισμένοι BP: πεφνακισμένοι K φενακισμένοι app.
A 539 οὗτος δ' ὁ Κρόνος ἔσχε app. A 540 λεγομένην Ῥέαν app. A 541 καταδ...
στεία app. A 542 κατὰ M καὶ τὰ τῆς ἐξουσίας app. A 543 πληρεστάτων app.
A 544 πρὸς (2): σὺν AC: καὶ F σὺν τοῖς ἑξακοσίοις app. A τρεῖς διακοσίοις K:
τοῖς ἑξακοσίοις ACDFMPRTV Bekk 545 γένου K γένους Ἀσσυρίων app. A
546 om. K deest A χιλιετηρὶς cum DRTV (-ῆς V) scripsi, an χιλιετής(?): χιλιετηρὶς
CM: χίλιοι τρεῖς ΘJ: χιλιετής BF: χιλιετοῖς P: χίλι' ἔτη Bekk ἐμέτρησαν ΘJ Bekk
αὐτοῖς ΘV 547 τρεῖς KT τρεῖς ἑκατὸν ἑνιαυτοὶ app. A 548 ὁ Κρόνος litt. eva-
nidis non app. V ὁ Κρόνος τοίνυν app. A

σὺν ἄλλοις ἔτεκε πολλοῖς υἱοῖς καὶ τὸν Νινύαν,
 550 ὃν Νινευὶ δομήτορά φασι τῆς θρυλουμένης.
 μετὰ μικρὸν ὁ Κρόνος δὲ λιπὼν τὴν Ἀσσυρίαν 550
 πρὸς τὴν τῶν Ἄφρων ἔδραμε χώραν τὴν ἑσπερίαν.
 ὁ δὲ Νινύας ἔλαβε τὴν ἑαυτοῦ μητέρα
 εἰς γαμετὴν καὶ σύνοικον ἐξ ἔρωτομανίας,
 555 ἔρον νοσήσας ἀσελγῆ καὶ παρὰ φύσιν ἔρον,
 καὶ Σεμιράμιδος αὐτῆς τοῦτο συνθελησάσης· 555
 ἐξ οὗ καὶ νόμος γέγονε παρὰ τοῖς Ἀσσυρίοις
 μητρογαμεῖν καὶ τοὺς θεσμοὺς τῆς φύσεως συγγέειν.
 τὸ πρᾶγμα δὲ τὸ μυσαρὸν τοῦτο καὶ βδελυκτέον
 560 ἐξ Ἀσσυρίων ὀρμηθὲν μετέβη καὶ πρὸς Πέρσας.
 Ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου δὲ Σέσωστρις, ἐν τοῖς τότε 560
 μεγαλυνθεὶς καὶ κρατυνθεὶς ὑπὲρ τοὺς πρῶην πάντας,
 οὐχ ἰκανὸν ἐνόμισεν ἄρχειν Αἰγύπτου μόνης·
 καὶ δὴ στρατὸν συναγαγὼν ἐκ πάσης φυλαρχίας,
 565 δορατιστάς καὶ πελταστάς, βελεμνοτοξοφόρους,

549 Ninyas, rex Assyriorum, ab a.m. 3365 usque ad a.m. 3403 imperat (Sy. 181,10/11) 550 schol. metr.; vide v. 446 561 Sesostris, rex Aegyptiorum (Sy. 111,2-7; 112,13—113,2)

561 Σέσωστρις: Sy. 111,2-4; 112,13—115,2; Ce. I 36,10-15 561-73: Io.M. I (1),23; (5); (6),10; Mona. I 15,11-17 561-82: Herod. 2,102-10

A(part. mut.) BCDFΘJKMPRTV

549 σὺν ἄλλοις ἔτε app. A τὸν Νινύαν C: τὴν Ἰνύαν P 550 ὃν Νινευὶ δομήτορα app. A τὸν κτήτορα M θρυλουμένης Θ Bekk: θρυλλ- cett. codd. [-A] 551 μετὰ καιρὸν ὁ Κρόνος app. A καιρὸν ACDΘJKMRT λιπὼν K: ω sup. ὁ K¹ Ἀσσυρίων K 552 πρὸς τὴν τῶν Ἄφρων app. A τῶν ἑσπερίων JKP: τῶν Ἀσσυρίων Θ 553 ὁ δὲ Νινύας ἔλαβε app. A Ὀνύας P 554 εἰς γαμετὴν καὶ σύ app. A 555 αἰτ. νοσήσας ἔρωτ' ἀσελγῆ ναὶ μὴν καὶ παρὰ φύσιν B ἔρον νοσήσας ἀσελγῆ app. A ἔρον (1): ἔρων ΘΤ ἔρον (2): ἔρων ΘΚΤ: ἔρην P: ἔργον F 556 καὶ Σεμιράμιδος αὐ app. A Σεμιράμιδος K 557 ἐξ οὗ καὶ νόμος app. A οὗ: ἦς B γίνεται P 558 μητρογαμεῖν καὶ τοὺς θεσμ app. A δεσμοὺς Bekk 559 om. Θ τὸ πρᾶγμα δὲ τὸ μυσαρ app. A τολμηρὸν M 560 ἐξ Ἀσσυρίων ὀρμηθὲν app. A Ἀσσυρίων K: ω sup. ο K¹ κατέβη B 561 Ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου δὲ Σέ app. A 562 μεγαλυνθεὶς καὶ κρ.υνηθεὶς app. A 563 οὐχ ἰκανὸν ἐνόμισεν .ρ app. A ἐνόμισεν R μόνοις K: νόμος M: μόνης M: μόνης superscr. M¹ 564 καὶ δὴ στρατὸν συναγαγὼν ἐκ πά app. A ἐπαγαγὼν M φιλαρχίας KRTV 565 δορατιστάς καὶ π.τα.ός app. A βελεμνοτοξοφόρους K: το sup. μνο K¹

θωρακοφόρους αἰχμητάς, ἄνδρας ἀρειμανίους, 565
 καὶ προσλαβὼν συμμαχικὸν ἐκ τοῦ τῶν Οὐννων ἔθνους
 καὶ προσεταιρισάμενος ἐν δάροις σύμπαν γένος,
 πάσης κατέδραμε τῆς γῆς, καὶ μᾶλλον τῆς Ἀσίας,
 570 καὶ πάντας κατηνάγκασε φόρους αὐτῷ προσφέρειν.
 καὶ καθελὼν τοὺς πανταχῆ δυνάστας καὶ σατράπας 570
 καὶ ταγματάρχας ἰσχυροὺς καὶ κραταιοὺς στρατάρχας
 ὑπὸ τὴν ζεύγλην ἤγαγεν αὐτοῦ τῆς ἐξουσίας,
 ἐνέπλησε λαφύρων δὲ καὶ σκύλων τοὺς συμμάχους,
 575 τοῖς Οὐννοις δ' ἐχαρίσατο τὴν γῆν τῶν Ἀσσυρίων
 καὶ Πάρθους μετωνόμασε τοὺς Οὐννοὺς ἦτοι Σκύθας, 575
 καὶ νικητῆς ἀνέξευξεν ἐν ἔτεσιν ἐννέα
 σύμπασαν χειρωσάμενος Ἀσίας ἔθναρχίαν·
 ἐφ' οὗ καὶ τὸ βασιλείον κράτος τῶν Ἀσσυρίων
 580 ἐπὶ μικρὸν ἀπόλεσεν ἦν εἶχε δυναστείαν.
 ὡς δ' ἤρπασε καὶ Σέσωστριν θάνατος ἐκ τοῦ βίου, 580
 τοῖς Ἀσσυρίοις ἦνθησε πάλιν ἡ βασιλεία,
 ὡς δένδρον ὑπὸ τοῦ πικροῦ κρυσταλλωθὲν χειμῶνος
 καὶ μαρανθὲν καὶ νεκρωθὲν καὶ πάλιν ἀναζήσαν
 585 παραδραμόντος τοῦ δεινοῦ τῆς χειμερίας ὥρας.

573 ζεύγλην... ἐξουσίας: cf. Belis. 813; vide vv. 2166, 2502

A(part. mut.) BCDFΘJKMPRTV

566 θωρακοφόρους α.μ... ἄν app. A 567 καὶ προσλαβὼν ...μα app. A προσβ-
 λῶν F Οὐννων ΘPR 568 καὶ προσεταιρισάμε... δ app. A 569 πάσης κατέ-
 δραμε app. A ἐπέδραμε Θ 570 καὶ πάντας κατηνά...ασ app. A πάσης D κα-
 τηνάγκαζε K κατηνάγκασεν αὐτῷ προσφέρειν φόρους C 571 καὶ καθελὼν τοὺς
 παν app. A πανταχοῦ C 572 καὶ ταγματάρχας ἰσχυροὺς καὶ app. A κρατε-
 ροὺς C 573 ὑπὸ τὴν ζεύγλην app. A δυναστείας PR 574 φῶρων δὲ καὶ .....
 τοὺς συμμάχ...s app. A τε CP 575 Οὐνοις ΘKPR ἐχαρίσ... .. τῶν Ἀσσυρίων
 app. A τῶν: τὴν B 576 κατωνόμασε KPR: ἐπωνόμασε J Οὐνοὺς KPR ἦτοι
 Σκύθας app. A 577 ἐνέξευξεν K ἐν ἐν ἔτεσιν ...α app. A ἐνέα K 578 χει-
 ροσάμενος M ἔθναρχίαν app. A 579 ἀφ' ΒΤV: ὑφ' ΘΚ κράτος τῶν Ἀσσυρίων
 app. A 580 ἐπεὶ μικρὰν B ἦν εἶχε δυναστείαν app. A 581 θάνατος ἐκ τοῦ
 βίου app. A 582 πάλιν ἡ βασιλεία app. A 583 κροῦ κρυσταλλωθὲν χειμῶνος app.
 A κρυσταλλωθὲν P Bekk: κρυσταλλωθὲν cett. codd. 584 μαρανθὲν J ωθὲν καὶ
 πάλιν ἀναζήσαν app. A 585 τοῦ δεινοῦ τῆς χειμερίας ὥρας app. A καιροῦ CV

	τοῖς Ἀσσυρίοις τοιγαροῦν πάλιν ἢ σκηπτουχία πρὸς τὴν προτέραν ἔφθασε τῆς τύχης εὐκληρίαν, ἕως ὃ Σαρδανάπαλος ἤρξε τῶν Ἀσσυρίων, γάστρις ἀνὴρ καὶ τρυφηλός, λάγνος καὶ γυναικίας·	585
590	ὃς ἐκθηλύννας ἑαυτὸν καὶ γυναιξὶ συγκλείσας ὑπέγραψε τὸ πρόσωπον, ἔβαπτε τὰς ὀφρύδας, ἐξύρα καὶ τὸ γένειον μέχρις ἐπιδερμίδος, ἐδείκνυ καὶ τὰς παρεῖας ἐπιμυθιωμένας, καὶ πᾶν τὸ πρόσωπον ἄπλῶς εἶχεν ἐξηλλαγμένον,	590
595	καὶ μάχλος ἦν καὶ μαλακός, χαῦνος καὶ θηλυδρίας. μόνης τρυφῆς ἐφρόντιζε, μόνης ἀβρᾶς τραπέζης· συνήσθιε, συνέπινεν εὐνούχοις καὶ μαχλάσι καὶ πᾶς ὁ βίος ἦν αὐτῷ πλήρης ἀκολασίας. αὐτὸς μὲν οὖν συγκέκλειστο σὺν γυναιξὶν ἀσέμνοις,	595
600	ἀθέατος, ἀόρατος ἄρχουσιν, ιδιώταις, θερμοῖς λουτροῖς ἐνευπαθῶν καὶ μαλακοῖς ἀμφίοις· διψοῦν δὲ τὰ πράγματα τούτῳ τῆς βασιλείας οἱ στρατηγοὶ τῶν πόλεων, ἐθνάρχαι καὶ χωράρχαι. οὕτως ἐβίου μαλακῶς, οὕτως ἐκλύτως εἶχεν,	600
605	ἕως εἰς βόθρον ἑαυτὸν ἤγαγεν ἀπωλείας καὶ συναπάλεσεν αὐτῷ καὶ τὰ τῆς βασιλείας·	605

586-643: cf. Herod. 2,150; Diod. Sic. 2,23,1 in Th. Büttner-Wobst Excerpta de virtutibus et vitis I 1906, p. 207,6,10-20; Io.M. I (6),2; I. Tzetzes Chil. (ed. P. A. Leone) III 413-60; Sy. 312,1 — 314,6; 372,9/10; 387,5-7; 676,15 — 677,1 605 βόθρον... ἀπωλείας: vide v. 382

A(part. mut. usque ad 600) BCDFΘJKMPRTV

586 τοῖς: litt. capitalis T, fort. rubra, non app. V οὖν πάλιν ἢ σκηπτουχία app. A 587 ἔφθασεν V ἔφθασε τῆς τύχης εὐκληρίαν app. A εὐτυχίαν K 588 αλος ἤρξε τῶν Ἀσσυρίων app. A 589 καὶ τρυφη... λάγνος καὶ γυναικίας app. A λαγνός Bekk γυναικίος K 590 om. T (perperam Εἰσαγωγή, p. CXVII etiam K scr.) ἑαυτὸν κ.. γυναιξὶ συγκλείσας app. A συμμίξας C 591 ὑπέγραψε DMPTV πρόσωπον ἔβαπτε τὰς ὀφρύδας app. A ἔγραψε Θ 593 πα..... ἐπιμυθιωμένας app. A ἐπιμυθιωμένας CFJK Bekk: ἐπιμυθιωμένας APTV 594 τὸ πρ..... πλῶς εἶχε παρηλαγμένον app. A 595 κός χαῦνος καὶ θηλυδρίας app. A 596 τροφῆς B μόνης ἀβρᾶς τραπέζης app. A 597 συνέπινεν: συνέπαιζεν (-πε- K) CΘJK εὐνούχοις καὶ μαχλάσι app. A μαχλάσι R 598 ἀκολασίας app. A 599 ἐγκέκλειστο T σὺν γυναιξὶν ἀθέσμοις app. A ἀσέλοιοι J: ἀθέσμοις A 600 ἀνόρατος CDFΘJKMPRV ιδιώταις app. A 602 διώκει Θ τούτου T 603 οἱ ἀρχηγῆ V: ἀλλ' ἀρχηγοὶ F χονάρχαι Θ 604 ἐβίου K: ἐβίω V μαλακός Θ ἐκλύτως T 605 εἰς βόθρον: εἰς βόθρων superscr. M¹ 606 om. FΘKTV αὐτῷ CDJMPR Bekk καὶ τὰ: κατὰ P

	Ἀρβάκης γὰρ ὁ στρατηγὸς πολλακίς ἵκετεῦον τὸν Σαρδανάπαλον ἰδεῖν καὶ στήναι πρὸ προσώπου (οὔποτε γὰρ ἑώρακεν αὐτόν, οὐδ' ἐν ὄνειροις),	
610	καὶ τὰ πολλὰ μὲν ἀστοχῶν πρὸς τὸ πεποθημένον, μόλις δ' εὐρῶν ὡς ἔρμαιον τὸ τοῦτον ἱστορῆσαι, ὡς εἶδεν, ὡς ἑώρακεν ἐπιμυθιωμένον, ἄτριχα, λειοπόγωνα, γυναικοπροσωπίαν, πορφύραν διαξαίνοντα μετὰ τῶν κορασιῶν	610
615	εὐνούχοις τε συμπαίζοντα καὶ συνασχημονοῦντα καὶ μαλακὸν καὶ παντελῶς ἀνάξιον τοῦ κράτους, ἀγανακτῆσας ἔπαισεν αὐτὸν ἐγχειριδίῳ καὶ τῶν ἐγκάτων ὤθησε μέχρις αὐτῶν τὸ ξίφος καὶ θάνατον ἐπότισε καὶ κύπελλον ὀλέθρου	615
620	τὸν μέχρι τότε τρυφηλῶς ἐκδεδιητημένον καὶ τοῖς κρατῆρσι χαίροντα μέχρι τοῦ περιόρθρου. οὕτως ἐκεῖνον ἔκτεινεν ὁ στρατηγὸς Ἀρβάκης δεινοπαθῶν εἰ λέγοιτο δοῦλος ἀνδρὸς τοιοῦδε.	620
	Ἄλλοι δ' οὐχ οὕτω γράφουσι τὰ τοῦ Σαρδαναπάλου·	
625	λέγουσι δ' ὡς ἀκούσαντες οἱ πρόσοικοι Χαλδαῖοι χοιρόβιον αὐτόχρομα τυγχάνειν καὶ κτηνώδη	625

608-43 de Sardanapalo vide supra v. 547 607 Arbaces, primus rex Medorum, imperium Assyriorum a.m. 4676 evertit (Sy. 312,19—313,2; 372,9/10)

609 οὐδ' ἐν ὄνειροις: cf. Eur. Fr. 107 (οὐδ' ὄναρ) 619 θάνατον ἐπότισε: cf. Ps. 68,22 (π. ὄξος); Jer. 8,14 (π. ὕδωρ χολῆς) κύπελλον ὀλέθρου: cf. Ez. 23,33 (ποτήριον ἀφανισμοῦ); cf. v. 3195 621 μέχρι τοῦ περιόρθρου: Belis. 395; vide v. 1991 624: Ce. I 189,21 — 190,10; 191,4-12

ABCDFΘJKMPRTV

607 Ἀρβάκης MV: Ἀρβάκης superscr. M¹: Ἐβάκης Θ δὲ V βασιλεὺς M ἵκετεῦσας C 609 αὐτόν ante ἑώρακεν add. Θ 610 κατὰ FV ἀστοχῶν πρὸς τὸ πεποθημένον om. K 611 μόλις δ' εὐρῶν om. K τούτων P ἱστορῆσαι M 612 οἶδεν V ἐπιμυθιωμένον CFJK Bekk: ἐπιμυθιωμένον APTV 613 λειοπόγωνα P 614 διαξαίνοντα M 617 ἔπεσον KPV: αἰ sup. πε V ἐν χειριδίῳ P 618 αὐτόν K: αὐτοῦ ABCDFMPTV: ὦν sup. οὐ B¹ 619 κύπελον FΘJK: θάνατον M 620 τρυφηλός K ἐκδεδιητομένον Θ: ἐνδεδιητομένον DK 622 οὗτος Θ Ἀρβάκης M 623 ἠλέγοιτο Θ τοιοῦτου JK Bekk 624 οὗτος Θ 625 λέγοντες T Χαλδαῖων C 626 om. V δῆρῃ P

- τὸν Ἀσσυρίων κράτορα τὸν Ἀνακυνδαράξου,
 ὀρχηστοφιλοπαίγμονα, ζῶντα γυναικομίμως,
 αὐτοῦ καταφρονήσαντες ὡς μαλακοκαρδίου,
 630 ἐπήλθον ἐκστρατεύσαντες ἐν βριαρᾷ δυνάμει
 καὶ συμπλακέντες τῷ στρατῷ τῷ τοῦ Σαρδαναπάλου 630
 (κάκεινος γὰρ ἀναμαθὼν τὴν τόλμαν τῶν Χαλδαίων
 οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλ' ἐπεμψεν ἄνδρας ἀξιωματικούς)
 ἐτρέψαντο τὸν στρατηγόν, ἤττησαν κατὰ κράτος,
 635 καὶ νικηθεὶς ὁ στρατηγὸς ἔφευγεν ἀνὰ κράτος·
 ὕπερ ὡς ἔγνω δειλῆος, ἀπορηθεὶς ἐκ πάντων, 635
 πυρὰν ὑφῆψε λιπαρὰν ὕλαις ἀφθόνοις θρέψας,
 καὶ τὰς χρυσᾶς συναγαγὼν καὶ λιθοστρώτους κλίνας
 640 καὶ πᾶν ἀπλῶς βασιλείον ὅσον ἐν ἱματίοις,
 ὅσον ἐν σκεύεσι χρυσοῖς, ἐν λίθοις, ἐν μαργάροις, 640
 κατὰ πυρᾶς ἠκόντισε πάντα τῆς πολυξύλου
 καὶ τελευταῖον ἑαυτὸν. κἀντεῦθεν οἱ Χαλδαῖοι
 κατὰ πολλὴν τὴν ἄδειαν ἐκράτουν Ἀσσυρίων,
 645 καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς ἑαυτοὺς μεθίσταν καὶ τὸ κράτος.
 Μετ' Ἀσσυρίου τῶς δ' οὖν κατήρξαν οἱ Χαλδαῖοι 645
 καὶ τὸ τῆς τύχης παίγνιον καὶ κύβος τῶν πραγμάτων

645 ἀρχήν: vide v. 535 647/48 τύχης παίγνιον: cf. Lyme 70,23—71,1; Roman γ' 15; II 412; Moral 627; Psel. I 69, cap. 27,2; cf. vv. 941, 2073, 2830, 2833, 2916, 3866, 4001, 4077, 4507/08, 5606, 5854, 6072 κύβος... μετέπεσεν: pron.; Karathanasis 163 (ὁστράκου περιστροφή, ὁστ. μεταπεσόντος); cf. Eur. T.G.F. 661 in Arist. Rhet. 1394b (οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ); Annae Comnenae Alexias (ed. B. Leib) I 3,6; Roman α' 31/32; θ' 8; II 357-59; Moral 588, 590; vide v. 2830, cf. vv. 956/57, 2073a, 2251, 2833, 2837, 2916, 4001, 4077, 4308, 4472, 4474, 4507/08, 4611, 5672, 5854, 6149/50, 6154, 6154-56, 6155, 6337/38, 6386

ABCDFΘJKMPRTV

627 τὸν (1): ω sup. ὁ K¹: τῶν FT Ἀσσυρίων K: ω sup. ο K¹ ἀνακτα FMTV ἀνακυνδαράξου FPV: ἀνακινδοράξου K: ἀνακτα δαράξου B 628 ὀρχηστοφιλοπαίγμονα MP 629 καταφρονήσαντος P ὡς μαλακοκαρδίου om. P γυναικοκαρδίου K 630 ἀπήλθον K ἐπήλθον ἐκστρατεύσαντες om. P 631 συμπλακέντος P τὸ... τὸ K 632 κακεῖνος K μὲν Θ τόλμην T: αν sup. ἠν T¹ τῶν X. τόλμαν Θ 634 ἔτρεψαν τότε τὸν στρατὸν J ἤττησαν: ἤττησαντο P κατὰ κράτος JPV Bekk: κατακράτος cet t. codd. 635 om. FKTV ἔφυγεν ΘM ἀνακράτος ABCDΘMPR 636 ὁ post ἔγνω add. Θ ἀπορηθεὶς BC 637 ἀφῆψε ΘJM: ἐφῆψε AK ὕλης ἀφθόνου Θ 639 καὶ τοὺς bis V 640 ὅσον: λάμπων J 641 ἐν (3): καὶ AJK 642 πυρᾶς P 643 ἐντεῦθεν AC 644 πολὴν M: πολὺν T 645 καὶ τὸ: κατὰ Θ 646 μετ' Ἀσσυρίων K: καὶ τῶν Συρίων Θ κατήρξαν οἱ: ἐκράτησαν CJK 647 τέχνης F καὶ (2): ὁ C

- ἄλλοις ἐμπαῖξαν ἱκανῶς μετέπεσεν εἰς ἄλλους.
 ἠνίκα δὲ συνέβαινε ταῦτα τοῖς Ἀσσυρίοις,
 650 Ἑβραίων ἐκυρίευσεν ὁ βασιλεὺς Ὀζίας,
 ἑβδομος ὢν ἀπὸ Δαβὶδ τοῦ προφητικωτάτου, 650
 Χαλδαίων δ' ἐβασίλευσε σὺν ἄλλοις βασιλεῦσι
 Σαναχηρίμ ὁ σοβαρὸς καὶ γῆς τῶν Ἀσσυρίων
 ἔθνους Βαβυλωνίων τε καὶ γένους τοῦ τῶν Μήδων.
 655 ὃς ἐκστρατεύσας σοβαρῶς κατὰ τῆς Ἰουδαίας
 καὶ βλασφημήσας εἰς θεὸν καρδίας ἀπονοία 655
 καὶ ῥήμασι χρησάμενος ὑπερηφανεστέροις
 ἐδρέψατο τὰπίχειρα τῆς ματαιοφροσύνης·
 ἄγγελος γὰρ ὑπὸ θεοῦ πεμφθεὶς κατὰ τὴν νύκτα
 660 ὤλεσε πάντα τὸν στρατὸν ξίφους συγκόψας ἄνευ,
 εἰς ἑκατὸν ποσοῦμενον χιλιανδρίας ὄλας 660
 σὺν ἄλλοις ὀγδοήκοντα πρὸς πέντε πληρεστάτοις.
 ὁ τοῖνον πρὶν ἀγέρωχος, ὁ πρὶν ὑπερηρμένος

648 cf. M. Kokolakis, Μορφολογία τῆς κυβευτικῆς μεταφορᾶς (1965) 650 Ozias, rex Hebraeorum, a.m. 4682 (Sy. 375,1-10) 651 David, rex Hebraeorum, a.m. 4428 (Sy. 332,5-7) 653 Senacheribus, rex Chaldaeorum, a.m. 4780 (Sy. 394,14/15)

650: Sy. 375,1-9; Mel. 31,22; Mona. I 220,6; Zon. I 190,1-14 651: Io.M. II (18),2 V5; Sy. 332,5-7; Mel. 28,24-26; Mona. I 172,13/14; vide v. 1102, cf. vv. 1108/09 652-64: IV Reg. 18,13 — 19,36; II Chron. 32,1-22; Is. 36, 37; Io.M. II (19); Mona. II 430,3-9; Zon. I 194,16 — 196,12 653/54: Sy. 377,12 — 378,5; Ce. I 191,4 658 τὰπίχειρα τῆς ματαιοφροσύνης: cf. Aesch. Prom. 321 (γλώσσης ἐπίχειρα); pron., τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας Arrian. Epict. 3,23/24; II Mac. 15,33 (ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας); Att. 67,12/13 (κακονοίας... τὰ ἐπίχειρα) 660 ξίφους... ἄνευ: cf. Soph. Tr. 1069 (φασγάνου δίχα)

ABCDFΘJKMPRTV

649 δ' ἐσυνέβαινε P διέβηθε Θ 650 ἐβασίλευεν CKT 651 ἦν K 652 δ' om. CK ἐβασίλευε Θ 653 Σαναχηρίμ ABCDFKMRV: -χειρίμ P: -χειρίμ J: -χειρίμ ΘT 655 σοβαρὸς ΘKV 656 βλασφημίας V 657 ὑπερηφανεστάτοις Bekk 658 ἐδρέψατο Θ 659 ἀπὸ F: παρὰ K 660 ξίφει T: ξίφοι Θ ἄρδην Θ: δίχα B 662 ἄλλαις FJV ἐβδομήκοντα K πέντε πληρεστάτοις B: πέντε χιλιάσιν K: πεντακισχιλίους ADFΘJPTV Bekk: πεντακισχιλίους MP: πεντακισχιλίας C

- ὡς λαγῶδες ἐγένετο ταχύπους φυγαδίας.
 665 Μετὰ δὲ χρόνους βασιλεὺς ἦν Ναβουχοδονόσορ.
 οὗτος τῆς τύχης εὐμενῶς αὐτῷ προσφερομένης 665
 πάντων κατεδυνάστευσεν ἐθνῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ
 καὶ πάντας ὑπηγάγετο πρὸς ἐτησίους φόρους,
 Χαλδαίους Ἀσσυρίους τε, Μήδους, Βαβυλωνίους.
 670 ὑπήκοον ἐποίησε καὶ γένος Ἰουδαίων
 καὶ τὴν μητρόπολιν αὐτῶν τὴν περιφανεστάτην 670
 Ἱερουσαλήμ ἐδούλωσε καὶ πρῶτος ὑποφόρους
 τοὺς βασιλεῖς κατέστησεν. ὡς δ' ἀπεστάτου οὔτοι,
 τὸ τελευταῖον ἐπελθὼν μετὰ μυρίων ὄπλων
 675 (ὑπὲρ γὰρ ἄμμον ὁ στρατὸς ἦν Ναβουχοδονόσορ)
 κατέσκαψεν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν τὴν ὀλβίαν 675
 καὶ πάντας τοὺς ἐξ αἵματος καὶ γένους βασιλείου
 δορυαλώτους συλλαβὼν ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος
 μετώκισεν, ὡς ἔσονται τοῦτω θαλαμηπόλοι·
 680 ἦν ἐν αὐτοῖς καὶ Δανιήλ ὁ μέγας ἐν προφήταις

665-88 Nabuchodonosor, rex Chaldaeorum, a.m. 4888 (Sy. 416,7/8 et al.) 672 syni-
 zesis: Ἱερουσαλήμ; nota: idem nomen in v. 2169 et 2659 regulariter legitur

664 λαγῶδες... ταχύπους: Hes. Sc. 302 (ἀκύποδας λαγός) 665-70: Pol. 122,4-6;
 Mel. 33,13-16 665-81: Le. 37,18 — 38,5; 38,8-13; 43,13-15,20/21; 44,4-11,17/18 665
 -88: IV Reg. 25,1-22; II Chron. 36,9-20; Dan. 1-4; Sy. 412,18/19; 419,12-15; 422,5-9; Mona.
 I 246,12-14; 247,2-7; 248,14-17; 264,19-22; 265,16 — 266,18; II 430,9 — 431,18; Ce. I 198,5-18;
 200,9-15; 201,1-14; 202,1 — 203,5; 204,4-15; Zon. I 201,3-24; 203,21 — 206,6; 217,22 —
 218,9 673-81: summa Pol. 122,6-8,12-17; 122,25 — 124,1; 124,8-12; 134,16 — 136,4
 675 ὑπὲρ... ἄμμον: pron.; Karathanasis 190; cf. Ilias 9,385; Pind. Ol. 2,98; Ier. 15,8; vide9
 vv. 2402, 2872, 3631, cf. vv. 1002, 3690, 5406 676-81: Mel. 33,19-22,25-30; 37,22/23,28/29

ABCDFΘJKMPRTV

664 ἐγένετο ADΘJKMPRTV 665 ὁ post ἦν add. Θ Ναβουχοδονόσορ ΘΡ:
 Ναουδοδονόσορ V 666 οὗτος : οὗ τὸ V : οὗ καὶ F εὐπετῶς FV προσφ.νομένης B
 667 κατεδυνάστευσεν M ἐν τῇ K ἐν Ἀσίᾳ : Ἀσσυρίαν Θ 668 ἐπιγάγετο Θ :
 κατηνάγκασε J φόρους om. P 669/70 alit. ὑποτελεῖς δ' ἐποίησε Χαλδαίους Ἀσσυ-
 ρίους / Μήδους Βαβυλωνίους τε καὶ γένος Ἰουδαίων K 671 περιφανεστάτην : η sup.
 ι K¹ 672 καὶ : φεῦ K πρώτους Θ ὑπὸ φόρον T 673 οὗτω P 674 ὑπελθὼν
 F 675 ὁ post ἦν add. Θ Ναβουχοδονόσορ ΘΡ : Ναουχοδονόσορ V 676 κατέ-
 σκαψαν P τὴν (2) om. K : τὴν sup. v. K¹ 678 δορυαλώτους K : λλ sup. λ K¹ 679
 μετώκισεν AFΘRTV : ι sup. η F¹ : κατώκισεν M : με sup. κα M¹ τοῦτο ΘJK 680
 αὐτῆς J : οι sup. ἦ J¹

- οἱ τρεῖς τε παῖδες σὺν αὐτῷ πρὸς ἄλλοις εὐγενέσι. 680
 μετὰ μικρὸν δ' ὑπεραρθεῖς ὁ Ναβουχοδονόσορ
 καὶ τὴν τῆς τύχης εὐροίαν οὐ δυνηθεῖς βαστάσαι,
 κἀντεῦθεν εἰς ἀπόνοιαν ἐκκυλισθεῖς ἐσχάτην
 685 (αὐτὸν ἐθεοποιεῖ γὰρ ὑπὸ φρενοπληξίας),
 ἐταπεινώθη πρὸς θεοῦ ταπείνωμα φρικῶδες, 685
 εἰς χοίρου μόρφωσιν τραπεῖς ἐξ εἶδους ἀνθρωπείου,
 καὶ ταύτην δίκην ὑποσχὼν τῆς ὑπερηφανίας.
 Ἄλλ' ἵνα πάλιν εἰς ἀρχὴν τὸν λόγον ἀναγάγω,
 690 Χαλδαίων ἐβασίλευσεν ὁ Ναβουχοδονόσορ
 καὶ μετ' ἐκεῖνον Μαροδάχ καὶ μετ' αὐτὸν Βαλτάσαρ, 690
 ἀμφοτέροι βλαστήματα τοῦ Ναβουχοδονόσορ.
 Βαλτάσαρ τοίνυν ἐντροφῶν τῷ τῆς ἀρχῆς μεγέθει
 συμπότας παρελάμβανεν αὐτοῦ τοὺς μεγιστάνας
 695 καὶ ταῖς τραπέζαις λιπαραῖς αὐτοῦς ἐδεξιοῦτο

691/92 Marodach, Chaldaeorum rex, a.m. 4934; Baltasar, Chaldaeorum rex, a.m.
 4936 (Sy. 436,10-17 et al.)

682-88: Pol. 136,20 — 138,4; Mona. I 234,9-15 683: cf. Soph. Ph. 1317; Eur. Or.
 1024; vide v. 6072 689: Ce. I 198,18 — 199,17; 206,21/22; 207,12 — 208,9 689-719:
 cf. Le. 45,13-22 691/92: Sy. 427,9-12; 436,16 — 437,5; 437,14 — 438,2; Mel. 39,3-5; Pol.
 138,5/6,8-10; Zon. I 218,13-19; Mona. I 269,8/9; 270,4/5 692 βλαστήματα τοῦ N.: Eur.
 Med. 1099 (τέκνων γλυκερὸν βλάστημα); cf. vv. 4582, 4584, 4900, 5826, 6241 693
 ἀρχῆς: vide v. 535 693-719: Mona. I 270,5 — 271,6; 271,29 — 272,1; pauca horum Pol.
 138,8-15 693-712: Mel. 39,5-7 693-720: Dan. 5; Ce. I 199,9-17; Zon. I 218, 18 —
 220,22

ABCDFΘJKMPRTV

681 δὲ Θ : καὶ V αὐτοῦς J πρὸς : σὺν FKT Bekk ἐν ante εὐγενέσι add.
 Θ 682 δ' om. Θ Ναβουχοδονόσορ P : Ναουχοδονόσορ V 683 εὐροίαν ABCDFM :
 εὐρίαν K : εὐνοίαν Bekk μὴ CFΘJKM 684 κἀντεῦθεν K ἀπόνειαν P ἐκ-
 κυλισθεῖς M ἐσχάτως P 685 αὐτὸν FΘJKPV Bekk ἐθεοποιεῖ γὰρ : ἐθεοποίη-
 σεν JT ἀπὸ ΘJK φρενοβλαβείας T 687 χοίρου : ζῶων superscr. M¹ μόρ-
 φωμα J : μεταμόρφωσιν R εἶδους om. R ἀνθρωπείου εἶδους D ἀνθρώπιου ΘR :
 ἀνθρωπίνου BK 689 πάλιν : παρὰ M¹ εἰς : τὴν M 690 ἐβασίλευσεν Θ Να-
 βουχοδονόσορ T : Ναουχοδονόσορ V 691 Βαλτάσαρ τοίνυν ἐντροφῶν (v. 693) ante
 v. add. V Μαροδάχ R : β sup. ρ R¹ : Μαροδάχ T : Μαραδάχ D Βαλτάσαρ :
 Βαλτάρ K 692 ἀμφοτέρα J τῷ K Ναουχοδονόσορ V 693 ἐντροφῶν C
 τὸ K 694 αὐτῷ K μεγιστάνους FΘJM 695 λιπαραῖς J

- καὶ θέλων ἐπιδείκνυσθαι τὸ δασιλῆς τοῦ πλούτου
πολυτελέσει σκεύεσιν ἐχρήτη λιθοχρύσοις·
σὺν πᾶσι παρεισέφερε καὶ τοῦ ναοῦ τὰ σκεύη,
ἄπερ ἀφείλετο τὸ πρὶν ὁ Ναβουχοδονόσορ,
700 ἠνίκα περιέκειρεν Ἱερουσαλήμ τὸ κάλλος.
χρῶμενος τοίνυν ἀδεῶς τούτοις εἰς ὑπουργίαν
(μεθῶν γὰρ τοῖς πράγμασιν οὐδόλως ἐνενοεῖ
ὡς ὁ θεὸς ἀγανακτεῖ τούτων ὑβριζομένων)
ἀστράγαλον ἐώρακε γράφοντα πρὸς τῷ τοίχῳ·
705 ἔλεγον δὲ τὰ γράμματα μανῆ θεκέλ φαρές τε,
ἃ μηδενὸς ἰσχύσαντος ἐτέρου σαφηγίσαι
ὁ Δανιήλ ἠρμήνευσε τρανώς καὶ φιλαλήθως·
«μερίζων διεμέρισεν ὁ κτίστης σου τὸ κράτος,
ἐξέκοπεν, ἐθέρισε τοὺς χρόνους τῆς ἀρχῆς σου.
710 μετατεθήσεται λοιπὸν ἡ καταδυναστεία
καὶ θρόνος ὁ βασιλείος εἰς ἄλλην φυλαρχίαν.»
710 ταῦθ' ὁ προφήτης ἔφησεν ἐνώπιον Βαλτάσαρ,
μηδὲν ὑποστειλάμενος, μηδόλως ὑποτρέσας.
μετὰ μικρὸν ὁ Μῆδος δὲ Δαρεῖος ἐπελάσας

700 synzesis: Ἱερουσαλήμ; nota: idem nomen in v. 2169 et 2659 regulariter legitur
707 Daniel, propheta Israelita sub rege Chaldaeorum Baltasare (Sy. 437,6 — 438,2)
710-14,720 Darius Astyages, rex Medorum, a.m. 4921 (Sy. 438,3-5)

707: Sy. 437,6-10; 437,17 — 438,1 709 ἀρχῆς: vide v. 535 710-20: Sy. 438,3 —
439,4; 446,5-8 714 Δαρεῖος: Zon. I 220,13-16 (cf. etiam I 211,10-24; 218,17-20 et al.);
Mona. I 271,29 — 272,1 714-17: Mel. 39,7-11 714-20: Herod. 1,106

ABCDFΘJKMPRTV

698 σὺν πᾶσι : μ sup. v J¹: συμπᾶσι PT : σὺν τούτοις C 699 ἄπαρ K ἀφείλατο
ΘT τοπρὶν CM Ναβουχοδονόσορ T 700 om. M περιέκειρε τῆς I. τὸ κάλ-
λος Θ : I. ἀπέκειρε τὸ κάλλος Bekk : περιέκειρεν I. τὸ κράτος J : περιέκειρε τὸ κάλλος
Ἱουδαίας C 701 τοίνυν : τούτοις ΘK ἀναιδῶς M 702 οὐδ' ὅλως ΘJKMPTV
Bekk ἐνενοεῖ P : ἐκνενοεῖ V 703 ὡς ὁ : ὅτι P 704 ἐώρακε Θ γράφοντος V
τῷ τοίχῳ B : τὸν τοίχον P : τὸ τεῖχος ΘK : τὸ τέλει J 705 ἔλεγε ACJK μανῆ C :
μάνη T θεκέλ : τ sup. κ K¹: θεκέλ T ante φαρές sup. lin. καὶ K¹: φάρες Bekk
706 ἃ : καὶ P 707 ἠρμήνευσεν TV ὀρθῶς T 708 διεμέριζεν V 709 ἐθέρισεν
MPV τοὺς — σου : ἀρχῆς τῆς σῆς τὸ κράτος M : τοὺς χρόνους sup. τὸ κράτος M¹
711 φιλαρχίαν PT 712 ἔλεγεν Θ 713 μηδ' ὅλως ΘJKM Bekk : μήδ' ὅλως TV
714 ἀπελάσας F : ἐμπελάσας P

- 715 μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὃν φασιν Ἀστυάγη
παῖδες Ἑλλήνων Περσικὰς γράφοντες ἱστορίας,
καθεῖλε τὸν ὑπέροφρον Βαλτάσαρ τὸν Χαλδαῖον
καὶ Βαβυλῶνος ἔκαμψε τὴν σκληροτραχηλίαν
καὶ Μηδικῆς ἐποίησεν ὑπόφορον ἰσχύος·
720 κἀντεῦθεν ἐκυρίευσαν οἱ Μῆδοι τῆς Ἀσίας,
ἀλλ' οὐδ' αὐτοῖς παρέμεινεν ἄχρι πολλῶν ἡλίων
τὸ κράτος τὸ βασιλείον, ἀλλ' ἀπερρῆθη θάπτον.
τὸ κράτος δ' ὅπως ἀπ' αὐτῶν τῶν Μῆδων ἐξαπέπτη,
ἐπιδρομάδην καὶ σαφῶς ὁ λόγος ἱστορήσει.
725 Θυγάτηρ ἦν τῷ βασιλεῖ τῶν Μῆδων Ἀστυάγει
εὐπρόσωπος, εὐπάρειος, εὐχρους, εὐπρεπεστάτη·
Μανδάνην τὸ κοράσιον ὠνόμασεν ὁ σπείρας.
πρὸς ταύτην τοίνυν ὁ πατὴρ ἔσχε ζηλοτυπίαν
ἐξ ὄνειράτων θροηθεῖς νυκτέρων ἐξαισιῶν·
730 οὐροῦσαν βλέπειν ἔδοξε τὴν κόρην τὴν Μανδάνην,
τοσοῦτον δ' εἶναι τὸ χυθὲν ὑγρὸν ὡς ἐξισχῦσαι
τῆς γῆς τῆς Ἀσιάτιδος τὸ πρόσωπον καλύψαι.
οὗτος ὁ πρῶτος ὄνειρος, δεῦτερος δ' αὐθις οὗτος·
ἔδοξε βλέπειν κάτωθεν ἐκ τῆς αἰδοῦς Μανδάνης

716: hic Herodotum intellegit 719-24: cf. Le. 45,1-23 724 ἐπιδρομάδην: Mona.
I 2,4 (ἐκ πολλῶν ὀλίγιστα συντείνοντα); 2,7/8 (δι' ἐπιτομῆς); 4,4 (ἐν συντόμῳ); 4,8 (διὰ
συντομίας); cf. Ce. I 6,4 724-806: summa Herod. 1,107-30; valde pauca horum Zon.
(I 261,5-7) narrat 725: Ce. I 208,10-12; 209,8/9; 249,9/10; 250,8-11; 251,4/5; 252,7/8
729 ἐξ ὄνειράτων θροηθεῖς: cf. Aesch. Ch. 929; vide v. 1123 734 ἐκ τῆς αἰδοῦς: vide
similia v. 1125

ABCDFΘJKMPRTV

715 πολλῶν D 717 καθεῖλε: litt. κα evanidae V τῶν Χαλδαίων K 718
ἔσκυψε Θ 719 ἐποίησεν ὑπόσπονδον F : ὑπόφορον ἐποίησεν Bekk 720 κἀντεῦθεν
KV τῆς Ἀσίας : τῶν Χαλδαίων JK 721 παρέμεινε K μέχρι FJK 722 ἀλλ'
ἀπερρῆθη PT : ἀλλ' ὑπερρῆθη Θ : ἀλλά ἐρρῆθη K 723 ἐξ DFJ τῶν om. A ἐξα-
πέστη B 724 ἀπέδρ' ἀμάδην K 725 Ἀστυάγη MRTV 726 εὐπάρειος εὐπρό-
σωπος Θ εὐπάρειος ΘJ : εὐπάρητος ACDRV Bekk εὐπρους P ὀρασιότατη A
727 Μανδάνη J ὠνόμαζεν C ὁ σπείρας : ἰσῆρας Θ 728 ταύτην τοίνυν : τὴν
τοιαύτην K 731 χυθὲν (vide v. 469) ΘJKRT Bekk: χεθὲν ABCDFMPV : υ sup. χε M¹
ἐξισχῦσαν Θ 732 om. Θ : alit. ὅσον τῆς γῆς τῆς Ἀσ[ιάτι]δος τὴν ὄψιν συ[γκαλύψαι]
Θ¹ 733 οὗτος (1) : οὕτως J ὄνειρος : λόγος μὲν K οὗτος (2) : οὕτως K

- 735 ἀναφνεῖσαν ἄμπελον, ὑφ' ἧς πᾶσαν Ἀσίαν
καὶ γένος Μήδων καὶ Περσῶν κατάσκιον γενέσθαι. 735
τοιοῖσδε γοῦν ὁ βασιλεὺς ἐκταραχθεὶς ὄνειροις
ὑπέτρεφεν ἀπέχθειαν λάθρα κατὰ Μανδάνης,
πολλοὺς δὲ στρέψας λογισμοὺς περὶ τοῦ ποιητέου
740 ἔγνω κατασοφίσασθαι τὴν τύχην ἐπινοῖα·
τὴν κόρην τοίνυν ζεύγνυσιν ἀνδρὶ τινι Καμβύσῃ 740
(ἦν δ' ὁ Καμβύσης δυσγενῆς καὶ τῶν ταπεινοτέρων),
ὡς ἂν τὸ προσδοκώμενον ἐξαμαυρώσῃ κλέος,
τοῦ γένους τὴν λαμπρότητα θολώσας δυσγενεῖα.
745 ὡς οὖν ἐπέγνω κύουσαν ὄσον οὐδέπω ταύτην,
καθῆστο καιροφυλακῶν, τὸν τόκον περιμένων· 745
μετὰ μικρὸν δ' ἐξέθορον ἄρρεν ἐκ τῆς Μανδάνης,
καὶ τὸ τεχθὲν ὁ βασιλεὺς λαβὼν καὶ περιστείλας
Ἀρπάγῳ παραδίδωσιν, ὡς ἐξαναλωθεῖη.
750 ὁ δὲ βουκόλῳ δίδωσι τὸ βρέφος διαφθεῖραι,
ἐκτεθησόμενον βορᾶν θηρίοις ὄρεστέροις. 750
τὸ μετὰ τοῦτο τί καὶ πῶς; ἔλαβεν ὁ βουκόλος,
εἰς τὴν οἰκίαν ἤγαγεν, εὔρε τὴν συζυγοῦσαν
ἄρτι νεκρὸν ἀπὸ γαστρὸς βρέφος ἐξενεγκοῦσαν,
755 δείκνυσιν ὅπερ ἔφερε, ζητεῖ τὸ ποιητέον·
κοινῇ γοῦν συσκεψάμενοι τὸ μὲν νεκρὸν ῥιπτοῦσι, 755
τὸ δὲ δοθὲν ἐκτρέφουσιν ὡς γνήσιον παιδίον.

741/42 Cambyses, rex Persarum, a.m. 4983 (Sy. 457,8/9)

736 κατάσκιον γενέσθαι: cf. Soph. El. 423 741/42: alit. Sy. 457,8/9

ABCDFΘJKMPRTV

735 ἄφ' F 736 γένους J 737 ἐκτρονηθεὶς F 738 ὑπέστρεψεν Θ μανθά-
νης K: Μανδάνην J 739 περὶ: κατὰ Θ 740 κατασοφίζεσθαι Θ τέχνην TV:
τύχην superscr. T¹: κόρην J 741 Καμβύση: Καμβρίγκερ K 742 Καμβύσης:
Καμβρίγκερ K ἀτιμοτέρων F 744 δυσγενεῖαν K 747 δ' om. P ἄρσεν K
750 τὸ βρέφος... βουκόλῳ K 751 ἐντεθησόμενον V βορρᾶν J: βορᾶν K: alt. ρ
sup. ρ K¹: βορᾶ Θ ὄρεβάτοις K 752 ταῦτα T 753 συζυγοῦσα K ser. vv.
755, 756, 754, 754add. K 754 ἐξενεγκοῦσα K: iv sup. α K¹ post 754 τὸ μὲν
νεκρὸν ἐρρύπτουσιν ὡς ἅπαν ξενομένον add. K 755 ἔφερον P τί J 756 κοινοὶ KP
γάρ F: δὲ K μὲν νεκρὸν ῥιπτοῦσι: ἑαυτὸν παιδίον K ριπτοῦσιν P 757 τεκνίον
ACDJMPR

- τὸ δ' ἐφεξῆς ὡς θαυμαστόν! ἠλικιώθη Κύρος,
σὺν παιδαρίοις ἔπαιζεν, ἠρέθη βασιλεύειν,
760 ἐπέταττε τοῖς ἠλιξιν ὡς ἠθέλεν ἐκάστω.
πᾶσι μὲν οὖν τὸ κελευσθὲν ὡς τάχος ἐτελεῖτο· 760
ὁ δ' Ἀρτεμβάρου μόνος παῖς, συμπαιστῶν ὦν τῷ Κύρῳ,
ἀνηκουστήσας πέπονθε τὰ τῆς ἀνηκοῖας,
καθυβρισθεὶς καὶ κραταιαῖς ὑποβληθεὶς αἰκίαις.
765 ἦν δ' Ἀρτεμβάρης εὐγενῆς καὶ τῶν ὑπερεχόντων.
ὁ παῖς ὕβριοπάθησε, πρόσεισι τῷ τεκόντι, 765
τὴν ὕβριν φράζει τῷ πατρί, μὴνύει τὰ πραχθέντα.
θυμὸς εὐθύς κατέλαβε σφοδρὸς τὸν Ἀρτεμβάρην
καὶ προσελθὼν τῷ βασιλεῖ τὴν ὕβριν ἀπαγγέλλει·
770 καὶ γίνεται μετὰπεμπτος ὁ Κύρος τὸ παιδίον
καὶ πολυπραγμονούμενος σὺν ἀπειλαῖς βαρείαις 770
ἐν ἐλευθέρῳ στόματι τὸ πᾶν καθωμολόγει.
ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασεν αὐτοῦ τὴν παρρησίαν
καὶ τὸν βουκόλον ἐμελλεν αἰκίαις ὑποβάλλειν,
775 τὸν δῆθεν νομιζόμενον εἶναι πατέρα Κύρου,
ὡς ἂν ἐξαγορεύσειε τίνος ὁ Κύρος τέκνον. 775
οὐκ ἠνεγκε τὰς ἀπειλὰς ἐκεῖνος ὁ βουκόλος
καὶ πᾶν εὐθύς τὸ γεγονὸς τῷ βασιλεῖ γνωρίζει.
κοινοῦται ταῦτα τοῖς σοφοῖς καὶ Μάγοις Ἀστυάγης·
780 ἀλλ' ἔσφηλεν, ὡς ἔοικε, τούτους ἰσχυρὸς ἢ θεῖα,
καὶ τὴν λαμπρότητα τὴν πρὶν αὐτοῖς ἐλπίζομένην 780
ἐν τοῖς παιγνίοις ἔφασαν ἐκβῆναι τῷ παιδίῳ.
καὶ τοῦτο μὲν ἠγάθουνεν ἐκείνου τὴν καρδίαν,

772 ἐλευθέρῳ στόματι: cf. Soph. Tr. 63 (ἐλεύθερον λόγον); vide v. 152

ABCDFΘJKMPRTV

758 Κήρος K 759 σὺν: ἐπὶ K ἔπαιζεν D ἠρέσθη (ἦ- K) CJK 760 ἐπέ-
ταττεν Bekk 761 ἐτελεῖτο V: ἐπληροῦτο CM 762 Ἀρτεμβάρου FΘ μόνον T
Bekk: ος sup. ον T¹ τὸ J 764 κραταιῶς P 765 Ἀρτεμβάρου Θ: η sup. ο Θ¹
766 ὕβριοπαθῆσας Bekk 767 φράζων T: εἰ sup. ὦν T¹ 768 λαμβάνει παρευθὺς C
σφοδρῶς ΘP: βαρὺς F Ἀρτεμβάρην K 769 ἀπαγγέλλει ΘPT: ἐπαγγέλλει C 770
τῷ K: τὸ superscr. K¹ 771 ἐν F 775 τὸ K: τοῦ P 776 ἐξαγορεύσειεν P: -σιεν
K 777 ἐκεῖνας C 778 παρευθὺς K τῷ βασιλεῖ τὸ γεγονὸς P 780 ἔσφαλεν
ΘM: ἔσφαλλεν K τούτοις DFΘJKMPRTV 781 τὴν πρὶν: τοιγῶν K αὐτῷ
ἐλπίζομένην K: ἐλπ. τούτῳ J 782 τὸ παιδίον FΘKPR: τοῦ παιδίου T 783 καρδία J

- 785 ἄλλο δὲ πάλιν ἐκνιζεν· ὡς γὰρ ἐχθρὸν ἐμίσει
 τὸν Κύρον καὶ μὴ φθείραντα μὴδ' ἐξηφανικότα. 785
 καὶ τοίνυν μεταπέμπεται δῆθεν εἰς πανδαισίαν
 σὺν τῷ παιδί τὸν Ἄρπαγον. καὶ τὸν μὲν τοῦτου παῖδα
 βαρβαρικῶς ὡς ἄρνειὸν οἴκτιστα καταθύει,
 790 ἐλθόντι δὲ τῷ δυστυχεῖ πρὸς τράπεζαν Ἄρπάγω
 ἐν σκεύει παρατίθησι τὰ τοῦ παιδίου κρέα, 790
 ὁ δὲ μὴ γνοὺς τὸ γεγονὸς ἔφαγεν ἄχρι κόρου.
 εὐθὺς μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ καὶ κεφαλὴ καὶ χεῖρες
 Ἄρπάγω παρεφέροντο παιδίου τοῦ τυθέντος·
 795 ὁδ' ἔγνω μὲν τὸ τολμηθέν, οὐκ ἔχων δ' ὅτι δράσει,
 ἦν ἐγκοτῶν καθ' ἑαυτὸν, στυγῶν τὸν Ἀστυάγην. 795
 τοῦ Κύρου μεταστάντος δὲ πρὸς Πέρσας ἀπὸ Μήδων
 ἐφαψαμένου τε λοιπὸν ἀνδρώδους ἡλικίας,
 οὐκ ἔληγεν ὁ δυστυχὴς Ἄρπαγος πάντα πράττων
 800 καὶ πάντα μηχανώμενος καὶ Κύρον ἐρεθίζων
 τὸν Ἀστυάγην τίσασθαι καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκστήσαι, 800
 ἕως αὐτὸν παρῶρησε καὶ στρατιὰν ἀγεῖραι

797-810 Cyrus I, rex Persarum, a.m. 4952 (Sy. 442,1/2 et al.)

797-806: Mel. 39,23/24 797-810: Sy. 391,17; 446,5-10; vide vv. 848-51 799 πάντα
 πράττων: Dem. 21,2; Xen. Hell. 7,4,21 800 πάντα μηχανώμενος: Herod. 4,154; 6,88; cf.
 Plat. Rep. 460c (πᾶσαν μηχανὴν μηχανῶμαι); vide v. 2344, cf. vv. 3874, 4220, 4488, 5401,
 5420, 5438, 5751 801 ἀρχῆς: vide v. 535 802 στρατιὰν ἀγεῖραι: Soph. El. 695,
 Xen. An. 3,2,13 (στράτευμα ἀγ.)

ABCDFΘJKMPRTV

784 ἄλλως δὲ C: ἄλλ' οὐδὲ K 785 τὸν (1) om. K 786 Κύρου K: on sup. ου K¹
 καὶ: τὸν V καὶ μὴ: μὴ δὲ K φθείροντα KPT μὴδ' MPRTV: μὴ δ' C ἐξηφα-
 νικότα: ἐξηφανηκότα P: υ sup. ξη K¹ 787 τοίνυν: τοῦτο J: τοῦτον Bekk δῆθεν:
 τοῦτον P πανδαισίαν: παναίαν K 788 σὺν τῷ: με τὸ K Ἄρπαγα K: on sup. γα
 K¹ τὸν μὲν: με τὸν K 789 ἄρνειον R: ἄρνιον Bekk: ἄρνιον Θ: ἄρνιον K: εἰ
 sup. ι K¹ 790 τὸ K Ἄρπάγω: ἀπάγων K 791 περιτίθησι Θ κρέα: η sup. α T¹
 792 ἔφαγε μέχρι Θ κόρους K 793 C^{ms}· εὐθείς J: υς sup. εἰς J¹ τὸν Θ
 794 προσεφέροντο C: παρετίθοντο K 795 ὁ δ' ΘJKV Bekk: ὡς δ' D γεγονὸς C
 δέ τι K δράσαι (δρᾶ- P) ΘJPT: εἰ sup. αι T¹: δράσοι F 796 δ' post ἦν add. F
 ἐγκοτῶν P: ἐγκοτὸν Θ στυγὸν ΘP [797 μεταβάντος C 798 ἀνδρώας V 800
 πάντων K 801 τίσασθε Θ ἐκστήναι K 802 παρέπεισε C ἐγεῖραι BΘJPRTV Bekk

- καὶ προσβαλεῖν καὶ κραταιῶς τῷ πάπῳ συμπλακῆναι.
 καὶ μετὰ ταῦτα τίνα δέ; νικᾷ λαμπρῶς ὁ Κύρος,
 805 νικᾷται Μήδων βασιλεὺς, ζωγρεῖται τελευταῖον,
 καὶ μετατίθεται λοιπὸν τὸ κράτος ἐπὶ Πέρσας· 805
 οὕτως οὖν ἀνεξώσατο Κύρος τὴν βασιλείαν
 καὶ Κροῖσον τὸν πολύχρυσον τὸν τῶν Λυδῶν δυνάστην
 ἀντιπαραταξάμενον εἶλε δεσμώτην ζῶντα.
 810 Ἄλλὰ γὰρ ὧδε γεγονῶς ἐπιμνησθεῖς τε Κροῖσου
 ἐπιμνησθήσομαι λοιπὸν καὶ τῶν Λυδῶν τῆς τύχης, 810
 κἂν οὐ μεγάλη γέγονεν οὐδὲ τῶν περιδόξων,
 ὥσπερ ἡ Μήδων καὶ Περσῶν, ὡς ἡ τῶν Ἀσσυρίων.
 Κανδαύλης ἐβασίλευε Λυδῶν καὶ τῆς Φρυγίας,
 815 σειρὰν τοῦ γένους, ὡς φασιν, ἔλκων ἐξ Ἡρακλέως·
 οὗτος συνώκει γυναικὶ τὸ κάλλος ἐξαισία, 815
 φαιδροπροσώπῳ, τρυφερᾷ καὶ φοινικοπαρεῖφ.
 τοσοῦτον οὖν ἐκαίετο τῷ πόθῳ τοῦ γυναιῶ
 ὡς τῷ θεράποντί ποτε (Γύγης ἦν ὁ θεράπων)
 820 τὸν πόθον καὶ τὸν ἔρωτα τρανῶς δημοσιεῦσαι

811 Lydorum regnum ab a.m. 4635 usque ad a.m. 4966 duravit (Sy. 455,17/18)

814 Candaules, rex Lydorum, a.m. 4697 (Sy. 455,9) 815 bisyllabum encliticum in
 fine primi hemistichii accentum metricum in monosyllabo sine accentu vocabulo transponit
 819 Gyges, rex Lydorum, a.m. 4714 (Sy. 455,10) schol. metr.; vide v. 259 819-39
 cf. P. Kretschmer, Die Gygessage, Γέρας Α. Κεραμοπούλλου (1953), p. 17/18

804-06: cf. Pol. 140,10-12 804-07: Le. 46,15-17; Mona. I 273,5-9 807-09: summa
 Herod. 1,76-86; cf. Ce. I 239,12-15; 242,8-16; Mona. I 20,8-17 808 (Κροῖσον τὸν) πο-
 λύχρυσον: cf. Ilias 10,375; vide v. 944 811 Λυδῶν... τύχης: cf. Sy. 455,17/18 814:
 Sy. 455,9 814-37: Herod. 1,8-12 817 φαιδροπροσώπῳ: Solon 42,3 (φαιδρῶ... προ-
 σώπῳ) 819: Sy. 455,10

A(usque ad 814) BCDFΘJKMPRTV

803 κραταιός Θ 804 καὶ: τὰ ACDFJMPRTV Bekk 805 ἡττᾶται C 807
 οὗτος ΘKM οὖν om. Θ ἀνεξώσατο: αὐτὸς ἐξώσατο K ante 808 iterum 806
 scr. B Ἴνδων Θ 809 εἶδε M: εἶχε Bekk 810 ἐπιμν. τε: ἐπιμνησθῆναι T
 τοῦ ΘK Κύρου K 811 Μήδων K 812 κἂν: καὶ K 813 ἡ (1): οἱ ΘFK ὡς
 ἡ: ὅσοι Θ: καὶ οἱ K 814 ἐβασίλευσε FKP Λυδίας καὶ Φρ. ACDJKMPR Bekk
 815 εἰλκων K Ἡρακλέως DK: -ους CFΘ 816 συνέζη K 817 φοινικοπαρεῖφ
 ΘJ: -παρήφ RV Bekk 818 οὖν ἐκαίετο τῷ: ἐξεκαίετο τὸ K τοῦ πόθου Θ 819
 ποτόν Θ Γήγης P δ' ante ἦν add. JKP Bekk

- καὶ σχεῖν θελήσαι θεατὴν τοῦτον τῆς συνοικουσίας, 820
 φρενοβλαβῶς, ὡς ἔοικε, καὶ τὸ τῆς Μοίρας ξίφος
 ἔξακονῶν καθ' ἑαυτοῦ καὶ πρὸς τομὴν ἐπειγῶν.
 ὁ μὲν Κανδαύλης ἐκρυπτε τὸν Γύγην πρὸς τῆ θύρα,
 825 ἐκείνη δ' ἀπεδύετο καὶ Γύγης ἐνετρώφα
 γυμνῷ τῷ κάλλει τῆς σαρκὸς τῆς ἑαυτοῦ δεσποίνης. 825
 εἶδε τὸν Γύγην ἢ γυνή, γυναικοθύμως ἔσχεν,
 ὕβριοπάθησε σφοδρῶς, μετακαλεῖται Γύγην,
 δίδωσιν αἵρεσιν δυοῖν ἢ τὸν δεσπότην κτεῖναι
 830 κερδᾶναί τε καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ γαμετὴν ἐκείνου
 ἢ τοῦ θανάτου τῆ τομῆ αὐτὸν καθυπαχθῆναι 830
 τῶν γὰρ Λυδῶν ταῖς γυναιξὶν αἰσχροὺν ἦν τὸ φανῆναι
 ἀχίτωσί τε καὶ γυμναῖς ἀνδράσιν ἀλλοτρίοις.
 εἶλετο Γύγης τὴν ζωὴν, κτίννυσι τὸν δεσπότην,
 835 εὐθὺς ἐπαναβαίνει δὲ πρὸς ὕψος βασιλείας
 ὁ πρὸ μικροῦ δὲ ταπεινὸς ἐξαίφνης ἀνεφάνη 835
 ἐξ ἰδιώτου βασιλεύς, δεσπότης ἀπὸ δούλου.
 οὗτος ὁ Γύγης, ὡς φασιν, εὐνούχησε γυναικας,
 ὡς νεαζούσαις ἔσαιε χρωτό περι τὴν μίξιν.
 840 Τούτου τοῦ Γύγου τῆς σειρᾶς καὶ βασιλεύς ἦν Κροῖσος,
 ὃν Κύρος ἐχειρώσατο πεισθεὶς ταῖς ὑποθήκαις 840

838 schol. metr.; vide v. 815 840-42 Croesus, rex Lydorum, a.m. 4951, a Cyro, Persarum rege, victus a.m. 4966 (Sy. 455,14-456,2)

830 ἀρχὴν: vide v. 535 833 ἀχίτωσί τε καὶ γυμναῖς: Belth. 406,1207 837 ἐξ ἰδιώτου βασιλεύς: Herod. 7,3 840-47: II Chron. 36,22/23; Is. 45,1-8; Dan. 11,1-4; Ce. I 239,21 — 240,6; 241,8 — 242,23; Mona. I 19,1 — 20,19; Sy. 455,14-18; Zon. I 288,8 — 293,22

BCDFΘJKMPRTV

821 θελήσας K : ποτὲ καὶ F συνοικουσαν J 822 θεοβλαβῶς MR Bekk : Θεοβλαβῶν DFΘV τῆς Μοίρας : τοῦ φόνου P ξίφοι J 823 καθ' ἑαυτοῦ R : ὡς ἔοικε Θ 824 τὴν θύραν FΘJKV Bekk 827 εἶδεν K ἔσχε CDFΘPV : εἶχε J Bekk 828 om. F δεινῶς TV Bekk μετὰ καλεῖτε Θ : μετακαλεῖ τὸν Bekk 829 δυεῖν CDV : διεῖν P : δι ἦν Θ 830 κερδάνεται K : κερδάνηται Θ ἐκείνην BJKPRTV Bekk 831 τὴν τομὴν JK : πρὸς τομὴν DMPTV : ταῖς ποιναῖς Bekk σωτὸν BFΘTV : αὐτῶ JK : αὐτοῦ M καθυπαχθῆναι τοῦτον C 832 αἰσχροὺν ἦν τὸ : ἀτοπον ἦν P 833 χιτῶσι μόνον Θ 834 κτίννυσι Θ : κτείννυσι FT : κτείνεισι P : κτιννύει JKV Bekk 835 ὕψος P 836 γούν C 838 φησιν P εὐνούχησε JK : ηδνούχησε Θ 839 ἐς εἰ JMIT : ἀς εἰ V : εἰς εἰ Ekk μίξιν K 840 Γύγη B ἦν : καὶ Θ 841 πεισθεὶς F ἀπεδέχεται P

- ταῖς τοῦ προφήτου Δανιήλ· ὁ μὲν γὰρ ἐδεδῖει
 Κροῖσον ὡς πολυτάλαντον καὶ φεύγειν ἐνενόει
 πτοούμενος τὴν εὐροίαν τῆς εὐποτίας Κροῖσου,
 845 ὁ Δανιήλ δ' ἐθάρρυνεν εἰπὼν τὴν προφητείαν,
 ἦν πρὸ πολλῶν τῶν γενεῶν ἔλεξε περὶ Κύρου 845
 ὁ μεγαλοφωνότατος προφήτης Ἡσαΐας.
 Οὗτος ὁ Κύρος ὁ πολὺς τοῖς ἐν αἰχμαλωσίᾳ
 Ἑβραίοις ἐχαρίσατο τὰ τῆς ἐλευθερίας
 850 καὶ τὴν μητρόπολιν αὐτῶν ἐπέτρεψεν οἰκίζειν,
 ἦν ἀπὸ βάθρων ἔσκαψεν ὁ Ναβουχοδονόσορ. 850
 Τοῦ Κύρου τεθνηκότος δὲ Καμβύσης ὁ παῖς Κύρου
 τὰ τῆς ἀρχῆς ἐδέξατο καὶ τὰ τοῦ κράτους σκῆπτρα
 καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε Δαρεῖος παῖς Ὑστάσου
 855 ἀλλὰ γὰρ ἄξιον εἰπεῖν ὅπως συνέβη τοῦτο.
 Ὑπῆρχε παῖς τῷ βασιλεῖ Κύρῳ τὴν κλησὶν Σμέρδης, 855
 θυμοειδῆς καὶ σθεναρὸς, ἄλκιμος καὶ γενναῖος.
 τούτῳ Καμβύσης ἐγκοτῶν ὡς βριαρῶ τὰς χεῖρας,

852/53 Cambyses, rex Persarum, a.m. 4983 (Sy. 457,8/9) 854/55 Darius Hystaspis filius, rex Persarum, a.m. 4992 (Sy. 457,19/20 et al.)

845-47: Sy. 446,12/13 (ὁ αὐτὸς [Κύρος] Δανιήλ τὸν προφήτην ἐπιφανέστερον πάντων ἀνέδειξε); Pol. 138,15/16 848-51: Cyrus libertatem Hebraeis dat; II Chron. 36,23; I Ezra 2,1-4; 6,22-33; 7,1-6; II Ezra 1,1-11; 6,1-5; Is. 45,13; Sy. 442,6-21; 445,17 — 446,4; Le. 46,18-20; Pol. 140,17-21; Mel. 39,25-28; Mona. I 274,11-14; Zon. I 240,9-14; 303,15-18; 304,2-6; 314,14-16; 315,5-11 851 ἀπὸ βάθρων: vide vv. 1450, 3807, cf. v. 2169 852, 872: Mel. 40,5-7 852/53: Sy. 391,18; 457,8-13; Mona. I 20,22/23; 274,20/21 852-55: Le. 47,3/4,8-10 852-906: summa Herod. 1,208; 2,1; 3,30,65-87; Io. 60,7-16 M27; Zon. I 231,14-18; 304,20 — 308,10; 309,5 — 311,8 853 ἀρχῆς: vide v. 535 854: Mel. 40,1/2; Pol. 142,4-7; Sy. 142,1; 457,19/20; Ce. I 243,7/8; 251,18/19; 252,21-23 856: apud Mona. I 276,15-17 Σπέρδιος scr.

BCDFΘJKMPRTV

842 ὁ μὲν : συνεῖν K ἐδεδοίει T 843 πολυτάλαντον Θ ἐνενόει P 844 φοβούμενος C τὴν : τῆς J εὐροίαν BDJPRV : εὐνοίαν Θ ἀποτίας KM ser. vv. 846, 845 R 845 δ' ἐθάρρυνεν B : ἐθάρρυνεν FK : δὲ θαρρυνθεὶς Θ 846 πρὸ : ἐκ P ἔλεγε ΘJK 848 αἰχμαλωσία K 849 αἰχμαλωσίας Θ 850 ἐπέτρεπεν DPR Bekk 851 ὄρυσεν K Ναβουχοδονόσορ T 852 Καμβύσης M : Καβρύσης K παῖς ὁ P Bekk 854 Ὑστάσου ΘJ : Ὑδάσου K 855 ἀλλὰ non app. V τοῦτο : ω sup. ο K¹ : τούτῳ P 856 Σμέρδης FJTV : Σμέρδος Θ : Μέρδης K : Μέρδης M 858 τοῦτο K Καμβύσης M : Καμβρύσης K

- 860 ὅτι τὸ τόξον ἴσχυσεν ἐπὶ μικρὸν ἐντείνειν,
 ὅπερ οἱ πρέσβεις ἤγαγον ἐκ τῆς Αἰθιοπίας,
 ἄλλως τε δὲ ζηλοτυπῶν ἐκ τινων ὄνειράτων
 (ἐδόκει γὰρ ἐν φάσμασιν ὄρᾶν ὄνειροπλάστοις
 θρόνον ἄβρον βασιλείου, ἄπλετον τὰ πρὸς ὕψος,
 ἐν τούτῳ δ' ἐφεζόμενον τῷ θρόνῳ λαμπρὸν ἄνδρα
 865 καὶ ψάοντα τῇ κεφαλῇ τῶν οὐρανίων ἄστρον
 ὡς δὲ τινος ἐπύθετο τίνος ὁ θρόνος εἶη,
 ἤκουσεν εἶναι Σμέρδιος ὃν καθορῆθαι θρόνον
 καὶ τὸν ἐγκαθίζανοντα τῷ θρόνῳ Σμέρδιν εἶναι).
 870 ἐκ τούτων τοίνυν οὐ καλῶς διατεθεὶς πρὸς Σμέρδιν
 δολοφονίας ἤρτυσε μίσος τῷ ταλαιπῶρῳ
 τοὺς δὲ πολλοὺς ἐλάνθανε τοῦ Σμέρδιος ὁ φόνος.
 ὡς οὖν Καμβύσης ἔπιε τὸν τοῦ θανάτου σκύφον,
 οἱ τῶν δωματίων φύλακες τῶν βασιλείων Μάγοι,
 ὧν ὁ μὲν εἰς ἐλέγετο Σμέρδις, ὁ δ' Ἀσπαθίνης,
 875 εἰς σφᾶς αὐτοὺς μεθείλκυσαν τὸ κράτος καὶ τὸ κῦρος.
 καὶ φήμη μὲν ἐφέρετο καὶ λόγος παρὰ Πέρσαις
 ὡς τῆς ἀρχῆς τῆς Περσικῆς ἡνίας ἔχει Σμέρδις,

873-75 Magi, Smerdes et Aspathines, a.m. 4991 (Sy. 457,17/18)

859/60: cf. MComn. 209/10 872 θανάτου σκύφον: vide v. 3195 873-75: Sy. 393,18; 457,17/18; Le. 47,10-12; Mel. 40,8/9; Pol. 142,15-17 877 ἀρχῆς: vide v. 535 ἀρχῆς... ἡνίας: Aristoph. Ec. 466 (ἡνία πόλεως); vide v. 6312

BCDFΘJKMPRTV

859 μακρὸν KR ἐκτείνειν J 860 πρέσβυς R : πρέσβαι K 861 δὲ : καὶ FJ Bekk : om. P 862 ἐν πλάσμασιν C : ὑφάσμασιν B 863 τὸ M 864 τοῦτο Θ ἐπιζόμενον J : ἐφεζόμενος K 865 βάγοντα Θ ἄστρον K : ω sup. ο K¹ 866 τινος : τινες Θ ἐπίθετο J : ἐπύθετο Θ 867 καθορῆθαι J 868 Σμέρδην JKMTV : Μέρδιν B : Μέρδην C 869 διατιθεὶς V Σμέρδην JMTV : Μέρδιν B : Μέρδην CK 870 ἤρτυσε P μίσος KP : μίσος ΘTV 871 τοὺς : ὁ F ἐλάνθανεν BDFΘJKMRV Bekk φθόνος V 872 Καμβρύσης K ἔπιε Θ σκύφον τοῦ θανάτου FΘ σκύφον K 873 δογμάτων Θ 874 alit. Σμέρδις μὲν εἰς ἐλέγετο, ὁ δ' Ἀσπαθίνης ἄλλος P ὃν K Σμέρδης JKMTV : Μέρδις B : Μέρδης C ὁ δ' M Ἀσπαθίνης Θ : Ἀνασπαθίνης K 875 εἰς φᾶς KP καθείλκυσαν CK : μεθείλκυσε F τὸ κράτος om. P : superscr. P¹ 876 ἐλέγετο BFPTV : ἐγένετο Θ Πέρσαις JP 877 om. BFTV : B^{ms} rec. m. τῆς ἀρχῆς : ἀρχικῆς M ἔχει DR Σμέρδης ΘJKMB^{ms} : Μέρδις P : Μέρδης C

- αὐτοὶ δ' οὐκ ἦσαν θεατοὶ, τὸ πλῆθος δεδιότες·
 νόμος γὰρ μέγας ἄρρηκτος ἐκράτει παρὰ Πέρσαις,
 880 οὐκ ἐπιτρέπων ἄρχεσθαι τοὺτους ὑπ' ἄλλου γένους
 οὐδ' ἔχειν ἄλλον κράτορα, πρὶν ἂν ὑπὸ θανάτου 880
 τὸ γένος τὸ βασιλείου ἅπαν ἐκριζωθεῖη.
 ὡς δ' ἐπεγνώσθη τοῖς πολλοῖς ἡ κακομηχανία
 καὶ τὸ τῶν Μάγων δολερὸν κατὰ μικρὸν ἐφάνη,
 885 ἐπτὰ Περσῶν οἱ πρῶτιστοι πρὸς λόγους συνελθόντες
 καὶ συσκεψάμενοι πολλὰ καὶ παρασκευασθέντες 885
 (ὑπῆρχε δ' εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ Δαρείου παῖς Ὑστάπου)
 τοῖς Μάγοις ἐπιτίθενται καὶ ξίφεσι κεντοῦσι.
 890 πολλὰ δὲ βουλευσάμενοι καὶ περὶ βασιλείας
 τὸ τελευταῖον ἔκριναν, οὐ τινος τούτων ἵππος
 χρεμετισμῷ χρησάμενος πρὸ πάντων φωραθείη, 890
 ἄρτι πυρσεύοντος τὴν γῆν τοῦ φεραυγοῦς ἡλίου,
 οὗτος κατάρξειε Περσῶν, οὗτος ἀρχηγετήσει.
 ἦν ταῦτα τὰ συνθήματα, Δαρεῖω δ' ἵπποκόμος
 895 ἦν ἱκανὸς τεχνάζεσθαι τοιαύτας ἐπινοίας·
 οὗτος μαθὼν καὶ διαγνοὺς ὁποῖαν ἵππον στέργει 895
 τῶν ἄλλων πλέον ἀπασῶν ἵππος ὁ τοῦ Δαρείου,
 μετὰ τὴν μῆξιν τοῖν ἀμφοῖν οὖρον λαβὰν ἐκείνης

885-906 cf. Lampsidis, Verse des Manasses über Darius

883-88: Le. 47,12-15 887: Mona. I 276,18/19 887/88: Mel. 40,10/11 887-907: Pol. 142,17-19 892 φεραυγοῦς ἡλίου: cf. Gen. 1,16 (τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν); cf. vv. 140, 1079

BCDFΘJKMPRTV

878 om. BFTV : B^{ms} αὐτῆ K θεαταὶ KP : θεατὰ J δεδοικότες B 879 om. BFTV : B^{ms} νόμος γὰρ μέγας : ὡς νόμος καὶ γὰρ P Πέρσαις JP 880 τοῦτοις K : υ sup. ι K¹ ἐπ' Θ : ἀπ' K 881 πλὴν D 883 λοιποῖς T 885 συνελθόντες Θ : ἐπελθόντες K 886 om. TV ser. vv. 888, 887 B 887 ὑπῆρχε δ' εἰς : ὑπῆρχεν εἰς B Ὑστάπου ΘJ : Ὑδάπου K 891 χερματισμῷ K φωραθείη M 892 τῆ γῆ P : εἰς γῆν J φωραυγοῦς CK 893 οὗτος (1) : οὗτως J : τοῦτον C κατάρξειν τῶν Περσῶν C οὗτος (2) : οὗτως J : τοῦτον C ἀρχηγετήση Θ : -ἦσειν C : -ἦσαι Bekk 894 Δαρείου T ἵπποκόμος M : ἵπποκόμος Θ 895 ἱκανὸς KP τεχνάσασθαι CP τοιαύτας ἐπινοίας T Bekk 896 ἵππειν K στέργειν Θ 897 τὸν πλέον ἄλλων K 898 μῆξιν Θ : μῆξιν J : μῆξιν J^{pc} τοῖν : η sup. οἱ K¹ τὴν CDFΘMV ἐκείνης : οἱ sup. η K¹

- 900 ἔκ τούτου περιέχρισε μυκτῆρας τοὺς ἰππεῖους.
 ἅμα δὲ καθιππάσαντο, καὶ πρῶτος ὁ Δαρεῖος,
 ἔκ τῆς ὁσμῆς συγκινηθεὶς τῶν οὐρῶν τῆς θηλείας, 900
 καὶ φριμαγμοῖς ἐχρήσατο καὶ χρεμετίζων ὄφθη·
 καὶ τὸ καινὸν καὶ θαυμαστὸν ὅτι βροντώδεις ἤχοι
 καὶ στεροπαὶ γεγόνασι θαμβοῦσαι τοὺς παρόντας,
 905 οἱ ταῦθ' ὡς ἐθεάσαντο, τῶν ἵππων ἀποβάντες
 Δαρεῖω προσεκύνησαν, ὡς ἔθος παρὰ Πέρσας. 905
 Τῆς οὖν ἀρχῆς τοὺς οἰακας δεξάμενος Δαρεῖος
 πολλὰς μὲν προσεκτίσατο καὶ νήσους ἀλικλύστους
 καὶ πόλεις ἠπειρωτικὰς καὶ τὴν Ἀσίαν πᾶσαν,
 910 στρατὸν δὲ μυριάριθμον καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων
 ἐκπέμψας κενιδύνευκε πάντων ἐκεῖ πεσόντων. 910
 Μετὰ Δαρεῖον τούτου παῖς Ξέρξης Περσῶν κατήρξεν,
 ὃς προσβαλὼν τοῖς Ἑλλησιν ἔκ γῆς, ἀπὸ θαλάσσης,
 ἔκ ναυτικῶν, ἐξ ἵπποτῶν, ἔκ πάσης ἐπινοίας,
 915 καὶ τὸν στρατὸν ἀπώλεσε καὶ μόνος ἐπὶ πλοίου
 μόλις φυγῶν καὶ διαδράς αἰσχροῶς ἐπαλινόσται. 915

907-11 expeditio adversus Graeciam (a. 492-490) (cf. Sy. 468,1-10) 912-17 Xerxes, filius Darii f. Hystaspis, rex Persarum, a.m. 5028 (Sy. 476,12/13 et al.)

907 ἀρχῆς: vide v. 535 ἀρχῆς... οἰακας: Aesch. Theb. 3 (οἰακας πόλεως); vide vv. 2433, 3053 907-11: Sy. 468,1-10 κενιδύνευκε: Sy. 468,9/10 (Δαρεῖος οὐκ ἐνεγκὼν τὸ πάθος ἐξ ἀθυμίας ἀπόλλυται) 907-16: summa Herod. 6,97-107; 8,86-97; 9,28-65,90-106 912: Mel. 40,15; Mona. I 285,2/3 912-16: Sy. 392,2; 476,13-17; 477,7-13; Pol. 144,1-4,22-24; Zon. I 225,5-8; 232,2-4 912-19: Le. 47,17-20; 48,15-19; 48,21—49,2

BCDFΘJKMPRTV

899 τούτων K ἵππιους ΘK Bekk 900 καθιππάσαντος Θ : καθιππέυσσαστο K καὶ πρῶτος ὁ : πρῶτος ὁ τοῦ K 901 τοῦ οὐρου Θ 902 om. J φριμαγμῆς V : φριμαγμοῖς (φρι- DM) DFΘKMPR χρεμετίζων FΘPT : χρεματιζων K 903 βροντώδης DFΘJMPRTV Bekk : βροντάδης K ἤχοι BC^{pc} : ἤχος DFΘJMPRTV Bekk : ἤχον K 904 ὡς C στεροπαὶ : ἀστρα sup. στερο T¹ : στεροποι B : ἀστραπαὶ CJK θαμβοῦσα J : θαμβοῦντες B 905 οἱ : ὄν FΘ ἵππον J 906 Πέρσας J 907 τοὺς — Δαρεῖος : δεξάμενος Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου P δραξάμενος C 908 ἀλικλύστους T : ἀλικλύτους P : ὀλικλύστους J : vacuum reliquit Θ 912 Δαρεῖου K κατήρξε T 913 τοὺς Ἑλληνας T : οἰς sup. οὖς et σιν sup. νας T¹ θαλάττης TV 914 ἔκ (1) : ἐν F ἐνναυτιῶν V ἵπποτῶν : ἵππον δὲ K : ω sup. ο K¹ 915 μόνου M 916 αἰσχροῶς J ἐπαλινόσται CDFJR

- Μετὰ τὸν Ξέρξην ἤρξε δὲ Μακρόχειρ Ἄρταξέρξης
 καὶ καθεξῆς γεγόνασιν ἄλλοι πολλοὶ Περσάρχαι
 καὶ τῶν ἐθνῶν ὑπήγαγον τὰ πλείονα δουλεία,
 920 ἕως Ἀλέξανδρος ἐλθὼν ὁ Μακεδὼν ὁ μέγας
 Περσῶν παρέλυσεν ἀρχὴν, εἶρξε τὴν δυναστείαν, 920
 εἰς ἔτη διαρκέσασαν ἀπὸ τοῦ πρώτου Κύρου
 δις ἑκατὸν καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς ἕτερα τρεῖς δέκα,
 ὡς ἐν ταῖς βίβλοις φέρεται τῶν παλαιγενεστέρων.
 925 Οὗτος Περσῶν ἐκράτησεν, οὗτος Ἰνδῶν κατήρξε,
 τούτῳ καθυπετάγησαν Συρία καὶ Φοινίκη 925
 ἔθνος τε πᾶν καὶ πάσης γῆς χωράρχαι καὶ σατράπαι
 ἀπ' ἄκρων τῶν ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν ἐσχάτων.
 ὡς δὲ καὶ τοῦτον ἄνθρωπον ὄντα θνητὸν τῆ φύσει

917 Artaxerxes Longimanus, rex Persarum, a.m. 5049 (Sy. 478,8/9) 918 septem reges post Artaxerxem Longimanum fuerunt; ultimus rex Darius, Armusami filius, a.m. 5159 (Sy. 394,3-9; 487,10/11) 920 Alexander Macedo, a.m. 5156 (Sy. 496,2) 922-24 a Cyro usque ad eversionem imperii Persici ab Alexandro (septimo eius regni anno) anni CCXXX (Sy. 497,2)

917: Sy. 394,2; 480,15-18; Mel. 40,17; cf. Mona. I 284,7-9; 285,3/4; Ce. I 244,12; 255, 9/10; 256,20-22; 257,1/2 917-24: Zon. I 232,12-23; 320,7/8; 340,12-14 918: Sy. 394, 3-9; 484,15-19; 486,8/9; 487,6-14; Mona. I 284,23 — 285,7; cf. Pol. 146,1-13 920: Sy. 496,1/2,12/13; Mel. 42,1-4 920/21: Io.M. II (39),1; (41); Pol. 146,13-16,21; Mona. I 33, 6-8; 285,8/9 920-24: Le. 49,2-4,11-16 921 ἀρχὴν: vide v. 535 922-24: Sy. (49,1-4) ἔτεσι τριακοσίοις ὧν τὰ μὲν τῆς μετοικεσίας ο' τὰ δὲ ἐξῆς σλ'; (497,2) διαρκέσασαν ἀπὸ Κύρου ἕως Δαρεῖου ἔτη σλ'; Ce. (I 256,23 — 257,2) ἔτεσι τριακοσίοις... σλ', sed ibidem (284,18) et Mona. (I 285,8) ἔτη σμ' (= 240) 925/26: Pol. 146,21-23 925-28 Alexandri imperium: Sy. 496,3-5; 496,20 — 497,6; Mona. I 33,8-10 925-35: Zon. I 342,19 — 353,2; 355,17/18; Mona. I 286,14 — 287,2 928 ἀπ' ἄκρων τῶν ἀνατολῶν = ἀπὸ ἀνατολῶν: Num. 23,7; cf. Plat. Phd. 109d,e (ἄκρα θαλάττης) 929/30: Pol. 146,23 ἄνθρωπον — φύσει: cf. Ilias 16,441; Xen. Cyrop. 5,4,12; vide vv. 2835/36, 3070/71, 4882/83, cf. vv. 2793/94,5697 929-31: Sy. 502,18/19 (τελευτᾶ... νόσω) 929-39: Mel. 42,5-9

BCDFΘJKMPRTV

917 Ἄρταξέρξης K 919 πῶν T ἐχθρῶν DMPR : ἐθνῶν D^{1pc} ἀπήγαγον K δουλείας K : -αν M 920 ὡς K ἐλθὼν Ἀλέξανδρος Θ 921 εἶρξε MPR : ἤρξε DΘKV : εἶλε P Bekk 922 ἔτη MV 924 τοῖς ΘKP Bekk φέρονται KP 925 οὗτος (1) : οὕτως J κατήρξεν P : ἀπήρξε Θ 927 ἔθος K ἔθνος τε πᾶν C : καὶ πᾶν ἔθνος cett. codd. Bekk ἐθνάρχαι C 928 ἄκρον CJ τῆς ἀνατολῆς J 929 τὴν FJ φύσιν F

- 930 ἐχρῆν τὸ χρέος τῆς θνητῆς φύσεως ἀποδοῦναι, φάρμακον μὲν συσκευασθὲν γῆθεν αὐτὸν ἀρπάζει, τὸ δὲ τοσοῦτον μέγεθος αὐτοῦ τῆς βασιλείας εἰς δέκα μεταβέβηκεν ἄνδρας εὐτολμοτάτους, τῶν Ἀλεξάνδρου δηλαδὴ τοὺς πρώτους δορυφόρων, 930
- 935 κατατηθὲν καὶ μερισθὲν εἰς δέκα διαιρέσεις· ὁ μὲν γὰρ ἐκυρίευσεν Συρίας καὶ Φοινίκης, ὁ δὲ κατήρξε γῆς Θρακῶν, ἄλλος Παφλαγονίας, Ἀσία δ' ἄλλον ἔλαχεν. ὁ δὲ γε Πτολεμαῖος τὴν γῆν ἐσφετερίσατο μόνος τὴν τῆς Αἰγύπτου, 935
- 940 ἐξ οὗ καὶ πάλιν Αἴγυπτος ἔσχεν ἀρχὴν τοῦ κράτους. τοῦτον ἡμέροις ἔβλεπεν ἢ τύχη τοῖς βλεφάροις καὶ πᾶν ἀπέβη κατὰ νοῦν τούτῳ τῷ Πτολεμαίῳ· οὗτος κατέδραμε πολλῶν χωρῶν καὶ Παλαιστίνης καὶ γέγονε πολύχρυσος καὶ βρίθων ἦν τῷ πλούτῳ. 940
- 945 οἱ μετὰ τοῦτον τοιγαροῦν κατάρξαντες Αἰγύπτου τὴν τύχην καὶ τὴν εὐκλειαν ζηλοῦντες τὴν ἐκείνου καλεῖσθαι πάντες ἤθελον ἐκ τούτου Πτολεμαῖοι. τοῦ πρώτου Πτολεμαίου δὲ τὸν βίον ἐκλιπόντος 945

941 cf. D. Oikonomidis, Ἡ τύχη εἰς τὴν προφορικὴν παράδοσιν..., Λαογραφία 28 (1972) 3-26 941-44 Ptolemaeus I, rex Aegypti, a.m. 5171 (Sy. 515,15-17 et al.) 948-55 Ptolemaeus Philadelphus, rex Aegypti, a.m. 5211 (Sy. 516,1/2)

930-38: cf. Le. 49,16-20 931: cf. Io. 63,1-3 932-35: Pol. 148,1-3 932-40: Manasses quinque successores imperii Alexandri diserte memorat, cf. Sy. 503,9 — 504,5 935 δέκα: Zon. (I 355,17/18) τέσσαρας ἀρχὰς διήρητο; Pol. (148,1) διαιρεῖται... τετραχῆ; Ce. (I 272,21) πολλὰς ἀρχὰς 936-39: Pol. 148,3-10; Zon. I 355,18 — 356,2; Ce. I 284, 14-16 938-61: Le. 49,21-23; 52,12-17; 55,10-12 940 ἀρχὴν: vide v. 535 941 ἡμέροις... ἢ τύχη τοῖς βλεφάροις: cf. Plat. Leg. 813a (μετὰ τύχης εὐμενοῦς); Hagioth. 317/18 (προσηκέσιν... ὄμμασι); Βασ. Διγ. Ἀκρίτας (ed. Kalonaros) A 4391; vide etiam Ἐρωτόκριτος (ed. Xanthudidis), 378/79; cf. vv. 647/48,3866,5606 941-44: Sy. 506,19-22; 507, 4-10; 515,15-19; 516,3/4 941-67: Zon. I 356,11-13,16-20; II 403,1 — 406,2 944 πολὺ-χρυσος (Πτολεμαῖος): vide v. 808 945-47: Ce. I 73,16/17 948-53: Ce. I 289,17-20 948-55: Sy. 516,1-9

BCDFΘJKMPRTV

930 χρέος JKMT : ο sup. ω K¹ Bekk 931 τῆς γῆς ἀρπάζει τοῦτον C τοῦτον ἀρπάζειν Θ 932 αὐτῷ K 933 καταβέβηκεν B 934 δορυφόρους KTV 936 ἐκυρίευσεν K 938 δ' : δὲ J ἔσχηκεν K 941 ἡμέροις P : ἡμέρας K 942 ἐπέβη F 943 οὕτως J 945 om. P τούτων V 946 ζητοῦντες τὴν Θ : ζηλώσαντες P 947 κεκλεῖσθαι F 948 ἐκλιπόντες J

- τὸν μετ' αὐτὸν Φιλάδελφον ἐπὶ κλην Πτολεμαῖον 950 Αἴγυπτος ἔσχεν ἀρχηγόν, ὃς πρῶτος βασιλέων τὴν Ἀλεξάνδρου τέθεικε βίβλων πολλῶν μητέρα· ἀπειραρίθμους γὰρ φασὶ βίβλους αὐτὸν ἀθροῖσαι, εἰς ὄλας τεσσαράκοντα φθανούσας μυριάδας. εἶχε μὲν οὕτως εὐτυχῶς τὸ Πτολεμαίων κράτος 950
- 955 καὶ πάλιν εἶχεν Αἴγυπτος εὐκλειαν βασιλείας. ἀλλ' ἦν οὐδέν, ὡς ἔοικε, μόνιμον ἐν τῷ βίῳ, οὐ πλοῦτος, οὐ βασιλείον κράτος, οὐ δυναστεία· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις κράτορσι τῆς χώρας Αἰγυπτίων καὶ Κλεοπάτρα βασιλὶς Αἰγύπτου γεγонуῖα 955
- 960 ἐκ δεξιᾶς Ῥωμαϊκῆς τὸ κράτος ἀφηρέθη, τοῦ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ τήνδε χειρωσαμένου. κἀντεῦθεν πάλιν ἔρρευσε τὰ τῆς Αἰγύπτου σκῆπτρα, ἐν ἔτεσιν ἀνθήσαντα καὶ πρὸς ἀκμὴν ἐλθόντα τοῖς ὄλοις ἐνενήκοντα πρὸς τοῖς διακοσίοις· 960
- 965 οὐ μόνον δὲ τὴν Αἴγυπτον εἶλον Ῥωμαίων χεῖρες, ἀλλὰ καὶ σύμπασαν ὁμοῦ τὴν ὑπὸ τὴν σελήνην. 965

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς δυνατὸν ἰστόρηται τῷ λόγῳ

952 bisyllabum encliticum in fine primi hemistichii metricum in monosyllabo vocabulo accentum firmat 958-61 Cleopatra, regina Aegypti, a.m. 5446 (Sy. 573,11-17)

949: Mel. 42,8 949/50: cf. Pol. 148,12 956/57 οὐδέν — δυναστεία: vide vv. 647/48 958-61: Sy. 573,11-17; 584,5-7; summa Pol. 152,18 — 156,26; Mona. I 294,3-6; Ce. I 292, 1-4; 320,6-10 959: Io.M. II (72a); Mel. 44,4-7; Pol. 152,18 — 154,2 959-64: Mona. II 436,5-8 964 ἐνενήκοντα πρὸς τοῖς διακοσίοις: Mona. I 294,5/6; II 436,8; Ce. I 340, 18/19; alia apud Sy. (584,2/3) ἔτη τ'... δυοῖν δέοντα et Nicephorum Patriarcham (Σύντομος Χρονογραφία [Bonnae], p. 745,12) (Πτολεμαῖοι) οἱ ἐβασίλευσαν Αἰγύπτου ἔτη σ' (= 296)

BCDFΘJKMPRTV

949 τοῦπικλην FT : καλεῖσθαι K : ἐπὶ κλην superscr. K¹ 950 ὡς ΘK 951 τέ-θηκε T 952 φασιν RT Bekk : φησι ΘJKPV βίβλους : ὄλας F αὐτῶν ΘK 954 Πτολεμαῖον ΘRTV Bekk 957 βασιλείος CP 958 γὰρ : τοὺς P κράτορσι : κράτος δὲ K 959 γενομένη J 961 Σεβαστοῦ : σε- Bekk ταύτην CDMPR χειρωσα-μένου M : χειρι- Θ 962 κἀντεῦθεν K : ἐντεῦθεν CΘ : κἀνταῦθα (κἀν- D) DMPR ἔρρευσε JK : ἔρρευσαν ΘT : ε sup. α Θ¹ 964 ἄλλοις Θ ἐνενήκοντα (-νι- T) CFTV : ἐβδομήκοντα M σὺν M 965 μόνην CFRV Bekk εἶχον K 967 ἰστόρησε F : ἰστορίσαι Θ

- ἐπιδρομάδην καὶ σαφῶς, ὡς ἑμαυτὸν συμπεῖθω
προσήκων δ' ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ τέχνης οὐχὶ πόρρω,
970 ἐπιμνησθῆναι πρὸς μικρὸν πραγμάτων Ἑλληνίων
τὴν γλῶττάν τε χαρίσασθαι τοῖς κατὰ τοὺς Ἑβραίους. 970
Λιμός ποτε κατέλαβε βαρὺς τὴν Χαναναίαν
καὶ πάντας ἐπεβόσκετο τὸ τοῦ κακοῦ πυρφόρον
καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις Ἰακῶβ εἶχε τὸν οἶκον πάντα·
975 ὁ τοίνυν θεῖος Ἰσραήλ (οὕτω γὰρ μετεκλήθη),
τὸ μὲν ἀκούσας Ἰωσήφ τὸν ἐκ Ῥαχὴλ τεχθέντα 975
ἐπιτροπεύειν Φαραῶ τὴν τῆς Αἰγύπτου χώραν,
τὸ δὲ καὶ μηχανώμενος λύσιν εὐρεῖν τοῦ πάθους,
ἔγνω λιπεῖν τὴν ἑαυτοῦ κάκει μεταναστεῦσαι.
980 ἀθροίσας οὖν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους, υἱούς, ἐγγόνους,
τὰς ὄλας ἑβδομήκοντα ψυχὰς σὺν ἄλλαις πέντε, 980
εὐθυδρομεῖ πρὸς Αἴγυπτον, βλέπεται φιλοφρόνως

972 fames septem annos, a.m. 3600-3606, duravit (Sy. 206,18/19) 972-89 Iacobus, duodecim liberorum pater (Sy. 198,1-7), in Aegypto moritur a.m. 3620 (Sy. 207,5/6) 976/77, 990 Iosephus natus a.m. 3563 (Sy. 200,4-6 et al.) 977 Aphophis, rex Aegypti a.m. 3576, primus nomine Pharaonis dictus est; illo regnante Iosephus in Aegyptum venit (Sy. 204,12-15)

972: Sy. 187,19 — 188,2; 206,18/19; Ce. I 62,10/11 972-79: Io.M. II (11),5 972-82: Mel. 24,3,23-25 972-88: Sy. 206,11-19; 207,5/6; 219,16 — 220,5 972-90: Gen. 46, 5-7,27,29,34; 47,5-7,12,27/28; 49,33; 50,26 972-1075: Zon. I 50,3-9,19/20; 51,16/17,20; 52,1-6,10-14; 56,20 — 57,19; 58,9-11; 58,18 — 59,11; 59,14-16; 60,6-12; 60,17 — 61,1; 64,6-15 975 Ἰσραήλ: Sy. 208,4/5; Mona. I 113,5 975-81: cf. Le. 25,23 — 26,1 976/77: Mona. I 116,5/6; Roman θ' 8 976-95: Lge. 39,4; 40,6-8; Io.M. I (6),13; II (39),2; Sy. 117, 6-11; 198,1-7; 200,6; 204,12-18; 208,11/12; 210,8-15; 219,14 — 220,9; Ce. I 73,15/16; 74,11/12 980/81: cf. Gen. 46,1-27; Lge. 44,33 981: LXXV animae Sy. 207,8/9 scr. 982-85: Gen. 46,28sqq.; 47,11sqq.; Lge. 45,1-6

BCDFΘJKMPRTV

968 ἐπιδρομάδιν BV σοὶ πείθω J : γοῦν πείθω C 969 γε μηδὲ Θ 971 γλῶσσαν K τε χαρίσασθαι : χαριτάσασθαι K τοῖς : τε T : οἰς sup. ε T¹ : τὴν K : τὰ P 972 βαρὺς κατέλαβε ποτὲ DPR 973 ὑπεβόσκετο K τοῦ κακοῦ τὸ πυρφόρω Θ 974 ἤγγε CDFPRV : ἤγε J πάντως P 975 οὕτω γὰρ : οὗτος οὕτω K μετετέθη M 976 Ραχὴλ Θ 977 ἐπιτροφέβει Θ τὴν τῆς : καὶ τὴν C 978 μηχανώμενον K 979 ἔγνω λιπεῖν : ἐγκαταλείπει Θ κάκει M 980 ἐγγόνους Bekk : ἐγκόνους K : καὶ νόμφας C 981 ψυχᾶς K ἄλλοις DΘMT 982 πρὸς Αἴγυπτον, βλέπεται : προσβλέπεται K : αὐτὸς καὶ superscr. K¹

- τῷ Φαραῶ, τοῖς ὑπ' αὐτόν, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων πάντων
ὁ μέγας τοῦτον Ἰωσήφ βλέπει γλυκεῖαις κόραις·
985 ἐν γῆ Γεσέμ οἰκίζεται, χώρα τῆς Ἀραβίας,
ἐνευπαθεῖ τοῖς ἀγαθοῖς, ψωμίζεται προσκόρως 985
καὶ τὸν ὀδόντα τοῦ λιμοῦ τὸν φθαρτικὸν ἐκφεύγει.
τὰ μετὰ τοῦτο τίνα δέ; θνήσκει μὲν ὁ τριγέρων,
ὁ δωδεκάπαις Ἰακῶβ, ἔσχατον γῆρας φθάσας,
990 καὶ μετ' ἐκεῖνον Ἰωσήφ καὶ Φαραῶ σὺν τούτοις,
ἄλλος δ' ἀνίσταται πικρὸς ἄρχων τοῖς Αἰγυπτίοις. 990
καὶ τούτῳ κλήσις Φαραῶ· τοῖς γὰρ τῶν Αἰγυπτίων
ἄρχουσιν ἦν εἰς εὐκλειαν τὸ Φαραῶ καλεῖσθαι,
οἰκειούμενοις ἑαυτοῖς τοῦ Φαραῶ τὸ κλέος,
995 τοῦ πρώτου χρηματίσαντος κράτορος Αἰγυπτίων,
ὡς οἱ Ῥωμαῖον βασιλεῖς ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις 995
Καίσαρες πάντας ἤθελον αὐτοὺς ἐπονομάζειν,
εἰς τὸ τοῦ πρώτου Καίσαρος τοῦ μεμοναρχηκότος
γένους εἰσάγοντες αὐτοὺς καὶ τὴν ἐκεῖνου τύχην.
1000 οὗτος οὐκοῦν ὁ Φαραῶ τὸ γένος τῶν Ἑβραίων

991/92 Amos, rex Aegypti, a.m. 3736 (Sy. 233,3/4)

985 Γεσέμ: Lge. 45,2; Sy. 207,8/9 986-92: Gen. 50; Exod. 1; Lge. 45,7,13; 46,3,6-8 989: Mona. I 112,11; 112,18 — 113,2 990: Mel. 25,2 990-1054: Exod. 1,8-17; 2,23-25; 3,9/10; 6,6-8; 9,27/28,34/35; 10,16/17,20,27/28; 11,10; 12,31/32; 14,15-30 992-95: Mona. I 15,22 — 16,1; Ce. I 37,13/14; 73,15/16 996-99: Sy. 578,4-6; Mona. I 293,3-6; Ce. I 289, 15/16 1000-05: Lge. 46,11-15; 47,1 1000-54: Ce. I 75,8-11; 83,9-17; 84,1/2; summa 84,3 — 85,15 1000-75 (Hebraeorum κακώσεις): Sy. 229,7/8; 230,18/19; (Aegyptiorum plagae) 231,2-16; 238,16 — 239,7; Mona. I 116,10 — 117,19; (exitus Hebraeorum) Sy. 239, 9-11,17/18; 240,6-14; 241,6-19; 241,21 — 242,8; (manna) 243,7-13; 244,10-14; 244,18 — 245,1; 257,1-3; 262,11-16

BCDFΘJKMPRTV

983 αὐτῶν Θ : αὐτοῦ K 984 γλυκίαις R : γλυκεῖαις K : αἰ sup. α K¹ 985 ἐν γῆ γε συνοικίζεται P : ὁ δ' ἀγεσέμ οἰκ. F Γεσέμ Bekk χώρας FV ser. vv. 986, 985 J 986 ἐνευπαθεῖ : ante θεῖ vacuum, fort. non legere anthivolium potuit F ψωμίζεται K πρὸς κόρον CΘKP 988 τούτου F : ταῦτα ΘK Bekk 992 τοῦτο ΘK κλήσις τούτω P τοῖς : τῆς K 993 εἰς om. ΘK εὐκλεια Θ : ἐπαινον C τῷ J 994 om. Θ οἰκειούμενους J ἐν αὐτοῖς K 996 Ῥωμαῖοι... ταῖς K 997 Καίσαρες P : Καίσαρος K πάντας FJKT Bekk αὐτοὺς CFΘJKMPRTV Bekk κατονομάζειν CP 999 γένους K αὐτοὺς CDFΘJKMPT : αὐτοῦ V 1000 οὐκοῦν : οὐκ ἦν K : οὖν Θ

- ὑπεραυξόμενον ὄρων εἰς πληθυσμὸν ἐλαῦνον
ὡς ἄνθη δένδρων εὐθαλῶν, ὡσεὶ θαλάσσης ψάμμον,
καὶ δυσμεναίων κατ' αὐτῶν ἤρτυε τούτοις δόλους·
καὶ πρῶτα μὲν ἐπέσκηπτε ταῖς μαίαις ὥστε κτείνειν
1005 τὰ πρῶτως νῦν προκύπτοντα τῶν μητρικῶν θαλάμων·
ὡς δ' οὐκ ἐχώρει κατὰ νοῦν ἡ μηχανορραφία,
1005 ἄλλην βουλὴν βουλεύεται, καὶ πλινθουργεῖν Ἑβραίους
καὶ πόλεις κτίζειν ὀχυρὰς αὐτῷ καταναγκάζει.
ἔργον οὖν ἦν τὸ κελευσθέν· ἐμόχθουν, ἐτληπάθουν,
1010 ἐπλίνθουν, εἰργάζοντο, τὰς πόλεις ὠκοδόμουν.
ἦσαν αὐτοῖς καὶ χαλεποὶ τῶν ἔργων ἐπιστάται·
1010 ἐβάρυνον, ἐπέτεινον, ἠῤῥξαν τὰς κακώσεις,
ἀπλῶς εἰπεῖν, ὥσπερ ἐχθροῖς ἐχρῶντο τοῖς δειλαίοις.
οἱ τοίνυν τληπαθέστατοι καὶ τάλανες Ἑβραῖοι
1015 οἰκτραῖς ἐβόησαν φωναῖς πρὸς τὸν θεὸν τὸν ζῶντα
καὶ λυτρωτὴν τῶν ἀναγκῶν ἦτουν αὐτὸν γενέσθαι·
1015 κάμπτεται τοίνυν ὁ θεὸς τοῖς στεναγμοῖς ἐκείνων,
βλέπει τὸν μόχθον τὸν βαρύν, οἰκτεῖρει, δυσωπεῖται
καὶ πέμπει τούτοις Μωϋσῆν τὸν μέγαν, τὸν θεόπτην,

1019 Moyses nascitur a.m. 3732, ex Aegypto egressus a.m. 3812; moritur a.m. 3856 (Sy. 128,14-17; 270,8-10 et al.)

1002 ὡσεὶ θαλάσσης ψάμμον: Osee 1,10; Is. 10,22; vide vv. 3690, 5406, cf. v. 675
1004/05: Exod. 1,15sq. 1004-21: pauca horum in Mel. 24,4-11; 26,2-5 1007 βου-
λὴν βουλεύεται: Is. 3,9; 7,5; Ier. 30,30 et al.; Belis. 468; vide vv. 1713, 3887, 4225, 4372
1008/09: Exod. 1,11sq. 1019 θεόπτην (Μωϋσῆν): Philo Iudaeus (ed. L. Cohn - P.
Wendland) I 579; Sy. 270,2; Mona. I 117,20 (θεοφάντωρ); Le. 24,4-8; ICont. 27; MComn.
81; vide v. 1029 1019-21: Pol. 92,13; 94,5-7 1019-58: Exod. 3-14; Lge. summamim
alia (48,3-8,11-17) scr.

BCDFΘJKMPRTV

1001 ἰδὼν JK ἐλαύνων K: ἐλαύνω Θ: ἐλαύνειν Bekk 1002 ἄνθη: ἄν εἰς Θ
ἄμμον CDJKMPRV Bekk: ψάμμος Θ 1003 τούτους P δούλους FR: δόλον C
1004 om. J ἐνέσκηπτε K 1005 τὰ: τοὺς B: καὶ J πρῶτος ΘK νῦν: δὴ Θ
προκύπτοντας B: προσκύπτοντα M 1006 μηχανορραφία K: κακομηχανία C 1007
βουλεύεται βουλὴν τὸ πλ. K πλινθουργεῖν Θ 1008 πόλις K αὐτὰς P: αὐτοὺς
CFΘJKRTP^{1p}: Bekk 1009 γούν DMR ἦν om. J 1010 om. Θ 1013 ἐχ-
θρῶντο P 1016 αὐτῶν K 1017 τοὺς στεναγμοὺς K ἐκείνον J: ω sup. ο J¹
1018 πολὺν CMV 1019 πέμπει καὶ Θ Μωϋσῆν: τὸν Μωϋσῆν (-ἦν K) JK

- 1020 τῶν ἀναγκῶν ῥυσόμενον, κουφίσοντα τοὺς πόνους
καὶ τῆς πικρᾶς ἐξάξοντα καὶ στυγητῆς Αἰγύπτου. 1020
κάτεισι τοίνυν Μωϋσῆς, τῷ Φαραῷ μηνύει
τὸ κελευσθέν ὑπὸ θεοῦ καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας
πέμπειν ἐκεῖθεν παραινεῖ καὶ μὴ κατέχειν ἔτι.
1025 οὐ δυσωπεῖται Φαραῷ τοὺς λόγους τοῦ προφήτου,
οὐ δειλιᾷ τὰς τοῦ θεοῦ παντοδυνάμους χεῖρας, 1025
πολλάκις δ' ὑποσχόμενος ψεύδεται τοσαυτάκις
καὶ γίνεται πολύχροος, ποικίλος χαμαιλέων.
ἐντεῦθεν ἐκβιάζεται προφήτης ὁ θεόπτης,
1030 οὕτω θεοῦ κελεύσαντος, ἐπαγαγεῖν κολάσεις,
ὁ δ' ἐχιδνώδης Φαραῷ, τὸ τῆς κακίας θρέμμα, 1030
τῶν μὲν μαστίγων αὐστηρῶς αὐτῷ προσαγομένων
ἐταπεινοῦτο καὶ Μωσῆν ἰκέτευεν ἐκθύμως
νεῦσαι πρὸς λύσιν τοῦ δεινοῦ καὶ τοῦ τῶν πόνων βάρους,
1035 ἐποτινάξοι καὶ θεὸν κλαυθμοῖς ἐξιλεοῦτο
καὶ λύσιν ἐπηγγέλλετο βραβεῦσαι τοῖς Ἑβραίοις· 1035
τῶν δὲ πληγῶν ἀνεθεισῶν ἐσκληροτραχηλία,
ἄκαμπτος ἦν, ἀνένδοτος, οὐκέτ' αὐτὸς ἐκείνος.
τέλος βαρεῖα μαστιγι, πασῶν χαλεπωτέρα,
1040 τῶν πρωτοτόκων τῷ πικρῷ θανάτῳ δυσπαθήσας
ἐλευθερίαν δίδωσι τῷ γένει τῶν Ἑβραίων. 1040
καὶ πάλιν μεταμέλεται καὶ στρατιὰν ὀπίστας,
ἄρματηλάτας, ἵππαστάς, ὀπίστας σακεσφόρους,

1028 πολύχροος, ποικίλος χαμαιλέων: pron.; Karathanasis 252; vide v. 6108 1029
θεόπτης: vide v. 1019 1032 μαστίγων: cf. Aesch. Theb. 608; vide vv. 1039, 3003, 3711
1039: vide v. 1032

BCDFΘJKMPRTV

1020 ρυσόμενον T κουφίσοντα D 1021 ἐξάγοντα DJKR καὶ (2): τῆς Θ
1022 ὁ Μωσῆς JK τῷ Φαραῷ: τὸ κελευσθέν P 1023 τὸ κελευσθέν ὑπὸ θεοῦ:
ὑπὸ θεοῦ τῷ Φαραῷ P 1025 τοῖς λόγοις CΘP Bekk 1026, 1027 om. C 1027
δυσωποῦμενος Θ 1029 ἐκβιάζεται K 1030 ἐπενεγκεῖν C 1032 αὐτῶν K
1033 ἐταπεινοῦται K 1034 τῶν δεινῶν F 1035 κλαυθμοῖς θεὸν K 1036 ἐπηγ-
γέλετο DJV: ἐπιγγέλετο K: ἐπιγγέλετο Θ: ἐπηγγείλατο F 1037 ἀνεθεισῶν Θ
ἠσκληροτραχηλία Θ: ἐκληροτραχηλία K: alter κ sup. κ K¹ 1038 ἀκάμπτος J οὐκ
ἔτ' BKT: οὐκ ἦν Θ 1040 δεινῷ JKP δυσπαθῆσαι F 1041 τὸ γένος KP 1042
μεταμέλεται K 1043 ἵππευτάς K σακεσφόρους K: σπαθη- C

- αὐτός τ' ἐποχησάμενος ἄρματι χρυσηλάτῳ;
 1045 ὀπίσω κατεδίωκεν ἐκείνων ὡς φυγάδων,
 ὡς πάλιν πρὸς τὴν Αἴγυπτον Ἑβραίους ἀποστρέψῃ. 1045
 ἐντεῦθεν πληξίς Ἐρυθρᾶς καὶ σχίσις καινοτέρα
 καὶ τοῦ λαοῦ διάβασις ὡς ἐπὶ μέσης χέρσου
 καὶ βυθισμὸς ταγματαρχῶν τῶν σοβαροπροσώπων
 1050 καὶ Φαραῶ τοῦ θερμουργοῦ καὶ τολμηροκαρδίου
 καὶ τάφος ὕδατόστρωτος ὀπλιτικῆς ἰσχύος. 1050
 ἔδυσαν πάντες εἰς βυθόν, τριστάται, διφρηλάται,
 ἰχθύσιν ἐχρημάτισαν τροφὴ θαλασσοβίους·
 οὐδὲ γὰρ κἂν τῆς συμφορᾶς ἄγγελος κατελείφθῃ.
 1055 ἐντεῦθεν ἐπινίκιοι θεῶ ἠχοροστασίαι,
 ἔμεγαλύνετο θεός, ὁ Μωϋσῆς ὑμνεῖτο 1055
 καὶ φέγγος μὲν ἀνέτελλεν Ἑβραίοις εὐφροσύνης,
 τοὺς δ' Αἰγυπτίους σκοτασμὸς τῶν συμφορῶν ἐξόφου.
 οἱ δὲ φυγόντες Αἴγυπτον Ἰσραηλῖται τότε
 1060 ἐξήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἦσαν μυριανδρίαί,
 ἄνευ βρεφῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν ἀνιούλων. 1060
 ἤγειτο γοῦν ὁ Μωϋσῆς τοῦ πλήθους τοῦ τοσοῦτου
 καὶ γογγυσμὸν ἠνείχετο τοῦ στασιώδους ὄχλου

1046: Pol. 96,5-7 1054 συμφορᾶς ἄγγελος: cf. Soph. Ant. 277 (ἄγγελος κακῶν);
 Spin. 90 (ἄγγελος ἀπώλειας) 1055/56: cf. Exod. 15,1-19 1059-61: Num. 1,45/46; 26,
 51; Ce. I 89,1-3 (μυριάδας ἐξήκοντα καὶ τρισχιλίους πεντακοσίους πεντήκοντα); Sy. 257,
 1-3 1062-68: Ce. I 91,12-15; summa 91,18 — 92,5; 131,18-22 1062-74: Exod. 15,22
 sqq.; 16,1sqq.; 17,6sqq. 1063 στασιώδους ὄχλου: vide v. 3156, cf. v. 3171

BCDFΘJKMPRTV

1044 δ' TV ἐποχησάμενος K 1046 πρὸς : εἰς K ἀποστρέψει PT: ἀπο-
 στρέψει V : η sup. αι V¹: ἐπιστρέψει C : ἐπιστρέψει J : ὑποστρέψει FΘ : ὑποστρέψει
 KM 1047 πληξίς B Ἐρυθρᾶς : ἐρ- Bekk σχίσις B : σχήσις Θ : σχήσις K :
 σχήσις J : ι sup. ή J¹: χύσις M 1048 χέρσης Θ 1049 τῶν : καὶ P σοβαρῶν
 προσώπων BK 1051 καὶ om. K 1052 ἠδισαν... τριστάτας K διφρηλάται ΘJT :
 διφρηλάται K 1053 τροφαί K 1054 οὐδὲν Θ : οἶδε K κἂν τῆς συμφορᾶς :
 αὐτῆς τῆς φθορᾶς Θ κατελήφθῃ M : ὑπελείφθῃ C 1055 om. Θ ἐπινίκιοι K : ι
 sup. κ K¹: ἐπινίκιος P χοροστασίαι B : χοροστασία P 1056 ὁ : καὶ CJK Bekk
 ὑμνεῖτο T : ο sup. ω T¹ 1057 ἀνέτειλεν M : ἀνέτειλεν ΘT εὐφροσύνης Ἑβραίοις Θ
 εὐφροσύνη KP 1058 σκοτασμὸς... ἐξόφου B : σκοτασμοί... ἐξόφουν cett. codd. Bekk
 ζοφερῶν F 1059 τότε Ἰσραηλῖται P 1061 ἀνηλίκων (-νι- K) CJK 1062 οὖν J
 τοῦ τοιοῦτου Θ : τῶν Ἑβραίων C 1063 γογγυσμῶν BCDJMP Bekk : γογγυσμὸς K

- καὶ πικρασμοὺς τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἔφερον εὐκαρδίως.
 1065 ἤγε δὲ τοὺτους Μωϋσῆς ἐρήμοις ἐν ἀβάτοις,
 τοῦτο θεοῦ κελεύσαντος καὶ κρίναντος συμφέρον· 1065
 ὕδωρ ἐκ πέτρας ἐβλυζε, πτηνῶν ἐβρεχε σάρκας,
 ἔμανναδότει καὶ τροφὴν ἐψώμιζεν ἀγγέλων,
 ὡς ἀετὸς ἐσκέπαζεν ἀετιδεῖς ἀπτέρους.
 1070 ὠδευον τοίνυν ἀκλινῶς εἰς τὴν ἐπηγγελμένην,
 τὴν ἀπ' Αἰγύπτου δ' ἕως γῆς ὀρίων Παλαιστίνης 1070
 ἐν ὄλοις τεσσαράκοντα τοῖς ἔτεσι διήλθον,
 καὶ πᾶν δυσκαταμάχητον ἔθνος καὶ φρικάλεον
 καὶ γένος πᾶν ἀλλόφυλον καὶ πλήρες δυσσεβείας
 1075 ὡς δρεπανῖται λήϊον ἐθέρισαν ριζόθεν.
 Ἄλλ' ὁ μὲν θεῖος Μωϋσῆς τὸν βίον ἀπολείπει, 1075
 πολὺν αὐτοῦ καταλιπὼν πόθον τοῖς ὁμοφύλοις,
 καὶ νόμον δοὺς ὑπὸ θεοῦ πλαξίν ἐγγεγραμμένον,
 ὥσπερ ἀστὴρ ἡμεραυγῆς ὑπὸ τὴν γῆν ἐκρύβη.
 1080 μετὰ Μωσῆν δ' ὁ τοῦ Ναυῆ παῖς Ἰησοῦς κυροῦται
 τοῦ δημαρχεῖν καὶ προστατεῖν τοῦ τῶν Ἑβραίων σμήνους. 1080

1080-89 Iosue Nave a.m. 3857 (Sy. 270,11-13)

1065 ἐρήμοις ἐν ἀβάτοις: Exod. 15,22sqq.; Pol. 96,7/8 1067: Exod. 16,8 — 17,6;
 Mona. I 125,15 — 126,2 1069: cf. Deut. 32,11 1070/71: Num. 1 usque ad finem
 Deut. 1070-89: Ce. I 88,6-18; 91,13-15; 92,23 — 93,1; 93,7-23; 138,7-13 1076-79: Deut.
 34,8sqq.; Sy. 269,12 — 270,3 1076-81: Zon. I 73,9-11; 75,6-15; 79,20/21; 80,16 — 81,1
 1079 ἀστὴρ ἡμεραυγῆς (= ἥλιος): cf. Gen. 1,16,18; vide vv. 4849, 5696, cf. vv. 140, 892;
 ἡμεραυγῆς = ἡμεροφαῖς: ἡμεροφαῖς ἄστρον Theano Epistolae 102 in Pythagorae et Pytha-
 goreorum Epistolae (ed. R. Hercher); cf. ἡμεροκράτωρ v. 140 1080: Io.M. II (12); (13); Pol.
 96,12/13 1080/81: Mel. 26,1/2; Mona. I 142,21 — 143,1 1080-88: Le. 26,17-20 1080-
 89: Ios. 1sqq.; Sy. 257,3-7; summa 270,11 — 277,13

BCDFΘJKMPRTV

1064 πικρασμοὺς CJ τῶν ΘT ὑπ' ΘJRV: ἀμφ' P εὐκαρδίους Θ : ἀκαρ-
 δίας P 1065 τούτους T ἀβάτοις ἐν ἐρήμοις K 1066 τοῦτο : οὕτω τοῦ F συμφέ-
 ρων K : ο sup. ω K¹ 1067 ἐβλυζεν V : ἐβλυσε F ἐβρεξε F 1068 ἔμανναδότει BD :
 ἔμαννοδότει JMRV Bekk : ἔμαννοδότει ΘKP : alter v sup. v K¹ 1070 ὠδευε F τὴν :
 γῆν K 1072 ἐν : εἰς P παρήλθον JK 1075 δρεπανῖται K λήϊα J ἐθέρι-
 ζον KP ριζόθεν T 1077 αὐτοῖς P καταλιπὼν J : ω sup. ὁ J¹ 1078 νόμους B
 ἀπὸ Θ ἐγγεγραμμένους B 1079 φωστὴρ DPR ἀπὸ Θ 1080 δ' ὁ : δὲ CFΘ
 1081 γένους KPR

- οὗτος αὐτοῖς κληροδοτεῖ τὴν γῆν τῆς Παλαιστίνης,
 ἦν ἐπηγγείλατο θεὸς προπάτορσι τοῖς θείοις,
 καὶ τῶν φυλῶν ἐμέρισεν ἐκάστη τὸ προσῆκον,
 1085 ἄνευ φυλῆς τῆς τοῦ Λευὶ· ταύτη γὰρ ἀντὶ λάχους
 τὰ τοῦ θεοῦ τε καὶ θεὸς κατεκληροδοτήθη. 1085
 οὗτος δυνάστας Χαναὰν καὶ πάντας τοὺς προσχώρους
 ῥιζῶν ἀνεῖλεν ἀπ' αὐτῶν βραχίονι μεγάλῳ.
 καὶ τούτου διαβάντος δὴ τὴν ἄλμην τὴν τοῦ βίου,
 1090 κριταὶ κατῆρχον τοῦ λαοῦ καὶ πάντα διεκόσμου
 μέχρις Ἡλεὶ καὶ Σαμουὴλ τοῦ προφητικωτάτου. 1090
 ἕως μὲν οὖν ἐνέμενον τοῖς νόμοις τοῖς ἐνθέοις
 καὶ τὸν θεὸν ἐσέβοντο καρδίαις ἀδιστακτοῖς,
 ἕθλους ὑπέρτεροι παντὸς καὶ γένους ἐτηροῦντο
 1095 καὶ κατὰ ῥοὴν ἐφέρετο τούτοις ὁ βίος ἅπας.
 ἠνίκα δ' ἐξεφέροντο πρὸς εἰδωλολατρείαν
 καὶ προσετίθεντο θεοῖς ἀψύχοις καὶ ματαίοις, 1095

1090-99 iudices Hebraeos gubernant (Sy. 291,5-12; 291,19 — 292,4; 292,13/14; 300,6,19; 301,12/13; 309,21 — 310,4; 310,14; 311,1-12 et al.)

1083-88: Pol. 90,20-23; 96,13-15 1087/88: Mona. I 143,6-11 1088 ῥιζῶν... ἀπ' αὐτῶν = ἐκ ῥιζῶν: cf. v. 2264 βραχίονι μεγάλῳ: Ez. 17,9; cf. v. 3718 1089 ἄλμη (= θάλασσα) (βίου): pron.; Kukules 6,384 ἄλμην βίου: ICont. 132; vide vv. 2609, 4675, cf. v. 402 1090-99 κριταί: Sy. 291,5-12; 291,19 — 292,14; 300,4 — 301,13; 309, 21 — 311,14; 326,11 — 327,19; 328,3-13; 331,15 — 332,2; Io.M. II (15),5; (16) V3; (17); Mona. I 145,23/24; Ce. I 95,11/12; summa 95,13 — 96,12; 98,5 — 101,11; 104,14 — 110,20; 146,3 — 147,18; 148,18 — 149,16 1090-1107: cf. Iud., Ruth 1-4 et I Reg.; summa Zon. I 83,21 — 84,4; 84,9 — 143,3; 201,3sqq. 1091: Mel. 28,3-7; Pol. 102,19/20; 104,2/3; Mona. I 159,17/18 1092-98: Le. 27,5-7,10/11,19-21; 28,6-8; 28,13 — 29,16; 29,18-22; Mel. 26,10 — 28,3; Pol. 98,3 — 102,5 1095 κατὰ ῥοὴν: pron.; Apost. Pargoemiogr. 9,54; Diog. Pargoemiogr. 5,82; Karathanasis 207/08 1096-98: Zon. I 85,10/11

BC D(usque ad 1091) FΘJKMPRTV

1082 οὗτος: αὐτός T 1084 ἐκάστῳ Θ 1085 ταύτην JK λάχους Θ: τά-
 χους F 1086 τε καὶ θεῶ ΘTV: καὶ τῷ θεῶ CJK Bekk: καὶ τῷ] τε καὶ AR. an καὶ τῇ?
 Bekk¹ 1087 οὕτως J Χαναὰμ Bekk προσχώρους K: -χώρους J: ω sup. χό J¹:
 πρὸς χώραν P: στρατάρχας Θ 1088 βραχίονι BΘ 1089 δὴ B Bekk: δὲ cett.
 codd. 1091 om. V: V^{1ms}. Ἡλεὶ V^{1ms}. 1092 ἀνέμενον Θ 1094 ὑπέρτερον Θ
 ἐκυροῦντο Θ: ἐκρατοῦντο F ἕως μὲν οὖν ἐνέμενον τοῖς νό post v. iterum scr. sed
 linea del. V 1095 νοῦν FΘV ἐφέροντο K 1096 εἰδωλολατρείαν BCFJKMRT
 1097 παρεδίδουντο K

- εὐθέως παρεδίδουντο τοῖς δυσμενέσι δοῦλοι.
 μέχρι μὲν οὖν καὶ Σαμουὴλ κριταὶ τούτων κατῆρχον,
 1100 μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεὺς αἰτήσασιν ἐδόθη
 ἀπὸ φυλῆς Βενιαμὴν Σαοὺλ τοῦ Κίς ὁ γόνος. 1100
 καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Δαβὶδ ὁ μέγας ὁ προφήτης
 τοῦ γένους κράτωρ γίνεται, θρέμματα νέμων τότε,
 1105 καὶ καθεξῆς τρισκαίδεκα μέχρις Ἰεχονίου,
 ἐφ' οὗ τὸ τρίτον ἐπελθὼν ὁ Ναβουχοδονόσορ
 τὴν πόλιν ἐνεπύρισε καὶ τὸν ναὸν τὸν θεῖον, 1105
 καὶ τὸν λαὸν μετόκισεν ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος.
 Τοῦ δὲ Δαβὶδ κατάρχοντος τότε τῶν ὁμοφύλων,
 ὁ πρὸς τοὺς Τρῶας πόλεμος Ἑλλησιν ἐκροτήθη,
 1110 χάριν Ἑλένης γαμετῆς οὐσης τοῦ Μενελάου.
 ταύτην ἐγὼ βουλόμενος τὴν μάχην ἱστορήσαι
 καθὼς τοῖς ἱστορήσασι γράφεται περὶ ταύτης, 1110

1101 Saul, primus rex Israel, a.m. 4390 (Sy. 332,3/4) 1102 David, rex Israel, a.m. 4428 (Sy. 332,5-7) 1104 Iechonias, rex Iuda, a.m. 4895 (Sy. 414,14-16) 1105-07 expugnatio Hierosolymorum a Nabuchodonosore a.m. 4903 (Sy. 426,20/21); vide App. font. vv. 665-81 1109-1451 bellum Troianum ab a.m. 4320 usque ad a.m. 4330 duravit (Sy. 320,16-21)

1099: Mona. I 165,15/16 1100/01: Mel. 28,14-16; Pol. 104,4-6; Mona. I 166,7
 1100-07: Sy. 332,3-7; summa 350,10 — 360,10; 374,6 — 383,11; 403,16 — 416,5; 418,13 —
 419,4; 419,12 — 420,17; 422,12 — 424,16; Le. 30,4-20; Ce. I 110,20/21; 149,16/17; 151,15;
 summa 200,7 — 201,10; cf. Io.M. II (18),1 V4 1102: vide v. 651 1102/03: Pol. 104,
 11/12 1104: Mona. I 245,17 1105-07: vide vv. 665-88 1108/09: cf. Io.M. I (1),18;
 Mal. 91,1-7; Le. 29,16/17; Pol. 102,20 — 104,2; Ce. I 216,3-12; vide v. 651 1109-1451:
 bellum Troianum apud Zon. deest et valde summatim apud Sy. (320,17 — 321,19) memo-
 ratur 1110: Ce. I 216,13 (ἡ δ' αἰτία Ἀλέξανδρος ὁ καὶ Πάρτις) 1112: hic Dictym
 Cretensem intellegit

BCFΘJKMPRTV

1099 τούτων κριταὶ C τ' αὐτῶν K 1102 τούτου K: ωn sup. ου K¹ ἐν προφη-
 ταις CFKPT Bekk 1103 καὶ Θ θρέμματος F: θρεμμάτων Θ: πρόβατα P τότε
 νέμων JPR Bekk: ἐμὸν τότε Θ 1104 Ἰεχονία K 1105 ὑφ' Θ Ναβουχοδονόσορ
 ΘK 1106 τὸν θεῖον: καθεῖλε J 1107 μετόκισεν T: συνώκησεν K εἰς χώραν Θ
 1108 κατάρχωντος Bekk ἄρτι JMPT Bekk: ἔτι C ἄλλοφύλων (ἀλ- M) MR 1109 ὁ:
 καὶ K 1111 μάχην: χάριν Θ ἱστορήσαι M 1112 ἱστορήσασι M γράφεσθε K:
 αι sup. θε K¹

- καὶ μέλλων λέγειν, οὐ καθὼς Ὅμηρος ἀναγράφει,
συγγνώμην ἐξαιτήσομαι παρὰ τῶν εὐγνωμόνων
- 1115 Ὅμηρος γὰρ ὁ μελιχρὸς τὴν γλῶτταν καὶ θελξίνους
μεθόδοις χρώμενος σοφαῖς οἰκονομεῖ τοὺς λόγους,
ἐνιαχοῦ δὲ τὰ πολλὰ στρέφει καὶ μετατρέπει·
ἀλλὰ γὰρ ἤδη μοι λοιπὸν ταῦτα διηγητέον. 1115
- 1120 Πριάμω σύζυγος συνῆν Ἑκάβη, παῖς Κισσέως,
καὶ μήτηρ ἐχρημάτισε πολλῶν ἐκ τούτου παιδῶν. 1120
ἔχουσα γοῦν κατὰ γαστρὸς καὶ πρὸς τὸ τίκτειν οὔσα
φοβήτροις ἐκτεθρόητο νυκτέρων ὄνειράτων·
βλέπειν γὰρ ἔδοξε δαλὸν φλόγεον, ἀνθρακίαν,
1125 ἐκ τῆς αἰδοῦς προκύπτοντα ταύτης καὶ πυρπολοῦντα
τὴν πόλιν ἅπασαν ὁμοῦ καὶ τὰς τῆς Ἰδης ὕλας. 1125
ἀκούει τοῦτο Πρίαμος, τοῖς μάντεσι κοινοῦται,
μανθάνει χρήσιμον αὐτῷ γενέσθαι καὶ τῇ πόλει,
ἂν τὸ γεννηθισόμενον θηρίοις ἐκτεθείη
1130 ἢ τῷ πυρὶ τῷ καυστικῷ πρὸς ὄλεθρον ῥιφείη.
μετὰ μικρὸν Ἀλέξανδρος ἐξέθορεν εἰς φάος, 1130
βρέφος χαρίεν, εὐπρεπές, ἀστεῖον τῷ προσώπῳ.
ἐχρῆν μὲν οὖν τὸν Πρίαμον μελλήσαντα μηδόλως
εὐθὺς προκύψαν ἐκ γαστρὸς τὸ βρέφος ἀφανίσαι,

1115 Ὅμηρος... μελιχρὸς: cf. Anth. Pal. 7,22 (μ. Σοφοκλήης) 1117 πολλά στρέφει: cf. v. 5604 1119: Mal. 91,2 1119-43: summa Ce. I 216,9 — 218,9; 220,4-6; 220,22 — 221,4; 221,14 — 222,13; 223,14 — 224,10; 225,4-14; 225,17 — 227,4; 227,10 — 228,16 1119-1243: Io.M. II (23) V8 1123: vide v. 729 1125 ἐκ τῆς αἰδοῦς: vide similia in v. 734 1128: Ce. I 216,15/16 (ὀλέσει βασιλείαν Φρυγῶν)

BCFΘJKMPRTV

1113 ἀντιγράφει J 1115 ὁ θελξίνους F: ἐξ ἐξοίνη. K 1116 καθόδοις Θ σοφοῖς BP οἰκοδομεῖ B 1117 μεταστρέφει Bekk 1118 ταύτην PR 1120 συνοί Θ Κισσαίως K: Κισσέως T: ω sup. ο T¹: Κτισέως P 1121 τούτων παῖδες K 1123 ἐκτεθρόητο K: ἐπεθρόητο Θ 1125 πυρπολοῦσα K 1126 πόλιν: Ἰδην P ἔμοῦ Θ 1127 ταῦτα F 1128 αὐτῷ R 1129 ἐὰν τὸ γεννησόμενον K ἐκδοθείη FM: ἐκδοθῆναι K 1130 τῷ (I): τὸ K τῷ πυρὶ τῷ καυστικῷ: καὶ τῷ καυστικῷ πυρὶ M ἐφείη J 1131 δ' post μικρὸν add. CJV Bekk 1132 χαρείεν Θ: χάριεν (-ειεν T) BFTV: ι sup. ει T¹: χαρίαε K χαρίεν βρέφος C Bekk: χάριον βρ. J εὐπρεπεῖ K ὠραῖον KP 1133 ἐχρῆ K τῷ Πριάμῳ μελήσαν τι Θ μελήσαντα BCFJKMPRTV μηδ' ὄλως ΘJKM Bekk: μῆδ' ὄλως TV 1134 προκύψαν BCFΘJKRT Bekk

- 1134a ἐξαφανίζεῖν παντελῶς ἅπασαν χώραν μέλλον·
- 1135 ὁ δὲ τῇ φύσει νικηθεὶς φεΐδεται τοῦ τεχθέντος, 1135
νομίζων δὲ σοφίσασθαι τὸ δραστικὸν τῆς τύχης
ἄλλοις ἐκτραφησόμενον ἐκτίθησιν εἰς χώραν,
τὸν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Πάριδος Πάριον κεκλημένον.
ἔρριπτο τοῖνυν ἀμελῶς, εἶδρον αὐτὸ ποιμένες,
1140 ὄκτειρήσαν, ἀνείλοντο, κῆδονται τοῦ νηπίου 1140
καὶ βρεφικῶς ἐκτρέφουσι Πάριν ὀνομακότες.
ἤδη δ' αὐτὸν ἐγγίσαντα μειράκων ἡλικία
ὁ Πρίαμος συνέστιον αὐτῷ παραλαμβάνει,
νομίσας ὡς ἐκπέφευγε τὴν ἀπ' ἐκείνου βλάβην.
1145 ἀλλ' ἦσαν ἀμετάκλωστα τὰ νήματα τῆς τύχης 1145
καὶ τὸ καθάπαξ κυρωθὲν οὐκ ἦν ἀναλυθῆναι·
ὁ γὰρ Ἀλέξανδρός τινα τῶν ὁμογνίων κτείνας,
οὐχ ἐκουσίαις μὲν ὄρμαῖς πλὴν ὄμως δράσας φόνον,
ἀπαίρει πρὸς Μενέλαον ἐκ Τροίας ἐπὶ Σπάρτην.

1142 cf. B. Laurdas, Αἱ ἡλικίαι τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου..., Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 21 (1946) 257-63; aetas μειράκων plerumque ad vicesimum primum annum pertinet (K. Tsantsanoglou, Τὸ λεξικὸν τοῦ Φωτίου, [1967] p. 14, n. 5, sed vide Fr. Boissonade, Anecdota graeca, 2 [Paris 1829] p. 454-56) 1147 schol. metr.; vide v. 259

1137/38 εἰς χώραν... Πάριον: Ce. I 216,17 (ἀγρὸν Μανδρῶ λεγόμενον... Πάριον ὀνόμασεν) 1138: Plan. (ed. Piccolomini) 40, p. 155 1142 μειράκων ἡλικία: Ce. I 217,5 (τριάκοντα χρόνους) μειράκων (ἡλικία): Aristoph. Plut. 1071; cf. v. 1645 1143/44: alit. Ce. I 217,5/6 1145/46 ἀμετάκλωστα — ἀναλυθῆναι: Plat. Rep. 620e ἀμετάστροφα τὰ ἐπικλωσθέντα; Roman ζ' 44/45; II 463-66; Moral 280/81; Belth. 738/39; cf. Herod. 1,91 τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγεῖν; Prov. 19,21; vide etiam Plan. (ed. Piccolomini) 23, p. 153; cf. vv. 3895/96 1147-49: alit. Mal. 93,11 — 94,2 1149-51: Ce. I 217,9/10,13-15

BCFΘJKMPRTV

1135 κινήθει K: νικη sup. κινή K¹ 1136 σοφίζεσθαι Θ 1137 ἄλλον C εἰστραφησόμενον V ἐκ K χώραν K: χώραν ΘJ 1138 αὐτοῖς τοῦ Πάριος V Πάριδα J 1139 om. K αὐτῷ P: αὐτὸν Θ 1140 ὄκτειραν καὶ V 1141 φρεφικῶς B: βρεφουργῶς P ὀνομακότες Πάριν C ὀνομακότες FΘJKP 1142 ἐγγύσαντα BP ἡλικίαν JT: ἡλικίω K 1143 συνέστιον JP: συνέστιεν Θ αὐτῷ CFMT: αὐτὸν JΘKPRV Bekk παραλαμβάνειν Θ 1144 ἀπέφευγε Θ πλάνην P 1146 καθάπερ P ἂν Θ 1148 ἐκουσίως K 1149 ἀπέρει P: ἀπῆει K 1134a add Bekk: v. 1134 add, R (= Paris. gr. 1803) Bekk¹

- 1150 δέχεται τοῦτον εὐμενῶς ἐκεῖνος οἷα φίλον,
φιλοφρονεῖται, ξεναγεῖ, παντοίως δεξιούται.
ἐνταῦθά σου τὸ παίγνιον, τύραννε πάντων Ἔρωσ,
ἐνταῦθά σου τὸ παίγνιον καὶ τὸ τῆς ἔχθρας σπέρμα,
ὄθεν ἀνήψας λιπαρὰν κάμινον τοῦ πολέμου!
- 1155 ἀποδημεῖ Μενέλαος, λείπεται Πάρις μόνος,
τὴν Μενελάου γαμετὴν κατὰ τὸν οἶκον βλέπει.
ἦν ἡ γυνὴ περικαλλῆς, εὖοφρος, εὐχρυστάτη,
εὐπάρειος, εὐπρόσωπος, βοῶπις, χιονόχρους,
ἔλικοβλέφαρος, ἀβρά, χαρίτων γέμον ἄλσος,
- 1160 λευκοβραχίων, τρυφερά, κάλλος ἀντικρυς ἔμπουν,
τὸ πρόσωπον κατάλευκον, ἢ παρειὰ ῥοδόχρους,
τὸ πρόσωπον ἐπίχαρι, τὸ βλέφαρον ὠραῖον,
κάλλος ἀνεπιτήδευτον, αὐτόβαπτον, αὐτόχρουν·
ἔβαπτε τὴν λευκότητα ῥοδόχροια πυρσίνη,
- 1165 ὡς εἴ τις τὸν ἐλέφαντα βάψει λαμπρᾶ πορφύρα,
δειρὴ μακρά, κατάλευκος, ὄθεν ἐμυθουργήθη
κυκνογενῆ τὴν εὖοπτον Ἑλένην χρηματίζειν.
ὄρᾳ ταύτην Ἀλέξανδρος, ἀλίσκεται τῷ κάλλει·
καὶ τί πολλὰ καὶ περιττὰ μακρηγορεῖν καὶ γράφειν;
- 1170 ἀρπάζει ταύτην θέλουσαν, φυγὰς ἀποδιδράσκει

1150/51: Mal. 94,5-21 1152 τύραννε πάντων Ἔρωσ: Roman II 24,221,227 1152,53 ἐνταῦθά σου τὸ παίγνιον: Belis. 469; vide v. 6386 1154 κάμινον τοῦ πολέμου: vide v. 358 1155-68: Mal. 91,8-11; 94,23 — 95,12; Ce. I 217,16-22 1156 οἶκον: Mal. 95,4 (εἰς τὸν παράδεισον) 1159 χαρίτων... ἄλσος: loc. prov.; NComn. 506/07; Bacchylides 16,85 (ἄλσος πόντιον); vide vv. 2809, 4194, 5629, cf. v. 4468 1164: Pol. 96,7/8 1167 κυκνογενῆ: Eur. Hel. 16-22; cf. W. H. Roscher, Ausführliches Lexicon I, 2 (Helena) 1929-32 1168-73: Mal. 95,3-13 1170: Ce. I 217,23 (ὑπονοθεύσας τὴν Ἑλένην) 1170-1208: Herod. 2,113-16

BCFΘJKMPRTV

1150 ἐκεῖνον K φίλος F 1151 παντοίων FV 1152 om. JK πάντως V 1153 om. Θ 1155 Μενέλαον P 1156 τοῦ M. Θ 1157 εὖοφρος M 1158 εὐπάρειος pc. ex εὐπάρηος V¹: εὐπάρηος FR Bekk βοῶπις T: εὐῶπις K χιονόχρα J 1159 γέμων ΘJKPT 1160 ἔμπουν J: ἔμπρους V 1161 om. K ser. vv. 1163, 1162 J 1162 ἐπίχαρι, τὸ: ἐπίχαρτο K 1163 τὸ κάλλος ἐπιτήδευτον Θ ἐνεπιτήδευτον J αὐτόβλαπτον P 1164 ἔκαπτε τῇ λευκότητι K ῥηδόχροια Θ 1165 ὡσεὶ R βάψη J: βάλει M προφύρα K 1167 εὖοπιν FTV 1168 ἀλίσκεται τὸ K 1170 ἀρπάζειν K

- καὶ τὴν φυγὴν ἀδυνατῶν ἄλλως εὖ διαθέσθαι
εἰς ναῦν ἐμβὰς ἀλίπλοον ἀπαίρει πρὸς Φοινίκην,
ἐκ τῆς φερούσης ἐκτραπείς πορείας τῆς πρὸς Τροίαν·
δίωξιν γὰρ ὑπώπτευσεν ἐκ τῶν ἀδικηθέντων.
- 1175 ἀποληφθεῖς δὲ πνεύμασι σφοδροῖς, πολυταράχοις,
μόλις εἰς ἐν ὠρμίσατο στομάτων τῶν τοῦ Νείλου,
Καναβικὸν ὄνομασθὲν ἐν χρόνοις τοῖς ὑστέροις,
ἐνθα δεδόμητο ναὸς ἦρωος Ἑρακλέος
τοῖς πρόσφυξι δωρούμενος ἀνθρώποις ἀσυλίαν.
- 1180 εἰς τοῦτον τοῖνον τὸν ναὸν φυγόντες ὑπὸ δέους
οἱ συμφυγόντες Πάριδι καὶ συνεκπεπλευκότες
πολλὰς αὐτοῦ κατέχεον ὕβρεις καὶ λοιδορίας,
ἐκτραγωδοῦντες τὰ δεινὰ τὰ παρ' αὐτοῦ πραχθέντα,
τὴν ὕβριν, τὴν ἀσέβειαν τὴν εἰς τὸν ξενοδόχον,
- 1185 τὴν ἀρπαγὴν τῆς γυναικός, ναὶ μὴν καὶ τῶν χρημάτων.
ἀκούει ταῦθ' ὁ στρατηγός, ὁ κληραρχῶν τοῦ τόπου,
ἀκούει ταῦτα καὶ Πρωτεύς, ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου,
καὶ γίνεται μετὰπεμπτος ὁ Πάρις πρὸς ἐκεῖνον
σὺν γυναικί, σὺν χρήμασι, σὺν τοῖς συνεπομένοις.
- 1190 ὁ μὲν οὖν ἐπυθάνετο τίς ἢ γυνὴ καὶ τίνος,
καὶ πόθεν ἀφελόμενος ταύτην περιπλανῶτο·
Ἀλέξανδρος δ' ἀνέπλαττε ψευδοσυνθέτους λόγους.
ὁ δὲ Πρωτεύς ἐκδιδαχθεὶς τὰ κατὰ τὴν Ἑλένην
τοιιοῖσδε πρὸς Ἀλέξανδρον ἐχρήσατο τοῖς λόγοις:

1172-88: Ce. I 218,2/3 (εἰς Σιδῶνα πρὸς Πρωτέα τὸν Αἰγύπτου βασιλέα διεπέρασεν)
1187/88: Mal. 95,13/14 1192 ψευδοσυνθέτους λόγους: ψευδεῖς λόγοι Hes. Th. 229

BCFΘJKMPRTV

1171 ἄλλος... θιαδέσθαι K 1172 ναῦ BΘJK 1173 εἰστραπείς J πορίας BΘKP πρὸς τὴν CFIJKMPR Bekk 1174 ὑπώπτευσεν T 1175 ἀποληφθεῖς JP: ὑποληφθεῖς Θ δεινοῖς CJ: δεινοῦς K πολυταράχους K 1176 ὠρμίσαντο Θ 1177 Καναβικὸν P: Καναβικὸν KT: ναῦ sup. νο T¹ τοῖς ὑστέροις χρόνοις C 1178 om. Θ νεῶς MPR Bekk ἦρωος P Ἑρακλέος K: -έους C 1179 πρόσφυξιν KP 1180 τοῖνον: τάχος K 1182 πολλοὺς Θ αὐτοῦ: ω sup. οὐ T¹ λοιδορίας MT: λοιδορίας K: ας sup. αι K¹ 1183 τὰ δεινὰ: παρ' αὐτοῖς K 1185 τῶν γυναικῶν K πραγμάτων C 1186 ταῦθ' ὁ: ταῦτα K κατάρχων B 1189 γυναιξί V 1191 ἀφελόμενος Θ περιπλανῶτο B: περιπλανᾶται Θ 1192 δ' om. V συνέπλαττε λόγους ψευδοσυνθέτους J 1193 ὁ om. J ὁ δὲ: ἐπὶ K 1194 τοὺς λόγους J

- 1195 «εἰ μὴ μοι προκεκύρωτο καὶ προτεθέσπιστό μοι
μηδένα ξένον ἀναιρεῖν τῶν ὑπὸ κλυδωνίου
χειμαζομένων χαλεποῦ κἀνταῦθα ριπτουμένων,
μεγάλαις ἂν σε καὶ δειναῖς βασάνοις ἐτισάμην
ἀχάριστον γενόμενον περὶ τὸν εὐεργέτην
- 1200 καὶ τοὺς θεσμοὺς πατήσαντα τοὺς τῆς φιλαλληλίας.
νῦν δέ σοι τὰ μὲν χρήματα καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην
οὐκ ἀποδώσω, κἀν πολλαῖς χρήσῃ ταῖς κολακείαις,
τῷ δ' Ἑλληνι τῷ παρὰ σοῦ βλαβέντι συντηρήσω·
σὺ δ' ἐξ αὐτῆς ἀπόστειχε κἀκ τῆς Αἰγύπτου φεῦγε.»
- 1205 Πρωτεύς μὲν οὖν σὺν ἀπειλαῖς ἀπόσατο τὸν Πάριον,
ὁ δὲ κεναῖς ὑπέστρεψε χερσὶ πρὸς τὴν πατρίδα,
τῆς ἡδονῆς γευσάμενος ἄκρω δακτύλῳ μόνῳ
καὶ πρὸς αἰθέρα φθάνουσαν πυρκαϊᾶν ἀνάψας.
- Καὶ γὰρ τοι μετὰ τὸν δρασμὸν τοῦτον τὸν ἀπὸ Σπάρτης
- 1210 καὶ τῆς Ἑλένης ἀρπαγὴν τοιάδε συμβεβήκει·
ἐπάνεισι Μενέλαος ἐκ τῆς ἀποδημίας,
μανθάνει τὸ γενόμενον, ῥήγγυσι τὴν ἐσθῆτα,
καὶ σὺν αὐτῷ Τυνδάρεως πατὴρ ὁ τῆς Ἑλένης.
εἰς μέσους ἀφικνοῦνται δὲ τοὺς τῶν Ἑλλήνων πρῶτους
- 1215 ἡσβολωμένοι πρόσωπα καὶ μελανειμονοῦντες,

1195 schol. metr.; vide v. 15

1206: Dictys (ed. Eisenhut) 7,20 («Alexander venit Helenam secum habens»); Mal. 96,5/6 (ἔχων τὴν Ἑλένην); Ce. I 218,8/9 (ιδόντες τὴν Ἑλένην) κεναῖς... χερσὶ: Odys. 10,42; Eur. Hel. 1280 1207 ἄκρω δακτύλῳ: Lucian. Demon. 4 1209-12: Ce. I 218, 5-7 (Μενέλαος... πέμπει δὲ εἰς ἀναζήτησιν τῆς Ἑλένης πανταχοῦ) 1211/12: Mal. 96, 1-4 1212 ῥήγγυσι τὴν ἐσθῆτα: cf. πέπλος ῥ. Aesch. Pers. 199 1214-21: cf. Dictys (ed. Eisenhut) 10,20 — 13,3 1215 ἡσβολωμένοι πρόσωπα: cf. Pias 24,163-65

BCFΘJKMPRTV

1195 προσεκύρωτο TV προτεθέσπιστο καὶ προκεκύρωτό μοι Θ 1196 ξένων C ἀνελεῖν V τὸν ΚΤ 1197 om. K χειμαζομένου J χαλεπῶς P 1198 μεγάλαις K ἐτισάμην BP: ἐπισάμην J: τι sup. πι J¹ 1199 παρὰ J 1200 φιλαλληλίας K: η sup. οι K¹ 1201 τὰ μὲν: καὶ τὰ Θ 1202 μυρίαῖς... κολακείαις P 1203 σὺ Θ 1204 ἀπόστειχε Θ: -στηθι KP Bekk: -τρεχε B 1205 Πάρι V 1206 ὑπέστρεψε M 1207 ταῖς ἡδοναῖς K ἄκρι J δακτύλου CΘ 1208 φθάνουσα K 1209 γὰρ τι MP: γάρμοι ΘΚ δρασμὸν: ἀποδρασμὸν J τούτου CJM Bekk Σπάρτης K 1210 τὴν FMRTV Bekk τοιάνδε Θ 1211 ἐπάνει δὲ K Μελέλαος M: Μενέλαος M²PC 1212 γινόμενον JV ῥήγγυει Bekk 1213 Τυνδάρεως KP: Πυνδάρεως J: καὶ δήρειος Θ 1214 μέσους: μόνους Θ: μάνους J 1215 ἡσβολημένοι K

- ὄρκων ἀναμμνήσκουσι τῶν φρικωδῶν ἐκείνων,
οὓς ἦσαν Ἑλληνες ὁμοὶ πάντες ὁμομοκότες,
ὡς εἰ συμβῆ παρὰ τινος Ἑλένην ἀρπαγῆναι,
πάντες ἰδίοις σώμασιν αὐτῆς ὑπερμαχοῦνται.
- 1220 πολλὰ γοῦν ἰκετεύσαντες καὶ δεδυσωπηκότες
συμπεῖθουσι τοὺς Ἑλληνας στρατεῦσαι κατὰ Τρώων
καὶ δὴ πολλοὶ συντρέχουσιν ἐκ νήσων, ἐξ ἠπειρῶν,
παραθαλάσσιοι, μακρὰν τῆς ἄλμης ἀφεστῶτες,
ἐξ Ἀθηνῶν αὐθιγενεῖς, ἐκ πάσης τῆς Εὐβοίας,
- 1225 ἐκ Θετταλῶν, ἐξ Ἀχαιῶν, ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος.
ἦσαν καὶ νῆσοι σύμμαχοι, Ῥόδος, Ἰθάκη, Σκύρος
καὶ Σαλαμίς, καὶ σὺν αὐταῖς ἡ τρισεγγίστη Κρήτη.
Κορίνθιοι συνήεσαν, Ἀργεῖοι συνεμάχουν,
καὶ στόλος μυριάστολος αὐτοῖς συνεκροτεῖτο.
- 1230 ἦν Μενεσθεὺς ἐξ Ἀθηνῶν, Νέστωρ ἀπὸ τῆς Πύλου,
ἐκ τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ἐκ Σαλαμῖνος Αἴας,
ἐκ Κρήτης ἦν Ἰδομενεύς, Τληπόλεμος ἐκ Ῥόδου,
πάντες τὸ γένος ἔλκοντες ἐξ εὐγενῶν αἱμάτων,
ἀριπρεπεῖς, διογενεῖς, ἀρεικοί, γεννάδαι,
- 1235 γενναῖοι, θυμολέοντες, ἄνδρες αἱμάτων πάντες·
ὁ δὲ Φθιώτης Ἀχιλλεὺς ἔλαμπεν ὑπὲρ πάντας,
ἄνθρωπος πολεμόκλονος, ἄλκιμος, βριαρόχειρ.

1218 bisyllabum encliticum sine accentu metricum in sexta syllaba accentum firmat

1220-43: Mal. 97,11-16,19/20; 97,23 — 98,6; 98,21-23; 99,1 1222-37: cf. Dictys (ed. Eisenhut) 11,12 — 13,5; 14,12 — 15,16 1222-38: Ce. I 219,3/4 (σὺν ναυσὶ χιλίαις ἑκατὸν ἐνενηκόντα ὀκτῶ... ἀποπλέουσι) 1230-37: alit. Ce. (I 218,22 — 219,4) 1235 ἄνδρες αἱμάτων: II Reg. 16,8; Belis. 328, 523 1237 ἄνθρωπος πολεμόκλονος: vide vv. 1405, 3190, cf. v. 5901

BCFΘJKMPRTV

1216 ὄρκων J 1217 ὄν B ὁμομοκότες T 1219 πάντας C αὐτῆς: αὐτοῖς ΘMP: αὐτὴν K: αὐτῶν F: om. V ὑπερμαχοῦντες Θ: -μαχοῦντα V: -μαχησαί C 1220 om. Θ 1223 ἐφεστῶτες FJ 1224 ἠθαγενεῖς C Εὐβοίας B 1225 Ἀχαιῶν PT: Ἀχαιῶν Θ Ἑλλάδας K 1226 Ῥόδος Ἰθάκης K: Ἰθάκη, Ῥόδος Bekk Σκύρος KRT: Σκίρος C: Σκίρρος P: Σκίρις J 1227 Σαλαμίς Bekk αὐτοῖς ΘJKM Κρήτη M 1228 Κορίνθιοι P συνήεσαν P: συνήουσαν R 1229 αὐτῶν K Bekk 1230 Μενεσθεὺς K 1231 ἐκ (2): τοῦ V Σαλαμῖνης ΘJMT: ο sup. η T¹ 1232 Κρίτης M ἦς K Τληπόλεμος P: Τριπόλεμος Θ: Τριπόλεμος CJ 1234 ἀριπρεπεῖς K

- καὶ τοίνυν ἔξαρτύσαντες τὸν χιλιόναυον στόλον
 ἰστώσιν Ἄγαμέμνονα στολάρχην καὶ στρατάρχην,
 1240 ἄνδρα γενναῖον καὶ καλόν, ἦρωα ῥωμαλέον 1240
 καὶ κάλλει διαπρέποντα καὶ βραχιόνων σθένει.
 πατρίδων μὲν ἀπαίρουσι καὶ φίλων καὶ τοκέων,
 ἐκθύμως ναυστολοῦνται δὲ κατὰ τῆς πολεμίας.
 κοινῇ δὲ συσκευάμενοι κρίνουσιν εἶναι δέον
 1245 ληλατεῖν τε καὶ πορθεῖν τὰ πρόσοικα τῇ Τροίᾳ, 1245
 ὡς ἂν καὶ τούτοις γίνοιτο τῶν ἀναγκαίων πόρος
 καὶ τοῖς Τρωσὶν ἐκκόπτοιο τὰ πρὸς τὴν συμμαχίαν.
 στέλλεται τοίνυν Ἀχιλλεὺς καὶ τῶν ἀρίστων ἄλλοι
 καὶ νῆσοις ἐπιτίθενται καὶ κείρουσιν ἠπείρους,
 1250 καὶ τέλεον ἐκτρίβουσιν ὄσα τῶν πολεμίων. 1250
 ἤκουστο μὲν οὖν Ἑλλησι τὰ περὶ τῆς Ἑλένης,
 ὡς ὁ Πρωτεὺς ὁ βασιλεὺς ἀφέλοιτο τὸν Πάριν,
 ὡς παρ' αὐτοῦ φυλάττοιο κατὰ τὴν πόλιν Μέμφιν,
 ἀλλ' ἠγωνίζοντό φασι περιγενέσθαι Τροίας,
 1255 φήμης κρατούσης παρ' αὐτοῖς ὡς θησαυροῖς χρυσοῦ 1255
 ἐνευθυνοῖτο καὶ πολλῶ τῷ πλούτῳ περιβρίθοι.
 ἤθελον δὲ καὶ τίσασθαι τοὺς προλελυπηκότας·
 ἀνανδρον γὰρ καὶ μαλακὸν καὶ ταπεινὸν ἠγοῦντο
 μὴ λήψεσθαι τῆς ὕβρεως ποινὰς τὰς προσηκούσας.

1254 schol. metr.; vide v. 259

1239: sed alit. Ce. I 220,3/4 (ἀποδοθῆναι αὐθις τὴν βασιλείαν τῷ Ἀγαμέμνονι); cf. Dictys (ed. Eisenhut) 13,23-28 1243: Ce. I 220,22 — 221,4 1244-50: Mal. 99,13-18; 100,1-3,10-12; 100,21 — 101,2; cf. summa Ce. I 221,8 — 222,5

BC D(ab 1246) FΘJKMPRTV

1238 ἔξαρτήσαντες ΘJKPRT : ἔξαρτίσαντες C χιλιόναυον ΘV : χιλιόναυον K 1239
 στηλάρχην P 1240 ρωμαλαῖον ΘJV : ε sup. αἰ V¹ 1241 διαλάμποντα J στένει
 Θ : θ sup. τ Θ¹ 1243 εὐθύμως V 1244 κοινοὶ K 1245 ληλατοῦνται K τῆς
 Τροίας P 1246 γένοιτο BΘKV Bekk 1247 ἐκκόπτοιο K : ἐγκόπτοιο C : ἐκκό-
 πτοιο F : ἐκκόπτοιο T : οι sup. ον T¹ : ἐκπῶτε Θ 1249 νόσσοις K 1250 τέ-
 λειον K 1251 ἤκουστα Θ : -αι K οὖν : melius τοῖς ΘK 1252 ὁ (1) om. Θ ἀφή-
 λετο Θ : ἀφίλετο K 1253 αὐτῷ T φυλάττοιο T : φυλάττειν τὸ K παρὰ J κατὰ
 τὴν : τὰ κατὰ Θ Μέμφιν K 1254 φησι M : φησιν ΘK 1255 αὐτῆς K 1256
 ἐνευθυνοῖτο B τῷ πλούτῳ : χρυσίῳ J περιβρίθει JM : -βρύθει T : -βρίθη Θ 1257
 om. CJK κτήσασθαι Θ 1258 ταπεινὸν καὶ μαλακὸν CDΘJKMPR

- 1260 ὡς οὖν οἱ Τρῶες ἔβλεψαν τὸν τηλικούτον στόλον 1260
 καὶ τὴν πληθὺν ἰστόρησαν τὴν νεναυστοληκυῖαν,
 ἀπανταχόθεν ἑαυτοῖς ἀθροίσαντες συμμάχους,
 Κᾶρας, Λυκίους καὶ Μυσοὺς καὶ Μαίονας καὶ Φρύγας,
 καὶ προσεταιρισάμενοι σύμπαν Ἀσίας ἔθνος,
 1265 ὅποσον ἠπειρωτικόν, ὅσον ἐν παραλίᾳ, 1265
 ἀντεπεξῆγον στρατιάς σμῆνος ἀπειραρίθμου,
 καὶ χρόνος διηνύετο μακρὸς ἐν τῷ πολέμῳ.
 οἱ δὲ τῆς πόλεως αὐτῆς οἰκήτορες τῆς Τροίας
 ἦσαν ὑπὲρ πεντήκοντα λαοῦ χιλιανδρίας.
 1270 τὰ μὲν οὖν πρῶτα κραταιῶς ὀπλίζοντο πρὸς μάχην, 1270
 ἀνδροκαρδίοις συμβολαῖς τὰς φάλαγγας ῥηγνύντες,
 ὡς δ' ἐπειράθησαν ὄψε τῆς Ἀχιλλέως ῥύμης
 καὶ τὴν πυρώδη καὶ θερμὴν εἶδον εὐκινησίαν
 καὶ τὴν ἀρρενωπότητα καὶ τὴν θυμοτολίαν,
 1275 ἐκάθηντο τοῖς τείχεσιν αὐτοὺς συγκεκλεικότες 1275
 καὶ μηδαμῶς τοῖς Ἑλλησιν ἀντεπελθεῖν τολμώντες,
 ἕως ἢ πάντα στρέφουσα καὶ πάντα συγκυκῶσα
 καὶ πάντων μήτηρ τῶν κακῶν, ἢ βασκανία λέγω,
 τὴν Ἀχιλλέως ἤμβλυεν ὄρμην τὴν δραστηρίαν
 1280 καὶ Τρῶας παρεθάρρυνεν ἐκείνου χολωθέντος. 1280
 τὸ δὲ τῆς λύπης αἴτιον τῆς τοῦτον πικρανάσης
 ὁ Παλαμήδους φόνος ἦν ἀδίκως ὀλωλότος.
 τὸ δ' ὅπως γέγονε καὶ τίς ὁ συσκευάσας, λέξω.

1260-66: cf. Dictys (ed. Eisenhut) 47,4 — 48,4 1262/63: cf. Ce. I 221,24 — 222,1
 1271 τὰς φάλαγγας ῥηγνύντες: Pias 5,96; vide v. 1347, cf. vv. 4638, 5803 1272: cf.
 Ce. I 222,1-5 1277 πάντα στρέφουσα: vide vv. 2878, 5444, 5672; cf. v. 5604

BCDFΘJKMPRTV

1260 οὖν om. Θ ἔβλεπον K 1262 συνήθροισαν T 1263 om. B Βάρας Θ
 Λυκίας FP Μυσᾶς P Παίονας C : Καίονας J 1266 ἀπειραρίθμου Θ 1267
 ἔδεικνυετο J μακρὸς Θ 1270 τὰ μὲν οὖν : καὶ τὰ μὲν P κραταιῶς ὀπλίζετο Θ
 μάχας C 1271 ἀνδροκαρδίοις συμπλοκαῖς J : ἀκροκαρδίοις συμβολαῖς V : ἀνδροκα-
 σίας συμβολαῖς C ρηγνύντες MPT 1272 ἐπειράσθησαν P ῥύμης K 1273 ἀκι-
 νησίαν Θ 1274 εὐθυτολίαν P 1275 αὐτοὺς R Bekk : ἀ- cett. codd. 1276
 τοὺς J ἀνταπελθεῖν DFT : ε sup. τα T¹ : ἀντεπεξεληθεῖν V 1277 τρέφουσα Θ 1280
 παρεθάρρυνεν BΘKV 1281 τούτων Θ πικρανοῦσης DKMPR : πικρανάνης Θ 1283
 πῶς ΘK : τις sup. πῶς K¹

- 1285 ἄσπονδον μῖσος ἔτρεφε καὶ φθόνον ἐκ καρδίας, 1285
 ὅτι παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἦν Παλαμῆδους κλέος
 καὶ πάντες οἰάπερ θεῶ προσέχοντες ἐκείνῳ
 καρδιακὴν τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπέτρεφον ἀγάπην·
 καὶ γὰρ προέγνω τοῦ λοιμοῦ τὸ βέλος τὸ πυρφόρον
 1290 καὶ πᾶσι προεμήνυσεν Ἑλλήνων στρατιάρχεις 1290
 καὶ πάντων τούτῳ τῷ κακῷ πικρῶς δαμαζομένων
 ἐκεῖνος διετήρησεν Ἑλληνας ἀπημάντους,
 τὸ μὲν ὑποτιθέμενος καὶ λόγοις καταρτίζων,
 τὸ δὲ καὶ πράγμασιν αὐτοῖς διδάσκων τὸ συμφέρον.
 1295 ἐκ τούτου τοίνυν Ὀδυσσεὺς ἐτήκετο τῷ φθόνῳ, 1295
 βλέπων ὑπερφιλούμενον πᾶσι τὸν Παλαμῆδην,
 αὐτὸν δὲ νομιζόμενον ὡς ἓνα τῶν τοῦ πλήθους·
 ἐντεῦθεν δόλους ἤρτυε καὶ μηχανορραφίας
 καὶ συνεσκεύαζε βουλὰς πλήρεις συκοφαντίας.
 1300 τοῦ μὲν οὖν καρτερόχειρος παρόντος Ἀχιλλέως 1300
 ἠπράκτων τὰ βουλευόμενα παιδὸς τοῦ Λαερτίου
 καὶ πᾶν τὸ τυρευόμενον κατὰ τοῦ Παλαμῆδους
 καὶ μηχανορραφούμενον ἦν ὡς ἀράχνης νῆμα.

1284-1328: valde pauca Ce. (I 220,4-6); vide etiam vv. 1109-1451 1285 ἄσπον-
 δον μῖσος: cf. Plut. Per. 30 (ἄσπ. ἐχθρα) 1286/87: cf. Io.M. II (24),2 1288 καρ-
 διακὴν... ἀγάπην: cf. Theocr. 29,4 (φιλεῖν ἀπὸ καρδίας); Aristoph. Nu. 86 (ἐκ τῆς καρ-
 δίας φιλεῖς) 1289 λοιμοῦ τὸ βέλος τὸ πυρφόρον: cf. IV Reg. 13,17 (β. σωτηρίας);
 Pias 1,51/52; Soph. O.T. 893 (β. θυμοῦ); vide vv. 3603, 3931, 5716 1295 ἐτήκετο τῷ
 φθόνῳ: cf. Sap. Sal. 6,23 1298 δόλους ἤρτυε: cf. Odys. 19,137 (δ. τολυπεύω); Pias 6,187
 (δ. ὑφαίνω) 1299: Dem. 25,9 (συκοφαντία καὶ ψευδεῖς αἰτίαι... συσκευασμένοι); cf.
 Hyp. Lyc. 9 (συσκευάζω λοιδορίας) 1303 ἀράχνης νῆμα: pron.; Apost. Pseudoepigr.
 9,15; cf. Aesch. Ag. 1492 (ἀρ. ἐν ὑφάσματι); Aes. Fab. (ed. Chambry) 188; cf. v. 4663

BCDFΘJKMPRTV

1285 φόνον MP : φθόνους Θ 1286 Παλαμῆδης ΘΚ κλέος Κ 1287 θεοῦ V
 ἐκείνον Μ : ἐκείνων J 1288 ὑπέτρεφον (-ων Κ) ΘΚV 1289 λιμοῦ ΒΘJKPT βέ-
 λη Θ : γένος PR πυρφόρω Θ 1290 πάσαις PR στραταρχίαις DMPT : στρα-
 τηγέταις C 1291 τούτων Bekk : τούτῳ interpres Bekk¹ πικρῶ κακῶς sed litt. α, β
 superpositis rectam seriem ind. M δαμαζομένῳ Θ 1292 συνετήρησεν CDJKMPR
 1293 καταντίζων J 1294 αὐτῆς J : οἱ sup. ἦ J¹ συμφέρον : πυρφόρω Θ 1295
 τούτων DΘ 1296 βλέπων J 1297 τὸν KV 1299 πλήρης T 1300 κραταιόχει-
 ρος... Ἀχιλλέος Κ 1302 κατὰ τοῦ Παλαμῆδους om. J 1303 καὶ μηχανορραφόμε-
 νον om. J μηχανορραφόμενον V

- ὡς δ' Ἀχιλλεὺς ἀπέσταλτο σὺν ἄλλοις ἀριστεύσι
 1305 συνάφων πόλεμόν τισιν ὑπερμαχοῦσι Τρώων 1305
 καὶ συνεπόμενον αὐτῷ καὶ Παλαμῆδην εἶχεν
 (ὑπερεγλίχετο καὶ γὰρ αἰεὶ συνεῖναι τούτῳ),
 ἐνταῦθ' ὁ πάντολμος ἀνὴρ δραξάμενος ἀδείας
 τὴν Ἀγαμέμνονος συλᾶ κουφόνοιαν ἐν πρώτοις,
 1310 καὶ δῆθεν προσποιούμενος ὑπερφιλεῖν ἐκείνον 1310
 «ἐρᾶ», φησὶν, «ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆς τῆς τῶν Ἑλλήνων
 ὁ κραταιόχειρ Ἀχιλλεὺς· κεντεῖ γὰρ ἡ νεότης.
 καὶ Παλαμῆδην ὡς δεινὸν εἰπεῖν καὶ κολακεῦσαι
 καὶ μαστροπὸν καὶ συνεργὸν εἰς τοῦτο προσλαμβάνει.
 1315 μετὰ μικρὸν δ' ἐλεύσονται τῆς μάχης τελεσθεῖσης 1315
 καὶ σοὶ μὲν βοῦς προσάξουσιν ἀγέλας τε θρεμμάτων,
 αὐτοὶ δὲ σφετερίσονται χρημάτων ὅλας θήκας,
 οἷς τοὺς Ἑλλήνων δυνατοὺς ὑποποιήσονται τε
 καὶ κατὰ σοῦ κινήσουσιν, ὡς τῆς ἀρχῆς ἐκπέσης.»
 1320 ἤκουσε ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἐπίεσθη, συνηπάγη, 1320
 καὶ τῷ τοῦ δόλου σκευαστῇ χρῆται πρὸς συμβουλίαν
 καὶ γίνεται μετάπεμπος εὐθὺς ὁ Παλαμῆδης
 καὶ μονωθεὶς ταῖς ἄρκυσιν ἐπίπτει ταῖς τοῦ φθόνου.
 συκοφαντεῖται τοῖς Τρωσὶν Ἑλληνας προδιδόναι

1305 schol. metr.; vide v. 259 1311 hiatus fictus : βασιλεῦ, ἀρ. 1318 schol.
 metr.; vide v. 15

1311, 1319 ἀρχῆς: vide v. 535

BCDFΘJKMPRTV

1304 ὁ P ἀριστεύσιν ΘV Bekk 1305 om. B συνάφων : αι sup. ων T¹
 ὑπερμαχούτων FTV : οὔσι sup. ούντων T¹ Τρώων J : ω sup. ο J¹ 1306 αὐτὸν K
 1307 ὑπερεγλίχετο T αἰεὶ : αὐτῷ C : πάντῃ Bekk αἰεὶ συνεῖναι : συναπιένει JK
 τοῦτο Θ : τοῦτον C 1309 κουφόνοιαν K : κουφόνοιον J 1311 βασιλεὺς Θ ἀρχῆς
 τῆς τῶν Ἑλλήνων om. K 1312 ὁ κραταιόχειρ Ἀχιλλεὺς om. K κεντᾶ ΒΘJ 1313
 σοφὸν T κολακεύσειν F 1314 εἰς τοῦτο : εἰπεῖν καὶ Θ προσλαμβάνειν K
 1316 σὺ Θ μὲν βοῦς : βοᾶς K τε : τῶν R 1317 δ' ἐσφετερίσαντο P 1318 alit.
 ὡς ἂν ὑποποιήσονται τοὺς δυνατοὺς Ἑλλήνων P αἷς Θ : ἦς V : καὶ JK : οἷς] καὶ MR
 Bekk¹ γε C 1319 κινήσων Θ : κινήσονται KP ἐκπέσης : ει sup. η T¹ : ἐκπέ-
 σοις J 1320 ταῦτ' Θ 1321 τὸ... σκευασθῆ K χρᾶται KP 1322 κατάπεμπος
 K 1323 ἄρκυσιν ΒΘJKPT ταῖς (2) : πρὸς Θ φόνου ΘJKPT 1324 συκοφαντεῖ
 τε J ταῖς ΘV παραδοῦναι C

- 1325 καὶ γίνεται λιθόλευστος (φεῦ, οἶα πράττεις φθόνη!) 1325
 ἄλλο μηδὲν φθεγξάμενος εἰ μὴ τὸ ῥῆμα τοῦτο·
 «ὦ δυστυχῆς ἀλήθεια, σὲ καὶ πενθῶ καὶ στένω·
 σὺ γάρ μου προαπόλωλας καὶ προεθανατώθης.»
 ἐπάνεισιν ὁ Θέτιδος μετὰ λαμπρῶν τροπαίων,
 1330 μανθάνει τὸ γενόμενον, οἰκτεῖρει Παλαμῆδην, 1330
 βαρυθυμεῖ, βαρυπενθεῖ, τοῖς Ἑλλησι μηνίει,
 ἀφίσταται τοῦ μάχεσθαι καὶ συμμαχεῖν ἐκείνοις.
 ἐντεῦθεν θάρσος Ἑκτορι καὶ τοῖς αὐτοῦ συμμαχοῖς
 καὶ συγκροτοῦσιν Ἑλλησι μάχας ἰσχυρομάχους·
 1335 ἐντεῦθεν φόνοι καὶ σφαγαὶ καὶ πρόχυσις αἱμάτων, 1335
 ἀνδροκτασίαι καὶ βοαὶ καὶ λιμνασμοὶ τοῦ λύθρου.
 καὶ πίπτουσιν ὡς στάχυν τὰ τῶν Ἑλλήνων σμήνη
 καὶ ταπεινοῦνται καὶ δεινοῖς ἀπίροις συσχεθέντες
 ἐν μεταμέλῳ γίνονται τῶν πεπλημμελημένων
 1340 οἱ πρὶν τε σοβαρόφρονες λόγοις ἰκετηρίοις 1340
 ἐδέοντο τοῦ Θέτιδος καταλλαγήναι σφίσι.
 ἀλλ' οὐ προσέσχεν Ἀχιλλεὺς τούτοις, οὐκ ἐπεκάμφθη,
 ἕως πεσῶν ὁ Πάτροκλος, ὄνπερ ὑπερηγάπα,
 ἐκ παλαμῶν ἥρωικῶν γενναίων Ἑκτορέων,
 1345 αὐτὸν παρεβιάσατο δραμεῖν κατὰ τῶν Τρώων. 1345
 ἕξεισι τοῖνον Ἀχιλλεὺς πρὸς πόλεμον πῦρ πνέων

1325 hiatus fictus: φεῦ, οἶα

1325-28: Plan. (ed. Piccolomini) 59, p. 159 1329-32: alit. apud Ce. (I 222,9-11)
 1333-41: Ce. I 222,11-13; 223,14-16 1336 ἀνδροκτασίαι: vide v. 5907 1337 πίπτου-
 σιν ὡς στάχυν: Ilias 11,67-69 1341: Dictys (ed. Eisenhut) 56,22 — 57,3 1342-48: Ce.
 I 223,16-23 1343-45: cf. Dictys (ed. Eisenhut) 68,3-18 1346 πῦρ πνέων: Hes.
 Th. 319; Xen. Hell. 7,5,12; prov.; Kukules 6,428; vide v. 5408, cf. vv. 3537, 5911, 6194
 1346-52: cf. Mal. 123,4-8

BCDFΘJKMPRTV

1325 φεῦ οἶα: οἶαπερ C ποιεῖς DFΘJKMPRTV Bekk ὦ sup. φθόνη J 1327
 καὶ σὲ JKT στέγω B 1328 προαπόλωλας DJKPT: προαπόλωλας B 1330 γινό-
 μενον DV Παλαμῆδης V 1331 Τρώαισι Θ μηνύει BKMP 1332 ἀφίστασθαι
 M 1333 θάρσος DMPT 1334 ἰσχυρομάχους pc. ex ἰσχυρομάχοις V¹: -μάχας ΘP
 1335 φθόνοι Θ πρόχυσις JP 1336 τῶν λύθρων P 1337 ὡς στάχυν K 1338
 θανατοῦνται P 1339 πεπλημμελημένων: πεπλημμένων οὔτοι J 1342 πρόσσχεν
 DFK Bekk τούτων T οὐκ ὑπεκάμφθη MV: οὐ κατεκάμφθη JK Bekk 1344 Ἑκτο-
 ρείων BK: Ἑκτοραίων PT 1345 παρεβιάσαντο ΘJM: κατεβιάσατο P 1346 εἰς CJK

- καὶ ῥήγνυσι τὰς φάλαγγας καὶ κτείνει τοὺς προμάχους
 καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν Ἑκτορα τὸν κίονα τῆς Τροίας,
 ἄνδρα βριθύν, ἀρεικόν, ὄπλοις ἐνθεραμμένον,
 1350 μωλωπισμοὺς ἐμφαίνοντα τοῖς στήθεσι μυρίους, 1350
 οὓς εἶχε συμπλεκόμενος τοῖς ταύροις τοῖς ἀγρίοις
 πρὸ τοῦ τοὺς Ἑλληνας ἐλθεῖν καὶ συγκροτῆσαι μάχην.
 1352a [ἀντιπαρατασσόμενος ἔθνεσιν ἀλλογλώσσοις.]
 Ἄναιρεθέντος δ' Ἑκτορος τοῦ τολμηροκαρδίου
 μετακαλεῖται Πρίαμος συμμαχοῦς Ἀμαζόνας· 1355
 1355 καὶ πάλιν μάχη καρτερὰ καὶ θανατοῦνται πᾶσαι.
 ἐκ πάντων οὖν ἀπορηθεὶς ὁ Δαρδανίδης γέρων
 εἰς τὸν Δαβὶδ τὸν ἀνακτα τῆς Ἰουδαίας πέμπει
 παλάμην ἐξαιτούμενος συμμαχικὴν ἐκεῖθεν.
 ἀλλ' ὁ Δαβὶδ οὐ δίδωσιν εἴτε τὸ τηλικαῦτα 1360
 1360 ἀντιπαρατασσόμενος ἔθνεσιν ἀλλογλώσσοις
 εἴτε καὶ μυσαιτόμενος Ἑλληνας καὶ βαρβάρους,
 ὡς μὴ θεὸν γινώσκοντας ἀλλ' εἰδωλολατρούοντας,
 καὶ δεδιὼς μὴ ῥέψαιεν πρὸς πλάνην Ἰουδαῖοι,
 εἰ παρ' αὐτοῦ πεμφθήσονται σύμμαχοι τοῖς ἐν Τροίᾳ, 1365
 1365 πρὸς τὴν κακίαν ἔχοντες εὐεπιφόρων φύσει.
 τὸν οὖν Ταντάνην τὸν Ἰνδὸν Πρίαμος ἰκετεύει

1347 ῥήγνυσι τὰς φ.: vide v. 1271 1348 κίονα τῆς Τρ.: cf. Eur. I.T. 97 (στύλοι...
 παῖδες); Odys. 11,556 (πύργος) 1350/51: fontem non inveni; an Ταύροις (?) 1353-
 55: Io.M. II (24),4; Ce. I 225,3-19; cf. Dictys (ed. Eisenhut) 70,18 — 71,3; 82,24 — 83,17
 1356-68: Io.M. II (24),3 1366-75: Sy. 314,1-6; Mal. 127,9 — 129,14; Ce. I 225,19 —
 227,4; cf. Dictys (ed. Eisenhut) 83,18 — 88,9

BCDFΘJKMPRTV

1347 προσμάχους P 1348 Νέστορα K: κτο sup. στο K¹ 1349 ἐκθεραμμένον
 ΘJ 1350 μωλωπισμοῖς M ἐμφέροντα Θ: ἐμφέροντα CDJKMPR μυρίοις JM
 1351 ταύροις: an Ταύ(-?) 1354 μετακαλεῖ τε ΘK 1355 κρατερὰ ΘK πάντες
 BK 1356 ἄν Θ ἀπορηθεὶς BK 1357 om. Θ εἰς: πρὸς P 1359 τῶ P
 1360 ἀντιπαρατασσόμενος PV ἀλλογλώσσης J: οι sup. η J¹ 1361 Ἑλλησι καὶ βαρ-
 βάροις V καὶ (2): πρὸς Θ 1362 γινώσκοντας P εἰδωλολατρίας Θ 1363
 δεδοῖς T ῥίψαιεν JV: ῥύψαιεν Θ: ῥέψαιεν K: υ sup. ρέ et ei sup. ψε K¹ εἰς
 DFJKMPRTV Bekk Ἰουδαίους KV^{1pc}: οι sup. ους K¹ 1364 οἱ Θ: οἱ K τῆς P
 ἐν Τροίᾳ: οἶν Τροίοις K: η (?) sup. οἶν K¹ 1365 ἔχοντας P εὐεπιφόρων φύσιν K
 1366 τὸν (1): τὴν P γοῦν C Παντάνην J τῶν Ἰνδῶν ΘJKPTV Bekk

1352a add. Bekk: ἀντιπαρατασσόμενους? sed praestat expungere versum infra (1361)
 recurrentem. Bekk¹ (vide v. 1360)

- καὶ μετὰ πλήθους στέλλεται Μέμων ἀπειραρίθμου·
ὁ δὲ στρατὸς ἦσαν Ἴνδοι πάντες μελανοχρῶτες,
οὐσπερ ἰδόντες Ἕλληνες ἐν ἀλλοκότῳ θέα
1370 καὶ δειλιάσαντες αὐτῶν μορφὴν καὶ πανοπλίαν
καὶ ζῶα περιτρέσαντες, ἅπερ Ἰνδία τρέφει,
νύκτωρ φυγεῖν ἐσκέποντο καὶ προλιπεῖν τὴν Τροίαν.
ἀλλ' ὁμως ἀντετάξαντο πρὸς τοὺς κελαινοχρῶτας
καὶ τῶν Ἰνδῶν τοῖς αἵμασιν ἠρύθρωσαν ἀρούρας,
1375 καὶ τοῦ Σκαμάνδρου τὰς ῥοὰς ἐφοίνιξαν τοῖς λύθροις.
Ἐν τούτοις δὲ κατέλαβεν ἡ τῶν ἀναθημάτων
τοῖς Ἕλλησι πανήγυρις, ἀλλὰ καὶ τοῖς βαρβάροις,
καὶ πᾶσιν ἦν ἀνακωχὴ πολέμων καὶ καμάτων·
καὶ δὴ στρατὸς Ἑλλήνιος καὶ τὸ τῶν Τρώων σμήνος
1380 ἀλλήλοις ἐπεμίγνυτο πρᾶξαι μηδὲν τολμῶντες.
ἦν δὲ ναὸς πρὸ τῶν τειχῶν τῆς καλλιπύργου Τροίας,
ἐνθα θαμίζων Ἀχιλλεὺς εἶδε τὴν Πολυξένην
καὶ τὸν πυρσὸν τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος ὑπανήψεν·
ἐν λύτροις γὰρ τοῖς Ἐκτορος αὐτὴν προεωράκει
1385 καὶ κατασχεῖν δυνάμενος ὁμως οὐκ ἠβουλήθη.
τότε δ' ὡς εἶδεν ἔπαθε, καὶ τῷ πατρὶ Πριάμῳ
λόγους ἐπέστελλε ζητῶν εἰς γάμον Πολυξένην,
ὁ δὲ συγκατατίθεσθαι δῆθεν προσεποιεῖτο

1369-71: cf. Xen. Cyrop. 7,1,27 1376/77: Io.M. II (24),8 1376-1411: Mal. 130,6 — 131,23; Ce. I 227,10 — 228,15; cf. Dictys (ed. Eisenhut) 88,27 — 90,17; 93,10 1383 πυρσὸν... ἔρωτος; cf. Theocritus 23,7 (πυρσῶν παραμύθιον); Liban. Προγυμνάσματα 12,3 (πυρσὸν ἀνάπτειν); vide v. 5525

BCDFΘJKMPRTV

1367 ἀπειραρίθμους K 1368 μελανοχρῶντες B 1370 αὐτὴν V 1371 περιτρέφαντες K : σ sup. φ K¹ 1372 ἐσκέψαντο K : ἐτρέποντο Θ καὶ προλιπεῖν : καταλιπεῖν B 1373 κελαινοχρῶτους V : μελανοχρῶτας CΘJT : μελανοχρῶντας B : μελανοκῶτας K 1374 ἐρύθρωσαν ΘJKP 1375 τοὺς Σκαμάνδρους K 1376 ἐκ Θ οὐν J Bekk 1377 τῶν βαρβάρων ΘJKP 1379 Ἑλλήνιος C καὶ τὸ : καὶ V : τὸ sup. καὶ V¹ τὸ : τῆ K σκῆνος P 1380 ἐπεμίγνυτο K : -μήγνοντο D : -μέγνυτο Θ τελοῦντες P 1381 τοιχῶν T : πυλῶν p. ras. ex τειχῶν Θ 1382 ὁ μεῖζον Θ εἶδεν K 1383 τοῦ : τὸν K ὑπανήψε PT : ἐπανήψεν ΘJK Bekk 1384 λύθροις KR τοῦ CΘJK 1385 βουλόμενος... ἠδυνήθη Θ 1386 τέως Θ ἔπαθεν KV 1387 ἐπέστειλε Bekk : ἀπέστειλε K : ὑπέστειλε Θ γάμους CT 1388 συγκατατίθετο K δῆθεν : δοῦναι FΘTV

- καὶ ταῦτα δόλοισ ἐπραττον Διήφοβος καὶ Πάρις.
1390 ὡς οὖν εἰσηλθον εἰς ναὸν Ἀπόλλωνος Ἀλσαίου
ὄρκοις κατεμπεδώσοντες τὰ περὶ Πολυξένης,
ὁ μὲν Διήφοβος προσφύς ἐφίλει τὸν Πηλέως,
φίλης εὐνέτην ἀδελφῆς αὐτὸν κατονομάζων,
ἔγγυς δὲ στὰς Ἀλέξανδρος ἐπήνεγκε καιρίαν
1395 καὶ πλήξας ὑπεξέφυγε μετὰ τοῦ Διηφόβου,
ὁ δ' Ἀχιλλεὺς κατενεχθεὶς πνοαῖς ἦν ἐν ἐσχάταις.
ἦσθετο τούτων Ὀδυσσεύς, συνείπετο γὰρ τούτῳ,
καὶ σὺν αὐτῷ διογενῆς Αἴας ὁ Τελαμῶνος·
ἄμφω τοιγάρ εἰς τὸν ναὸν συνεισπεπηδηκότες
1400 εὔρον τὸν ἦρω κείμενον αἵμασι πεφυρμένον,
ἀπεσβηκὸς ἐμπνέοντα, μόγις κινοῦντα γλῶσσαν
καὶ μέλλοντα καλύπτεσθαι τὰ βλέφαρα τῷ σκότῳ.
ὡς εἶδον οὖν ὠλόλυξαν καὶ προσπεσῶν τῷ στήθει
Αἴας ὁ μέγας ἐν κλαυθμῷ πρὸς τὸν Πηλέως εἶπεν·
1405 «ἦν ἄρα, πολεμόκλωνε καὶ γίγα βριαρόχειρ,
ὅς ἀνελεῖν ἠδύνατο τὸν θυμολέοντά σε!»
ὁ δ' ἄμαυρὸν ἐφώνησε καὶ παρακεκομμένον
«ἀνεῖλόν με Διήφοβος καὶ Πάρις μετὰ δόλου»,
καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἐξέπνευσεν ὁ τηλικούτος ἦρω.
1410

1406 schol. metr.: vide v. 15

1396 πνοαῖς... ἐν ἐσχάταις; cf. II Mac. 3,31 et 7,9 (ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ); vide v. 5330
1402 : Ilias 4,461 (σκότος ὅσσε κάλυπεν) 1405 πολεμόκλωνε: vide v. 1237

BCDFΘJKMPRTV

1389 δόλους Θ ἐπραττον : εν sup. ο K¹ : ἐπραττε Θ Διήφοβος B 1390 γὰρ F διήλθον V πρὸς F βωμὸν C Ἀλσεόν K 1391 κατεμπεδώσαντες (-δὲ- PT) JPT : -δῶσαντας Θ 1392 Διήφοβος B ἐμφύς JK : θ sup. φ K¹ Πολέως K : η sup. ο K¹ 1393 φίλης; φίλοις K : η sup. οι K¹ : om. V εὐνέτην : νυμφίον CDJKMR Bekk ἀδελφοῖς K καταναγκάζων V 1394 om. P ὑπήνεγκε DFΘMRT 1395 ὑπεξέφυγε DMR : ἐπεξέφυγε K Διηφόβου B : Ζωηφόρου Θ 1396 ἐσχάτοις K : αι sup. οι K¹ 1397 τούτων ΘK τούτο Θ 1399 τοιγάρ : γὰρ K συνεισπεπηδηκότες (-δικῶ- Θ) ΘF : συνεισπεπηδηκότες P 1400 αἵματι ΘJ 1401 ἀπεσβηκὸς ΘMT μόλις JK γλῶτταν FP 1402 om. ΘP τὰ βλέφαρα καλύπτεσθαι R τῷ σκότει JR Bekk : τὸ σκότος K 1403 ὡς : καὶ J οὖν εἶδον Θ ὠλόλυξαν P 1405 ἄρα P : ἄγαν K πολεμόκλωνος Θ γίγας Θ : γίγαν CDJM 1406 ὡς KP τε Θ 1407 δδ' MT 1408 ἀνεῖλεν Θ : ἀνεῖλε P ἀνεῖλομαι K : ν sup. ο K¹ Διήφοβος B 1409 ταῦθ' K ἦρωσ : οὔτως Θ

- 1410 Αἴας δ' ἐπ' ὤμων θέμενος τὸ σκῆνος Ἀχιλλέως
πικρῶς ἐπὶ τὸν ναύσταθμον ἤγαγεν ὀλολύζων,
εὐθὺς δὲ μετεπέμψατο Πύρρον τὸν Ἀχιλλέως,
καὶ δὴ τὸν Νεοπτόλεμον ἀπὸ Δηϊδαμείας·
καὶ ἄλιν φόνου καὶ σφαγαί, ἄλιν ἀνδροκτασίαι, 1415
- 1415 καὶ ἄλιν αἱματόφυρτοι τῆς Τροίας, πεδιάδες,
καὶ ἄλιν αἱμοφόρυκτα τὰ τοῦ Σκαμάνδρου ρεῖθρα,
ἕως τῶν μάντεων αὐτοῖς χρησμούς ἐκφοιβασάντων
ὡς οὐ χρεῶν ἐστὶν ἔλεϊν ἀπὸ πολέμου Τροίαν,
οὐδ' ἐκ χειρῶν οὐδ' ἐκ ξιφῶν, ἀλλ' ἀπὸ δόλου μόνου, 1420
- 1420 τὸν ἵππον ἐτεκτίναντο τὸν ξύλινον ἐκεῖνον
καὶ καταφράκτους εἰς αὐτὸν ἄνδρας εἰσενεγκόντες
ἀπαίρειν δῆθεν ἔδοξαν πρὸς τὰς ἐνεγκαμένας·
καὶ τὸν μὲν ἵππον εἶασαν αὐτοῦ πρὸς τῷ ναυστάθμῳ,
αὐτοὶ δ' ὑφώρμουν ταῖς ναυσὶν ἐν τῇ Τενέδῳ νήσῳ. 1425
- 1425 εἶδον οἱ Τρῶες τὸ συμβάν, εἶδον ἐρήμους ὄρους,
τὸν ἵππον μόνον βλέποντες ἠπόρουσαν, ἐθαμβοῦντο.
καὶ πρῶτα μὲν νομίζοντες εἶναι τὸ πᾶν ἀπάτην
φθεῖρειν τὸν ἵππον ᾗοντο, πυρὶ παραδιδόναι

1412/13: Mal. 104,12-16; Dictys (ed. Eisenhut) 93,3-5 1412-16: cf. Mal. 132,5-10
1414 ἄλιν φόνου... ἄλιν ἀνδροκτασίαι: vide v. 5907 1414-16: cf. Mal. 104,16-19;
Ce. I 228,16/17 1415 αἱματόφυρτοι (πεδιάδες): cf. Anth. Pal. 5,179; vide v. 3474, cf. vv.
3129, 3495 1416 αἱμοφόρυκτα: Odys. 20,348 1417-40: Mal. 109,13-16; 113,4-13
1417-46: Ce. I 230,17 — 232,2 1418 ἀπὸ πολέμου Τροίαν: Herod. 5,6 1420-51: cf.
Dictys (ed. Eisenhut) 111,24 — 114,20

BCDFΘJKMPRTV

1410 ὦμω M τηλικούτον σκῆνος P 1411 τὸν ἀσταθμον K ὀλολύζων
ἀπειθ Θ 1412 μετεπέμψατο CDMR Bekk Πύρρον J 1413 καὶ δὴ τὸν Νεοπτόλε-
μον scripsi : δὴ καὶ N. τὸν C : αὐτὸν καὶ N. τὸν P : τὸν καὶ N. τὸν DFΘJKMRV Bekk :
καινοπτόλεμον τὸν B : κενεπτόλεμον αὐτὸν T ἀπὸ : ἐκ C Δηϊδαμείας J : Διδα-
μείας K : Δηδαμείας P : Δηδαμείας V 1415 τῆς Τροίας: Tr. αἰ P Bekk 1416 om.
BΘK : B^{ms} Σκαμάνδρου C 1417 αὐτῶν JK χρησμῶν ΘT : χρησμοῖς K ἐκ-
φοβησάντων K : ἐκβιβασάντων P 1418 χρεῶν ἐστὶν P λαβεῖν B : λαλεῖν K 1419
om. K οὐδὲ ξιφῶν... μόνον Θ 1420 ἐτεκτίναντο Θ 1421 αὐτοὺς K 1422
ἐπαίρειν K 1423 καὶ om. K ἵπποι ἴασαν K τὸ ναυστάθμῳ M : τῶν v. P : τὸν
ἀστάθμῳ K 1424 ὑφώρμουν BCR : ὑφώρμον Θ : ὑφ' ὄρμον P : ἐφόρμων K 1425 νή-
σους T : ὄρους superscr. T¹ 1426 ἐβλεπον J 1427 πρῶτον K νομίζοντες : ἐνό-
μιζον superscr. T¹ 1428 ὄρηνητο CDFJKMPRTV Bekk παραδοθῆναι Θ

- ἢ καὶ ῥιπτεῖν κατὰ πετρῶν, κατὰ βυθοῦ θαλάσσης· 1430
- 1430 εἶτα (καὶ γὰρ κεκύρωτο Τροίαν ἄλῶναι τότε)
προσῆκον ἔδοξεν αὐτοῖς εἰσενεγκεῖν τὸν ἵππον
ὡς ἄγαλμα καὶ λάφυρον ἀπὸ τῶν ἐναντίων.
οἱ μὲν αὐτὸν εἰσήνεγκαν καὶ πότοις καὶ χορείαις
αὐτοὺς ἐκδόντες ὑπνωττον βαθὺν νήγρετον ὑπνον, 1435
- 1435 οἱ δ' ἄνδρες, οἱ κρυπτόμενοι καὶ πρὸς αὐτῷ λοχῶντες,
ὑπεξεληθόντες σιωπῇ φρυκτωρὸν ἦραν μέγαν·
ὅπερ ἰδόντες Ἕλληνας οἱ προεκπεπλευκότες
θᾶπτον ἢ λόγος ἐν ναυσὶ κατήραν πρὸς τὴν Τροίαν
καὶ τῶν πυλῶν ἀνοιγείσῳν παρὰ τῶν προεμβάντων 1440
- 1440 ὡς ὕδωρ εἰσεχύθησαν λάβρως ποθὲν πλημμύραν.
Τῆς στερροπύργου τοιγαροῦν οὕτω ληφθείσης Τροίας
γυναῖκες ἀφηρηπάζοντο παστάδων νεοπήκτων,
ἢ γῆ κατελιμνάζετο τοῖς φόνου τῶν πιπτόντων,
βρέφος ὑπαγκαλίδιον ἐρρήγηυτο πρὸς τοίχῳ, 1445
- 1445 ἀπλῶς εἰπεῖν ὡς ἐν βραχεῖ, γόος τὸ πᾶν κατεῖχε
καὶ πᾶν δεινὸν καὶ πᾶν πικρὸν κατέκλυζε τὴν πόλιν·
αἱ χεῖρες λυθροστάλακτοι, φονόβαπτα τὰ ξίφη,
τὸ δάπεδον ἠρύθρωτο, συνεπατοῦντο βρέφη.

1429 ῥιπτεῖν κατὰ πετρῶν: Eur. I.T., 1430 (κατὰ πέτρας ῥ.); cf. Thucid. 7,44 (κατὰ
κρημνῶν ῥ.) 1434 ὑπνωττον... νήγρετον ὑπνον: Odys. 13,80 βαθὺν νήγρετον ὑπνον:
Moral 464; vide vv. 2697, 2702, 2705, 2753, 3418/19 1440 ὡς ὕδωρ εἰσεχύθησαν: Ps.
21,14 1441 στερροπύργου... Τροίας: cf. Ilias 7,71 (εὐπυργον Τροίην)

BCDFΘJKMPRTV

1429 om. K κατὰ (1) : μετὰ B 1431 ἔδοξαν Θ αὐτοὺς προσενεγκεῖν B
1433 αὐτῶν V τόποις Θ 1434 αὐτοὺς CDFΘJKPTV ἰδόντες P ὑπνωσαν T
νήγρετον BCDFΘKTV : νήγρετον J : ἡγρετον P νήγρετον ὑπνον : τὸν ὑπνον φέ-
ρων K 1435 αὐτὸ FΘ : αὐτὸν JK : ὦ sup. ὁ K¹ λοχῶντες BK 1436 φρυκτωρ-
ρον P : φρυκτωρον cett. codd. μέγα BDΘP 1438 ἐν : ταῖς C κατήλθον... Τρῶαν
K 1439 προεμβόντων P 1440 εἰσεχύθησαν (vide v. 469) (-χῆ- P) BP Bekk : εἰσεχέ-
θησαν (-θου- JR) CDFJKMRTV : ἐξεχύ- Θ λαύρως P : λαῦρος ΘK πλημμύραν
Bekk : πλημμύραν BCDFMPRT : πλημύραν V : πλημύρα (-μή- K) ΘJK 1441 στερο-
πύργου P οὕτως ἀλούσης C 1443 πιπτόντων : βαρβάρων P 1444 ἐπαγκαλίδιον Θ :
ἐν- C ἐρρίπτετο JK τῷ P Bekk τοίχῳ FΘ : τοίχον JK 1445 βραχὺ K τὸ
πᾶν συνεῖχε M : κατεῖχε πάντα Bekk 1446 κακόν... δεινὸν CJK κατέβλυζε Θ 1447
λυθροστάλακτοι K : v sup. θ K¹ φονόβαπτα τὰ ξίφη om. B 1448 τὸ δάπεδον ἠρύ-
θρωτο om. B

- ὡς δέ ποτ' ἐκορέσθησαν ἀρπάζοντες, κτιννύντες, 1450
 1450 πυρὶ παραδιδόασι, πιμπρῶσιν ἀπὸ βάρων
 τὴν πρὶν ἐν πόλεσι λαμπράν, τὴν περιλαουμένην.
 Τὰ μὲν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον,
 ἢ τύχη δ' ἐγκοτήσασα καθάπαξ Μενελάω
 ἄλλοις καινοῖς τὸν τάλανα καταπιέζει μόχθοις 1455
 1455 καὶ πάλιν πλοῦς μακρότερος, ναυστόλησις ἐτέρα,
 καὶ πόνοι διαδέχονται τοὺς παλαιτέρους νέοι
 καὶ πλοῦν τὸν Ἑλλησπόντιον Αἰγύπτια πελάγη.
 ἀπαίρει πρὸς τὴν Αἴγυπτον, δεινὰς μετρεῖ θαλάσσας
 καὶ χειμασθεὶς καὶ κυμανθεὶς ἀνέμοις βαρυθρόις 1460
 1460 μόγις καταίρει πρὸς αὐτήν. ἄνεισιν εἰς Πρωτέα,
 εὕρισκε καὶ τὴν σύνοικον ἐκεῖ κατὰ τὴν Μέμφιν
 καὶ ξενισθεὶς καὶ τιμηθεὶς λαμβάνει τὴν Ἑλένην
 καὶ μετὰ μόχθους ἱκανοὺς φθάνει πρὸς τὴν πατρίδα,
 μετὰ τὴν Τροίας ἄλωσιν ὄγδοον ἔτος τρέχων 1465
 1465 κατὰ τὴν περιπλάνησιν τὴν ἐπὶ τὸν Πρωτέα.
 εὕρισκε καὶ τὸν σύναιμον ἀθλίως δλωλότα
 δόλω κακίστης γυναικός, ἐχίδνης μοιχαλίδος·
 εὕρισκε τὸν ἀδελφιδοῦν Ὅρεστην ἐφθαρκότα

1450 ἀπὸ βάρων: vide v. 851 1452-65: summa Herod. 2,118-20; valde alit. apud
 Ce. I 232,1/2 (Ἑλένην τῷ Μενελάω ἀποδόντες); cf. etiam Ce. 234,9-11 1452-70: cf. Sy.
 322,3-6; 333,20-23 1466-70: Io. 59,1-19 M25; Io.M. II (25); Ce. I 234,10/11 (τὰ κατὰ τὸν
 Ἄγαμέμνονα μαθὼν μετὰ πολλοῦ δέους ἐβίου); cf. etiam Ce. I 233,23 — 234,8; cf. Dictys
 (ed. Eisenhut) 122,13-15 1467 ἐχίδνης: Soph. Trach. 771; vide v. 3714

BCDFΘJKMPRTV

1449 κτιννύντες V : κτιννύντες J : κτεινύντες B : κτινοῖντες Θ : κτεινύντες PT : κτι-
 νοῦντες K 1450 παραδιδόασι T πριμπρῶσιν R 1451 πόλεσιν K 1452 τοῦτου
 ἔσχε τὸν J : τοιοῦτον ἔσχε P Bekk 1453 δ' ἐγκοτήσασα καθάπαξ: συγκροτήσασα κα-
 θάπερ Θ 1454 καιροῖς K : πολλοῖς J καταπιέζειν Θ μόχθος K 1455 ναυ-
 στήλησις P 1456 iterum scr. eras. J πόνω J διαχέονται V νέους Θ 1457
 πλοῦτον P Ἑλλησπόντιον BJ : Ἑλλισ- V : Ἑλισ- ΘK 1458 δεινοῖς P 1459
 κυμασθεὶς Θ βαριθρόις D : βαρυροῖθροις K : εἰ sup. οἱ K¹ : καρυθρόις V 1460
 μόγις Θ : μόλις CJK κατέρει ΘK : κατέρρει PT ἄνεισιν (-νη- Θ) ὡς CDFΘMPV :
 ἄνεισι πρὸς Bekk Πρωταία Θ 1461 κατὰ : καὶ τὰ P Μέμφιν KT 1464 τῆς
 K τῆς post τὴν add. Θ 1465 τὴν (2) : τὼν K περὶ τὸν Πρωταία Θ 1466 τὴν
 σύναιμον J : τὸν σύνεινον C : συνέμονα K 1468 εὕρισκε τὸν : εὕρικ' K πεφθα-
 ρκότα Θ : τεθηγκότα B

- τὸν τοῦ πατρὸς αἰσχύναντα τὸ γένος καὶ τὸ λέχος 1470
 1470 καὶ σὺν αὐτῷ τὴν ἀναιδῆ μητέρα Κλυταιμνήστραν.
 Ἦδη μοι συντετέλεσται καὶ τὰ κατὰ τὴν Τροίαν
 ἐπιδρομάδην καὶ σαφῶς, καὶ δὴ λοιπὸν γραπτέον
 τὴν σθεναρὰν καὶ κραταιὰν Ῥωμαίων εὐπομίαν,
 ὅθεν ἀρξάμενοι τῆς γῆς ἐκράτησαν ἀπάσης. 1475
 1475 Μετὰ τὴν Τροίας ἄλωσιν Αἰνείας, παῖς Ἀγχίστου,
 εἶτε φυγῶν εἶτε λυθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων,
 μεταναστεύει παγγενεὶ πρὸς γῆν τῆς Ἰταλίας,
 ἦν ἄλλοι μὲν ἱστορήσαν οὕτως ὀνομασθῆναι
 ἐξ Ἰταλοῦ κατάρξαντος μερῶν τῶν Ἑσπερίων, 1480
 1480 οἱ δ' ἐξ αἰτίας ἔφασαν τοιαῦδε σχεῖν τὴν κλήσιν·
 ὁ μέγας ἦρας Ἑρακλῆς τὰς Γηρυόνας βόας
 ἀγεληδὸν συναγαγὼν ἤγεν ἐξ Ἐρυθραίας.
 εἰς οὖν ἐκείνων δάμαλις τῶν ἀπὸ τῆς ἀγέλης,
 ἀποσκιρτήσας, ὡς φασιν, ἀπὸ τοῦ βουκολίου, 1485
 1485 τὸ μεταξὺ νηξάμενος πέλαγος τῆς θαλάσσης
 εἰς Ἰταλίαν ἴσχυσε διαπεραιωθῆναι.
 τοῦ δὲ καθ' οὗς ἀφίκοιτο πάντας πυνθανομένου

1484 schol. metr.; vide v. 815

1472-74: Zon. I 562,4-8 1473/74: Di. I 3 1475 Αἰνείας: Zon. II 3sq. 1475-
 1540: summa Di. I 45 — 54; 55,1-5; 56,1-5; vide etiam 63,1-4 1475-1563: valde pauca
 et dissimilia Ce. (I 237,22 — 238,18) narrat; cf. etiam 245,19-22 1475-1636: pauca et
 alit. Sy. (323,13-21) narrat; cf. 326,1; 361,8-13; 363,6-9; 363,21 — 364,14; 367,5-15 1477-
 79: Di. I 12,3; 35,1/2; cf. etiam 39,1-4sq. 1481/82: cf. Hes. Th. 287-90; Apoll. Bibl.
 2,107-10; Di. I 39-41

BCDFΘJKMPRTV

1469 αἰσχύνοντα V Bekk λέχος καὶ τὸ γένος DJKMPR 1470 Κλυταιμνήστραν
 D 1471 συντετέλεσται V : συντετέλεσθε ΘK τὰ κατὰ : κατ' αὐτήν Θ 1472 ἐπι-
 τροχάδην K τραπέτων V 1473 om. Θ 1474 πόθεν P Bekk 1475 τῆς K τῆς
 post τὴν add. Θ Ἀγχίστου Θ 1476 ἀπὸ K Bekk 1477 παγγενεὶ Θ Bekk : παγ-
 γενῆ cett. codd. 1480 οἱδ' DMIV : οὐδ' ΘP ἐφασαν ΘP τὰς κλήσεις Θ 1481
 ἦρας... τὰς : οὗτος... τοὺς Θ Γηρυόνας J : Γυριόνας T : Γηρυόνας FV : Γηρυόνα K :
 Γηρυόνας Bekk 1482 ἀγεληδὸν pc. ex ἀγεληδὸν V¹ : ἀγεληδὸν P : ἀγεληδὸν M ἐξα-
 γαγὼν P ἐξ Ἰταλίας J : ἐξ ἐρυθραίας J^{ms} 1483 ὡς P οὖν om. Θ 1484 βοκο-
 λίου K 1486 ἄτα λῖαν K 1487 ἀφίκετο Θ : ἀφίκοιτο K : οἱ sup. κον K¹ πάντα
 FV : πάντη DMPR Bekk : παντὶ ΘJK

- εἶ τις αὐτῶν ἐώρακε βοῦν ἀποπλανηθέντα,
 ἐκεῖνοι τῆς Ἑλληνικῆς μὴ συνιέντες γλώσσης 1490
 οὐίτουλιν τὸν δάμαλιν ἐκάλουν ἐγχωρίως·
 ἀπὸ τοῦ ζῦου τοιγαροῦν Οὐιταλία πᾶσα,
 ὄσσην ὁ βοῦς ἐπέδραμεν ἐκεῖνος, ὠνομάσθη,
 τῷ χρόνῳ δὲ μετέπεσεν εἰς κλῆσιν Ἰταλίας.
 Αἰνείας οὖν σὺν τοῖς Τρωσὶ τοῖς συνεκπελευκόσι 1495
 χρησμοὺς λαβὼν ἀπέπλεε παρὰ τὴν Ἰταλίαν.
 οἱ δὲ χρησμοὶ προσέταττον ἐπὶ δυσμῶν ἐκπλέειν,
 μέχρις αὐτοῖς ἐγγένηται καταλαβεῖν χωρίον,
 ἐν ᾧ κατασιτήσονται τὰς ἑαυτῶν τραπέζας·
 ἐπὰν δὲ τοῦτο γένηται, τετράποδι χρωμένους 1500
 καθηγεμόνι τῆς ὁδοῦ, κτίζειν ἐκεῖσε πόλιν,
 ὅπου τὸ ζῦον ἐρεισθῆ καμὸν ἀπὸ τοῦ δρόμου.
 τούτους λαβόντες τοὺς χρησμοὺς εἰς Λωρεντὸν ἴκνουσται·
 πεδίον δὲ τὸ Λωρεντὸν ἐστὶ τῆς Ἰταλίας.
 ἐνταῦθα πήξαντες σκηνὰς ἠρίστων ἐν δαπέδῳ, 1505
 σελίνοις δὲ τὸ δάπεδον ἦν ἅπαν ἐστρωμένον
 καὶ ταῦτα χρεῖαν τραπεζῶν ἐκεῖνοις ἀπεπλήρου.
 ἀναλωθέντων τοιγαροῦν τῶν παρατεθειμένων
 σελίνου τις ἐγεύσατο καὶ μετ' ἐκεῖνον ἄλλος
 καὶ μετ' αὐτὸν ὁ συσσιτῶν καὶ μετ' αὐτὸν ὁ πέλας. 1510

1503 tmesis : bisyllabum encliticum sine accentu in initio secundi hemistichii metricum in octava syllaba accentum firmat

1502: Lyme 7,16-18

BCDFΘJK M(usque ad 1493) PRTV

1488 om. P αὐτὸν KT : ω sup. ὁ T¹ 1489 τοῖς ἑλληνικοῖς Θ γλώττης KP :
 λόγοις Θ 1490 οὐίτουλιν M : οὐίτουλον Bekk : οὐίταλον Θ : οὐίτωλιν KP δάμα-
 λον Θ 1491 Οὐιτουλία CMR : Οὐιταλίους K 1492 ὄσον B : ὄσης J προέδραμεν
 J 1493 μετέπεσον D 1494 συνεκπελευκόσιν K 1495 περὶ CΘ 1496 δυσμᾶς
 C 1497 αὐτῆς Θ ἐγγένητε Θ : εἰ γένοιται P 1498 κατασιτίζονται KP 1499
 γένοιται Θ 1501 ἐρασθῆ Θ : αἰρεθῆ (αἰ- K) JK : ἐρεισθὲν P καμῶν PT : καμῆν
 JK 1502 Λώρεντον K οἰκοῦνται B : ὀκνοῦντα K : ι sup. ὀκ K¹ 1503 Λώ-
 ρεντον K ἐστὶ BCDFKR : ἐπὶ Θ 1504 ἠρίστων K : ἠρίτων Θ ἐνθαπέδῳ K
 1505 σελήνοις BJT : σελήνης ΘKP ἦν ἐπανεστρωμένον B 1506 ἀπεπλήρου ΘK
 PRT Bekk 1507 παρατεθειμένων JK 1508 σελήνου BJPT : σελήνην K τις BCDF
 ἐκεῖνου V 1509 αὐτὸν (1) : αὐτῶν V σύσσιτος C μετ' αὐτὸν ὁ πέλας : μετ' ἐκεῖ-
 νον ἄλλος B : μετὰ τοῦτον ἄλλος C

- 1510 καὶ τινες ἀνεβόησαν «ἡμῖν σὺν τοῖς σιτίοις
 ἀνάλωνται καὶ τράπεζαι» κρότος ἦν ἐπὶ τούτοις
 ὡς τοῦ χρησμοῦ τοῦ παρ' αὐτοῖς εἰς τέλος πεφθακότος.
 ἔπειτα θῦειν μέλλοντες βωμὸν ἐδημιούργουν
 καὶ θήλειαν ἐφίστασαν ἐπὶ θυσία χοῖρον, 1515
 1515 ἐγκύμονα τυγχάνουσαν καὶ πρὸς τὸ τίκτειν οὔσαν.
 μελλόντων δὲ κατάρχεσθαι τῆς χοίρου τῶν θυτήρων,
 ἐκεῖνη διασεύασα χεῖρας τῶν κατεχόντων
 ἐξέδραμε καὶ πρὸς τινα λόφον ὠρμήθη τρέχειν,
 Αἰνείας δὲ παρείπετο βήμασι σχολαιτέροις, 1520
 1520 μικρὸν ὑπολειπόμενος ἐκείνης ἐκουσίως,
 ὡς μὴ τοῦ δρόμου τῷ γοργῷ θορυβηθὲν τὸ ζῦον
 ἀπὸ τῆς κατὰ δαίμονα πορείας ἐκτραπήη·
 συνῆκε γὰρ ὡς ὁ χρησμός τοῦτο τετράπουον εἶπεν.
 ἡ μὲν οὖν ἐκαθέζετο δρόμῳ πολλῷ καμοῦσα 1525
 1525 (εἵκοσι γὰρ πρὸς τέσσαρσιν ἀνέδραμε σταδίους),
 Αἰνείας δὲ τὰ θέσφατα βλέπων τετελεσμένα,
 τὸ δὲ χωρίον ἀφυσὲς εἰς τὸ συστήναι πόλιν,
 μεγάλαις αἰτιάσεσι τοὺς χρήσαντας ὑπήγεν.
 οὕτω δ' αὐτοὺς κακίζοντι καὶ καταμεμομένῳ 1530
 1530 φωνή ποθεν ἐξ ἀφανοῦς ἠκούσθη προϊούσα,
 ἥτις καὶ μένειν ἔλεγε καὶ πόλιν ἐκεῖ κτίζειν·
 καταγωγὴν μὲν γὰρ αὐτοῖς ἄρτι γενέσθαι ταύτην,
 ἔπειτα δὲ μετὰ καιρὸν καὶ χρόνους ἰσαρίθμους,

1518 schol. metr.; vide v. 952

BCDFΘJKPRTV

1510 ἀνεβόησαν K ἡμῖν ΘJ αἰτίοις P 1511 ἀνάλωνται Θ τράπεζα J
 δ' ante ἦν add. Bekk οὖν CDFΘPRTV 1512 ὡς : καὶ P ἐφθακότος F 1513
 θέλοντες ναὸν K 1514 ἐφίστησαν PT : ἐφοίτησαν Θ θυσία : θυσίαν ΘJ : ν sup. α
 B¹ 1515 τῷ D οὔσαν : μέλλειν K 1516 κατέρχεσθαι P τῆς : τοῦ B θυ-
 τήρων B 1518 ὠρμήθη ΘT 1519 ρήμασι P σχολαιστέροις B : χολαιστέροις Θ
 1520 ἀπολιπόμενος K ἐκεῖνοις P : ἐκεῖνος K 1521 τὸ γοργῷ K : τὸ γοργὸν BJPT
 θορυβηθῆ T 1522 δαίμονος Θ 1523 γοῦν FV εἶπε K 1525 τέταρσιν B στα-
 δίοις ΘP 1527 ἀφεις Θ συστήσαι FKPR Bekk 1528 μεγάλοις Θ : μεγάλως
 K αἰτιάσασι K : ε sup. σα K¹ 1529 οὕτω δ' : οὕτως Θ αὐτοῖς ΘP κακί-
 ζοντα Θ καταμεμομένου T : ω sup. ου T¹ : μεταμεμομένῳ V 1531 κτίζειν ἐκεῖ
 πόλιν CΘ : ἀν ἔλεγεν ἐκεῖ καὶ πόλιν? Bekk¹ 1532 αὐτῆς T ἄρτι : ἄν τι K γε-
 νέσθω J 1533 μικρὸν FK χρόνοις ἰσαρίθμοις P

- οἷς ἂν ἡ χοῖρος ἀπαλοῖς ἐκτέκοι δελφακίαις, 1535
 ἄλλην αὐτοῖς γενήσεσθαι μεγαλοπρεπεστέραν.
 ἡ μὲν οὖν χοῖρος ἔτεκεν ὄλην τριακοντάδα
 καὶ χρόνοις τόσοις ὕστερον παρὰ τῶν ἐξ Αἰνείου
 ἡ πόλις Ἰλβα γέγονε λαμπρὰ καὶ τρισευδαίμων. 1540
 τότε δ' Αἰνείας τῇ φωνῇ τῇ θείᾳ πεπεισμένος
 ἐκεῖ πολίξειν ἤρξατο πόλιν Λαουινίαν.
 καὶ τι συνέβη θαυμαστὸν ἀξιαφήγητόν τε·
 πρῶτον μὲν πῦρ αὐτόματον τῆς νάπης ἀνεδόθη,
 ἔπειτα λύκος ἐκπηδῶν ποθεν ἀπὸ δρυμῶνος 1545
 ὕλην ξηρὰν τῷ στόματι λαμβάνων ἐπετίθει,
 ἀετὸς πτερυσσόμενος, ὄρνις μεγαλοπτέρυξ,
 ταῖς πτέρυξιν ἀνέκαιε τὸ πῦρ ἀναρριπίζων·
 ἀλώπηξ δὲ τις δολερὰ τούτοις ἀντιζηλοῦσα
 καὶ τοῖς ἀνάπτουσι τὸ πῦρ ἀντιπαλαμωμένη 1550
 σβεννύειν ἔσπευδεν αὐτὸ καὶ μαρασμὸν ἐπάγειν,
 τὴν κέρκων διαβρέχουσα λιβάσι ποταμίαις
 καὶ ταῦταις διαρραίνουσα τὴν ξυλοφάγον φλόγα·
 ποτὲ μὲν οὖν οἱ θέλοντες ἀνάπτειν ἐπεκράτου,

1541 schol. metr.; vide v. 15   1543 schol. metr.; vide v. 1503

1540: Zon. II 4,2-4   1541-58: Di. I 59,1-5   1551 ξυλοφάγον φλόγα: cf. Ez. 20, 47/48

BCDFΘJKPRTV

1534 ἂν: μὲν P   ἐκτέκη CK Bekk: ἐκτέκει DΘJT: οἱ sup. ει D¹: ἐτέκει P   1535
 ἄλλοις K: ἡν sup. οἱ K¹   αὐτὴν... μεγαλοπρεπεστάτην V   1536 ἡ ante χοῖρος add. Θ
 1537 τόσοις ὕστερον: ὕστερον πολλοῖς Θ   περὶ K   1538 Ἰλβας V: δ' Ἰλβα K
 ἡ τρισευδαίμων ὄλη K   1539 τότε: ταῦτη V   τότε δ': τόδ' Θ   τὴν φωνὴν τὴν
 θεῖον K   1540 ὀκει B   Λαουινίαν K: Λαουινίαν P: Λαῖουινίαν T   post 1540
 ἐνταῦθα θεῖα πρόνοια καὶ δύναμις ἐφάνη add. C (vide v. 1583)   1542 πρῶτα CDJKPR
 Bekk αὐτόματος Bekk ἀπεδόθη J   1544 ὄλην P   τὸ K   ἐπετίθη T   1545 δὲ post
 ἀετὸς add. BCDFΘJKRTV   πτερισσόμενος B: πτερυσσά- FTV   1546 τοῖς P Bekk
 ἀνέφλεγε C   ἀναρριπίζων K: -ρριπίζων P: ὦν sup. ὦν P¹   1548 τὸ πῦρ om. K   ἀντι-
 παλαμωμένους V   1549 αὐτῶ K: αὐτῇ P   πυρασμὸν Θ   1550 κέρκω Θ   διαβρέχου-
 σαν K   ποταμίαις KPTV Bekk: αἱ sup. οἱ K¹   1551 ταῦτη C Bekk: ταῦτην K: οἱς
 sup. ἡν K¹   διαρραίνουσα T: διαβρέχουσα C   1552 οὖν om. Θ   ἀπεκράτου J

- ποτὲ δ' ἐκείνων περιῆν ἡ θέλουσα σβεννύειν·
 τέλος οἱ μὲν ἐνίκησαν, ἡ δ' ὄχετο φυγοῦσα. 1555
 ταῦτ' οὖν Αἰνείας κατιδὼν ἐπίφθορον τὴν πόλιν
 γενέσθαι προεφοίβαζε, πολλὰ δὲ κυκηθεῖσαν
 μόλις ποτὲ καὶ σὺν μακροῖς καμάτοις ἐπαλλήλοις
 καθυπερτέραν ἔσεσθαι τῶν ἐπιβουλευόντων.
 Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράχθησαν Αἰνείου περιόντος· 1560
 ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἔλιπε τὸν ταραχώδη βίον,
 υἱὸς ἐκείνου γνήσιος, Ἀσκάνιος τὴν κλησιν,
 ἀπὸ Κρεούσης γεγονὼς τῆς θυγατρὸς Πριάμου,
 τὴν πόλιν Ἰλβαν ὤκισε σὺν τοῖς περιλειφθεῖσι
 καὶ ταύτης ἐβασίλευσεν Ἀμούλιος μετ' ἄλλους, 1565
 Νεμέτορι προσήκοντα τὰ σκῆπτρα παραρπάσας.
 ἦν δ' ἀδελφὸς παλαιότερος Νεμέτωρ Ἀμούλιος,
 οὐ παντελῶς βουλόμενος τὸ γένος ἀφανίσαι
 τὸν μὲν υἱὸν προαναίρει, τὴν δὲ γε θυγατέρα 1570
 ἰερείαν πεποίηκε ναοῦ τοῦ τῆς Ἑστίας·
 νενομοθέτητο δ' ἀγνάς τὰς ἰερείας μένειν,
 παρθενικὰς καὶ καθαρὰς καὶ γάμων ἀπειράτους.
 ταύτην ποτὲ πρὸς Ἰσῆος ἄλσος πορευομένην
 φυλάξας τις ἐπέθετο καὶ συμφθαρὲς τῇ κόρῃ
 ἐγκύμονα πεποίηκεν. ὥς δ' ἐπεγνώσθη τοῦτο 1575
 τῷ πατραδέλφῳ βασιλεῖ, τότε μὲν ἐτηρεῖτο

1559-1612: summa Di. I 65/66; 70/71; 71,4/5; 76; 77,1; 78,1-5; 79,1-14; 80sqq.; 84,1
 1561-66: Zon. II 4,17/18; 5,1-3; 5,19 — 7,2   1564-1636 pauca et dissimilia Ce. (I 257,3-12;
 259,6-10) narrat; Lyme 168,10-20

BCDFΘJKPRTV

1553 περιῆν — σβεννύειν: περὶ ἠθέλον τὴν φλόγα σβένειν πᾶσαν K   1554 ἡ μὲν
 ἐνίκησεν Θ   ἡδ' DT   1555 τοῦτ' T: αἱ sup. οἱ T¹   1556 προεφοίβασε CDJKPR
 Bekk πολλοῖς C   1558 ἐπιβουλευμάτων ΘR   1561 Ἀσκάνιος B: Ἀσκάνιτος CJ:
 Ἀσκάλιος Θ   1562 γεγονὼς: γυναικὸς J   1563 ὤκισεν V: ὤκισε (-εν K) BJKRT:
 δικησεν Θ   1564 ταῦτες J   ἐβασίλευσεν B   Ἀμούλιος P   μετ' ἄλλος F: μετ'
 ἄλλον Bekk: τὴν κλησιν Θ   1565 Νεμέτωρι Θ   προσήκοντι DT Bekk   προαρπά-
 σας CJ: διαρπάσας ΘKP   1566 Νεμέτωρ T: Νεμέτωρ Θ   Ἀβουλῖος P   1567
 οὐ P   παντελὸς K: ὦ sup. ὁ K¹   ἀφανίσαι T   1568 προαναίρει F Bekk   θυ-
 γατέραν T   1570 ἀγνοῦς P   1571 γάμων: ο sup. ὦ K¹   ἀπειράστους FΘV   1572
 ταύτη C   ποτὲ πρὸς: πρὸς τὸ τοῦ K   πορευομένη C   1573 συμφθαρὲς P   ἐκεί-
 νη C   1574 τούτω K   1575 ποτὲ K

- μέχρις ὠδίνων καὶ καιροῦ τοῦ τῆς βρεφοτοκίας·
ἐπεὶ δ' ὁ χρόνος ἐπιστὰς ὃν ὥρισεν ἡ φύσις
γαστρὸς τὸ βάρος ἔλυσε, δίδυμα δ' ἦν τὰ βρέφη,
τὴν μὲν καθεύρας ἀσφαλῶς ὁ βασιλεὺς κατεῖχε, 1580
τῶν δ' ἀρτιτόκων θάνατον κατέγνω βρεφυλλίων
καὶ δίδωσι τὰ δύστηνα ριφήναι καθ' ὕδατων.
ἔρριπτο δὴ τὰ δυστυχή σκάφης ἐντὸς τεθέντα
(ἐνταῦθα, θεία πρόνοια, κατάδηλος ὑπῆρξεν
ἡ δραστική σου δύναμις, τὸ τῆς χειρὸς σου κράτος!), 1585
ἡ σκάφη περιτρέπεται, ριπτεῖται καὶ τὰ βρέφη·
ἔκειτο δὴ κνιζούμενα καὶ τετελματωμένα.
φαίνεται λύκαινά ποθεν σπαργῶσα νεοτόκος,
βαρυνομένη τοὺς μαστοὺς τοῦ γάλακτος τοῖς ρείθροις,
καὶ τὰς θηλάς τοῖς στόμασι τοῖς τῶν βρεφῶν προσήγε 1590
καὶ τὸν πηλὸν ἀπέλειχε τῇ γλώσσει φιλανθρώπως·
ἦσαν γὰρ σφῶν κατάπηλα τὰ κάλλη τῶν προσώπων.
βλέπει ποιμὴν τὸ γεγονός, τὰ βρέφη περισφάζει,
ἀπάγει πρὸς τὴν γαμετήν, εὕρισκει δυσθυμοῦσαν
ὅτι νεκρὸν ἀπέτεκε, παραμυθεῖται τούτοις 1595
καὶ δίδωσιν ὡς ἴδια ταῦτα τὰ βρέφη τρέφειν.
ἔτρεφε ταῦτα μητρικῶς ἐκείνη καὶ γνησίως

1587 schol. metr.; vide v. 259

1583/84 θεία πρόνοια... δραστική σου δύναμις; cf. IV Mac. 17,22; Ps. 32,11; Is. 55,8;
vide vv. 2959/60 1587 σπαργῶσα; cf. Eur. Cycl. 55

BCDFΘJKPRTV

1576 βρεφοκτονίας Θ 1577 δ' ὁ; δὲ K ἐπιστὰς BFJTV 1578 δίδυμα K
v. iterum scr. eras. J 1579 κατεῖχεν K 1580 τὸν δ' ἀρτιτόκων FV: τὸν δ' ἀρτι-
τέκων K κατέγνω: κατὰ τῶν Θ βρεφυλλίων B: alter λ sup. λ B¹: βρεφυλλίων J:
βρεφυλλίων Θ 1581 ριφήναι R 1582 ἔρριπτον K σκάφους B ἐνός V 1583
ὑπῆρξε P 1585 om. J περιτέθηρπε Θ 1586 om. J ἔκειντο PT δὲ T
Bekk: δὴ superscr. T¹ δεικνυζόμενα Θ κνιζούμενα R: κνιζό- T: κνιζό- B: κλυ-
ζό- CK τεταλματωμένα ΘP 1587 σπαργῶσαν K: σπαργῶσα Θ 1588 μαστοὺς ΘV
1589 προσήκε Θ 1590 πυλὸν K: η sup. υ K¹ ἀπέλειχε T: ὑπέλειχε CJK 1591
τὰ κάλλη τῶν προσώπων om. K 1592 βλέπει ποιμὴν τὸ γεγονός om. K 1593 ἀρε-
τήν P 1594 παραμυθεῖσθαι V: παραμυθοῦται Bekk: παραμυθεῖται? Bekk¹ 1595 φέ-
ρειν R 1596 om. T

- καὶ παρ' ἐλπίδας μήτηρ ἦν διδύμων βρεφυλλίων
ἢ πρὸ μικροῦ μηδ' ἐφ' ἐνὶ τοῦτο συγχωρηθεῖσα.
ἄλλοι δ' οὐ λύκαινάν φασιν ἐκθρέψαι τὰ παιδιά, 1600
αὐτὴν δὲ τὴν ὁμόλεκτρον Φαυστύλου τοῦ ποιμένος,
ἧτις κοινὸν τοῦ σώματος τὸ κάλλος ποιουμένη
λοῦπα κατονομάζετο τῇ γλώττῃ τῇ πατρίῳ,
ἦτοι κατὰ διάλεκτον Ἑλληνικὴν ἑταίρα·
ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν λύκαιναν σὺνηθες λοῦπαν λέγειν, 1605
τὴν ὕβριν τὴν τῆς γυναικὸς τινες ἠγνοηκότες
λύκαιναν εἶπον τοῖς μαστοῖς τὰ βρέφη διαθρέψαι.
ὡς δ' οὖν καὶ διετράφησαν, τέως εἰς αὔξην ἦλθον
καὶ Ῥῶμος ὠνομάσθησαν οἱ παῖδες καὶ Ῥωμῦλος
καὶ βίον εἶχον σφοδρῶν ἀγροίκων καὶ βουκόλων. 1610
ἀγνοία δὲ Νεμέτορος μανδρεύματα κακοῦντες,
ὃν ἐφθῆ μητροπάτορα τοῦτον εἰπὼν ὁ λόγος,
ἐάλωσαν ληστεύοντές τινων ἐνεδρευσάντων·
τῷ πάπῳ προσαχθέντες δὲ καὶ γνόντες καὶ γνωσθέντες
τῆς βασιλείας Ἀλβανῶν Ἀμούλιον γυμνοῦσιν 1615
καὶ ξίφει κατασφάττουσιν ἀφύλακτον εὐρόντες,
τῷ σφῶν δὲ μητροπάτορι χαρίζονται τὰ σκῆπτρα.

1599 schol. metr.; vide v. 259 1605 schol. metr.; vide v. 1503 1612 schol.
metr.; vide v. 446

1607-36: alit. Zon. II 8,1—10,10; 411,12-15 1613-36: Di. I 14,2; 31,4; 32,1-3;
34,1; 43,1/2; 85; 86; 88; II 2,3/4; 6,1; 7,1

BCDFΘJKPRTV

1597 ἐλπίδα CΘJK βρεφυλλίων T: βρεφυλλίων Θ: τρυφυλλίων K 1598 μήδ'
ἐφ' BCDFJPTV: μήδ' ἐν R τούτω F: τούτων CK 1599 ἄλλη K: ἄλλην V δ'
οὐ: γοῦν V λύκαινα φασί K 1600 ὁμόλεκτρον BP: -λεκτρον V Φαιστύλου BCD
FJRTV: Φαιστούλου P: Φεστούλου K: Φαιστούλου Θ 1601 ἦτις: εἰ sup. ἢ T¹ ποι-
ουμένην T 1602 λοῦπα DJRTV: λοῦπα BFP κατονομάζεται ΘR γλώσσει
CDΘJKPRTV πατρία Θ 1603 εἶτι Θ: ἦτοι iterum K^{1ms} ἑταίραν K 1604
λοῦπαν σὺνηθες F: λ. σὺνήθως J: λύπαν σὺνήθως K λοῦππαν DPRTV: λοῦππαν
BFJ: λύπαν K 1606 μαστοῖς BCDFΘKPRV Bekk 1607 δ' οὖν καὶ cum Bekk scripsi:
δ' ἂν καὶ BCDFJRTV: δ' αὐ καὶ P: ἂν δὲ K: δὲ καὶ Θ αὔξιν P: αὔξην V: ἦβην C
1608 Ρωμῆλος K 1609 σφοδρῶν ἀγροίκων Θ σφοδρῶν ἀγροίκων καὶ βουκόλων
FTV 1610 τὰ θρέμματα C 1611 ἐφῆ J πατροπάτορα K τούτων CJKRV Bekk
1612 νηστεύοντες P 1613 γνόντες BΘT: γνόντες K: ω sup. ὁ K¹: γόντες C γνω-
σθέντες om. V: V^{1ms} 1614 Ἀλβανὸν Ἀβούλιον P γυμνοῦσι KTV 1616 τῶν Θ

- τούτοις ὁ πάππος δεδωκώς χρημάτων ἀφθονίαν
καὶ πᾶν τὸ συμβαλλόμενον πέμπει πρὸς ἀποικίαν.
ὁ γοῦν Ῥωμύλος παρελθὼν ἐπὶ τινα πολίχνην,
1620 ἀπὸ τοῦ κτίστου Πάλαντος Παλάτιον κληθεῖσαν,
τὸ σχῆμα τὸ τῆς πόλεως ἔκεισε διαγράφει,
ἄρρενα ταῦρον καρτερόν καὶ δάμαλιν συζεύξας,
ὧν ὁ μὲν ταῦρος ἔνευεν ἔξω πρὸς τὸ πεδίον,
ἢ τούτῳ συζυγοῦσα δὲ δάμαλις πρὸς τὴν πόλιν.
1625 συμβολικῶς δ' ἐπήνυχοτο Ῥωμύλος διὰ τούτων
τοὺς ἄνδρας μὲν τοῖς ἔξωθεν γίνεσθαι φρικαλέους,
τὰς δὲ γυναῖκας ἔσωθεν γονίμους χρηματίζειν,
πιστὰς μενούσας, οἰκουροὺς καὶ φύλακας τῶν ἔνδον.
ἔπειτα βῶλον τῇ χειρὶ λαβὼν ἀπὸ τῶν ἔξω
1630 ἔνδον ριπτεῖ τῆς πόλεως, εὐχόμενος ἐπαύξειν
τὰ πράγματα τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν ἀλλοτριῶν.
καὶ ταῦτα διαθέμενος ἐν σάλπιγγι σημαίνει
τὴν κλῆσιν τὴν τῆς πόλεως καὶ Ῥώμην ὀνομάζει
καὶ πλῆθος συλλαξάμενος ἀπὸ τῆς περιχώρου,
1635 ἄνδρας, γυναῖκας, μείρακας, τριγέροντας, ἐφήβους,
ἰσοπολίτας τίθησι καὶ κατοικίζει πάντας.

Καὶ πρῶτος οὗτος βασιλεὺς καθίσταται Ῥωμαίων

1619-21: cf. Mon. I 21,8-11 1619-31: Plan. (ed. Mai) I 1621-36: Lyme 8,5;
12,11/12; 124,21 — 125,27 1637: Io.M. II (31); (32); Io. 60,21-29 M32; Mon. I 21,13/14
1637-51: Zon. II 20,11-17; 23,3/4; 24,22 — 25,4; 26,4; 27,9-16; 29,14-16; 30,3-6; 33,10/11;
34,8/9 1637-54: Di. I 75,2; II 6,1; 7,1; 58; III 1,1; 36,1; 46,1; 49,1; IV 1,1-3; 28,1; 39,3-5;
41,1-4 1637-55: Ce. I 259,13; 260,9,12,18; 260,22 — 261,2; 261,3-7,19; 262,4-6 1637-
1759: pauca horum apud Sy. 367,5/6; 398,1-5,10/11,15-18; 449,15 — 450,9; 451,3-7

BCDFΘJKPRTV

1619 ἀνελθὼν K 1620 Πάλλαντος CDFV : Πάλλαντος R : Πάλαντος K : Τάλαντος
Θ Παλάντιον PT : Παλλάντιον CDV : Παλλάντιος F : Ταλάντιον Θ 1621 om. B
1622 καρτερόν : κραταιόν K : om. Θ συζεύξας K 1623 ἔνευσεν C : ἔνευον K^{1pc}
παιδίον K 1624 τοῦτο ΘK : τούτου JP συζυγείσα T : συνοικοῦσα BFΘ : συνοικῆσα
V 1625 δ' om. B ἐπέυχετο J περι K τοῦτο FΘ 1626 τοὺς ἄνδρας μὲν om.
V : V^{1mg} τοῖς : τοὺς FKV γενέσθαι Θ 1628 μὲν οὐσας FΘKV οἰκουράς DK
ἔνδον P 1629 βόλον K 1630 εὐχόμενος ἐπαύξειν : ἀπεύχετο ἐπαύξειν K : om. JP :
J^{1mg} 1631 τὰ πράγματα τῆς πόλεως : om. JP : J^{1mg} 1633 ὀνομάζειν K 1634
τὼν περιχώρων K

- καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Νουμᾶς καὶ μετ' ἐκείνον Τύλλος
καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ Μάρκιος Ἄγκος ὀνομασμένος
1640 (τὴν γὰρ ἀγκύλην τοῦ ποδὸς εἶχε πεπηρωμένην),
καὶ μετ' αὐτὸν Ταρκύνιος πέμπτος ἀπὸ Ῥωμύλου,
μηδὲν αὐτῷ προσήκουσαν λαβὼν τὴν βασιλείαν·
τοῖς γὰρ παισὶν ἀφείλετο Μαρκίου βασιλείας.
1645 γαμβρὸς τοῦ Ταρκυνίου δὲ Τύλλιος μετ' ἐκείνον,
ὃς ἀπὸ βρέφους, ὡς φασι, κακῆς πρώτης ἡλικίας,
ἐπωνομάσθη Σέρβιος ὡς γεγονὼς ἐκ δούλης·
δύναται γὰρ τὸ σέρβιος δούλον παρὰ Ῥωμαίοις.
οὗτος συνῆψε τὰς αὐτοῦ πρὸς γάμον θυγατέρας
τοῖς βασιλέως υἱωνοῖς Λευκίου Ταρκυνίου,
1650 ὧν περ μιᾶς ἐπιβουλή καὶ τρόπῳ μαιφόνῳ
καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς ὁ τάλας ἐστερήθη.
καὶ μετ' αὐτὸν Ταρκύνιος ὁ Σούπερβος κατήρξεν,
ὃς προσφερόμενος ὡμῶς καὶ φιλυπερηφάνως
καὶ τῇ βουλή καὶ τῷ κοινῷ Σούπερβος ὀνομάσθη·
1655 τὸν δ' ἀλαζόνα παρ' αὐτοῖς ἢ λέξις ἐρμηνεύει.

1645 schol. metr.; vide v. 815

1638: Io.M. II (33) 1640: Zon. II 25,2/3 (τὴν χεῖρα οὐκ ἄρτιος) 1641-51: Io.
61,13-23 M34,35; Io.M. II (36) V10 1645 πρώτης ἡλικίας: loc. pon.; Pind. Nem. 9,42;
vide vv. 2516, 4136, cf. v. 1142 1646 Σέρβιος: Lyra 26,19/20 (ὁ θανούσης τῆς μη-
τρὸς ἐγκύμονος διασωθεὶς) 1651 ἀρχῆς: vide v. 535 1652-55, 1683-97, 1744-51: Io.
61,24 — 62,17 M37 1652-57: Io.M. II (36) V10; Zon. II 35,13-15; cf. 47,10/11 1654/
55: Lyme 87,17-21

BCDFΘJKPRTV

1638 Νουμᾶς Θ μετ' ἐκείνον : μετὰ τοῦτον CDFΘJKPRTV Bekk Τύλος CR :
Τύλλιος P : ι in o corr. P¹ 1639 αὐτὸν C ὀνομασμένος PT 1640 ἀγκύλην B : ἀγ-
γύλην K : ἀγκύλην FTV παιδὸς P εἶχεν K πεπηρωμένην Θ : πεπυρωμένην BJKP
1641 Ταρκύνιος T πέμπτος K 1642 μὴδ' ἐν K : οὐδὲν B αὐτὸ P ἐξουσίαν Θ
1643 ἀφείλετο Θ : εἰ sup. ἰ Θ¹ : ἀφείλετο KT : ω sup. ἰ K¹ 1644 γαμβρὸς K Ταρ-
κυνίου T : Ταρκυνίου V : Ταρκυνίου K Τύλλιος C : Τούλλιος T : Τύλλος ὁ F ἐκεί-
νου P 1645 καὶ ΘK 1646 σέρβιος R : σέρβιος Bekk γεγονὼς JK 1647 λέ-
γεται γὰρ τὸν K σέρβιον BCDFJKTV : σέρβιον R δούλος P 1649 τῆς K οἰω-
νοῖς FK : τοῖς υἱοῖς Θ Ταρκυνίου TV : Ταρκυνίου Θ 1650 ἐπιβουλή BK καὶ :
τῷ F γνώμη CDJKPR μιαιφόνου K 1651 ἐστερήθη Θ 1652 Ταρκύνιος T
Σούπερβος K 1654 Σούπεργος K ἐπεκλήθη CDJPR Bekk : ὑπεκλήθη K 1655
ἀλαζόνα (-λλ- B) ΒΘK λέξις K ὀνομάζει Θ

- πρὸς τοῦτον τὸν Ταρκύνιον ἀφίκετο γυνή τις βίβλους ἐννέα φέρουσα χρησμῶν τῶν Σιβυλλείων, ἀπεμπολήσαι δ' ἠθέλε τῷ βασιλεῖ τὰς βίβλους. ἐπεὶ δὲ τὸ ζητούμενον ἐκεῖνος οὐκ ἐδίδου, 1660
- 1660 πυρὶ τὰς τρεῖς κατέφλεξε καὶ πάλιν προσελθοῦσα τιμῆς ἐπώλει τῆς αὐτῆς τὰς καταλελειμμένας· ἀλλ' ἔδοξεν ἀσύνητος ἐν τούτῳ τοῖς παροῦσι καὶ πάλιν τρεῖς πυριφλεγεῖς ἐγένοντο τῶν βιβλῶν. ἦλθεν ἐκ τρίτου πρὸς αὐτὸν καὶ τῆς τιμῆς τῆς ἴσης 1665
- 1665 τὰς τρεῖς ἐδίδου τὰς λοιπὰς. θαυμάσας δ' ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ μάντεων πυθόμενος δοκίμων ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δοθῆναι τὸ χρυσίον. τὴν δὲ λαβοῦσαν τὸ δοθὲν καὶ μετ' ἐπιμελείας τηρεῖν τὰς βίβλους φράσασαν εἶδεν οὐδεὶς οὐκέτι· 1670
- 1670 αἱ βίβλοι δὲ γεγόνασι σωτήριοι τῇ πόλει. τούτου ναὸν οἰκοδομεῖν ἐν Ῥώμῃ βουλευθέντος βόθρευμα μὲν ὠρύσσετο θεμέθλων ὑπογαίων, τῆς δ' ὄρυγῆς ἐπὶ πολὺ τὸ βάθος προΐουσης εὐρέθη κάτω κεφαλὴ νεοσφαγοῦς ἀνθρώπου, 1675
- 1675 αἷμα θερμὸν καὶ νεαρὸν χέομενον δεικνῦσα καὶ πρόσωπον παρεμφερὲς ἔχουσα τοῖς ἐμπνόοις· ὅπερ μαθὼν ἐν Τυρρηνοῖς δόκιμος τερασκόπος ἔφη τὴν πόλιν κεφαλὴν πολλῶν ἐθνῶν γενέσθαι, πλὴν διὰ ξίφους καὶ σφαγῶν καὶ λιμνασμῶν αἱμάτων. 1680

1656-70: Di. IV 62,1-6; XIV 11,1; Zon. II 38,2-10 1656-79: Lyme 104,22 — 105,11
1671-79: Di. IV 59,1sqq. 1671-82: Zon. II 38,20 — 39,19; Plan. (ed. Mai) 2

BCDFΘJKPRTV

1656 Ταρκύνιον T 1657 Σιβυλλίων BJ : Σιβυλλίων K : Συβηλίων Θ 1658 ἠθέλεν K 1660 κατέφλεξεν K 1662 τοῦτο K : τοῦτοις P παροῦσιν JK Bekk 1663 ἐγένοντο CDFΘJKPRTV 1665 ἐδήλου Θ δ' om. K τούτῳ B 1666 μάντεσι K πειθόμενος DP : πηθόμενος Θ : χρησάμενος JK δοκίμων : συμβόλους K : ου sup. βό et οἱς sup. οὐς K¹ 1667 διδῶναι K τὸ χρυσίον Θ : τῷ χρυσίῳ K : τὸ χρυσίον superscr. K¹ 1668 λαβοῦσα K 1669 φάσασαν V : φθάσασαν Θ οἶδεν CKR οὐκ ἔτι PT 1670 σωτήριον K 1671 τοῦτον K πόλει D 1672 βόθρομα Θ ὠρύσσετο K : ὠρύσσετο T : ὠρύετο P : ὠρύσεται Θ ὑπογαίων C 1673 ὄρυγῆς K : ὄρυγῆς Θ 1675 δεικνῦται K : εἰ sup. ὅ K¹ 1677 Τυρρινοῖς KP : τοῖς ρινοῖς Θ δοκιμωτεροσκόπος P τερατοσκόπος Θ 1679 λιμνασμὸν K

- 1680 ἐντεῦθεν ὁ Ταρκήσιος μετωνομάσθη λόφος ἐκ τῆς φανείσης κεφαλῆς Καπιτωλίνος λόφος· κάπουτ καὶ γὰρ ἡ κεφαλὴ κατὰ Ῥωμαίων γλῶσσαν. Χρόνοις μὲν οὖν ἐφ' ἱκανοῖς ἢ τῶν Ῥωμαίων πόλις, πόλις ἢ μεγαλόπολις, ἦν ὑπὸ βασιλευσιν· 1685
- 1685 ἐπεὶ δὲ παρηνόμησεν ὁ παῖς τοῦ Ταρκυνίου καὶ Λουκρητίαν ἤσχυνε τὴν σωφρονικωτάτην, τὴν Κολλατίνου γαμετὴν ἀνδρὸς εὐγενεστάτου, τότε δὴ πάντες εἰς ταῦτ' Ῥωμαῖοι συνελθόντες κατάλυσιν ψηφίζονται τοῦ βασιλείου κράτους, 1690
- 1690 κυροῦσι δὲ προβάλλεσθαι κατ' ἔτος κονσιλίου, ὅπερ δηλοῖ καθ' Ἑλληνας συμβούλους ἢ προβούλους, οὓς Ἑλληνες ὠνόμασαν ὑπάτους μετὰ ταῦτα τὸ μεγαλεῖον τῆς αὐτῶν ἀξίας κατιδόντες. ἀπελαθέντων τοιγαροῦν ἐκ Ῥώμης τῶν τυράννων, 1695
- 1695 πρῶτοι τῶν ἄλλων ἔλαβον ὑπατικὴν ἀξίαν Ταρκύνιός τε Λεύκιος, ἀνὴρ τῆς Λουκρητίας, καὶ Λεύκιος Ἰούνιος, ὃν Βροῦτον ἀπεκάλουν· ἀλλὰ διηγητέον μοι καὶ τὰ περὶ τοῦ Βροῦτου.

1683/84 septem reges a. 753-510 ante Chr.

1680-82: Di. I 34,1-4; III 69,4; IV 61,2/3; Mona. I 21,11-13 1683-89: Di. IV 64-76; Ce. I 262,6 — 263,2; Zon. II 41,3 — 42,21; 47,13/14 1685-89: Lyme 87,14 — 88,11 1690-93: Lyra 31,7-20; 32,15-25; Ce. I 263,3-6; Zon. II 47,13-15 1690-98: Di. IV 76, 1/2; V 1,2 1694: Lyme 69,20-22 1694-98: cf. Io.M. II (72),16; cf. Ce. I 262,6 — 263,2; Zon. II 42,17-21 1697, 1751: Lyra 31,24

BCDFΘJKPRTV

1680 ὁ Ταρκήσιος PR : ὁ Καπούσιος Θ : Καπετάλιον (-τό- K) JK ὁ τόπος ὠνομάσθη (ὀ- K) JK 1681 om. CΘJ Καπετολίνος K ser. vv. 1682, 1681 FV 1682 κάπουτ καὶ metri causa scripsi : κάπουτ Bekk : κάπουα BCDΘJRTV : κάπουσα F : κάπουα KP γὰρ] καὶ γὰρ? Bekk¹ 1683 οὖν om. Θ ἐφ' ἱκανοῖς : ἢ κεφαλὴ P 1684 ἐπὶ K 1685 Ταρκυνίου T 1686 Λουκρητίαν BCΘJ : Λουκρητεῖαν K 1687 Κολατίνου CFΘ JKPV Bekk 1688 ἐν KP ταῦτ' CDPRTV : ταῦτ' J : αὐτῷ K 1689 νομίζονται K : ψηφ sup. νομ K¹ κάτους C 1690 προβάλλεσθαι Θ κατέτος C κονσιλίου BDR : κονσυλίου Bekk : κανσιλίου P : κουσιλίου F : κουνσιλίου C : κονσιλίου K : ουσιλ sup. ονσι K¹ 1691 κατ' K 1692 Ἑλληνας K 1694 τυράνων V 1695 ἄλλων : πάντων K ἔλαχον T 1696 Ταρκύνιος T Λουκρητίας BCΘJ : Λουκρητείας K 1697 ἀπεκάλουν Bekk : ἀπεκάλουν vulgo Bekk¹ 1698 ἀλλ' ἄπερ δ' ἠγητέον K γὰρ post ἀλλὰ add. J περὶ τὰ J

- 1700 Μάρκιος ἦν τις εὐγενὴς ἀνὴρ παρὰ Ῥωμαίοις
καὶ πλούτῳ βριθὼν περιττῷ καὶ τῇ τιμῇ προέχων.
τούτῳ βασκήνας ὁ δεινὸς Ταρκύνιος τοῦ πλούτου
αὐτὸν μὲν ξίφει δίδωσι καὶ σὺν αὐτῷ τὸν παῖδα,
γενναῖον ὄντα καὶ καλὸν καὶ ζηλωτὸν ἐν πᾶσιν
καὶ φαίνοντα παράστημα ψυχῆς ἀνδροκαρδίου,
1705 κἂν εἰ τῷ βίῳ περιῆν, οὐκ ἂν ὑπομενοῦντα
μὴ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ κατὰ τῶν ἀνελόντων·
αὐτὸν μὲν οὖν τὸν Μάρκιον Ταρκύνιος κτιννύει,
τὸν δ' ἄλβον μετατίθησιν ἐν δόμοις βασιλείοις.
ὁ Βροῦτος οὗτος τοιγαροῦν ὑπάρχων παῖς Μαρκίου
1710 καὶ κατιδὼν τὴν τοῦ πατρὸς σφαγὴν ἀδικωτάτην
καὶ συνιδὼν ὡς νουνεχῆς ὅτι συγκινδυνεύσει
σὺν τῷ πατρὶ καὶ τὰ δελφῶ καὶ συναποθανεῖται,
βουλὴν βουλευέται καλήν· πλάττεται γὰρ μωρίαν
καὶ σκήπτειται παράνοιαν, κἀντεῦθεν ἀποφεύγει
1715 τὸ προσδοκώμενον κακόν, τὸν ἐκ τοῦ ξίφους πότμον.
ἐντεῦθεν κατωνόμαστο τοῖς ἀγνοοῦσι Βροῦτος·
δηλοῖ δ' ἡ λέξις τὸν μωρὸν καὶ φρένας βεβλαμμένον.
μετάγει δ' οὖν Ταρκύνιος τοῦτον ἐν ἀνακτόροις,
κῆδεσθαι μὲν ὡς συγγενοῦς κακὰ τῶν αὐτῶν αἱμάτων
1720 τοῦ Βρούτου προσποιούμενος καὶ δῆθεν κατοικτεῖρων,

1699-1743: Di. IV 68/69; Zon. II 40,8 — 41,2 1699-1749: Lyra 32,1-15 1704
παράστημα ψυχῆς: Diod. Sic. 17,11; vide vv. 2831, 5665 1713 βουλὴν βουλευέται:
vide v. 1007

A(ab 1710) B C D F Θ J K P R T V

1699 ἀνὴρ : πρῶτος B 1700 πλοῦτο K βριθὼν K : ω sup. ο K¹ : βρύθων T : ι
sup. υ T¹ καὶ (2) : κἂν T δὴ Bekk 1701 τοῦτο ΘP : τοῦτου K Ταρκύνιος T
1703 ζηλωτὴν KPR τοῖς V πᾶσι RTV : πάση J 1705 κἂν JK ἢ K ὑπο-
μενόντα K : ἀναμενοῦντα C 1707 μὲν οὖν τὸν M. : οὖν τὸν Μαρκίνιον Θ Ταρκί-
νιος T κταινοῖη P : κταινύει B : κταινίει Θ : ἐκτινύει K 1708 δ' ἄλβον : δόμον
Θ 1709 οὔτος om. Θ ὑπάρχων παῖς metri causa cum P scripsi : παῖς ὑπάρχων
B C D F Θ J K R T V Bekk Μαρκίου : τοῦ Μαρκίνου K 1711 κατιδὼν Θ νουνεχεῖς K
συγκινδυνεύει B 1712 σὺν : καὶ P 1714 σκέπτεται ΘJP Bekk κἀντεῦθεν K ἀπο-
φεύγειν AΘ 1715 ἐκ τοῦ : ἀπὸ K 1716 Βροῦτον K 1717 τὸ FV 1718 κατά-
γει B γοῦν JK Ταρκύνιος T : Ταρκύνιος K 1719 κῆδεσθαι Θ οὖν post μὲν
add. V συγγενοῦς K : συγγενῆς P κά K 1720 τὸν Βροῦτον K καὶ δῆθεν :
κἀντεῦθεν C

- τὸ δ' ἀληθές βουλόμενος συμπαίστορα τοῖς τέκνοις
τοῖς ἑαυτοῦ χαρίζεσθαι ψυχαγωγίας χάριν,
οἷς καὶ συνὼν γελοιασμοὺς καὶ παιδιὰς προὔξενει.
ἀποσταλέντων δέ ποτε τῶν παίδων Ταρκυνίου
1725 ἐπὶ Δελφοὺς ὡς πεύσαιντο περὶ λοιμῶδους νόσου,
καὶ Βροῦτος συνεπέμπετο τέρπων αὐτοὺς παιγνίοις.
οἱ μὲν οὖν τὸν Ἀπόλλωνα δώροις ἐδεξιοῦντο,
ὁ Βροῦτος βακτηρίαν δὲ ξυλίνην διατρήσας
ὄλην δι' ὄλης εἰς αὐτὴν χρυσὴν ἔκρυσσε ῥάβδον
1730 καὶ ταύτην ὡς ἀνάθημα κεχάριστο τῷ Φοίβῳ.
ἄλλ' οὔτοι τὴν εὐμήχανον σοφίαν τὴν τοῦ Βρούτου
καὶ τὸ στερρόν καὶ συνετὸν μηδόλως ἐπιγνόντες
κατέπαιζον, ἐτάθαζον, ὕβριζον, ἐμωκῶντο
τοιούτου προσενέγκαντα τῷ χρησιμοδότῳ δῶρον.
1735 μέλλοντες δὲ τοῦ Δελφικοῦ τεμένους μεταβαίνειν
ἠρώτων τὸν Ἀπόλλωνα Ῥωμαίων τίς κρατήσῃ.
ὁ δ' ἀπεφοίβασε τρανώς, ὃς πρῶτος τὴν μητέρα
φθάσει περιπτυξάμενος, συνήκεν οὖν ὁ Βροῦτος,
ἐκείνοι δ' οὐκ ἐπέγνωσαν τί τῷ χρησμῷ δηλοῦται.
1740 κοινῇ δὲ σχεῖν βουλόμενοι τὸ κράτος καὶ τὸ στέφος
ἅμα συνέθεντο τὴν σφῶν προσπύξασθαι μητέρα·
καὶ μέντοι προσεπτύξαντο, Βροῦτος δ' ἐκβάς τοῦ σκάφους

1724 schol. metr.; vide v. 952

ABCDFΘJKPRTV

1721 τὸ K : v sup. ο K¹ βουλόμενος συμπάστορα Θ : συμπαίστορα βουλόμενος
(-ον K) CJK 1722 χαρίσασθαι CJKT ψυχαγωγίας Θ 1723 γελοιασμοῖς AFΘPTV
1724 ποτε om. Θ Ταρκυνίου T 1725 ἐπ' ἀδελφοῦς K σπεύσαιντο PV : πύθεντο
K : η sup. π K¹ διὰ T λιμῶδους K 1726 τέρπων FTV : τρέχων Θ : τρέχον K : ω
sup. ο K¹ αὐτοῖς ΘPR 1727 τὸν om. Θ 1728 τε ATV 1729 ὡς αὐτὸν AFV :
τῆς αὐτῆς Θ : ὡς αὐτὸν CDJKPR Bekk 1730 καὶ αὐτὴ... κελλάριστι[ο](?) τῷ Φίβῳ K
1731 οὕτω V 1732 δυνατὸν Bekk μῆδ' ὄλωσ Θ Bekk : μῆδ' ὄλωσ JKT V ἐπι-
γνῶντες T 1733 τόθαζον ὕβριν ἐμωκῶντο Θ 1734 προσενέγκαντα T 1735 μέλ-
λοντος ΘV καταβαίνειν KT : ἀπο- C 1736 ἠρώτων P Ῥωμαίων τίς κρατή-
σει metri causa scripsi : τίς ἄρξει τῶν Ρωμ. C : τίς κρατήσῃ Ρωμ. cett. codd. : τίς τῶν
'Ρ. ἄρξει Bekk 1737 ὅδ' DT ἀπεφοίμαζε V ὃς : ἦς Θ πρῶτος : φθάσει C 1738
φθάσει : πρῶτος C περιπτυξάμενος CΘ συνήκε γοῦν F 1740 κοινοὶ K 1741
συνέθετο τῇ σφῶ K προσπύξασθαι B : προσπύξασθαι K : συμπή- Θ μητέραν A 1742
προσεπτύξαντο B δ' : δὲ J

- πρηνής πεσών ἐπὶ τῆς γῆς ἐκείνην κατεφίλει.
 Εἶχε μὲν οὖν προσποιήτον ὁ Βροῦτος τὴν μορίαν· 1745
 ὡς δ' ἐφημίσθη τὸ συμβάν περὶ τὴν Λουκρητίαν,
 τὸ πᾶν ἐδημοσίευσε καὶ πρῶτος ἐφορμήσας
 καὶ συγκαλέσας τὴν πληθὺν καὶ λόγους ἐφοπλίσας
 κατάλυσιν ἐπενεγκεῖν ἴσχυσε τοῖς τυράννοις,
 τῷ Ταρκυνίῳ δὴ φημι καὶ τοῖς ἐκείνου τέκνοις. 1750
 Μετὰ γοῦν τὴν κατάλυσιν ὑπατοὶ πάντων πρῶτοι
 Ῥωμαίοις κατεστάθησαν Βροῦτος καὶ Κολλατίνος
 καὶ μετ' ἐκείνους ἕτεροι καὶ μετ' αὐτοὺς παντοῖοι,
 Κάσσιοι καὶ Κικέρωνες καὶ Λεύκολλοι καὶ Κάτλοι,
 Κάτωνες καὶ Σκηπίωνες, Πομπήιοι καὶ Σκαῦροι. 1755
 ἡ τηλικαύτη γοῦν ἰσχὺς καὶ τὸ τοσοῦτον κράτος
 ἐν ἔτεσιν ἐξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις
 καὶ πρὸς ἑτέροις τέσσαρσιν οὕτως ἐκυβερνᾶτο
 μέχρι Γαίου Καίσαρος, ὅστις τὴν ὑπατείαν
 εἰς βασιλείαν ἤμειψε καὶ καταδυναστείαν. 1760
 εἰ δέ ποτε κατήπειξε πραγμάτων ἀστασία

1749 schol. metr.; vide v. 952

1744-49: Di. IV 70-85; Lyme 87,14 — 88,11; cf. Ce. I 262,14-18; Zon. II 41,3-5; 42,5-12; cf. vv. 1683-89 1750/51 ὑπατοὶ... πρῶτοι: Di. I 74,4; IV 76,1; V 1; vide etiam vv. 1694-98 1750-71: Ce. I 289,11/12; 299,22 — 300,2; 300,6-9 1753: Di. V 49,1sqq.; 75,11sqq.; VI 201sqq. et al. locis 1754 Πομπήιοι: cf. Io.M. II (68) V18; (70) 1755-58: Mona. I 293,1/2 1758-68: Lyra 36,15 — 37,10; 38,6-10; 53,17-20; Mel. 45, 3-5; Mona. I 293,8-12; Zon. II 50,18 — 51,14; 329,13-16; 330,21 — 331,3; 331,18 — 332,3; 333,9 — 334,19; 375,8-21 1758-1829: Io. 74,9-18 M72,15; de I. Caesare alia narrat Sy. 570,6 — 572,7; 572,21 — 573,10; 574,1-5,11-20; 578,4/5

ABCDFΘJKPRTV

1743 τὴν γῆν J 1745 ἐφημίσθη A τῆς Λουκρητίας C Λουκρητίαν BΘ : Λουκρητίαν K 1746 ἐδημοσίευσεν ΘJ : -σεν K 1748 ἐπενεγκεῖν RT 1749 om. K τῷ : τοῖς Θ Ταρκυνίῳ T δὲ ΘJP 1751 Κολλατίνος ΘJK Bekk 1753 Κάσιοι CFΘJK Bekk Κικέρωνες D : Κέρωνες Θ Λεύκολλοι AFΘJKPV Bekk : Λεύκολλοι C καὶ Λεύκολλοι καὶ Κάτλοι : Πομπήιοι ται καὶ Σκαῦροι K 1754 om. J Πομπήιοι καὶ Σκαῦροι, Κάτωνες καὶ Σκηπίωνες J^{ms} Πομπήιοι F : Πομπήιοι τε P : Σκοποῖοι τε Θ Πομπήιοι καὶ Σκαῦροι : καὶ Λεύκολλοι καὶ Κάτλοι K Σκάβροι A 1755 τηλικαύτη Θ 1756 τοῖς : τρεῖς K 1757 ἑτέρους J οὗτος K 1758 μέχρις DΘP Bekk ὑπατίαν CΘ 1759 ἤμειψε T : ἤμειψε V 1760 εἰ om. K κατέπειξε T : κατέπειξε K : υ sup. ι K¹ : κατέπειξε B : κατέπειξε Θ

- καὶ τὸ πολύστροφον αὐτῶν καὶ τύχης δυσκλήρεια,
 συνερχομένης τῆς βουλῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπάτων,
 δικτάτωρ εἰς ἐγένετο πάνταρχος, αὐτοκράτωρ
 (τὴν δ' ἀνυπεύθυνον ἀρχὴν ἢ λέξεις ἐρμηνεύει 1765
 καὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν πάντων οἰκονομίαν),
 τῆς ζᾶλης τῶν πραγμάτων δὲ καταστορεννυμένης
 τὸ κράτος ἀπετίθετο τῆς αὐτοκρατορίας.
 Γάϊος δὲ γενόμενος δικτάτωρ αὐτοκράτωρ
 καὶ κατατροπώσασα μωρίας ἐθναρχίας 1770
 καὶ τῶν Ῥωμαίων τὴν ἰσχὺν ἄχρις αὐτῶν Γαδεῖρων
 καὶ μέχρι καὶ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα πλατύνων,
 μετὰ τὰς νίκας φθονηθεὶς καὶ τὰς τροπαιουχίας
 καὶ πρὸς τινῶν ἀναμαθῶν (οἷα τυρεῦεις, φθόνει!)
 ὡς κατ' αὐτοῦ κεκύρωται ψῆφος ἀδικωτάτη, 1775
 πρὸς τῶν πραγμάτων βιασθεὶς χωρεῖ πρὸς τυραννίδα
 καὶ συμπλακεὶς τοῖς κατ' αὐτοῦ γενναίως ἐπιούσι
 καὶ καταγωνισάμενος καὶ πάντων κυριεύσας
 τὸ κράτος περιζώννυται τῆς αὐτοκρατορίας.
 Οὗτος ὁ Καῖσαρ παιδικὴν ἄγων τὴν ἡλικίαν 1780
 καθ' ὕπνου ἐδοξεν ἰδεῖν πρᾶγμα δηλοῦν τὸ μέλλον,
 ὡς τῇ μητρὶ μιν γυνοῖτο καὶ συνασχημονοίη.

1778/79 G. (I.) Caesar a. 45 ante Chr.

1763-65 δικτάτωρ...: Plat. Leg. 875b (ἀνυπεύθυνος καὶ αὐτοκράτωρ ἀρχεῖν) 1763-65, 1768-70: Le. 54,3-9 1764 ἀρχὴν: vide v. 535 1766 ζᾶλης (πραγμάτων): Pind. Ol. 12,12; cf. Plut. Moral. 2,993e (ἀνέμων ζᾶλη); vide vv. 2293, 2601, 2972, 3395, 4932, 5066, 5359, 5371, 5385, 5467, 5873, 6130, 6333 1768: Lyra 40,23 1769/70: Mona. I 293,10-12 1779-81: Ce. I 300,4/5; Zon. II 319,4-6 1779-85: Io.M. II (73)

ABCDFΘJKPRTV

1761 παλίστροφον Θ δυσκολία K : κληρ sup. κολ K¹ 1762 ἐπέρχομένης K 1763 δικτάτωρ T : δικτάρτων J δικτάτωρ εἰς : δικτᾶτορες K : ι sup. ε fort. δικτᾶτορ εἰς K¹ ἐγένετο ΘJKT Bekk : ἐγένετο A^{pc} αὐτοκράτωρ T 1764 τὸν... ἐρμηνεύων K 1766 τε P καταστορεννυμένοις K 1768 δικτάτωρ αὐτοκράτωρ T 1770 om. B τὸν... τὴν... ἄχρις : τὴν... γὰρ... μέχρις P ἀρχὴν CΘ 1771 om. B μέχρις Θ 1772 om. B τὰς (I) bis scr. A 1773 ἀναμαθῶν V τυρεῦει φθόνος Θ 1774 κεκύρωτο CT 1776 ἐπιούσαν K 1777 καταγωνισάμενος K 1778 ἀναζώννυται C : ἀναζώννεται K : υ sup. ει K¹ : ἐπιζώννεται J 1781 μιν γυνοῖτο K : μίνγυται Θ συνασχημονοίη T : συνασχημονοίη P : συνασχημονοίη τε Θ

- 1785 ἐτέχθη δὲ κἀν τοῖς αὐτοῦ τέρας ἵπποφορβίοις,
ἵππος βοείαις ἐν χηλαῖς τοῦς πόδας ὀπλισμένος,
μόνον δ' αὐτὸν ἐδέχετο Γάϊον ἀναβάτην, 1785
καθάπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἵππος ὁ Βουκεφάλας.
Τούτῳ τῷ Καίσαρι καινὸν τοιοῦτόν τι συνέβη.
γυνὴ τις ἐπαφρόδιτος συνέζευκτο γαμέτη,
Νέρων ὁ ταύτης ἦν ἀνὴρ, ἐκείνη δ' Ἰουλία.
ταύτην τεκοῦσαν Νέρωνι τῷ συνοικούντι παῖδα 1790
καὶ πάλιν σχοῦσαν ἐν γαστρὶ καὶ τὴν νηδὺν πλησθεῖσαν
καὶ τῆς ἐγκυμονήσεως ἄγουσαν ἕκτον μῆνα
ὁ Καῖσαρ ἤθελε λαβεῖν εἰς γάμου κοινωνίαν
καὶ Νέρωνα κατήπειγεν αὐτῷ κατεγγυῆσαι
τὴν γαμέτην καὶ πατρικῶς ταύτην νυμφοστολήσαι. 1795
1795 πείθεται Νέρων, οὐχ ἐκὼν δίδωσι τὴν γυναῖκα,
ἧδ' ἐπιστάντος τοῦ καιροῦ τίκτει παιδίον ἄρρεν.
κάντεῦθεν ἐξενήνεκτο δημόδης παροιμία
«τοῖς εὐτυχέσι καὶ λαμπροῖς καὶ τρίμηνα παιδιά».
Τῶν γοῦν κατὰ τὸν Καίσαρα τοῦτον ἱστορηθέντων 1800
1800 λοιπὸν διηγητέον μοι πόθεν ἐκλήθη Καῖσαρ·
οἱ μὲν φασιν ὡς τῆς μητρὸς κατὰ γαστρὸς ἐχούσης
καὶ μὴ φθασάσης ἐκτεκεῖν, ἀλλὰ προαπελθούσης,
ἀνέτεμον οἱ προσγενεῖς ἐκείνης τὴν γαστέρα

1782-85: Le. 54,9-11; Ce. I 300,2-4 1785: Mel. 45,9/10; Psel. II 118, cap. 58,11/12
1786-98: Io. M. II (78),3; sed cf. Zon. II 375,8-21 1788: apud Io. M. II (78), 3 in codice
Ἰουλία scr., sed Λιουία editur; cf. Zon. II 375,8 et 440,7/8 (Ἰουλίαν, ἔτεροι δὲ Λιβίαν
γράφουσι) 1798 τρίμηνα παιδιά: pron.; Dio Cassius 48 c. 44; Com. Ad. (ed. T. Kock)
213; de ortu proverbii cf. vv. 1786-96 1799-1805: Lyme 26,6/7; Lyme 142,9-12; Le.
54,1-3; Mona. I 293,2-6; Ce. I 289,12-15; 299,20-22 1800: Mel. 45,1-3

ABCDFΘJKPRTV

1782 δὲ om. J κἀν ABΘP : κἀκ C τῆς K ἑαυτοῦ J τέρασι K ἵπποφορ-
βείοις C 1783 ἐν χ.: ταῖς χειλαῖς P ὀπλισμένος T : ὀπλησμένους P 1784 δ' om. J
1785 Βουκεφάλος K 1787 ἐπαφρόδιτος Θ συνέζευτο γαμέτην K 1788 γέρον R :
γέρον K δ' ante ὁ add. F δὲ Bekk 1789 τεκοῦσα J 1790 πάλιν : ταύτην Θ
πλησθεῖσα A 1791 καὶ : ἐκ TV μῆναν K 1793 κατεῖπειγεν T : κατέ- ΘK
κατεγγυῆσαι ΘK 1794 ταύτη Θ : αὐτῷ JK 1796 ἡ δ' AJKRV Bekk : εἶδ' Θ
1797 καντεῦθεν JK ἐξενήνεκτο F 1798 εὐτυχεῖσι Θ : εὐγενέσι K : εὐτυχοῦσι Bekk
1799 τῶν : τὸν K : τὰ T : ὦν sup. ἂ T¹ τοῦτον : τούτων FΘJK : ὦ sup. ο T¹ ἱστο-
ρηθέντα T : ὦν sup. α T¹ : διηγηθέντων C 1800 πόθεν : καὶ πῶς C κέσαρ K 1801
φασὶ κατὰ γαστρὸς ὡς τῆς μητρὸς JK 1802 ἀπελθεῖν D 1803 γαστέραν K

- καὶ ζῶν ἐκαίθεν ἔμβρυον καὶ πνέον ἐξελόντας 1805
1805 Καίσαρα κατωνόμασαν ὡς ἀνατετμημένον.
ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσι τῆς κεφαλῆς τὴν κόμην
Ῥωμαίους λέγειν καίσαριν· Καῖσαρ οὖν ἐπεκλήθη
Γάϊος ὡς εὐπλόκαμος ἢ μᾶλλον ὡς δασύθριξ.
ἔτεροι δὲ Ῥωμαϊκῶς γράψαντες ἱστορίας 1810
1810 φασὶν ὡς τούτου προσγενῆς τοῦ Καίσαρος Γαίου
τρισαριστέος ἀναφανεῖς, ὅτε Καρχηδονίοις
Ῥωμαῖοι συνεπλέκοντο, καὶ δόρατι καιρίως
βαλὼν τὸν ἀνταγωνιστὴν καὶ κατατραυματίσας
ἐλέφαντος ὀχοῦμενον ἀνωθεν εὐρυστέρνου 1815
1815 αὐτῷ πρὸς γῆν κατήνεγκεν ἐλέφαντι, κἀντεῦθεν
ἔσχεν ἀρχὴν τὴν Καίσαρος λαμπρὰν προσωνομίαν·
καίσαρες γὰρ ἐλέφαντες τοῖς Φοίνιξι καλοῦνται.
ἐκ τοῦ προγόνου τοιγαροῦν τοῦ προηριστευκότος
Καίσαρες ἐπεκλήθησαν οἱ προσγενεῖς ἐκείνω, 1820
1820 τιμὴν μεγίστην ἑαυτοῖς ἐντεῦθεν προξενούντες.
Περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς, ἡμῖν δ' ἐπανιτέον
ἐπὶ τοῦ λόγου τὸν εἰρμόν· μέλλοντος γὰρ ἐκθνήσκειν
τοῦ καλλινίκου Καίσαρος τοῦ τολμηροκαρδίου,
ἔδοξε βλέπειν ἢ γυνὴ τούτου κατὰ τοὺς ὕπνους 1825
1825 κατὰ τῆς τούτου κεφαλῆς πεσοῦσαν τὴν οἰκίαν,
τὸν ἄνδρα δὲ κατάρρυτον αἵμασι γεγονότα
οἰκτρότατα καταπεσεῖν ἐπὶ τοὺς ταύτης κόλπους.

1806-08: Lyme 143,2-7 1809-19: Lyme 142,12-21 1822-29: Io. M. II (73); Ce. I
300,10-18; alit. apud Zon. II 333,9 — 334,19 et apud Plut. Caesar (ed. C. Sintenis), 63

ABCDFΘJKPRTV

1804 ἔβρυον K πνέον A 1807 Ῥωμαίους JP καίσαριν A : καίσαρι ΘP :
κέσαρι K οὖν F : γοῦν Bekk 1808 ὡς (1) : ὁ JK θρασιθριξ Θ 1809 γράφουσι
Ῥωμαϊκῶς K γράφοντες CDJ 1810 τοῦτο K προσγενεῖς P 1813 λαβὼν Θ
κατατραυματίσας R 1814 ὀχοῦμενος K : ὀχουμένου Θ 1815 κατήνεγκε ἐλέφαντος
K : κατένεγκε ἐλέφαντα Θ 1816 τὸ Θ ἢ Καίσαρος λαμπρὰ προσωνομία K
λαμπρὰν : ἀρχὴν Θ ser. vv. 1819, 1817, 1818 J 1819 προσεκλήθησαν JK ἐκεί-
νου Θ : ἐκείνων K 1820 ἑαυτοῦς Θ προξενοῦνται K 1821 καὶ ante περι add. Θ
γοῦν C δ' om. ΘV ἐπανιτέον AP 1822 καὶ θνήσκειν C 1823 καρτεροκαρδίου
CDJKPR 1824 om. Θ τούτου : σαφῶς K 1825 οἰκίαν : ε sup. ἰ K¹ : ἐστίαν C
1826 τε FΘ κατάρρυτος J αἵματι CP 1827 καταλειπεῖν Θ εἰς τοὺς ἐκείνης C
τοῦ V

- ἐσφάγη δ' οὖν ἐλεεινῶς τῆς ἀγορᾶς ἐν μέσῳ,
ἐπιθεμένων δολερῶς Κασίου τε καὶ Βρούτου. 1830
- 1830 Γαίῳ τοίνυν Καίσαρος οὕτως ἀπολωλότης
ἀδελφιδοῦς εἰσποιητὸς υἱὸς ἐκείνου Καίσαρ,
ὁ Σεβαστὸς ἐπικληθεὶς, ἐλάβετο τῶν σκήπτρων,
τὸ μὲν Ὀκτάβιος αὐχῶν ὡς κύριον ἐκ βρέφους,
Αὔγουστος μετὰ ταῦτα δὲ κληθεὶς ὡς ἠϋξημένος. 1835
- 1835 οὗτος ὑπῆρξε μόναρχος εἰς πλεόν ἐκταθείσης
καὶ τῆς ζῶης καὶ τῆς ἀρχῆς εἰς ἄκρα γῆς φθασάσης.
τοῦτον ἢ μήτηρ κούσα κατείδεν ἐν ὄνειροις
σπλάγγνον αὐτῆς ὡς ἀρπαγὲν εἰς οὐρανὸν ἀνέπτῃ.
ἄρτι δ' ἐκκύπτοντος ὑγρῶν ἐκ μητρικῶν θαλάμων, 1840
- 1840 ἔδοξε βλέπειν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατὰ τοὺς ὕπνους
ὡς ἐκ τῶν κόλπων ἔφρασε τῆς τούτῳ συνοικουσίας
ἥλιος ὁ τερψίμβροτος ὁ μέγας ἡμεράρχης·

1828 a. 44 ante Chr. 1833 Octavianus (Octavius secundum nostrum auctorem)
Augustus a. 30 ante Chr. - 14 post Chr.

1828: Le. 54,16/17 1828/29: Io. 74,9-18; Mel. 45,15/16; Mona. I 293,12; vide vv.
1758-1828 1829add.: Le. (53,22) ἔτη δ'; Mona. (I 293,13) ἔτη ιη' 1830/31: Lyra 53,
20-22; 56,10; Mel. 45,17; Zon. II 337,14/15; 339,9-13; 340,10-12,18-20; 341,9/10; 348,18/19;
411,4-12 1830-32: Io.M. II (78),1 1830-34: Lyra 150,18 — 151,3; Mona. I 293,20/21;
Ce. I 300,19-23 1830-1923b: alia de Octaviano Augusto narrat Sy. (574,21 — 575,17;
577,10-12; 589,4-8,13/14; 602,12-14) 1831-34: Le. 54,20-22 1834 Αὔγουστος: Αὔ-
γουστος ὁ καλοῦνιστος Lyra 26,25 1835-49: Ce. I 301,1-7; 315,5-7 1836 ἀρχῆς:
vide v. 535 1837/38: Io.M. II (78),1 1837-94: Zon. II 339,13 — 340,5; 420,7-16; 430,
13 — 431,9 1839-42: Le. 55,1/2; Mel. 45,19-21; MComn. 286-89

ABCDFΘJKPRTV abdgImr

1828 ἐσφάγη οὖν K γοῦν ACDFΘJPRTV Bekk ἐλεεινῶς: ὁ ἀριστεὺς K 1829
Κασίου BCDFΘJKRV Bekk Βρούτου K: Βρόχου Θ 1831 εἰσποίητος ABCDFJRT
Bekk ἐκείνου Καίσαρ οὗτος T 1832 ὁ om. Θ 1833 ὡς: ὁ K κύριος ΘP
1835 οὕτως P ὑπῆρξε FKV ἐκτανθείσης Θ: ἐκταθείσης K 1836 ἄκρος V 1837
ἢ: καὶ F κατείδεν P 1838 σπλάγγνον BJPK αὐτοῖς P εἰς οὐρανὸν ὡς ἀρπα-
γὲν Bekk ἀνήπτῃ K: ἀνήπτο Θ 1839 δὲ κύπτοντος C: δεκύπτοντος J: δ' ἐγκύπτον-
τος (-γγ- D) DR: δ' ἐκκύπτοντος BΘ 1840 αὐτῷ FΘTV: ου sup. ὦ T¹: αὐτῶν J 1841
ἔφρασε AΘ: ἔφρασε K τοῦτον J: τούτου ΘP 1842 ἥλιον K ὁ (1) om. Θ τερψί-
μβροτος ACJK: τερψίμβροτος BΘ

post v. 1829 κρατήσας ἔτεσιν ὀκτώ σὺν πληρεστάτοις (συμπληρεστάτοις m) δέκα
add. bdglm

- ὡς δὲ προῆλθε βράδιον ἐκ τῆς οἰκίας τότε,
ἀστεροσκοπὸς ἐντυχὼν ἤρετο τὴν αἰτίαν, 1845
- 1845 ἐκείνου δὲ τὴν γέννησιν τοῦ βρέφους ἐπειπόντος
1845a καὶ τὰ μεγάλα φράσαντος αὐτῷ τῶν ὄνειράτων,
βαρυπενθήσας ὁ πολὺς ἐκείνος ἀστρολόγος
«ἄνθρωπε, τί πεποίηκας;» ἀνέκραγεν ἐκ βάθους,
«δεσπότην ἀπεκύησας ἡμῖν καὶ βασιλέα.» 1850
- 1850 τῷ δὲ παιδὸς ἐλαύνοντος εἰς αὔξην ἡλικίας
κἂν τοῖς ἀγροῖς διάγοντος σὺν τοῖς αὐτοῦ τοκεῦσιν
καὶ τερπομένου θερισταῖς καὶ τοῖς ἀμαλλοδέταις
καὶ ταῖν χεροῖν ἐμφέροντος ἄρτον καὶ σιτουμένου,
ἄφνω ροιζήσας ἀετὸς ἀφήρπασε τὸν ἄρτον 1855
- 1855 καὶ πάλιν ἐπικαταπτὰς ἀπέδωκε τὸν ἄρτον.
ἐπεὶ δὲ πρὸς βασιλεῖον ὕψος ἀναβεβήκει,
θυμώδης ἦν, ἀκρόχολος, ὀργίλος, ὀρμητίας,
καὶ πάλιν εὐμετάφορος ἐγένετο καὶ πρᾶος. 1860
- ὡς οὖν ἐκάθητό ποτε δικοθετῶν καὶ κρίνων
1860 καὶ πότμον ἀπεφάνετο κατὰ πολλῶν ἀνθρώπων,
ἀνὴρ Μικίνης τις σοφὸς μὴ σθένων πλησιάζει

1859 schol. metr.; vide v. 259

1843-55: Io.M. II (78),1; Ce. I 301,7-9 1857-68: Le. 55,22 — 56,4 1859: Mel.
46,3-7; Ce. I 301,20 — 302,2 1861-94: Io.M. II (78),5/6

ABCDFΘJK M(ab 1856) PRTV

1843 βράδιον T: βράβειον Θ οἰκείας K τούτου p. ras. ex τότε Θ 1844
ἀστεροσκοπὸς DKMP Bekk: ἀστεροσκοπὸς Θ: ο sup. ους Θ¹: ἀστεροσκοπὸς? Bekk¹
1845 γέννησιν ACFJPRTV: νη sup. νε T¹ τί ἐπόντος K 1846 δεινός C 1847
ἀνέκραγεν Θ 1848 ἀπεποίηκας Θ 1849 πρὸς V αὔξιν (αὐ- P) ABKP 1850 κἂν
AKPT: καὶ DΘ διάγοντα T τοκεῦσι PRT: τοκεῦει K 1851 ἀμαλλοδέταις Bekk:
ἀμαλλο- ABCDFJPRTV: ἀμαλλο- K: ἀμαλλοδέταις Θ 1852 om. Θ: Θ^{1m8} καὶ (1): κἂν
C: κἂν P ταῖς K ἄρτου V σιτουμένας Θ 1853 ριζήσας P 1854 om.
AFΘPTV περυθεῖς B 1855 om. AFΘPTV ἀπέδωκε K: π sup. δὲ K¹ ante
1856 περὶ Αὐγούστου καίσαρος τοῦ σεβαστοῦ κληθέντος (sane titulus) add. M 1856
ἐπεὶ δὲ πρὸς: οὗτος ἐπεὶ M 1857 τομῆς K 1858 ἐγένετο A 1859 ποταὶ K
λογοθετῶν K: δικολογῶν J 1861 Μικίνης Θ: Μικίνης CM: Μικίνης M^{1pc}: Μυ-
κίνης K: Μυκίνης P: Μικίτης D: Μαικίνης T: Μαικίνης T^{1pc}

1845a add. Bekk φράσσοντος Bekk

- καὶ νουθετῆσαι Καίσαρα (τὸ πλῆθος γὰρ ἀπειργε)
χάρτη πιστεύει γράμματα, σφραγίδι σημειοῦται·
ἔλεγε δὲ τὰ γράμματα «δήμιε, παῦσαι κρίνων».
- 1865 καταστοχάζεται καλῶς, τὸν χάρτην ἀκοντίζει,
καὶ Καῖσαρ τοῦτον κατιδὼν τὴν δέλτον ἀναπτύσσει
καὶ τοῖς γραφεῖσιν ἐντυχὼν ἀνίσταται τοῦ θρόνου
καὶ τίθησιν ἀκύρωτα πάντα τὰ ψηφισθέντα. 1870
- 1870 Τούτῳ συνῆν διδάσκαλος Ἀλεξανδρεὺς τὸ γένος,
τὴν κλῆσιν Ἀθηνόδωρος, πάσης σοφίας πλήρης,
καὶ τρόπους ἰκανώτατος ρυθμίζειν καὶ παιδεύειν.
οὗτος ἐρωτοκράτητον τὸν Καίσαρα γινώσκων
καὶ τὸ μὲν ὄλον πορνικόν, τὸ δὲ τῶν ἄλλων χειρὸν,
ὀρεκτιδὼντα γυναικῶν ἀνδράσιν ἐξευγμένων
- 1875 καὶ τοὺς ὁμόζυγας αὐτῶν ὑπηρετεῖν τῷ μύσει
δεσποτικῶς προστάττοντα καὶ τυραννικωτέρως,
ἀπάγειν τοῦτον ἔσπευδε τῆς λύσσης τῆς τοῦ πάθους.
ἐπεὶ δ' οὐ μετετίθετο Καῖσαρ τοῦ φαύλου βίου,
ὁ θαυμαστὸς καθηγητῆς τοιοῦτόν τι τεχνᾶται.
- 1880 ἰδὼν ὀλοφυρόμενον ἄνθρωπον καὶ θρηνοῦντα
τῶν τῆς συγκλήτου καὶ λαμπρῶν καὶ τῶν εὐτυχιστέρων
(καὶ γὰρ αὐτῷ προστέτακτο φορεῖν καταστέγῳ
τὴν γαμετὴν ἐγκλείσασθαι καὶ τῷ κρατοῦντι πέμπαι) 1885
παρεγγυᾶται μὴ πενθεῖν μηδὲ βαρέως φέρειν,

1869-71: Mel. 46,14-18 1869-1907: Le. 56,10 — 57,1; Ce. I 302,15 — 303,20; Anonymi ad regem (ed. B. Wassiliewsky - V. Jernstedt) 100,25 — 101,13 1872 ἐρωτοκράτητον: cf. ἐρωτοκρατορία in Λίβιστρος - Ροδάμνη 225 (ed. Lambert) et ἐρωτοκρατεία 270 (ed. Wagner)

ABCDFΘJKMPRTV

1862 ἀπῆργε JP 1863 χάρτην ΘP: χάρτι K σφραγίδη J σφραγίδι σημειοῦται om. Θ 1864 ἔλεγε δὲ τὰ γράμματα om. Θ παῦσε V: πασι Θ 1866 τὸν χάρτην P ἀναπτύσει T 1869 τοῦτο M 1871 τρόπος Θ 1872 ἐρωτοκράτητον Θ 1873 τὸ (2): τῷ Θ τὸν ἄλλον K χείρῳ Θ: χοῖρον K 1874 ἐξευγμένων JT: ἐξευγμένον MP 1875 τῷ μύσει AP: τὸ μύσει K: ι sup ὑ et ος sup. ει K¹ 1876 om. P τάττοντα Θ 1877 ἐπάγειν V ἔσπευδεν A: ἐμπαθῶς K τῆς (1): καὶ Θ τῆς (2): καὶ C 1878 μετατίθετο Θ: μετίθετο C: μετεπιτίθετο AV φαύλου βίου: τίθε βίου φαύλου Θ 1881 τῶν (1): τὸν AΘ: ω sup. ὁ A¹ συγκλοῦτου K λαμπρὸν ADΘKMV: ω sup. ὁ A¹ ἀτυχιστέρων V: εὐτυχιστάτων K 1882 προστέτακτο T χωρίῳ P καταστέρῳ V 1884 μήδε MP: μὴ δὲ cett. codd. βαρέα T

- 1885 αὐτὸν δ' ἀντὶ τῆς γυναικὸς ἐγκλείσαι τῷ φορεῖν
καὶ στεῖλαι πρὸς τὸν Καίσαρα· τοῦτο γὰρ εἶναι δέον.
καὶ μόλις μὲν, συμπεῖθει δ' οὖν. τίνα τὰ μετὰ τοῦτο;
εἴσειςιν Ἀθηνόδωρος, εἴσειςι ξίφος φέρων, 1890
πέμπεται πρὸς τὸν Καίσαρα σημειωθεὶς σφραγίδι·
- 1890 ὁ Καῖσαρ ὑποδέχεται, ῥήγγυσι τὰς σφραγίδας.
ἔξειςιν Ἀθηνόδωρος τὸ ξίφος ἐπισείων,
θαμβεῖται Καῖσαρ κατιδὼν, τῷ δέει κρυσταλλοῦται·
ὄρκους αὐτὸν καταδεσμεῖ μηκέτι τοῦτο πράξει 1895
μηδ' ἄλλοτρίαις τοῦ λοιποῦ κατακρανθῆναι κοίταις.
- 1895 Οὗτος πολὺν τῷ Καίσαρι συνδιατρίψας χρόνον
καὶ μέλλων ἀπαλλάττεσθαι πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην,
ἐπέπερ ἦδει Καίσαρα δύσοργον καὶ θυμῶδη
καὶ τάχιον ἐκφέροντα τὰς κολαζούσας ψήφους, 1900
ταχέως δὲ τὴν τοῦ θυμοῦ πυρκαϊὰν σβεννύντα
- 1900 καὶ τρόπους μεταπίπτοντα πρὸς φιλανθρωποτέρους,
κύψας αὐτοῦ πρὸς ἀκοὰς ὡς δὴ καταφιλήσων
«ὦ Καῖσαρ», ἔφη, «Σεβαστέ, τοῦτό σοι λείπει μόνον·
μὴ πρὶν τὰς ψήφους ἔκφερε, πρὶν ἐν σαυτῷ λαλήσης 1905
τὸν τῶν γραμμάτων ἀριθμὸν τῶν εἰκοσιτεσσάρων.»
- 1905 ὁ δὲ στενάξας βύθιον καὶ πρὸς ἐκεῖνον βλέψας
«ἔτι σου χρήζω τῆς καλῆς», ἔφη, «παιδαγωγίας.
καὶ πάλιν ἔση σὺν ἐμοὶ καὶ Ῥώμη σε καθέξει».

1895: vide vv. 1869-71 1895-1901: Io.M. II (78),7 1895-1907: Mel. 46,18-25; cf. Plan. (ed. Mai) 79, Plan. (ed. Piccolomini) 120, p. 111

ABCDFΘJKMPRTV

1885 γαμετῆς ἐγκλείσθε Θ τὸ K 1886 δέον εἶναι Bekk 1887 ταῦτα CΘPR: ταῦτα sup. τοῦτο K¹: τούτων A 1888 εἴσειςι: -ιν V 1889 καὶ πέμπεται τῷ Καίσαρι C σφραγίδη J 1891 ἔξειςιν T 1892 κρυσταλλοῦται P Bekk: κρυσταλοῦται cett. codd. 1893 αὐτὸν R πράξει DJKM: πράξε Θ 1894 μήδ' DJKMPRTV: μὴ δ' ABCΘ 1895 om. B οὕτως K: ο sup. ω K¹ πολλῆν J: πολλῶν Θ τὸν Καίσαρα P: τῷ κράτορι Θ χρόνοις Θ 1896 ἀπαλλάττεσθαι M 1897 ἦδει RT: ἦδει CDKV: ἦδη AF: εἶδη JM: εἶδει BP: εἶδε Θ Bekk Κέσαρ διγόργον K 1898 τάχειον T ψόφους P: κρίσεις D 1899 ταχέως δὲ: τέως δὲ καὶ F: καὶ τέως δὲ V 1900 πρὸς: τοὺς B 1901 ὡς δὴ: ὄθθεν P 1902 om. CJ λύπει K: οἱ sup. ει K¹ 1903 λαλήσεις ACKTV 1904 ἀριθμῶν V εἰκοσι τεσσάρων AFJPRV Bekk 1905 αὐτὸν ἐμβλέψας JKP 1907 ἔσει Θ: ἔσου K: ἔσο Bekk συγκαθέξει T καθέξει K: ει sup. ω K¹

- 1910 Οὗτος ὁ Καῖσαρ ἤλαυνε τοὺς μετεωρολέσχας, μόνους κυδαίωνων τοὺς σοφοὺς τιμαῖς ταῖς προσηκούσαις.
1910 τσοῦτον δὲ πεφίλητο παρὰ τῶν ὑπηκόων, ὥστε τὸν βίον ἐκλιπεῖν μέλλων ἀνὴρ Ῥωμαῖος ἐπέτρεψε τοῖς ἑαυτοῦ παισὶ καὶ διαδόχοις χαριστηρίους τοῖς θεοῖς προσενεγκεῖν θυσίας, ὅτι, φησί, τὸν Σεβαστὸν ζῶντα καταλιμπάνω.
1915 Ὡς δὲ καὶ Καῖσαρ ἐμελλεν ἀπαίρειν τῶν ἐνθάδε, παραστησάμενος αὐτῷ δημότας σὺν ὑπάτοις «πηλίνην», ἔφησεν, «εὐρῶν τὴν τῶν Ῥωμαίων πόλιν καλλίπυργον πεποίηκα, λιθίνην, στερεμνίαν. ἐπεὶ δὲ καὶ μεθίσταμαι τῆς τύρβης τῶν πραγμάτων, κροτήσαι βούλομαι πολλοὺς ἐπὶ τῇ τελευτῇ μου καὶ χρήσασθαι γελοιασμοῖς καὶ κροταλίσαι χεῖρας, ὡς ἐπὶ μίμου τελευτῆ γελοιαστοῦ καὶ παίκτου.»
1920 καὶ ταῦτα διετάττετο τοῦ βίου καταπαίζων.
1923a ἐφ' ὅλοις δὲ πενήκοντα σὺν ἑξ κρατήσας χρόνοις
1923b τὴν ὀφειλὴν ἀπέδοτο, κατέβαλε τὸ χρέος.
1924a Τούτου τοῦ Καίσαρος ἀρχῆς τοῖς σκήπτροις ἐφεστῶτος, ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ ναὶ μὴν πρὸς τῷ δευτέρῳ,

1924a Christus natus est a.m. 5500 secundum Georgium Syncellum (2,11/12; 4,8), a.m. 5506 secundum Georgium Cedrenum (I 321,1-3), sed secundum traditionem byzantinam a.m. 5508 (V. Grumel, La chronologie [1958], p. 73-128)

1908 μετεωρολέσχας: Plat. Rep 489c; Io.M. II (78),2 1909 κυδαίωνων... τιμαῖς: cf. Pias 14,72/73 1910-14: Io.M. II (78),4 1915-18: Mel. 47,1-3; Ce. I 301,15-17; Zon. II 429, 12-16 1915-23: Io.M. II (78),7; Le. 57,14-20; Mel. 47,3-6 1919-23b: Ce. I 321,5-9 1923a πενήκοντα σὺν ἑξ: Mona. I 293,21, Sy. 602,13, Ce. I 300,23; Zon. (II 429,4/5) πρὸς τῷ Ἀκτίῳ... πρὸς τέσσαρσι τεσσαράκοντα 1924 ἀρχῆς: vide v. 535 1924a: Mel. (46,31-33) τῷ... ἔπει ἔπει 1924/24a: Pol. 158,18-20; 160,5-8; 162,1-17; 164,6-8 1924-30: Le. 57,8-12; Sy. 597,5-9; 597,16 — 598,5; 602,12-14; Pol. 160,6/7; 162,1-13; 164,1-8; Mona. I 294,17-20; 300,3/4; Ce. I 304,17/18; Zon. II 431,12-14; 432,4-6,18-21

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

1908 Οὗτος J μετεωρολέσχους FΘJKPT 1909 μόνος J κυδαίωνων cum Bekk scripsi; an melius κυδάνων(?), vide Pias 14,73 : σκυδάζων Θ : κυδάζων cett. codd. 1910 δ' ἐπεφίλητο CPV 1911 ἐκλείπειν Bekk 1912 ἐπέτρεπε CΘK : -στρεψε P 1913 χαριστηρίους ΘP θυσίαν K 1915 ἐνθάδε Θ : ἐνθάθα K 1916 αὐτῷ D δημότας K : δαιμότας Θ καὶ A 1918 κατέλιπον λιθίνη K 1919 μεθίσταται M : μαι sup. ται M¹ 1921 γελοιασμούς P κροταλήσαι JT 1922 τελευτήν A γελοιασμοῦ F πείκτου J 1923 διετάξατο Bekk : διετάττατο T : ἀτίτατο sup. ἔτατο T¹ : διεπράττατο CFΘK 1923a, 1923b, 1924a add. bdglm Bekk

- 1925 ὁ συναΐδιος πατρί καὶ κοσμοκτίστωρ Λόγος εἰσδὺς νηδὺν τὴν καθαρὰν νεάνιδος ἀφθόρου τὴν σάρκα συνεπήξατο ταύτης ἐκ τῶν αἱμάτων καὶ σὺν αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς ἐπέφανεν ἀνθρώποις, θεότητι παντέλειος καὶ φύσει βροτησία.
1930 Τοῦ Σεβαστοῦ δὲ Καίσαρος τὸν βίον ἐκλιπόντος ἀρχηγετῆ Τιβέριος, ὃς τὰ μὲν πρῶτα πρῶτος ὑπῆρχε καὶ μελιχίος καὶ τρόπου φιλοδώρου, ἀλλ' ὕστερον ἐξώκειλεν εἰς ἦθος μαιφόνον καὶ γνώμην ὑπομόχθηρον καὶ ῥυπαροψυχίαν.
1935 ἄρτι δὲ τῶς παρελθῶν ἐπὶ τὴν βασιλείαν οὕτως ὑπερπεφίλητο τοῖς ὑπὸ χεῖρα πᾶσιν, ὡς φυλακῆς τε καὶ φρουρᾶς καὶ δορυφόρων ἄτερ βαδίζειν ὅπου δὴ ποτε νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. εἰ δὲ τισιν ἐπέτρεψε πόλεως στρατηγίαν
1940 ἢ τὴν τῶν φόρων εἰσπραξίν, οὐκ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐκ τῆς ἀρχῆς παρέλυε καὶ τῆς ἡγεμονίας, ἐκεῖνο τὸ θρυλούμενον λέγων τοῖς ἐρωτῶσιν· ἄνθρωπος ἦν κατάνοσος, τοὺς πόδας ἤλκωμένος,

1931 Tiberius a. 14-37 1938 schol. metr.; vide v. 952

1930/31: Le 58,14/15; Pol. 170,13-16; Mona. I 311,14-16 1930-34: Io.M. II (79),5; (79a); (79b); Ce. I 333,23; 337,22 — 338,11; cf. Zon. II 433,2-12; 435,11 — 436,4; 437,3/4; 439,7-15 1930-74: cf. Sy. 602,19 — 603,2; 603,13-15 1931,1986a: Mel. 47,20 1935-38: Zon. II 436,6-10 1939-55: Le. 59,3-8 1939-58: Mona. I 318,21 — 319,13; Ce. I 344,9-15; cf. Plan. (ed. Mai) 80, Plan. (ed. Piccolomini) 124, p. 111 1941 ἀρχῆς: vide v. 535 1942-55: Aes. Fabulae (ed. C. Halm) 36 et in Arist. Rhet. (1393a) 1942-58: Mel. 47,31-35

ABCDFΘJKMPRTV = N

1925 πατρί : υἱός P : υἱός punctis cancell. et πατρί scr. Θ κοσμοκτίτωρ Θ : παντοκτίτωρ K 1927 ἐμίξατο M : συνεμί- DM^{1pc} 1928 ἐπέφανεν cum N(-φαεν J) scripsi : -φαιεν Bekk 1929 θεότητα V βροτησία φύσει C 1930 οὖν K 1933 om. Θ μαιφόνον : ου sup. ον K¹ 1936 ὑπερπεφίλειτο P : ὑπερπεφίλειτο Θ 1938 ὅπου δήποτε DFΘPRT : ὅπουδήποτε (-πουτε K) ABCJKMV μεθημέραν ABDF 1939 τις ἐνυπέστρεφεν Θ ἐπέστρεψε D 1940 ἢ : καὶ K χρόνον T 1941 pro ἐκ melius καὶ 1942 ἐκείνω J : ἐκείνον K : ἐκείνοι γὰρ Θ τῷ J θρυλούμενον (θη- ΘJ) N τοῖς γὰρ Θ 1943 εἰλκωμένος MT

- 104
 1945 ἰχώρων πέπληστο πολλῶν δυσόσμων, δυσιάτων, αἱ μυῖαι κατεχόρευον ἐκεῖνου τῶν τραυμάτων, τὰς σηπεδόνας ἔβδαλλον, ἐμύζων τοὺς ἰχώρας, ὀδύναις δὲ βαλλόμενος καὶ τληπαθῶν ὁ κάμνων οὐκ ἀπεσόβει τὰς δεινὰς καὶ θρασυτάτας μυῖας. ὡς δὲ τις κατωκτείρησεν ἐπικαμφθεὶς τῷ πάθει
 1950 καὶ δὴ τὰς μυῖας ἔμελλεν ἐκείθεν ἐκδιώκειν, ὁ πάσχων ἀνεβόησεν «ἄνθρωπε, ταύτας ἄφες, μή πως αὐτῶν διωχθεισῶν ἄλγος μοι προξενήσῃς· αἱ μὲν γὰρ κορεσθεῖσαί μου μελῶν τῶν σεσηπτότων βραχέα με λυπήσουσιν, ἂν δ' ἐπιπτῶσιν ἄλλαι, προσφῦσαι βιαιότερον εἰς πλεον πικρανοῦσι.»
 1955 ταῦτ' ἔλεγε Τιβέριος περὶ τῶν φορολόγων, χρονίζειν λέγων δεῖν αὐτοῦς, ὡς κόρον ἐσχηκότες πραότερον προσφέροιντο τοῖς φορολογουμένοις. εἰ δὲ τινα κατέμαθε τῶν εἰσπραττόντων φόρους
 1960 εἰς πλεον ἐκφερόμενον τοῦ διατεταγμένου καὶ χρηματίζοντα βαρὺν καὶ πέρα τοῦ μετρίου, κολάσσειν ὑπέβαλλεν αὐτὸν ἀλγεινότεραις, ἀναβοᾶν καὶ κεκραγῶς ἐτέραν παροιμίαν «τὸν πόκον περικείρεσθαι βούλομαι τῶν προβάτων,

1953 schol. metr.; vide v. 18

1959-65: Io.M. II (79),2 V22; Zon. II 436,4-6 1964/65 τὸν πόκον — ἐπιδερμίδος: pron.; Kukules 6,421

ABCDFΘJKMPRTV

1944 πέπληστο Bekk δυσόσμων CKPT Bekk : συσόσμων V διοιστάτων K 1945 om. K ἐκεῖνων CDFJMRTV : ου sup. ὦν T¹ 1946 ἔβδαλον AJMT : ἔβαλλον KP V : ἔλυχον Θ ἐμύζων B : ἐμώζων K ἐμύζων τοὺς ἰχώρας : ἐκεῖνων τῶν τραυμάτων et iterum eundem v. recte scr. M 1948 ἀπεσάβη V θρασυτάτους Θ 1949 κατοκτίρησεν Θ ἐπικαμφθεὶς R 1950 δὴ : γε C τὰς δὴ ADFΘKMPRTV Bekk : δὴ τὰς sup. τὰς δὴ T¹ τὰς δημείας J μίας P 1951 πάντας FTV : σας sup. ἀντ F¹ : ταῦ sup. πάν V¹ 1954 μὲν FP λυπήσουσιν P ἐπιπταῖεν C : -εἶεν J 1955 προσπτήσῃ J πικρανοῦσιν P 1957 λέγω P κόρου F ἐσχηκότας JKMP T Bekk 1958 προσφέροιντο K : -φέρεσθαι Bekk 1959 ἀπαιτούντων C φόρον K 1960 εἰσφερόμενον V 1961 βραχὺ Θ : punctis del. et βαρὺ superscr. Θ¹ καὶ πέρα τοῦ : παρὰ τοῦδε Θ παρὰ K 1962 ὑπέβαλλεν CFV Bekk ἀλγεινότεροις ΘP : -άταις K 1963 ἐτέρων K 1964 πόκον T περικείρασθαι P : -κείσεσθαι K

- 1965 ἀλλ' οὐ ξυρᾶσθαι δυσμενῶς μέχρις ἐπιδερμίδος.» 1970 τοιοῦτος ἦν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' οὐχὶ μέχρι τέλους· καὶ γὰρ ἐκόλαζε πικρῶς πολλοὺς τῶν ἀναιτίων ἀσυμπαθῶς μαιφονῶν καὶ τόσον ἐμισήθη ὡς ὀνομάζεσθαι πηλὸς αἵματι πεφυρμένος·
 1970 ἄνδρα καὶ γὰρ ὑπατικὸν καὶ τῶν εὐγενεστέρων τὴν κεφαλὴν ἀφείλετο καὶ σὺν αὐτῇ τὸν πλοῦτον, τοῦτο καὶ μόνον ἐπειπῶν, ὅτι τὸ νόμισμά μου φέρων ἐπικολπίδιον καὶ ῥυπαροὺς εἰς τόπους καὶ σκυβαλώδεις παρελθὼν βάρος γαστρὸς ἐκένου.
 1975 Τοῦ Τιβερίου τούτου δὲ κατάρχοντος Ῥωμαίων τὸν Ἰησοῦν μου τὸν γλυκύν, τὸν τῆς ζωῆς ταμίαν, ἐπὶ σταυροῦ καθήλωσαν Ἑβραῖοι καὶ Πιλάτος. μετὰ δὲ τὴν καθάρεισιν τοῦ στυγητοῦ θανάτου καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μνήματος ἐξέγερσιν τοῦ κτίστου
 1980 καὶ μετὰ τὴν ἐνσώματον ἔπαρσιν ἐκ τῶν κάτω μέχρι καὶ Ῥώμης ἔδραμε Μαγδαληνὴ Μαρία

1969 Tiberius vulgo Biberius vocabatur 1972 schol. metr.; vide v. 15 1978/79 a.m. 5539, cf. Ce. I 7,10/11 1981-85 cf. D. Oikonomidis, Χρονογράφου τοῦ Δωροθέου τὰ Λαογραφικά, Λαογραφία 18/19 (1959/60) 240-42

1966-69: Mona. I 322,11-25; cf. Ce. 345,21 — 346,1 1967/68: Zon. I 493,19-21; II 439,11 — 441,12 1969 πηλὸς αἵματι πεφυρμένος: cf. Ce. I 345,22 — 346,1 (ἰμπεβάρτιον... ἐκάλουν, δ... σημαίνει... τὸν οἰνοπότην) et in App. cr. «βιβέριον lege. margo P. an μπιβέριον?» (vide in lexicis «biberius») 1970-74: cf. Plan. (ed. Mai) 81, Plan. (ed. Piccolomini) 127, p. 111 1975-79: Zon. II 445,5-7 1975-80: cf. Sy. 606,11 — 607,12; Io. 76,13-24 M81; Mona. I 312,1-4; Le. 59,9-11,20/21; Mel. 48,1-3,7-11; Pol. 172,18 — 174,4; 174,19-23; Ce. I 333,24 — 334,6 1975-85: cf. Mel. 47,25-29 1976 ζωῆς ταμίαν: cf. Thuc. 6,78 (τύχης ταμίας) 1980-85: cf. Pol. 176,20 — 178,1; 178,7-23; 184,5-9; cf. Zon. II 446,11-13; 458,4-6 1981-85 Μαγδαληνὴ Μαρία — Πιλάτον: vide vitam Anal. Boll. 105 (1987) 8-11; Anonymi ad regem (ed. B. Wassiliewsky - V. Jernstedt) 2,23/24; cf. Sy. 621,13-18; Ce. I 331,1/2; 337,1/2; 343,5-12

ABCDFΘJKMPRTV

1965 οὐ : οὐδὲ Θ ξυροῦσθαι F : ξυρεῖσθαι V : ξυρᾶς τε A ἄχρις CDKMPR 1966 οὐδὲ μέχρι F : οὐ μέχρι τοῦ V 1967 ἐκόλασεν Θ πολλοὺς πικρῶς J ἐναντίων ΘTV : ἀναι sup. ἔναν T¹ 1969 ὡς ὀνομάζεσθαι : ὅσον ὀνομάσται Θ ὀνομάζεσθε K : αι sup. θε K¹ αἵματα P πεφυρμένος Θ 1970 ἄνδρός τε γὰρ ὑπατικοῦ K 1971 ἀφείλατο ΘJ 1972 ἐφευρῶν C 1973 φέρον K : ω sup. ο K¹ 1974 σκυβαλώδης... κάρως V ἐκεῖνου FΘV 1976 κενῆς ταμίαν K : ο sup. αν K¹ 1977 στεροῦ K προσήλωσαν CT 1978 στυγητοῦ : Χριστοῦ τοῦ V 1980 ἔπαρσιν : glossa ὑψασιν T^{1ms} 1981 ἐφθασε T

- τῆ γλώσση κατατρέχουσα τῶν παρηνομηκότων,
καὶ Τιβερίῳ τὸν θυμὸν τοσοῦτον ὑπανῆψεν
ὡς βαρυτάτῳ καὶ πικρῷ πάντας κολάσαι πότμῳ,
1985 τοὺς ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς, ἀλλὰ καὶ τὸν Πιλᾶτον. 1990
Ἦς δὲ ποτε Τιβέριος ἠρπάγη τῷ θανάτῳ
1986a ἐν ἔτεσιν πρὸς τοῖς τρισὶν εἴκοσι βασιλεύσας
εἰς Γάϊον μετέπεσε τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος,
θυγατριδοῦν ὑπάρχοντα Καίσαρος Τιβερίου
ὅς ὢν καὶ ῥυπαρόβιος καὶ φονικὸς τὸν τρόπον 1995
παρθένους διεκόρησε γνησίας, αὐθομαίμους,
ἐπαιξε δὲ σὺν κυβευταῖς ἄχρι τοῦ περιόρθρου.
σὺν τοῖς συμπόταις δὲ ποτε κυβεύων ἐν Γαλλίαις
καὶ δυσκληρῶν καὶ δυσπραγῶν ἐν τῷ παιγνίῳ τούτῳ
καὶ τὸν θησαυροφύλακα βλέψας βαρυθυμοῦντα, 2000
1995 ὅτι τὸ πᾶν κεκένωτο τοῦ θησαυροῦ χρυσίον,
ἐξαναστὰς ἐκέλευσεν ἐκθερισθῆναι ξίφει
πολλοὺς χρυσίῳ βρίθοντας, εὐθηνουμένους πλούτῳ·
ἐκεῖθεν οὖν μετήντησεν ὄλας χρυσίου λίμνας.

1987 Gaius Caligula a. 37-41 1992 schol. metr.; vide v. 952

1984-86: cf. Le. 58,23 — 59,3 1986-2001: Io.M. II (82),23; (83); Ce. I 346,1-8 1986-
2002: Sy. 624,12,18/19; 625,1/2 1986a πρὸς... τρισὶν εἴκοσι: Mona. I 311,16; Pol. (170,
15/16; 180,1-4) ἔτη ε'; Le. (58,14) ἔτη κβ'; Zon. (I 490,16/17; 493,6/7; II 445,2) δύο καὶ
εἴκοσιν 1987/88: Le. 58,14/15; Mona. I 323,6; Zon. I 493,14-17; II 446,17-19 1987/
88, 2002a: Mel. 47,20/21; 48,22; Pol. 182,21/22 1989: Mel. 48,22/23 1989-91: Mona.
I 323,13-15; 324,1-8; Le. (60,13/14) solum μοιχικώτατος πάνυ scr.; summa Zon. II 447,9 —
448,2; 448,11-18; 449,1-11; 450,10 — 451,3; 451,11/12,17-22; 454,13 — 456,3 1991 ἄχρι
τοῦ περιόρθρου: vide v. 621 1992-98: Zon. II 453,8-15; cf. 448,13-15

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

1982 παρατρέχουσα T 1983 Τιβερίου K ἐπανῆψεν FΘJ 1984 δεινῶ DMPR
ante δεινῶ 3 litt. perspicī non potest in R 1985 καὶ (1) : τοὺς C 1986 ἠρπάγει A
1987 μετέπεσεν K 1988 ἀδελφιδοῦν K 1989 ὡς ὢν Θ φοινικὸς P : φινικὸς K
1990 διεκρίσε B αὐτομαίμους K 1991 δὲ σὺν : σὺν τοῖς B συγκυβευταῖς ΘKT
1992 ποτε om. C 1993 συμπραγῶν Θ τοῦτο τὸ παιγνίῳ K 1994 βλέπων P 1995
ἐκένωτο Θ χρυσίῳ Θ : χρυσίου FK 1996 om. B : B^{img}· 1997 πολλῶ ΘJK βρῦ-
θοντας T : ι sup. ὕ T¹ εὐθηνουμένους ABΘK : ος sup. ους K¹ : εὐθηνουμένους J 1998
ἐξήντησεν C χρυσίας T
1986a add. B bdglmr Bekk γὰρ πρὸς dr

- οὗτος ἰδὼν ποτε πηλὸν ἐν στενωπῷ τῆς Ῥώμης 2005
2000 κόλποις Οἰσπασιανοῦ τοῦ στρατηγικωτάτου
βληθήσεσθαι προσέταξεν ἦν γὰρ ἀγορανόμος.
Ἦς δ' ἀπεσφάγη Γάϊος ἐν μέσοις ἀνακτόροις,
2002a ἰθύνας τὸ βασίλειον τέσσαρσι χρόνοις κράτος,
ὁ Κλαύδιος ἠγήσατο παραλαβὼν τὸ κράτος· 2010
ὅς οὕτω δειλοκάρδιος καὶ τρομερὸς ὑπῆρχεν
2005 ὡς τοὺς φοιτῶντας παρ' αὐτὸν ἀνερευνᾶν προστάττειν,
μήπως ἐπικολπίδιον τύχη τις κρύπτων ξίφος.
εἰ δὲ ποτε συμπόσιον γηθόσυνον συνίστη,
περιεστήκεσαν αὐτὸν ὀπλίται δορυφόροι. 2015
2008a κρατήσας δὲ τρισκαίδεκα τῆς βασιλείας ἔτη
2008b Κλαύδιος ὁ δειλότατος φαρμάκοις ἀναιρεῖται.
Κλαυδίου φαρμαχθέντος δὲ Νέρων ὁ μητροκτόνος
2010 παρεισεφθάρη κάκιστα τοῖς τῶν Ῥωμαίων σκῆπτροις·
ἦν δ' ἀσελγῆς καὶ βδελυρὸς καὶ πλήρης ἀσωτίας, 2020

2003 Claudius a. 41-54 2009 Nero a. 54-68

1999-2001: Le. 60,14-18; Mel. 48,22-25; Zon. II 451,4-10 2002: Le. 60,18; Mel. 48,
26/27; Mona. I 324,10/11 (ἐν βάλανειῳ λουόμενον); Zon. I 499,13-15; II 458,16-20
2002-08b: Ce. I 346,11-17; 347,19/20 2002a τέσσαρσι: Pol. (182,22), Mona. (I 323,6);
Sy. (624,12) ἔτη γ', Io. (76,34 — 77,1 M84) τρισὶν ἔτεσι, Le. (60,13) ἔτη τρία; Ce. (I 346,3)
ἔτη ζ'; Zon. (II 459,1/2) τρισὶν ἔτεσιν σὺν μηνὶ ἐννέα 2003: Pol. 184,10/11; Mel.
48,29; Mona. I 326,19; Zon. II 460,7-9 2003-08: cf. Io.M. II (85) V24; (87); Le. 61,1-6;
Zon. I 499,16-18; II 461,1-6 2003-08a: Sy. 628,13; 631,14-16 2004-08: Mel. 48,29-
31; 49,1 2008a: Pol. 184,11; Mel. 48,29; Mona. I 326,19 2008a/b: Io. 77,20-26
M89; Zon. I 517,3/4; II 473,2-6 2008b/09: Le. 61,9 2009: Mel. 49,3/4; Pol. 190,23
2009/10: Mel. 49,17; Mona. I 364,13 2009-14: Sy. 636,5,8/9; 643,16 — 644,2 2009-
33: Io.M. II (90) V26; (92); Le. 62,3/4,7-15,20/21; Mel. 49,17; Ce. I 360,8; 377,19 — 378,6;
summa Zon. II 475,10-12; 476,2-4; 477,1-5; 477,11 — 478,5; 480,11 — 482,6 2011-21,
2028-32: Mona. I 381,19 — 382,5 2011-25: Pol. 190,25 — 192,1; 192,17-22

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

1999 οὗτος : ω sup. ο K¹ : οὗτος J 2000 Οἰσπασιανοῦ ACDFΘK 2001 ἀγο-
ρανόμος K 2002 hunc vulgo post 2004 (=v. 1998) ponunt Bekk¹ 2003 παραλα-
βεῖν Θ 2004 τόσον F ὑπάρχων J 2005 παρ' : πρὸς ΘJPT αὐτῶν C προσ-
τάττει Θ 2006 om. K τύχει ΘT : τύχοι DMR Bekk τις τύχη J κρύπτων
τις τύχη C 2007 συνίστει R : συνέστη CΘJK 2008 περιεστήκησαν Θ : παρεστήκη-
σαν K αὐτῶν J : αὐτῶ ABK 2009 ὁ Νέρων K μητροφόνος F 2010 σκῆπτροις K
2011 καὶ (1) : ὁ B ἀσωτίας ΘKM Bekk
2002a add. bdglmr Bekk τέταρτον ἔτος r 2008a add. bdglmr^{img}· Bekk δισ-
καίδεκα dr^{img}· 2008b add. bdglmr Bekk

- ἤττων γαστρός καὶ τῶν γαστρός, φίλοινοσ, φιλοπότης.
οὔτοσ πολλοὺσ ὑπήγαγε θανάτοισ πικροτάτοισ,
καὶ τὴν μητέρα σὺν αὐτοῖσ. εἶποι τισ ἂν δικαίωσ
2015 ὅτι κακὸν εἰσήνεγκε τοιοῦτον τοῖσ ἐν βίῳ,
ἐπικατέθυσε δ' αὐτῆ καὶ τὴν ὁμοζυγοῦσαν· 2025
κακοῖσ δ' ἐπαύξων τὰ κακὰ καὶ προστιθεῖσ κακίῳ,
εὐνοῦχον προσηρμόσατο πρὸσ λέχουσ κοινωνίαν.
ἔχαιρε δὲ κιθαρωδοῖσ καὶ γυναιξὶ παιστρίαισ
2020 καὶ πᾶν κακὸν καὶ πᾶν αἰσχροὺν ἀρρητουργῶν ἐπλήρου
σὺν ὀρχησταῖσ, γελοιασταῖσ, μίμοισ, ἀρματοστρόφοισ. 2030
τότε καὶ Πάρθοι τὴν ἀρχὴν τῆσ Περσικῆσ ἰσχύουσ
εἰσ ἑαυτοὺσ παρέσπασαν Πέρσασ δεδουλωκότεσ.
ὡσ δὲ πολλοὺσ ὁ μουσαρὸσ Νέρων ἐδίδου ξίφει
2025 ὡσ ἀκροχάλιξ, ὡσ ὕγρὸσ χοῖροσ ἀκρατοπότης,
ὑπὸ παντόσ μεμίσητο τοῦ πλήθουσ μῖσοσ ἄκρον 2035
καὶ πάντεσ ἀπεστρέφοντο καὶ τὴν ἐκείνου θεάν·
αἰσχροὺν γὰρ σύμπαν ἔπραττεν ἐν μέσοισ τοῖσ θεάτροισ.
μὴ τοῖνον ἀνεχόμενοι Ῥωμαῖοι ταῦτα βλέπειν
2030 μὴδὲ δουλεύειν φέροντεσ ἠνιοστρόφῳ μίμῳ,
ἐπῆλθον ἀναιρήσοντεσ. τοῦτο δὲ γνοὺσ ὁ Νέρων 2040

2012 ἤττων γαστρός καὶ τῶν γαστρός: cf. Xen. Mem. 1,5,1; cf. ἤττητο γαστρός Psel. I 29, cap. 7,6/7; cf. v. 4259 2014-16: Mel. 49,19/20 2017 κακοῖσ δ' ἐπαύξων — κακίῳ: pron.; Soph. O.C. 595; Karathanasis 113 2021 γελοιασταῖσ: Iob 31,5 2022 ἀρχὴν: vide v. 535 2025 ὕγρὸσ (χοῖροσ): cf. Plat. Symp. 196a (ἔρωσ ὕγρὸσ [=voluptuosus]) 2029-33a: Io. 79,1-29 M91 2031/32: Pol. 196,15/16 2031-33: Mel. 49, 22/23,26/27

ABCDFΘJKMPRTV

2012 ἤττων RT τῆσ γαστρός J : τῆσ σαρκὸσ K : βδελυρὸσ P φίλινοσ K
2013 ἐπήγαγε Θ : ἀπή- C θανάτοσ πικροτάτοσ J 2014 σὺν : σὴν J αὐτοῖσ.
εἶποι τισ ἂν δικαίωσ om. J εἶπει Θ : εἶπη KT 2015 om. J συνήνεγκε K : εἰσή-
γαγε C εἰσ τὸν βιον C 2016 ἐπικατέθυσε δ' : ἐπὶ κατέθυσεν K : om. J αὐτὴν Θ
2017 δ' ἐπαύξων J : δὲ πᾶζων Θ προστεθεῖσ ABΘJTV 2018 εὐνοῦχῳ Bekk προσηρ-
μόσατο : σννηr sup. προσηρ T¹ 2019 κιθαρωῖσ J παικτρίαισ JTV : φατρίαισ Θ
2020 αἰσχροὺν... κακὸν CM ἀρρητουργῶν M : ἀρρητουργῶν K : ω sup. ὁ K¹ ἐπλή-
ρουν AV : ἐπλήρει T : ἐτέλει PR 2021 συνορχησταῖσ M ὀρχησταῖσ P 2023 δε-
δουλωλόκοτασ T 2024 μουσαρὸσ BFΘT : ρυπαρὸσ CDJKMPR 2025 ἀκροχάλιξ F:
-χόλιξ B ἀκρατοπότης K 2026 ὑπὲρ Θ μεμίσητο P πλήθουσ : μίσοσ Θ
μέγα C 2029 ταύτην P 2030 μὴδε ΘKP : μὴ δὲ ABCDFJMRTV θέλοντεσ C
οἰνιοστρόφῳ T : η sup. οἱ T¹ 2031 τοῦτω AK ὁ Νέρων : ἐκείνοσ P

- αὐτὸν διεχειρίσατο, τοῦτ' ἐπειπὼν ἐν τέλει
«οἶον, ὦ Ζεῦ, κιθαρωδὸν ὁ βίοσ ζημιούται!»
2033a ἔτη κρατήσασ τέσσαρα πρὸσ πληρεστάτοισ δέκα.
Γάλβασ κατήρξε μετ' αὐτὸν καὶ μετ' ἐκείνον Ὀθων
2034a ὁ μὲν ἐπτὰ γευσάμενοσ μῆνασ τοῦ κράτοσ μόνον, 2045
2034b ὁ δ' οὐδὲ πλέον τῶν τριῶν μηνῶν σκηπτροκρατήσασ.
2035 καὶ μετ' αὐτοὺσ Βιτέλλιοσ, ὃσ τοῖσ ἀστερολέσχαισ
κηρύγματα προτέθεικε φεύγειν ἐξ Ἰταλίας,
οἱ δ' ἀντιπροτεθεικάσι «φεῦγε τοῦ βίου, Καῖσαρ»,
καὶ τὴν ἡμέραν γράψαντεσ καθ' ἣν ἀποκτανθεῖη. 2050
2038a μῆνασ ὀκτώ κρατήσασ γὰρ ἔργον μαχαίρασ ᾤφθη.
Τούτων λιπόντων τὴν ἀρχὴν καὶ σὺν αὐτῆ τὸν βιον

2034-35 Galba, Otho, Vitellius a. 68/69

2033a τέσσαρα πρὸσ... δέκα: Mona. I 364,13; Sy. (636,5), Le. (62,4), Pol. (190,24),
Mel. (49,17) ἔτη γ' 2034: Io. 80,1-3 M93; Io.M. II (94) V28; Mel. 49,32/33 2034-
34b: Le. 63,14,20; Mel. 49,11,15; Pol. 196,16; summa Zon. II 481,8/9; 482,6-8; 483,4,13/
14,20-22; 484,10-12; 485,13-15; 486,11/12 2034-35: Mona. I 382,11-16 2034-38a: Io.
80,3-33 M95,98; Io.M. II (96); (97) V29; Pol. 196,17-20; Sy. 645,16-19; Ce. I 379,10 — 380,3
2034a ἐπτὰ... μῆνασ: Mona. I 382,11; Le. (63,14), Mel. (50,10) et Ce. (I 379,10) μῆνασ θ'
2035-38: Le. 64,6-12; Mel. 50,17-26; Zon. II 483,1/2; 486,17-19; 487,3-8; 491,8/9 2038a
μῆνασ ὀκτώ: Mona. (I 382,16) μῆνασ β'; Pol. (196,18) μῆνασ τρεῖσ; Le. (64,7), Mel. (50,17)
et Ce. (I 379,21) ἔτοσ ἐν; Zon. (II 492,11/12) ἐνιαυτὸν δέκα ἡμερῶν ἐπιδέοντα ἔργον
μαχαίρασ: cf. Aristoph. Pax 1310 (δόδονταν ἔργον); vide vv. 2237, 4537, 5610, cf. v. 2375
2039: Mel. 50,19/20 ἀρχὴν: vide v. 535 2039-41: Io. 80,18-22 M98; Io.M. II (99)
V30; (101) 2039-45: Ce. I 380,4-9; Zon. I 526,1-4; II 489,5-8; 491,9/10; 492,14-16; 493,
12-16 2039-53: Pol. 196,23 — 198,5; 198,12-17 2039-58: Mona. II 383,1-5; summa II
383,15 — 386,27; 404,12 — 405,8; 437,14-16 2039-73: Sy. 645,14-16; 646,5-7,11/12,18/19;
648,4/5,13-17; Le. 64,13-20; 65,1-9

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

2032 αὐτὸν ACDFΘJKPV ἐπειπὼν K : ὦ sup. ὁ K¹ 2033 ὁ ΘK Ζεὺσ Θ
2034 καὶ : ὁ K 2035 αὐτὸν ΘJK : αὐτὸν Bekk Βιτέλιοσ CJK : Βιτέλιοσ Θ : Βιτάλ-
λιοσ R : Ουιτέλλιοσ T ὄστισ A τῆσ J ἀστερολέσχαισ : οἰσ sup. αἰσ T¹ : ἀστε-
ρολέσχοισ Θ : ἀστηρολέσχαισ V καὶ τοῖσ ἀστρολέσχαισ P 2036 προτέθηκε KPV :
προστέθεικε ΘR Bekk 2037 οἱδ' ABCDFMPRTV ἀντιπροτεθεικάσι A : αὐτοῖ
προστεθεικάσι Θ 2038 καθ' ἣν ἀποκτανθεῖη om. K 2039 Τούτων : on sup. ὦν
T¹ : τοῦτοσ CP λιπόντων AFTV : α sup. ὦν T¹ : λοιπόντων ΘJ : λιπόντοσ CP τού-
των λιπόντων τὴν ἀρχὴν om. K
2033a add. bdlmrg^{1mg} Bekk κατήρξε g^{1mg} σὺν d 2034a add. bdglmr
Bekk 2034b add. bdglmr Bekk ὀδ' lm μηνῶν τριῶν mg : α sup τριῶν scr. fort.
litt. β sup. μηνῶν scribenda esset m¹ 2038a add. bdglm Bekk

- 2040 στρατὸς Οὐεσπασιανῶ ψηφίζεται τὸ κράτος,
τὸ κάλλος περικείμενον τῆς Ἰουδαίας τότε.
κάκεινος μὲν ἀπώχετο ναυστοληθεὶς πρὸς Ῥώμην, 2055
τὸν δὲ γενναιοκάρδιον υἱὸν αὐτοῦ τὸν Τίτον
Ἱερουσαλήμ πολιορκεῖν ἀφῆκε σὺν δυνάμει,
2045 ἀναγορεύσας καίσαρα διάδοχον τοῦ κράτους·
ὃς μετὰ μόχθους ἱκανοὺς καὶ τὰς ἀνδροκτασίας
καὶ τὰς θαλάσσας τῶν συχνῶν αἱμάτων καὶ τοὺς φόνους, 2060
ὑφ' ὧν κατηρυθρόθησαν Σιών αἱ πεδιάδες
καὶ δόρατα γεγόνασι λυθρόφυρτα καὶ ξίφη,
2050 ἀσπίδες αἰμοφόρυκτοι, φονοσταγεῖς παλάμαι,
τέλος περιγεγόμενος πόλεως τῆς ὀλβίας
τὰς ὀχυρὰς οἰκοδομὰς καὶ πύργους τοὺς εὐπύργους 2065
πυριφλεγεῖς πεποίηκε καὶ τὸν ναὸν καθεῖλε,
πολλὰ πολλάκις ἐπ' αὐτῷ στενάξας καὶ δακρῦσας,
2055 καὶ πόλιν τὴν περικαλλῆ, τὴν μυριανδρουμένην,
ἡσβολωμένην τέθεικε, καπνῶ μεμορυγμένην,
ὡς περιστῆναι τὴν πολλὴν ἐκείνην εὐανδρίαν 2070
εἰς ἄπορον καὶ Σκυθικὴν, ὃ φασιν, ἐρημίαν.

2040 Vespasianus a. 69-79 2043 Titus a. 79-81 2043-58 expugnatio Hierosolymorum d. 10 mens. Aug. a. 70 2044 synizesis: Ἱερουσαλήμ; nota: idem nomen in vv. 2169 et 2659 regulariter legitur

2040/41: Mel. 50,20/21,27-29 2043-73: Mel. 51,1-7 2046 μόχθους... ἀνδροκτασίας: vide v. 5907 2046-68: summa Zon. I 526,4 — 549,14; II 493,12-16; 494,13/14; 495,8-18; 496,1-11; 497,21 — 498,10; 498,14-16 2047 θαλάσσας... αἱμάτων: vide v. 402 2049 λυθρόφυρτα: cf. Pias 6,268 (λύθρω πεπαλαγμένον); vide vv. 3129, 3495, 5808 2050 φονοσταγεῖς παλάμαι: Pias 6,268; 17,541/42 (χεῖρας ὑπερθεν αἱματόεις); cf. Aesch. Eum. 42 (αἵματι στάζοντας χεῖρας); cf. Soph. Ai. 43; cf. v. 4668 2056 καπνῶ μεμορυγμένην: Ody. 14,435 2058 Σκυθικὴν... ἐρημίαν: pron.; Karathanasis 63

ABCDFΘJKMPRTV

2040 Οὐεσπασιανῶ BCDFO : Οὐεσπασιανῶ K 2042 ναυστοληθεὶς JM : ναυστολισθεὶς K : ναυστολιστής Θ εἰς J : τὴν K 2043 γενναῖον κάρδιον... τρίτον K 2047 om. D : D^{1mg} φόβους J 2048 κατηρυθρόθησαν ΘK 2049 δόρατι BΘ λυθρόφυρτοι BΘ : λιθρόφυρτα V : an λυθρόστακτα? Bekk¹ καὶ (2) : τῷ K ξίφει BKM : ξίφοι Θ 2050 αἰμοφόρυκτοι Θ λυθροσταγεῖς JK 2051 περιγεγόμενοι K 2053 τοῦ ναοῦ Θ καθεῖλε : τὸν θεῖον T 2055 τὴν (2) : καὶ C 2056 om. ΘPR ἡσβολωμένην B μεμορυγμένην K 2057 καλὴν F 2058 φυσικὴν V ὡς K

- παρέτου γενομένου δὲ τοῦ κράτορος ἐκ γήρως
2060 καὶ νόσῳ καταλύσαντος τὸν βίον καὶ τὸ κράτος,
2060a ἔτεσι βασιλεύσαντος οὐ πλείω τῶν ἐννέα,
Τίτος παρήλθεν εἰς αὐτό, θεῖος ἀνὴρ καὶ πρᾶος, 2075
ἀνὴρ φιλοδωρότατος, προεπτικός χρημάτων,
καὶ τῆς ἀρχῆς κατάξιος καὶ τῆς ἡγεμονίας,
κἂν ἦσαν ἄλλαι πλείονες ἀρχαὶ καὶ βασιλεῖαι
2065 καὶ ταύτας ὦν ἐπάξιος διέπειν καὶ συνέχειν.
τούτου τὸ περιλάλητον καὶ θαυμαστὸν ἐκεῖνο 2080
«οὐκ ἐγενόμην βασιλεὺς τήμερον οὐδὲ κράτωρ,
οὐδένα γὰρ κατήντησα ρεῖθροις εὐεργεσίας.»
τούτου τὸ πολυύμνητον ἐκεῖνο καὶ γενναῖον
2070 «οὐ χρὴ τὸν θεασάμενον πρόσωπον βασιλέως
παλινοστεῖν περίλυπον ἐν σκυθρωποῖς προσώποις.» 2085

2061-65 de principe et de imperatore apud Byzantinos vide Treitinger, Xanalatos, Hunger, I, p. 157-65 «Fürstenspiegel»; scripta byzantina et commentaria vide apud Hunger, ibidem; utilis quoque est recentissima symbola Pan. Agapitos, Ἡ εἰκόνα τοῦ αὐτοκράτορα, Ἑλληνικά 40 (1989) 295-322, praecipue p. 318-22 2067/68 dicta imperatoris Titī: De imperatoris benevolentia (εὐεργετίας); vide Treitinger, p. 229sq., 256, Xanalatos, p. 19, 24, Hunger, o.c.l.c. 2070/71 dicta imperatoris Titī: De imperatoris humanitate (φιλάνθρωπος); vide Treitinger, p. 229sq., Xanalatos, p. 19, 28, Hunger, o.c.l.c.

2060a ἐννέα: Mona. II 383,3; Pol. (200,7), Io.M. (II (101)), Ce. (I 380,3) et Zon. (II 495,14) ἔτη δέκα 2061: Pol. 200,8/9; Mona. II 437,4; Io. 81,18-20 M105 2061-65: Ce. I 381,2-5,14-16; cf. Sy. 648,14 — 649,1; Mona. II 437,9-14,22-24; 438,1-4 2061-73: Io.M. II (102) V31; (103) V32; (108) 2063 ἀρχῆς: vide v. 535 2064 ἀρχαί: vide v. 535 2066-71: Ce. I 380,15-22 2067/68: Psel. II 54, cap. 169,4-6; cf. I 119, cap. 5,12/13; cf. Basilii ad Leonem, PG 107, cap. περὶ ἐλεημοσύνης, p. XL (καὶ μηδὲν ἡγοῦ, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν ἣ μηδένα εὐεργετήσεις...); ibidem περὶ εὐεργεσίας, p. IL-LII; ibidem περὶ ἐλέους, p. XL; Attaliata hoc Alexandrum Magnum dixisse narrat 280,7/8, vide App. hist. vv. 2067/68 2070/71 οὐ χρὴ—προσώποις: cf. Basilii ad Leonem, PG 107, cap. περὶ συμπαθείας, p. ILL; vide App. hist. vv. 2070/71; cf. v. 6015

ABCDFΘJKMPRTV bdglnr

2059 γήρως BΘ Bekk 2060 τὸν : καὶ ADFRTV 2061 αὐτὸν ΘK 2062 προεπτικός BP : προεπτικός AΘ : προεκτικός V : παρεπτικός CFK 2063 ἀντάξιος B 2064 κἂν K : καὶ Θ ἦσαν... βασιλεῖαι : βασιλείαι... ἦσαν B ἐξουσίαι V : βασιλείαι superscr. V¹ 2065 ἂν Θ 2066 ἐκεῖνω A : ἐκεῖνον K 2067 σήμερον CΘKM κράτορ T 2068 κατήντηλα P 2069 ἐκεῖνου FΘKT 2071 παλινοστεῖν BCDMR περίλυπος P βλεφάροις C 2060a add. bdglnr Bekk

- ἀλλ' ἔφθη προαρπάσασα νόσος ἢ παλαμναία
 2073 πρὸ χρόνου τὸν πανδέξιον, (2073a) κρατήσαντ' ἔτη δύο. 2087
 2073a τροχοῦ δ' ἢ ἄστατος φορά, (2073) ὁ δὲ (καὶ ὁ) πεττὸς τῆς τύχης
 κακῶς τῷ Δομετιανῷ τὸ κράτος ἐγγχειρίζει,
 2075 φυνέντι μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν σπερμάτων ἐξ ὧν Τίτος, 2090
 οὐδὲν δὲ φέροντι κοινὸν οὐδ' ἀδελφὸν πρὸς Τίτον,
 ὡς εἶναι τὸ θρυλούμενον πανάληθες ἐκεῖνο
 «ἀμῖς καὶ ποτιστήριον ἐκ τῆς αὐτῆς ὑέλου,

2073 vide D. Oikonomidis, 'H τύχη εἰς τὴν προφορικὴν παράδοσιν...', Λαογραφία 28 (1972) 3-26 2073/73a vide Εἰσαγωγή, p. LXXII, CL 2073a τροχοῦ δ' ἢ ἄστατος φορά: vide M. Mantuvalu, 'H παράστασις τῶν ἐξευγμένων βασιλέων καὶ ἡ περὶ αὐτὴν σχετικὴ παράδοσις (1967), p. 12, n. 1 et p. 14, n. 1 2074 Domitianus a. 81-96

2072 νόσος: Io. 81,19 M105 (νόσῳ τελευτῆ); Mona. II 437,5-9; Ce. I 380,22 — 381,2 (ὁ ἀδελφός... Δομετιανός... καὶ ἀπέκτεινεν); Pol. 200,8-10 νόσος ἢ παλαμναία: cf. παλ. ξένος Phrynichus Comicus (ed. T. Kock) C.A.F. 58; vide v. 6226, cf. vv. 3843, 5130 2072/73: Le. 65,3-5; Io. 81,26 — 82,2 M105; Zon. II 495,18/19 2073 πεττὸς τῆς τύχης: cf. Plat. Defin. 41b (τύχης φορὰ ἐξ ὀδήλου εἰς ἀδηλον); vide v. 2251, cf. vv. 647/48 2073a ἔτη δύο: Io.M. (II (108)), Io. (81,20 M105) β' ἔτη πρὸς μῆσιν η'; Pol. (200,9), Mona. (II 437,5), Ce. (I 380,12/13) ἔτη τρία τροχοῦ ἢ ἄστατος φορά: prov.; Kukules 6,342/43; Soph. T.G.F. 315,1/2 (apud. Plut. vita Demetrii [ed. Belles Lettres] 91c, vv. 1/2); Basilii ad Leonem, PG 107, cap. ὅτι πρόσκαιρα..., p. XL/XLI (οὐδὲν ὁ βίος οὗτος ἔχει τὸ στάσιμον... καὶ τροχοῦ δίκην κυλιόμενον... τὸ μέλλον ἀόρατον); ibidem cap. περὶ μελέτης γραφῶν, p. IL (τάς τοῦ βίου μεταβολάς... εὐμετάπτωτον); Roman γ' 1-3; Moral 593, 838; vide vv. 2837, 4308, 4474, 5672, 6155, 6386, cf. vv. 647/48 2073-75: Zon. II 499, 3-5 2073-82: Ce. I 429,13-22 2074: Io. 82,1-3 M105; Mel. 51,9; Pol. 200,10/11; Mona. II 443,18 2074-76: Io.M. II (106) V33; Mona. II 444,1-4 2074-82: Sy. 646, 3-5; 649,4-10; 651,5; Le. 65,10-14 2075/76: prov.; Kukules 6,339/40, 361/62, 416; vide vv. 2211-14, cf. vv. 2078/79 2077/78: vide Michaellem Glycam, p. 445,20/21; cf. in Manassis (ed. Bekker) App. cr. v. 2077 2078/79 ἀμῖς — χωμάτων: prov.; Kukules 6,339/40; cf. ibidem 416; vide vv. 5943/44, cf. vv. 2075/76

ABCDFΘJKMPRTV = N bdglmr

2073 χρόνων K ὁ δὲ: καὶ ὁ Bekk πεμπτὸς Θ: διττὸς P 2075 Τίτους J 2076 φέρωντι K: φέρων τι T κοινῶ K: on sup. ὦ K¹ πρὸς Τίτον: ἐκείνω J 2077 θρυλούμενον (θρη- J) N παναληθές JVT^{img} ἐκεῖνον K vv. 2092-3 (= 2077/78) apud Michaellem Glycam legi (p. 445 20-1) monet Meursius. Bekk¹ 2078 ἀμῖς P αὐτῆς sup. lln. V post 2078 ζωμήρυσις (-ὄρη- A) καὶ σάρωτρον ἐκ τῆς αὐτῆς ξυλείας add. AFTV

2073a κρατήσαντ' ἔτη δύο post πανδέξιον add. bdglr Bekk τ' ἔτη κρατήσας δύο τ τροχοῦ δ' ἢ ἄστατος φορά καὶ ὁ ante πεττὸς add. bdglmr Bekk (vide Εἰσαγωγή, p. LXXII, CL) φθορὰ m τροχοῦ δ' ἢ ἄστατος φθορὰ καὶ πεττὸς τῆς τύχης M^{img} ὁ δὲ: καὶ ὁ bdglmr Bekk

- ποδοπιπτήρ καὶ κύπελλον ἐκ τῶν αὐτῶν χωμάτων»
 2080 ἦν γὰρ ἔρασιχρήματος, κάπηλος τῶν πραγμάτων, 2095
 διψῶν αἱμάτων καὶ σφαγῶν, μάγειρος τῶν ἀνθρώπων,
 κρεανομῶν ἀσυμπαθῶς, βρυχώμενος ὡς λέων.
 τούτῳ προεῖπέ τις ἀνὴρ σοφὸς ἀστερολέσχης
 πότε καὶ πῶς τεθνήξεται, τίς μετ' αὐτὸν κατάρξει·
 2085 ὁ δὲ παραστησάμενος ἐγγὺς τὸν ἀστρολόγον 2100
 «σοὶ δ'», ἔφη, «πόσος, ἄνθρωπε, ζωῆς ἐστὶν ὁ χρόνος;
 καὶ πῶς καὶ πότε τελευτῆς καὶ ποῖόν σοι τὸ τέλος;»
 ἐκεῖνου δὲ λαλήσαντος τρανῶς καὶ φιλαλήθως
 ἄπερ αὐτὸν ἐδίδασκεν ὁ δρόμος τῶν ἀστέρων,
 2090 ὁ βασιλεὺς φενακιστὴν θέλων αὐτὸν ἐλέγξει 2105
 πυρὰν κελεύει λιπαρᾶς ἐξ ὕλης ἀναφθῆναι
 καὶ πεδηθέντα κραταιῶς τὸν μετεωρολέσχην
 ἀκοντισθῆναι κατ' αὐτῆς περιηγκωνισμένον.
 ἀνῆπτο μὲν ἢ κάμινος, ἦρετο μεταρσία
 2095 ἢ φλόξ, ἠπεῖλει φοβερόν, ἐφόβει καὶ μακρόθεν, 2110
 φρικῶδες ἔβρεμε τὸ πῦρ, ἀέρα περιήχει·
 ὁ δ' ἀστρολόγος πεδηθεὶς ἔκειτο καταπτῆξας.
 τί μετὰ ταῦτα τὸ συμβάν; ἐπήρθη ποθὲν νέφος,

2080 κάπηλος τῶν πραγμάτων: cf. Herod. 3,89 (καπηλεύω τὰ πράγματα) 2080-82: Io. 82,1-4,12-20 M105,107; Mel. 51,9-12; Lyme 80,1/2; Mona. II 444,4-10; Zon. II 499,6 — 500,17; 501,5-15 2081 μάγειρος τῶν ἀνθρώπων: cf. Dio Chrys. 1,80 2082 βρυχώμενος ὡς λέων: cf. Soph. Ai. 322 (ταῦρος ὡς βρυχώμενος); vide v. 3687, cf. vv. 4373, 4607 2083-2109: Io. 82,20-29 M107; Mel. 51,18-25; Ce. I 430,16 — 431,2; Zon. II 502,8-20 2083-2115: Le. 66,1-8 2083-2116a: Io. 82,3-5,20-30 M107; Io.M. II (108); vide Mel. (51,18-25) qui haec aliter narrat 2089 δρόμος τῶν ἀστέρων: Proclus Paraphrasis Ptolemaei Τετραβιβλου (ed. L. Allatius) 136

ABCDFΘJKMPRTV = N

2079 sensus integritatis causa (cf. v. 5943) cum A et Bekk supplēvi: om. cett. codd. κύπελον A 2080 κάπηλος τῶν: καὶ κάπηλος FP χρημάτων CP 2082 παρανομῶν K βρυχώμενος cum Bekk scripsit (vide L-S. s.v. βρυχώμαι): βρυχώμενος N 2083 τοῦτο Θ προσεῖπε FJK ἀνὴρ δεινός K: σοφός ἀνὴρ Bekk: ἀνὴρ Θ 2084 κατάρζεται P κρατήσει CJK 2086 σὺ ΘT alit. σὺ δ' ἄνθρωπε, φησί, πόσος ζωῆς σοι χρόνος; P 2089 τῶν ἀστέρων δρόμος Bekk 2090 φαινακιστὴν B: φενακισθεὶς P 2091 πυρὰν T λιπαρὰν ACΘJKP ἀναφθείσαν K 2092 πηδηθέντα K 2094 ἀνῆπται K 2095 ἐφόβει: -ἦ K: ἠπεῖλει C 2097 δδ' P καταπτῆξας ΘK: κατὰ πτήξας J: μηδὲν πτήξας P Bekk 2098 τοῦτο A

- τὸν οὐρανὸν ἡμαύρωσεν, ἠγλύωσεν ἀέρα:
- 2100 ζοφῶδες ἦν, μελάντερον, κάθυγρον, ὄμβροφόρον, 2115
εἴκασεν ἂν τις ποταμοὺς ἐγκυμονεῖν ὑδάτων.
ἐντεῦθεν ῥήγνυται βροντὴ καὶ μυκηθμὸς ἠχεῖται,
καὶ πάντες ἦσαν ἐκποδῶν, ἔφευγον ἀνά κράτος,
ὁ βασιλεύς, οἱ θεαταί, δημόται, δορυφόροι,
- 2105 τὴν κάμινον οἱ τρέφοντες, οἱ δῆμιοι, καὶ τέλος 2120
ὄμβρος πολὺς καταρραγεῖς τὸ πῦρ ἀποσβεννύει
καὶ κύνες ἐπελάσαντες καὶ τοὺς δεσμοὺς φαγόντες
τὸν ἀστρολέσχην λύουσι πολλὰ θεοκλυτοῦντα.
καὶ ταῦτα μὲν τετέλεστο περὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον,
- 2110 αὐτὸς δὲ μέλλων τελευτᾶν ὁ θῆρ ὁ θυμολέων 2125
ἐν ὕπνοις βλέπειν ἔδοξεν ὡς ἵππου μελαντέρου
βασιλικῶς ἐπέβαινε κατάφρακτος ὦν ὄπλοις,
ἀπορρυνέντων δ' ἀπ' αὐτοῦ τῶν ὄπλων αὐτομάτως
εἰς χάσμα γῆς καὶ βόθυνον ἀθλίως κατηνέχθη
- 2115 αὐτῷ σὺν ἵπῳ καὶ στολῆ, καὶ τέλος ἠφαντώθη. 2130
Καὶ τοῖνυν τούτου τὴν ψυχὴν ἐκρήξαντος βιαίως,
2116a ἐν ἔτεσι κρατήσαντος πέντε σὺν ἄλλοις δέκα,
Νερούας τὰ βασίλεια σκῆπτρα παραλαμβάνει,

2117 Nerva a. 96-98

2101 ποταμοὺς... ὑδάτων: cf. Porphyrius, Ad Marcellam (ed. A. Nauck) 5 (ποταμὸς
πραγμάτων); cf. vv. 2370, 2861, 3126 2110-15: cf. Io. 82,21/22 M107 2114 εἰς...
βόθυνον... κατηνέχθη: cf. v. 382 2116/16a: Pol. 204,1/2; Le. 65,11; 66,8; Mona. II
443,19 — 444,1; Io. 82,4 M107; Zon. II 503,14/15 2116-27: Ce. I 433,19/20; 434,1-3
2116a πέντε σὺν ἄλλοις δέκα: Io. 82,5 M107; Sy. (651,5) ἔτη δώδεκα 2117: Pol. 204,
2/3; Mona. II 447,2 2117/18: Mel. 52,3 2117-20: Le. 67,1-3,9/10 2117-27: Io.M.
II (109); Sy. 654,17-20; 655,2/3; Zon. II 504,21 — 505,2; 505,13/14; 506,1, 20/21; 507,2-10,13-15

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

2100 om. Θ 2102 βοή JK μοκηθμὸς K 2103 ἔφυγον AFTV ἀνά κράτος
P Bekk : ἀνακράτος cett. codd. 2104 μηδῶται Θ δημόται, δορυφόροι : τὸ πλῆθος οἱ
δημόται K 2106 καταρραγῆς Θ τὴν κάμινον σβεννύει J 2107 ἐμπελάσαντες
P : προσπε-Θ τὰ δεσμά C 2109 τετέλεσθαι K 2111 βλέπων P ἵππον K :
ἵπῳ J μελαντέρῳ JK 2112 κατάφρακτος K : ο sup. ω K¹ τοῖς J 2113 δ'
om. Θ ἐπ' K αὐτῶν M 2115 ὑφαντώθη P : ἠφανίσθη T^{ms} 2116 τούτου
τοῖνυν CP ἐκρήξαντος M 2117 ὁ Νέρβας CDΘJKMR καταλαμβάνει K
2116a add. bdglmr Bekk

- χρηστὸς ἀνὴρ, ἐπιεικὴς, κῆπος πολλῶν χαρίτων,
ὃς μυσασθεῖς τὴν ἐκτομὴν τῶν ἀνδρικῶν κυλίνδρων 2135
- 2120 οὐ συνεχῶρει γίνεσθαι Ῥωμαίους ἐκτομίας,
ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκτέμνοντας ἀπήλαυε κολάζων,
καὶ τοῖς ἐν τέλει συνεχῶς ἐδίδου γυμνὰ ξίφη,
τὸ μὲν δοκεῖν, ὡς βλέψαιεν εἰ τμητικὰ τὰ ξίφη,
τὸ δ' ἀληθές, μὴ δεδοικῶς ἂν παραυτίκα θάνη· 2140
- 2125 οὐδὲν γὰρ ἔλεγε κακὸν αὐτῷ συνεγνωκένας.
Ἄλλὰ καὶ τοῦτον θάνατος ταχέως ἀφαρπάσας
- 2126a κρατήσαντα πρὸς τέσσαρσι μῆσι καὶ χρόνον ἕνα,
Τραϊανὸν κατέστησεν ἐν αὐτοκρατορίᾳ,
ἄνδρα στρατηγικώτατον, μυριονικηφόρον, 2145
καρτερικόν, εὐκάρδιον, γενναῖον, μενεμάχον,
- 2130 τὰς κρίσεις ἀρρεπέστατον ζυγὸν δικαιοσύνης.
οὗτος Γετῶν συνέκαμψε τοὺς ἀκαμπεῖς τραχήλους,
οὗτος ὀρμὰς ἀνέκοψε Πάρθων φιλοπολέμων·
τότε καὶ γὰρ εἰς πλατυσμὸν ἐληλακότες οὗτοι 2150
πάντας κατενεμήσαντο τοὺς τῆς Ἀσίας ὄρους
- 2135 καὶ πάσης γῆς κατέδραμον κτείνοντες, πυρπολοῦντες,
καὶ τὰς αὐλαίας ἐπηξαν ἕως Εὐφράτου ρεῖθρων.

2127 Traianus a. 98-117

2118-21: Mel. 52,3,10/11 2126/26a: Le. 67,2,10; Pol. 204,2-4; Mel. 52,3; Mona.
(II 447,2) ἔτος α' 2127: Io. 83,7/8 M110; Pol. 204,4/5; Lyme 82,4-7; Mel. 52,12; cf. Le.
67,5-9; Mona. II 450,6 2127-32: Sy. 655,4,14/15; 657,4,9/10,15/16 2128 μυριονικηφό-
ρον: cf. πολυνίκης Lucian. Lexiph. 11; vide v. 2510 2128/29: Mel. 52,15-20 2128-
30: Lyme 81,20-25 2128-56: Le. 67,12-18; Ce. I 436,17-23; summa Zon. II 507,16 —
510,7; 511,6-13; 512,13 — 513,8; 513,11-16 2132: pro Parthis Pol(ydeuces) (214,6) Per-
sas scr. 2132-44: cf. Pol. 214,5-13 2136 τὰς αὐλαίας ἐπηξαν: vide v. 365

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

2119 ὡς P μυσασθεῖς AFKT κυλίνδων V 2122 τοὺς T ξίφε M : η sup.
ε M¹ 2123 om. AFTV τῷ C βλέψαιεν K : ε sup. ἄ K¹ εἰς ΘK 2124
μῆ... ἂν : ὡς... μὴ F θάνει ΘK : η sup. εἰ K¹ : θάνοι cett. codd. 2125 οὐδὲν :
κενὸν Θ αὐτῷ ACFΘJKMPRTV 2126 συναρπάσας Θ 2129 μονομάχον
BΘKMPTV : ε et ε sup. ονο T¹ 2130 εἰς P ἀρρεπέστατον B : ἀρρεπάστατον V
2131 Γετῶν M : Κελτῶν Bekk συνέκοψε K τὰς P τραχήλοις J 2132
συνέκοψε D : κατέπαυσεν K 2134 πάντες FV πόρους V 2135 πᾶσαν γῆν P
2136 αὐλαίας B ρεῖθρου Θ : ρεῖθρα R : ρεῖθροις P
2126a add. bdglmr Bekk κρατήσαντος r

- ταῦτα δὲ γνοὺς Τραϊανὸς ἄρτι τετολημμένα
καὶ τῆς ὀρμῆς τῆς Παρθικῆς ἀναμαθὼν τὸ θράσος
ἀπ' ἄκρων γῆς εἰς ἄκρα γῆς ὀξέως μεταβαίνει, 2155
καὶ συμπλακεῖς καὶ τὰς αὐτῶν ῥήξας φαλαγγαρχίας
καὶ πεδιάδας τὰς ἐκεῖ δεῖξας σωματοστρώτους
τοῖς ὄροις κατηνάγκασεν ἐμμένειν τοῖς ἰδίοις,
καὶ Πάρθων τὰ σχοινίσματα συστείλας καὶ στενώσας 2160
καλλίνικος ἀνέξευξε τὴν νίκην ἐορτάσων.
οὗτος συνήλγει πάσχουσι, συνέκαμνε νοσοῦσι,
τοῖς ξένοις ἐπεκάμπτετο, φίλους παρεμυθεῖτο,
ἀνεξικάκως ἔφερην ἅπασαν λοιδορίαν,
δεῖν ἐξισοῦσθαι τῷ θεῷ λέγων τὸν βασιλέα 2165
καὶ στόματος ἀνέχεσθαι λοιδορίου καὶ βλασφημίου.
παρούσης δὲ καὶ τῆς βουλῆς καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων
ξίφος γυμνώσας δέδωκεν ἐπάρχω τῷ τῆς Ῥώμης,
«δέξαι τὸ ξίφος», ἐπειπὼν, «κἂν μὲν ἀδίκως ἄρχω,
χρῆσαι τῷ ξίφει κατ' ἐμοῦ, μὴ φείσῃ τῆς ζωῆς μου» 2170
εἰ δὲ νομίμως καὶ καλῶς καὶ μετ' εὐθυδικίας,
ὕπερ ἐμοῦ γινέσθω σοι τὸ ξίφος ἐκδικοῦν με.»
Ἄλλ' οὗτος μὲν ἐξέλιπε πολλαῖς ἐμπρέψας νίκαις,
2156a χρόνοις ἑννέα σὺν ἑπτὰ μηνσὶν ἡγεμονεύσας,

2145-47: Mona. II 450,7/8 2147 ἀνεξικάκως: Io. 83,10-24 M112 2150-55: Mel. 52,13-15; Mona. II 450,7-11 2156a χρόνοις ἑννέα σὺν ἑπτὰ μηνσὶν: Mona. II 450,6; Pol. (204,5), Sy. (655,4; 657,4), Le. (67,12), Mel. (52,12), Ce. (I 436,17), Zon. (II 513,19) annos XIX

ABCDFΘJKMPRTV bδglmr

2137 δὲ γνοὺς: γνοὺς ὁ R 2138 κράτος F 2139 ἄκρων: ἄκρον A ἄκρα: ἄκρον A: ἄκρων Θ: ἄγκραν K εὐθέως C: ὀτρίζει J 2140 ρίψας AT: τρέψας P 2141 ἐκεῖ: αὐτῶν superscr. Θ¹ 2142 om. P κατηνάγκασε K: κατανάγκασεν V οἰκείους Θ 2143 om. P 2144 ἐορτάζων Bekk: ἐορτάσων K: ο sup. ἐω K¹ 2145 οὕτως J πάσχουσιν συνέκαμνε V νοσοῦσιν V: πονοῦσι Bekk 2146 φίλοις ΘT 2147 λοιδορίαν MT 2149 ἀντέχεσθαι K λοιδορίου V 2151 ἔδωκεν V^{1mg} 2152 κἂν V μὴ νομίμως CDJKMPR 2153 τὸ ξίφος BΘJK 2154 εὐθυδικίας K 2155 γινέσθω ACΘJKMT Bekk ἐκδικῶν T 2156 ἐξέλιπε AΘT: ἐξέλιπεν K ἐμπρέψας A: ἐκτρέψας Θ

2156a add. bδglmr Bekk πρὸς bglmr

- Ἄδριανῷ δὲ τῷ γαμβρῷ κατέλιπε τὸ κράτος. 2175
οὗτος ταῖς βίβλοις ἔχαιρε καὶ λόγοις ἐνετρώφα
καὶ πάντας, οὓς ἐγίνωσκε θεραπευτὰς τοῦ λόγου,
2160 μεγαλοδόροις δωρεαῖς συχνῶς ἐδεξιοῦτο,
ἄνδρας δ' ἐπήγετο σοφοὺς αὐτῷ συνεπομένους
ἐν στρατοπέδοις, ἐν σχολαῖς, ἐν πάσαις ἐκδημίαις, 2180
καὶ πᾶσαν γῆν ἐπίανεν ἀφθόνοις χορηγίαις·
πᾶσιν οὖν ἦν τρισέραστος, καὶ βουλευταῖς καὶ δήμῳ.
2165 οὗτος τοὺς κακογνώμονας Ἑβραίους ἀποστάντας
καὶ ζεύγλην ἐκλακτίσαντας Ῥωμαϊκῆς ἰσχύος
ἐπιστρατεύσας κατ' αὐτῶν ἀπώλεσεν εἰς τέλος,
2185 λιμῷ καὶ ξίφει καὶ πυρὶ πάντας ἐκτρίψας ἄρδην,
καὶ πόλιν Ἱερουσαλήμ ἐκ βάθρων ἀνασκάψας
2170 Αἰλίαν μετωνόμασεν ὡς δυστυχή καὶ τοῦτο.
ἀλλὰ μεταπιπέτω μοι πρὸς ἄλλους τὰ τοῦ λόγου.
Ἐδέρω καταλύσαντος Ἄδριανοῦ τὸν βίον, 2190
2172a εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι χρόνοις βασιλευκότος,

2157 Adrianus a. 117-138 2165-70 a. 134/135

2157: Sy. 658,5; 660,11; Le. 68,4/5,15; Mel. 52,22/23,30; Pol. 214,8/9; 216,1; Mona. II 450,16/17 2157/58: Io.M. II (113) V35; Le. 68,13/14 2157-72a: Ce. I 437,14-16, 19-24; 438,1; Zon. I 561,16-22; II 514,20 — 515,4; 515,13-17; 517,14 — 518,16; 520,17/18; 521,10/11,16-18; 522,14-18 2159/60: vide tamen Zon. II 515,4-8 2165-70: Le. 68,18-21; 69,1-3; cf. Pol. 216,9-23; cf. Sy. 659,1/2; 660,15 — 661,5; Mona. II 415,18 — 416,10; 450,17 — 451,2; Ce. I 408,11-17 2166 ζεύγλην... Ῥωμαϊκῆς ἰσχύος: vide v. 573 2169 ἐκ βάθρων: loc. prov.; Eur. Elec. 608; vide v. 2875, cf. v. 851 2169/70: Lyme 10,23 — 11,2 2170 Αἰλίαν (= Ἱερουσαλήμ): Pol. 216,23/24; Zon. II 517,14; 522,17 2172: Sy. 661,6; Le. 69,11; Mel. 53,13/14; Pol. 216,2/3; 222,6/7; Mona. II 450,17 2172a εἴκοσι... τέσσαρσι: Mona. II 450,17; Le. (68,13) et Mel. (52,30) ἔτη κ'; Sy. (658,5), Pol. (216, 1/2) et Zon. (II 521,18) annos XXI

ABCDFΘJKMPRTV bδglmr

2157 om. Θ: Θ^{1mg} Ἄδριανῷ KP τῷ: τὸ K κατέλιπε A 2158 οὕτως J τοῖς FKV βίβλοις: λόγοις FV καὶ: τοῖς P λόγοις: λόγους Θ: βίβλοις FV 2161 δ' om. V δ' ἐπήγετο M: δὲ ἦγετο Θ αὐτῷ R 2163 om. P ἐπίανεν F 2164 om. P οὖν ἦν: μὲν οὖν ΘK ἦν om. C δήμων Θ 2165 οὕτως J 2166 ζεύγλης K: φεύγειν P 2168 ψύχει P 2169 πάλιν K τὴν post πόλιν add. Θ κατασκάψας K 2170 ἐλαίαν K: Αἰλίαν superscr. K¹ κἂν (κἂν K) τούτῳ CΘK 2171 ἄλλους: ἄλλα BΘ 2172 ὀστέρω T: δε sup. στ T¹ Ἄδριανοῦ K 2172a add. bδglmr Bekk κερρατηκότος? Bekk¹

- εἰς Ἀντωνῖνον μετ' αὐτὸν τὸ σκῆπτρον μεταβαίνει,
ὃς Εὐσεβῆς ὠνόμαστο διὰ χρηστοτροπίαν,
2174a τὰ σκῆπτρα διιθύνας τε ἐν ἔτεσι δὶς δέκα
2174b πρὸς ἄλλοις δύο τῆς ζωῆς θανάων ἀποστερεῖται. 2195
2175 καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησεν ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος.
οὗτος ἐν πάσῃ τέθραπτο σοφία καὶ παιδεία
καὶ χάρισι τῶν ἀρετῶν κατάκομος ὑπῆρχε
καὶ πάσαις κατηγλάιστο τῶν ἀρετῶν ιδέαις·
διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐντίμως 2200
2180 καὶ συνεχέσιν ἤρδευε ταῖς μεγαλοδωρίαις.
τοῦτόν φασιν οἱ παλαιὰν γράψαντες ἱστορίαν,
ἐπιτρεχόντων πολλαχοῦ μυρίων πολεμίων
καὶ πᾶσαν γῆν Ῥωμαϊκὴν πορθούντων καὶ κειρόντων,
χρημάτων ἀπορούμενον, σφιγγόμενον ἐνδεία 2205
2185 καὶ μηδαμόθεν ἔχοντα στρατὸν ἀντεφοπλίσαι,
τὸν κόσμον τὸν βασιλείον ἐν ἀγορᾷ προθεῖναι,
ἐπιπλον πᾶν χρυσοῦφές, περιπορφύρους κάνδους
καὶ στέφη καταμάργα καὶ κλίνας λιθοστρώτους

2173 Antoninus Pius a. 138-161 2175 Marcus Antoninus a. 161-180

2173: Mel. 53,13,18/19; Pol. 222,7/8; Mona. II 451,10 2173/74: Io.M. II (115) V36; Sy. 662,7/8 2173-74b: Le. 69,17-19; Ce. I 438,17/18,21/22; Zon. II 523,10/11; 524,2,6/7; 525,17-19 2174: Mel. 53,19; Pol. 222,8-10 (ἐπειδὴ ἄφεσιν τῶν χρεῶν δέδωκεν καὶ... γραμματεῖα ἐπυρπόλησεν) 2174a/b δὶς δέκα — δύο: Mona. II 451,10; Pol. (222,8), Sy. (662,8) κγ'; Io.M. (II (117)), Mel. (53,18), Le. (69,17), Ce. (I 438,21), Zon. (II 525,18/19) annos XXIV 2175: Mel. 53,20/21,25; Pol. 226,10/11; Mona. II 451,17 2175-78: Ce. I 439,10/11,14/15 2175-2218a: Sy. 664,9/10,13-16; 667,8/9; Le. 70,5-10; Zon. II 526,19; 527,3-18; 528,2-4; 530,15/16; 531,15-17 2176-78: Mel. 53,26; Io. 84,17-22 M118 2181: hic inter alios probabiliter I. Antiochenum intellegit 2181-2218a: Io.M. II (116) V37; (117); haec Zon. (II 524,11-21) imperatori Antonino Pio ascribit

ABCDFΘJKMPRTV bδglmr

2173 Ἀντωνῖνω Θ τὸ σκῆπτρο J : τὰ σκῆπτρα CΘ 2174 Εὐσεβῆς : εὐ- Bekk ὠνόμαστο P : ἐλέγετο B 2176 οὕτως J : ὡσπερ Θ πᾶσι ΘΚ παιδεία καὶ σοφία FV 2177 om. P ὑπῆρχεν R 2178 om. P εἰδέαις T 2179 παρεφέρετο Θ 2181 φασίν M : φασί K παλαιὰς CJK : παλαιοὶ P γράφοντες JK ἱστορίας CJK 2182 πανταχοῦ ΘΚΤ 2183 τὴν ΑΘ Bekk κειρόντων καὶ πορθούντων JK κυρούντων Θ 2186 προθῆναι T : προσθεῖναι P 2187 χρυσοφές T : χρυσοῦφές T^{1ms} κάνδους : σκάνδους K : κλίνας C : εἰ sup. υ T¹ 2174a add. bδglmr Bekk δὲ dgimr 2174b add. bδglmr Bekk ἄλλοι m

- αὐτὴν τε πᾶσαν τὴν λαμπρὰν στολὴν τῆς βασιλίδος, 2210
2190 καὶ πάντα τὸν βουλόμενον κηρύξαι δημοσίᾳ
ὠνεῖσθαι τὰ προκείμενα μηδὲν τι δειλιῶντα.
ὠνοῦντο μὲν οἱ θέλοντες καὶ χρήματα συνήκτο,
ὁ βασιλεὺς δὲ τῷ στρατῷ σκορπίσας τὸ χρυσίον
ἀντεπεξήλθε τοῖς ἐχθροῖς καὶ μάχην συγκροτήσας 2215
2195 κατὰ πολλὴν εὐχέριαν τῶν δυσμενῶν ἐκράτει
καὶ τρέψας πάντας εἰς φυγὴν καὶ κτείνας καὶ σκυλεύσας
ὄλους ἐκεῖθεν θησαυροὺς ἐκτήσατο χρημάτων,
καὶ πάλιν χρήματα προθεῖς τῆς ἀγορᾶς ἐν μέσῳ
ἐκήρυσσε τὸν θέλοντα λαμβάνειν τὸ χρυσίον 2220
2200 καὶ τὸ κτηθέν, εἰ βούλοιο, πάλιν ἀποδιδόναι.
οὗτος καὶ Λεύκιον γαμβρὸν τὸν σὺν αὐτῷ κρατοῦντα
ἐκπέμπει πολεμήσοντα Πάρθοις τοῖς φιλομάχοις,
τῶν Παρθυαίων ἄρχοντος τότε τοῦ Βολογαίου.
ἦν δὲ καλὸς ὁ Λεύκιος καὶ σῶμα καὶ τὴν γνώμην, 2225
2205 εὐμήκης, εὖοπτος, ἡδύς, ξανθόκομος, ῥοδόχρους·
ὃς καὶ συμμίξας τοῖς ἐχθροῖς, ὑπερωφρωμένοις
ἐπὶ τε πλήθει καὶ στρατῷ καὶ φαρετροφορίᾳ,
τέλος κατηγωνίσαστο τὸ τοξοφόρον ἔθνος.
Ἄλλὰ γὰρ ὧδε γεγονῶς τοῦ δρόμου καὶ τοῦ λόγου 2230
2210 θαυμάζω τὸ παλίντοκον τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους
καὶ πῶς οὐκ ἐξεικάζονται παῖδες τοῖς σφῶν πατράσιν.

2201: Pol. 226,11/12 2211-14 οὐκ ἐξεικάζονται — τοκέας: pron.; Kukulles 6,339, 361/62,416; Plat. Prot. 326a-328d (οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους υἱεῖς γίνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθοῦς, ibidem 328c); Odys. 2,276; Arist. Hist. Anim. 585b et Arist. Gen. An. 721b,17/18, 722a,8; Sap. Sal. 15,7; vide Plan. (ed. Piccolomini) 18, p. 153; vide vv. 2075/76, cf. vv. 2078/79

ABCDFΘJKMPRTV

ser. vv. 2191, 2189, 2190 P 2189 ταύτην Θ βασιλείας KPR Bekk : πορφυρίδος B 2193 τῷ χρυσίῳ Θ 2195 εὐκαιρίαν J 2196 πρὸς ΘV 2197 ἐκεῖθε T 2198 προσθεῖς ΘΚ 2199 ἐκήρυξε C 2200 ἠβούλετο K 2201 οὕτως J τῷ F αὐτῷ R κρατοῦντι FJ 2202 πολεμήσαντα P τοῖς : γὰρ Θ 2203 σὺν Παρθυαίῳ ἄρχοντι τότε τῷ K ἄρχοντος Θ Βολογέσου P Bekk : Βελογαίου ΑΘΤ : Βελογέσου V : Βουλοδέσσω K 2204 καὶ (1) : τὸ Bekk τῇ γνώμῃ K 2205 ροέσυχρος J 2206 ὑπερωφρωμένοις KV : ω sup. om K¹ : ὑπεροφρωμένοις P : ὑπεροφρωμένοις JT 2207 ἐπεὶ KMTV 2208 τοξοφόρων K 2209 τοῦ δρόμου καὶ τοῦ λόγου om. J τοῦ λόγου καὶ τοῦ δρόμου KM 2210 θαυμάζω τὸ παλίντοκον om. J παλίγκοτον P 2211 ἐξεικάζονται BC : ἐξικάζονται Θ τοῖς : τῶν Θ

- αἰεὶ μὲν λεοντόθυμον σκύμνον ὁ λέων τίκτει
καὶ πάρδαλις ταυτόθυμον καὶ τίγρις αὐτοτίγριν,
παρὰ δ' ἀνθρώποις ἄνισοι παῖδες πρὸς τοὺς τοκέας· 2235
καὶ δῆλον ὡς προαίρεσις τούτων ἢ παραιτία.
πρὸς τί μοι ταῦτα λέλεκται καὶ τίς σκοπὸς τῷ λόγῳ;
ὁ Μάρκος μὲν τοῖς φυσικοῖς ὑπέκυψε νομίμοις
καὶ τὴν πηλὸν ἀπέδωκε τῇ δανεισάσῃ φύσει,
2218a δέκα κρατήσας ἔτεσι σὺν τοῖς λοιποῖς ἑννέα· 2240
υἱὸς δ' ἐκείνου Κόμοδος παρήλθεν εἰς τὸ κράτος,
2220 μεῖραξ πατρώζων κατ' οὐδέν, μηδ' ἔμφορές τι φέρων
τῷ Μάρκῳ τῷ γεννήσαντι καὶ τῷ πεπαιδευκῷ·
μίμοις γὰρ ἔχαιρεν αἰεὶ καὶ μονομάχων θέαις
καὶ γυναιξὶ καὶ φαυλοργοῖς ἀνθρώποις καὶ μεθύσοις 2245
καὶ ξίφος εἶχεν ἐνεργόν, κρεανομοῦν καὶ θῦον
2225 τοὺς δυνατοὺς καὶ προύχοντας καὶ τοὺς εὐπορωτέρους.
ὄθεν καὶ τέλος εὖρατο κατάξιον τοῦ βίου·
φαρμάκοις γὰρ ἀπέρρηξε ψυχὴν τὴν μαιφόνον

2219 Commodus a. 180-192

2217-19: Ce. I 440,23 (φαρμακευθεῖς) 2218a: Mel. 53,25; Pol. 226,12; Mona. (II 451,18) ἔτη ια' 2219: Sy. 667,1/2,18; Mel. 53,28; 54,6; Pol. 226,18/19; Mona. II 452,2
2219-26: cf. Io.M. II (120) V38 2219-28a: Le. 71,1-8; Zon. II 532,12-17; 533,1-3,11-15;
536,5/6; 538,7-12 2222/23: Mel. 54,7/8 2222-28: cf. Io. 85,26 — 88,30 M119,121,122
2224-28: Sy. 668,10-13 2227 φαρμάκοις: Ce. I 441,13/14 (Νάρκισσος... ἀπέπνιξε); cf.
Mel. 54,10/11; Pol. 228,13/14; Mona. II 452,3/4 (ἀθρόως ἀπέθανεν)

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

2212 σκυμνόν Bekk τρέφει DMPR : φύει C 2213 τ' αὐτόθυμον K : ταυτό- ABC
DFJMPRT Bekk : αὐτό- V τίγρης Θ ταυτοτίγριν Θ : τ' αὐτοτίγριν K 2214
παίδους Θ γονέας B : πατέρας F : τεκόντας K 2215 τούτοις C 2216 λέλεκται :
ο sup. αι T¹ καὶ τίς : τίς μοι P τίς : τί BK 2217 νομίμως K : οἱς sup. ὡς
K¹ : τοκίους Θ 2218 τὸν FΘ 2219 γῆ τῇ δανεισάσῃ J : γῆ τῇ γεννησάσῃ K 2219
ἐκείνος P Κόμοδος F 2220 παιτρόζων Θ : πα sup. παι Θ¹ μηδ' BDFKMRTV
2221 τῷ (3) : τοὺς J 2222 μονομάχοις Θ 2223 θαλουργοῖς R ἀνθρώποις :
ἀνοῖς (= ἀνθρώποις) ABFΘTV : ἀνδράσι CDJKMPR Bekk 2224 ἐνεργῶν AK :
ἐνεργοῦν CΘP κρεανομῶν Θ θῦων T 2225 προύχοντας ABJPRT 2227 φαρ-
μάκῳ JT ἀπέρριψεν K
2218a add. bdglmr Bekk

- καὶ τὴν ζωὴν κατέστρεψεν ἄωρος καὶ πρὸ χρόνου. 2250
2228a δις ἔξ κρατήσας ἔτεσι τοῦ βασιλείου κράτους.
Ῥωμαίων δ' ἤρξε μετ' αὐτὸν Περτίναξ ὁ τριγέρων,
2230 ὃς μηδὲ φθάσας ἀγαγεῖν εἰς βασιλείους δόμους
τοὺς παῖδας ἢ τὴν γαμετὴν ἀνόμως ἀνηρέθη.
Ἦν δὲ τις Ἰουλιανὸς Δίδιος κεκλημένος· 2255
οὗτος, ὡς λόγος, ὄνιον ἐκτήσατο τὸ στέφος
τοὺς ταγματάρχας τοῦ στρατοῦ χρήμασιν ὑποφθείρας.
2235 ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἀπόνατο τῆς βασιλείου τύχης,
Σεβήρου δὲ τοῦ Λίβυος ἐπαναστάντος τούτῳ
μαχαίρας ἔργον γίνεται καὶ κακηγκάκως θνήσκει 2260
μηδὲ γευσάμενος σχεδὸν τοῦ μέλιτος τοῦ κράτους.
2238a δύο καὶ μόνοις ἐντυχῶν μησὶ τῆς βασιλείας.
ἢ δὲ πολύζηλος αὐτὸν ἀπολιποῦσα τύχη
2240 Σεβήρῳ προσεγέλασε καὶ χαροπὸν ἐνεΐδε.

2229 Pertinax a. 192/193 2232/33 Didius Iulianus a. 193 2240 Severus a. 193-211

2228a δις ἔξ: Mona. II 452,3; Pol. 226,19; Io. (29/30 M121), Io.M. (II (117)), Sy.
(667,18) annos XIII scr. 2229: Pol. 228,14/15; Ce. I 441,15/16,21/22 2229-31: Sy.
669,5,7-10; cf. Io. 90,9-16 M122,4; Le. 71,12-15; Mel. 54,15-17; Mona. II 452,8-10; Zon.
II 539,18-20; 540,16; 542,9-14 2230/31: sed Zon. II 542,2 (ἡ γυνὴ... ἐμήνυσεν) 2231:
Pol. (228,15/16), Io.M. (II (117)) Περτίναξ μῆνας ζ' 2232: Mona. II 452,12 2232-40:
Io. 90,29-33 M122; 92,14-23 M126,4; Io.M. II (117), (123) V39; (125) V40; Le. 72,1-4; Mel.
54,21-23; Sy. 669,10-13; Ce. I 442,1-5; Zon. II 542,18 — 543,8; 544,9; 545,20-24 2236-47:
Ce. I 442,6/7,15-20 2237: Mona. II 452,12-14 μαχαίρας ἔργον: vide v. 2038a 2237-
39: Mel. 54,21-23 2238 γευσάμενος... τοῦ μέλιτος τοῦ κράτους: vide vv. 4114/15
2238a δύο... μησὶ: Mona. (II 452,12) μῆνας δ' 2239-47: Sy. 669,6,14; 671,4,13/14
2239-48: Zon. II 545,20/21; 546,1; 552,19; 553,2/3; 555,17 — 556,2 2240: Pol. 228,17;
Mel. 54,24; Mona. II 452,16 2240-47: Le. 72,6/7,14-16,19/20

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

2228 om. Θ ἀπέρρηξεν K 2229 τ' ἤρξε P : ἤξε CJK Περτίνας K 2230
μηδὲ D Bekk : μῆδε K : μὴ δὲ cett. codd. 2231 ἦ : καὶ CFM ἀνηραῖθη T 2232
γὰρ M Δίδυμος JK 2233 κράτος K 2234 τοὺς αὐτοῦ Θ 2235 φησὶν ante
τῆς add. Θ 2236 Σευήρου γὰρ P 2237 κακηγκάκως Bekk : κακη- AV : κακιν-
P : κανκι- Θ : παραντίκα JK 2238 μῆδε KP : μηδε Θ : μὴ δὲ ABCDFJMRTV λοιπὸν
PR 2239 πολύζηλος J καταλιποῦσα C : ἀπολυποῦσα K 2240 Σευήρῳ CP προσε-
γέλασα R : προσεπέλασε Θ χαροπὸν M
2228a add. bdglmr Bekk τῆς βασιλείας κράτος r 2238a add. dglmr Bekk
post 2231 posuit dglr

- Τούτον ἀκούω δείμασθαι λουτρὸν τὸ τοῦ Ζευξίππου, 2265
 τὸ μέγα καὶ περίπυστον τῆς Βυζαντίδος θαῦμα,
 καὶ τοῦτο δὴ τὸ θέατρον τὸ τῆς ψυχαγωγίας,
 τὸ πόλεις ὅλας ἱκανὸν στέγειν καὶ γεναρχίας,
 2245 ἐν ᾧ πρὸς τέρψιν θεοῦσιν ἀμιλλητῆρες ἵπποι.
 Ὁ δὲ Σεβῆρος ἱκανῶς ἐπιβιούς τῷ κράτει 2270
 2246a καὶ δέκα ὄλοις ἔτεσι προσδιάρκεσας τούτῳ
 2246b σὺν ἄλλοις ἕξ πρὸς τῷ ἐνί, νόσῳ δεινῇ ἐμπίπτει,
 καὶ μέλλων θνήσκειν τοῖς παισὶ τὰ σκῆπτρα καταλείπει,
 ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔλαχε τὴν Ἀντωνίνος κλῆσιν,
 ὃν ἔλεγον Καράκαλον, ὁ μετ' αὐτὸν δὲ Γέτας 2275
 2250 ἀρχῆθεν κατωνόμαστο πρὸς τοῦ γεγεννηκότος.
 2250a οὗτοι δ' εἰς ἕξ κρατήσαντες τῆς βασιλείας ἔτη
 2250b καὶ μῆνας δύο τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ζωῆς στεροῦνται.
 Τῶν σκῆπτρων τοίνυν ὁ πεττὸς συχνάκις μεταπίπτων
 σὺν ἄλλοις ἐχαρίσατο τὴν αὐτοκρατορίαν 2280

2248/49 Antoninus Caracalla a. 211-217, Geta a. 211/212

2241-45: Lyme 7,4-14; cf. tamen Lyra 163,1-5; Pol. 230,3-5; Mel. 54,30-32 2244
 πόλεις ὅλας: Plat. Gorg. 512b 2245 ἀμιλλητῆρες: Soph. Ant. 1065 2246-50b: Io.
 94,13/14 M130; 95,1/2 M131,2; 97,20 M135 2246a/b: Io. (94,13/14 M130,3) ἰ' καὶ ἡ'
 ἔτη; Pol. (228,17), Sy. (671,4), Mel. (54,24), Mona. (II 452,16) ἔτη ιη' 2248/49: Pol.
 230,7-9 2248-50b: Sy. 672,3-6; Le. 73,3/4,12/13; Mel. 55,7; Ce. I 448,20-22 2249:
 cf. Io.M. II (131),1,2,3 2249-50b: Zon. II 559,17-19; 560,10; 563,13-16; 564,2-5 2250a/b
 ἕξ... ἔτη: Io. 97,20 M135, Io.M. II (134), Mona. II 460,1/2, vide ibidem 460,4/5 de altero
 Antonino Caracalla; Pol. (230,9), Sy. (672,4) ἔτη ζ' 2250b: Pol. 230,19/20 ἀρχῆς: vide
 v. 535 2251 ὁ πεττὸς... μεταπίπτων: vide v. 2073, cf. vv. 647/48 2251-56: Mona. II
 477,9/10; Zon. II 613,13/14; 614,3-7; cf. Theoph. 5,1/2; 6,18/19 2251-67: Ce. I 464,14-21;
 467,14-18; 470,6/7 2251-77: Le. 81,14-18; 82,16-20 2252-55: Pol. 246,6/7,14

ABCDFΘJKMPRTV bδglmr

2241 ἀκούων K 2242 περίπυστον JV : περίδοξον Θ βασιλείδος K 2244
 om. Θ ὄσας AM ἱκανὸν: ας sup. ὁ K¹ 2245 ἀμιλλητῆρες P : ἀμιλλι- R : ἀμιλλ-
 λη- K : ἀμιλλη- M : ἀμιλλα- V : ἀμητήραις J : ἄλλη sup. μη J¹ : ἀβελλητῆρες Θ 2246
 Σεβῆρος P τὸ K 2248 Ἀντωνίνου ΘK 2249 Καράκαλλον DK Bekk : παράκα-
 λον F 2250 κατωνόμαστο P : κατωνόμασθε Θ τῶν γεγεννηκότων J Bekk : τὸν γε-
 γεννηκότων K
 2246a add. bδglmr Bekk ἐνδιάρκεσας τούτῳ dr : ἐν τούτῳ διάρκεσας bgim
 2246b add. bδglmr Bekk τὸ m προσπίπτει bδglmr 2250a add. bδgim Bekk
 δις b ἐκράτησαν bgim 2250b add. bδgim Bekk

- καὶ τῷ Διοκλητιανῷ τῷ παρανομωτάτῳ,
 ὃς προσεταιρισάμενος τὸν ταυτογνωμονοῦντα
 2255 Μαξιμιανὸν Ἐρκούλιον, τοῦ Σατανᾶ τὸν παῖδα,
 τοῦ κράτους ἔσχε κοινῶν. τῆς ἀνοχῆς σου, Λόγε!
 καὶ συνδραμόντων εἰς ταῦτο δύο κακῶν μεγάλων, 2285
 ποῖον δεινὸν οὐχὶ παρῆν, ποῖον δ' οὐκ ἔτολμάτο!
 σφαγαὶ καὶ φόνοι πανταχοῦ καὶ λιμνασμός αἱμάτων
 2260 καὶ τὸ ζοφῶδες τῆς εἰρκτικῆς εἶχε πολλοὺς ἐμφρούρους,
 καὶ μᾶλλον τοὺς ἀπὸ Χριστοῦ τὴν κλῆσιν ἐσχηκότας·
 πνεύσαντες γὰρ σφοδρότερον ἀνέμων βαρυθρόων 2290
 τῆς εὐσεβείας τὸ φυτὸν ἀρτίφυτον ὑπάρχον
 ἐφιλονεῖκου ἐκ ριζῶν πρεμνόθεν ἀνασπάσαι
 2265 ὡς κλάδον νεομόσχευτον, ὡς ἀπαλὸν δενδρίον.
 ἐντεῦθεν στρέβλαι καὶ δεσμά, κατάθυσις ἀνθρώπων,
 καὶ σάρκες μελιζόμεναι καθάπερ ἐν μακέλλῳ. 2295
 ἀλλὰ θυμομαχῆσαντες ἀλόγιστα πρὸς τοῦτο
 καὶ μάτην ὑλακῆσαντες ὡς κύνες λυσσητῆρες,
 2270 ὄνομα δὲ τὸ τοῦ Χριστοῦ σβέσαι μὴ δυνηθέντες,

2253 Diocletianus a. 284-305, Maximianus a. 285-305 2255 synizesis: Μαξιμιανὸν

2253: Sy. 725,8 2253-61: Mel. 59,17-20 2254-56: cf. Io.M. II (165) V52; (166)
 V53 2256 τῆς ἀνοχῆς σου, Λόγε!: Moral 146; vide v. 3556 2257-67: Theoph. 7,15-19;
 10,5-9; Mona. II 477,10-16 et summa 477,15 — 481,17; Zon. II 614,8-14; 617,15 — 618,3;
 cf. Pol. 246,8-10 2264 ἐκ ριζῶν: loc. prov.; Odys. 10,304; Plut. Pomp. 21; Iob 31,12;
 cf. v. 1088 2264-74: Pol. 246,14-19 2268-77: Io.M. II (167),2; (169) 2268-77a:
 Ce. I 469,4-19; 472,1-8; Zon. II 618,4-14; 621,14 — 622,14 2269 κύνες λυσσητῆρες:
 Ilias 8,299; cf. Moral 700 (λυσσοδάκτης κύων); vide vv. 3542,4175,4403

ABCDFΘ J(usque ad 2266, στρέβλαι) KMPRTV

2254 προσεταιρισάμενος K : προεταιρη- Θ ταυτογνωμονοῦντα ABDFMPRTV
 Bekk : αὐτο- C : αὐτοκρατοροῦντα K : αὐτοκρατοροῦντι J 2255 Μαξιμιανὸν T 2256
 Λόγε: λδ- Bekk 2257 ἐν K ταυτὸ V : τ' αὐτῷ Θ : αὐτῷ K : ταυτὸν AM 2258
 κακῶν T δ' om. K 2259 καὶ (1) om. Θ πόνοι R Bekk λιμνασμοὶ FΘ 2260
 ἐφόρους ΘK 2261 ὑπὸ ΘK 2262 πνευσάντων K ἀνέμων J βαρυπνόων C
 2263 ἀντίφυτον Θ ὑπάρχων AΘK 2264 ἐφιλονεῖκου D : ἐφινεῖκου K ἐκριζοῦν K
 πρεμνόθεν B Bekk : πρυμνόθεν (πη- ΘP, πρι- T) ceti. codd. ἀνασπάσαι P : ἀποσπᾶ-
 σαι F 2265 κλαυδον J νεομόσχευτον Θ 2266 κατάθυσις C : κτάνθυσις τῶν Θ
 2267 σάρκαι A : σάρκαι K καθάπερ Θ 2269 ὑλακῆσαντες T : ὑλακίζοντες Θ
 2270 θεοῦ Θ

- μανέντες οί τρισάθλιοι ρίπτοῦσι μὲν τὸ στέφος,
εἰς τύχην δὲ κατάγουσιν αὐτοὺς ταπεινότεραν 2300
καὶ κήπων ἐπιμεληταὶ καὶ φυτευταὶ δενδρέων
καὶ φυτοσκάφοι γίνονται καὶ λαχανοκομοῦσιν·
2275 ἀναλαβέσθαι πάλιν δὲ θελήσαντες τὸ κράτος
καὶ τοῦ σκοποῦ διήμαρτον καὶ τοῦ καταθυμίου
καὶ τὰς ψυχὰς ἀπέρρηξαν θανάτοις βαρυτάτοις. 2305
2277a τῆς βασιλείας ἄρξαντες εἴκοσι δύο ἔτη.
Οὗτοι λαμβάνουσι γαμβροὺς αὐτῶν ταῖς θυγατράσιν,
ἀναγορεύσαντες αὐτοὺς καίσαρας οἷα τέκνα,
2280 ὁ πρῶτος μὲν Γαλέριον ἐπὶ τῇ Βαλερίᾳ,
Μαξιμιανὸς δὲ Κώνσταντα τὸν τοῦ Κλαυδίου παῖδα, 2310
τοῦ πρὸ μικροῦ τὸ τῆς ἀρχῆς ἀνεζωσμένου κράτος.
εἶχε δ' ὁ Κώνστας γαμετὴν Ἑλένην τὴν ὀλβίαν,
ἐξ ἧς ὁ μέγας νικητὴς προήλθε Κωνσταντῖνος·
2285 ἀλλὰ γὰρ δυσωπούμενος τὸ κῆδος τοῦ τυράννου
ταύτην ἀποβαλλόμενος μίγνυται Θεοδώρῳ, 2315

2280 Galerius caesar a. 293-305, imperator a. 305-311 2281 Constans (= Constantius) caesar a. 293-305, imperator a. 305/306 synizesis: Μαξιμιανὸς

2271/72: Theoph. 10,11/12 2277: Theoph. 11,13-19; cf. Pol. 248,11-17; Mona. II 481,17-19 2277a: Mona. II 477,10; Pol. (246,7) εἴκοσι καὶ ἕν ἔτος; Io.M. (II (167),2) δώδεκα ἔτη πρωτεύσας; Le. (81,15) ἔτη κ' 2278-81: Mel. 59,21-24 2278-87: Le. 81,18 — 82,5; 83,9-11; Theoph. 5,10-15; 7,1-5; Zon. II 614,24 — 615,8; 622,15 — 623,1; III 1,3-11 2278-90: Ce. I 469,20 — 470,2; 472,14-21 2281: Mona. (II 482,1) Κωνσταντῖνος pro Κώνστας scr. Κλαυδίου παῖδα: Mel. 57,29/30; Theoph. 11,2/3; 18,11-13 2282 ἀρχῆς: vide v. 535 2283/84: Mel. 60,16/17; Pol. 248,2-4; Theoph. 11,1/2

ABCDFΘKMPRTV bδglmr

2271 ρίπτοῦσι (ρύ- Θ) ΘΚ 2272 αὐτοὺς BCFΘKMPTV ταπεινότερους Θ
2273 καὶ φυτευταὶ δενδρέων om. PR δενδρίων AΘKM 2274 καὶ φυτοσκάφοι γίνονται om. PR 2277 διέρρηξαν θανάτω βαρυτάτω Θ 2278 αὐτῶν R Bekk : αὐ- cett. codd. 2279 καίσαρας : Καί- Bekk 2280 Γαλλέριον PT Bekk : Γαλέριος V Γαλερία CR : Γαλλερία P : Γαλατρία K 2281 Μαξιμίνος T 2282 τοῦ : τὸν K ἀνεζωσμένου T ἀνεζωσμένου κράτος om. P κράτους K : ος sup. ους K¹ 2283 εἶχε — γαμετὴν om. P δ' ὁ : δὲ CΘ post 2284 ἐνταῦθα στήτω μοι καλῶς ὁ δρόμος ὁ τοῦ λόγου / τὰ δ' ἄλλα ζῆται ἐμπροσθεν ἐννεά μετὰ φύλλα (fort. nota scribae vel biblioperegae) add. M¹ 2285 κῆδος KMPR : κῆδος BF : κράτος T : κῆδος vulgo Bekk¹ 2286 αὐτὴν ACDFKMPRTV Bekk ἀποβαλλόμενος CD Θεοδώραν A 2277a add. bδglmr Bekk χρόνους εἴκοσι δύο bδglm

- Μαξιμιανοῦ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδας ἀποτίκτει,
μεθ' ὧν καὶ τὸν Κωνσταντῖνον τοῦ Γάλλου τὸν πατέρα
καὶ τοῦ παρανομήσαντος καὶ δεδυσσεβηκότος
2290 Ἰουλιανοῦ τοῦ μισαροῦ καὶ καταρατοτάτου.

- Ὁ Κωνσταντῖνος τοιγαροῦν τοῦ Κωνσταντος τὸ λάχος 2320
ὡς πατρικὸν παραλαβὼν καὶ βλέπων τὰ Ῥωμαίων
κακῶς περιστροβούμενα ζάλαις ἀλλεπαλλήλοις,
ὡς τῆς ἀρχῆς εἰς πλείονας ἀρχὰς διηρημένης,
2295 (ἦρχε καὶ γὰρ Μαξέντιος καὶ μετ' αὐτοῦ Σεβήρος,
καὶ Μαξιμίνος σὺν αὐτῷ μετὰ τοῦ Γαλερίου), 2325
ἐγείρει μάχην κατ' αὐτῶν, κατατροποῦται πάντας
καὶ βασιλεὺς καθίσταται καὶ κράτωρ μονοκράτωρ,
καὶ θρέμμα γίνεται Χριστοῦ σεπτῆς ἀγελαρχίας,
2300 πρῶτος ἀνάκτων τῷ Χριστῷ προσκολληθεὶς γνησίως·
οὗτος καθεῖλε τοὺς βωμοὺς, ἐκλείσει τὰ τεμένη, 2330

2287 synizesis: Μαξιμιανοῦ 2290 synizesis: Ἰουλιανοῦ; nota: idem nomen in v. 2232 regulariter legitur 2291-2300 Constantinus I caesar a. 306/307, imperator a. 307-324, solus imperator a. 324-337

2288-90: Zon. III 39,12/13; 49,3/4 2291/92: Mel. 60,23/24; Pol. 254,9-12; Mona. II 484,21-23; Zon. III 1,1-3; 2,1 2291-2336: Le. 83,21 — 84,7; 84,16-18; 88,8-11 2291-97: Io.M. II (169); (170) V55; Theoph. 11,33/34; 13,29 — 14,14; 15,5-26 2291-2300: summa Ce. I 473,15 — 475,2; 478,3-9; 497,3-14; 498,7-9 2293 ζάλαις: vide v. 1766 2293-98: Zon. III 2,8 — 6,11; 7,3 2294 ἀρχῆς: vide v. 535 2295/96: Pol. 246,19-21; Mona. II 482,1-5 2295-97: cf. Mel. 60,18,25-33 2297/98: Pol. 254,22-26; 256,3-5; 256,21 — 258,8; 262,4-6; Mona. II 487,21 — 488,5 2298/99: cf. Mel. 60,21-23,33; 61,1,8/9,15-26 2298-2304: Theoph. 16,12-24 2299-2307: Theoph. 24,5-10; 33,25-28; Pol. 262,4-9; 264,17 — 266,11; Zon. III 9,8-18 2301-04: Mel. 62,18-20

ABCDFΘKMPRTV

2287 Μαξιμινοῦ T 2288 Γάλου ACMP 2289 τὸν παρανομήσαντα καὶ δεδυσσεβηκότα P δεδυσσεβηκότας K 2290 Ἰουλιανὸν τὸν μισαρὸν καὶ καταρατοτάτου P μισαροῦ ADΘRT : μιανοῦ K καταρατωτάτου ABCDFKMT 2291 Ὁ om. Θ λέχος Θ 2292 ὡς : καὶ Θ : non app. R πατρικὸν : πατρικὴν Θ : πα part. non app. R παραβαλὼν D : ἀπολαβὼν B : ἀναλαβὼν V 2293 περιστροφούμενα Θ : πετροβούμενα K ἀλλεπαλλήλαις F 2294 ὡς : non app. R 2295 αὐτὸν PR Σευήρος BCP 2296 καὶ Μαξ : non app. R ἐν αὐτῷ K : σὺν αὐτοῖς Θ : μετ' αὐτὸν R Γαλλερίου ACFΘPT Bekk : Γαλατρίου K 2297 μάχας CK Bekk μετ' R 2298 κράτος K κράτωρ μονοκράτωρ T 2299 γίνεται om. V : γέγονε V^{img.inf.} 2300 ἀνάκτωρ Θ

- ἐν οἷς προσῆγον Ἑλληνας δαίμοσι τὰς θυσίας,
καὶ τῶν αἰσχυρῶν ἐναγισμῶν καὶ ῥυπαρῶν ὀργῶν
σχολὴν κατεψηφίσατο καὶ πάσης βδελυρίας.
2305 καὶ γέγονε περίτρανος σάλπιγξ ἀργυροσάλπιγξ,
ἀπ' ἄκρων γῆς εἰς ἄκρα γῆς ἠχοῦσα καὶ βοῶσα 2335
καὶ πανταχῆ σαλπίζουσα τὴν εἰς τὸν κτίστην πίστιν.
πόλεως δὲ βουλόμενος δομήτωρ χρηματίσαι
τὴν τῶν τυφλῶν κατέλαβε Χαλκηδονίων πόλιν
2310 καὶ κτίζειν ἀπαρξάμενος πρᾶγμα κατείδε ξένον·
καὶ γὰρ μεγαλοπτέρυγες ὄρνιθες ἐπιπτόντες 2340
τοὺς λίθους ἀφαρπάσαντες μετήνεγκαν ἐκεῖθεν
ἐπὶ τὴν πόλιν Βύζαντος τὴν περικαλλεστάτην.
ὁ τοίνυν θεοφόρητος αὐτάναξ Κωνσταντῖνος
2315 οὐκ ἀπὸ τύχης ἐγνωκῶς, ἀλλ' οὐδ' ἐκ ταυτομάτου
συμβῆναι τὸ γενόμενον τοῦτο περὶ τοὺς λίθους, 2345
ἐκεῖθεν μεταθέμενος στρέφει τὴν γνώμην ὄλην
ἐπὶ τὴν πανευδαίμονα πόλιν τῶν Βυζαντίων

2305 σάλπιγξ ἀργυροσάλπιγξ: Num. 10,2; cf. vv. 3764, 4894 2307: Mel. 64,19-25
2308: alit. apud Pol. 268,4-11 2308-19: Mel. 62,22 — 63,1; 64,12-25; Zon. III 13,14 —
14,10; Theoph. 23,22-30; 28,23-29; pauca apud Le. (88,7) et Mona. (II 499,8-10) scr.
2308-20: Ce. I 496,1—497,1; 497,17-21 2309 Χαλκηδονίων πόλις = τῶν τυφλῶν πό-
λις: Herod. 4,144 2314 θεοφόρητος αὐτάναξ: cf. Leontius Hierosol. adversus Nesto-
rianos, PG 86, 1757A (Lampe, s.v.); vide opera citata in App. hist. vv. 2061-65 2318-
26: laus Constantinopolis, vide E. Fenster, Laudes Constantinopolitanae, (1968), p. 148

ABCDFΘKMPRTV

2302 τὰς θυσίας δαίμοσι Θ 2303 ἀρχῶν Κ καὶ ρυπαρῶν ἐναγισμῶν C : καὶ
ρυπαρῶν ἐν ἀγιασμῶν Κ 2304 καταψηφίσατο καὶ στάσιν Κ βδελυρίας F 2305
σάλπιγξ ἀργυροσάλπιγξ AΘV 2306 ἄκρα : ἄκρων Θ 2307 πανταχοῦ ACΘPR 2308
δομήτωρ TV χρηματίζειν R 2309 τῶν τυφλῶν : Βιθυνῶν Θ Καλχηδονίων KTV :
Καρχηδονίων Θ 2310 ἐπαρξάμενος KV 2311 ἐπιπτόντες Θ : ἐπιστόντες Κ 2312
ἐφαρπάσαντες V : ἀφαρπάζοντες R κατήνεγκαν P μετήνεγκαν ἐκεῖθεν : ἐπὶ τὴν
πόλιν Βύζαντος Θ : ἐπὶ — Βύζ. erasis μετήγαγον ἐκεῖθεν scr. Θ^{ms} ἐκεῖθε Bekk 2313
Βύζαντες Κ : ο sup. ε Κ¹ : βρύξαντες P περικαλλεστάτην ABV : -λαλεστάτην Θ : -κλε-
εστάτην P : -φανεστάτην CK 2314 om. Θ θεοφοῦρητος ΘKPT Bekk 2315 ἐκ
ταυτομάτου scripsi : ἐκ ταυτο- ABCDΘMPR Bekk : ἐκ ταυτο- V : ἐκ τ' αὐτο- Κ : ἐξ
αὐτο- FT : κ sup. ξ et ταυτομάτου sup. αὐτομάτου F¹ 2316 τόδε F περὶ τοὺς λι-
θοὺς τοῦτο C 2317 ἐκεῖθε T 2318 τὴν Βυζαντίων P : τὴν Βυζαντίδα C

- καὶ πόλιν ὀλβιόπολιν αὐτῇ προσανεγείρει,
2320 πόλιν τὴν μεγαλόπολιν, πόλιν τὴν νέαν Ῥώμην,
Ῥώμην τὴν ἀρρυτίδωτον, τὴν μήποτε γηρῶσαν, 2350
Ῥώμην αἰεὶ νεάζουσαν, αἰεὶ καινιζομένην,
Ῥώμην ἀφ' ἧς προχέονται χαρίτων αἰ συρμάδες,
ἦν ἠπειρος προσπτύσσεται, θάλασσα δεξιόται,
2325 ἠπίως ἀγκαλιζονται παλάμαι τῆς Εὐρώπης,
ἀντιφιλεῖ δ' ἐτέρωθεν τὸ τῆς Ἀσίας στόμα. 2355
Ἄλλὰ τὰ μὲν ἀρχήματα ταύτης τῆς βασιλίδος
ἐτέρου λόγου καὶ καιροῦ καταριθμεῖν καὶ γράφειν,
ἐπὶ δὲ τὴν διήγησιν πάλιν ἐπανιτέον·
2330 ὡς (ὁ) γὰρ ὁ (τοι) γαληνότατος ἔμελλε (καὶ μέγας) Κωνσταντῖνος
2330a ἔτεσι μὲν ἐκράτησε δέκα σὺν ἄλλοις δύο 2360
2330b τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ δις δέκα Βυζαντίδος·
2330c ὡς δ' ἔμελλεν ὡς ἄνθρωπος ἐκ γῆς γεγεννημένος
τὸν χοῦν ἀποφορτίζεσθαι καὶ τῇ πηλῷ διδόναι
τὴν δανεισθεῖσαν παρ' αὐτῆς τοῦ σκῆνους κεραμείαν,
Κωνσταντίον τὸν δεῦτερον υἱὸν ἀναγορεύει 2365

2319 aedificatio urbis Constantini a. 324-330, dedicatio urbis d. 11 mens. Maii a. 330
2330b ... Ῥώμης καὶ /: chronologicus versus caesurae causa ritmo caret 2333 Con-
stantius a. 337-361

2324-26: cf. Spin. 5/6 2327/28: tale opus Manassis mihi ignotum est 2330-30b:
Pol. 314,18-21 2330-32: Mel. 63,11-14 2330-36: Theoph. 33,18,23-25; 34,16-18;
Mona. II 525,11-15; Ce. I 519,16 — 520,4; 520,13/14; Zon. III 26,7 — 27,6 2330a/b:
Mona. II 525,11/12; Mel. 61,10; Le. (84,18) ἔτη λγ' ; Theoph. (33,23) ἔτη λα' καὶ μῆνας ι';
Ce. (I 520,14) ἔτη λβ' καὶ μῆνας ι' 2330c ἐκ γῆς γεγεννημένος: Gen. 2,7 (ἔπλασεν...
χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς) 2330c-40: Ce. I 520,15-23; 521,18-20 2333/34: Io.M. II (172)
V56/57; Mel. 63,6 2333-36: Mel. 63,16-19; Pol. 314,6-13

ABCDFΘKMPRTV bδglmr

2319 αὐτὴν προσαγορεύει Θ 2321 πόλιν Κ ἀρρυτίδωτον ACFKMV : δρυτίδα-
των Θ 2323 αἰεὶ P 2324 προσπτύσσεται B : πρὸς πύσηται Κ : προσπίπτεται Θ 2325
ἠπίως Θ 2327 ταῦτα Κ 2329 ἐπανιτέον πάλιν V : litt. α, β superscr. recta series
indicatur V¹ ἐπανητέον AΘ 2330 ὡς γὰρ — ἔμελλε : ὁ γὰρ τοῖ γαληνότατος καὶ
μέγας Bekk (vide etiam infra v. 2330) 2331 τῇ : τῷ FΘKV πυλῷ Κ 2332 δα-
νιστεῖσαν Κ αὐτοῦ KP 2333 ἀναγορεύειν Κ

2330 ὡς : ὁ bδgim Bekk ὁ : τοῖ bδgim Bekk ἔμελλε : καὶ (ὁ d) μέγας bδgim
Bekk (vide Εἰσαγωγή, p. LXXII) 2330a add. bδgimr Bekk 2330a,b post 2332 r
2330b add. bδgimr Bekk καὶ : δὲ dglmr 2330c add. bδgim Bekk

- 2335 πάσης ἐφ' ἑαυτῶν κράτορα, τοῖς δὲ παισὶ τοῖς ἄλλοις
(ἦσαν δ' αὐτοῖς ὀνόματα Κώνστας καὶ Κωνσταντῖνος)
χειρίζει τὰ προσέσπερα καὶ Ῥώμην καὶ Γαλλίας.
ἄλλ' οὗτοι μὲν ἀπέσβησαν τάχιον καὶ πρὸ χρόνου,
πόλεμον, φεῦ, εἰς ἔμφυλον ἀλλήλοις καταστάντες 2370
καὶ τὰς ἀλλήλων θέλοντες ἀρπάξαι κρατορίας,
2340 εἰς μόνον δὲ Κωνσταντῖνον τὸ πᾶν μετέβη κράτος·
ὅς τὰ μὲν πρῶτα καίσαρα τετίμηκε τὸν Γάλλον,
τὸν αὐτανέμιον αὐτοῦ, τὸν Κωνσταντίου παῖδα,
βασιλειῶντα δὲ μαθὼν καὶ τυραννεῖν ὀρμῶντα 2375
καὶ πάντα μηχανώμενον ὥστε τυχεῖν τοῦ πόθου
2345 τὴν κεφαλὴν ἀφείλετο, πᾶσαν ὀρμὴν προφθάσας.
τὸν ἀδελφὸν τοῦ Γάλλου δέ, τὸν χοῖρον τὸν δυσώδη,
Ἰουλιανὸν τῷ καίσαρος ἐκόσμησε στεφάνῳ·
ἐφ' οἷς ἀστεϊζόμενος δῆθεν ὁ παραβάτης 2380
καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν αὐτοῦ δεικνὺς τὴν ἐκ πορφύρας,

2335 Constantinus II vere a. 340 in Aquileia, Constans fugitivus in quodam Pyrenaeo vico, post d. 18 mens. Ian. a. 350 et ante d. 27 mens. Febr. a. 350, necati sunt 2338 hiatus fictus: φεῦ, εἰς 2341 d. 15 mens. Mart. a. 351 2345 fine a. 354 2347 d. 6 mens. Nov. a. 355 synizesis: Ἰουλιανόν; nota: idem nomen in v. 2232 regulariter legitur

2337-39: Mel. 65,1-12; Pol. 316,23 — 318,3; 336,4-8; Theoph. 35,30-33; 43,32 — 44,1; Mona. II 525,15-17; Zon. III 27,11 — 28,17; 32,11 — 33,5 2337-75b: Le. 90,3-6; 90,13 — 91,8; 91,10-14; 92,17-20; 93,3-6,17/18 2340: Mel. 65,1; Mona. II 533,22/23 2340-52: Io.M. II (175), I V59; (176) 2341-45: Io. 115,5-9 M174; Mel. 65,12-17; Pol. 338,18/19; 342,1-6; Theoph. 40,15-17; 41,12-16; Ce. I 524,5-7,16-19; Zon. III 39,11-17; 45,15—47,13 2344 πάντα μηχανώμενον: vide v. 800 2346/47: Mel. 65,18/19; 66,22; Pol. 342,6-8; 356, 10; Theoph. 45,6-9; Mona. II 536,7/8 2346-52: Ce. I 529,12-15; Zon. III 49,1-5,12-15

ABCDFO J(ab 2335 [Κών]στας) KMPRTV

2335 Κωνσταντῖνος: Κωνσταντῖος Θ 2336 χειρίζειν V: χαρίζει CP^{1pc}: χαρίζη K πρὸς ἔσπερα ΘT: προσέσπερα T^{1mg}: πρὸς ἔσπεραν K Ῥώμης V Γαλλίαν Θ: Γαλίαν K 2337 οὕτω V ἀπέσβεσαν K: ἀπέβησαν FP 2338 φεῦ: μὲν JK: om. C ἐμφύλιον C 2339 ἀλλήλους ΘV ἀρπάσαι Bekk 2340 ἀπέβη ΘJK 2341 καίσαρα: Καί- Bekk Γάλλον CΘMP: Γάλλου F 2342 αὐτανεμιόν Bekk Κωνσταντίου BJ Bekk: -ίνου cett. codd. παῖδα Κωνσταντίνου T 2343 βασιλειῶντα: βασιλειῶντα K: signo supra notato ἐπιθυμοῦντα βασιλευῖσαι T^{1mg}: ὀρμῶντα T 2344 ταῦτα Θ ὡς τὸ Θ: πρὸς τὸ JK κράτους C 2345 ἀφείλετο Θ 2346 Γάλλου P 2347 ἐκόσμησε τῷ καίσαρος K καίσαρος: Καί- Bekk 2349 αἰσθήτα K αὐτοῦ DR Bekk: αὐτοῦ cett. codd.

- 2350 ἐκεῖνο τὸ θρυλούμενον ἐπέλεγε τοῖς πέλας
«πορφύρεός τε θάνατος κατέλαβε καὶ μοῖρα»,
ὡς ἐν χλαμύδι πορφυρῆ καὶ Γάλλου τεθνηκότος.
μετὰ μικρὸν δ' ἀποστατεῖ θεοῦ καὶ βασιλέως, 2385
ἐξόμνυται τὸν σεβασμόν, ὃν εἶχεν εἰς τὸν κτίστην,
2355 καὶ προσκολλᾶται δαίμοσι τοῖς τρισαλιτηρίοις,
αἵμασιν ἀποπλύνεται, φεῦ, τὸ λουτρὸν τὸ θεῖον,
ὄπλα κινεῖ καὶ πόλεμον κατὰ τοῦ σεσωκότος
καὶ περιτίθησιν αὐτῷ τὴν αὐτοκρατορίαν· 2390
ἄπερ μαθὼν Κωνσταντῖος καὶ τῷ θυμῷ καχλάσας
2360 νόσφ πιέζεται δεινῇ, καὶ μετ' ὀλίγον θνήσκει,
2360a κατάρξας τὸ βασίλειον εἴκοσι κράτος ἔτη,
ταῦτα τὰ τρία πονηρὰ τὰ παρ' αὐτοῦ πραχθέντα
ἀνακλαιόμενος πικρῶς καὶ φέρων ἐπὶ γλώσσης, 2395
τοῦ γένους τὴν ἀναίρεσιν ἀδίκως γεγνουῖαν,
πίστεως τὴν παρατροπὴν καὶ τὴν καινοτομίαν,

2357/58 mense Feb. a. 361 in Gallia a militibus augustus renuntiatur 2360 d. 3 mens. Nov. a. 361 in Cilicia morbo moritur

2351 πορφύρεός τε — μοῖρα: Ilias 5,83 2353-55: Mel. 66,30 — 67,1 2353-58: cf. Io.M. II (180) V62; Mona. II 535,10 — 536,6; 539,19-22; Ce. I 524,20 — 525,12; 532,1-4 2353-60: Pol. 356,12-17 2353-65: Zon. III 54,16; 55,3/4; 55,14 — 56,6 2356: Mel. 67,16; Pol. 358,2/3 λουτρὸν τὸ θεῖον (=baptisma): cf. Tit. 3,5 (λουτρὸν παλιγγενεσίας); Theoph. 46,17-20 (Ἰουλιανός... αἵματι θουσιῶν τὸ ἅγιον βάπτισμα ἀποπλυνάμενος); 47,1/2, similiter apud. Mona. II 536,4/5; Att. 31,10 (θεῖον λ. παλιγγενεσίας); vide vv. 2592, 2845, 4991 2358: Pol. 356,19-21; 364,6/7 2358-60: Mel. 65,23-26; Theoph. 46, 10-14; cf. Mona. II 536,8/9 2358-60a: Io. 115,25-31 M177 2359-62: Ce. I 531,5-9 2360a εἴκοσι: Io. (115,31 M177) λη'; Le. (90,5), Ce. (I 520,15) et Mel. (65,1) ἔτη κδ'; Pol. (356,18/19) τρίς καίδεκα σὺν τῷ πατρὶ... πέντε δὲ καὶ εἴκοσι μετ' ἐκεῖνον; Mona. (II 533,23) ἔτη ια' 2360a-65: Theoph. 46,14/15; 47,2-4

ABCDFOJKMPRTV dglmr

2350 ἐκεῖνω ΘJK θρηλούμενον Θ: θρυλλ- (θρηλλ- V) cett. codd. 2351 πορφύρεος BV: πορφυρεός ΘJ με B: τις K: ab Homero, II. 5 83. pro τε malim με Bekki κατάλαβε... μοῖραν Θ 2352 ὡς ἐν: ἐν γὰρ T τοῦ K Γάλλου C Γάλλος ἐτεθνήκει T 2353 ἀποστατεῖν K 2354 ἐξόμνητε Θ τοῦ σεβασμοῦ Θ: ὃν sup. τ et μ Θ¹ εἶχε K πρὸς CΘJKP 2355 προσκαλεῖται T: προσκαλλεῖται Θ 2356 ἀποπλύνεται: ἀποπλύνει δὲ P Bekk 2357 σεσωκότως K 2358 αὐτῷ ACFΘJKMPTV Bekk 2359 ἄπερ Bekk κοχλάσας A 2361 τὰ τρία ταῦτα C 2362 δεινῶς CJK γλώττης DMPR Bekk 2363 Γάλλου Bekk γεννηθῖαν Θ: γενομένην C 2364 om. Θ καινοτομίαν K 2360a add. dglmr Bekk

- 2365 και τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ τοῦ θεομισεστάτου.
Ἄλλα γὰρ οὐκ ἐνύσταξεν ἐπὶ μακρὸν ἢ δίκη
οὐδ' ὁ παντόπτης ὀφθαλμὸς ἐκάμμυσεν εἰς πλεόν, 2400
ἀλλ' ἤγειρε τὸ βλέφαρον, εἶδε τὸν ἀποστάτην,
κατεῖδε τοὺς ἐναγισμοὺς καὶ τὰς ζοσοφαγίας,
2370 τοὺς τῶν αἱμάτων ποταμοὺς, τὰς ἀνθρωποκτονίας,
καὶ πᾶν αἰσχρὸν καὶ μισαρὸν καὶ πλήρες δυσσεβείας
τὸ παρ' αὐτοῦ τελούμενον, καὶ μισαχθεῖς τὴν λύσσαν 2405
τοῖς Πέρσiais παραδέδωκεν ὡς λέουσιν ἀγρίοις
τὸν χοῖρον τὸν πηλόφυρτον πικρῶς διασπαράξει.
2375 καὶ πίπτει μὲν ὁ δυσσεβῆς ἔργον φανείς ῥομφαίας,
2375a μῆνας ἑπτὰ τὸ εὐκλεές κράτος τῆς βασιλείας
2375b σὺν ἔτη δύο δυσσεβῶς ταραξας καὶ κυκήσας 2410
ἢ γῆ δ' οὐ παραδέχεται τὸ σκῆνος τοῦ βεβήλου,

2365 Constantius moribundus imperatorem et successorem Iulianum designavit, qui
Clim d. 11 mens. Dec. a. 361 ingreditur 2373/74 mense Mart. a. 363 Iulianus bellum
Persicum suscipit 2375 d. 26 mens. Iun. a. 363

2365: Mona. II 539,11/12 2366-68 οὐκ ἐνύσταξεν... ἢ δίκη... εἶδε: Νέμεσις δὲ γε
παρ' πόδα βαίνει Prov. apud Suidam (ed. A. Adler, s.v. νέμεσις); Zon. III 475,2/3; Ro-
man II 300/01; cf. vv. 2929-32, 3831, 3915-17 2366-74: cf. Theoph. 53,2 (θεόκταντος γέ-
γονε); summa ex parte Zon. III 60,2 — 65,9 2367 παντόπτης ὀφθαλμὸς: cf. Plat. Rep.
612e; cf. Men. Monost. (ed. A. Meineke, F.C.G.) 179 (ἔστι δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ'
ὄρῃ); Ier. 16,17; Spin. 150; Roman I β' 79-81; 95/96; cf. vv. 3547, 3579, 4039, 4460/61,
5083, 5460; cf. etiam supra vv. 2366-68 2369-72: cf. Theoph. 48,18sq.; 50,34sq.;
Mona II 540,2 — 542,3 2370 αἱμάτων ποταμοὺς: cf. v. 2101 2373-75: Mel. 67,8-14;
Pol. 382,14/15; Mona. II 544,9 — 545,16 2373-78: Ce. I 538,15-21; 540,12/13 2375
ἔργον... ῥομφαίας: cf. v. 2038a 2375-75b: Zon. III 67,8-19; 68,4/5 2375a/b: Mel.
66,22; Mona. (II 539,12) ἔτη δύο ἡμισυ 2375b: Pol. (382,15/16) δύο ἔτη βασιλεύσας;
Theoph. 53,2/3 2376/77: Mona. II 545,18-20; alit. apud Mel. 66,21

ABCDFØJKMPRTV dglmr

2365 ἀνάρρησιν P θεομισεστάτου Θ: -σωτάτου F 2367 παντόπτης A: πανόπτης
C τέλος C 2370 τὰς: τῆς FV καὶ ante τὰς add. Θ ἀνθρωποκτονίας ex ἀνθρω-
ποκτονίας syllaba po delita Θ: ἀνθρωποκτασίας J 2371 καὶ μισαρὸν: καὶ πᾶν
κακὸν C μισαρὸν AΘ: ρυπαρὸν JKTU πλήρης K 2372 τὰ... τελούμενα C
μισαχθεῖς ADΘT: μισαχθῆς V τῆ λύσσα K 2373 παραδίδωσιν P λέγουσιν FV
2374 χεῖρον K: οἱ sup. εἰ K¹ πηλόφυρτον K: πολύφυρτον J διασπαράξει P:
διασπαράξας A 2376 γῆ om. K σκῆνους K
2375a add. dglmr Bekk 2375b add. dglmr Bekk κατάρξας d

- ἀλλ' ἐν σεισμῷ καὶ τιναγμῷ κάτωθεν ἀποπτύει
τὸν ἀσεβείας συσσεισμῷ δονήσαντα τὴν κτίσιν·
καὶ πάλιν λάμπει φαιδρωπὸν τῆς πίστεως ἢ χάρις
2380 Ἰωβιανοῦ τὸν στέφανον τοῦ κράτους δεξαμένου. 2415
Ἄλλα καὶ τοῦτου πρὸς μικρὸν τῆς τύχης γευσαμένου
καὶ παρελθόντος τάχιον καὶ γῆθεν μεταστάντος
2382a (μῆνας ὀκτώ γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐκράτησε Ῥωμαίων)
εἰς Οὐαλεντινιανὸν τὰ σκῆπτρα μεταβαίνει,
ὃς ἀδελφὸν Οὐάλεντα τὸ στέφος περιβάλλει 2420
2385 καὶ τῆς ἐφῶς κράτορα τοῦτον ἀναδεικνύει,
τὸν δὲ καλὸν Γρατιανὸν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης,
τὸν ἐκ Σεβήρας γαμετῆς αὐτῷ γεγεννημένον.
Οὐάλης γοῦν ὁ δυσσεβῆς προσθέμενος Ἀρείῳ,

2380 Iovianus a. 363/364 synizesis: Ἰωβιανοῦ 2381/82 d. 17 mens. Febr. a.
364 2383 Valentinianus I imperator a. 364-375 2384/85 Valens d. 28 mens. Mart.
a. 364 imperator in partibus Orientis a Valentiniano I renuntiat 2386/87 d. 24 mens.
Aug. a. 367

2379: cf. Theoph. 53,33 — 54,6 2379-82: cf. Io.M. II (181) V63; Le. 95,1-3,8-11;
Ce. I 539,15-18; Zon. III 70,4 — 71,19; 72,8-15 2380: Pol. 384,1-4 2380-82a: Mel.
65,26; 68,8,14/15; Mona. II 548,14-16; 550,3-5 2382a μῆνας ὀκτώ: Pol. 386,2/3, Mona.
II 548,14; Le. (95,2) μῆνας ὀκτώ ἔτος ἕν; Theoph. (54,19) μῆνας θ', ἡμέρας ιε'; Ce. (I
539,15) μῆνας θ' ἀρχῆς: vide v. 535 2383: Mona. II 550,7; cf. Io.M. II (182) V65
2383-85: Pol. 386,3-9; Mel. 68,21; 69,3/4,9-12 2383-86: Mona. II 550,13-19; 558,4-8;
Ce. I 540,23 — 541,1; 541,15-19 2383-87: Le. 96,1/2,8/9,13-19; 97,6/7; 98,9/10; 100,1/2;
Theoph. 54,21-26; 55,1-3; 56,24; Zon. III 71,19 — 72,7; 73,3-5,16/17; 74,2-4 2386: Mel.
71,16/17; Pol. 394,17-20 2388: Pol. 386,13/14 2388-92: Io.M. II (185) V66; Io. 116,
19/20 M184,2 2388-92a: Mel. 70,19/20,28; 71,3-7; Ce. I 541,20/21; 549,18 — 550,7;
Zon. III 74,12/13; 75,19 — 79,3; 82,4/5 2388-2406: Le. 98,21/22; 99,8-10; 100,1-18; 101,
1-7,14-18; Theoph. 55,1-3; 56,23/24; 65,17-20; Mona. II 551,11 — 552,23; 557,7-24; 563,
25 — 564,2; 566,4-7

ABCDFØJKMPRTV dglmr

2377 στεναγμῷ Θ ἀναπτύει B 2378 ἀσεβεία KP δινήσαντα R τῆ κτί-
σει Θ 2380 Ἰωβιανοῦ FMPRT: Ἰωβιανοῦ K: Ἰωβιανῷ Θ τὸ στέφος Ἰ. CJK
Bekk 2381 om. K τοῦ κράτους F: τῆς τύχης superscr. F¹: τοῦ κράτους J δε-
ξαμένου J 2382 παρελθόντος Θ: παρελθόντο J 2383 Οὐαλεντιανὸν ABJKT: νι
sup. ια B¹: Ἰουαλεντιανὸν R μεταβαίνουν K: εἰ sup. οὖν K¹ 2384 om. Θ <δ>
J 2385 τῆς ἐφῶς: νέας Ῥώμης B ἀναδεικνύται Θ 2387 Σεβήρας C γεγεννημένον
ACΘV 2388 Οὐάλης K οὖν D: μὲν C: μὲν οὖν Bekk προθέμενος F
2382a add. dglmr Bekk γὰρ τῆς: καὶ γὰρ dglmr

- 2390 τῷ κατὰ τοῦ δεσπότη μου κακῶς φρουραμένῳ, καὶ τὸν λαὸν τὸν εὐσεβῆ πικράνας καὶ συνθλίψας πυρὸς τροφή μετ' οὐ πολὺ γίνεται τοῦ παμφάγου, ἀχυρμιᾶν καθυποδὺς ἐν τῷ τοὺς Σκύθας φεύγειν. 2425
- 2392a δέκα πρὸς τέσσαρσιν ἀρχῆς κρατήσας τῆς ἐφῶς. ὁ δὲ καλὸς Γρατιανὸς Οὐάλεντος πεσόντος καὶ πάσης ἤδη τῆς ἀρχῆς εἰς τοῦτον μεταστάσης 2430
- 2395 (καὶ γὰρ Οὐαλεντινιανὸς ἐφθῆ δοῦναι τὸ χρέος, ὁ τῆς παρόδου τῆς εἰς φῶς αἴτιος φανείς τούτῳ, χρηστὸς ἀνὴρ, θεοσεβής, ἀλκιμος τὰ πρὸς μάχας, 2435
- 2397a δύο πρὸς δέκα τῆς ἀρχῆς κρατήσας τῶν Αὑσόνων), τὸν πρῶτον Θεοδόσιον ἀρχειν τῆς ἕω πέμπει, ἀνδρα βριθύν, ἀρεϊκόν, ἐξ Ἰσπανίας φόντα, 2435
- 2400 οὐ χαρισάμενος αὐτῷ τὸ κράτος ἀλογίστως, δούς δὲ τῆς νίκης ἐπαθλον, ἦνπερ κατὰ βαρβάρων

2391/92 in proelio contra Gotthos in Adrianopoli d. 9 mens. Aug. a. 378 2395 d. 17 mens. Nov. a. 375 synzesis: Οὐαλεντινιανός; nota: idem nomen in vv. 2383,2419 regulariter legitur 2398-2405 Theodosius I post mortem Valentis a Gratiano magister equitum nominatur et ab eodem imperator in partibus Orientis d. 19 mens. Ian. a. 379 renuntiat

2392a: Mona. II 557,24; Le. (98,22) ἔτη τρία; Mel. (70,24) ἔτη γ' ἀρχῆς: vide v. 535 2393-2405: Mel. 71,17-19 2393-2406: Theoph. 65,28 — 66,2; Zon. III 82,6-10; 83,6 — 84,14 2393-2416: Ce. I 550,12-17; 551,3/4,9-12 2394 ἀρχῆς: vide v. 535 2395: Mel. 70,11-13; Mona. II 559,11 2397 θεοσεβής: cf. Theoph. 61,21-23; Mona. II 550,8-13; 557,25 — 558,2; 558,22 — 559,4 2397a δύο πρὸς δέκα: Mona. II 550,7; Le. (96,14) ἔτη τρία; Theoph. (61,26) ἔτη ια'; Ce. (I 541,1) ἔτη γ' ἀρχῆς: vide v. 535 2397a-2432: Le 101,1-11; 102,12/13; 104,13,18/19 2398-2401: Theoph. 66,16-20 2398-2406: Mona. II 563,13 — 564,2

ABCDFΘJKMPRTV dglmr

2389 τὸ Κ φρουραμένῳ Κ : φρουραμένος V 2390 εὐσεβεῖ... συνθλάσας Κ 2391 μετὰ πολὺ Θ 2392 τὸ Κ τοῦ Σκύθους P 2393 πεσῶτος Θ 2394 εἰς : τῆς Κ μεταβάσης C 2395 Οὐαλεντιανός ABKMRT : νι sup. ια B¹ 2396 παρούσης Θ εἰς φῶς : ἀρχῆς JK αἴτιος : οὐδενός J τοῦτο Θ : τούτου P 2397 ἐπιεικῆς Κ τὰς P πρὸς τὰς F μάχην C 2398 τὸ V τὸν πρῶτον : αὐτὸν πρὸς Θ πέμπειν V 2399 βρωθὴν T : βριθὴν BDFΘJKMPV 2400 αὐτὸς R σέβας Κ 2401 ὄνπερ Θ κατὰ : ἦτα Κ

2392a add. dglmr Bekk 2397a add. dglmr Bekk τῆς ἀρχῆς : τοῖς τρισι gl τῶν Αὑσόνων : Αὑσονίων dglm

- ὑπερβαινόντων ψάμαθον τὴν παραιγιαλίτην 2440
 ὑπὸ θεοῦ φρουρούμενος ἦνυσεν ὁ γεννάδας·
 ὁ κράτωρ δὲ Γρατιανὸς ἐκείνον βασιλεύσας
 2405 καὶ τοῖς ἐφῶις γένεσι μόναρχον ἐπιστήσας
 τὰ μέρη τὰ προσέσπερα καὶ Ῥώμην οἰκειοῦται.
 Οὗτος, φασίν, ὁ βασιλεὺς γυναίου προσελθόντος 2445
 καὶ κατειπόντος πρὸς αὐτὸν τοῦ συνομοζυγοῦντος
 ὅτι πληγὰς καὶ ραβδισμοὺς αὐτῇ συχνῶς ἐπάγει,
 2410 «οὐδέν, ὦ γύναι, πρὸς ἐμέ», τοῦτ' ἔφησεν εὐστόχως.
 ἐκείνης δὲ τῆς γυναικὸς αὐθις προσεπειπούσης
 καὶ κατ' αὐτοῦ βουλευέσθαι Γρατιανοῦ τὸν ἄνδρα, 2450
 πάλιν ἀνταπεκρίνατο «τί σοι πρὸς τοῦτο, γύναι;»
 εὐστόχως δ' οὕτω τοῖ φασι Γρατιανὸν τοξεύειν,
 2415 ὡς φρένας ἔχειν λέγεσθαι Γρατιανοῦ τὰ βέλη.
 Τοῦτου σφαγέντος οἴκτιστα παρά τινος τυράννου
 ὁ κράτωρ Θεοδόσιος Ῥώμην καταλαμβάνει 2455
 καὶ τὸν φονέα τίννυται καὶ τὸ τῆς Ῥώμης κράτος

2403 ὑπὸ θεοῦ φρουρούμενος (θεοφύλακτος): vide Treitinger, p. 51, Hunger, o.c.l.c. 2414 bisyllabum encliticum in fine primi hemistichii metricum in monosyllabo enclitico accentum creat; nota: in fine primi hemistichii duo enclitica 2416 d. 25 mens. Aug. a. 383 τύραννος = seditiosus, rebellis; vide etiam vv. 2426 et 4562; cf. φιλοτύραννος v. 2522 2417 d. 13 mens. Iun. a. 389

2402 ὑπερβαινόντων ψάμαθον: vide v. 675 2403 ὑπὸ θεοῦ φρουρούμενος: cf. II Reg. 22,2/3; Ps. 26,1; Roman II 483-87; vide vv. 2792-96, cf. vv. 6207-11 2406: Mel. 71,17 2414-16: Mel. 71,25-28 2416-20: Theoph. 67,30 — 68,3; 70,27-29; Io. 116,25 — 117,23 M186; Mona. II 564,3-6; 566,19-22 2416-31: Zon. III 84,14 — 85,16; 86,17 — 87,5; 94,1/2 2417-34: Ce. I 563,5-8; 568,8-17,21/22; 569,1/2; 573,20-23; 574,5/6

ABCDFΘJKMPRTV

2402 om. J ψάμαθον : ψάμμαθον DKT : alter μ sup. μ B¹ τὸν ΘΤ παραιγιαλίτην MT 2403 ἀπὸ J : ὑπὲρ P 2404 ὁ om. K - οὖν Bekk ἐκείνος Θ : ἐκείνου Κ 2405 τῆς ἐφῶς ΘP γίνεσι P : μέρεσι (-ιν Κ) CKV μόνάρχ(ην) P καταστήσας CKMV : ἐπιδείξας F 2406 μέρι Κ : οι sup. ι Κ¹ πρὸς ἔσπερα JKV : πρὸς ἔσπερρα A : πρὸς ἔσπεραν Θ : πρὸς ἔσπερραν R 2407 οὕτως J : οὐπερ M προσελθόντος Θ 2408 om. Θ συνομολογούντος V 2409 συχνῶς CF συχνῶς ἐπάγει ταῦτη F ἐπάγη TV : ει sup. η T¹ : προσάγειν J 2411 εὐστόχως ἐπειπούσης (ἐπι- Κ) JK : ει sup. ι Κ¹ 2412 βουλευέσθαι P Γρατιανοῦ βουλευέσθαι JK 2413 ἀνταπεκρίνατο V 2414 δ' οὕτωσι F : δ' ὡς τινες Θ τοι φασί Bekk τι ADMPRT 2415 ἔφην D λέγοντες Κ μέλη FV 2417 καταλαμβάνειν A

- 2420 εἰς Οὐαλεντινιανὸν τὸν νέον μεταφέρει,
τὸν ἀδελφὸν Γρατιανοῦ τοῦ βεβασιλευκότος.
καὶ πάλιν ἄλλος τάραχος, πάλιν βαρῦθρους κλύδων,
τὸ τῆς ἀρχῆς φιλονεικῶν καταποντίσαι σκάφος· 2460
Εὐγένιός τις τυραννεῖ καὶ βασιλεὺς ἀγγόνη
χρησάμενος ὀδυνηρῶς τὸν βίον καταστρέφει.
2425 καὶ πάλιν Θεοδοσίος κατὰ τοῦ παλάμναίου·
ζωγρεῖται γοῦν ὁ τύραννος, δεσμεῖται χειροπέδαις,
τοῦ θράσους δίκας τίννυσι καὶ τῶν πλημμελημάτων 2465
καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς ἐλεεινῶς ἐκπίπτει.
καὶ βασιλεὺς Ὀνώριος τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης
2430 καὶ κράτωρ ἀναδείκνυται πρὸς τοῦ πατρὸς αὐτάναξ,
ὃς ἐκ Πλακίλλης γέγονεν υἱὸς Θεοδοσίῳ.
Θεοδοσίῳ δὲ λοιπὸν τὸν βίον λελοιπότος, 2470
2432a ἐν ἔτεσιν ἰθύναντος δεκαεπτὰ τὸ κράτος,

2419 Valentinianus II imperator in partibus Occidentis a. 375-392 2421/22 a.
392-394 2423/24 d. 15 mens. Maii a. 392 2425-28 a. 393/394; Eugenius d. 6 mens.
Sept. a. 394 necatus 2429/30 Honorius d. 23 mens. Ian. a. 393 a patre imperator
renuntiatur 2432 d. 17 mens. Ian. a. 395

2419: Pol. 422,8-10 2421 κλύδων: cf. Eur. Ion 60 (κλύδων πολέμιος); vide vv.
2614, 2654, 2972, 3686, 3721, 3978, 4119, 4940, 5230, 5443, 6324 2421-28: Io. 118,
30 — 120,5 M187; Mona. II 588,16 — 589,5; 592,4-7 2422 ἀρχῆς... σκάφος: cf. Ari-
stoph. Vesp. 29 (σκ. πόλεως); vide vv. 2973, 3245a, 3700, 4355, 5343, 5642, 6281, 6529,
cf. vv. 2616, 4945 2423-31: Theoph. 70,3-5,31-33; 71,2-7 2428 ἀρχῆς: vide v. 535
2429-31: Mona. II 562,24/25; 592,13-17 2429-34: Mel. 72,5-7,24/25; 73,1; 74,13 2432:
Theoph. 74,15/16; Mona. II 592,18/19 2432-34: Zon. III 93,15-18 2432a δεκαεπτὰ:
Mona. II 592,17; Le. (101,2), Theoph. (74,16) et Ce. (I 573,21) ἔτη ιε'

ABCDFΘJKMPRTV dglmr

2419 τὸν post εἰς add. Θ Οὐαλεντιανὸν ABFKT: vi sup. ια B¹: Ἰουαλεντιανὸν
R: Οὐαλεντιανοῦ J τὸν νέον μεταφέρει om. J 2420 τὸν ἀδελφὸν Γρατιανοῦ om.
J 2422 φιλονεικῶν: -νικῶν ΘJK: non app. A καταποντίσαι P: -ποντιεῖσε Θ
2424 ὀδυνηρῶς J 2426 μὲν PR 2427 om. T τίννυται J πλημμελημένων Θ:
τετολημένων CDJKMPRT Bekk 2428 ἐλεεινός Θ 2429 Ὀνώριος (-νό- R) CDK
MRT: Ὀνώριος P 2430 καὶ κράτωρ ἀναδείκνυται: κρ. ἀναδεικνύεται F: κρ. ἐπανα-
δείκνυται V: τὸ κράτος ἀναδύεται K κράτωρ T 2431 Πλακίλλης Θ Θεοδοσίῳ
ΘK: ω sup. ου K¹ 2432 Θεοδοσίῳ J Θεοδοσίῳ δὲ λοιπὸν: ὁ μέγας Θεοδόσιος K
τὸ κράτος JK λελοιπότος KP: λελοιπότι J
2432a add. dlmr Bekk

- Ἄρκάδιος χειρίζεται τοὺς οἴακας τῆς ἔω,
ἐκ τῶν αὐτῶν ἀναφύεις σπερμάτων Ὀνωρίῳ.
2435 τότε καταφρονήσαντες ὡς μαλακοκαρδίου
τοῦ τῆς ἐσπέρας ἄρχοντος αἱματορρόφοι Γόθθοι, 2475
φίλοπλον ἔθνος, δύσμαχον, χαῖρον ἀνδροκτασίαις,
τῶν δρων κατατρέχουσι τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης
καὶ πλοῦτον τὸν βασιλεῖον Ἀλάριχος λαμβάνει
2440 καὶ Πλακιδίαν ἀδελφὴν οὔσαν τοῦ βασιλέως,
ἥτις φυγοῦσα παρευθὴ τὰς χεῖρας τῶν βαρβάρων 2480
σπουδῆ πρὸς τὸν Ὀνώριον τὸν ἀδελφὸν ἐκτρέχει,
εἰς Ῥάβενναν στερρόπυργον πόλιν προσπεφυγότα,
καὶ Κωνσταντίῳ ζεύγνυται τῷ ταύτην σεσωκότι·
2445 ἐξ ὧν Οὐαλεντιανὸς ὁ νέος ἀπετέχθη,
ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεὺς ἀναδειχθεὶς τῆς Ῥώμης. 2485
Ὡς δὲ τὸν χοῦν Ἄρκάδιος ἀπέθετο τοῦ σκήνους,
2447a ἔτεσι δέκα πρὸς τρισὶν αἰσίως βασιλεύσας,

2433 Arcadius d. 16 mens. Ian. a. 383 a patre imperator renuntiatur 2439
expugnatio Romae d. 24 mens. Aug. a. 410 2440-46 Galla Placidia, soror imperatoris
Honorii et uxor Flavii Constantii, augusti in partibus Occidentis (a d. 8 mens. Febr. a.
421 usque ad d. 2 mens. Sept. a. 421), Valentinianum III d. 2 mens. Iul. a. 419 gignit
2445 synizesis: Οὐαλεντιανός; nota: idem nomen in vv. 2383, 2419 regulariter legitur
2445/46 Valentinianus III, caesar in Thessalonica d. 23 mens. Oct. a. 424, imperator in
partibus Occidentis in Roma d. 23 mens. Oct. a. 425 designatur 2447 d. 1 mens. Maii
a. 408

2433 οἴακας τῆς ἔω: Theoph. 74,17; Mona. II 592,11-13,21; vide v. 907 2435-49:
Theoph. 76,26 — 77,2; 80,35 — 81,4; 81,21-23; Le. 104,18; 105,12/13; Ce. I 585,14/15; 586,
3/4; 587,19/20; 588,1/2; 588,23 — 589,1; Zon. III 97,6-11; 98,8 — 99,5 2437 ἀνδροκτα-
σίαις: vide v. 5907 2440-46: Io. 126,3-5 M201,3; Io.M. II (197) 2447/48: Mel. 74,
28; 75,15 2447a: Mona. II 592,22; Le. (104,18) et Mel. (74,13) ἔτη κβ'; Theoph. (81,1)
ἔτη ιδ'

ABCDFΘJKMPRTV = N dglmr

2433 τοὺς — ἔω: οἴακας τῆς ἔωας K 2434 Ὀνωρίῳ P: Ὀνωρίῳ K: ω sup. ου
K¹: Ὀνωρίῳ (-vo- JR) cett. codd. 2436 τοῦ: τῶν F αἱματοφόροι ΘJ 2437 χαῖρον
ATV 2438 παλαιτέρας ACDFΘMRTV Bekk: παλαιστέρας K 2439 Ἀλάριχος
ABDFΘMPRTV 2441 παρευθὴς CΘKT 2442 Ὀνώριον (-νό- JPR) N 2443 Ρά-
βενναν ABJT: Ράβεννα PR: Ραβαίαν F: Ράβδαιαν K στερρόπυργον CK πεφευ-
γότες T 2444 Κωνσταντίῳ T ζεύγνυσι P τὸ K ταύτης P 2445 Οὐα-
λεντιανός ABFKRTV 2447 τὸν: τὴν F
2447a add. dglmr Bekk

- τῆς ἕω Θεοδόσιος ἐγκάθηται τοῖς θρόνοις,
ὄν βασιλεὺς Ἀρκάδιος ἔσχεν ἐξ Εὐδοξίας.
2450 Ὁ τοίνυν Θεοδόσιος ἰδίαν θυγατέρα 2490
πέμπει Οὐαλεντινιανῶ πρὸς γάμου κοινωνίαν·
ἀλλὰ γὰρ τὸ φιλήδονον τοῦδε τοῦ νεανίου
καὶ λύττησις ἀκάθεκτος ἢ τῆς φιλοσαρκίας
ζωῆς αὐτὸν ἐστέρησε καὶ κράτους βασιλείου
2455 καὶ τὴν τοῦ λέχους κοινωνὸν κατήγαγεν εἰς ὕβριν· 2495
ὅπως δὲ τοῦτο γέγονεν εἰρήσεται συντόμως.
Μάξιμος ἦν ὑπατικός ἐν Ῥώμῃ πρωτιστεύων.
τούτῳ συνώκει γύναιον ἐπέραστον τὴν ὄψιν,
κάλλος ἀμήχανον ἀύχουδν, κῆπος ἀντικρυς κάλλους,
2460 ἐκόσμηι δὲ τὸ γύναιον ἢ σωφροσύνη πλέον· 2500
ὅπερ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἀλίσκεται τῷ κάλλει
καὶ πάντα κάλων συνωθεῖ πρὸς τὸ τυχεῖν τοῦ πόθου.
τῷ γοῦν ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς Μαξίμῳ συγκυβεύων
καὶ καθυπέρτερος φανείς, μὴ φέροντος χρυσίον
2465 λαμβάνει τὸν δακτύλιον τὸν χρύσειον ἐκείνου, 2505
φερέγγυον ἐσόμενον τῶν ἐποφειλομένων.

2448 Theodosius II, imperator d. 10 mens. Ian. a. 402, patri mortuo d. 1 mens. Maii a. 408 succedit 2450/51 Licinia Eudoxia, filia Theodosii II, duos annos nata, sponsa pueri Valentiniani III a. 424 fuit 2451 synzesis: Οὐαλεντινιανῶ; nota: idem nomen in vv. 2383,2419 regulariter legitur 2457-75 contra narrationem I. Antiocheni (Io.M. II (201),4) aliter haec apud scriptores Byzantinos (Theophanes [108,17 — 109,9], Cedrenus [I 605, 16 — 606,12], Zonaras [III 119,7 — 120,12]) narrantur

2450-82: Theoph. 108,17 — 109,9; Ce. I 586,20/21; 598,19-22; 605,16 — 606,17; Zon. III 119,7 — 120,12 2452-87: Io.M. II (200); Io. 126,29 — 128,15 M201,3 2462 πάντα κάλων συνωθεῖ: pron.; Karathanasis 150

ABCDFΘJKMPRTV

2449 Εὐδοκίας BP ἐξ Εὐδ. ἔσχεν P Bekk 2450 οἰκείαν P θυγατέραν V
2451 Οὐαλεντινιανῶ cum R et Bekk scripsi: Οὐαλεντιανῶ BT: Βαλεντινιανῶ ACDFJ
MPV: Βαλεντιανῶ ΘK 2452 τούτου K Bekk νεανία K 2453 λύττις ἢ P ἢ:
ὁ M φιλήδονίας P 2454 ἡστέρησεν K 2458 ἐπέραστον Θ: ἀπέραστον F
2459 κάλλους: ἐμπνους J 2461 ἦνπερ Θ τὸ K 2462 κάλων J συγκινεῖ
CDJKMPR Bekk 2464 φέρων τὸ K χρυσίου T: χρυσία K: on sup. ω K¹ 2465
τὸν (1): τὸ J τὸν χρύσειον ἐκείνου om. J χρύσιον M 2466 om. J ἐποφει-
λημένων CK

- ἐκπέμπει τὸν δακτύλιον τῇ γυναικὶ σημεῖον,
τὴν ἀφιξίν ἐνδώσοντα τὴν πρὸς τὴν βασιλίδα·
πιστεύει τούτοις ἢ γυνή, γνωρίζει τὸ σημεῖον,
2470 φθάνει πρὸς τὰ βασιλεια. τίνα τὰ μετὰ τοῦτο; 2510
ὁ βασιλεὺς ἀπολαβὼν ταύτην αἰσχύνη βία.
μανθάνει ταῦτα Μάξιμος, πίμπραται τὴν καρδίαν,
εἰς ἄμυναν ὀπλίζεται, δόλους παντοίους ράπτει
καὶ τελευταῖον θανατοῖ ξίφει τὸν βασιλέα,
2475 φρουρῶν ἀρίστων στρατηγῶν πρῶτον αὐτὸν στερήσας, 2515
αἰσχύνη καὶ τὴν γαμετὴν τούτου τὴν Εὐδοξίαν.
ἢ βασιλὶς δεινοπαθεῖ, τὴν ὕβριν ἀναστένει
καὶ πέμπει πρὸς Γιζέριχον, τὸν Οὐανδήλων ῥῆγα,
κατὰ τῆς Ῥώμης ἐπελθεῖν ἐκείνον παρορμῶσα·
2480 ἐπῆλθεν ὁ Γιζέριχος, ἐκράτησε τῆς Ῥώμης, 2520
ἠνδραποδίσαστο πικρῶς, δορυαλώτους ἔσχεν
αὐτὴν τε τὴν βασιλίσσαν καὶ τὰς ἐκείνης κόρας.
Ἡ μὲν οὖν Ῥώμη πρὸς μικρὸν ἔτι βασιλευθεῖσα
τὸ κράτος τὸ βασιλείον εἰς τέλος ἀφηρέθη
2485 καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς ῥῆξιν εἶξε καὶ τοῖς ἐθνάρχαις 2525
καὶ ταῖς παλάμαις δυστυχῶς τούτων ἐταπεινώθη·
ἦρξε μὲν γὰρ ὁ Μάξιμος, ὁ τότε τυραννήσας,

2474/75 d. 16 mens. Mart. a. 455 2480-82 Roma d. 2 mens. Iun. a. 455 a Gizericho capta. imperatrix Eudoxia et filiae Eudocia et Placidia captivae a Gizericho in Carthaginem d. 16 mens. Iun. a. 455 adductae erant 2487 in partibus Occidentis imperator fuit Maximus a d. 17 mens. Mart. a. 455 usque ad d. 31 mens. Maii a. 455

2478-82: Mel. 73,2/3 2483-91: Ce. I 606,17-19; Cedrenus solum Maximum, Maiorinum, Avitum et Severum enumerat 2487-96: Theoph. 109,8-13; 114,21-24; 118,2-17; 119,13-26; Ce. I 614,8-13

ABCDFΘJKMPRTV

2467 ἐκπέμπει τὸν δακτύλιον om. J τὸ P 2468 om. DT: D^{1mg}. ἐνδώσαντα
(-δὸ- OR) ΘJR: ἐκδώσαντα P βασιλίδα J 2469 om. DT: D^{1ms}. 2470 τὰ (2):
δὲ K ταῦτα ΘJK Bekk 2471 ἀποβαλὼν K 2472 πίμπραται JKT Bekk τὴ
καρδία JR 2474 θάνατον Θ 2475 πρῶτον: πάντων P στερίσας R 2476 τὴν
τούτου γαμετὴν Θ 2478 τῶν ΑΘKTV Bekk Οὐανδήλων B: -ων B^{1pc}. 2479 προ-
ελθεῖν Θ 2480 τὴν Ῥώμην K 2482 δὲ K χώρας A 2483 ἔστη K 2485
ρηξί K εἶχε J ἐθνάρχαις T 2487 γάρ: οὖν CΘJK Bekk

- καὶ μετ' αὐτὸν Ἀνθέμιος, Ὀλύβριος ὁ πάνυ,
μετὰ δὲ τὸν Ὀλύβριον ἐκράτησε Μαῖωρ
2490 καὶ μετ' αὐτὸν Γλυκέριος καὶ μετὰ τοῦτον πάλιν 2530
Νεπωτιανὸς Ὀρέστης τε, καὶ μετὰ τὸν Ὀρέστην
ὁ παῖς Ῥωμύλος τῆς ἀρχῆς ἦψατο τελευταῖος.
καὶ πόλις μεγαλόπολις, ἢ τῶν Ῥωμαίων πόλις,
Ῥωμύλον σχοῦσα κατ' ἀρχὰς ἔννομον βασιλέα
2495 καὶ πάλιν περιστήσασα τὸ κράτος εἰς Ῥωμύλον 2535
οὐκέτι τὴν κυβέρνησιν ἔσχεν ἐκ βασιλείων,
βαρβάρους δ' ὑποκύψασα καὶ χωροβατηθεῖσα
καὶ τούτοις δυστυχῆσασα δορυλῆπτος γενέσθαι
ῤῆγας κατείδεν ἄρχοντας, χωράρχας, σατραπάρχας·
2500 καὶ στερηθεῖσα δυσκλεῶς ὑπάτων καὶ κρατόρων 2540

2488-92 post Maximum imperatores: Anthemius: a d. 12 mens. Apr. a. 467 usque ad d. 11 mens. Iul. a. 472; Olybrius: post d. 11 mens. Iul. a. 472 usque ad d. 2 mens. Nov. a. 472; Maiorianus (Maior transcriptus et post Olybrium positus): a d. 1 mens. Apr. a. 457 usque ad d. 2 mens. Aug. a. 461; Glycerius: ab initio mens. Mart. a. 473 usque ad ver. a. 474; Nepos (Nepotianus a nostro auctore transcriptus): a vere a. 474 usque ad d. 28 mens. Aug. a. 475; Orestes, qui solum patricius et non imperator fuit, regit post d. 28 mens. Aug. a. 475 usque ad d. 31 mens. Oct. a. 475; Romulus: a d. 31 mens. Oct. a. 475 usque ad d. 4 mens. Sept. a. 476 2491 synizesis: Νεπωτιανός

2488 Ἀνθέμιος: Io. 130,23 M207 Ὀλύβριος: Io. 129,16 M204; 131,12 M209
2489 Μαῖωρ: Io. (129,3 M203) Μαιωρίνος; Theoph. (118,13; 119,14 et al.) Μαιωρίνος
2490 Γλυκέριος: Io. 131,26,28,30 M209 2491 Νεπωτιανός: Io. (132,2/3 M209) Νέπως
2492 ἀρχῆς: vide v. 535 2492-95: Mel. 81,17-19 2492-99: Le. 115,13-16 2497-
2505: Ce. I 606,19-21

ABCDFΘJKMPRTV

2488 Ὀλύβριος AJMPV : Ὀλύμβριος B : Ὀλύμβιος K 2489 μετὰ δὲ : καὶ μετὰ M
Ὀλύβριον AJMV : Ὀλύμβριον (Ὀλ- B) BΘ : Ὀλύμβιον K Μαῖων J : Τιμαῖος Θ
2490 καὶ μετὰ : μετὰ δὲ P 2491 Νεπωτιανός R 2492 ὁ om. K Ῥωμύλου CP Bekk
τὴν ἀρχὴν P ἦρξατο Θ τελευταῖον ΘMPRT : -αῖος K 2493 πόλις (I) : πόλιν
K : ς sup. v K¹ μεγαλόνυμος ADFJPRTV Bekk : μεγαλόνυμον K : ς sup. v K¹ 2494
(P)ρωμύλον K καταρχὰς ABDJP ἔννομον P 2495 περιστεῖλασα T 2496 οὐκ
ἔτι BFOJKMPT εἶχεν K 2497 δ' om. DK χωροβατηθεῖσα DMPT : ω sup.
χο T¹ : χωροβατηθεῖσα A : χωροβατηθήσα Θ : χωροκρατηθεῖσα B 2498 τοῦτο Θ
δορίληπτος R : δωρύληπτος Θ 2499 κατήγεν P : κατεῖχεν M 2500 ὑπέτων K
κρατάρχων Θ

- καὶ δικτατόρων καὶ βουλῆς, ἀλλὰ καὶ πατρικίων,
ἐπωμαδίαν ἤνεγκε τὴν ζεύγλην τῶν βαρβάρων
καὶ πρῶην χρηματίζουσα βοῦς ἀγελαῖος, ἄζυξ,
ὑπήκοος ἐγένετο δυνάσταις ἄροτρεῦσι
2505 καὶ γῆς τοῖς ἀυλακίσμασι τρύχεσθαι κατεκρίθη. 2545
Καὶ ταῦτα μὲν συμβέβηκε τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ,
ἢ δ' ἡμετέρα τέθηλεν, αὔξει, κρατεῖ, νεάζει,
καὶ μέχρι τέλους αὔξειτο, ναί, βασιλεῦ παντάναξ!
τοιοῦτον σχοῦσα τηλαυγῆ, φωσφόρον, βασιλέα,
2510 μέγιστον Ἀδσονάνακτα, μυριονικηφόρον, 2550
Κομνηνιάδην Μανουήλ, πορφύρας χρυσοῦν ῥόδον,
οὐπερ τὸ κράτος ἦλιοι μετρήσαιεν μυριοί.
Ἄλλὰ γὰρ πάλιν εἰς ὁδὸν ὁ λόγος ἀναγέσθω
καὶ ταρματοῦτω τὸν λοιπὸν δρόμον τῆς ἱστορίας.
2515 Τὸν νέον Θεοδοσίον, ἔτι παιδίσκον ὄντα 2555
ἄγοντά τε τὴν ἀπαλὴν καὶ πρῶτην ἡλικίαν,
Ἄρκάδιος ἐνίδρυσεν τοῖς βασιλείοις θρόνοις

2509-11 Manuel I Comnenus a. 1143-1180 2515-17 vide v. 2448 2516 puer
septem annos natus erat

2502 ἐπωμαδίαν... ζεύγλην: Ilias 16,440 ζεύγλην τῶν βαρβάρων: vide v. 573
2503 βοῦς ἀγελαῖος: Ilias 11,729; 23,846; Eur. Ai. 175 2506-08 laus Clis: cf. E. Fenster,
Laudes, 149 2506-12: cf. Ce. I 606,21/22 (κατὰ δὲ τὴν ἔφην πάσης γαλήνης μετεῖχον
ἅπαντα, ὡς χρυσοῦς τοὺς χρόνους τούτους λέγεσθαι) 2509 τηλαυγῆ, φωσφόρον: impe-
rator Manuel ut μέγας γίγας ἦλιος (Hagiogh. 153) et φωσφόρος (MComn. 10) scr.
2510 μυριονικηφόρον: vide v. 2128 2511 χρυσοῦν ῥόδον: cf. χρυσῆς τιμῆς Soph. Ant.
699; cf. v. 4459 2512: cf. MComn. 330/31 2513 ὁ λόγος ἀναγέσθω: cf. Plat. Leg.
626d 2515-28: Ce. I 586,3-6,12-17; Theoph. 80,8-18; Zon. III 100,7-17 2516 πρῶτην
ἡλικίαν: vide v. 1645

ABCDFΘJKMPRTV

2501, 2502 om. PR 2502 ἤνεγκεν ἐπωμάδιον FV ἤνεγκεν K 2503 χρηματί-
σασα (-τή- K) CJK ἀγελαῖον T : ἀγελαῖον P 2504 ἄροτρεῦσιν K : ἀριστεῦσι Θ
2506 παλαιτέρα P 2507 ἢ δ' ἡμετέρα : ἢ νέα δ' ἔτι CJK αὔξιν K 2508 τέλος
K αὔξιντο K : αὔξητα Θ ὦ B βασιλεὺς CΘ 2510 Ἀδσονάνακτα :
ἀδσοάνακτα B : αῦσον ἀνακτα K : αὐτάνακτα Θ 2511 χρυσοῦν πορφύρας ῥόδον C
χρυσὸν K 2512 κάλλος R 2513 μεταναγέσθω λόγος F : ἐπ' sup. μετ F¹ ἀγα-
γέσθω Θ : ἐναγέσθω CDKMPR 2514 ταρματοῦτω A : ταρματοῦσθω Θ τὸ FΘK
λοιπῶν Θ λόγον V

- καὶ φύλακας ἐπέστησεν αὐτῷ τῆς βασιλείας
 τοὺς τῆς συγκλήτου προύχοντας καὶ τοὺς ἀγγινοустέρους,
 2520 καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν ἄρχοντα Περσίδος Ἰσδιγέρδην· 2560
 ὃς καὶ μαθὼν ἐπιβουλήν κατὰ Θεοδοσίου
 τυρευομένην ἐκ τινῶν ἀνδρῶν φιλοτυράνων
 ἠπέλιπεν ἐπιδραμεῖν ἄχρι καὶ Βυζαντίου
 σὺν μυριάσι μαχητῶν ἀλκίμων ὀπλοφόρων.
 2525 οἱ τοίνυν βουλευσάμενοι κατὰ τοῦ βασιλέως, 2565
 κατασεισθέντες τὰς ψυχὰς τῷ φόβῳ τοῦ βαρβάρου
 τὸ δύσνον ἀπεβάλλοντο καὶ τὴν κακοτροπίαν
 καὶ τῆς βουλῆς ἀπέσχοντο καὶ τῶν ἐγχειρημάτων.
 ὡς ἄρα τὸ χρηστότροπον ἔστι κὰν τοῖς βαρβάροις,
 2530 καὶ τὴν φιλίαν ἄπρωτον καὶ τὴν φιλαλληλίαν 2570
 οἶδεν ἀνὴρ ἀλλόγλωσσος ἀθόλωτον φυλάσσειν·
 τὸ γὰρ καλὸν ἐκ φύσεως ἅπασιν ἐνεσπάρη.
 Ἦν δ' ἀδελφὴ τῷ βασιλεῖ τούτῳ Θεοδοσίῳ
 σεμνότροπος, σεμνόβιος, τὴν κλῆσιν Πουλχερία,
 2535 καὶ κάλλει διαλάμπουσα σώματος εὐπροσώπου 2575
 καὶ στίλβουσα ταῖς χάρισι τῆς ἔνδον εὐπρεπείας·

2520 Isdigerdes (Yezdgerd) I a. 399-420, tutor Theodosii II 2522 schol. metr.; vide v. 815 2533/34 Theodosio II praeter Pulcheriam sorores Arcadia et Marina erant 2534 Pulcheria, soror Theodosii II, sedecim annos nata, d. 4 mens. Iul. a. 414 augusta designata tutelam Theodosii II assumpsit

2529-32: Roman II 719-22 2532 καλόν... ἐνεσπάρη: Arist. Eth. Nic. 1105a1; vide etiam Herod. 7,134 (φύσει γεγονότες εὖ) 2533-44: cf. Theoph. 80,19-21; 81,4-6; Mona. II 610,22 — 611,5; Ce. I 586,21-24; Zon. III 100,18 — 101,3 2536-96: Le. 109,15/16

ABCDFΘJKMPRTV

2518 ὑπέστησεν K : παρέστησεν T : ἐνίδρυσεν J 2519 τῆ συγκλήτῳ T προύχοντας ABJPRT 2520 Εἰσδιγέρδην BP : Ἰσδιγέρδην Θ 2522 τυρευομένων J 2523 ἐπιδρομῆν... Βυζαντίδος Θ 2524 μυριάσην Θ μυριάσιν ὀπλιτῶν P 2526 τὸ K τυράννου C : Περσάρχου Bekk 2527 ἀπεβάλλοντο ABΘJKMPT 2528 ἀπέσχονται K : ἀπέχοντο Θ 2529 ἄρα τὸ χ. ἔστι: ἂν ἀπὸ χ. ἔστιν Θ κὰν F : καὶ BΘ 2531 εἶδεν ABJ ἀλλόγλωσσος M φυλάττειν CDJKMPR 2532 om. J ἐκ : τῆς Θ ἐνεσπάρει A : ἀνεσπάρη Θ : ἐνεσπάρην K 2533 δ' om. Θ τῷ — Θεοδοσίῳ : τούτῳ τῷ βασιλεῖ κυρῷ Θεοδοσίῳ P 2534 σεμνήτροπος Θ 2535 ἐκπροσώπου B 2536 om. Θ ταῖς : τῆς K

- ἦτις παρθένον συντηρεῖν αὐτὴν προελομένη
 καὶ τῆς ἀγνεύας ἄσυλον φυλάττειν τὸν λειμῶνα,
 ἀρρένων μὲν ἀπέσχετο καθάπαξ ὀμιλίας,
 2540 τῷ καθαρῷ δ' ἐπέχειρε καὶ τῷ κοσμίῳ βίῳ 2580
 καὶ ζέσιν ἐπεδείκνυτο πρὸς πᾶσαν χρηστουργίαν.
 οὐ μόνον δὲ τὸν ἑαυτῆς οὕτως ἐκόσμευ βίον,
 ἀλλὰ γε καὶ τὸν ἀδελφῶν παντοίαις ἐπινοίαις
 εἰς ἀρετὴν ἐρρῦθμιζε καὶ τρόπους φιλοκάλλους·
 2545 ἦ καὶ συνώκισεν αὐτῷ πρὸς γάμου κοινωνίαν 2585
 τὴν κάλλεσιν ἀστράπτουσαν παντοίοις Εὐδοκίαν,
 ἦτις λειμῶνα φέρουσα κάλλους ἐν τῷ προσώπῳ
 ὠρμᾶτο μὲν ἐξ Ἀθηνῶν τῶν περιλαλουμένων,
 πρὸς δὲ τὴν Βύζαντος λαμπρὰν ἀφικομένη πόλιν,
 2550 ἐφ' ᾧ κατηγορήσαιεν ἰδίων ὁμογνίων 2590
 ὡς τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς αὐτῆ μὴ μεταδόντων,
 πολλῶ κερδαλεώτερον τὸ πάρεργον εὐρίσκει·
 τὸ δ' ὅπως τοῦτο γέγονε λόγῳ συντόμῳ φράσω.
 Ἦν ἐν Ἀθήναις τις ἀνὴρ, Λεόντιος τὴν κλῆσιν,
 2555 εἰς ἄκρον ἀφικόμενος πάσης φιλοσοφίας, 2595
 καὶ λογικῆς καὶ φυσικῆς καὶ τῆς ἀστεροσκοπίας·
 τούτῳ μιᾶς ἐκ γαμετῆς ἐτέχθησαν τρεῖς παῖδες,

2538 ἀγνεύας... λειμῶνα: cf. Hagioth. 212 (λειμῶν καλῶν); vide vv. 2547, 4311, 4553 2539 ἀρρένων... ὀμιλίας: cf. Arist. Rep. 1269b29 2543/44: Zon. III 109,13/14 2545-48: Mel. 75,15 2545-49: cf. Theoph. 83,19-22 2545-96: Mona. II 608,10 — 609,5; Zon. III 100,18 — 101,20 2545-2661: Ce. I 590,8-18; 590,21 — 591,17; 598,19-22; 601,19-21; 605,18/19; 607,2/3 2547 λειμῶνα... κάλλους: Chon. Hist. 95,26; vide v. 2538 2552 κερδαλεώτερον τὸ πάρεργον: pron.; cf. Kukulēs 6,426

ABCDFΘJKMPRTV = N

2537 αὐτὴν ACFJKPTV προελομένη βίον Θ προελομένην K 2538 ἀγνοίας (-νί- Θ) ΘK 2539 ἀπέσχετο K : σ sup. χ K¹ κοινωνίας J : κοινωνίαν K 2541 ἀπεδείκνυτο F 2544 πρὸς C ἐρρῦθμιζε scripsi : -εν RV : ἐρῦθμιζε BCDFΘKMP : ἐρῦθμιζεν Bekk : ἐρῦθμιζε J : ἐρέθιζεν A : ἐρίθμιζε K : υ sup. ρί K¹ φιλοκάλλους P : φιλοκάλλους V : κάλλους V^{1ms} : φιλαρέτους J : φιλανθρώπους K 2545 ἦ : εἰς J συνώκησεν BDΘJM : ι sup. η J¹ : συνώκοισεν K : ι sup. οι K¹ 2546 om. K : K^{1ms} παντοίαις AΘKT 2547 φέρουσαν M τοῖς προσώποις CDJKMP 2549 ἀφικόμενην FTV : ἀφικνουμένη MP 2550 ἐφῶ CDR κατηγορήσαιεν J : κατηγορίσασεν Θ : κατηγορήσαιεν K : η sup. ρί K¹ 2551 αὐτῆ P : αὐτὴν A 2553 ὡς δ' ὅπως Θ : ὅπως δὲ C λόγοις συντόμοις DMPT : συντόμῳ λόγῳ F 2556 καὶ (1) : τῆς T 2557 μιᾶς om. K γυναικὸς P ἐτέχθησαν τρεῖς metri causa cum Bekk scripsi : τρεῖς ἐτ. N

- 2560 δύο μὲν ἦσαν ἄρρενες, τριτάτη δὲ θυγάτηρ,
θυγάτηρ ἀγλαόμορφος ἐπιχαριτωτάτη.
Ἐπιχαριτωτάτη ἠγόμαστο πρὸς τοῦ πατρὸς ἡ κόρη.
ὡς οὖν τὸν βίον ἐμελλε λείπειν ὁ ταύτην σπείρας,
ἐπιθανάτιον συνθείς καὶ τελευταῖον γράμμα
2565 τοῖς μὲν παισὶ κατέλιπε τοῖς ἄρρεσι τὸν βίον,
ὀπόσος ἐν ἱματισμοῖς, ὀπόσος ἐν χρυσίῳ,
ἐν οἴκοις, ἐν βοσκήμασιν, ἐν σκεύεσιν, ἐν δούλοις
(ἦν γὰρ τοι μεγαλόπλουτος καὶ τῶν βαθυκτημόνων),
τῇ θυγατρὶ δ' ἐκέλευσε, καὶ ταῦτα φιλουμένη,
2570 μόνους χρυσίνους ἑκατὸν παρασχεθῆναι κληῖρον,
τὴν τύχην τὴν περίλαμπρον ἄρκεῖν ἐκείνη φράσας,
ἀπάσης ὑπερφέρουσαν γυναιῶν εὐποτίας.
ὁ μὲν εἰπὼν ἐξέπιε τὸν τοῦ θανάτου σκύφον,
οἱ δὲ τῆς κόρης ἀδελφοὶ φαυλότροποι φανέντες
2575 πᾶσαν ἐσφαιτερίσαντο τὴν πατρικὴν οὐσίαν
καὶ παντελῶς ἀπόκληρον ἔθεντο τὴν νεάνην·
ἐφ' οἷς ὑπερπαθήσασα καὶ τὴν ψυχὴν πληγεῖσα
τῇ μητραδέλφῃ πρόσεισιν Ἀθηναῖς ἡ κόρη,
κοινοῦται τὰ καθ' ἑαυτήν, τὴν συμφορὰν δακρῦει,
περιπαθέσι στεναγμοῖς ἐκτραγωδεῖ τὸ πάθος.
οἰκτεῖρει τὸ κοράσιον θρηνοῦν ἡ μητραδέλφῃ,
2580 ὑπὲρ τῆς ἀδελφόπαιδος πῖμπράται τὴν καρδίαν
καὶ σὺν αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς, ὡς εἶχεν, ἀφικνεῖται

2571 θανάτου σκύφον: vide v. 3195

ABCDFΘJKMPRTV

2559 ἐπιχαριτωτάτη D : ἐπιχαρικοτάτη Θ 2560 ὀνόμαστο Θ : ὀνόματι K : στο
sup. μα K¹ 2561 λείπειν K : λύπειν Θ : λιπεῖν CM Bekk 2562 ἐνθείς Θ : συν
sup. ἐν Θ¹ : σωθείς K 2563 κατέλειπε Θ : παρέλιπε FTV 2564 ὀπόσος (1) : ὀπό-
σον Θ : ὀπόσος P ὀπόσος (2) : ὀπόσον Θ 2565 δόλοισ K 2566 τις CJK
πολυκτημόνων CDJMPPR : πολυκτημάτων K 2568 χρυσίους K 2569 περίλαμπρον
ἀρκεῖν : λαμπρὰν αὐτὴν ἐκδοῦς Θ ἐκείνην ΘK φήσας CDJKMPR Bekk : φθᾶσαι
Θ 2570 ἀπάσων P ὑπερφέρουσα AJKT καλλοπίαις Θ 2571 ἐξέπιε εἰπὼν
R ἐξέπιεν K 2573 τὴν ἀπὲ πᾶσαν add. Θ ἐσφαιτερίσατο A πατρικὴν:
τοῦ πατρὸς J 2574 νεάνην Θ 2576 μητραδέλφω Θ 2577 γὰρ τὰ καθ' αὐτὴν P
2579 πενθοῦν CDJKMPR Bekk 2580 πῖμπράται JK Bekk 2581 μετ' αὐτῆς καὶ
σὺν αὐτῇ J ὡς om. K

- πρὸς πόλιν τὴν πρωτόπολιν, τὴν πόλιν τὴν τοῦ κράτους,
τῇ Πουλχερίᾳ πρόσεισι τῇ χαριτοκοσμήτῳ,
ἐπικουρίαν ἐξαιτεῖ, δεῖται βοηθηθῆναι
2585 τὴν κόρην τὴν τῶν ἑαυτῆς ἀδίκως στερουμένην.
θαυμάζει τῆς νεάνιδος ἡ βασιλὶς τὸ κάλλος,
ἐκπλήττεται τὰς φεραυγεῖς χάριτας τοῦ προσώπου,
θαυμάζει τὴν εὐσύνοπτον μεγαλογνωμοσύνην·
2590 πυνθάνεται μὴ τὴν αὐτῆς ἐφθαρταὶ παρθενίαν
καὶ γνοῦσα κοίτης ἄπειρον τὴν κόρην χρηματίζειν
καὶ τὸ καλὸν ἀκίβδηλον φυλάττειν τῆς ἀγνείας
λουτρῷ καθαίρει τῷ σεπτῷ, τὴν κληῖσιν μεταμείβει,
μετονομάζει τὴν καλὴν νεάνην Εὐδοκίαν,
2595 συναραμένον τὰ πολλὰ πρὸς τοῦτο καὶ Παυλίνου,
ὅς ἐν τοῖς πρώτοις τέτακτο τῶν βασιλέως φίλων.
ἐκ ταύτης Θεοδόσιος ἔτεκεν Εὐδοξίαν,
ἦν Οὐαλεντιανῶ σκηπτροκρατοῦντι Ῥώμης
τῆς πρεσβυτέρας ἐπεμψεν εἰς γάμου κοινωνίαν.

2594 d. 7 mens. Iun. a. 421; Eudocia augusta designata d. 2 mens. Ian. a. 423
2597-99 nuptiae in Cli mense Oct. a. 437 celebratae erant; vide supra vv. 2450/51

2582 πρωτόπολιν... πόλιν... τοῦ κράτους (= Clis): caput imperii; cf. πρωτόπολις
Τύχη (sensu mutato) Plut. 2,322c 2592 λουτρῷ... σεπτῷ: vide v. 2356 2594/95: Mel.
15-17 2597-99: Theoph. 92,16-19; Zon. III 119,7-10; vide vv. 2450/51

ABCDFΘJKMPRTV

2582 παρόπολιν Θ τὴν (2) : πρὸς Bekk τὴν πόλιν τὴν τοῦ κράτους : τὴν τοῦ
κράτους K : πόλιν τὴν superscr. K¹ 2583 Πουλχερίᾳ V 2584 ἐπικουρίαν ἐκζητεῖ
δείπου Θ καὶ δεῖται βοηθείας T 2585 τῇ κόρῃ τῆ... στερουμένη ΘK 2586
bis K τῷ κάλλει K 2587 bis K χαρίτας P 2588 εὐσύνετον ACDΘMRTV
Bekk : εὐσύνθετον FP 2589 εἰ Bekk ἐφθαρταὶ Θ : ἐφθάρει K 2590 ἄμειρον J :
ἄμυρον K 2592 τὸ AK σεπτῷ : ο sup. ὦ K¹ : σεπτὸν A μεταμείβει T : ἀντα-
μείβει K : εἰ sup. η K¹ 2593 μετονομάζει D νεάνην Θ 2594 om. K : K^{1ms}-
μίγνυσιν DMPPR γάμῳ J 2595 συναραμένον K 2596 ἐν : καὶ Θ βασιλέων
ΘK : βασιλείων C 2598 Οὐαλεντιανῶ BT : νι sup. ια B¹ : Οὐαλεντιανὸς K σκηπτο-
κρατοῦντι ABV : σκηπτροκρατοῦντα K Ῥώμης T : μ sup. Ῥώ T¹ 2599 ἐπεμψε πρὸς
JK βίου CDJKMPR συνοικίαν JKMPR : κοινίαν A

- 2600 ἄλλ' ἦν οὐδέν, ὡς ἔοικεν, εὐτύχημα τοῦ βίου 2640
ζάλης καὶ λύπης ἀμιγές, οὐδέ τις εὐποτία
μὴ συναναφύμενον ἔχουσα καὶ τὸ κνίζον·
καὶ γὰρ καὶ ῥόδον εὖοσμον φρίσσει πυκναῖς ἀκάνθαις
ἡλίου τε τὸ βλέφαρον σκοτίζουσι νεφέλαι
2605 καὶ φθόνος ἐπιφύεται τοῖς τὸ καλὸν ἀσκοῦσι 2645
καὶ πᾶν εὐτύχημα σεμνόν, πᾶν τὸ λαμπρὸν τοῦ βίου
φέρει καὶ τὸ δυστύχημα συνανακεκραμένον.
Ἄλλὰ γὰρ τί μοι βούλεται τὸ πρόασμα τοῦ λόγου;
ἢ βασιλῆς ἐπέπλεε τὴν ἄλμην τὴν τοῦ βίου
2610 εὐδιεινοῖς καὶ γαληνοῖς πνεύμασι φερομένη, 2650
ἀτάραχον διήνυε τὸν πλοῦν τῆς εὐποτίας,
ὡσπερὶ πλοῖον φορτηγὸν ὡς ἐξ οὐρίας πλέον.
ἀλλ' αἴφνης ἐξεφύσησεν ὡς καταγιγίς ὁ φθόνος
καὶ λαῖλαψ συνετάραξε τὴν θάλασσαν καὶ κλύδων·
2615 νέφος ἐρράγη θολερόν, κατήγαγε χειμῶνα, 2655
συνέσεισεν, ἐδόνησε τὴν σκάφην ὡς φυλλάδα,
καὶ φλοίσβους ἤγειρε δεινοὺς καὶ τάραχον βαρύθρουν
καὶ τὴν μὲν ναῦν συνέτριψε, τῇ δὲ ναυστολουμένη

2600-02: Roman γ' 67-69; ε' 31/32; II 459/60; cf. Moral 564/65, 872/73 2600-07
οὐδέν... εὐτύχημα... καὶ λύπης ἀμιγές...: cf. Simonides 5,1-3 (ἄνδρ' ἀγαθόν... χαλεπὸν...
ἄνευ ψόγου τετυγμένον); cf. etiam Plat. Rep. 609a et Plat. Prot. 339sqq.; pron.; Kukules
6,397; cf. vv. 2669/70, 3024/25, 4558/59, 4691-93, 4692, 4814, 4872, 5241/42 2601 ζάλης:
vide v. 1766 2608: cf. sententiam interrogativam in litteris byzantinis ἀλλὰ τί μοι βού-
λεται τὸ προοίμιον, Hunger 1, p. 218 et ibidem notam 28; cf. ICont. 32 2608-22: cf.
Theoph. 99,16-18 2609 ἄλμην... βίου: vide v. 1089 2611 πλοῦν... εὐποτίας: cf.
πλοῦς ζωῆς Plat. Leg. 803b 2613-15 ἐξεφύσησεν ὡς καταγιγίς... νέφος ἐρράγη: cf.
Pron. 25,23 2614 κλύδων: vide v. 2421 2616 σκάφην: cf. πόλεως σκάφος Aristoph.
Vesp. 29; vide vv. 3688, 6285e, cf. v. 2422

ABCDFΘJKMPRTV

2601 εὐποτίας J 2602 κνίζον P 2603 φέρει Θ πυκναῖς ἀκάνθαις cum CJ
Bekk scripsi (cf. v. 4558): -ας -ας cett. codd. ἀκάνθες J: αι sup. ε J¹ 2606 λαμπρὸν
πᾶν τὸ σεμνόν CJKV: λαμπρὸν καὶ πᾶν σεμνόν Bekk 2607 συνανακεκραμένον FJPR T
2608 τὸ πρόασμα: πρόασμα K: τὸ πᾶν καὶ sup. βούλεται K¹ πρόγραμμα P 2610
φερομένοις F 2612 ὡσπερ εἰ ACJMTV: ὡσπερ εἰς BD: ὡσπερ Θ φορτηγὸν J:
φορτικὸν Θ πλέει CJK: πλέει FMTV 2614 λέλαμψ K: λέλαμψε Θ συνετάρα-
ξεν K 2615 θολερόν A 2616 ἐδόνησεν ΘK φυλλάδα K 2617 φλοίσβους K
ἤγειρεν Θ θάλασσαν J 2618 ναῦ BΘK συνέσεισε C τὴν δὲ ναυστολουμένην AK

- στόμα δεινὸν ὑπήνοιξε χάσματος δυσαλύκτου.
2620 ἐντεῦθεν ἢ βασίλισσα πικρίας ἐνεπλήσθη 2660
καὶ πειρασμοῖς ἐπάλαισε βαρυσυμφορωτάτοις·
τί δ' ἦν αὐτῇ τὸ συμπεσὸν ὁ λόγος ἱστορήσει.
Θεοδοσίῳ βασιλεῖ τῷ συζυγούντι ταῦτη
μῆλον καλὸν εὐμέγεθες πένης προσήνεγκέ τις,
2625 ὁ δὲ τὸ καλλιπρόσωπον θαυμάσας τῆς ὀπώρας 2665
καὶ τῆς εὐχροίας ἀγασθεῖς ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγέθους,
ὡς τι καινὸν τὸ δῶρημα τῇ βασιλίδι πέμπει·
ὅπερ μεγάλων γέγονεν ἀρχὴ πειρατηρίων,
οὐχ ἦττον ἢ τῆς Ἐριδος τῆς φθονεράς τὸ μῆλον,
2630 ὅπερ ἐπεισεκόμασεν ἐπὶ κακῷ τοῖς τότε 2670
θύουσι γαμοδαΐσια Θέτιδος καὶ Πηλέως.
οἶα καὶ γὰρ συμβέβηκε διὰ τὸ μῆλον τοῦτο!
ἐθαύμασεν ἢ βασιλῆς τὴν ὥραν τῆς ὀπώρας,
ὑπερφυῆς ἠγήσατο τὸ χρῆμα τὸ τοῦ μῆλου
2635 καὶ φιλοτίμως ἔχουσα πρὸς τὸν καλὸν Παυλῖνον, 2675
ὡς συναράμενον αὐτῇ πρὸς ὕψος βασιλείας,
τῷ μῆλῳ τῷ πικροποιῷ τὸν ἄνδρα δεξιούται.
ἐκεῖνος δὲ τῷ βασιλεῖ τὸ δῶρον ἀντιπέμπει,
μὴ κατειδώς, ὡς ἔοικεν, ὅθεν παρεισεφθάρη·
2640 ἔτυχε γὰρ τῷ βασιλεῖ μὴ συμπαρὸν ὁ τάλας, 2680
ἠνίκα Θεοδόσιος ἐδέχετο τὸ μῆλον,
Ἄδου πικρὰν, ἂν εἶποι τις, ὀπώραν θανασίμην,

2624 schol. metr.; vide v. 15

2623-61: Mel. 75,17 — 76,4; Theoph. 99,18-28; 101,32 — 102,4; Mona. II 609,6 — 610,6;
Zon. III 110,9 — 111,10 2623-91: Le. 106,16 — 107,8; 107,11-16; 110,4-9 2629-31:
cf. Io.M. II (24),1

ABCDFΘJKMPRTV

2619 ὑπένοιξε K: ἐπήνοιξε T δυσαλύκτου AΘJKTV 2621 ἐπάλαι D ὑπέ-
βαλλε βαροῖς συμφορωτάτοις Θ 2623 συνοικοῦντι DMPT ταῦτην PR 2624
προσήνεγκέ τις πένης A προσήγαγε FP: νεγκε sup. γαγε F¹ 2626 ἀγασθεῖς BP:
ἀγαθῆς Θ 2627 τὸ: τι M πέμπει τῇ βασιλίδι C 2628 μεγάλων: δὴ μῆλον C
2630 ἐπεισεκόμασεν BMV: ἐπισεκόμασεν Θ: ἐπεισεκόμισεν PT: ἐπικόμασεν K 2631
γαμοδέσια KMT 2634 χρῶμα K 2635 καλὸν: λαμπρὸν CDJKMPR: om. V: su-
perscr. V¹ 2636 βασιλείας ὕψος CFTV 2637 τῷ (2): τὸ K 2638 μύλον Θ 2639
κατιδὼν M ἔοικε πόθεν D 2640 γὰρ om. Θ τῷ — τάλας: μὴ συμπαρὸν τὸ
παλατίῳ τότε P 2642 εἶπει Θ: εἶπη DJKP: ι sup. η K¹ βοτάνην K

- ἥς κηρευτῆς ὁ θάνατος καὶ φυτηκόμος Ἄδης.
 ὄρᾳ τὸ μῆλον ὁ κρατῶν, γνωρίζει τὴν ὀπώραν,
 2645 κρύπτει τὸ μῆλον παρ' αὐτῷ, σιγῇ παρακατέχει, 2685
 πυνθάνεται τῆς γαμετῆς ὅπῃ τὸ μῆλον εἶη,
 εἶποῦσαν ὅτι βέβρωκεν ὄρκοις καταλαμβάνει.
 ἡ δέ, τῆς τύχης τῆς πικρᾶς, ὡς ἔοικε, σφαλάσης,
 ἀντόμνυσι καταφαγεῖν. τίνα τὰ μετὰ τοῦτο;
 2650 εἰς ὑπονοίας ὁ κρατῶν οὐκ ἀγαθὰς ἐμπίπτει, 2690
 δείκνυσι τὸ κρυπτόμενον, ἐλέγχει ψευδομένην,
 θυμοῦται, μαίνεται, στυγεῖ, μισεῖ τὴν βασιλίδα.
 ἐντεῦθεν ἐπεμόρμυρε τῶν πειρασμῶν τὸ κῦμα
 καὶ συμφορῶν ἢ θάλασσα καὶ τῶν κακῶν ὁ κλύδων
 2655 ἐντεῦθεν ἀνυπόφορον εἶδες, ἦλιε, πάθος! 2695
 ὁ μὲν Παυλῖνος θάνατον ἐτρύγησεν ἐκεῖθεν
 καὶ ξίφος αἱματοχαρὲς ἐμέθυσσε τῷ φόνῳ,
 ἡ βασιλὶς τὸ μῖσος δὲ γνοῦσα τοῦ βασιλέως
 εἰς πόλιν Ἱερουσαλήμ τὸ τάχος ἀφικνεῖται,
 2660 κάκεισε τὸ λειπόμενον ἀνύσασα τοῦ βίου 2700
 τῆς φύσεως τῆς γεηρᾶς ἐκτίννυσι τὸ χρέος.
 Οὗτος ὁ Θεοδόσιος τᾶλλα μὲν ἦν ἀστεῖος,
 χαρίεις, μεγαλόδωρος, βίβλοις ἀεὶ σχολάζων,

2656 Paulinus, magister officiorum, probabiliter a. 440 morte multatus 2659 a. 443

2653 πειρασμῶν τὸ κῦμα: cf. Eur. Ion 927 (κῦμα κακῶν); vide v. 4367 2654
 συμφορῶν... θάλασσα: vide v. 402 κακῶν... κλύδων: Aesch. Pers. 599; vide v. 2421
 2657: MComn. 271/72 2662-91: Mel. 78,3-8; Mona. II 611,5-11; Ce. I 600,15—601,1
 2662-95: Theoph. 101,13-17; Zon. III 109,13 — 110,8 2662-2734: cf. Io.M. II (193) V71;
 (194) V72

ABCDFΘJKMPRTV

2643 φυτηκόμος ΘJKRTV 2645 τὸ μῆλον παρ' αὐτῷ: παρ' ἐνωτῷ τοῦτο P
 αὐτῷ FM 2646 τῆ γαμετῆ ΘJK ὅποι ABDR: ὅπου J^{pc} 2647 εἶποῦσα K
 2648 ἡ: ἦν P σφαλάσης B: σφαλοῦσης ADΘJKMPR: alter λ sup. λ A: σφα-
 λούσης CFTV Bekk 2649 ἀντόμνυσι P ταῦτα CΘJPR Bekk: τούτων K 2650
 ἐκπέμπει Θ 2652 μαίνεται K μισεῖ στυγεῖ Bekk 2654 συμφορᾶς Bekk: τῶν κακῶν F
 ἢ θάλασσα: ὁ κλύδων Θ τῶν καιρῶν V: συμφορῶν F ὁ κλύδων: ἡ θάλασσα Θ
 2655 εἶδεν ἦλιος πάθος K: ἦλιε, πάθος εἶδες C Bekk 2657 αἱματοχαρῆς Θ: αἱμα-
 τόφυρτον K: αἱματοχαρτον CDJMPR Bekk 2658 μῖσος M 2659 τὸ: ὡς ACDFΘ
 KMRTV Bekk ἀφικνεῖτο K 2660 κάκεισε JM λειπόμενον J 2661 γεηρᾶς K: ἡ
 sup. γη K¹ χρέως K 2662 τ' ἄλλα ΘKPT: τᾶλλα ABCDFR 2663 χαρίης T

- ἀλλὰ τοῖς προτερήμασιν εἶχε συναναβαῖνον
 2665 καὶ τι κακὸν ζιζάνιον ὡσπερ τοῦ βίου κῆρα· 2705
 ἂν γάρ τις οἶον δὴ ποτε τοῦτω προσῆξε χάρτην,
 ἐρυθροχρόοις γράμμασιν αὐτὸν ἐσημειούτο,
 μὴ συσκοπήσας, μὴ μαθὼν οἶα τὰ γεγραμμένα.
 οὕτως οὐδὲν ἀκέραιον ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει,
 2670 οὐδὲν τῆς λάβης ἀμιγῆς τῆς τῶν ἀποπτωμάτων. 2710
 ἡ τοίνυν χαριτόστεπτος καὶ θεία Πουλχερία
 πολλὴν ἐδείκνυ τὴν σπουδὴν περὶ τὸν βασιλέα
 ἀπαλλαγῆναι θέλουσα τοῦτον τῆς ἀμαρτάδος·
 ὡς δὲ πολλὰς καὶ συνεχεῖς πλέξασα παραινέσεις
 2675 καὶ λόγοις συνετίσασα τοῖς σωφρονιστηρίοις 2715
 πλέον ἐπέρανε οὐδὲν, τεχνᾶται τι τοιοῦτον,
 θηρεύει τε τὸν ἀδελφὸν ἀστεῖαις ἐπινοίαις.
 πλάττεται χάρτην ὡς αὐτοῦ δῆθεν τοῦ βασιλέως
 οἰκέτιν χαριζόμενον αὐτῇ τὴν βασιλίδα.
 2680 δίδωσι τοῦτον τὰδελφῷ, δεῖται τοῦ βασιλέως 2720
 ἐνσημανθῆναι τὴν γραφὴν γράμμασι βασιλείοις.
 ὁ μὲν ἐπένευσεν αὐτῇ δῆθεν λιταζομένη
 καὶ καλαμὶς ἐν ταῖς χερσὶν εὐθὺς τοῦ βασιλέως

2666 schol. metr.; vide v. 952

2665 ζιζάνιον: Mat. 13,24-30; cf. Roman II 377,418; cf. Att. 180,17/18 2669/70:
 cf. Moral 564/65, 872/73; cf. vv. 2600-07

ABCDFΘJKMPRTV

2664 συναναβαίνων ΘP 2665 ὡσπερ: οἶα CDJKMPR Bekk 2666 οἶον δῆ-
 ποτε JKPRV Bekk: οἶονδῆποτε ABCDFMT: οἶοδῆποτε Θ τοῦτο Θ προσῆγε J
 2667 ἐν ἐρυθροῖς Bekk: ἐν ἐρυθροῖς FJPRV: ἐν ἐρυθραῖοις CK: ἐρυθρώεις Θ
 βάμμασιν (-άμα- P) DMPR ἐδεξιοῦτο M: ἐσημειούτο superscr. M¹ 2670
 οὐδὲ F τῶν ἀποπτωμάτων: ἀπὸ τῶν πτωμάτων C: ἀπὸ συμπτωμάτων P: ἀπὸ πτωμά-
 των Θ ἀποπταισμάτων K 2671 χαριτόστεπτος Θ 2672 τὴν ante περι add. Θ
 2673 τούτου V ἀμαρτίας CJK 2673 usque ad 2688 in f. 62^r evanidis lit. paene app.
 F 2674 πλήξασα Θ 2675 συνετίσασα P 2676 ἐπέρανε ACDΘJMT Bekk:
 ἐπέρρανε P: ἐπέφαινε R: συνεπέρανε V 2677 ἐπινοίας om. V 2678 παρ' Θ
 δῆθεν: δῆ V 2679 om. DJ: D^{1ms} οἰκέτην ABΘK: οὐκ ἔτι P αὐτῷ C: αὐτὸν
 B: αὐτῇ B^{1pc} τῇ K 2680 om. DJ: D^{1ms} δίδωσιν PV τοῦτο Θ: τοῦτω K
 τ' ἀδελφῷ BΘP τὸν βασιλέα B 2681 τῇ γραφῇ ABPR: v sup. τῇ et φῆ A¹
 2682 ἐπένευεν J δῆθε T: ταῦτα CDFΘJKMPR Bekk λιταζομένη T 2683 χερσὶ
 K εὐθὺς: δῆθεν Θ

- καὶ πορφυρόβαπτος γραφίς τὸν χάρτην ἐπιστοῦτο·
 2685 ἢ δὲ τὸ γράμμα σημανθὲν ὡς ἔρμαιον λαβοῦσα, 2725
 ὡς δούλην ἀργυρώνητον εἶλκε τὴν βασιλίδα.
 τοῦ δὲ περιωβρίζεσθαι φήσαντος ἐπὶ τούτῳ,
 ἐκείνη τὸ βασίλειον προύφερε γραμματεῖον
 2690 συνῆκε γοῦν ὁ βασιλεὺς, ἠδέεσθη, κατησχύνθη, 2730
 ἀπέσχετό τε τοῦ λοιποῦ ταύτης τῆς ἀφροσύνης.
 καὶ τοῦτο μὲν εἰς ἀγαθὸν κατέληξε τὸ τέλος,
 ὡς ἄρα γε τρισεύδαιμον καὶ μέρος εὐποτίας
 2695 καὶ μὴ καταρρυπαίνουσι τὰ τῆς φιλαλληλίας. 2735
 Ἔτι σκηπτροκρατοῦντος δὲ τούτου τοῦ βασιλέως,
 ἀφυπνισθέντες ὄφθησαν ἐξ ὕπνου μακρολέκτρον
 ἑπτὰ καρτερικώτατοι μάρτυρες νεανία·
 τὴν λύσαν γὰρ ἐκφεύγοντες τοῦ δυσσεβοῦς Δεκίου,
 2700 εἰς σπήλαιον αὐτόροφον ὁμοῦ συνεισελθόντες, 2740
 τοῖς ὄροις παρακείμενον πόλεως Ἐφεσίων,
 βαθὺν καὶ μακροκοίμητον ἦσαν ὑπνούντες ὕπνον.
 ἀφυπνισθέντες τότε δὲ καὶ τοῖς πιστοῖς γνωσθέντες
 καὶ τιμηθέντες παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλέως

2697-2705 cf. BHG II (1957³) 223-25 septem pueri dormientes Ephesi mm. sub Decio

2693-95 τρισεύδαιμον — φιλαλληλίας: cf. Ps. 132,1 2696-2705: Theoph. 88,31/32;
 Mona. II 604,14/15 2696-2734: Le. 107,18/19; 108,7/8; 109,24 — 110,16; 110,23 — 111,2
 2697 ὕπνου μακρολέκτρον: vide v. 1434 2702 μακροκοίμητον... ὕπνον: vide v. 1434

ABCDFΘJKMPRTV

2684 πορφυρόγραφος Β γραφή CΘT τὴν K ἐτυποῦτο Θ 2685 λα-
 χοῦσα V 2686 δούλον Θ 2687 τοῦτο ΘT: ω sup. ο T¹ 2688 κάκεινη J: κακείνη
 K προύφερε BPRT: ἔφερε K γραμματίον K: εἰ sup. ι K¹ 2689 om. K κακεῖ-
 θεν JV αὐτὴν DR Bekk 2690 συνῆκεν γοῦν A: συνῆκεν οὖν TV Bekk 2691
 ἀπέχετό τε K: ἐπέσχετό τε V: ἀπέσχε τότε M: ἔπασχε τότε Θ 2692 γοῦν J κράτος
 Θ 2693 δὲ M μόλις Θ 2694 φιλοῦσιν KM 2695 καταρρυπαίνουσι ABDΘJ
 KRTV Bekk 2696 σκηπτροκρατοῦντος KV 2697 ἐφυπνισθέντες F μακρολέ-
 κτου BKPV: μακρολέκτου Θ 2698 οἱ ante ἑπτὰ add. K 2700 εἰς πῆλαιον K αὐ-
 τόροφον PD^{1pc}: αὐτάρωφον C συνεισελθῶτες Θ 2701 usque ad 2714 in f. 62v
 plurimis evanidis paene app. F 2703 γνωστοῦντες K 2704 βασιλέων C

- 2705 τὸν νήγρετον κατέδαρθον καὶ τελευταῖον ὕπνον. 2745
 Σεισμῶν ἀλλεπαλλήλων δὲ κινούντων γῆν ριζόθεν
 καὶ συσειόντων τὰς ψυχὰς ἀνθρώπων καὶ δονούντων
 καὶ πλήθους τοῦ φιλευσεβοῦς θεὸν ἰλεουμένου,
 αἴφνης παιδίον ἀρπαγὲν μέχρις αἰθέρος ἄνω
 2710 τὸν ὕμνον τὸν τρισάγιον ἤκουσεν ὑπ' ἀγγέλων. 2750
 ἔμπαλιν δὲ κατενεχθέν, βαβαὶ φρικτῆς ἰσχύος!
 ἐν μέσοις ἐξεβόησε πῶς χρὴ τὸν ὕμνον πλέκειν·
 ἦσαν καὶ γὰρ οὐ πρὸ πολλοῦ πρὸς τοῦτον ἐσφαλμένοι.
 Οὗτος ὁ Θεοδόσιος παρὰ τοῦ Χρυσαφίου
 2715 ἀπατηθεὶς καὶ πικρανθεὶς κατὰ τῆς Πουλχερίας 2755
 πολλαῖς πολλάκις πειρασμῶν κατέκνισεν ἀκάνθαις
 τὴν πάσαις κατακόσμητον τῶν ἀρετῶν ἰδέαις.
 εὐνοῦχος ἦν Χρυσάφιος, ἀλάστωρ, κακοήθης,
 ἐξάγιστος καὶ φόνιος καὶ βδελυρὸς τοῦς τρόπους,
 2720 οὐ τὴν κακίαν ὁ κρατῶν ὡς ὕστερον ἐπέγνω, 2760
 δημεύσας τὸν κατάρατον καὶ πένητα ποιήσας
 ὑπερορίᾳ χαλεπῇ παρέπεμψεν ἐνδίκως.
 Ἦδη δὲ χρέος τὸ κοινὸν Θεοδοσίου δόντος

2706-13 hoc sub patriarcha Clis Proclo (a. 434-446) evenit 2714-22 Chrysaphius,
 eunuchus, dignitate primicerius et spatharius, adversarius Pulcheriae exilio a Theodosio II
 multatus (post a. 441 et ante a. 443) 2723-34 Pulcheria, augusta, annos LI nata, post
 mortem Theodosii II (d. 28 mens. Iul. a. 450) Marciano nubit et illum imperatorem d.
 25 mens. Aug. a. 450 facit; ipso tempore Chrysaphium, eunuchum, morte multat

2705 νήγρετον... ὕπνον: vide v. 1434 2706-13: Theoph. 93,5-17; Mona. II 604,
 16 — 605,6; Ce. I 599,19 — 600,5 2708-13: Zon. III 112,13-18 2710 ὕμνον τὸν τρι-
 σάγιον: hymnus Ecclesiae christianae in Oriente Ἅγιος ὁ Θεὸς...; vide v. 2984 2714-
 22: Theoph. 97,22-24; summa 98,11—101,32; 103,28-33; Mel. 78,13-15; Ce. I 601,15-17;
 Zon. III 109,1-12 2714-34: Le. 110,14-16 2718/19: Io. 123,30 — 124,5 M198 2722-25:
 Le. 106,13; 109,4-12 2723-33: Zon. III 111,17/18; 113,1-11 2723-71: Ce. I 602,14 — 604,5

ABCDFΘJKMPRTV = N

2705 νήγρετον ABCDFΘKTV κατέδαρθον C: κατέδαρκον Θ: κατέγερτον K: δαρ
 sup. γερ K¹ 2706 κινούντων γῆν metri causa scripsi: γῆν κινούντων N Bekk τε
 ΘK 2707 συσειόντων DJK 2708 θεῶ Θ ἰλεουμένου T: ἠλεουμένων V 2709
 αἰθέρους J 2710 ἤκουσαν K παρ' Θ 2712 μέσω P δεῖ C λέγειν P
 2713 καὶ γὰρ οὐ: καὶ οὐ J: γὰρ οἱ K τοῦτο P 2716 ἀπέκνισεν K ἀκάνθαις:
 -ες V: ας sup. ας K¹ 2718 ἦν BK: δ' ante ἦν add. cett. codd. Bekk 2719 φθόνιος
 P: φονικός C δολυρὸς K τὸν τρόπον C: τοῦς τρόπους T: οἱς sup. τοῦς et πους T¹
 2723 δὲ: τὸ A χρέως K λοιπὸν P Θεοδοσίῳ Θ: τοῦ Θεοδοσίου Bekk

- καὶ τὴν τοῦ σώματος πηλὸν εἰς γῆν ἀποθεμένου,
 2724a κρατήσαντος ἐν ἔτει τριάκοντα τρισὶ τε, 2765
 2725 εἰς Πουλχερίαν τὴν καλὴν τὸ κράτος μεταβαίνει·
 ἦτις σοφῶς καὶ συνετῶς ἄγαν βουλευσαμένη
 ὡς βασιλέως χρήζουσι τὰ πράγματα Ῥωμαίων,
 μετακαλεῖται τὸν χρηστὸν Μαρκιανὸν αὐτίκα, 2770
 ἄνδρα σεμνοῖς ἐμπρέποντα καὶ φιλοθέοις τρόποις,
 2730 καὶ καταδήσασα φρικτοῖς καὶ βαρυτάτοις ὄρκοις
 ἀδιαλώβητον αὐτῆς τηρῆσαι τὴν ἀγνεῖαν
 καὶ συγκατατιθέμενον εὐροῦσα καὶ τὸν ἄνδρα,
 τὸ στέφος περιτίθησιν αὐτῷ τῆς βασιλείας,
 τὸν δὲ Χρυσάφιον πικρῷ θανάτῳ καθυπάγει. 2775
 2735 Πάντως δ' οὐκ ἄκαιρόν ἐστιν, οὐδὲ τῆς τέχνης πόρρω,
 εἰπεῖν περὶ Μαρκιανοῦ πόθεν καὶ τίς ὑπῆρχε·
 πένης μὲν ἦν καὶ ταπεινός, ἀλλὰ χρηστὸς τοὺς τρόπους,
 οὐκ ὢν δὲ γένους εὐκλεοῦς, οὐδὲ τῶν ἐπισήμων,
 ταῖς τάξεσι συνείλεκτο ταῖς τῶν στρατευομένων. 2780
 2740 ἄρτι δὲ νέφους ἰσχυρᾶς μάχης ἀναρραγέντος
 καὶ Πέρσαις τοῖς ὑπέρφροσιν ἐπάγοντος Ῥωμαίους,
 νόσφ' ληφθεὶς Μαρκιανὸς θάνατον ἀπειλοῦση
 ἐν τινὶ κόμῃ τῆς λαμπρᾶς Λυκίων ἐπαρχίας

2735 schol. metr.; vide v. 259 2736 Marcianus, a. 450, annos LVIII natus erat

2724a: Mel. 75,15; Mona. II 604,9 2725-33: Le. 109,6-14; 111,10-12; Mona. II 610,
 8-18 2728-33: Theoph. 103,27/28; Mel. 77,11-15 2734-99: Mel. 78,13-15; 79,7-20
 2735-2807: Zon. III 113,10 — 114,20 2735-2809: Theoph. 95,23-35; 103,33 — 105,4
 2735-2811: Le. 112,5-21 2740 νέφους... μάχης: vide v. 4120

ABCDFΘJKMPRTV adglmr

2724 τὸν ΘM πηλὸν om. J 2726 σοφὸς καὶ δυνατὸς K συνετὸς Θ 2727
 βασιλεύσας K 2730 καταδήσασα K φρικτῆς V: φρικτῶς Θ: οἰς sup. ὡς Θ¹
 φιλοθέοις DMPR 2731 αὐτοῖς K: η sup. οἱ K¹ φυλάξαι CK 2732 om. J
 2735 ὁ δὲ K τύχης B: τέχνης B^{sup} 2736 τίς καὶ πόθεν ABFTV ὑπῆρχεν KPV
 2739 συνήλεκτο D: συνείλεκτο R: συνήλεκτο Θ 2740 μάχης... νέφους P καταρ-
 ραγέντος C: ἀναρραγείσης Θ 2741 Πέρσοις K Πέρσαις τοῖς ὑπέρφροσιν: πέρφρο-
 σιν Θ: linea φροσιν del. et ses ταῖς ὁ superscr. Θ¹ ἐπάγοντας P Ῥωμαίους F
 2742 ἀπειλοῦσι Θ: ἀπειλοῦσιν A: ἀπειλεῖται K 2743 κόμῃ om. J
 2724a add. adglmr Bekk

- κατέμεινε σωματικῆς χάριν νοσοκομίας. 2785
 2745 ἐνθα φιλίαν ἐσχηκῶς πρὸς τινὰς αὐθομαίμους
 συνῆν καὶ συνδιέτριβεν ὡς φίλος παρὰ φίλοις
 καὶ τῆς δεούσης παρ' αὐτῶν προνοίας ἤξιουτο.
 τούτοις πρὸς κυνηγέσιόν ποτε πορευομένοις
 Μαρκιανὸς συνείπετο τῆς θήρας κοινωνήσων. 2790
 2750 ὡς οὖν διάβροχοι πολλοῖς γεγόνασιν ἰδρώσι,
 πρὸς λόφους ἀνατρέχοντες δυσβάτους, θηροτρόφους,
 καὶ λόχμας ὑποτρέχοντες καὶ πολυπραγμονοῦντες,
 κατακλιθέντες ἐπὶ γῆς νήδυμον ὕπνον ὕπνου·
 ἄτερος δὲ τῶν ἀδελφῶν ἀφυπνισθεὶς ταχέως 2795
 2755 ὄρῃ καταδαρθάνοντα Μαρκιανὸν εἰσέτι
 καὶ φέροντα βαθύτατον ὕπνον ἐν τοῖς βλεφάροις,
 ὄρνιν δὲ ταυσιπτερον, ὄρνεοκράτην ὄρνιν,
 ἀεροπόρους πτέρυγας ἰδίας ἠπλωκότα
 καὶ χαριζόμενον αὐτῷ σκιᾶς ψυχαγωγίαν. 2800
 2760 οὕτω τι μέγα καὶ σεμνὸν ἢ βασιλεία χρήμα,
 αὐτοῖς ἀξιοτίμητον τοῖς ζῳοῖς τοῖς ἀλόγοις·

2748 schol. metr.; vide v. 446 2760 σεμνὸν ἢ βασιλεία (ἄγιος): vide Treitinger, p.
 40sqq., Xanalatos, p. 18,28, Hunger, o.c.l.c.

2753 νήδυμον ὕπνον: Ilias 10,187; Odys. 13,79; vide v. 1434 2757 ταυσιπτερον:
 cf. Odys. 5,65 ὄρνεοκράτην ὄρνιν: cf. v. 160 2760-63: Basillii ad Leonem PG 107,
 cap. περὶ τρόπων τοῦ βίου, p. XXIX (ἵνα τὸ αἰδέσιμον ἔχη); vide opera citata in App.
 hist. vv. 2061-65; cf. vv. 2791, 2800-02

ABCDFΘ J(usque ad 2753, γῆς) KMPRTV

2744 κατέμενον Θ σωματικῶς K: η sup. ὦ K¹ 2745 αὐθομαίμους Θ: αὐθ'
 ομαίμους K: οἰ sup. ὁ K¹ 2747 πρὸς αὐτὸν Θ 2751 λόγγους Θ: λόγχους K ἀνα-
 τρέχουσι Θ ἀνατρέχοντες δυσβάτους, θηροτρόφους om. V δυσβάτους, θηροτρό-
 φους om. PR 2752 καὶ λόχμας om. V καὶ λόχμας ὑποτρέχοντες om. PR λόγ-
 χμας F ἐπιτρέχοντες C: ἀνα- J 2753 ὕπνου ὕπνον K litt. β, α superpositis series
 recta indicatur K¹ 2754 ἕτερος KP: θάτερος FΘ τὸν ἀδελφόν A ἀφυπνιστῆς
 Θ 2755 εἰς ἔτι ABKMPTV: εἰς ἔτη Θ 2756 βαρύτατον AC 2757 ὄρνιν (2):
 ὄρνιν T 2758 ἀστεροπόρους Θ ἠπλωκότος M 2759 αὐτὸν σκιᾶς A: σκιᾶς αὐτῷ
 CDMPR Bekk: σκιάν αὐτῷ Θ ψυχαγωγίας Θ 2760 οὕτος Θ τοι CK σεπτὸν
 M Bekk: μὲν superscr. M¹ κτήμα K 2761 αὐτοῖς: ὄντος Θ τοῖς ζῳοῖς τοῖς
 ἀλόγοις: ἢ βασιλεία χρήμα Θ

- οὕτως αἰδεσιμώτατος ὀρνέοις σαρκοβόροις
ὁ ταύτην ἀναζώσασθαι θεῶ προωρισμένος.
2765 βλέπει, θαυμάζει τὸ συμβάν, τὸν ἀδελφὸν ἐγείρει, 2805
καὶ νήψαντι Μαρκιανῶ μετὰ μικρὸν ἐξ ὕπνου
τὸ σκῆπτρον προαγγέλλουσι τῆς αὐτοκρατορίας
καὶ σφῶν ἐπιμνησθήσεσθαι λιτάζονται τὸν ἄνδρα,
ὁ δ' ἐπινεύει καὶ χρηστὰ καθυπισχνεῖται τούτοις. 2810
2770 καὶ δὴ χρυσίον ἱκανὸν ἐκείνων δεδωκότων
ἀπάρας πρὸς τὴν Βύζαντος εὐκλεεστάτην πόλιν
Ἄρδαβουρίῳ πρόσεισι τῷ πολυχρυσοτάτῳ.
ἦν δ' ἄρχων Ἄρδαβούριος ἀπάντων τῶν ταγμάτων
2775 συστράτηγον τὸν Ἄσπαρα καὶ συστρατάρχην ἔχων, 2815
μεθ' οὗ καὶ συναπέπλευσε κατὰ τοῦ Γιζερίχου.
ἦν δ' ἄρχων ὁ Γιζερίχος Λιβύων Οὐανδήλων,
ὃ πολεμοῦντος Ἄσπαρος ἐκ γῆς, ἀπὸ θαλάσσης,
ἐξ ἵπποτῶν, ἀπὸ πεζῶν, ἀπὸ θαλασσοπλόων,
καὶ καρτερᾶς τῆς συμπλοκῆς Λιβύων γενομένης 2820
2780 καὶ τῆς Ῥωμαίων φάλαγγος ἐπὶ φυγὴν βλεψάσης,
ζωγρεῖται καὶ Μαρκιανὸς σὺν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις,
καθείργνυται τε σὺν αὐτοῖς ἐν δόμοις Γιζερίχου.

2762 αἰδεσιμώτατος : vide v. 2760 2763 θεῶ προωρισμένος : vide Treitinger, p. 34sq., 38, 232, Xanlatos, p. 18, 28, Hunger, o.c.l.c. 2772-75 Marcianus cum Aspare (Zon. III 114,12/13) contra Gizerichum (a. 431/432) bellavit

2773/74: Mel. 77,22/23 2775-99: Ce. I 604,10-13

ABCD FΘKMPRTV

2762 οὕτος K : ὄντος Θ αἰδεσιμώτατον C σαρκοφόροις Θ : β sup. φ Θ¹
2763 καὶ C προωρισμένος M : ω sup. oo M¹ : προωρισμένους K 2764 om. Θ
ἐγείρει K : η sup. ρε K¹ 2765 φοβοῦνται FTV 2766 νήψαντι KP μετὰ μικρὸν
Μαρκιανῶ ἐξύπνου P 2767 προαγγέλλουσι DΘ 2768 λιτάζουσι V 2769 ὁδ'
DMT χρηστὸν A : χρηστῶ Θ : συχνά D : χρηστὰ D^{1ms} 2770 ἐκείνω Θ δεδωκό-
των V 2771 Βύζαντα Θ 2773 Ἄρδιβούριος K πραγμάτων P 2774 συστρα-
τηγὸν ΘKV 2775 ὄν K συναπόπλευσεν K : συνεπέπλευσε P 2776 om. Θ Λι-
βίων MV : υ sup. βί V Οὐανδάλλων M : -δήλου K 2777 C^{ms} φ : καὶ C^{ms}
ὃ πολεμοῦντος : ἐκπολεμοῦντος Θ θαλάττης ADMTV Bekk 2779 τῆς : εἰς P : τε K
προσβολῆς CDΘKMPR Bekk Λυβίων ΘFKT γινομένης DM 2780 ἐλθούσης Θ
2781 ὁ Θ 2782 τε : ταῖς K αὐτός Θ

- 2785 θελήσας οὖν Γιζερίχος ἰδεῖν τοὺς δορυκτῆτους
ἄνωθεν στάς ἀφ' ὕψηλοῦ τοὺς ἄνδρας ἐπεσκόπει 2825
καὶ βλέπει, πρᾶγμα δύσπιστον, Μαρκιανὸν ὑπνοῦντα
καὶ δυσμηχάνητον σκιὰν αὐτῷ σκευαζομένην
ὑπὸ πτερύγων ἀετοῦ. τοῦτο θαμβεῖται βλέψας,
θεῖόν τινα λογίζεται τὸν ἄνδρα χρηματίζειν
2790 καὶ τῆς ἀρχῆς κατάξιον Ῥωμαίων καὶ τοῦ κράτους. 2830
κτείνει μὲν οὖν ἀπάνθρωπον ἄνδρα τοιοῦτον κρίνει,
προβεβλημένον ἄνωθεν εἰς βασιλείας ὕψος
(τὸν γὰρ θεοῦ ταῖς κραταιαῖς φρουρούμενον παλάμαις
τίς ἂν ἰσχύσειε θνητῶν ὀλέσαι πρὸ τῆς ὥρας;
ἂν ἢ θεοῦ μεγαλακῆς χεῖρ σε περιφρουροίη, 2835
οὐ δειλιάσεις σίδηρον, οὐ ξίφος ὑποτρέσεις,
οὐ πῦρ, οὐ θυμοβάρβαρον, οὐ μαιφόνον ἦθος)
2795 μεταστειλάμενος δ' αὐτὸν ὄρκους καταλαμβάνει,
ὄν τῶν Ῥωμαίων ἄρξειεν, ἂν τεύξαιτο τοῦ κράτους,
μὴ πολεμήσαι Λίβυσι, μὴ μάχην συγκροτῆσαι. 2840
2800 οὕτω καὶ βάρβαρος ἀνὴρ αἰδεῖται βασιλείαν,
καὶ τοὺς θεόθεν τιμητοὺς καὶ θηριῶδες ἦθος

2791 προβεβλημένον ἄνωθεν εἰς βασιλείας ὕψος (θεοπρόβλητος): vide v. 2763
2800-02 αἰδεῖται βασιλείαν — σεβάξεται : vide v. 2760

2789 ἀρχῆς: vide v. 535 2791: Basilii ad Leonem PG 107, cap. περὶ τῆς τῶν τρό-
πων ἀρετῆς, p. XXV (ἐκ θεοῦ βασιλείας); cap. περὶ ἀντιχάριτος, p. XLVIII (ἦν ἔλαβες
παρ' αὐτοῦ ἐξουσίαν); cf. vv. 2760-63 2792 τὸν... θεοῦ... φρουρούμενον παλάμαις:
vide v. 2403 2793/94: cf. vv. 929/30, 5697 2800-02: cf. vv. 2760-63

ABCD FΘKMPRTV

2783 τοὺς : καὶ Θ αἰχμαλώτους C 2784 ἐφ' C Bekk ἐπὶ ψηλοῦ K : ἐφ' ὁ
sup. ἐπὶ K¹ ὕψηλῶν Θ ἀπεσκόπει M 2786 αὐτῷ σκιὰν Bekk 2789 κατά-
ξιον F 2790 ἀπάνθρωπον : ἀσπόνδιον F κρίνει K : εἰ sup. αἰ K¹ 2791 βα-
σιλείαν Θ ὕψος βασιλείας C 2792 γὰρ bis K 2793 ἰσχύσει γηγενῶν C βρο-
τῶν FΘ 2794 μεγαλακῆς TV περιφρουροίη P : -ἰει A : -εἴτω Θ 2795 δειλιά-
σης P Bekk : δειλιάσει Θ ὑποτρέσης ΘP Bekk 2796 θηροβάρβαρον K οὐ (3) :
εἰ K μαιφόνων AKV ἔθνος Θ 2797 μεταστειλάμενον V 2798 ἄρξειεν Θ
τεύξεται K : -ἦται MPRT : -οίτο Θ Bekk 2799 Λύβυσι T : Λίβυσι K : Λίβυσι P
2800 οὕτως B βασιλέα C : βασιλέως Θ

- σεβάζεται, φιλόανθρωπον αὐτοῖς ἐπεντρανίζον.
 ἐκεῖθεν οὖν ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ Γιζερῖχου
 πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν αὐθις ἐπανατρέχει, 2845
 2805 καὶ γῆθεν μεταλλάξαντος ἤδη Θεοδοσίου
 ἄναξ ἀναγορεύεται κρίσει τῆς Πουλχερίας
 καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀρχηγός καὶ κράτωρ αὐτοκράτωρ
 ἦν δ' ἀγαθὸς καὶ συνετός, ἀστεῖος, φιλοσώφρων,
 δένδρον χαριτοφύτευτον, ἄλσος χρηστοτροπίας. 2850
 2809a ἐξ δὲ καλῶς ἐν ἔτεσι τὰ σκήπτρα διθύνας,
 2809b χοῖ τὸν χοῦν παρέδωσε, τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ.
 2810 Ὡς δὲ τὸν χοῦν ἀπήτησεν ἡ φύσις ἀπὸ τούτου
 καὶ μνήματι κατέκλεισε τὸ γηγενὲς σαρκίον,
 ἢ σύγκλητος σὺν Ἄσπαρι τῷ τότε πατρικίῳ 2855
 εἰς Λέοντα μετάγουσι τὴν σκηπτροκρατορίαν,
 τὸν φροντιστὴν καὶ λογιστὴν τῶν Ἄσπαρος πραγμάτων,
 2815 καθυποσχόμενον αὐτῷ θατέρου τῶν υἱέων
 τῷ στέφει τῷ τοῦ καίσαρος τὴν κεφαλὴν κοσμήσαι·
 οὐδὲ γὰρ ἦν τὸν Ἄσπαρα κράτους ἐπιλαβέσθαι 2860

2809a-11 exeunte mense Ian. a. 457 2813 Leo I d. 7 mens. Febr. a. 457 imperator
 acclamatur

2803-09: Ce. I 603,3-7; 604,5/6 2805-07: Mel. 78,20-23 2808-09b: cf. Mona. II
 611,12-17; Zon. III 121,6-10 2809 ἄλσος χρηστοτροπίας: vide v. 1159 2809a/b:
 Mona. II 610,8; Mel. 78,20; 79,5/6; Ce. (I 607,6/7) ζ' ἔτει 2810-18: alit. Mel. 79,
 22 — 80,1 2810-20: Zon. III 121,9-13 2810-59: Theoph. 109,23/24; 110,19/20; 115,9-
 18; cf. 116,6-8,20-22 2812-18: Le. 113,1-5; Ce. I 607,11—608,2 2813: Mona. II 616,5
 2815/16: alit. apud Le. 113,15-20

ABCDFΘKMPRTV adglnr

2802 σέβεται τὸ Β αὐτοῖς om. Θ ἐπεντρανίζον: -ων AB Bekk : ω sup. ο T¹ :
 -ειν Θ : -ει M : ὀπεντρανίζον K : ω sup. ον K¹ 2803 ἀπολυθεὶς οὖν B : alt. οὖν sup.
 lin. et inter ἐκεῖθεν et ἀπολυθεὶς B¹ παρά τοῦ Γιζερῖχου ἀπολυθεὶς Θ ἀπὸ C Bekk
 2804 πάλιν Θ 2805 δῆθεν μετ' Ἀλέξανδρον Θ 2806 Πλουχερίας K 2807 τῶν : γῆς
 ABCDFKMPRTV κράτωρ καὶ P μονοκράτωρ C 2808 ἀρτίως Θ 2809 χρηστοτρο-
 πίας M 2810 δῆ Bekk τὴν Θ ἀπήτησεν : ε sup. πη T¹ 2811 καὶ : εἰς Θ
 2812 τότε τῷ Θ 2813 σκηπτροκρατορίαν AΘKV 2814 τῶν : τὸν C 2815 θατέρων
 F : ου sup. ων F¹ : θάτερων V : θάτερων Θ 2816 καίσαρος : Καί- Bekk τῷ (2) : τὸ
 V κοσμεῖται K : κοσμεῖτε Θ 2817 Λέοντα... ἀπολαβέσθαι K
 2809a add. adglnr Bekk 2809b add. adglnr Bekk

- τῇ λύσση κατεχόμενον Ἀρείου τοῦ βεβήλου.
 οὕτω πολλάκις ταπεινοῦς ἐργάζεται τὸ κέρδος,
 2820 οὕτως ἐλπίδες πλάζουσι τὰς τῶν ἀνθρώπων φρένας.
 τούτῳ ποτὲ τῷ Λέοντι καλῶς φιλευσεβοῦντι
 ἀνὴρ σοφίας θησαυρὸς ὡς Ἴλλην διεβλήθη, 2865
 τὴν κλησιν Ἴσοκάσιος, κοιαίστωρ τὴν ἀξίαν,
 κάντεῦθεν ἀπογυμνωθεὶς τιμῆς τε καὶ πραγμάτων
 2825 ἐπάρχῳ τῷ τῆς πόλεως ἐκδίδεται πρὸς κρίσιν.
 ὡς οὖν εἰσήγετο γυμνὸς ὡς δοῦλος μαστιγίας,
 ὡς χειροδέσμητος ληστής περιηγκωνισμένος, 2870
 ὁ δικαστὴς ἀνέκραγεν, ἐπεγγελάων τῷ πάθει,
 «γινώσκεις, Ἴσοκάσιε, πόθεν ἐξεκυλίσθης
 2830 καὶ ποῦ σε νῦν κατήγαγεν ὁ κύβος ὁ τῆς τύχης;»
 ὁ δὲ σὺν παραστήματι καρδίας ἐλευθέρῳ
 εὐθίκτους ἐποίησατο τούτῳ τὰς ἀποκρίσεις· 2875
 «οἶδα τὸ πολυπλάνητον τῆς τύχης τῆς ἀστάτου
 καὶ σύννοϊδα μηδὲν τί με καινὸν καθυποστῆναι·
 2835 θνητὴν γὰρ περικείμενος καὶ γεηρὰν οὐσίαν
 ὑπέπεσον καὶ πάθεσι φύσεως ἀνθρωπίνης.

2822 Ἴλλην = paganus, antiquae religionis addictus 2834 monosyllabum sine
 accentu encliticum in fine primi hemistichii metricum in monosyllabo enclitico accentum
 creat; nota: in fine primi hemistichii duo enclitica

2819: Soph. Ant. 222 (τὸ κέρδος διώλεσεν) 2820: Soph. Ai. 478 (κεναῖς ἐλπίσι
 θερμαίνεται); Men. Monost. (ed. A. Meineke, F.C.G.), 42 (ἐλπίδες βόσκουσι τοὺς κενούς)
 2821-45: Le. 115,5-12; Zon. III 123,7-16 2821-49: Mel. 81,10-16; Ce. I 612,21 — 613,7
 2822 σοφίας θησαυρὸς: Plat. Phlb. 15e; Colos. 2,3 2830 κύβος... τῆς τύχης: vide vv.
 647/48 2831 παραστήματι καρδίας: vide v. 1704 παραστήματι... ἐλευθέρῳ: vide v.
 152 2832 εὐθίκτους... ἀποκρίσεις: Athenaeus, Deipnosoph. (ed. G. Kaibel) 13,583f
 2833 πολυπλάνητον τῆς τύχης τῆς ἀστάτου: cf. vv. 647/48 2835/36 θνητὴν... ἀνθρω-
 πίνης: vide vv. 929/30

ABCDFΘKMPRTV

2818 βιβλίου K 2820 πλάττουσιν Θ 2823 κοιαίστωρ K : κοιέστωρ V 2824
 τε καὶ : καὶ τῶν P χρημάτων CDΘKMPR Bekk 2828 ἀνέκραξεν K ἐπαγγε-
 λῶν Θ 2829 πούθεν K 2830 κύμβος Θ 2831 συμπαραστήματι AΘKMPT κα-
 ταστήματι C 2832 εὐθίκτους CDFKPRV Bekk : εὐθίκτους ΘT 2834 σύννοικα Θ :
 δα sup. κα Θ¹ μη μὲν T : καὶ δὲν Θ μηκέτι με DMPRV τί με : που τι F με
 καινὸν : με καινὸν K : αι sup. με K¹, exspectes sup. κε scribend. δεινὸν DMPRV
 2835 γεηρὰν K : η sup. γη K¹ 2836 ὑπέπεσα P

- σὺ δ' ἐπιγνοῦς τὸν κύλινδρον καὶ τὸν τροχὸν τοῦ βίου 2880
 ἐξένεγκε τὴν δίκην μοι τοιαύτην κρινομένῳ,
 ὅποιαν κρίνων σὺν ἐμοὶ τὴν ψῆφον ἀπεφαίνου.»
- 2840 ὄχλος οὐκοῦν ὁ παρεστῶς θαυμάσαντες τὸν ἄνδρα
 καὶ τὴν σοφὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ καταπλαγέντες
 ὡς φιλελεύθερον ὁμοῦ καὶ πλήρη παρρησίας,
 ἐκεῖθεν ἀφαρπάσαντες αὐτὸν σὺν χειροπέδαις 2885
 εἰς τὸν ναὸν τὸν ἱερὸν μετὰ κραυγῆς εὐφήμου
- 2845 ἀπάγουσι καὶ τῷ λουτρῷ τῷ θεῖῳ τελειοῦσιν.
 ὡς ἄρα πᾶς τῆς ἀρετῆς τὸ χρῆμα δυσωπεῖται,
 ἀλλογενῆς, ἰθαγενῆς, Ἑλλήν, ἀλλόθρους, Σκύθης· 2890
 μόνη γὰρ δύναται κοσμεῖν τοὺς ἔραστὰς καὶ σφῆζειν.
 Ὁ μὲν οὖν Ἴσοκάσιος οὕτω κακῶν ἐρρῦσθη,
- 2850 ὁ δ' Ἄσπαρ ἐφαπτόμενος χλαμύδος βασιλείου
 «ὦ βασιλεῦ», ἐπέλεγε μεθ' ὅσης ἀναιδείας,
 «οὐ χρὴ τὸν περικείμενον τὴν πορφυρᾶν χλαμύδα 2895
 ψευδογορεῖν καὶ πλάττεσθαι ματαιοκρότους λόγους.
 πλήρου μοι τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν πάλαι καθυπέσχου,
 2855 συνθέμενος ἀναγαγεῖν τὸν ἕνα μοι τῶν παίδων
 εἰς ὕψος τὸ τοῦ καίσαρος καὶ τὴν ἐντεῦθεν δόξαν.»

2851 hiatus fictus : βασιλεῦ, ἐπ.

2837 κύλινδρον... τοῦ βίου: Moral 592; vide v. 4611, cf. vv. 647/48 τροχὸν τοῦ βίου: vide v. 2073a, cf. vv. 647/48 2843-45: similiter apud Theoph. (115,16-18) et Ce. (I 613,6/7) 2845 λουτρῷ τῷ θεῖῳ (= baptisma): vide v. 2356 2846-48: cf. Hagioth. epist. 4,1-18 2848 μόνη (i.e. ἀρετὴ) γὰρ... σφῆζειν: Arist. Rhet. 1366a (I 9,3-13) (ἀρετὴ... δύναμις... ποριστικὴ ἀγαθῶν καὶ φυλακτικὴ...); cf. Prodromos (ed. Hörandner) 215,57/58 2850-59: Le. 113,19 — 114,3; Zon. III 122,3-8; vide tamen vv. 2815/16; secundum Ce. (I 613,18/19) Ἄσπαρος υἱός... καίσαρ... γίνεται; vide vv. 2812-18

ABCDFΘKMPRTV

2837 τὸν (1) : τὸ K κίνδυνον A 2838 ἐξένεγκαι CF : ἐξήνεγκε Θ τὴν : καὶ P κρίσιν C μου BK κρινομένην K 2839 δίκην F : κρίσιν R ἀπεφήνου K : ἀποφένου Θ : ἀποφαίνου V : ἀπεφήνω R 2840 θαυμάσαντος K 2842 τὸ φιλελεύθερον αὐτοῦ K πλήρης ΘKT 2843 αὐταῖς ACDFKMPRV Bekk χειροπέδες K : αι sup. πέ K¹ 2844 ἐφήμου Θ : ἐδημίουν AV : ἐφήμιον K 2845 ἀπάγουσιν ΘV Bekk 2846 πῶς ΘR δυσωδυσωπεῖται V 2847 Σκύθης: ου sup. ης K¹ 2848 ἔραστὰς : ἀρετῆς C 2849 οἱ. Θ σὺν : γὰρ B κακῶν A 2850 πρὸς δὲ τὸν ἐφαπτόμενον Θ 2851 βασιλεὺς Θ ἐπέλεγε V 2852 πορφυρᾶν ABDΘKMPRTV 2853 ψευδογορεῖν A ματαιοκρήτους Θ : μακραιοκρότους V 2855 μου B 2856 οἱ. V καίσαρος : Καί- Bekk

- πρὸς ὃν ἀνθυπεκρούετο σοφῶς ὁ βασιλεύων 2900
 «οὐ χρὴ τὸν περικείμενον τὴν πορφυρᾶν χλαμύδα
 παρὰ τινος κατάρχεσθαι καὶ δοῦλον χρηματίζειν.»
- 2860 Οὗτος ὁ κράτωρ θησαυροὺς εὐρῶν παλυταλάντους,
 ὄλας θαλάσσας εἶποι τις ἢ ποταμοὺς χρημάτων,
 πόλεμον αὐτεπάγγελτον καὶ μάχην φρικαλέαν 2905
 καὶ στόλον μυριόστολον καὶ ποντοπόρον ὄχλον
 καὶ σμῆνος ὑγροκέλευθον καὶ πλῆθος θαλασσόπλου
- 2865 κατὰ Λιβύων συγκροτεῖ καὶ κατὰ Γιζερίχου
 καὶ στρατηγὸν ἐφίστησι κράτορα τοῦ πολέμου
 τὸν ἀδελφὸν τῆς γαμετῆς Βερίνης Βασιλίσκον. 2910
 ἢ στολαρχία τοιγαροῦν ἐφόβει καὶ τοὺς πόρρω,
 ἐκάλυπτε τὴν θάλασσαν τοῖς λαίφεσι τῶν πλοίων,
 2870 ἐστενοχώρει τὴν ὑγρὰν σκάφειν ἀλιπλόοις·
 ἦσαν τοξόται, πελτασταί, ναυμάχοι, πεζομάχοι,
 ὑπὲρ τὴν ἄμμον εἰς πληθύν, τὸ θράσος ὑπὲρ θῆρας. 2915
 ἀλλὰ τυραννικώτερον τὸ σθένος τοῦ χρυσίου,

2858/59 οὐ χρὴ... δοῦλον χρηματίζειν: vide Treitinger, p. 167, 258/59, Xanatalos, p. 21, Hunger, o.c.l.c. 2860/61 Basiliscus, frater uxoris Leonis I, infelici Romanis contra Gizerichum (a. 467/468) expeditioni praefuit

2858/59: Basili ad Leonem PG 107, cap. περὶ τῶν τρόπων ἀρετῆς, p. XXV (κατὰ τὸ ἀξίωμα κυριεύσεις ἀπάντων); ibidem περὶ ἐπιμελείας, p. XLI (οὐδένα ἔχεις ἐπὶ γῆς ὑπὲρ σέ); vide opera citata in App. hist. vv. 2061-65 2860-89: Lyra 132,4 — 133,9; Ce. I 613,8-16 2860-91: Theoph. 115,21 — 116,6; cf. 116,9-13; Zon. III 126,1-11 2861 θαλάσσας... χρημάτων: vide v. 402 ποταμοὺς χρημάτων: cf. v. 2101 2870: MComn. 232 ὑγρὰν: vide v. 174 2872 ὑπὲρ τὴν ἄμμον: vide v. 675 2873-82: prov.; Kukulles 6,434; Soph. Ant. 295-99, 673-75 (πόλιν... τοῦτο καὶ δόμους ἄλλυσι); (Pseudo) Phocylides, Γνώμαι (ed. Th. Bergk, Anth. Lyr.) 43-47; cf. C. Gallavotti, Nota sulla schedogr., p. 19; cf. Roman β' 1/2, ε' 1-11; II 575-89; Moral 760-66; cf. vv. 3497-3515, 3890-94, 4086

ABCDFΘKMPRTV

2857 ἀνθυπεκρίνατο ΘK σοφός Θ 2858 ὑποκείμενον V πορφυρᾶν F Bekk : -άν cett. codd. 2859 δοῦλος ΘKP 2861 εἶπη DΘPR Bekk ἦ : εἰ V : καὶ Bekk 2862 ἀντεπάγγελτον D 2864 πλῆθους θαλασσόπλους K : θαλασσόπλου πλῆθος C 2865 Λιβίων D : Λυβίων ΘT : Λιβήων K 2866 κράτορα τοῦ : καὶ κράτορα Θ 2867 Βαρένης P 2868 τοῖς Θ πόρους T 2869 λάφεσι Θ 2869 ἀλιπλόοις K : ι sup. λοιπ K¹ 2871 πελτασταί Θ ναύμαχοι V 2872 ἢ πλῆθους ΘKT θῆρα Bekk 2873 τυραννικώτατον ADKMPR Bekk θράσος K

- 2875 ἀλλὰ δυναμικώτερον μυρίων στρατευμάτων·
 τοῦτο καὶ πόλιν εὐπυργον ἐκ βάρων ἀνασκάπτει,
 τοῦτο καὶ δόμους ὄλλυσι, τοῦτο κὰν τοῖς πολέμοις
 ὄλων ἔθνων ἀφανισμοὺς καινοτομεῖν ἰσχύει 2920
 καὶ πάντα δύναται κυκᾶν καὶ στρέφειν καὶ συγχέειν,
 ἄφυκτον ἔστι βέλεμον, βάλλει κατὰ καρδίας,
 2880 καὶ χειροδέσμη δύσλυτος, ἄρρηκτος ποδοκάκκη·
 δύναται γλῶσσαν ἄφωνον τιθέναι λαλιστάτην
 καὶ στόμα τὸ περίτρανον εἰς ἀφωνίαν τρέπειν. 2925
 τούτῳ συμμάχῳ χρώμενος Γιζέριχος ὁ Λίβυς
 τὸν τηλικοῦτον ἰσχυσε καταποντῶσαι στόλον·
 2885 ὁ Βασιλίσκος γὰρ πολλῶν φαρμακευθεὶς χρυσίῳ
 ἔβλεψε πρῶτος εἰς φυγὴν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις.
 κἀντεῦθεν ἀνετράπησαν τὰ πράγματα Ῥωμαίοις,
 καὶ τὸν Ἰνδοὺς φοβήσαντα καὶ τοὺς ἐν Βρετανίᾳ
 καὶ πᾶν ἔθνος καὶ πᾶσαν γῆν στόλον τὸν φρικαλέον
 2890 μόνῃ χρυσίου στιλβηδῶν ἰσχυσεν ἀφανίσει
 ἄνευ χειρῶν, ἄνευ βελῶν, ἄτερ ὀπλοφορίας.
 Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησαν Ῥωμαίοις ἐν Λιβύῃ· 2935
 ὁ δὲ Ῥωμαίων βασιλεὺς, οὗτος αὐτὸς ὁ Λέων,

2893-2902 Leo II, filius Zenonis ex uxore Ariadna, sex annos natus, caesar, ab avo d. 17 mens. Nov. a. 473 imperator acclamatur

2875 ἐκ βάρων: vide v. 2169 2878 πάντα... στρέφειν: vide v. 1277, cf. v. 5604
 2882: Roman a' 11; Moral 805 2883-87: alit. Ce. I 613,16-18 2893-2902b: Theoph. 119,11-13; 120,1-4; Ce. I 614,3-5,18-23 2893-2905: Le. 115,17-20; 116,1-4; Zon. III 126, 12-17; 127,13-15; 128,1-4

ABCDFΘKMPRTV

2874 δυναμικώτατον ΘΤ 2875 τοῦτῳ Κ βάρων: βαράθρων Ρ 2876 δὴ-
 μους CDΘΚ ὄλλυσι V κὰν AMP: κὲν Κ 2877 ἀφανισμοὺς: ἀφανισμὸν Ρ Bekk :
 ἀφανησμῶν Θ: ον sup. οὐς D¹ 2878 παντί... κακὸν Θ 2879 ἄφυκτον: ἄφικτον D :
 Θη sup. φυ F¹ ἔστι BCD FMRT: ἐστὶ Θ: ἔσται Κ βάλλειν Κ 2880 ποδοκάκκη
 scripsi: ποδοκάκη codd.: ποδακάκη Bekk: vocab. evanidum A 2881 λαλεστάτην
 Θ 2882 στόμα τὸ: στόματι Θ εὐφωνίαν M 2883 τοῦτο Θ Λύβης ΘΤ:
 Λίβης Κ 2884 καταποντίσαι C 2885 φαρμάκῳ θεὶς T 2886 πρῶτον ΘMPV
 ὑποθέσεις Θ 2887 ἐντεῦθεν Ρ 2888 τονίδους Κ Ἰνδὸν V τοὺς: τῶν Θ
 Βρετανία CTV Bekk 2890 χρυσίον F στιλβηδὸν Ρ ἰσχυσαὶ Κ: εν sup. αι Κ¹
 ἀφανίσει Ρ 2891 βολῶν Θ: μελῶν V 2892 Λυβήει Κ: Λυβίει Θ: Λυβίη T
 2893 αὐτὸς: αὐτῶν Ρ

- οὐκ εὐτυχήσας ἄρρενος τόκου πατήρ ὑπάρξει,
 2895 τὴν θυγατέρα ζεύγνυσι Ζήνωνι πατρικίῳ,
 ἐξ Ἰσαυρίας ἔλκοντι τὰς ρίζας τὰς τοῦ γένους.
 τῇ δὲ παιδί τοῦ Λέοντος κλήσις ἦν Ἀριάδνη. 2940
 ἐκ ταύτης δὴ τῷ Ζήνωνι παῖς ἄρρην ἐκυήθη
 Λέων ὀνομαζόμενος, ὁμώνυμος τῷ πάππῳ,
 2900 ὄνπερ καὶ προσλαβόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ πάππος
 καὶ παριδῶν τὸν Ζήωνα καὶ φίλτρον θυγατρίου,
 χειρίζει τῷ θυγατριδῷ τῆς βασιλείας σκῆπτρα· 2945
 2902a δυσεντερία γὰρ ληφθεὶς οἴχεται σὺν τῇ νόσῳ,
 2902b ἔτεσι δέκα πρὸς ὀκτὼ Ῥωμαίων βασιλεύσας.
 ἀλλὰ γὰρ οὗτος πρὸς μικρὸν γευσάμενος τοῦ κράτους
 γῆθεν ἀπῆλθε τάχιον, Ζήωνα τὸν πατέρα
 2905 καταλιπὼν διάδοχον τῆς αὐτοκρατορίας. 2950
 Οὗτος ὁ Ζήνων οὐ καλῶς εἶχε περὶ τὸ σέβας·
 καὶ γοῦν πολλὰς καὶ χαλεπὰς ἐπήγαγε κακώσεις
 ἅπαντι τῷ πληρώματι τῆς εὐσεβοῦς ἀγέλης.

2902a Leo I d. 18 mens. Ian. a. 474 moritur 2903 Leo II patrem Zenonem d. 9 mens. Febr. a. 474 imperatorem designat et autumno a. 474 moritur 2905 Zeno post mortem Leonis II imperium autumno a. 474 assumit

2895: Theoph. 111,20/21 2895-2904: Mel. 81,20/21 2896 ρίζας τὰς τοῦ γένους:
 Eur. I.T. 610; vide vv. 4132, 4248, 6554 2902a/b: Mel. 79,22 2902b δέκα πρὸς ὀκτὼ:
 Mona. II 616,5/6; Theoph. (119,4) et Ce. (I 607,12) ἔτη ιζ' 2903 πρὸς μικρὸν: Mona.
 (II 617,15) ἔτη β'; Ce. (I 615,6) ἔτος ἐν; Theoph. (120,6,24) δέκα... μῆνας γευσάμενος
 τοῦ κράτους: cf. vv. 4114/15 2903-05: Mel. 81,22; Theoph. 120,4-7,24/25; Mona. II
 617,15; Ce. I 615,4-7 2906: cf. Mona. II 618,10/11 2906-08: Ce. I 615,8/9 (αἰρετικὸς
 τῆς συγχυτικῆς αἰρέσεως τῶν Ἀκεφάλων); Zon. III 128,18 — 129,1 2908 πληρώματι...
 εὐσεβοῦς ἀγέλης: ἀγέλη εὐσεβῶν = Ecclesia; cf. Pind. Fr. 112; vide v. 2978

ABCDF Θ(usque ad 2908) J(ab 2903, μικρὸν) KMPRTV abdlm̄r = π
 2894 γόνου CDKMPR Bekk: γόνος Θ γενέσθαι CDΘKMPR Bekk 2896 ὁ
 καὶ μυρίας Θ τὰς ρίζας om. Ρ: sup. lin. P¹ τὰς (2): ἐκ ΘΚ 2897 τὸ Θ
 Ἀρεάδνη ABDFΘMPRTV 2898 δὲ CP Bekk: η sup. ἐ C¹ παῖς ἄρρην FP: ἄρρην
 παῖς Θ 2900 om. C ὄπερ καὶ προβαλλόμενος Θ 2901 φίλτρον Κ 2902 χαρίζει Ρ
 τῆς: τὰ CB^{1pc}: τῆς] τὰ? Bekk¹ σκῆπτρα τῆς βασιλείας F 2903 τοῦ κράτους:
 θανάτου Θ 2904 μετῆλθε Θ 2906 ὁ καλὸς Θ 2907 γοῦν: τὰς Θ ὑπήγαγε
 JKP: ἐπήνεγκε Θ κολάσεις ΘPR 2908 εὐγενοῦς Κ
 2902a add. π Bekk 2902b add. π Bekk κραταίων b

- Τότε πολλά ταυτοπαθῆ τόποις ἐν διαφόροις
 2910 συνέπεσε παθήματα πολλοῖς τῶν βασιλέων· 2955
 Καβάδης μὲν ἐν Περσικῇ, Νέπως δ' ἐν ἑσπερίοις,
 ὁ Ζήνων ἐν Ῥωμαίοις τε πεπτώκασι τοῦ κράτους.
 ἀλλ' ὁ μὲν Ζήνων ἴσχυσε πάλιν ἐπιλάβεσθαι
 τῆς ὑπιβάμονος ἀρχῆς, ἀλλὰ γε καὶ Καβάδης,
 2915 τὸν Νέπωτα δ' οὐκ ἔβλεπεν ἡμέροις ἐν βλεφάροις 2960
 τῆς τύχης τὸ παλίντροπον τῆς ἐπιβουλευσάσης·
 ὁ γοῦν φιλοχρυσότατος ἐκεῖνος Βασιλίσκος
 καὶ κατὰ Ζήνωνος ἰὸν ἐξέχεε κακίας
 καὶ βασιλίσκου γέγονε πικρότερος ἐν ἔργοις,
 2920 καὶ προσεταιρισάμενος συμμάχους ὑπερμάχους 2965
 ἐπῆρχετο τῷ Ζήνωνι πυρὶ θυμοῦ καχλάζων.
 Ζήνων δὲ φόβῳ συσχεθεὶς καὶ σαλευθεὶς τὰς φρένας
 σὺν Ἀριάδνῃ γαμετῇ φεύγει πρὸς Ἰσαυρίαν
 περὶ ψυχῆς γὰρ ἔτρεχεν, ἀλλ' οὐ περὶ χρημάτων.
 2925 ὡς ἄρα τιμιώτερον ψυχῆς οὐδὲν ἀνθρώποις 2970

2911 Cabades I, rex Persarum (a. 488-496, 499-531), annis 496-499 imperio privatus est Nepos a d. 28 mens. Aug. a. 475 imperium amittit; vide supra vv. 2488-92 2917-23 Basiliscus, frater uxoris Leonis I, adversus Zenonem seditionem felice movet. Zeno cum coniuge in Isauriam fugit (d. 9 mens. Ian. a. 475)

2914 ἀρχῆς: vide v. 535 (ὑπιβάμων) ἀρχή (= βασιλεία): Basilii ad Leonem PG 107, cap. περὶ ταπεινοφροσύνης, p. XXVIII (ὅπου δ' ἂν ὑψωθῆς ἀπὸ γῆς...); ibidem περὶ θνητότητος, p. XLIV-XLV (καὶν γὰρ ἐπὶ θρόνου ὑψωθῆς); vide opera citata in App. hist. vv. 2061-65, cf. v. 6008 Καβάδης: cf. Theoph. 123,12 — 124,6; 138,29-31 2916 τύχης τὸ παλίντροπον: cf. vv. 647/48 2917-23: Zon. III 128,10-15 2917-24: Io. 132,9-27 M210 2917-33: Ce. I 615,17-22 2917-46: Mona. II 617,18 — 618,9 2917-49: Le. 116,5/6,12-21; Mel. 81,22 — 82,6 2917-53: Theoph. 120,26 — 121,5; 124,10 — 125,13 2924 περὶ ψυχῆς: Herod. 9,37; provn.; Karathanasis 108; Kukules 6,346 2925 τιμιώτερον ψυχῆς: Mat. 16,26

ABCDEFJKMPRTV

2909 ταυτοπαθῆ scripsi: τ' αὐ- K: ταυ- cett. codd. Bekk 2910 πολλῶν CJK 2911 Καβάδης CFTV Νέπως M: Νέπων K δ' ἐν: δ' om. B 2912 δ' ante ἐν add. V δὲ T 2914 Καβάδης CFTV 2915 Νέποντα M: ἔπωνα K ἐν: τοῖς A 2917 φιλοχρυσότατος A 2918 υἱὸν K 2919 πικρότατος DM 2920 καὶ προμάχους Bekk 2921 ἐπῆρχετο DFK 2923 Ἀριάδνη ABDFJMPRTV γυναικί K 2924 ἔτρεμεν BPR ἀλλ' οὐ: οὐχί AT: οὐ μὴν V ἀλλ' οὐ περὶ: οὐ περὶ δὲ F 2925 ἀνθρώπου T

- οὐ κράτος τὸ βασιλείον, οὐ θάλασσα χρημάτων.
 ἀπονητὶ γοῦν εἰσελθῶν (οὐδεις γὰρ ἦν κωλύων)
 τὸ στέφος περιτίθεται καὶ κράτωρ χρηματίζει·
 ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἀνέχονται τὰ πράγματα πολλάκις
 2930 συμπαραμένειν εἰς πολὺ τοῖς θέλουσιν ἀρπάξαι, 2975
 ἀλλὰ μεθίπτανται ταχὺ καὶ φεύγουσιν ἐκ τούτων,
 ὡσπερ ἀναγνωρίζοντα σὺν χρόνῳ τοὺς δεσπότας·
 ἐπὶ δυσὶ γὰρ ἔτεσι καὶ μόνοις ἀνταρχήσας
 ὁ Βασιλίσκος ὁ δεινός, Ζήνωνος ἐπελθόντος
 2935 καὶ πάντας δελεάσαντος ἐλπίσι φιλοτίμοις 2980
 καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν (Ἀρμάτιος ἦν οὗτος,
 οὗ τὸν υἱὸν ἐπάωμοσε καίσαρος στέφει στέψαι),
 πάντοθεν ἀπορούμενος, οὐκ ἔχων ὅ τι δράσει,
 σὺν Ζηνωνίδι γυναικὶ θεῖῳ ναῶ προστρέχει.
 2940 οὗσπερ ἐκεῖθεν ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς ὁ Ζήνων 2985
 καὶ καταδήσας ἑαυτὸν ὄρκοις φρικωδεστάτοις
 ὡς οὐκ ἐπάξει φόνιον ξίφος τοῖς σφῶν τραχήλοις,
 ὑπερορίους τίθησιν ἐν ὄχυρῳ φρουρίῳ,
 ἔνθα συγκλείσας ἐν τινι πυργίσκῳ στερεμνίῳ

2927-46 Basiliscus imperium usque ad finem mens. Aug. a. 476 habuit. tunc Zeno imperium resumpsit; Basiliscus cum uxore filioque in quodam castello Cappadociae inclusus fame mortuus est 2944 schol. metr.; vide v. 815

2926 θάλασσα χρημάτων: vide v. 402 2927/28: Zon. III 128,16 2929-32 τὰ πράγματα πολλάκις — δεσπότας: fons mihi ignotus; cf. proverbium neograecum ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὸν πρῶτο χρόνο χαίρονται; cf. vv. 2366-68 2933: Theoph. (120,8/9) κ' μηνῶν τοῦ Βασιλίσκου τῆς τυραννίδος 2933-46: Ce. I 616,20 — 617,4; Zon. III 129, 11 — 130,14 2936/37: Ce. I 616,21; cf. etiam 621,12/13 2939 Ζηνωνίδι: Ce. (I 616,1) Ζηνωδῖαν

ABCDEF Θ(ab 2935) JKMPRTV

2926 θάλασσα CDFMPRT Bekk 2927 γοῦν: γὰρ KMV ἦν: ὁ K 2929 ἀνέχεται P 2930 συμπαραμένει J εἰς: οὐ P 2931 μεθίστανται T Bekk 2932 ἀναγνωρίζονται P 2933 μόνον JK 2936 δ' ante ἦν add. A ἦν: γὰρ K 2937 ἐπάωμοσε D: ἐπόμοσε Θ: φ sup. πό Θ¹ καίσαρος: Καί- Bekk στέψαι στέφει F 2938 om. K δ' ante ὅ τι add. T δράσαι P: δράσε Θ 2939 ἐπὶ Ζηνωίδη K 2940 οὗς πρὸς P ἐξελθῶν FΘJKV 2941 καὶ καταδήσαντες αὐτὸν Θ: προκαταδή- σας ἑαυτὸν Bekk 2942 φόνιος Θ τοῖς φῶν K 2944 πυργίῳ K

- 2945 και λίθοις εὐμεγέθεσι τὴν εἴσοδον προσχώσας, 2990
 λιμῶ και δίψει τοὺς κακοὺς κακῶς ἐξαφανίζει.
 καλῶς δὲ κρατυνάμενος αὐτῷ τὴν βασιλείαν
 τὸν μὲν Ἀρμάτιον οἰκτρῶ θανάτῳ παραπέμπει,
 2950 πληροὶ δὲ τὴν ὑπόσχεσιν, και τὸν ἐκείνου παῖδα 2995
 κατακοσμεῖ τῷ καίσαρος ὀλβιωτάτῳ στέφει
 μετ' οὐ πολὺ κάκεινου δὲ τὰς τρίχας ἀποκείρας
 ἐφίστησι Κυζικηνοῖς ἀρχιερέα βία.
 Τούτῳ ποτὲ τῷ βασιλεῖ προεῖπεν ἀστρολέσχης
 2955 ὡς τελευτᾶς μετὰ βραχὺ και σου τὴν βασιλείαν 3000
 λήψεται και τὴν σύνοικον ἀνὴρ ἐκ τῆς συγκλήτου.
 τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀπώλεσε τοὺς πλείους
 τῶν τῆς συγκλήτου, τοὺς λαμπροὺς και τοὺς εὐτυχεστέρους.
 ἀλλὰ τὴν ἄμαχον ἰσχὺν τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας
 2960 οὐδεὶς ἰσχύσει γηγενῆς ἀπρακτον ἀπελέγξει. 3005
 2960a Ζήνων μὲν γὰρ ἐν ἔτεσι δέκα τῆς βασιλείας
 2960b πρὸς ἄλλοις ἐξ ἐκράτησεν, εἰθ' ἠρπάγη θανάτῳ.
 ὡς γὰρ ὁ Ζήνων ἔλιπε τὸν βίον και τὸ στέφος,

2948 a. 477 2948-53 a. 476/477 2960b/61 d. 9. mens. Apr. a. 491

2946 κακοὺς κακῶς: Mat. 21,41 2947-52: Zon. III 131,13-18 2954-56: Mel. 82, 10/11; Ce. I 620,20 — 621,2 2954-58: Le. 117,8-10; Theoph. 134,25 — 135,6 2957/58: cf. Ce. I 621,8 — 622,5 2959/60 ἰσχὺν... θεοῦ προνοίας... ἀπελέγξει: Ce. I 615,8; vide vv. 1583/84 2960a/b δέκα... πρὸς... ἐξ: Mona. II 617,18; Le. (116,6) ἔτη ἑπτὰ; Mel. (81,22) ἔτη ζ'; Theoph. (120,8) ἔτη ιζ'; Ce. (I 615,8) κζ' ἔτη 2961: Mel. 82,14; Theoph. 136,3-5 2961/62: Mona. II 619,10/11; Ce. I 622,6/7; 625,20-23 2961-66: Le. 117,13/14; 118,13-16; Mona. II 623,20 — 624,12; Zon. III 133,6-16; 134,11 — 135,1

ABCDFΘJKMPRTV bδglnr

2945 ἐν μεγέθεσι τὴν θύραν ἀναφράξας Θ 2946 ξίφει DM 2947 κρατηνάμενος
 M: κρατυνόμενος AFΘJKRT Bekk αὐτῷ ACFΘJMPTV Bekk: αὐτοῦ K 2948
 Ἀρτάκιον K πικρῶ JK καθυπάγει J 2949 φανέντι AFΘTV 2950 και: κ' εἰς
 K 2951 καίσαρος: Καί- Bekk 2952 κάκεινου δὲ τὰς τρίχας: τὰς τρίχας δ' ἐκει-
 νου Θ 2953 Κυζικηνοῖς R: Κυζικηνοῖς P: Κιζικιζινοῖς alt. ιζι del. Θ βίον J
 2954 Τοῦτο... προεῖπεν ἀστρολόγος Θ 2955 μεταβραχὺ CDJ 2957 πλείω F
 2958 τοὺς συγκλήτους J τοὺς (I): και C εὐτυχεστάτους J 2960 γηγενῶν
 CΘJPB^{1pc} 2961 γοῦν? Bekk¹ ἔλειπε Θ: ἔλοιπε A στέφος: κράτος J
 2960a add. bδglnr Bekk alit. ἐνέτι δέκα γοῦν αὐτὸς τῆς βασιλείας ζήσας b
 2960b add. bδglnr Bekk σὺν d

- εἰς Ἀναστάσιον φοιτᾷ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος, 3010
 ὃς Δίκωρος ἐλέγετο: τὴν γὰρ ἑτέραν κόρην
 ἔτυχεν ἔχων μέλαιναν, γλαυκόχρουν δὲ τὴν ἄλλην.
 2965 ὃς Ἀριάδνη συζυγεῖς τῇ πρώην βασιλίδι
 και δόξας ἐννομώτατος εἶναι περὶ τὸ σέβας
 μετὰ μικρὸν ἀνέρρηξε τὸν τῆς κακίας τόκον
 και πᾶσαν κακοήθειαν ἐξήνεγκεν εἰς μέσον 3015
 ἦν γὰρ ἀρχῆθεν σπέρματα κατὰ καρδίας ἔχων
 2970 τῆς Εὐτυχοῦς αἰρέσεως τοῦ τρισαλιτηρίου.
 ἐντεῦθεν λαίλαψ ζοφερά και καταγίς ἀγρία
 και κλύδωνες βαρύθροοι και ζάλαι και χειμῶνες
 τὸ σκάφος συνεδόνησαν τὸ τῆς ὀρθοδοξίας. 3020
 ἐντεῦθεν οἱ φιλευσεβεῖς ἀρχιερεῖς ἐκ θρόνων
 2975 ἰδίων ἀπηλαύνοντο δίκην ληστῶν κακούργων.
 ἐντεῦθεν ἦσαν συνεχεῖς ὀλολυγμοὶ και θρήνοι,
 πάντη βοαὶ και στεναγμοί, πάντη στερνοκτυπία.
 τὸ πλῆθος δὲ τῶν εὐσεβῶν τόσην κακίαν βλέπον 3025
 ἐνύβριζον τῷ κράτορι και διελοιδοροῦντο.

2962 d. 11 mens. Apr. a. 491 2965 d. 20 mens. Maii a. 491

2962-64: Mel. 83,10 2963 Δίκωρος: cf. Theoph. 137,2 2963/64: Ce. I 625,23/24
 (ὄφθαλμοὺς ἔχων χαροποὺς και γλαυκοὺς μετρίους) 2965/66: Ce. I 626,5-9 2966-91:
 cf. Theoph. 140,7-16; 141,19 — 142,17; 149,25 — 150,11; 151,11/12; 152,21 — 153,10; 154,3 —
 155,20; 159,6-19; 161,9-12; 164,8-13 2967 κακίας τόκον: cf. Is. 57,4 (τέκνα ἀπωλείας)
 2967-79: summa Mona. II 623,20 — 626,2 2969/70: Ce. I 625,22/23 2969-79: Zon. III
 135,16 — 136,10; 138,12 2972 κλύδωνες: vide v. 2421 ζάλαι: vide v. 1766 2973
 σκάφος... ὀρθοδοξίας: vide v. 2422 2974-79: cf. Ce. I 629,18 — 630,2; 631,1-9 2978
 τὸ πλῆθος... τῶν εὐσεβῶν: vide v. 2908

ABCDFΘJKMPRTV

2963 Δίκωρος: δίσ- J: δι- Bekk ἐγένετο M: ἐλέγετο M^{1pc} 2964 εἶχων K: εἶ
 sup. εἶ K¹: ἔχειν V μέλαινα Θ: μέλαινα K γλαυκόχρουν M: λευκόχρουν K δὲ:
 και P 2965 Ἀριάδνη ABDFJRTV: Ἀριάδνη K: ἀράχνη P πρώτη ΘJK 2967
 κατὰ B τὸνον Θ 2968 ἐξήγαγεν P μέσον Θ 2970 Εὐτύχους Bekk: ἀτυχοῦς
 Θ: εὐ sup. ἀ Θ¹ 2971 λαίλαμ V ζοφερός T: φοβερά DΘ ser. vv. 2973, 2972 P
 2973 συνεδόνησε P 2974 om. P οἱ: ἡ A 2975 ἀπελαύνονται Θ: ἀπελαύνοντο
 FTV ληστῶν δίκην Θ 2976 ἐντεῦθεν: ἐκ τούτου K 2977 πάντη (2): πάντοι K:
 η sup. οι K¹ στερνοκτυπία D 2978 βλέπον κακίαν τόσην A βλέπων V 2979
 ἀνύβριζον Θ διελοιδοροῦντο: τοῦτον ἐλοιδοροῦν Θ

- 2980 οὕτως οὐκ οἶδεν εὐσεβῆς αἰδεῖσθαι βασιλέας,
 ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν κίνδυνος ἀνατρέχει,
 οὐδὲ λαμβάνει πρόσωπον, οὐδὲ δυνάστας τρέμει.
 ὁ τοίνυν Ἄναστάσιος προθυμηθεὶς προσθεῖναι
 τῆς δυσσεβείας τὸν ἰδὸν ὕμνῳ τῷ τρισαγίῳ, 3030
- 2985 καὶ πᾶν τὸ πλῆθος κατιδὼν εὐθὺς ἀφηνιάσαν
 καὶ λιθασμοῖς ἐκ τοῦ ναοῦ τὸν ἐπαρχὸν ἐλάσαν
 καὶ πυρπολήσαν δυσσεβῶν οἰκίας μεγιστάνων
 καὶ κατασφάζαν τοὺς πολλοὺς ὑπασπιστὰς τῆς πλάνης, 3035
 ἐκὼν ἀέκων ἔληξε τῆς ῥύμης καὶ τῆς τόλμης,
- 2990 ὡς ἵππος τις σκληρόστομος ἀσθμαίνων ὑπὸ θράσους
 καὶ δαμασθεὶς ἂν χαλινοῦ γεύσεται βαρυτέρου.
 Οὗτος καθεδῶν ἔδοξεν ἰδεῖν κατὰ τοὺς ὕπνους
 ἄνδρα φρικώδη φέροντα χάρτην ἐν ταῖς παλάμαις 3040
 καὶ τοῦτον ἀναπτύξαντα καὶ τὴν Ἄναστασίῳ
- 2995 κληῖσιν εὐρόντα πρὸς αὐτὸν φάναι σὺν αὐστηρίᾳ·
 «τὴν μὲν εὐσέβειαν θεὸς ἰδὼν τὴν Ἐζεκιῶ
 ἐπεφιλοτιμήσατο ζωὴν χρονιωτέραν
 καὶ λύτρωσιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν καὶ πλατυσμὸν τοῦ βίου, 3045

2980/81 οὐκ οἶδεν... αἰδεῖσθαι βασιλέας, ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν κίνδυνος (αἰρετικὸς); vide Xanatalos, p. 19, Treitinger, p. 42, 50, 140sq., Hunger, o.c.l.c. 2983-89 d. 4 mens. Nov. a. 512 (E. Stein, Histoire, II, p. 177)

2980/81: vide opera citata in App. hist. vv. 2061-65 2982 λαμβάνει πρόσωπον: Luc. 20,21; Gal. 2,6; vide v. 4925 2983-89: Le. 119,4-19; Mel. 83,17-84,4; Theoph. 154,3-22; Mona. II 620,3-621,8; Ce. I 631,9-21 2983-91: Zon. III 138,13-139,11 2984 ὕμνῳ τῷ τρισαγίῳ: vide v. 2710 2989 ἐκὼν ἀέκων: pron.; Ilias 4,43; vide v. 4112 2992-3004: Theoph. 163,31-164,3; Ce. I 635,21-636,12 2992-3004a: Zon. III 143,4-16 2992-3020: Mel. 84,15-26; Le. 120,8-121,2 2996: cf. Pol. 114,18/19; Mona. I 222,2 2996-98: IV Reg. 20,1-11

ABCDFGJKMPRTV

2980 οὗτος οὐκ εἶδεν K εὐσεβεῖς C αἰδεῖστε K: θ sup. τ K¹ βασιλείας KP: ε sup. εἰ K¹: βασιλέας Θ 2983 προσθεῖναι T: προθεῖναι ΘP 2984 ἰδὸν K 2985 κατιδὼν AB 2989 ῥύμης Θ 2990 ἀσμένον K: αἰ sup. ε K¹ 2991 δαμασθεῖς: δασθεῖς K βαρυτάτου Θ: θρασυτέρου C 2992 οὕτως... βλέπειν J 2993 παλάμαις: πάλαις B 2994 τούτου P 2995 φᾶναι ACDΘMPTV 2996 τὴν (1): τὸν J ἰδὼν θεὸς V τὴν (2): τοῦ JV 2997 ἐφιλοτιμήσατο ζωὴν Θ: πεφιλοτίμητο ζωὴν τούτῳ A

- σὴν δὲ κακίαν μυσαχθεὶς καὶ βεβηλοτροπίαν
 3000 ἐκκόπτων ὑπεξέκοψε τὸν δρόμον τῆς ζωῆς σου
 καὶ χρόνους ἐκολόβωσε τέσσαρας πρὸς τοῖς δέκα.»
 καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἀπήλειψε τούτους ἀπὸ τοῦ χάρτου·
 μάλιστα γοῦν ὁ βασιλεὺς βληθεὶς ὀλεθροφόρῳ 3050
 καὶ κεραυνόβλητος φανεὶς μετήλλαξε τὸν βίον.
- 3004a ἔτεσι πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἐπτά σκηπτοκρατήσας.
 3005 τῷ τάφῳ δὲ κατακλεισθεὶς μετὰ τινὰς ἡμέρας
 ὀλολυγὴν ἀνέπεμψε κάτωθεν ἐκ τοῦ τάφου
 καὶ στεναγμὸν περίπικρον ἐκ συνοχῆς καρδίας, 3055
 ἔλεον ἐκκαλούμενος ἀπὸ τῶν φυλασσόντων
 καὶ λιταζόμενος αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἐξαχθῆναι.
- 3010 τῶν δὲ φησάντων ἕτερον κράτορα χρηματίζειν
 ἐκεῖνος ἀνθυπήνεγκεν «οὐδεὶς μοι τούτου λόγος·
 μόνον ἐξανοιγήτω μοι τὸ κατηφές μνημεῖον, 3060
 ὡς τὴν γλυκεῖαν ἰδοίμι λαμπάδα τοῦ φωσφόρου.»
 ἄλλ' ἦν οὐδεὶς ὁ συμπαθῶν οὐδ' ἐποικτεῖρων τοῦτον·
- 3015 τοῖς γὰρ κακοῖς κᾶν τελευτῇ πάντες ἐπεγκοτούσι.
 συνέβη δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸν τάφον ἀνοιγήναι

3004 d. 9/10 mens. Iul. a. 518

3000 δρόμον τῆς ζωῆς: Ps. 15,11; cf. I Ezra 5,70 (χρόνος τῆς ζωῆς) 3003 μάλιστα... ὀλεθροφόρῳ: vide v. 1032 3004: Mona. II 619,11-15 3004a: Theoph. 164,15; Mona. II 619,11; Ce. I 626,9; Mel. (83,11) ἔτη γ' 3005-23: haec tamen Zonaras (III 132,12-133,5) et Cedrenus (I 622,12-20) Zenonī accidisse tradunt 3015: cf. Arist. Rhet. 1386b (τοὺς πατραλοῖας, ὅταν τύχῳσι τιμωρίας, οὐδεὶς ἂν λυπηθεῖη χρηστὸς...)

ABCDFGJKMPRTV abdgimr = π

2999 τὴν ΒΘJ μυσαχθεὶς ΒΘT βδελυροτροπίαν C 3000 χρόνον FKPTV 3001 τοὺς ΘT 3002 ταῦθ' C κατέλειψε τούτους Θ: ἀπέλειπεν αὐτὸν V ἀπὸ τοῦ χάρτου τοῦτο F 3003 πληγείς JMPR ὀλοθροφόρῳ B 3004 ἀπήλλαξε T 3005 τινὰς Bekk 3006 ὀλολυγμὸν V ἀνέπεμψεν A Bekk: ἀπέπεμψεν K: ἀνέπεμψεν D 3007 πολλήπικρον J: περι sup. πολλή J¹ ἐκ συνοχῆς καρδίας: ἐξόλης τῆς καρδίας superscr. K¹ συνεχούς ΘM 3009 ἀναχθῆναι Bekk 3011 τοῦτο ΘK: τούτῳ superscr. K¹ 3012 om. JK ἐξανοιγήτω T 3013 ὡς: καὶ B εἶδοιμι D: οἶδημοι Θ 3014 οὐδεὶς om. F: sup. lin. F¹ ὁ: τῶν K τούτῳ M: τούτοις DR 3015 δὲ Θ κᾶν AT καντελευτῇ Θ ἐπιγκοτούσι V

3004a add. π Bekk alit. διπλῆς δεκάδος ἔτεσι πρὸς τοῖς ἐπτά κρατήσας α σκηπτοκρατήσας r

- καὶ τὸν νεκρὸν τὸν δυστυχῆ πᾶσιν ἐκκαλυφθῆναι, 3065
 ἐλεινόν τι θέαμα, κατὰξιον δακρῶν·
 εὐρέθη γὰρ καταφαγὼν τοὺς τῶν ποδῶν σανδάλους
 3020 καὶ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ καθάπερ ἄλλοτριους.
 τινὲς δὲ Ζήνωνί φασι συμβῆναι τὰ τοιαῦτα·
 πολλάκις γὰρ νοσήματι συνείχετο κατόχῳ 3070
 καὶ θνήσκειν νομιζόμενος αὔθις ἦν ἐν τοῖς ζῶσιν.
 Ἄλλ' οὐ γὰρ πάντα τὰ κακὰ πρόσεστι τοῖς ἀνθρώποις,
 3025 ἀλλὰ συγκίρναται ποτε καὶ βέλτιστα κακίστοις·
 βέβηλος γὰρ καὶ δυσσεβῆς οὗτος φανείς ὁ κράτωρ
 ὅμως ἐξώρυξε φυτὸν γῆς πάσης Ῥωμαῖδος, 3075
 οὐ καὶ καρποὶ πικράζοντες καὶ θάνατος ἡ ρίζα.
 ὡς εἶγε μὴ τὸ πρόσκομμα τὸ περὶ τὴν θρησκείαν,
 3030 ὥσπερ παχὺ καὶ θολερὸν ἀντεπεσκότει νέφος,
 τοῦτο καὶ μόνον τὸ καλὸν ἰσχυσεν ἂν συγκρῦσαι
 τὰς ὅλας ῥυπαρότητας καὶ τὰς ἀκαθαρσίας 3080
 καὶ πάντας τοὺς τραυματισμοὺς τοὺς ἰχωρωδεστάτους,
 καθάπερ ἀλεξίκακον φάρμακον υἰγιάσαι.
 3035 ἦν δὲ τὸ περικόσμημα τοῦ παρανοματώτου
 ἢ πρόρριζος ἀναίρεσις εἰσπράξεως κιβδήλου,
 ἢ λέγεται χρυσάργυρον ἀνθρώποις φορολόγοις. 3085
 τί δὲ καὶ ποῖον τὸ λεχθέν, ὁ λόγος ἱστορήσει·

3021 schol. metr.; vide v. 259 3024-51 mense Maio a. 498 3025 schol. metr.;
 vide v. 259

3021: cf. vv. 3005-23 3024/25: cf. vv. 2600-07 3024-51: cf. Theoph. 143,17;
 Zon. III 135,1-13 3026-51: Ce. I 626,23 — 627,14 3028 καρποὶ πικράζοντες: cf.
 Aesch. Eu. 831; vide vv. 3761, 3763, 6266

ABCDFΘJKMPRTV

3019 δὲ K τὰς Θ σαμβάλους Θ: σαμφάλους R: σεμβάλλους P 3020 ἄλ-
 λοτριῦ Θ 3021 φησι M 3022 συνέχετο K 3023 ζῶσι Θ 3024 om. K
 3025 συγκίρναται P: συγκρίνονται Θ: συγκρίνοντα K 3027 ἐξώρυξε ΘM τῆς
 MT 3028 καὶ (I): om. Θ καρπὸν V: καρποῦ D πικράζοντος D: πικραίνοντες T
 3029 ἦγε Θ μοι K πρόσκομα Θ: -κωμμα M 3030 ἀντεπεσκότη Θ 3031
 τοῦτο: τοῦ K 3032 καθαρότηας V 3033 ἰχωρωδεστάτους J: ἰσχυροδεστάτους
 ΘM 3034 ἀνεξίκακον Θ υἰγιάσαι ΘPT: ἡμερώσαι JK: ἀμαυρώσαι C 3036
 εἰσπράξεων Θ: τῆς πράξεως A κιβδήλων Θ 3037 ὁ Θ τισχάργυρον Θ: 3
 litt. sup. τι non leguntur Θ¹ ἀνδράσι ACDFJKMPR Bekk 3038 τοῖον D

- ἄπας ἀνὴρ τε καὶ γυνή, παῖς κόρη τε καὶ βρέφος,
 3040 προσαίτης, ἀπελευθερος, οἰκέτης οὐκ οἰκέτης,
 ὑπὲρ σκυβάλου κοπρηροῦ καὶ δυσσομίας οὔρου
 ἐν ἐξ ἀργύρου νόμισμα παρείχε τῷ ταμείῳ. 3090
 τουτὶ δὲ καὶ τοῖς κτήνεσιν ἐπέκειτο τὸ βάρος,
 βουσι τοῖς ἡμιόνοις τε καὶ μέντοι καὶ τοῖς ἵπποις,
 3045 ὑπὲρ ἐκάστου δὲ κυνός, ὑπὲρ τῶν ὄναριων
 ἐξ φόλλεις κατεβάλλετο τοῦ κτήνους ὁ δεσπόζων.
 ὁ τοῖνον Ἄναστάσιος, δυσωπηθεὶς ἐντεύξεις 3095
 ἀνδρῶν μονήρη καὶ σεμνὸν μετερχομένων βίον,
 τοσοῦτον ἄχθος ἤλασε καὶ τηλικούτον μῦσος,
 3050 προθέλυμνον τὸ βλάστημα τὸ τῆς αἰσχροκερδεῖας
 ἐξανασπάσας καὶ πυρὶ δοὺς ἀφανιστήριον.
 Ἐπεὶ γοῦν Ἄναστάσιος ᾤχετο κακηγκάκως, 3100
 ἀναιματὶ χειρίζεται τοὺς οἴακας τοῦ κράτους
 καὶ σκῆπτρον τὸ βασιλείου ὁ πρῶτος Ἰουστίνος·
 3055 λαβὼν γάρ, ὡς φασι, πολλὸν χρυσὸν ἐξ Ἄμαντιου
 (ὑπῆρχε δὲ πραιπόσιτος Ἄμάντιος ἐκεῖνος)
 καὶ κελευσθεὶς τοῖς τάγμασι τοῦτον κατακενῶσαι, 3105
 ὡς ἂν περιποιήσωνται τὸ κράτος Θεοκρίτῳ,

3054 d. 10 mens. Iul. a. 518

3052-54: Mona. II 626,4/5; Ce. I 636,17 3052-59: Mel. 86,7,12-15; Le. 122,17/18;
 123,5-11; Theoph. 164,16-18; 164,31 — 165,2; 165,24 — 166,1; Zon. III 144,10 — 145,5
 3053 οἴακας τοῦ κράτους: vide v. 907

ABCDFΘ J(usque ad 3053) KMPRTV

3039 παῖς κόρη τε B Bekk: παῖς καὶ κόρη ADFΘJKMPRV: παῖς κορίσκη C: πᾶ-
 σα κόρη T 3040 προσαίτης PV: πρὸς αὐτοῖς Θ ἰκέτις οὐκ ἰκέτις K: οἰκέτης ἐξ
 οἰκέτου F: οἰκέτης καὶ οἰκέτις V 3041 δυσσομίας CFKTV οὔρας K 3042 τῷ:
 τὸ K 3043 τουτὶ: ου sup. ἰ A¹: τουτοῖ F τε M τὸ βάρος: βαρβάρους F 3044
 τοῖς (I): γὰρ R Bekk μέντι JK 3045 ὑπὲρ τῶν: καὶ ὑπὲρ P 3046 ἐφόλλεις R
 φόλλεις CT: φόλλους PV: φόλλους K κατεβάλλετο C κράτους P δεσπότης DMR
 3047 καὶ V 3048 σεμνῶν V μετερχομένων Θ: αν sup. ον Θ¹ βίῳ KV 3049
 καὶ bis V μῖσος ABΘJKPT 3050 προθέλυμνον T: προθέλυμνο K: υ sup. η K¹
 αἰσχροκερδεῖας M 3051 ἐξαναπάσας Θ 3052 ἐπὶ K κακηγκάκως PT Bekk: κα-
 κυγ- J: κακηγ- AV: κανκι- Θ 3053 ἀνεματὶ K: ἀμογητὶ Θ 3055 φησι P πολὺ
 Θ χρυσὸν πολλὸν C 3057 κελευστής Θ τάγμασιν αὐτῷ P 3058 περιποιή-
 σονται A: -αιντο CDKMPR Bekk: -ετα Θ Θεοκρίτου Θ

- 3060 τῷ κοινωνοῦντι τῶν αὐτῶν αἱμάτων Ἄμαντίῳ, ἐκ τῶν ὀθνείων ἐαυτῷ κτᾶται τὴν βασιλείαν, πριάμενος τὸ κέρδιστον χρήμασιν ἀλλοτρίοις. Οὕτω πᾶσιν ἐπέραστος ἡ σκηπτροκρατορία, κἀνταῦθα μόνον ἀδικεῖν οὐκ ἂν τις κατοκνήσει, κἀν ἐν τοῖς ἄλλοις δίκαιος εὐρίσκοιτο καὶ σώφρων.
- 3065 ἦν δ' εὐσεβῆς καὶ νουνεχῆς ὁ γέρων Ἰουστίνος, τῷ ζήλῳ δὲ πυρούμενος τῆς εὐσεβοῦς θρησκείας τοῖς Μανιχαίοις ἄσπονδον πόλεμον ἐξανῆψε καὶ διωγμὸν βαρύτερον τῶν μνημονευομένων τοῖς συντηροῦσι τοὺς σαπρούς λήρους τοῦ Νεστορίου.
- 3069a τῆς βασιλείας τοιγαροῦν κρατεῖ χρόνους ἐννέα.
- 3070 Ὡς δὲ καὶ τοῦτον φέροντα πάχος θνητοῦ σαρκίου ἐχρῆν τὸ χρέος τῆς θνητῆς φύσεως ἀποδοῦναι, πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν τὸ κράτος μεταβαίνει, τὸν τοῦ ναοῦ δομήτορα τούτου τοῦ τρισμεγίστου, τὸν μεγαλοπρεπέστερον ἀνάκτων τῶν προτέρων,

3062 πᾶσιν ἐπέραστος ἡ σκηπτροκρατορία: vide Xanalatos, p. 29, Hunger, o.c.l.c.
3065 Iustinus I a. 518 annos LXVI natus erat 3070/71 d. 1 mens. Aug. a. 527 3072 Iustinianus I d. 4 mens. Apr. a. 527 coimperator, d. 1 mens. Aug. a. 527 solus imperator 3073 i.e. ecclesia Clī Sapientiae Dei

3062: vide opera citata in App. hist. vv. 2061-65 3064-69a: Theoph. 164,16; 165,1; 165,21-23; 171,2/3; 172,23; Zon. III 145,16 — 146,13; 151,9/10 3065/66: Mel. 86,7/8 3065-69: Ce. I 636,23; 637,21-23; 639,18/19 3065-71: Le. 124,11/12,17/18 3066/67: alit. Zon. (III 148,16-18) de Manichaeis 3067 ἄσπονδον πόλεμον: Dem. 18,262 3069 σαπρούς λήρους: cf. Eur. Hec. 1190 (σαθροὶ λόγοι) λήρους: Plat. Hp. Ma. 304b (λήροι καὶ φλυαρίαι) 3069a: Mel. 86,7; Mona. II 626,5; Ce. I 636,17 3070/71: vide vv. 929/30 3070-72: Ce. I 641,23 — 642,3; Zon. III 151,11 3070-75: Theoph. 173,14-19; Mona. II 627,1-5 3072-75: Le. 124,11/12; 126,15-17,20-22; Mel. 87,14; 88,19/20 3073: Zon. III 156,16 — 157,2; Belis. 4,9 3073/74: cf. Theoph. 217,17-22; Ce. I 650,12-14; 651,10-16

ABCDF Θ(usque ad 3062) KMPRTV abglmr
3059 αὐτοῦ Θ 3060 ὀθνείων ΒΘΚ 3061 ποιούμενος Ρ κέρδοστον Κ : η sup. οσ Κ¹ πράγμασιν DMR 3063 κατοκνήση CDFMPRT : ἀποκνήση Κ 3064 εὐρίσκητο Κ : -εται Ρ 3065 δὲ Α 3067 πόλεμον ἄσπονδον Κ ἐξανῆψεν Κ : ὑπανῆψε Τ 3068 om. Κ βαρύτερον CDMR 3069 σεβομένοις Κ σαθροῦς Bekk : λαμπροῦς Κ 3070 δὲ om. Κ τούτου φέροντος Τ πάχους F : πάθους Κ 3072 τὸν om. CV 3073 τοῦδε F 3074 μεγαλοπρεπέστατον ΚΤ 3069a add. abglmr Bekk

- 3075 ὃς ἀδελφόποις γνήσιος ὑπῆρχεν Ἰουστίνου. οὗτος εὐθὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῆς αὐτοκρατορίας πόλεμον συνεκρότησε κατὰ τῶν Οὐανδήλων καὶ τοῦ ῥηγῶς Γελίμερος ὡς τυραννικωτάτου· φιλίαν γάρ τοι καθαρὰν καὶ πρὸ τῆς βασιλείας 3125
- 3080 πρὸς τὸν Ἰνδέρικον πλουτῶν, τὸν Οὐανδήλων ῥῆγα, καὶ γράμματα δεξάμενος ὡς ὁ σκαιὸς Γελίμερ καὶ κατακλείσας ἔχει αὐτὸν τε τὸν Ἰνδέρικον καὶ γαμετὴν καὶ τέκνα, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφέλοιτο σύμπασαν Ἰνδερῖχου. 3130
- 3085 ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς πληγείς τε τὴν καρδίαν καὶ μέγα παθινάμενος ὑπὲρ τοῦ δυσπραγοῦντος στόλον κατὰ Γελίμερος μυριάνδρον ἐκπέμπει στολάρχην τε καθίστησι καὶ στρατηγὸν τῆς μάχης τὸν μέγαν Βελισάριον, τὴν τῶν Ῥωμαίων χεῖρα, 3135
- 3090 τὸν πάντας ἀποκρύψαντα στρατάρχα, φαλαγγάρχα, ἐπὶ στερρότητι φρενῶν, ἐπ' ἀριστοβουλίας· ὃς συλλεξάμενος πληθὺν ναυμάχων, πεζομάχων, ψιλοῦς, ἐνόπλους, πελταστάς, ἰππώτας, σφενδονήτας, ἐθέλοντας καὶ σπεύδοντας αὐτοῦ προκινδυνεύειν, 3140
- 3095 καὶ βίας ἀπεχόμενος ἀδίκων ἀρπαγμάτων καὶ πάντας ἔχεσθαι ποιῶν τῆς δικαιοπραγίας, 3145

3075 Iustinianus I, filius e sorore Iustini I, annos XLV natus, imperium solus assumit 3077-3144 bellum Vandalicum duce Belisario initio aestatis a. 533 usque ad aestatem a. 534

3075 ἀδελφόποις: Ce. I 642,1 (ἀνεπιτόν); Zon. III 151,3 3076-3144: Le. 129,8-16; summa Theoph. 186,18 — 200,15; Mel. 90,17-27; 92,4-14; Ce. I 649,15 — 650,2; 655,4-7; Zon. III 161,5 — 162,15; 164,1-8 3084 ἀρχήν: vide v. 535 3089 Ῥωμαίων χεῖρα (= manus): cf. Herod. 7,157 (χεῖρ μεγάλη)

ABCDFKMPRTV
3075 Ἰουστίνω C 3076 δ' ante εὐθὺς add. Bekk τῆ ἀρχῆ P 3077 μετὰ Κ Οὐανδάλων M 3078 ὡς : τοῦ D 3080 Ἰνδέρικον V τὸν (2) : τῶν ADKMPRTV Bekk 3081 καιρὸς Κ 3082 καταστήσας P ἔχει CKMP 3083 δὲ Κ 3084 ἀφείλετο CKT 3086 παθινόμενος P 3088 δὲ ΚΤ Bekk 3089 Βελισσάριον ABCDFPV 3090 στολάρχας PV φαλαγγάρχα V 3091 στερότητι Α 3092 αὐμάχων Κ 3093 ἰππώτας V σφενδονήτας CKPTV : σφενδονότας M 3094 ἐθέλοντας ACDFMRTV αὐτῷ P 3095 ἀποσχόμενος M

- πᾶσαν κατετροπώσατο Λιβύων φυλαρχίαν
καὶ τράχηλον τὸν ἄκαμπτον ἐκλινεν Οὐανδήλων,
αὐτῶν αὐτῷ τῶν δυσμενῶν Λιβύων προσχωρούντων
3100 καὶ σπουδαζόντων ἄρχεσθαι παρὰ Βελισαρίου.
οὕτω τοι πρᾶγμα δύσμαχον ἢ δικαιοπραγία 3150
καὶ φίλους οἶδε καθιστᾶν τοὺς πρώην μισουμένους
ἐφέλκεται τε τοὺς ἐχθροὺς ὡς σίδηρον μαγνήτις.
δείγμα χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τρόπου φιλανθρώπου·
3105 ἤρπασέ τις τῶν τοῦ στρατοῦ κατοικιδίαν ὄρνιν,
ἤγειρε θροῦν ὃ μὴ καλῶς ἀφαιρεθεὶς τὴν ὄρνιν. 3155
ἤκουσε Βελισάριος, ἠχθέσθη τῷ συμβάντι,
ἀνεῦρε τὸν φιλάρπαγα, τῷ ζήλω δ' ὑπερζέσας
δεινὴν εἰσπράττεται ποινὴν ὑπὲρ μικροῦ μεγάλην·
3110 κελεύει γὰρ τὸν ἄθλιον ἀνασκολοπισθῆναι
καὶ ταύτην δίκην ὑποσχεῖν τῆς φιλαδίκου γνώμης. 3160
εἰ γὰρ καὶ προσεφέρετο τοῖς ὄχλοις φιλανθρώπως
καὶ μέλιτι γλυκάζοντι τοὺς λόγους συνεκίρνα,
ἀλλ' ἦδει καὶ πικράζοντά ποτε παραμυγνύειν
3115 κατὰ δοκίμους ἰατροὺς καὶ πολυπειροτέρους.
ἐντεῦθεν τῇ μὲν στρατιᾷ φόβος ἐπῆλθε μέγας 3165
καὶ δέος ἐκρυστάλλωσε τοῦ πλήθους τὰς καρδίας,

3114 schol. metr.; vide v. 446

3101 δύσμαχον ἢ δικαιοπραγία: cf. Ps. 111,3; Sap. Sal. 2,11 3103 ὡς σίδηρον
μαγνήτις: Ach. Tat. I 17,2; Lyme 76,25-27; Moral 632; Belis. 458; cf. Plan. (ed. Piccolo-
mini) 4, p. 150 3109 δεινὴν — μεγάλην: prov.; Kukules 6,387; Strömberg 81,2 3111
φιλαδίκου γνώμης: Belis. 568; vide v. 3267 3113 μέλιτι — συνεκίρνα: cf. vv. 312/13
3114: cf. Roman γ' 69

ABCDF Θ(ab 3104) KMPRTV

3097 φυλαρχίαν ABKTV : u sup. ι T¹ : ἐθναρχίαν C 3100 Βελισσαρίου ABCDFMPV :
Βελιζαρίου Bekk 3101 τι BDMRT 3102 εἶδε T : ἴδε K 3103 γε C σίδηρος
K μαγνήτις V 3104 φιλανθρώπου τρόπου ΘK φιλοδώρου T 3105 ὄρνιν
Θ 3106 om. AKV : V^{ims}. ἤγειρεν B ὄρνιν Θ 3107 Βελισσάριος ABC
DFOMPV : Βελίσαρος K 3108 δ' om. B 3109 δεινὸν P Bekk μικρᾶς V
post 3111 mendose 3157-60 iterum scr. K 3112 εἰ : ἢ K 3114 εἶδη B : ἦδη FPV:
ἴδη Θ πικράζοντι P πικράζοντα ποτὲ Bekk ποτόν Θ παραμυγνύει T
3115 πολυπειροτάτους CΘK 3117 ἐκρυστάλλωσε P Bekk : ἐκρυστάλωσε cett. codd.
τὴν καρδίαν P : τῆς καρδίας Θ

- ἐκ δὲ Λιβύων τῶν ἐθνῶν ἀγάπη προσετέθη
καὶ πάντες ἴσα καὶ θεῶ τὸν στρατηγὸν εὐφήμεον.
3120 ἐντεῦθεν ὑπερίσχυσε τῶν ἐρμυνῶν φρουρίων
καὶ πάσης πόλεως λαμπρᾶς εὐπύργου, στερροπύργου, 3170
αὐτό τε τὸ τρισεύδαιμον ἄστου Καρχηδονίων
τὰς πύλας ἀνεπέτασεν ἅπαντες γὰρ ἐκθύμως
ἐφίλουν Βελισάριον, οἷα πατέρα παῖδες.
3125 εὐρῶν δὲ τὰ βασιλεία Γελίμερος ἐκεῖσε
πλούτου θαλάσσης ἠντλησε καὶ ποταμοὺς χρημάτων 3175
καὶ τῷ στρατῷ διένειμε τὰ σκῦλα φιλοτίμως.
αὐτῷ δὲ τῷ Γελίμερι συμμίξας πλεονάκις
καὶ λυθοφύρτους θέμενος Λιβύης πεδιάδας
3130 καὶ πᾶσαν αἱματόβαπτον ῥομφαίαν ἀναδείξας
καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς νεκροῖς τὴν γῆν κατακαλύψας, 3180
φανεῖσαν πτωματόστρωτον ἐκ τῶν ἀναιρουμένων,
μετὰ πολλὰς τὰς συμβολὰς καὶ τὰς ἀνδροκτασίας,
μετὰ πολλὰς τὰς συμπλοκάς καὶ τὰς ἵππομαχίας
3135 καὶ τῶν δοράτων τὸν θραυσμὸν καὶ συντριβὴν ἀσπίδων,
τέλος αὐτὸν Γελίμερα καὶ γαμετὴν καὶ παῖδας 3185
ἐλεεινοῖς ἐν σχήμασι λαβῶν δορυαλώτους

3122/23 d. 15 mens. Sept. a. 533

3119 ἴσα καὶ θεῶ: Ilias 9,603; Odys. 15,520 3119/20: Ilias 16,441 3126 πλούτου
θαλάσσης: cf. v. 402 ποταμοὺς χρημάτων: cf. v. 2101 3129 λυθοφύρτους... πε-
διάδας: vide v. 2049, cf. v. 1415 3133 συμβολὰς... ἀνδροκτασίας: vide v. 5907 3135
δοράτων τὸν θραυσμὸν: cf. Aesch. Theb. 103 (δορὸς πάταγος); cf. vv. 5850, 5921 συν-
τριβὴν ἀσπίδων: Xen. Hell. 3,4,14; Men. Monost. (ed. A. Meineke, F.C.G.) 78; cf. Eur.
Herc. 832 (πάταγος ἀσπίδων); Ger. 23 (δοῦπον ἀσπίδων); cf. vv. 5850, 5921, 5922, 5953

ABCDFΘKMPRTV

3118 ἐχθρῶν CDΘKMPR Bekk 3119 θεὸν P Bekk ἐφήμεον B 3121 στε-
ροπύργου D : στερροτείχου ΘP Bekk 3122 Καρχηδονίων ἄστου Bekk 3124 εὐφή-
μου K Βελισσάριον ABCDFOMP πάντες K 3126 θαλάσσης Θ 3128 αὐτός
τε CP 3129 Λιβύος AFTV : ὦν sup. ος F¹ : Λιβύων C : Λιβήσις K 3130 αἱματι
βαπτὴν P 3132 πτωματόστρωτον T : σωματόστρωτον Bekk 3133 om. Θ συμπλο-
κάς K 3134 om. B : alit. ἵππομαχίας ὄλας καὶ λοιπὰς τεχνάσματα ποικίλα K συμ-
βολὰς R 3135 τὸν : τῶν K : ο sup. ᾧ K¹ 3136 Γελίμερον K : Γελίβαρον P τέ-
κνα K 3137 ἐλεεινοὺς P τοῖς K σχήματι ΘP

- ἐκεῖθεν μυριόνικος ἀνέζευξε στρατάρχης,
στρατάρχης ἀριστόνικος, νίκαις πολλαῖς ἐμπρέπων
3140 ὃν ἀμειβόμενος καλῶς Αὐσονοκράτωρ κράτωρ
ἰδίους ἐν νομίσμασι χρυσεοῖς, ἀργυρεοῖς, 3190
ὀπλίτην ἐνεχάραξε ῥομφαίαν ἐσπασμένον
καὶ θρίαμβον ἠτοίμασε τῷ τρισαριστεργάτῃ,
ἐν ᾧ προπορευόμενος ἦν αὐτοῦ καὶ Γελίμερ.
3145 ἔφριξε τούτου τὴν αἰχμὴν Χοσρόης ὁ Περσάρχης
καὶ τὸ μεγαλεπήβολον καὶ τὰς ἀνδρώδεις φρένας· 3195
καὶ τούτῳ γὰρ συνέμιξεν ἰσχυρομάχοις μάχαις
καὶ τόσον κατεπτόησεν ὡς θέλει τὸν Χοσρόην
εἰρήνην ἀνταλλάξασθαι πολέμων ἀνδροφθόρων.
3150 καὶ Ῥώμην τὴν πρωτόπολιν, τὴν παλαιτάτην Ῥώμην,
Ῥωμαίοις ἀνεσώσατο Γότθων χερσὶν ἀλοῦσαν· 3200
ὦν καὶ τὸν ῥῆγα τὸν πολύν, τὸν μέγαν, τὸν φρικώδη,
ζωγρήσας σιδηρόδετον ἔσχεν ἐν χειροπέδαις.
αὐτὸν δὲ τὸν αὐτάνακτα μέλλοντα κινδυνεύειν

3143/44 fine aestatis a. 534 et ante d. 1 mens. Ian. a. 535 3145-49 primum bellum Persicum a. 528-532; secundum bellum Persicum a. 540-545; tertium bellum Persicum a. 549-557. reges Persiae: Cavades I (a. 488-496, 498-531) mortuus d. 13 mens. Sept. a. 531, Chosroes I (a. 531-579) 3150-53 bellum Gothicum a. 535-554 3154-79 seditio «Nika» a d. 13 usque ad d. 18 mens. Ian. a. 532

3143/44: Lyra 56,3-6; 144,19-25 3145: cf. Hagioth. 162 3145-49: Lyra 144, 17-19; Theoph. 219,19 — 222,8; Le. 131,15-23; summa Ce. I 652,13 — 655,14 3149 πολέμων ἀνδροφθόρων: cf. Ilias 24,8 (πόλεμος ἀνδρῶν) 3150/51: Lyra 144,26 — 145,4 3150-53: Theoph. 205,24-27; 222,1; Le. 131,23 — 132,1; Ce. I 655,4-7; 659,4-6,15-17; 679, 13-15; summa Zon. III 168,15 — 170,6 3154-77: Mel. 88,14-18; Mona. II 628,17-24; Ce. I 647,11-22 3154-79: Le. 126,6-15; Theoph. 181,24 — 186,1; Zon. III 153,7 — 156,13

ABCDFFOKMPRTV

3138 ἐκεῖθε T 3139 ἐκτρέπων Θ 3140 ἀμειβόμενον P 3142 ἀνεχάραξε (-εν K) ABOK ἐπαρμένον Θ 3144 αὐτῷ ΘP: τούτου C καὶ om. Θ Γελίμαρ P: Γελίβαρ P^{1pc}: λίμερ K 3145 ἰσχὺν C Περάρχης K 3146 μεγαλεπήβολον KP: -ίβουλον DΘ ἀνδρόδης Θ: ἀνδρώδης V φύσεις Θ: φρύγας P 3147 τοῦτο ΘK ἰσχυρομάχοις μάχαις B: -ους μάχας cett. codd. Bekk 3148 τὸ K 3149 ἀνταλλάξασθε Θ ἀνδροφόνων CDR: -φόνων K 3121, 3122, 3123 post 3149 iterum script. eras. Θ 3150 Ῥώμην (1): πόλιν C παλαισθάτην K: παλαιτέραν AM Bekk 3151 ἀλώσαν Θ 3151-54 om. M: M^{1ms} 3152 ἄν: ὡς K μέγα ΘKV τὸν (4): καὶ K 3154 τε CP

- 3155 καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀθλίως ζημιουῦσθαι
μέσων ἀφήρπασε χειρῶν τοῦ στασιώδους ὄχλου· 3205
τὸ γὰρ δημοτικώτερον τοῦ πλήθους στασιάσαν,
ἠνίκα συζευγνύουσιν ἵππους ἀρματοστρόφους
καὶ δρόμους ἐρεθίζουσι πρὸς ἀμιλλητηρίους,
3160 βοᾶς ἀφήκε κατ' αὐτοῦ δυσφήμους τοῦ κρατοῦντος
καὶ φλήναφον ἀπέπτυσεν ἀπεραντολεσχίαν. 3210
κακοῖς κακὰ δὲ προστιθὲν ἐλάττωσι τὰ μείζω
καὶ κράτορα προβάλλεται, δείκνυσιν Αὐσονάρχην
πατρικίον Ὑπάτιον, ἄνδρα τῶν ἐπισήμων,
3165 Ἄναστασίῳ προσγενῇ τῷ βεβασιλευκότι.
ἐνταῦθα Βελισάριος πίμπραται τὴν καρδίαν 3215
ἀνδρίζεται τε κραταιῶς καὶ σπᾶται τὴν ῥομφαίαν
καὶ δορυφόροις σὺν πολλοῖς ἀλκίμοις, ὑπερθύμοις,
καὶ τῷ Ναρσῇ τῷ δεξιῷ, τῷ στρατηγικωτάτῳ,
3170 ὡς λέων θρασυκάρδιος εἰσέπεσεν εἰς μέσον
καὶ τοῦ μωραίνοντος λαοῦ συνέκοψε τὸ σμήνος, 3220
ὡς ὁ Μωσῆς τὸν Μαδιάμ, ὡς Ἰησοῦς Χετταίους.

3164/65 Hypatius, nepos imperatoris Anastasii I, a coniuratis imperator d. 18 mens. Ian. a. 532 acclamatur; eodem die a militibus imperatoris Iustiniani I in Circo captus postero die occisus est

3155 ἀρχὴν: vide v. 535 3156 στασιώδους ὄχλου: vide v. 1063, cf. v. 3171 3160 βοᾶς... δυσφήμους: cf. Men. Monost. (ed A. Meineke, F.C.G.) 715 (λόγοι δύσφημοι) 3162 κακοῖς κακὰ... μείζω: Soph. O.C. 593 3170 (λέων) θρασυκάρδιος: Ilias 10,41 3171 μωραίνοντος λαοῦ: cf. Deut. 32,6 (μωρὸς λαός); Ier. 5,21; cf. vv. 1063, 3156 3172 ὁ Μωσῆς τὸν Μαδιάμ: Num. 25,10-15; 31,1-12; Ios. 13,21 Ἰησοῦς Χετταίους: Ios. 11

ABCDFFOKMPRTV

3156 μέσον ABFPTV ἀνήρπασε C 3158 ἀρματοστρόφοις A: -τρόφοις Θ: -στροφῶν Bekk 3159 ἐτερίζουσι Θ ἀμιλλητηρίους V: ἀμιλλη- ΘMP 3160 ἀφῆκαν P τοῦ κράτορος δυσφήμους T 3161 ἀπέπτυσε A ἀπεραντολεσχίας K: ὁ δῆμος τὸν κρατοῦντα P 3162 προστεθὲν AFV: προστιθείς K: προστεθῶν T ἐλάττωσι D 3163 Αὐσονάρχην: αὐ- Bekk 3164 τῶν bis V 3165 Ἄναστασίου K προσγενεῖ M τοῦ βεβασιλευκότος K 3166 Βελισάριος ABCDFΘMPV πιμπρᾶται KT^{1pc} Bekk 3167 καὶ κραταιῶς... καρδίαν Θ 3168 συμπολλοῖς ΘKT 3169 Ναρσί M τῷ (3): καὶ ACDFOKMRTV Bekk 3170 εἰσέπεσε Θ: ὑπέπεσεν DMR: εἰς ἔσπεν K μέσους ACDFKMPRV Bekk 3172 ὁ Μωσῆς: Μωσῆς CFOKPTV Bekk τῶν A Χετταίους K

- ἐμέθυσε τοῖς αἵμασι τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν,
καὶ μετετρέπη τὸ τερπνὸν εἰς λύπης ἀμετρίαν,
3175 ἡμέρα πανηγύρεως ἡμέραν εἰς πενθίμην·
τῶν γὰρ πεσόντων ἡ πληθὺς εὐρέθη ποσομένη 3225
εἰς πέντε πρὸς τριάκοντα χιλιανδρίας ὄλας.
τὸ μὲν οὖν πλῆθος συσταλὲν ἀπέστη τῆς μανίας,
ὁ δὲ κρατῶν ἐξέφυγε τοὺς ἐν ποσὶ κινδύνους.
3180 Ἦν τοῦτο τὸ στρατήγημα λαμπρότερον τῶν πρώην
καὶ μέγας Βελισάριος ἦν ἐπὶ στρατηγίαις· 3230
ἀλλὰ γὰρ ταῦτ' οὐκ ἤρεσε τῷ φθόνῳ τῷ κακίστῳ.
ἔνθεν πικρὸν ἐνέβλεψε τοῦ στρατηγοῦ τῷ κλέει
καὶ πάσαις ἤλασεν ὀρμαῖς κατὰ τῆς τούτου δόξης·
3185 ὁ φθόνος γάρ, ὡς λέγουσιν, οὐκ οἶδε τὸ συμφέρον.
ἔντεῦθεν ὁ πολυόλβος, ὁ μέγας ἐν στρατάρχαις, 3235
ὁ τὸν Χοσρόην ἐκφοβῶν τὸν φοβερὸν Περσάρχην,
ὁ βασιλεῖς ὑπαγαγὼν ὑπὸ ζυγὸν δουλείας,
ὁ σπάθη χειρωσάμενος τόσα Λιβύων ἔθνη,
3190 ὁ πολεμόκλονος, ὁ πρὶν ἐν μάχαις θυμολέων,
φθόνῳ καταστρατηγηθεὶς τῷ χαλεπῷ θηρίῳ, 3240
ἄτερ στρατοῦ καὶ μαχητῶν καὶ φαρετροφορίας
πέπτωκε πτώμα δύσκλητον, ἐπάξιον δακρύων·

3173: Deut. 32,42 3180-93: Le. 129,17-19; 132,1-3 3180-98: cf. Theoph. 238,6-18; I. Tzetzes Chil. (ed. P.A. Leone, 1968) III 341-51; vide W. F. Bakker - A. F. van Gemert; cf. Zon. III 170,8-11; 173,3-7 3181 μέγας Βελισάριος: Belis. 69 3182-98: cf. Mel. 92,4-14 3185: Moral 149; Att. 38,19 3188 ὑπὸ ζυγὸν δουλείας: cf. Belis. 563 3190 πολεμόκλονος: vide v. 1237 3192-98: Procop. Anecd. (ed. J. Hauray) IV, 16; vide Enr. Follieri, Il poema bizantino di Belisario. Atti del Convegno internazionale sub tema: La poesia epica e la sua formazione, Roma 1970, p. 598/99, n. 47

ABCDFΘKMPRTV

3174 λύπην οὐ μετρίαν Θ 3175 ἡμέρα: ἡμέραν ΘΡ 3177 πρὸς: καὶ V 3180 τῶν: τοῦ Θ 3181 Βελισάριος ABCDFΘMPV 3182 γὰρ ταῦτ': τ' αὐτοῦ δ' K ταῦθ' Θ: τοῦτ' R ἤρεσαι K: ἤρεσκε CDPR Bekk 3183 πικρῶ K ἀνέβλεψε (-εν K) FΘKTV 3184 ὀρμαῖς K: αι sup. ἄς K¹ 3185 λέγουσι K 3186 ὁ στρατάρχης CDΘKMPR Bekk 3187 βερὸν K: φο sup. β K¹ 3188 καὶ K βασιλεὺς P ἀπαγαγὼν K 3189 τόσα: τὰ τῶν K Λυλίων Θ: βίων K: Λυ sup. β K¹ 3190 ὁ (2): τὸ K μάχη Θ 3191 φθόνῳ om. P 3192 μαχητοῦ AP 3193 δύσκλητον P: δύσπεπτον Θ

- γέγονε, φεῦ, ἔλεεινός, γυμνότερος ὑπέρου,
3195 ἔπιε, φεῦ, τῶν συμφορῶν ὑπερχειλῆ τὸν σκύφον,
γεγύμνωτο τῶν ἑαυτοῦ καθάπερ φυγὰς δοῦλος, 3245
ἐκάθητο τὸν δῆμιον, ὦ πάθους! περιμένων
πότε τῷ ξίφει τὸν αὐτοῦ τράχηλον ἀποκόψει.
φθόνε, θηρίον χαλεπὸν, ληστὰ, φονεῦ, διῶκτα,
3200 σκορπίε μυριόκεντρε, τίγρις ἀνθρωποβόρε,
δράκαινα φαρμακεῦτρια, βοτάνη θανασίμη, 3250
βέλος ἀσίδηρον, αἰχμὴ πασῶν τμητικωτέρα,
οἷα ποιεῖς καὶ κακουργεῖς, οἷα δεινὰ τυρεύεις!
ὑπερνικῆ τὸ πάθος με, συγγέει με τὸ πένθος,
3205 καὶ προκαλεῖται δάκρυον ἐκ τῶν ἐμῶν βλεφάρων.
ἕως καὶ πότε, λυμεῶν, οὕτως ὑπερισχύσεις; 3255
μέχρι καὶ τίνοσ, κάκιστε, τὸν βίον συγκυκήσεις,
τύραννε παντομήχανε, φόνιε, δολοπλόκε;
κἀγὼ γάρ, ὡς οὐκ ὄφελον, σαῖς ἐμπесῶν παλάμαις
3210 καὶ πειραθεῖς σου τῶν βελῶν κείμαι μικρὸν ἐμπνέων.

3194 hiatus fictus: φεῦ, ἐλ.

3194 γυμνότερος ὑπέρου: pron.; Karathanasis 129 3195 συμφορῶν... σκύφον: Moral 40; vide vv. 312, 872, 2571, 3752, 4624, 5079, cf. vv. 619, 3548, 3784, 5098 3196-98: Ce. I 679,15-18 (Ce. I 679,16/17 ὀρίσθη καθέζεσθαι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀπρόίτος) 3199 φθόνε, θηρίον χαλεπὸν: Belis. 13,15,17,435 3200 σκορπίε μυριόκεντρε: Belis. 16 3202 βέλος ἀσίδηρον: Roman β' 66; II 210; Moral 501, 604; Hagioth. 82; NComn. 51; cf. Soph. Ph. 198 (ἀμάχητα βέλη) 3210 κείμαι μικρὸν ἐμπνέων: Moral 216

ABCDFΘ J(ab 3199) KMPRTV

3194 γυμνότερος ὑπέρου: ὁ πρὶν ἐν στρατηγίαις P 3195 τὸν σκύφον: κρατήρα CFTV 3196 ἐγύμνωτο Bekk: ἐγύμνωτο Θ τοῦ νεοττοῦ K δούλων Θ τυφλοῦται Βελισάριος μετὰ τὰς στρατηγίας, / ἐκπῶμα ξύλινον κρατῶν ἐβόα τῷ Μιλίῳ / Βελισαρίῳ ὀβολὸν δότε τῷ στρατηλάτῃ, / ὄν τύχη μὲν ἐδόξασεν, ἀποτυφλοῖ δ' ὁ φθόνος T¹ms-iaf. 3197 πάθους: ος sup. ους K¹: πάθος CΘ 3198 αὐτὸν A ἀποκόψη K: ει sup. η K¹ 3199 πονηρὸν JK 3200 τίγρης AK ἀνθρωποφθόρος Θ 3201 δράκαινα T 3202 ἔργον Θ 3203 κενουργεῖς K: και sup. κε K¹ τυρεύεις K: τυρίεις A 3205 οὐ M προσκαλεῖται AΘ ὀμμάτων CDΘJKMPR Bekk 3206 ὑπερισχύεις Θ ser. vv. 3207, 3206 P 3207 om. B συγκινήσεις P 3208 κακομήχανε CDΘJKMPR Bekk δολοπλόκε: παντορέκτα CDΘJKMPR Bekk: παντοραϊκτα C 3209 ἄς J ὄφελον M ἐμπεσεῖν Θ 3210 πειρασθεῖς JP: πειρασθῆς K: πειρασθεῖς Θ

- Καὶ ταῦτα μὲν ἐλέχθησαν ἡμῖν ἐν παρεκβάσει· 3260
 ἢ γὰρ πικρία τῆς ψυχῆς λαλεῖν καταναγκάζει.
 ὁ βασιλεὺς δὲ ζηλωτῆς ὑπάρχων εὐσεβείας
 πόλεμον ἀνερίπισε κατὰ τῶν δυσσεβούντων,
 3215 καὶ πλέον τῶν ἑλλημιστῶν τῆς βωμολόχου πλάνης,
 κἂν ὕστερον ἀπατηθεὶς ὑπὸ τινῶν βεβήλων,
 3265 τῇ τῶν ἀφθαρτοδοκητῶν ἐάλω δυσσεβεῖα.
 Οὗτος ναὸν ἐδείματο τὸν φεραυγῆ, τὸν μέγαν,
 τὸ τοῦ θεοῦ μου τέμενος, τὸν οὐρανὸν τὸν κάτω,
 3220 ὃν οἶμαι καὶ τὰ Σεραφίμ αἰδούμενα θαυμάζειν·
 ἂν γὰρ θεὸς καταξιοῖ μένειν ἐν χειροτμήτοις,
 3270 ἐν τούτῳ πάντως κατοικεῖ· καὶ ποῦ γὰρ ἀλλαχόθι;
 ἂν οὖν τις παρεικάσειε σφαῖρα μὲν οὐρανία
 πόλιν τὴν ὀλβιόπολιν, τὴν Κωνσταντίνου πόλιν,
 3225 τοὺς δὲ ναοὺς τοὺς ἱεροὺς ἀστέρων φεραυγείας,

3213 ὁ βασιλεὺς... ζηλωτῆς... εὐσεβείας (ὀρθόδοξος): vide Treitinger, p. 42, 50, 140, 145sq., 253, Xanatalos, p. 18/19, Hunger, o.c.l.c. 3213-15 scholam philosophiae Athenis a. 529 arcuit. saepe paganos persecutus est 3216/17 fine a. 564 edictum de incorruptibili corporis Christi promulgavit 3218-34 laus ecclesiae Sapientiae Dei; vide v. 3129; ecclesiae dedicatio d. 27 mens. Dec. a. 537 evenit

3213-15: Theoph. 176,17-19; 177,11-17; 180,11-21 3213-17: Le. 125,18-21; 130,16/17; Ce. I 642,16-19; 645,17 — 646,4; 646,22 — 647,7; 675,5-8; 680,4-7 3215 ἑλλημιστῶν: gentiles, antiquae religionis addicti Act. 6,1 3216/17: Mel. 91,14/15; Theoph. 240,31 — 241,2; summa Mona. II 630,6 — 640,27 3218/19: Theoph. 217,17-22; Mel. 88,19/20 3218-34: Le. 126,15-17,20-22; 127,4/5; 128,13-16; Zon. III 156,14-18; laus ecclesiae Sapientiae Dei apud Mona. (II 627,3-5) et Zon. desideratur; apud Ce. (I 650,12-14) solum ἀνεκαίνισεν... Ἰουστινιανὸς τὴν τοῦ θεοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ὑπὲρ τὸ πρότερον legitimus; vide vv. 3073/74 3223-25: laus Clis, cf. E. Fenster, Laudes 153

ABCDFΘJKMPRTV

3211 ἐλέχθησαν Θ : ἐρρέθησαν CM ἡμῖν: μικρὸν CJK παρεκβάσεις K : παρβάσει J : παρενέση Θ 3212 om. Θ 3214 ἀνερύπησε Θ : κατερίπισε K ἀσεβούντων J : βλασφημούντων Θ : πολεμούντων K 3215 om. Θ βολόγου K : μο sup. βο et χου sup. γου K¹ 3216 τινῶν Bekk 3217 om. Θ 3218 om. Θ ἐγείρατο K μέγα JK 3219 νοητὸν K μέγαν R 3220 ἡμαί K Σεραφίμ : -εἰμ B : σε- Bekk : χειρουβίμ A θαυμάζει ACDFΘJMR Bekk 3221 ὃν P γὰρ : ὁ Θ χειροκμήτοις CDFMR Bekk : χειροδμήτοις AJ : χειροδμήτοις P : χειρομήτοις Θ 3222 πάντος K : ὡς sup. ος K¹ ἀλλαχόθεν KPR : ι sup. ε K¹ 3223 ὃν P γὰρ C παρεικάσειεν K σφαῖραν μὲν οὐρανίαν ΘKT 3225 τοὺς (1) bis V ἱερεῖς B φεραυγείας (-ίας Θ) ΘP : φωταυγείας K : φωταυγείας T

- οὐκ οἶμαι τοῦ καθήκοντος οὗτος ἀποσφαλεῖται. 3275
 πάντες μὲν οὖν ἐκλάμπουσιν ἀφθόνοις φρυκτωρῖαις
 καὶ στίλβουσι ταῖς χάρισι καὶ κτίσιν δαδουχοῦσι
 καὶ χρηματίζουσι φαιδροὶ τοῖς ἐπὶ γῆς ἀστέρες,
 3230 ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λίμνης περικαλλέος
 καὶ πάντων ἀπεκρύβησαν ἀστέρων αἱ λαμπάδες· 3280
 ὑπερεκλάμπει γὰρ φαιδρῶς, ὡς ἐν μικροῖς ἀστρίοις,
 τοῖς ἱεροῖς τεμένεσιν ἄλλος ἥλιος γίγας,
 ὁ θεοδόμητος ναός, τὸ κάλλος γῆς ἀπάσης.
 3235 Τούτῳ συνῆν τῷ βασιλεῖ σύζυγος Θεοδώρα,
 ταυτόζηλος, ταυτότροπος, μεγαλοπρεπεστάτη· 3285
 αὐτὴ ναὸν ἀνήγειρεν ἀπὸ ριζῶν ἐσχάτων
 τοῖς τοῦ Κυρίου μαθηταῖς, μετὰ τὸν πρῶτον πρῶτον,
 γλαυκόφωτον ἂν εἴποι τις ἐν τοῖς ναοῖς σελήνην,
 3240 εἰς κάλλος δευτερεύοντα τοῦ λαμπραυγοῦς ἡλίου.
 Ἄλλὰ τοιαύτας χάριτας τῷ βασιλεῖ πλουτοῦντι 3290
 οὐκ ἦν θυγάτηρ, οὐχ υἱός, διάδοχος τοῦ γένους·

3235-40 ecclesia Sanctorum Apostolorum Clī ab imperatrice Theodora condita; dedicatio d. 28 mens. Iun. a. 550

3226-34: cf. Hagioth. 152-55 3230 ἠέλιος — περικαλλέος: Odys. 3,1 3233 ἥλιος γίγας: vide v. 65 3235-38: cf. Mel. 89,6/7 3235-40: cf. Theoph. 227,10/11; cf. Le. 127,16/17; Zon. III 159,14 — 160,2 3237 ἀπὸ ριζῶν (= fundamenta): loc. prov.; cf. Plat. Tim. 81c; vide vv. 3433, 3807, 6181 3240 (εἰς κάλλος) δευτερεύοντα: Ier. 52,24 3241-45a: Theoph. 241,2-5 3241-45b: Le. 125,10; 130,17-19; Ce. I 680,7/8; Zon. III 173,14-17 3242 οὐκ ἦν θυγάτηρ, οὐχ υἱός: Ier. 16,2; vide v. 5100

ABCDFΘJKMPRTV

3226 οὕτως JP ἀποσφαλεῖσαι P 3227 ἀφθόνοις : ἀστέρων J 3228 τὰς J χάρισιν ἀκτίσι C κτήσιν J 3229 τῶν ἐπὶ γῆς ἀστέρων P ἀστέροις Θ 3230 ἠέλιος — λίμνης : ὁ ἥλιος δ' ἂν ὄρουσε σελήνης Θ ἀνόρουσε CK περικαλλέως JK : -καλέος Θ : -καλέης M 3232 φαιδρὸν K ἀστέροις ΘT 3233 om. Θ ἱερεῖς V γίγας : μέγας C 3234 iterum script. eras. Θ τὸ — ἀπάσης : ἄλλος ἥλιος κάτω P post 3234 ὁ δεύτερος παράδεισος πο τοῦ πρώτου κρεῖστος add. P : 2 aut 3 litt. sup. πο non leg. P¹ exspectes ἀπὸ 3235 τοῦτο Θ : (T)οὔτω litt. capitalis rubra T non app. J 3236 ταυτόζηλος : ταυ- ABCDFΘMPRT Bekk : ταυ- V : αὐ- K : ταυτόζηλος J ταυτότροπος : ταυ- ABCDFJMPRT Bekk : ταυ- V : τ' αὐ- K : ταυτότροπος Θ 3237 τειχῶν P 3238 Κυρίου : κυ- Bekk τῶν ΘK πρῶτον (1) : πρώτων Θ πρῶτον (2) : ω sup. ο K¹ 3239 ἐν τοῖς ναοῖς ἂν εἴποι (-η K) τις CJK εἴπει Θ : εἴπη ADKR 3240 ὡς T φεραυγοῦς Θ 3241 τοιαύτης χάριτος Θ 3242 διάδοχος τοῦ γένους : οὐ διάδοχον γ. Θ : οὐ διαδοχὴ γ. ADFMRTV Bekk : εἰς διαδοχὴν τοῦ γ. P : τοῦ γ. κληρονόμος (οὐ γ. K) CJK

- ἐνθεν τοι μέλλων τελευτᾶν καὶ γῆθεν μεταβαίνειν
ἐπὶ τὸν ἀδελφόπαιδα βλέπει τὸν Ἰουστίνον
- 3245 καὶ τοῦτον Αὔσονάνακτα καὶ κράτορα δεικνύει.
3245a ἰθὺνας τὸ καλλίπρωρον τῆς βασιλείας σκάφος
3245b ἐν ἔτεσι τριάκοντα πρὸς ἑννεάδι μία. 3295
- Ἦν δὲ χρηστὸς καὶ δίκαιος ὁ νέος Ἰουστίνος
καὶ τὸ φιλάδικον μισῶν καὶ τὴν κακοτροπιάν,
φιλόκαλος, φιλόκοσμος, λαμπρόψυχος, ἀστείος,
χρημάτων καταφρονητῆς, στυγῶν μικρολογίαν. 3300
- 3250 δεῖγμα λαμπρότητος αὐτοῦ καὶ μεγαλοπρεπειᾶς
ὁ χρύσεός τε καὶ τερπνὸς ἐν ἀνακτόροις οἶκος,
ὃς ἔτι τοῦ δομητόρος τὴν κλῆσιν περισφάζει,
χαρίτων στίλβον καλλοναῖς καὶ πυραυγίζων πάντη.
Ἦν μὲν οὖν οὕτω κόσμιος ὁ βασιλεὺς καὶ πρᾶος 3305

3243 d. 14/15 mens. Nov. a. 565 3245 d. 14 mens. Nov. a. 565 3254/55 πρᾶος...
μισοπόνηρον... γνώμην καὶ δικαίαν: vide Treitinger, p. 253/54, Xanatalos, p. 19/20, 25, 27,
31, Hunger, o.c.l.c.

3243-45: Mel. 91,16; Mona. II 654,16/17 3245a τῆς βασιλείας σκάφος: vide v.
2422 3245a/b: Mel. 88,4 3245b τριάκοντα πρὸς ἑννεάδι: Mona. II 627,3; Theoph.
(241,3), Ce. (I 680,7) λη' ἔτη 3246-49: Theoph. 241,28/29; Mel. 92,15-19,24-28; 93,1/2;
alit. Ce. (I 680,10-18) de habitu Iustini II 3246-53: Le. 132,4-6,12,20/21; Zon. III 173,18 —
174,9 3250-53: Theoph. 243,17-19; cf. Ce. I 685,11/12 (κτίζει... τὰ παλάτια τὰ ἐν τῷ
Ἰουλιανοῦ λιμένι) et Mona. II 654,17/18 3254/55 κόσμιος... πρᾶος... μισοπόνηρον...
τὴν γνώμην καὶ δικαίαν: Basilii ad Leonem PG 107, cap. περὶ ἐλεημοσύνης, p. XXIV;
ibidem, περὶ ἀρετῆς, p. XXV; ibidem, περὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, p. XXVIII; ibidem,
περὶ σωφροσύνης, p. XXV-XXVIII; ibidem περὶ φρονήσεως, p. XXVIII/XXIX; ibidem,
περὶ ἀγνείας καὶ σωφροσύνης, p. XXIX-XXXII; ibidem περὶ μακροθυμίας καὶ πραότητος,
p. XXXVI; ibidem περὶ ἐπιεικείας, p. XXXVIII; ibidem περὶ τοῦ κρατεῖν τῆς ἡδονῆς, p.
LPII; vide opera citata in App. hist. vv. 2061-65 3254-3373: Ce. I 680,21 — 681,2; sum-
ma Ce. I 681,2 — 683,2; Zon. III 175,7 — 176,22 3254-87: Le. 133,11 — 134,23

ABCDFΘJKMPRTV abglmr

3243 τι JKTV: οι superscr. T¹ ἢ P 3245 Αὔσονάνακτα: αὐ- Bekk: αὐσοάνα-
κτα B: αὐτοκράτορα K 3247 κακοπραγίαν CJK 3248 φιλόκαλος M: φιλόκαλ-
λος Θ φιλόκοσμος φιλόκαλος Θ φιλόκομος PR φιλόκοσμος λαμπρόψυχος K:
λαμπρόψυχος φιλόκοσμος C: φιλόψυχος φιλόκοσμος J: φιλόπτωχος φιλόκοσμος K:
ψυ sup. πτω K¹ λαμπρόψυχος: φιλόψυχος A 3249 καφρονητῆς K στυγῶν:
μ sup. στ K¹: μισῶν F: στυγ sup. μισ F¹ μικρολογίαν Θ: σμικρολογίαν Bekk: μι-
κροψυχίαν F: λογ sup. οψυ F¹ 3251 λαμπρὸς P δόμος CK 3252 om. ABCDFΘMRTV
3253 στίλβον ΘK καλλοναῖς P πάντας R: πάνυ C 3254 οὖν om. ΘM
3245a add. abglmr Bekk 3245b add. abglmr Bekk μιῆ b Bekk

- 3255 καὶ μισοπόνηρον αὐχῶν τὴν γνώμην καὶ δικαίαν·
ἀλλὰ γὰρ τὸ πολύπονον αὐτοῦ τῆς διαρτίας
καὶ τὸ συχνάκις βάλλεσθαι νόσοις ἀλλεπαλλήλοις
τὴν πρόθεσιν ἐξέκοπτε τῆς δικαιοπραγίας.
οὐ γὰρ προῆει συνεχῶς ἀπὸ τῶν βασιλείων, 3310
- 3260 ὡς εἶναι τοῖς ἐθέλουσιν αὐτῷ προσομιλῆσαι
καὶ φιλαδίκων κατεπειν ἀνθρώπων ἀρπακτήρων,
ἀλλ' εἶχε τοῦτον νοσερὸν ἢ κλίνη καὶ τὸ δῶμα,
ὡσπερ τι δένδρον εὐγενές βρῖθον καρποῖς ὠραίοις
καὶ πᾶσι προϊσχύμενον πλουσίαν τὴν ὀπώραν, 3315
- 3265 χειμῶνι δὲ καὶ κρυερῷ πηγνύμενον ἀέρι
καὶ παρεμποδιζόμενον εἰς τὸ πεπᾶναι ταύτην.
ἐντεῦθεν οἱ σπουδάζοντες ἐκ φιλαδίκου γνώμης
τοῖς ἀλλοτρίοις ἐντροφᾶν καὶ τὰς οὐσίας αὖξιν,
κατὰ πολλὴν τοῦ θέλοντος κωλύειν ἐρημίαν 3320
- 3270 λίχνοις ἐπεντρανίζοντες ἐν κόραις τοῖς ὀθνείοις
ἐλήστευον, διήρπαζον, ἐσύλων τὰ τῶν πέλας,
καὶ φύρσις ἦν ἀπανταχοῦ καὶ στόνος οἰμογμάτων,
ὄλοφυρμοὶ καὶ στεναγμοί, θρήνοι, στερνοκτυπίαι.
πόλις δ' ὁμοῦ μὲν ἔγεμε συχνῶν θυμιαμάτων, 3325
- 3275 ὁμοῦ δ' ὑπερπεπλήρωτο παιάνων καὶ δακρῶν.
ταῦθ' ὁ κρατῶν ὡς ἤκουσε, τὴν μὲν ψυχὴν ἐπλήγη,
οὐκ ἔχων δ' ὅ τι δράσειεν (ἔσφιγγον γὰρ αἱ νόσοι)

3267 φιλαδίκου γνώμης: vide v. 3111 3269 τοῦ θέλοντος κωλύειν ἐρημίαν: Dem.
4,49; cf. Soph. Ant. 261; Lev. 26,17 3270: Callim. Fr. 107 (ἄμματα λ.) 3272-75:
cf. Soph. O.T. 4/5,30 3274/75 πόλις... δακρῶν: Soph. O.T. 4/5,30

ABCDFΘJKMPRTV

3255 μισοπόνηρος K: v sup. ος K¹ 3257 συχνάκις K 3258 ἐξέκοψε K
3259 προῖει MP: προσήει K: προσείη Θ συνετῶς D 3261 ἀρπακτόρων K post
3261 spatium unius v. vacat T 3262 τούτων P νοσερῶς P: νοσηρὸν D σῶμα J:
δέμας T 3263 βρῖθον: ω sup. ο F¹: βρῖθων ΘMP ἐνθῆος A 3264 προϊσχύμε-
νος AFV: προϊσχύμενον J: παρεχόμενον Θ 3265 καὶ: τῷ Θ πλουσίαν K: ἀέρι
sup. πλουσίαν K¹ 3267 γνώμην K 3268 αὖξιν ΘK 3269 καταπολλῆν T πο-
λὴν Θ: -ὺν Bekk ser. vv. 3270, 3271, 3269 J 3270 λίχνον P: συχνοῖς Θ ἐν:
ταῖς J Bekk τοῖς Θ ὀθνείοις P 3271 ἐφήρπαζον K ἐσύλου Bekk
3272 καὶ (1): ἢ FV ἀπανταχοῦ: ἢ sup οὐ T¹: -χῆ C τόνος K 3274 δ' om. K
3276 ταῦτ' V ἐπλήγει P: ἐπλήγην K 3277 δ' om. K οἱ πόνοι ΘM: αἱ νόσοι
superscr. M¹

- 3280 ἐν ἀπειλαῖς ἐπτόησε μόναις τοὺς κακοσχόλους,
ὡσπερ εἰ θῆρ ὑπέρακμος, ἔξωρος καὶ τριγέρων, 3330
βλέπει τοὺς σκύμνους τοὺς αὐτοῦ πικρῶς ἀρπαζομένους
καὶ μηδαμόθεν ἄλλοθεν σθένων αὐτοῦς ἀμῦναι
φρικώδεις πέμπει βρυχηθμοὺς ἀπὸ καρδίας μέσης.
ἀλλ' οὐκ ἐπέβαινον οὐδὲν ὁ βασιλεὺς ἐν τούτοις·
ἢ γάρ τοι φιλοχρήματος καὶ ῥυπαρὰ καρδία 3335
3285 οὐ δυσωπεῖται τοὺς θεσμούς τοὺς τῆς φιλαλληλίας,
οὐ φρίσσει βλέφαρον θεοῦ, κράτορας οὐκ αἰδεῖται,
οὐ κατοικτεῖρει συνοχήν, οὐ συντριβὴν καρδίας.
Ὡς οὖν τὸ μὲν κακεντρεχὲς κατίσχυεν εἰς πλεόν
καὶ πανταχοῦ τὰς στυγητὰς ἐξέτεινε πλεκτάνας 3340
3290 καὶ πάντας ἐπεβόσκετο τὸ τῆς κακίας στόμα,
ὁ δὲ κρατῶν ἀνώμοζεν, ἤσχαλλεν, ἔδυσφόρει,
τίς τῶν ἐν τέλει παρελθὼν εἰς μέσον μετὰ θάρρους
«ὦ βασιλεῦ», ἀνέκραγεν, «εἰ θελητόν ἐστί σοι
ἐκ τῶν χειρῶν τῶν πονηρῶν ῥύεσθαι τοὺς ἰδίους, 3345
3295 ἐμοὶ τῆς ἐκδικήσεως ἐγγείρισαι τὸ ξίφος·

3293 hiatus fictus: βασιλεῦ, ἀν. monosyllabum encliticum sine accentu in fine versus metricum in quarta decima syllaba in bisyllabo enclitico accentum firmat; nota: in fine versus duo enclitica

3284-87 φιλοχρήματος — καρδίας: cf. I Timoth. 6,10 (ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἢ φιλαργυρία); cf. v. 3485 3288: cf. Gen. 6,5 (ἐπληθύνθησαν αἱ κακαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς); I Mac. 1,9 (ἐπλήθυναν κακὰ ἐν τῇ γῆ) 3290 κακίας στόμα: cf. Philodemus, de Pietate (ed. T. Comperz) 93,6 (στόμα κωμωδίας) 3295 ἐκδικήσεως... ξίφος: cf. Ier. 15,3 (ἐκδικήσω... τὴν μάχαιραν); 27,21 (ἐκδίκησον, μάχαιρα); vide vv. 3650, 3752

ABCDFΘJKMPRTV

3278 ἐπτόει δὲ Θ : δ' ἐποίησε K μόνους JV : μόνον Θ 3279 ὡσπερ PT : ὡσπερ ἢ Θ ὑπέρακμος K : υ sup. ἀπ K¹ ἔξωρος R : ἔξοχος D 3280 τοὺς (1) : μὲν B αὐτοῦ R : αὐτῶ P πικρὸς Θ 3281 στένων AB : σθένων A^{1pc} : θέλων ΘV αὐτοῦς : circumflexum acuto corr. A¹ : αὐτοῖς CPR Bekk : αὐτὸν F ἀμῦναι BCΘRV 3282 φρικώδης KV βρυχηθμοὺς Θ μέσης καρδίας B 3283 ἐπέβαινον ΘKP Bekk τούτω C 3284 εἰ γάρ τις Θ 3285 τῆς om. Θ 3286 om. Θ βλέφαρα KP κρατη-
ρας PV οὐ φοβεῖται A 3287 κατοικτεῖρει J οὐ (2) : καὶ P 3288 μὲν οὖν τὸ C : οὖν μὲν τὸ J κακεντρεχὲς K : κακεχὲς K^{1ms} κατίσχυεν FΘ 3289 πανταχῆ C παλάμας J 3291 ἀνώμοζεν A : ἀνόμοζεν J : ἀνόμοζεν DF : ἀνόμοζεν Θ ἤσχαλλεν ABDFJKPTV : ἴσχαλλεν Θ 3292 μέσων Θ : μέσους ACDFJKMRV Bekk θάρρους P : θράσους M 3293 σοὶ ἐστιν T 3295 ἐγγείρισε AΘJT : ἐχειρίσε K : ἐχειρίσαι P : ἐγγείρισον B ξίφος K

- καὶ μὲν ἐκτέμω κεφαλὰς τὰς τῆς πλεονεξίας
καὶ τρόπου τοῦ φιλάρπαγος, ὡς Ἑρακλῆς τῆς ὕδρας,
χάρις μοι κείσεται πρὸς σοῦ καὶ πρὸς τῶν ὑπηκόων·
εἰ δ' οὐ, μὴ φείσῃ, βασιλεῦ, ἀλλ' ὡς αἰσχύναντί σε 3350
3300 πελέκει μοι τὸν τράχηλον, ἀπόκοπον ἐνδίκως.»
ἤκουσε ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἐπένευσεν αὐτίκα,
ἐπήνεσε τὸν ἄνθρωπον τῆς φιλανθρώπου γνώμης,
ἀρχὴν τὴν ἀνυπεύθυνον δίδωσι τῷ γενναίῳ
(ἐπαρχον ἢ συνήθεια λέγει τὸν ταύτην σχόντα) 3355
3305 καὶ πᾶσι τρόποις παραινεῖ φροντίζειν τοῦ δικαίου.
ὁ μὲν οὖν ἀνεζώσατο τοιαύτην δυναστείαν
καὶ ζήλου πλείονος πλησθεὶς εἶχετο τῶν πρακτέων·
συνέβη δὲ μετ' οὐ πολὺ γενέσθαι τι τοιοῦτον,
λόγου καὶ μνήμης ἄξιον καὶ πρέπον ἱστορεῖσθαι. 3360
3310 γυνὴ προσῆλθε πενιχρά, χηρείαν ἀνατλάσα,
μετ' οἰμωγῆς, μετὰ βοῆς, μετὰ περιπαθείας,
καταβοῶσα τῶν λαμπρῶν τινος καὶ περιδόξων,
πρὸς γένους ὄντος βασιλεῖ, μαγίστρου τὴν ἄξιαν,
καὶ τὸν φιλάδικον αὐτοῦ τρόπον αἰτιωμένη 3365
3315 ὡς τὴν οὐσίαν τὴν αὐτῆς πᾶσαν διηρπακότος.
ἤκουσε ταῦθ' ὁ ζηλωτῆς ἐκεῖνος τοῦ δικαίου,

3299 hiatus fictus : βασιλεῦ, ἀλλ' schol. metr.; vide v. 15 3312 schol. metr.; vide v. 1543 3316 ζηλωτῆς... δικαίου: vide Treitinger, p. 254, Xanatos, p. 25, 27, 29, 31, Hunger, o.c.l.c.

3296/97: fabula de Hercule; Apoll. Bibl. 2,5,2-5; cf. Io.M. II (6),6; vide vv. 5512, 5527/28 3301/02 ἐπένευσεν... ἐπήνεσε: Belis. 568/69 3303 ἀρχήν: vide v. 535 3309 λόγου... ἄξιον: Herod. 1,133; Thuc. 1,73; vide v. 4420 μνήμης ἄξιον: Plat. Rep. 615c; vide vv. 3743, 4420 3316 ζηλωτῆς (δικαίου): cf. Isocr. 1,11 (ζ. ἀρετῆς)

ABCDFΘJKMPRTV

3296 ἐκτέμω ΘKP 3297 τρόπους ΘK : τρόπον J τῆς : τὰς Θ 3298 προ-
σοῦ K 3299 φῆσαι K βασιλεὺς Θ αἰσχύναντα P 3300 πελέκει V μου P
3301 (ἢ)κουσε K ἐπαίνεσεν K : ἐπήνεσεν C ἐκδίκως F : αὐτίκα superscr. F¹
3302 ἐπήνεσε AD : ἐπένεσε ΘJ φιλαρέτου C 3304 ἢ : τὴν K λέγειν Θ 3307
πλείονος bis V πραγμάτων P 3309 πρέπων T : ο sup. ω T¹ 3310 ἀνατλάσα
AΘMP : ἀνακτλάσα K 3312 τινός Bekk καὶ : τῶν V 3313 προσγενοῦς BΘJ :
προσγένους KMPB^{1pc} ὄντος Θ : ὄντα T : ἦν τῷ K μαγίστρω AFPTV 3315
αὐτοῦ C διηρπακότα P

- προσέσχε τοῖς οἰώγμασιν, ᾗκτειρε τὴν γυναῖκα,
πέμπει μετακαλούμενος τὸν μάγιστρον εἰς κρίσιν.
ὁ μάγιστρος οὐ πείθεται, καταφρονεῖ τῆς δίκης,
3320 καταγελαῖ τοῦ δικαστοῦ, τὴν κρίσιν μυκτηριζεῖ
καὶ δεῖπνον ἀβροτράπεζον τελοῦντος τοῦ κρατοῦντος
συμποσιάσων μετ' αὐτοῦ σὺν ἄλλοις ἀφικνεῖται.
καὶ μετὰ τοῦτο τί καὶ πῶς; ὁ δικαστὴς θυμοῦται,
φοιτᾷ πρὸς τὰ βασίλεια, φαίνεται τῷ κρατοῦντι,
3325 βλέπει λιπαροτράπεζον ἐν μέσῳ πανδαισίαν,
ὄρῃ συνανακείμενον μετὰ τῶν δαιτυμόνων
ἐκεῖνον τὸν ἀπόζοντα πλεονεξίας μύσους.
ὡς εἶδεν, ἀναφλέγεται τῷ ζήλῳ τὴν καρδίαν
καὶ παρρησιασάμενός φησι πρὸς Ἰουστίνον·
3330 «εἰ μὲν ἐμμένεις, βασιλεῦ, τοῖς προτεθεσπισμένοις
καὶ βούλει τοὺς φιλόρπαγας ὑπάγεσθαι ταῖς δίκαις,
κἀγὼ σοὶ πρόθυμος ποιεῖν τὰ προὔπεσχημένα·
εἰ δέ σοί τις μετάμελος ὧν ἔπραξας ἐπήλθεν,
ἐμοὶ τὴν ἔπαρχον ἀρχὴν ταύτην παρεσχηκότι,
3335 ἰδοῦ σοὶ πάρεστιν αὐτὴν πάλιν ἀπολαμβάνειν.
ἐγὼ γὰρ ἀναιτίαιτος σοῦ ποιουμένου φίλους
τοὺς ἐξαγίστους καὶ σκαιοὺς καὶ τοὺς ὑπομοχθήρους,
καὶ συμπαραλαμβάνοντος συμπότας ὁμοδείπνους
ἀνθρώπους κακογνώμονας καὶ κακεντρεχεστάτους.»
3340 πρὸς ταῦθ' ὁ γαληνότατος καὶ πρῶτος Ἰουστίνος
περιπαθὲς τι καὶ βαρὺ καὶ βύθιον οἰώξας

3329 schol metr.; vide v. 446

3334 ἀρχήν: vide v. 535

ABCDFΘJKMPRTV

3317 προσέξε V 3319 ὁ : οὐ P δ' ante οὐ add. Θ 3321 ἀβροτράπεζον V :
αὐτο- K κρατίστου D 3322 συμποσιάζων DMR Bekk 3323 καὶ (1) B : τὸ cett.
codd. Bekk 3325 λιπαροτράπεζαν KT Bekk 3327 μύσους JMPT : μῦσος BCK : μί-
σος Θ 3328 οἶδεν ΘK 3329 παρρησιασάμενος φησὶ Bekk 3330 ἐμμένης K
3331 βούλη T ὑπέχεσθαι Θ 3332 προὔπεσχημένα V 3333 ἐπήλθε ABCΘJPR
Bekk 3334 προσεσηκότι K 3335 αὐτῆ. .. παραλαμβάνειν K 3337 κακοὺς Θ
3338 συμπαραλαμβάνοντος P : -α Θ σύμπαντος P 3339 κακεντρεχεστάτους K : στ
sur. θ K¹ 3340 ταῦτ' Θ 3341 τε KV δεινὸν AK θύμιον J στενάξας C

- «εἰ μὲν ἐγὼ», φησὶν, «αὐτὸς ἄδικον εἴργασμαί τι,
αὐτίκα με κατάρραξον τοῦ βασιλείου θρόνου·
εἰ δέ τίς μοι τῶν συμποτῶν καὶ συνανακειμένων,
3345 τοῦτό σοι πάρεστι ποιεῖν ὁ πάλαι διεσκέψω.»
βαβαὶ τῆς γαληνότητος καὶ τῆς χρηστότητός σου,
αὐτοκράτορων ἄριστε, δικαιοφύλαξ πρᾶε!
εἶρηκε μὲν ὁ βασιλεύς, ὁ μάγιστρος δ' αὐτίκα
ἀναρπαγεῖς πρὸς τοῦ κριτοῦ σὺν ἐλκυσμοῖς βιαίοις
3350 ἐκ συμποσίου καὶ τρυφῆς, ἐκ μέσων ὁμοδείπνων,
ἐκ τραπεζῶν πολυτελῶν καὶ μεγαλοδαπάνων,
ἤγετο πρὸς κριτήριον δίκας ὑφέξειν μέλλων·
ἐστάθη πρὸ τοῦ βήματος τρέμων πεφοβημένος
ὁ πρὶν ὑπεραιρόμενος, ὁ σοβαρὸς καὶ γαῦρος.
3355 καὶ πάλιν τὸ μὲν γύναιον ὡς πρῶην κατηγορεῖ
καὶ προὔφερε τὴν ἀρπαγὴν, ἤλεγχε τὴν κακίαν·
ὁ δὲ πεφίμωτο καὶ βοῦν ἐπὶ τῆς γλώττης εἶχεν,
ὁ πρὶν σοβαροπρόσωπος, ὁ πρῶην φρυακτίας.
οὕτως ἀπαρρησίαστον κακομηχάνου στόμα!
3360 ὡς οὖν ζητήσας ἀκριβῶς καὶ πολυπραγμονήσας
ὁ μεγαλόνοτος δικαστὴς καὶ τοῦ δικαίου φύλαξ
εὔρε παθοῦσαν συμφορὰς βαρυσυμφορωτάτας
τὴν προσελθοῦσαν ὡς χερσὶν ἀδίκους ληστευθεῖσαν,
ὁμοῖς βουνεύροις τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον κατακίζει
3415

3342, 3346 schol. metr.; vide v. 15

3357 βοῦν ἐπὶ τῆς γλώττης εἶχεν: Aesch. Ag. 36; pron.; Karathanasis 223; vide v.
4482 3361 δικαίου φύλαξ: cf. Isocr. 4,175 (εἰρήνης φ.) 3364 ὁμοῖς βουνεύροις: Iud.
16,8 (νευράς ὑγράς); II Mac. 7,1 (νευράς αἰκίζομένους); vide v. 4776

ABCDFΘ J(usque ad 3343) KMPRTV

3342 ἐγὼ φησὶν Bekk εἴργασμά τι T : εἴργασάμην F 3343 κατάρραξον C 3344
καὶ : τῶν DOM συνανακειμένων : τῶν ἀνακειμένων K 3345 διεσκέψου A 3346
σου : τε K 3347 ἀναξ Θ : πρᾶε Θ^{1mg}· 3348 δ' om. Θ 3349 ἀναρπασθεῖς KT
συνελκυσμοῖς ΘKMV 3350 ἐκ (1) : καὶ P ἐκ (2) : καὶ C μέσον T : μέσου Θ
3351 μεγαλοδαπάνων : τῶν μελοδαπάνων Θ 3352 ὑφέξιν K 3353 ἐστάθη A πρὸς...
πεφοβημένος Θ 3354 ὁ (2) : καὶ Θ καὶ : ὁ ACDFKMPRTV Bekk 3357 εἶχεν
ἐπὶ τῆς γλώττης F 3358 σοβαρευόμενος CP πάλαι P 3359 οὗτος K 3362
παθοῦσας Θ συμφορὰς βαρυσυμφορωτάτας om. K βαρυσυμφορωτάτους P 3363
τὴν προσελθοῦσαν om. K ὡς : καὶ P : ἐν-Θ ἀδίκας P

- 3365 καὶ ταῖς χαλάζαις τῶν πυκνῶν μαστίγων μολωπίζει
καὶ πᾶν τὸ σῶμα ταῖς πληγαῖς κατάστικτον δεικνύει.
εἶτα ψιλοῖ τὸ γένειον μέχρις ἐπιδερμίδος,
κείρει καὶ τρίχας κεφαλῆς, τὸ πρόσωπον αἰσχύνει,
παλιμπετῆ, παλίνστροφον ἐπιβιβάζει κτήνους, 3420
- 3370 δημοσιεύει τὸ κακὸν ἐν μέσαις λεωφόροις
καὶ θριαμβεύει δυσκλεῶς τοῦτον καὶ στηλιτεύει
καὶ τῆς οὐσίας τῆς αὐτοῦ δεσπότην καθιστάνει
τὴν ὑπ' αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ τλάσαν καὶ πικρανθεΐσαν.
οὕτως οὐδὲν ἐφάμιλλον φιλελευθέρου γνώμης· 3425
- 3375 οὕτως ἀφιλοχρήματος καὶ μὴ δεδουλωμένος
εὐπαρρησίαστος ἀνὴρ οὐ πρόσωπα λαμβάνει,
οὐ δειλιῶ τοὺς ὑψηλοὺς, οὐδένα καταπτῆσει,
πτηνός, ἂν εἴποις, ἀετός, εὐπτερος, ὑψιβάμων,
ὑπ' οὐδενὸς κρατούμενος τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων· 3430
- 3380 ἂν ἔχῃς γνώμην καθαρὰν κερδῶν ὑψηλοτέραν,
ἂν μὴ ρυπαίνῃς τὴν ψυχὴν λημμάτων κιβδηλίας,
οὐ πτοηθῆσιν βασιλεῖς, οὐκ αἰσχυνθήσιν δῆμον,
οὐ πτήξεις ὑπερέχοντας, οὐ μεγαλοδυνάμους.
Ἄλλ' ἐπανακαμπτέον μοι πρὸς τὰ τῆς ἱστορίας. 3435
- 3385 τοῦτο πολλοὺς ἐφόβησε, τοῦτο πολλοὺς ἐπέσχεν·
ἐντεῦθεν συνεστάλησαν πολλοὶ τῆς ἀδικίας
τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν ὀρμὴν τὴν εἰς πλεονεξίαν·

3365 χαλάζαις: cf. Soph. O.T. 1279 3368 πρόσωπον αἰσχύνει: Πίσις 18,24; vide v. 3830

ABCDFΘKMPRTV

ser. vv. 3366, 3365 ΘP 3365 om. K θαλάσσαις T κατακίζει Θ 3367
εἶτ' ἀφελεί M ψιλεῖ T ἕως CDKMPR Bekk 3368 τὸ: καὶ CT 3369 om. K
παλιμπετῆ B κτήνος Θ 3370 μέσαις B: μέσοις cett. codd. Bekk 3371 στηλι-
τεύειν K 3372 om. K δεσπότην Θ Bekk 3374 φιλελευθέρω γνώμη ACDFKM
RTV Bekk 3376 πρόσωπον λαμβάνειν K 3377 καταπτῆσει PRV 3378 εἴπη
AΘT Bekk: εἴπη K αἰετός DF ἔπτερος A: ἄπτερος PV ὑψιβάμων V 3379
om. B: B^{1mg}· 3380 ἔχεις ΘK 3381 ρυπαίνεις V: ρυπάνης F: ρυπαίνουσι Θ σὴν
F τῆ ψυχῆ P κιβδηλία P: κιβδηλώσεις Θ 3382 πτοηθείση T αἰσχυνθείση
T: -ήσει K 3383 πτοήξεις K: πτήξεις K^{1mg}· 3385 πολλοὺς (2): πολλοῖς CFV:
πολλῶν DKP ἐπέσχε CDFKMTV ser. vv. 3387, 3386 T 3386 om. ACDFΘK
MPRV: A^{1mg}· F^{1mg}· P^{1mg}· τὰς B 3387 εἰς: τῆς Θ πλεονεξίας ΘP

- τὸ δυσπαράκλητον καὶ γὰρ καὶ φοβερὸν εἰς κρίσεις
τοῦ δικαστοῦ κατέσεισεν ἀπάντων τὰς καρδίας. 3440
- 3390 ἔνθεν γαλήνη πανταχοῦ τῆς δικαιοπραγίας
ἀντὶ χειμῶνος καὶ στυγνῆς θυέλλης ἐφηπλώθη,
ἀντὶ κυμάτων καὶ βρασμῶν ἐγέλασεν εὐδία
καὶ πέλαγος ἀτάραχον ἐπέλετο τοῦ βίου·
πνεῦμα θεοῦ γὰρ ἀντικρυς ἐπέπνεεν ἠδύπνουσι 3445
- 3395 καὶ κατεσίγαζε δεινὰ καὶ πολυρρόθους ζάλας.
Τούτῳ συνῆν τῷ βασιλεῖ καὶ σύζυγος Σοφία,
ἀνδρεία, μεγαλόψυχος, μεγαλοδωροτάτη,
ἥτις μαθοῦσα τὸ κοινὸν κόπτεσθαι καὶ στυγνάζειν
ὡς χρέεσι βαρούμενον οἷα δεσμοῖς ἀφύκτοις, 3450
- 3400 συναγαγοῦσα τῶν χρεῶν πάντα τὰ γραμματεῖα
αὐτὰ μὲν ἐπυρπόλησε, τοῖς δὲ χρεωφειλέταις
ἀπέδωκε τὰ δάνεια χρημάτων ἐξ οἰκείων.
ἴσοις δ' ἑτέροις ἀγαθοῖς καὶ μεγαλοδωρίαις
ὁ βασιλεὺς, ἢ βασιλεὺς ἐπίαναν τὰς πόλεις, 3455
- 3405 ἅπασιν ἄρεσιν μαθεῖν ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων
καὶ γὰρ τοὶ καὶ μικρότατον γεῦμα τὸν πίθον ὅλον
καὶ πέπλον τὸν εὐόφαντον τὸ κράσπεδον γνωρίζει
καὶ λέων ὁ μεγάλθυμος δῆλος ἐκ τῶν ὀνύχων.

3398-3402 novella d. 13/14 mens. Nov. a. 566

3390 γαλήνη (δικαιοπραγίας): cf. Aesch. Ag. 740 (γαλήνης φρόνημα) 3390-93: cf.
G. Acropolita (ed. Heisenberg) 161,19-22; cf. Hunger 1, p. 111; vide vv. 6130/31, cf. vv.
5872-74 3393 πέλαγος (βίου): cf. Eur. Hyp. 822 (πέλαγος συμφορῶν) 3394 πνεῦμα
θεοῦ... ἠδύπνουσι: Gen. 8,1 3395 ζάλας: vide v. 1766 3396: Mel. 92,16 3396-3402:
Ce. I 680,14; 683,22 — 684,2 3396-3405: Theoph. 242,22-27; Zon. III 174,10-13; 175,3-7
3403-05: cf. Ce. I 684,3-8,12-15; 685,9-16 3406 γεῦμα τὸν πίθον: pron.; Kukules 6,421/
22; vide v. 4758 3407 πέπλον... τὸ κράσπεδον: pron.; o.c.l.c.; cf. vv. 4189/90 3408
λέων — ὀνύχων: pron.; o.c.l.c.; vide v. 4232, cf. v. 3406

ABCDFΘKMPRTV

3388 δυσπαράδεκτον V καὶ γὰρ: ὁμοῦ K: καὶ γὰρ sup. ὁμοῦ K¹ καὶ (2):
τὸ Θ κρίσιν (-ην Θ) ΘKP 3390 ἔνθα Θ: ἐντεῦθεν K 3391 ἀπὸ P στυγνῆς
K ἐφηπλώθη T: η sup. v T¹ 3392 iterum scr. Θ^{1mg}· 3394 ἐδύπνουσι K:
ἠδύπνουσι V 3395 πολυρρόθους Θ: πολυρῶους K λύμας Θ 3397 ἀνδρία P
3398 στυγνὸν F 3401 ἐπυρπόλησεν K 3405 ἅπασιν: ἄπερ σοι P 3406 τι ΘKT
σμικρότατον Θ ὅλον πίθον CDΘKMPR Bekk 3407 τὸν: τὸ B Bekk δεικνύει CF

- Ἐπει δ' οὐκ ἦν θυγάτριον ἀλλ' οὐδ' υἱὸς ἐκείνοις, 3460
 3410 ὁ βασιλεὺς Τιβέριον εἰσποιητὸν ὡς παῖδα
 ἐπιλεξάμενος, δεινὸν ἐν στρατηγίαις ὄντα,
 πρῶτα μὲν τῷ τοῦ καίσαρος κατακοσμεῖ στεφάνῳ,
 μετὰ βραχὺ δὲ πρὸς ταῦτ' συναγαγὼν τὸν ὄχλον,
 τὴν σύγκλητον, τοὺς ἱερεῖς, ἅπαντας τοὺς ἐν τέλει, 3465
 3415 καὶ παραινέσεις πολλαῖς ἐνθέοις καταρτίσας
 τὰ σκῆπτρα παραδίδωσι τῆς αὐτοκρατορίας,
 ἔτι καὶ ζῶν καὶ περιῶν καὶ μὴ τὰ λοῖσθα πνέων.
 3417a ἔτεσι δέκα πρὸς τρισὶ μῆνας σκηπτοκρατήσας.
 ἀλλὰ γὰρ ὑπνωσε μικρὸν ἐπιβιούς τὸν ὕπνον 3470
 τὸν νήγρετον καὶ πάγκοινον, τὸν ἀπὸ τοῦ θανάτου,
 3420 καὶ λίθος κατεκάλυψε τὸν τηλικούτον ἄνδρα·
 οὐ γὰρ καλόν, οὐκ ἔμπικρον ἢ φύσις δυσωπεῖται,
 ὁμοῦ δὲ φύρδην ἅπαντας τίθησι τυμβοχώστους.
 Ὡς ἤδη δὲ Τιβέριος παρήλθεν εἰς τὸ κράτος, 3475

3410-16 Tiberius I, caesar d. 7 mens. Dec. a. 574, imperator brevi ante d. 26 mens. Sept. a. 578 3417 Iustinus II d. 26 mens. Sept. a. 578 moritur

3409-18: Le. 135,2-4; 135,8 — 136,10; Ce. I 685,5-7; 685,19 — 686,22 3409-20: Zon. III 178,5-18 3410-17: Mel. 93,9-12; summa Mel. 94,5-27; Theoph. 247,21,28-31; 248,14 — 249,11 3417 λοῖσθα πνέων: cf. Pias 23,785; Spin. 100; vide v. 5215 3417a ἔτεσι δέκα πρὸς τρισὶ μῆνας: Theoph. (247,21), Le. (132,5), Mel. (92,15), Mona. (II 654,17), Ce. (I 680,10) ἔτη γ' 3418/19 ὕπνον τὸν νήγρετον: vide v. 1434 ὕπνον... τὸν ἀπὸ θανάτου: cf. Ps. 12,4 (ὕπνώσω εἰς θάνατον); cf. vv. 277/78 3421/22 οὐ γὰρ καλόν — τυμβοχώστους: Men. C.A.F. (ed. T. Kock) 538,8 (κοινὸν τὸν ἄδην ἔσχον πάντες οἱ βροτοὶ) 3422 τυμβοχώστους: ICont. 271; 292 3423: Mona. II 656,13 3423-27: Mel. 95,7, 15-18; Zon. III 179,1-7 3423-32: Ce. I 688,18/19; 690,6-8 3423-40: Le. 136,9/10; 137, 1/2; 137,15 — 138,8

ABCDFΘKMPRTV abdgimr = π

3409 ἦν: ἄν Θ ἀλλ' οὐδ': οὐδὲ AΘK ἐκείνων Θ 3410 εἰσποίητον ABCD ΘKMR Bekk εἰς DΘP 3411 ἐπιλεξάμενον KP 3412 μὲν: μεντί K τῷ τοῦ: αὐτῷ τὸ τοῦ Θ: τούτῳ P καίσαρος: Καί- Bekk στεφάνῳ om. Θ 3413 μεταβραχὺ C τ' αὐτὸν K: αὐτῷ AΘ 3414 τοὺς ἱερεῖς, τὴν σύγκλητον Bekk πόλει Θ 3415 καταστήσας Θ: ταρτίσας superscr. Θ¹ 3419 νήγρετον BCDFΘTV: ἡγερτον KP καὶ: τὸν F 3421 post καλόν add. οὐ καλόν quod lin. subscr. def. K 3422 τυμβοχώστους K: τυμβοχώτους (-χό- Θ) BΘ 3417a add. π Bekk μησί g: αὐτὸς abt σκηπτοκρατήσας r: σκῆπτρα κρατήσας a

- ἐκ πρώτης, ὃ φασι, γραμμῆς ἔδειξε τὰς ἐλπίδας
 3425 μὴ ψευσαμένης ἐπ' αὐτῷ τοῦ προχειρισσαμένου·
 τὴν μὲν γὰρ μεγαλόδωρον βασιλίσσαν Σοφίαν
 μυρίαὶς ἀντημείψατο ταῖς ἀγαθοεργίαις,
 τοῖς δ' ὑπηκόοις ὄχετοὺς ἔβλυσεν εὐποιίας 3480
 καὶ φλέβας ἀνεστόμωσε χρυσιτίδας ἀφθόνους,
 3430 ἐπὶ παραμυθία δὲ τῶν νόσοις παλαιόντων
 καὶ τῶν καμνόντων τῷ λυγρῷ καὶ πολυπόνῳ γήρᾳ
 οἴκους ἀνήγειρε πολλοὺς καὶ πενητοτροφεῖα,
 καὶ πρῶτος κατεβάλετο τὰς ρίζας τοῦ τεμένου 3485
 τῶν τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων καλλινίκων.
 3435 ἐπὶ δυσὶ σαλεύων δὲ τὸν βίον θυγατράσι
 τούτων μιᾷ συζεύγνυσι Μαυρίκιον εἰς γάμον,
 ἄνδρα δραστηριώτατον, τὸ γένος Καππαδόκην,
 καὶ μέλλων γαμοδαΐσια τῆς νύμφης ἑορτάζειν 3490
 ἀναγορεύει καίσαρα τὸν τῆς παιδὸς νυμφίον
 3440 καὶ μετ' ὀλίγον τελευτᾷ πρὸ χρόνου, πρὸ τῆς ὥρας,

3436-44 Mauricius caesar nominatus Constantinam, filiam Tiberii I, uxorem ducit (a. 582) et d. 14 mens. Aug. a. 582 a Tiberio I moribundo imperator coronatur

3424 ἐκ πρώτης... γραμμῆς: prov.; Karathanasis 154; Kukules 6,415; vide v. 6081, cf. vv. 3560, 6388 3426/27: Theoph. 250,10-12 3428 ὄχετοὺς... εὐποιίας: cf. Pind. Ol. 10,37 (ὄχ. ἄτης); vide v. 4939, cf. v. 5646 3428-32: Theoph. 251,16/17 3429 φλέβας... χρυσιτίδας: Psel. I 138, cap. 43,5; cf. Xen. de vectigalibus 1,5 (φλέβ. ἀργυρίτιδος); cf. v. 4992 3430-32: Zon. III 180,16-18 3431 λυγρῷ... γήρᾳ: Pias 10,79 3433 ρίζας τοῦ τεμένου: vide v. 3237 3433/34: Ce. I 695,18/19; Theoph. 267,29/30; vide tamen Mona. II 656,16/17 3435 ἐπὶ δυσὶ σαλεύων... θυγατράσι: cf. Apost. Pargomiogr. 8,20; vide v. 5963 3435-37: Mel. 95,21 — 96,1; Mona. II 656,15/16 3435-40: Ce. I 689,1/2; 690,20/21; 691,1,12-15 3435-59: Zon. III 182,7-18; 185,1-10 3436-39: Theoph. 252,1-4 3440-59: Mel. 95,7; 96,1-8; 97,19-21; Mona. II 659,17-19

ABCDFΘKMPRTV

3424 ὡς φασι Bekk γραμμῆς p. ras. ex γραμμῶς V 3425 ψευσαμένου μετ' αὐτῷ Θ 3426 γὰρ om. Θ 3427 ἀντημείψατο V: ἀντα- K 3429 χρυσιτίδας K 3431 λυγρῷ P: νιγρῷ A ταιλαιπῶρα γήρα K: τὸ παρόντι γήρει Θ 3432 λαμπροὺς R: πολλοὺς superscr. R¹ 3433 πρῶτα P κατεβάλετο FΘMRTV 3435 σαλεύων δὲ: σαλεύοντα Θ θυγατράσιν K 3436 συζεύγνυσι: γοῦν ζεύγνυται Θ 3438 γαμοδέσια ΘMT: γαμοδέσια K: ο sup. ω K^{1pc} 3439 καίσαρα: Καί- Bekk

- μὴ γήρως ἐφασάμενος, μὴ κατιδὼν τὸν στάχυν
τῆς ἡλικίας ὄριμον καὶ χρῆζοντα δρεπάνου.
3442a ἰθὺνας τὸ βασίλειον τέσσαρσι χρόνοις κράτος. 3495
εὐθύς δ' ἐπιλαμβάνεται Μαυρίκιος τῶν σκῆπτρων,
τοῦ Τιβερίου κρίναντος τὸν ἄνδρα βασιλεύειν.
3445 Οὗτος γαμβρὸν ἐπ' ἀδελφῆ τὸν Φιλιππικὸν ἔσχεν,
ἄνδρα γενναῖον, εὐτολμον, μέγαν ἐν στρατηγίαις,
καὶ πλούτῳ περιβρίθοντα καὶ λάμποντα συνέσει, 3500
ἄρτι λιπόντα τὴν λαμπρὰν Ῥώμην τὴν πρεσβυτέραν
καὶ πρὸς Κωνσταντινούπολιν μετακεχωρηκότα.
3450 τοῦτον λαμπρὸν γενόμενον ἐπὶ τροπαιοχίαις
καὶ παραλύσαντα Περσῶν τὸ φρύαγμα τὸ γαῦρον
καὶ καταγωνισάμενον ἐν μάχαις φρικαλέαις 3505
ὑπάπτει Μαυρίκιος ὡς δὴ βασιλειῶντα
καὶ παραρπάζειν θέλοντα τὴν αὐτοκρατορίαν.
3455 ἦν δὲ παραίτιον αὐτῷ ταύτης τῆς ὑποψίας,
ὅτι τινὲς τῶν περιττῶν καὶ τῶν προφοιβαζόντων
τῷ Μαυρικίῳ προύφερον ὕθλους τινὰς γραῶδεις, 3510
ὡς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθῆναι μέλλοι

3445-52 Philippicus, dux copiarum Byzantini imperii in bello Persico (a. 584-589)

3441 στάχυν (ἡλικίας): cf. Eur. Fr. 360,22 3442a: Mona. II 656,13; Le. (137,2) ἔτη πέντε; Theoph. (252,13) ἔτη γ' μῆνας ι' (sed 249,15 ἔτη δ'); Ce. (I 691,7) ἔτη γ' 3443: Mona. II 656,15/16 3443-52: Ce. I 691,9,12/13; 692,10-15; 693,7-9,13/14; 693,23 — 694, 18 3444-46: Le. 138,8-15; 139,1/2; Mel. 96,4-8; 97,19-21 3448: Ce. I 692,14/15 (εἰς Ῥωμανίαν... ὑπέστρεψε) 3453-59: Le. 140,17-21; Ce. I 704,6-9 3453-64: Theoph. 285,1/2, sed vide etiam 293,22/23 3453-3556a: Io. 148,11 — 149,9 M218d 3456-68: cf. Theoph. 283,7-12 3457 ὕθλους... γραῶδεις: Plat. Theait. 176b (γραῖων ὕθλους) 3458 ἀρχὴν: vide v. 535

ABCDFΘKMPRTV abdglnr = π

3441 κατιδὼν T: κατιρῶν A 3442 δρεπάνης CA^{1pc}: δρεπάνω T 3443 τὸ σκῆπτρων K: τὰ σκῆπτρα Θ 3445 τὸν Φ. ἔσχεν: Φ. ἐπέσχεν Θ Φιλιππικὸν Bekk: Φιλιππικὸν K 3446 στρατηγίαις R: στρατηγία P 3447 πλοῦτον ἐπιβρίθοντα Θ 3449 καὶ πρὸς: πρὸς τὴν P 3450 ἐπὶ: ἐν ταῖς Θ τροπαιοχία P Bekk 3452 φρικαλέοις TV 3453 ὑπάπτει MTV βασιλειῶντα C: glossa, signo supra notato ἐπιθυμόντα βασιλεῦσαι T^{img} 3454 καὶ παραρπάζειν: ὑπὲρ ἀρπάζειν P: προαρπάζειν C 3457 ὕθλας Θ 3458 μέλλει CMPT: μέλλων AΘ 3442a add. π Bekk χρόνοις κράτος: μόνοις χρόνοις d

- πρὸς τινος ἔχοντος τὸ φῖ στοιχεῖον ἐν τῇ κλήσει·
3460 ἐντεῦθεν ὁ περιλαμπρος, ὁ μέγας ἐν ταῖς μάχαις
τοῦ φθόνου, φεῦ, ἀποληφθεῖς ἐν μέσοις ἀρκυστάτοις
μεταμφιέννυται στυγνὴν ἀντὶ λαμπρᾶς ἐσθῆτα, 3515
καὶ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς σίδηρος κατορχεῖται
τοῦ πολυόλβου, τοῦ κλεινοῦ, τοῦ καρτεροκαρδίου.
3465 Ἄλλ' ἦσαν ἄρα γηγενῶν ἐπισφαλεῖς αἱ φρένες
καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα τυφλαὶ τῶν λογισμῶν αἱ κόραι.
εἰς τί μὲν οὖν κατήντησε καὶ τέλος οἶον ἔσχε 3520
τὸ φοίβασμα καὶ κόμπευμα τῶν τερατολογούντων,
τοῖς ἐφεξῆς γνωσθήσεται καὶ τοῖς ῥηθησομένοις·
3470 ὁ δὲ χαγάνος προσβαλὼν Ῥωμαίων τοῖς φρουρίοις
(ἦν δ' ὁ χαγάνος βασιλεὺς Σκυθῶν τῶν προσαρκτίων)
καὶ πόλεις χειρῶσάμενος εὐπύργους ἐξ ἐφόδου 3525
καὶ πᾶσαν ἰστρογεῖτονα χώραν λεηλατήσας
καὶ δείξας αἱματόφυρτα τοῦ ποταμοῦ τὰ ρεῖθρα
3475 καὶ ξίφος πᾶν καὶ δόρυ πᾶν τοῖς φόνοις καταλούσας,
τέλος πολὺ συναγαγὼν δορυαλώτων σμήνος,
εἰς δώδεκα ποσοῦμενον ὄλον χιλιανδρίας, 3530

3461 hiatus fictus: φεῦ, ἀπ. 3470-96 haec probabiliter paulo ante a. 602 eveniunt. Avarum (Scytharum septentrionalium) chaganus (=rex) a. 602 moritur

3460-64: sub imperatore Phoca Philippicus monachus fit; vide Io. 148,34 M218d; Le. 145,11/12; Nic. 8,1-6; Mel. 100,12/13; cf. Theoph. 293,22/23; Ce. I 704,23 — 705,1; 708, 3/4; Zon. III 199,13-15 3465/66 γηγενῶν — αἱ κόραι: cf. Prov. 3,28; 27,1; Si. 8,18 3470-96: Zon. III 192,2-12; 192,15 — 193,4; cf. Theoph. 280,3-9 3470-96, 3516-31: Ce. I 700,4-12; 703,22 — 704,3; 704,9-20 3470-96, 3516-47: Mel. 97,7-19; 97,22 — 98,3; 98,18-21; 98,28 — 99,1; 99,3-7 3470-96, 3516-51: Le. 140,2-13; 140,21 — 141,6; 141,17 — 142,11; 142,15 — 143,1; Mona. II 658,18 — 659,17; 659,20 — 660,10; 661,13 — 662,8 3474 αἱματόφυρτα (ρεῖθρα); vide v. 1415

ABCDFΘKMPRTV

3460 περιβλεπτος T 3461 ἀρκυστάτοις M: τοῖς ἀρκίαις K: οἱ sup. εἰ K¹ 3462 μεταμφιέννυται: καὶ μετὰ μεμφιέννυται K μετὰ λαμπρὰν D ἐσθῆτος B: αἰσθητός K 3463 ἐπαρχεῖτο K: ω sup. ο K¹ 3464 καὶ τοῦ στεροκαρδίου Θ 3465 φρένας ΘK 3466 τυφλά Θ 3467 ἔσχεν K 3468 κόμπευμα DKR: κόμπευμα Θ: κόμπευμα FTV σκόπευμα B 3469 ρηθήσεται Θ 3470 προσβαλὼν — φρουρίοις om. V 3471 ἦν δ' ὁ χαγάνος om. V ἀρχηγός M 3472 ἐξεφίδου P 3475 καταλούσας B: -κλύσας C 3477 ὄλας χιλιανδρίας ACDΘKMR: χιλιανδρίας ὄλας Bekk

- πέμπει πρὸς τὸν Μαυρίκιον, τὸν κράτορα Ῥωμαίων,
 παρακινῶν λυτρώσασθαι τοὺς ἡχμαλωτισμένους
 3480 καὶ χρήμασιν ἀλλάξασθαι τὸ πλῆθος τοσαρίθμοις.
 ἀλλ' οὐ κατέκαμψεν αὐτοῦ τὴν σκληρογνωμοσύνην
 οὐ Σκυθικῆς ὀμότητος ἀπόνοια καὶ λύσσα, 3535
 οὐκ ἀγριόθυμος ὀρμηὶ βαρβάρου τοῦ χαγάνου,
 οὐ πένθος, οὐκ ὀλοφυρμός, οὐ δάκρυ τῶν ἀλόντων
 3485 δεσμὸν γὰρ εἶχεν ἀρραγῆ τὴν φιλοχρηματίαν.
 καὶ πάλιν ὁ τριβάρβαρος ἐκεῖνος ὁ χαγάνος
 ἐκπέμπει πρὸς Μαυρίκιον μετρωτέρους λόγους 3540
 καθυφίεις καὶ τὸ ποσὸν κατὰ γων τῶν χρημάτων.
 ὡς δ' ἦν ἀσπίς ὁ βασιλεὺς τὰς ἀκοὰς συμβῶν
 3490 οὐδ' ἀνεχόμενος φωνῆς αἶψιν ἐπαδόντων,
 θυμοῦται, φεῦ, ὡς πάρδαλις, ὡς τίγρις ὁ χαγάνος,
 καταγρηφίζεται πικρὸν τοσαυτανδρίας πότμον, 3545
 θερίζει, φεῦ, τοῖς ξίφεσι τὸ σμήνος τὸ τοσοῦτον
 καὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς τοῖς πτώμασι καλύπτει
 3495 τὰς πεδιάδας τὰς ἐκεῖ δείκνυσι λυθροφύρτους
 καταστροφέσας ὡς κορμούς πεύκης νεκρῶν σωρείαν.
 Χρυσὲ διώκτα, τύραννε, πάντολμε, δολοπλόκε, 3550

3491 hiatus fictus: φεῦ, ὡς

3482 Σκυθικῆς (ὀμότητος): cf. Aesch. Prom. 2 (Σκύθης) 3485 φιλοχρηματίαν: Theoph. 260,2; 286,29 — 287,2; cf. vv. 3284-87 3489 ἀσπίς — συμβῶν: Ps. 57,5 3489/90 ἀσπίς — ἐπαδόντων: Ps. 57,5 3495 πεδιάδας... λυθροφύρτους: vide v. 2049, cf. v. 1415 3497-3511: cf. vv. 2873-82

ABCDFΘKMPRTV

3479 παρακινῶν Θ : παρακαλῶν Bekk αἰχμαλωτισμένους FK : αἰματοησιμένους Θ : χ sup. αἰ Θ¹ 3480 ἀλλάξασθαι AΘ τὸ πλῆθος om. V : V^{ms.} ἰσαρίθμοις K : οι sup. ου K¹ 3482 ἀπήνεα C 3483 ἀρχὴ R χαγάνου τοῦ βαρβάρου CDΘ KMPR Bekk 3484 δάκρυ τῶν : δάκρυον R ἀλόντων B : ἀλλόντων V 3486 ἐκεῖνος bis V 3487 om. FV ἀπαλωτέρους λόγοις Θ 3488 om. FV καὶ : εἰς T τὸ : τὸν ACΘKPT 3489 om. FV συμβύσας C : συγκλείων Θ 3490 om. FV ὄδ'... φωνῆς P ἀκούειν ACΘT 3491 om. FV ὡς... ὡς... : ἦ... ὁ Θ τρίγρις M 3492 τὸν ταυτανδρίας K 3493 om. T πλῆθος Bekk 3494 αἵμασι A λύπτει Θ : κα superscr. Θ¹ 3495 τὰς (1) : καὶ K 3496 ἐγκαταστρώσας P πεύκοις K : πεύκεις F : ης sup. εις F¹ : πεύκεις T : ης post κ add. T¹ σωρείαν : ας post εἰ add. T¹ 3497 πάντολμε τύραννε R παντόλμε Bekk

- πάντων κακῶν ἀκρόπολις, φρούριον ἀπωλείας,
 ἐλέπολις, ῥιπέπαλις, σπαράκτρια τειχέων,
 3500 πόλεων τειχοσειστρια, τινάκτρια δωμάτων,
 οἷσις κακοῖς τοὺς γηγενεῖς κριοκοπεῖς καὶ τρύχεις!
 οὐδὲν ἀνθαμιλλᾶται σοὶ πραγμάτων τῶν ἐν βίῳ, 3555
 οὐδὲν ἀντιφερίζει σοὶ πάντων τῶν ἐπιγείων!
 μαλάσσεις τὸν ἀμάλακτον, τὸν μαλακὸν σκληρύνεις,
 3505 γλῶσσαν ἀνοίγεις ἄφωνον, ἄλλον ἐπιστομίζεις,
 ποιεῖς βραδὺν τὸν δρομικόν, πτηνόπουν τὸν ἀργόπουν.
 πειράζεις μὲν καὶ θέλγητρον ἐπάγεις ταῖς καρδίαις 3560
 καὶ γοητεύεις ἴυξιν ἀφύκτοις τὰς αἰσθήσεις.
 ἀλλὰ σοὺ τὸ καλλίχροον ὡς ἐχιδνα φαρμάσσει,
 3510 θεσμούς καὶ νόμους συμπατεῖς καὶ τὴν αἰδῶ διώκεις,
 τυμβωρυχεῖς, τοιχωρυχεῖς, ἀπεμπολεῖς, προδίδως.
 λῆρος τὸ κομψευόμενον, ὡς ἔοικε, καὶ μῦθος, 3565
 ὡς ἄρα τὸν ἀδάμαντα μόνον αἶμα μαλθάσσει
 τί γάρ σοὺ δραστικώτερον καὶ λίθους ἀπαλύνει;
 3515 τί δὲ τὴν ὑπερίσχυρον ἰσχὺν σου διαφεύγει;
 Ὡδε μὲν ταῦτα στήτω μοι, τὰ δ' ἐφεξῆς ὅποια;

3502 schol. metr.; vide v. 18

3499: cf. ICont. 36 3502: cf. Roman β' 43 3513: Plin. Hist. Nat. 37,59; cf. RE V (1905) (Diamant) 323 3516-30: Theoph. 284,21 — 285,1; 285,4-16 3516-43: Zon. III 194,1-18; 195,15-17 3516-54: Io.M. Χρονικά 218d,1-8

ABCDFΘ J(ab 3498) KMPRTV

3498 alit. πάντων ἀκρόπολις πάντων κακῶν ἢ ρίζα Θ 3499 ἐλέπολι (-η T) DFPRTV ριπέπαλι DFMPRV : ριζέπαλις Θ 3500 τοιχοσειστρια T σωματάων F 3501 κριοκοπῆς Θ : κριοκοπεῖς BDRT : κριο- M : κρεο- AJ : κρεο- Bekk : κρεοκοποις K : ἀκ κριοκοπεῖς(?) τρύχεις Θ : τρύχοις A 3502 πρᾶγμα τῶν ἐν τῷ βίῳ T 3503 σε AFTV 3504 μαλάσσεις B : μαλθάσσεις AKV : μαλθάσσεις CDFRT : μαλθάσης Θ : μαλθαίνεις P σκληρύνεις Θ : σκληραίνεις P 3506 πτηνόπουν V 3507 πυρράζεις (πυρά- BΘ) BCDFΘJMRV θέλγητρον MT : θέλγιστρον Θ : θελγητρον Bekk τῆ καρδία C : τὴν καρδίαν JK 3508 ἴυξιν A : προφανῶς Θ ἀφύκτους Θ 3509 καλλίχροον Θ : καλλίχρων B : καλλίχειρον P ἐχιδνος Θ φαρμάσει AΘ 3511 τυμβωρυχεῖς KM τοιχωρυχεῖς FK ἀπεμπολεῖς M προδίδεις PT : προδίκως FV : προδήλως J 3512 om. B κομψευόμενον JK ψευδος AFTV 3513 ἀδάμαντον V μόνον αἶμα : litt. β, α superpositis alt. series indicatur A¹ μαλθάσει AΘM : μαλθάσσει K : μαλάσσει J 3514 δραστικώτερον Θ ἀπαλύνει K : ἀπαλίνην Θ : ἀπαλύνει inter ἀπα et λύειν vocab. 5-6 litt. non leg. P : ἀπαλάειν F 3515 ὑπερίσχυρον ΘKT

- τὸν φόνον τὸν μυριάνδρον ὁ βασιλεὺς μανθάνει, 3570
καταγινώσκει τῆς αὐτοῦ φαύλης μικρολογίας,
λογίζεται τὴν συμφορὰν, τὸ πάθος ἀναστένει
3520 καὶ μεταμέλω τὴν ψυχὴν πλήττεται βαρυτάτῳ.
ἐντεῦθεν δάκρυον αὐτῷ συχνὸν ἐκ τῶν ὀμμάτων
καὶ στεναγμοὶ βαρῦστονοὶ καρδίας ἀπὸ μέσης 3575
καὶ πάταγος βαρῦδουπος τὰ στέρνα μωλωπίζων,
ὄλολυγμοὶ καὶ βρυχηθμοὶ καὶ πρὸς θεὸν ἐντεῦξεις
3525 μὴ πρὸς τὸ μέλλον τὰς ποινὰς αὐτῷ θησαυρισθῆναι,
ἐνταῦθα δὲ τοῦ πτώματος τὰς δίκας εἰσπραχθῆναι.
κάμπτεται τούτοις ὁ θεός, τοῖς γόοις ἐπικλᾶται, 3580
οἰκτεῖρει λιταζόμενον ἐκθύμως τὸν κρατοῦντα
καὶ πρὸς τὴν αἴτησιν αὐτοῦ ταχέως ἐπινεύει,
3530 σὺν ἀναρίθμοις δὲ στρατοῖς ὀπτάνεται κατ' ὄναρ
καὶ τῷ Φωκᾷ τῷ φονικῷ κελεύει παραδοῦναι.
ἦν ταῦτα, καὶ μετὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου 3585
ὁ κάκιστος ἐφίσταται Φωκᾶς τοῖς βασιλείοις,
ἐξαιτησόμενός τινα παρὰ τοῦ βασιλέως·
3535 καὶ μαστιχθεὶς καὶ διωχθεὶς ἐφ' οἷς ἀπεφλυᾶρει
ἀνθυποστρέφει, φαίνεται λοχάρχαις, φαλαγγάρχαις,

3532-34 Phocas, militaris manus inferior praepositus, tamquam exercitus vicarius, post colloquium cum rege e regia eicitur, parum ante a. 602 3534 schol. metr.; vide v. 259

3530 κατ' ὄναρ: Mat. 1,20 3532-39: cf. Theoph. 280,13-17 3532-43: Ce. I 705, 6-11,20-22; 706,5-15

ABCDFΘJKMPRTV

3518 αὐτοῦ R Bekk φαυλῆς Bekk μικρολογίας ADΘMPRTV Bekk : μικρο-
ψυχίας P 3519 τῆ συμφορᾶ T ἀναστένει J post 3519 v. 3524 perperam script.
eras. P 3521 συχνῶν K 3522 βαρῦστομοὶ K : βαρῦστονοὶ BMV : βαθύστονοὶ Θ 3523
πάταγος KT βαρῦδουπος FM : βαρῦτατος Θ μωλωπίζει JK 3524 φρυγισμοὶ Θ
3526 om. J πατρίσματος PT Bekk 3527 ἐπικλᾶται Θ 3528 λιταζόμενος ... κρα-
τοῦντι J 3530 συναναρίθμοις AKV : συναρίθμοις ΘP κατόναρ M 3531 τῷ (2) :
τὸ K 3532 μετὰ : κατὰ J : om. K ἐπὶ V ἀπὸ τοῦ : ἀπὸ K : πὸ sup. α K¹ 3533
ἐπίσταται K βασιλείοις : στρατιώταις ABDFΘMPRTV 3534 ἐξαιτησόμενος : α
sup. σὸ F¹ : -σάμενος APTV : αἰζητησάμενα Θ : ος sup. να Θ¹ 3535 ἐπεφλυᾶρει V :
ἐπεφλιάρη Θ 3536 λογάρχαις JP : λογγ- FΘK : φιλ- V : στρατ- C φαλαγγάρχαις
V : κλιματάρχαις C

- πνέων μανίας καὶ θυμοῦ καὶ λόγους ἀποπτύων 3590
φληνάφους, ἀποπέμποντας ὁσμὴν ἀπαιδευσίας,
καὶ λύσσαν ἐρευγόμενος κυνὸς ὑλακομῶρου.
3540 δεινοπαθεὶ τὸ στράτευμα ψευσθὲν τῶν ἠλιπισμένων,
καὶ συνελθόντες εἰς ταῦτο στρατάρχαι, κλιματάρχαι,
κράτορα, φεῦ, τὸν λυσσητὴν Κέρβερον καθιστῶσιν, 3595
ἄνδρα ληστήν, βαρῦθυμον, φόνιον, ὄρμητιαν.
Ἵως δ' ἔμαθε Μαυρίκιος καὶ τὴν ἀποστασίαν
3545 καὶ τὸν ἀλάστορα Φωκᾶν κρατοῦντα, φεῦ, Ῥωμαίων,
ἄρμησε μὲν διὰ φυγῆς κλέψαι τὴν σωτηρίαν,
ἀλύξαι δ' οὐκ ἐξίσχυσε τὰς πανσθενεῖς παλάμας· 3600
τὸν γὰρ κρατῆρα τῆς ὄργῆς καὶ τῆς δικαίας ψήφου
ἔμελλεν ἄκρατον πιεῖν ἄχρι καὶ τοῦ τρυγίου.
3550 τοῖνυν ἀλίσκεται φυγῶν ἅμα τῇ βασιλίδι
καὶ τοῖς φυεῖσιν ἀπ' αὐτῆς πορφυροφύτοις κλάδοις.
ὁ δὲ θεομισέστατος ἀνθρωποφόντης δράκων 3605

3540-43 duces copiarum Phocam imperatorem d. 23 mens. Nov. a. 602 declarant
3544-56a occisio Mauricii et eius familiae a. 602

3537 πνέων μανίας καὶ θυμοῦ: loc. pron.; Ilias 3,8 (μένεα πνέοντες); cf. Deut. 32,22
(πῦρ... ἐκ τοῦ θυμοῦ); cf. Aesch. Ch. 34 (κότον πνέων); Xen. An. 1,9,6; vide vv. 5911, 6194,
cf. v. 1346 3539 κυνὸς ὑλακομῶρου: Odys. 14,29; 16,4 3540-43: cf. Theoph. 287,
4-8 3542 λυσσητὴν Κέρβερον: vide v. 2269 3544-46: Ce. I 706,1-4 3544-56a:
Theoph. 283,28; 287,9/10; 288,21-24; 289,18-21; 289,30 — 290,12; Zon. III 195,19 — 196,2;
197,1-4,10; 198,13/14 3547: cf. Xen. Mem. 1,4,19 (θεοὺς διαλαθεῖν); Si. 23,19; 39,19; cf.
Basilii ad Leonem PG 107, cap. περὶ μνήμης θεοῦ, p. XLI-XLIV (τοῦ θεοῦ ἐποπταύοντος
τὰς πράξεις λαθεῖν δυνατὸν οὐδέν); cf. v. 2367 3548 κρατῆρα... ὄργῆς: Aesch. Ag.
1397, Aristoph. Ach. 937 (κρατῆρα κακῶν); vide v. 5098, cf. v. 3195 3549 ἄκρατον —
τρυγίου: pron.; Karathanasis 200; cf. v. 4465 3552-56: Le. 143,21 — 144,9; Mel. 99,
7-9; 99,22 — 100,11; Mona. II 662,14 — 663,10; Ce. I 706,21 — 707,5 3552 ἀνθρωπο-
φόντης (δράκων): (ἀνθρωποκτόνος διάβολος) Joh. 8,44; cf. v. 6193 (ἀνδροφόντης)

ABCDFΘJKMPRTV

3538 ὀποπτύοντας J ἀπαιδευσίας : ἀπὸ καρδίας P 3539 ὑλακομῶρου K 3540
δεινοπαθῆ V ἐλιπισμένων FJM : ἐλιπιζομένων Θ : ἐλπισμάτων D 3541 ταυτῶ K
λοχάρχαι φαλαγγάρχαι C 3542 λυσσητὸν R : λυσσηρὸν P 3545 Φωκᾶ FJK κρα-
τοῦντα φεῦ P Bekk : φεῦ κρατοῦντα cett. codd. 3546 δὲ K : μὲν superscr. K¹ βλέ-
ψαι K 3547 ἀλλ' εἶξε Θ 3548 ὄργῆς... δικαίας : ζωῆς... ἀρχαίας Θ καὶ τῆς :
κατὰ J 3549 ποιεῖν AKP μέχρι FΘJKMR 3551 καί... ἀπ' : σὺν... ἐξ Θ αὐ-
τοῖς AT : αὐτοῦ ΘP Bekk 3552 θεομισαίστατος K : θεομισέτατος D : θεομισότατος
FP : θεομισέβαστος Θ

- πάντας ὁμοῦ συναγαγὼν ἐπ' ὄψει Μαυρικίου
κατατομεῖ θηριωδῶς τὰ πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας
3555 τοὺς ἐν ἀκμῇ, τοὺς νεογνοὺς, εἶτα τὴν βασιλίδα
καὶ μετ' αὐτοὺς Μαυρίκιον (τῆς ἀνοχῆς σου, Λόγε!).
3556a χρόνοις ἐφ' ὅλοις εἴκοσι κρατήσαντα Ῥωμαίων. 3610
Εἰς τοῦτο μὲν ἀπέβησαν αἱ φλήναφοι τερθρεῖαι
καὶ τὰ χρησιμοδοτήματα τῶν περισσοσοφούντων·
ὡς δ' ἐπελάβετο Φωκᾶς τοῦ κράτους καὶ τῶν σκήπτρων,
3560 εὐθὺς ἐκ πρώτης, ὁ φασί, βαλβίδος παρεγύμνου
τὸν θῆρα τὸν πικρόθυμον, τὸν ἔνδον κεκρυμμένον· 3615
ἦν γὰρ τοὺς τρόπους φονικός, ὑγρόβιος, λυσιώδης,
ἀκρατοπότης, πάροινος, ἀκρόχολος, οἰνόφυλξ.
ἐντεῦθεν αἵματα ῥοφεῖν ὡσπερ βαρύφρων λέων
3565 καὶ σάρκας βρωματίζεσθαι ῥυηφενῶν ἀνθρώπων
πόσιν ἐνόμιζε τερπνὴν, νέκταρος γλυκυτέραν. 3620
οὗτος Ναρσῆν τὸν στρατηγόν, τὸ τῶν Ῥωμαίων θαῦμα,
πυρὸς τροφήν πεποίηκε, καὶ τὸ τῆς παροιμίας,

3560 schol. metr.; vide v. 952 3567-74 Narses a Phoca morte multatur (a. 603)

3556 τῆς ἀνοχῆς σου, Λόγε: vide v. 2256 3556a εἴκοσι: Mona. II 656,16 3557-
96: Zon. III 199,7-16; 200,9-15; 201,14 — 202,10 3559: Mel. 99,16 3559-66: cf.
Theoph. 294,33 — 295,14; 296,3-5,11/12; 296,28 — 297,3; Nic. 3,6-11; Le. 143,9/10,16-18;
143,20 — 144,3; 144,8/9,13-17; 145,18-23; Mona. II 662,10-14; 664,16 — 665,5 3559-93:
Ce. I 708,14-21; 710,21/22; 711,19 — 712,2 3560 ἐκ πρώτης... βαλβίδος: prov.; Kara-
thanasis 153; Kukules 6,415; vide v. 6388, cf. v. 3424 3563: cf. Mel. 101,1-3 3564
αἵματα ῥοφεῖν: cf. Io.M. II (219) V75 βαρύφρων (λέων): cf. Lycophr. Tr. (ed. E. Sheer)
464 (βαρύφρων ταῦρος) 3564-66: cf. Mel. 101,1-10 3567 Ῥωμαίων θαῦμα: cf. Odys.
11,287 (θ. βροτοῖς) 3567-75: Theoph. 292,28 — 293,5

ABCDFΘJKMPRTV abdgimr = π

3554 τὰ : καὶ F 3555 νεογνοὺς K 3557 φληναφολογίαί Θ τερθρεῖαι T 3558
χρησιμοδοτήματα : χρησιμοδοτούμενα Θ : om. V περιττοσοφούντων V : περισσοσο-
φούντων F : sup. ροσ litt. quaedam non leg. F¹ : περισσολογοούντων (-ισο-Θ) Θ Bekk
3560 ὡς Bekk βαλβίδος V παρεγύμνου A 3562 γλωσσώδης Θ 3564 ροφῶν
BFΘKPTV βαρύφρων J 3565 ρυηφενῶν K : ρυσιφενῶν V : ρυηφῶν J 3566 om.
K : K^{1mg} πόσιν PT γλυκὺ Θ γλυκυτέρου P : γλυκυτάτην K 3567 οὕτως J
τὸν τῶν K : τόσον T 3568 κατωτῆς J τὸ : τὰ K

3556a add. π Bekk 3556a post 3558 dgimr post 3556a epigrammata ad Mau-
ricium scr. r (vide Zon. III 198)

- νεᾶνιν καλλιπρόσωπον ἐστέρησεν ὀμμάτων,
3570 τηλίκον ἄνδρα στρατηγὸν Ῥωμαίους ζημιώσας
καὶ μέρος καίριον τεμῶν ἐκ τῆς ὀλομελείας, 3625
τὸν κάλλιστον ὁ κάκιστος ἠνθράκωσε καμίνφ,
τὸν καὶ ζωῆς ἐπάξιον, εἰ δυνατόν, ἀλύτου
ὁ τρισμυρίων ἄξιος πότμων πικροθανάτων·
3575 ἀλλὰ γὰρ ἤλγησεν ἡ γῆ λιμναζομένη φόνους
καὶ λυθροστάλακτος αὐτῷ καθ' ὄραν γινομένη 3630
βοᾶς ἐξέρρηξεν οἰκτρὰς ἐκ στόματος ἀλάλου
καὶ τῆς τιγροπαρδάλεως κατεῖπε τῆς λυσιώδους.
ἦνοιξε βλέφαρα θεός, ἔβλεψε τὴν κακίαν
3580 καὶ κατοικτεῖρας τὰς σφαγὰς τῶν κρεανομουμένων
τὴν δίκην ἐψηφίσαστο τὴν τῆς ταῦτοπαθείας· 3635
τῶν γὰρ ἐν τέλει καὶ λαμπρῶν τινες καὶ τῆς συγκλήτου
ὡς ἄρνας βλέποντες πικρῶς ἀνθρώπους θυομένους,
δημευομένους ἀπηνῶς, οἰκτρῶς σπαρασσομένους,
3585 καὶ πῦρ ὑφέρπον πανταχοῦ καὶ φλόγας ἐριβρόμους
ἀποτεφρούσας τὰ λαμπρὰ τῶν οἰκοδομημάτων 3640
καὶ θῆρα τὸν ὀμόθυμον πίνοντα μὲν τοὺς φόνους,

3582 schol. metr.; vide v. 1543

3569 νεᾶνιν — ὀμμάτων: prov.; Kukules 6,424 3574 ὁ τρισμυρίων ἄξιος πότμων:
Dem. 21,21 3579: Roman II 684/85; cf. v. 2367 3582 τῶν... ἐν τέλει... τινες: Mel.
101,9 (ὁ δὲ γαμβρὸς αὐτοῦ Κρίσπος) 3582-93: cf. Theoph. 295,27 — 296,3 3582-
3606a: Le. 146,5 — 147,3 3582-3606b: Mel. 101,9-28 3587 (θῆρα) ὀμόθυμον: Soph.
Ai. 885

ABCDFΘJKMPRTV

3569 τὴν εὐπρόσωπον J 3570 τηλίκον M : καὶ πιλίκον Θ : τ sup. π Θ¹ Ρω-
μαίους ΘK 3571 μέρος C 3572 τὸ Bekk 3573 καὶ τὸν J : τὸν τῆς Θ ἀλίκτου
K : ἀλήθου Bekk : ἀλύθου M, consentientibus, ut videtur, libris. an ἀλύτου? quod est v.
4435 (= 4363) Bekk¹ 3574 πότμον J 3575 φόνους K : φόνων M 3576 αὐτοῖς C :
αὐτῆ P : αὐτῆ K καθῶραν CR 3578 τιγροπαρδάλεως Θ δυσώδους P 3580
τὴν σφαγὴν P κρεανομιμένων K : κρεαμομιμένων V 3581 ταῦτοπαθείας scripsi :
αὐτο- K : ταυτο- cett. codd. Bekk 3582 τινές Bekk τῆς om. P 3584 ἀπεινώς PM
3585 ὑφέρπων AMV : ἐφέρπων F πανταχῆ ACDKR φλόγαν Θ : θήρας JK ἐρι-
βρέμους P : ὑψομένην Θ 3586 ἀποτεφρώσας BP : -φρούσαν Θ : -φρούσας J πολλὰ
P 3587 ὀμόθυρον K : ὀμόθυμον K^{1pc} : ὀμόθυμον J

- ὄμως μὴ κορεννύμενον ἀλλὰ διψῶντα πλέον,
 ἀγωνιώσιν ὑπὲρ σφῶν, κινδύνους ὑφορῶνται,
 3590 τῷ στρατηγῷ τῆς Ἀφρικῆς γράφουσιν Ἡρακλείῳ
 στόλον κροτῆσαι δύσμαχον σκαφῶν θαλασσοπλῶν 3645
 καὶ προβαλέσθαι στρατηγόν, ναύαρχον καὶ στολάρχην,
 τὸν παῖδα τὸν Ἡράκλειον κατὰ τοῦ παρανόμου.
 ἤκουσε ταῦθ' Ἡράκλειος, εἰς μάχην ἠρεθίσθη,
 3595 καὶ στόλος ὑγκοκέλευθος τὴν θάλασσαν ἐπλήρου
 καὶ πλοῦς ἐγένετο ταχὺς ἐπὶ τὴν Βυζαντίδα. 3650
 μανθάνει ταῦτα καὶ Φωκάς, στρατὸν ἀντεφοπλίζει
 καὶ στόλον ἀνεμόπτερον ἀντίπλουν ἐτοιμάζει.
 ἀλλ' ἐπολέμει καὶ θεὸς καὶ πόντος τῷ τυράννῳ
 3600 καὶ συμβαλῶν ὁ κάκιστος ἠττᾶται κατὰ κράτος,
 αἰσχύνεται, διώκεται, ζωρεῖται τελευταῖον 3655
 ὄν καὶ λαβῶν Ἡράκλειος ἐνδίκως κατασφάττει,
 ὄνειδισμοῦ τοῖς βέλεσι πρότερον κατατρώσας.
 οὕτω ψυχὴν τὴν φονικὴν ἐξέρρηξε βιαίως
 3605 ἢ βούβρωστις ἢ κοσμική, φάρυγξ ἢ παντοφάγος,

3590-93 a. 609 3593-3601 Heraclius I, filius Heraclii ducis Africae, classem Phocae vincit, Clim invadit (d. 4 mens. Oct. a. 610) et Phocam in Circo comburit

3589-3603: Nic. 3,11 — 5,13 3591-93: Io. 149,13-16 M218e 3594-3606a: Ce. I 712,16—713,7 3594-3608: Theoph. 297,5-10; 298,15-21; 299,5-8; Mona. II 665,7 — 666,13 3597-3607: Io.M. Χρονικά 218f, 1-6; Zon. III 202,10 — 203,10; 203,15 3599 ἐπολέμει καὶ θεός: Ne. 4,14 (ὁ θεός... πολεμήσει περὶ ἡμῶν); Si. 4,28; Is. 63,10 3601/02: Io. 150,20-32 M218f 3603 ὄνειδισμοῦ... βέλεσι: vide v. 1289 3605 βούβρωστις: cf. Ilias 24,532 et al.; vide G. Turlides in Πλάτων 38 (1986) 142/43

ABCDFΘJKMPRTV

3588 κορενόμενον Θ 3589 κινδύνους Θ: κινδύνων V ἐφορῶνται P 3591 κρατῆσαι P θαλασσοπλοίων KP 3592 προβαλλέσθαι MPT: προβαλλέσθε Θ: προσβλέσθαι F στρατηγόν: ους sup. ὄν K¹ ναβάρχον Θ: ναύαρχον K στρατάρχον Θ 3593 τὸν (2): καὶ K 3594 ἠρεθίσθην V 3595 ὑγκοκέλευστος K ἐπλήρουν M 3596 ἐγένετο ΘJKV 3598 om. BFK: B^{1mg} 3599 στόλος Θ 3600 κατακράτος ABCDFΘKR: κατὰ κράτους J 3603 ὄνειδισμοῖς A 3604 οὐ τὴν Θ.: οὕτω superscr. Θ¹ διέρρηξε J: διέρρυξε K 3605 βούβρωστις J ἢ φάρυγξ ἢ παντοφάγος Θ ἢ (3): ὁ K

- ὁ τοῦ θανάτου πρόσπολος, ὁ φίλος Ἐρινύων, 3660
 3606a ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν ὀκτῶ βιαιῶς τυραννήσας,
 3606b καὶ γέγονε βρωματισμὸς ὀρνέων σαρκοβόρων.
 εὐθὺς δὲ προσεγέλασε τὸ κράτος Ἡρακλείῳ.
 Τούτῳ πατρὶς Καππαδοκῶν ἢ τρισευδαίμων χώρα
 καὶ γένος τῶν ἐπιφανῶν καὶ τῶν κομώντων πλούτῳ. 3665
 3610 ἦν δὲ στρατηγικώτατος, ἄλκιμος, θυμολέων,
 ὀπλίτης καρτερώτατος, δξύχειρ, βριαρόχειρ,
 υἱὸν δὲ σχῶν οὐκ ἀγενῆ τοῦνομα Κωνσταντῖνον,
 ἐπεὶ περ ἢ βασίλισσα κατέλυσε τὸν βίον,
 Μαρτίναν προσηρμόσατο πρὸς λέχους κοινωνίαν 3670
 3615 ἦν δ' ἢ Μαρτίνα βασιλεῖ μητρόθεν ἀδελφόποις,
 ἐξ ἧς υἱὸς Ἡρακλωνᾶς γέγονεν Ἡρακλείῳ.
 ὅς ὕστερον ἀπατηθεὶς ἀνθρώποις κακοτρόποις

3607 d. 5 mens. Oct. a. 610 3612/13 Heraclius I sponsam Eudociam uxorem ducit (d. 5 mens. Oct. a. 610) et ex illa filium Heraclium - Novum Constantinum habuit (d. 3 mens. Maii a. 612); Eudocia mense Aug. a. 612 moritur 3614-16 Heraclius I Martinam, post mortem Eudociae, uxorem ducit (a. 613), quae filium Heraclonam gignit (a. 626) 3617-19 patriarchae Clis Sergius I (a. 610-638) et Pyrrhus (a. 638-641, 654); post mortem Sergii (a. 638) Pyrrhus imperatore Heraclio adsentiente proclamavit Ekthesim, i.e. decretum quod doctrinam de una in Christo voluntate exponebat

3606 θανάτου πρόσπολος: cf. Aesch. Theb. 574 (φόνου πρόσπολος) φίλος Ἐρινύων: vide Ind. nom. 3606a: cf. Io. 149,6 M218d; Mel. 99,16; Mona. II 662,11; Theoph. (295,21) ἔτη ζ' 3606b βρωματισμὸς ὀρνέων: ἔκασαν Io. (150,31 M218f), Theoph. (299,8), Mona. (II 666,13), Nic. (5,13), Ce. (I 713,7), Le. (147,3), Mel. (101,28) 3607: Nic. 5,22 — 6,1; Mel. 102,4; Zon. III 203,16/17; Mona. II 607,18 3607-19: Le. 147,9/10; 154,20-23; 155,4-6,11-13; Ce. I 713,20/21; 714,1-4,17-19; 715,4/5; 752,14-18 3610-19: Zon. III 204,14-17; 205,5/6; 207,16/17; 213,4/5; 215,17/18 3612-14: Theoph. 298,21/22; 299,10/11; 300,7-10,25-28 3613-15: Nic. 16,12-14; 31,9; Mel. 107,16-18; cf. Mona. II 673,16-18 3616: cf. Theoph. 301,6/7,18/19 3617-19: Mel. 107,10-12; Theoph. 329,29-32; Mona. II 673,9-11

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

3606 om. Θ πρόπολος T Ἐρρινύων D: Ἐριννύων cett. codd. 3609 πλούτου Θ 3610 ἄλκιμος, θυμολέων: δξύχειρ βριαρόχειρ J 3611 δξύχειρ, βριαρόχειρ: ἄλκιμος θυμολέων J βιαρόχειρ B 3612 ἀγενῆ ACDJRV 3613 κατέλιπε M 3614 κοινωνίας K 3615 δ' ἢ BCPT an δή?: δὲ ADFΘJKMRV Bekk βασιλις P 3606a add. π Bekk 3606b add. Θ Bekk ψυχοφθόρων Θ

- τοῖς δόγμασιν ὑπέκυψε καὶ ταῖς φρενοβλαβείαις
τῶν ἐν Χριστῷ τὴν θέλησιν μίαν φλυαρησάντων. 3675
- 3620 Τότε Χοσρόης ὁ Περσῶν ὑπέραυχος δυνάστης
τὴν πᾶσαν ληϊσάμενος Ἀσίαν καὶ σκυλεύσας
ἕως αὐτῆς τῆς εὐκλεοῦς ἤλασε Βυζαντίδος,
ὑπέροφρυ τὸ στράτευμα καὶ σοβαρόφρον ἄγων,
κατάφρακτον τοῖς θώραξι, βρέμον ἐν τοξουλκίαις, 3680
- 3625 δορατοφόρους αἰχμητάς, δυσμάχους λογοφόρους,
καὶ γένος πᾶν ἀρεϊκὸν ἐκ Μήδων, ἐκ Χαλδαίων,
ἐξ Ἀσσυρίων, ἐκ Περσῶν, Βακτρίους, Παρθυαίους,
χρυσεοπήληκας, ἄβρους, πάντας φαρετροφόρους,
μυκτηροκόμους βρέμοντας ἵπποις χρυσοφαλάροις. 3685
- 3630 ὡς οὖν ἑώρα βασιλεὺς ἀμήχανον συμμῖξαι
Χοσρόου τοῖς στρατεύμασιν (ὑπὲρ γὰρ ψάμμον ἦσαν),
βουλευέται τι δραστικὸν καὶ πλήρες ἀγγινοίας·
τῇ κόρῃ τῇ θεόπαιδι τὴν πόλιν ἐπιτρέπει
καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸν λαόν, αὐτὸς δ' ἐντεῦθεν ἄρας 3690
- 3635 καὶ συλλεξάμενος στρατὸν ἐκ γῆς, ἀπὸ θαλάσσης,

3620-78 bellum Persicum sub rege Persiae Chosroe II (a. 589-628) ab a. 622 usque ad a. 628 duravit; Chosroe II everso eius filius Siroes regnum Persiae sumit

3620-22: Mel. 102,18-23 3620-81: summa Ce. I 714,10-15; 717,3-6; 717,18 — 735, 13; Zon. III 204,1-12; 205,7-16; 207,18 — 208,16; 209,8 — 212,3 3620-3737: Le. 148,12 — 152,14; 154,17 — 155,3; cf. Theoph. 299,31-33; 300,20-25; 300,30 — 301,5; 301,9-16; summa 302,32 — 306,8; 306,19 — 327,12; 327,24 — 329,1; 337,3-10; summa Nic. 17,8 — 22,18; 25,21 — 26,1; summa Mona. II 668,12 — 673,8 3631 ὑπὲρ... ψάμμον: vide v. 675 3633 τῇ κόρῃ τῇ θεόπαιδι: i.e. Θεοτόκῳ 3633-49: Mel. 104,1-4,10-13; 105,5/6,14-17

ABCDFΘJK M(usque ad 3630) PRTV

3618 δέγμασιν K φρενοβλαβείαις R 3620 ὑπέραυχος D: ὑπέροφρυς B 3621 τῆν: ὁ Θ δηϊσάμενος V: ληϊσάμενος V^{1pc} 3622 εὐσεβοῦς K βασιλίδος V: βυζαντίδος superscr. V¹ 3623 ὑπέροφρυς Θ: ὑπέροφρυ B: αυχον sup. οφρυ B¹ σοβαρόφρον ΘP 3624 βρέμων ΘJK εὐτοξουλκίαις V 3625 αὐχμητάς P συμμάχους K λογοφόρους B 3626 ἀρρεϊκὸν T: ἀρρενικὸν K ἐκ (2): καὶ Θ Χαλδαίων: δαίων K: χαλ superscr. K¹ 3627 Ἀσσυρίων V: Ἀσσυρέων K Παρθυαίους CMT: Μηδιαίους P 3628 χρυσεοπήλικας (-σιο- P) BCΘJKPRT 3629 μυκτηροκόμους ΘV 3630 ἑώρ' ὁ T ἀμηχανῶν C 3631 ἄμμον AΘKP 3632 πλήρης Θ ἀγγινοίας V 3633 ἐπιτρέπειν K 3635 θαλάττης AFTV

- ψηλοῦς, ἐνόπλους ἵππαστάς, ὀπλίτας σακεσφόρους,
εἰς γῆν εἰσβάλλει Περσικὴν, προσβάλλει καὶ φρουρίους
καρτεροτείχοις, ἐρυμνοῖς, εὐπύργοις, στεροπύργοις,
φθεῖρει, πορθεῖ, λεηλατεῖ πᾶσαν τὴν ὑπὸ Πέρσας, 3695
- 3640 ἄγαν σοφῶς τεχνώμενος μεθέλκειν Βυζαντόθεν
κάντεῦθεν ἀντιπερισπᾶν Χοσρόου τὰς δυνάμεις.
πόλεων γοῦν τῶν Περσικῶν ἐκείροντο τὰ κάλλη,
ἀγροὶ πυρὸς ἐγίνοντο δαπάνη πολυξύλου,
ἠνδραποδιζόντο πικρῶς ὑπέρακμοι, πρωθῆβαι, 3700
- 3645 γυναῖκες καλλιπλόκαμοι, κορίσκαί, γηραλέαι,
καὶ παῖδες ὑπαγκάλιοι, γαλακτοφάγα βρέφη.
ἐλούετο τοῖς αἵμασιν ἢ τῶν Ῥωμαίων σπάθη,
ἠρπάζοντο βοσκήματα, μητέρες ἠτεκνοῦντο,
καὶ στόνος κατελάμβανε τὴν Περσικὴν καὶ γόος· 3705
- 3650 πτηνὴ γὰρ ἐκδικήσεως ἐπέτρεχε Ῥομφαία,
καὶ πάσας κατεβόσκετο σπάθη θυμοῦ τὰς πόλεις.
ἀκούει ταῦθ' ὁ βασιλεὺς Περσῶν ὁ φρουακτίας
καὶ τὰ γινόμενα μαθὼν ἀπαίρει Βυζαντόθεν.
προῆγε μὲν Ἡράκλειος εἰς μέσην τὴν Περσίδα, 3710
- 3655 ὁ δὲ Περσάρχης πρὸς αὐτὸν ἤλαυνεν ὀπισθόπους,
καὶ γενομένης ὑπ' ἀμφοῖν καρτερομάχου μάχης
καὶ προσβαλόντων φρικῶδῶς ἀλλήλοις τῶν ταγμάτων
νεκροὶ μὲν ἑκατέρωθεν ἐγίνοντο μυρίοι,
πλὴν ὅμως καθυπέρτερα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἦσαν. 3715

3647 ἢ τῶν Ῥωμαίων σπάθη: Belis. 312 3650 ἐκδικήσεως... Ῥομφαία: cf. Si. 39, 30 (β. ἐκδικούσα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς); vide v. 3295 3652-81: Mel. 104,22 — 105,4; 105,17-20

ABCDFΘJKPRTV

3636 ἐνόπλους K: νόπλους K^{1mg} 3637 Περσικὴν, προσβάλλει om. V προσβάλλει: εἰς- ACFJT 3638 καρτεροπύργοις JK ἐρυμνοῖς R στεροπύργοις V 3640 σοφῶς K τεχνώμενος KP: τεχνά- B μεθέλκει KT Βυζαντίδη Θ 3641 καντεῦθεν KP ἀντιπερισπᾶν J: -σπᾶ KT 3642 οὖν T 3643 ἐγένοντο J 3644 προθῆβαι BDΘJK: πρωθῆβαι F: προβῆναι P 3645 καλλιπρόσωποι K: πλόκαμοι sup. πρόσωποι K¹ 3646 ἐπαγγάλιοι J: οἱ παγκάλιοι ΘP: ὑπαγγάλιοι K: i sup. λ K¹ 3647 ἐλούετο τοῖς αἵμασι τῇ τῶν B 3649 στόνος: π sup. στ K¹ 3650 πτηνὴ K ὑπέτρεχε ADR 3652 ταῦθ' ὁ: ταῦτα ACDFΘJKRV 3653 γενομένα ΘJPT 3655 ἤλαυνε K 3656 γινομένης T ἐπ' ΘJ 3657 προσβαλόντων: alt. λ sup. λ K¹: προσβαλόντων (-ες P) FJPRTV: προβαλόντων Θ φρικώδους Θ 3658 ἐγένοντο JK Bekk 3659 καθυπέρτατα J

- 3660 ἔβλεψε τότε καὶ Περσίς ἐκ Βυζαντίου σπάθην
θεριστικὴν, ἀμφίτομον, δρεπάνην πετομένην
καὶ πόλεις ἀφανίζουσαν καὶ τοὺς ἀγροὺς πορθοῦσαν.
καὶ πάλιν ἄλλο συνετὸν ὁ βασιλεὺς τεχνᾶται
ἦν γὰρ ἐμπειροπόλεμος, εὐμήχανος στρατάρχης. 3720
- 3665 μικρὸν ὑπολειπόμενος τὸν δρόμον ὑποτέμνει
καὶ Περσικοῦ στρατεύματος σὺν ἅμα τῷ Χορσῷ
ὑπερδραμόντος καὶ στρατὸν Ῥωμαίων παρελθόντος
αὐτὸς ἐκείνοις φεύγουσιν εἶπετο κατὰ νότου.
καὶ μυριάκις συμπλακεῖς ἀντενωπίους μάχαις 3725
- 3670 καὶ τοῖς ὄστοις τοῖς τῶν Περσῶν τὰ ξίφη διαθρύψας
τὸν βάρβαρον οὐκ ἔληξε διώκων καὶ συμπνίγων,
ἕως αὐτοῦ τὸ προσγενὲς καὶ τῶν Περσῶν οἱ κρείττους
καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ φίλιον καὶ πάντες φαλαγγάρχαι
καὶ παῖς αὐτοῦ πρωτόφυτος, πρωτόσπορος Σιρόεις 3730
- 3675 τὸν ἐναγῆ καὶ βδελυρὸν Χορσῶν μυσασθέντες
δεσμῷ στερρῷ συσφίγγουσι πολυχανδὲς ὡς κῆτος,
ὡς λέοντα βαρύθυμον, ὡς πάρδαλιν ἀγρίαν,
καὶ τῷ λιμῷ πιέζουσι καὶ τέλος θανατοῦσιν.
ἐν ἑξαμέτρῳ τοιγαροῦν ἡλίου περιδρόμῳ 3735
- 3680 τὴν Περσικὴν καὶ Μηδικὴν Ἡράκλειος συντρίψας
καλλίνικος ἀνέζευξεν ἐπὶ τὴν Βυζαντίδα.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐνιαυτοῖς ἀπέβησαν ὑστέροις,

3682-3731 obsidio Clis a d. 29 mens. Ian. usque ad d. 8 mens. Aug. a. 626; nonnulli hanc depulsionem hostium cum Acathisto Hymno connectunt

3682-3727: Ce. I 728,14 — 729,20 3682-3731: alit. Le. (151,3-17) narrat; Mel. 104, 14-21; horum pauca Zon. (III 208,17 — 209,7) memorat; cf. Theoph. 316,16-27

ABCDFΘJKPRTV

3660 Βυζαντίδος FΘ : Βυζαντόθεν T σπάθη K 3661 ἀμφίτομον Bekk δρε-
πάνην Θ πετομένην T 3662 ἀφανίζουσα K πορθοῦσα JK 3665 ὑπολιπόμε-
νος A 3666 συνάμα CR 3667 ὑπεκδραμόντος CT παρελθόντος Θ : -όντα P
3668 εἶπετο Θ 3669 ἀντινοτίους Θ 3670 ὄστοις τοῖς : ὄστέους K διαθρύψαν K
3671 ἔληξε CDKPR Bekk : ἔλειπε Θ : γ sup. π Θ1 : ἔλιπε J συμπνίγων καὶ διώκων K
3672 οἱ κρείττους : οἰκείους Θ 3673 φύλιον V 3674 αὐτῷ P πρωτόσπορος πρω-
τόφυτος CDΘJKR Bekk Σειρόης ADFΘPTV : Σιρόης C : Συρόης BK : Συρόεις JR
3675 μυσασθέντες KP 3676 συσφίγγουσι V : συσφίγγ- K πολυχανδὲ Θ : πολυχα-
νὲς BJ κύτος K 3678 πιέζουσι... θανατοῦσιν Θ 3679 ἡλίῳ J 3680 ἐκτρίψας
CDΘPR Bekk 3681 βασιλίδα DR Bekk 3682 ἐπέβησαν KTV : α sup. ἐπ T¹

- ἀλλ' ἔτι διατρίβοντος ἐν Πέρσαις Ἡρακλείου,
τοῦ δὲ Περσῶν στρατεύματος ἀντιπολιορκούντος 3740
- 3685 καὶ χαίνοντος καταπιεῖν τὴν πόλιν τὴν ὀλβίαν,
ἄλλος τραχὺς, βαρύβρομος, μυριοκύμων κλύδων
ἀντεπηγέρθη, φοβερὸν βρυχώμενος ὡς λέων
καὶ κατακλύζειν ἀπειλῶν τὴν τηλικαύτην σκάφην·
ταῖς Περσικαῖς γὰρ Σκυθικαῖς δυνάμεις συνδραμοῦσαι 3745
- 3690 καὶ φάλαγγες ἰσόψαμοι θηριῶδων Ἀβάρων,
ὡς χεῖμαρροι βαρύδουποι σὺν ψόφοις συρραγεῖσαι,
καθάπερ εἰς μισγάγκειαν τὴν πόλιν ἐπερρόθουν.
οἱ Πέρσαι τὰς παρεμβολὰς εἶχον ἀντενωπίους
(καὶ μέχρι γὰρ Δαμάλεως καὶ τῆς Χαλκηδονίαν 3750
- 3695 αἱ σφῶν δυνάμεις κέχυντο βαρύθρον λαλαγοῦσαι),
Ἄβαρες πρὸς τοῖς τείχεσιν ἐφήδρευον καὶ Σκύθαι,
καὶ πᾶν δεινὸν καὶ πᾶν στυγνὸν ἐφαίνετο προῦμμάτων.
ἐκεῖθεν ἤχει φοβερὸν ἢ σκυθοτρόφος Σκύλλα,
ἐντεῦθεν τῆς Χαρυβδέως ἠνοίγετο τὸ στόμα, 3755
- 3700 καὶ μέσον ἐχειμάζετο τῆς πόλεως τὸ σκάφος,
καὶ πανταχόθεν κίνδυνος καὶ πανταχόθεν σάλος.
ὁ δὲ καιρὸς, ὡς ἔοικε, φιλονεικῶν ὁ τότε

3685 χαίνοντος καταπιεῖν: pron.; Karathanasis 237 3686 κλύδων: vide v. 2421
3687 βρυχώμενος ὡς λέων: vide v. 2082 3688 σκάφην: vide v. 2616 3690 ἰσόψαμοι: cf. G. Pisides (ed. Pertusi) 184,174; vide v. 1002, cf. v. 675 3691/92 χεῖμαρροι...
ἐπερρόθουν: Ilias 4,452/53, 455 3698/99 Σκύλλα... Χαρυβδέως: Odys. 12,103-110; G.
Pisides (ed. Pertusi) 185,205/06; vide Karathanasis 40 et Apost. Paroemiogr. 16,49
3700 πόλεως... σκάφος: G. Pisides (ed. Pertusi) 184,180/81; vide v. 2422

ABCDFΘJKPRTV

3685 χάνοντος CΘ : χαίροντος JP 3686 ταχὺς Θ : στρατὸς J βαρύδρομος D :
βαρύστονος P : βαρύθυμος CΘJK βιαιοκύμων R : μυριοκλύδων Θ κύμον Θ 3687
βρυχώμενος scripsi (vide 2082) DF : βρυχώμενος ABCΘJKPRTV Bekk : ω sup. ὁ V¹
3689 Μηδικαῖ J : καὶ Σκυθῶν K συνδραμοῦσα J 3690 ἰσόψαμοι K βαρβάρων
FΘV 3691 καὶ A βαρύδουποι F συμψόφοις T συνδραμοῦσαι Θ 3692
μισγάγκειαν CFJR : μισάγγειαν BP : σμιγάγγειαν DT : μισγάνειαν Θ : μιγάγγειαν V :
μιγάγγειαν K : μιγάγγειαν A 3693 ἀντενωπίους B 3694 καὶ (2) : ἐκ T τῶν FJ
Bekk : γῆς R Χαλκηδονέων P : Καρχηδονίων ABDK : Καλχηδονίων T Bekk 3695
κέχυνται P λαλαγῶσαι D 3696 om. C τρίχεσιν P ἐφίδρευον B Κῶθαι
P 3697 προῦμμάτων (προῦμά- ΘJ) ΘJKV 3698 om. C ἴσχει T Σκυθο-
τρόφος Bekk Σκύλα J 3699 τὰς J Χαρυβδέως V σκάφος J 3700 om. CJ
μέσων Θ ἐλιμνάζετο T 3702 φιλονεικῶν ΘK

- ἄλλο μηδὲν παραλιπεῖν μείζον κακὸν ἀνθρώποις,
καὶ πᾶσαν περιταύριον ἡγειρεν ἐθναρχίαν, 3760
3705 ἀκρίδα μυριόπτερον εἶποι τις ἂν εὐστόχως·
καὶ γὰρ τοὶ συμπηξάμενοι θαλαττοπόρα σκάφη
Ταυροσκυθῶν οἱ φύλαρχοι τῶν ἀγριοκαρδίων
καὶ πλῆθος ἀπειράριθμον τοῖς σκάφεσιν ἐνθέντες
ἐπήεσαν καλύπτοντες τὰ νῶτα τῆς θαλάσσης 3765
3710 τοῖς λεμβαδίοις τοῖς πυκνοῖς, τοῖς αὐτοξύλοις πλοίοις.
οὕτως αἱ μᾶστιγες πολλαὶ μυριαχόθεν ἦσαν
καὶ πάντοθεν τὰ πράγματα στενὰ τῆ βασιλίδι.
ἦν ὁ μὲν Πέρσης ὡς πικρὸς σκορπίος κεντροφόρος,
ὡς δ' ἔχιδνα φαρμάκτρια Σκυθῶν θυμοτολμία, 3770
3715 ἀκρίς ὁ Ταυροσκύθης δὲ πεζόπτερος, πτηνόπους.
τόσοις κακοῖς ἐπάλαιε τὸ Βυζαντίων ἄστν,
πάντοθεν δ' ἦν ἀμήχανα τὰ τῆς ἐπικουρίας.
ἀλλ' ὑπερήσπιζεν αὐτοῦ μεγασθενῆς βραχίων,
ἀλλ' ἦν ὑπέρμαχος αὐτοῦ παλάμη κραταιόχειρ. 3775
3720 καὶ τοῖνον ἐξεφύσησεν ἄνεμος ἀγριοπόνους
καὶ κλύδωνας ἐξῆγειρε καὶ στρόφους πολυστρόφους
καὶ πᾶσαν κατεπόντωσεν ἄπλετον στολαρχίαν·

3705 ἀκρίδα μυριόπτερον: cf. Exod. 10,4-20; vide v. 3715 3711 μᾶστιγες: vide v. 1032 3714 ἔχιδνα φαρμάκτρια: vide v. 1467 3715: G. Pisides (ed. Pertusi) 195, 429 ἀκρίς: vide v. 3705 3718 μεγασθενῆς βραχίων: cf. v. 1088 3718/19 ὑπερήσπιζεν... βραχίων... κραταιόχειρ: Sap. Sal. 5,16; cf. Deut. 7,7/8; Ps. 43,3; 76,16 et al.; Is. 59,16 3719sqq.: G. Pisides (ed. Pertusi) 197,463sqq. 3721 κλύδωνας: vide v. 2421

ABCDFΘJKPRTV

3703 παραλοιπεῖν K μείζων K : ο sup. ω K¹ 3704 περιταύριαν R 3705 εὐκρίδα A εἶπει Θ : εἶπη P 3706 συμπηξάμενος P θαλασσοπόρα J : θαλασσοφόρα K 3707 φύλαρχοι : ι sup. υ K¹ : φίλ- T 3708 ὑπεράριθμον FV 3709 ἐπίεσαν J : ἐποίησαν K : η sup. οἱ K¹ θαλάττης P 3710 εὐβαδίοις F αὐτοξύλοις πλοίοις : αὐτοξύλοπλόκοις Θ πλόκοις Bekk : ξύλοις J 3711 μᾶστιγε K 3712 τὰ πράγματα : στρατεύματα Θ 3713 μὲν ὁ K ὁ om. Θ ὡς : ὁ Θ 3714 δ' om. C : litt. δ' fere evanida B 3715 τε Θ πτερόπεζος K : πεζόπορος (-ζόπό- Θ) ABFΘTV 3716 ἐπάλευε K 3718 ὑπερήσπιζε T : -ισεν K αὐτῷ B : αὐτῆς CΘ : αὐτοῖς KP : θεοῦ T 3719 om. Θ ἀλλ' ἦν : καὶ ἦν superscr. K¹ αὐτῆς K : αὐτοῖς P 3720 ἀγριοπόνους T 3721 ἐξέγειρε K 3722 κατεπόντισεν P

- ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβδος εἰς ἄλμην θαλαττίαν
οἱ κούφως ἐπιπλέοντες ὑγροκελεύθους πόρους, 3780
3725 ὡς πρὶν σοβαροπρόσωποι τοῦ Φαραῶ τριστάται.
ἐντεδθεν ἐξεχύθησαν οἱ πρὶν πεφοβημένοι
Ῥωμαῖοι καὶ τοῖς τείχεσιν αὐτοὺς συγκεκλεικότες,
ὡς σελευκίδες ὄφθησαν ταῖς περωταῖς ἀκρίσιν,
ὡς ἴβιες πτερόεσσαι τοῖς ὄφεσιν ὑπῆρξαν, 3785
3730 καὶ μέλος ἐπινίκιον ἠλάλαξαν ἠμνοῦντες
καὶ τὰς ὄδας τῆ στρατηγῶ θύοντες καταλλήλους.
οὕτως οὐ γίγας σφύζεται τῷ πλήθει τῆς ἰσχύος,
οὐδὲ δυνάστης ἐν χερσὶ στρατοῦ πολυδυνάμου·
ἂν γὰρ θεὸς μὴ πῆξιει τῶν οἴκων τοὺς θεμέθλους, 3790
3735 ἂν μὴ θριγγίῳ κραταιῷ τοὺς δόμους περιβάλλη,
καὶ τὰ τῆς τέχνης ἄχρηστα καὶ τὰ τοῦ κόπου κόποι.
Εἰς τοῦτο μὲν ἀπέβησαν τὰ πράγματα Ῥωμαίοις.
3737a τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσιν Ἡράκλειος κρατήσας
3737b φάος ἐξέλιπεν ὁμοῦ καὶ στέφος καὶ τὸν βίον. 3795

3737b d. 11 mens. Febr. (aut Ian.) a. 641

3723 ὡσεὶ μόλιβδος: loc. prov.; G. Pisides (ed. Pertusi) 198,495 μόλυβδος — θαλαττίαν: Exod. 15,10 3725 σοβαροπρόσωποι — τριστάται: Exod. 15,4/5 3728 σελευκίδες... ἀκρίσιν: Aelianus de Natura animalium in Aristoph. Byzantio (ed. S. Lampros) 17,19 3730 μέλος ἐπινίκιον: cf. Pind. Nem. 4,78 (ἐπινίκ. ᾠοῖδαί) 3730/31: i.e. Hymnus Akathistus Ecclesiae byzantinae 3732/33: Ps. 32,16 3734-36 θεὸς — κόποι: Ps. 126,1 3737-40: Ce. I 752,14/15; 753,3/4,11-13; 754,6/7 3737-46: Zon. III 216, 3-8,12/13 3737a τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσιν: Theoph. (329,14 et al.) ἔτη λα'; vide tamen ibidem (341,13) ἔτη λ'; Nic. (31,14) τριάκοντα μῆνας τέσσαρας; Mona. II 667,28 3737a/b: Mel. 102,4 3737a-39: Mona. II 673,12-16; Le. 147,10; 155,6-8 3737b-45: Theoph. 330,31 — 331,3; 341,12-16

ABCDFΘJKPRTV abdglnr = π

3723 ὡς ἡ Bekk μόλυβδος CJK : ι sup. υ K¹ 3724 κούφος Θ 3725 σοβαροπρόσωποι : οἱ σοβαροπρόσωποι Θ : πρόσωποι eras. τροποὶ sup. ἰιν. Θ¹ 3726 ἐξεχύθησαν ABDFJPRV (vide v. 469) 3727 τοίχεσιν J : τρί- P αὐτοὺς DR Bekk: αὐ- cett. codd. ἐγκεκλεικότες C 3728 ἐλευκίδες Θ 3729 ἴβιες : ἴβις δὲ C : ἴβις δὲ D : ἴβρις δὲ K : ἴβις δὲ cett. codd. Bekk. πτερόεσαι ABΘJ : πτερόεσσα D 3730 ἠλάλαζον Θ ἠλάξαν ἀνυμνοῦντες K 3731 τῷ P καταλλήλως Θ 3732 τὸ K 3734 θεὸς : θεῶ P : om. Θ : αὐτῆς sup. ἰιν. Θ¹ πῆξιεν pc. ex πίξιεν Θ¹ 3735 θριγγίῳ P περιβάλλη AFΘKPTV : -ει J Bekk 3736 καὶ τὰ (1) : κατὰ J ἄριστα ΘP κόποι : κόπους J
3737a add. π Bekk 3737b add. π Bekk

- ἐπεὶ δὲ τὸν Ἡράκλειον ἠνάγκασεν ἡ φύσις
δοῦναι τὸν χοῦν τοῦ σώματος τῇ γῆ τῇ δανεισάσῃ,
3740 ὁ παῖς αὐτοῦ χειρίζεται τὰ σκήπτρα Κωνσταντῖνος,
ὃς πρὸς μικρὸν τι γνωρισθεὶς μονάρχος αὐτοκράτωρ
3741a καὶ τῆς ἀρχῆς γευσάμενος πρὸς ἓν ἔτος τοῦ στέφους
ἀνθυπεκρῦβη τάχιον, ἐξέλιπε πρὸ χρόνου,
μηδὲν τι μνήμης ἄξιον φθεγξάμενος ἢ δράσας,
τῆς μητρυιᾶς, ὡς λέγουσι, Μαρτίνης καὶ τοῦ Πύρρου
3745 συγκερασάντων φάρμακον αὐτῷ θανατηφόρον·
ὁ Πύρρος δ' ἦν ἀρχιερεὺς οὗτος τοῦ Βυζαντίου,
λοιμὸς ἀνὴρ καὶ δυσσεβῆς καὶ φαρμακὸς καὶ γόης.
Ὡς οὖν ἀπέλιπε ζωὴν τὴν κάτω Κωνσταντῖνος,
Μαρτίνα παρεισφείρεται τῇ σκηπτροκρατορίᾳ
3750 καὶ μετ' αὐτῆς Ἡρακλωνᾶς ὁ παῖς, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον·
μηδὲ γὰρ φθάσαντες σχεδὸν τῷ κράτει προσλαλήσαι
τῆς θείας ἐκδικήσεως ἐκπίνουσι τὸν σκύφον,

3740/41 (Heraclius -) Constantinus III, a. d. 22 mens. Ian. a. 613 imperator a patre designatus, illi una cum suo fratre (e matre Martina nato) Heraclona succedit 3741a/42 Constantinus III d. 25 mens. Maii a. 641 moritur 3749 Martina particeps imperii erat 3750 Heraclonas a. d. 4 mens. Iul. a. 638 imperator a patre designatus, post mortem Constantini III imperium sumit

3738-45: Nic. 31,3/4,9-12,22/23; 32,11,19-22; 33,10-12; Mel. 107,19/20 3740-47: Le. (155,17-20), Mona. (II 673,20/21) patriarcham Pyrrhum non accusant 3741a ἀρχῆς: vide v. 535 ἓν ἔτος: Mona. II 673,21; Nic. (33,12) ἡμέρας ἑκατὸν τρεῖς; Ce. (I 753,3/4) μῆνας δ' 3743 μνήμης ἄξιον: vide v. 3309 3744: Nic. 32,22 (ἔδεδίει Ἡράκλειον καὶ Μαρτίαν ὡς αὐτὸν κακώσοντας); Mel. 107,20 (ὕπὸ τῆς ἰδίας μητρυιᾶς ἀναρρεῖται); vide etiam Mel. 108,8/9 3747 λοιμὸς ἀνὴρ: I Reg. 30,22; Act. 24,5 3748-55: Theoph. 331,3/4; 341,16/17,24-26; Nic. 33,13-15; Ce. I 753,16; 753,22 — 754,2; Zon. III 217,1-7 3748-57: Le. 156,14-18; Mel. 108,1-5 3752 θείας ἐκδικήσεως: cf. Ps. 93,1 (θεὸς ἐκδικήσεων); Si. 5,3; vide v. 3295 θ. ἐκδικήσεως — σκύφον: vide v. 3195

ABCDFΘJK M(ab 3749) PRTV a (usque ad 3751) bdglmr = π
3741 ὡς K πρὸ... μονάρχης P 3742 ἀνθυπεκρίθη Θ τοῦ θρόνου K 3743 ἄξιον om. R : superscr. R¹ 3744 Μαρτίνης : ας sup. ης T¹ 3745 θανατηφόρος K 3746 Πύρος J : Πύρος V : Πύρρος K : υ sup. η K¹ οὗτος : τότε CJK Bekk τῆς Βυζαντίδος T Bekk 3747 λυμὴν Θ 3748 ἀπέλιπε ζωὴν : ἀπεζωὴν K : ἔλιπ sup. πεζ K¹ τήνατω K : κ sup. α K¹ 3749 παρεισφέρεται J : περιφθείρεται Θ τὴν σκηπτροκρατορίαν FK σκηπτροκρατορία PV 3750 αὐτὴν T 3751 μὴ δὲ ABCDJKM PRT : μηδὲν FV γὰρ R
3741a add. π Bekk τοῦ στέφους : καὶ μόνον a

- ἄλλο μηδὲν κερδάναντες ἢ τὸ κακοὶ φανῆναι.
ρίνα μὲν οὖν Ἡρακλωνᾶς, ἢ δὲ Μαρτίνα γλῶτταν
3755 ζημιωθέντες ἤχθησαν εἰς τὴν ὑπερορίαν,
καὶ μετ' αὐτοὺς πιστεύεται Κώνστας τὴν βασιλείαν, 3815
ὁ Κωνσταντῖνος γεννηθεὶς τῷ πρὸ μικροῦ κρατοῦντι·
ὃς ῥίζας τρέφων πονηρὰς ἀρχήθεν ἐν καρδίᾳ
τῆς δυσσεβοῦς αἰρέσεως ἢ μᾶλλον ἀπονοίας
3760 τῶν διδασκόντων ἐν Χριστῷ θέλησιν μίαν λέγειν,
ἦνεγκε τότε καὶ καρπούς, ἀλλὰ καρποὺς πικρίας, 3820
ἐξ ὧν πολλοὶ μὲν ἔφαγον πλὴν ὅσον ἐπιγνώναι
οἶον τὸ στυφον οἱ καρποὶ καὶ τὸ πικρὸν πλουτοῦσι.
Μάξιμος δ' ὁ καλλίγλωττος, σάλπιγξ ἢ χρυσοσάλπιγξ,
3765 ὁ Νεῖλος ὁ χρυσόρρειθρος ὁ τῆς ὀρθοδοξίας,
ἕως ἐσχάτης πλησιονῆς μετέσχε τῆς πικρίας· 3825
τὴν χεῖρα γὰρ τὴν δεξιὰν ἐξεθερίσθη ξίφει
καὶ γλῶτταν μελιτόεσαν, οἴμοι, προσαφηρέθη,

3754/55 autumnno (exeunte mense Sept.) a. 641 3756/57 Constans II (a. 641-668), filius Constantini III, d. 7 mens. Nov. a. 631 natus, fine mens. Sept. a. 641 imperante Heraclona imperator coronatur 3764 Maximus, confessor, exul in Lazica (mense Aug. a. 662) moritur; vide BHG II (1957³) 105-107

3753 τὸ κακοὶ φανῆναι: Eur. Hipp. 1071 3756-60: Theoph. 331,4/5; 332,2-5; 341,26/27; 347,9-14; Mona. II 697,8-10; 717,19/20 3756-84a: Ce. I 754,2-4,9-11; 761, 20 — 762,2; 762,8 — 763,2; 763,12-17; Zon. III 217,9 — 218,8; 220,19 — 221,14 3758 ῥίζας... πονηρὰς: Iulianus contra Galilaeos (ed. C. Naumann) 106e; vide v. 4583 3758-63: Mel. 109,7/8,16/17 3758-84a: Le. 158,11-16; 158,23 — 159,3 3761 καρπούς, 3763 καρποὶ: vide v. 3028 3764 σάλπιγξ ἢ χρυσοσάλπιγξ: cf. v. 2305 3764-69: Theoph. 347,6-12; 351,19/20; Mona. II 717,16-18 3764-72: Mel. 109,7-9 3765 Νεῖλος ὁ χρυσόρρειθρος: cf. vv. 4879, 6165 3768 γλῶτταν μελιτόεσαν: cf. Ilias 1,249 (μέλιτος... αὐδῆ)

ABCDFΘJKMPRTV

3753 ἢ τῷ M : εἰ μὴ τὸ Θ : τὸ eras. Θ¹ φανῆναι : φανῆ A 3754 γλῶτταν AJ 3757 ἐκ Κωνσταντίνου... τοῦ... κρατοῦντος Θ πρὸς μικρὸν R κρατοῦντων K 3758 om. Θ 3759 τῆς : καὶ T 3760 om. J ἐν : τῷ D 3762 μὲν πολλοὶ J 3763 ὅσον JK αὐχοῦσι (-ιν K) CDΘJKMPR Bekk 3764 καλλίγλωστος K ἢ σάλπιξ K σάλπιξ ΘJKV χρυσοσάλπιξ ΘJPV 3765 χρυσόρρειθρος ACFΘMPRTV Bekk : χρυσόρρειθρος J : χρυσόρριθρος K 3766 ἐσχάτου P μετέσχεν K 3767 χεῖραν JK 3768 om. J γλῶτταν CDΘJKMPR Bekk μελιτόεσαν : sup. τ litt. quaedam maculata non. leg. R¹ : μελιτόεσαν AP : μελιτόεσαν BDTV : μελιτόεσαν Θ : μελιτόεσαν K : σσο sup. πτο K¹

- τὴν νέκταρος πηγάζουσαν ἐνθέου τὰς συρμάδας.
 3770 Οὗτος ὁ Κώνστας ὁ σκαιὸς ἀειφυγία θλίβει
 Μαρτίνον τὸν ἐπίσκοπον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, 3830
 (πάπαν αὐτὸν ἀποκαλεῖν οἶδε Ῥωμαίων γλῶσσα),
 καὶ Κάϊν μιμησάμενος ἐπ' ἀδελφοκτονία
 καὶ κτείνας Θεοδόσιον τὸν ἐκ μιᾶς ἀρούρης
 3775 καὶ τῶν σπερμάτων τῶν αὐτῶν αὐτῷ βεβλαστηκότα,
 εἰς Σικελίαν ἀποπλεῖ τὴν πολυφορωτάτην, 3835
 τὴν πόλιν τὴν βασιλείον ἀποκοσμήσαι θέλων
 καὶ τὴν ἀρχὴν χαρίσασθαι τῇ τριπεμπέλω Ῥώμῃ,
 ὡς εἶ τις ἀβροστόλιστον ἀποκοσμήσει νόμφην
 3780 καὶ γραῦν τινα τρικόρωνον ὡς κόρην ὠραῖσει.
 ἀλλὰ τὰ διαβούλια μάταια τῶν ἀνθρώπων,
 3840 ἂν μὴ συμπράττη καὶ θεός, ἂν μὴ συνεπινεύῃ·
 θερμοῖς γὰρ ὕδασι αὐτοῦ ψυχαγωγῶν τὴν σάρκα
 ψυχρὸν ἐκεῖ κυλίκιον ἐξέπτε θανάτου.

3770-72 Martinus I, papa Romae (a. 649-655), exul in Chersona, mense Sept. a. 655 (aut mense Apr. a. 656) moritur 3773-75 a. 660 3776 a. 662 3784 d. 15 mens. Sept. a. 668

3770/71: Theoph. 332,1-4; 351,17-19; Mona. II 717,14-16 3773-75: Theoph. 347, 25; Mel. 110,3-5; Mona. II 717,11 3773-84a: Zon. III 220,19 — 221,14 3774/75 τὸν ἐκ μιᾶς ἀρούρης... βεβλαστηκότα: Soph. Fr. 546,1/2 (ἐκ μιᾶς κοίτης ἐβλαστον) 3776: Nic. 36,13/14 3776-78: Theoph. 348,4-6; Mona. II 717,11/12 3776-86: Mel. 108,5; 109,15-22 3777-80: laus Clis, cf. E. Fenster, Laudes 149 3778 ἀρχὴν: vide v. 535 3781/82 διαβούλια μάταια: cf. Ps. 32,10; 93,11; Ne. 4,9 3782-84: Nic. 36, 13-15 3783-95: Theoph. 351,14 — 352,9; 372,26; 374,8,16-23; Mona. II 717,12/13; 717, 23 — 718,8 3784 κυλίκιον... θανάτου: cf. v. 872 (θανάτου σκύφον)

ABCDFΘJKMPRTV = N

3769 νέκταρον V 3770 δεινός K 3772 πάπαν BC : πᾶσαν Θ οἶδεν K
 3773 μιμησάμενον K : σ sup. on K¹ 3774 καὶ κτείνας : κτείνας τὸν F ἀρούρας BJK
 3775 om. B : B^{1ms}· καὶ : ἐκ P αὐτῶν : αὐτοῦ K βεβλαστηκότι C 3776 πολυφορωτάτην V 3777 τὴν (1) : καὶ D ἀποσκοπήσαι P : ἀποκομίσει Θ 3778 ἀρχὴν : αὐτὴν K τριπεμπέλω P 3779 ὡς εἶ τις B Bekk : ὡσεὶ τις F : ὡς εἶ τις cett. codd. ἀβροστόλιον KP : -στέλεκτον Θ ἀποκοσμίσει B : -κοσμήσαι PT : -κομίσει Θ : -κοσμί- ζειν K νόμφης K 3780 γραῦν ABK 3780 συμπράττει ΘJKPRV : -οι ADFM ἂν (2) : κᾶν K ὠραῖσει K : ὠραῖσαι D 3782 συμπράττει ΘJKPRV : -οι ADFM ἂν (2) : κᾶν K συνεπινεύει Bekk : -νεύει ΘMR : οἱ sup. ei M¹ : -νεύοι ADFV : -νέβη J : συνεπινεύει ARR. num Latine? Bekk¹ 3783 αὐτοῦ Bekk : αὐτοῦ N

- 3784a ἔτεσιν εἴκοσι λαχὼν πρὸς τοὺς ἑπτὰ τοῦ κράτους.
 3785 Καὶ τυραννεῖ Μιζίζιος, ἀνὴρ ἐκ Σικελίας, 3845
 ἀνὴρ χαριτοβλέφαρος, ἀστείος τῷ προσώπῳ.
 πλὴν ὅμως οὐκ ἐπὶ μακρὸν ἀπήλαυσε τῆς τύχης,
 ἀλλ' ἀπεψύγη τάχιον, ἀλλὰ φανείς ἐκρύβη,
 ὥσπερ ἂν ῥόδον ἐκφυῆ καὶ παραυτικά ρεύση·
 3790 ὁ γὰρ τοι παῖς τοῦ Κώνσταντος ἄρτι λαβὼν τὰ σκῆπτρα 3850
 (τοῦνομα δὲ τῷ βασιλεῖ βρεφόθεν Κωνσταντίνος)
 στόλῳ βαρεῖ τὴν Σικελῶν καταλαμβάνει νῆσον
 καὶ πάντας τοὺς αὐτόχειρας καὶ τοὺς ὀλεθροεργάτας
 τοῦ βασιλέως καὶ πατρὸς ἐνδίκως ἀποσφάττει
 3795 καὶ σὺν αὐτοῖς Μιζίζιον τὸν τετυραννηκότα. 3855
 τοῦτον τὸν αὐτοκράτορα λαὸς ὁ συρφετώδης
 καὶ τὸ τοῦ δήμου συμμιγῆς ἐκάλουν Πωγωνάτον,
 ὄτι, φασίν, ἐκναυστολῶν κατὰ τοῦ Μιζίζιου
 μεῖραξ τρυφεροπρόσωπος, ἀνίουλος, ἀπάγων,
 3800 ἐκεῖθεν ἀνθυπέστρεψεν ἀνὴρ τελειοπάγων. 3860
 οὗτος ἀθροίσας σύλλογον ἀνδρῶν θεοφορήτων

3785-95 Mizizius, Siculus, a coniuratis imperator acclamatus, a Constantino IV occisus (a. 668) 3790 Constantinus IV, a d. 13 mens. Apr. a. 654 coimperator, patre mortuo (a. 668) imperium una cum fratribus Heraclio et Tiberio sumit 3801-03 sextum oecumenicum concilium Cli a d. 7 mens. Nov. a. 680 usque ad d. 16 mens. Sept. a. 681 convocatum unius voluntatis operationisque Christi haeresim condemnat

3784a εἴκοσι... ἑπτὰ: Nic. 36,15; Mona. II 697,10 3785-3800: Zon. III 221,15— 222,11 3785-3806: Le. 159,5-17; 162,1-9,14-17 3785-3811: summa Ce. I 763,17-23; 764, 6/7; 766,16 — 768,5; 770,22/23; 771,1/2; 773,14-16 3786-3800: Mel. 109,23-26; 110,1/2 3789 ῥόδον — ρεύση: Sap. Sal. 2,8; cf. Si. 50,8; cf. Roman η' 14; ThCont. 36/37; vide vv. 4309, 4555 3801-03: Nic. 40,20 — 41,3; Mel. 111,20-22; Mon. II 725,12 — 726,2; Zon. III 225,18 — 226,15 3801-06: Theoph. 352,10; 359,33 — 360,12; 361,15/16; Zon. III 228,7-9

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

3785 Μιζίζιος J : Μιζίκιος FTV : Μηζύζιος K 3787 μακρῷ Θ ἀπέλασε K
 3788 ἀλλ' ἀφανείς R : καὶ ἀφανείς K 3789 ἂν : ὡς K : γὰρ ΘΓ ῥόδι V ἐκφυεῖ
 ΘJK : ἐκφυῆ T : εν sup. ἤ T¹ ρεύσοι ACDRV : ρεύσει ΘJKPT : πέσοι M 3790 τι
 ΘJK ἄρτι λαβὼν : παραλαβὼν Θ 3792 βαρὺ T 3793 ὀλεθροεργάτας JT : ὀλο-
 θροεργάτας ABDK : ὀλοθροεργάτας FΘ : ὀλεθροεργάτας R. an ὀλεθροεργάτας? Bekk¹ 3794
 τοὺς A Bekk καὶ : τοῦ A 3795 Μιζίζιον K : Μιζίκιον FTV 3797 Πωγωνάτον
 JP: Πογωνάτον K 3798 φησὶν V Μιζίκιου FTV : Μιζίζιου K 3800 om. A
 ἀνθυπέστρεψεν PR 3801 οὕτως J σύνοδον JK θεοφορητήτων Θ
 3784a add. bdglmr Bekk post 3789 posuit r εἴκοσιν ἔτεσι r τοῖς bdlrg

- τὴν πατρικὴν δυσσέβειαν ἀνέσπασε ριζόθεν,
 τοῖς φυτουργοῖς τῶν εὐσεβῶν καταρτισθεὶς δογμάτων.
 3803a ἴθουνεν οὖν ἐν ἔτεσι δεκαεπτὰ τὸ κράτος.
 ὡς δὲ καὶ θνήσκειν ἔμελλε καὶ καταντᾶν εἰς κόνιν, 3865
 3805 υἱὸν Ἰουστινιανὸν δείκνυσι βασιλέα
 καὶ κράτορα καθίστησιν αὐταρχον γῆς Ῥωμαίων
 ὃς ἀπὸ βάθρων ἤγειρεν, ἀπὸ ριζῶν ἑσχάτων,
 τὸν μέγαν οἶκον τὸν λαμπρὸν, τὸν ἐν τοῖς ἀνακτόροις,
 χρυσέων πυραυγίσμασι ψηφίδων καταυγάσας 3870
 3810 τοὺς τοίχους καὶ τὸ δάπεδον μαρμάρους καλλιχρόοις,
 ὃς ἔτι τοῦ δομήτορος τὴν κλησιν διασφάζει.
 Ὁ βασιλεὺς δὲ μισηθεὶς ἄρχουσιν, ιδιώταις,
 τοῖς ὄχλοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ, τοῖς ἐν τοῖς ἀνακτόροις,
 ὡς σκληρογνώμων, ὡς σκαιός, ὡς ἐντροφῶν τοῖς φόνοις, 3875
 3815 καὶ πλέον ὡς αὐθέκαστος ἐξ αὐταρέσκου γνώμης
 (ἦν γὰρ καὶ δοκησίσοφος καὶ πλήρης ἀπονοίας,
 κἂν ταῖς βουλαῖς οὐ κοινωνόν, οὐ συνεργάτην εἶχε,
 πᾶσαν πλουτεῖν οἰόμενος τὴν ἐν ἀνθρώποις γνῶσιν),
 ἐντεῦθεν τοίνυν μισηθεὶς ἀξίαν τῆς κακίας 3880

3804-06 Iustinianus II, coimperator post d. 16 mens. Sept. a. 681, patre mortuo, solus imperator ineunte mense Sept. a. 685

3803a: Theoph. 361,15/16; Nic. 41,4/5; Mona. II 725,14 3803a-06: Mel. 109,23;
 111,23; 112,2-4 3804-06: Nic. 41,7/8; Mona. II 729,17-19 3807 ἀπὸ βάθρων: vide v.
 851 ἀπὸ ριζῶν: vide v. 3237 3807-11: Mel. 113,5/6; Theoph. 367,13/14; Zon. III
 231,4-8 3807-30: Le. 164,5-7,10-13; 165,1,10-17 3812-19: Theoph. 367,15-32; Nic.
 42,10-21; Mel. 113,7-20 3812-30: Ce. I 771,1-3,16/17; 772,9/10; 774,2/3; summa Ce. I
 774,19 — 776,1 3816 δοκησίσοφος: Aristoph. Pax 44

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

3802 ἀσέβειαν ΘR Bekk ἀπέσπασε FTV: ἀνέσπειρε K: ἐσπάραξε B 3803 κα-
 ταρτηθεὶς P: -τιθεὶς K 3804 ἔμελλεν K τέλος V: κόνιν superscr. V¹ 3805 τὸν
 post υἱὸν add. Θ 3807 ἀποβάθρων B 3809 χρυσέοις Θ πυραυγίσμασι ΘT Bekk:
 πυραυγίσματα P 3810 τοῖς τοίχοις J καλοχρόοις Θ: καλλιχρείοις V 3811 περι-
 σφάζει C 3813 τοῖς ἐν τοῖς: καὶ τοῖς ἐν Θ 3814 σκληρονόμος Θ: κληρογνώμων J:
 κληρογνώμων K σκεὸς KΘ: αἱ sup. ε Θ¹: καιὸς J 3815 καὶ: ὡς T 3817 κἂν
 ΑΘMPTV κοινωνῶν V συνεργοῦντα FV εἶχεν R 3818 ἰόμενος K: ἰώ- Θ
 3819 καντεῦθεν F ἀξίας Θ: ἀξίως K
 3803a add. bdglmr Bekk μὲν bdglmr ἐν om. m

- 3820 τὴν ἐκπτώσιν ἐφεύρατο τὴν ἐκ τῆς σκηπτουχίας·
 καὶ γὰρ ἀνὴρ τις εὐγενῆς τῶν ἀπὸ τῆς συγκλήτου,
 πατρίκιος ἀξίωμα, Λεόντιος τὴν κλησιν,
 εὐρῶν καὶ συναιρόμενον καὶ συμφρονοῦν τὸ πλήθος
 (πρὸς γὰρ Ἰουστινιανὸν ἔτρεφον πάντες μῖσος) 3885
 3825 ἐφίσταται τῷ βασιλεῖ μετὰ τῶν συμμαχοῦντων,
 ὅτε τὸ καλλιβλέφαρον ὄμμα καὶ φωτοτρόφον
 ἔμυε δύναν κατὰ γῆς καὶ πᾶς ἦν ἐν δεμνίοις,
 καὶ χειρῶσάμενος αὐτὸν ὡς ἐν δικτύῳ θῆρα
 ἐκπέμπει διαπόντιον εἰς τὴν Χερσῶνα πόλιν, 3890
 3830 τὴν ῥίνα πρότερον τεμῶν καὶ πρόσωπον αἰσχύνας·
 ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκάμυε τὸ βλέφαρον τῆς δίκης,
 ἀλλ' ἐπεντράνισεν ὀρθῶς καὶ τὸν ἐπαναστάντα
 τοῖς ἴσοις ἐψηφίσατο καὶ ταυτομέτροις μέτροις·
 ληστῶν ληϊζομένων γὰρ Ἀφρικανῶν τοὺς ὄρους 3895
 3835 (Ἄραβες ἦσαν οἱ λησταὶ κάκ τῶν ἀπὸ τῆς Ἄγαρ)
 καὶ πᾶσαν τὴν παράλιον κακούντων καὶ κειρόντων,
 ὁ βασιλεὺς ὑπερπαθῶν στόλον βαρὺν ἀρτύει

3822-30 Leontius cum coniuratis Iustinianum II regno expellit et illum naribus ampu-
 tatum exulem in Chersonam mittit (fine a. 695) 3834-64 Apsimarus-Tiberius II, impe-
 rator a classe designatus, Clim invadit, Leontium naribus amputat et carcere includit
 (exeuente a. 698) 3837 Leontius imperator (a fine a. 685 usque ad finem a. 698)

3820-30: Theoph. 368,15-33; Nic. 43,16 — 44,9; Mel. 114,1-8,12; Mona. III 731,17-30
 3826: Eur. Ion 189 (καλλιβλέφαρον φῶς); Soph. Ant. 104 (βλέφαρον ἀμέρας); Aristoph.
 Nu. 285 (ὄμμα αἰθέρος); Eur. I.T. 194 (ὄμμα ἀγῶς) 3830 πρόσωπον αἰσχύνας: vide v.
 3368 3831 τὸ βλέφαρον τῆς δίκης: cf. vv. 2366-68 3831-64a: Ce. I 776,6/7; 776,12 —
 777,5 3834-64a: Le. 165,21 — 166,21; Mel. 114,12-24,28/29; 115,1; Theoph. 369,31; 370,8
 — 371,8; Nic. 44,15 — 45,21; Mona. II 731,21 — 732,8; Zon. III 233,11 — 235,2

ABCDFΘJKMPRTV

3821 τῶν: ὧν P 3823 συναράμενον Θ συμφροῦν τὸ J: συμφροῦντα K
 3824 πρὸς γὰρ τὸν Ἰ. ἔφερον Θ πάντες: τες K: παν superscr. K¹ 3826 τὸ: τι K:
 καὶ T: τὸ superscr. T¹ φωτοφόρον CDFΘJMRB^{1pc} Bekk: -τρόφω K: -τρέφων T
 (cf. v. 4412) 3827 om. F ἔμυκε P δύναν BCDKPRTV: δύνα Θ πᾶν Bekk
 πᾶς ἦν: πᾶσιν K ἦν ἐν: οἶεν Θ: τις ἦν P δεσμίοις V 3828 θῆραν M 3829
 πάλιν P 3831 ἐκάμυε ABDΘJPTV: ἐκάμυσε C: ἐκάμυσε F πρόσωπον Θ 3832
 ἐπεντράνησεν ΘK: ἐπητράνησεν M: ἐπητράνησεν ADPT: ἐπεντράνηζεν F 3833
 ἀντημείψατο CDΘJKMPR Bekk ταυτομέτροις ABCDFJMPRT Bekk: τ' αὐ- K: ταυ-
 V 3834 om. J 3835 Ἄραβες CKV: Ἄραβαις Θ καὶ K ὑπὸ Θ 3836 κάκ
 τούτων Θ 3837 οὐ Θ ὑπερπαθῶν ΘT

- καὶ πέμπει κατὰ τῶν ληστῶν τούτων τῶν ὑγροπόρων,
οἷς καὶ συμμίξασαι στερρῶς αἱ ναυτικάι δυνάμεις 3900
- 3840 ἐκείνους μὲν μετὰ θυμοῦ καὶ τόλμης ἐπιόντας
καθάπερ κάπρους ἀφριστὰς ἐξήλασαν ἐκεῖθεν,
Ῥωμαίοις δ' ἀνεσώσαντο τὰ τῶν Καρχηδονίων
ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἠρέμησαν οἱ παλαμναῖοι θῆρες,
πάλιν δ' ἀντεπεστράτευσαν μυριοστόλῳ στόλῳ 3905
- 3845 καὶ πλείονι συμμίζαντες Ῥωμαίοις στολαρχία
ἐτρέψαντό τε πρὸς φυγὴν ναυάρχους ναυσιπλόους
καὶ τὴν ὀλβιοδαίμονα πόλιν Καρχηδονίων
ἐλόντες καὶ σκυλευσάντες καὶ κατηδαφικότες 3910
τὸν χρύσειον ἐξέκοψαν βόστρυχον τῆς Λιβύης.
- 3850 ὄχλος οὐκοῦν ὁ ναυτικός καὶ πάντες οἱ στολάρχαι
τὴν ἐκ τῆς ἡττητῆς ἔμπικρον οὐ φέροντες αἰσχύνην
ἰώμενοί τε τὸ κακὸν ἄλλῳ κακῷ μεγάλῳ
ᾧδίνουσί τε σπέρματα τὰ τῆς ἀποστασίας 3915
καὶ Κρήτη προσορμίζονται τῇ τρισεγίστῃ νήσῳ,
- 3855 ἀλλήλοις τε συνθέμενοι καὶ συνομομοκότες
ἐνταῦθα τῆς θρασυτήτος ἐκρήσσουσι τὸ βάρος
καὶ σφῶν ἐπιλεξάμενοι συναποστάτην ἕνα,
λεγόμενον Ἀγίμαρον, κράτορα καθιστῶσιν, 3920
ὃς σὺν αὐτοῖς καὶ μετ' αὐτῶν τὴν πόλιν περισφίγξας
- 3860 καὶ προδοτῶν ἐπιτυχῶν κρατεῖ τῆς Βυζαντίδος.

3843 παλαμναῖοι θῆρες: cf. v. 2072 3849 βόστρυχον τῆς Λιβύης: Aristid. 18,9
(βόστρυχος ἠπείρου) 3852: Herod. 3,53

ABCDFΘJKMPRTV

3838 ὑγροπόρων K 3839 οὐς P στερρῶς B ἐναυτικάι Θ 3840 κατὰ FJ
3841 κάπρος K : ταύρος J ἀφριστὰς Θ : ἀφριστὰς F : ἐριστὰς V ἀπῆλασαν
CDJKMPR Bekk : ἐξήλασαν F : ἀπῆλασαν Θ ἐκεῖθσαν K 3842 ἀνεσώσατο ΘP
Καρχηδονέων P : Χαλκηδονίων J 3844 ἀντεπεστράτευσαν : ἀντεστράτευσαν Θ μυ-
ριοστόλον στόλων K στόλῳ om. P 3845 Ῥωμαῖοι MTV : Ῥωμαίων ΘK 3846
ναυσιπλόους J : ναυτο- Θ 3847 Καρχηδονέων pc. ex -αίων P¹ : Χαλκηδονίων J 3848
κατηδαφικότες T : καταδαφικότες J 3849 χρύσειον K : ο sup. ω K¹ : χρύσειον P βό-
στρυχον KV Λιβύοις K 3851 ἐν τοῖς J μή F 3852 οἰόμενοι KP : ι sup. οἱ
K¹ : ἰώμενον Θ τὸ κακὸν : τῷ καιρῷ K 3854 τρισεγίστη : τρισεγίστῳ FKPVA^{1pc} :
ω sup. η T¹ 3855 συνομοκότες Θ : συνομομώτες J 3856 ἐντεῦθεν K ἐκρήσου-
σι BFΘK : ἐκρήσσουσι V 3859 περισφίγξας T : -σφοίξας Θ 3860 βασιλίδος FTV

- καὶ πρῶτα μὲν Τιβέριον αὐτὸν μετονομάζει,
ἔπειτα καὶ Λεόντιον ἐξευεγκῶν εἰς μέσον
καὶ τῇ τομῇ τῇ τῆς ρίνος τὴν κόλασιν μετρήσας 3925
φρουρᾷ καθείργνυσιν αὐτὸν ἀφύκτῳ πικροφρουρῷ.
- 3864a ἔτεσι μόνους ἐν τρισὶ κρατήσαντα Ῥωμαίους.
3865 Εἶχε μὲν οὖν Ἀγίμαρος τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος
καὶ πνεύμασιν ἐφέρετο τύχης ἀπαλοπνόοις.
Ἐν μόνον ἔθραπτεν αὐτόν, ἐν μόνον ἔθορύβει,
μὴ πρὸς Ἰουστινιανὸν πάλιν τὰ σκῆπτρα φθάσει 3930
καὶ πάλιν ἀναπόμπιμος γένηται πρὸς τὸ στέφος
- 3870 ὁ πρὶν αὐτὸ ζημιωθείς καὶ σὺν αὐτῷ τὴν ρίνα.
ὡς θῆρα γοῦν ὑγρόχερσον ὑπάπτειτε τὸν ἄνδρα
καὶ μᾶλλον τοὺς προφοιβασμοὺς ἀκούων καὶ προρρήσεις
καὶ τὰ κομπολογήματα τῶν ἀστερολεσχούντων 3935
ἐκίνει τοῖνυν μηχανάς, ὄρυττεν ἐπινοίας,
- 3875 ὡς ἂν αὐτοῦ καλύσειε τὰς πρὸς τὸ κρεῖττον τύχας.
μαθῶν οὖν ὡς ἡρμόσατο τὴν αὐθομαιμονοῦσαν
τῷ τῶν Χαζάρων ἄρχοντι χαγάνῳ Θεοδώρῳ,
καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτῷ σκηνοῖτο καὶ διάγοι, 3940

3865/66 a fine a. 698 usque ad med. a. 705

3865: Mel. 115,3 3865-3906: Le. 167,1/2,8-16; 168,1-7,10/11; Theoph. 372,26 —
374,28; Nic. 45,22 — 46,16; 47,9 — 48,11; Mona. II 732,9-18; Ce. I 777,10; summa Ce. I
778,19 — 780,14; summa Zon. III 236,10 — 238,5 3866 πνεύμασιν... τύχης ἀπαλοπνό-
οις: cf. v. 941 3874 ἐκίνει... μηχανάς: vide v. 4220, cf. v. 800 3876-3923: Mel.
115,9 — 116,14

ABCDFΘJKMPRTV a(ab 3878) bdglmr

3861 αὐτὸν BCΘJKMPTV ἐπονομάζει Θ : κατο- ACK 3862 μέσων Θ 3863
μετρίσας V 3864 καθίστησιν Θ αὐτῷ K πικροφρούρω V 3865 οὖν : ὁ J : om.
K 3867 ἔθραπτεν KP : ἔθραβεν Θ αὐτὴν Θ ἐθορύβη M 3868 φθάσει K :
φέρει Θ 3869 μὴ ACFΘJKPTV pc. ex καὶ B¹ ἀναπόμπιμος ΘJK 3870 αὐτὸ :
αὐτῷ Θ αὐτῷ : αὐτὸ AT 3871 θῆραν K ὑπάπτειτε BΘJKMPTV 3874 ἐκίνη P :
ἐκίνει J : ἐκείνοι K : οι sup. εἰ K¹ 3875 αὐτῷ CP κολλύσειε P : κολύσει Θ : κολύ-
σειεν K : κολούσειε ADM : κολούσει V : κολάσειε FT : ω et υ sup. ο et á T¹ τὰ P
3876 γοῦν ACDFJMRV Bekk εἰρμόσατο M 3877 Θεοδώρῳ K 3878 παρ' αὐτοῦ
καὶ μετ' αὐτῶν P : μετ' αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτοῦ ACFΘTV : παρ' αὐτῷ καὶ μετ' αὐτοῦ Bekk
σκηνοῖτῳ Θ : σκηνοῖ τε J : κοσμῆντο D διάγει ΘP : διάγων K
3864a add. bdglm Bekk Ῥωμαίων bdglm

- 3880 πρεσβείαν πέμπει τῷ δεινῷ βαρβάρῳ τῷ χαγάνῳ,
 χρημάτων ὑπισχνούμενος ὅλας αὐτῷ θαλάσσας,
 ἂν τὸν Ἰουστινιανὸν δήσας δεσμοῖς ἀρρήκτοις
 ἀπεμπολήσειεν αὐτῷ τρίδουλον ὡς οἰκέτην,
 ἤγουν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμῶν ἐκπέμψῃ. 3945
 ἀκούει ταῦθ' ὁ βάρβαρος ἐκεῖνος ὁ χαγάνος,
 3885 τῷ τῶν χρημάτων ἔρωτι πυροῦται τὴν καρδίαν
 (καὶ τί γὰρ ἢ τριβάρβαρος χαγάνος σκυθογνώμων;),
 ἀπάνθρωπον βουλευέται βουλὴν καὶ θηριώδη
 εἰς προσγενῆ καὶ τὸν μηδὲν αὐτὸν ἡδικηκότα
 καὶ τῷ ζητοῦντι μελετᾷ τὸν δυστυχεῖ προέσθαι. 3950
 3890 χρυσὲ προδότα, πάντολμε, δύστροπε, κακεργάτα,
 καὶ φίλων ἀπεμπολητὰ καὶ γένους ἀναιρέτα,
 τί τοῦτο; πῶς παλιμπετεῖς καὶ παλιμβόλους τίθης;
 πῶς δὲ πρὸς ἄλλοπρόσαλλον γνώμην μεταβιβάξεις 3955
 τοὺς ἀποικίλους, τοὺς ἀπλοῦς ὑπὸ θεοῦ πλασθέντας;
 3895 ἀλλὰ τὸ μέλλον, ὡς φασι, καὶ τὸ κεκυρωμένον
 οὐ τεῖχος σχήσει σιδηροῦν, οὐ τοῦ πυρὸς ἡ γνώθος·

3895 schol. metr.; vide v. 815

3880 χρημάτων... θαλάσσας: vide v. 402 3881 δεσμοῖς ἀρρήκτοις: cf. Aesch. Prom. 6 (ἄρρ. πέδαι) 3886 σκυθογνώμων: loc. pron.; cf. Plut. 2,847f (Σκύθης ἐν λόγοις); vide v. 4405 (Σκυθικὴ ἀγριογνωμοσύνη) 3887 βουλευέται βουλὴν: vide v. 1007 3890-94 χρυσὲ προδότα...: cf. vv. 2873-82 3892 πῶς παλιμπετεῖς: Belth. 726 3895/96: Roman η' 38/39; Moral 863/64; cf. vv. 1145/46 3896: Pind. Fr. 256

ABCDFΘJKMPRTV

3879 χαγάνῳ τῷ βαρβάρῳ ΘR 3880 ὑπισχνούμενος J: ὑποσχόμενος K: ι sup. πο et nou sup. ὦ K¹ 3881 ἀρρήκτοις KV: κ sup. τ K¹: κ sup. η V¹ 3882 αὐτῷ: on sup ὦ K¹: αὐτὸν MV ἰκέτην K 3883 αὐτοῦ om. K ἐκπέμψοι BC: -ψει JKPT: -πει Θ 3884 ταῦ Θ ἐκεῖνος ὁ χαγάνος om. FV 3885 om. FV τὸ K χρησίμων P 3886 καὶ τί γὰρ ἢ τριβάρβαρος om. FV γὰρ ἢ τρι: om. K: sup. βάρ scr. K¹ ἢ: ἦν Θ 3887 βούλεται J βουλὴν: ὁμοῦ Θ 3888 τὸ AFMPRTV Bekk αὐτὸν μηδὲν K ἡδικηκότι T 3889 ζηλοῦντι Θ δυστυχεῖν K 3891 φίλων JK ἀπεμπολητὰ P 3892 om. K παλιμβόλους Θ τίθει PR 3893 om. K ἄλλο πρόσαλλον B: ἄλλον πρόσαλλον V: ἄλλοπρόσωπον CJ: ἄλλα πρόσωπα Θ: διπρόσωπον T^{1ms} 3894 om. K ποικίλους Θ ἀπὸ P 3895 om. K 3896 om. K τοῖχος Θ σχήσει AFΘJPT Bekk σίδηρον Θ ὁ γνώθος FTV: ἡ γνώθης Θ post 3896 mendose scriptor vv. 4189 et 4190 scr. sed postea linea del. B

- ὁ γὰρ Ἰουστινιανὸς τοὺς δόλους τοῦ χαγάνου
 καὶ τὰς βουλὰς ἀναμαθῶν ἐκεῖθεν δραπετεῦει 3960
 καὶ προσεταιρισάμενος ἀδραῖς ἐπαγγελίας
 3900 τὸν Τέλβεριν, τὸν ἄρχοντα τοῦ τῶν Βουλγάρων γένους,
 καταλαμβάνει σὺν αὐτῷ τὴν βασιλίδι χθόνα,
 Βουλγάρων ἐπαγόμενος μυρίους λεγεῶνας.
 ὀλίγοις δὲ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὸ βούλημα πιστεύσας 3965
 καὶ σὺν αὐτοῖς ὑποδραμῶν σωλῆνας ὑδρορροῦς
 3905 τὴν εἰς τὴν πόλιν πάροδο ἐντέχνως ὑποκλέπτει
 καὶ δεύτερον ἀρχηγετῆ καὶ ζώννυται τὸ κράτος.
 τὰς δ' ἐπὶ τούτοις συμφορὰς τίς παραστήσει λόγος;
 τῷ μὲν Βουλγάρων ἄρχοντι πληροὶ τὰς ὑποσχέσεις 3970
 καὶ δῶρεαῖς ἀμείβεται πολλῷ δαψιλεστέρας,
 3910 πυρὶ δὲ δίδωσι συχνοὺς τῶν περιλάμπρων οἰκῶν
 καὶ διαρπάξει χρήματα καὶ δίκην βοσκημάτων
 τῶν μεγιστάνων πλείονας οἰκτιστα καταθῆι,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Λεόντιον κτείνει σὺν Ἀψιμάρῳ 3975
 οἷα ληστὰς καὶ συλητὰς αὐτοῦ τῆς σκηπτουχίας·
 3915 οὕτω κακοὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπόκεινται τῆς δίκης,
 κἂν παραυτίκα φύγωσι τὰ τῆς ποινηλασίας,
 ἀλλ' ὕστερον ὑπέχουσι μείζονας τὰς κολάσεις.

3897-3902 mediante a. 705 3900 Tervel, rex Bulgariae (a. 702-718)

3907-25: Theoph. 374,28 — 375,21; Nic. 48,11-20; Le. 168,12 — 169,5; Mona. II 732, 19 — 733,2; 733,5-10; Ce. I 780,14 — 781,8; Zon. III 238,6 — 239,1 3915-17: Roman II 341-43; cf. Moral 365-67; cf. pron. neograecum ὁ Θεὸς ἀργεῖ ἀλλὰ δὲν λησιμονεῖ; cf. vv. 2366-68

ABCDFΘJKMPRTV

3897 ὁ: οὐ P δὲ K γαγάνου P post 3898 καὶ πρὸς τὰ μέρη τῶν Σκυθῶν φεύγων διαδιδράσκει add. K 3900 Τέλβερι Θ: Τέρβεριν CDJMR: Τέρβελην K: Τέρβελιν Bekk τοῦ: τὸν K γένους BΘ: ἔθνος cett. codd. Bekk 3901 βασιλίδος Θ: Βυζαντίδα CDJMR Bekk: Βυζαντίδος P πόλιν C 3903 τῶν: τοῖς FT: τὸν P ἀφ' K: ἀπ' R: μαφ' Θ αὐτὸν A^{1pc}: αὐτῶν ΘJKTR βούλευμα CK Bekk 3905 εὐτέχνως P 3906 δεύτερος M 3908 μὲν: ἐν K 3909 ἀμοίβεται JV πολλαῖς P δαψιλεστέροις P: δαψιλεστέρο.. J: δαψιλεστέρας R 3910 δίδεται Θ: σι sup. ταί Θ¹ συχνῶς Θ: πολλοὺς P οἰκοὺς Bekk 3912 καταθῆιν K 3914 συλλητὰς F: συλευτὰς Bekk: συλληστὰς (-υλη- P) PV: συλλιστὰς Θ 3915 κακοῖς οἱ ὀφθαλμοὶ K 3917 ἐπέχουσι J

- οὐ μόνοις δὲ τοῖς ἀρχηγοῖς τούτοις τῆς τυραννίδος 3980
ἐπέσεισε τὸν σίδηρον ἐκδικητὴν ὧν ἔτλη,
3920 ἀλλὰ γε καὶ Καλλίνικον αἰκίσας καὶ χλευάσας,
τὸν ἀρχιερατεύοντα ταύτης τῆς βασιλίδος,
καὶ παιδαρίων θέμενος ὕβριν μωρονηπίων
τέλος ἀπέσβεσεν αὐτῷ τοῦ σώματος τοὺς λύχνους· 3985
ἦν γάρ τοι καὶ συναίτιος καὶ βέκτης καὶ συνίστωρ
3925 τῶν εἰς Ἰουστινιανὸν τότε τετολμημένων.
οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ νοῦν βαλλόμενος ὁ κράτωρ
ἔσας ἐκέρασαν αὐτῷ κύλικας πικροπότους
οἱ τῶν ὀρίων κάτοικοι τῆς Ποντικῆς Χερσῶνος, 3990
ὅτε διῆγε παρ' αὐτοῖς ἀπελαθεὶς τοῦ κράτους,
3930 ποτὲ μὲν ἀποσκώπτοντες, ποτὲ δὲ δυσφημοῦντες
καὶ βέλεσιν ὄνειδισμῶν κεντοῦντες κακογλώσσων,
ποτὲ βυσσοδομεύοντες βουλὰς κακομηχάνους,
ὡς ἢ τοῖς σπλάγχθοις τοῖς αὐτοῦ βάψαιεν τὰς μαχαίρας 3995
ἢ καὶ δεσμάτην ἄθλιον πέμπαιεν Ἀψιμάρῳ.
3935 ταῦτ' οὖν Ἰουστινιανὸς τοῖς λογιμοῖς ἐγγράφων
καὶ καθ' αὐτὸν ἀνασκοπῶν καὶ ζωγραφῶν τοὺς τύπους

3920-23 Callinicus I patriarcha Clis (ab a. 694 usque ad ver a. 706) excaecatur (vere a. 706) 3926-78 a. 711

3923 σώματος... λύχνους (= ὀφθαλμοί): Mat. 6,22; Ps. 37,10; vide vv. 4671, 5472, cf. v. 4304 3926-87: Theoph. 377,22 — 379,14; Nic. 50,7 — 52,22; Mona. II 733,11-17; Ce. I 782,3 — 783,15; Zon. III 240,2 — 241,13 3926-4021: Mel. 116,21 — 117,3 3926-4036b: Le. 169,11-23 3931 βέλεσιν ὄνειδισμῶν: vide v. 1289 3932 βυσσοδομεύοντες βουλὰς: Ilias 16,66

ABCDFΘJKMPRTV

3918 μόνον P τούτοις: av sup. οὐ et ης sup. οἱς T¹ τῆς τυραννίδος τούτοις CJK
3920 γε καὶ: καὶ τὸν K 3922 μωρῶν νηπίων K: ο sup. μω K¹ 3923 ἀπέσβεσεν F:
-εσαν V αὐτοῦ CΘJKMPRV Bekk λύχνους K 3924 τι ΘJV συνέστιος J
ραϊκῆς F: ρέστης Θ 3925 τῶν Ἰουστινιανῶ M τότε B: πάλαι J: ποτὲ cett.
codd. Bekk 3926 om. P βαλλόμενος D 3927 ἔσους V ἐκέρασαν FK: av
sup. εν F¹ ἐκέρασαν αὐτοῦ K: ἐπέκερασε Θ πικροτάτους K 3929 παρ' αὐ K:
τοῖς sup. αὐ K¹ ἀπελασθεὶς D 3930 ἀποσκώπτοντες: συναποσκώπτοντες Θ 3931
κεντοῦντων Θ κακογλώσσων P: καλλογλώσσων M 3932 βυσσοδομεύοντες F κα-
κομηχάνας V 3933 ὡσεὶ KT βάψαι K: βάψαιε T 3934 πέμπαιεν ΘK: πέμ-
ψαιεν Bekk 3935 αὐτ' K 3936 ἀνατυπῶν CJK Bekk τρόπους P

- καὶ πικραϊνόμενος αὐτοῖς οἷα βαρβαροτρόποις
πέμπει στρατὸν ναυσίπλοον κελεύων ἀποσφάττειν 4000
ἅπαν τὸ γένος ἠβηδῶν τῶν προλελυπηκότων,
3940 καὶ φείδεσθαι μὴ γυναικῶν, μὴ τῶν ὑποτιτιθίων,
μὴ γηραιῶν, μὴ νεαρῶν, μὴ πρεσβυγενεστέρων·
οὕτω βαρὺς ἐκάχλαζεν ὁ κατ' ἐκείνων χόλος.
ἦν γοῦν ἀξιοπένθητον Χερσωνιτῶν τὸ πάθος 4005
καὶ συγκινοῦν εἰς οἰμωγὰς τοὺς φιλανθρωποτέρους,
3945 ὑπερηνικά Βηθλεέμ τοὺς πολυστόνους στόνους
καὶ στοναχὰς βαρυαλγεῖς, βοὰς πολυστενάχους·
ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ βρεφικὴ καὶ μόνη νηπιότης
ταῖς φονευτρίαις εἰς σφαγὴν ὑπέκειτο παλάμαις, 4010
ἐνταῦθα δὲ τριπέμπελοι, πρωθηβαι, νεανίαι,
3950 γυναῖκες ἀπαλόχροοι, κορίσκει, μειρακίσκοι,
φύρδην κατεμελίζοντο καθάπερ ἐν μακέλλῳ,
ὄλολυγὴ δὲ πανταχοῦ καὶ γόος ὄξυβόας.
καὶ λόφοι μὲν ἀντίδουπα τοῖς θρηνηταῖς ἀντήχουν, 4015
ἄκται δὲ κυματόκλυστοι δεινὸν ἀντεπερρόθουν·
3955 οὕτω μὲν οὖν εἰς Σκυθικὴν, ὃ φασιν, ἐρημίαν
Χερσῶν ἢ πολυάνθρωπος αἴφνης μετεποιήθη
καὶ γέγονε πολυχανδῆς Ἄδου γαστήρ πανδόχου
καὶ τάφος μυριόνεκρος καὶ τοῦ θανάτου πύλη. 4020

3945 πολυστόνους στόνους: cf. Lucian. Trag. 2 (πολυστένακτε τέκνον); vide v. 5146
3953 ἀντίδουπα... ἀντήχουν: cf. Aesch. Pers. 1040 3955 Σκυθικὴν... ἐρημίαν: pron.;
Karathanasis 63 3958 τάφος μυριόνεκρος: cf. Plut. Alex. 1 (μάχαι μυριόνεκροί)
θανάτου πύλη: cf. Ilias 5,646 (πύλη Ἄιδου); Aesch. Ag. 1291 (πύλας Ἄδου); Mat. 16,18;
Is. 38,10

ABCDFΘJKMPRTV

3938 στρατὸν: στρατηγὸν V αὐσίπλοον K κελεύσας C 3940 καὶ: μὴ CJK:
om. Θ γυναικός C 3941 γενηρῶν P 3942 ἐκόχλαζεν V ἐκείνον D 3943
γάρ CΘJM πένθος JM 3944 συγγινῶν Θ οἰμωγὰς P: ὁμογὰς J 3945 ὑπερ-
νικά K: ὑπερηνικά καὶ R τόνους K: πόνους P Bekk 3946 πολυστενάκτους Θ:
βαρυστενάχους J: βαρυστονάχους C: βαρυστενάκτους K 3947 φυσικὴ J 3948 εἰς
σφαγὴν ἐπέκειτο K 3949 προθηβαι KP: προφηβαι Θ 3950 ἀπαλόχειρες P 3951
κατεμερίζοντο Θ 3952 τε P ὄξυγός γόος Θ 3953 ἀντίδουποι R θρηνηταῖς:
θρηταῖς T 3954 κυματόκλυστοι K ἀντιπερρόθουν Θ 3955 οὖν om. Θ οἱ K
Κυθικὴν V Σκυθικὰς... ἐρημίας P 3956 πολυάνθρωπος: πολυάνδος Θ μετεποι-
ήθει Θ: μετεποιήτω K 3957 πολυχανδῶν Θ Ἄδης CP 3958 τάφου P

- 3960 ὁ βασιλεὺς δ' ἀκηκοὺς ὅτι τῶν βρεφυλλίων τῶν τρυφερῶν καὶ νεογνῶν οἶκος ἐγένετό τις, φλεγμαίνει πλέον τῷ θυμῷ, καίεται τῇ μανίᾳ. καὶ κότος οὖν βαρύμηνης κατὰ τῶν φεισαμένων καὶ τιμωρίας κατ' αὐτῶν δεινὰς ἐπινοεῖται. καὶ πάλιν ἦν ναυστόλησις ἀκάτων γοργοπλῶν 4025
- 3965 καὶ στράτευμα μυριάνδρον ὡσπερ εἰς πολεμίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Φιλιππικός, ὃν ἔλεγον Βαρδάνην, ἀρχηγετήσων τοῦ στρατοῦ καὶ τὸν λαὸν κοσμήσων, ὡς ἂν συνεκκεντήσων ῥομφαίαις καὶ τὰ βρέφη, κἄν ἄρτι πρῶτως βλέπειεν τὸ κάλλος τῆς ἡμέρας, 4030
- 3970 κἄν γάλακτος ποτίζοντο συρμάδας βρεφοτρόφους, καὶ τοῖς βουσί πολεύσων πάσας τὰς λεωφόρους καὶ περιουλακίσων αὐτῶν τὰς πεδιάδας καὶ θήσων εἰς ἔρημον τὴν πρὶν εὐθηνουμένην, τὰς ἀγυῖας εἰς ἄρουραν στάχσι βριθομένην, 4035
- 3975 τὴν πόλιν πολυάνδριον, ἀφανισμοῦ πεδίον. τοῦτο κακῶν παραίτιον γέγονε τῷ κρατοῦντι, καὶ πάλιν πειρατήρια, καὶ πάλιν τρικυμία

3960 schol. metr.; vide v. 15

3967 λαὸν κοσμήσων: Eur. Rhos. 662; Ilias 2,554; cf. Ilias 1,16 (κοσμήτορε λαῶν)
3972: cf. Rhet. Gr. (ed. Ch. Walz) 1,498 3977 τρικυμία (κακῶν): cf. Aesch. Prom. 1016; IV Mac. 7,2

ABCDFΘ J(usque ad 3975) KMPRTV

3959 ἀκηκοὺς T βρεφυλλίων D : -ηλίων Θ 3960 τῶν : καὶ Θ οἶκος C
3962 καὶ κότος οὖν B : κότος οὐκοῦν cett. codd. Bekk 3963 om. BCJK δεινὰς ἐπι-
νοεῖται : ἄλλας ἐξεκινεῖτο D : ἄλλας ἐξεκινήτω M : ἀπόφασις αὐτίκα Θ Bekk : vacat R
ἐπινοεῖται P 3964 ταχυπλῶν C 3966 Φιλιππικὸν FJMRTV : Φιλιππίκον K Δαρ-
δάνην V 3967 ἀρχηγετήσων K τοῦ : ταὶ K : ε sup. αἱ K¹ τὸν στρατὸν καὶ τὸν
λαὸν ABFT : τὸν λαὸν καὶ τὸν στρατὸν Θ στρατοῦ pc. ex στρατὸν P κοσμήσειν
K 3968 συνεκκεντήσων Θ ρομφαίας Θ : ρομφαίαν P 3969 πρῶτως : πρῶτος
KP : om. Θ : πρῶτον sup. v. Θ¹ βλέπειν Θ : βλέπειε T : βλέψων CM 3970 κἄν
DV : καὶ J ποτίζοντο K συρμάδος Θ βρεφοτρόφου Θ : γλυκυχύμους C 3971
om. K ταῖς Bekk πολεύσων P 3972 περιουλακίσων P 3973 θήσων
codd. 3974 om. BP ἄγυας Θ : λαγυῖας K στάχσι J : στάχσειν Θ : στάχυδι K
βριθομένην T : βρυθου- ΘK 3975 πόλιν τὴν BΘ πολυάνδρον K : πολυάνθρωπον
Θ : δριον sup. θρωπον Θ¹ ἀφανισμῶν F παιδίων M 3976 κακῶν K : κακῶ Θ
3977 πειρατήρια... τρικυμία Θ

- καὶ κλύδωνες ἐπάφλασαν ἀγριοπνόου βίας· 4040
- 3980 ἢ γὰρ στρατεύσιμος ἰσχύς ἢ νεναστοληκυῖα τὴν γνώμην τὴν ἀπάνθρωπον ἐκείνου μισαχθεῖσα ὡς τίγριν ἀγριόθυμον, ὡς λύκον αἰμοβόρον, εὐροῦσα καὶ Χερσωνιτῶν τοὺς ὑπολελειμμένους ἀφηνιάσαντας αὐτοῦ καὶ βλέψαντας εἰς στάσιν, 4045
- 3985 (κηλίσι γὰρ οὐκ ἤθελον καταχρανθῆναι τόσαις), ἄνακτα δὲ καὶ κράτορα Φιλιππικὸν ποιούσι καὶ στέφος περιβάλλουσι τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ γοῦν Ἰουστινιανὸς ἐκταραχθεὶς τῷ φόβῳ 4050
- 3990 καὶ τὴν βραδύπλοιαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀργοπορίαν εἰς οἰωνὸν ἀπαίσιον θέμενος ὡς ἀγχίνους, αὐτὸς αὐτὸς χερσοπορεῖ μέχρι καὶ τῆς Σινώπης στρατὸν συνεπαγόμενος ὀπλίτην πεζοπόρον, ὡς μὴ νεωτερίσαιεν οἱ προεκπεπλευκότες, 4055
- 3995 καὶ βλέψας ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς ἀκάτους λαίφοπτέρους καὶ σκάφη πελαγόπλοια, τριήρεις ὑδροπόρους, ταχυπλοούσας καὶ φοροῖς πνεύμασι φερομένας, δονεῖται μὲν τοὺς λογισμοὺς καὶ τὴν ψυχὴν σοβεῖται καὶ παλιμπόρευτος εὐθὺς ἀνθυποστρέφων τρέχει, 4060

3979-87 mense Dec. a. 711 Philippicus in Chersone ab exercitu imperator acclamatur

3978 κλύδωνες: vide v. 2421 3988-4030: Theoph. 380,2 — 381,5; Nic. 53,1 — 54,6; Mona. II 733,17-22; Ce. I 783,15 — 784,9 3988-4036b: Zon. III 241,13 — 242,17 3994 ὑγρᾶς: vide v. 174

ABCDFΘKMPRTV

3978 ἐπάφλασαν M ἀγριοπνόου V 3980 ἐκείνην P μισαχθεῖσαν K : μι-
σαχθεῖσα BMPRT : μισαχθέντες Θ 3981 τίγριν P 3982 ἀπολελειμμένους K : ὑπη-
λελειμμένους P : ὑπολελειμμένους Θ 3983 ἀφηνιάσαντας αὐτοῦ P 3984 κληρον F
διαπεπραγμένα M 3985 κηλίσην Θ : κηλήσιν K καταχρανθῆναι pc. ex καταχρανθῆναι
A¹ τόσαις Θ 3986 ποιούσιν K : ἰστώσι C 3987 περιβάλλουσιν CΘ τῆς αὐ-
τοκρατορίας : αὐτῶ τῆς σκηπτουχίας C σκηπτοκρατορίας DMR Bekk : σκηπτοκρα-
τορίας P 3989 βραδύπλοια... βραδυπορίαν K 3990 εἰς : ὡς P 3991 αὐτὸς (2) :
αὐτῷ Bekk : αὐτοῖς V : ἐντὸς Θ πεζοπορεῖ K : γενόμενος Θ 3993 νεωτερήσειεν Θ
3994 ἀβάτους Θ λεφοπτέρους B 3995 om. A 3996 φορεῖς T : φοροῦς K : οι
sup. οὐ K¹ : φορῶ C πνεύματι C 3997 σοβεῖται : φοβεῖται V 3998 παλιμπόρευ-
τος BDΘK : μ sup. v K¹ ἀνθυποστρέφειν ACDFΘMPRTV Bekk : ἐπὶ τὴν πόλιν K
σπεύδει C

- ἵππων ὠκέων ἐπιβάς πτηνῶν ἀελλοπόδων,
 4000 εἰ δυνατόν, καὶ πτερωτὸς εὐχόμενος γενέσθαι.
 ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ φορὸν τῆς γοργοπλόου τύχης
 ταχυναυτεῖν ἐποίησε τὰς ποντοπλόους σκάφας.
 στόλῳ μὲν οὖν Φιλιππικὸς χρώμενος ὠκυπτέρῳ 4065
 προφθάνει τὴν βασιλίσσαν πόλιν καταταχύνας,
 4005 καὶ κατασχῶν καὶ παρελθὼν εἴσω τῶν βασιλείων
 τὸ στέφος περιτίθεται τῆς αὐτοκρατορίας.
 ὁ δέ γε ῥινολώβητος αὐτάναξ ὑστερήσας,
 οἷα τριβόμενος ὁδοῖς δυσβάτοις, δυσεξόδοις, 4070
 καὶ τόποις φαραγγώδεσι καὶ λόφοις ἀποκρήμνις,
 4010 ἀντιστρατοπεδεύεται πρὸς ὄρεσι γηλόφοις,
 ἅπερ κατὰ συνήθειάν φαμεν τοῦ Δαματρύος.
 καὶ τοίνυν ὁ Φιλιππικὸς ἐκπέμπει ταγματάρχας
 αὐτῷ πολεμῆσειόντας ἀντενωπίοις μάχαις, 4075
 οἱ βλέψαντες τὴν λεοντῆν, τὴν ἐκ τῶν στρατευμάτων
 4015 ἰσχύν, μὴ φθάνουσαν εἰς πᾶν τὸ σῶμα τοῦ πολέμου,
 ἄλωπεκὴν προσέρραψαν τὴν ἐκ δολιευμάτων,
 καὶ τὸν λαὸν τὸν σὺν αὐτῷ θηλύναντες ἐλπῖσι

4003-06 fine a. 711 4011 schol. metr.; vide v. 446

3999 ἵππων ὠκέων: Ilias 8,88; Pind. Nem. 1,6 (ἵπ. ἀελλοπόδων); Eur. I.T. 192 (ἵπ. πτανοῖς) 4000 πτερωτὸς... γενέσθαι: pron.; Kukulies 6,433/34 4001 φορὸν τῆς γοργοπλόου τύχης: cf. vv. 647/48 4014-16 λεοντῆν... ἄλωπεκὴν: pron.; Aes. Fabulae (ed. Chambry) 267, 279; Karathanasis 18 (fabula), 220, 237 (proverbium); cf. Plut. Lys. 7; vide vv. 5424/25

ABCDFΘKMPRTV

3999 ἵππων ΘK: ου sup. on K¹ ὠκέων K: ου sup. on K¹: ὠκέων Θ πτηνῶν K: ου sup. ὄν K¹ ἀελλοπόδων Θ: ἀελοπόδων B: ἀελλοπόδων K: ου sup. on K¹ 4000 πτερωτὸν KR εὐχόμενον K 4002 τοῦς... σκάφους P ποντοπλόους Θ: -πόρους C: παντοπλόους V 4003 στόλον K: ς sup. v K¹ Φιλιππικῷ Θ: Φιλιππικόν K: ς sup. v K¹ ὄκυπτέρῳ K: ος sup. ω K¹: ὡς κυπτέρῳ Θ 4004 καταταχύνας Θ: -ταχῆσας ACDRT Bekk: -τευχῆσας V: κατὰ ταχείας K 4005 ἔσω ADFΘKMRTV Bekk 4006 sensus causa cum KB^{1ms}: Bekk scripsi: om. cett. codd. 4007 ρινοβόλητος Θ 4008 διεξόδοις K 4009 ἀποκρήμνις Θ: -κρήμνις M 4010 ὄρεσιν Θ 4011 συνήθειαν φαμέν Bekk Δαματρίος Θ: -ῦου P: Δαμαϊτύος K 4013 ἐκείνω πολεμῆσοντας B πολεμῆσειόντας A: πολεμῆσιόντας Θ ἀντενωπίας μάχας T 4014 τὴν (I): τῆ T λεοντῆν ABDFKMPR: λεοντῆ TV: ἄπειρον Θ 4015 εἰς: τὸ P 4016 ἄλωπεκὴν Θ: ἄλωπεκὴν cett. codd. πρὸς ἔραψαν Θ 4017 ἐλπῖσι: ἐκ λόγων Θ

- ζωγοροῦσι τὸν τρισάθλιον. τὰ δ' ἐπὶ τούτοις οἷα; 4080
 λαιμοτομοῦσιν ὥσπερ βοῦν ἄφωνον ἐπὶ φάτνης
 4020 καὶ τοῦ θυμοῦ τὸν καχλασμὸν καὶ τῆς ὄργῆς τὴν ῥύμην
 ὄλην κενοῦσι κατ' αὐτοῦ κύκλῳ περιλαβόντες,
 λέων, ἂν εἴποι τις, πεινῶν μάρψας νεβρὸν ἐλάφου,
 τὸν παῖδα δὲ Τιβέριον αὐτοῦ καταλαβόντες, 4085
 προσπεφευγῶτα τῷ ναῷ τῆς μητρανάνδρου κόρης,
 4025 ἀπέσπασάν τε τοῦ νεῶ, φεῦ τοῦ φρικωδεστάτου!
 (ὕπηρχε δὲ Τιβέριος εἰσέτι παιδαρίσκος)
 καὶ τῇ φλιᾷ προσέρραξαν ἐπ' ἴσης σκυλακίῳ
 καὶ τὰς ῥαφὰς τῆς κεφαλῆς ἠλόησαν ὡς σῖτον 4090
 ἔρρει δ' ἐγκέφαλος χαμαί, πρᾶγμα δύσκλητον ὄψει,
 4030 καὶ δάπεδον ἐπάλασσαν ὡς ὕδωρ ἀπορρέων.
 οὕτω καλῶς καὶ συνετῶς τοῖς παλαιοῖς ἔρρεθη
 «μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτριον, καλὸν ἢ συμμετρία.»
 ὁ γοῦν Ἰουστινιανὸς τὰς τοῦ θυμοῦ καμίνοιας
 4095 ἐκκαύσας ἐπταπλάσιον κατὰ τῶν ἐν Χερσῶνι
 4035 μίσους ἐξῆψε καθ' αὐτοῦ φλόγα τοῖς ὑπὸ χεῖρα:

4018-30 d. 4 mens. Nov. a. 711

4019 βοῦν... ἐπὶ φάτνης: pron.; vide Odys. 4,535 (β. ἐπὶ φάτνη); Philost. Imag. 2,10; cf. Pron. 7,22 (β. ἐπὶ σφαγῆν) 4020 ὄργῆς... ῥύμην: Dem. 21,99 4022: cf. Ilias 11, 113/14; cf. etiam Ilias 8,248 4027: Ce. I 784,4 (ἐλαρυγγοτόμησεν) 4028 ἠλόησαν ὡς σῖτον: cf. Iob 5,26 (ὥσπερ σῖτος ὄριμος... θεριζόμενος) 4029 ἔρρει δ' ἐγκέφαλος χαμαί: Ilias 3,300 (ἐγκέφαλος... ῥέοι) 4032: pron.; Pind. Fr. 216 (μηδὲν ἄγαν) 4033 θυμοῦ καμίνοιας: vide v. 358 4033/34 θυμοῦ — ἐπταπλάσιον: Dan. 3,19; Ier. 15,14 (πῶρ ἐκκέκασται ἐκ τοῦ θυμοῦ)

ABCDFΘKMPRTV abdgimr

4018 ποῖα Θ 4019 ἄφωνον ἐπὶ φάτνης: ἄστομον οἷα θῆρας P φάτνην V 4020 ῥύμην Θ 4021 κινουσι KTV 4022 λέων — πεινῶν: ὥσπερ λέων, ἂν εἴποι τις Bekk εἶπη TP: εἶπει Θ μάρψας: δρᾶξαι Θ νευρῶν P: νεκρὸν Θ 4025 ἀπέσπασαν FV νεῶ P: ναοῦ CΘK 4026 εἰς ἔτι BCDΘKMPTV 4027 φλιᾷ FKPRV προσήραξαν C: προσήραξαν DFΘKMRTV: προσέρριψαν P: προσέρρηξαν Bekk ἐπ' ἴσης B Bekk: ἐπίσης cett. codd. κυλακίῳ P 4028 ἠλόησαν K 4029 ἔρρη P χαμαί: αὐτοῦ P πράγα Θ δύσκλητον P 4030 ἐπάλασσαν M: ἐπέλασαν FKPTV: ἐπάλασσαν Θ ἀπορρέων: on sup. ὦν T¹: ἐπιρέων Θ: ἀπορρέον KP 4031 οὕτως ΘR: ἄτε P συνετὸς K: ω sup. ὁ K¹ ἐρέθη M 4033 γὰρ Θ Bekk: δ' K 4035 ἐξείψε Θ κατ' αὐτοῦ CΘKP: καθ' αὐτὸν M ser. vv. 4032, 4036, 4033, 4034, 4035, 4036a a

- μισεῖ, φασί, γάρ και θεός τας ἄγαν προθυμίας.
 4036a ἐπτά μὲν οὖν Ἀψίμαρος κρατεῖ μέσον ἐν χρόνοις,
 4036b ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς δέκα σὺν ἑξ ἑτέροις. 4100
 Φιλιππικὸς δ' ὁ βασιλεὺς τρέφων κατὰ καρδίας
 δυσσέβειαν καὶ σπέρματα παντοδαπῆς κακίας
 τὰς κόρας οὐκ ἐλάνθανε θεοῦ τὰς πανοπτίας·
 4040 ἔνθεν τοι και τῶν ὀφθαλμῶν ἐκκεντήθεις τὰ κύκλα
 ἄλλος Οἰδίπους δύστηνος ἦν σκοτεινὰ βακτρεύων 4105
 και τοῦ φωτὸς και τῆς ἀρχῆς τὴν στέρησιν οἰμῶζων,
 βραχὺ τι και μικρόχρονον ἐπιβιούς τῷ κράτει.
 4043a δυσι γάρ μόνοις ἔτεσιν ἐγένεσατο τοῦ στέφους.
 Φιλιππικοῦ δὲ δυστυχῶς οὕτως ἐκπεπτωκότος
 4045 ἐξ ὑψωμάτων τῆς ἀρχῆς και δεδυσπραγηκότος 4109bis
 ἠ σύγκλητος Ἀρτέμιον ἴστησιν Αὔσονάρχην, 4110

4040-43 d. 3 mens. Iun. a. 713 4046-48 Artemius-Anastasius II d. 4 mens. Iun.
 a. 713 coronatur

4036 μισεῖ... τὰς ἄγαν προθυμίας: Eur. Or. 708 4036a: Mel. 115,3; Theoph. 371,
 17; Nic. 48,1; Mona. II 732,11 4036b δέκα σὺν ἑξ: Theoph. 364,27; 374,24; Mel. 112,4;
 Nic. (53,18/19) ἔτος ἕκτον; Mona. (II 732,21) ἔτη ζ' 4036b-44: summa Ce. I 784,11 —
 785,15 4037/38: Zon. III 242,17 — 243,2; 243,7/8 4037-43a: Theoph. 383,14-17;
 386,14; Nic. 54,9-15; 55,12-16; Le. 170,1/2,5-7,17/18; Mel. 117,4-8,14-17; Mona. II 734,2-5
 4039: Basilii ad Leonem, PG 107, cap. περὶ μνήμης θεοῦ, p. XLI-XLIV (τὰ ἐν τῷ βάθει
 τῆς ψυχῆς ὁ μόνος ἀλάθητος ὀφθαλμὸς τοῦ θεοῦ ὄρη); Hagioth. 55 (θεὸς πανόπτα); Ha-
 gioth. 54, Hodoip. I 97 (κόρη πανόπτρια); cf. Roman α' 21 (οὐδεὶς... θεοῦ διαδιδράσκει
 χεῖρας); cf. v. 2367 4040 ὀφθαλμῶν... κύκλα: Roman α' 1; ThCont. 10; NComn. 612;
 vide vv. 317, 6526 4040-44: Zon. III 244,8-18; 245,1/2; 252,2/3 4041 σκοτεινὰ βα-
 κτρεύων: Soph. O.C. in argumento metrico 4 4042 ἀρχῆς: vide v. 535 4044-48:
 Mona. II 734,7/8 4044-67: Mel. 117,17-20,24-27; 118,1-3,12-22 4044-4106: Le. 171,
 1-6; 171,21 — 172,16; 172,18-24; Nic. 55,16-22; 56,1/2; 56,19 — 58,10 4046: Theoph.
 383,18/19 4046-98a: Ce. I 785,15 — 786,5; 786,12 — 787,11

ABCDFΘ J(ab 4046) KMPRTV abdglnr = π
 4036 φησι P και: ὁ M 4037 τρέμων P 4038 παντοδαπὰ Θ 4039 δ' ante
 οὐκ add. P ταῖς παντοπτίας Θ: τὰς πανοπτηρίας V 4040 τι K ὀφθαλμῶν K:
 ω sup. ὁ K¹ 4041 Οἰδῆπους B: Ἡδύ- Θ: Ἡδῖ- K: Ἡδῖ- V σκοτεινῶ K ser.
 vv. 4043, 4042 C 4042 ημῶζων K: οἱ sup. η K¹ 4043 τι και μικρόχρονον: και με-
 λικρόχροον F ἐπιβιούς: βιούς K 4045 deest P Bekk δεδυσπραγηκότος V
 4046 ἴστησι K Αὔσονάρχην: βασιλέα K
 4036a add. π R^{1ms} Bekk μέσον κρατεῖ r 4036b add. π R^{1ms} Bekk δέ:
 δ' αὐ a 4043a add. π Bekk κράτους ag

- κλήσιν δευτέραν ἔχοντα κατὰ διωνυμίαν,
 κόντεϋθεν Ἀναστάσιον Ἀρτέμιον ἐκάλουν·
 ἦν δὲ βριθὺς και σθεναρὸς και βίβλοις τεθραμμένος,
 4050 ἀνάκτων ὑπογραμματεὺς, ὃν φασιν ἀσηκρήτις.
 και τοῖνον δραστικώτερον ἀπτόμενος τοῦ κράτους 4115
 ἐκδικητῆς Φιλιππικοῦ και τιμωρὸς ἐφάνη,
 τοὺς ἀσβολώσαντας αὐτοῦ τὰ βλέφαρα κολάσας,
 Ἀγαρηνοὺς δὲ πειρατὰς μαθῶν ναυστολουμένους,
 4055 Θηρία τὰ χερσόγυρα, τὰς τῆς θαλάσσης ἄρκτους,
 τριήρεις συμπηξάμενος και σκάφας πρωτοπλόους 4120
 ἐκπέμπει τοὺς συνάψοντας μάχην τοῖς ἐκ τῆς Ἀγαρ.
 οἱ μέχρι πρὸς Ἑλλησποντον εὐθέτως πεπλευκότες
 (εὐθυδρομοῦντες ἦσαν γὰρ πνοαῖς οὐριοδρόμοις)
 4060 ἐκεῖσε στασιάζουσι· κατὰ γὰρ τὸν εἰπόντα
 ἀπαιδευσία ναυτική πυρὸς δραστικώτερα. 4125
 και πρῶτα μὲν ἐν ξίφεσι κεντοῦσι τὸν στολάρχην,
 ἔπειτα Θεοδόσιον ἐκεῖ φορολογοῦντα
 ἀρπάσαντες ἀέκοντα κράτορα καθιστῶσι

4057-65 mediante a. 715

4051/52: Theoph. 383,19-21; 383,29 — 384,4 4051-53: Mona. II 734,8/9; Ce. I 785,
 23 — 786,1 4054-76: Theoph. 385,5-27; Zon. III 245,9 — 246,11 4054-96: Mona. II
 734,9-18 4059 οὐριοδρόμοις: vide οὐριοδρόμους ναῦς Timarion (ed. C. B. Hase, Noti-
 ces et extraits, IX 2 [1813]), p. 195 4061 ἀπαιδευσία... δραστικώτερα: pron.; Eur.
 Hec. 607/08

ABCDFΘJKMPRTV

4047 ἑτέραν K διωνυμίαν Θ 4048 om. FΘ Ἀναστάσιος T Ἀρτέμιον
 ἐκάλουν: ἴστησιν Αὔσονάρχην DM: ἔσχεν ἢ σηκηπτρουχία A: τὴν μὲν ἀρχὴν λαμβάνει
 T: τὸ κράτος προσκυροῦσιν V 4049 δ' ἐμβριθῆς V βριθείς T στεναρὸς V: δρα-
 στικός CDΘJKMPR Bekk και βίβλοις τεθραμμένος: βίβλοις ἐντεθραμμένος J Bekk
 4050 ὃν φασιν ἀσηκρήτις: εἶπουν πρωτασηκρήτις C ἀσηκρήτις BP^{1pc}: ἀσηκρήτις J:
 ἀσηκρήτιν K: ἀσηκρήτιν M: ἀσηκρήτιν Θ 4053 εἰσβολόσαντας Θ 4055 τὰς:
 τοὺς ΘP 4056 γοργοπλόους JK Bekk: ποντο- CΘ 4057 συνάψοντας BΘJKT
 τοῖς: τὴν P τοῖς ἐκ τῆς: ἐκ τῆς τοὺς Θ ἐκ: ἐν V 4058 πρὸς: τῆς K Ἑ-
 λλήσποντον (-ισ- M) MP: Ἑλλησποντος K εὐθέως CDΘJKMPR Bekk 4059 πλο-
 αῖς K οὐριοπνόοις Θ: ἀπαλοπνόοις CDJKMR Bekk 4061 δραστική Θ 4062
 ἐν: τοῖς CJ 4063 και post ἔπειτα add. A

- 4065 καὶ τοῖς συμβόλοις τῆς ἀρχῆς λαμπρῶς κατακοσμοῦσιν, ἀνθροπον ἀπαλόψυχον, νωθρόν περι τὰς πράξεις, ἄτολμον, μικροκάρδιον, ἀνάξιον τῶν σκήπτρων, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ βοαῖς ὑμνητηρίοις χωροῦσι παλιμπόρευτοι πρὸς τὴν ὀλβίαν πόλιν. 4130
- 4070 ὁ βασιλεὺς δ' Ἀρτέμιος (ἠγγελο γὰρ ἡ στάσις) τῇ μὲν ὀλβιοδαίμονι καὶ βασιλίδι πόλει στόλον ἐφίστησι φρουρὸν καὶ καρτεροὺς ναυμάχους, αὐτὸς δὲ βουλευσάμενος, ὡς ἔθετο, κρειττόνας ἀπαίρει μὲν τῆς Βύζαντος, τὴν Βιθυνῶν δὲ φθάσας 4135
- 4075 τοῖς Νικαέων τείχεσιν αὐτὸν ἐγκατακλείει, ὡς δῆθεν οὐχ ὑπέικουσι χερσὶ κριοκοπούσαις· ἡ γὰρ τοι περιπέτεια τῆς παλινστροφου τύχης ἐξέκρουσε καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦς ἐκείνου τὸ «πόλιν τὴν στερρόπυργον ἂν μὴ θεὸς φυλάξῃ, 4140
- 4080 εἰς μάτην ἐκοπίασεν ὁ ταύτης τειχοφύλαξ». χρόνον μὲν οὖν ἐπὶ βραχὺν οἶ σὺν Θεοδοσίῳ τὸ θελητὸν οὐκ ἦνυον, οἷα πυργοφυλάκων ἀμυνομένων καρτερῶς καὶ τούτους ἀπειργόντων, ἐπεὶ δ' ἀπέιπον ἐκ πολλοῦ καὶ συνεχοῦς καμάτου, 4145

4074/75 autumnno a. 715

4065 ἀρχῆς: vide v. 535 4068 καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ: Belis. 789; vide v. 4815 4070-96: Mel. 118,22 — 119,2 4077: cf. vv. 647/48 4079/80: Ps. 126,1 4081-96: Theoph. 385,31 — 386,13; Zon. III 246,11 — 247,11

ABCDFΘJKMPRTV

4065 τοῖς λαμπροῖς ἀρχῆς Θ λαμπρὰ J κατακοσμοῦσι R 4066 μαλακόψυχον νεκρὸν C 4067 τοῦ σκήπτρου K : τοῦ κράτους C 4068 σὺν αὐτῷ καὶ μετ' αὐτοῦ M ὑμνητηρίαις P 4069 παλιμπόρευτοι Θ : παλιμπόρευτον K : οἱ sup. ὄν K¹ 4070 δ' om. T 4072 ἠφίστησι K καρτερόν K : οὐς sup. ὄν K¹ ναυάρχας JK : ναυμάχας P : ναυάρχους CDMR Bekk : ναβάρχους Θ 4074 ἀπέρη Θ μὲν τῆς B.: τῆς Βυζάντιδος Θ Βυθυνὸν K 4075 τῆς Θ αὐτὸν ACFΘJKMPTV 4076 ὑπῆκουσι PT : ὑπήκουσιν Θ χερσὶν Θ κριοκοπούσαις M : κρεοκοπούσαις (κρεω-DFV) BDFJVP : κρεωκοποῦνται K : κρεοκοποῦσιν Θ 4077 τι K παλιντρόπου ΘJKP Bekk 4078 ἐξέκρουσε καὶ : ἐξέκρουσεν ἐκ CDΘJKMPR Bekk : ἐξέκρουσε τὸ V 4079 τὸ : τὴν BΘ : ὡς K στερόπυργον BΘK φυλάξοι K : -ει Θ 4080 τυχοφύλαξ P : πυργο- C 4081 χρόνω ... ἐπιβραχὺ Θ βραχὺ P 4083 κραταιρὸς καὶ τούτων Θ ἀπειργόντων : εἰ sup. ὄν et οὐς sup. ὄν K¹ 4084 καμάτους K : οὐ sup. οὐς K¹

- 4085 μεθούσι τοὺς φύλακας ἐλπίδων τοῖς κρατῆρσι καὶ τὸν χρυσὸν ἐλέπολιν ἄμαχον προσλαβόντες 4150 ὑπέρτεροί τε γίνονται τῶν ἐναντιουμένων καὶ νύκτωρ ἔνδον τῶν πυλῶν ὡς θῆρες εἰσδραμόντες ἐλάφυξαν τὰ χρήματα πάσης λαμπρᾶς οἰκίας
- 4090 καὶ τοὺς κατοίκους ἔδειξαν πένητας ἐξ ὀλβίων, ἐκ πολυχρύσων πενιχροὺς, γυμνοὺς ἐξ εὐπαρύφων, 4155 τὸ κράτος δ' ἐκρατύναντο στερρῶς Θεοδοσίῳ ὃς ὄρκους φρίκης γέμοντας ἐκπέμψας Ἀρτεμίῳ πάθους παντὸς ἀπείρατον αὐτὸν διατηρήσειν,
- 4095 ἂν πρότερον ἐκθερισθῇ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας, τὴν κόλασιν ἐπιμετρεῖ μέχρις ὑπερορίας. 4160 ἀλλὰ καὶ τοῦτον πρὸς μικρὸν γευσάμενον τοῦ κράτους τὸ κλέος τὸ βασιλείον θάττον ἀπολιμπάνει·
- 4098a ἐπὶ δυσὶν αὐτάνακτα χρόνοις ἀναδειχθέντα. ὁ γὰρ τοι θηριώνυμος ἐξ Ἰσαυρίας Λέων,
- 4100 ὁ καὶ ψυχὴν καὶ τούνομα καὶ τρόπους θηριώδης, 4165 τὴν τῆς πατρικιότητος καταπλουτῶν ἀξίαν καὶ στρατηγῶν καὶ στραταρχῶν ταγμάτων τῶν ἐφῶν, ἀποστασίαν μελετᾷ κατὰ Θεοδοσίου,

4092-96 intra mens. Febr. et Mart. a. 716

4086 καὶ τὸν χρυσόν... : cf. vv. 2873-82 4097-98a: Mel. 119,7 4097-4115: Theoph. 386,15-24; 390,19-26; 395,7-12; Mona. II 735,3-11,14/15; 737,18-20 4097-4115a: Zon. III 247,14 — 248,9; 252,8/9 4098 κλέος ... βασιλείον: cf. Ilias 9,189 (κλέα ἀνδρῶν); cf. Simon. 4,9 (κλέος ἀνασον) 4098a: Mona. II 734,16; Theoph. (386,14/15) ἔτος ἄ καὶ μῆνας γ' 4099-4108: Mel. 119,3-6 4099-4115a: Ce. I 787,6-22

ABCDFΘJKMPRTV abdl m(usque ad 4089) r

4085 τὰς φυλάκας K : τὰς φάλαγγας C 4087 ὑπέρτερόν τι K 4088 τῶν : τοῦ K εἰσελθόντες DMR 4089 ἐλάφυσαν F κρίματα K : χ sup. κ K¹ 4090 ἔδειξαν πένητας : ἔδειξαν ἔδειξαν Θ 4091 ἐκ : καὶ P ἐξ εὐπαρύφων : ἐξεβιμάτων Θ 4092 τὸ κράτει Θ : τοῦ κράτους K δ' ἐκρατύναντο AFPV : δὲ κρατύνοντος T : δὲ κρατύναντος DK : δὲ κρατύναντι Θ 4093 ὄν M ὃς ὄρκους φρίκης : ὄρκους καὶ φρίκης Θ 4094 ἀπείραντον P : ἀπείρακτον V : ἀπήμαντον Θ διατηρήσει Θ 4095 ἐκθερισθῇ K 4096 ἐπιμετρεῖν P 4097 τούτου K γευσάμενος KP 4098 κλέως K : κράτος ΘJ 4100 ὃς P καὶ (I) : eraso τὴν scr. A : τὴν T τρόπον JR 4102 στρατηγῶν καὶ στραταρχῶν ταγμάτων : στρατηγῶν καὶ στραταρχῶν τὰς μετὰ K 4098a add. abdlr Bekk ser. vv. 4096, 4098a, 4097 abdlr

- συμπράκτορα, συντυρευτήν τῶν δολοπλοκημάτων
 4105 ἐφευρηκῶς Ἀρτάβασδον, ἄνδρα τῶν περιδόξων, 4170
 ᾧ καὶ συνῆψε τὴν αὐτοῦ πρὸς γάμον θυγατέρα,
 ὅταν εἰσήρρησεν ὁ θῆρ εἰς τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα,
 ταύτην διδοὺς ἀνταμοιβὴν τῷ συνεργῷ τοῦ κράτους.
 ὁ δ' ἀναξ Θεοδόσιος τοῦ Λέοντος τὸ θράσος
 4110 καὶ τὴν θηριογνώμονα καρδίαν ὑποπτῆξας 4175
 παραχωρεῖ τῷ δυσμενεῖ τοῦ θρόνου καὶ τοῦ στέφους,
 ἐκῶν ἀέκων ὑπεκστὰς ἄτερ ὄπλων καὶ μάχης,
 καὶ μέλαιναν ἀμπίσχεται στολὴν ἀντὶ πορφύρας,
 μόνα τὰ χεῖλη μέλιτι τῷ τῆς ἀρχῆς διάνας,
 4115 αὐτὴν τὴν ὑπερφάν δὲ μὴ δυνηθεῖς γλυκᾶναι. 4180
 4115a ἔτεσι μόνοις ἐν δυσὶ γευσάμενος τοῦ κράτους.
 Ὡς οὖν ἐπὶ τὸν Λέοντα τὸν κάκιστον μετέβη
 τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα, βαβαὶ θεοῦ κριμάτων!
 ἐντεῦθεν ἐπεκύμηκε κατὰ τῆς Ἐκκλησίας
 κλύδων βαρὺς ἐκ λαίλαπος δεινῆς ἀγριοπνόου, 4185

4109-15 d. 17 mens. Mart. a. 717 4116 Leo III d. 25 mens. Mart. a. 717 coronatur
 4118-30 a. 726-730; praecipue Leonis III edictum contra imagines d. 17 mens. Ian. a. 730

4107 εἰσήρρησεν: cf. Aristoph. Eq. 4 (εἰσήρρησεν εἰς τὴν οἰκίαν) 4109-15a:
 Le. 173,1/2,8-16; Mel. 119,7,16-18 4112 ἐκῶν ἀέκων: vide v. 2989 4114 ἀρχῆς:
 vide v. 535 4114/15: Ilias 22,495; vide v. 2238, cf. v. 2903 4115a: Mona. II 734,
 16; Theoph. (386,14/15,23), Nic. (59,4) ἔτος α' 4116/17: Nic. 59,6-9; Mel. 119,19;
 Ce. I 788,9/10 4116-33: cf. Zon. III 248,10/11; 257,2-5; 258,13/14 4116-87: Le. 173,
 17/18; 174,11 — 175,14; 175,18-20; 175,23 — 177,7; Mona. II 736,14 — 737,7; 737,17 —
 738,9; 741,16-20; 743,1 — 744,4 4118-75: Ce. I 788,22 — 789,13; 793,18 — 794,1; 797,
 8-12; 798,1-6,11-13; 799,18-22 4119 κλύδων: vide v. 2421

ABCDFΘJKMPRTV abdgfr

4104 συντηρευτήν B: συντορευστήν K 4106 ὁ Θ αὐτοῦ Bekk 4107 εἰσή-
 ρρησεν C: εἰσήρρησεν T: ἐσύρρησεν BK: ἐσύρρησεν ΘR: εἰσέφρησεν P: εἰσώρρησεν Bekk
 ὁ: ὡς K τὰ: τῶν Θ 4108 om. Θ 4110 θηριοδαίμων Θ 4111 θρόνου: στέ-
 φους C τὸ στέφος B: τοῦ κράτους CK 4112 ὑπεκτὰς Θ ὄπλων καὶ μάχης
 ἄτερ C: ἄτερ ὀπλομαχίας F 4113 μέλαιναν ΘK ἀμπίσχεται Θ 4114 μόνω K
 μέλιτος A τὸ Θ: τὰ C λεάνας K 4116 γοῦν CJK 4118 ἐκυμαίνεται B:
 ἐπεκύμαινε PR Bekk: ἐπεκύμηναι Θ: ἐπεκειμέναι K Ἐκκλησίας: ἐ- Bekk 4119
 δεινῆς... βαρὺς F κατὰ τῆς ἐκκλησίας Θ: ἰν. eras. et δεινῆς ἀγριοπνόου superscr. Θ¹
 4115a add. abdgfr Bekk στέφος a

- 4120 καὶ πάλιν νέφος τετριγὸς ὀλεθροφόρου βίας,
 καὶ πάλιν νέφος ζοφερὸν ἐγκυμονοῦν ὡς πνεῦμα
 φόνους ἀνθρώπων καὶ φθοράς, ἀντὶ τῶν ὄμβρων αἵμα·
 ὁ γὰρ τοι τρισκατάρατος οὗτος αὐτάναξ Λέων
 ὠδινε μὲν, ὡς ἔοικεν, ἐκτόπους ἐπινοίας 4190
 4125 κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ τιμίων μορφωμάτων,
 εἰς φῶς δ' οὐκ ἔχων ἐνεγκεῖν τὸν τῆς κακίας τόκον
 (τὸ γὰρ ἀπαρρησίαστον ἠνάγκαζεν ἐπέχειν),
 ὡς ὕστερον ἐδράξατο καιροῦ καὶ παρρησίας,
 ἐξέρρηξε τὸν τοκετόν· ἡ γὰρ νηδὺς ἐρράγη 4195
 4130 καὶ γόνος ἐχιδνότοκος ἐξέθορεν ἐκεῖθεν.
 Ἔστι δ' οὐκ ἄκαιρον εἰπεῖν πόθεν καὶ τίς καὶ ποίας
 ἐκ ρίζης ἀνεβλάστησεν ὁ βδελυγμίας Λέων·
 ἐκ μὲν Ἰσαύρων τὴν σειρὰν εἴλκε τῆς γενναρχίας,
 χειροβιῶτων καὶ λυπρῶν τυχῶν τῶν γεννητόρων 4200
 4135 καὶ παλαιόντων τοῦ λιμοῦ ταῖς φθαρτικαῖς πυράγραις,
 τὰς ἀτελεῖς δὲ παρελθὼν καὶ πρώτας ἡλικίας
 μετῆι παλιγκάπηλον ἐμπορικὸν τε βίον.
 ὡς οὖν ποτε παρῴδευε τοῖς ἐμπεπορευμένοις
 ῥαμνοφαγοῦν δνάριον κατάφορτον ἐλαύνων, 4205

4120 νέφος τετριγὸς... βίας: cf. Ilias 17,243 (νέφος πολέμοιο); Herod. 3,110; Att.
 18,14/15; vide vv. 2740, 4547, 6476 4121 νέφος ζοφερόν: Ilias 16,350 (θανάτου μέλαν
 νέφος) 4123-30: cf. Nic. 64,16-21 4128-33: Theoph. 391,5/6; 404,3/4 4132 ἐκ ρί-
 ζης: vide v. 2896 4133-52: Mel. 120,4-15 4135 τοῦ λιμοῦ ταῖς... πυράγραις: vide v.
 520 4136 τὰς... πρώτας ἡλικίας: vide v. 1645 et 5317 4139/40: fortasse e fabula,
 cf. Aes. Fabulae (ed. Chambry) 268

ABCDFΘJKMPRTV = N

4120 τετριγὸς CFJK Bekk ὀλεθροφόρους BDRV: ὀλοθροφόρους J 4122 φθό-
 νους V σφαγὰς CJP 4123 τι K οὕτως J ἀντάναξ Θ 4124 ἐκτόπους T:
 εἰς τόπους Θ 4126 ἔχων: εἰ sup. ἔ et en sup. ὦν T¹ ἐνεγκεῖν om. Θ τόκον V
 4127 ἀπέχειν T: κατέχειν C 4130 γένος ἐχιδνότοκον A 4131 ἔστιν Θ: Ἔστι AJ
 Bekk: ἔτι F πόθεν καὶ τίς metri causa scripsi: τίς καὶ πόθεν (τίς πόθεν P) N Bekk
 4132 ἐκ: τῆς C ὡς Θ ὁ βδελυγμίας: ἐβδελυγμίας P 4133 ἀρχὴν JK εἶχε P:
 ἔσχε JK 4134 χειροβιῶτων: οἰ sup. εἰ K¹: -βιότων T: -βιούτων P: χοιροβιῶτων R
 λυπρῶν K: λυγρῶν J τυχῶν AΘMPRT: συγμῶν K 4135 λοιμοῦ τοῦ φθαρτικοῦ
 πυράγρου P 4136 προσελθὼν M 4137 μετῆι Θ: μετῆι P παλιγκάπηλον AJP: πά-
 λιν κάπηλον Θ τὸν K 4138 ποτὲ Bekk παρῴδευε ΘV: παρῴδευσε K τοὺς
 ἐμπεπορευμένους JK 4139 ραμνοφαγόν T: -φαγῶν Θ: -φαγῶν P ἐλαύνον CJ

- 4140 ζειᾶς μηδέποτε πλησθὲν μηδὲ κριθοφαγήσαν,
οὕτω συμβάν ἐνέκυρσεν ἐμπόροις Ἰουδαίοις
καὶ κοινωνήσας τῆς ὁδοῦ τοῖς σκολιοῖς ἐκείνοις
καὶ συναναπαυσάμενος ὑπνωσεν ἐκ καμάτου.
οἱ τοίνυν ὀφιότροποι θεομισεῖς Ἑβραῖοι 4210
- 4145 καθ' ἑαυτοὺς σκεψάμενοι καὶ συννενοηκότες
προεῖπον τούτῳ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἡγεμονίαν,
εἴτ' οὖν ἀπὸ μαθήσεως εἴτε κακοτεχνίας
ἢ τεκμηρίων πρὸς τινῶν τὸ πρᾶγμα συμβαλόντες,
καὶ τῆς προρρήσεως αὐτὸν ἤτουν ἀντιμισθίαν, 4215
- 4150 ὁποῖαν ἂν αἰτήσαιεν σχόντος τὴν κρατορίαν.
ἤκουσε ταῦθ' ὁ πάντολμος, κατένευσεν ἀκούσας
ἐπ' ἀπωλεία τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Ῥωμαίων τύχης·
τοῖς γοῦν χωράρχαις γνωρισθεῖς καὶ τοῖς κλιματαρχοῦσι
καὶ τὸ τολμηροκάρδιον κατὰ μικρὸν ἐκφήνας, 4220
- 4155 πατρικίος καθίσταται καὶ μέγας ταγματάρχης
καὶ τελευταῖον βασιλεύς. οὐ σὺ στενάξεις, δίκη;
ἔμαθον τὴν ἀνάρρησιν οἱ δυσσεβεῖς Ἑβραῖοι,

4148 schol. metr.; vide v. 952

4141-81: alit. apud Zon. III 258,12/13; 258,17 — 259,18 4144 ὀφιότροποι... Ἑβραῖοι:
cf. Philo (Mechanicus) Belopoeica (ed. H. Diels - E. Schramm) 1,81 (ὀφιῶδες πάθος); vide
v. 5244 4146 ἀρχήν: vide v. 535 4153-67: Mel. 120,20 — 121,6 4156 οὐ σὺ
στενάξεις, δίκη: Osee 13,14 (ποῦ ἡ δίκη σου, θάνατε); Belis. 96

ABCDFΘJKMPRTV

4140 om. P μὴ δέ ποτε ABCDJKMRTV : μήδε ποτε Θ κριθοφαγήσαι K : αν
sup. αι K¹ 4141 ἐνήκυρσεν T : glossa κύρσας ἐπιτυχὸν T^{inf.ms.} : ἀνέ- V : συνέ-
CDFJKMR Bekk 4142 τοῖς κοσμικοῖς AV : τῆς κοσμικῆς T 4144 ὀφεότροποι AD
FΘMRT : ὀφρώ- CV : ὀφεότροφοι P : κάκιστοι σαφῶς B 4145 συννενοηκότες ΘJK :
συννενοηκότες R 4146 τούτου K : τοῦτο Θ 4147 εἴτε : εἴτ' ἐκ Bekk : εἴτ' οὖν AC
4148 οἱ F ἐκ CDFΘJKMPR Bekk πρὸς τινῶν sup. lin. B τὸ πρ. συμβαλόντες :
τὴν τύχην ἐγνωκότες Θ συμβαλλόντες JMV 4149 αὐτῶν DFJKPTV Bekk : αὐτοῦ
Θ εἴτ' οὖν K 4150 αἰτήσαιεν K σχόντες F 4151 ταῦτ' B κατήνευσεν Θ
ἀκούσας Θ : εἰς ἄλλους K : αὐτικά Bekk : εὐθέως T^{ms.} 4152 ψυχῆς CDFΘJKMP
Bekk 4153 τοῖς (1) : τῆς F γάρ K τοῖς κλιματαρχοῦσι : κλιματοαρχοῦσι K
κλιματαρχοῦσιν V : ταγματαρχοῦσι C 4154 τὸ om. K 4156 συστενάξεις CKMRV :
συστενάξεις D : συστεγνάξεις Θ : συστενάξει T : συστενάξει A 4157 ἀνάρρησιν
ΘP : ἀναίρσιν K : α sup. αι et ppu sup. ρε K¹ δυσσεβεῖς B : δυσσευεῖς Θ Ἑβραῖοι :
ἐκείνοι FR

- οἱ προφειβάσαντες αὐτῷ τὴν αὐτοκρατορίαν,
ἀπτέροις φθάνουσι ποσί, φαίνονται τῷ τυράννῳ 4225
- 4160 καὶ τὰ τῆς ὑποσχέσεως ζητοῦσι τελεσθῆναι.
πλὴν οὐ χρυσὸν οὐκ ἄργυρον αἰτοῦσιν, οὐδὲ λίθους,
οὐκ ἄλλο τι τῶν ταπεινῶν καὶ τῶν κοσμικωτέρων,
ἀλλὰ καθαίρεσιν σεπτῶν εἰκονογραφημάτων,
ἀλλὰ κατάλυσιν στηλῶν θεῶν, ἀξιοσέπτων, 4230
- 4165 αὐτόχρημα καταστροφὴν τῆς εὐσεβοῦς θρησκείας
τοῦς πύργους ἀνατρέπουσαν αὐτῆς ἀπὸ κρηπίδων.
πειθεταί τούτοις ὁ σκαιὸς κακούργος τοῖς κακούργοις,
ὁ τῆς ἐχίδνης τοκετὸς τοῖς τῆς ἀσπίδος γόνοις,
καὶ μετακαλεσάμενος τὸν ἱεροθυτοῦντα 4235
- 4170 (ἦν δὲ προστάτης Γερμανὸς τότε τῆς εὐσεβείας)
καὶ κοινωσάμενος αὐτῷ τὰ τῆς κακοτροπίας
αὐτὸν μὲν μὴ πειθόμενον αὐτοῦ τῇ δυσσεβείᾳ,
μᾶλλον μὲν οὖν ἐλέγχοντα τὴν τόλμαν καὶ τὴν λύσσαν,
τῆς Ἐκκλησίας ἐξωθεῖ, φεῦ, τὸν ποιμένα λύκος, 4240
- 4175 ὁ Κέρβερὸς ὁ λυσσητὴρ τὸν πρᾶον ἀγελάρχην.
εὐθὺς δὲ προσλαβόμενος προβατοφθόρους λύκους

4170 Germanus I patriarcha Clis a. 715-730

4159 ἀπτέροις... ποσί: vide v. 6293 4169-81: cf. Theoph. 406,25-31; 407,15 — 408,
4; 408,32 — 409,14 4169-87: Nic. 65,14 — 66,2; Mel. 121,9 — 122,8 4174: Aes. Fa-
bulae (ed. Chambry) 229 4175 Κέρβερὸς ὁ λυσσητὴρ: vide v. 2269 4176 προβα-
τοφθόρους λύκους: cf. vv. 5027-29 4176/77: cf. Act. 20,29; cf. etiam vv. 5027-29,5475-
77,5885,6429/30 4176-87: pauca Ce. (I 795,11-19; 798,3/4) de iconomachia Leonis impe-
ratoris scr.; cf. Theoph. 405,1-11; 408,32 — 409,2; 409,18-21

ABCDFΘJKMPRTV

4158 om. J 4159 ἀπτέροι V : εὐπτέροις Θ φθάσαντες P Bekk βαίνονται
K : φανῆναι P Bekk κρατοῦντι J 4161 οὐδὲ κάργυρον K ζητοῦσιν JK 4162
κοσμιωτέρων Θ 4163 οἰκονογραφημάτων B 4164 ἀλλὰ : καὶ τὴν K 4165 κατα-
σκευὴν P δυσσεβοῦς Bekk 4166 ἀνασκάπτουσαν C αὐτοῖς J : αὐτοῦς TV
ἀπὸ pc. ex ὑπὸ A¹ 4167 κακούργος J 4168 τοκαιτὸς Θ : ε sup. αι Θ¹ τοῖς : τῆς J
τόκοις TV : γο sup. τό et v sup. κ T¹ 4169 τὸν ἱεροθυμοῦντα Θ : τοὺς ἱεροθυτοῦντας P
4170 ἦν Θ ἐκκλησίας J 4171 αὐτοῦ K κακοτεχνίας J : -πραγίας K 4172
δὲ JKTV αὐτῷ τῆς δυσσεβείας P 4173 γάρ Θ 4174 Ἐκκλησίας : ἐ- Bekk ποι-
μένα : μέγαν superscr. V¹ ὁ λύκος τὸν ποιμένα K 4175 λυσσητῆς CKT : λυσσιτῆς Θ
4176 προβαλόμενος C προβατοφθόρους D

- σπαράσσει, φεῦ, τὸ ποιμνιον καὶ καθαιρεῖ τοὺς τύπους
τοὺς τῆς παρθενομήτητος καὶ τῶν Χριστοῦ μαρτύρων,
ἀπαγλαΐζει τοὺς ναοὺς, ἀποκοσμεῖ τεμένη, 4245
4180 ὄρφναϊὰν σκοτεινότητα τούτων κατασκεδάζει
καὶ καταχέει σκυθρωπὴν ἡμέραν μελαντάτην.
ὅσον μὲν οὖν κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ μαρτύρων
ἰὸν ἀπήμεσε πικρὸν χυμὸν τε σιελάδῃ,
ἐξ ὧν ἀναβεβλάστηκε βοτάνη θανασίμη, 4250
4185 ὁπόσαις τε τοὺς ἄζυγα μετερχομένους βίον
κακώσσειν ἐξέθλιψεν, ἄλλος φανεὶς Βαλτάσαρ,
βίβλοι καὶ λόγοι φέρουσιν ἀνθρώπων παλαιτέρων·
ἐγὼ δ' ἀπολεξάμενος ἐν ἀπὸ πάντων τούτων
τὸν Πέρσην ἐκ τοῦ κἀνδύος καὶ τοῦ στρεπτοῦ γνωρίσω 4255
4190 καὶ κόρακα τὸν κρωκτικὸν ἐκ τῆς μελαντηρίας.
Τοῦ τεμενίσματος ἐγγὺς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας
οἶκος λαμπρὸς δεδομητο τοῖς πάλαι βασιλεῦσι,
κῆπος, ἂν εἴποι τις, ἄβρὸς βιβλιοφόρων δένδρων,
ἄλλος ἀγλαοφύτευτον παντοδαπῆς σοφίας· 4260

4191-4230 vide P. Speck, Die kaiserliche Universität von Konstantinopel (München 1974), p. 105, n. 88

4187: Theophanis Chronographiam et Vitas Sanctorum intellegit 4189/90 τὸν Πέρσην ἐκ τοῦ κἀνδύος...: cf. vv. 3406-08 4190 κόρακα... ἐκ τῆς μελαντηρίας: loc. prov.; vide oppos. prov. λευκὸς κόραξ Anth. Pal. 11,417; cf. etiam loc. prov. neograecum μαῦρος σάν κοράκι 4191-4236: Mel. 122,9-18; Mona. II 742,1-19; Zon. III 259,18 — 261,5; hoc incendium sub Zenone imperatore evenisse narrant Zon. (III 130,15 — 311,8) et Ce. (I 616,2-10); cf. Theoph. 405,11-13; vide App. hist. vv. 4191-4230 4191-4240: Le. 177,7-18; 180,16/17 4194 ἄλλος... σοφίας: vide v. 1159

ABCDFΘJKMPRTV

4177 σπαράσσει V φεῦ: μὲν AT καὶ κ.: ἐκκαθαίρει V 4179 λαμπρὸς V
4180 ὄρφναϊα F σκοτεινότητος P: -τητι F τούτων FP: τούτοις JR Bekk κατα-
σκεδάζει: v sup. δ T¹: -σκευάζει KP 4181 μελεντάτην F: μελετάτην P 4182 ὅτι
A 4183 χειμόντε Θ: χυμὸνα pc. ex χυμῶνα P¹ καὶ σίελον λυσσῶδη CJK 4184
ἦς K ἀναβεβλάστηκεν V 4185 ὁπόσους Θ τοὺς τὸν K 4186 Βαρτάσαρ V
4188 ἀπελεξάμενος K: ἐπιλεξά- Θ τούτων πάντων J 4189 κἀνδύος Bekk 4190
κόρακα Θ κρωκτικὸν (κρο- ΘT) ΘJT: καρτερὸν P μελαντηρίας CKM 4191 θεοῦ
σοφίας Bekk 4193 εἶπη BPTV Bekk: εἶπει Θ λαμπρὸς Θ βιβλιοφόρον δένδρον
ΘK 4194 ἀγλαοφύτευτος F παντοδαποῦς K

- 4195 βίβλοι γὰρ ἦσαν ἐν αὐτῷ προτεθησαυρισμένοι
εἰς τρισμυρίας φθάνουσαι πρὸς ἄλλαις τρισχιλίαις·
4196a εἰς τρισχιλίους φθάνουσα πρὸς ταῖς πεντακοσίαις.
τὸν τηλικούτον κῆπον δὲ καὶ τὸ τοσοῦτον ἄλλος
θεῖος ἀνὴρ πεπίστευτο, προέχων ἐν σοφίᾳ 4265
καὶ πλεον πάντων ταῖς ἀυγαῖς τῆς γνώσεως ἐκλάμπων,
4200 ἄλλος, ἂν εἴποι τις, Ἄδὰμ ἔνθεος δενδροκόμος
τοῖς τῆς Ἐδέμ ἐπεντροφῶν καλλιβλαστήτοις δένδροις
καὶ φυτευμάτων γεωργὸς τῶν μὴ μαραιομένων.
τούτῳ συνῆσαν ἕτεροι καὶ συνδιήγον ἄνδρες, 4270
καθάπερ ὑποστράτηγοι γενναῖοι στρατηγέτη,
4205 ἀστέρες ἀντικρυς φαιδροὶ καὶ τῆς νυκτὸς δαδούχοι,
ἐπλήρουν δὲ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ζυφοφόρου κύκλου.
ἄμισθοι δ' ἦσαν παιδεύται τοῖς ἐρασταῖς τοῦ λόγου·
ἀφήρουν γὰρ τὸ κάλυμμα τῆς σκοτεινολογίας, 4275
ὁπόση τῆς Ἑλληνικῆς τερθρείας καὶ σαπρίας
4210 ὁπόση τε τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεροπρεπεστάτης,
αὐτὸς δ' ἐν πᾶσιν ἔστιλβεν ἥλιος ὥσπερ γίγας.
τοσοῦτον δ' ἦν τὸ περιὸν τῆς ἀρετῆς ἐκείνοις
ὡς μηδ' αὐτοῖς τοῖς ἀναξι καινοτομεῖν ἐξεῖναι 4280
ἢ πράττειν τι καινοπρεπεῖς καὶ πέρα τοῦ συνήθους,
4215 ἂν μὴ μετέσχον τῆς βουλῆς κἀκεῖνοι καὶ τῆς γνώμης·
τοιούτους οὖν σεμνοπρεπεῖς ὄντας καὶ σεμνοβίους
καὶ χύσει πελαγίζοντας παντοδαπῶν χαρίτων
ἐντὸς ἀρκύων συλλαβεῖν ὁ βασιλεὺς ἐδίψα 4285

4200-02 Ἄδὰμ...: Gen. 2,16 4211 ἥλιος... γίγας: vide v. 65 4217 χύσει... χαρί-
των: Anth Pal. 5,36 (χύσις σαρκῶν); cf. Odys. 5,483 (χ. φύλλον); vide v. 6171

ABCDFΘJKMPRTV

4195 προτεθησαυρισμένοι (πρω- K) ΘJKT 4196 τρισμυρίους DJK: τὰς μυρίας V
φθάνουσα P: φθάνουσι K ἄλλος K ἄλλαις τρισχιλίαις JM: ταῖς πεντακοσίαις Θ
4198 πεπίστευτο ἀνὴρ K 4200 ἄλλος Θ εἶπει Θ: εἶπη PT δεδρκόμος Θ 4201
καὶ καλλιβλάστοις V κλάδοις R Bekk 4203 τούτο Θ 4204 γενναῖοι στρατιῶται
K στρατιῶτη JM 4205 ἀντικρυς Θ: ἀντικρὺς Bekk 4206 ἐπλήρου FRT τῆς
P ζυφοφόρου ΘKP 4209 ὁπόσης J τερθρείας BF 4210 ἱεροπρεπεστάτη J:
εἰλικρινοῦς θρησκείας B 4211 αὐτῶς P δ' ἐν: δὲ Θ 4212 ἐκείνης ΘMP: ἐκεί-
νου F 4213 μηδ' F Bekk: μηδ' cett. codd. 4214 πέραν P 4215 μετέχων V
κἀκεῖνοι ex ἐκείνοι M¹pc: κἀκίνοι Θ: ἐκείνοι CFKMRT Bekk 4216 σεμνοπρεποῦς Θ
4196a add. Bekk

- καὶ σχεῖν κάκεινους κοινωνοὺς τῆς λύσεως τῆς δυσθέου.
 4220 ὡς δὲ κινήσας μηχανὰς ἀπάσας ἀπεκρούσθη
 (οὐ γὰρ φοβῶν, οὐκ ἀπειλῶν ἴσχυσε τούτους πείσαι,
 καὶ τῷ χρυσῷ χρησάμενος, συμμάχῳ δυσμαχήτῳ,
 ἔγνω διώκων ἀετὸν ἢ βάλλων εἰς ἀστέρας), 4290
 τὸ τελευταῖον ἀπογνοῦς, ἀλλὰ γὰρ πῶς ἐξείπω;
 4225 βουλὴν βουλευεται σκαιάν, ἐκτοπον, ἀνοσίαν,
 ἦν οὐδὲ Σκύθης ἄγριος, ἀλλ' οὐδὲ Μασσαγέτης·
 ὕλης σωρεῦει φορυτὸν κύκλῳ περὶ τὸν οἶκον,
 ὕλην ξηράν, εὐδέξαπτον, δαδίτιν, φρυγανίτιν,
 καὶ πῦρ ὑφάπτει λιπαρὸν καὶ καταφλέγει πάντας 4295
 4230 τοὺς ἀνδρας, φεῦ, τοὺς ἱεροὺς καὶ σὺν αὐτοῖς τὰς βίβλους.
 αἰ αἰ μισόκαλος ψυχῇ! φεῦ γνώμη θηριώδης!
 ἐκ τῶν ὀνύχων ὁ δεινὸς πάντως ἐγνώσθη Λέων.
 ἦσαν ἐκεῖ τὰ κάλλιστα πάντων τῶν παιδευμάτων, 4300
 καὶ τόμος εἷς ἐξαίσιος ἐκ δράκοντος ἐντέρου,
 4235 τὰς δέλτους τὰς Ὀμηρικὰς φέρων ἐγγεγραμμένας,
 τὴν Ἰλιάδα τέ φημι καὶ τὰ τῆς Ὀδυσσεΐας.
 Ὡς δ' ἐπὶ χρόνοις ἱκανοῖς (εἴκοσι) τοῦ κράτους ἀπολαύσας

4231 hiatus fictus: αἰ αἰ 4236 schol. metr.; vide v. 815

4220 κινήσας μηχανὰς: vide v. 3874, cf. v. 800 4222 τῷ χρυσῷ... συμμάχῳ: vide v. 3497 4223 διώκων... ἀστέρας: prov.; Karathanasis 155/56 et 157 (εἰς οὐρανὸν τοξεύεις), 185-93 4224 ἀλλὰ... πῶς ἐξείπω: Belis. 334 4225 βουλὴν βουλευεται: vide v. 1007 4232 ἐκ τῶν ὀνύχων: vide v. 3408 4237-38a: Theoph. (412,25/26), Nic. (66,18), Le. (180,18), Mona. (II 735,14), Mel. (119,19), Ce. (I 802,9) ἔτη εἴκοσι τέσσαρα 4237-40: Ce. I 802,9-12

ABCDFΘJKMPRTV abdgimr = π

4219 ἐκείνους C δίψης F ἀθέου C: δυσθέας ex δυσθέου F^{1pc} 4220 ἔξεκρούσθη C 4223 διώκειν BK βάλλειν JKT ἀέρα CFRV 4225 σκαιάν K 4226 Σκύθης: σκύμνος K ἀλλ' οὐδὲ: οὐδὲ ὁ JK οὐδε Θ Μασσαγέτης AFΘRV 4227 ὕλην BKV φορητὸν FΘPT: φοριτὸν C: φορητὴν B 4228 om. ΘK δαδίτην φρυγανίτην FPT 4229 πάντα CK 4230 φεῦ: τε D αἰταῖς M: αὐτῷ Θ 4231 μισόκαλε ψυχῇ P γνώμης FR θηριώδη P: θηριώδους FR 4232 πάντων Θ: πάντος JK 4233 μαθημάτων A 4234 τόμος: τὸ μῖσος Θ εἷς... ἐντέρου: τις... ἐτέρου K 4235 ἔχων C: τρέφων K ἐγγεγραμμένας K 4237 χρόνοις: χρόνους Bekk ἱκανοῖς: εἴκοσι Bekk (vide etiam infra v. 4237) τὸ κράτος KT 4237 χρόνοις π: χρόνους Bekk εἴκοσι π Bekk (vide Εἰσαγωγή, p. LXXII)

- ὁ θῆρ ὁ κακομήχανος, ὁ κρεοβόρος Λέων 4305
 4238a σὺν ἄλλοις πέντε δυσσεβῶς, ἢ μᾶλλον τυραννήσας,
 (τὰ γὰρ κακὰ μακρόβια καὶ μόλις ἀπορρέει)
 4240 ἔμελλε τάφῳ κρύπτεσθαι καὶ γῆ τῇ παντοδόχῳ,
 ἐλπίδες μὲν οὐκ ἀγενεῖς ὑπέσαινον τοὺς τότε
 τὸν τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἐπιεικῆ φανῆναι 4310
 καὶ γνώμη μετρίωτερον καὶ μὴ μαιφονοῦντα·
 ἀλλὰ γὰρ ὡσπερ Εὐριπος, ὡς ἔοικεν, ἢ φύσις
 4245 εἰς τοὺς ἰδίους ἀγωγοὺς ἀνθυποστρέφειν χαίρει.
 καὶ γοῦν ὑπνοῦντος Λέοντος ἀγκάλαις ἐνταφίσις
 ἢ πάρδαλις ἐξέθορε πολλῷ θυμικωτέρα, 4315
 καὶ καλυφθείσης ἐπὶ γῆς τῆς ρίζης τῆς δυσχύμου
 πολλῷ πικροκαρπότερος κλάδος ὑπανεφύη,
 4250 ὁ μισαροκοπρῶνυμος ἐκεῖνος Κωνσταντίνος,
 ἐκ τῆς ἀσπίδος ἔχιδνα, προσφόρως ἄν τις εἴποι,
 ἐξ ἔλλεβόρου κώνειον, ἀπὸ σκορπίου δράκων, 4320
 ἄλλος Βαλτάσαρ ἀναιδῆς ἐκ Ναβουχοδονόσορ.

4246 d. 18 mens. Iun. a. 741 4250 Constantinus V, coimperator a d. 31 mens. Mart. a. 720, patre mortuo imperator d. 19 mens. Iun. a. 741 4253 Baltasar filius Nabuchodonosoris erat; vide vv. 691sqq.

4239 κακὰ μακρόβια: prov.; Apost. Paroemiogr. 9,36; Kukules 6,428; cf. Soph. Phil. 446; Roman β' 82, δ' 71-73 4240-46: Mel. 124,25-27 4240-54: Theoph. 413,1-4 4242 ἀρχῆς: vide v. 535 4244 Εὐριπος: prov.; Karathanasis 77; Arist. Eth. Nic. 1167b 4246-50: cf. Zon. III 264,13-15 4247-52: cf. Ce. II 3,2-6 4247-78: Theoph. 413,4-27; 442,17 — 443,19 4248 τῆς ρίζης: vide v. 2896 4250-52: Mel. 124,28/29 4250-78: Le. 175,20/21; 181,1 — 182,2; Mona. II 750,15 — 751,7 4253 Βαλτάσαρ... ἐκ Ναβουχοδονόσορ: vide vv. 691/92

ABCDFΘJKMPRTV abdgimr = π

4238 κρεοβόρος P: κρεωβόρος cett. codd. Bekk 4239 ἀπορρέουν K: εἰ sup. ou K¹ 4241 ἀγενεῖς ACJMR Bekk ἐπέσαινον JK: ὑπέσαιναν V 4243 μὴ μαιφονῶτα A: μετριοφρονοῦντα F 4244 Εὐριπος BJPT: Εὐριπον F 4245 ὡς V ἀνθυποστρέφει K 4246 γὰρ Bekk 4248 δυσμάχου R 4249 πικροκαρπότερον P: καρποπικρότερος B ὑπανεφύει TV: ἐπανεφύη B 4250 μισαροκοπρῶνυμος ΘT: μισαροκοπρῶνυμος P 4251 εἶπη PT: εἶπει Θ 4252 ἐξ ἔλλεβόρου B: ἐξ ἔλεβόρου C: ἐξ ἔλεβόρου (ἐλ- PTV) DFPRTV: ἐξελευόρου Θ: ἐξελεφόρου K: ἐξελεβόρου J κᾶτον J 4253 Ναουχοδονόσορ DF 4238a add. π Bekk ἦ: καὶ bgim ser. vv. 4238a, 4238 π.

- Κατήρξε γούν ὁ βδελυρὸς αἱματοπότης λύκος,
 4255 ὦ πάντα βλέπων ἦλιε, καὶ βασιλεῖς καὶ νόμοι!
 ἄνθρωπος γόης, φαρμακός, ζοσοφαγίας χαιρών
 καὶ τελεταῖς ταῖς μισαραῖς τῆς ἥπατοσκοπίας, 4325
 ἄντικρυς τελματόβιος βορβοροφάγος χοῖρος.
 οὗτος ὁ δοῦλος τῆς γαστρὸς καὶ τῆς ἀκολασίας
 4260 τί μὲν οὐκ ἐπενόησε τῶν θλίβειν δυναμένων,
 τί δὲ παρ' ἄλλων εὔρεθὲν αὔξειν οὐκ ἐπεχειρεῖ;
 νύμφην τὴν χρυσοκόσμητον, τὴν τρυφερευομένην, 4330
 ἦνπερ ἠρμόσατο Χριστός, ὁ καθαρὸς νυμφίος,
 αἴφνης ἀρπάσας ἀπ' αὐτῶν, φεῦ, τῶν παστοπηγίων
 4265 χήραν ῥυσὴν ἀπέδειξε καὶ μελανειμονοῦσαν,
 τὴν ἄμπελον τὴν γέμουσαν βοτρύων καλλιρράγων
 κάπρος ποθὲν ἀπὸ δρυμοῦ πηδήσας χαυλιόδους 4335
 αὐτόρριζον ἐξώρυξεν, ἐλήστευσε τὸ κάλλος,
 ἐξέκοπεν ἐκ τῶν ναῶν τὰς ἱεράς μορφώσεις,
 4270 ἀντενεχάραξε δ' αὐτοῖς χρώμασι καὶ ψηφίσι
 τὰ φίλα κυνηγέσια καὶ τὰς ἱππηλασίας.
 οὐ μόνον δὲ τετόλμητο ταῦτα τῷ καταράτῳ, 4340
 ἀλλὰ καὶ τοὺς μονάζοντας ὡς κύων ἀνιχνεύων
 ὡς ἄρνας, φεῦ, κατέθυσεν ἐθελοσφαγομένους·
 4275 ἐξεκενοῦντο τοιγαροῦν οἴκοι μελενδυτούντων,
 σεμνείων ἦν κατασκαφὴ καθάπερ ληστηρίων,

4254 αἱματοπότης λύκος: cf. v. 160 4254-57: Mel. 125,2-4 4256/57: cf. Ce. II 3,6-8 4259 ὁ δοῦλος τῆς γαστρὸς: cf. Rom. 16,18; cf. v. 2012 4266-68: ἄμπελος = Ecclesia; cf. Greg. Nyss. Hom. 5 in Cantic., PG 44,881d 4270/71: cf. Ce. II 3,8 (κυνηγεσίοις τε καὶ ἱπποδρομίαις σχολάζων)

ABCDFΘJKMPRTV

4254 δυσσεβῆς A 4255 πάντων Θ οἱ νόμοι? Bekk¹ 4257 μισαραῖς ΘP ἥπατοσκοπίας ΘKPV: ἱπα- B 4258 λύκος B 4260 ἐπεννόησε... θλίβειν P 4261 αὐξιν Θ 4262 τὴν (2): καὶ Bekk 4263 ἠρμόσατο ΘP 4265 ῥυσὴν Bekk μελανιμονοῦσαν K 4266 βρούσαν P Bekk καλλιρράγων CΘJMPRTV Bekk: καλλιρ- F 4267 δραμοῦ K: δυσμοῦ P χαυλιώδης Θ: -ώδην K 4268 αὐτόρριζον ΘKT ἐξέκοπεν DFMR ἐλήστευσεν Θ: ἐλήστευσε K: ἐλίστευσε M 4269 ἐξώρυξεν DFMR 4270 ἀντενεχάραξε J: ἀντεχάραξε K ἐν χρώμασι καὶ φύσι K ψηφίσι R Bekk: ψηφίση Θ 4271 ἱππολασίας B: ἱππειλασίας K: οἱ sup. ει K¹ 4272 μόνον K: ταῦτα CDFΘJMPR Bekk τετόλμηται ΘT: -τε K ταῦτα: μόνον CDFΘJKMPR Bekk 4274 κατήσθην P 4275 ἐξεκενοῦντο JK 4276 κατασφαγὴ Θ: καταστροφή CP

- ἔστενοχώρητο φρουραὶ τοῖς ἐγκαθειργνημένοις 4345
 καὶ πάντοθεν ἠλαύνετο τὸ μέλαν ὡσπερ μύσος.
 Τοιαῦτα τοῖνυν καθορῶν Ἀρτάβασδος ἐκεῖνος,
 4280 ὃν φθάσας προεδήλωσεν ὁ δρόμος ὁ τοῦ λόγου
 εἰς γάμον ἀρμοσάμενον τοῦ Λέοντος τὴν παῖδα,
 καὶ τὴν ἀγριοβάρβαρον μισήσας τυραννίδα 4350
 συνάπτει πόλεμον αὐτῷ, δείκνυσι φυγαδίαν
 καὶ κράτῳ ἀναδείκνυται Ῥωμαίων γῆς αὐτάναξ·
 4285 καὶ πάλιν ἀπαστράπτουσιν ἀκτίνες εὐσεβείας
 καὶ πάλιν πυριμάρμαροι χαρίτων στυλβηδόνες,
 4286a καὶ πάλιν ἀνατέταλκε τῆς πίστεως ὁ λόγος· 4355
 ἀναστηλοῦνται τὰ σεπτὰ, λάμπουσιν αἱ μορφώσεις,
 αἱ τῶν μαρτύρων καὶ Χριστοῦ καὶ τῆς αὐτὸν τεξάσης.
 Ἀλλὰ γὰρ ἐξητήσατο καὶ πάλιν ὁ Βελίαρ
 4290 τὸν Ἰσραὴλ τὸν ἐκλεκτὸν ὡς σῖτον συνιάσαι
 (οὔτω καὶ γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἀρκοῦντως ἐκολάσθη), 4360
 καὶ πάλιν ἐπεστράτευσε τοὺς εὐσεβεῖς ἐκθλίψων,

4279-84 Artabasdu (a. 742/743), gener Leonis III (filiam illius uxorem duxit), ab imperatore deficiens, post Constantini V expeditionem contra Arabes d. 27 mens. Iun. a. 742 imperator designatur 4279-4323b cf. J. Wortley, Iconoclasm and Lipsanoclasm..., Byz. Forsch. 8 (1982) 274-79

4278-88: Theoph. 408,13-18; 413,28 — 414,2; 415,4-12,21/22; Nic. 66,20 — 68,7; Mel. 125,18 — 126,3; Zon. III 265,9-16; 266,4/5,9-12; cf. Ce. II 4,5-8,11-19 4279-4323b: Le. 181,2/3; 182,3-20; 183,2-23; 186,12-17; 188,2-9; 190,1 (alit. Le. de reliquiis St. Euphemiae scr.); vide App. hist. 4279-4323b 4286 πυριμάρμαροι... στυλβηδόνες: cf. Hagioth. 154/55 (πυριμαρμάροις αὐγαῖς) et p. 203; vide v. 4873 4289/90 ὁ Βελίαρ... ὡς σῖτον συνιάσαι: Luc. 22,31

ABCDFΘJKMPRTV

4277 ἔστενοχώρηντο K 4278 μῖσος ΘJMPT: υ sup. ι Θ¹ 4279 Ἀρτάβασδος K 4280 προεγνώρισεν DΘJMPR Bekk: προηγνώρισεν K: προηγόρευσεν F: προϊστόρησεν C λόγος ὁ τοῦ δρόμου K 4281 om. Θ ἀρμοσάμενος JKTV τὴν: τὸν K 4282 om. M μύσας P 4283 φυγαδίαν T 4286 om. Θ πυριμάρμαροι BCΘKM (cf. v. 4873): πυριμάρμαροι V: περιμάρμαροι F λαμπηδόνες K 4288 αἱ: καὶ P αἱ τῶν: αὐτῶν ABV καὶ (1): τοῦ CJKPV τεκούσης CFΘ 4289 ἐξεζητήσατο K 4290 συνιάσαι: υ sup. σι K¹: συνιάσαι BPT: συνιάσε Θ 4291 om. FR οὔτω ΘV ἀρκοῦντος ΘKPTV 4292 ἐπεστράτευσεν J: ἀπεστράτευσε Θ γηγενεῖς ABTV ἐκθλίβων ΘKT: κολάσων DFMR 4286a add. Θ Bekk

- ὡς Ἰσραὴλ Χουσαρσαθέμ ὁ Σύρων σατραπάρχης.
 τί δὲ καὶ ποῖον τὸ συμβάν, ὁ λόγος ἱστορήσει.
- 4295 Οὐ στέγει τὴν ἀπόπτωσιν τὴν τῆς ἀρχῆς ὁ δράκων.
 βαρυθυμεῖ, παθαίνεται, κοινοῦται τοῖς στρατάρχαις, 4365
 προσφέρεται κολακικῶς, ἐλπίσιν ἐκθερμαίνει,
 εἰς ἑαυτὸν ἐφέλκεται χωράρχας, κλιματάρχας,
 καὶ δύναμιν κτησάμενος βαρεῖαν στρατευμάτων
- 4300 μάχην συνάπτει καρτεράν, ἥττι ἄ τοὺς ἀντιμάχους,
 τροποῦται τὸν Ἀρτάβασδον, νικᾷ, χειροῦται ζῶντα, 4370
 καὶ τὴν ὄρμην καὶ τὴν ὄργην καὶ τοῦ θυμοῦ τὴν ἄλμην
 τοῦ δυστυχοῦς καὶ τληπαθοῦς ἄκρατον καταχέει
 καὶ τῶν ὀμμάτων σβέννυσι τὰς φεραυγεῖς λαμπάδας.
- 4305 καὶ πάλιν ὁ μισόθεος φορεῖ τὴν ἀλουργίδα,
 πάλιν ὁ θῆρ σκηπτροκρατεῖ, πάλιν Ῥωμαίων ἄρχει 4375
 καὶ γίνεται πικρότερος καὶ Ναβουχοδονόσορ.
 τί τοῦτο τὸ παλίντροπον, ἄστατε τροχὲ βίου;
 τὸ ῥόδον μόνις ἐξανθεῖ, τάχιον δ' ὑπορρέει,
- 4310 ἢ κεντροφόρος ῥάμνος δὲ μέχρι πολλοῦ νεάζει.

4293 Chusarsathemus, rex Syriae et Mesopotamiae, Hebraeos captivos in servitutumem subiecit a.m. 3902 (Sy. 291,3/4) 4300 mense Maio a. 743 et d. 2 mens. Nov. a. 743 4301-05 Constantinus V in Clim d. 2 mens. Nov. a. 743 invadit. tunc temporis Artabasdus excaecatur

4293: Iud. II 3,8-10; Pol. 98,3-5; Le. 27-57 4295 ἀρχῆς: vide v. 535 4295-4307: Theoph. 414,33 — 415,2; 415,17-22; 417,22 — 418,7; 419,7 — 423,5; Nic. 68,7 — 70,7; 70, 11-22; 80,1 — 81,3; 81,17 — 82,5; 83,1 — 84,5; Mel. 126,9-25; Ce. II 6,3-17,20-23; Zon. III 265,16 — 266,3; 267,1-6,9-13 4302 θυμοῦ... ἄλμην: vide v. 1089, cf. v. 402 4304 ὀμμάτων... λαμπάδας: cf. v. 3923 4307 πικρότερος καὶ Ναβουχοδονόσορ: II Chron. 36,17-20; IV Reg. 25,6-21; vide vv. 665-88 4308 ἄστατε τροχὲ βίου: loc. pron.; Belis. 492,573; vide vv. 2073/73a, cf. vv. 647/48 4309: vide v. 3789

ABCDEFΘJKMPRTV

4293 Χουσαρσαθέμ M: Χουσαρμαθέμ V Χουσαρσαθέμ ὁ Σύρων σατραπάρχης: ὁ Φαραῶ ἐξέθλιψεν ἐκεῖνος Θ Σύρος B 4294 τί δὲ καὶ: καὶ τί δὲ K 4296 κοινοῦται K: οἱ sup. κου K¹ πατάρχαις K 4297 λακονικῶς Θ 4299 καὶ: εἰς P κτησάμενος: συναγωγῶν K 4300 κραταιράν Θ: κρατεράν AF νικᾷ F τοὺς ἐναντίους VT^{1ms} 4301 ἥττι F 4302 ὄργην... ὄρμην CKV ἄλκην Bekk 4303 ἄκατον J 4306 ὁ θῆρ om. K 4307 Ναβουχοδονόσορ ABDFK 4308 παλίντροπον Bekk: παλίντροχον P τροχὲ: κύβε DFMR alit. τί τοῦτο κραταῖε δεσπότη τῶν ἀπάντων Θ 4309 τάχιον δ' ὑπορρέει T^{1ms} ὑπορέει Θ: ὑπερρέει J: ἀπορρέει CF 4310 ἢ: καὶ F ράβδος P ῥάμνος δὲ: ράδαμνος JK νεάζει: καὶ θάλλει F

- ὁ Τίτος μόνον ἔβλεψε τοῦ κράτους τὸν λειμῶνα 4380
 καὶ τάχιον ἀνῆρπαστο μὴ μετασχὼν ὀπώρας,
 οὗτος δ' ὁ μισαρώνυμος, τὸ σκύβαλον τοῦ γένους,
 ἐγένετο μακρόβιος, αἱ τύχης ἀνωμάλου!
- 4315 καὶ τὴν ὀπώραν τῆς ἀρχῆς ἐτρύγησεν εἰς κόρον.
 οὗτος ὁ τρισεξάγιτος ἐξήγαγε τοῦ βίου 4385
 τὸν Στέφανον τὸν ἱερόν, τῶν μοναστῶν τὸ στέφος·
 ἦν γὰρ στερρός ὑπέρμαχος τῶν ἱερῶν εἰκόνων
 καὶ τὸ θηρίον τὸ δεινὸν εὐστόχως διαπεύρων
- 4320 καὶ βάλλων κατακάρδια βελέμνοις τῶν ἐλέγχων.
 ὅστ' αὖ τῆς καλλινίκου δὲ μάρτυρος Εὐφημίας 4390
 βοῶν ὀστέοις καὶ κυνῶν ὁ βέβηλος συμμίξας
 γνάθοις πυρὸς παρέδωκε. ποῦ κεραυνοῦ τὸ βέλος;
- 4323a τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσι πρὸς τέσσαρσι κρατήσας
 4323b ταῖς Ἄδου παραπέμπεται κολάσεσιν ἐνδίκως.

4314 Titus, imperator Romae, tres annos (a. 79-81), contrarie Constantinus V annos XXXIV imperavit 4317 Stephanus, confessor, d. 28 mens. Nov. a. 764 martyrio consumptus; vide BHG II (1957⁹) 253 4320-23a vide A. Berger, Die Reliquien der heiligen Euphemia und ihre erste Translation nach Konstantinopel, 'Ελληνικά 40 (1989) 311-22 4323b/24 d. 14 mens. Sept. a. 775

4311 κράτους... λειμῶνα: vide v. 2538, cf. v. 4468 4314 τύχης ἀνωμάλου: Eur. Fr. 684 4315 ἀρχῆς: vide v. 535 4316/17: Mel. 128,20-22; Ce. II 13,13-17; 14,20-22 4316-20: Theoph. 436,26 — 437,19; Nic. 81,4-15 4316-23b: Zon. III 275,4-6; 281,13-16; 282,12-15 4321-23: Mel. 129,25 — 130,1; Ce. II 15,7-14; Theoph. 439,27-32 4323 γνάθοις πυρὸς (= στόμα πυρὸς): cf. Ilias 23,182 (πῦρ ἐσθίει); vide vv. 4809, 6385, cf. v. 6209 (καμίνου στόμα) κεραυνοῦ τὸ βέλος: Aesch. Th. 453; Soph. El. 823 (ποῦ ποτε κεραυνοὶ Διός) 4323a: Mona. II 750,16; Theoph. 413,1; 448,22 (λδ' ἔτη) sed 414,14 (ἔτη λε') 4323a/b: Mel. 124,27 4323a-24: Ce. (II 3,2) ἔτη λε'

ABCDEFΘJKMPRTV abdglnr = π

4311 ὁ Τίτος: κακεῖνος K: ἢ κεντ initium v. preced. mendose F λειμῶνα K: ω sup. ὁ K¹ 4312 ἀνῆρπαστον K μετασχὼν K: ω sup. ὁ K¹ 4313 μισαρώνυμος PV: μισαρώνυμος ΘM σκύβαλον P: σκύβαλλον Θ 4314 ὦ Bekk 4315 τὴν: τῆς P 4316 οὗτως J 4317 μοναχῶν B κλέος CJK 4319 διαπεύρων JK 4320 κατακάρδια: κάρδια J 4322 κοινῶν K 4323 γνάθει K παρέδωκε πυρὸς V τοῦ ΘIPTV 4323a add. π[-b] Bekk 4323b add. π[-b] Bekk

- Ἐπει δ' ἐξέρρηξέ ποτε ψυχὴν τὴν μαιφόνον, 4395
 4325 Λέων ὁ παῖς τοῦ βδελυροῦ χειρίζεται τὰ σκῆπτρα.
 ἀλλὰ καὶ Λέων τάχιον γῆθεν μεταναστεύει,
 4326a τῆς βασιλείας ἔτεσι μόνοις πέντε κατάρξας,
 Εἰρήνην τὴν ὁμόζυγα καὶ τὸν ἐκ ταύτης παῖδα
 τὸν Κωνσταντῖνον κράτορας λιπὼν ἐννομωτάτους· 4400
 οὗτοι καὶ γὰρ ἀθροίσαντες ἀνδραῖς θεοφορήτους
 4330 τὴν ἄκανθαν αὐτόρριζον τῆς εἰκονομαχίας
 ἀνέσπασαν, τὴν κνίσασαν τὰς εὐσεβεῖς καρδίας,
 καὶ ταῖς ἀρούραις τῶν ψυχῶν ταῖς ὑλομανησάσαις
 τὸν σπόρον κατεβάλλοντο τὸν τῆς ὀρθοδοξίας. 4405
 ἄμφω μὲν οὖν ἐφ' ἱκανὸν παῖς τε καὶ μήτηρ ἦρχον,
 4335 καὶ μήτηρ ἦν, τὸ τοῦ Δαβίδ, ἐπὶ παιδὶ τρυφῶσα.
 ἔπει δ' ὁ παῖς ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ἡλικιοῦτο

4324 schol. metr.; vide v. 259 4325 Leo IV d. 6 mens. Iun. a. 751 coimperator, d. 14 mens. Sept. a. 775 solus imperator 4326 d. 8 mens. Sept. a. 780 4327/28 Irena, imperatrix a d. 8 mens. Sept. a. 780 usque ad mens. Oct. a. 790 et a mense Ian. a. 792 usque ad d. 15 mens. Aug. a. 797 cum filio Constantino VI, et sola a d. 15 mens. Aug. a. 797 usque ad d. 31 mens. Oct. a. 802 regnat 4329-33 septimum concilium oecumenicum, Nicaenum II, d. 31 mens. Iul. a. 786 in Cli, a d. 24 mens. Sept. a. 787 usque ad d. 13 mens. Oct. a. 787 in Nicaea, d. 23 mens. Oct. a. 787 iterum in Cli convocatum erat

4324: Mel. 131,8/9; Mona. II 760,10-16; 765,3-6 4324-26: Theoph. 448,12-19; 449, 11-14; 453,14-30; Mona. II 765,8-14 4324-28: Le. 190,5-7,15-18; 192,11-13; Zon. III 282, 17; 285,1-3 4325-26a: Ce. II 19,1/2; 20,6/7; Mel. 132,26-28 4326a: Mona. II 765,9; Theoph. (453,30) παρὰ ἕξ ἡμέρας ἔτη πέντε 4327/28: Theoph. 454,6/7; Mel. 132,30; Mona. II 766,13/14; Ce. II 20,9-11 4329-33: cf. Mel. 133,1/2; 134,27 — 135,10; Theoph. 462,27 — 463,11; Mona. II 769,8-12; Ce. II 23,6-16; Zon. III 290,2-6,12-15 4329-45: Le. 196,1-4,11-14; 197,11-13 4334/35: cf. Ce. II 21,5-7 4334-45: Zon. III 290,16 — 291,5; 292,13-15 4335: Ps. 112,9 4336-44: Mel. 135,16-18; 136,7/8; Ce. II 24,4-7,16-20; 24,22 — 25,1 4336-4418: Theoph. 464,10-12,17-25; 466,18 — 467,4; 467,17-20; 469,23-26; 470,5-7; 471,13-18; 471,20 — 472,22; Mona. II 770,10 — 771,10

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

4324 ἐξόρυξε Θ 4325 πονηροῦ Θ 4326 μεταναστένει J : μεταναστεύσας Θ
 4327 ὁμόζυγον AFΘJKPT Bekk 4328 Κωνσταντίνοκράτορα Θ κράτορα P
 λειπὼν ἐννομωτάτος Θ 4329 θεοφρουρήτους Θ 4330 ἄκανθον J αὐτόριζον
 ΘJMPRT 4332 ταῖς (1) : τὰς J 4333 κατεβάλλοντο CR : κατεβάλλ- cett. codd. Bekk
 4334 οὖν om. J ἐφικανόν M παῖς τε : παῖδες K εἶρχον Θ : εἶχον A : ἦχον K
 4335 ἐπὶ παιδὶ τὸ τοῦ Δαβίδ P
 4326a add. π[-b] Bekk πέντε μόνοις dglm κρατήσας πέντε a κρατήσας dmr

- καὶ μεῖραξ ἦν καλλιφυῆς, κροτάφους ἰουλιζῶν
 (καὶ γὰρ παιδίσκος ἀπαλὸς λέλειπτο τῷ τεκόντι), 4410
 4340 παρεισφθαρέντων εἰς αὐτὸν τῶν πονηροκολάκων
 καὶ δαπανώντων τὴν αὐτοῦ καρδίαν κολακείαις,
 ὡς δένδρα τὰ γλυκύχυμα σκώληκες ξυλοφάγοι,
 ὑπερφρονεῖ, μεγαλαυχεῖ κατὰ τῆς βασιλίδος,
 αὐτὸς τε μόνος ἐπαρκεῖν τοῖς πράγμασι νομίσας 4415
 τῶν ἀνακτόρων ἐκπτώτον ποιεῖται τὴν μητέρα
 4345 καὶ σὺν αὐτῇ τὴν κοσμικὴν εἰρήνην κουροτρόφον.
 ἐντεῦθεν ἐκκυλίεται πρὸς ἀθεσμοπραγίας
 καὶ κείρει μὲν τὴν σύνοικον τὴν σαφρονικωτάτην,
 ἄλλης δὲ μῆξιν γυναικὸς τοῖς λέκτροις ἐπεισάγει 4420
 καὶ γὰρ ῥάνις ἐνδελεχῆς πέτραν σκληρὰν κοιλαίνει
 4350 καὶ κάμπαι τὰς δενδρίτιδας φυλλάδας ἀναλοῦσι
 καὶ κόλακες ἐσθίουσιν ἀνθρώπους μικροσπλάγγχους.
 ἀλλ' ἐνηψεν ὄψέ ποτε τῆς ἄκρας φιλαυτίας,
 συνῆκεν ὡς συνείληπται μέσοις κακοῖς ἐσχάτοις, 4425

4338 Constantinus VI, a d. 14 mens. Apr. (d. 24 mens. Apr. secundum Ostrogorsky, Geschichte, p. 147) a. 776 coimperator, patre Leone IV mortuo decem annos natus erat 4344 a mense Oct. a. 790 usque ad mens. Ian. a. 792 4352 schol. metr.; vide v. 1218

4339 πονηροκολάκων: cf. Basilii ad Leonem, PG 107, cap. XLV περὶ ἐπαίνου; Anonymi ad regem (ed. B. Wassiliewsky - V. Jernstedt) 100,24 4339-41 πονηροκολάκων — ξυλοφάγοι: Anaxilas C.A.F. (ed. T. Koock) 31,1; cf. Theoph. Cont. 263,3/4; vide vv. 4351, 4973-75 4345 εἰρήνην κουροτρόφον: Hes. Op. 228 4346-48: Mel. 137,3-6; Ce. II 26,6-16; Zon. III 295,11/12; 296,1/2 4346-4418: Le. 196,9-11; 197,22 — 198,2; 198,20-24; 199,11-22; 200,3/4 4349: prov.; Kukules 6,343-45; cf. Io. Chrys., PG 51,175 (158) 4350: loc. prov.; Amos 4,9; cf. Roman δ' 47; II 421 4351: cf. vv. 4339-41 4352-58: Mel. 136,17-19; Ce. II 25,10-12; Zon. III 293,9/10

ABCDFΘJKMPRTV

4337 μύραξ Θ καλλιφύεις κροτάφοις D 4338 λέλειπτο K τὸ Θ 4339
 αὐτῷ J : τ' αὐτὸ K πονηρῶν κολάκων C : πονηροκαρδίων P 4340 δαπανώντων
 V : ω sup. ὁ V¹ κολακείαις Θ 4341 γλυκύχυμα K 4343 καὶ Θ πράγμασιν M
 πράγμασιν ὁ μίσας K : ννομήσας superscr. K¹ 4347 τὴν (2) : καὶ F 4348 glossa
 λέκτροις, κοίτην, κραββατίαν Θ^{1mb} 4349 ξηρὰν V 4350 κάμπαι... ἀναλοῦσιν K
 4351 μικροσπλάγγχους R : μικροψύχους J 4352 οὐδὲ Θ τῆς ἄκρας φιλαυτίας om. Θ
 4353 συνῆκεν ὡς συνείληπται om. Θ συνείληπτε J μέσος AFMRT Bekk μέχοι
 κακῶν ἐσχάτων K

- καὶ πάλιν τὴν βασιλίσσαν ἐκλιπαρεῖ μητέρα
 4355 ἰθύνειν τὸ καλλίπρωρον τῆς βασιλείας σκάφος.
 κάμπτεται λόγοις τοῦ παιδὸς ἢ βασιλῆς Εἰρήνη,
 καὶ πάλιν ἦν σὺν τῷ παιδί καὶ σὺν αὐτῷ διεῖπε
 τὸ κράτος καὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν Ῥωμαίων τύχην 4430
 ἦν γὰρ καὶ φύσει φίλαρχος καὶ τοῦ κρατεῖν διψῶσα.
 4360 ἀλλ' ὁ λαλήσας ψίθυρα ταῖς ἀκοαῖς τῆς Εὐας
 καὶ τῆς κακίας τὸν ἰὸν εἰς τὴν ψυχὴν ἐμέσας
 καὶ πείσας ἀπογεύσασθαι ξύλου τοῦ καλλικάρπου
 καὶ θάνατον ἐπενεγκῶν ἀντὶ ζωῆς ἀλύτου 4435
 καὶ τὸ τερπνὸν μεταβαλὼν εἰς ἄκρατον πικρίαν
 4365 καὶ τὸ γλυκάζον εἰς χολὴν, τὸ θέλγον εἰς ὀδύνην,
 κἀντεῦθεν τὴν τριτάλαιναν εἰς πέλαγος ποντώσας
 καὶ πειρασμῶν εἰς θάλασσαν καὶ συμφορῶν εἰς κῦμα,
 οὗτος καὶ τότε σύμβουλος ἐπίβουλος Εἰρήνη 4440
 τῇ βασιλίδι γεγονῶς καὶ θέλξας τὴν καρδίαν
 4370 τῆς μοναρχίας ἔρωτι καὶ μονοκρατορίας,
 πείθει κατὰ τοῦ μείρακος τούτου τοῦ βασιλέως
 βουλὴν βουλευσασθαι σκαιάν, φεῦ, ἀπανθρωποτάτην,
 ἦν οὐδὲ τιγροπάρδαλις, οὐ λέων βρυχητίας, 4445
 οὐκ ἄρκτος ἀγριόθυμος, οὐ δράκων ὠμοφάγος·

4372 hiatus fictus: φεῦ, ἀπ.

4355 βασιλείας σκάφος: vide v. 2422 4359: Zon. III 286,8-10; 295,16; 297,10-13
 4359-98: Mel. 136,30; 137,3/4,17/18,21-25; Ce. II 23,23 — 24,4; 25,19 — 26,6; 27,9-15
 4360-65: Gen. 3,1-7; vide vv. 301-27 4367 πειρασμῶν... θάλασσαν: vide v. 402 συμ-
 φορῶν... κῦμα: vide v. 2653 4370: cf. Herod. 5,32 (ἔρωτα σχῶν τῆς Ἑλλάδος τύραν-
 νος γενέσθαι) 4372 βουλὴν βουλευσασθαι: vide v. 1007 4373 λέων βρυχητίας: cf.
 v. 2082 4374 δράκων ὠμοφάγος: cf. Ier. 28,34; vide v. 160

ABCDFΘJKMPRTV

4354 μητέραν J 4355 καλίπρωρον F: καλλίπρωρον P: καλίπτερον Θ βασιλί-
 δος Θ 4357 ἦν om. K: superscr. K¹ τὸ ΘK διῆγε Θ 4358 καὶ τὰ πράγμα-
 τα om. J: J^{ms} 4359 τὸ C διψόντα K 4362 τοῦ καλλικάρπου ξύλου F 4363
 ὑπενεγκῶν T: ἀπενεγκῶν V: ἐπενεγκῶν Θ ἀλήκτου Θ: ἀλύκτου K 4364 μεταβαλ-
 ῶν Θ: μεταβαλὼν K: ω sup. ὁ K¹ ἄκαρπον M 4365 γλυκάζων Θ 4366 ἐντεῦ-
 θεν ... ποντίσας P 4367 πειρασμῶν JK 4368 οὕτως PV τότε σύμβουλος ἐπί-
 βουλος: τότε σύμβουλος K: ἐπίβουλος sub lin. K¹: τότε ἐπίβουλος καὶ σύμβουλος Bekk
 4369 γέγονε CJK 4370 βασιλείας C 4372 βουλευέσθαι K 4373 οὐ: καὶ P
 βρυχιτίας Θ 4374 αἰμοφάγος K

- 4375 ὀρώσα γάρ τοι τὸν υἱὸν ἀσέμνωσ τε βιοῦντα
 καὶ πᾶσι προσφερόμενον κατὰ τὸ βουλευτέον,
 αὐτὴν δὲ διαπράττεσθαι μηδὲν τι δυναμένην, 4450
 Πάτροκλον δῆθεν πρόφασιν εὐλογον εὐραμένην,
 ὡς οὐ καλῶς ὁ βασιλεὺς ἀλλὰ καὶ παρανόμως
 4380 τὰς κόρας ἀψησβόλωσεν αὐτοῦ τῶν πατραδέλφων,
 κοινοῦται, φεῦ, τοῖς ἀμφ' αὐτὴν τὴν θηριώδη γνώμην,
 εὐρίσκει πάντας εὐπειθεῖς, ἀνήκοον οὐδένα 4455
 καὶ τί γὰρ ἂν οὐκ ἔδρασαν οἱ θαλαμηπολοῦντες
 εὐνοῦχοι ῥυπαρόψυχοι, πάντων κακῶν ἐργάται;
 4385 τυρεῦει τὴν ἐπιβουλήν, φεῦ, κατὰ τοῦ φιλτάτου,
 τοὺς τρόπους ὑποτίθεται. τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα;
 ὑπνωττε μὲν ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ὑπνον σκοτοδότην,
 ὑπνον μεθ' ὃν οὐκ ἔμελλε κάλλος ἡλίου βλέπειν 4460
 οἶδ' εἰσπηδῶσι, κόρακες ὡσπερ ὀφθαλμορῦκται,
 4390 καὶ τῶν ὀμμάτων, φεῦ, αὐτοῦ τὸ σέλας ἀμαυροῦσι.
 καὶ γλῆναι μὲν κατέρρεον ἐκ τῶν αὐτοῦ βλεφάρων
 καὶ σταλαγμὸς αἱματηρὸς ἐμόλυνε τοὺς πέπλους
 καὶ χάλαζα κατέβαινε ἐκ φόνου σφαιρομένη, 4465
 αὐτὸς δ' ὁ τληπαθέστατος ἔκειτο σφακελίζων,
 4395 θέαμα, φεῦ, ἔλειονόν, πείθον πενθεῖν καὶ λίθους,
 ἐκεῖ τὰς ὄψεις ἐκκοπέεις, ἐκεῖ σβεσθεῖς τὰς κόρας,

4390 d. 15 mens. Aug. a. 797 hiatus fictus: φεῦ, αὐ. 4395 hiatus fictus: φεῦ, ἐλ.

4378 Πάτροκλον... πρόφασιν: pron.; Karathanasis 27; vide Ilias 19,301/02 4378-
 80: Theoph. 468,9-21 4381-98: Zon. III 297,10 — 298,3 4383/84: cf. Ce. II 29,7/8
 4384 κακῶν ἐργάται: cf. Roman 5' 23-27; vide opp. καλῶν ἐργάται Xen. Mem. 2,1,27;
 vide vv. 5565, 5643-46 4389 ὀφθαλμορῦκται: cf. Antiph. 119 (ὀφθαλμὸν ὄρυτταν); Mo-
 rai 395 (κόρακες... ὀρυττοντες τοὺς ὄπας) 4391-93: Soph. O.T. 1279-82

ABCDFΘJKMPRTV

4377 δὲ: τε CPT 4378 εὔρεν eras. δῆθεν superscr. Θ¹ εὐραμένην K 4380
 ἀπημαύρωσεν B αὐτῆς P 4381 ἀφ' K αὐτοῖς P: η sup. οἱ P¹: αὐτὸν M 4382
 ἀνήκουον ΘK 4383 οὐκ ἂν V 4385 τυρεῦει: τὸν ρεῦει K: ως sup. τὸν et ein sup.
 ει K¹ 4386 τοὺς: πρὸς D δὲ K 4387 ὑπνωτο B 4388 ὑπνων K: ο sup. ω K¹
 ἔμελλεν J: ἐβλεπε M 4389 οἱ δ' V Bekk ἤδη πηδῶσι K ἐσπηδῶσι F: ἀπη-
 δῶσι P 4390 φεῦ: τῶν C 4391 κατ' ἔρεων Θ αὐτῶν V 4392 στεναγμὸς T τὸ
 πέπλον Θ 4393 σφαιρομένη Θ 4394 σφακελίζων CPT 4395 πείθων B

- ὅπου τὸ πρῶτον ἔβλεψεν ἡλίου τὰς λαμπάδας·
Πορφύραν ὀνομάζουσιν ἐκεῖνον τὸν οἰκίσκον. 4470
τίς τηλικαύτην ἤκουσε βαρύθυμον μανίαν,
4400 μητρός μανίαν εἰς υἱόν; αἶ πάθος φιλαρχίας!
οὐ πάρδαλις ἐκμαίνεται κατὰ τῶν σκύμων οὕτως,
οὐχ οὕτως ἀγριαίνεται κατὰ τῶν σκυλακίων, 4475
οὐ τίγρις, οὐδὲ κάρχαρος, οὐδὲ λυσσώδης κύων.
Μήδειαν μόνην λέγουσι τέκνοις ἐπιβουλεύσαι,
4405 καὶ ταύτην ἀπὸ Σκυθικῆς ἀγριογνωμοσύνης.
μόνον ἀκούω τὸν ἰχθὺν τὸν πελαγίτην θύννον
πεινήσαντα καταρροφεῖν τὸν γόνον τὸν οἰκεῖον,
ἄλλο δ' οὐδὲν οὐκ ἔνυδρον, ἀλλ' οὐδὲ χερσοπόρον· 4480
αἶ γὰρ Εἰλείθουαι δειναὶ μητέρας δυσωπήσαι.
4410 ἔσβη τὰ σελαγήματα τότε τὰ τοῦ φωσφόρου,
φῶς οὐκ ἐδίδου λαμπραυγὲς παντοφαῆς ὁ λύχνος,
ἐπέμυε τὸ βλέφαρον ἢ φωτοφόρος κόρη,
ζόφος δ' ἐφήπλωτο βαθὺς ἐπὶ συχναῖς ἡμέραις· 4485
καὶ τὰ στοιχεῖα γὰρ αὐτὰ τὴν συμφορὰν ἐπέπθουν.
4415 αἶ πάθος ἐλεούμενον οἰκτρὸν καὶ τοῖς ἀψύχοις!

4398: Zon. III 298,1/2 (ἐν τῷ παλατίῳ) 4403 λυσσώδης κύων: vide v. 2269 4405
Σκυθικῆς ἀγριογνωμοσύνης: vide v. 3886 (σκυθογνώμων) 4410-13: Ce. II 27,16-18; Zon.
III 298,4-10 4410-15: Mel. 137,26-28; cf. Belis. 474-76 4411 παντοφαῆς... λύχνος
(=ἡλιος): cf. Eur. Med. 1251 (παμφαῆς ἀκτίς Ἑελίου)

ABCDFΘJKMPRTV

4397 ἔνθα F 4398 ὀνομάσασιν Θ 4399 ἔβλεψε J 4400 μητρός μανίαν εἰς
υἱόν: εἰς παῖδα παρὰ τῆς μητρός C πάθους K Bekk 4401 τῶν om. T σκύμων
K οὔτος K: ω sup. ο K¹ 4402 καὶ κατὰ τῶν σκυλάκων F 4403 om. K· τί-
γρης Θ γλωσσώδης T: λυ sup. γλωσ T¹ 4404 ἴδιαν Θ λέγουσιν Bekk 4405
ταύτης A 4406 θύννον ABCΘJKPV 4407 om. FR: F^{1ms}· πεινάσαντα BΘJ Bekk:
ἐκχαίνοντα F^{1ms}· καταρροφᾶν TF^{1ms}·: εἰν sup. ἄν T¹: καταρροφᾶν Θ: καταφαγεῖν C
4408 ἔνυδρον DKMPRT Bekk: δρ sup. γρ. T¹ οὐδε P 4409 Εἰλήθουαι A: Εἰλή-
θουαι FΘ: ἀλήθουαι J: εἰλήθουαι αἶ P μητέρες KR hic verbum eisei intellegendum
δυσωπεῖσαι P: δυσωποῦσι Bekk: δυσωποῦνται Θ: δυσωποῦνται K 4410 σελαγίσματα K
Bekk: σελαγήματα FP: σελαυγήματα Θ τὰ (2): γὰρ Θ: om. K τὰ τοῦ: τοῦτοις P
4411 πανταυγὲς F: τηλαυγὲς B παντοφαῆς ὁ P: παντοφανῆς ὁ Bekk: ὁ παντοφόρος
J: ὁ φωτοτρόφος V: ὁ παντοφαῆς cett. codd. παντοφαῆς ὁ λύχνος: παντοφαγολύχνος
K: ἦς sup. ἀγο et spiritus asperus sup. γο K¹ 4412 ἀπέμυε P φωτοτρόφος ADF
ΘJKMRTV (cf. 3826) 4413 δ' om. Θ ἐφήπλωτο βαρὺς J 4415 bis M ἰλεού-
μενον Θ οἰκτρῶς Θ Bekk

- οὕτω δὲ τοῦτο δράσασα τὸ πάντολμον ἐκεῖνη
ἀρχηγετεῖ καὶ μοναρχεῖ (τοῦτο καὶ γὰρ ἐπόθει)
καὶ μόνη περιζώννυται τὴν αὐτοκρατορίαν. 4490
Τότε καὶ Ῥώμη τῇ λαμπρᾷ, τῇ γηραλέᾳ Ῥώμη,
4420 λόγου καὶ μνήμης ἄξιον πρᾶγμα τι συνηνέχθη.
ἦν ἀγιστεύων ἐν αὐτῇ τὰς ἱεράς θυσίας
τῶν ἄλλων τε πρωτόαρχος ἱεροπόλων Λέων
(πάπας κατονομάζεται τῇ τῶν Ῥωμαίων γλώσσει). 4495
τούτῳ πικρῶς βασκῆναντες ἄνδρες τινὲς ἐκ Ῥώμης,
4425 οἱ προσγενεῖς Ἀδριανῶ τῷ πρὸ βραχέος πάπα,
καὶ στάσεως κλυδώνιον κυμάναντες βαρύθρου
τοῦ θρόνου καὶ τῆς πόλεως ἐλαύνουσι φυγάδα.
ὁ δὲ σημάνας ἐν γραφῇ ταῦτα τῇ βασιλίδι 4500
ἐπικουρίας τε τυχεῖν ἐκ ταύτης ἰκετεύσας,
4430 ὡς ἔγνω πάντα μάταια τεχνώμενος καὶ πράττων
καὶ γράφειν τὸ λεγόμενον ἐπιχειρῶν εἰς ὕδωρ
καὶ πανταχόθεν ἀπογνοῦς προσφεύγει τῷ Καρούλλῳ
(ἦν δὲ τῶν Φράγγων φύλαρχος ὁ Κάρουλος ἐκεῖνος· 4505
ῥῆγας τοὺς σφῶν κατάρχοντας οἶδασι Φράγγοι λέγειν)
4435 καὶ δεῖται τούτου τῆς χειρὸς ὡς μεγαλοδυνάμου,
ὡς ἐπαρκέσειεν αὐτῷ κατὰ τῶν ἀδικούντων.

4422 Leo III, papa Romae, a. 795-816 4425 Adrianus I, papa Romae, a. 772-795
4433-43 Carolus d. 25 mens. Dec. a. 800 a papa imperator Romae coronatur

4416-18: Ce. II 27,21/22; Zon. III 298,13/14 4417/18: Mel. 138,3 4419-44: Zon.
III 298,15—299,9 4419-48: Theoph. 472,23—473,4 4420 λόγου καὶ μνήμης ἄξιον:
vide v. 3309 4430 πάντα — πράττων: Eur. Cycl. 662 (δράση τι μάταιον) 4431 γρά-
φειν... εἰς ὕδωρ: pron.; Plat. Phdr. 276c; Diog. Parioemioigr. 2,59; Men. Monost. (ed. A.
Meineke, F.C.G.) 25; cf. similia Kukules 6,439/40

ABCDFΘJKMPRTV

4416 ἢ πάντολμος Θ 4417 καὶ γὰρ ἐπόθει: γὰρ ἐπεπόθει K 4419 τῇ (1): ἡ K
γηραλαῖα JV: ε sup. αἶ V 4420 πρᾶγματι ΘK: τι πρᾶγμα F συνέχθη K 4422 τε:
ὁ F: τὰ Θ ἱεροπόλων Θ 4423 πάππας C γλώττη KP 4424 πικρῶς... τινὲς:
τινὲς... πικρῶς F 4425 Ἀνδριανῶ JKP τὸ K πρὸς P προβραχέως ΘJK
βραχέος: βραχέως P: ω sup. ο T¹ πάππα C 4428 σημήνας ATV ταύτη P 4430
πάντας K 4431 om. K γράφει A 4432 Καρούλλῳ JK: Καλούρω A 4433
Φράγγων ubique C φίλαρχος ΘT Κάρουλλος K: Κάλουρος A 4434 φῶν K
4435 ὡς: τῆς R

- δέχεται τούτον Κάρουλος (ἦν γὰρ παπποπατρόθεν ἀπὸ Χριστοῦ καλούμενος καὶ σέβων Χριστοῦ νόμους), 4510 αἰδεῖται λιταζόμενον τὸν ἱεροθυτοῦντα,
- 4440 δίδωσι τούτῳ σύμμαχον μεγασθενῆ παλάμην καὶ πάλιν ἐγκαθίστησι τῇ πόλει καὶ τῷ θρόνῳ. ἐντεῦθεν ἀμειβόμενος τὸν Κάρουλον ὁ Λέων ἀναγορεύει κράτορα τῆς παλαιτέρας Ῥώμης καὶ στέφος περιτίθησιν ὡς οἱ Ῥωμαίων νόμοι· 4515 οὐ μὴν ἀλλὰ χρησάμενος καὶ νόμοις Ἰουδαίων ἐκ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἐλαίῳ τούτον χρίει, οὐκ οἶδα τίσι λογισμοῖς ἢ ποίαις ἐπινοίαις. 4520 οὕτως ὁ πρῶην σύνδεσμος τῶν πόλεων ἐρράγη, οὕτω μητρὸς καὶ θυγατρὸς μέσον ἐπέπη σπάθη, 4450 διχάζουσα καὶ τέμνουσα μετὰ θυμοῦ Ῥωμαίας νεᾶνιν τὴν εὐπρόσωπον, τὴν νεωτέραν Ῥώμην, ἐκ τῆς ῥυσῆς καὶ παλαιᾶς καὶ τριπεπέλου Ῥώμης. Καὶ ταῦτα μὲν τετύχηκε τοιοῦτοτρόπου τέλους· 4525 ἡ βασιλὶς Εἰρήνη δὲ πολλὰ προθυμουμένη 4455 μανίαν τὴν τριβάρβαρον ἐκείνην ἀφανίσαι καὶ μύσος ὅπερ δέδρακεν εἰς τὸν υἱὸν ἐκπλύναι, χρημάτων ὄλους θησαυροὺς ἐκένωσε τῇ πόλει καὶ τὸν χειμῶνα τῶν χρεῶν ἔτρεψεν εἰς εὐδίαν, 4530

4457/58 Irena aliquot tributa deminuit et abolevit (a. 801)

4442-47: cf. Ce. II 28,14/15 4454-59: Ce. II 28,10-12 4457 χρημάτων... θησαυροῦς: Plat. Men. 247b 4457-59: Theoph. 474,6-11; 475,15-18; cf. Mona. II 774,5-9

ABCDFΘJKMPRTV

4437 τοῦτο DFMR Κάρουλος K: Κάλουρος A δὲ F 4438 ὑπὸ Bekk σεῦων KT: β sup. ὁ K¹ 4439 ἱεροθυτοῦντα Θ 4440 τοῦτο Θ: τοῦτον FP παλάμη ΘK 4442 ἀμειβόμενος V: ἀμειβόμενο J Κάρουλλον K: Κάλουρον A 4443 νεωτέρας Θ 4444 ἐπιτίθησιν Θ 4445 καὶ: ἐν K 4446 ἐλέω D τοῦ ante τοῦτον add. J 4447 τίσοι Θ ποίαις: τίσιν C ποίαις ἐπινοίαις: τίς συνεπινοίαις K 4448 οὗτος ΘP πρῶτος P 4449 μέσων Θ ἐπέπει P: ἀπέπει DFM πάθη B 4450 alit. μετὰ θυμοῦ διχάζουσα καὶ τέμνουσα Ῥωμαία Θ Ῥωμαία ΘM 4451 νεᾶνιν Θ τῆς νεωτέρας K: ν sup. ἦς et ες K¹ 4452 ρυσῆς T: ρυγῆς K: ῥυσῆς cett. codd. Bekk γηραιᾶς K τριπεπέλου Θ: πρεσβυτέρας ABTV 4453 τετύχηκεν V τοιοῦτου τρόπου P: τοιοῦτω τρόπου Θ τέλος J 4455 ἀφανῆσαι Θ 4456 μύσος (μῆ- KMP) DΘKMP ἐκπλύναι CDKV 4458 τὸν: τῶν F

- ἔαρ χρυσοῦν ἐκχέασα τῆς μεγαλοδωρίας. 4460 πλὴν ἀλλ' ὁ βλέπων τὰ κρυπτά καὶ συνιεὶς εἰς πάντα, ὁ παντεπόπτης ὀφθαλμός, ὁ τὰς καρδίας κρίνων, προσέσχεν, εἶδεν, ἔβλεψεν, ἐμίσησεν, ἠχθέσθη καὶ πρὸς βραχὺ τῆς ἡδονῆς τοῦ κράτους γευσαμένη 4535 ἀψινθιάζοντα πικρὸν ἐκέρασε κρατῆρα 4465 καὶ τὸν τρυγίαν τῆς ὀργῆς τῇ παρανομησάσῃ· ἐπαναστάντος γὰρ αὐτῇ τινος τῶν τῆς συγκλήτου, τῶν περιλάμπρων καὶ γνωστῶν, τοῦνομα Νικηφόρου, ἐκβάλλεται τοῦ τῆς ἀρχῆς ἀγλαοδένδρου κήπου, 4540 ἀντὶ τρυφῆς καρπιζεται δακνοκαρδίους πόνους, 4470 πόνους οὐ πόνους τοκετοῦ, τῶν συμφορῶν δὲ κέντρα, ἄλμην τε πίνει θλίψεων ὡς πένησσα χερνήτις. τοιαῦτα τὸ παλίνστροφον ἐργάζεται τοῦ βίου, οὕτως ἀνταποδίδωσι θεὸς τοῖς ἀδικοῦσι. 4545

4466 schol. metr.; vide v. 1543 4466-68 Nicephorus I d. 31 mens. Oct. a. 802 imperator acclamatur

4459 ἔαρ χρυσοῦν: prov.; Karathanasis 169 (χρ. θέρος); cf. Pind. Pyth. 4,144 (χρ. σθένος Ἀελίου); cf. v. 2511 4460 ὁ βλέπων... καὶ συνιεὶς: Dan. Sosanna 42 4460/61: Si. 23,19; cf. v. 2367 4461 ὁ παντεπόπτης ὀφθαλμός: cf. II Mac. 9,5; cf. v. 2367 4462 προσέσχεν, εἶδεν, ἔβλεψεν: Belis. 111 4464 ἀψινθιάζοντα: cf. Apocal. 8,11 4465 τρυγίαν: cf. v. 3549 4466-68: Theoph. 476,3-5; Ce. II 29,11-19; Zon. III 301,9-13,18; 302,1-8 4468 ἀρχῆς: vide v. 535 τοῦ τῆς ἀρχῆς... κήπου: cf. vv. 1159, 4311 4471 ἄλμην (=θάλασσα) (θλίψεων): vide v. 1089, cf. v. 402 πένησσα χερνήτις: Ilias 12,433 (γυνὴ χερνήτις) 4472 παλίνστροφον (βίου): Opp. Cyneg. 2,99 παλίνστροφον... τοῦ βίου: cf. vv. 647/48 4473: Ps. 34,1; 145,7; cf. Ier. 16,18

ABCDFΘJKMPRTV

4459 χρυσοῦν V ἐκχέασαν K: ἐκχέουσα V^{1pc} 4460 εἰς: τὰ F πάντας K 4461 κρίνον Θ 4462 οἶδεν AFΘJTV ἐξήλωσεν CDFΘJKMPR Bekk 4463 τὸ κράτος K γευσαμένη DJ 4465 τρυγία Θ 4466 αὐτῆς F τινός Bekk τῆς τῶν K 4467 γνωστῶν J τοῦνομα Θ 4468 ἐκβάλλεται: τε sup. ται K¹ τοῦ om. K 4469 δακνοκαρδίους F: τοὺς δακνοκαρδῶν Θ 4471 δὲ KP θλίψεως DFR Bekk ὡς πένησσα χερνήτις: καὶ θάλασσαν πικρίας CΘ πένησα BV: πένισσα K: πένισσα FR χερνήτις T: χερνήτης K post 4471 nullo v. om. vacuum unius v. C 4472 παλίνστροφον J post 4473 iterum 4468 scr. sed ἐκβάλλει γὰρ pro ἐκβάλλεται M 4473 ἀδικοῦσιν K

- 4473a μόνη μὲν οὖν τετύχηκεν ἐπὶ μικρὸν τοῦ κράτους,
 4473b οὖν Κωνσταντίνῳ δὲ υἱῷ χρόνοις ἑπτὰ πρὸς δέκα.
 Τοῦ κράτους τοίνυν ὁ τροχὸς ἐξ ἄλλων εἰς ἕτερους
 4475 κυλινδῆθεις καὶ συστραφείς ἐν δρόμοις ἀνωμάλοις
 φθάνει ποτὲ μετέωρον ἄρας καὶ Νικηφόρον, 4550
 ἄνθρωπον φονικώτατον, δύστροπον, κακοήθη,
 δοῦλον χρυσοῦ χρυσομανῆ, κίμβικα σμικρολόγον,
 ἄντικρυς Μίδαν τὸν ποτε κατάρξαντα Φρυγίας,
 4480 ὃς τὰς ἀρχὰς τῶν πόλεων ὠνίους ἐποιεῖτο,
 οὐκ ἀριστίνδην τὰς τιμὰς ἀλλὰ πλουτίνδην νέμων· 4555
 εἶχε χρυσὸν ἐν χεῖλεσι, βοῦν ἐπὶ γλώττης εἶχε,
 χρυσὸν ἐπιτραπέζιον, χρυσὸν ὄνειροπόλει.
 καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις σκυθρωπὸς καὶ κατηφὴς ἐφέκει,
 4485 ἂν δὲ χρυσοῦ τις ἔφερον ὄλκην ἐπικολπίαν,

4474-76 sed Nicephorus I post Irenam nullo interveniente regnavit 4479 schol. metr.; vide v. 952

4473a/b: Le. (192,17/18) οὖν τῇ μητρὶ... ἔτη δέκα; Theoph. (464,9; 465,30; 473,5) Εἰρήνη ἔτη ε'; (454,4) οὖν τῇ μητρὶ ἔτη ι'; Mona. (II 766,13/14) Κωνσταντίνος... ἔτη ιγ'; (771,10) μόνη ἔτη ε'; Ce. (II 20,10/11) ἔτη ι'; (II 27,22) μόνη ἔτη ε' 4474 κράτους... ὁ τροχός: vide v. 2073a, cf. vv. 647/48 4474-91: Zon. III 303,9-13, a Zonara Nicephorus solum φιλοχρηματώτατος λίαν ἀπληστότατος τε καὶ ἀπιστότατος memoratur 4474-4500: Le. 201,8-10; 202,10; 205,1-6 4476: Mel. 138,15/16,27 4476-81: Ce. de Nicephoro scr.: II 29,19 (τύραννον); 29,21 (ὑπὸ ἄσεβοῦς οὕτω τυραννικῶς); 30,3-5 (οἱ δὲ ὄχλοι κατηρῶντο... τὸν στεφόμενον τύραννον καὶ ἀπεκάλουν ἀλιτήριον); 30,8 (χρηστότητα ὑποκριθεῖς); 31,5 (διὰ τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ); 31,15 (φιλαργυρία μᾶλλον ἀγόμενος); 33,15 (ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποκρίσει δῆθεν λυπηθεῖς); vide etiam maleficia Nicephori in Ce. II 37,5 — 38,17 4478 δοῦλον χρυσοῦ: cf. Eur. Hec. 865 (δοῦλος χρημάτων) σμικρολόγον: Dem. 59,36; Theoph. 477,30-32; 483,1/2 4478-91: Mel. 141,21-28 4479: Ce. II 40,17 (Μίδου ἀπληστότερος) 4480 ἀρχάς: vide v. 535 4482 βοῦν ἐπὶ γλώττης: vide v. 3357

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

4474 ἕτεραν P 4475 κυλινδρηθείς P: κυλινδρυνθείς K 4476 καί: εἰς Θ
 4478 δοῦλος... χρυσομοιεῖ Θ κίμβηκα BMP: κύμβηκα C: κύμβικα ΘK: κύμβικα F
 4479 Μῆδαν M: Μῆδον Θ: Μίδαν pc. ex Μῆδαν T¹ ποτὲ Bekk 4480 τῆς πόλεως
 ABTV 4481 ἀριστίνδην (-τή- P) KP: ἀριστήνδην J: ἀριστίνδην V: ἀριστεῖν δὲ Θ
 πλουτίνδην (-τή- P) BKP: πλουτείνδην V πλουτίνδην νέμων: πλουτεῖν γε ταυτ... Θ
 4482 εἶχε (1): ἦγε K χρυσοῦν JP γλώσσης J 4483 χρυσὸν KP Bekk: χρυσοῦς
 cett. codd. ἐπιτραπέζιον P Bekk: -τραπέζιος (-νος K) cett. codd.: v sup. η K¹ ὄνειροπόλει KPTV 4484 κατυφεῖς Θ: κατηφεῖς V ἐδόκει BC 4485 ἐπικομπεῖαν K
 4473a add. π[-b] Bekk μακρὸν I 4473b add. π[-b] Bekk δέ: τῷ r παιδί a

- τότε δὴ τότε προσηνὲς τὸ βλέφαρον ἐδείκνυ 4560
 καὶ σκυθρωπότητος ἀχλὺς οὐκ ἦν ἐν τοῖς προσώποις·
 ἐντεῦθεν πάσας μηχανὰς ὑπάρυττε καὶ τρόπους
 καὶ πάντας ὑπεβόθρευεν εὐρεσικάκους δόλους,
 4490 ὡς εἴ που παρευρίσκοιτο χρυσίον, κενωθειῆ
 καὶ πρὸς αὐτὸν μετενεχθῆ. τῆς φιλοχρηματίας! 4565
 οὗτος ἐπέθηκε βαρὺ τοῖς Βυζαντίοις ἄχθος,
 οὐ κοῦφον, οὐδ' εὐάγκαλον, οὐδ' ἐλαφρὸν βαστάσαι,
 ἀνανεώσεως τειχῶν χάριν τῶν γηρασάντων,
 4495 ὃ λέγουσι δικέρατον οἱ τοῦτου τελωνάρχαι·
 σφίγγων δὲ πάντα ταῖς κλεισὶ καὶ θύραζε μὴ φέρων 4570
 οὐκ ἄργυρον οὐδὲ χρυσόν, οὐκ εὐφάντους πέπλους,
 καὶ τοῦτο τὸ λεγόμενον ἐν μύθοις Αἰσωπέοις,
 πλεῖστα μὲν ἴχνια δεικνὺς χρημάτων εισιόντων,
 4500 ἔξερχομένων δ' οὐδαμῶς, οὐδ' ἀποκενουμένων,
 ἐστέρησε καὶ τὸν στρατὸν τῶν ἐποφειλομένων. 4575
 ἐντεῦθεν θροῦς δυσκέλαδος καὶ στάσις ὄλεθρία
 καὶ λαλαγὴ κακόχαρτος καὶ δυσφημοῦσαι γλῶσσαι

4502-22 Bardanes, dux copiarum, deficiens a Nicephoro I, mense Dec. a. 803 excaecatur

4488 πάσας μηχανὰς ὑπάρυττε: cf. v. 800 4492-95: hoc tributum δικέρατον veterum murorum reficiendorum causa impositum alit. Theophanes (vide supra v. 4478) et Zonaras (III 306,12) memorant 4492-4501: Ce. II 32,21-23; 37,10-15 4492/93 ἄχθος... οὐδ' εὐάγκαλον: Aesch. Prom. 352 4496-4500: Aes. Fabulae (ed. E. Chambry) 196 4500-32: Mel. 139,26 — 140,4 4501: id est secundum maleficium imperatoris Nicephori: Zon. III 306,7-10 4502-32: alit. Le. 202,16 — 203,3; Ce. II 32,1—33,15

ABCDFΘJKMPRTV

4486 πρόσωπον K post 4486 iterum 4484-86 σκυθρωπὸς — ἐδείκνυ script. eras. J 4487 σκυθρωπότητος TV: η sup. a T¹ ἐν τῷ προσώπῳ P βλέφαροις K 4488 ὑπάρυττε M: ὑπάρυπτε K: ἐπάρυττε J: καὶ χάριτας F βόθρους JK 4489 ἐπεβόθρευεν R: ὑπεθόπευε K: ὑπεβόδευεν Θ 4490 ἵππου P παρευρίσκεται P: παρεβρίσκετο Θ 4491 om. T κατενεχθῆ K: κενωθειῆ Θ τὸν φιλοχρηματίαν Θ 4492 οὕτως V 4493 εὐάγγελον JV: ἐβάγγελον Θ βαστάσαι KP 4494 τοιχῶν J: τυχῶν P: τυχῶν Θ χαρίτων γερασάντων Θ 4496 πάντας Θ τοῖς ΘK 4497 οὐκ (2): οὐδ' CFMT οὐδεφυβάντους Θ 4499 καὶ ante πλεῖστα add. K 4500 οὐδαποκενομένων Θ ἀποκενομένων K 4501 om. FKR ἐποφειλημένων C 4502 ἐντεῦθε Bekk 4503 κακόχαρτος: καὶ χόρτατος Θ δυσφημοῦσαι γλῶσσαι ΒΘJ

- καὶ συνδραμόντες εἰς ταῦτὸ μετὰ κραυγῆς ἀσήμου
 4505. αὐτάνακτα Βαρδάνιον, τὸν τότε στρατηγοῦντα,
 γενέσθαι καθικέτευον, προσφέροντες καὶ βίαν. 4580
 ὁ δ' οὐ γινώσκων τὴν ροπὴν τῆς ταλαντοῦχου τύχης
 καὶ τὴν ἀμφίρροπον αὐτῆς θέλησιν ὑποτρέσας
 ἀνθρώπῳ θείῳ προσφοιτᾷ καὶ θεοφορουμένῳ
 4510 καὶ ταῖς τοῦ πνεύματος αὐγαῖς πλουσίως πυρσουμένῳ,
 ἐκφαίνει τὸ κρυπτόμενον, ἅπαντα καταλέγει, 4585
 τὴν στάσιν καὶ τὸν ταραχὸν καὶ τοῦ λαοῦ τὴν βίαν.
 ἀκούει ταῦθ' ὁ πολὺς καὶ τρίχας καὶ τὰς φρένας,
 ὁ κύκνος ὁ τοῦ πνεύματος, ὁ κελαδῶν τὰ θεῖα,
 4515 ἀπαγορεύει, νοθετεῖ μηδὲν νεωτερίζειν,
 «μὴ καὶ τὰς κόρας κεντηθεῖς», φησί, «τὰς τῶν ὀμμάτων,
 καὶ πάντα προσαποβαλεῖς, πάντα προσαπολέσεις.» 4590
 βλέπει βαρυθυμήσαντα Βαρδάνιον ὁ γέρον,
 βλέπει τοὺς ἔλκοντας αὐτοῦ τὸν ἵππον τῷ ῥυτῆρι,
 4520 καὶ μετακαλεσάμενος αὐθις τὸν στρατηγέτην
 «σὺ μὲν, λαμπρότατε», φησί, «τρισιμέγιστε στρατάρχα, 4595
 οὐκ ἐπιτεύξῃ τῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ μυρία κάμοις·
 τῶν ταττομένων δέ τινες ὑπὸ τὴν σὴν παλάμην

4523 schol. metr.; vide v. 952

4504 κραυγῆς ἀσήμου: Soph. Ant. 1209 (ἄσημα βοῆς) 4504-34: cf. Theoph. 479, 15-30; 480,15-21; Mona. II 472,7-21; Zon. III 303,15 — 304,5; 320,2 — 321,2; Theoph. Cont. 7,7 — 8,12 4507/08 ροπὴν... τύχης... ἀμφίρροπον: cf. vv. 647/48 4514 κελαδῶν τὰ θεῖα: cf. Eur. Ion 93 (κ. παιᾶνας) 4522 ἀρχῆς: vide v. 535

ABCDFΘJKMPRTV

4504 ταυτὸ BCD FMPRTV: αὐτὸν K 4505 Δαρδάνιον Θ στραταρχοῦντα DF MPRTVA^{1ms}: Bekk 4506 βία ΘΤ 4507 ὁδ' ΘV: ὁδ' ABCDFJMPRT: δε δ' K εὑ? Bekk¹ ὀρμὴν C ταλαντάχου K: ταλαντοῦχου TV: ταλαντάτου CJ: ταλαντεύχου P: ταλεπόρου Θ 4508 ἀντίρροπον F αὐτοῖς A: αὐτῆ Θ 4509 θεοφορουημένῳ Θ 4510 πλουσίως DΘPRT Bekk πυρσουμένῳ B 4511 ἐκφαίνει KT ἅπαντα K καταγγέλει Θ 4512 τὴν ταραχὴν J 4513 καὶ (I): τὰς CΘJK Bekk φρένας καὶ τὰς τρίχας CDFΘJKMPR Bekk 4516 κεντηθῆς A: -ῆς CDMR Bekk: κεντιθῆς Θ 4517 προσαποβαλεῖς BF: πρὸς ἀποβαλεῖς Θ: προσαποβαλῶν K προσαπολέσεις BFKM: πρὸς ἀπολέσεις Θ 4518 Δαρδάνιον Θ 4519 om. K αὐτῷ F 4521 λαμπρότατε φησὶ Bekk φησὶν Θ καὶ μέγιστε P 4522 ἐπιτεύξει P εἰ: κᾶν ADFMR κάμοις JPT: οἱς sup. εἰ T¹: κάμης ACFΘK Bekk 4523 τινὰ K παρὰ Θ

- τὴν ζώνην ἀναδήσονται τὴν τῆς ἡγεμονίας.
 4525 ὄραξ τοὺς σοὺς ὑπασπιστάς ἐκείνους τοὺς τρεῖς ἄνδρας;
 Λέων, Θωμᾶς καὶ Μιχαὴλ αἱ κλήσεις τοῖς ἀνδράσι. 4600
 τούτων ὁ Λέων τῶν ἀνδρῶν πρῶτος ἀρχηγετήσει,
 καὶ μετ' αὐτὸν τῷ Μιχαὴλ τὸ κράτος προσφοιτῆσει,
 ὁ δὲ Θωμᾶς ὁ τρίτατος σφαδάσει μὲν ἐκθύμως
 4530 καὶ βασιλείας ὄνομα πρὸς ἑαυτὸν ἐλκύσει,
 πλὴν οὐκ εἰς τέλος ἐνεγκεῖν τὸ θελητὸν ἰσχύσει, 4605
 τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τὰς αὐγὰς ἀπεσβεσμένας ἔξει.»
 Καὶ ταῦτα μὲν ἀπέβησαν ἐν χρόνοις τοῖς ἰδίοις,
 ὡς ἡ πνευματοκίνητος ἐθεσπιῶδει σάλπιγξ,
 4535 ὁ δὲ μικρολογώτατος αὐτάναξ Νικηφόρος
 Βουλγάρους ἱστρογεῖτοσι μάχην στερρὰν συνάψας 4610
 ἔργον μαχαίρας γίνεται, βρωματισμὸς ῥομφαίας,
 τῷ Σταυρακίῳ τῷ παιδί καταλιπὼν τὰ σκῆπτρα·
 ἀλλὰ γὰρ καὶ Σταυράκιος τάχιον ἀποφθίνει

4527 Leo V (a. 813-820) 4528 Michael II (a. 820-829) 4529 Thomas, rebellis contra Michaelē II; vide vv. 4649sq. 4535-37 expeditio Nicephori I adversus Bulgaros aestate a. 811; in pugna d. 26 mens. Iul. a. 811 Nicephorus I necatur 4538 Stauracius, in pugna vulneratus, coimperator a d. 25 mens. Dec. a. 803, solus imperator Adrianopoli d. 27 mens. Aug. a. 811 acclamatur 4539-43 Stauracius d. 11 mens. Ian. a. 812 monachus moritur. Michael I Rhangabe iam d. 2 mens. Oct. a. 811 imperator acclamatus erat (secundum Christophilopulu, o.c., p. 178)

4532 ὀφθαλμῶν... αὐγὰς: cf. Soph. Ai. 70 (ὀμμάτων αὐγαί) 4533-38: Le. 204,13-22 4533-41: Mel. 141,10/11,16-18; 141,29 — 142,1 4534 πνευματοκίνητος... σάλπιγξ: cf. Aesch. Eum. 568 (σάλπιγξ βροταίου πνεύματος πληρουμένη) 4535-38: Ce. II 40,16-18; 41,6 — 42,11; Theoph. 490,7 — 491,22; Mona. II 774,18 — 775,8; 776,1-4 4535-43: Theoph. Cont. 11,17 — 12,4; Sc. 5,61-66; Zon. III 308,18 — 309,1; 309,16 — 310,4; 310,7/8; 311,11-15; 312,4-6 4537 ἔργον μαχαίρας: vide v. 2038a βρωματισμὸς ῥομφαίας: cf. Iud. 1,8 et al. (ἐν στόματι ῥομφαίας); Luc. 21,24 4539-43: Le. 205,9-21; 206,3/4; Theoph. 492,2-7,20-23; 493,20-23; Mona. II 775,25-28; 776,4-14; Ce. II 42,21 — 43,5

ABCDFΘJKMPRTV

4524 ἀναδύσονται BT: ἀναζώσονται CDFΘJMPR Bekk: ἀναζώσαντες K τὴν τῆς ἡγεμονίας: τῆς αὐτοκρατορίας CDFMR ἡγουμενίας Θ 4526 ἡ κλήσις K 4528 om. K προσφοιτῆσει F 4529 ἐκθύμως V 4530 ἐκκύσει J: λ p. ras. prioris κ J¹ 4532 ἀποσβεσμένας B: ἀποσβεσμίαις K 4534 ἐθεσπεσίω P σάλπιγξ ΘJV 4535 μικρολογώτατος Θ 4537 βρωματισμὸς Θ 4538 Σταυρικίῳ... καταλιπὼν Θ 4539 γὰρ: γε K: om. Θ Σταυρίκιος Θ ἀποθνήσκει V

- 4540 ἐν ταύτῃ δορατότρωτος ἀναφανείς τῇ μάχῃ
καταβελῆς τε γεγονώς, ἔξαιμος, τραυματίας, 4615
τῷ Μιχαὴλ δὲ προσγεγῆ τῷ Ῥαγγαβὲ τὸ κράτος,
τῆς Νικηφόρου θυγατρὸς γαμέτῃ Προκοπίας.
ἔβλεψε τότε Βυζαντίς ἡμέραν ἐλευθέραν,
4545 ἄτερ αἱμάτων καὶ σφαγῶν, βιαίων ἀρπαγμάτων,
ἀσκότωτον, ἀθόλωτον, οὐκ ἐξαμαυρουμένην 4620
ἀνδροκτασίας ζοφερῶ καὶ ταραχώδει νέφει.
ἔβλεψε τότε Βυζαντίς ἡλίους εὐποίας
καὶ στιλβηδόνας ἀγαθῶν καὶ δωρεῶν ἀκτίνας·
4550 ἦν γὰρ καλοῖς ὁ Μιχαὴλ παντοίοις ἀπαστράπτων
καὶ φιλελεύθερος ἀνὴρ καὶ γαληνὸς καὶ πρᾶος, 4625
οὐχ αἵμασι τερπόμενος, οὐκ ἐπιχαίρων φόνους,
ἀλλ' ἄλλος θεοφύτευτον, ἀλλὰ λειμῶν χαρίτων,
παράδεισος κηπεύσιμος νόμασι θεοβρύτοις.
4555 Ἄλλὰ καὶ πάλιν ἔρρευσε τὸ ῥόδον πρὸ τῆς ὥρας,
ὡς ἄγρωστις δροσότροφος ἐψύγη καὶ παρήλθεν, 4630

4543 Michael I, uxor Procopiae, filiae Nicephori I, erat

4542-81: Mel. 142,2-4,9-11,19-27 4544 ἡμέραν ἐλευθέραν: Pias 6,455; vide v. 152
4544-54: Theoph. 493,32 — 494,20; 499,31 — 500,2; cf. Mona. II 776,14-17 4547 ἀνδρο-
κτασίας: vide v. 5907 νέφει (ἀνδροκτασίας): vide v. 4120 4548-52: Inc. 335,7 —
336,3 4550-52: Zon. III 312,13/14; 316,5-8 4550-54: Le. 206,6-10,16-19; cf. Sc. 8,53-
56 4553 ἄλλος θεοφύτευτον: cf. Hes. Sc. 99; Herod. 5,119; Athanasius Alex. homilia
in occursum Domini, PG 28,995c (παράδεισος θεοφύτευτος); Chon. Hist. (ed. van Dielen)
504,61 (παράδεισος χειρὶ θεοῦ φυτευθεῖς) λειμῶν χαρίτων: cf. Pind. Ol. 9,27 (κῆπος
χαρίτων) et Aristoph. Aves 1100 (χαρίτων κηπεύματα); vide v. 2538 4554 (παράδει-
σος...) νόμασι θεοβρύτοις: cf. Plat. Crit. 111d (κρηνῶν νόματα); Theod. Studitae homilia
in nativitatē beatæ Mar. virg., PG 96,689c (κρήνη θεόβρ.) 4555 ἔρρευσε τὸ ῥόδον:
vide v. 3789 4556: cf. Ps. 102,15; Is. 40,6/7; cf. vv. 6303/04

ABCDEFΘJKMPRTV

4540 δορατόστρωτος (-στρο- Θ) ΘΚ 4541 καταβελός Ρ: κατάβελός Κ ἔξαι-
μος: ἔξ αἵματος Θ 4542 Ραγγαβὲ CK τὸ: τῷ Θ 4543 γαμετῇ Θ 4545-48
om. R 4547 ἀνδροκτασίας Θ ζοφερῶν Κ: φοβερῶς Ρ ταραχώδη V 4548
ἡλίου Ρ 4550 καλὸς Μ ἀπαστράπτων: ἐπιβρίθων F 4552 iterum T^{3mg} αἵματι
B οὐκ: οὐχ Ρ 4553 χειμῶν V 4554 ζωοβρύτοις F 4555 ἔρρευσε ΘM 4556
ἀστροστις Θ δροσότροφος Ρ

- ὡς ἄνθος, ὃ φασι, λοκρόν, ὡσεὶ καπνός, ὡς ὄναρ,
4557a ἀνθῆσαν ἐπὶ τέσσαρσιν χρόνοις μῆνας ἑννέα,
ἀνέβη δ' ἄχερδος πυκναῖς φρίσσουσα ταῖς ἀκάνθαις
καὶ ῥάμνος ἀγριόκεντρος αἱμάσσουσα καρδίας·
4560 ὁ Λέων ὁ δυσώνυμος ἐπιπηδᾷ τῷ κράτει, 4635
ὁ κρεοβόρος ὁ δεινὸς τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων.
ὁ τοίνυν κράτωρ Μιχαὴλ τὴν τόλμαν τοῦ τυράννου
καὶ τὴν ὀρμὴν ἀναμαθῶν καὶ τὴν ἀποστασίαν
αὐτὸς ἐκὼν ἐξίσταται τοῦ πολυζήλου θρόνου,
4565 πληρῶν κἂν τούτῳ τοῦ Χριστοῦ τοὺς νόμους τοὺς ἐνθέους, 4640
καὶ τῷ διώκτῃ πεφηνῶς ἀντικρυς ἄλλος κάστωρ.
λέγουσι γὰρ αἱ παλαιαὶ τῶν ζωογράφων βίβλοι
ὡς ἔστι ζῶον χέρσυγγρον, κάστωρ ὀνομασμένον,
καὶ τούτου χρησιμεύουσιν οἱ κύλινδροι τοῦ γόνου

4560-64 Michael I sua sponte imperium Leoni V cedit, post d. 22 mens. Iun. a. 813

4557 ἄνθος... λοκρόν: prov.; Lycophr. Tr. 1429; Roman δ' 81; cf. Moral 485 ὡσεὶ
καπνός: loc. prov.; Ps. 36,20; 101,3; Roman θ' 9; cf. prov. καπνοῦ σκιά; Soph. Ant. 1170;
Aesch. Fr. 399 ὡς ὄναρ: prov.; cf. Theognis (T. Bergk, P.L.G.) 1020; Pind. Pyth. 8,95
(σκιάς ὄναρ); 8,136; Roman θ' 6,9 4557a: Mona. (II 776,14) ἔτος α' μῆνας θ'; Le.
(206,4), Mel. (142,9) et Theoph. (493,18) ἔτη β' 4558/59 ἄχερδος... ῥάμνος: cf. vv. 2600-
07 4560: Inc. 340,9-12; Theoph. Cont. 16,15sq. 4560-64: cf. Theoph. 502,3-29;
Mona. II 776,17-24 4560-80: Le. 206,19 — 207,3; Zon. III 317,12-16; 318,7 — 319,2
4560-87: Sc. 5,67-70; 7,35 — 8,61; 8,67-70; 15,8/9,11-13; 17,68-73 4562-64: Theoph.
Cont. 17,22 — 18,13; Inc. 340,12-14 4567-79: Aes. Fabulae (ed. E. Chambry) 153

ABCDEFΘJKMPRTV abdgltmr = π

4557 λυγρόν Θ ὡσεὶ: ὡς ὁ Μ 4558 ἄχερδος ΚΡ πυκνοῖς F: πυκνὴ Ρ
φρίσσουσα Θ 4559 καὶ ῥάμνος: ῥάδαμνος Θ αἱμάσσουσα Θ: αἱμάττουσα Β 4560
ὁ Λέων: Λέων γὰρ Κ ἐπιφοιτᾷ ATV 4561 κρεοβόρος ΘΡ: κρεω- cett. codd. Bekk
τῷ RV: v sup. ὦ V¹: τοῖς Β προβάτω RV: v sup. ὦ V¹: προβάτοις Β: θρεμμάτων T
4563 ἀναστασίαν Κ 4565 κἂν Μ: κἂκ Θ τούτου τῷ Χριστῷ Θ 4566 ποφηνῶς
Κ: πεφηνῶς J κράτωρ Α 4567 αἱ παλαιαὶ: οἱ παλαιοὶ JK: παλαίτεροι Β: om.
M: αἱ sup. v. et παλαιαὶ sub v. M¹ ζωογρίων Ρ 4568 χέρσυγγρον (cf. 410): χέρ-
συδρον ADFJMPRTV Bekk ὀνομασμένον Ρ: ὀνομασμένον C 4569 τούτῳ F αἱ Α
4557a add. π[-b] Bekk ἀνθῆσας γ τέτταρσιν d: τέτταρσιν α μῆνας α: ας
sup. ες α¹: μηνῶν γ ἑννέα μῆνας adr

- 4570 πρὸς ἀποσόβησίν τινων παθῶν δυσπαλλάκτων 4645
 ὅπερ εἰδότες οἱ πολλοὶ τῶν θηροδικτούντων
 τὸ ζῶον μεταθέουσι δικτύοις λινοπλόκοις
 καὶ τοῖς κυσὶ τοῖς δρομικοῖς χρώμενοι συνεργάταις.
 ὁ κάστωρ τοίνυν, συνιδὼν τῆς μάχης τὴν αἰτίαν
 4575 καὶ κατιδὼν ὡς ἄφυκτοι τῶν θηρατῶν αἱ πάγαι, 4650
 τοὺς σπερμογόνους ἐνδακῶν καὶ παίδουργοὺς κυλίνδρους
 χαρίζεται τοῖς θέλουσιν, ὁ δ' ἀποτρέχει φεύγων,
 κἀντεῦθεν πάντα περιττά, καὶ δρόμοι καὶ διώξεις
 καὶ τῶν δικτύων αἱ πλοκαὶ καὶ τῶν κυνῶν τὸ τάχος.
 4580 οὕτως ἐκὼν καὶ Μιχαὴλ παραχωρεῖ τοῦ στέφους 4655
 τῷ θηροτρόφῳ Λέοντι, τῷ δυσωνουμένῳ,
 ὃς ἦν βλαστὸς κακόβλαστος ἐξ ὄρων Ἀρμενίων
 πάλιν ἀνέζησε πικρὰ ρίζα τῆς πρὶν ἀκάνθης,
 πάλιν ἐξήνεγκε βλαστοὺς τῶν πρὶν κεντρωδεστέρους
 4585 καὶ τὸ χρυσοῦν γεώργιον ἠπέιλησε συμπνίξαι, 4660
 καὶ πάλιν τὸ τοῦ δράκοντος οὐραῖον ἐκινήθη,
 ἢ βδελυρότης δὴ φημι τῆς εἰκονομαχίας,

4570 schol. metr.; vide v. 259 4581 Leo V d. 12 mens. Iul. a. 813 imperator coronatur 4587 schol. metr.; vide v. 952 4587-95 Leo V, iconomacha, concilium ClI contra imagines convocavit, quod iterum adorationem imaginum condemnavit (a. 815)

4581: Sym. 603,1-3 4581/82: Mel. 143,1/2; Mon. 763,1-3; Theoph. Cont. 6,4 4581-95: Le. 207,6/7; 208,13-18; 209,12 — 210,4 4582: Mona. II 777,1/2 (Ἀρμένης); Sym. 603,2,6-8; Zon. III 314,14 (Ἀρμένιος); 317,11 (ἐξ Ἀρμενίων) βλαστὸς: vide vv. 4584, 5826, cf. v. 692 4582-87: Sym. 606,7-10; 609,13-21 4583 πικρὰ ρίζα: vide v. 3758 4583-87: Inc. 349,1sq.; Mel. 143,23-26; 144,3/4 4583-89: Zon. III 324,11-18; 325,13/14; 327,12/13,15/16; 328,1,6-11 4583-95: summa Mon. 766,6/7; 768,3-11; 770,14 — 772,15; 776,13 — 777,6 4584 βλαστούς: vide v. 4582 4585 γεώργιον... συμπνίξαι: Ier. 28,23

ABCDFΘJKMPRTV

4570 οἰκτρῶν παθῶν P Bekk : παθῶν οἰκτρῶν JK δυσπαλλάκτων V 4571 ἰδῶ-
 τες Θ : ἰδόντες BDFKMR : ἰδότες P θηροδικόντων P : θηριοδικούντων Θ : θη-
 ριοκτονούντων F 4572 μεταθέουσι Θ 4574 συνειδὼν P : συνοιδῶς Θ 4575 οπ.
 B ἄφυκται Θ melius θηρευτῶν (cf. Pias 11,325) CJ 4576 ἐκδακῶν Θ 4577 ὄδ'
 BCDFKMR : οὐδ' Θ 4578 κἀν τεῦθεν P κἀντεῦθεν ταῦτα K διώξεις καὶ δρό-
 μοι F 4579 ἡ πλοκὴ F κοινῶν K : κυ sup. οι K¹ τὸ τάχος : οἱ δρόμοι F 4580
 καὶ : ὁ M κράτους FΘMR 4583 πικρὰν K 4584 καρπὸν P κεντρωδεστέρων
 P : κεντρωδεστρίους K 4585 τὸν P συμπνίξαι F Bekk : συμπνίξαι (-νῆ- Θ) cett.
 codd. 4587 δὲ FΘJT : τε K οἰκονομαχίας V

- ὡς δράκων μέγας εἴρπυσε φρικώδης, χασματίας,
 ἐρροίζησε καταπαεῖν πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν
 4590 ὡς ὀρταλίχους νεοσσοὺς στρουθίων μικροπτέρους 4665
 αἱ τῶν ἁγίων καὶ Χριστοῦ μορφώσεις ἤσβολοῦντο,
 τιτάνῳ κατεχρίοντο, πυρὶ κατεπιμπρῶντο,
 ἀνηρευνῶντο σπήλαια, καταγωγαὶ σεμνείων
 καὶ φροντιστήρια ψυχῶν, αἱ κατ' ἀγγέλους ἔζων,
 4595 καὶ πᾶς ἠλαύνετο σεπτῶν προσκυνητῆς εἰκόνων. 4670
 ἐπέμβηι τότε καὶ Σιών ἡ τοῦ θεοῦ θυγάτηρ
 καὶ δάκρυον σταλάττουσα πένθους ἐφόρει σάκκον,
 ἀντὶ στολῆς δὲ νυμφικῆς χηρείας χιτωνίσκον
 ἐπέμβηι τότε καὶ χορὸς ἀστέρων οὐρανίων,
 4600 καὶ πρὸς τὴν γῆν ἠντράνιζεν ἐν σκοτεινοῖς βλεφάροις. 4675
 Οὗτος τὸ γένος Μιχαὴλ φιλονεικῶν ἐκτρίψαι
 τὰ παιδογόνα τοῦ παιδὸς ἐξέτεμε Νικήτα,
 μή πως τεκνώσειέ ποτε καὶ τοῦτον ἀμυνεῖται
 ὁ τοίνυν παῖς τοῦ Μιχαὴλ τομίας χρηματίσας
 4605 ἐσύστερον ἀρχιερεὺς Ῥώμης τῆς νέας ὄφθη, 4680
 μετακληθεὶς Ἰγνάτιος ἐν μεταθέσει βίου.

4601-06 Nicetas, sub nomine Ignatius, patriarcha Clis (a. 847-858, 867-877) fuit 4603 schol. metr.; vide v. 259

4588 δράκων μέγας: Dan. (Βῆλ καὶ δράκων) 23 (δράκων) χασματίας: cf. Anth. Pal. 11,418 (τὸ στόμα χάσκων) 4591-95: Mel. 144,24-31; Theoph. Cont. 28,16-19; summa Mona. II 777,8-15; 787,6 — 788,8 4596 Σιών — θυγάτηρ: Is. 62,11; Zach. 9,9; Mat. 21,5; Joh. 12,15 4597 πένθους... σάκκον: Esth. 4,1-4; Is. 3,24; Ier. 4,8; 6,26 et al. 4599 χορὸς ἀστέρων οὐρανίων: Eur. Elec. 467 (ἀστρῶν αἰθέριοι χοροὶ) 4599/4600: Mona. II 777,20 — 778,2 4601-06: Theoph. Cont. 20,4-9,17-19; Mon. 821,7/8; Sc. 106, 18-22; Zon. III 402,15 — 403,7

ABCDFΘJKMPRTV = N

4588 ὡς : ὁ K εἴρπυσε F : εἴρησε K : ει sup. η K¹ : ἐρπυσε J χασματίας Θ
 4589 ἐροίζησε C : ἐρί- F : ἐρρί- K Ἐκκλησίαν : ἐ- Bekk 4590 νεοττοὺς C στρου-
 θίων B : στρουθίου cett. codd. Bekk μικροπτέρου ACDJKMPRTV Bekk : νεοπτέρου
 F : μικροπτέρου Θ 4591 καὶ : τοῦ ATV εἰσβολοῦντο Θ 4592 κατεπιμπρῶντο
 BJPT : κατεπιμπρῶντο ACD FMRV : παρεπιμπρῶντο K : κατεπιπρῶντο Θ 4594
 ἂ Θ ἔζουν V 4595 σεμνῶν P 4597 δάκρυα CΘK σταλάζουσα K 4598
 δὲ — χιτωνίσκον: τῆς νυμφικῆς λαμπρῶν τε χιτωνίσκων K 4600 ἠντράνησεν K : ι sup.
 νη K¹ 4601 οὕτως FJ φιλονεικῶν J : -νικὸν Θ ἐκτρίψαι N 4604 τομίας Θ
 4605 ἐς ὑστερον RT : ἐσίστερον K : εἰς ὑστερον J Bekk τῆς νέας Ῥώμης C 4606
 μετατεθείς... ἐν μετακλήσει Θ

- Οὗτος ὁ θῆρ ὁ χαλεπός, ὁ βρυχητίας Λέων,
ἀναπολῶν καθ' ἑαυτὸν τὰς ἱεράς προρρήσεις
τοῦ θαυμασίου γέροντος, τοῦ χρυσοπτέρου κύκνου,
4610 καὶ δεδιῶς τὸν Μιχαῆλ, ὃς ἦν ἐξ Ἀμορίου, 4685
μὴ πρὸς αὐτὸν ὁ κύλινδρος τοῦ κράτους μεταπέσει,
δεσμώτην ἐγκαθείργνυσι φρουρᾷ λαβυρινθῶδει
καὶ κατὰ νοῦν ἐσκέπτετο πῶς ἀναλώσει τοῦτον.
ἀλλ' ἀσθενὴς πᾶς ἄνθρωπος πρὸς τὰς θεοῦ παλάμας,
4615 ἀλλὰ γὰρ μικροδύναμος ἰσχὺς τοῖς γηγενέσιν, 4690
ὁ δὲ θεὸς μεγασθενὴς καὶ μεγαλοβραχίων,
καὶ τίς ἀντιπαλαίσειεν αὐτοῦ τῇ δυναστείᾳ;
ὁ Μιχαῆλ δὲ πεποithῶς τοῖς θεσπιωδηθεῖσι
τῷ καλλιγλώττῳ γέροντι, τῷ προφητικώτῳ,
4620 ἀνακαλύπτει, φανεροῖ, γυμνοῖ τὸ κεκρυμμένον 4695
πρὸς τὸν τῶν οἴκων φύλακα τὸν ἐν τοῖς ἀνακτόροις
(παπῖαν λέγομεν αὐτὸν κατὰ Ῥωμαίων γλώτταν),
καὶ σὺν αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ τὸ δράμα συσκευάζει
καὶ σκύφον τῆς ἐπιβουλῆς ἀρτύει τῷ κρατοῦντι
4625 καὶ τοῖνον συνεισάγουσι νύκτωρ τοῖς ψαλμφοδοῦσι 4700

4610-29 Michael II, dux coriariarum, ex Amorio ortus, a Leone V in carcere inclusus caedem illius struxit in vigilia Nativitatis Christi d. 25 mens. Dec. a. 820; eodem die Michael imperator coronatur (a. 820-829)

4607 βρυχητίας Λέων: cf. v. 2082 4607-29: summa Theoph. Cont. 34,14 — 40,3; Mon. 777,18 — 778,13; Mona. II 788,9 — 789,5; Sym. 604,18-20; 610,4-9; 611,2-4; 619,3-11; Sc. 14,55-57; 19,13-17,37-55; 22,22 — 23,60; 25,94/95 4607-29a: Zon. III 330,13 — 332,16; 333,13 — 334,2; 334,8-12; 335,6-11 4610-29a: Le. 210,4-19; Mel. 143,1; 144,31 — 145,12 4611 κύλινδρος τοῦ κράτους: vide v. 2837, cf. vv. 647/48 4614 ἀσθενής... ἄνθρωπος: Sap. Sal. 9,5 4616 θεὸς μεγασθενής: III Mac. 5,13 4617 ἀντιπαλαίσειεν — δυναστεία: cf. Esth. 4,17c (ὃς ἀντιτάξεται σοι τῷ Κυρίῳ) 4624 σκύφον τῆς ἐπιβουλῆς: vide v. 3195

ABCDFΘJKMPRTV

4607 οὗτως J ὁ (3) om. K 4610 Ἀμορίου ABCDKPTV 4611 μεταπέσει ΘK 4612 om. Θ φουραι J λαβυρινθῶδη J: λαβηρινθῶδει K 4615 καὶ post γὰρ add. Θ γηγενέσι Θ 4617 ἀντιπαλαίσειε τῇ τούτου J 4618 ὁ om. Θ θεσπιωδηθεῖσιν V: θεσπιωδοθήσει Θ: θεσπεσιωθήσει K: ei sup. ἢ K¹ 4621 τὸν τὸν οἶκον Θ τὸν (2): τῶν CDK 4622 λέγομεν: λεγόμενον Θ γλώτταν BP: γλώσσαν cett. codd. Bekk 4307 post 4623 Θ 4625 συνεισάγουσιν K ψαλμφοδοῦσι (-το- Θ) ACΘKPTV Bekk: ψαλωδοῦσι J

- θωρακοφόρους, αἰχμητάς, ἄνδρας ῥομφαιοφόρους,
οἱ συμπεσόντες τῷ θηρὶ τῷ παλαμαιοτάτῳ,
τελοῦντι τὸ λειτούργημα τῶν ὑποθρίων ὕμνων,
τοῖς ξίφεσι συγκόπτουσι καὶ θύουσιν ὡς ἄρνα,
4629a πέντε μῆσι πρὸς τοῖς ἐπτά χρόνοις κεκρατηκότα. 4705
4630 καὶ Μιχαῆλ καθίσταται κράτωρ ἀντὶ δεσμώτου,
ἐλεύθερος ἀπὸ φρουρᾶς, αὐτάναξ αὐτοκράτωρ.
Καὶ ταῦτα μέντοι τοιαδί, τὰ δ' ἐφεξῆς ὅποια;
ἐστύγει μὲν καὶ Μιχαῆλ τὰς ἱεράς εἰκόνας,
ἀλλ' οὐκ ἐνεπικραίνετο τοῖς ταύτας προσκυνοῦσιν, 4710
4635 οὐδὲ τὰς σάρκας τὰς αὐτῶν μάστιξιν ἐχαλάζα·
ἐν οὐκ ὀλίγαις τοιγαροῦν ἀποσφαλεῖς ταῖς μάχαις
τοῖς ἐκ τῆς Ἄγαρ ἐμπαιγμὸς καὶ χλευασμὸς ἐφάνη,
οἱ τὰς Ῥωμαίων φάλαγγας σπαράττοντες συχνάκις
καὶ δορυκτῆτους ἄγοντες τοὺς τούτων ταγματάρχας 4715
4640 δειλόν, μαλακοκάρδιον ἐκάλουν τὸν κρατοῦντα.
ἐντεῦθεν εἶχε Μιχαῆλ ὀδύνας ἐγκαρδίου
καὶ συμφοράς θυμοδακεῖς καὶ θλίψεων πικρίας·
τὴν γὰρ δεινὴν καὶ φαυλοργὸν δυσσέβειαν ἐνόσει,

4629a: Sym. 603,3; Mon. 763,3; Mona. II 777,3; Theoph. Cont. 40,5/6 4629a-35: Mona. II 792,6 — 793,6; Sym. 619,11-13; 620,7-15 4630 κράτωρ ἀντὶ δεσμώτου: prou.; Karathanasis 122; Kukules 6,356/57; cf. Soph. Ai. 1020; cf. vv. 4631, 5935, 6151/52 4630/31: Theoph. Cont. 41,8-12; Le. 210,19-21; Mel. 145,12-14,19; Mon. 778,14-16; 783,18/19; Sym. 619,11-13; Sc. 24,75-79; Zon. III 335,13-15 4631 ἐλεύθερος ἀπὸ φρουρᾶς: cf. v. 4630 4632-35: Mel. 145,19-28; Sc. 27,71 — 28,91 4633/34: Theoph. Cont. 47,20 — 48,15; Zon. III 338,7 — 339,5 4633-35: Mon. 783,2-11,13-17 4635: sed Zon. (III 339,3/4) Εὐθόμιον μαρτυρικῶς τελειοῖ θανάτῳ, ἀφειδῶς μαστιζόμενον 4638 φάλαγγας σπαράττοντες: cf. v. 1271 4643/44: Le. 211,10-12

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

4628 τελοῦσι... τὸ ὑπὲρ τὸν θεῖον ὕμνον Θ ὑποθρίων K ὕμνον J: ω sup. ο J¹ 4629 ξίφεσιν ἐκκόπτουσι Θ 4631 ἀντὶ F 4632 Καὶ om. P μέντι K 4633 καὶ: ὁ KV 4634 οὐ καὶ πικραίνετο Θ ταύταις DFR Bekk: ταῦτα V προσκυνοῦσι V: λειτουργοῦσι Θ 4635 τὰς (2): τῶν ΘJK μάστιξιν J: μαστίξιν K ἐχαλάζα cum Bekk scripsi: ἐχαλάζει J: ἐνχαλάζου K: ἐχαλάζου cett. codd. 4636 οὐκ ἐν V: ἐν οὐκ ὁ V^{ms} ὀλίγοις P Bekk 4637 τῆς: τοῖς ΘJ χλευασμὸς καὶ ἐμπαιγμὸς R χλευασμὸς T 4638 φάλαγγας B σπαράσσοντες Θ Bekk: -σσοντας K 4641 εἶτε Θ ὀδύνας K: ὀδεῖνας T ἐν καρδία K 4643 κεφαλοργὸν K φλεγουργὸν Θ

4629a add. π[-b] Bekk

- ἀποτειχίζουσιν αὐτὸν ἀπὸ θεοῦ βλεφάρων. 4720
 4645 ἀλλεπαλλήλων οὖν κακῶν ἐπιπιπτόντων τούτῳ
 καὶ δίκην πολυκύμονος θαλάττης ἐκθροούντων,
 δεινότερος ἐπάφλασε μεγαλοκύμων κλύδων
 καὶ τὴν αὐτοῦ συνέσεισε καρδίαν ὡς ὀλκάδα·
 ὁ γὰρ Θωμᾶς, οὐ πρότερον ὁ λόγος ἐπεμνήσθη, 4725
 4650 ἄνθρωπος πολυμήχανος, ἐμπύριος τὸ θράσος,
 στρατεύσιμον συνηθροικῶς ἰσχὺν μυριαχόθεν,
 ὀπλίτας αἵματοχαρεῖς, ἀλκίμους, εὐκαρδίους,
 φονοεργούς, ἀρεϊκούς, εὐτόλμους, θρασυμάχους,
 ἐπιπηδᾷ τῷ Μιχαὴλ μετὰ σφοδρᾶς τῆς ῥύμης, 4730
 4655 καθάπερ σὺς ἀπὸ δρυμοῦ καὶ λόχμης πολυξύλου
 ἢ σκύμνος ὀρεσίτροφος λεαινῆς φιλαιμάτου,
 καὶ πᾶσαν περιθράκιον περιστοιχίσας πόλιν
 ἐν ναυτικαῖς δυνάμεσι χειρὶ τε πεζομάχῳ
 καὶ πᾶσαν κάκωσιν αὐταῖς ἐπενεγκῶν βαρεῖαν 4735
 4660 καὶ καταδουλωσάμενος καὶ ῥήξας καὶ σπαράξας,
 ἕως αὐτῆς ἐπέδραμε πόλεως τῆς ὀλβίας.
 ἀλλ' ἂν θεὸς ὁ πανσθενῆς βροτοῖς ἐναντιῶτο,
 ἰστός ἀράχνης ἄντικρυς πᾶσα βουλὴ καὶ πρᾶξις.
 τὸ θεῖον τοίνυν ὁ Θωμᾶς ὑπερμαχοῦν οὐκ ἔχων 4740

4649-69 rebellio Thomae post d. 25 mens. Dec. a. 820 usque ad mens. Oct. a. 823

4644: Prov. 15,29 4645-72: valde summam Theoph. Cont. 54,23 — 70,5; Mon. summa 784,1 — 788,21; Mona. II 793,7-16; 794,26 — 795,21; 796,20 — 797,16; Sym. 621, 4-19; Sc. summa 29,18 — 41,86 4649-73: Mel. 146,3-21; Zon. III 339,14 — 340,9; 340, 16/17; 341,12-15; 342,3-6,12/13; 346,5-9,12-14 4649-74: Le. 211,7; 211,18 — 212,17; 213,5/6 4663 ἰστός ἀράχνης: pron.; Bacchylides 3,7; Is. 59,5; cf. v. 1303

ABCDFΘJKMPRTV

4644 ἀδτῶ Θ 4645 καιρῶν V ἐπεπιπτόντων Bekk τούτων Θ 4646 θαλάσσης ΘP Bekk ἐκθροούντων P: v sup. po P¹: ἐκθροούντων Θ 4647 ἐπέφλασε Bekk κλύδων BC: φλοῖστος cett. codd. Bekk 4650 ἐμπύριος: ἐμπείριος F: ei sup. ú T¹: ἐμπύρητος J τῷ CΘJ θράσει (-η Θ) CΘJK 4652 ὀπλίτους P αἰμοχαρεῖς Θ 4653 ἀερικούς Θ 4654 τὸ Θ μετὰς J πολλῆς C ῥώμης Θ: μάχης T 4656 ὀλβία Θ 4657 περιθράκιον cf. 6369 περιστοιχίσας CR: περιστοιχίσας Θ 4661 ἐπέδραμον K 4662 θνητοῖς CDFΘJKMR Bekk ἐναντιῶτο Θ: ἐναντιοῦται K

- 4665 εἰς ψάμμον τῆς ἐπιβουλῆς τοὺς πύργους ἑκοδόμει,
 ἐπ' ἀσθενοῦς ἐπήγνυεν αὐτοῦ τοὺς θεμελίους·
 κἀνεῦθεν τὸ κτιζόμενον ῥιζόθεν ἀνετράπη
 καὶ φόνους χράνας τὰς αὐτοῦ φιλοπολέμους χεῖρας
 καὶ δόρυ πᾶν κατάβαπτον τοῖς αἵμασι ποιήσας, 4745
 4670 τὸ τελευταῖον ζωγρηθεὶς ὀρύττεται τὰς κόρας
 καὶ σβέννυται καλλιφεγγεῖς λύχνους τοὺς τῶν ὀμμάτων,
 καὶ μετὰ ταῦτα ξίφεσι πικρῶς κρεοκοπεῖται.
 Ὁ βασιλεὺς δὲ Μιχαὴλ μέλλων τὸν βίον λείπειν
 4673a ἐφ' ὅλοις εἰσιν ὀκτῶ Ῥωμαίων βασιλεύσας, 4750
 τῷ Θεοφίλῳ τῷ παιδί τὸ σκῆπτρον ἐγχειρίζει,
 4675 ὅς ἐν τοῖς ἄλλοις ἄπασιν τὴν ἄλμην τὴν τοῦ βίου
 κακοτυχῶς καὶ σφαλερῶς ἀλλ' οὐκ εὐδίας πλέων
 τοῦτο καὶ μόνον τὸ καλὸν εὖρατο παραδόξως,
 τὴν πάνσεπτον ἐν γυναιξὶ καὶ θεῖαν Θεοδώραν, 4755
 ὡς μάργαρον κατάλευκον, ὡς λίθον ἀνθρακίαν.
 4680 ταύτην οὖν σχῶν κοινολεχῆ, ταύτη ζυγεῖς εἰς γάμον,
 καὶ παίδων γέγονε πατήρ ὡς εἰς γονίμην σπείρων

4670-72 mense Oct. a. 823 4673-74 Theophilus, a patre d. 12 mens. Maii a. 821 imperator coronatus, Michaeli II succedit mense Oct. a. 829

4665/66: Ps. 126,1 4668 φόνους... χεῖρας: cf. vv. 2050, 6464/65 4669 (δόρυ) κατάβαπτον τοῖς αἵμασι: Pias 6,268; vide v. 6456, cf. vv. 5920, 6465 4671 λύχνους... ὀμμάτων: cf. Pind. Nem. 10,40 (φᾶος ὀμμάτων); vide v. 3923 4673/73a: Sym. 620,7-9 4673-74: Mel. 145,19; 147,1-4; Theoph. Cont. 84,17/18; Mon. 782,18/19; 789,10-12; Mona. II 792,8/9; 797,17; Zon. III 352,3-6; Sc. 47,72/73; 49,84/85 4673a ὀκτῶ: Theoph. Cont. (84,15) ἐννέα; Mona. (II 792,8) ἔτη ἡ' μῆνας θ'; Sc. (47,72) ἔτη ἐννέα 4674: Sym. 624,15-17 4675 ἄλμην... βίου: vide v. 1089 4675-81: Le. 213,18-20; Sc. 52,67-72,75-77 4678-81: Sym. 625,4/5; 628,11-13; 637,18/19; Zon. III 355,5/6; 367,3/4,14

ABCDFΘJKMPRTV abdgimr = π

4667 κἀν τεῦθεν P ἀνατρέπει F 4668 φιλοπολέμους K χεῖρας φιλοπολέμους Θ 4670 τὸ: καὶ A ζωγρησθῆς Θ ὀρύττεται K 4671 καλλιφεγγεῖς Θ: καλλιφεγγεῖς V 4672 ταῦτα om. Θ δεινῶς CΘJK Bekk κρεοκοπεῖται Θ: κρεω- cett. codd. Bekk 4673 λιπεῖν τὸν βίον CF 4674 βασιλεῖ Θ: τῷ παιδί sup. βασιλεῖ Θ¹ τὰ σκῆπτρα Θ 4676 πλέων Θ 4678 πάνσεμνον ACΘKPTV Bekk 4680 ταύτη: ταύτην K Bekk πρὸς B 4681 ὄψεις K: εἰς γῆν Bekk σπῆρας Θ 4673a add. π[-b] Bekk

- καὶ πλέον ἐπευτύχησεν Ἀδάμ τοῦ πρωτογόνου·
τὸν μὲν γὰρ ἡ πλευροφυῆς καὶ πρωτομήτωρ Εὔα
ἐκ τῆς τρυφῆς τῶν τῆς Ἑδέμ ἐξήγαγε δενδρέων, 4760
4685 ἡ δὲ τὸν συνοικήσαντα καὶ κοινωνὸν τοῦ βίου
τῆς δεξιᾶς πεποίηκε καὶ σωζομένης μοίρας.
κάνταυθα μόνον τῷ Δαβιδ ἤχησε παρὰ μέλος
ἢ καὶ τοὺς λίθους θέλγουσα καλλιμελῆς κινύρα· 4765
ἡ μὲν γὰρ ἀποφαίνεται θεῶ ψαλαττομένη
4690 «τοὺς μονοτρόπους ὁ θεὸς ἐν οἴκῳ κατοικίζει»,
ἐνταῦθα δὲ συνέδραμε κόπρος εὐώδει μύρω
καὶ ῥόδον ἐρυθρόφυλλον ἀχέρδω κεντροφόρῳ
καὶ χρώμα χολοβάφινον βάμματι πορφυρέῳ. 4770
ἡ μὲν γὰρ πάσαις ἀρεταῖς κατάφυτον ἦν ἄλσος
4695 καὶ κῆπος χαριτόβλαστος καὶ δένδρον εὐκοσμίας,
ὁ δὲ χωρίον ἀντικρυς τριβόλων δυσσεβείας
καὶ βάτος ἀκανθοβελῆς καὶ ῥάμνος σπλαγχνοτύπος·
καὶ γὰρ ἀπεχθανόμενος ταῖς ἱερογραφίαις 4775
καὶ τοῖς ἀπεικονίσμασι Χριστοῦ καὶ τῶν μαρτύρων,
4700 ἀνυποφόροις καὶ δειναῖς στρεβλώσεσιν ἐκάκου

4686 τῆς δεξιᾶς... μοίρας: Mat. 25,34 4687-90: Ps. 67,6 4689 ψαλαττομένη:
cf. Lycophr. Trag. 139 4690: Ps. 67,7 4691-93 κόπρος — πορφυρέω: cf. vv. 2600-
07 4692 ῥόδον... κεντροφόρῳ: Roman II 377; ICont. 65; ThCont. 154/55; cf. vv. 2600-07,
5517 4693 βάμματι πορφυρέω: NComn. 108/09 4698-4701: Mel. 148,7-11; 153,1-4
4698-4708: Theoph. Cont. 88,2-5; 99,5-8; 99,20 — 100,14; 104,4 — 106,7; Mon. 791,16-21;
799,10-12; 806,22 — 807,10; Mona. II 803,3-10,21-26; Zon. III 361,5-11; 365,11-17 4698-
4710: Le. 215,3-5; 226,1-22; Sc. 58,49 — 59,69

ABCDFΘJK M(usque ad 4692) PRTV

4682 πλείον J πρωτοπόνου J: -πλάστου C Bekk: -γόνου ex -πλάστου V¹ 4683
τὸ Θ πλευρομήτωρ (-μήτωρ K) ΘJK 4684 ἐξήλασε T δενδρίων FK: χωρίων
A: δενδρίων A^{smg} 4686 καὶ... μοίρας: μοίρας τῶν σωζομένων J 4687 κάνταυθα K
μόνα F: μόνα J κατὰ M 4688 ἡ J καλλιμελῆς V κινύρα P Bekk: κινήρα
Θ: κινύρα cett. codd.: v sup. ι et η sup. υ K¹ 4689 om. CΘJK ψαλαττομένη T
4690 οὖς Θ κατοικίζειν B 4691 κόπρος K εὐώδη JTV 4692 ἀχέρδω Θ: ἀχέρσω
B: ἀχέρδει V ἀχερδοκεντροφόρῳ K: ἀχερδοκεντροφόρον P 4693 βάμμα C χολο-
βάφινον B: χολοβάφινον Θ: v sup. ιο Θ¹ βάμματι V πορφυρίῳ ΘK 4694 ἦμαί
K: εν sup. αι K¹ 4695 κόπρος K χαριτόβρυτος J δένδρων Θ εὐκομίας K:
εὐκοσμία Θ 4697 ἀκανθοβελῆς Θ ser. vv. 4701, 4700 Bekk 4700 δεινοῖς K
κακώσεσιν ἐστρέβλου DFR ἐκάκου A

- τοὺς ἀπονέμοντας αὐταῖς τὸ κατὰ σχέσιν σέβας.
ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκλάμποντας τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ
ὑπὲρ ἀστέρων καλλονάς, ὑπὲρ ἡλίου σέλας, 4780
τὸν ἱερὸν Θεόδωρον, τὸν θεῖον Θεοφάνην,
4705 ἐπιφοραῖς βαρυαλῶν βασάνων ἐκπέσας
καὶ φλοῦν τοῦ σώματος αὐτῶν βουνεύροις ἐκλεπίσας,
ἔστιξε καὶ τὰ μέτωπα μέχρις αὐτῶν ὀφρῶν
καὶ τύπους ἐνεχάραξεν αὐτοῖς ἱαμβοπλόκους. 4785
Οὗτοι μὲν οὖν τὴν κέντησιν τὴν ἐπιμετωπίαν
4710 ὡς στέφος καταμάργαρον λιθολαμπῆς ἐφόρου,
ὁ κράτωρ δὲ Θεόφιλος περὶ μὲν τὰς εἰκόνας
καὶ τὰ στηλογραφήματα τῶν ἱερῶν προσώπων
ἀγαν σκαιῶς καὶ πονηρῶς καὶ κακοτρόπως εἶχε, 4790
τὰ δ' ἄλλα καὶ λαμπρόψυχος ἦν καὶ μεγαλογνώμων
4715 καὶ τοῦ δικαίου φροντιστῆς καὶ τῶν ἐνδίκων νόμων·
σημεῖον ἐναργέστατον τῆς μεγαλοπρεπείας
ὀργάνων φιλοτέχνησις τῶν χρυσιοκροτήτων,
ἐξ ὧν ἀναπεμπόμενον ἐν μηχανῇ τὸ πνεῦμα 4795
τὰς εὐκελάδους καὶ τερπνάς ἀπήχει μελουργίας
4720 καὶ λιγυρὸν μουσικεῦμα γάργαλον ἀπορρέον.
σὺν τούτοις τὰ κατάχρυσσα καὶ τηλαυγοῦντα δένδρα,
χρυσίου τῇ χλωρότητι πυρράζοντα μακρόθεν,

4702-13: Mel. 156,19 — 157,1; 157,6-9; Sym. 641,3 — 642,10 4711-15: summa Sc.
49,86/87; 50,23 — 51,45; 54,45 — 55,69 4713: Psel. I 50, cap. 24,18 4714-76: Mel.
148,19 — 149,11 4715: Zon. III 355,9/10 4716-25: Sym. 627,10-14 4716-27: Le.
215,12-17; Mon. 793,9-12; Zon. (III 393,11-14) tamen pauca scr. 4717-25: Sc. 97,46-51
4720 λιγυρὸν μουσικεῦμα: cf. Odys. 12,44 (λιγυρῆ... αἰοιδῆ)

ABCDFΘJKPRTV

4701 αὐτοῖς CF Bekk 4703 καλλοναῖς Θ 4705 ἐν συμφοραῖς V βαρυαλῶν
βασάνοις Θ 4706 om. BΘV βασάνοις JKT 4707 πρόσωπα APTV 4708 ἀνε-
χάραξεν ΘK αὐτῶν Θ ἱαμβοπλόκους K 4710 τὸ F 4712 εἰκόνων FR 4713
ἄπαν T σκαιὸς Θ εἶχεν P Bekk 4714 καὶ λαμπρόψυχος: μεγαλόψυχος Θ
4716 om. B ἐναργέστερον Θ 4717 χρυσειοκροτήτων DF: ι sup. ε D¹ 4718
ἐν: σὺν C τῷ Θ 4719 λαμπρᾶς ΘJ: τερπνάς sup. λαμπρᾶς Θ¹ μελωδίας FK
4720 post 4725 C λιγυρὸν ΘV: λιγυρὸν P: λιγυρὸν J γάργαρον CDF: μάργα-
ρον K ἀπορρέον Θ: ὑπορρέον F 4721 σὺν: ἐπὶ K 4722 λαμπρότητι Θ πυ-
ράζοντα F: πυρράζοντα Θ post 4722 τὸ δένδρον δ' ἀραιόκομον ἦν τῶν ἐκεῖσε
κήπων add. F

- ἐν οἷς στρουθία μουσικὰ χρυσότευκτα καθῆστο, 4800
 ὡς ἐν πετάλοις πίτυος ἢ πεύκης ἀκροκόμου,
 4725 ἐκ μηχανῆς ἐκχέοντα λάλημα μελιτόεν·
 οὕτως ἀνθρώπων τεχνουργοὶ πολυμηχάνων χεῖρες
 ἀντιφερίζουσι μικροῦ τῆ ψυχωτρία φύσει.
 Εἰ δέ τις ἀκριβέστερον καταμαθεῖν θελήσει 4805
 τὸ μεγάλωψυχον αὐτοῦ καὶ τὴν φιλόκοσμίαν,
 4730 εἰς τοὺς θαλασσογείτονας βλεψάτω περιβόλους,
 οἱ τὴν λαμπρὰν ἐν πόλεσι περιφρουροῦσι πόλιν·
 χειμῶν γὰρ ἄγριός ποτε καταχυθεὶς βαρύθρους
 τὴν ἄλμην ἐκρυστάλλωσεν ἕως ἀπλέτου βάθους 4810
 καὶ τὴν ὑγρὰν ἐλίθωσε πήξας αὐτῆς τὴν ῥύσιν
 4735 καὶ θάλασσαν ὠστράκωσε δυσάνεμος ψυχρία.
 μετὰ μικρὸν δ' αὐγάσασαι θερμότητες ἡλίου
 τὸ συνεχὲς διέσπασαν τῆς λιθωθείσης ἄλμης
 κάντεῦθεν ἀπερράγησαν κρυστάλλων ἀποσπάδες, 4815
 καὶ λίθους ἀμαξοπληθεῖς νικᾶσαι τῷ μεγέθει·
 4740 εἶπέ τις ἂν ὡς κορυφαὶ βαθυφαράγγων λόφων
 ὑπόθεν ἀποσπᾶμεναι κυλίνδονται σὺν κτύπῳ,
 ἢ λίθοι ριψεπάλξιδες πέτονται τειχοσεῖσται,
 περιρροίζοντες τὸν λεπτὸν ἀέρα τῆ κινήσει. 4820
 καὶ τοῖνον καταβαίνουσαι πελάγους ἐκ Ποντίου

4732 schol. metr.; vide v. 259

4723 στρουθία μουσικὰ χρυσότευκτα: Belth. 468/69 4724 ἀκροκόμου (πεύκης):
 Eur. Phoen. 1516 4728-31, 4752/53: Theoph. Cont. 94,20 — 95,2 4728-53: cf. Sym.
 627,16/17 (τὰ τῆς πόλεως τείχη χθαμαλὰ ὄντα ἀνύψωσε); Sc. 55,70-73; Zon. III 364,1-4
 4734 ὑγρὰν: vide v. 174 4739 λίθους ἀμαξοπληθεῖς: Aen. Tact. (ed. R. Schöne) 32,5

ABCDFΘJKPRTV

4723 ὦ F 4724 ἀκροτόμου K 4725 ἐκπέμποντα ΘJK μελιτόεν ΒΘ: μελι-
 τόεν V 4726 τεχνουργῶν Θ 4727 μικρῶ ΘK ψυχωτρία ΘRT 4730 καὶ K
 4732 καταχυθεὶς (vide v. 469): -χεθεὶς ABCDFPRTV: κατενεχθεὶς ΘJK Bekk: κα-
 τασκεθεὶς R. an καταχεθεὶς? Bekk¹ 4733 ἐκρυστάλλωσεν (-λο- Θ) ABCDFΘKRTV
 4734 ἐλίθωσεν Θ αὐτὴν J 4735 ὠστράκωσεν Θ: ἑστράκωσεν R πικρία F 4736
 κατὰ C μεταμικρὸν DK 4737 διέσπασε C 4738 κάντεῦθεν K κρυστάλλων
 ABCFΘJKRTV 4739 τὸ μεγέθει Θ 4740 om. Θ βαθυφαράγγων K 4741 ἀπο-
 σπᾶμεναι: οι sup. αι T¹ κυλίνδοντε Θ: κυλίνδουν τε K κυλινδριώδεις κτύποι T:
 κυλίνδοντες σὺν κτύπῳ T^{1mg-sup} ροίζω F 4742 οἱ Θ πέτοντε K: πέμπονται T
 τειχοσεῖσθαι J 4743 περιρροίζοντες V: περιρρ- K 4744 καταβαίνοντες Θ πελάγων K

- 4745 προσήρασον τοῖς τείχεσι τοῖς παραιγιαλίοις
 καὶ συνεδόνουν τὰ στερρὰ τῶν πυργοδομημάτων,
 ὧν περ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς τὰς καταμωλωπίσεις
 καὶ τοὺς πυκνοὺς τραυματισμοὺς ἢ μᾶλλον παραλύσεις, 4825
 συγκατασεῖσθη τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῷ γεγονότι
 4750 καὶ θέλων ἐπιδείξασθαι φιλοτιμίας πλοῦτον
 ὡς κάχληκας ἐκένωσεν ἀχρεῖους τὸ χρυσίον
 καὶ τὸ σαθρὸν ἐνίσχυσε καὶ τὸ πεσὸν ἐγείρας
 τοῖς τείχεσιν ἐπέγραψε τὴν κλῆσιν τὴν ἰδίαν. 4830
 Καὶ ταῦτα μὲν κατάξια γλώσσης ὑμνητηρίας,
 4755 ἐγὼ δ' ὑπερεκπλήττομαι τὴν δικαιοπραγίαν
 καὶ τὴν ἀπροσωπόληπτον περὶ τὰς κρίσεις γνώμην.
 καὶ δὴ παρατιθέσθω μοι δεῖγμα μικρὸν τοῦ τρόπου,
 ὡς ἐκ θαλάσσης κύαθος, ὡς ἀπὸ πίθου γεῦμα, 4835
 βραχὺ τε σπινθηράκισμα καμίνου πολυξύλου.
 4760 γυνὴ προσῆλθε πενιχρὰ τούτῳ τῷ Θεοφίλῳ
 καταβοῶσα Πετρωνᾶ τινος μεγαλοτίμου·
 βίγλας γὰρ ἦν δρουγγάριος, εἶποιεν ἂν Ῥωμαῖοι,
 καὶ ριζωμάτων τῶν αὐτῶν ἐξέφυ Θεοφίλῳ. 4840
 ἐφώνει γοῦν περιπαθῶς καὶ δάκρυον κατήγεν,
 4765 ἀμύντορα τὸν κράτορα γενέσθαι λιπαροῦσα

4761 schol. metr.; vide v. 1543

4754-76: Le. 215,20 — 216,11; Mon. 793,15 — 794,11 4755-76: Sym. 627,17 —
 628,3; Zon. III 356,1 — 357,5 4758 θαλάσσης κύαθος: pron.; Kukules 6,439/40 ἀπὸ
 πίθου γεῦμα: vide v. 3406 4759 σπινθηράκισμα καμίνου: pron.; Sir. 11,32; cf. similia
 proverbia, Kukules 6,421 4763 τῶν αὐτῶν: attamen Petronas secundum scriptores By-
 zantinos (e.g. Sym. 627,21) frater Theodoraе et non Theophili imperatoris erat

ABCDFΘJKPRTV

4745 om. V: V^{1mg}. προσήρασον CF: προσήρασον Θ παραιγιαλίοις F: πα-
 ρεργαλίοις Θ 4746 συνεδόνουν P δεινὰ Θ: στερρὰ sup. δεινὰ Θ¹ 4747 καταμω-
 λωπίσεις (-μολοπό- Θ) ΘV 4751 οὐ ante κάχληκας add. Θ κάχληκας C: κάχληκας J
 ἐσκόρπισεν K 4752 ἀγείρας V 4753 τύχην D 4754 γλώττης K ὑμνητηρίου
 CΘ 4757 τόπου J 4758 θαλάττης J Bekk κύσθος Θ: glossa κύαθος, ἀντλητή-
 [ριον] μικρὸν παντός ῥοῦ, ἢ κοχλιαρίου· τὸ μικροῦ γεύματος ..νωθω(?) τὸν πίθον ὄλον
 J^{1mg}. πίθου B 4759 τι BP 4760 τοῦτο Θ 4761 τινός Bekk 4762 βίγλης K
 4763 ριζωμάτων: τῶν αἰμάτων K Θεοφίλου F 4764 κατήγε Θ: ἐπήγεν F 4765
 λιπαροῦσα P

- καὶ τὰς παλάμας ἐπισχεῖν τὰς γιγαντοπαλάμους
τοῦ Πετρωνᾶ, λυττήσαντος ἐκ φιλαδίκου γνώμης
καὶ τὸ λυπρὸν δωμάτιον αὐτῆς ἐπισκοτοῦντος, 4845
ὅπως μὴ φέρειν ἔχουσα τὸ τηλικούτον σκότος
4770 ἀνέμων, ὃ φασί, πνοαῖς τὸν οἶκον καταλίπη.
ἤκουσε ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἐζήτησε τὸ πρᾶγμα,
ἔγνω τὸ φιλομόχθηρον τοῦ καταβοωμένου,
καὶ τὸν μὲν οἶκον κατασπᾶ μέχρι καὶ θεμελίων, 4850
τὸν νύκτα χειροποίητον τῇ γυναικὶ ποιοῦντα,
4775 αὐτὸν δὲ μέσον ἀγαγὼν τῆς λεωφόρου τρίβου
ὁμοῖς βουνεύροις τὰς αὐτοῦ καταμελαίνει σάρκας.
Τοῦτο μικρὸν τεκμήριον ψυχῆς τῆς Θεοφίλου,
δυνάμενον κατάδηλα καὶ τὰ λοιπὰ ποιῆσαι 4855
καὶ γὰρ καὶ Βόκχορις, φασίν, ὁ κράτωρ Αἰγυπτίων,
4780 ἀπὸ ψελλίσματος ἑνὸς ἀρτιγενοῦς νηπίου
τὴν παλαιτέραν ἀπασῶν διάλεκτον ἐπέγνω.
τὸ δ' ἐλευθεροκάρδιον πρὸς τὰς αἰσχροκερδείας
καὶ τὸ μὴ βούλεσθαι χρυσὸν ἔχειν ἐκ καπηλείας 4860
ἰσχύσουσι πιστώσασθαι τὰ μέλλοντα ῥηθῆναι.
4785 Ἔτυχεν ἄνωθεν ἐστὼς τῶν βασιλείων οἴκων,
ἔνθα γλυφεῖσα δεξιῶς μάρμαρος χιονόχρους
βοῦν μεγαλόπλευρον τυποῖ καὶ λέοντα μορφάζει,
ἐπιπηδῶντα τῇ βοῖ καὶ πίνοντα τοῦ φόνου· 4865

4779-81 Bocchoris rex Aegypti a.m. 4688 (Sy. 347,6-9)

4770 ἀνέμων... πνοαῖς: Eur. Tr. 419 (ἀνέμοις παραδιδόναί τι); cf. Polites, Παροιμίαι 2 (ed. 1965), s.v. ἄνεμος, 11 4776 ὁμοῖς βουνεύροις: vide v. 3364 4779-81: Io.M. I (1),24 (ἐπὶ Βοκχόρεως βασιλέως Αἰγύπτου ἀρνίον ἐλάλησεν) 4785-4810: Theoph. Cont. 88,10 — 89,11; Sym. 628,3-7; Sc. 51,46-66; Zon. III 357,5 — 358,6

ABCDFΘJKPRTV

4766 γιγαντοπαλάμας K: μεγαλοπολέμους Θ: γιγαντο sup. μεγάλο Θ¹ 4768 αὐ-
τοῖς F 4769 ἄχθος C 4770 λίπον R καταλίπει JP: -λείπει F: -λείπη Bekk
4771 ταῦτ' Θ 4772 καταβοωμένου J 4773 κατασπᾶν μέχρι τῶν Θ 4774 τὸν:
τὴν F 4775 μέσον: μέσων Θ: ω sup. ο K¹ 4778 κατάλληλα V λειπᾶ R 4779
καὶ (2): ὁ TV Βόκχωρις F: Βόλχωρις Θ Βόκχορις, φασίν, Bekk 4780 ψελί-
σματος T ἀρτιγενοῦς F 4783 μὴ βούλεσθαι: βουλεύεσθαι K ἔχειν ἐν καπη-
λείας F: ἐκκαπηλείας ἔχειν Θ 4784 ἰσχύουσι AKRV 4786 δεξιῶς ΘK μάρμα-
ρος K 4788 τῇ: τῷ JK: ὦ sup. ἦ T¹ βοῆ Θ

- καὶ γέγονε τὰ γλύμματα ταῦτα τῷ τόπῳ κλῆσις.
4790 ἐνταῦθα γοῦν ὁ βασιλεὺς ἐστὼς καὶ τῇ θαλάσῃ
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαφίεις (γαλήνη γὰρ ἐγάλα)
καὶ ταῖς ἐκεῖθεν χάρισι ψυχαγωγῶν τὰς ὄψεις
πλοῖον ὀρᾷ κατάφορτον τῇ χέρσῳ πλησιάζον. 4870
ἐπέπνει μὲν ὁ ζέφυρος πνοαῖς ἀπαλοπνόοις,
4795 ἐπέπτατο τὰ λαίφη δὲ κολπούμενα τὸ πνεῦμα
καὶ πρὸς λιμένας ἤπειγον τὸ σκάφος εὐγαλήνους.
εἶκασε δ' ἂν τις καὶ μακρὰν ἀφεστηκῶς τῆς ἄλμης
τοῦ πλοίου τὸ κατάφορτον τοῦ προσορμιζομένου· 4875
ἐπὶ γὰρ τρίτον τῆς νηὸς τῆς φορτηγοῦ ζωστήρα
4800 τὴν θάλασσαν ἀνέθλιβε τῶν ἀγωγίμων βάρος.
ὡς ἔβλεπεν, ἐπύθετο τίνος καὶ τίς ἢ σκάφη.
«τῆς βασιλίδος», ἤκουσεν, «ἡ ναῦς καὶ τὰ φορτία.»
καὶ λύπην μὲν δακέθυμον ἔσχε κατὰ καρδίας, 4880
μεταστειλόμενος δ' αὐτὴν καὶ γνοὺς περὶ τοῦ πλοίου
4805 «αἶ αἶ βασίλισσα», φησίν, «εἰς οἶον φθάνω βίον;
οἶαν ἄνθ' οἶας εὐτυχοῦς ἀντηλλαξάμην τύχην!
φορτίων ἀπεμπολητῆς ὁ τῶν Ῥωμαίων κράτωρ
καὶ κάπηλος γεγένημαι, φεῖ, τῶν ἐμπόρων χεῖρων!» 4885
καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἐκέλευσε γνάθοις πυρὸς παμφάγου
4810 τὴν ναῦν τὴν μυριόφορτον αὐτόφορτον βρωθῆναι.

4805 hiatus fictus: αἶ αἶ

4795 ἐπέπτατο τὰ λαίφη: cf. Sc. 51,48 (ἀναπεπταμένοις τοῖς ἰστίοις) 4803 λύπην...
δακέθυμον: Soph. Phil. 705 4809 γνάθοις πυρός: vide v. 4323

ABCDFΘJKPRTV

4789 τῷ γλύμματι D γλύματα V 4790 καὶ: ἐν T 4791 ἐπιβαλὼν C γα-
λήνην B 4792 τοῖς K 4793 προσορμιζῶν Θ 4795 ἐπίπτατο T: ἐπέτατο B:
ἐπίπατο A: ἐτέτατο Bekk: ἐπέσπασε K λέφη V: αἰ sup. ἐV¹ κολπώμενα T: ου sup.
ὦ T¹ 4796 ἤπειγε J 4797 ἀφιστηκῶς K 4799 ἐπεὶ Θ τρίτην D τῆς νηὸς
om. B: sup. lin. B¹ νεὸς Θ: νεὸς ADFRTV: ησ sup. εὖ T¹ φορτιγοῦ Θ: φορτη-
κοῦ J 4800 ἐνέθλιβε K: ἀνέβλυξεν Θ: ἀνέθλιψε R 4801 τίς καὶ τίνος ABDFJP
RTV Bekk: τίς τίνος καὶ K 4802 ναῦ K 4803 δακέθυμον B 4804 δ' om. Θ
4806 οἶον... τύχης J 4807 φορτίον K 4808 χεῖρον B 4810 τὴν ναῦν τὴν: τὴν
αὐτὴν K ναῦ BΘ δοθῆναι C: καυθῆναι K

- Οὗτος αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Μεθόδιον τὸν πάνυ
θέμενος ὑπερόριον ἔν τι νησιδίῳ
εἰς σπήλαιον κατέκλεισεν, ὡς εἰς μνημεῖον νέκυν,
ὡς ἐν ὀστράκῳ μάργαρον, ὡς ἐν ἀκάνθῃ ῥόδον,
4815 καὶ σὺν αὐτῷ καὶ μετ' αὐτοῦ δύο ληστὰς κακούργους.
τούτων θατέρου τῶν ληστῶν τὸν βίον ἐκλιπόντος
καὶ ρεύσαντος ἐκ φυσικῆς ἀφύκτου κατανάγκης,
τὴν δύσοσμον ἀποφορὰν καὶ τὴν ἐκεῖθεν λύμην
4820 ὁ καρτερόνους ἀθλητῆς ἐκεῖνος ἐκαρτέρει,
ἦν οὐδ' αὐτὸς ἂν ἴσχυσεν ὑπενεγκεῖν Ἀδάμας·
ὁ δ' ἕτερος ἀπολυθεὶς οὐκ ἤθελεν ἐκβῆναι,
ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ζοφερῷ σπηλαίῳ καταμεινας
καὶ ζηλωτῆς γενόμενος ἐνθέου πολιτείας
4825 ὡς ἥλιος ἀπήστραψεν ἀκτῖνας σεμνοῦ βίου.
ἔτι δ' ἐμφρούρου μένοντος τοῦ θείου Μεθοδίου
οἱ κεντηθέντες τὰ σεπτὰ μέτωπα θεηγόροι,
ὧν περ καὶ μνήμην ἔθετο φθάσας ὁ λόγος ἦδη,
βιαίως ἐλαυνόμενοι πρὸς τὴν ὑπερορίαν,
4830 ἄνδρα τινὰ σαγηνευτήν, ἰχθυοθήραν ἄνδρα,
εὐρόντες δικτυεύοντα γράφουσι τῷ δικαίῳ
ὀλιγοσύλλαβον γραφὴν ἐν ἱαμβείῳ μέτρῳ,

4825-80 Methodius I patriarcha Clis (a. 843-847)

4811-55: cf. Mon. 813,1-10 4811-76: Sym. 642,10 — 643,7; 643,18 — 645,10 4811-80: Zon. III 374,10 — 376,4; cf. Sc. 69,75-82 4814 ἐν ὀστράκῳ μάργαρον... ἐν ἀκάνθῃ ῥόδον: cf. vv. 2600-07 4815 καὶ σὺν αὐτῷ καὶ μετ' αὐτοῦ: vide v. 4068 4820 Ἀδάμας: Ilias 12,140; 13,560; vide vv. 5258, 6472 4824 ὡς ἥλιος ἀπήστραψεν: Odys. 3,1 4826-41: summa Sc. 59,92 — 63,4

ABCDFΘJKPRTV

4811 οὗτος F αὐτὸς om. Θ : sup. v. Θ¹: φασὶν K 4813 ἐν μνημείῳ ΘJKT : εἰς sup. ἐν ἐν ov sup. ω T¹ 4814 ὀστράκῳ K ἀκάνθῃς B 4816 τοῦτον... ἐκλειπόντος D 4817 κατ' ἀνάγκης JP Bekk 4818 δύσοδμον CK καταφορὰν D ἐκεῖθε C λύμης J : λύσιν K : ἄλμην C 4819 ἐκεῖνος : ἐκεῖ A 4820 ὑπενεγκεῖν FJ Ἀδάμας scripsi : ἄ- Bekk 4821 δεῦτερος J ἤθελεν : ἤθελ K 4822 ζοφερῷ K 4824 σεπτοῦ F σεμνοῦ βίου : εὐσεβείας J 4825 ἐμφρούρου V : ἐφρούρου Θ 4826 πρόσωπα CΘJK Bekk θεηγόροι C 4827 ἔθεντο K : om. Θ : ἔθετο sup. v. Θ¹ 4828 ἐλαυνόμενος K 4829 ἰχθυοθήρα JT : ἰχθυοθήραν Θ : ἰχθυοθήρην P ἄνδρα (2) : ἄγρην R Bekk 4830 om. Θ 4831 ἱαμβίῳ V

- ἦν οὐ καλὸν νενομικῶς κατὰ τι παραφθεῖραι
αὐτοὺς ἐκεῖνους τῇ γραφῇ δίδωμι τοὺς ἱάμβους·
4835 «τῷ ζῶντι νεκρῷ καὶ νεκρῷ ζωηφόρῳ,
ναίοντι τὴν γῆν καὶ πατοῦντι τὸν πόλον,
γραπτοὶ γράφουσι δέσμοι τῷ δεσμῷ.»
πρὸς οὓς αὐτὸς ἀντιγραφὴν ἀντιχαράξας γράφει·
«τοὺς ταῖς βίβλοισιν οὐρανοῦ κλησιγράφους
4840 καὶ πρὸς μέτωπα σωφρόνως ἐστιγμένους
προσεῖπεν ὁ ζῶθαπτος ὡς συνδεσμῖους.»
καὶ ταῦτα μὲν τὰ χρύσεια τῶν καλλιγλώττων ἔπη,
ἀντικρυς θεῖου νέκταρος σταλάττοντα συρμάδας,
ὁ δὲ καλὸς ἀγωνιστῆς Μεθόδιος ὁ πάνυ
4845 ἐγκαρτερήσας τῇ πικρᾷ καὶ κακοφρούρῳ στέγῃ
καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκκρουσθεὶς καὶ συνθλασθεὶς τὰς γνάθους
καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐνεγκῶν κολάσεων ἰδέαν,
δι' ὧν αὐτὸν οἱ δυσσεβεῖς ἐπληττον ἀπανθρώπως,
ὡς ἄκμονα σιδήρεον χαλκῆς σφυροκτυποῦντες,
4850 τέλος καθάπερ ἥλιος ἡμεραυγῆς, ὡς λύχνος,
ἐξέκυψεν ὡς ἐκ τινος ὀρίζοντος ἐκεῖθεν,
θελήσαντος, ὡς ἔοικε, τοῦ βλέποντος ἀβύσσους
καὶ Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ ὑπερθεν καθημένου
ὡς πόλιν ὀχυρόπυργον τοῦτον ἐπ' ὄρους στῆσαι,
4930

4850 schol. metr.; vide v. 815

4841 χρύσεια... ἔπη: titulus operis Pythagoriensis 4845 ὀδόντας ἐκκρουσθεὶς: Spin. 130 4848 ἄκμονα: cf. Aristopho (ed. T. Kock in C.A.F.) 4 (ὑπομένειν πληγὰς ἄκμων); cf. Iob 41,16 (ἔστηκε δὲ ὡς περ ἄκμων ἀνήλατος); vide v. 5660 4849 ἥλιος ἡμεραυγῆς, ὡς λύχνος: vide v. 1079 4851 βλέποντος ἀβύσσους: ex Missa S. Basilii ὁ καθημένος ἐπὶ θρόνου... ἐπιβλέπων ἀβύσσους; cf. Dan. 3,31 4852 Χερουβὶμ... ὑπερθεν καθημένου: IV Reg. 19,15; Dan. 3,31 4853 πόλιν... ἐπ' ὄρους στῆσαι: Mat. 5,14

ABCDFΘJKPRTV

4832 καλῶς D παραφθεῖραι V : διαφθεῖραι J 4833 δίδωμι Θ 4835 νέοντι B : αι sup. ἐ B¹ πολοῦντι J (vide Zon. III 375,7) 4837 ἀντιγραφὴν om. Θ γραφὴν ἀντιγραφῆς χαράξας C χαράξας ἀντιπέμπει F 4838 τοὺς : τοῖς R : οἰς sup. οὓς F¹ οὐρανῶν ACDFΘJKPRV Bekk κλησιγράφους : κλησιγράφοις R : καλλιγράφους Θ : οἰς sup. οὓς F¹ 4839 πρόσωπα J ἐστιγμένους : οἰς sup. οὓς F¹ 4840 ζῶθαπτος Θ συνδεσμῖους : οἰς sup. οὓς F¹ 4842 σταλάττοντα JV 4843 ἀγωνισθῆς J 4844 κακοφῶρῳ K 4845 συγκρουσθεὶς K συνθλαβεὶς D τὰς : τοὺς ΘPT : ας sup. οὐ T¹ 4846 κολάσεως K 4848 om. Θ σιδήριον JV χαρκοῖς K : χαλκῷ C σφυροκτυποῦντες K 4853 ἐπ' ὄρους Bekk

- 4855 ὡς μὴ τοσαύτην ἀρετὴν ὡς ἐν μοδίῳ λύχνον
τῷ στυγερῷ καὶ ζοφερῷ καλύπτεσθαι σπηλαίῳ·
ὁ κράτωρ γὰρ Θεόφιλος βίβλοις ἀεὶ σχολάζων
καὶ σίμβλα τὰ τῆς γνώσεως κηροπλαστῶν ἐντεύθεν,
ὡς μέλισσα φιλόπονος ἀνθῶν ἐκ λειμωνίων, 4935
λαβυρινθώδεσιν τισὶ καὶ γρίφοις ἐντυγχάνει,
4860 ὧν ἐκλεπίσαι τὸ σκληρὸν καὶ τὸ στυγνὸν φωτίσαι
οὐδείς ὀρθῶς δεδύνητο, καίτοι μυρίων ὄντων
τῶν φήμην μεγαλῶνυμον ἐχόντων ἐπὶ γνώσει.
μεγάλως οὖν τῷ βασιλεῖ τότε βαρυθυμοῦντι 4940
εἷς τῶν προκοίτων πρόσεισι καὶ θαλαμηπολούντων
4865 καὶ τὸν Μεθόδιον ὑμνεῖ καὶ πάντα καταλέγει,
τὴν πολυμάθειαν αὐτοῦ, τὸ πόριμον, τὴν γνώσιν
καὶ τὴν οὐρανοβάμονα σύνεσιν καὶ σοφίαν,
εἴτε θεόθεν κινηθεῖς, εἴτε καὶ φίλτρον τρέφων 4945
πρὸς τὸν αἰθέριον τῷ νῷ καὶ θεοφόρον ἄνδρα.
4870 ἀκούει ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, μετάπεμπτον ποιεῖται
τὸν ἱερὸν Μεθόδιον, ἐξάγει τοῦ σπηλαίου,
ὡς ἀπὸ κόχλου μάργαρον, ὡς ἀπὸ νέφους ἄστρον,
ἀκτίνας ἀποστίλβοντα φαιδρὰς πυριμαρμάρους 4950
καὶ ζόφον ἀπελαύνοντα καὶ σκοτασμὸν ἀγνοίας.

4859 schol. metr.; vide v. 259

4854 μοδίῳ λύχνον: Mat. 5,15 4859 λαβυρινθώδεσι (intel. λόγοις): loc. prov.; cf. Philon 1,192 4860 ἐκλεπίσαι: cf. Gen. 30,38 (λεπίζω) 4871-77: cf. Mon. 811,12/13 4872: cf. κόχλος ἢ τὸν θεῖον μαργαρίτην προαγαγοῦσα in Acathesto Hymno VI, 6; cf. vv. 2600-07 4873 ἀκτίνας πυριμαρμάρους: vide v. 4286

ABCDFΘJKPRTV

4854 λύχνω K: on sup. ω K¹ 4855 τὸ J ζοφερῷ καὶ στιγηρῷ C 4856 δὲ C
4857 σίμβλα P: σίβλα V κηροβλαστῶν K: σκηροπλαστῶν P ἐκεῖθεν Θ 4859
λαβυρινθώδεσι Bekk: λυβυρινθώδεσιν Θ γρίφοις A ἴ. τυγχάνει A: ἐντυγχάνει A^{1pc}:
ων sup. ει T¹ 4860 ἐκλεπίσει F: αι sup. ει F¹ στεγνὸν? Bekk¹ φωτίσει F: αι
sup. ει F¹ 4861 δεδύνητο K καίτι ΘJK 4862 τὴν V ἐν σοφία DFR 4863
τοῦτο Θ 4864 προκρεῖττων Θ 4865 πάντας Θ κατὰ ante καταλέγει add. P
4868 πόθον DR: πόθους F ἔχων T: τρέφων superscr. T¹ 4869 τονοῦν K: alt. v
sup. τον K¹ 4870 ταῦθ' ὁ: ταῦ Θ: ταῦτα A μετάπεμπτον J 4873 φαιδρῶς V
πυριμαρμάρους (cf. v. 4286): πυριμαργάρους BDJPR Bekk: πολυμαργάρους K

- 4875 τῆς γλώσσης οὖν Θεόφιλος γευσάμενος τῆς τούτου
ἐγκατοικίζει τὸν καλὸν καλῶς ἐν βασιλείοις,
ὡς χρῆμα πολυτίμητον ἐν θησαυροῖς ἀσύλοις,
ὡς λίθον μέγα στίλβοντα πυρράκην φωτοβρῦτην, 4955
κάκει παρακαθήμενος τῷ χρυσορρόῳ Νεῖλῳ
4880 ἦντλει τὴν πόσιν δαυιλῆ τῶν γλυκυχύμων ρεῖθρων.
Περὰν δὲ μέλλων ποταμὸν τὸν τῆς ῥευστῆς οὐσίας,
ὄν πάντα περικείμενον πάχος θνητοῦ σαρκίου
ἀμήχανον μὴ διελθεῖν (ἐπείγει γὰρ ἡ φύσις, 4960
ἢ ταχυργὸς πορθμεύτρια, τὸ χρέος ἀπαιτοῦσα),
4884a ἔτος ἡδη δωδέκατον τῆς βασιλείας ἄγων,
4885 τῷ στέφει μὲν τὸν Μιχαὴλ κατακοσμεῖ τὸν παῖδα,
ἔτι παιδίσκον ἀπαλὸν ὄντα τὴν ἡλικίαν,
τὸ νεαρὸν δὲ τοῦ παιδός, ὡς θέμις, ὑποπτεύων 4965
συγκοινωνεῖν ἐκέλευσε τούτῳ καὶ τὴν μητέρα,

4878 πυρράκην (λίθον): cf. Th. Hopfner, Λιθικά, RE XIII, 1(1926) 747-69, s.v. 4881-84 Theophilus d. 20 mens. Ian. a. 842 moritur 4885 Michael III, d. 9/10 mens. Ian. a. 840 natus, coimperator, probabiliter mense Sept. a. 840 (secundum C. Mango, When was Michael III born? DOP 21 [1967] 253-58), patri mortuo succedit 4886-89 Theophilus testamento Theodoram matrem Michaelis, trimi pueri, curatricem statuit

4879 χρυσορρόῳ Νεῖλῳ: Suppl. Epigr. 8,549,17; Athenaeus Deipnosoph. (ed. G. Kaibel) 5,203c; Lyme 144,6-8; cf. vv. 3765, 6165 4881 ῥευστῆς οὐσίας: cf. Plut. 2,268 4881-84a: Sym. 624,17; 646,9,17/18 4881-86: Mel. 147,4; 159,1-3,7; Mona. II 797,20/21; 801,5/6,19; Sc. 79,65-67; 80,74-76 4881-89: Zon. III 381,11-15 4882 πάχος... σαρκίου: Eur. Cycl. 380 4882/83 πάχος — διελθεῖν: vide vv. 929/30 4884 ἢ ταχυργὸς πορθμεύτρια: cf. Anth. Pal. 7,68 (πορθμεῦω ὕδωρ Ἀχέροντος) 4884a: Mon. 789,17; Theoph. Cont. 139,6; Mona. (II 797,20) ἔτη β' μῆνας γ' 4884a/85: Le. 213,8; 228,3/4 4885: Mon. 809,3/4; Sym. 645,13-15; 647,3-5 4886-89: Mon. 810,20 — 811,1; 811,16/17; Sc. 81,87-91 4886-4909: Le. 227,12/13,18/19; 228,14 — 229,1

ABCDFΘJKPRTV abdgimr = π

4875 οὖν: αὐ T γευσάμενος Θεόφιλος J 4876 τὸ καλὸν J: v sup. κ J¹ καλῶς ἐν βασιλείοις: ἐν βασιλείοις οἴκοις Θ 4878 μέγαν ACDFKPRTV Bekk μεγα-
στίλβοντα Θ πυρράκην Θ: πυρράκην P φωτοβρῦτον K: -βλύτην C 4879 κακει
KP τὸ K χρυσορῶα Θ: -ρρῶων J: -ρρῶ Bekk 4880 δαυιλῶς B γλυκοχύ-
μων K 4881 μέλων J ποταμῶν JV: τὸν ποταμὸν Θ 4882 ἦν K: ὄν superscr.
K¹ πάντο F: α sup. ο F¹ 4883 ἀπῆται K 4884 ταχυργὸς F: ταυτουργὸς K
4885 τῷ: τὸ F 4886 τῆ ἡλικία R 4887 θέσις J 4888 ἐκέλευσεν CΘJKR Bekk
αὐτῷ CΘJK in fine v. 4888 τοῦ κράτους script. del. Θ
4884a add. π[-b] Bekk ἡδη: οὖν r

- 4890 τοῦ κράτους ὡς φροντίστριαν αὐτοῦ γενησομένην·
ἢ μέχρι τότε νύκτερον ἔχουσα μαθητείαν
καὶ σέβουσα τὰς ἱεράς μορφὰς ἐν παραβύστῳ,
Νικόδημος, ἂν εἶποι τις, ἀκάρδιος, δειλόνους, 4970
τότε τορὸν ἐβόησε καὶ μετὰ παρρησίας
καὶ σάλπιγξ ἐχρημάτισεν εὐσημος, χρυσοσάλπιγξ,
4895 ἢ μᾶλλον καλλικέλαδος, νεοττοτρόφος ὄρνις,
στρουθοῦς ἐπισυνάγουσα πάντοθεν τοὺς ἀπτέρους,
περικρυβέντας μέχρις ἂν ὁ θηρευτὴς παρέλθῃ,
καὶ σπέρματα τρισευγενῆ σχοῦσα κατὰ καρδίας,
ὡς ἄρουρά τις εὐκαρπος, ἀδλαξ λιπαροβόλαξ,
4900 χειμῶνος μὲν πιέζοντος οὐκ ἀνεδίδου βλάστην,
ὡς δὲ παρήλθε τὸ πικρὸν τῆς χειμερίας ὥρας,
τὸ δ' ἔαρ ὑπεγέλασε καὶ τὸ στυγνὸν ἐλύθη,
τότε δὴ τότε καὶ βλαστὸν ἐξήνεγκε πολύχουν 4980
καὶ λήϊον πολύσταχυ καὶ πλήρες εὐκαρπίας,
4905 ὡς αὔραις κυμαινόμενον εὐπνόοις, ζεφυρίαις,
τοῦ πνεύματος ταῖς χάρισι τοῦ πάντα τελειοῦντος,
ἀγχιθεάζοντας οὐκοῦν ἄνδρας συναγαθοῦσα, 4985

4907-09 concilium Cli d. 11 mens. Mart. a. 843 de erectione imaginum decretavit

4890/91: cf. Theoph. Cont. 90,9-15; cf. Zon. III 382,1/2 4893-4909: Mel. 159,8-10,15-18; Sym. 647,5-7; 647,15-18; 650,21-24; 651,13-22; Mon. 811,5-16; 812,1-7; 813,10 — 814,5; Mona. II 801,14-19; 802,6-13; Sc. 81,3 — 83,64; Theoph. Cont. 154,2-10 4892 Νικόδημος: Joh. 3,1sq.; 7,50/51; 19,39 4893 τορὸν ἐβόησε: Philostr. Heroicus (ed. L. Kayser) 19,12 4894 σάλπιγξ... χρυσοσάλπιγξ: cf. v. 2305 4895/96: Mat. 24,37; Luc. 13,34 4897 θηρευτῆς: vide Ilias 11,325; cf. v. 4575 4900 βλάστην: Soph. O. C. 972 (πατρὸς βλάσται); vide v. 6241, cf. v. 692 4906 πνεύματος... τοῦ πάντα τελειοῦντος: Symb. Antiochen. (a. 341) PG 26,724A 4907-13: Zon. III 383,8 — 384,5

ABCDFΘJKPRTV

4889 σκάφους R αὐτῶ CΘJK Bekk: αὐτὴν T 4890 ἦν T τότε μέχρι Θ
τούτου F μαθητρίαν Θ: δαιματίαν K 4892 εἶπει Θ: εἶπη PT ἄρκάδιος A
4893 τὸ ρὸν Θ: στερρὸν V ἐβόησεν K 4894 σάλπιγξ ΘV εὐσημος ΘK: εὐσημος D
χρυσόσάλπιγξ ΘV 4897 ἔως J παρέλθοι ACDKPRV 4898 ὄρνις K πέρματα A
4899 ἀρουρήτης J: -ήτης Θ: -ίτης ABCFKPR: -ίτης DTV ἀδλαξ BFPR 4900 ὄρνις J
ἐνεδίδου B στάχυν C 4902 ἐπεγέλασε CΘK ἀπέσβη C 4903 δὴ — ἐξήνεγκε: J
βλαστὸν ἐξήνεγκε καὶ στάχυν τὸν C ἐπήνεγκε FR πολύχουν Θ 4904 λήϊον
K: η sup. ή K¹ πολύσταχυν Θ: -καρπον D πλήρης K 4905 αὔραι V παι-
νόμενον C ζεφυρίαις BD 4907 ἀγχιθεάζοντας J: ἀγχιάζοντας K

- δικελευτάς, ἂν εἶποι τις, φιλοεργούς, δοκίμους,
τὴν ἄκανθαν ἀνέσπασε τῆς εἰκονομαχίας,
4910 ἐνθέρμως δ' ἵκετεύσασα τοὺς θεσπεσίους ἄνδρας
ὑπὲρ τοῦ συζυγήσαντος λιτάσασθαι τὸ θεῖον
καὶ πείσασα καὶ πίστωσιν τελείαν δεξαμένη 4990
ὡς τῶν βασάνων τῶν ἐκεῖ Θεόφιλος ἐρρύσθη,
ὁμόδειπνος ἐγένετο τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσιν
4915 ἄβρὰν λιπαροτράπεζον ἐστίασιν τελοῦσα·
συνῆν δ' αὐτοῖς ὁ χρύσεος τὴν γλώτταν Θεοφάνης,
ὁ τὴν πικρὰν ὑπενεγκὼν στίξιν ἐν τῷ μετώπῳ, 4995
τῆς Νικαέων πόλεως ὧν ἀρχιποίμην τότε.
ὡς τοῖνυν ἐνητένιζεν ἡ Θεοδώρα τούτῳ
4920 καὶ τὸ καρτεροκάριον ἐφύκει θαμβουμένη,
συνεῖς ἐκεῖνος ἔφησε σκληρῶς καὶ πικροθύμως
«ὄρῳ τὴν προμετώπιον, ἄνασσα, ταύτην στίξιν; 5000
ἔνεκα ταύτης πρὸς τὸν σὸν δικάσομαι γαμέτην,
ὅπου κριτῆς ὁ πάγκοινος ἀδέκαστα δικάζει,
4925 οὐδὲ λαμβάνει πρόσωπον, οὐδὲ δωροδοκεῖται,
οὐδὲ τὴν περιπόρφυρον χλαμύδα δυσωπεῖται.»
πρὸς ταῦθ' ἡ περιλάλητος ἐν γυναιξίν ἐκείνη 5005
περιπαθεὶς οἰμώξασα καὶ μέσης ἐκ καρδίας
καὶ δακρυσίστακτον αὐτῆς τὸ πρόσωπον θεμένη,

4916-18 Theophanes, confessor, tunc temporis episcopus urbis Nicaeae erat

4910-41: Theoph. Cont. 152,1 — 154,2; 160,16 — 161,17; Sym. 650,24 — 651,13; 653,3 — 654,5; Sc. 89,15-36 4925 λαμβάνει πρόσωπον: vide v. 2982 4929 δακρυσίστακτον: cf. Aesch. Prom. 399 4929-32 δακρυσίστακτον — οἰκτράν: Ilias 9,13-16; ICont. 21

ABCDFΘJKPRTV

4908 δικελευτάς ΘP: δικελαστάς K εἶπει K: οἱ sup. ι K¹: εἶπει Θ: εἶπη P
4909 ἀνέσπασαν Θ εἰκονομανίας AFPR 4910 ἐνθέρμως ΘV ἵκετεύουσα DP
4911 λιτάσασθαι DFR: λιτεύσασθαι ΘT 4912 δεξαμένην K 4913 ὡς: καὶ F
ἐρρύσθη Θ 4914 ἐγένετο ACFJKPRTV ἱερεῖς V ἀνδράσι ΘP 4915 λιπα-
ροτράπεζαν FKP Bekk ἐστίασιν JPT 4916 δ' om. Θ γλώσσαν FK Bekk
4917 ἐπενεγκὼν K 4918 ἦν Θ ἀρχιθύτης Bekk 4919 τούτῳ eras. Θ 4921
σκληρῶς Θ 4922 προμετώπιον Bekk τήξιν P 4923 ταύτην Θ 4925 οὐδὲ (1):
ὅς οὐ superscr. T¹ οὐδὲ... οὐδὲ P πρόσωπα D δωροληπτεῖται CDFΘJKR Bekk
4926 om. J οὐδὲ P 4928 περιπαθεὶς V καὶ μέσης ἐκ: ἐκ μέσης τῆς Θ 4929
θερμαίνει P

- 4930 ὡς κρήνη τις μελάνυδρος ὑψόθεν κατὰ πέτρας
τὸν ῥοῦν διακρουνίζουσα φλεβῶν τῶν ναματίων,
φωνὴν ἐξέρρηξεν οἰκτρὰν, δαίγμα τῆς ἔνδον ζάλης·
«τοιαῦτά μοι, θαυμάσιε, περὶ τοῦ βασιλέως
καὶ σὺ καὶ σύμπας ὁ χορὸς οὗτος κατεπηγγέλλου;»
5010
- 4935 ἐνταῦθ' ὁ μελιχρόγλωττος Μεθόδιος ὁ θεῖος,
ἀγελαρχῶν τῆς ἱερᾶς ποιμνῆς τῆς νέας Ῥώμης,
ἐπιρραπίζει τὸ πολὺ τῆς τόλμης Θεοφάνους,
5015 παραμυθεῖται τὴν καλὴν ἐκείνην βασιλίδα,
τοὺς τῶν δακρύων ὄχετοὺς εὐτέχνως ἀνακόπτει,
4940 κατασιγάξει τὸν βαρὺν κλύδωνα τῆς καρδίας,
λόγους ψυχῆς μαλακτικὸς ὡς ἔλαιον σταλάξας.
Μέχρι μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἦν ἔτι παιδαρίσκος,
5020 αὐτῷ συνῆν ἡ βασιλὶς καὶ μήτηρ Θεοδώρα
καὶ πάντ' ἐποίει δεξιῶς, ἰθύνουσα κοσμίως
4945 τὴν ναῦν τὴν μεγαλόφορτον τῆς σκηπτροκρατορίας.
ἐπεὶ δ' εἰς ἤβην ἤλασεν ὁ Μιχαὴλ ἀκμαίαν

4946/47, 5020/21 post d. 20 mens. Nov. a. 855, fortasse d. 15 mens. Mart. a. 856
(J. Bury, A History of the Eastern Roman Empire, I [1912], p. 469-71), Michael III
matrem ex imperio amovet et solus regnat

4930 κρήνη... μελάνυδρος: Ilias 9,14; 16,3 4932 φωνήν... οἰκτρὰν: cf. Soph. Ai.
629 ζάλης: vide v. 1766 4935 μελιχρόγλωττος: cf. Callim. Epigr. 29 (μελιχρότατον
τῶν ἐπέων) 4939 ὄχετοὺς (δακρύων): vide v. 3428 4940 κλύδωνα: vide v. 2421
4941 λόγους... μαλακτικὸς: ICont. 122/23 4942-72: Sym. 661,13-16; Zon. III 390,8-11
4945 ναῦν... σκηπτροκρατορίας: cf. v. 2422 4946-48: Sc. 93,46-48 4946-62: Mel.
160,18-20; Zon. III 393,6-9; 397,16 — 398,4; vide vv. 4976-5001 4946-70: Mon. 816,4-6;
823,10/11 4946-87: cf. Sym. 655,1/2 (Μιχαὴλ ἀνδρωθέντος καὶ τοῖς κυνηγίοις καὶ
ἀκαθαρσίαις σχολάζοντος) 4946-5008: ex his solum valde pauca Le. (229,18-20) scr.;
cf. etiam Le. (237,7) μόνος αὐτοκρατορεῖ

ABCDFΘJKPRTV

4930 ἀπὸ CΘJK 4931 νοῦν P βλεβῶν Θ τῶν: ἐκ Bekk ναματίων K
4932 ἐξέρρηξε V 4933 οὐ ταῦτα CJ 4934 οὕτως CJP Bekk κατεπηγγέλλου FKP:
-πιγγέλλου Θ: -πιγγέλλου B 4935 ἐνταῦθ' ὁ: ἐνταῦθα R 4937 ἐπιρραπίζει Θ τὸ
πολὺ τῆς τόλμης Θεοφάνους om. V Θεοφάνη B 4938 om. V πολλὴν F 4939
om. V τοὺς τῶν: καὶ τοὺς C ἀνακόψας CΘJK 4940 κατασιγάξει om. V βαρὺ
T 4942 μέχρι Bekk 4944 ἐπίει K 4945 ναῦ BΘK σκηπτροκρατορίας:
σκηπτο- P: αὐτο- CK: αὐτοκρα sup. σκηπτο T¹ 4946 ἠῦριν K

- καὶ μόνος ἐπεδράττετο πραγμάτων τηλικούτων,
ἔργοις τὸ μυθεύμενον ἔδειξεν ἀληθεῖον·
ὡς ἄλλος γὰρ αὐτόχρημα Φαέθων νηπιάζων
4950 ἐφ' ἄρματος ἠνιοχῶν εὐίππου, πυριτρόχου,
καὶ τὴν Ῥωμαίων ἅπασαν ὤλεσε χωραρχίαν
αὐτὸς τε παπποπατρικῆς ἀρχῆς ἐξεδιφρίσθη
5030 καὶ κύμβαχος κατέπεσεν ἐπὶ βρεχμὸν καὶ νῶτα:
ἀπέβη γὰρ ὑγρόβιος ἀντικρυς ἄλλος Νέρων,
4955 πάροινος, μαλακόψυχος, μάχλος, ἀκρατοπότης,
ὄβλας ἀβύσσους ἐξαντλῶν χρημάτων τοῖς συμπαίκτηις,
γελοιασταῖς καὶ ρυπαροῖς ἄρματοστροφῶν, μίμοις,
5035 ἅμα πρῶτ' διώκουσι τὰς ἀκρατοποσίας
καὶ βίον τρυφερόβιον βιοῦσι Συβαρίτην,
4960 λιχνευομένοις εἰς τρυφὰς εὐόψων ἐδεσμάτων
καὶ συνδιημερεύουσι γυναικοῖς ἀκολάστοις
καὶ πίνουσι καὶ παίζουσι καὶ γυναικομανοῦσιν,
5040 ὡς πρὶν ὁ Σαρδανάπαλος ὁ Νίνου βασιλεύσας.
τοιούτοις δὴ τισὶ συνῶν διεφθαρμένοις, πόταις,
4965 ἀρρητουργοῖς καὶ φαυλουργοῖς, κακίας τελετάρχαις,
ὁμόστολος ἐγένετο Μαινάδων θυρσοφόρων

4949-53: e fabula de Phacthontis; vide Hygini Fab. (ed. Rose), 152,54; cf. Io.M. I
(2),10 4952 ἀρχῆς: vide v. 535 4952/53 ἐξεδιφρίσθη — νῶτα: Ilias 5,585/86; 6,42/43;
23,394; cf. Roman δ' 44 4954 ἄλλος Νέρων: vide vv. 2009-33a 4954-5001: Sc. 96,
29 — 97,53; 101,68-71; 130,86-92; 132,32-38; Zon. III 393,15/16; 397,16 — 398,10; 404,15 —
405,1; 406,4 — 407,3; 415,6-10 4959 βίον... Συβαρίτην (=voluptiosissimus); pron.; Apost.
Paeoemiogr. 15,83a; cf. Aristoph. Fr. 216 (εὐτυχία Συβαρίτιδος) 4963 Σαρδανάπαλος:
pron.; Apost. Paeoemiogr. 15,93 (Σαρδανάπαλου βίος); vide vv. 588-623 4966 ὁμό-
στολος... Μαινάδων: cf. Soph. O.T. 212

ABCDFΘ J(usque ad 4964) KPRTV

4947 ὑπεδράττετο Θ: ἐπιδράττετο V: ἐπιδράπτετο K 4948 ἀληθεῖον P: ἀλη-
θεύων T: on sup. on T¹: ἀληεῦων Θ: ἀληθεύειν Bekk 4950 ἠνιοχῶν K ἐφίππου
B 4952 οὗτος K παπποπατρικὴν P: τῆς παππατρικῆς J ἀρχὴν P ἐξεδιφρί-
σθη: ευθη sup. ἴσθη T¹ 4953 βρεγμὸν C νῶτον pc. ex νῶτα V¹ 4956 χρημά-
των ἐπαντλῶν ἀβύσσους ΘJ Bekk: χρ. ἀπαντλῶν ἀβ. CK: χρ. ἐξαντλῶν ἀβ. DFR
τοὺς J συμπαίκτης J: συμπόταις F 4957 γελοιασταῖς K: oi sup. i et st sup. σθ
K¹ 4959 ρυπαρόβιον CK βῦουσι Θ Συβαρίστην K: Σιβαρίτην B: Σοβαρίτην J
ser. vv. 4961, 4960 K 4960 εὐόψων JK: ω sup. ὁ J¹: ὄψεων T 4961 om. CΘJ
γυναικοῖς K 4962 πίνουσιν Θ 4963 ὡς Ῥοδανάπαλος K Νίνου BD 4964 πῶτες Θ
τοιούτης K: oi sup. η K¹ 4965 τελετάρχαις Θ 4966 ἐγένετο V θυρσοφόρων Θ

- καὶ ταῖς Διονυσιακαῖς βακχεῖαις ἐνετρώφα. 5045
 ἐντεῦθεν πότοι καὶ χοροὶ καὶ μέθαι καὶ κρατῆρες
 ἀσέμνων τε καὶ πορνικῶν ἄσμάτων ἀπηχῆσεις
 4970 καὶ λυγισμοὶ γελωτουργοὶ καὶ πᾶσα ῥυπαρότης.
 μῦθοι μὲν οὖν Ἀκταίωνά φασι τὸν θηροφόντην
 ὡς κύνες διεσπᾶσαντο λυττήσαντες ὡς θῆρα, 5050
 κόλακες δὲ τὸν Μιχαῆλ περιστοιχῆκότες,
 ἐξυρημένοι πώγωνας, ἐψιμυθιωμένοι,
 4975 εἰς ποῖον βάραθρον αὐτὸν κακίας οὐκ ἐρρίπτουν;
 ἐντεῦθεν ὁ περίοπτος, ὁ τῶν Ῥωμαίων κράτωρ,
 αὐτὸς αὐτὸς ἐπέβαινε ἀρμάτων χρυσαυτῶν, 5055
 τετρώροις ἐπεκάθητο καὶ δίφροις χρυσοδίφροις·
 καὶ θησαυροὶ μὲν πάντοθεν χρημάτων ἀπηντλοῦντο
 4980 καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐν στενῷ πράγματα καθειστήκει,
 κόλακες δὲ καὶ χρήμασιν ἀφθόνοις ἐνευπάθουν
 καὶ χιτωνίσκοις τρυφεροῖς καὶ πέπλοις χρυσοπάστοις, 5060
 οὕτως ὑγρῶς καὶ μαλακῶς ὁ Μιχαῆλ ἐβίου,
 πολλάκις δὲ μηδέ τινος κατεπειγούσης χρείας
 4985 ἄτερ φυλάκων καὶ φρουρᾶς, ἄτερ δορυφορούντων

4971 schol. metr.; vide v. 446   4984 schol. metr.; vide v. 1218

4967 Διονυσιακαῖς βακχεῖαις: orgia Bacchi   4971/72: e fabula de morte Actaeonis;
 Apoll. Bibl. 3,30-32   4973-75: cf. vv. 4339-41   4975 βάραθρον... κακίας: cf. Athan.
 Alexandr. orationes adversus Arianos, PG 26,53B (β. ἀσεβείας)   4976-78: Theoph.
 Cont. 184,15-21; 198,12 — 199,7   4981: vide vv. 4339-41   4985/86: Theoph. Cont. 200,6-8

ABCDFΘKPRTV

4967 Διονυσιακάς K   4968 καὶ (1) om. K   4969 ἐπηχῆσεις KR   4970 λι-
 γυσμοὶ BCR: λογισμοὶ ΘV   4971 οὖν om. F   Ἀκταίωνα φασι Bekk   θηροφόντην
 Θ   4972 ὡς (1): οἱ AFΘKTV   θῆρα: θῆρες C   4973 περιστοιχῆκότες CFPRTV:
 περιεστιχῆκότες Θ   4974 ἐξυρημένοι K: ἐξυριμένοι FP: ἐξήρημένοι B: ἐξυρισεμέ-
 νοι Bekk   πώγωνες P   ἐψιμυθιωμένοι CK Bekk: ἐψιμυθιο-   FPTV: ἐψιμυθιο-
 Θ   4975 οὐκ ἐρρίπτουν: ἀνερρίπτουν F   ἐκρύπτουν Θ   4976 περίβλεπτος T   ὁ (2):
 καὶ V   4977 αὐτὸς (2): αὐτὸν P Bekk   χρυσαυτῶν T: glossa χρυσάμπυκας, χρυ-
 σοχαλίνους T^{ms}·   4979 ἀπηντλοῦνται Θ: ἐπηντλούντων K   4980 πράγμα τι K
 καθιστῆκει Θ: καθιστῆκει PT   4981 καὶ: γε Θ: τοῖς C   ἐνευπάθουν: νετρώφουν
 superscr. T¹   4982 χιτωνίσις ACDFΘKRTV   4983 ὑγρῶς καὶ μαλακῶς Θ   ἐβίου
 K   4984 μὴ δὲ BDT: μηκέ K   κατεπειγούσης Θ   χρείας pc. ex βίας A¹: βίας CP
 4985 φρουρῶν K

- μόνος αὐτὸς παρῶδευεν ἐν μέσαις ταῖς τριόδοις,
 ἀσέμνωσ θεατρομανῶν, χαίρων ἱππηλασίαις. 5065
 ἐγίνετό τε καὶ πατήρ παιδίων κατὰ πνεῦμα,
 τῶν μίμων τὰ βρεφύλλια καὶ τῶν ἀρματοστρόφων,
 4990 οἷα πατήρ φιλόστοργος φέρων ἐν ταῖς ἀγκάλαις
 ἐκ τοῦ λουτροῦ προκύπτοντα τῆς θεογενεσίας·
 ἐντεῦθεν (οὐκ ἐξήρκουν γὰρ αἱ φλέβες τοῦ χρυσοῦ
 ἐπὶ τοσοῦτους ἀγωγούς κενούμεναι κοπρώδεις)
 αἱ χρυσοσκεύαστοι στολαὶ τῶν πάλαι βασιλέων
 4995 καὶ δένδρα τὰ κατάχρυσσα στρουθία τε τὰ λάλα
 καὶ λέοντες σφυρήλατοι χρυσοῦ πεποιημένοι,
 καὶ πᾶν ἀπλῶς βασιλείον λάμπων ἐν ἀνακτόροις, 5075
 ἅπερ τὸ πρὶν Θεόφιλος εἴργαστο φιλοτίμως
 εἰς λάλημα περιλάμπρον ἐσόμενα Ῥωμαίοις,
 5000 χωνεῖα παρεδίδοντο, κακῶς ἐξεκενοῦντο
 εἰς μισαροῦς καὶ βδελυροῦς σωλῆνας πολυτρήτους.
 οὐ ταῦτα δ' ὁ χοιρόβιος τετόλμηκε καὶ μόνα, 5080
 ἀλλ' ἐπὶ χεῖρονα ζωὴν προκόπτων ὀσημέραι
 ἐλύττησεν ὁ κάκιστος κατὰ τῶν μυστηρίων,
 5005 τῶν ἱερῶν καὶ Σεραφίμ αὐτοῖς ἀξιοσέπτων,
 καὶ σίνηπι δριμύχυμον ἐγγέων εἰς κρατῆρα
 τὴν ἀγιστεῖαν τὴν φρικτὴν δῆθεν ἐτελετάρχει, 5085

4989-91: Sym. 659,6-8; Theoph. Cont. 172,9-15; 199,11/12   4991 λουτροῦ... θεογε-
 νεσίας (= baptisma): cf. v. 2356   4992 φλέβες... χρυσοῦ: cf. v. 3429   4992-5000:
 Theoph. Cont. 172,23 — 173,11   4992-5001: Sym. 627,11-14; 659,2-4,15-19   4995/96:
 cf. vv. 4717-25   4999 εἰς λάλημα: III Reg. 9,7   5002-08: Theoph. Cont. 200,15 —
 201,11; 244,3 — 247,15; Sym. 661,16 — 662,11; 663,5-8; Sc. 109,24 — 110,38; Zon. III 407,2-12

ABCDFΘKPRTV

4986 μόναις F   μέσαις: μέσοις AKPV: οἰς sup. αἰς T¹   τοῖς KV   τριόδοις
 T: οἰς sup. εἰς T¹   4988 ἐγένετο F   παιδίων K   4990 ἐν ταῖς: αὐταῖς A   4991
 θεογενεσίας T: ννη sup. νεσ T¹   4992 ἐξήργουν Θ   ἐξήρκουν γὰρ: ἐξήρκεσαν F
 φλέβαις V: φλέβαι Θ   4993 τοσοῦτοις ἀγωγῆς... κοπρώδης K   4994 πάλαι sup. lin.
 K¹   βασιλίδων C   4995 τὰ (2): καὶ V   4997 λάμπων K   ἀκτόροις A: να su-
 perscr. A¹   4998 ἄτερ P   τοπρὶν CF: ταπρὶν D   4999 περίτρανον V   5001
 om. B   μισαράς Θ   5002 ταῦτα K   5003 ὀσημέραι F: ὡς ἡμέραι ΘK   5005
 Σεραφίμ A   5006 δριμύχυμον Θ: δριμήχυον D: δριμύχον K   ἐγγέων BFK
 PV: αἰ sup. χέ K¹   5007 σεπτήν K

παίζων, φασίν, ἐν οὐ παικτοῖς, γελῶν ἐν ἀγελάστοις.

- 5010 Οὕτω βιοῦντα Μιχαὴλ ἢ μήτηρ καθορῶσα
καὶ παίγιον γινόμενον τὸν κράτορα Ῥωμαίων
τὰ σπλάγγνα συνεστρέφετο, ψυχὴν συνεδονεῖτο
καὶ λόγοις ἐσωφρόνιζεν, ἐρρύθμιζε, παρήνει,
βδελυροτήτων αἰσχουργῶν ἀπάγειν ἐπειρᾶτο·
ἀλλ' ἦν τὸ δὴ λεγόμενον νεκρῷ προσομιλοῦσα,
5015 παρὰ κωφῷ ψαλάττουσα τοὺς παραιντηρίου.
ἦν δὲ μητράδελφος αὐτῷ Βάρδας ὠνομασμένος,
ἄνθρωπος κακομήχανος, ἄγων καὶ στρέφων πάντα,
ὅς ὑπελθὼν τὸν Μιχαὴλ, ὡς σκώληξ γλυκὴ ξύλον,
καταφαγὼν τε τὴν αὐτοῦ καρδίαν καὶ συσσήψας,
5020 πείθει τὴν μὲν βασίλισσαν ἐλάσαι Θεοδώραν
καὶ τὴν τεκοῦσαν ἐκπτωτον θέσθαι τῶν βασιλείων,
στεφάνῳ δὲ τοῦ καίσαρος αὐτὸν καταγλαῖσαι.
ἔρημον οὖν παραλαβὼν τὸν ἄθλιον ἐκείνον
καὶ τὸ περιφερόμενον ἐκκόπαντα τὴν χεῖρα

5016-81 Bardas, frater matris Michaelis III, dignitate caesar, praecipuus consiliarius imperatoris, dolo d. 21 mens. Apr. a. 866 interfectus est

5008 παίζων... ἐν οὐ παικτοῖς: prov.; Ioan. Chrys. Homilia in Rom., PG 60,674(753) (Lampe s.v. *παῖκτος scr. παῖκτοῖς); vide Haghioth. 22, ubi codex σπουδάξεις ἐν οὐ παικτοῖς habet, quod non recte editor σπουδάξεις ἐν τοῖς παικτοῖς correxit 5009-15: Sc. 110,43-52 5009-22: Zon. III 390,8-11; 392,7 — 393,5; 394,3-5,12-15; 397,15/16; 399,5-8 5014 νεκρῷ προσομιλοῦσα: prov.; Karathanasis 89 5015 κωφῷ ψαλάττουσα: prov.; Karathanasis 89 5016-22: Mon. 821,14 — 822,2; 823,10-15; 824,2,9/10; Sym. 657,12 — 658,10; 658,22/23; 665,7/8; Sc. 93,48/49; 94,72-75; 95,6 — 96,28; 105,9-11 5016-31: summa Le. 235,12 — 238,8 5016-81: Mel. 164,19-22; 165,29 — 166,5; 166,12-14,21/22; 167,16-18; 168,1-12; 169,12/13; 171,15-19; 172,27-29 5017 ἄγων καὶ στρέφων πάντα: cf. v. 5604 5020/21: Theoph. Cont. 174,1-10 5023-31: Se. 98,78-81; 101,71/72; 106,1/2; Zon. III 399,7-9 5024/25 ἐκκόπαντα τὴν χεῖρα / τὴν δεξιὰν ἀριστερᾶ: Io.M. II (200),1; cf. Plan. (ed. Piccolomini) 7, p. 151 5024-26: prov.; probabiliter e fabula mihi ignota

ABCDFΘKPRTV

5008 φασίν CΘKT 5010 γινόμενον CR Bekk 5012 ἐσωφρόνιζε K ἐρύθμιζε ACDFΘKPRTV Bekk παρήνη K: ei sup. νη K¹ 5013 βδελυροτήτων: τα sup. τή T¹ 5015 παράκωφος F ψαλάττωσαν K: ψαλάττου A ἐπαινητηρίου CR 5016 πατράδελφος K αὐτῆ C ὠνομασμένος P 5018 προσελθὼν... ὡς κόλιξ γλυκὴν ξύλω K 5019 δὲ K συσσήψας ΘOK 5020 μὲν τὴν C ἐλάσαι A 5022 τῷ C καίσαρος: Καί- Bekk κατακοσμήσαι (-ῆσαι F) DFR

- 5025 τὴν δεξιὰν ἀριστερᾶ κατὰ τοὺς μαινομένους,
μᾶλλον δ' εἶπειν ἀπάλαμνον, ἄχειρα γεγονότα,
ἢ κατὰ τὸ μυθούργημα τῆς Αἰσωπείας λύρας
προβάτιον εἰς ἄνοιαν αὐτόχρομα φανέντα
καὶ κύνας ἀπελάσαντα τῇ συμβουλῇ τοῦ λύκου,
5030 τὸ κράτος ἐκ τοῦ κράτορος εἰς ἑαυτὸν μεθεῖλκε
καὶ πᾶν ἐποίει θελητὸν ἀντικρυς ὡς αὐτάναξ.
οὐ μὴν ἀλλ' ἐκκεκύλιστο καὶ πρὸς παρανομίαν,
οἶαν οὐ Σκύθης δέδρακεν, οὐ Πέρσης, οὐ Σαρμάτης,
οἰοῦ γνησίου γαμετῆ, φεῦ ἀκολάστου γνώμη!
5035 μινύμενος ἀναφανδὸν ὡς ἑαυτοῦ συλλέκτροφ.
ἤκουσε τοῦτο τὸ δεινὸν Ἰγνάτιος ὁ μέγας,
ὁ τηνικαῦτα κυβερνῶν τὴν βασιλίδα πόλιν·
ἦν γὰρ περιλαλούμενον ἐν ἀγυαῖς, ἐν οἴκοις,
καὶ πάντων περιέτρεχε τὰς ἀκοὰς τὸ μῦσος.
5040 καὶ τοῖνυν ἐσωφρόνιζε τὸν καίσαρα τὸν Βάρδαν
λόγοις, φοβήτροις, ἀπειλαῖς τῶν μελλουσῶν βασάνων,
ἐπέπληττε, κατήρτιζεν, ἤλεγχεν, ἐνουθέτει,
πᾶσαν ἐκίνει μηχανὴν εἰς ἐκκοπὴν τοῦ πάθους.
ἀλλ' ἦν ἐν πᾶσιν ἀληθῆς ἢ Σολομῶντος λύρα,
5045 ἐλέγχειν ἀποτρέπουσα τοὺς κακογνωμονοῦντας·
ἐλεγχοὶ γὰρ ὡς μῶλωπές εἰσι τοῖς ἀσεβέσι

5034 hiatus fictus: φεῦ ἀκ. 5046 schol. metr.; vide v. 446

5027-29: Aes. Fabulae (ed. E. Chambry) 217, cf. v. 4176 5032-61: Le. 240,3-15; Theoph. Cont. 193,7-17; Mon. 826,3-14; Sym. 667,6 — 668,14; 671,11-19; Zon. III 402,12 — 404,5 5032-5115: Sc. 106,16 — 107,43 5044: Prov. 9,8 5045-47: Moral 772/73; 813-16; cf. Roman δ' 37/38

ABCDFΘ J(ab 5032) KPRTV

5025 ἀριστερὰν K 5026 ἀπάλαμον AT ἀχειρωτον ἀπάλαμον γελῶτα K: γ sup. λά et mg. iterum γεῶτα K¹ 5027 Αἰσωπίας F 5028 φανέντι T 5031 βουλητὸν CDFΘKR Bekk 5032 ἐκκεκύλιστος K: ἐκκύλιστο B: κε sup. κκ B¹ 5033 Πέρσης... Σκύθης C 5034 γαμετῆν K 5035 ἑαυτῆς K: ἑαυτῷ Θ: οὐ sup. ᾧ Θ¹ συλλέκτροφ Θ: συλλέκτροφ K 5037 Ρώμην ABDFPRTV 5038 ἀγριαῖς P 5039 ταῖς ἀκοαῖς V 5040 καίσαρα: Καί- Bekk: γέροντα ΘJK 5041 ἀπειλῶν B 5042 ἐπέπληττεν Θ: ἐπέσκεπτε C ἤλεγχεν: ἐπληττεν C 5043 ἐκείναι V: ἐκείνη F κεφαλήν B κακίας A: τοῦ πάθους A^{1ms} 5044 Σολομῶντος K 5045 κακογνωμονοῦντας FR 5046 μῶλωπες εἰσι Bekk εἰσιν K ἀσεβέσιν F

- καὶ πλήττουσιν ὡς βέλενα τὰς φαλουργοὺς καρδίας· 5125
ὁ καῖσαρ γὰρ ἐκπικρανθεὶς τοῖς ὄνειδιστηρίοις
ρήμασιν, οἷς ἐπλήττετο παρὰ τοῦ θεοφόρου,
5050 οὐ μόνον οὐκ ἐφρόντιζε τῶν παραινυτηρίων,
ἀλλὰ καὶ κότον ἔτρεφε κατὰ τοῦ παραινυτοντος,
ὅμοιον δρῶν ὡς εἶ τινες ἰχώρων πεπλησμένοι 5130
νοσοκομοῖντο πρὸς τινος, οἷδ' ἀποδυσπετοῖεν
καὶ μᾶλλον ἀγριαίνοντο πρὸς τὸν εὐεργετοῦντα.
5055 ἔνθεν τοι Βάρδας προσελθὼν ποτε τοῖς μυστηρίοις
καὶ μὴ τυχὼν τῆς δωρεᾶς ἐκείνης τῆς ἐνθέου
(οὐ γὰρ πιστεύεται σαπρὸν ἄγγος εὖοσμα μύρα) 5135
καὶ πρὸς θυμὸν ἐκπυρωθεὶς ὡς λέων ἐριβρύχης,
ὡς πᾶρδαλις ἐφάλλεται ῥαγδαῖα τῷ δικαίῳ
5060 καὶ ῥήγνυσι καὶ κατασπᾶ τῆς πηδαλιουχίας,
ἀντεφιστᾶ δὲ Φώτιον· φεῦ, ἀντὶ τίνος ποῖον!
ἐντεῦθεν ἐπεπάφλασεν ἄλμη πειρατηρίων 5140
τὸν ἱερὸν Ἰγνάτιον ποντοῦν φιλονεικοῦσα·
ὁ καῖσαρ γὰρ ἐφύσησε βορρᾶς ὡς βαρυβόας,
5065 ὡς εὐροκλύδων ἄγριος, ὡς δύσπνους ἀπαρκτίας,

5052 schol. metr.; vide v. 815 5053 schol. metr.; vide v. 952 5055 schol.
metr.; vide v. 1543 5061 hiatus fictus: φεῦ, ἀντὶ 5061-77 Ignatius, patriarcha Clis
remotus e dignitate, tormentis cruciatur ut sua sponte throno cedere testaretur (exeunte
a. 858); cf. vv. 4601-06 5061-82 Photius, patriarcha Clis, a. 858-867, 877-886

5057 prov.; Kukules 6,391,446; cf. Luc. 5,37/38 5058 λέων ἐριβρύχης: Opp. Ha-
lieut. 5,636 5062 (πειρατηρίων) ἄλμη (=θάλασσα): vide v. 1089, cf. v. 402 5062-
76: Theoph. Cont. 193,18 — 194,4; vita Patriarchae Ignatii, PG 105,513B-521B; cf. Mon.
826,11/12 5062-79: Sym. 668,2-14 5064 βορρᾶς... βαρυβόας: cf. Pind. Fr. 143,2
(πορθμὸς βαρυβόας) 5065 ἀπαρκτίας: Lyme 158,1; cf. Arist. Meteor. 363b14

ABCDFØJK M(ab 5057) PRTV

5047 τοὺς J 5048 ὁ om. K καῖσαρ: Καῖ- Bekk γοῦν K ἐμπικρανθεὶς B
5049 ἐπλήττετο Θ: ἐπέπληττο APTV: ἐπέπληκτο Bekk 5050 οὐκ: γὰρ Θ: οὐκ sup.
γὰρ Θ¹ 5051 ἔστρεφε K 5052 δρῶν om. Θ οἷτινες B ἰχώρων Θ πεπλη-
μένοι J 5053 οἱ δ' ΘJ Bekk 5055 τι K 5057 εὖοσμον μύρον C 5058 ἐριβρύ-
χης λέων C ἐρυβρύχης Θ 5059 ἐφάλλεται Θ ραγδαῖα CR 5060 τὰ ante τῆς
add. Θ τῆς πηδαλιουχίας: θείας πηδαλιουχίας JK 5061 ἀντιφοῖτᾶ ΘK 5062 ἐπε-
πάφλασεν K: ἐπεπάφλασεν Θ: ἐπιπέφλασεν V πυρατηρίων Θ 5063 ποντήν Θ
φιλονεικοῦσα ΘK 5064 καῖσαρ: Καῖ- Bekk βορᾶς ΘJ: βορρᾶς V βαρυβίας P
5065 δύπνους J ἀπρακτίας A

- καὶ λαίλαπες ἠγέρθησαν βαρύθροοι καὶ ζάλαι·
ἀλλὰ γὰρ τίς δυνήσεται τὰ πάθη τραγωδῆσαι 5145
δοσοῖς αὐτὸν ὑπέβαλον Φώτιός τε καὶ Βάρδας,
ὡς ἂν ὑποσημῆνται γραφᾶς ἰδιογράφους
5070 ὡς θέλων ἀποτίθεται τὴν ἱερὰν ἐρέαν;
ἀπορριζοῦσι μὲν αὐτοῦ τὴν ὀδοντοφυῖαν,
τὰς γνάθους, φεῦ! συντρίβουσι, τὰς σιαγόνας θλώσι· 5150
καθάπερ γὰρ χαιρομυστῆ λήσταρχον, κακεργάτην,
γυμνὸν δεσμώτην, ἤλιε καὶ γῆ! προσεφαπλοῦσι
5075 ψυχρομαρμάρῳ λάρνακι, δυσώδει, κοπροφύρτῳ,
φερούση τὸν κατάπτυστον νεκρὸν τοῦ Κοπρωνύμου.
ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος ἔλαθεν ἡ πάντολμος παλάμη, 5155
ὁ τυρευτῆς δὲ τῶν κακῶν ἀπέτισε τὴν δίκην
καὶ τῶν δεινῶν ὁ σκευαστῆς ἔπιε θυμοῦ σκύφον·
5080 Βάρδας μὲν γὰρ τῷ βασιλεῖ βόθρον ὀρύσσαν φόνου
αὐτὸς ἐκεῖνος εἰς αὐτὸν ἐνδίκως κατερράγη,
ὁ δὲ κακοῦργος Φώτιος ἐκβάλλεται τοῦ θρόνου. 5160

5080/81 Bardas d. 21 mens. Apr. a. 866 occisus est 5082 mense Sept. a. 867;
cf. v. 5174

5066 ζάλαι: vide v. 1766 5066-69: Mon. 832,15 — 833,6 5069/70: Vita Patriar-
chae Ignatii, PG 105,521A 5077-82: Theoph. Cont. 206,9-15; Sc. 112,7-15; 133,70 —
134,75; vide vv. 5174/75 5079 θυμοῦ σκύφον: vide v. 3195 5080/81: Le. summa
241,12 — 245,6; Mon. 831,4-8; Sym. 678,7 — 679,6; Zon. III 413,12 — 414,15; 418,12-18
βόθρον... κατερράγη: vide v. 382 5081/82: cf. Basili ad Leonem, PG 107, cap. περὶ
εὐεργεσίας, p. XXXII/XXXIII (ὁ τοὺς κακοὺς εὐεργετῶν ἐγκόλιον ἔχει τὸν ὄφιν... ἀ-
μυνόμενον) 5082: Le. 254,21 — 255,5; Mon. 841,1-6; Sym. 668,15 — 674,12; 688,22 —
689,4; 700,14-16; vide etiam vv. 5174/75 κακοῦργος Φ.: cf. Vitam Patriarchae Ignatii,
PG 105, 520B (ὡ τῆς κακοῦργίας!!)

ABCDFØJKMPRTV

5066 βαρύθροοι ØJK 5067 τὸ πάθος A 5068 ὄσας V ὑπέβαλλον ØKTV
τις A 5069 ὑποσημῆνται: εἰ sup. μὴ K¹ γραφᾶς ἰδιογράφοις FK 5070 ἀπο-
τίθεται A: ἀποδύσασθαι Bekk ἱερὰν ἐρέαν: ἀρχιερωσύνην C 5071 ἀπορριζοῦσι
M: ἀπορριζοῦσιν V θλώσιν V 5073 δὲ ADFMPRTV Bekk: ὡς Θ χαιρομυστῆ
DV: χερομυστῆ B: αἰ sup. ε B¹: χαιρόμυσιν K: αἰμοχαρῆ Θ λίθαργον V 5074
καὶ: τῆ F 5075 ψυχρῷ μαρμάρῳ ABPTV Bekk δυσώδη MT 5076 φερούσι J:
φέρουσι FØ: φέροντι K 5078 ἀπήτισε K: ἀπήτησε F: ἀπέτησε Θ 5079 σκύφον
θυμοῦ Bekk: θυμὸν τὸν σκύφον Θ 5080 οὐν CØJK Bekk 5081 ἐκεῖνος... ἐνδίκως...:
ἐνδίκως... ἐκδίκως K

- οὕτως οὐδὲν τὰ βλέφαρα θεοῦ διαδιδράσκει,
οὕτως ἀνταποδίδωσι θεὸς ὑπερηφάνους,
5085 ἢ λύρα ψάλλει τοῦ Δαβὶδ ἢ καλλιμελεστάτη.
- Ὁ βασιλεὺς δὲ Μιχαὴλ διφρηλασίαις χαίρων
καὶ δαιμονίως ἐντροφῶν ταῖς φίλαις ἵππασίαις
5165 συνῆν καὶ συνδιέτριβε τοῖς θεατρομανοῦσιν,
αὐτὸς αὐτὸς ἀποπληρῶν τὴν ἀρματοδρομίαν.
- 5090 καὶ δὴ ποτε τὸ τέτρωρον εὖ χαλινოსτρόφησας
καὶ πρὸς τινος ἀνυμνηθεὶς τοῦνομα Βασιλίσκου
ἀμείβεται τὸν ὑμνητὴν οὐ λίθοις, οὐ χρυσίῳ,
5170 αὐτὸ δὲ τὸ βασίλειον ὕψος φιλοτιμεῖται·
ὅπερ ἰδὼν Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ὁ μέγας,
5095 ὁ παρ' αὐτοῦ τοῦ Μιχαὴλ κράτωρ προβεβλημένος
καὶ τὸ παλίμβολον αὐτοῦ τῆς γνώμης ὑποτρέσας,
δεῖν ἔγνω προκαταλαβεῖν καὶ προκαταταχῆσαι.
5175 ἔνθεν τοι φόνου κίρνησι τῷ Μιχαὴλ κρατῆρα
5098a ἔτεσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι δέκα κεκρατηκότι,

5094/95 Basilius I Macedo (a. 867-886), iam protostrator, parakoimomenus (a. 865) et patricius, a Michaele III post caedem Bardae coimperator coronatur d. 26 mens. Maii a. 866 5096-99 d. 24 mens. Sept. a. 867

5083: Ps. 32,13-15; Prov. 15,3; Roman II 300/01,322/23,333-35; Moral 514 (χεῖρας); cf. vv. 2367, 4460/61 5084/85 θεὸς ὑπερηφάνους: Prov. 3,34; Kukules 6,407/08 5086-98: Le. summa 249,9 — 251,21; Mon. 835,6 — 836,3; 836,12 — 837,22; Sym. 682,19 — 683,16; 684,9 — 685,11 5086-99: Theoph. Cont. 208,1 — 210,15; 250,5 — 252,17; 254,15-20; Sc. 113,29/30; 114,50-52; Zon. III 415,6 — 418,1 5086-5172: Mel. 174,9-22; 175,3-10,15 22; 175,27 — 176,3; 176,25/26 5091: Sym. 682,20 (Βασιλίσκιανός); Sc. 113,29 (Βασιλικῆς) 5098 φόνου... κρατῆρα: vide v. 3548, cf. v. 3195 5098a: Theoph. Cont. (210,14) μετὰ τῆς μητρὸς τέσσαρα καὶ δέκα καὶ μόνάρχος δέκα καὶ ἓν, καὶ πρὸς τοῖς τρισὶ μῆσι; Le. (228,10/11), Mel. (159,7/8), Mon. (810,21 — 811,1) σὺν τῇ μητρὶ... ἔτη δεκαπέντε, μόνος δὲ ἔτη δέκα σὺν Βασιλείῳ δὲ ἔτος ἓν; Sym. (647,5) ὁμοῦ ἔτη κζ'

ABCDFΘJKMPRTV abdgimr = π

5083 om. P οὕτω Θ 5086 διφρηλασίας J: ἱππηλασίαις DFR 5087 τοῖς K φίλοις ΘV 5088 θεατρομανοῦσι Θ 5089 αὐτὸς (2): αὐτῷ Θ: αὐτὸν T: αὐτὴν C ἀναπληρῶν τὴν ἀρματοδρομίαν Bekk 5090 λοιπὸν C 5091 ἀνυμνηθεὶς MT: ἀναμνηθεὶς ΘK: ἀνιθῆς F: ἀνυμνηθεὶς F^{ms}· ὄνομα K 5092 ἀμείβεται V χρυσίον K 5093 αὐτῷ K 5096 παλίμβολον Θ: παλίμβουλον D 5097 ἔγνω V προκαταλαβεῖν: προλαβεῖν Θ προκαταταχῆσαι: v sup. ἢ K¹: προκαταμαχῆσαι Θ: προκατατειχίσαι F 5098 τι Θ: τε K: οι superscr. K¹ φόνον Θ τὸν F βασιλεῖ C 5098a add. π[-b] Bekk τέτταρσι a κεκρατηκότα dglm

- καὶ μονοκράτωρ γίνεται καὶ κράτωρ σκηπτροκράτωρ.
5100 οὐ γὰρ θυγάτηρ, οὐχ υἱὸς τῷ Μιχαὴλ ἐτέχθη·
τὸ σπέρμα γὰρ φασὶ σοφοὶ τὸ τῶν εὐκαταφόρων
εἰς Ἄφροδίτης ὄργια τὸ γόνιμον οὐκ ἔχειν. 5180
Τοῦτόν φασὶ τὴν ἀνασάν ποτε θεασαμένην,
τὴν καὶ ψυχὴν βασιλίссαν καὶ τύχην Θεοδώραν,
5105 τοιαύτ' εἰπεῖν πρὸς Μιχαὴλ· «ὦ βασιλεῦ καὶ τέκνον,
ὄρῃς τὸν ἄνδρα τὸν πολὺν τοῦτον τὸν Ῥωμαλέον,
5185 τὸν παρά σου τιμώμενον, τὸν συνδιάγοντά σοι;
οὗτος τὸ γένος, φεῦ, ἡμῶν ὡς δράκων ἐκροφήσει
καὶ προνομεύσει καὶ κτενεῖ καὶ παντελῶς ἐκτρίψει,
5110 καθάπερ ὄρνιθος οἰκτροῦ νηπίους ὄρταλίχους.»
Ἄλλὰ γὰρ ἄξιον εἰπεῖν τὰ περὶ Βασιλείου,
5190 ὅθεν καὶ τίνων ἔβλαστε, τίνες αὐτῷ γενάρχαι.
κώμης μὲν οὖν ἐξώρμητο λυπρᾶς, προσγειτονούσης
τῇ πρωτοπόλει, τῇ λαμπρᾷ τῶν Μακεδόνων πόλει,
5115 ἦν ἐξ Ὀρέστου φέρουσαν πρὶν τὴν ἔπωνυμίαν
Ἄδριανὸς δειμάμενος ὁ τῶν Ῥωμαίων κράτωρ 5195

5103 schol. metr.; vide v. 446 5107 schol. metr.; vide v. 15 5108 hiatus fictus: φεῦ, ἡμῶν

5100 οὐ... θυγάτηρ, οὐχ υἱός: Theoph. Cont. 207,9; vide v. 3242 5101/02: Arist. Eth. Nicom. 1109a15; Plut. 2,503c 5102 γόνιμον οὐκ ἔχειν: cf. Arist. Hist. Anim. 523a25 5103-08: Zon. III 412,8-14 5103-10: Le. 234,19 — 235,2; Mel. 163,3,7-24; 164,4-10; Theoph. Cont. 233,6-22; Mon. 821,1-6; Sc. 126,73 — 127,95 5103-67: Sym. 655,19 — 657,6 5111-36: Le. 231,1 — 233,10 5111-61: Theoph. Cont. 212,18-20; 215,12-14; 215,18 — 216,5; 216,11-19; 217,21 — 219,9; 223,5 — 224,13; Mon. 817,10-15; 819,12 — 820,10; 820,23/24; summa Sc. 115,60 — 120,15 5111-72: Mel. 161,8-28; 166,12-14; 167,16-18; 169,12/13; 172,27-29 5111-73: Zon. III 407,15 — 410,15; 410,18-20; 412,2-5,15/16; 415,1-3,6-8; 417,1-9

ABCDFΘJKMPRTV

5099 σκηπτροκράτωρ BK: αὐσονάρχης C γίνεται: νεται vacat RT 5101 φασὶ Bekk: φησὶ KP σοφοὶ om. K 5102 ὄργια M: ὄρδια K: γ sup. δ K¹ μὴ J ἔχει FKM Bekk 5103 τοῦτο K φασιν Bekk 5104 ψυχὴ ACDFJMPRV Bekk τύχη ACDFJMPRTV Bekk 5105 πρὸς: τῷ C: τὸν Θ βασιλεὺς Θ 5106 om. B: B^{ms}· τὸν (3): καὶ P Bekk ρωμαλέον ΘJ 5107 σοι ΘJ διάγοντα καὶ συντιμώμενον Θ τὸν (2): καὶ Θ Bekk 5109 συντρίψει T 5110 οἰκτροῦ K: οι sup. εἰ K¹ 5111 τὰ: καὶ B 5112 ἔβλασται JKMP T γενάρχαι T 5113 προσγειτονούσης K 5114 τῇ (2): καὶ C τῶν: τῇ FΘJK 5115 τὴν πρὶν C: πρώτην ΘJK 5116 Ἄδριανὸς F: Ἄνδριανὸς J

- τὴν κλησιν ἐχαρίσατο τῇ πόλει τὴν ἰδίαν·
οἱ δὲ γονεῖς καὶ φυτουργοὶ τοῦ καλλικλάδου δένδρου
οὐ πολυτάλαντοὶ τινες, ῥυηφενεῖς οὐκ ἦσαν,
5120 οὐδὲ προβατοθρέμμοι, οὐ πλέθρα γῆς αὐχοῦντες,
ἀλλ' αὐτουργοὶ καὶ πένητες καὶ τῶν χειροβιῶτων 5200
ἧν ἐκλειπόντων τὴν ζωὴν καὶ γῆθεν μεταστάντων
καὶ τοῦ Βουλγάρων ἄρχοντος τὸ τηνικαῦτα Κρούμου
ἐπιδραμόντος σύμπασαν τὴν ὑπὸ τοῦς Ῥωμαίους
5125 καὶ σκύλων ὑποπλήσαντος αὐτοῦ τὴν στραταρχίαν
καὶ σύμπαν νεοτήσιον ἄνθος ἠφανικότος, 5205
θεμένου δὲ καὶ πλείονας ἐν ἀνδραπόδων μοίρα,
ἔάλω καὶ Βασίλειος Βουλγάρων ταῖς παλάμαις,
ὡσπερ στρουθὸς καλλίπτερος πικρῶ δικτυοθήρα.
5130 τὰς παλαμναίας δὲ φυγῶν βροχίδας τῶν Βουλγάρων
ἐπέστη περυξάμενος αὐθις Ῥωμαίων ὄροις, 5210
καὶ πρὸς λατρείαν ἑαυτὸν ὡς πένης ἐκμισθώσας
καὶ τληπαθήσας καὶ πολλοὺς καμάτους ἀεθλεύσας
καὶ γνοὺς ὡς εἰς ἀκάρπωτον γῆν τὰ τοῦ πόνου σπείρει,
5135 ἀφίσταται τῶν προσγενῶν καὶ τῆς ἐνεγκαμένης,
καὶ πάντα λογισάμενος τᾶλλα μικρὰ καὶ φαῦλα 5215
ὡς πρὸς σκοπὸν ἐφέρετο τὴν Βυζαντίδα πόλιν.

5119 schol. metr.; vide v. 259 5123 Crumus, rex Bulgariae (a. 803-814), in provinciam Adrianopolis invadit (a. 812/813)

5126 νεοτήσιον ἄνθος ἠφανικότος: cf. Psel. I 10, cap. 15,20/21 5130 παλαμναίας... βροχίδας: cf. v. 2072 5134 ἀκάρπωτον γῆν... σπείρει: Mat. 13,5/6; Marc. 4,5/6; Luc. 8,6 5137-61: Le. 233,10-23

ABCDFΘJKMPRTV

5117 τὴν : τῆ F τὴν πόλιν PR τῆ ἰδεῖα K : ι sup. εἰ K¹ 5119 πολυτάλαντες T ῥυηφενεῖς οὐκ ἦσαν metri causa cum F et Bekk scripsi : ρ. ἐνήσαν V : οὐ ρυηφενεῖς (-φανεῖς D) ἦσαν cett. codd. 5121 χειροβιῶτων BΘ : -βιούτων K 5122 om. A ὡς J ἐκλειπόντων TV : ἐκλειπόντων vulgo Bekk¹ 5123 τῶν C ἄρχοντος : ἄρχον C τοτηνικαῦτα BCFM : τὸ τοινι- K : τοῦ τηνι- (τοινι- Θ) AΘPTV Bekk Κρούμου K 5124 ἐπιδραμόντες P : ὑποδραμόντος B : καταδραμόντος C ἄπασαν C 5125 om. Θ αὐτοῦ R 5127 θέμενος ΘJ πλείονος B ἀνδραπόδω Θ 5129 πικροδικτυοθήρα ABPV : πικροδικτῶ θήρα T : πικροδικτῶν θήρα K 5131 ἐπέπη T 5132 ἐκμισθώσας K 5134 τὰ om. K σπόρου M : κόπου C 5135 ἀφίσταται ΘV 5136 πάντα : τ' ἄλλα T τᾶλλα : πάντα T : τ' ἄλλα cett. codd. 5137 ὡς : καὶ T προσκοπῶν F κοπὸν K πρὸς ΘJK πόλει K : ιν sup. εἰ K¹ : πάλιν P

- ὡς δὲ τῶν πύργων γέγονεν ἐντὸς τῶν καλλιπύργων,
ἐνταῦθα τὴν εὐμήχανον βουλὴν θεωρητέον,
5140 ὅπως προκαταβάλλεται τὰς ρίζας τῶν πραγμάτων
καὶ πῶς αἰδέσιμον αὐτῇ τὸ βασιλείας χρῆμα 5220
ὑπνωττε μὲν Βασίλειος οὕτως ἀτημελήτως,
διερρωγῶσι ράκεσιν ἐγκεκορδυλημένος,
οὐκ ἄργυρον οὐδὲ χρυσὸν οἴκοθεν ἐπηγμένος,
5145 εἰς μόνας δὲ τὰς ἑαυτοῦ παλάμας ἀποβλέπων
καὶ ταύτας φέρων ἀφορμὴν τοῦ πολυστόνου βίου 5225
ὑπνωττεν οὖν ἐπὶ τινος λιθοπλινθίνης κλίνης
ἀγγιθυρούσης τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ Διομήδους,
ἀλλ' ἐπὶ τούτοις ὄνειρος λευκόπτερος ἐπέπη,
5150 τὸν νεωκόρον τὸν ἐκεῖ τάχιον ἀφυπνίζει
προτρέπει τε συναγαγεῖν ἔνδον τὸν βασιλέα. 5230
ἀποπηδᾷ τῆς ἑαυτοῦ κλίνης ὁ νεωκόρος,
ἐπὶ τὸ προτεμένισμα συντόμως βηματίζει,
καταδαρθάνοντα λιτῶς Βασίλειον εὐρίσκει,
5155 χαμεύνην, ἀνιπτόποδα, λυπρόν, ρακιοφόρον
πλάνην νομίζει τὸ φανέν, ἐκεῖθεν ἀποτρέχει. 5235
καὶ πάλιν ὑπνος ἐπιπτεν ἐν τοῖς αὐτοῦ βλεφάροις,
καὶ πάλιν ὄνειρος ὁ πρὶν, καὶ τοῦτο μέχρι τρίτου
συνῆκε, κατεφόρασε μόλις ὁ νεωκόρος,

5147 schol. metr.; vide v. 1218 5148 ecclesia monasterii S. Diomedis in Cli

5140 ρίζας τῶν πραγμάτων: cf. Pind. Pyth. 9,8 5143 διερρωγῶσι ράκεσιν: cf. Ilias 2,417 (χιτῶν ῥαγαλέος) 5146 πολυστόνου βίου: cf. Anth. Pal. 7,155 (πολυστενάκτος βίος); vide v. 3945, cf. v. 6054 5155 χαμεύνην, ἀνιπτόποδα: Ilias 16,235

ABCDFΘJKMPRTV

5138 τῶν (I) : τὸν K πύργων : ο sup. ω K¹ 5139 ἀμήχανον Θ θεωρητέον K 5140 προκατεβάλλετο F : καὶ καταβάλλεται B τὰς om. K 5142 οὕτως : ος sup. ως K¹ 5143 διερρωγῶσι PT ἐγκεκορδυλωμένος J : ἐγκεκορδυλισμένος K 5144 om. ABP : B^{1ms} οἴκοθεν Θ : οἴκοθεν Bekk ἐπηγμένος K 5145 ἐπιβλέπων K 5146 πολυστήνου T : ο sup. ἡ T¹ 5147 om. A ὑπνωττε γοῦν CD : ὑπνωττε μὲν Θ ὑπὸ PTV 5148 τοῦ ναοῦ K 5150 ἀφυπνίζων BC 5151 προτρέπειται CFT 5153 συντόμως Θ : συντόνος K : ω sup. ος K¹ 5154 καταδαρθάνοντα Θ 5155 ἀνιπτόποδα AF γυμνὸν F 5158 om. Θ τοῦτον C 5159 κατεφόρασε BM : κατεφόρασε Θ

- 5160 ποιεῖται τὸν Βασίλειον ἐφέστιον αὐτίκα
καὶ θεραπείας ἀξιοὶ τοῦτον τῆς προσηκούσης. 5240
ἦν δ' ὁ Βασίλειος καλός, γενναῖος, γιγαντόχειρ,
εὐπάλαμνος, εὐρύτερνος ἥρωσ, στεροβραχίων.
ἐντεῦθεν οὖν κατὰ βραχὺ τὸ σθεναρὸν γνωρίσας
- 5165 ἅπασιν ἐπὶ στόματος ἔκειτο μεγιστάσι.
καὶ τί μακρὰ καὶ περιττά; τῷ Μιχαῆλ ἐγνώσθη, 5245
καὶ πρῶτα μέντοι φροντιστῆς τετίμητο τῶν ἵππων,
ἔπειτα καὶ παράκοιτος, πρᾶγμα Ῥωμαίοις μέγα,
καὶ τελευταῖον βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ διῆγε.
- 5170 τοῦ δὲ κρατοῦντος καταγνοῦς ὡς πότου καὶ μεθύσου
καὶ κόμοις ἐπιχαίροντος καὶ θεατρομανοῦντος 5250
κατὰ τῶν σπλάγχων τῶν αὐτοῦ διήλασε τὸ ξίφος
καὶ τὰ τοῦ κράτους ἤρπασε πρὸ χρόνου, πρὸ τῆς ὥρας.
Οὗτος εὐθὺς τὸν Φώτιον ὠθεῖ τῆς Ἐκκλησίας,
- 5175 καὶ πάλιν ἀποδίδωσι τὸν θρόνον Ἰγνατίῳ.
θελήσας δὲ καὶ τῷ κοινῷ χρήματα διαδοῦναι 5255

5166-69 vide vv. 5094/95 5174 a. 867 5175 d. 23 mens. Nov. a. 867

5160 ποιεῖται... ἐφέστιον: Odys. 7,248 5162/63: Theoph. Cont. 225,8-10,12-14; cf. Mon. 820,13/14 (θαυμάσας τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρίαν αὐτοῦ); Sym. 686,12-16 5162-69: Sc. 120,22 — 121,34; 125,54-58; 127,16-18; 128,39/40; 129,59-67 5162-73: summa Le. 230,12-22; 234,1-18; 237,19-21; 239,7-9; 242,3-8; 245,22 — 247,3; 250,13 — 251,21 5165: Theoph. Cont. 230,13-15 ἐπὶ στόματος ἔκειτο: loc. prov.; Deut. 19,15; II Reg. 13,32; IV 23,35; Ilias 6,43; 16,410; Xen. Cyneg. 10,13; Spin. 123; vide v. 5757 5166-69: Theoph. Cont. 207,8-17; 231,17/18; Mon. 824,1; 825,10-12; 827,22/23; 831,21 — 832,2; 832,15 — 833,6 5168/69: Sym. 655,16-18; 658,21/22; 666,13-15; 675,9/10; 676,20; 679,15-18 5170-73: Theoph. Cont. 207,20 — 208,4; 209,7-9; 210,5-15; 243,3 — 244,3; Sym. 684,9 — 685,11; 686,11/12; Mon. 836,12 — 837,22; vide vv. 4954-5001 et 5086-99 5173-76: Mel. 176,25/26; 177,31 — 178,5 5174/75: Theoph. Cont. 262,2-13; Mon. 841,1-6; Sym. 688,22 — 689,4; Sc. 134,72-75; Zon. III 418,12-18; vide v. 5082 5176-81: Theoph. Cont. 253,1-15; 255,14-18; Sc. 97,54-58; 131,18-21

ABCDFΘJKMPRTV

5160 ὑφέστιον J 5163 εὐπάλαμος CDFΘJMRT: ἀπάλαμνος V στεροβραχίων
Θ 5164 καταβραχὺ AKT τὸ σ. κατὰ βραχὺ CDFΘJKM στεναρὸν BΘJKV
5165 ἐπιστόμιος V στόμασιν FR μεγιστάσιν FK 5166 καὶ τι Bekk τῆ K
μικρὰ F βασιλεῖ K 5167 φροντιστῆ K: φορτιστῆς T τετίμητε K 5168 οἰ.
Θ: Θ^{1ms} 5169 διῆγεν FR: διεῖπε JK Bekk 5171 κόμοις BFΘJKT 5173 τὰ
τοῦ κράτους: τοῦ κρατοῦντος K 5174 Ἐκκλησίας: ἐ- Bekk 5176 ἐπιδοῦναι K

- καὶ διερευνησάμενος οἴκους χρυσιφόρους,
οἱ τινες πρὶν συνέσφιγγον τὰς τῶν χρημάτων λίμνας,
καὶ βλέψας πάντας ἀχμηροὺς μηδ' ἄντλον εὐτυχοῦντας,
- 5180 ἦλγει, βαρέως ἔφερεν, ἦλθεν, ἡμηχάνει,
οὐκ εἶχεν ὅτι γένοιτο, πάντοθεν ἠπορεῖτο· 5260
ὁ βασιλεὺς γὰρ ἀπορῶν ὄλβου πολυταλάντου
ἀντικρὺς ἐστὶν ἀετὸς παλαιγενῆς, τριγέρων,
ἀφηρημένος τὰ πτερά, τοὺς ὄνυχας, τὸ ράμφος.
- 5185 ἐντεῦθεν ὁ Βασίλειος ἤσχαλλεν, ἡδημόνει·
ὁ κράτωρ γὰρ τοὶ Μιχαῆλ πάντα κατακενώσας 5265
καὶ μίμοις χαρισάμενος συμπαίκτηις καὶ συμπόταις,
οὐ μόνους γρῦπας δέδωκε χωνεῖα καταχρύσους,
ἀλλὰ καὶ τὴν καλλίπρεμνον πλάτανον τὴν χρυσεάν,
- 5190 ἐφ' ἧς καθῆστο χρύσεια, παντοδαπά στρουθία
καὶ μέλος ἐτιτύβιζον ὡς ἀπὸ γλώττης ζώσης 5270
καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτῶν ἔκπληξιν ἐνεποίει
ἐκθαμβουμένους τὸ καινὸν τῆς μηχανῆς ἐκείνης.
ὁ δὲ καὶ πένθους ἄξιον καὶ θρήνων καὶ δακρύων
- 5195 λέξων ὁ λόγος ἔρχεται καὶ βαρυστοναχῆσων·
ὁ μυριομαθέστατος ἐν φιλοσόφοις Λέων 5275

5196-5201 Leo, philosophus aut mathematicus, fine VIII saeculi natus, episcopus Thessalonicae a. 840-843, post a. 869 mortuus; fabricator instrumenti horologii

5177-79: Zon. III 418,1-3 5185-93: Theoph. Cont. 253,1 — 254,15; 257,2-7; Sc. 132,33-39 5186-93: Sym. 659,15-22 5186-5207: Zon. III 393,6; 404,15 — 406,3 5194: Eur. Or. 1326 (ἄξιος στεναγμάτων); Soph. Ai. 924 (ἄξια θρήνων) 5194-5207: Theoph. Cont. 197,10 — 198,11; Sym. 681,15 — 682,18; Sc. 107,62 — 109,7

ABCDFΘJKMPRTV

5177 χρυσιφορούρους AMPRV^{pc} Bekk: χρυσιφόρους K 5179 ἀχμηρὰς T:
ἀχμηροὺς Θ μηδ' AΘ Bekk: μηδ' cett. codd. 5180 βαρέως Θ ἡμηχάνει P: ἡδη-
μόνει CΘJ Bekk: ἐδημόνει K 5182 δὲ M βαρυσταλάντου AFPV 5183 ἐστὶν
BCDFΘKRTV αἰετὸς ADMV παλαιγενῆς, τριγέρων οἰ. K 5184 ἀφηρημένος
τὰ πτερά, τοὺς οἰ. K ράμφος Θ 5185 ἤσχαλλεν CDΘJMPT ἐδυσφόρει C 5186
τι K πάντι J 5187 συμπόταις καὶ συμπαίκτηις CFK 5188 μόνοις V: μόνον
CΘJK Bekk γρῦπας (γύ- K) CΘJK ἔδωκε CΘ χωνεῖα F 5189 καλλίπρεμνον
M χρυσεάν V: χρυσεά J 5190 ἐφοῖς P 5191 ἐτιτύβιζον scripsi (vide v. 164):
ἐτιτύβιζον (ἐτυτί- Θ) BCFΘRT: ἐτιτύβιζεν ADJKMP Bekk: ἐτιτύβιζεν V γλώττης
ζώσης: γλώτσης ζ. CJP: ζ. γλώτσης DKM Bekk: ζ. γλώττης FΘR 5192 αὐτὴν
F ἐνεποίει: ἐποιεῖτο Θ: οὖν sup. εἰ T¹ 5193 ἐκθαμβουμένης K: οἰ sup. η K¹
5194 ὁ Θ 5195 λέξων: λέξη K ἔρχεται T βαρυστοναχῆσων DMPT

- τῷ φιλοκάλῳ βασιλεῖ τῷ Μιχαήλ γενέτη
 ἐξάισιον εἰργάσατο σκευὸς ὠρονομίου,
 δι' οὗ παρεῖχε καθορᾶν τῷ βασιλεῖ καθ' ὄραν,
 5200 ἐν μέσοις διατρίβοντι τοῖς βασιλείοις οἴκοις,
 εἴ που τολμᾶται τι δεινὸν ἐν Ἄρραψιν, ἐν Σύροις. 5280
 τελοῦντι γοῦν τῷ Μιχαήλ ποτε διφρηλασίας
 Σύρων στρατὸς ἐξορμηθεὶς πρὸς τινος ἐμηνύθη
 μετὰ βαρείας καὶ σφοδρᾶς καὶ βριαρᾶς τῆς ρύμης·
 5205 ὄπερ ἀκούσας Μιχαήλ καὶ δείσας μὴ τὸ πλήθος
 τοῖς ἀκουσθεῖσι ταραχθὲν τὸ θέατρον ἐκλίπη, 5285
 αὐτίκα τὸ μηχανήμα κελεύει συντριβῆναι.
 φεῦ τῆς σκαιότητος αὐτοῦ! φεῦ τῆς φρενοβλαβείας!
 φεῦ φεῦ, ὅποιον θησαυρὸν ἠφάνισε Ῥωμαίων
 5210 ἄνθρωπος ρυπαρόβιος, πότης βοσκηματώδης!
 Καὶ ταῦτα μὲν ἀρκούντως μοι τεθρήνηται τῷ λόγῳ· 5290
 ὁ κράτωρ δὲ Βασίλειος ἤδη κατανοήσας
 εἰς γόνυ, φεῦ, ὀκλάσασαν τὴν τῶν Ῥωμαίων τύχην
 καὶ κινδυνεύουσαν πεσεῖν ἀθλίως ἐπὶ στόμα,
 5215 μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἐκλείπουσαν καὶ πνέουσαν τὰ λοῖσθα,
 δεῖν ἔγνω τὴν βασιλείον ἀναλαβεῖν σοφίαν 5295
 καὶ σῶσαι τὴν παρὰ μικρὸν νεκρὰν τε καὶ τυμβήρη·
 ἐντεῦθεν κάματοι πυκνοὶ καὶ μέριμναι καὶ μόχθοι

5202 schol. metr.; vide v. 1543 5209 hiatus fictus: φεῦ, ὄπ. 5213 hiatus fictus:
 φεῦ, ὀκλ.

5212-29: Mon. 841,9-20; 844,17/18; Theoph. Cont. 257,14 — 261,19; 266,13 — 271,11;
 272,1 — 276,10; 277,18 — 279,14; 280,11 — 290,24; 304,20 — 313,20; Sc. 135,92 — 140,40;
 141,52 — 145,66; 145,67 — 160,78; Zon. III 419,10 — 421,17; 422,8 — 433,2 5212-39:
 Sym. 690,6-13; 692,8-10,13/14 5213 εἰς γόνυ... ὀκλάσασαν: Lucian. Dial. mort. 27,4
 5214 πεσεῖν... ἐπὶ στόμα: cf. v. 6552 5215 πνέουσαν τὰ λοῖσθα: vide v. 3417

ABCDFΘJKMPRTV

5198 ὠρολογίου K 5199 παρεῖχεν K καθῶραν ABCΘV: καθῶρων P 5201
 καινὸν CDFΘJKMR Bekk Ἄρραψιν BCFΘJKMRTV Bekk 5202 ποτὲ Bekk δι-
 φρηλασίαν B: -ίαις F 5203 τινῶν T 5204 ρύμης K 5206 ἐκλείπει C: -λείπει
 FJP: -λύπει Θ: -λείπη Bekk 5207 om. K τῷ Θ 5208 φρενοβλαβείας PR 5209
 φεῦ φεῦ, ὅποιον: τὸν τηλικούτον K θησαυρῶν J ἠφάνησε V: ἠφάνισεν K 5210
 πότος P 5211 ἀρκούντως FΘJPTV τεθρύλληται F 5214 om. FR ἀθλίων K
 5215 ἐκλείπουσαν Θ 5217 πᾶσαν ante σῶσαι add. Θ παραμικρὸν D: παραμικρῶ Θ
 τυμβῆρη Θ: τυμβήρη T 5218 συχοὶ CT μέριμνοι T

- καὶ θάραξ περιστέρνιος καὶ σιδηροφορία
 5220 καὶ πόλεμοι φιλαίματοι καὶ συνεχεῖς φροντίδες
 καὶ βίος ὑπασπίδιος καὶ κόρυθες καὶ λόγχοι 5300
 καὶ βλέφαρον ὠμούπνον σπῶν οὐκ εἰς κόρον ὕπνου.
 ἐντεῦθεν ἀνεσώσατο τὰ πράγματα Ῥωμαίοις
 καὶ τύχην τὴν γηράσασαν, τὴν ἐκρυτιδωθεῖσαν,
 5225 καλὴν τρυφεροπάρειον εἰργάσατο κορίσκην·
 ἔγνωσαν τότε βάρβαροι θῆρα τὸν πρὶν ὑπνοῦντα 5305
 γενναίως ἐγειρόμενον κατὰ τῶν ἀδικούντων
 καὶ πάντες ὑποτρέσαντες ἔδυσαν εἰς τὰς τρώγλας,
 καὶ πάλιν ὑπερίσχυσεν ἡ τῶν Ῥωμαίων ῥάβδος.
 5230 Ἐπεὶ δὲ κλύδωνας φυγῶν Ἰγνάτιος τοῦ βίου
 τοῖς εὐγαλήνοισι οὐρανοῦ προσάκειλε λιμέσιν, 5310
 ὁ βαθυγνώμων Φώτιος, ἀεὶ διψῶν τοῦ θρόνου
 καὶ σπεύδων ἐπιτεύξασθαι πάλιν τῆς Ἐκκλησίας,
 τοιόνδε τι βαθύτροπον καὶ σκολιὸν τεχνᾶται·
 5235 τῶν ὀνομάτων τὰς ἀρχὰς ἀπολαμβάνει μόνος
 τοῦ βασιλέως, τῶν υἱῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγούστης, 5315
 καὶ τὸ βεκλᾶς συντίθησι, καὶ τοῦτο σαφηνίσας
 τοῖς τότε σοφιστεύουσι πράγματα προξενήσαν,
 ἔδοξεν εἶναι βασιλεῖ μέγας ἐπὶ σοφία,
 5240 καὶ πάλιν τὸν πολύζηλον κατακληροῦται θρόνον.

5230 d. 23 mens. Oct. a. 877 5240 d. 26 mens. Oct. a. 877

5222 εἰς κόρον ὕπνου: Ilias 17,636 5230 κλύδωνας: vide v. 2421 5230-33, 5240:
 Le. 258,5/6; Mel. 180,15/16; Theoph. Cont. 276,11 — 277,1; Mon. 844,11-13; Sc. 140,41/42;
 Zon. III 421,18 — 422,3; cf. Vitam Patriarchae Ignatii, PG 105, 565D

ABCDFΘJKMPRTV

5219 περιστέρνιος K σιδηροφορία J: σηροφορία K: ιδ sup. η K¹ 5221
 ἐπασπίδιος CDFΘJKMR κόρυθαις V 5222 φλέβαρον K ὕπνον CDFJKRV
 Bekk: ὕπνου V^{spc} 5225 τρυφεροπάρειον DKRV: ι sup. η K¹: -πάριον Θ 5226
 Βούλγαροι D τῶν K 5227 γενναῖος Θ ἀνεγρόμενον (ἀνα- F) ADFMPRTV
 Bekk 5228 ὑποδείσαντες F τρώγλας K: ω sup. ὁ K¹: τρώγας J: λόχμας APTV
 Bekk 5230 ἐπὶ K 5231 προσόκησε Θ λιμέσι J: λειμῶσι P 5233 ἐπιτεύξασθαι
 AV: ἐπισπάσασθαι FR πύλην F Ἐκκλησίας: ἐ- Bekk 5234 τοιόνδε FJMV:
 τοιονδε K: τοῖονδε Bekk τι: τον K 5235 μόνος F: μόνον K 5236 τὸν υἱὸν FK
 Αἰγούστης Bekk 5237 βεκλᾶς Θ 5238 προξενήσας Θ

- ἄλλ' ἄρα νοῦς ἀκροσφαλῆς πᾶσι τοῖς γηγενέσι καὶ κῆρες σύμφυτοί τινες σύνεισι τοῖς ἀνθρώποις· ὁ γὰρ πολὺς τὴν σύνεσιν οὗτος ἐν βασιλευσιν ὑπὸ τινων ἀναπεισθεῖς ἀνδρῶν ὀφιοτρόπων, 5320
 5245 οἱ δόλους ὑπορράπτουσι καὶ μηχανοπλοκοῦσι καὶ φίλτατα διχάζουσιν ἀπὸ πατέρων τέκνα, 5325
 ἀπὸ μητρὸς θυγάτριον, ἀπὸ νυμφίου νύμφην, οἶος ὁ Σανταβαρηνὸς ἐκεῖνος ὁ δυσδαίμων, καθείργνυσι τὸν Λέοντα, τὸν παῖδα τὸν οἰκεῖον, 5250
 ὡς δῆθεν κατὰ τοῦ πατρὸς βρόχους ἰστῶντα φόνου, ἄνδρα φιλοσοφώτατον, γνώσεως πάσης πλήρη καὶ πᾶσι τοῖς μαθήμασιν ἐμπαιδοτριβηθέντα, ὃν συμφορῶν ἢ κάμινος καὶ τῶν κακῶν χωνεῖα χρυσὸν ἀπέδειξαν μηδὲν ὑπόχαλκον ἠχοῦντα. 5330
 5255 ἐνταῦθα γόοι καὶ κλαυθοὶ μητρὸς ποτνωμένης καὶ δεομένης τοῦ πατρὸς ὑπὲρ υἱοῦ δυστήνου· ἄλλ' ἦν ἐκεῖνος ἄτεγκτος, ἀμάλακτος ὡς πέτρα, καὶ πρὸς στοργὴν τὴν φυσικὴν ἄλλος σκληρὸς Ἀδάμας. 5335

5242 schol. metr.; vide v. 259 5248-50 Santabarenus (Theodorus), clericus et episcopus Euchaitorum, consiliarius Basilii I, filium illius Leonem VI interfectionis patris accusavit (a. 883) 5249 Leo VI, d. 1 mens. Sept. a. 866 natus, coimperator d. 6 mens. Ian. a. 870 coronatur

5241/42: vide vv. 2600-07 5241-75: Le. 260,1 — 261,2; Theoph. Cont. 348,20 — 351,21; Sym. 697,3 — 699,4 5241-77: Sc. 167,79 — 170,53 5243-75: Zon. III 437,3 — 439,10 5244 ἀνδρῶν ὀφιοτρόπων: vide v. 4144 5244-47: cf. Roman β' 42,44/45 5248-76: Mel. 181,24 — 182,10; 183,10-12; Mon. 846,10 — 847,9 5253 συμφορῶν... κάμινος: vide v. 358 (κακῶν) χωνεῖα = (κακῶν) κάμινος: cf. v. 358 5253/54 χωνεῖα χρυσὸν ἀπέδειξαν: Polyb. (ed. Büttner - Wobst) 34,10,12; Hagioth. 197-99; cf. Plat. Rep. 413e; Prov. 17,3 5258 Ἀδάμας: vide. v. 4820

ABCDFΘJKMPRTV

5243 οὗτος J βασιλεῦσι Θ 5244 τινον J : ω sup. ο J¹ ἐνωτισθεῖς CJK : ἐνωτισθῆς Θ ὀφιοτρόπων C : ὀφιο- cett. codd. 5245 ὑποράπτουσι ΘT : ὑπορύπτουσι B μηχανοπλοκοῦσι Θ 5246 μητέρων Θ 5247 πατρὸς FΘJ νυμφίον P 5248 οἶος : οἶ J 5250 ἰστῶντα Bekk 5251 πάσης σοφίας πλήρη J πλήρης K : πλήρις Θ 5252 ἐμπαιδοτριβηθέντα R 5253 παθῶν CΘJK χωνεῖα Θ : χωννύα F 5254 ἀπέδειξεν Bekk : -ξε Θ 5255 ἐντεῦθεν C γόοι : λόγοι TV 5256 περὶ υἱοῦ δυστήνου T 5257 ἄτεκτος BΘT : ἄτεκνος J : ἄτεκτος J^{pc} : ἄτικτος V 5258 ὀργὴν J κηρὸς K

- ἦσαν ἐκεῖ θρηνητρίαι καὶ μονῶδοι γυναῖκες 5260
 πικρῶς ἀνακλαιόμεναι τὴν συμφορὰν ἐκείνην. οἶκος ἐκεῖνος πένθους ἦν καὶ στεναγμάτων οἶκος. 5340
 ἦν καὶ στρουθίον μουσικὸν ἐκεῖ κατὰ τὸν οἶκον, ἔνθα πικρὸς ὀλοφυρμὸς καὶ γόος ἐξηχεῖτο, ὅπερ ἀκοῦον συνεχῶς φωνῶν θρηνητηρίων 5265
 καὶ τὰς βοᾶς ἐκδιδαχθὲν τὰς γοεράς ἐκείνας συναναλώλυζεν αὐταῖς περὶ τοῦ νεανίου 5345
 καὶ προῦφερε τὸν Λέοντα καὶ συνθρηνεῖν ἐφκει. τούτου ποτὲ Βασίλειος ἀκούσας τοῦ στρουθίου λαλοῦντος καὶ τὸν Λέοντα φέροντος ἐπὶ στόμα 5270
 καὶ τοὺς παρόντας ἔνθερμον στάξαντας βλέψας δάκρυ (ἦν δὲ λιπαροτράπεζον εὖψον δεῖπνον τότε), ἐνδίδωσι, μαλάσσεται τῆς σκληρογνωμοσύνης, αἰδούμενος, ὡς ἔοικε, μή που περὶ τὴν φύσιν ἀσυμπαθέστερος αὐτοῦ φαίνοιτο τοῦ στρουθίου· 5275
 5275 ἐξάγει τοῖνον τῆς εἰρκτῆς καὶ πατρικὸν προσβλέπει 5350
 5275a καὶ τοῖνον ἔτεσιν ὀκτῶ Ῥωμαίων βασιλεύσας, καὶ μέλλων ἤδη τελευτᾶν καὶ καταντᾶν εἰς τύμβον εἰς τοῦτον τὸ βασίλειον κράτος μεταβιβάζει. 5355

5275a Leo VI una cum Alexandro fratre imperium sumit (d. 30 mens. Aug. a. 886) 5276/77 Basilius I d. 29 mens. Aug. a. 886 moritur

5269 φέροντος ἐπὶ στόμα: Eur. El. 80 5275a ὀκτῶ: Le. (253,1), Mel. (176,25/26), Mon. (839,4/5) μετὰ Μιχαὴλ ἔτος ἐν... καὶ μόνος ἔτη 10'; similia apud Theoph. Cont. (352,8/9), Sc. (170,51), Sym. (686,12) et Zon. (III 440,6/7) 5276/77: Le. 262,9-11; Theoph. Cont. 351,22 — 352,19; 353,1/2; Mon. 848,15/16; Sym. 699,20 — 700,7; Zon. III 440,8/9

ABCDFΘJKMPRTV abdlmr = π

5260 ἐκεῖνου Θ 5261 οἶκος (2) : γόος K 5262 μουσικὸν : ψιττακὸς B 5263 ἔνθα : ἐν ὧ T^{1mg}. 5264 ἀκοῦον AΘKPTV : ὄν sup. ὠν A¹ : ἀκούσας J 5265 γόος ΘK ἐκδιδαχθεῖς M : -ῆς Θ 5266 συναναλώλυζεν V : -νωλώλυζεν F : -νωλόλιζεν Θ αὐτοῖς F 5267 πρόσφερε V καὶ συνθρηνεῖν ἐφκει : φέροντος ἀνὰ στόμα JK 5268 καὶ ante τοῦτον add. J 5269 φέροντος ἐπὶ στόμα : καὶ συνθρηνεῖν ἐφκει K ἀνὰ DFΘJMR Bekk 5270 βλέπων P 5271 λιπαροτράπεζον : a sup. ὄν K¹ 5272 κληρογνωμοσύνης V 5273 μή πως ΘJK Bekk 5274 ἀσυμπαθέστατος ΘP 5275 προσβλέπειν K 5276 μέλλον T 5275a add. π[-b] Bekk

- Τούτω ποτὲ τῷ βασιλεῖ πρόοδον ποιουμένῳ
κάν τῷ ναῷ τοῦ μάρτυρος Μωκίου γενομένῳ
5280 ἐπιπηδᾷ τις ἄγριος κατὰ τοὺς δαιμονῶντας, 5360
ἄνθρωπος ἀστατούμενος καὶ σχῆμα καὶ τὸ βλέμμα,
καὶ ῥάβδῳ κατὰ κεφαλῆς πλήττει πληγὴν καιρίαν·
καὶ συλληφθεὶς καὶ βιασθεὶς εἰπεῖν τοὺς συνειδότας
οὐκ εἶχεν ὅ τι φθέγγετο· πάθει καὶ γὰρ ὠχλεῖτο.
5285 ἄνθρωπος δὲ τις ἱερός πνεύματι θείῳ λάμπων 5365
καὶ χάρισι κατάκομος (ὄνομα τούτῳ Μάρκος),
ἰδὼν βαρυθυμήσαντα δεινῶς τὸν βασιλέα
καὶ τι καὶ πείσεσθαι κακὸν ἐντεῦθεν οἰηθέντα,
φάρμακον ἀκεσῶδνον τοὺς λόγους ἐπιπάττων
5290 προφητικῶς ἀνέκραγε στόματι καλλιγλώττῳ 5370
«ὦ βασιλεῦ, μηδέπω σοι τὴν τελευταίην προσδόκα
μηδέ σοι καταθύμιος ὁ θάνατος γινέσθω·
δέκα καὶ γὰρ ἐνιαυτοὶ ζωῆς καὶ βασιλείας
παρὰ τῆς ἄνωθεν χειρὸς πεφιλοτίμηται σοι.»
5295 ὁ μὲν εἰπὼν ἐσίγησεν, ὁ βασιλεὺς δ' εὐθέως 5375
καὶ τῆς πληγῆς ἐρράϊσε καὶ τῆς βαρυθυμίας,

5278-97 in ecclesia S. Mocii Cli a. 902 5294 schol. metr.; vide v. 15

5278-97: Le. 275,7 — 276,12; Mel. 192,15; 193,9; Theoph. Cont. 365,8 — 366,9; Mon. 861,8-15; 861,20 — 862,1; Sc. 181,22 — 182,45; Sym. 704,10 — 705,10; Zon. III 447,3-18; 448,3-6 5289 φάρμακον ἀκεσῶδνον: cf. Ilias 4,191; 5,401 5292: Ilias 10,383 5294 τῆς ἄνωθεν χειρὸς (= manus Dei): cf. Gregorii Nyssensis de vita Mosis, PG 44,309C (ἡ ἄνωθεν συμβουλή)

ABCDFΘJKMPRTV

5279 om. BΘJK : B^{msc}· κάν AM : καὶ P γενομένου P 5280 ἄγριον Θ
μαιομένους J 5281 in initio v. mendose κατὰ τοὺς δαίμο (v. 5280) script. eras. Θ
καὶ (1) : τὸ K Bekk 5282 ραῦδος J κεφαλῆν... βαρεῖαν K 5283 βιαστής Θ
5284 εἶχον P φθέγγετο CJM : -εται A : -ητο Θ : δράσειεν K : φθέγγετο superscr. K¹
καὶ γὰρ ὠχλεῖτο : γὰρ ἐνοχλεῖτο K ὠχλεῖτο TV 5285 πνεύματι θείῳ λάμπων : ὄνο-
μα τούτῳ Μάρκος C 5286 κατάκομος A : κατάκοσμον K : ζ sup. v K¹ ὄνομα τούτῳ
Μάρκος : πνεύματι θείῳ λάμπων C τοῦτο ΘK 5288 om. Θ καὶ τι : ἔτι C τοι
KMPV πίσεσθαι K : πὸ- F δεινὸν CDFΘJKMR Bekk εἰηθέντα K 5289
ἐπιπάττων J : ἐπιπλάττων Θ 5290 ἀνέκραζε K 5291 μὴ δὲ πωσοι B : μηδέπω μοι
CDFMPR Bekk : μὴ δὲ πωμοι AΘJKTV κεφαλῆν APTV 5292 μὴ δὲ ABCDFJK
RTV καταθύμιον K γενέσθω FK Bekk 5296 ἐράϊσε ABCDFJMRT : ἐράγησε Θ :
ἐράγησε K

- ἡ δὲ τοῦ Μάρκου πρόρρησις γέγονεν οὐκ εἰς μάτην.
Οὗτος ἀλόχοις τέσσαρσιν ὁ Λέων συνεζύγη,
οὐχ ἡδονῆς νικώμενος, ἀλλὰ διψῶν τεκνώσαι
5300 καὶ παῖδας βλέψαι τῆς αὐτοῦ βλαστήσαντας ὀσφύος. 5380
ἐκ τῆς τετάρτης τοιγαροῦν καὶ τελευταίας κύει
παῖδα πορφυροβλάστητον τοῦνομα Κωνσταντῖνον·
ἀλλὰ γὰρ ἀτοπάτατον τοῖς τοῦ θεοῦ προσπόλοις
ἐδόκει τὸ γινόμενον παρὰ τοῦ βασιλέως,
5305 τὸ γάμον ἐπεισαγαγεῖν τέταρτον καὶ μολῦναι 5385
τὴν ἄφθορον καὶ καθαρὰν νόμφην τὴν Ἐκκλησίαν.
καὶ τοῖνον ὁ Νικόλαος, πρῶτος ὢν ἀρχιεπίμην
καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν διέπων τηνικαῦτα,
λαλεῖ, παρρησιάζεται, πληροὶ τὸ τοῦ προφήτου,
5310 λαλῶν θεοῦ μαρτύριον ἔναντι βασιλέων, 5390
καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἀπειλὰς οὐ πτήσων οὐδὲ τρέμων.
οὕτως ὁ φόβος τοῦ θεοῦ βάλλει μακρὰν τὸν φόβον,
τὸν ἐξ ἀνθρώπων δυναστῶν καὶ τὸν ἐκ τῶν κρατούντων
ἐντεῦθεν ἐκδιώκεται τῆς ποιμένης καὶ τοῦ θρόνου,
5315 καὶ δὴ καὶ κατακρίνεται τὰ τῆς ὑπερορίας, 5395

5301/02 Zoe filium Constantinum VII probabiliter d. 3 mens. Sept. a. 905 gignit (Christophilopulu, o.c., II, 2 [1989], p. 69); Constantinus VII d. 15 mens. Maii a. 908 coimperator coronatur 5307/08 Nicolaus I, patriarcha Clis, a. 901-907, 912-925

5298-5302: Sym. 694,14-16; 702,22 — 703,2; 703,21 — 704,2; 705,11/12; 708,22 — 709,2
5298-5320: Le. 279,6 — 280,6; Mel. 181,22-24; 189,6-8; 191,21-24; 195,13-16; 195,20 —
196,3; Theoph. Cont. 360,18-21; 361,18-21; 364,16-19; 366,10/11; 370,16-20; 371,1-9; Mon.
846,7/8; 856,18/19; 860,8-11; 865,8-13; 865,16 — 866,4; Sym. 709,3-21; Sc. 182,46/47; 184,
16 — 185,25; 185,28-40; cf. Zon. III 445,9 — 446,10 et al. 5306 νόμφην τὴν Ἐκκλη-
σίαν: Clem. Alex. Strom. 3,6, PG 8,1152C 5310 ἔναντι βασιλέων: cf. Act. 9,15 5312/
13 ὁ φόβος — ἀνθρώπων: Prov. 10,9

ABCDFΘJKMPRTV

5297 ἡ : ὁ K ἡ δὲ : ἀλλ' ἢ M 5298 οὕτως J ἀλόχοις Θ 5299 ἡδονῆς :
ἡ sup. ἢς T¹ : ἡδονῆ CDFΘMR Bekk ἀλλὰ om. K : sup. lin. K¹ 5300 αὐτῆς PT :
οὐ sup. ἢς T¹ ὀσφύος K : ο sup. ὦ K¹ 5303 τὸ sup. γὰρ K¹ προπόλοις M
5304 γενόμενον CΘMT 5305 τὸν P Bekk παρρησιάζειν C μολῦναι CDFΘKT
5306 ἄφθορον CΘJKM Bekk ἄφθορον καὶ om. V Ἐκκλησίαν : ἐ- Bekk 5307
ἢν FΘK 5310 λαλεῖν B 5311 πτήσων Θ : πτήσων P 5312 οὕτω Θ 5313 τὸν
(1) : τῶν ΘP δυνατῶν JT Bekk τὸν (2) : τῶν ΘP ἐκ τῶν : ἐκ τὸν ἐκ τῶν B

- ἕτερος δ' ἀντεισάγεται, πολὺς ἀνὴρ τὰ θεῖα,
 ὃς ἐξ ὀνύχων ἀπαλῶν κάκ πρώτης ἡλικίας
 ζυγὸν τὸν θεῖον ὑπελθὼν τὸν τοῦ μονήρους βίου
 οἴκησιν ἔσχεν Ὀλυμπον τὸν κατὰ τὴν Μυσίαν
 5320 καὶ χάρισιν ἐξέλαμψε τὸ μέλλον προδηλοῦσαι· 5400
 οὗτος θεοῦ κελεύσαντος ἐνοῖ τὴν Ἐκκλησίαν,
 κατασχισθεῖσαν εἰς πολλὰς τομὰς καὶ διαιρέσεις
 ἐπὶ παρανομήματι τῷ τῆς τετραγαμίας.
 Ὁ δὲ φιλοσοφώτατος ἐν βασιλεῦσι Λέων,
 5325 περιπεσὼν ταῖς φυσικαῖς τοῦ σώματος ἀνάγκαις 5405
 καὶ νόσῳ χειμαζόμενος κίνδυνον ἀπειλούσῃ
 5326a ἤδη πρὸς ἔτος εἰκοστὸν σὺν ἑκτῷ διθύνας
 5326b τὸ κράτος τὸ βασιλείον καὶ τὴν Ῥωμαίων τύχην,
 καὶ συνιδῶν τὸν θάνατον καὶ τὴν τοῦ σκήνου λύσιν,
 5410 κράτορας ἀναδείκνυσιν αὐτάνακτας, αὐτάρχους,
 Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν καὶ παῖδα Κωνσταντῖνον,
 5330 τοῦτο καὶ μόνον προειπὼν πνοαῖς ἐν ταῖς ἐσχάταις
 «βλέπω καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὡς κακοδότην χρόνον
 μετὰ τρισκαίδεκα μηνῶν», ἀντικρυς τοῦτο λέγων
 5415 ὅτι τοσοῦτον ἔσεται τὸ κράτος Ἀλεξάνδρου.

5316-20 Euthymius I, patriarcha Clis, a. 907-912 5324-27 d. 12 mens. Maii a. 912 5329-40 Alexander d. 6 mens. Iun. a. 913 moritur

5317 ἐξ ὀνύχων ἀπαλῶν: prov.; Karathanasis 236 πρώτης ἡλικίας: vide v. 1645
 5324-33: Mel. 199,16/17,21-24; Le. 285,5/6,10-14; Mon. 870,18 — 871,7; Theoph. Cont. 377,5-15; Mon. 870,18 — 871,7; Sym. 715,11-18; Sc. 191,9 — 192,29; Zon. III 455,1,7-13
 5326a ἔτος εἰκοστὸν σὺν ἑκτῷ: Mel. (183,13), Le. (262,14), Theoph. Cont. (353,2), Mon. (848,18) ἔτη εἰκοσι πέντε 5330 πνοαῖς ἐν ταῖς ἐσχάταις: vide v. 1396

ABCDFΘJKMPRTV abdgimr = π

5318 βίον V 5319 ἔσχον ὄλσυμπον P Ἀσίαν D 5320 om. T χάρισι K ἐξέλαμψεν K: -λαμπε CΘ 5321 om. T οὕτως K αἰνεῖ F Ἐκκλησίαν: ἐ-Bekk 5322 κατασχισθεῖσαν M τομὰς πολλὰς Θ 5323 παρανομήματα K: ι sup. τα K¹ τὸ Θ 5324 βασιλεῦσι B 5326 θάνατον DFMR ἐπαγούση CDJMR: ἐπαγοῦσι Θ 5327 συνειδῶν Θ τὴν bis J σκήνου C 5328 αὐτάρχας JP αὐτάρχας JK 5330 προσειπὼν V: ἐπειπὼν J 5331 βλέπων Θ κακοδότη K: -δίτην J χρόνων Θ 5332 κατὰ Bekk 5333 ὅτι: τι Θ ἔσεται M Bekk: ἔσεται K: ε sup. ω K¹: ἔσοιτο C Ἀλεξάνδρω CFΘJKT: ου sup. ω T¹
 5326a add. π[-b] Bekk ἤδη πρὸς ἔτος: ἔτος ἤδη r 5326b add. π[-b] Bekk

- Καὶ γοῦν οὐ διαπέπτωκεν ὁ λόγος, οὐδ' ἐσφάλη·
 5335 ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος τρυφαῖς ἐσχολακῶς καὶ πότοις
 καὶ μόνον τὸν γαργαλισμὸν τοῦ σώματος φροντίσας,
 ἄλλο δ' οὐδὲν κατὰξιον τοῦ τηλικούτου κράτους
 οὐ δράσας, οὐ φθειγζάμενος, οὐ σχῶν ἐπὶ καρδίας, 5420
 ὡς ἄνθος ἔρρευσεν ὑγρὸν ἐκμαρανθὲν ἡλίῳ,
 5340 καὶ τάχιον ἐξέλιπε νόσοις τακεῖς φθινάσι.
 καὶ Κωνσταντῖνος γίνεται μόναρχος μονοκράτωρ,
 ἔτι παιδίσκος ἀπαλὸς καὶ τρυφερὸς ὑπάρχων
 καὶ βασιλείας κυβερνᾶν τὸ σκάφος οὐπω σθένων· 5425
 τῆς γὰρ ἡλικιώσεως ἑβδομον ἦγεν ἔτος,
 5345 ὃ καὶ πολλῶν παραίτιον γέγονε κακοτήτων
 καὶ θλίψεων ἐπότισεν ἄλμην τὸν βασιλεῖα,
 εἰ καὶ τὸ τέλος αἴσιον τῶν πειρασμῶν ἀπέβη·
 ὥσπερ γὰρ νεομόσχευτον ἀρτίφυτον δενδρίον 5430
 μήτε χειμῶνα κρυερὸν ὑπενεγκεῖν ἰσχύον
 5350 μήτε πνευμάτων προσβολὰς ἀγρίων δυσανέμων
 μήτε ραγδαίους ὑετοὺς μήτε καυσώδη θάλψιν
 μὴ χαλαζῶν σφαιρώματα μηδὲ κρυστάλλου πῆξιν,

5341-45 post mortem Alexandri Constantinus VII, septem annos natus, solus imperator

5334-40: Theoph. Cont. 377,19/20; 378,18-23; 380,12-15; Le. 285,15-17; 286,7-11; 287,22 — 288,6; Mon. 871,10-12; 872,4-7; 873,19-21; 874,2/3; Sym. 715,19-21; 716,14-16; 717,3, 19-22; Sc. 193,59 — 194,64; 195,9 — 196,18 5334-44: Mel. 199,26/27; 200,10-14; 201, 21 — 202,5; Zon. III 455,14; 456,3-7; 457,3/4,12-14; 458,5-8 5341-44: Le. 288,8-12; Theoph. Cont. 381,3-6; Mon. 874,7-13; Sym. 718,3-6; Sc. 197,20-24 5343 βασιλείας... σκάφος: vide v. 2422 5346 (θλίψεων) ἄλμην (= θάλασσαν): vide v. 1089, cf. v. 402

ABCDFΘJKMPRTV

5335 Ἀλέξαν K: ὄρος sup. αν K¹ 5336 μόνων CDM τῶν γαργαλισμῶν CDJMPV 5337 τηλικούτου: βασιλείου ΘK 5338 οὐδ' ἐδέξαμενος Θ κατὰ ΘJK Bekk καρδίαν Bekk 5339 ἔρρευσε Θ: ἔρρευσεν M οἰκτρὸν JK: οἰκτρῶς C: λοκτρὸν Θ 5340 ἐξέλιπεν K: -λυπεν Θ τακεῖς: κ sup. τ K¹ φθινοῦσι K 5343 κυβερνῶν τὸ κράτος Θ 5344 γὰρ: γῆς P ἦγεν ἑβδομον K 5345 ὃ om. K 5346 ἐποίησεν Θ 5347 πυρασμῶν Θ ἐξέβη ΘJ 5349 ἰσχύων T post 5349 μήτε πνευμάτων προσβολὰς ὑπενεγκεῖν ἰσχύον add. J 5350 προσβολαῖς Θ 5352 μὴ δὲ ABCDFJKMRTV: μὴτε P κρυστάλλου ABCDFΘJKMR

- πνοαί τινες βαρυηχείς ποθεν έκφυσηθεΐσαι 5435
 ἢ χαλαζῶν πετρώματα νεφόθεν δισκευθέντα
 5355 χειμάζουσι καὶ κάμπτουσι καὶ κλίνουσιν εἰς γόνυ
 καὶ καταμωλωπίζουσιν αὐτοῦ τὴν τρυφερίαν
 καὶ πάντοθεν προσβάλλουσιν ὡς ἐν πολιορκία,
 φιλονεικοῦσαι τὸ φυτὸν προθέλυμον ἐκτρίψαι, 5440
 ἂν δὲ τὰς ζάλας δυνηθῆ φυγεῖν τὰς κακοπνόους
 5360 καὶ τὸν χειμῶνα τὸν βαρὺν καὶ τὴν ἐκεῖθεν βίαν,
 γίνεται δοκιμώτερον, ἅτε πολλὰ παλαῖσαν
 καὶ χειμασθὲν πικροποιοῖς καὶ κακωτρίαις ὥραις·
 φυτὸν γὰρ ἀνεμοτρεφὲς καὶ γυμνασθὲν ἀνέμοις 5445
 πολὺ τι τὸ στερέμιον, ὡς φασι, φύσει φέρει.
 5365 οὕτω κάκεινος ὁ βραχὺς τὴν ἡλικίαν ἀναξ,
 ὁ παῖς ὁ πορφυρόφυτος Λέοντος Κωνσταντίνος,
 μόλις ποτὲ μετὰ μακροῦς ἡλίου περιδρόμου
 τῶν συμφορῶν ἀποφυγῶν τὰς ἀλλεπαλληλίας 5450
 καὶ πειρασμῶν ἐπαγωγὰς καὶ θλίψεις δακεθύμους,
 5370 σύνεσιν ἐκαρπώσατο πολλῶ παγιωτέραν,
 ὥσπερ ναυβάτης κυκηθεὶς πολυκυμίας ζάλαις
 καὶ μόλις εἰς εὐγάληνον λιμένα καταντήσας·

5353 schol. metr.; vide v. 1543 5367 post mens. Ian. a. 945

5355 κλίνουσιν εἰς γόνυ: Appian. Bella civ. 3,30 (ἐς γόνυ κλίνειν) 5359 ζάλας:
 vide v. 1766 5365-82: Zon. III 458,8-12,16/17; 459,1-5; 460,1-3 5371 ζάλαις: vide
 v. 1766

ABCDFΘJKMPRTV

5353 ποθεν... τινές Bekk 5354 ποθεν ἐκδισκευθέντα APTV 5355 κάμπτου-
 σιν P 5357 προσβάλλουσιν KM ἐν τῇ B 5358 φιλονεικοῦσαι J: -νικοῦσα ΘΚ
 προθέλυμον T: -θέλυμον B ἐκτρίψαι JP Bekk: -ίψαι cett. codd. 5359 δυνηθεὶ ΘΚ
 κακοπνόες J 5360 ἐκεῖθε T 5361 πολλὰ: δεινοῖς D 5362 πικροποιοῖς K:
 -ποιαῖς J ser. vv. 5363, 5362 ΘJK 5363 φυτὸν V ἀνεμοτρεφὲς J: ἀνεμότρο-
 φον K χειμασθὲν T 5364 ὡς φασὶ Bekk ὥσπερ φύσης K: φασὶ sup. ὥσπερ
 K¹ 5365 οὕτως F 5366 πορφυρόφυτος J 5367 μικροῦς ΘP 5368 ἐπενεγκῶν
 Θ: ὑπενεγκῶν CJ: ὑπενεγκεῖν K 5369 καὶ (1) bis V πυρασμῶν Θ 5371 ναβάτης
 KP: ναυάτης BDFR κυκωθεὶς ABPT: κυθηθῆς Θ: βυθισθεὶς V πολυκυμίας AΘ
 KPTV: πολυκυμίας J ζάλας D: ζάλης Θ: ἄλες J

- πρῶτα μὲν γὰρ ὁ καρτερός ἐκεῖνος Κωνσταντίνος, 5455
 ὃν σχεῖν γενέτην λέγουσιν Ἀνδρόνικον τὸν Δούκαν,
 5375 χεῖρα πολλὴν συναγαγὼν εὐόπλως ἐσταλμένην
 ἄθροον ἐπιτίθεται τῷ πορφυροβλαστήτῳ,
 τῆς νηπιότητος αὐτοῦ πάντως καταφρονήσας.
 ἀλλὰ ψευδῆς, ὡς ὁ Δαβὶδ ψάλλει, πρὸς σωτηρίαν 5460
 ἵππος ὑσαύχην, εὐσκαρθμος, πτηνόπους, φριμακτίας.
 5380 κάκεινος οὖν ἐκσφαιρισθεὶς τῆς ἔδρας τῆς ἰπείας
 πίπτει πρὸς γῆν κατενεχθεὶς καὶ παρευθὺ τὸ ξίφος
 γέυεται τοῦτου τῶν σαρκῶν καὶ βάπτεται τῷ φόνῳ.
 ἄρτι δὲ τοῦτου τοῦ δεινοῦ χειμῶνος παρελθόντος 5465
 ἕτερος ἐπεγεύρεται βαρύτερος ἐκείνου,
 5385 πολλῶ τοῦ πρὶν πικρότερος καὶ τῆς προτέρας ζάλης·
 ὁ γὰρ Φωκᾶς ὁ μάγιστρος (ὄνομα τούτῳ Λέων),
 ἀνὴρ μεγέθει σώματος καὶ ῥώμῃ διαπρέπων
 καὶ πᾶσαν τότε πιστευθεὶς Ῥωμαίων στραταρχίαν, 5470
 ἰδὼν προσλαμβανόμενον παρὰ τοῦ βασιλέως
 5390 τὸν γέροντα τὸν Ῥωμανὸν τὸν ἀπὸ τῆς Λακάτης,
 τοῦ ναυτικοῦ δρουγγάριον ὄντα τὸ τηνικαῦτα,

5373-82 rebellio Constantini Ducae mense Iun. a. 913; Constantinus Ducas interficitur
 5383-5424, 5452-72 rebellio Leonis Phocae a. 919

5373-82: Le. 289,8 — 290,14; Theoph. Cont. 381,14 — 383,18; Mel. 202,15-23; Mon.
 874,18 — 876,11; Sc. 197,25 — 199,76; Sym. 718,14 — 720,6 5378/79 ψευδῆς... φριμα-
 κτίας: Ps. 32,17 5379 ἵππος ὑσαύχην: Ps. 32,17; Plat. Phdr. 253d 5380/81 ἐκσφαι-
 ρισθεὶς... κατενεχθεὶς: Ilias 5,585/86 5383-5473: Le. 298,8 — 303,13; Theoph. Cont.
 393,11 — 397,3; Mon. 883,6 — 884,20; 885,20 — 887,6; 887,13 — 889,12; Sym. 725,9 —
 727,14; 728,1-21; 729,20 — 730,19 5385 ζάλης: vide v. 1766 5386-5473: Sc. 209,69 —
 211,24; Zon. III 466,5-8,11-15; 468,1-3; 468,12 — 469,8; 469,19/20 5386-5487: Mel. 208,
 24 — 209,24; 210,14/15; 210,25 — 213,19; 214,7-10

ABCDFΘJKMPRTV

5373 ἐκεῖνος: δεσπότης T 5374 δοῦκα BD: Δοῦκαν Bekk 5375 εὐόπλως K:
 εὐοπλον Bekk ἐσταλμένη K 5376 ἐπιτίθετο K 5377 πάντη B 5378 ἀλλ'
 ἀψευδῆς Θ 5379 ὑσαύχης Θ εὐσκαρθμος P: εὐκαρμος K: θ sup. ρ K¹: δύσκαρθμος J
 φριμακτίας CM: -γματίας FK: -ακτίας P Bekk 5380 κάκεινος K γὰρ C ἐκφαιρι-
 σθεὶς J: ἐκφαιρισθεὶς K ἰπείας ΘΚ 5381 παρευθὺς BCKT 5382 om. K: K^{1ms}-
 τῷ φόνῳ AV: τοῦ φόνου K 5383 παρελθόντος Θ 5386 τοῦτο Θ: τοῦτου R 5390
 Λακάτης K: Λακεύτης Θ 5391 τοτηνικαῦτα ACFR: τὸ τοινη- Θ

- καὶ πάλαι μὲν τὴν ἔκφυλον ὠδίνων τυραννίδα
καὶ σκευωρῶν καθ' ἑαυτὸν τὰ τῆς ἀποστασίας, 5475
ὅμως ἐπέχων τὴν ὄρμην (οὐ γὰρ καιρὸς ἐκάλει),
5395 τότε καιροῦ δραξάμενος, ὡς ᾤετο, πρόσφορου
ἐξέρρηξε τοῦ τοκετοῦ τὸ βάρος τοῦ δυστόκου
καὶ τῆς γαστροῦ τὴν ἐχιδναν ἐξήνέγκεν εἰς φάος
καὶ τρέφων πάλαι παρ' αὐτῷ σπινθῆρα δυσμενείας 5480
τότε πυρὰν ἐξέκαυσε καμίνου πυριβρόμου.
5400 καὶ τοῖνυν προσποιούμενος ὑπὲρ τοῦ βασιλέως
πάντα σπουδάζειν καὶ ποιεῖν καὶ συμφερόντως τούτῳ,
ὡς δὴ παρὰ τοῦ Ῥωμανοῦ καταστρατηγηθέντι,
ὀπλίζεται μετὰ στρατοῦ ῥύεντος πολλαχόθεν, 5485
ἐκ Λυκαόνων, ἐκ Θρακῶν, ἐκ Κόλχων, ἐξ Ἰβήρων,
5405 ἐκ Παμφυλίων, ἐκ Μυσῶν, ἐκ Σύρων, ἐκ Κιλικίων,
καὶ φάλαγγας συνηθροικῶς ὡσεὶ θαλάσσης ψάμμιον,
ἄνδρας γενναίους μαχητὰς, ἄνδρας ἀγκυλοτόξους,
πῦρ ἐν πολέμοις πνέοντας, ἄνδρας ἐγγεσιμάχους, 5490
καταστρατοπεδεύεται παρὰ τῇ Χρυσόπολει,
5410 τῆς Βυζαντίων πόλεως κατέναντι κειμένη,
ἦν οὐρανόπολιν εἰπὼν οὐκ ἂν τις διαμάρτοι,

5398/99 σπινθῆρα... πυρὰν ἐξέκαυσε καμίνου: Kukules 6,341/42; cf. Si. 11,32; Roman δ' 45 5401 πάντα σπουδάζειν: cf. Lys. 12,84 (πάντα ποιέω); cf. v. 800 5406 ὡσεὶ θαλάσσης ψάμμιον: vide v. 1002, cf. v. 675 5408 πῦρ... πνέοντας: vide v. 1346 5410/11: laus Clis, cf. E. Fenster, Laudes, 153

ABCDFΘJKMPRTV

5392 ὠδίνων J ὀδήνοντο ρανίδα Θ 5393 σκευωρῶν K: σκαιωρῶν CFJRT
5394 ὅμως ἐπέχε τὴν ὄρμην (ὁ γὰρ καιρὸς ἐκάλει) T^{1mg} 5395 δεξάμενος P πυρ-
φόρου D 5396 δυστήνου K 5397 ἐξήγαγεν J: ἐξήγειρεν R 5399 πυρὰν T
πυριβρόμου FP 5401 σπουδάζων K τοῦτο Θ 5402 δὴ παρὰ: δῆθεν ἐκ F
τοῦ: τῷ P Γερμανοῦ M καταστρατηγηθέντος Θ: -έντα K 5403 πανταχόθεν
(-ῶ- Θ) CΘJK 5404 στρατῶν V Κόλχων BV 5405 Πομφολύγων V Μηδῶν F
Κιλικίων F: Κυλικίων K 5406 φάλαγγας ΘV συνιθροικῶς Θ ὡς ἐκ F θα-
λάττης C ψάμμιον K: ον sup. ου K¹ 5407 αἰχμητὰς F: ὀπλιτὰς BDMR ἄνδρας
(2): πάντας K Bekk ἐγκυλοτόξους P 5408 ἀγγεσιμάχους DΘJKMPRV Bekk:
ἀγγισι- T 5409 καὶ δὴ στρατοπεδεύεται V Χρυσόπολιν P 5410 Βυζαντίδος
ΘJK ἀπέναντι Θ κειμένης ΘJK: κειμένην T 5411 om. D: D^{1mg} εἰπεῖν K
διαμάρτοι: -ει Θ: -ῆ JT Bekk: om. P

- καὶ πίμπλησιν ἀρεϊκῶν ἀνδρῶν τὰς πεδιάδας
καὶ πᾶσαν γῆν κατάχαλκον· ἀπήστραπτον αἱ λόγχοι, 5495
ἀπέλαμπον αἱ κόρυθες, ἀσπίδες ἐπατάγουν,
5415 ἄῆρ ἐπυραυγίζετο ταῖς ἐπιδορατίσιν.
ἦσαν ἐκεῖ χρυσάσπιδες, ἦσαν φαρετροφόροι,
εὐίπποι, χαλκοχίτωνες, πάντες σιδηροφόροι·
ἔφριξαν ἂν καὶ γίγαντες παρεμβολὴν τοιαύτην. 5500
αὐτὸς μὲν οὖν βασιλειῶν καὶ κατὰ τοῦ κρατοῦντος
5420 πάντα τυρεύων καὶ ποιῶν οὐκ ἔλαθεν εἰς τέλος,
τότε δὲ τέως πρόφασιν τὸν Ῥωμανὸν εὐρίσκων
προσεποιεῖτο κατ' αὐτοῦ τοῦ Ῥωμανοῦ στρατεῦειν
καὶ τηλικαύτην συγκινεῖν φάλαγγα στρατευσίμην, 5505
προσράπτων τὴν ἀλωπεκὴν ἄγαν κακομηχάνως,
5425 οὐ πάντη γὰρ τὴν λεοντὴν εἶχεν ἐφικνουμένην·
ὁ γέρων γὰρ ὁ Ῥωμανὸς τοῦ ναυτικοῦ κατάρχων,
κάκειθεν περικείμενος ἰσχὺν οὐ τὴν τυχοῦσαν,
ἰδὼν περιφερόμενον τῆδε κάκει τὸ κράτος 5510
καὶ κυμαινόμενον δεινῶς ὡς ναῦν ἀστατουμένην,
5430 ἦν ἄελλαι χειμέριαι στρέφουσι καὶ δονοῦσι

5426-49, 5473 Romanus I Lacapenus seditionem Leonis Phocae reprimi; Leo Phocas excaecatur

5412/13 πίμπλησιν — κατάχαλκον: Pias 20,156; Eur. Phoen. 110/11; vide v. 5902
5414 ἀπέλαμπον αἱ κόρυθες: cf. Pias 13,265; 19,359 5417 χαλκοχίτωνες: Pias 1,371
et al. 5418 γίγαντες παρεμβολήν: cf. I Chron. 11,15sq. 5420 πάντα τυρεύων: cf.
v. 800 5424/25: vide vv. 4014-16 5429-31: Pias 2,293/94

ABCDFΘJKMPRTV

5412 καὶ πίμπλησιν: ἐπίμπλησιν V πίμπλησιν B ἀρεϊκῶν F: ἀρρεϊκῶν K
μυριάδας K 5413 λόγχοι iterum T^{1mg} 5414 ἀνέλαμπον Bekk: ἐπέλαμπων JK
5415 ἀνῆρ V: ἡ γῆ K ἐπιδορατίσι Θ 5416 ἐκεῖ om. B: sup. lin. B¹ χρυσάσι-
δους Θ 5417 om. ΘV εὐίπποι P χαρκοχίτωνες A: καὶ χαλκίτωνες B 5418
ἂν om. K 5421 τέως om. Θ τὸν bis V εὐρίσκων Θ 5422 στρατεύων V: τεύειν
V^{1mg} 5423 συγκινεῖ KM: συγκινῶν J: συγγενῆ P 5424 προσράπτων P ἀλω-
πεκὴν V Bekk: -ῆν cett. codd. κακομηχανὴν V 5425 πάντι K: πάντοι Θ λε-
οντὴν C Bekk: -ῆν cett. codd. ἐφικνουμένην J: ἀφικνουμένην ΘV 5426 ναυτικοῦ:
Ῥωμανοῦ C 5427 κακειθεν M: κἀντεθεν (κἀν- K) CΘJK 5428 περιφερόμενος V
5429 δεινός J: ω sup. ὁ J¹ ναῦς F: ναῦ ΘK ἀστατουμένη F 5430 ἄελλαι Θ
χειμέριοι M Bekk

- καὶ καταιγίδες ἄγριαι καὶ στρόφοι πνευματώδεις,
καὶ τὰ Ῥωμαίων πίπτοντα φύρδην καὶ κακοπότμος,
ἄτε χειρὶ κρατούμενα παιδίου νηπιάχου, 5515
τοῦ κράτορος ὑπέρχεται προσπόλους καὶ προκοίτους,
5435 οἵπερ καὶ μᾶλλον εὐνοεῖν ἐδόκουν τῷ κρατοῦντι,
καὶ κοινωσάμενος αὐτοῖς βουλὰς κρυφιοτέρας
καὶ συσκευάμενος αὐτοῖς καὶ συνδολοπλοκήσας
καὶ μηχανὰς παντοδαπὰς πορφύρας βαθυβούλους 5520
ἐσηματίζετο τολμᾶν βιαίαν τυραννίδα
5440 καὶ πᾶσαν φέρειν καὶ πτεροῦν πρὸς τοῦτο στολαρχίαν,
ὡς θροῦν ἐντεῦθεν ἄγριον, κακόθρονον, κυματίαν
ἐπικτυπεῖν καὶ σμαραγεῖν ἐπὶ τῶν βασιλείων
καὶ πάντας κατασεῖσθαι τῷ κλύδωνι τοῦ δέους, 5525
ἕως ἢ πάντα στρέφουσα παλίμπνοια τοῦ βίου
5445 προσάκειλε τὸν Ῥωμανὸν ἀδλαῖς ταῖς τῶν ἀνάκτων,
ὡς ἐν ἀγκάλαις γαληναῖς ὄρμων ἀλεξανέμων·
τοῖς πρωτοβούλοις γὰρ πεισθεῖς ἢ μᾶλλον ἐπιβούλοις
ὁ βασιλεὺς τὸν Ῥωμανὸν ὡς φίλον οἰκειοῦται 5530
καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς φύλακα καθιστάνει,
5450 εἶποι τις ἂν οὐκ ἀφυῶς, ἀλλ' οὐδ' ἀχαριτώτως,
τροχίλον ὁ κροκόδειλος, ἢ πῖνα τὸν καρκίνον.
ὁ τοίνυν Λέων ὁ Φωκᾶς, οὐ πρότερον ἐμνήσθην,

5438 μηχανὰς παντοδαπὰς πορφύρας: Ilias 21,551; cf. vv. 800, 5751 5443 κλύδωνι: vide v. 2421 5444 πάντα στρέφουσα: vide v. 1277, cf. v. 5604 5448: Io. M. I (2),10 5449 ἀρχῆς: vide v. 535 5451 ἢ πῖνα τὸν καρκίνον: prov. Athen. 89d

ABCDFΘJKMPRTV

5431 ἄγριοι P Bekk 5432 καὶ τὰ : κατὰ A 5433 ἄς τε F νηπίου T 5434 πρὸς πόλους P : προσπόλους T προσκοίτους DΘ : πρὸς κούτους P 5435 εἶπερ KP : οὐσπερ F ἄγνωεῖν K 5436 αὐτῷ F κρυφιοτέρους Θ : κρυφιοτάτας J : κρυφιοῦστους K 5438 παντοδαπὰς : τὰς μετ' αὐτῶν Θ προφύρας BT : πορφύρων CΘJ Bekk : προσύνας K βαθυβούλους (-βώ- F) FV : βαρυθύμους T 5439 καὶ σηματίζεται F 5440 τούτους F στολαρχίας K 5441 κυμαντίαν R 5442 κατὰ APTV Bekk 5443 πάντα D 5444 πάντας F παλίμπνια ΘK : παλίμπνοια Bekk : παλίμπλοια ATV : παλίνπλοια P 5445 πρὸς ὄκουλε Θ 5446 ἀνάγκαις P ὄρμων ἀλλ' ἐξ ἀνέμων P 5447 πατροβούλοις Θ 5449 τῆς (1) om. B : sup. lin. B¹ καθιστάνειν F 5450 εἶπει Θ ἀφανῶς K 5451 τροχίλον APTV : τὸν ὕλλον superscr. T¹ et v. 5451 iterum T^{1ms} : τρόχηλον F ἢ πῖνα : ἀπῆντα F πῖννα ABCD FJMPRT Bekk 5452 ὁ (1) : καὶ K οὐ P ἐμνήσθη ΘP

- τὸν Ῥωμανὸν κατάρχοντα μαθῶν τοῦ βασιλέως 5535
καὶ φέροντα καὶ στρέφοντα πρὸς τὸ δοκοῦν ὡς δοῦλον
5455 τὸν ἀνακτα, τὸν ἀπαλὸν ὄρηκα τῆς πορφύρας,
ἐσκήπτετο παθαίνεσθαι δῆθεν ὑπὲρ ἐκείνου
καὶ τὸν στρατὸν εἰς ἄμυναν ἄγειν εὐνοίας νόμῳ,
τὸ δ' ἀληθές εἰς ἑαυτὸν ἐφείλκετο τὸ κράτος. 5540
ἀλλ' ὁ δρασσόμενος σοφοὺς ἐπὶ ταῖς πανουργίαις
5460 καὶ στρέφων διαβούλια καὶ τὰ κρυπτὰ γινώσκων
τὰς μηχανὰς τοῦ Λέοντος εἰς τοῦναντίον τρέπει,
καὶ λύκος μάτην ἐγχανῶν ὁ Λέων ἐγνωρίσθη·
ταῖς γὰρ βουλαῖς τοῦ Ῥωμανοῦ πειθόμενος ὁ κράτωρ 5545
γραφὴν ἐρυθροσήμαντον πρὸς τὸν στρατὸν ἐκπέμπει,
5465 κατηγοροῦσαν τοῦ Φωκᾶ πρόδηλον τυραννίδα,
τῷ Ῥωμανῷ δὲ τὰγαθὰ προσεπιμαρτυροῦσαν.
ἐντεῦθεν φύρσις τῷ στρατῷ κακόχαρτος καὶ ζάλη
καὶ κολιοὺς ξενόπτερος ἦν ὁ Φωκᾶς ὁ Λέων· 5550
τὴν γὰρ γραφὴν τοῦ κράτορος, οἶμαι, δυσωπηθέντες
5470 ἔφυγον πάντες ἔρημον τὸν ἄθλιον λιπόντες.
ζωγρεῖται τοίνυν ὁ Φωκᾶς καὶ σβέννυται τὰς κόρας
καὶ λύχνους τοὺς τῶν ὀφθαλμῶν τυφλότητι ζοφοῦται,
καὶ πάλιν ἦν ὁ Ῥωμανὸς ἄγων καὶ φέρων πάντα. 5555
Πλὴν ἀλλ' ὡς μήτηρ πιστευθεῖς τὴν φυλακὴν τοῦ νέου
5475 αἴφνης ἐφάνη μητρυιὰ δύσνουσ ἀντ' εὐνοούσης,

5459 δρασσόμενος... πανουργίας: I Cor. 1,19-26; 3,18-21 5460 στρέφων διαβούλια: Ps. 32,10; cf. Ne. 4,15; Job 5,13 κρυπτὰ γινώσκων: cf. vv. 2367, 4460/61 5461 μηχανὰς (τρέπει): Herod. 3,152 5462 λύκος... ἐγχανῶν: Aes. Fabulae (ed. E. Chambry) 223; prov.; Karathanasis 237 5467 ζάλη: vide v. 1766 5468: Aes. Fabulae (ed. E. Chambry) 162; vide v. 6480 5472 λύχνους... ὀφθαλμῶν: vide v. 3923 5473 ἄγων καὶ φέρων πάντα: Herod. 3,39 (ἔφερε καὶ ἤγε πάντας) 5475 μητρυιὰ δύσνουσ: Hes. Op. 825 5475-77: cf. vv. 4176/77

ABCDFΘJKMPRTV

5453 βλέπων CΘJK 5457 ἦγεν F 5458 ἀφείλκετο B : ἐφείλκετο P 5459 δραπτόμενος F : δρασό- Θ ἐπὶ ταῖς πανουργίαις : τῆ τούτων πανουργία F 5461 τουναντίον K 5462 ἐγχανῶν P 5464 ἐρυθροσήμανδρον K τὸν στρατὸν : τὴν γραφὴν Θ ἐμπέμπει J 5465 κατηγοροῦσα K τοῦ : τῷ PT Bekk : καὶ sup. τοῦ B¹ 5466 τ' ἀγαθὰ KP προσεπιμαρτυροῦσα PT : -οῦντα R 5467 ἐντεῦθε T καὶ ζάλη : ἐφάνη T 5470 ἔφυγον T : υ sup. ευ T¹ ἄθλιον : ἄθλι Θ λειπόντες Θ : ἀφέντες K 5472 τυφλότητι : τυφλοῦται καὶ P 5474 ἀλλ' ὡς : ἄλλος P 5475 ἀντενοούσης F : ἐντεῦθεν οὔσης K

- καὶ τοῦτο τὸ λεγόμενον, ἀποσοβῶν τοὺς λύκους
ἵνα τὸ πρόβατον αὐτὸς σπαράττοι καὶ θοινῶτο·
ὁ μὲν γὰρ ἄναξ Ῥωμανὸν εὖνουν νομίσας εἶναι
καὶ κηδεμόνα τῆς ζωῆς καὶ τηρητὴν τοῦ κράτους
5480 πρῶτα μὲν μάγιστρον τιμᾶ, μέγαν ἑταιρειάρχην,
εἶτα τῇ δόξῃ προστιθείς ἄλλην μείζονα δόξαν
καὶ πρὸς ἀκρόρειαν ὑψῶν ἐκ τῶν χθαμαλωτέρων,
πατέρα καὶ προφύλακα ποιεῖ τῆς βασιλείας.
5485 ἐχέγγυα προγάμια νέμει τῇ τούτου κόρῃ·
ἤδη δὲ γαμοδαΐσια μέλλων τῆς νύμφης θύειν,
καὶ τὸν γυναικοπάτορα κράτορος στέφει στέφει.
ταῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς Ῥωμανὸν ἐποιεῖ,
ἐκεῖνον ἐφελκόμενος, ὡς ᾤετο, πρὸς φίλτρον,
5490 ὁ δὲ βαθύνους Ῥωμανὸς πολλὰ βυσσοδομεύσας
καὶ κρατυνάμενος αὐτῷ πάντοθεν τὰ τοῦ κράτους,
ὡς βασιλεὺς ὡς ἄνακτι ζεύξας τὴν θυγατέρα,
ἐκ τοῦ τετρώρου τῆς ἀρχῆς, φεῦ, τῆς παπποπατρῶας
τὸν πορφυρόβλαστον γαμβρὸν κύμβαχον ἐκδιφρίζει
5495 καὶ μόνον χαρισάμενος ὄνομα βασιλείας

5478-85 secundum nostrum auctorem Romanus I, iam dignitate magistri et magni
hetaeriarcae honoratus, post d. 25 mens. Mart. a. 919 suam filiam Helenam Constan-
tino VII spondet et ipse basileopator (= pater imperatoris) designatur 5486/87 nup-
tiae tertia die feriarum Paschatis d. 27 mens. Apr. a. 919 celebratae; d. 17 mens. Dec.
a. 920 Romanus I imperator

5478-5507: Le. 300,10-12; 300,20 — 301,4; 304,3-13; 314,5-10; Sc. 208,49 — 209,56;
209,63-67; 212,40-42; 233,5 5478-5511: Theoph. Cont. 394,18 — 395,1; 397,3; 397,21 —
398,3; 400,19-21; 409,21/22; 414,15-18; Mon. 886,18/19; 887,7-12; 890,12-15; 890,18/19;
893,1-3; 902,7/8; 906,10-13; Zon. III 468,4/5,8-11; 469,14 — 470,5; 470,9-11; 472,8-14; 474,
8-10; 474,14 — 475,2; 480,1-6 5490-5511: Mel. 214,12-15; 216,1-3; 222,26/27; 225,27 —
226,2 5493 ἀρχῆς: vide v. 535 5493/94: Ilias 5,585/86

ABCDEF Θ(usque ad 5478) JKMPRTV

5477 σπαράσσοι K: -τται JP: -τη F: -τη Θ θεινῶτο K 5481 προτιθείς FP
5482 ἐκ τῶν: αὐτῶν K 5484 ἐφελκόμενον T ὕψος K 5485 προγάμια D 5487
στέφει κράτορος B στέφος στέφει R 5488 αὐτὰ K 5490 βυσσοδομήσας B 5491
αὐτῷ ACFJKMPRTV 5492 βασιλεῖ Bekk θυγατέραν JK 5494 κύμβαλον P
ἐκδιβρίζει P: ἐκριφάζει C 5495 καὶ μόνον χαρισάμενος: μόνον προχειρισάμενος F

- τῷ δυστυχεῖ καὶ δυστυχῶς αὐτὸν προσλαβομένῳ
αὐτὸς ἐπιλαμβάνεται τῆς ἠνιοστροφίας
καὶ βασιλεὺς ὁ Ῥωμανὸς κἂν ταῖς ἀπάντων γλώσσαις,
ὁ Κωνσταντίνος δ' οὐδαμοῦ· τύχη γὰρ ἐνεκότει
5500 καὶ κατεκάλυπτεν αὐτὸν ὡσπερ ἀστέρα νέφος.
ναὶ μὴν εἰς κόρον μετασχὼν τοιαύτης ἀμβροσίας
οὐ μέχρι τούτων ἔστησε τὸ λαίμαργον τῆς γνώμης,
ἀλλ' ὄλον τὸν ἀλλότριον ἄρτον κακῶς ἀρπάσας
ἐψώμισε τοὺς ἑαυτοῦ, τὸν ἔχοντα τὸν ἄρτον
5505 καταλιπὼν λιμώττοντα· τοὺς γὰρ ἰδίους παῖδας
καὶ Χριστοφόρου τὸν υἱὸν παιδὸς τοῦ πρωτοσπόρου
κράτορας ἀνεκήρυξεν, ἄνακτας, Αἰσονάρχας.
τὸ δὲ γε θυμαλγέστερον καὶ μεῖζον εἰς πικρίαν
5510 καὶ τῶν ὄστων ἀπτόμενον αὐτῶν καὶ τῆς καρδίας,
ἐπίπροσθεν ἐτίθετο πάντας τοῦ Κωνσταντίνου
ἐν ταῖς ἀνακηρύξεσιν, ἐν γράμμασιν, ἐν θρόνοις.
ἦν οὖν μυριοκέφαλος ἐν βασιλείοις ὕδρα,
καὶ λήϊον ἀνέβαινε ἀντικρυς βασιλέων,
ὡς τοὺς σπαρτοὺς τοὺς γηγενεῖς ὁ μῦθος ἀναπλάττει

5505-07 Christophorus, filius primogenitus Romani I, d. 20 mens. Maii a. 921 impe-
rator; duo fratres illius reges (d. 25 mens. Dec. a. 924) post mortem Christophori impe-
ratores designantur (a. 931) 5508-11 Constantinus VII usque ad d. 20 mens. Maii a.
921 primus, deinde usque ad mens. Oct. a. 927 secundus, postea usque ad a. 931 tertius erat

5504/05 ἐψώμισε τοὺς ἑαυτοῦ...: cf. Mat. 15,26; Marc. 7,27; cf. simile neograecum
proverbium ὅταν διψᾷ ἡ ἀλή σου, ἔξω νερὸ μὴ χύνεις (N. Polites, Παροιμίαι [ed.
1965] 4, s.v. διψᾷ) 5505-07: Sc. 212,47; 221,71-73; cf. etiam Sc. 233,11-13 5506
Χριστοφόρου τὸν υἱόν: Theoph. Cont. 398,6; alit. Sc. 233,11/12 (Χριστοφόρον τὸν υἱόν)
5508-11: Le. 306,4/5; 317,12-14; Sc. 214,91/92; 224,55/56; 233,6 — 234,19; Sym. 732,20-22;
741,11-13 5512: vide vv. 3296/97 5514/15: cf. Nonnus, Διονυσιακά (ed. A. Ludwig)
4,421sqq.

ABCDEFJKMPRTV

5496 δυστυχεῖ T αὐτῷ DM: αὐτοῦ F προσλαβομένου F 5498 κἂν BP: ἐν
CK 5499 τύχει P 5501 καὶ D ἀμβροσίας K: μ sup. β K¹ 5502 ἔστησεν K
λαίμαργον K: λαίμαργὸν Bekk 5503 ὄλων P 5504 τοῖς T 5505 καταλιπὼν T:
κατέλιπε T^{ms} λιμώττοντας C 5507 Αἰσονάρχας: αὐ- Bekk 5511 ἐν (1): κἂν J
5512 μυριοκέφαλον K 5513 λῖον K: εἰ sup. ι K¹ ἀνέβαινον P 5514 ὡς: καὶ A

- 5515 βλαστῶντας ἀπὸ δράκοντος ἄνδρας ὀδοντοφύτους,
καὶ μέσον ἦν ὁ τληπαθῆς τῆς ἀλουργίδος στάχυς,
ὡς ῥόδον συμπιγόμενον ἀκάνθαις ὀξυκέντροις.
Ἄλλ' ὅτε πάνθ' ὁ Ῥωμανὸς εἶχε κατοχυρώσας 5600
καὶ τεῖχος Σεμιράμιδος ἀντικρυς κρηπιδώσας
5520 ἢ πύργον γιγαντόκτιστον Χαλάνης ἀσφαλτώσας,
τότε πεσὼν ἐπὶ βρεχμὸν καὶ νῶτα κατεάγη
καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκκυλισθεὶς τάλας ἐτανταλώθη·
ὁ γὰρ πορφυροφύτετος αὐτάναξ Κωνσταντῖνος, 5605
ἤδη σφριγώσης ἐπιβάς ἀνδρώδους ἡλικίας,
5525 ὅτε πυρσὸς φρονήσεως ἀνθρώποις ἐπιλάμπει,
προβόλους προσλαβόμενος ἄνδρας ἀγαθοτρόπους,
ὡς Ἡρακλῆς Ἰόλεων, ὡς ὁ Θησεὺς Πειρίθουν,
τὰς ὀφιδῶδεις κεφαλὰς τῆς ὕδρας ἐκθερίζει 5610
καὶ πρὸς ἀλλήλων τοὺς σπαρτοὺς πεσεῖν παρασκευάζει,
5530 τὸ δὲ παχὺ καὶ θολερὸν ἀπορραπίσας νέφος
καθαρωτέρας τῆς ἀρχῆς ἀκτίνας ἀποστίλβει.

5518-38 Romanus I a liberis suis Stephano et Constantino e throno evertitur (d. 16 mens. Dec. a. 944)

5517: cf. v. 4692 5519 τεῖχος Σεμιράμιδος: pron.; Apost. Paroemiogr. 16,43; cf. Herod. 1,184-87 (χώματα Σ.); Pol. 82,15/16; Mel. 20,28/29; 21,1; Sy. 315,13-15; Io. M. I (1), 22; cf. vv. 6446, 6447 5520 πύργον... Χαλάνης; Gen. 4,10; cf. vv. 455-64 5521/22: Ilias 5,585/86 5522 ἀρχῆς: vide v. 535 ἐτανταλώθη: Soph. Ant. 134; Roman II 390 (τανταλωθεὶς) 5523-37: Mon. 921,1-11 5523-40: Zon. III 480,11 — 481,11 5525 πυρσὸς φρονήσεως: vide v. 1383 5527/28 vide v. 3297 ὡς Ἡρακλῆς Ἰόλεων: Hes. Theog. 313sq.; Eur. Ion 190sq.; Apoll. Bibl. 2,5,2-6 Θησεὺς Πειρίθουν: cf. Plut. Thes. 5529 σπαρτοὺς: vide vv. 5514/15 5531 ἀρχῆς: vide v. 535

ABCDF Θ(ab 5526) JKMPRTV

5515 βλαστόντας CR : βλαστῶν τοὺς P : πλασθέντας JK Bekk δράκοντας JP
5516 μέσος K 5517 συμπιγόμενος DFMPV ἀκάνθες J 5518 ἔφθη K Bekk :
ἔφθει J 5519 τείχη K 5520 καὶ JK Χαλάνης: χα- Bekk : χαλάζης V εὐσφαλ-
τώσας K 5521 βρεγμὸν P κατερράγη K 5522 ἐτανταντώθη BFM : ἐταρταρώθη
CK Bekk : ἐταρταλώθη J 5523 πορφυροβλάστητος JK : τοι πορφυρόφυτος C 5525
ὅτι C ἀνθρώποις : ἀνδρώδες C 5526 προβόλους ACJR προλαβόμενος K 5527
Ἰόλεων ΘΤ ὁ Θ. : Ὀδυσσεὺς FM : ἴδυσσεὺς K : ο sup. ἢ et θ sup. δ K¹ Θησεὺς
V Πυρίθουν ACFΘKMR 5529 om. BP : B^{img} ἀλλήλους ΘTV

- πρῶτα μὲν οὖν ὁ Ῥωμανὸς ἤδη πρὸς γῆρας φθάσας,
ἤδη τριγέρων γεγωνῶς κατὰ τοὺς μακρογήρους 5615
καὶ πλείστον μὲν διηνυκῶς ἐπὶ τῷ κράτει χρόνον,
5534a καὶ πέντε πρὸς τοῖς εἴκοσι χρόνους σκηπτροκρατήσας,
5535 πάντας δὲ πλήσας δωρεῶν καὶ πάντας εὖ ποιήσας,
ὑπὸ τῶν παίδων ἑαυτοῦ ριπτάζεται τοῦ θρόνου
καὶ τρίχας ἀποκείρεται τὰς πρὶν στεφοκοσμῆτους, 5620
εἶποι τις ἄν, ὑπὸ Διὸς πρεσβυγενῆς ὁ Κρόνος·
εἶτα τοὺς παῖδας Ῥωμανοῦ τοὺς κακεντρεχεστάτους
5540 ὁ πορφυρόρηξ συλλαβῶν, κράτωρ ὁ Κωνσταντῖνος,
ἐξοστρακίζει θέμενος ἀθρόον νησιώτας.
καὶ τότε πρῶτον ἔβλεψε τὴν γραῦν τὴν βασιλείαν 5625
ὡς κόρην χρυσοσπάταλον, ὡς μαργαροφοροῦσαν,
ὡς ἀβροχίτωνα στιλπνὴν, ὡς τρυφερευομένην
5545 καὶ προσγελώσαν καπυρὸν καὶ προσλαλοῦσαν τοῦτω
καὶ συνιοῦσαν νυμφικῶς ἐπὶ παιδογονίᾳ.
Οὗτος τὸν Βάρδαν τὸν Φωκᾶν στρατάρχην καθιστάνει, 5630

5539-41 d. 27 mens. Ian. a. 945

5532-37: Le. 325,19-21; 327,19-21; 328,8-14; Sym. 748,16-18; 752,10-20 5532-41:
Mel. 236,12-27; 237,15-24; Theoph. Cont. 434,18/19; 435,14-20 5534a πέντε πρὸς τοῖς
εἴκοσι: Le. (288,14), Mon. (874,10-12), Theoph. Cont. (381,8) ἐν ὑποταγῇ... ἔτη κς', Sym.
(718,8) ἐν ὑποταγῇ ὧν ἔτη κς', μονοκρατορεῖ δὲ ἔτη ιε'; Sc. (235,65) εἰκοστὸν ἔκτον... ἐν
τῇ βασιλείᾳ 5536/37: Sc. 232,83-85; 235,64-67 5538 Διὸς... Κρόνος: vide Hes.
Theog. 137 5539-41: Le. 329,8-19; Theoph. Cont. 437,1-13; Mon. 922,4-13; Sym. 753,10
— 754,9; Sc. 236,84-92 5547: Le. 328,17-19 5547/48: Mel. 237,1-4; Theoph. Cont.
436,5-8; Mon. 921,12-16; Sc. 238,36/37; Sym. 753,2-4 5547-51: Zon. III 482,6-10,14/15;
487,5/6

ABCDFΘJKMPRTV abdgimr = π

5532 πρῶτον V 5533 μακρογήρους ΘKMTV : ὡς sup. ους K¹T¹ 5535 δὲ πλή-
σας : πληρώσας V πλήστας Θ εὐποιήσας ABΘK 5536 τῶν αὐτοῦ COM ρι-
πτάζεται : ρίπτεται καὶ V 5538 εἶπη P : εἶ K πρεσβυγενῆς ὁ metri causa cum
KP Bekk scripsi : ὁ πρεσβυγενῆς ABDFΘJMRTV : ὁ πρεσβυγενῆς C 5540 πορφυ-
ρόρηξ D πορφυρόφυτος λαβῶν C ὁ κράτωρ Bekk : τὸ κράτος C 5541 ἀθρόον
DMT 5542 πρῶτος K ἔβλεψεν M γραῦ Θ : γράν K : αὐ sup. α K¹ 5543
μαργαροφοροῦσαν : τρυφερευομένην C 5545 προσγελοῦσαν Θ : -οῦσα J καπυρ-
ρὸν R τοῦτο Θ 5546 καὶ συνιοῦσαν : συνοῦσαν V παιδικῶς APTV παιδο-
γονίαν FKT 5547 κρατάρχη R

5534a add. π[-b] Bekk χρόνοις dgimr

- ὄν τῶν σχολῶν δομέστικον εἶποιεν ἂν Ῥωμαῖοι,
τομίαν δὲ Βασίλειον, ἕνα τῶν ἀποκόπων,
5550 φυέντα τῷ Λακαπηνῷ σκοτίων ἐκ σπερμάτων,
παράκοιτον καὶ φύλακα τῆς βασιλείου κλίνης.
ἐπεὶ δ' ὁ Βάρδας ἔσβεστο τὴν πρὸς τὰς μάχας θέρμην 5635
καὶ τὴν ὀξύρροπον ὀρμὴν (ἔψυχε γὰρ τὸ γῆρας),
εἰς Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν τὴν στραταρχίαν τρέπει,
5555 εἶποι τις ἂν, ἐκ λέοντος εἰς τὸν ἐκείνου σκύμνον.
οὐδὲν δ' ἰδεῖν εὐτυχικῶς ἰδίας ἐξ ὀσφύος,
ὅς ἐξ Ἑλένης Ῥωμανοῦ τῆς θυγατρὸς ἐξέφυ,
κατονομάζει Ῥωμανόν· ἔλασαντα δ' εἰς ἠβην 5640
καὶ γαμετῆ συζεύγνυσι, καὶ βλέψας υἱοῦ γόνον,
5560 Βασίλειον τὸν μέγιστον ἐπὶ τροπαιουχίαις,
καὶ βρέφος ὑπαγκάλιον βαστάσας τὸν τοσοῦτον,
5561a καὶ πέντε χρόνους μετασχὼν τοῦ κράτους ἀθολώτου,
καὶ μέλλων ἀπολύεσθαι τῶν φυσικῶν συνδέσμων 5645
αὐτάνακτα καθίστησι τὸν Ῥωμανὸν τὸν παῖδα.
Ἄλλ' οὗτος ἅπασαν ἰσχύν, ἅπασαν δυναστείαν

5552-54 non multum ante a. 959 5560/61 Basilius II a. 958 natus d. 22 mens. Apr. a. 960 imperator coronatur 5562 Constantinus VII d. 9 mens. Nov. a. 959 moritur 5563 Romanus II a d. 6 mens. Apr. a. 945 a patre rex coronatus, Constantino VII mortuo imperium sumit

5549-51: Theoph. Cont. 442,18-22; Sym. 754,19-22; Sc. 237,19/20; 238,44/45; 244,9-11 5553-55: Sym. 755,11-15; Sc. 238,38/39; cf. Zon. III 482,10-12; Theoph. Cont. 459,13-18 5556: Zon. III 482,6/7; 485,3-10; 489,4-12; 490,3-6,11/12 5556-61: Theoph. Cont. 458,8-12; 469,10; Sym. 755,20-22 5558/59: Sc. 240,82-86 5561a πέντε χρόνους: Theoph. Cont. (381,6-8) σὺν τῇ μητρὶ ἔτη ἐπτὰ... ἅμα δὲ Ῥωμανῶ... ἔτη κς', μονοκράτωρ δὲ ἔτη πεντεκαίδεκα; Sym. (718,8), Sc. (247,81) ἔτη ιε' 5562/63: Theoph. Cont. 466,11-13; 469,8/9; Sym. 756,16-21; Sc. 237,6/7; 247,76-81 5564-67: Sc. 248,5-14; 253,33/34; cf. Zon. III 490,14-18; alit. apud Theophanem Continuatium (469,17 — 470,18)

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π
5548 ὄν: τὸν ΘJ τῶν: τὸν FΘ εἶπειν K 5549 τὸν μίαν J ἀποκοίτων F: ἀπικότων Θ 5550 φυέντων Θ τὸ... σκορπίων K 5552 ἔσβετο F 5553 ἔψυχε K: ἔψυξε DMR: ἔσβεσε F 5555 εἶπει Θ 5556 εὐτυχικῶς T 5557 ὡς V Ῥωμανόν J 5561 ὑπαγκάλιον Θ: ὑπεγκάλιον P: επαγκάλιον Bekk 5561a add. π[-b] Bekk χρόνοις dgl

- 5565 κακοῖς καὶ μικρογνώμοσιν εὐνούχοις ἐπιτρέψας,
θήρας αὐτὸς ἐφρόντιζε καὶ κυνηγετημάτων 5650
καὶ δαιμονίως ἔχασκε πρὸς τὰς κυνοδρομίας.
τότε τὴν Κρήτην δυσμενῶν Ἀρράβων κατασχόντων
καὶ κραταιὸν κρησφύγετον θεμένων τὰ τῆς νήσου
5570 καὶ κακουροῦντων τὴν ὑγρὰν καὶ πάντα ληστευόντων,
ὁ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς (ἦν γὰρ ὀξὺς ἐν μάχαις 5655
καὶ τὴν ὀρμὴν ἐμπύριος καὶ δραστικὸς τὰς χεῖρας)
στολάρχης ἀναδείκνυται, πιστεύεται τὴν μάχην,
πληροῖ τὴν θάλασσαν σκαφῶν εὐστόλων, καλλιπρόρων,
5575 κατὰ θηρίων στέλλεται τούτων τῶν ὑδροχέρσων,
μάχην συνάπτει καρτεράν, ἥττ᾽ αὐτοὺς ἀντιμάχους, 5660
βυθίζει τὰς πειρατικὰς ἀκάτους τῶν Ἀρράβων,
χειροῦται καὶ τὸν λήσταρχον, τὸν πάντολμον ἐκείνον,
καὶ τὸν γιγαντοπάλαμον ὡς βρέφος συλλαμβάνει
5580 ἐκεῖθεν ἀναξέυξας δὲ μετὰ λαμπρῶν τροπαίων
πολυτελέσι καὶ φαιδροῖς θριάμβοις ἐκπομπέει. 5665
Τότε καὶ πόλιν τὴν καλήν, τὴν πόλιν Ἀντιόχου,
τὴν εὐγενῆ, τὴν εὐπρεπῆ, τὴν νυμφοκοσμουμένην,
Ἰσσηλίται φονικοὶ δορυκτετον λαβόντες,

5568-81 a mense Iul. a. 960 usque ad ver a. 961 5582-90 post ver a. 961 et ante mens. Aug. a. 963

5565: vide v. 4384 5566: Sym. 758,2/3 5568-76: Theoph. Cont. 473,18-22; 475,20 — 477,3; 480,18 — 481,12 5568-81: Sym. 758,11 — 759,11; 759,19 — 760,6; Sc. 249,24 — 250,47; Zon. III 490,19 — 491,8; 492,1/2 5570 ὑγρὰν: vide v. 174 5582-90: Sc. 252,19 — 253,29; Zon. III 492,6-14; 510,1-9; Sym. 760,6-9

ABCDFΘJKMPRTV

5565 μικρογνώμοσιν B εὐνούχοις: ἀνθρώποις ΘJ 5566 θήρας... κυνηγεσιμάτων Θ 5568 Κρίτην K: η sup. ι K¹ Ἀράβων BCΘMV: ἀράφων K 5569 κραταιὸν: κρατὸν A: τὸν στρατὸν V κρησφύγετον J: κρησ J^{ms} 5570 πάντων K 5572 ἐμπύριος: ἐμπήριος Θ: εἰ sup. υ T¹ δραστικῶς J 5574 πληρεῖ Θ καλλιπρόρων K 5575 στένεται K 5576 κρατεράν AF 5577 πειρατικὰς K: πειραστικὰς Θ Ἀράβων CV: ἀβάρων K: βαρβάρων ΘJ 5579 γιγαντοπόλεμον FJK 5581 λαμπροῖς ΘJKT θεάτροις DFMR ἐκπομπέει Θ: ἐμπομπέει ADFMRTV: ἐπομπέθη Bekk 5582 τὴν πόλιν: πόλιν τὴν T Ἀντιόχου πόλιν B 5583 τὴν (2): καὶ superscr. K¹ τὴν (3): ὡς K: καὶ superscr. K¹ ἀμφοκοσμουμένην D 5584 Ἰσσηλίται ABCDFΘJKMTV δορυκτετον R λαμβόντες Θ

- 5585 ὡς τρίδουλον κατήσχυναν, ὡς τριοδίτην πόρνην.
καὶ πάλιν ὁ τρισαριστεὺς σπᾶται Φωκᾶς ῥομφαίαν, 5670
πάλιν κινεῖται κατ' ἔχθρῶν αἰμοχαρῶν, ἐκφύλων,
τοὺς ἀλλοφύλους ῥήγνυσιν, ὑπερμαχεῖ συμφύλων,
καὶ πάλιν τὴν εὐσχήμονα, τὴν εὐχρυστάτην κόρην
5590 ἐπανασφίξει τῇ μητρὶ τῇ καλλιτεκνωτάτῃ.
Ἔτι δὲ τότε τοῦ Φωκᾶ τὴν μάχην συγκροτοῦντος 5675
τὸν κράτορα τὸν Ῥωμανὸν θάνατος ἀναρπάζει,
τῇ γαμετῇ Θεοφανοῖ τὸ κράτος λελοιπότα
καὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς νεογενέσιν οὖσιν.
5594a κεκρατηκότα ἔτεσι τέσσαρσι πρὸς τοῖς δέκα.
5595 ἀκούει ταῦτα καὶ Φωκᾶς, ἐκείθεν ἀποτρέχει 5680
καὶ πρὸς τὴν μεγαλόπολιν καταταχῆσας φθάνει
καὶ πάλιν ἀναδείκνυται τῆς ἕω ταγματάρχης,
ὄρκους φρικτοῖς καταδεθείς ὑπὸ τῆς βασιλίδος
ὡς οὐκ ἐπιβουλεύσειε τοῦ Ῥωμανοῦ τοῖς τέκνοις,
5600 καὶ πάλιν ἀναπόμπιμος γίνεται πρὸς Συρίαν 5685
ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἠρέμησε τὸ χαλεπὸν θηρίον,
ὁ φθόνος, ἡ τῶν γηγενῶν καρδιοφάγος ἄρκτος.
καὶ τοίνυν τις ἀπόκοπος τῶν ἐν τοῖς ἀνακτόροις,

5591/92 Romanus II d. 15 mens. Mart. a. 963 moritur 5594 Basilius II quinque
annorum, Constantinus VIII trium annorum pueri erant 5594a a morte Constantini
VII d. 9 mens. Nov. a. 959 5595-5650 post mortem Romani II, parum ante d. 2 mens.
Iul. a. 963

5585 τρίδουλον: Ach. Tat. 8,1 5590 καλλιτεκνωτάτη: Eur. Hec. εὐτεκνωτάτην
5591-94: Sc. 253,30-35; 254,37/38 5591-98: Zon. III 493,15 — 494,4 5594a: Sc. (253,
32/33) ἔτη τρισκαίδεκα 5595/96: Sc. 254,47 5603-17: Zon. III 494,6/7; 495,14

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

5585 τριοδίτην DΘMPTV: τριωδίτην KR 5586 ρομφαία K 5588 om. BV: B¹ms-
τοῖς ἀλλοφύλοις K ῥήγνυσιν Bekk: ῥήγμασιν K 5590 καλλιτεκνωτάτη ABCDFΘ
MPRV 5591 τῷ J συγκροτοῦντος A 5592 θάνατον B ἀναρπάζει M 5593
Θεοφανῆ P: Θεοφανῶ (-νῶ M) ΘJKMT: οἱ sup. ᾧ T¹ λελειπότα Θ 5594 ἐξ αὐτῆς:
ἑαυτοῦ ΘJ αὐτοῖς F: αὐτοῦ BD νεγενέσιν K οὔσι Θ 5595 ἀνατρέχει J 5596
καταταχῆσας Θ: -χόνας BF 5597 τοῖς J 5598 βασιλίσσης Bekk 5600 ἀνα-
πόμπιμος JK: ἀναπόνητος Θ 5601 χαλαιπὸν K: ε sup. αἱ K¹ 5602 ἡ: ὁ J 5603
τις: ὁ K ἀπόσκοπος F

5594a add. adglm (r vac.) Bekk κεκρατηκότ' ἐν adglm

- ὁ τότε πᾶσαν τὴν ἀρχὴν ἄνω καὶ κάτω στρέφων,
5605 ἀκάνθη φθόνου κεντηθεὶς κατὰ τοῦ στρατηλάτου 5690
καὶ τηλικαύτην εὐπνοίαν τύχης μὴ φέρων βλέπειν
τὸν Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν οὐρίως ναυστολοῦσαν,
γραφὰς ἐπὶ τὸν Τζιμισχῆν εὐπτέρους ἐγχαράσσει
(τῷ Τζιμισχῆ δὲ κλήσις ἦν βρεφόθεν Ἰωάννης)
5610 ἔργον μαχαίρας τὸν Φωκᾶν θέσθαι παρακινούσας, 5695
αὐτὸν δ' εἰς τὸ Βυζάντιον ἤκειν ἐρεθιζούσας
ἐσόμενον αὐτάνακτα καὶ κράτορα Ῥωμαίων.
δέχεται τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην Ἰωάννης
ὁ Τζιμισχῆς, ἐπέρχεται τοὺς τῶν γραφέντων τύπους
5615 καὶ γνώμην μισοπόνηρον αὐχῶν καὶ χρηστοθήτη 5700
χειρίζει ταῦτα τῷ Φωκᾶ, τὸ δρᾶμα καταγγέλλει,
μυσάττεται τὸ φονικὸν ἐκείνου τοῦ θαλαδίου·
ἦν δὲ καλὸς ὁ Τζιμισχῆς, εὖοπτος, εὐχρυσ, εὐθριξ,
καρτερικός, ἀνδρόσπλαγχος, εὐκάρδιος, ἀνδρόνους,
5620 καὶ μαχητῆς ἀπρόσμαχος καὶ βουλευτῆς ὀξύνους, 5705
ἄνθρωπος μεγαλόψυχος, σάφρων, ἀνδρείος, πρᾶος,
καὶ δόρυ δολιχόσκιον κραδαίνειν ἠσκημένος
καὶ τόξων ἔλκειν τὰς νευρὰς ἐπὶ βελῶν γλυφίσιν,
ἀνὴρ ἐλευθερόψυχος, οὐχ ὑποτρέφων κότον,

5604 ἄνω καὶ κάτω στρέφων: Aesch. Eum. 651 (πάντ' ἄνω τε καὶ κάτω στρέφειν);
cf. vv. 1117, 1277, 2878, 5017, 5444, 5672, 6043 5604-58: Sc. 256,86-10; 258,56 —
259,63 5606 εὐπνοίαν τύχης: cf. v. 941 5610 ἔργον μαχαίρας: vide v. 2038a 5617
τὸ φονικόν: Isocr. 4,40 5618-26: cf. Zon. III 496,1-3 5620 ἀπρόσμαχος: Soph.
Trach. 1098 5622 δόρυ δολιχόσκιον: Ilias 3,346 et al. (ἔγχος δολιχ.) 5623: Ilias
4,122; Odys. 21,419; cf. Eur. Or. 274 (τόξων πτερωταὶ γλυφίδας)

ABCDFΘJKMPRTV

5605 φόνου KR στρατηγέτου C 5606 εὐνοίαν K: εὔροίαν C οὐ CDFΘ
JKMR Bekk 5607 ναυστολοῦσης P: ναυστολοῦντα Θ: λοῦσαν sup. λοῦντα Θ¹ 5608
Τζιμισχῆν K ἐγχαράττει CΘJKM 5609 Τζιμισχῆ K παιδόθεν CV: βρεφό sup.
παιδὸ et βρεφόθεν mg. V¹ 5610 παρακινήσας JK 5614 Τζιμισχῆς V: Τζιμισχῆς K
ὑπέρχεται J γραμμάτων CKRV 5615 αὐχμῶν P στρηχοθήτη Θ 5616 ταῦ-
την C καταγγέλλει ΘP 5617 μισάττεται KT πονηρὸν F θαλαδίου A 5618
Τζιμισχῆς K 5619 στερρόνους C 5620 εὐπρόμαχος K βουλευτῆς: μαθητῆς Θ
5621 ἄνθρωπος: εὖοπος J μεγαλόσπλαγχος DF ἀνδρείος Θ 5622 εἰσκειμέ-
νους Θ: ος sup. ος Θ¹ 5623 τόξου Bekk: τόξον ΘK τὴν νευρὰν Bekk γλυ-
φεῖσιν P

- 5625 οὐ τῆς κακίας φωλεὸν τεκταίνων τὴν καρδίαν,
οὐδὲ ζηλῶν τὸ ζάκοτον καμήλου βαρυχόλου.
εἰ χρηὶ δ' ὀλίγοις τὰ μακρὰ καὶ τὰ πολλὰ γνωρίσαι,
ἔμψυχος ἦν παράδεισος χαρίτων φυτοτρόφος,
ἄλλος μυρίων ἀγαθῶν κατάφυτον ὀρχάτοις
5630 θεοῦ φυτηκομούμενον παλάμαις ἀξιφύτοις,
πνεύματος κηπευόμενον νάμασι χρυσορρείθροις,
ἐν ᾧ περιεχόρευε τῶν ἀρετῶν ὁ κύκλος,
ἀντίφθογγα δ' ὑπέψαλλε χαρίτων ἢ χορεία.
Τοιοῦτος ὢν ὁ Τζιμισχῆς τὴν ἀρετὴν καὶ τόσος,
5635 καὶ τηνικαῦτα τῷ Φωκᾷ λαχὼν συνομαρτήσαι
καὶ χρεῖαν ὑποστράτηγον ἀποπληρῶν ἐκεῖνω
(ἦν δὲ Φωκᾷ καὶ προσγενῆς κάκ τῶν αὐτῶν αἰμάτων),
ἅμα τὸ γράμμα ταῖς χερσὶν εἶχεν ὑπαναπτύξας
καὶ καθ' αὐτὸν ὑπέδραμε τὸν νοῦν τῶν ἐγκειμένων,
5640 καὶ πρὸς τὸν πρωτοστράτηγον πάντα διαπορθμεύει
καὶ «φεῦ», φησὶν, «ὦ στρατηγέ, τῆς τῶν Ῥωμαίων τύχης!
ἕως καὶ πότε τῆς ἀρχῆς τὸ σκάφος ἰθυνοῦσιν
ἐνοῦχοι γυναικόψυχοι, σκευὴ πονηρευμάτων,

5626 ζάκοτον καμήλου: pron.; Karathanasis 225; G. Pisides, Hexahem. (ed. R. Hercher) 936; Timotheus Gazaicus (ed. S. Lampros, Supplementum Aristotelicum I, 1, p. XII, 124) (τυφθεῖσα [ἢ κάμηλος] δὲ δυσόρηγτος ἐστι... ἐν τῷ βαθυτάτῳ κρύβει τῆς καρδίας τὴν λύπην); Moral 845 5629 ἄλλος... ἀγαθῶν: vide v. 1159 5632: ThCont. 38; 175 5633 ἀντίφθογγα δ' ὑπέψαλλε: Pind. Fr. 91 (ψαλμὸν ἀντίφθογγον) 5634-62: Zon. III 495,17 — 497,3 5642 ἀρχῆς: vide v. 535 ἀρχῆς... σκάφος: vide v. 2422 5643-46: vide v. 4384

ABCDFΘJKMPRTV

5625 ταῖς κακίαις J 5626 τὸ ζακωτὸν J : τὸ ζάκωτον Θ : τὸ ὀργίλον superscr. Θ¹ ζάκοπον P καμήλου pc. ex καμίνου J : καμίνου P 5627 πολλὰ καὶ τὰ μακρὰ ΘJK Bekk : πολλὰ καὶ περιττὰ C 5628 ψυχοτρόφος Θ 5630 φυτοκομούμενον FΘJRT : η sup. το T¹ : φοιτηκομούμενον K : υ sup. οι et ο sup. η K¹ ἀξιφύτοις ΘJ : αὐτοφύτοις K 5631 χρυσορρείθροις BΘJMT Bekk 5633 ὑπέψαλλε J : ὑπέψαλλον Θ 5634 ἦν CΘJKMT τὴν ἀρετὴν ὁ Τζ. K Bekk Τζιμισχῆς K 5636 ὑποστράτηγον : rectius ὑποστράτηγου, cf. v. 1506 ἐκεῖνον Θ 5637 Φωκᾷς... ἐκ F 5638 χερσὶ ΘK ἔσχεν Θ : ἔχων JK ὑπαναπτύξας AΘ : ἐπαναπτύξας K 5639 ἐπέδραμε ACDFΘM PRV Bekk τὸν ἐγκειμένον Θ 5641 βασιλεῦ A τῶν om. K : superscr. K¹ 5642 κράτος K 5643 ρυπαρόψυχοι ΘJK σκευὴ πονηρευμάτων : πόριμοι (πόρρ- Θ) πρὸς κακίαν ACDFΘJKMPRTV Bekk

- πάντων κακῶν ἐφευρεταί, πάντων κακῶν ἐργάται,
5645 ἄνθρωποι μαλακόψυχοι, πόριμοι πρὸς κακίαν,
τῶν ἀθεμίτων ἀγωγοί, σωλήνες κακουργίας;»
ἤκουσε ταῦθ' ὁ στρατηγός, ἤγειρε θυμοῦ φλόγα,
κάντεῦθεν ὁ κοιμώμενος ὀρεσιτρόφος λέων
ὑπήνοιξε τὸ βλέφαρον καὶ βρυχηθὸν ἀφῆκε,
5650 καὶ φόβος περιέδραμε λόχμας, δρυμῶνας, ὄρη.
κράτωρ ἀναγορεύεται, φθάνει τὴν Κωνσταντίνου,
ἄνευ κινδύνων εἴσεισι, βλέπεται, βλέπει, τέρπει.
καὶ πᾶν τὸ πλῆθος προχυθὲν, ὀπόσον ἐν δημόταις,
ὀπόσον τῇ λαμπρότητι τοῦ γένους ἐκυδροῦτο,
5655 ὀπόσον ἐν ἐργατικοῖς, ὄσον ἐν εὐπαρύφοις,
πρὸ πάντων ἡ βασίλισσα σὺν τοῖς ἱεροθύταις
ὑπτίαις ὑποδέχονται τὸν ἄνδρα ταῖς παλάμαις
καὶ ψήφῳ γίνεται κοινῇ κράτωρ ὁ Νικηφόρος·
ἦν γὰρ στρατηγικώτατος, εὐτολμος, βριαρόχειρ,
5660 καμάτοις ἀταπεινώτος, ἄκμων στερρός εἰς πόνους,
καὶ μίγνυται Θεοφανοῖ τῇ πρώην βασιλίδι
καὶ πρὸς τοὺς παῖδας Ῥωμανοῦ σχέσιν πατὴρ δεικνύει.
Τότε Φωκᾷς τὸ τῆς ψυχῆς ἐγνώρισεν ἀνδρῶδες

5651-58 d. 2 mens. Iul. a. 963 5658 d. 16 mens. Aug. a. 963 5661 d. 20 mens. Sept. a. 963

5644 πάντων κακῶν ἐφευρεταί: Rom. 1,30 5646 ἀγωγοί (ἀθεμίτων): cf. v. 3428 (ὄχρετος) 5648 ὀρεσιτρόφος λέων: Odys. 6,130 5657 ὑπτίαις... παλάμαις: cf. Philostr. j. Imag. 1,6 (ὑπτίαις χερσὶ) 5660 ἄκμων στερρός: vide v. 4848 5661: Sc. 260, 73/74

ABCDFΘJKMPRTV

5645 πόριμοι πρὸς κακίαν : σκευὴ πονηρευμάτων ACDFΘJKMPRTV Bekk 5646 τῶν κακῶν K : ἀγωγοί superscr. K¹ σωλήνας C κακουργίας K : πονηρίας APTV 5647 ἀκούει C ταῦθ' ὁ : ταῦτα Θ ἐγείρει C 5648 καντεῦθεν K : κᾶν τεῦθεν P ὀρεσιβάτης ACJPTV Bekk : ὀρεσιβάτοις ΘK 5649 βρυχαιμὸν K ἀφῆκεν Θ 5650 alit. καὶ λόχμας περιέδραμεν ὁ φόβος καὶ δρυμῶνας F περιέδραμεν FJ 5651 κράτωρ δ' Bekk 5652 τέρπη K 5653 ἐκχυθὲν ΘJK ser. vv. 5655, 5654 C 5654 om. J ἐκυδροῦτο K : εἰ sup. υ K¹ 5655 ἐργαστικῆς Θ 5656 ἱεροθύτοις K : ἱερομύσταις Bekk 5657 ὑποδέχονται : δέχονται Θ 5658 κοινῇ sup. lin. A 5660 στερρός K 5661 Θεοφανῶ (-ὦ M) ΘJKMT τὴν ΘJ πρώτη V 5662 πρὸς τοὺς παῖ non app. A 5663 ἠγνώρισεν M

- καὶ τὸ τολμηροκάριον καὶ τὴν πρὸς μάχας θέρμην·
 5665 εἶχε μὲν γὰρ παράστημα ψυχῆς εὐγενεστέρας 5750
 καὶ τὸ στερρόν καὶ καρτερόν ὑπέβαινε ἀρχῆθεν
 καὶ τὸν τεχνίτην ἵπαστήν μακρόθεν παρεγύμνου,
 τῆς δὲ τοῦ δρᾶν δυνάμεως κειμένης παρ' ἐτέροις
 αὐτὸς τὸ γενναϊόθυμον ἔσμουχε κατὰ βάθους,
 5670 ὡς ὁ δαλὸν ἐν σποδιᾷ σπέρμα πυρὸς φυλάττων. 5755
 ὡς δ' ἐπελάβετο καιροῦ καὶ τῆς τοῦ δρᾶν ἰσχύος
 καὶ πάντα στρέφων ὁ τροχὸς τοῦ παλινδρόμου βίου
 αὐτὸν αὐτὸν ἐπέστησε τοῖς εὐαρμάτοις δίφοις·
 τότε δὴ τότε καὶ Φωκᾶς ὡσεὶ πρηστήρ ἑρράγη
 5675 καὶ πάσας περιέδραμε φυλάς βαρβαροφύλους, 5760
 πῦρ ἐμπесόν, ἂν εἴποι τις, ἐν λόχη πολυξύλω
 καὶ πνεύματι σοβούμενον καὶ πανταχοῦ διέρπον
 καὶ πᾶν φυτὸν βοσκόμενον καὶ τὰ δρυμὰ συμφλέγον.
 ἔτρεσαν Ἄρραβες αὐτόν, ὑπέκυψεν ὁ Σύρος,
 5680 ὁ Κίλιξ ἐδραπέτευσεν, ὁ Φοῖνιξ ὑπεστάλη, 5765
 καὶ πάλιν ἀπεδίδοντο Ῥωμαῖοι τὰ Ῥωμαίων.

5679/80 annis 968/969

5665 παράστημα ψυχῆς: vide v. 1704 5669 κατὰ βάθους: Arist. Meteor. 339b12; vide vv. 5751,6242 5670 δαλὸν ἐν σποδιᾷ... φυλάττων: Odys. 5,498-90; Psel. I 33, cap. 2,14 5672 πάντα στρέφων: vide v. 1117, cf. v. 5604 τροχὸς... παλινδρόμου βίου: vide v. 2073a, cf. vv. 647/48 5674 πρηστήρ ἑρράγη: cf. Soph. Fr. 578 (βροντῆ ἑρράγη); vide vv. 5879, 6462/63 5674-82: Zon. III 501,15 — 504,5 5676/77 πῦρ — διέρπον: cf. Soph. Ant. 265 5676-78 πῦρ ἐμπесόν... καὶ τὰ δρυμὰ συμφλέγον: cf. Ps. 82,15 5678 τὰ δρυμὰ: Ilias 11,118; Odys. 10,150 5679-81: summa Sc. 267,74 — 271,70

ABCDFGJKMPRTV

5664 τὸ om. K προμάχας J 5666 καὶ (2): μὲν Bekk 5667 τεχνίτην K 5668 κειμένοις Θ ἐν J 5669 αὐτὸς: ἐντὸς C γενναϊόθυγον B ἔσχε K: μὲν sup. γ K¹: ἔκρυπτε C: ἔτρεφε B βάθος F 5670 φυλάσων K: συγκρύπτων C 5671 καιρὸς M 5672 στρέφων K χορὸς APTV παλινστρόφου ΘK: πολυστρόφου J 5673 αὐτόν (1): αὐτὸς ΘJK Bekk δ' ante αὐτόν (2) add. Θ ρεῖθοις P: δ sup. ρ et φ sup. θ P¹ 5674 ὡς ὁ F 5675 βαρβαρογλώσσους F 5676 ἐμπесών ΘKMT εἶπει Θ: εἶπει P λόχη Θ πολυξύλου K: ω sup. ου K¹ 5677 πνεύμασι ACJKV Bekk διέρπων ΘKM 5678 βοσκούμενον J τοὺς δρυμοὺς συμφλέγον F: πᾶν γλωρὸν ἐκκαῖον ΘJ Bekk: πανταχόθεν καίων K: πᾶν γλωρὸν ἐκκαῖον superscr. K¹: πᾶν ἐξαφανίζων C 5680 Κύλιξ... ὑπεστράφη K 5681 ἀπεδίδοντα J

- οὕτως ἀπρόσμαχος Φωκᾶς ἦν τοῖς ὑπεναντίοις·
 ὁ κύκλος γὰρ τῶν ἀρετῶν ἀμφέστεφε τὸν ἄνδρα
 καὶ πᾶν καλὸν ἠγλάϊζε, πᾶν ἀγαθὸν ἐκόσμει,
 5685 ἰσχύς, ἀνδρεία, φρόνησις, πραότης, σωφροσύνη· 5770
 ἀλλὰ γὰρ ἄμωμος οὐδεὶς τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων,
 κἂν ἐπὶ τὴν ἀκρόρειαν τῆς ἀρετῆς ἐλάσει.
 καὶ γοῦν ὁ καλλιστέφανος Φωκᾶς ὁ τηλικούτος
 ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἔλαμπε καλοῖς τοῖς κατὰ σῶμα
 5690 καὶ τὴν ψυχὴν ὑπέβαινε χάρισι λαμπομένην, 5775
 ὡς νύμφην ἀβροκόσμητον, ὡς τρυφερόχρουν κόρη·
 τοσοῦτον γὰρ τοῦ τῆς ψυχῆς ἐπεμελεῖτο κόσμου,
 ὡς τρύχειν τὸ σωμάτιον ἀκανθοκέντρῳ ῥάκει
 καὶ τὸν χιτῶνα τὸν σκληρὸν κρύπτειν τῇ πορφυρίδι
 5695 καὶ τραπέζων ἀπέχεσθαι τῶν τῆς κρεοβορίας. 5780
 τὰ μὲν οὖν ἄλλα λύχνος ἦν ἡμεραυγῆς παμφαίων,
 πλὴν ὡς φορῶν τὴν γηγενῆ καὶ χωματίνην σάρκα
 ἔφερε καὶ σπιλώματα τινῶν προσοχθισμάτων,
 ὡς περ ἐν πέπλῳ καθαρῷ κηλίδας δυσεκπλύτους·
 5700 ὡς γὰρ φασιν οἱ γράψαντες πρὸ χρόνων παλαιτέρων 5785

5698 schol. metr.; vide v. 446

5685 ἰσχύς — σωφροσύνη: Arist. Rhet. 1362b; 1366b; Plat. Prot. 349b; Ioan. Damasc. De virtut., PG 95,85C; IV Mac. 1,18 (φρόνησις καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη); cf. Sap. Sal. 8,7; Prodromos (ed. W. Hörandner) 215, vv. 55/56; M. Philes (ed. Miller) I,249,4; Anonymi ad Regem (ed. B. Wassiliewsky - V. Jernstedt) 99,32 — 100,3; vide v. 5820 5686/87: ἀναμάρτητος ἀνθρώπων οὐδεὶς Const. Apost. (ed. Funk) 2,18,4; cf. III Reg. 8,46; Ps. 14,2/3; Greg. Naz. Or. 5,33 (PG 35, 708A) 5692-94: Sc. 255, 57-60; Zon. III 494,15-17 5696 (λύχνος) ἡμεραυγῆς: vide v. 1079 5697: cf. vv. 929/30 5700 οἱ γράψαντες πρὸ χρόνων: Zonaram et Scylitzem probabiliter intellegit 5700-02: Sc. 261,86-88; Zon. III 499,16 — 500,3

ABCDFGJKMPRTV

5682 οὗτος Θ 5683 ἀμφέσταται K 5684 ἠγλάϊσε K 5685 ἀνδρία BCDFM Bekk πραότης: θέμις καὶ Θ 5687 om. Θ: Θ^{1ms} ἀκρόρειαν K: ἀκρόριαν Θ τῶν ἀρετῶν Θ ἐλάσει M 5688 ὁ τιλεῖκοῦτος K: ὁ τῶν χαρίτων Θ: ὁ τιλικούτος superscr. Θ¹ 5689 κατὰ: ἐν τὸ M 5691 ἀβροκόσμητον BΘ εὐχρυστάτην J 5692 τοῦ: τὸ K: τῷ F ἐπιμελεῖτο KP κόσμῳ F 5694 om. BFR ρύπτην Θ 5695 om. CΘJK τῶν: τὸν V κρεοβορίας BDFMRTV 5696 ἡμεραυγῆς πεμφαίων K 5698 σπιλώματα τινῶν Bekk 5699 πέπλην K καθαρῷ: α sup. ὦ K¹ κυλίδας K δυσεκπλύτους J

- τὸ κατὰ πνεῦμα συγγενὲς σχῶν πρὸς τὴν βασιλίδα ὅμως αὐτῇ συμφύρεσθαι καὶ σαρκικῶς ἐτόλμα. οὗτος ὁ πρῶτος μολυσμός, δεύτερος δ' αὐ ἐκεῖνος· ἀνάξιον αὐτάνακτος εἶχε τὸ μικρολόγον,
- 5705 καὶ τὸ φιλόδωρον αὐτοῦ τῆς γνώμης ἀπεδήμει, ὡς ὀφθαλμὸς ἐκ σώματος κὰκ τερεβίνθου φύλλον. κάντεῦθεν ἅπαν τοῦ Φωκᾶ προτέρημα καὶ κάλλος ἀσχημον κατεφαίνετο, δύσμορφον καθωράτο· καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος ἀποκοπέισης κόρης
- 5710 ἅπαν τὸ σκῆνος ἀμαυρόν, ἅπαν λυπρόν τὸ δέμας· κὰκ τερεβίνθου τρυφερᾶς φυλλάδος ἐκρευσάσης, οἱ κλῶνες ἀχαρίτωτοι, τὸ στέλεχος ἀχρεῖον. κείσθω μοι δὲ καὶ γνώρισμα τῆς πτωχογνωμοσύνης. λιμὸς ἐβόσκετό ποτε τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους
- 5715 καὶ τῇ πυράργῳ τοῦ κακοῦ τὸ πλῆθος ἠναλοῦτο καὶ πάντες ἀπωδύροντο τὸ τῆς ἐνδείας βέλος· χρυσίνου γὰρ ὁ μέδιμνος μόλις ἀπημπολεῖτο. ἀνέβη ταῦτα πρὸς Φωκᾶν, ὁ δ' ἤλγησεν ἀκούσας καὶ τὸ κακὸν ἰάσασθαι δῆθεν παραζηλώσας
- 5720 τὰς δημοσίας ἀπαντλεῖν κελεύει σιτοθήκας

5714 schol. metr.; vide v. 259

5707-11: Luc. 11,34 5710-12: cf. Roman 9' 63/64 5711/12: cf. Is. 1,30 5714-34: Sc. 277,42 — 278,65; Zon. III 514,1 — 515,2 5715 πυράργῳ τοῦ κακοῦ: vide v. 520 5716 ἐνδείας βέλος: vide v. 1289

ABCDFOJKMPRTV

5702 συμφύρεσθαι αὐτῇ J συμφθεῖρεσθε Θ 5703 οὕτως JK : ο sup. ω K¹ μι-σμός F : στολισμός V ὁ δεύτερος δ' ἐκεῖνος Θ οὖν K 5704 εἶχετο (εἶ- K) KP μικρολόγον C 5705 om. C ἀπεδήμη T : εἰ sup. μη T¹ 5706 om. C ἐκ σώ-ματος bis M κὰξ ἐρεβύνθου F τερεβύνθου B φύλλον ΘK 5707 κάντεῦθεν K : κᾶν τεῦθεν P ἅπαν τοῦ : ἅπαντα J τοῦ : τὸ F 5708 ἀσχημον CDΘJKMT Bekk καὶ δύσμορφον ὄρατο F καθ' ὄρατό K : καθοράτο T 5709 τῆς κόρης ἐκκοπέισης Bekk 5710 τὸ (1) : τοῦ Bekk ἀπαυρόν K : μ sup. π K¹ 5711 τερεβύνθου BF φυλάδος ΘK 5712 ἀχρεῖον MR : ἀγρίον F 5713 καὶ : τὸ K κακογνωμοσύ-νης K 5714 ἐβόσκετό ποτε : τὴν γῆν ἐβόσκετο Bekk 5715 ἠναλοῦτο : ἀνηλοῦτο ΘM : ω sup. το K¹ ἠναλοῦτο Bekk 5716 ἀπωδύροντο K : ἀπεδύ- P : ἀπεδή- Θ : ἐποδή- F 5717 χρυσίου K βέδιμνος Θ : μ sup. β Θ¹ : μόλιβδος F : μέδιμνος F^{1ms} ἀπεμπολεῖτο ΘRT 5718 ὁδ' CDFJKRTV 5719 om. M δῆθε T 5720 ταῖς δη-μοσίαις Θ κελεύσει AC

- καὶ δύο τοῦ νομίματος σιτοπωλεῖν μεδίμνους. οὕτω Φωκᾶς μικροπρεπῶς τὸ πρᾶγμα διειθίθει, καὶ ταῦτα χιλιόσιτα πλουτῶν σιτοδοχεῖα κατάφορτα τοῖς βάρεσι καὶ σίτοις βεβυσμένα,
- 5725 ἐξ ὧν ἀπεθησαύρισαν αἱ πρὶν εὐετηρίαί, μὴ τὸν πολὺν Βασίλειον ἐξηλωκῶς ἐν τούτῳ, τὸν ὄντως βασιλεύτατον, τὸν ἐκ Μακεδονίας, ὅστις ἰδὼν κατῶδυνον τὸ Βυζαντίων πλῆθος καὶ τὸν λιμὸν παραίτιον εἶναι μαθὼν τοῦ πένθους
- 5730 ἐντέχνως ἀντετάξατο πάθει τῷ δυσπαλαίστῳ, ἀντιπαλαμησάμενος γενναίως τῷ γενναίῳ καὶ φθείρας θῆρα τὸν βαρὺν πνιγμοῖς βιαιοτέροις· δώδεκα γὰρ τὸ νόμισμα τὸ χρύσειον μεδίμνων ἐκέλευσεν ἀντάξιον εἶναι τοῖς σιτωνοῦσι.
- 5735 Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἕκαστος βούλοιο λογιζέσθω· ὁ δὲ Φωκᾶς ὑποκνισθεὶς ἐκ τινος ὑποψίας ὡς ἄρα πρὸς τὸν Τζιμισχῆν ἐρωτοδέσμην ἔχει ἢ βασιλὶς καὶ γίνοιτο τούτοις τὰ τῶν ἐράτων, μαθὼν δὲ καὶ τὸν Τζιμισχῆν θερμῶς βασιλειῶντα
- 5740 πάσης ἀρχῆς ἀποστερεῖ τοῦτον καὶ δυναστείας καὶ καθ' αὐτὸν ὡς βουλητὸν διαβιοῦν κελεύει,

5726 Basilius I a. 867-886 5736-52 parum ante d. 10/11 mens. Dec. a. 969

5727 ἐκ Μακεδονίας: cf. Zon. III 514,5/6 5735-70: Zon. III 516,1/2; 516,8—517,5 5735-81: Sc. 279,87 — 280,24 5740 ἀρχῆς: vide v. 535

ABCDFOJKMPRTV

5722 μικροπρεπῶς BCJ Bekk τῷ Θ διειθίθη T 5723 χιλιόσιτα F πλου-τὸν Θ πλουτῶσι τὰ δοχεῖα K 5724 κατάφορα BK 5725 ἀπεθησαύρισας K : ν sup. ς K¹ αἰβητηρία K 5726 ἐξηλωκῶς Βασίλειον A ἐξηλωκῶς ΘK 5727 om. V βασιλεύοντα Θ : βασιλεύσαντα CKT 5728 om. V : V^{1ms} Βυζαντίον K 5729 μαθὼν K : ω sup. ὁ K¹ πάθους Θ 5730 δυσπαλέστῳ J 5731 ἀντιπαλαμω-σάμενος T γενναίως Θ 5732 φθῆρας ΘK 5733 om. B γὰρ: μὲν R : δὲ Θ : om. F τὸ χρύσειον τὸ νόμισμα Θ χρύσειον Γ 5734 om. B σιτωνοῦσιν P : σι-τωνοῦσιν ΘM 5735 Ταῦτα — ἕκαστος : Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἕκαστος F : Καὶ ταῦτα μὲν ἕκαστος ὡς Bekk 5737 ἐρωτοδέσμη B ἔχει CFΘJKM 5738 βασιλεῖς K : ι sup. εἰ K¹ γίνοιτο JK : -ητο Θ ἐράτων Bekk : ἐράτων vulgo Bekk¹ 5739 βασι-λειῶντα C 5741 θελητὸν ACDMPRTV Bekk : δυνατὸν ΘJK βιοῦν διακελεύει ΘJK

- ἕτερον ἄχαρι μηδὲν περὶ τὸν ἄνδρα δράσας·
 ἀλλ' ἢ βασίλισσα βαρὺ τοῦτο λογισαμένη,
 τὸν Τζμισσχὴν μὴ καθορᾶν ἀυλαῖς ἐν βασιλείαις,
 5745 πείθει Φωκᾶν μετὰ κλητὸν πάλιν τὸν ἄνδρα θέσθαι 5830
 καὶ πάλιν τὴν λαμπρότητα τὴν πρώην ἀποδοῦναι.
 καὶ τοῖνον καρδιότρωτος ἐπανελθὼν ἐκεῖνος
 καὶ φέρων τραυματίσματα κατὰ ψυχῆς ὑποῦλα,
 5750 σχήματι μὲν τὸν ἀπαθῆ καὶ μὴ βαρυθυμοῦντα 5835
 πανούργως ὑπεκρίνετο καὶ παιδρωπὸς ὄρατο,
 ἔσω δ' ἐπόρφυρε δεινὰ καὶ κατὰ βᾶθους ὄργα
 καὶ πάσας ὑπεβόθρευε δολομηχάνους σκέψεις.
 ὁ δὲ Φωκᾶς ὁ βασιλεὺς μὴ κατειδὼς τὰς πάγας
 καὶ τὰς βροχίδας τῶν βουλῶν τῶν ὑπορυσσομένων
 5755 ὡς ἀετὸς ἐφέρετο πτεροῖς αἰθεροπόροις 5840
 καὶ κούφως ἠλαφρίζετο πρὸς ἀρετῆς ἀέρα·
 ἐντεῦθεν ἐπὶ στόματος Δαβὶδ ὁ μελιτόεις
 καὶ κοίτασμα σκληρόστρωτον ἀχρείων χαμευνίων,
 εὐνὰς μαλακοεύνους δὲ πυρφυρανθῶν δεμνίων
 5760 καὶ μίξεις τὰς σωματικὰς καὶ τὰ περὶ τὰς μίξεις 5845
 οὐδ' ὄναρ ἐφαντάζετο, κατὰ δὲ τὸν εἰπόντα
 ὡς ἄστροις ἐτεκμαίρετο πᾶσαν γλυκυθυμίαν,
 μακρύνων οὖν ἐμάκρυνεν, ἔφυγε φυγαδεύων,

5751 ἐπόρφυρε: cf. v. 5438 κατὰ βᾶθους: vide v. 5669 5757 ἐπὶ στόματος: vide v. 5165 ἐπὶ στόματος Δαβὶδ: i.e. Psalterium prophetae David 5759 εὐνὰς μαλακοεύνους: Πίσις 9,618 (εὐνὴ μαλακῆ) πορφυρανθῶν δεμνίων: Odys. 4,297/98 5761 οὐδ' ὄναρ: loc. pron.; Eur. Fr. 107; Eur. I.T. 518; Herod. 1,11; vide v. 6532 5762 ὡς ἄστροις ἐτεκμαίρετο: Aelian. V. Hist. 7,48 5763 μακρύνων... φυγαδεύων: Ps. 54,8

ABCDFΘJKMPRTV

5742 ἄχαριν K 5744 καθορῶν T: καθ' ὄραν K ἐν om. F βασιλείας K 5748 ὑποῦλα T: ὑπουλα ADF Bekk 5749 μὴ om. J 5750 πανούργως Θ Bekk ὑπεκρίνατο V φαιδρωπὸς (-ρω- P) ΘΚΡV ὄρατο FΘMTV: ὄρατω K 5751 δεινὰ: βουλὰς J 5753 οὐ AΘJKPTV Bekk κατιδὼς M: -ιδῶν F 5754 δεινῶν CΘJK ἐπορυσσομένων Θ 5755 αἰθεροδρόμοις V: π sup. δρ et ρ sup. μ V¹ 5756 κούφος Θ ἐλαφρίζετο J 5757 μελιτόης M: -ώεις K: -ώης ΘPT 5758 κοίτασμα K: ο sup. ω K¹ λιθόστρωτον J: λιθόστρωτον ΘK ἀχρίων K post 5758 ὡς εἶποι τις ἀκάνθινον στρωμνὴν καὶ κεντροφόρον add. F 5759 om. V εὐνός P πορφυρανθῶν Bekk 5760 καὶ (1) om. K τὰ: τὰς DΘV 5761 ὄδ' J 5762 γλυκυμίαν F 5763 ἔφυγε K

- μονάζον ἐπὶ δώματος ἐγένετο στρουθίον
 5765 καὶ νυκτικόραξ ἄπνος ἐπὶ τῶν οἰκοπέδων. 5850
 ἀλλ' ἦσαν οὐκ ἀρέσκοντα ταῦτα τῇ βασιλίδι·
 ἔχρηζε γὰρ περιπλοκῶν καὶ σωματομιξίας.
 προσλαβομένη τοιγαροῦν τὸν Τζμισσχὴν ἐγκαίρως,
 5770 ἄτε κατάδετος αὐτοῦ τῷ φίλτρῳ γενομένη 5855
 (ἦν δὲ κάκεῖνος δυσπαθῶν κατὰ τοῦ βασιλέως),
 ἀνάγει τοῦτον σὺν πολλοῖς λάθρα μαχαιροφόροις,
 ἐφίστησιν ὡς θηρευτὰς τοῦ λέοντος τῇ κοίτῃ
 καὶ παραδίδωσιν ἐχθροῖς, φεῦ, τὸν ὁμοζυγοῦντα,
 ὡς τὸν Σαμψὼν ἢ Δαλιδάς ἢ μαιφονωτάτη,
 5775 ὡς Τυνδαρίς τὸν σύλλεκτρον, τὸν μαχητήν, τὸν ἦρω. 5860
 τίς σκυμνοτρόφος λέαινα τετόλμηκε τοιοῦτον,
 ἢ ποία τιγροπάρδαλις ἢ βαρύθυμος ἄρκτος,
 ἢ βούπρηστις ἢ ζύγαινα, τὰ τῆς θαλάσσης ἄχθη;
 εἰστρέχουσιν οἱ τὸν Φωκᾶν ἰχνηλατοῦντες κύνες,
 5780 εὐρίσκουσιν ἐν ταπεινῷ κείμενον χαμευνίῳ 5865
 καὶ κτείνουσιν ἐμφέροντα τῷ στόματι τὰ θεῖα.
 5781a ἔτεσιν ἐξ αὐτάνακτα Ῥωμαίων γεγονότα.

5766-81a noctu d. 10/11 mens. Dec. a. 969

5764: Ps. 101,8 5765 νυκτικόραξ... ἐπὶ τῶν οἰκοπέδων: Ps. 101,7 5771: Zon. III 517,5-7,11-13; 518,3-5 5772 θηρευτὰς: cf. Hes. Sc. 303 (ἄνδρες θηρευταί) 5774 Δαλιδάς: Iud. 16,4-21; Io.M. II (16) V3; cf. Βασ. Διγ. Ἀκρίτας (ed. P. Kalonaros) I, p. 53,823; 2, p. 21,200 5775 Τυνδαρίς: vide vv. 1466-70 5778 βούπρηστις: cf. βουπρήστης: «ὄνομα ὄφεων», Zonaras, Lexicon (ed. J.A.H. Tittmann) 398 ζύγαινα: cf. Opp. Halieut. 1,367 5779 ἰχνηλατοῦντες κύνες: Eur. Cycl. 130; Plat. Leg. 654e 5779-84: Zon. III 518,4-8,11-16; 519,8-10 5780: Sc. 280,9/10; cf. 260,74-78

ABCDFΘJKMPRTV abdgimr = π

5764 μονάζων Θ ἐγένετο ACDFΘJPRV Bekk 5765 νυκτικόραξ J ἄγρυπνος APTV 5767 ἔχρηζε M περιπλοκὴν K 5768 τογάρ οὖν Θ Τζμισσχὴν K εὐκαίρως BΘ 5769 αὐτοῦ: αὐτῷ T: om. B: sup. ἰιν. B¹ γινομένη K: γινομένου F: η sup. ου F¹ 5770 κάκεῖνος M 5771 ἀνάγει K: ἐπ- R 5775 Τυνδαρίς Bekk: τὴν δαρίς K: τὸν δαρίς V σύλεκτρον M 5776 λέαινα K 5777 ἢ (1): καὶ F ὅποια R τηγροπάρδαλις ἢ βαρύθυμος K 5778 βούπρηστις Θ: -πρηστις J: -πρηστις cett. codd. ζύγαινα K 5779 οἱ: εἰς AJPRTV Bekk θήρες J 5780 ἐν ταπεινῷ κείμενον χαμευνίῳ om. K ψιαθῖθ Bekk 5781 καὶ κτείνουσιν om. K ἐμφέροντα: ἐμφέροντι MR: om. Θ 5781a add. π[-br] Bekk

- Καὶ τὸ μὲν αἶμα κατὰ γῆς κέχυτο τοῦ δικαίου,
ὡς Ἄβελ πρὶν ἐκ παλαμῶν ἀδελφοκτόνου Κάιν,
καὶ πρὸς θεὸν ἀνέπεμπε βοᾶς θρηνητηρίους,
5785 ὁ Τζιμισχῆς δ' ἀμφέθετο τῇ κεφαλῇ τὸ στέφος,
καὶ πάλιν Ἄρραβες αὐτὸν ἐβλεψαν στραταρχοῦντα
καὶ πάλιν Σύροι γεύονται δραστικωτέρας σπάθης,
πάλιν Χαυδὰν ὁ φύλαρχος ἐφευγε πρότροπάδην.
οὗτος ὁ κράτωρ τοῖς ἐχθροῖς τὸ ξίφος ἐπισείσας
5790 καὶ πᾶν Ῥωμαίοις πρόσοικον βάρβαρον ἐκφοβήσας
τὸ γαῦρον τοῦ φρονήματος ἐπεισεν ἀποθέσθαι
καὶ στενωθέντας ὑπ' ἐχθρῶν τοὺς τῶν Ῥωμαίων ὄρους
ἐπλάτυνε σχοινίσμασι χωρῶν ἀπειροπλέθρων
καὶ μέχρι ρεϊθρῶν Τίγρητος ἐπηξε τὰς ἀυλαίας·
5795 ἐφριξαν τούτου τὴν αἰχμὴν Κιλικῶν οἱ φρουράρχαι,
ἔτρεσαν τούτου τὴν ἰσχὺν Ἀράβων οἱ στρατάρχει,
ὁ Φοῖνιξ ἔδραπέτευσε τὰς ἐμπυρίους χεῖρας,
ὕποχλωρος ἐγένετο φεύγων τὸ δόρυ Σύρος,

5785 Ioannes I (a. 969-976) d. 11 mens. Dec. a. 969 imperator designatur et d. 25 mens. Dec. a. 969 coronatur 5786-5801 fine veris a. 972 usque ad finem mens. Sept. a. 975

5782 αἶμα κατὰ γῆς κέχυτο: Ilias 8,65 5783 Ἄβελ: vide v. 361 5785-5801: Sc. 267,74 — 271,70; 285,21-35; 286,44-48; 287,71-90; Zon. III 519,11/12; 536,11-16 5788: cf. Ioannis Geometrae ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα in I. Tzimissem, PG 106, v. 903 5793 ἐπλάτυνε σχοινίσμασι χωρῶν: cf. Exod. 34,24 (πλατύνω ὄρια); I Mac. 14,6 (ἐπλάτυνε τὰ ὄρια); Is. 54,2 (μάκρυνον τὰ σχοινίσματα) 5794 ἐπηξε τὰς ἀυλαίας: vide v. 365 5795 ἐφριξαν: cf. Ilias 24,775; Iudith 16,10; NComn. 113; vide v. 5880 5796 ἔτρεσαν: NComn. 114; cf. Ilias 11,554

ABCDFΘJKMPRTV

5782 κέχυται V : ἐκειτο K 5783 ἀδελφοκτόνων BDR 5785 Τζιμισχῆς K ἀπέθετο F : ἐπέ- CΘJK 5786 Ἄρραβες CΘMTV 5787 γεύονται K : σέβονται Θ δραστικωτέρα σπάθη Θ 5788 Χαυδὰν DF : Χαβδὰν (-ὰν P) AMP Bekk : Χαυδὰν K : Χανδὰν B : Φαυγὰν CJ : Φαυγὰν Θ φύλαρχος ΘKPTV ἐφευγε CFΘMP 5789 οὕτως DJ τῆς ἀρχῆς F ἐπισήσας K 5790 πρόσοικον K 5793 σχοινίσματι P : σχοινίσμασιν V : σχηνίσματι T : οἱ sup. η T¹ χωρῶν V : χώρων K 5794 ρεϊθροῖς K Τίγρητος K : Τίγρητος M : Τίγριτος T αὐλέας BΘ 5795 ἐφριξαν K ἀχμὴν J : ἀρχὴν F : ἰσχὺν Θ Κυλικῶν K 5796 om. CΘJK τὴν om. B : sup. lin. B¹ Ἀράβων T 5797 ἐμπυρίους DFKMTV 5798 ὑπόχλωμος K ἐγένετο ΘJK φεύγων Θ : φεύγων K : ω sup. ο K¹

- Ἔδεσσα τοῦτον ἐβλεψεν, Εὐφράτου πεδιάδες,
5800 Ῥωμαίων ἵππος ἐπὶ ναμάτων τῶν Εὐφράτου
καὶ φρουραγμάτων ἐπλησε τοῦτον μυκτηροκόμπων·
ἐβλεψε τοῦτον Δάννουβις καὶ Σκύθης ἰστρογείτων
τὰς φάλαγγας συγκόπτοντα, ῥηγνύντα τοὺς Σκυθάρχας,
κτινύοντα, διώκοντα, τρέποντα τοὺς προμάχους,
5805 ὡς εἶ τις λέων ἐμπεσῶν βουσί μεγαλοπλεύροις
θινοῦτο καὶ σπαράγμασι βιαίοις κεραῖζοι.
τότε καὶ ρεῖθρα ποταμῶν εἰς αἶμα μετετρέπη
καὶ γέγονε λυθρόφυρτος ὁ καλλιχεύμων Ἴστρος·
Ῥωμαῖοι κατεχόρευον πεδίων παριστριῶν,
5810 καρδίας δὲ βαρβαρικὰς τὸ δέος ἐκρυστάλλου.
Τοιοῦτος ἦν ὁ Τζιμισχῆς ποιμὴν θηροδιώκτης,
προφυλακὰς ποιούμενος τῶν ἑαυτοῦ θρεμμάτων,
ἄγρυπνος οὐδὲ βλέφαρα πρὸς ὕπνον καταφέρων
καὶ σιαγόνας καταθλῶν θηρῶν καρτερονύχων,
5815 ἐν ἀνεσίμοις δὲ καιροῖς πρᾶος, ἠδύς, ἀστεῖος,
ὄμμα χαριτοβλέφαρον, ὄμμα σταλάττων τέρψιν,
πρόσωπον ἰλαρότατον, χεῖρ φιλοδωροτάτη,

5802-10 a. 970 et vere a. 971 usque ad mens. Iul. a. 971

5800 ἐπὶ ναμάτων... Εὐφράτου: cf. Ilias 2,825; MComn. 197 5801 ἐπλησε: cf. Aesch. Ag. 1398 (π. κρατήρα κακῶν) 5802-10: summa Sc. 287,91 — 291,4; 294,3 — 303,47; 304,74 — 310,73; Zon. III 522,17 — 525,2; 527,7 — 535,9 5803 φάλαγγας συγκόπτοντα: cf. v. 1271 ῥηγνύντα τοὺς Σκυθάρχας: cf. Ilias 6,6 5804 προμάχους: cf. Odys. 24,526 5805 λέων ἐμπεσῶν βουσί: Ilias 15,630 5806 σπαράγμασι: cf. Eur. Bacch. 739; cf. Ilias 2,861 5808 λυθρόφυρτος... Ἴστρος: vide v. 2049 5813 βλέφαρα πρὸς ὕπνον καταφέρων: Ps. 131,4 5814 σιαγόνας καταθλῶν: cf. Mich. 4,14

ABCDFΘJKMPRTV

5799 Ἔδεσα B Ἐφράτου K 5800 ἐπιεν ΘK τοῦ V Ἐφράτου K 5801 φρουραγμάτων K : φρουρα- C τούτων Θ 5802 Δάννουβις FΘJRV Bekk : Δάννουβης K 5803 Σκυθάρχας K 5804 κτινύοντα K : κτηνίοντα Θ 5805 ὡσὲν K : εἰ sup. ἢ K¹ 5806 θινοῦτο Θ τοῖς M σπαράγματι TV βιαίως C : βιαῖω TV κεραῖζει CFΘJKM 5807 εἰς αἶμα : αἶμασιν K : εἰς ante αἶμασιν K¹ ἐστραφοῦντο K : μετετρέπη superscr. K¹ 5808 καλλιχεύμων K 5810 ἐκρυστάλλου P Bekk : ἐκρυστάλου K : alt. λ sup. λ K¹ : ἐκρυστάλου cett. codd. 5811 Τζιμισχῆς Θ : Τζιμισχῆς K 5812 πρὸς φυλακὰς AV θρεμμάτων KR 5816 ὄμμα (2) : βλέμμα ACΘKPTV Bekk σταλάττων ΘKM χάριν Θ

- καρδία μεγάλωψυχος, μεγαλοπρεπεστάτη,
 ἄλλος παράδεισος θεοῦ τέτταρα ρεῖθρα βλύζων, 5905
 5820 δικαιοσύνην, φρόνησιν, ἀνδρείαν, σωφροσύνην,
 ὡς εἶγε μὴ τῷ μολυσμῷ τοῦ φόνου κατεχράνθη,
 ἀστήρ ἄν ἦν αὐτόχρομα φωσφόρος ζώογόνος.
 Ὡς δέ ποτε καὶ Τζιμισχῆν ἀπήγαγε τοῦ βίου
 τὸ πάγκοινων ὀφείλημα τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, 5910
 5824a ἔτασιν ἕξ μετὰ Φωκᾶν κρατήσαντα Ῥωμαίων,
 5825 ἐξήνθησε Βασίλειος σὺν ἅμα Κωνσταντίνῳ,
 οἱ πορφυρόφυτοι βλαστοὶ τοῦ Ῥωμανοῦ τοῦ πρώην,
 Ῥωμαίων αὐταρχήσαντος παιδὸς τοῦ Κωνσταντίνου,
 οἵτινες τὴν πατρόπαππον κρυβεῖσαν βασιλείαν 5915
 κᾶν τοῖς Φωκᾶ καὶ Τζιμισχῆ διακοπεῖσαν χρόνοις
 5830 πάλιν ἐξήνεγκαν εἰς φῶς, πάλιν ἐπισυνῆσαν,
 χρυσην, ἄν εἴποι τις, σειρὰν ἄλυσιδουῦντες ταύτην·
 τοιοῦτον γὰρ συνέβη τι τοῖς πορφυροβλαστήτοις,
 ὡς εἴ τι δένδρον μαρανθῆ χειμῶνος ἐπελθόντος 5920
 καὶ πάλιν ἐκθηλήσειε καὶ πάλιν ἐξανθήσει
 5835 τῆς ἕαρος φαιδρότητος γλύκιον γελασάσης,

5823 d. 10 mens. Ian. a. 976 5825-27 vide v. 5594; Basilius II duo de viginti annos, Constantinus VIII sedecim annos nati erant 5829 a. 963-969, 969-976

5819: Gen. 2,10; vide vv. 216-21 5820: vide v. 5685 5823-27: Zon. III 537,16—538,2; 538,15/16; Sc. 312,23-25 5825/26 ἐξήνθησε... βλαστοί: cf. Num. 17,23; Psel. I 2, cap. 1,4/5 5826 (πορφυρόφυτοι) βλαστοί: vide vv. 4582, 4584, cf. v. 692 5829: Zon. III 569,5/6 5831 χρυσην... σειρὰν: Ilias 8,19 et Tzetzes in Schol. ad Lycophr. (ed. E. Scheer) 481

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

5818 om. A καὶ post μεγάλωψυχος add. Θ 5819 βλύζων ρεῖθρα CΘKV Bekk
 5820 ἀνδρίαν CDMV Bekk 5822 ζωογόνος Bekk 5823 καὶ : τὸν Θ Τζιμισχῆς K
 5824 ὀφίλημα K : εἰ sup. ἰ K¹ 5825 ἐξήνθησεν Θ συνάμα ACDFΘRV 5826
 πορφυρόφυνοι J πρώτου AKTV : ἦν sup. ου K¹ 5828 τὸ J : ἦ sup. ὁ J¹ παππό-
 πατρον CΘJK Bekk 5829 κᾶν AJMPT : καὶ ΘK χρόνοι K 5831 χρυσην MPT :
 χρυσὴν K : ἦ sup. ἰ K¹ εἶπει Θ ἄλυσιδουῦντες P : ἄλυσει- (ἀλ- AB) ABCRV : ἄ-
 λεισι : F : ἄλυσιδουῦνται K 5833 ὡσεὶ τις K μαρανθὲν CΘ ἐπελθόντος Θ : ὑπελθόντος
 M 5834 ἐκθηλήσειεν K : ἐκθηλώσειε T : ἐκθυλήσειεν Θ : ἐκθηλάσειε Bekk : ἐξανθήσειε C
 ἐξανθήσει V : ἐκβλαστήσει C 5835 γλύκειον M : γλύκεον R : γλυκύνον K
 5824a add. π[-b] Bekk

- ἢ καὶ καθάπερ ἄν ἀστήρ καλλιφεγγῆς κρυβεῖη
 καὶ θολωθῆ καὶ καλυφθῆ τῷ πάχει τῷ τοῦ νέφους
 καὶ πάλιν ἀναλάμπειε λυθέντος τοῦ σκοτοῦντος. 5925
 Καὶ τοῖνυν ὁ πρωτόφυτος τῶν τῆς πορφύρας κλάδων,
 5840 ζηλώσας τὸν πρωτόπαππον αὐτοῦ τὸν Μακεδόνα
 καὶ τὸν καρτερικώτατον ἦρω τὸν Ἡρακλέα,
 τὰς μὲν τρυφὰς ἀπέπτυσσε καὶ τὰς ἡδυπαθείας
 καὶ βίον τὸν ἀνέσιμον ἀπέστυξε καὶ χαῦνον, 5930
 τὸ δὲ τραχὺ καὶ τὸ σκληρὸν τῶν ἐργομόχθων ὄπλων
 5845 καὶ θάρακας καὶ κόρυθας καὶ φάσιγαναι καὶ βέλη
 εἴλετο μᾶλλον νέκταρος γλυκαζουσῶν ψεκᾶδων.
 ἐντεῦθεν τρυφερόπεπλον περιβολῆν ἐστύγει
 καὶ τράπεζαν ἀβρόσιτον φλεγμαίνουσαν τοῖς ὄψοις 5935
 καὶ κλίνην πορφυρόστρωτον καὶ μαργαροφορίας,
 5850 ἀσπίδων δὲ δουπήματα καὶ πάταγον ἀρμάτων
 ὑπὲρ ὀργάνων ἱγγας θελξιμελῶν ἡγεῖτο·
 ἐντεῦθεν περισφύρια καὶ σιδηραῖ κνημίδες
 καὶ δόρυ πολεμόχαρτον ἦσαν αὐτῷ στερκτεᾶ. 5940
 πλὴν ἄλλ' ἢ τὴν τύχην βάσκανον ὄψιν ἐπιβαλοῦσα

5840 i.e. Basilius I

5836-38: cf. Hagioth. epist. 4,15-17 5839-56: Zon. III 539,7-9; 554,7-10; 555,3-12; 562,6-19 5841: vide v. 3297 5842-53: Psel. I 2, cap. 2,1-6; I 13, cap. 22; cf. etiam I 21/22, cap. 34; vide vv. 5947-50 5848: NComn. 505 (τροφαῖς... τράπεζαν) 5850 ἀσπίδων... δουπήματα: cf. Ilias 11,364 (δοῦπον ἀκόντων); cf. vv. 3135, 5953 πάταγον ἀρμάτων: Eur. Herc. 832 (πάταγος ἀσπίδων); vide v. 5922, cf. v. 3135 5851 ἱγγας θελξιμελῶν: cf. Theocr. 2,17; Pind. Nem. 4,56 5852: cf. v. 5952 5854 τύχη: cf. vv. 647/48

ABCDFΘJKMPRTV

5836 καλλιφεγγῆς K : -φανῆς P Bekk κρυβεῖη Θ 5837 καλυφθῆ J : παχυνθῆ
 F τῷ (1) : τὸ K τῷ πάχει om. J : J^{1mg} τῷ φέγγει τὸ Θ τῷ πάχει τῷ τοῦ νέ-
 φους : τῶν νεφῶν που γνόφω F 5838 ἀναβλέπειεν K 5839 ὁ πρωτόφυτος : πορφυ-
 ρόφυτος F κλάδων K 5840 αὐτὸν ΘK Μακεδῶνων K 5841 om. Θ 5843
 ἀπέπτυσσε D : ἐμίσησε ΘJK : καὶ μαλακὸν C 5844 τὸ δὲ : καὶ τὸ ΘJ : καὶ τῷ K
 τραχὺ καὶ τῷ σκληρῷ K ἔργων F : ὄπλα M 5845 κόρυθας : κήρυκας K 5846
 ἕκταρος K ψεκᾶδα R 5847 ἐστύγει T : ἐγύγει M 5848 φλεγμαίνουσα J τὰς
 ὄψεις JKP 5849 πορφυρόστρωτο K 5850 πάταγον BT : πέταλον JK 5852 σι-
 δηραῖ ABFKMPTV 5853 αὐτὸ Θ στερκτεᾶ T 5854 ὄψιν K ἐπιβαλοῦσα
 V : ἐπιλαβοῦσα K

- 5855 ἀντέπιπτεν, ἀντέπραττε τῆ τηλικαύτη θέρμη
καὶ τὸν φλογμὸν ἐμάραινε καὶ τὴν ὄρμην ἐπέιχε·
καὶ γὰρ ἀνακινήσασα πρὸς τὴν ἀποστασίαν
Βάρδαν ἐκείνον τὸν Σκληρόν, τὸν μέγαν ἐν ἰσχύϊ,
ἄνδρα πολεμικώτατον, εὐτολμον, φρυακτίαν, 5945
- 5860 αἰμάτων τε ταυτογενῶν τῷ βασιλεῖ παγέντα,
ἐξήγειρεν ὡς ἕτερον Ἄδερ τὸν παλάμναϊον,
καὶ τὴν ζωὴν ἐκύκησε τοῦ κράτορος ὡς πλοῖον
νέφους ποθὲν ἀπορραγεῖς ἄνεμος θελλώδης. 5950
- 5865 καὶ κατεχόντων τὴν ἀρχὴν κινδύνων ἐφεστίων,
Ἄσια μὲν ἠφάνιστο τῆ τῶν Ἀρράβων σπάθη
καὶ τὰ Ῥωμαίων ὄρια τοῖς Σύροις ἐστενοῦτο,
οἱ Βούλγαροι δ' ἐπήλανον κατὰ τῶν παριστριῶν 5955
καὶ Θράκην ἐληϊζοντο τὴν ἀγχιτερμονοῦσαν·
- 5870 ἐν μέσοις δ' ἦν ὁ βασιλεὺς ὡς ἐν πελάγει σκάφος,
ὡσεὶ στρουθοῦ νεόττιον ἐν στόματι δρακόντων.
ἄλλ' αἴφνης ἀντεπηύγασεν ἀπὸ χειμῶνος ἕαρ,
ἀντὶ τῆς ζάλης ἐπνευσε τῆς κυματώδους αὔρα 5960
ἠδύπνοον ἐπάγουσα τοῖς πράγμασιν εὐδίαν,
- 5875 καὶ Βάρδας μὲν ὑπέκυψε τῆ τοῦ κρατοῦντος ῥάβδῳ,

5857-76 Bardas Scleros ab imperatore Basilio II a. 976-979, 987-989 deficit

5857-76: summa Zon. III 540,5 — 546,19; 547,5 — 549,13; 550,8 — 552,14; 555,17 —
557,6; Sc. 315,87 — 328,52; 334,17 — 339,63 5861 Ἄδερ: III Reg. 11,14sq. 5863:
cf. Prov. 25,23 5865 ἀρχήν: vide v. 535 5871 στρουθοῦ νεόττιον: Xen. Hell.
7,5,10 ἐν στόματι δρακόντων: cf. Dan. Bel. 27 5872-74: vide vv. 3390-93 5873
ζάλης: vide v. 1766 5873/74: cf. Chon. Hist. 329,48/49 (γαλήνη διαγελώσα ἐκ ζάλης)

ABCDFΘJKMPRTV

5855 ἀντέπραττεν Θ τὴν τηλικαύτην FR γνώμη BCDM: γνώμην FR 5856
ἐμάρανε JKV ἐπέιχεν Θ: ἐπέσχεν K 5858 Σκληρόν: σκλ- Bekk τὸν (2): καὶ
F ἰσχύει F: ἰσχεῖ K 5859 φρυακτίαν F 5860 ταυτογενῶν Θ: παντο- M: ταυτο-
cott. codd. Bekk 5862 ἐκύκισε J: ἐκίνησε D: ἐκίνησε F ὡς: καὶ K 5863 νέφος
Θ 5864 ἐπιπολὺ ABCDFΘ τὸ σκληρόν M Σκληρῶ: σκλ- Bekk 5865 ἐφευ-
τίων V 5866 Ἀράβων CKT: Ῥωμαίων Θ 5867 ἐστενοῦντο (-νω Θ) CΘJ Bekk
5868 ἐπέλανον K 5869 ἐλυήζοντο Θ 5871 στόμασι BCDFR: μέσω τῶν K 5872
ἀντὶ BΘJKV 5873 ἕαρ Θ 5874 ἠδύπνοος ADEFJMPRTV Bekk: ὄν sup. ὡς T¹
μετάγουσα M κύμασιν Θ 5875 om. B: B^{1mg}.

- καὶ πάντες ὑπεστάλησαν λάθρα βασιλειῶντες.
εἶχε δ' εὐθὺς Βασίλειον Ἀρράβων ἔθναρχία
καὶ Φάσιδος τὸ πότιμον ἰβηροτρόφον ρεῖθρον 5965
καὶ γῆ Φοινίκων βλέψασα τοῦτον ὡσεὶ πρηστῆρα·
- 5880 ἔφριξαν τοῦτον Ἴβηρες, ἐπηξάν Ταυροσκῦθαι,
ὁ γαῦρος ἐδραπέτευσε ἐκεῖνος Ἴβηράρχης.
οὕτως ὀξέως ἄπασαν ἐπέδραμεν Ἀσίαν.
οὐκ ἔδωκεν ἀνάπαυσιν τοῖς ἑαυτοῦ κροτάφοις, 5970
οὐδὲ βλεφάροις νυσταγμὸν, οὐδὲ ταῖς κόραις ὕπνον,
- 5885 ἕως τοὺς λύκους ἤλασε τοὺς προβατοσπαράκτας·
ἐπέγνων τούτου τὴν ἰσχὺν οἱ δυνατοὶ Βουλγάρων,
ἐβάφησαν τοῖς αἵμασιν ἐκείνων πεδιάδες,
κορμοὶ δρυῶν ἐγένοντο τὰ τούτων θνησιμαῖα, 5975
ἔλη συνέστη πολλαχοῦ τοῖς ἐκρυσίσι φόνοις.
- 5890 τότε στρατὸς Αὔσονικός, ὀπλίτης οὐχ ὀπλίτης,
τῆς Θράκης κατεχόρευε βήμασιν ἐλευθέροις·
ἀπανταχῇ γὰρ ἔστρωτο τὰ τῶν Βουλγάρων σκίνηι,
οὐχ ἦττον ἢ τὰ πτώματα πάλαι τὰ τῶν Δαρδάνων 5980

5877 bellum adversus Arabes ab hieme a. 994 usque ad a. 1001 5878 vere a.
1000 usque ad a. 1001, ineunte a. 1021 usque ad autumnum a. 1022 5879 a. 998/
999 5881 intellegitur Georgius rex Abasgiae; d. 11 mens. Sept. a. 1022 5886-5929
bellum Bulgaricum interrupte ab aestate a. 986 usque ad a. 1018

5877-79: Sc. 339,64-87; 345,34-43; cf. Zon. III 557,12 — 558,4; 567,12 — 568,8 5879
πρηστῆρα: vide v. 5674 5880 ἔφριξαν... Ἴβηρες: vide v. 5795 5883/84: Ps. 131,4;
cf. Prodromos (ed. W. Hörandner) 278, vv. 38/39 5883-5929: summa Sc. 330,91 — 331,51;
341,13 — 345,26; 346,44 — 347,75; 348,9 — 354,87; 355,11 — 365,95 5885 λύκους...
προβατοσπαράκτας: cf. vv. 4176, 4176/77 5890-5931: summa Zon. III 557,7-11; 558,
12 — 560,18; 563,3 — 567,3 5891 βήμασιν ἐλευθέροις: vide v. 152

ABCDFΘJKMPRTV

5876 σφόδρα ΘJK βασιλιῶντες C: glossa ἐπιθυμοῦντες βασιλεῦσαι T^{1mg}
5877 Ἀράβων Θ 5878 ἰβηροτρόφων M ρεῖθρα K: ὄν sup. α K¹: ρεῖθρον M 5879
ταυτὸν (τ' αὐ- K) DFJKMR Bekk 5880 ἔφριξαν K: ι sup. υ K¹ ἐπηξάν: ἔφριξαν
ΘJK 5881 ἐδραπέτευσε K Bekk 5882 οὗτος FΘK 5883 βλεφάροις J 5884
om. J νυσταγμὸν Θ: ὁ sup. ὦ Θ¹ 5885 ἤλασε Θ: ἔλασε V 5886 ἀρχὴν V
5888 δρυῶν T ἐγένοντο FΘ τούτων τὰ ΘJK 5889 πολλαχῇ PTV: πανταχοῦ
CDΘKM: πολλαχοῦ M^{1pc} ἐκρυσίσι V 5891 κατεχόρευσε A 5892 ἀπανταχοῦ
B ἔστρωντο ADFJMRTV βαρβάρων Θ 5893 σώματα F βαρβάρων CΘM

- Τροίαν σκαμανδρογείτονα κείροντος Ἄχιλλέως.
 5895 ἐπέσχεν οὖν ὁ βάρβαρος τὸ θράσος πρὸς ὀλίγον
 τὴν γὰρ στρατεύσιμον ἀκμὴν εἶδεν ἐρημωθεῖσαν.
 καὶ πάλιν ἀνηλάλαξε κραυγὰς ἐνουαλίου
 καὶ πάλιν θροῦν ἐσάλπισε σημάντορα τῆς μάχης 5985
 καὶ πάλιν ὁ Βασίλειος ἀμφέθετο τὸ ξίφος
 5900 καὶ πάγχαλκον ἐδούπησε βαρύκτυπον ἀσπίδα,
 καθάπερ πολεμόκλονος τειχεσιπλήτης Ἄρης,
 καὶ πᾶν εὐθύς κατάχαλκον ἐγένετο πεδίον
 οὐδὲ γὰρ ἐνηυλίζετο θαλάμοις βασιλείοις, 5990
 ὡς τρυφερὸν κοράσιον ὄψεις ἀρρένων φεύγον,
 5905 ἄλλ' ἔτεγγον ἐωθινὰί τούτου βοστρύχους δρόσοι,
 οὓς πόλλ' ἐκήπευσάν ποτε τὰ τῆς πορφύρας μύρα.
 καὶ πάλιν μάχαι δύσμαχοι, πάλιν ἀνδροκτασίαι
 καὶ θράσος θυμοβάρβαρον ὁ βάρβαρος ἐδείκνυ, 5995
 ὡς κάπρος δόρατος αἰχμὴν ὠθῶν ἐν τοῖς ἐγκάτοις.
 5910 ὦπλιστο μὲν τὸ στράτευμα μερῶν ἐξ ἑκατέρων,
 καὶ πάντες ἦσαν πνέοντες μένος θυμοῦ καὶ μάχης,

5906 schol. metr.; vide v. 259

5898: cf. *Batrachomyomachia* (ed. T. W. Allen) 200 (σαλπίζω πολέμου κτύπον);
 cf. v. 5914 5900 πάγχαλκον... ἀσπίδα: Aesch. *Theb.* 591 5901 πολεμόκλονος...
 Ἄρης: cf. *Batrachomyomachia* (ed. T. W. Allen) 4 (πολεμόκλονον ἔργον Ἄρης); cf.
 vv. 1237, 1405, 3190 τειχεσιπλήτης Ἄρης: *Ilias* 5,31 5902 κατάχαλκον... πεδίον:
 vide vv. 5412/13 5905: *Soph.* *Ai.* 1209 (δρόσοις) 5905/06 βοστρύχους... οὓς πόλλ'
 ἐκήπευσαν: *Eur.* *Tr.* 1175 (πόλλ' ἐκήπευσαν... βόστρυχον) 5907 μάχαι... ἀνδροκτα-
 σίαι: *Ilias* 7,237 (μάχας ἀνδροκτασίαις); vide vv. 480, 1336, 1414, 2046, 2437, 3133, 4547
 5909 δόρατος — ἐγκάτοις: cf. *Ilias* 11,176 5911 πνέοντες μένος θυμοῦ: vide v. 3537,
 cf. v. 1346

ABCDFΘJKMPRTV

5894 κείραντος A : κείροντο K : η sup. εἰ K¹ 5895 ἐπέσχε C : ἔπεσαν Θ γοῦν
 C Δάρδανος PTV : βάρβαρος superscr. T¹ τὸ θραῦσος J : τοῦ θράσους AΘKPTV
 Bekk 5896 ἀρχὴν K : ἰσχὺν CΘJ οἶδεν K : εἶχεν F 5897 ἀνηλάλαξεν J : ἀνη-
 λάλαξε V : ἐνηλάλαξε K ἐνουαλίοις Θ : ἐνιαλέους P 5898 om. C ἐσάλπισε BD
 FMR 5899 om. C 5900 πάγχαλκο J ἐδούπησε A 5901 καὶ πάλιν Θ τεί-
 χεσιν πλήτης Θ : τειχεσιπλήτης T : ἀγχεσιπλήτης DFMR 5902 καὶ om. V ἐγέν-
 ετο ΘMP παιδίον BΘV : ε sup. αι Θ¹ 5903 γὰρ om. Θ 5904 φεύγων
 ΘJK Bekk 5905 βοστρύχους K δρόσος J 5906 πόλλ' BK : πόλ' V : πάλαι Bekk :
 πάλ' J : οὐσπερ D ἐκήπευσάν ποτε : ἐκηπεύσαντο Bekk 5907 θράσος δύσμαχον...
 ἀνδροκτασία C ser. vv. 5912, 5911 K

- πάντες σιδηροχίτωνες, χαλκάσπιδες, λογχίται,
 μελίας ἐπεφέροντο πάντες χαλκοβαρείας. 6000
 ἢ σάλπιγξ ἐνουάλιον καὶ μάχιμον ὑπήχει
 5915 καὶ πόλεμος φθισίμβροτος ἔφριξε ταῖς ἐγχείαις
 καὶ θροῦς καὶ παρακελευσμὸς ἀμφοῖν τοῖν στρατευμάτοιν.
 ὡς δ' εἰς ταῦτ' ἐσύνησαν Βούλγαροι καὶ Ῥωμαῖοι,
 συνέπεσον ὡς λέοντες, ὡσπερ ἀφρισταὶ κάπροι, 6005
 καὶ ξίφος πᾶν ἐμαίνεται καὶ χεῖρες οὐκ ἠρέμουν,
 5920 παλάμαι δ' ἐπαλάσσοντο τοῖς τῶν πιπτόντων λύθροις,
 καὶ τῶν ἀσπίδων ὁ θλασμὸς καὶ τῶν δοράτων θραύσις
 τὸν πάταγον ἀνέπεμπε βαρύθρουν, ἀγριόθρουν
 καὶ βασιλεὺς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὡς ἴρηξ ὠκυπέτης 6010
 παρεπορεύετο κινῶν κατὰ τῶν βαρυφρόνων.
 5925 τέλος Βουλγάρων ὁ στρατὸς ᾤχετο κλίνας νῶτα,
 αἱ δὲ Ῥωμαίων φάλαγγες εἶποντο κατὰ νώτου,
 κτιννῦσαι τὸν ὀπίστανον, πίπτοντα συμπατοῦσαι,
 διώκουσαι τὸν φύλαρχον, ἵππους νευροκοποῦσαι, 6015
 καὶ τὰς σκηνὰς ἀρπάζουσαι καὶ σκύλοις ἐντρυφῶσαι.
 5930 Οὕτως ὁ κράτωρ φρύαγμα παρέλυσε Βουλγάρων

5913 μελίας... χαλκοβαρείας: *Ilias* 22,328 5914: cf. v. 5898 5915: *Ilias* 13,339
 5920: *Ilias* 11,169; 20,503; vide v. 6464, cf. vv. 4669, 6456 5921 ἀσπίδων... θλασμὸς...
 δοράτων θραύσις: cf. v. 3135 5922 πάταγον: cf. v. 5850 5923 ἴρηξ ὠκυπέτης: *Ilias*
 13,62 5927 κτιννῦσαι τὸν ὀπίστανον: *Ilias* 8,342

ABCDFΘJKMPRTV

5912 καὶ ante πάντες add. ΘK σιδηροχίτωνες Θ χαλκάσπιδας J 5913 βε-
 λίας P ἐπεφέροντο AV χαλκοβαρείας Θ 5914 ἐσάλπιγξ J σάλπιξ ΘV
 ἀπήχει CJK : ἐπήχει F : ἀπήλει Θ 5915 ὁ K φθισίμβροτος K : φθισίμβροτος BCΘJ
 ἐγχείαις C : αἰγχείαις T : ἀγχείαις A : ἀγχείαις JKP 5916 στρατευμάτων V 5917 ταυτὸ
 ABCDMR Bekk : τ' αὐτὸ KPT : ταυτὸν V : ταυτὸν FJ συνέησαν ΘJP : συνέβησαν K
 βάρβαροι APTV 5918 συνέπεσαν FΘ ὡς ἀφρισταὶ πως C : ὡς ἀφρισταὶ τε F
 ἀφρισταὶ ΘK κάπροι M 5919 πᾶν : μὲν Θ 5920 ἐπαλάσσοντο M 5921
 θραυσμός CΘJ θλάσις C : θλάσις Θ : θλάσις J : θράσος K : θραύσις superscr. K¹
 5922 πάταγον BT ἀνέπεμπε AD Bekk : ἀνέπεμπον CΘJK 5923 ἄφ' ΘK : ὑπ' C
 αὐτῶν Θ ἴρηξ BDFΘK 5924 κοινῶν K βαρυφρόνων BFT : βαρυφρονούντων Θ
 5926 νῶτα Θ 5927 κτιννῦσαι CK : κτινοῦσαι Θ ὀπίστανον CΘJK : ἐπίστανον A
 πίπτοντα C : πίπτοντας ADΘJKMPRT Bekk 5928 φύλαρχον ΘKPRV 5929 καὶ
 σκύλοις ἐντρυφῶσαι : σκύλοις ἐπεντρυφῶσαι ΘK κύλοις P 5930 Οὕτως CK
 κατέλυσε FΘ

- καὶ τὴν ὄφρυν κατέσπασε τὴν ὑπερπερημένην·
 οὕτω τοὺς κύνας ἤλασε τοὺς κηρεσιφορήτους
 ἐκ μανδρευμάτων τῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἀγελαρχίας, 6020
 οὕτως οἰκτροὺς τοὺς σοβαροὺς, οὕτω δειλοὺς τοὺς γαύρους
 5935 πόνοις συχοῖς εἰργάσατο, δούλους ἀντ' ἐλευθέρων.
 Ἐπεὶ δ' οὐ φεῖδεται τινος ἄδης ὁ παντοφάγος,
 συνέσχον καὶ Βασίλειον αἱ μύλαι τοῦ θανάτου
 καὶ τὸν Ῥωμαίων ἐδρασμὸν ἠλόησαν ὡς σίτον, 6025
 πλὴν ἐν βαθεῖ καὶ λιπαρῷ καὶ μακροχρόνῳ γήρῳ,
 5939a ἐν ἔτεσι πενήκοντα κρατήσαντα Ῥωμαίων.
 5940 ἢ δὲ βασιλεῖος ἰσχύς καὶ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα
 πρὸς τὸν αὐθόμαιμον αὐτοῦ τὸν Κωνσταντῖνον τρέχει.
 ἀλλ' ἦν ἐπαληθεύουσα πάντως ἡ παροιμία 6030
 ποδονιπτῆρ καὶ κύπελλον ἐκ τῶν αὐτῶν χωμάτων,
 ζωμήρυστις καὶ σάρωτρον ἐκ τῆς αὐτῆς ξυλείας·
 5945 οἱ βίοι γὰρ τοῖν ἀδελφοῖν ἦσαν ἐκ διαμέτρου
 ἀλλήλων παραλλάττοντες ἀπειρομέτροις μέτροις,

5936 schol. metr.; vide v. 259 5937-39a mediante mense Dec. a. 1025 5941
 Constantinus VIII (a. 1025-1028), annos LXV natus et coimperator a mense Apr. a. 961,
 post mortem Basilli II imperium habuit

5931 ὄφρυν κατέσπασε: Alciphro (ed. M. A. Schepers) 3,3 5932 κύνας... κηρεσι-
 φορήτους: Ilias 8,527 5933 ἐκ μανδρευμάτων: Di. I79 5935 δούλους ἀντ' ἐλευθέ-
 ρων: IMac. 2,11 5936-39a: Sc. 368,82—369,19 5936-70a: Zon. III 539,7-9; 555,
 13-16; 569,2—571,3; 572,6—573,14; 575,15-17 5939: cf. Psel. I 23, cap. 37,1/2
 5939a: Psel. I 24, cap. 37,6/7 (δδο πρὸς τοῖς πενήκοντα) 5940-59: Sc. 370,21-25; 371,
 50-54 5943/44: vide vv. 2078/79 5945-50: vide vv. 5839-56 5945-59: Psel. I 2,
 cap. 2,1-6

ABCDFΘJKMPRTV = N abdgimr = π

5932 οὕτως AJPTV Bekk : οὕτος ΘΚ κηρεσιφορήτους scripsi : κηρεσιφορήτους
 N Bekk 5934 οὕτως : οὕτος Κ οὕτω : οὕτως ΚΜ γάβρους Μ : γαύρου Bekk
 5935 συγχοῖς Κ 5936 ἐπὶ... παντοφάγος Κ 5937 συνέσχον : ω sup. ο Κ¹ 5938
 τῶν ΘΚΤ ἠλόησαν F 5939 οὐ βραδεῖ Κ βαθὺ JT 5941 τὴν αὐθόμαιμον...
 τὴν Κωνσταντίνου Κ 5942 ἐπαληθεύουσα TV 5943 κύπελλον ABFΘJKTV χω-
 μάτων Κ 5944 ζωμήρυστις D : ζωμοίρηστις Κ : ζωμήρυστρις C : ζωμίρυστρις Θ : ζω-
 μήρυστρον R Bekk : ζωμίρυστρον J σάρωτρον : ο sup. ω Κ¹ : σάρωτρον F : σάτρον
 Θ : σαρωτρον Bekk 5945 γὰρ om. Θ τῶν MV : τὴν Κ ἀδελφῶν V : ἀδελφὴν Κ
 5946 διαλλάττοντες CK ἀπειροπλήθοις C
 5939a add. π[-br] Bekk

- ὄσον ὁ μὲν Βασίλειος τὰς ἡδονὰς φαυλίσας 6035
 μελέτην τῶν πολεμικῶν ἐτίθετο τὸν βίον,
 ἄνδρας ἀεὶ φυλοκρινῶν εὐίππους, ὀπλοφόρους,
 5950 καὶ τοὺς χαλκεοθώρακας καὶ πολεμοστολίτους,
 ὁ Κωνσταντῖνος δ' ἔμπαλιν, οὐδὲ γὰρ φέρων βλέπειν
 κνημίδων περισφύρια καὶ σιδηροὺς χιτῶνας, 6040
 οὐ δοῦπον ἀρματόκτυπον ἀκούειν κἄν ἐν ὕπνοις,
 οὐδὲ τῆς σάλπιγγος βοᾶς τῆς πολεμιστηρίας,
 5955 οὐ λαλαγὰς ἀρεικάς, οὐ κέλαδον κακόθρουν,
 τρυφαῖς ἐσχόλαζεν ἀεὶ καὶ λιπαραῖς τραπέζαις
 καὶ γυναιξίν ἐπέχαιρεν ἀσέμοις, ὄρχηστρίσι, 6045
 φιλαύλοις, φιλοπαίγμοσι, φιλοκιθαριστρίαις,
 καὶ ταῦτα παλαιόχρονος πέμπελος ὢν τριγέρων.
 5960 ψυχὴν δὲ δειλοκάρδιον καὶ τρομαλέαν ἔχων
 ἀπὸ ψιλῆς διαβολῆς τοὺς πλείους ἀπετύφλου,
 ὡς δῆθεν ὑπορύττοντας δόλους ἀποστασίας. 6050
 ἐπὶ δυσὶ σαλεύων δὲ τὸν βίον θυγατράσι,
 καὶ πρὸς τινῶν ἐκδιδαχθεὶς ὡς μετ' αὐτὸν τὸ κράτος

5947-58: vide vv. 5842-53 5948 μελέτην τῶν πολεμικῶν: Thucid. 2,39 5949 φυ-
 λοκρινῶν: cf. Hagioth. 101 et comment. p. 189 5950 χαλκεοθώρακας: Ilias 4,448
 5952: cf. v. 5852 5953 δοῦπον: Ilias 9,573; cf. v. 5850 δοῦπον ἀρματόκτυπον: cf.
 Aesch. Theb. 204 (ὄτοβος ἀρματόκτυπος); Ger. 23 (δοῦπον ἀσπίδων); cf. v. 5850 5954
 σάλπιγγος βοᾶς τῆς πολεμιστηρίας: Aristoph. Ach. 572 5955 κέλαδον κακόθρουν: Ilias
 9,547; 18,530; Odys. 18,402; Soph. Ai. 138 5957/58: cf. Roman ζ' 18 5958 φιλαύλοις:
 Soph. Ant. 965 5960-62: Psel. I 25, cap. 2,3/4 (δειλὸς ἦν τὴν ψυχὴν); I 26, cap. 2,15-
 26 5960-70a: Sc. 371,45-48,54-58; 372,67-91 5963: Sc. 374,32-38 ἐπὶ δυσὶ σαλεύων...
 θυγατράσι: vide v. 3435 5964-69: Sc. 374,26-32,39-41

ABCDFΘJKMPRTV

5949 ἄνδρας : ἄν Κ φιλοκρινῶν CDFΘJKRT 5950 χαλκιοθώρακας V καὶ
 (2) : τοὺς C πολεμοστολίτους Θ : πολεμοστολίτας PTV 5951 οὐδ' ὑποφέρων C
 5952 σιδηροὺς BFKMPT 5953 οὐδ' ἵππον Κ 5954 τῆς (2) : τὰς APTV πολε-
 μιστηρίου CΘJ : πολεμιστηρίου Κ : ο sup. μι Κ¹ 5955 οὐ λαλαγὰς : ἀλαλακάς Κ : γ
 sup. κ Κ¹ et ἀλαλαγὰς Κ^{1ms} οὐ (2) : καὶ D 5956 ρυπαραῖς F 5957 ὄρχηστρίσι
 T 5958 φιλαύνοις Θ 5959 παλαιόχρονος Θ 5960 δειλοκάρδιον Κ τρομαλιάν
 F 5961 ψυχῆς Κ πλοῖους P : πλέους Θ 5962 ἀπορύττοντας J : υ sup. ἄ J¹ : ἀπο-
 ρύττοντας Θ 5963 τὸν βίον δὲ σαλεύων ACΘJKPTV Bekk 5964 αὐτῶν P :
 αὐτοῦ Κ

- 5965 εἰς Ῥωμανὸν φοιτήσειεν, ἓνα τῶν τῆς συγκλήτου
ἐπίκλην Ἀργυρόπουλον, βιάζεται τὸν ἄνδρα
τὴν ἄλοχον καὶ γαμετὴν τὴν πρὶν ἀποβαλέσθαι
καὶ συζυγῆναι τῇ Ζωῇ τῇ πορφυροβλαστήτῃ.
καὶ ταῦτα διαθέμενος μεθίσταται τοῦ βίου, 6055
- 5970 βραχὺ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς παραπολαύσας.
5970a καὶ χρόνους δύο μόναρχος δειχθεὶς Ἀδσονοκράτωρ.
Καὶ Ῥωμανὸς ἐγκάθηται τοῖς βασιλείοις θρόνοις,
ἀνὴρ σοφός, θεοσεβής, ἐμμελετῶν τοῖς θείοις
καὶ βίβλοις χαίρων τὰ πολλὰ καὶ στάσει παννύχοις,
ὅς ἔγαν μεγαλοπρεπῶς τῇ θεοτόκῃ κόρῃ
5975 ἀνεδομήσατο μονὴν ἢ Περιβλεπτος κλήσις.
καὶ τοίνυν ἡ βασιλίςσα νεότητι σφριγῶσα
καὶ σφαδασμοῖς σωματικοῖς περιθερμαινομένη
καὶ βλέπουσα τὸν Ῥωμανὸν καθ' ἑαυτὸν βιοῦντα
καὶ μὴδὲ μιμησκόμενον ὡς δέδεται γυναίῳ
5980 καὶ συνοικοίῃ γαμετῇ, καὶ ταῦτα νεαζούσῃ,
φαύλαις τισὶ καὶ μοχθηραῖς ἐννοίαις ἐσοβεῖτο.
ἦν δὲ τις καλλιπρόσωπος, εὖοπος νεανίας, 6070

5965-68 nuptiae d. 9 mens. Nov. a. 1028 celebratae sunt; hoc tempore Zoe annos
L nata erat 5969 Constantinus VIII d. 12 mens. Nov. a. 1028 moritur 5971 Ro-
manus III Argyropulos (a. 1028-1034)

5970 ἀρχῆς: vide v. 535 5970a χρόνους δύο: Sc. (374,42) ἐπὶ τρεῖς ἐνὸς δέκατος
μηρός 5971-98b: Sc. 375,45 — 376,72; 384,15-19; 390,80-95; 392,10-14; Zon. III 573,15
— 574,3; 578,13-15; 579,1-5; 582,1-13; 583,2/3; 584,15 — 585,10 5975-98b: Psel. I 41,
cap. 17; 43, cap. 15,38-41; 45, cap. 18,10-23; 50, cap. 26,1-9; 51, cap. 26,25-30; 53, cap. 1,1/2

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π
5965 τὸν FKM 5966 ἐπίκλην F: τοῦπικλην ΘΤ Ἀργυρόπουλον ACDMRT
5967 καί: τὴν Θ ἀποβαλέσθαι: alt. λ sup. λ J¹: ἀποβαλλέσθαι AΘMP 5969
om. V 5970 om. V ἐπαπολαύσας Θ 5971 ἐγκάθηται M 5972 θεοφιλῆς CΘK
ἐμμελετῶν ΘP τοῖς θείοις: α sup. οἷς et sup. οἷς R¹: τὰ θεῖα CΘJK 5973 ταπολλὰ
C στάσεισιν Θ πανύχοις P 5974 om. Θ ὡς K 5975 om. Θ alit. ὡς
ἂν ἀνεδομήσατο μονὴν τῆς Περιβλέπτου F ναὸν K ἢ P Περιβλέπτω K 5976
βασιλίςσα ΘK: ι sup. λει K¹ 5979 μὴ δὲ ABCDJMRTV: μὴδε ΘP: μὴδε K
μιμησκόμενος K: μιμησκομένου Θ 5980 om. C συνοικίῃ DP: συνοικίῃ Θ
γυναικὶ CFΘ Bekk ταύτῃ DTV: α sup. η T¹ 5981 μοχθηροῖς V: σοβαραῖς Bekk
5982 καλοπρόσωπος Bekk
5970a add. π[-b] Bekk Ἀδσονοκράτωρ: αὐ- Bekk

- ὄνομα τοῦτω Μιχαήλ, γένος ἐκ Παφλαγόνων.
ἐκεῖνω δὲ τῷ Μιχαήλ τῷ χαριτοβλεφάρῳ,
5985 τῶν ἀνακτόρων ταῖς αὐλαῖς ἐμπεριστρεφομένῳ,
ἡ βασιλίς ἐρωτικὸν ἐπιβαλοῦσα βλέμμα 6075
καὶ τοῦ προσώπου τὰς αὐγὰς ἰδοῦσα καὶ τὸ κάλλος
(ἦν γὰρ τρυφεροπάρειος, εὐχρούστατος, χαρίεις,
κατάλευκος, ἐξέρυθρος, ἔρωτος στάζων δρόσους)
5990 ἐρωτικῶς ἐμίγνυτο καὶ συνεχῶς ἐτρύγα
ἐκ τοῦ προσώπου Μιχαήλ τὰ τῶν χαρίτων ῥόδα. 6080
καὶ δὴ ποτε τῷ βασιλεῖ τῷ Ῥωμανῷ, τὴν σάρκα
ψυχαγωγούντι τοῖς λουτροῖς καὶ παραμυθουμένῳ,
ἄνδρες τινὲς χαιρομυσεῖς φονίως ἐμπεσόντες
5995 ἀπάγχουσιν, ὡς δράκοντες ἐμφύντες τῷ τραχήλῳ,
οὐκ οἶδα πῶς εἰς τὸ κακὸν ἢ πόθεν προαχθέντες, 6085
εἶθ', ὡς φασι, καὶ τῆς Ζωῆς εἰς τοῦτο συννευσάσης
ἢ συνειδυίας μηδαμῶς (οὐδὲ γὰρ ἔχω λέγειν).
5998a ἔτη δὲ πέντε ἡμισυ κρατήσαντα Ῥωμαίων.
5998b τοιοῦτω τρόπῳ τῆς ἀρχῆς μεθίσταται καὶ βίου.

5983 Michael IV Paphlagonensis, nondum imperator, Romano III officium praestat
5996-99 Romanus III d. 11 mens. Apr. a. 1034 in balneo moritur et Michael IV (a. 1034-
1041), maritus Zoeae, illi succedit. nonnulli scriptores Byzantini Zoem huius mortis accusant

5988/89: cf. Zon. III 582,8 (ἀνὴρ ᾧ τὴν ὄψιν ἡ φύσις ἀνέξεσεν εἰς ἀκριβῆ ὠραϊό-
τητα) 5998b ἀρχῆς: vide v. 535

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π
5983 τοῦτο... γένους Θ γένος ἐκ Παφλαγόνων om. FR παμφαγόνων K 5984
ἐκεῖνω δὲ τῷ Μιχαήλ om. FR δὴ CJM Bekk 5985 συναναστρεφομένῳ K 5986
ἡ: ᾧ F ἐπιβαλοῦσα V 5987 αὐλάς J τοῦ κάλλους Θ 5988 τρυφεροπάρειος
ADFRV: -πάριος Θ χαρίης TV 5989 ἐξάρειθρος K: υ sup. ει K¹ δρόσον K:
ους sup. on K¹ 5990 ἐρωτικὸς Θ 5991 τοῦ προσώπου BD: τῶν προσώπων (-πον
K) cett. codd. Bekk χαρίτων: προσώπων K 5992 τῷ Ῥωμανῷ τῷ βασιλεῖ Bekk
σάρκαν K 5994 χαιρομυσεῖς CFΘKRTV φονίως K ἐμπεσόντες Θ 5995 ἀπά-
γχουσιν Θ 5996 ἡ: οἱ K: εἰς J πόθεν: τοῦτο J 5997 εἶθ': εἶτ' B: εἶρ' V: οἶδ'
superscr. R¹ συμπραττούσης CΘJK Bekk: συννευσάσης superscr. R¹ 5998 συνει-
δυίας K: συνειδυία P οὐδαμῶς T οὐδε P post 5998 εἰ αὐτῆς τε τῆς βασιλῆς
(δος sup. ζ K¹) τοῦτο συννευδοκῆσας (αν sup. ας K¹) ὅμως δ' ἄς ἀρχέσωμεν τὰ περὶ
Παφλαγόνος add. K
5998a add. π[-b] Bekk ἡμισυ — Ῥωμαίων: τῆς ἀρχῆς ἀρξάντα σὺν ἡμίσει α
κρατήσας τῶν glm 5998b add. π[-b] Bekk τοιουτοτρόπῳ lm: τοιουτοτρόπως adgr
καί: τοῦ amr: τὸν d

- Τοῦ Ῥωμανοῦ δὲ τὴν ζωὴν τὴν κάτω λελοιπότης
 6000 ὁ Μιχαὴλ ἀρχηγεῖ καὶ δράττεται τῶν σκῆπτρων,
 ὁ πρὸ βραχέος ἀφανῆς, ὁ ταπεινὸς τῷ γενεῖ,
 τοῦτον μισθὸν εὐράμενος τῶν μοιχιδίων λέκτρων.
 ἦν δὲ καλὸς ὁ Μιχαὴλ οὐ μόνον τῷ προσώπῳ,
 ἀλλ' ἔλαμπε καὶ χάρισιν ἅς ἀρεταὶ γεννώσιν,
 6005 αἱ τῆς ψυχῆς στολίστριαι καὶ τοῦ νόδου λαμπάδες·
 συνίει γὰρ ὡς συνετὸς καὶ καθ' αὐτὸν ἐσκόπει
 ἐξ οἷας ταπεινότητος ἔπτη πρὸς βασιλείαν,
 ἐξ οἷας τῆς φαυλότητος εἰς οἶον ὕψος ἤρθη.
 ἐντεῦθεν ἦν ἐδέντεκτος, ἄτυφος, μετρίοφρων,
 6100 καμπτόμενος εἰς ἔλεον, οἰκτεῖρων δυσπραγοῦντας,
 ψυχαγωγῶν τοὺς ἐνδεεῖς, ὀλβίζων τοὺς ἀπόρους
 καὶ τοὺς ψυγέοντας τῷ κακῷ τῷ τῆς ἀχρηματίας
 ἀναζωῶν καὶ ζωπυρῶν καὶ συντηρῶν καὶ θάλπων
 καὶ χρυσορρεῖθροις νάμασιν ἀρδεύων τοὺς διψῶντας.
 6105 οὐδεὶς αὐτὸν θεώμενος ἀπῆει δακρυχέων,
 οὐδεὶς δὲ λιτασάμενος ὄχετο σχετλιάζων·
 ἀλλὰ γὰρ ἐσπαράττετο νόσφ' δυσφορωτάτῃ,
 ὡς ὁ Σαοῦλ τῷ πονηρῷ πνιγμῷ τοῦ δαιμονίου,
 καὶ τὴν ζωὴν κατώδυνον εἶχε καὶ κινδυνώδη,
 6110 εἴτ' οὖν ὕλαιον ἐκ βρασμῶν θολούμενος καὶ πίπτων,

5999/6000: Zon. III 585,11; 585,18 — 586,5 5999-6057: Sc. 389,69 — 390,81; 393,
 54-57; 397,62 — 398,1; 405,67/68; 408,51-57; 408,76 — 409,79; 416,68-74 6002 μισθὸν...
 μοιχιδίων λέκτρων: cf. Plat. Rep. 363d (μισθὸς ἀρετῆς) μοιχιδίων λέκτρων: cf. Anth.
 Pal. 5,301,7 (μοιχικά λέκτρα) 6003-16: Zon. III 597,2-5; 604,17 — 605,2 6008 εἰς
 οἶον ὕψος ἤρθη: cf. v. 2914 (ὕψιβάμων) 6015: cf. vv. 2070/71 6017-25: Att. 10,2/3
 6017-27: Zon. III 583,17 — 584,4; 587,15 — 588,1; 596,1/2,5-10 6018-21 Σαοῦλ: I Reg.
 16,14; Io.M. II (18),1 V4

ABCDFΘJKMPRTV

5999 om. K λελυπῶτος Θ 6000 τοῦ Μιχαήλ... δράττεται K 6001 βρα-
 χέως ΘKT 6002 τοῦτο CFΘ 6003 ὁ Μιχαήλ... μόνον: αὐτός τε γὰρ... μόνω K
 6004 ἔλαμπεν Θ αἰς ADFM: ὡς T ἀρεταῖς K: αἰ sup. αἰς K¹ γεννώσιν Θ Bekk
 6006 συνίει F: συνείη Θ: ἐποίει K: συνί sup. ἐποί K¹ ὁ FΘ καθαυτὸν F: καθ'
 αὐτὸν J 6007 om. A 6008 om. P ἐκ ποίας K 6009 ἐδέντεκτος BV: ἐδέντα-
 κτος PT 6011 ξενίζων C 6012 τῷ (2): τὸ KT: om. P ἀχρηματησίας P 6013
 καὶ ζωπυρῶν om. P: superscr. P¹ ζωπυρῶν Θ: υ sup. η Θ¹: ζωπυρῶν V 6014
 χρυσορρεῖθροις ADΘJKMRT Bekk ρεύμασιν Θ 6015 θεόμενος KMP ἀπειή J
 6016 λιταζόμενος K Bekk σφετλιάζων P 6020 ὕλαιω K: ἐλαιώ K^{1pc}

- εἶτε βιαίῳ κολαστῇ δαίμονι προσπαλαίων·
 πολλάκις γὰρ τοὶ κατὰ γῆς ἄφωνος ἐρριπτεῖτο,
 ἀφρὸν ἐμῶν τοῦ στόματος, σιέλους ἀποβλύζων,
 τὰ χεῖλη μελαινόμενος, τὰς κόρας διαστρέφων,
 6025 φθογγὰς προπέμπων δυσηχεῖς, ἀσήμους, προβατώδεις,
 κἂν μὴ τινες ἐντύχοιεν ἀρήξοντες τῷ πάθει,
 τοιχοκρουστῶν τὴν κεφαλὴν καθάπερ ἄλλοτριαν.
 ἀπὸ τοιοῦτου πτόματος πολλάκις ἀνασφήλας
 θερμότερος ἐγένετο τῆς ἀρετῆς ἐργάτης
 6030 καὶ πλέον ἐπεμέλετο τῆς ἐνδον εὐεξίας
 καὶ τὴν μονάστριαν ζωὴν μᾶλλον ὑπερεδίψα.
 ἦσαν δ' αὐτῷ ταυτόαιμοι κἄκ τῶν αὐτῶν σπερμάτων
 ἄνδρες φαυλότροποι τινες, κηφῆνες ἀρπακτῆρες,
 ἄνθρωποι δυσανάγωγοι, κτηνώδεις, κακοήθεις,
 6035 καὶ τί γὰρ ἢ χοιρόβιοι, βουθρέμμοι, βουζύγαι,
 ἄνδρες προβατοθρέμμοι, ἀπόζοντες τοῦ γράσου,
 καὶ πρινοκάρπων φροντισταὶ καὶ τῶν δρυοβαλάνων;
 τοιούτων οὖν τῶν ἀδελφῶν ὄντων τοῦ βασιλέως

6033 schol. metr.; vide v. 259

6021: Spin. 129/30 (δαίμονι τοιοῦτῳ παλαίσασι) 6025 φθογγὰς... ἀσήμους: cf.
 Soph. Ant. 1209 (βοῆ ἀσημος) 6030 ἐνδον εὐεξίας: cf. Plat. Rep. 444d (εὐεξία ψυχῆς)
 6032-37: cf. Psel. I 58, cap. 11,7sqq.; I 61, cap. 15 6032-44: Zon. III 582,6-10,13-17;
 585,16-18; 587,6-13; 588,1-3; 589,12-16; 593,12/13; 594,7-9,15-17; 595,5-7,12-20; 598,4-6;
 606,6-8 6037: fortasse alludit ad Luc. 15,14-16

ABCDFΘJKMPRTV

6021 εἴτ' οὖν F 6022 τοὶ: καὶ Θ ἐριπτεῖτο DR: ἐρριπτεῖτο K: ἐριπτεῖτο Θ:
 ἐρριπτεῖτο P 6023 ἀφρῶν Θ σιέλων Bekk 6024 μελαινόμενος K 6025 δυσ-
 τυχεῖς BJV προβατώδης JV: προβατήσεις P 6026 ἀρήξοντες V: ἀρήξαντες J:
 ἀρήγοντες R Bekk: ἀρίζοντες FK: η sup. ἰ K¹: ἀραρήξοντες Θ 6027 τοιχοκρου-
 στῶν JTV Bekk: τοιχοκροστῶν K ἄλλοτρίου P post 6027 συνέτριβε κατὰ πολὴν
 (πολὸν T) εἰς τέλος φονευθῆναι add. JT (cf. etiam Vat. Barber. 41) 6028 πτόματος K:
 ω sup. ὁ K¹ ἀνασφήλας: ι sup. ἦ K¹ δ' ante ἀνασφήλας add. CΘ 6031 ψυχὴν
 Θ ὑπὲρ ἐδίψαν K: ἐπεμελεῖτο Θ: ὑπερεδίψα superscr. Θ¹ 6032 αὐτὸ Θ ταυ-
 τόαιμοι Θ: ταυτό- ABCDJMPRTV Bekk: τ' αὐτό- K: ταυτόαιμοι F κἄκ K: καὶ F
 αἰμάτων ΘJK 6035 ἦ: οἱ Bekk: οἱ] οὐ; Bekk¹ χοιρόβιοι CFT βουθρέμμοι χοι-
 ρόβιοι Bekk βουθρέμμοι ΘP 6036 γάρσου K: κράσου J

- κάν τοῖς κακοῖς ἐπρώτευν ὁ καὶ τῷ γένει πρῶτος, 6130
 6040 ἐκτετημένος πρὸ μακροῦ τοὺς παιδουργοὺς κυλίνδρους,
 ἄνθρωπος κακουργότροπος, σκαιός, ῥυπαρογνώμων,
 ὃς σχῶν τὴν ἐπιμέλειαν τῶν γηροκομουμένων
 καὶ τὰλλα πάντα τῆς ἀρχῆς ἦγεν ἄνω καὶ κάτω
 καὶ τοῦ κρατοῦντος ἀντικρυς ὄπτο λεοντοκόμος· 6135
 6045 οὗτος οὖν πείθει Μιχαὴλ εἰσποιητὸν γενέσθαι
 υἱὸν τὸν ἀδελφόπαιδα Ζωῆ τῆ βασιλίσση.
 ἦν ταῦτα καὶ τοιαῦτα μὲν, τὰ δ' ἐφεξῆς ὅποια;
 ὁ βασιλεὺς τὸν Μιχαὴλ (οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο)
 τῆ γαμετῆ παιδοθετεῖ καὶ καίσαρος στεφάνῳ 6140
 6050 τὸν κτηνωδέστατον κοσμεῖ, τὸν ἀντικρυς χοιρόνουν,
 αὐτὸς δὲ συμπνιγόμενος τῷ πάθει τῷ συμφύτῳ
 καταστολὴν ἐνδύεται κρείττονα πορφυρίδος,
 τοῦ πνεύματος τῷ μέλανι τοὺς πέπλους μεταβάψας
 καὶ τῆ γαλήνη προσδραμῶν ἐκ πολυσάλου βίου. 6145
 6054a ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν ἐπτά τῆς βασιλείας ἄρξας.
 6055 Ἐντεῦθεν ἡ βασιλίσσα φροντίζει τῶν τοῦ κράτους

6039 Ioannes, eunuchus, orphanotrophus intellegitur 6045-50 Michael V (a. 1041/
 1042) dignitate caesaris probabiliter a. 1034/1035 honoratur 6048 ille Michael filius
 sororis — Mariae — imperatoris Michaelis IV erat 6051-54 Michael IV morbo crucia-
 tus autumnno a. 1041 monachus fit et d. 10 mens. Dec. a. 1041 moritur

6039-44: cf. Psel. I 59, cap. 12 6043 πάντα — καὶ κάτω: cf. v. 5604 ἀρχῆς: vide
 v. 535 6045-49: cf. Psel. I 66-68, cap. 22/23 6045-59: Zon. III 597,5-14; 598,1-4; 603,
 17 — 604,8; 604,14-16; 605,2-4; 606,5-17 6054 πολυσάλου βίου: cf. vv. 3945, 5146
 (πολυστόνου βίου)

ABC(usque ad 6046) DFΘJKMPRTV abdgimr = π

6039 κἄν FMPT καιροῖς K ὁ καὶ : ὅσα K τῆ τάξει Θ 6040 πρὸς K
 κόδρους K : λιν sup. κύ K¹ 6041 om. K 6043 τὰλλα CDFΘJRV : τ' ἄλλα BKPT :
 πάντα AM πάντα : τὰλλα M : τὰλλα A εἶχεν F 6044 λεοντοκόμος : λέοντος
 δίκην J 6045 εἰσποιητὸν PV : εἰσποίητον cett. codd. Bekk 6046 Ζωῆς K βα-
 σιλίδι A 6047 ταῦτα καὶ τοιαῦτα μὲν : μέντι τοῖαδι Θ καὶ τοιαῦτα μὲν cum T et
 Bekk metri causa scripsi : καὶ τὰ τοιαῦτα ABDFJMPT : τὰ τοιαῦτα δὲ KV 6048 τῷ
 K 6049 καίσαρος : Καί- Bekk 6050 χειρόνουν V 6052 κρείττονα : μείζονα J
 superscr. T¹ 6053 τοῦ : τῷ J τῷ : τὸ K 6054 ἐκ : ἦν K : ἄν superscr. K¹
 6055 τὰ ΘJKTV
 6054a add. π[-b] Bekk

- καὶ τὸν ἀνδραδελφόπαιδα τὸν Μιχαὴλ ἐκείνον
 τοῖς τῶν ἀνάκτων οὐ καλῶς κατακοσμεῖ συμβόλοις,
 ἄνθρωπον κακοδαίμονα, χοιρώδη, προβατόνουν, 6150
 καὶ φύσει μὲν εἰσφέροντα σκαιότητος συμφύλους,
 6060 τῆς δὲ νεότητος αὐτὸν εἰς πλεόν ἐκτρεπούσης
 ἀποπτυστήρα χαλινοῦ πῶλον παραζηλοῦντα
 καὶ παλικά σκιρτήματα καὶ λακτισμοὺς ἀτάκτους
 ἀντιφιλοτιμούμενον τῆ θηλασάσῃ θρέπτρα 6155
 μετὰ τὸ σπάσαι τῆς θηλῆς καὶ τῆς τροφῆς εἰς κόρον.
 6065 κἀνταῦθα μόνον ἡ Ζωή, τὸ τῆς πορφύρας ἔρνος,
 ἠγνόησεν ἀγνόημα θλίψεις πολλὰς κεράσαν,
 ὅτι τὸν ὄφιν ἔθαλπεν ἐγκάρδιον τιθεῖσα
 καὶ βασιλείας τὸν μαστὸν τῷ δράκοντι παρεῖχεν· 6160
 ἐπεὶ γὰρ ἐπελάβετο πραγμάτων τηλικούτων
 6070 ἄνθρωπος νέος, ἄβουλος, ἀγέρωχος, αὐθάδης,
 ὥς οἶνος νεοπάτητος ὀμβρίζων καὶ καχλάζων,
 τῆς τύχης τὴν εὐμένειαν οὐκ ἴσχυσε βαστάσαι
 κἀντεῦθεν εἰς βαθύκρημον ἐξεκυλίσθη χάος· 6165
 μόλιβδος γὰρ βαρύφορτος, φασίν, εὐημερία,
 6075 κἄν οὐκ ἐντύχη κραταιῷ τῷ φέροντι τὸ βάρος,

6056/57 Michael V d. 16 mens. Dec. a. 1041 imperator coronatur

6061 ἀποπτυστήρα χαλινοῦ πῶλον: Opp. Haliout. 2,11; NComn. 213; Belis. 238
 6067/68: Aes. Fabulae (ed. E. Chambry) 82,97b 6069-88: Zon. III 608,15 — 609,2; 609,
 4-7,10-14 6072: Roman γ' 58; vide v. 683, cf. vv. 647/48 6074 μόλιβδος... βαρύ-
 φορτος... εὐημερία: loc. pron.; cf. Exod. 15,10 6074-76: Roman γ' 60-62

ABDFΘJKMPRTV

6058 κακομήχανον P χοιρόνουν ΘJK 6059 φύσιν K ἐμφέροντα J συμ-
 φίλους K : υ sup. ι K¹ : συμφύτους T Bekk 6060 αὐτῶν F : αὐτοῦ R ἐκτραπούσης
 B : ἐκπρεπούσης F 6062 παλικά B λογισμοὺς M 6063 θηλασθήσει Θ : φυ-
 λασάση F θέπτρα JP 6064 σπάσαι BDMPRT θηλῆς K : τροφῆς PTV τρυ-
 φῆς BFΘJ : θηλῆς PTV 6065 κἀνταῦθα K : κἄν ταῦθα P γένος P : ἔρνος superscr.
 P¹ 6066 ἠγνόησεν... θλίψεις K 6067 ἐγγάστριον AΘJKPTV Bekk 6068 μασθὸν
 BMPTV : μάζον ΘJKT 6070 ἀφθάδης K 6071 ὀμβρίζων B : μ sup. β B¹ : ὀβρίζων
 ADMPTV Bekk : ὀμ sup. ὄβ T¹ : ἀφρίζων FΘ παφλάζων F : ὀχλάζων Θ : κα sup. ὀ
 Θ¹ 6072 ἴσχυσεν Θ βαστάσαι ΘMPT 6073 κἄν τεῦθεν P ἐντεῦθεν εἰς βα-
 θύκρημον K 6074 μόλιβδος V βαθύφορτος P : βαρύφορτος P^{1ms}. φασίν K :
 ἐστίν T εὐημερία Bekk 6075 κἄν T ἐντύχει Θ

- κύμβαχον ρίπτει κατά γῆς ἐκεῖνον καὶ συντρίβει.
 πρῶτα μὲν οὖν τοὺς τῆς ἀρχῆς προάρχους καὶ προβούλους
 βαρβαρικῶς ἐκόλαζε τὰ παιδογόνα τέμνων, 6170
 ὥστε πολλοὺς ἀμείψαντας τὴν τῶν ἀρρένων φύσιν
 6080 ἡμιανθρώπους γίνεσθαι καὶ μὴ γνωστοὺς τῇ φύσει.
 οὕτως εὐθὺς ἀπὸ γραμμῆς πρώτης κακὸς ἐφάνη·
 τοὺς γὰρ πονηρογνώμονας καὶ κακεντρεχεστάτους
 ἐπὶ μίᾳ, ὡς λέγουσιν, ἡμέρας γνώσεται τις, 6175
 ἐπειτα προσλαβόμενος νηπιοβούλους παῖδας
 6085 καὶ πρωτοβούλους χρώμενος νήπιος τοῖς νηπίοις,
 καθάπερ πρὶν ὁ Ῥοβοάμ, ὁ Σολομώντος γόνος,
 τὰς βασιλίσσας ἐξωθεῖ Ζωὴν καὶ Θεοδώραν
 καὶ νησιώτιδας αὐτὰς θέμενος ἀποκείρει, 6180
 ὅπερ δεινοὺς ἐξήγειρε φλοίσβους τῷ ταλαιπώρῳ,
 6090 ὡς ἄνεμος ἐπιπεσὼν θαλάσση σκαφοπλότῳ
 καὶ κάτωθεν ἀπὸ βυθῶν αὐτὴν ἀναμοχλεύσας.

6083 schol. metr.; vide v. 15 6087 d. 18 mens. Apr. a. 1042 Michael V Zoem in exilium pellit; Theodora iam ab a. 1029 in Petrio seclusa erat 6089-6127a rebellio populi Clis d. 20 mens. Apr. a. 1042; eodem die Michael V et suus avunculus Constantinus caecantur

6076: Ilias 5,585/86 6077 ἀρχῆς: vide v. 535 6077-80: Att. 11,20—12,6; cf. Psel. I 111, cap. 42,1-10 6081 ἀπὸ γραμμῆς πρώτης: vide v. 3424 6082/83: pron.; Roman II 370/71; Kukules 6,424 6084/85: Zon. III 609,6/7 (ἐνάγοντα πρὸς τοὺργον καὶ τὸν θεῖον ἔχων Κωνσταντῖνον καὶ παραθήγοντα); Sc. 417,88-90 (γράμμασι τοῦ ὀρφανοτρόφου καὶ συμβουλίας τοῦ δομestίκου διαφθαρεῖς... μὴ πιστεύειν τῇ δεσποίνῃ); cf. Psel. I 97, cap. 18; vide etiam ibidem 98, cap. 20 6086: Le. 32,15—33,6; 39,2-19 Ῥοβοάμ: II Chron. 10,8sqq.; Mel. 30,1; Mona. I 212,7/8; cf. Pol. 106,20—108,9 Σολομώντος: Mel. 29,17 6087/88: Att. 13,8-10; 16,4-7; Psel. I 98, cap. 21; 107, cap. 34, 10-20; Sc. 418,15-17 6089/90: cf. Att. 14,5-13

ABDFΘJKMPRTV

6076 ρύπτει K συντρίβη K: συμπίπτει AMPV Bekk 6077 πρῶτα μὲν οὖν: καὶ πρῶτα μὲν Bekk οὖν: γὰρ ΘJK: om. F αὐτῆς M πρωτάρχους F προβόλους ADFΘJPV 6078 ἐκόλαζεν Θ 6079 ἀλλάξαντας ΘJK ἀνθρώπων JT 6080 τὴν φύσιν R φύσι K 6081 οὕτως K εὐθὺς: φησὶν K πρῶτος ΘP κακῶς KT: ο sup. ᾧ K¹ ἐφάνει K 6083 ἀπὸ R 6084 νηπιοβόλους P 6085 πρωβούλους K νηπίεις R 6086 Ρωβοάμ AJM Bekk ὁ (2): τοῦ ΘJK 6089 δεινός K 6090 ἐπιπεσὼν: .....ὼν A θαλάττη ΘJ σκαφοπλότῳ R: σκαφηπλότῳ F: σκαφοπλόω (-φω- K) ΘJKPT: σκαφηπλόω Bekk 6091 βυθὸν Θ: μοχλῶν Bekk αὐτὴν om. ΘT: superser T¹: αὐτοῦς P ἀναμοχλεύων F

- τότε παρῆν κατανοεῖν ἐξ ἐναργῶν πραγμάτων
 ὁποῖον πλήθους εὐνοια περὶ τὸν ἀρχηγέτην 6185
 καὶ πόσα σθένει κοίρανος, ἀρχων, στρατάρχης, κράτωρ,
 6095 πατὴρ στοργῆν καταπλουτῶν περὶ τοὺς ὑπὸ χεῖρα
 καὶ παρ' αὐτῶν φιλούμενος καθάπερ ὑπὸ τέκνων·
 ἐπεὶ γὰρ ἠνωτίσατο τὸ πλῆθος τὰ τοιαῦτα,
 ὡς τὰς ἀνάσσας ὁ κρατῶν ὑπερορίους θεῖη, 6190
 ὡς τρίχας σφῶν ἀεκουσῶν ἀποθερίσει βίᾳ,
 6100 ὡς τὰς ἐσθῆτας τὰς αὐτῶν-εἰς μέλαν-μεταχρώσει,
 θυμοῦ-καχλάζει τῇ πυρᾷ, λίθους εὐθὺς ἀρπάξει,
 ξύλα καὶ πᾶν τὸ προστυχόν, βῶλους, κορύνας, ξίφη.
 ὥπλιστο καὶ τὰ γύναια κερκίσιν ὥσπερ λόγγαις 6195
 καὶ σὺν κραυγῇ καὶ λαλαγῇ πρὸς τὸν κρατοῦντα τρέχει,
 6105 τὰς βασιλίσσας ἐκζητοῦν ὄλαις χερσὶ καὶ γνώμαις
 καὶ βλασφημοῦν τὸν Μιχαὴλ βοαῖς ἀγριοθρόοις.
 τότε δὴ τότε τρομερὰ λαγίνα καθωρᾶτο
 δράκων ὁ πρὶν βλοσυρωπός, ὁ λέων χαμαιλέων, 6200
 τοῦ θράσους καθυφίσησι καὶ τῆς ἀλαζονείας
 6110 καὶ γοργοπλόοις σκάφεισιν ἄγει τὰς βασιλίσσας

6093: Xen. Cyrop. 7,1,38 (τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα ὑπὸ τῶν περὶ αὐτόν); cf. Basilli ad Leonem, PG 107, cap. περὶ σκαιῶν ἀνδρῶν, p. XXXVII (πολλῶν χρημάτων κρεῖττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος) 6097-6112: Zon. III 610,1-10; 610,14—611,5; Zonaras (III 609,10—611,9) Zoem solum et non illius sororem Theodoram, iam a Romano III in Petrio relegatam, memorat; cf. Psel. I 100, cap. 23,4-9; 101-103, cap. 25-27,1-6; 104,06, cap. 30-32 6097-6114: Sc. 418,24—419,47 6108 δράκων... βλοσυρωπός: Dionys. Perihegeta 213 χαμαιλέων: vide v. 1028

ABDFΘJKMPRTV

6092 ἐνεργῶν BV 6093 ἐνεργέτην ΘJKT Bekk 6094 καὶ πόσα: ὅποσα AV κρατάρχης P 6095 πατὴρ: τὰ πρὸς Θ καταπατῶν P ὑποχεῖρα B: ὑποχεῖρ. P 6096 αὐτοῦ K 6097 ἐπὶ T: ἐπὶ T^{1pc} 6098 θεῖοι J: θύει P 6099 φῶν K ἀεκουσῶν: ἀρ(litt. maculata fors. v)εουσῶν F ἀποθερίσει ΘKPT 6100 μεταχρώσει AP Bekk: καταχρώσει J: καταχρώσει ΘKT 6101 λαμβάνει ΘJK 6102 προστυχῶν... κορύνους J ξίφη: εἰ sup. η K¹: ξίφει V 6103 ὥπλιστω K κερκίσιν Θ 6105 βασιλίσσας Θ ἐκζητῶν FKM χερσὶν Θ 6106 βλασφημοῦν τὸν: βλασφημοῦντων FT: βλασφημοῦντων τὸν K: punctis των cancel. K¹ ἀγριοθρόοις K: -θῶμοις Θ 6107 λαγίνα K καθωρᾶτο FΘT 6108 βλοσυρωπός B: βλωσυρωπός F: βλοσυρωπός ΘR: βλωσυρωπός T 6109 καθυφίσησι K 6110 βασιλίδας JK: βασιλείδας Θ

- καὶ πάλιν ἀποδίδωσιν αὐταῖς τὴν κρατορίαν,
τὴν ἐκ προγόνων προσγενῆ, τὴν ἐκ τῶν ἐπιπάππων.
πλὴν ἀλλὰ πάλιν ἡ πυρὰ τῆς στάσεως ἀνήπτο, 6205
πάλιν ἀνερριπίζετο κατὰ τοῦ καταπτύστου.
- 6115 καὶ τοίνυν ἄφυκτον ἰδὼν ὁ κάκιστος τὴν βίαν
καὶ πάντοθεν κυκλούμενος ὡς ἄρκτος διὰ ἄρκύων,
πειράται τάχα τὴν ζωὴν κλέψαι ποσὶ φυγάσι
καὶ δραπετεύει λαγῶς, εἶποι τις ἄν, εἰς πέτραν 6210
καὶ τράπεζαν τὴν μυστικὴν καταφυγὴν ποιεῖται.
- 6120 ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἐκκαυθὲν καθάπαξ εἰς μανίαν
αὐτὸ τὸ πῦρ, ὡς ἔοικεν, ὑπερνεκᾷ τὸ βρέμον·
ἔνδον καὶ γὰρ τῶν ἱερῶν ἀδύτων εἰσδραμόντες
ἐκεῖθεν ἀφαρπάζουσι τὸν τάλανα βοῶντα 6215
σὺν στεναγμοῖς καρδιακοῖς, σὺν δάκρυσιν ἐνθέρμοις,
- 6125 καὶ κόρας ἐξορύττουσιν αὐτοῦ ταῖς μαχαιρίσι
καὶ σὺν αὐτῷ τὸν δυσσεβῆ πατράδελφον τυφλοῦσιν,
ἄνθρωπον δύστροπον, σκαιόν, κάκιστον, παντορέκτην.
- 6127a μῆνας οὐ πλέον τέσσαρας γευσάμενον τοῦ κράτους. 6220
καὶ πάλιν αἱ βασίλισσαι τὸ στέφος ἀναδοῦνται
καὶ πάλιν τὴν πατρόπαππον ἀρχὴν κατακληροῦνται·

6128/29 d. 21 mens. Apr. a. 1042

6112-26: Att. 17,2-12 6113-26: cf. Psel. I 106, cap. 33,1-3; 108-115, cap. 36sqq.
6113-29: Zon. III 611,5 — 612,17; 613,12-15 6115-29: Sc. 419,47 — 421,7; 422,9/10
Psel. I 116, cap. 51 6118 δραπετεύει — πέτραν: Ps. 103,18 6120/21: cf. Eur. Or.
696/97 6127a οὐ πλέον τέσσαρας: Att. 17,21/22 (μόνους πέντε) 6128: Att. 18,3/4
6129 ἀρχήν: vide v. 535

ABDFΘJKMPRTV abdgImr = π

6113 καὶ post ἀλλὰ add. Θ ἀνήπτο: ω sup. ο K¹: ἀνέπη Θ 6114 ἀνερριπίζετο
Θ: ἀνερριπίζοντο M καταπτύστου K 6115 ἄφυκτον J: ἄφουκτον Θ: εὐφυκτον K
6116 ὑπ' ἄρκύων: ὑπὲρ κύων K ἄρκίων F: ἄρκούων M 6117 κλέψε Θ ποσὶ
φυγάσι: τὴν φυγάδιαν Θ: τὸ τῆ φυγάδι J 6118 εἶπει Θ ἐν πέτρα R 6119 om.
R τὴν μυστικὴν καταφυγὴν ποιεῖται om. P: P^{1mg-inf.} 6120 πολλάκις ΘJK 6121
θέρμον K 6122 ἔνδων K προσδραμόντες F 6123 ἐκεῖθεν: ἐκεῖνο V τάλαντα
P 6124 σὺν (2): καὶ Θ 6125 ἐξορύττουσιν K μαχαιρίσιν ΘK 6126 τυφλοῦσι
DFΘR Bekk 6127 κακὸν K παντορέκτην V 6128 βασίλισσα J κράτος ΘJK
6129 παππόπατρον ΘJ

6127a add. π[-bm] Bekk γευσάμενος adr

- 6130 τῆς ζάλης γὰρ τῶν πειρασμῶν ἀπελαθείσης πόρρω
ἔπνευσε ζέφυρος ἠδύς, ἐγέλασεν εὐδία. 6225
Ἄλλ' ἡ βασίλισσα Ζωὴ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος
κράτορος ἀρρενόφρονος χρῆζειν διεγνοικῶτα
καὶ παίδων δὲ διαδοχῆς καὶ τοκετοῦ διψῶσα
- 6135 καὶ γλιχομένη τεκνουργὸς ἀκοῦσαι παιδομήτωρ
(ὕπὸ δυοῖν γὰρ κηπευτῶν ὡς δένδρον ποτισθεῖσα
ἄγλοος ἐκινδύνευεν, ἄφυλλος, αὔος μένειν), 6230
ἄνδρα τινὰ χαρίεντα τοῦνομα Κωνσταντῖνον
Λεσβόθεν μεταπέμπεται σκάφει λαίφοπτέροις,
- 6140 ὄν Μονομάχον ἔλεγον ἐκ πατρεπωνυμίας·
καὶ γὰρ καταδεδίκαστο ταύτην οἰκεῖν τὴν νῆσον 6235
ὑπὸ τοῦ πρώτου Μιχαὴλ τοῦ βεβασιλευκότος,
κατ' ἄλλους μὲν ὡς τὴν ἀρχὴν πειρώμενος ἀρπάζειν
(ἄνδιχα γὰρ ἐκράτησαν αἱ περὶ τούτου φῆμαι),
- 6145 ὡς ἄλλοι δὲ τινὲς φασιν, οἷς ἀψευδῆς ἢ γλῶσσαι,

6138-40 Constantinus IX Monomachus (1042-1055), in exilium sub imperatore
Michaele IV in insulam Lesbum pulsus, revocatur, Zoem uxorem ducit et imperator de-
signatur (d. 12 mens. Iun. a. 1042) 6145 bisyllabum encliticum sine accentu in fine
primi hemistichii metricum in bisyllabo enclitico et in sexta syllaba accentum firmat; nota:
in fine primi hemistichii duo enclitica

6130 ζάλης: vide v. 1766 ζάλης (πειρασμῶν): vide v. 1766 6130/31: vide vv.
3390-93 6132/33: Psel. I 122, cap. 11 6132-37: Zon. III 614,7-9 (εἶτ' ἀνδρὸς ἐπι-
θυμία καὶ μίξεως ἀνέπεισαν τὴν Ζωὴν ἐπείσαιναγεῖν τοῖς βασιλείοις τὸν βασιλεύοντα
καὶ αὐτῇ συμβιάσοντα) 6132-53: (Sc. 422,26-28; 423,33-49) 6138-40: Psel. I 125,
cap. 16,5-8; 126, cap. 17, cap. 18,12/13 et 133/34, cap. 33,1-6; Zon. III 615,8,17; 616,2
6141-53: Zon. III 615,5/6,11-18; 616,6-16 6141-47: Psel. I 125, cap. 16; 126, cap. 17,1-3;
cap. 18,12/13; Att. 18,5-7 6143 ἀρχήν: vide v. 535 6144: nonnulli propter imperii
cupiditatem (Attaliates), alii vide vv. 6141-47 propter in primis consuetudinem cum Zoe
(Psellus, Zonaras)

ABDFΘJKMPRTV

6130 δὲ Bekk τὸν ΘK: ω sup. ὁ Θ¹ πειρασμῶν ΘK: ω sup. ὁ Θ¹K¹ ἀπε-
λασθείσης Bekk τότε Θ 6131 κατέλαβεν J 6134 τε F 6135 τεκνουργὸς MV:
παιδομητῶρ F τεκνομητῶρ F 6136 ἀπὸ APTV δυεῖν K τοκετῶν P: κοπε-
τοῖν Bekk 6137 εὐγλοος K ἐκινδύνευσεν B ἀφυλλος Θ: ἀφίλος Bekk αὔος
K: β sup. αὐ K¹ 6138 τοῦνομα Θ 6140 πατρεπωνυμίας K: παρεπωνυμίας J 6141
καταδεδίκαστον K 6142 ἀπὸ ΘJK: ἄγου D 6143 ὡς: πρὸς K πειρώμενος K:
πειρώμενον J 6144 πάνδιχα K 6145 ἄλλοι: δ' ἄλλοι PTV: δ' ἄλλη A οἶα
ψευδῆς Θ γλῶσσαι K: α sup. αἱ K¹

- ὡς συμφθαρεις ἐρωτικῶς Ζωῆ τῇ βασιλίσση.
 τὴν Λέσβον οὖν κατακριθεὶς οἰκεῖν ὁ Κωνσταντῖνος 6240
 καὶ κινδυνεύσας παρ' οὐδέν σβεσθῆναι καὶ τὰς κόρας,
 αἴφνης πεσόντος ἔμπαλιν τοῦ κύβου τοῦ τῆς τύχης
 6150 καὶ τῶν ὀστράκων τῶν αὐτῆς ἄλλως μεταρριφέντων
 αὐτὰναξ ἀποδείκνυται, δεσπότης ὁ πρὶν δοῦλος,
 αὐταρχος ὁ κατάκριτος καὶ κράτωρ ὁ δεσμώτης, 6245
 καὶ τὴν βασιλίσσαν Ζωὴν νυμφεύεται πρὸς γάμον·
 οὕτως ἀστάθμητός ἐστι τῶν γηγενῶν ὁ βίος,
 6155 οὕτω πραγμάτων ὁ τροχὸς ἄνω καὶ κάτω τρέχων
 κυλινθεὶ πάντα τὰ θνητὰ καὶ φύρδην μετατρέπει.
 αἰ φῆμαι δὲ μορφαζουσι τοῦτον τὸν Μονομάχον 6250
 τῶν μὲν μαχίμων ἀδαῆ καὶ τῆς ὀπλοφορίας,
 τὰ δ' ἄλλα μεγαλοπρεπῆ, φιλόδορον, ἀστεῖον,
 6160 λαμπρόψυχον, φιλόκοσμον, ἐπιεικῆ τοὺς τρόπους,
 φιλοδορίας θάλασσαν, λίμνην ποτιμωτάτην,

6154 schol. metr.; vide v. 259

6148: huius versus fontem non inveni παρ' οὐδέν: Soph. O.T. 983; Ant. 35 6149/
 50 πεσόντος-ἄλλως μεταρριφέντων: cf. Psel. I 123, cap. 13,1; cf. vv. 647/48 6151
 δεσπότης ὁ πρὶν δοῦλος: cf. v. 4630 6151/52: Psel. I 127, cap. 21,3/4; 132, cap. 29,1,
 4/5; Zon. III 616,12-16 6152: cf. v. 4630 6153: Psel. I 127, cap. 20,1-6; Zon. III
 616,8-11; cf. Att. 18,8/9 6154 ἀστάθμητος... βίος: loc. prov.; Eur. Or. 981 (βροτῶν
 ἀστάθμητος αἰῶν); Heliod. Aeth. 5,4,7; Roman θ', 5; II 357; Moral 839 (ἀστάθμητον φο-
 ρὰν τῶν πραγμάτων); cf. vv. 647/48 6154-56: cf. vv. 647/48 6155 πραγμάτων ὁ
 τροχός: Roman γ' 1-3; II 358; vide v. 2073a, cf. vv. 647/48 6157-61: cf. Psel. I 132,
 cap. 29,10-12; 133, cap. 30,4/5; 144, cap. 57,1/2; II 54, cap. 169,4-6 6157-82: Att. 18,
 3-7,11-13; 47,15-20; 48,1-13; Psel. 140, cap. 47,4-16; 141, cap. 48 et 49; II 61-63, cap. 185-
 87 6157-89: Zon. III 616,16 — 617,11; 620,5-7; 646,14 — 647,5; 648,15 — 649,9 6158:
 sed lege apud Att. 20,23 — 21,6; 27,6-13; 35,3-8 6161 φιλοδορίας θάλασσαν: vide v. 402

AB C(ab 6147) DFΘJKMPRTV

6146 ὡς συμφθαρεις Κ βασιλεῖδη Θ 6147 οἰκεῖν: οὗτος ABDFMPRTV Bekk
 6149 πεσόντος Θ 6150 om. BFR ὀστράκων Α ἄλλος ΘΚ μεταρριφέντων Κ: -ρι-
 φέντων Α: -ρυφέντων Θ: -ρριφέντων D: -ρριφέντων P 6151 ἀναδείκνυται JR Bekk
 <δ>εσπότης V 6152 ὁ κατάκριτος: ἀκατάκριτος Κ δεσπότης ex δεσπότης J¹ P^o
 6154 om. J ἀστάθμητος: ἀστάθμη Κ ἐστὶν Θ 6156 κυλινθεὶ Κ: κυλινθην Θ
 φυτὰ P: θνη sup. φυ P¹ δεῖνὰ post θνητὰ add. V φύρδην καὶ C 6157 Κων-
 σταντῖνον C 6158 τὸν F 6159 μεγαλοπρεπεῖ Κ: μεγαλόψυχον M 6161 θά-
 λασσα, λίμνη ποτιμωτάτη Κ ποτιμωτάτην P

- ἐξ ὧν ἀπήλασαν πολλοὶ χευμάτων καλλικρούων, 6255
 ἐξ ὧν ἀπήντησαν πολλοὶ νάματα ζωοτρόφα·
 τὰς φλέβας γὰρ ἀπανταχῆ διακρουνίσας ὦφθη
 6165 χρυσεοδίνης Πακτωλός, Νεῖλος ἀργυροχεύμων.
 ἐπέγνων τούτου καὶ ναοὶ τὰς φιλοκόσμους χεῖρας,
 ἐπέγνων τούτου καὶ λαοὶ παλάμας φιλοδώρους, 6260
 οἱ πένητες ἐξέπιον, ἦντησαν, ἀλλ' εἰς κόρον,
 πᾶν τέμενος ἀπήλασεν ἀρδείας χρυσορρύτου.
 6170 οὕτω κοινὸς ἦν ποταμὸς, ἀπανταχῆ λιμνάζων·
 ἐκένου γὰρ τῶν δωρεῶν ἀφθονοχύτους χύσεις
 ὡς εἰς ἀτρήτους ἀγωγοὺς τοὺς καταπονουμένους. 6265
 καὶ Ξέρξης μὲν ὁ σοβαρὸς ἐκεῖνος ὁ Περσάρχης
 ὑπὸ καλὴν πλατάνιστον ἀνακλιθεὶς ἐν θέρει
 6175 κόσμοις ἀψύχοις τὸ φυτὸν ἀντεφιλοτιμεῖτο,
 τοῦ δὲ καὶ πέτραι καὶ φυτὰ καὶ νῆσοι καὶ λιμένες
 χάρισιν ἐπιάνθησαν εὐδρόσοις, ἀειρῦτοις 6270
 οὕτω πλουσίαν τὴν ψυχὴν, οὕτω μεγάλην εἶχε.
 κὰν γνῶναι θέλη τις αὐτοῦ τὰ τῆς λαμπροψυχίας,
 6180 ἢ λαμπροδόμητος μονὴ πιστώσεται τὸ πρᾶγμα,
 ἢ ἐκ θεμεθλων ἡγειρεν, ἀπὸ βιζῶν τῶν πρώτων.

6165 χρυσεοδίνης Πακτωλός: prov.; Karathanasis 78/79 Νεῖλος ἀργυροχεύμων:
 cf. Eur. Herc. Fur. 386 (ἀργυρορρύτος Ἐβρος); cf. vv. 3765, 4879 6171 δωρεῶν...
 χύσεις: vide v. 4217 6173-75: Aelianī H. V. 2,14; 9,39; prov.; cf. Karathanasis 211
 6178-82: Sc. 476,44-50 6181 ἐκ θεμεθλων: Simmias (ed. J. U. Powell) 25,4 ἀπὸ
 βιζῶν: vide v. 3237

ABCDFΘJKMPRTV = N

ser. vv. 6163, 6162 MR 6162 χευμάτων καλλικρούων: ναμάτων (νάματος R) ζωο-
 τρόφων (-ου R) FR: om. J 6163 ἐξ ὧν ἀπήντησαν πολλοὶ: om. J ἀπήλασαν R
 νάματα ζωοτρόφα: ναμάτων ζωοτρόφων K: χευμάτων καλλικρούων (καλι- R) FR 6164
 διακρουνήσας J 6165 ποταμὸς J 6166 φιλοκόσμος V: φιλοκόσμους V^{1ms} χεῖρας
 TV 6166/67 ἐπέγνων τούτου (τούτω D) καὶ λαοὶ τὰς φιλοκόσμους χεῖρας DV ser.
 vv. 6167, 6166 CΘJKMPT Bekk 6167 om. A 6168 μέχρι κόρου C 6169 ἀπή-
 λασαν K: ἀπήλασεν J: v sup. ἢ J¹ ἀνδρείας P: ἀρδείας P^{1pc} χρυσορρύτους T:
 χρυσορεῖθρου ΘJV Bekk: -ρεῖθρους K 6170 ἀπανταχῆ K: -χοῦ Bekk λιμνάζων K
 6171 ἐκεῖνος CΘ: ἐκύνου J δὴ C 6172 ὥσει Θ εἰσατρείτους Κ καταπονιμέ-
 νους J 6173 καὶ: ὁ ΘJ γὰρ JK 6174 πλατάνιστον Κ ἀνακλιθεὶς DΘKP:
 ἀνακλινοθεὶς FT 6175 ἀντεφιλοτιμεῖτω Κ 6176 τοῦ δὲ: ἀπόκρισ superscr. K¹ λει-
 μῶνες AJK Bekk 6177 ἀειρῦτοις N 6178 πλουσίαν: μεγάλην ΘJK Bekk μεγά-
 λην: πλουσίαν ΘJ Bekk: κοσμίαν Κ εἶχεν ΘM 6179 κὰν KV γνῶναι om. V
 θέλη γνῶναι Κ θέλει ΘJ 6181 ἐκ θεμεθλων: ἀπὸ βάθρων P ἐσχάτων APTV Bekk

- τῷ θεῷ χριστομάρτυρι τῷ τροπαιοφοροῦντι· 6275
 ἀλλὰ γὰρ οὕτω τοῖς καλοῖς θάλλων ὑπὲρ τὰς κέδρους,
 οὕτω κομῶν ταῖς ἀρεταῖς ἀείφυλλος ὡς φοῖνιξ,
 6185 ἄγαν πονήρως τῆς σαρκὸς εἶχε τῆς χωματίνης·
 ποδάγρας γὰρ βαρύτησιν ἐσφίγγετο τοὺς πόδας
 ὡς ποδοκάκαις ἰσχυραῖς, ὥσπερ ἀλκτοπέδαις. 6280
 καὶ τοῖνον διημέρευεν ἐν μαλακοῖς δεμνίοις
 παραμυθούμενος αὐτῷ τοὺς κατακόπους πόδας·
 6190 ἐντεῦθεν ἀνερράγησαν αὐτῷ πολυκυμῖαι
 καὶ συμφορῶν καὶ πειρασμῶν ἄνεμοι κυματῖαι.
 ἤκουσται πάντως ὁ δεινὸς ἐκεῖνος Μανιάκης,
 6285 ἀνὴρ γιγαντοπάλαμος, ὀξύχειρ, ἀνδροφόντης,
 θρασύσπλαχνος, εὐκάρδιος, πνέων ὀρμῆς ἐκθύμου.
 6195 ἐκεῖνος τοῖνον ἠθροικῶς ἄνδρας ἐγγεσιμάχους,
 κορυνηφόρους, αἰχμητάς, ἄνδρας γιγαντοσώμους,
 εὐαύξητον ἀναδρομὴν φέροντας τῶν σωμάτων,
 6290 ὑπὲρ πλατάνων ὕδρηλῶν μῆκος ὠργυιωμένους,

6192-6216 rebellio (Georgii) Maniacis vere a. 1043

6184-89: Psel. II 31, cap. 127sq. Sc. 477,78-80 6185 ἄγαν... χωματίνης: cf. Psel. I 50, cap. 24,18 6185-89: Att. 35,3-8 6191 συμφορῶν καὶ πειρασμῶν ἄνεμοι: cf. Eur. Hel. 1498 (ἄστρων ὑπ' ἀέλλαισι) 6192-6207: Att. 18,16-21; 19,7-17 6192-6216: Zon. III 621,4 — 623,15; Sc. summa 425,3 — 428,3; Att. 18,13 — 19,20; cf. Psel. II 1-5, cap. 76-84 6193 ἀνδροφόντης: cf. Ilias 5,31 (βροτολογιός); cf. v. 3552 (ἀνθρώποφόντης) 6194 πνέων ὀρμῆς: vide v. 3537, cf. v. 1346

ABCDFΘJKMPRTV

6183 τῆς καλῆς K: oi sup. τῆ et oi sup. λῆ K¹ πολλοῖς J θάλων B: θάλπων D: λάμπων ΘJK 6184 κοσμῶν Θ ὡς: ὦν K 6185 πονηρῶς Bekk 6186 γάρ: ταῖς Bekk 6187 om. D: D^{1mg}· καὶ C ποδοκάκαις K ἰσχυρῶς T ἀλκτοπέδες KT 6188 om. D: D^{1mg}· διημέρευσεν Θ 6189 om. D: D^{1mg}· αὐτῷ A: αὐτοῦ CK 6190 αὐτῷ: πολλαὶ F: παθῶν J 6191 πυρασμῶν ἀνεμοκυματῖαι Θ κυματῖαι J 6192 πάντος Θ: bis K 6193 γιγαντοπόλεμος JMV ἀνδρειφόντης (-ρι-F) FMPV: ἀνδροφόνος Θ: της sup. ος Θ¹ 6194 θρασύσπλαχνος K ζέων CΘJK ὀρμαῖς K: ὀργῆς FP Bekk ἐκθύμως C: -οις K 6195 τοῖνον om. M ἠθροικῶς BRV ἄνδρας om. J: J^{1mg}· ἀγγεσιμάχους ADFJMRTV Bekk: ἔσχεσιμάχους K 6196 κορυνηφόρους C: κορυνοφόρους FΘJK Bekk: κορυνηφόρους V 6197 εὐέξητον V 6198 ἠδρηλῶν K: ὑψηλῶν T ὠργυιωμένους V: ὀργιω- T: ὀργιω- K: ὀργιω- P: οὐργίου- J: ὠργυιωμένων C: ὀργιομένων Θ

- ὡς νέφος ὑπὲρ κεφαλῆς ἔστη τοῦ βασιλέως
 6200 παχύ, ζοφῶδες, θολερὸν, μελάντερον καὶ πίσσης,
 ὄμβρους ῥαγδαίους ἀπειλοῦν, οὐχ ὕδατίους ὄμβρους,
 ἀλλὰ ῥοὰς αἵματηράς, ἀλλὰ φονίους χύσεις. 6295
 κατέλαβε τὰ φρούρια, κατέλαβε τὰς πόλεις,
 ἐπήει βρέμων τῷ θυμῷ, φυσῶν ὑπὲρ Κενταύρους,
 6205 ὡς Καπανεὺς μεγαλαυχῶν, κομπάζων ὡς Ἄνταϊος.
 καὶ τίς ἂν ἤλπισε φυγεῖν ἀπὸ κακοῦ τοσοῦτου;
 ἀλλ' ὁ δορυφορούμενος ταῖς τοῦ θεοῦ παλάμαις 6300
 οὐ δειλιάσει γίγαντας, οὐ θῆρας ὑποτρέσει,
 οὐδὲ τρομάσει σίδηρον, οὐδὲ καμίνου στόμα·
 6210 φέρει γὰρ σύμμαχον θεὸν ὑπὲρ παντάρβην λίθον,
 ὑπὲρ τὸν περὶ Τίγρητα θηροδιώκτην μύνδαν.
 ἐντεῦθεν ἡλῖος φαιδρὰς ἀνέτειλεν ἀκτίνας, 6305
 ἔλυσεν τὴν σκοτόμαιναν, ἀπήλασε τὸ νέφος,
 ἔβλεψαν φῶς ἀνέφελον ὁ βασιλεὺς, αἱ πόλεις,
 6215 ἐγένετο πλευρότροπον τὸ δυσμενὲς θηρίον
 καὶ πάντες ἤλυξαν αὐτοῦ τὰς ὠμοφάγους γνάθους.
 καὶ πάλιν ὁ Τορνίκιος, ἄλλο κακὸν ἐξέφυ, 6310

6210 παντάρβην: cf. Th. Hopfner, Λιθικά, RE XIII, 1 (1926), 747-69, s.v. 6211 μύνδαν: myndas, lapis in regione Tigridis fluminis, cf. Lampsidis, Ἄντι Μίδας γραπτέον μύδας 6217-23 rebellio (Leonis) Tornicii a mense Sept. a. 1047 usque ad d. 24 mens. Dec. eiusdem anni

6199 ὑπὲρ κεφαλῆς ἔστη: Ilias 2,20 6207-11 δορυφορούμενος...: cf. v. 2403 6209 καμίνου στόμα: cf. v. 4323 6210 παντάρβην: vide App. hist. 6210 ~ 6212/13: cf. Iob 37,11 6214 φῶς ἀνέφελον: cf. Odys. 6,45 (αἰθήρη ἀνέφελος) 6215/16 θηρίον... ὠμοφάγους γνάθους: vide v. 160 6217-23: Att. summa 22,4 — 30,2; Zon. III 625,3 — 631,5; cf. Psel. II 14, cap. 99,1-5; 18, cap. 104sq. 6217-27b: summa Sc. 438,77 — 442,86

ABCDFΘJKMPRTV

6200 πολὺ F πίσης K 6201 ἀπειλοῦν BC: ἀπειλῶν cett. codd. Bekk ὕδατί-
 νους P 6202 καματηρὰς... φωνεῖους K φύσεις J 6204 ἐπεὶ Θ: ἐποίη K: ἀπήει
 DFMR φυσῶν BKT 6206 ἀφ' ἤλπισε R: ἂν sup. ἀφ R¹ 6207 ἀλλ' ὁ: ἄλλο
 A: a sup. ὁ A¹ περιφρουρούμενος CΘJK Bekk 6208 γίγαντας — ὑποτρέσει: σί-
 δηρον οὐδὲ καμίνου στόμα A 6209 τρομάσει CF σίδηρον — στόμα: γίγαντας
 οὐ θῆρας ὑποτρέσει A σίδηρον: ος sup. ον K¹ κακίμου MR: καρκίνου D: κα-
 κίστου F 6210 πατάρβην P 6211 περιτριγρητὰ F θηροδιώκτην: καὶ θηριώκτην
 M μίνδαν CFT: Μίδαν Θ Bekk: μῆδαν K: μύδαν A 6213 ἔλυσεν V σκο-
 τόμεναν K 6214 ἐλεύθερον APTV Bekk πόλις K: εἰ sup. ι K¹ 6216 ἤλαξαν...
 ὠμοφάγους K 6217 ἀνέφυ ACΘJKTV Bekk: ἀνίεφυ P

- ἄλλο θηρίον Δανιήλ ὁ προκατεῖδε πάλαι,
πατοῦν τὰ πάντα καὶ λικμοῦν καὶ τοῖς ποσὶ συντρίβον
6220 καὶ τὰ καταλειπόμενα συντρίβον τοῖς ὁδοῦσιν.
ἀλλὰ καὶ τοῦτον τάχιον ἀνήρπασεν ἡ δίκη
ἀφύκτοις βέλεσιν αὐτοῦ κατατοξευσαμένη 6315
καὶ τὸ θηρίον πλήξασα πληγὰς περιστερνίους.
καὶ τότε περιέλαβε τὸν κράτορα γαλήνη
6225 ἀτάραχος, οὐκ ἔχουσα κατάλειμμα χειμῶνος.
ὡς δὲ κατήπειγον αὐτὸν αἱ παλαμναῖαι νόσοι
καὶ τὴν πηλὸν τοῦ σώματος ἡ φύσις ἐπεζήτει, 6320
6227a τὰ κατὰ γνώμην θέμενος μεθίσταται τοῦ βίου
6227b ἔτεσι δυοκαίδεκα τὸ κράτος διθύνας.
6227c Ὡς δὲ κατέλιπε ζωὴν τὴν κάτω Κωνσταντίνος.
πρὸς τὴν πορφυροβλάστητον εὐθέως Θεοδώραν,
τὴν τῆς Ζωῆς ταυτόσπορον, τὸ κράτος μεταβαίνει 6325
6230 (ἡ γὰρ βασίλισσα Ζωὴ πάλαι προετεθνήκει),
ἡ τῷ τοῦ κράτους πρὸς μικρὸν ἐπαναβάσα δίφρω,

6227c/28 d. 11 mens. Jan. a. 1055 Constantinus IX moritur et Theodora (a. 1055/1056) sola imperatrix designatur 6229/30 Zoe a. 1050 mortua erat 6231/31a regnum Theodoraē XIX menses duravit

6218 θηρίον Δανιήλ ὁ προκατεῖδε: Dan. 7/8 6219/20: Dan. 7,7 6222 ἀφύκτοις βέλεσιν: Soph. Trach. 265 6226 παλαμναῖαι νόσοι: vide v. 2072 6226-27b: Psel. II 70/71, cap. 202/203,5 6226-48: Zon. III 647,15-17; 651,1-12; 652,12 — 653,11 6227a τὰ κατὰ γνώμην θέμενος: Eur. Androm. 737 6227b: Att. 51,17/18 6227c-29: Psel. II 72, cap. 1,1-13 6227c-33: Att. 51,19 — 52,1 6227c-48: Sc. 478,89/90, 92,93; 479,2; 480,31-40 6230: cf. Psel. II 50, cap. 160,10-13; 60, cap. 183,1-5 6231 κράτους... διφρω: Plat. Rep. 566d (δίφρος τῆς πόλεως)

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

6219 κρατεῖν K πατοῦντα ΘΜΤ λικμοῦ J : λικμῶν CDMRTV : λικμῶν ΘΡ : λιμοῦν K συντρίβων TV 6220 καταλιπόμενα JKMPRT συντρίβων T : συνθλάττον F Bekk : συνθλάττων CP : ἀν συνθλίβων (?) ὁδοῦσι ADΘJPRV Bekk 6221 τάχιον K ἀφήρπασεν JK 6222 αὐτὸν CΘ : αὐτῆς JK κατατοξευσαμένη P 6223 πλήξασα APITV πληγαῖς περιστερνίους CJK : πληγὴν περιστερνίαν Θ 6224 περιέλαβε : βαλλε sup. λαβε Θ¹ : περιέβαλε (-λλ- M) FM 6225 κατάλυμμα K 6226 κατέπειγον P παλαμναῖαι K Bekk 6227 τὸν CFΘJK Bekk 6229 ταυτόσπορον scripsi : ταυτό- V : τ' αὐτό- K : ταυτό- eett. codd. Bekk 6230 ἡ om. V προετεθνήκει T 6231 ἦν Θ : ὁ J τὸ ΘKV πρὸ F μικροῦ F : μικρῷ Θ δίφρων J : δίφρω ex reithrow P^{1pc}.

6227a add. π[-br] Bekk 6227b add. π[-br] Bekk 6227c add. π[-br] Bekk

- 6231a καὶ μῆνας δέκα τῆς ἀρχῆς σὺν δύο βασιλεύσας,
καὶ τὴν ἀνάλυσιν αὐτῆς γνοῦσα τὴν ἐκ τοῦ σκίηνους
(ἦν δ', ὡς φασιν, ἀπείρατος σωμάτων ῥυπαρίας) 6330
ἄνδρα τινὰ μακρόβιον, πέμπελον, τρομαλέον
6235 ἐπιβιβάζει διφρευτὴν ἄρματι τηλικούτῳ.
καὶ τούτῳ κλήσις Μιχαήλ, ὃς κατὰ μὲν τὸν χρόνον
ἀμετροβίοις ἤριζε κορώναις μακρογῆρφος,
ὁποῖους ἤδη φθάσαντας ἐπὶ δυσμᾶς τοῦ βίου 6335
ἐκ τῆς λατρείας ἑαυτοῦ πόλεμος ἀπολύει,
6240 τὰ δ' ἄλλα καὶ σεμνότροπος καὶ βέλτιστος ἐδόκει·
ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐξίσχυσε τὰς τῆς καρδίας βλάστας
εἰς φῶς προάγειν καὶ δηλοῦν τὸν κατὰ βάθους στάχυν·
καὶ γὰρ ἐσφετερίζοντο πᾶσαν τὴν δυναστείαν 6340
οἱ Θεοδώρας πρόσπολοι τῆς πορφυροβλαστήτου,
6245 καταφρονοῦντες Μιχαήλ ἀντικρυς ὡς ἀνίκμου
κράμβης, ἀφύλλου, γηραιᾶς ἤδη διερρυκίας,
ὅτι καὶ κατεδέετο φρικώδεσιν ὀρκίοις

6236 Michael VI (a. 1056/1057) d. 31 mens. Aug. a. 1056 imperator acclamatur

6231a μῆνας δέκα... σὺν δύο: Att. (52,12/13) χρόνον ἓνα καὶ μῆνας ὀκτώ; Zon. (III 653,11) ἔτος ἓν ἐπὶ ἑννέα μηνῶν. Sc. 480,28; Psel. II 82, cap. 21 ἀρχῆς: vide v. 535 6232-50: Att. 52,11 — 53,2 6235/36: Psel. II 82, cap. 21 6237: Psel. II 82, cap. 20,11-13 κορώναις μακρογῆρφος: cf. Aristoph. Aves 609 (πέντε ἀνδρῶν γενεᾶς ζῶει... κορώνη); pron. ὑπὲρ τὰς κορώνας βεβιωκῶς; Pollux Grammaticus (ed. Bethe) 2,16 6238 δυσμᾶς τοῦ βίου: Arist. Poet. 1457b 6241 (καρδίας) βλάστας: vide v. 4900, cf. v. 692 6242 κατὰ βάθους: vide v. 5669

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

6232 αὐτῆς Bekk τὴν ἐκ : περὶ J 6233 σώματος Bekk 6234 μικρόβιον F τρομαλέον DF : ρωμαλεῖον Θ 6236 τοῦτο K τὸν : τὸ K 6237 εὐμετροβίοις K κορώναις : ας sup. αἰς A¹ : κορώνες P : κορώνης K μακρογῆροις JT : ως sup. οἰς T¹ 6238 om. CK ὁποῖας V τοῦ βίου : ἡλίου FR 6239 om. CK τῆς αὐτοῦ AΘPTV θάνατος Θ 6240 βέλτιος Θ ἐδόκη K : εἰ sup. ἠ K¹ 6241 ἐξίσχυσε APRTV 6243 τὴν δυναστείαν πᾶσαν M 6244 πρόπολοι T 6245 πρόσπολοι post καταφρονοῦντες add. R 6246 γηραιᾶς ΘT : γηραιᾶς ARV : γηραιᾶς K : γηραιᾶς J ἠδὲ K : καὶ C : ἠ F διερρυκίας P : διερρυκίας CF : διερρυκίας D : διερρυκίας Bekk : ἐρρυκίας ABRV : κατερρυκίας T : ἐρρυκίας superscr. T¹ 6247 κατεδέετο P : κατεδέετο V : καταδέετο BCDΘM

6231a add. π[-br] P^{1ms} alit. καὶ χρόνον ἓνα τῆς ἀρχῆς κρατήσασα Ρωμαίων a βασιλεύσασα g Bekk

- πάντων αὐτοῖς ἐξίστασθαι καὶ λόγων καὶ πραγμάτων. 6345
 ἦν οὖν αὐτὸς ὡσεὶ σκιά καὶ λόγοις μόνοις κράτωρ,
 6250 τὰ δ' ἄλλα πάντα ταῖς χερσὶν ἐκείνων διωκεῖτο,
 οὓς παιδοκόμους Μιχαὴλ ἔλιπε Θεοδώρα
 καὶ φύλακας καὶ φροντιστὰς καὶ τῆς ἀρχῆς πατέρας·
 δις παῖδες γὰρ οἱ γέροντες κατὰ τὴν παροιμίαν. 6350
 ἐντεῦθεν οἱ προσαίνοντες καὶ προσιόντες τούτοις
 6255 καὶ πανταχῇ τοῦ νεύματος αὐτῶν ἐξηρημαμένοι
 ἠρύοντο λιμνάσματα τῶν εὐεργετημάτων,
 ἄνθρωποι δὲ στρατηγικοὶ, πολέμων εὖ εἰδότες
 καὶ ριζωμάτων εὐκλεῶν φόντες καὶ καλλικλάδων, 6355
 οἷς εὐπατρίδαι πρόγονοι καὶ γένος ἐξ ἠρώων,
 6260 ὡς ἄγγοις τι κεραμεοῦν ἄτιμον ἐρριπτοῦντο.
 πιστοῦται τὸ λεγόμενον ὁ Κομνηνὸς ἐκεῖνος,
 ᾧ κλησὶς Ἰσαάκιος, ὃς ἐπ' ἀριστουργίας
 ὀνόματος ἠξίωτο καὶ φήμης περιτράνου· 6360
 εἶχε γὰρ χεῖρας ἀγαθὰς περὶ πολέμων ἔργα
 6265 καὶ τοὺς δακτύλους εὐφυῶς ἤσκητο πρὸς τὰς μάχας.

6261 Isaacius I Comnenus (a. 1057-1059), d. 8 mens. Iun. a. 1057 ab exercitu imperator acclamatus, d. 1 mens. Sept. a. 1057 coronatur

6249 ὡσεὶ σκιά: pron.; cf. Eur. Fr. 509 (σκιά γέρον ἀνὴρ) λόγοις μόνοις: Aeschines 2,33 6249-53: Sc. 483,93/94 (ἀφελῶς καὶ ἀτέχνως ἰθύνων τὰ σκῆπτρα καὶ κυβερνῶν) et 484,32-34 (ἀφυστάτος εἰς τὸ θαπεῦσαι καὶ καταδημαγωγῆσαι ἀνθρώπους περιωρισθέντας καὶ λανθάνοντα κότον ἐν τῇ ψυχῇ περιφέροντας) 6252 φύλακας... ἀρχῆς: Lys. 12,94 φροντιστὰς... ἀρχῆς: Pollux 1,40 (φρ. ἀρχομένων) ἀρχῆς: vide v. 535 ἀρχῆς πατέρας: cf. πατὴρ πόλεως in Liddell Scott, s.v. 6253 δις παῖδες....: pron.; Karathanasis 123 6254-56: Psel. II 83/84, cap. 2; Zon. III 653,12 — 654,7 6254-77: Att. 53,2-17; 54,10 — 55,3; Sc. 483,94-22; 486,1 — 487,18; 487,29-31; 489,75-78; 492,54-56 6257-85: cf. Zon. III 654,10 — 655,7; 656,11 — 657,6; 657,11-13; 658,17/18; 659,5-18; 660,19 — 661,2; cf. Psel. II 84-90, cap. 3-11; cf. etiam 91, cap. 14; 97-105, cap. 25-34 6260: cf. Is. 30,14; Jer. 19,11 6265 δακτύλους... μάχας: Ps. 143,1

ABCDFΘJKMPRTV

6248 αὐτῶν FΘJKR 6249 κράτωρ T 6250 διωκεῖτο : ω sup. το K¹ 6251 ἔλοιπε T : λέλιπε C 6253 συμφωνίαν P 6254 οἱ : ἠ J 6255 πανταχοῦ CΘJK 6257 πολέμους CK 6258 καλλικλάδων K 6260 κεραμιοῦν J : κεραμιοῦν Θ ἐριπτοῦντο (-ω Θ) FΘ 6262 ᾧ : δ Θ 6265 ἐκφυῶς J ἤσκητω K

- ὃς προσελθὼν τῷ Μιχαὴλ καὶ τοὺς καρποὺς τῶν πόνων
 δαψιλεστέροισι παρ' αὐτοῦ δρέψασθαι προσδοκήσας,
 καὶ τῶν ἐλπίδων μὴ τυχάν καὶ μὴ τρυγήσας ῥόδα, 6365
 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὕβρεων εὐράμενος ἀκάνθας
 6270 πρὸς τῶν κακίστων κηπευτῶν τοῦ τῆς ἀρχῆς λειμῶνος,
 περιαλγῆς γενόμενος βλέπει πρὸς τυραννίδα,
 καὶ προσεταιρισάμενος τὸν Δούκαν Κωνσταντῖνον
 καὶ πλείους ἄλλους τῶν πολλῶ πλούτῳ περιβριθόντων 6370
 καὶ τῶν τοῦ γένους τὰς ἀρχὰς λαμπρὰς εὐτυχηκότων
 6275 καὶ συλλεξάμενος στρατὸν Ἀσίαθεν ὀπλίτην,
 ἀντέπεισι τῷ βασιλεῖ τοῦ θρόνου κατασπάσων.
 ἤκουσε ταῦτα Μιχαὴλ, ὁ τρομερὸς ὁ γέρον,
 καὶ κρίνας μᾶλλον ἑαυτὸν ἄξιον ἀφανείας 6375
 ὡς ἦδη τυμβογεροντα καὶ κατασεσηπότα,
 6280 ἔτοιμος ἦν ἐξίστασθαι τῷ Κομνηνῷ τοῦ κράτους.
 ἀλλ' οἱ τὸ σκάφος τῆς ἀρχῆς ἰθύνειν κληρωθέντες,
 μὴ σφῆξιν τοῦτο θέλοντες ἀλλὰ καὶ καταδύειν
 καὶ κλύζειν τὸ ταλάντατον κύμασι βαρυβρόμοις, 6380
 εἰς μάχην καὶ μὴ θέλοντα τὸν γέροντα κινουσι

6272 Constantinus X Ducas post Isaacium I imperator (a. 1059-1067)

6266 τοὺς καρποὺς τῶν πόνων: vide v. 3028 6266/67 καρποὺς τῶν πόνων... δρέψασθαι: cf. Pind. Fr. 209 (σοφίας καρπὸν δρέπ.) 6268 ῥόδα: cf. Aristoph. Nub. 1330 6269: cf. Sc. 486,11/12 6270 ἀρχῆς: vide v. 535 6272: Att. 56,14-18 6277-84: cf. Att. 58,11 — 59,2 6278 ἄξιον ἀφανείας: cf. Eur. Med. 1124 (ἄξιον φυγῆς) 6278-92: Sc. 492,68 — 495,58; 496,71-76 6281 σκάφος ἀρχῆς: vide v. 2422 ἀρχῆς: vide v. 535 6283-85: Att. 54,17-23

ABCDFΘJKMPRTV

6266 τῶν καρπῶν τοὺς πόνους ABCDMPRTV 6267 πρὸς B δρέψασθαι D : δρέπεσθαι ΘJK 6268 καὶ μὴ : μηδὲ ΘK : μὴ δὲ CJ 6269 ἠύρεων K : ὕβρεως F : ὕβρεσιν Θ 6270 τῶν : τὸν K : ω sup. ὁ K¹ κηπευτῶν : υ sup. ἠ K¹ 6271 γινόμενος KV βλέπει πρὸς τυραννίδα : οὐκ ἐνεγκῶν τὴν ὕβριν APTV 6272 Δοῦκα JT : Δοῦκαν Bekk Κωνσταντῖνων K : ο sup. νω K¹ 6273 τῷ Θ πολλῶ : ων sup. ᾧ T¹ : πολλῶν KV πλούτῳ : πλούτ(ω) P περιβριθόντων P 6274 λαμπρῶς ΘKV ἠτυχηκότων C Bekk 6275 Ἀσίαθεν Bekk : vacat Θ ὀπλίτην Ἀσίαθεν F 6277 ταῦθ' ὁ CΘJKT 6282 τοῦτω Θ καταδύνειν Θ : καταδύειν F : καταδύειν F^{1mg} 6283 τὸν K Bekk βαρυβρόμοις Θ

- 6285 καὶ τὸν μικροῦ τυμβόχωστον εἰς ἀντιπαρατάξεις.
 6285a [ἕτεροι δ' αὖθις λέγουσιν ὡς οἱ Ῥωμαίων κρείττους,
 6285b ἀρχιθυτῶν οἱ προύχοντες, λογάδες τῆς συγκλήτου,
 6285c αὐτὸν μετακαλέσαντο παρέξοντες τὸ στέφος 6385
 6285d ἦν γὰρ ἀνὴρ στρατηγικός καὶ κυβερνᾶν ἰσχύων
 6285e τὴν ἱερὰν καὶ σωστικὴν τῆς βασιλείας σκάφην,
 6285f ἀνὴρ ἀγχίνους, δεξιὸς πρὸς ἔργα καὶ πρὸς μάχας
 6285g καὶ μηδενὸς λειπόμενος τῶν πρῶην βασιλέων.
 6285h εἰσεῖσι γοῦν ὁ Κομνηνὸς τὴν βασιλῖδα πόλιν.] 6390
 ἐντεῦθεν μάχη σύμφυλος καὶ δεξιαὶ Ῥωμαίων
 κατὰ Ῥωμαίων τὰς αἰχμὰς θήγουσαι καὶ τὰς λόγχας
 καὶ καταπαλασσόμεναι φόνους τοῖς ὁμογνίοις
 καὶ δρέπανον ἐπέτετο διχάζον ὁμοφύλους
 6290 καὶ κατ' ἀλλήλων συγκινοῦν ὥσπερ ἐν σκοτομήνῃ 6395
 καὶ παῖδας ταυτοπάτορας ἀλλήλοις ἀγριαίνον.
 γίνεταί γοῦν ὑπέρτερος ὁ Κομνηνὸς τῇ μάχῃ
 6292a καὶ Μιχαὴλ μεθίσταται τοῦ κράτους καὶ μὴ θέλων,
 6292b ἐνιαυτοῦ περιμετρον ἐνὸς σκηπτοκρατήσας.

6285b intellegitur Michael Cerularius, patriarcha Clis (a. 1043-1058) 6285h d. 31
 mens. Aug. a. 1057 6286-91 pugna prope Nicaeam (mense Aug. a. 1057)

6285a-c: Att. 58,3-6; cf. Psel. II 105-107, cap. 36,7-22; cap. 37,6-22 6285a-e: sum-
 ma Sc. 498,30 — 499,75; 500,78/79 6285a-h: Zon. III 664,2-6,15-17; 665,1-17 6285b:
 cf. Psel. II 88, cap. 10,2-9 6285d-g: C. Sc. 110,20 — 111,1; 112,11-16 6285e βασι-
 λείας σκάφην: vide v. 2616 6285h: Psel. II 108, cap. 40; 110, cap. 42,6-13 6286-92:
 Att. 55,3-6,13-19; 55,21-23; 56,6/7; cf. Psel. II 90/91, cap. 12/13; Zon. III 659,19 — 660,18
 6290 ἐν σκοτομήνῃ: cf. Ps. 10,2 6292a μὴ θέλων: Att. 58,22 (οὐκ ἠνέσχετο) 6292a/b:
 Zon. III 665,18-20; Att. 58,19 — 59,14; Psel. II 110, cap. 43 6292a-94/Sc. 500,76-83,
 89-93

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

6285 μικρόν K τυμβόχωστον Θ: στον sup. τον Θ¹ ἀνταπαρατάξεις J 6286-
 95 om. ATV 6286 ζύμφυλος Θ 6287 ταῖς αἰχμαῖς F ἀχμὰς J θήγουσαι
 F: θήγουσαι ΘP: στήγουσαι K 6288 ὁμογνίοις Θ 6289 ἐπέτατο BF: ἐφέρετο
 ΘJK διχάζων ΘJP 6290 σκοτομήνῃ: σκόταται βέλη P 6291 ταυτοπάτορας scri-
 psi: ταυτοπάτορας (-πατω- Θ) BCDFΘJR Bekk: αὐτο- K: πρωτο- P ἀγριαίνων Θ:
 ἀντιαίνων P
 6285a-h: post 6285 add. APTV: uncis quadratis secl. Bekk: post 6295 add. B
 6285d καὶ κυβερνᾶν ἰσχύων om. V 6285e om. V 6285f ἀνὴρ ἀγχίνους, δεξιὸς om.
 V 6285h εἰσεῖσιν οὖν Bekk 6292a add. π[-b] Bekk καθίσταται amr Bekk
 6292b add. π[-b] Bekk

- καὶ πόλιν τὴν πρωτόπολιν φθάσας ἀπτέρω τάχει 6400
 καὶ στέφος περιθέμενος κρατόρων αὐτανάκτων
 6295 ἐφήπτετο τῶν τῆς ἀρχῆς πραγμάτων αὐθεκάστως
 καὶ πᾶσι προσεφέρετο κατὰ τὸ μεγαλεῖον,
 καὶ τοῖς ἀγχοῦ καὶ τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐν ἐξουσίαις,
 καὶ τὴν ἀλμοποτίστριαν καὶ φαύλην κολακειάν 6405
 καὶ τοὺς αὐτῆς ναυτιασμοὺς ἀπὸ ψυχῆς ἐστύγει·
 6300 κἀντεῦθεν φορτικώτερος τοῖς πλείοσιν ἐδόκει
 καὶ πλείω τοῦ καθήκοντος φέρων ἀγερωχίαν.
 πλὴν ἀπολαύσας τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐν μακροῖς ἡλίοις,
 ἀλλὰ τὸ δὴ λεγόμενον ὡς ἄγρωστις ἀνθήσας 6410
 καὶ μετ' ὀλίγον μαρανθεῖς ὑπὸ φθινάδων νόσων
 6304a ἐπὶ δυσὶ γὰρ ἔτεσι τοῦ κράτους ἀπολαύσας
 6305 τὸν Δούκαν μὲν κατακοσμεῖ τοῦ κράτους τοῖς συμβόλοις,
 ὡς ὑπανοίξαντα πολλὰς αὐτῷ χρηματοθήκας
 καὶ συναντιλαβόμενον τῆς πρῶην τυραννίδος, 6415
 αὐτὸς δὲ τὸ τραχύβιον τοῦ κατὰ θεὸν βίου

6294 in ecclesia Sapientiae Dei Isaacius I solemniter a patriarcha Clis coronatur
 6302 d. 31 mens. Aug. a. 1057 usque ad d. 22 mens. Nov. a. 1059; Isaacius I monachus in
 monasterio Studii fit, ubi moritur 6305 Constantinus X Ducas, Isaacio I approbante,
 d. 23 mens. Nov. a. 1059 imperium sumit

6293 ἀπτέρω τάχει: cf. Trag. Adesp. (ed. A. Nauck) 429 (ἄπτερον τάχος); vide v.
 4159 6293-99: cf. Att. 59,15 — 62,7; 64,20 — 65,1 6293/94, 6301: C. Sc. 103,4-15;
 104,6-16; Zon. III 665,20 — 668,19; Psel. II 118-22, cap. 58-64; 128, cap. 71 6295 ἀρχῆς:
 vide v. 535 6302 ἀρχῆς: vide v. 535 6302-09: Zon. III 673,2-4; 673,14 — 674,4 6302-
 11: Psel. II 128-38, cap. 73-89; cf. Psel. II 136-38, cap. 88-90; 143/44, cap. 9-12; 144/45,
 cap. 13; Att. 69,5-16 6303/04: cf. v. 4556 6304a: C. Sc. 109,2/3 6305-12: C. Sc.
 108,14 — 109,6

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

6293 πάλιν Θ τὴν πόλιν post πόλιν add. P 6294 αὐσανάκτων ΘJ: αὐτα-
 νάσων K 6298 ἀλμοποτίστριαν K καὶ (2): τὴν Bekk κολακίαν Θ 6299 αὐ-
 τῶν V ἐστῆγει K 6300 κἀντεῦθεν φορτικώτατος K 6302 ἡλίαν K: οἱς sup. αν
 K¹ 6303 δὴ τὸ K ἄγρωστις V: ἄγρωστις F 6304 φθινάθων K 6305 Δούκα
 JT: Δούκαν Bekk συμβόλοις FK 6306 ὑπανοίξαν τὰ K αὐτὸ Θ 6307
 συναντιλαβόμενον V: συναντιλαμβανόμενον K: συναναλαβόμενον T: συλλαβόμενον Θ
 6308 βραχύβιον FΘ κατὰ θεὸν τοῦ βίου P: κατὰ θεὸν ἐβίου Θ
 6304a add. π[-b] Bekk ἀπέλαυσε τοῦ κράτους a

- ἐλόμενος ἀμφέθετο χιτῶνας μελαγχρόους
6310 καὶ δαπανήσας ἑαυτὸν ἔργοις μακροκαμάτοις
πολυζηλώτῳ τέρματι τὸν βίον καταλύει.
6311a διὸ καὶ εὗρηκε ζῶν ἦνπερ καὶ ἐπεπόθει. 6420
- Ὁ Δούκας δὲ παραλαβὼν τοῦ κράτους τὰς ἡνίας
τὸ τέτρωρον τὸ χρύσειον ἴθυεν ἀγχώμαλως,
μήτ' οὖν ἐπέχων τὴν ὄρμην πάντη καὶ καταστέλλων 6422bis
6315 καὶ χρώμενος βηματισμοῖς σχολαίοις, βραδυπόροις
μήτ' αὖθις ἄγαν ἐνδιδοὺς καὶ παραβόλως θέων,
ἀλλὰ καὶ θράσους τὸν βρασμὸν ὡσπερ ἀνασειράζων 6425
καὶ φεύγων τὸ κατὰ κρημνῶν ἐλαύνειν ἀπροόπτως
καὶ τοὺς τῶν ἀματροχιῶν κινδύνους ὑπεκκλίνων.
6320 ἐν ἐπταρίθμοις δὲ παισὶ τὸν οἶκον ὑπερείσας,
ὡσπερ ἐν κίοσιν ἐπτὰ παγίως ἀραρόσι,
καὶ μέλλων ἀπανίστασθαι τοῦ βίου καὶ τῶν βίου 6430
κλόνον ἀπειρομέριμον εἶχε κατὰ καρδίας
καὶ κλύδωσιν ἐφέρετο φροντίδων ἐπαλλήλων.
6325 ἔστεργε τὴν βασιλίссαν, ἤθελε ταύτην μένειν

6311a ζῶν ἦνπερ καὶ ἐπεπόθει: Ps. 41,1; 83,2; cf. C. Sc. 109,2 6312: Att. 70,14/15
κράτους... ἡνίας: vide v. 877 6312-19: cf. Psel. II 139/40, cap. 2-4; 145-47, cap. 14-19;
cf. Zon. III 674,7/8; 675,15; C. Sc. 111,9-14 6318 κατὰ κρημνῶν: Thucid. 7,44 6319
ἀματροχιῶν: Ilias 23,422 6320: C. Sc. 118,6-8 (ἀρρενες τρεῖς... θήλειαι δὲ τρεῖς); Psel.
II 148, cap. 20,5/6 (τρεῖς... υἱεῖς πρὸ τῆς ἀρχῆς... ἐπὶ δύο θυγάτρια) et cap. 21,1/2 (Μετὰ δὲ
τὴν βασιλείαν... τίκεται παιδίον τῷ βασιλεῖ) οἶκον ὑπερείσας: Iob 8,15 6320/21:
cf. Prov. 9,1 6320-36: Psel. II 147/48, cap. 20/21; 150/51, cap. 26/27 6320-44: Zon.
III 681,3 — 682,3 6322/23: C. Sc. 118,10-14 6323 κλόνον... κατὰ καρδίας: cf. Plut.
2,681a (κλ. πνεύματος) 6324 κλύδωσιν: vide v. 2421

ABCDFΘJKMPRTV

6309 ἀμφίθετο K μελαγχρόους (-ρῶ- T) KT : μελαγχρόας V 6310 μόχοις Θ
6311 πολυζηλῶ τῷ K : πολυζηλώσας Θ κατακλείει DFMR 6312 Δούκας Bekk
6313 ἀγχώμαλως: ἀνω sup. ἀγχω J¹: ἀνομάλως K : ἀνομάλος Θ 6314 deest Bekk
μητ'... ἐπέχων B πάντοι Θ : πάντι K 6315 βραδυτέροις ΘP 6316 μητ' KB^{1pc}-
M^{1pc} ἄγαν: ἄπαν Bekk : ὄλως K παραλόγως K 6317 ἀνασειράζων FKT 6318
φεύγων Θ κρημνὸν FP ἀπροόπτως Θ 6319 τῶν om. K ἀμαξοτροχιῶν ΘK
Bekk : ἀμαξοτροχιῶν C : ἀμαξοτρόχων J : ἀρματοτροχιῶν V : ἀρματροχιῶν T ὑπεκ-
κλίνων P : ὑποκλίνων Θ 6320 οἶκον : βίον ΘK : βίον sup. οἶκον J¹ ἐπερείσας R
6321 ἀραρόσι : ἀραρόσιν F : ἀραρέσι superscr. J¹ 6323 ἀπειραμέριμον M 6324
κλειδωσιν V

6311a add. Bekk

- τῶν παιδῶν τε φροντίστριαν καὶ τῆς ἀρχῆς μερίτιν,
ὑπόπτειε τὸ τρυφερὸν πάλιν τῆς ἡλικίας 6435
τοῖς γὰρ βρασμοῖς καὶ σφαδασμοῖς τοῖς τῆς σαρκὸς ἐσφρίγα.
ὑπόπτειε μὴ δεύτερον εἰς λέχος ἀποκλίνη
6330 μὴ πάλιν μήτηρ γένηται παιδῶν ἀλλοβλαστήτων,
κάντευθεν οἱ μὲν ἐξ αὐτοῦ φυέντες μαρανθεῖεν,
πρὸς δὲ τοὺς ἑτεροθαλεῖς τὸ κράτος μεταβαίη. 6440
τοιαύταις κυματούμενος τῶν λογισμῶν ταῖς ζάλαις
6335 καὶ τοῖς παισὶ καταλιπεῖν ἐλεύθερον τὸ κράτος
ἄλλους αὐτοῖς διοικητὰς θέμενος ὡς νηπίοις.
ἀλλὰ τὸ μέλλον ἔοικε πάντων ὑπερισχύειν, 6445
κατακαυχᾶσθαι λογισμῶν, ὑπερρικᾶν καρδίας.
καὶ τοίνυν ἡ βασιλίссα τούτων ἐπαισθομένη
6340 καὶ πᾶν τὸ διαβούλιον μαθοῦσα τοῦ συλλέκτρου
ὄρκους αὐτὴν φρικώδεσιν οἶα δεσμοῖς συσφίγγει
μηκέτι παστοπήγια στήσαι δευτέρου γάμου, 6450
ἄλλους μηκέτι γνώσεσθαι θαλάμους γαμηλίους,
ἀλλὰ τοῖς τέκνοις τοῖς αὐτοῦ τὸ κράτος συντηρήσαι.

6341-44 Eudocia, uxor Constantini X, haec omnia iureiurando pollicita est (a. 1067)
(vide N. Oikonomidès, Le serment de l'imperatrice Eudocie [1067], REB 21 [1963] 101-28)

6326 ἀρχῆς: vide v. 535 6333 λογισμῶν ταῖς ζάλαις: vide v. 1766 6337: cf.
Roman δ' 42 6337/38: cf. vv. 647/48 6337-44: cf. Psel. II 151, cap. 26,5-10 6339-
44: Zon. III 681,16/17 (ὄρκον ἐξ αὐτῆς ἀπαιτήσας ἐγγράφον ὡς οὐ πρὸς γάμον ἐλεύσεται
δεύτερον): C. Sc. 118,10-14 6341-44: Att. 92,12-14; 100,15-21

ABCDFΘJKMPRTV

6326 μετρίτρειαν Θ μερέτην Θ : μετρίτην T : μερίτιν cett. codd. 6327 om.
APTV ὑπόπτειε KMT 6328 om. APTV ἐσφρίγι J post 6328 iterum 6327/
28 scr. linea del. Θ 6329 ὑπόπτειε KMT πρὸς ΘJK Bekk ἀποκλίνει T : η
sup. ει T¹ : ἀνακλίνη Bekk : ὑποκλίνει Θ : ὑποκλίνειν F 6330 καὶ CK γένοιται K
ἀλλοβλαστήτων J : λο sup. λ et mg. iterum ἄλλο J¹ 6331 καντευθεν οἱ μὲν οἱ K
αὐτῆς Θ μαρανθοῖεν R 6332 μεταβαίη Θ : -βαίη J : -βαίνει K : -βαίει superscr.
K¹ 6333 τῶν λογισμῶν om. Θ : sup. v. Θ¹ 6335 ταῖς παισὶν Θ 6336 ἄλλοις
APTV 6337 ἔοικεν Θ πάντως K ὑπερισχύειν J 6338 λογισμῶν : καὶ θυμῶν
(-ὸν T) APTV 6339 τοίνυν : τούτων Θ ἐπαισθομένη K : αι sup. εσ K¹ 6341 αὐτὴν
BΘJKMPRV : αὐτὸν CFT : αὐτοῖς A συσφίγγει K Bekk 6342 μήκ' ἔτι V : μή κέτι
KT θέσθαι C δευτέρα K : ου sup. α K¹ 6343 ἀλλὰ Θ μήκ' ἔτι V : μή κέτι
KT 6344 συντηρήσει C : ἐγχειρήσει K

- 6345 Ὁ μὲν οὖν Δούκας τοῖς θεσμοῖς τοῖς φυσικοῖς ὑπήχθη
καὶ τὸ θνητὸν καὶ γηγενὲς ἀπεφορτίσθη βάρος,
6346a ἐν ἐπταριθμοῖς ἔτεσι Ῥωμαίων βασιλεύσας· 6455
ἢ δ' Εὐδοκία σύμπλοος ἐγένετο τοῖς τέκνοις,
ναυβάτις χρηματίζουσα τοῦ καλλιπρόφρου σκάφους,
6350 ἐξήγειραν δυστάραχον ἄνεμον κυματῖαν, 6460
ἐπήγαγον ναυτιασμούς, ἐμέτους, σκοτοδίνας,
ἠπειλήσαν τοὺς πλέοντας θέσθαι κυματοκλύστους·
πέλαγος γὰρ δυσχείμερον ὑπήνοιγε τὸ στόμα.
τί δὲ καὶ ποῖον τὸ συμβάν; ἄγε μοι, λόγε, φθέγγου,
6355 μὴ παρὰ μέλος τὴν νευρὰν τὴν μουσικὴν ψαλάττων.
Ἦν Ῥωμανὸς τις στρατάρχος, ἐπὶ κλην Διογένης, 6465
ἐπίχαρις, εὐπρόσωπος, τὸ γένος Καππαδόκης,
εὖ ἔχων κάλλους σώματος, εὖ δὲ καὶ βραχιόνων,

6345/46 d. 23 mens. Maii a. 1067 6347 Eudocia imperatrix cum filiis regnat
usque ad d. 1 mens. Ian. a. 1068 6356-85 Romanus IV Diogenes (a. 1068 - 1071), e
Cappadocia ortus, Eudociam uxorem ducit et simul imperator coronatur (d. 1 mens.
Ian. a. 1068)

6345-48: Psel. II 151, cap. 27; 152, cap. 1; 153, cap. 3; Att. 92,3-12; C. Sc. 118,4/5; 119,
5/6; Zon. III 682,4/5,13-16; 683,13/14 6346a: Psel. II 140, cap. 4,1/2 6349: sed Zon.
(III 683,18 — 684,1) οὐ γὰρ δι' ἀκολασίαν αὐτὴν φασι οὐδ' ἠττηθεῖσαν ἠδονῆς ἑαυτῇ
προσαρμόσαι τὸν Διογένη, ἀλλ' ὡς ἄνδρα δραστήριον σαρκὸς... καταγίδες: cf. Tzetzes
Chil. (ed. P. A. Leone) I 954 6349-53: Psel. II 154/55, cap. 5; Att. 100,4-15 6353 πέ-
λαγος... δυσχείμερον: Aesch. Pers. 746 6355 παρὰ μέλος: cf. Plat. Philb. 28b (παρὰ
μέλος φθέγγασθαι) τὴν νευρὰν: Ilias 8,328 6356-59: cf. Zon. III 683,19 — 684,5;
685,7/8; Att. 99,7-16; Psel. II 155-57, cap. 6-9 6356-85: C. Sc. 121,23 — 122,10; 122,13-
27; 123,25 — 124,1; cf. Att. 97,7-15; 98,7-19; 99,1-3,7,16-23; 100,1-3,19-23; 101,3-8,15/16

ABCDFΘJKMPRTV abdglnr = π

6345 Δούκας Bekk δεσμοῖς DFMR : θερμοῖς J : σ sup. ρ J¹ ἠπειχθη F : ἐπήχθη
J : ὑπέιξε C 6347 σύμπλοος T : σύμπλοκος V ἐγένετο K 6348 ναυάτις BFT :
ναυβάτις ΘV : ναυάτης J : ναυβάτη P : ναυβάτοις K : ις sup. οἰς K¹ χρηματίσασα Θ
6349 ἀγριάνασα V : -ουσαι P 6350 ἀνεμων K 6351 ἀμέτρους T σκοτοδίνους P :
σκοτοδίνης J 6352 κυματοκλύστους θέσθε Θ 6353 πέλαγον J δυσχείμαρρον
ὑποίνεξε K τῷ Θ 6354 φράσον F 6355 om. T τῆς μουσικῆς CΘJK ψα-
λάτων Θ 6356 om. Θ ἐπὶ κλην F : τοῦπικλην T : τὴν κλησιν K 6357 ἐπιχαρῆς
F 6358 κάλλους ἔχων F κάλλος MT
6346a add. π[-br] Bekk

- εἶδος πλουτῶν ἐράσμιον, ἄξιον τυραννίδος.
6360 οὗτος ἰδὼν τὰ πράγματα καὶ τὴν ἰσχὺν Ῥωμαίων 6470
ἐπὶ γυναίῳ κείμενα, καὶ ταῦτα φυκιδῶντι,
ἐπὶ παισὶ τε τρυφεροῖς καὶ νηπιοδυνάμοις,
ὡς δράκων ἐπεσύριξε στρουθίοις ἀπτεράτοις
καταπιεῖν μεγαλαυχῶν στόμασιν ὄστοφάγοις
6365 αὐτὴν τὴν στρουθομήτορα μετὰ τῶν ὄρταλίχων, 6475
νήπιος, οὐδ' ἐγένωσκεν ὡς λόγος ἰξοφόρος
εἰς γῆν ρίπτει τὸν ἀετὸν τὸν αἰθεροβατοῦντα
καὶ στάλικες ἀγρεύουσι λινόπλοκοι τὰς ἄρκτους.
περινοστήσας τοιγαροῦν πόλεις περιθρακίας
6370 ἠθροισε σμήνος στρατιάς, ἐφώρμησεν, ἀντήρεν. 6480
ἐνύβριζε τοῖς κηπευταῖς καὶ τοῖς ἀμπελοκόμοις,
διαρπαγὴν ἐτίθετο τὰ τῶν γαιομαχούντων.
ὀλίγον τι τὸ μεταξύ, καὶ βοῦς ὁ μυκητίας,
ὁ βοῦς ὁ μεγαλότερονος ἑάλω κυναρίοις.
6375 ἦχθη κολασθησόμενος, τόλμης ὑφέξων δίκας. 6485
εἶδεν αὐτὸν ἢ βασιλῆς, τὸ κάλλος κατεπλάγη,
καρδίαν ἐρωτότρωτον ἔσχεν ἀπὸ τῆς θεάς
καὶ παρ' οὐδὲν τὸ τόλμημα τοῦ Ῥωμανοῦ θεμένη
κάκείνους ἀθετήσασα τοὺς φρικαλέους ὄρκους
6380 ἐρωτικῶς συμπλέκεται, μίγνυται τῷ δεσμῶτι,
ἀντὶ φρουρᾶς ἀνοίγνυσι θαλάμους νυμφιδίους, 6490

6359 εἶδος... ἄξιον τυραννίδος: loc. prov.; cf. Xen. An. 1,91; Att. 99,15 6360-70:
Zon. III 684,14 — 685,1 6360-87: cf. Psel. II 154-58, cap. 4; 6; 8-10 6361 φυκιδῶντι:
cf. I. Tzetzes Chil. (ed. P. A. Leone) III 421 6363: cf. Roman γ' 72 6366 νήπιος:
Odys. 4,371 6374-84: Zon. III 685,1-16; 687,10/11,14 6378 παρ' οὐδὲν... θεμένη:
Eur. I.T. 732

ABCDFΘJKMPRTV

6360 οὗτος J 6361 φυσιδῶντι Bekk : φυκιδῶντην K : ι sup. η K¹ 6362 om. K
6363 ἐπεσύριξε CDΘMP : ἀπεσύριξε K 6366 νηπίοις Θ λίγος F ἰξοφόρος P :
ὄξο- JK 6367 τὸν (1) om. F ἐθεροβατοῦντα Θ : ἀερο- K Bekk 6368 σχοινό-
πλοκοι ATV : πολύπλοκοι M τοῦς ΘJ 6369 πόλις K : εἰ sup. ι K¹ περιθρα-
κίας P Bekk : -ίους cett. codd. 6370 μελισσῶν CΘJK ἐφώρμησεν JK : ω sup. ὁ K¹
6371 ἐνύβρισε C κηπευταῖς J 6372 διαρπαγεῖν Θ γεομαχούντων Θ : γυναιο- K
6373 ὀλίγων Θ τὸ μεταξύ : om. Θ 6374 om. BFR : B^{1mg} 6376 οἶδεν K κατε-
πλάγει K : η sup. εἰ K¹ 6379 κακείνους K 6380 ἐρωτικῶς Θ 6381 ἀνοίγησι
T νυμφιδίους K

- ἀντί κλοιῶν χαρίζεται πέπλους καταμαργάρους
καὶ λέχος τὸ βασιλεῖον ἀντί χαμιστρωσίας,
καὶ κράτορα καθίστησι θανάτου ῥυσαμένη
6385 τὸν Ἄδου κινδυνεύοντα περιπεσεῖσθαι γνάθοις.
τοιαυτὰ σου τὰ παίγνια, παίκτα τροχὲ τοῦ βίου! 6495
Ὡς δὲ παρήλθε Ῥωμανὸς εἰς τῆλικούτον ὄγκον,
ἀπὸ βαλβίδος ἔδειξεν, ἀπὸ πρωτοδρομίας,
οἶαν ἄρρενωπότητος θέρμην ἐν στέρνοις εἶχεν
6390 οὐ γὰρ τρυφαῖς ἐπέχανε ταῖς σωματικωτέραις,
οὐδὲ θελχθεὶς τῷ χρυσαυγεί περιπορφύρω φάρει 6500
σκώληκος ἕξη βιοτὴν ἀθλίου γαιοφάγου,
σκοτίος, ἐγκρυσπτόμενος θαλάμοις βασιλείοις
καὶ φεύγων οἶον τοὺς ἐχθροὺς καὶ μάχας ἄλυσκάζων
6395 καὶ τοῖς κακοῖς καὶ φαυλοργοῖς οὐκ ἐπισείων σπάθην
ἀλλὰ θυμὸν ἀναλαβὼν κατὰ τῶν ἐκ τῆς Ἄγαρ 6505
καὶ τὴν τοῦ ζήλου κατ' αὐτῶν σπασάμενος ῥομφαίαν
καὶ γῆν τοῖς τούτων πτώμασιν ὡς δράγμασι καλύψας
καὶ τοῖς ῥυεῖσιν αἵμασι θαλάσσας σχεδιάσας,
6400 ἔδειξεν οἶαν Αὔσονες τρέφουσιν εὐανδρίαν,

6396-6401 Romanus IV duas expeditiones adversus Agarenos (Turcos) sumit; primam a mense Mart. a. 1068 usque ad finem mens. Ian. a. 1069 et alteram ab ineunte mense Apr. a. 1069 usque ad exeuntem autumnum a. 1069

6382-6401: cf. Att. 101,18 — 138,13 6385 Ἄδου... γνάθοις; vide v. 4323 6386 τοιαυτὰ σου τὰ παίγνια; vide vv. 1152/53 τροχὲ τοῦ βίου; vide v. 2073a, cf. vv. 647/48 6387: Zon. III 687,16/17 6388 ἀπὸ βαλβίδος; vide v. 3560, cf. v. 3424 ἀπὸ πρωτοδρομίας; cf. Soph. El. 726 et Arist. Hist. Animal. 579a (ἀπὸ πρώτου δρόμου); Kukules 6,415; cf. v. 3424 6388-6417: Psel. II 158-60, cap. 12-17 6396-99: Zon. III 688,11-14; 688,18 — 689,1; 689,17 — 690,8; summa Zon. III 690,8 — 695,10 6400/01: Zon. III 691, 14-16 (ὅμως τῷ βασιλεῖ ὅτι ὄλιως οἱ Ῥωμαῖοι ἀντεπιέναι τοῖς ἐχθροῖς ἀπεθάρρησαν... ἀρκοῦν ἐδόκει εὐτύχημα)

ABCDFΘJKMPRTV

6382 κατὰ μαργάρους V 6383 τῷ K χαμιστρωσίας F 6385 τοῦ B πα-
ραπεσεῖσθαι F 6386 παίκτα : χρόνε K 6387 δὲ παρήλθε : δ' ἐπήλθε Θ τὸν
τοσοῦτον K 6389 οἶας AFΘJKMPRTV Bekk ἄρρενωπότητος KPR : ἄρρενωπό-
τητα C θέρμης C εἶχε F 6390 τρυφαῖς Θ ἀπέχανε A 6391 χρυσαυγὴ T
φάει P 6392 βιοτὴν DMT γεωφάγου CF : γεοφάγου Θ 6394 μάχαις Θ ἀλι-
σκάζων CΘP : ἄλισκάκων K 6395 φαυλοργοῖς Θ ἐπισείων K 6396 τὸν F
6398 τοῖς : τὴν F σπασίαν ATV οὐ K 6399 αἵμασιν Θ : αἵματα A σχιδιά-
σας K 6400 οἶαν Bekk εὐανδρίαν : εὐανδρείαν T : ei sup. i K¹

- ὁποίους τοὺς βραχίονας ἔχουσιν ἐν πολέμοις. 6510
κἂν μὴ τοῦ φθόνου τὸ δεινὸν ἀπειρῆζε τὸν γενναῖον,
ἂν μὴ κακίας ἐχιδνα κατέφαγε τὸν ἄνδρα,
οὐδ' ἂν πυρφόρος ἔφυγε τὴν μάχαιραν τῆς δίκης.
6405 ἀλλ' ἢ κακίας ἄκανθα καὶ τὸ τοῦ φθόνου πληκτρον
κατεμωλώπισαν αὐτὸν ὑπὲρ σκορπίων κέντρα 6515
καὶ κόρας ἐξεκέντησαν αὐτοῦ τὰς τῶν ὀμμάτων
ἦν μὲν γὰρ φύσει Ῥωμανὸς αὐθέκαστος, αὐθάδης,
ὑπέροφρος, φιλότυφος, φίλαυτος, αὐτογνώμων
6410 τότε δὲ πλεον φυσηθεὶς ἀπὸ τῆς ἀλουργίδος
καὶ μείζω τύφον προσλαβὼν ἅτε Ῥωμαίων ἀναξ, 6520
ναὶ μὴν καὶ προσκτησάμενος γνώμην ἀστατουμένην
καὶ τρόπον ἀλλοπρόσαλλον καὶ πάντας ὑποπτεύων
6415 ὡς ἐπιβούλους, ὡς αὐτοῦ πτέρναν ἐπιτηροῦντας,
βαρὺς ἐδόκει καὶ πικρὸς οὐ τοῖς ἐν τέλει μόνον, 6525
ἀλλ' ἤδη καὶ τῇ γαμετῇ καὶ τοῖς τοῦ Δούκα τέκνοις.
ἐντεῦθεν λόγοι, ψίθυροι καὶ συσκευαὶ καὶ δόλοι,
ἐντεῦθεν μῖσος ἐκφυλον καὶ θήρατρα καὶ πάγα,
6420 καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐσκέπτοντο τὸν κράτορα προδοῦναι
ἄπονον, ἀπραγματεύτον, θήραν ἐτοιμοτάτην. 6530

6402-07: Zon. III 701,8/9 (αἰεὶ γὰρ ὁ τε Καῖσαρ καὶ οἱ τούτου υἱεῖς ἐφήδρευον τῷ βα-
σιλεῖ καὶ ἀφανῶς ἐπεβούλευον); vide etiam Zon. III 704,2/3; 707,1/2,6/7 6404 οὐδ' ἂν
πυρφόρος ἔφυγε: Herod. 8,6 6406 ὑπὲρ σκορπίων κέντρα: cf. Dem. 25,52 6408-17:
Zon. III 688,5-10,16-18; 692,5-10; Psel. II 159, cap. 13,9-11, cap. 14; 160/61, cap. 17,5-8,
cap. 18,1-6; cap. 19,1-4 6408-30: summa C. Sc. 124,12-16; 125,4-9; 126,1 — 133,17; 134,
15 — 139,6; 154,23-25 6410 φυσηθεὶς ἀπὸ τῆς ἀλουργίδος: cf. Plut. 2,68 (φυσηθεὶς ὑπὸ
τῆς τύχης) 6418-30: Psel. II 160/61, cap. 18; 161/62, cap. 19/20; 162, cap. 22 6418-
6508a: Zon III 695,17 — 704,14; 706,18/19 6421 θήραν ἐτοιμοτάτην: cf. Soph. Ph. 609
(θ. καλήν)

ABCDFΘ(usque ad 6405) JKMPRTV

6401 βραχίονας K : ο sup. ω K¹ ἔχουσιν K : τρέφουσιν F 6402 κἂν K
δεινὸν ὑπὲρξε τῶν γενναίων F ἀπὴρξε P τὸν : τὸ KP 6403 κἂν TV κακία
ἐχιδνας K 6405 ἐχιδνα CP : αἰχιδνα V φόνου Θ 6406 κατεμωλώπισαν K
σκορπίον K 6407 ταῖς T 6408 γὰρ : καὶ F φύσει K : ei sup. ι K¹ 6409 φι-
λότιμος V : φιλόημος T 6410 ὑπὸ KT 6411 ἄτερ K 6412 ναὶ : καὶ MV 6416
μόνον V 6417 ἀλλὰ δὴ... καὶ τῆς τοῦ K 6418 ψίθυροι K : υ sup. η K¹ 6419
μῖσος FR ser. vv. 6420, 6419 K

- ἐκύκα δὲ τὸ κέρασμα τοῦτο τῆς προδοσίας
ὁ καίσαρ ὁ ταυτόσπορος τοῦ Δούκα Κωνσταντίνου·
τούτου γὰρ παῖς Ἀνδρόνικος ἦν τότε στρατιάρχης.
6425 κοινοῦται γοῦν τοῖς στρατηγοῖς καὶ τῷ παιδί τὸ σκέμμα
καὶ δίκτυον ἐπλέκετο κινδύνου τῷ δειλαίῳ 6535
καὶ στόλισμα μελάμπεπλον ὑφαίνετο θανάτου.
εἶχε μὲν οὖν τὸν Ῥωμανὸν περαία Βυζαντίου
θηροκτονεῖν ὀρμώμενον καὶ κατατρέχειν λύκων,
6430 ἐπιτηδόντων ἱεραῖς προβατοφρούροις μάνδραις.
πηγνὴ δὲ πέλειά ποθεν ἐπιπερυξαμένη 6540
ἐφίζησε τοῖς γόνασιν ἐν πετασμοῖς ἀψόφοις,
οὐχ οἶα πρὶν τῆς κιβωτοῦ προσπτάσα τῷ στεγάστρω
καὶ λύσιν ἀπαγγέλλουσα καταφορᾶς ὑδάτων
6435 καὶ δένδρου φύλλον φέρουσα καὶ παραμυθουμένη 6545
Νῶε τὸν κιβωτόκρυπτον, τὸν δεῦτερον γενάρχην,
ἀλλ' οἰωνὸς ἀπαίσιος, ἀλλὰ κακῶν σημάντων,
δυσάγγελος φοιβάστρια, κακόμαντις προφήτις.
ὁ μὲν οὖν κράτωρ τὸ πτηνὸν πέμπει τῇ βασιλίδι

6423 (Ioannes) Ducas caesar, frater Constantini X; huius filius Andronicus, dux co-
riarum, una cum Romano IV adversus Turcos bellavit 6431 schol. metr.; vide v. 259
6431-36 de columba a Noa emissa vide Sy. 41,4-13

6426 δίκτυον... κινδύνου: cf. Aesch. Ag. 1115 (δ. Ἄδου) 6427 στόλισμα μελάμπε-
πλον: cf. Eur. Alc. 427 (στολή μελ.) 6429/30: cf. vv. 4176/77 6431 πτηνὴ... πέλεια:
Soph. Ai. 140 6431-40: C. Sc. 142,8-16; Att. 143,8-24 6432 ἐφίζησε τοῖς γόνασιν:
Odys. 16,443; Ilias 9,455 πετασμοῖς ἀψόφοις: Eur. Tr. 887; Soph. Tr. 967 6433-
36: Zon. I 28,1-4; Gen. 8,8-12 6437 σημάντων: cf. Soph. O.T. 957 6438 κακό-
μαντις προφήτις: Aesch. Theb. 729; Aesch. Pers. 10

ABCDFJKMPRTV

6422 ἐκύκα pc. ex ἐκίρνα R : ἐκίρνα CJK Bekk : ἐκύδα F τούτου F 6423
καίσαρ : Καί- Bekk ταυρόσπορος K : ταυτό- cett. codd. Bekk τῷ... Κωνσταντίνῳ C
Δούκα P Κωνσταντίνος V Bekk 6425 γοῦν : γὰρ KP : om. A τῷ : τὸ KM 6426
δίκτυον K ἐπλέκετο om. K : K^{1mg} 6427 στόλισμα F μελάμπελον K στο-
λισμὸς ὑφαίνετο μελάμπεπλος C θανάτω K 6428 περαία : τὰ πέραν C Βυζαντί-
δος F : Φυζαντίου K 6429 λύκων : ο sup. ω K¹ 6430 ἱεραῖς... μάνδρες K 6431
πέλεια T 6433 ἰα K : οἶον P στεγάστρω K 6434 ἀπαγγέλλουσα KMR : ἐπαγ-
γέλλουσα C 6435 καὶ (1) : ὡς J δένδρων BFT παραμυθουμένη K 6436 γεν-
νάρχην T 6438 κακόμαντις V προφήτις KV 6439 βασιλίση V

- 6440 εὐάγγελον προσήμαντρον ὑποτοπάσας τοῦτο·
ὧν γὰρ τις γλίχεται τυχεῖν, ἐκεῖνα καὶ δοξάζει 6550
καὶ ταῦτα πάσχει κατὰ νοῦν, ὅσα καὶ κατὰ γνώμην.
ἀλλ' ἄρα δυσποτιμότερον οὐδὲν ἔστιν ἀνθρώπου
ἔχοντος τοὺς ἐχθραίνοντας οἰκειούς, ταυτοστέγους·
6445 ἂν ἔνδον ἔχης τοὺς ἐχθρούς, ἂν ἐφεστίους τρέφης,
οὐ ῥύσσονται κινδύνων σε τὰ Βαβυλῶνος τεῖχη, 6555
οὐ πύργοι Σεμιράμιδος, οὐ πυραμίδων πάχος·
ἂν τὴν προδότριαν ψυχὴν σύννοικον δυστυχίσης,
ἂν συνοικοίης μετ' αὐτῆς ἐν ἀρραγεῖ φρουρίῳ,
6450 ἀλώσιμον τὸ φρούριον, ἀφύλακτος ἡ πόλις.
Ἄλλὰ διηγητέον μοι τὰ περὶ Διογένους. 6560
βαρὺς μὲν ἑκατέρωθεν πόλεμος ἀνερράγη
μέσων Ῥωμαίων καὶ Περσῶν, ἄγριος θροῦς ἀνέβη.
μέγας ἐφώπλιζε θυμὸς ἄμφω τὰς στραταρχίας
6455 καὶ πάντη περιέτρεχεν ἀνδροδιώκτης Ἄρης
τοῖς αἵμασι κατάβαπτος, φονολουτῶν τὰς χεῖρας, 6565
ὅλας θαλάσσας ἐκροφεῖν γλιχόμενος αἱμάτων.

6451-88 tertia expeditio Romani IV (a d. 13 mens. Mart. a. 1071 usque ad d. 26
mens. Aug. a. 1071)

6441/42 prov. latet; cf. Kukules 6,394 neograecum prov. ὁποιος ἐλπίζει στὸ Θεό, τὰ
πεθυμᾷ θορεῖ τα; Roman ε' 1 6442: cf. Ilias 5,171 et al. 6443-50: Att. 161,18-21;
Roman β' 18-24 6446/47 Βαβυλῶνος τεῖχη = χώματα B., πύργοι Σεμιράμιδος: prov.;
cf. v. 5519 6450 ἀφύλακτος ἡ πόλις: cf. Ce. II 307 (vide D. K. Michailidis, Ἑλληνικά
23, p. 334/35) 6451: cf. Psel. II 162/63, cap. 21-23 6451-72: cf. Att. 151,8 — 161,18
6452-74: summa C/Sc. 142,25 — 148,24 6454 μέγας... θυμὸς : Ilias 9,496; Soph. O.K.
1193 6455 ἀνδροδιώκτης Ἄρης: cf. Ilias 5,31 (Ἄρης βροτολογιγός) 6456 τοῖς αἵ-
μασι κατάβαπτος: vide v. 4669 φονολουτῶν τὰς χεῖρας; cf. v. 5920 6457 θαλάσσας...
αἱμάτων: vide v. 402

ABCDF Θ(ab 6450) J K(usque ad 6441, ὧν) MPRTV

6440 ὑποτοπήσας Bekk 6442 πᾶσι DFJM Bekk : μάσσει R 6444 ἔχοντα T
ταυτοστέγους seripsi : ταυτο- BCDFJMR Bekk : αὐτο- APTV 6445 ἔχεις PV ὑφε-
στίους J τρέφεις PV 6448 σύμφρουρον APTV 6449 συνοικεῖς DJMPR : συνοι-
κήσης C : συνοικοίη V αὐτῶν J ἀρραγῆ T 6450 ἀλλόσημον Θ εὐάλωτος
APTV 6451 διηγηταῖον J : e sup. ai J¹ τοῦ post περὶ add. Θ 6452 ἀνεράγη Θ
6453 μέσων Θ 6454 μέλας ABCDJMPRT : καὶ μέγας Θ ἐφώπλιζε M : ὑφώπλιζε
C : ἐφώπλιξε J : ὄπλιξε Θ : ἀμφώπλιξε ABPTV 6455 πάντα B : πάντοι Θ περιέτρε-
χον A voc. paene leg. ὁ ἀνδροδιώκτης(?) M 6456 κατάλουτος ΘJ φονολουτῶν Θ
6457 ἐκροφᾶν FΘP βουλόμενος ΘJ

- ὁ βασιλεὺς δ' ἐπέτετο πλευροκοπῶν, διώκων
καὶ δοραταίοις νύγμασι χέων ἐχθρῶν χολάδας,
6460 στρουθιοφόντης, εἶποι τις, ἰέραξ ὠκυπέτης,
στρουθοῖς ἀπαλοπτέρυξιν ἐπιρροῖζων τὰ πτίλα· 6570
πρηστήρ ἔδδοκει τοῖς ἐχθροῖς, ἔμπυρος καταβιάτης.
ὕψοθεν ἀποδισκευθεὶς, ἀπορραγεὶς ἐκ νέφους.
ἔγένοντο κατάλουτοι λύθροις αὐτοῦ παλάμαι,
6465 φονοσταγῆς ἢ δεξιά, φονόφυρτος ἢ σπάθη,
ἐξέρυθρον ἱμάτιον ἐφόρεσεν ἐκ φόνων, 6575
ὡς εἶ τις λέων ἐντυχῶν δειλοκαρδίῳ ζῶφ
ρήξει πλευρὰ τοῖς ὄνυξι καὶ χραύσει τῶν ἐγκάτων
καὶ δεῖξειε κατάβαπτα τοῖς αἵμασι τὰ χεῖλη·
6470 ὑπὲρ αὐτὸν Βριαρέων ἔδοξεν ἐκατόγχειρ,
ὑπὲρ αὐτὸν Ἐγκέλαδον, ὑπὲρ Τυφῶνος θράσος, 6580
φόνιος, ὄβριμοεργός, ἀκάμας ὡς Ἀδάμας.
Ἦν ταῦτα, καὶ προσέβλεψεν ἡ νίκη τοῖς Ῥωμαίοις
καὶ χαροπὸν ἐγέλασε, σὺν χρόνῳ τούτους γνοῦσα.
6475 ἀλλὰ γὰρ ἡ τριβάρβαρος ἐκεῖνη βασκανία
καὶ τῆς κακίας τὸ στυγνὸν καὶ τὸ τοῦ φθόνου νέφος 6585
τοιαύτην λαμπροστόλιστον ἡμαύρωσεν ἡμέραν·

6460 ἰέραξ ὠκυπέτης: cf. Hes. Op. 212 6461: cf. Roman γ' 72 6462 πρηστήρ:
vide v. 5674 καταβιάτης: Aesch. Prom. 361; Plut. Demetr. 10,5 6462/63 πρηστήρ...
ἀποδισκευθεὶς: ThCont. 67/68; vide v. 5674 6464/65: cf. vv. 4668/69, 5920 6467-69
λέων — χεῖλη: Ilias 11,173-78 6472 ὄβριμοεργός: Ilias 5,403 Ἀδάμας: vide v. 4820
6476 φθόνου νέφος: vide v. 4120 6477-86: Att. 161,18 — 163,23

ABCDFΘJ K(ab 6469 κατάβα/πτα) MPRTV

6459 δοραταίοις C Bekk ἐχθρῶν: αὐτῶν CΘJ 6460 στρουθιοφόντης Θ εἶπει
J: εἶπη Θ ἄν post τις add. Θ ὄξυπέτης V 6461 ἐπιρροῖζων CJRTV: ἐπιρριζῶν
Θ πτύλα T 6462 καταβιάτης JTV Bekk: -αβάτοις Θ 6464 om. Θ αὐτῷ Bekk
6466 ἐφόρησεν F ἐκ bis V 6467 ὠσεὶ C 6468 πλευρὰς C: πλευρὰν ΘJM Bekk
ὄνυξιν Θ χραύση D: χλαύσει J: λαύσει R: λάψει C Bekk: θραύσει TV: ψαύσει (-η
Θ) ΒΘ: χρώσει P 6469 δεῖξειε Θ δεῖξει ἐγκατάβαπτα P Bekk 6470 om. FR
αὐτῶν ΘV ἔδειξεν FΘJKR Bekk: γέγονεν C ἐκατόχειρ JKMT: ἐγκατόχειρ P
6471 αὐτῶν Ἐγκέλαδον Θ 6472 ὄβριμοεργός scripsi: ὄβριμοεργός J Bekk: ὄβρι-
μοεργός cett. codd. Ἀδάμας (vide 4820): ἄ- Bekk 6473 Ἦν ταῦτα: κανταῦθα K: τ
sup. Θ K¹ τῶν Ῥωμαίων M: τοὺς Ῥωμαίους Bekk 6474 χαροπὸν T ἐγέλασεν Θ
τούτοις D: τοῦτο ΘJK 6476 φόνου Θ 6477 τοιαύτη... ἡμέρα P

- ὡς γὰρ ὁ καῖσαρ τοῦ δρασμοῦ καὶ τῆς φυγῆς κατήρξεν,
ῶχοντο πάντες ἐκποδῶν τὸν κράτορα λιπόντες·
6480 καὶ βασιλεὺς ὡς κολοῖος ἦν ἀπεπιλωμένος
καὶ τῆδε περιέβλεπε κάκει περιεσκόπει 6590
καὶ μόνον ἔβλεπεν αὐτὸν ἐν βρόχοις δυσεκβάτοις·
ἐντεῦθεν ἐπεπήδησαν πρωτόαρχοι βαρβάρων,
συντρέχοντες, προτρέχοντες, ἐρίζοντες ἀλλήλοισ
6485 τίς ἂν συλλάβοι Ῥωμανὸν ζῶντα: καὶ τελευταῖον
ζωγρεῖται, φεῦ, ὁ βασιλεὺς βαρβαρικοῖς παλάμαις, 6595
ὁ λέων θήρα γίνεται πανθήρων λυσσητήρων,
ταῖς νυκτηρίσιν ἀετὸς κρατεῖται χρυσοπτέρυξ.
τὸ μετὰ ταῦτα τί καὶ πῶς καὶ μέχρι ποῦ προήλθεν;
6490 ὁ βάρβαρος ὁ φύλαρχος ἐκεῖνος ὁ ζωγρήσας
τὴν βαρβαρόθυμον ψυχὴν ἀέλπτως ἡμεροῦται, 6600
βλέπει φιλανθρωπότερον περὶ τὸν βασιλέα·
οἰκτερεῖ γὰρ καὶ βάρβαρος ἄνακτα δυσπραγοῦντα.
ἐλέγχει τοὺς ταυτογενεῖς τῷ βασιλεῖ προδότας

6478 noster auctor mendose «ubi Caesar primus initium fugae fecisset» scr.: (Ioanes)
caesar illo tempore procul a Mantzicierte erat. revera aliter Byzantini auctores me-
morant 6486 pugna apud Mantziciertem d. 26 mens. Aug. a. 1071; eodem die impe-
rator Byz. Romanus IV captivus fuit hiatus fictus: φεῦ, ὁ 6493 οἰκτερεῖται... βάρ-
βαρος ἄνακτα: vide Xanatalos, p. 18, 28, Treitinger, p. 40sq., Hunger, o.c.l.c.; vide supra
vv. 2760, 2800-02

6478-86: summa C. Sc. 148,24 — 150,12 6480: vide v. 5468 6487 πανθήρων
λυσσητήρων: cf. v. 2269 6489-6504: Psel. II 164, cap. 26; 165, cap. 27,7-11 6490-
6508a: summa C. Sc. 150,12 — 152,17; 155,475 6490-6527: cf. Att. 164,4 — 166,8; 168,3
— 176,6; 177,18 — 179,11 6493 οἰκτερεῖται... βάρβαρος: Roman II 31 6493-97: cf. Zon.
III 709,1-7

ABCDF Θ(usque ad 6493) JKMPRTV

6478 ὡς: καὶ V καῖσαρ: Καῖ- Bekk κατήρξε F: κατήρξεν K 6479 ἐμπο-
δων K λειπῶντες Θ 6480 ὁ ΦΘΚ σκολοῖος ΦΘΚΡ ἀποπιλωμένος D: ἀπό
πιλωμένος Θ 6481 τίδε Θ περιέβλεψε K 6482 μόνος P αὐτὸν R Bekk: αὐτὸν
cett. codd. 6483 ἀπεπήδησαν K: εἰσεπήδησαν V 6484 προχέοντες K ἀλλήλους J
6485 συλλάβη FJKPT: -ει Θ 6486 βασιλεῦ K 6487 om. C 6488 om. C γί-
νεται Θ χρυσοπτέρους V 6489 ποῦ: τοῦ Bekk προήλθε M: διήλθε Θ: προ-
έβη C 6490 φύλαρχος ΘΚΜΡΤ 6491 ἀέλπτως DKM 6493 καὶ γὰρ Θ ἄνακτα
δυσπραγοῦντα om. K 6494 om. K ταυτογενεῖς: ταυτο- codd. Bekk προδότας M

- 6495 Ῥωμαῖους ὁ τριβάρβαρος, ἀλλόφυλος συμφύλους·
γίνεται προμηθέστερος αὐτῷ καὶ τῶν οἰκείων
καὶ κηδεμονικώτερος αὐτῶν τῶν ὁμογνίων·
σπένδεται, καταλλάττεται, σύμμαχον νέμει χεῖρα,
ἀνακτησόμενον αὐτῷ πέμπει τὴν κρατορίαν. 6605
- 6500 ἤλυξεν οὖν ὁ Ῥωμανὸς ὡς θῆρ ἐκ γαλεάγρας,
ὡς ἐκ βροχίδων ἀετός, ὡς ἔλλωψ ἅπ' ἀγκίστρον,
καὶ πάλιν ἦν ἐλπίσιμος ἀρθῆναι πρὸς τὸ κράτος.
ἀλλὰ συνέχεεν αὐτῷ καὶ τὰς ἐλπίδας φθόνος·
γράμματα γὰρ κατάπτερα πάντη περιφοίτων 6610
- 6505 πάσας ἀποτειχίζοντα τῷ Ῥωμανῷ τὰς πόλεις.
ἐντεῦθεν ὁ ταλαίπωρος ἔρημος περιήει,
ἄφιλος, ἀβοήθητος, ἄλλος Βελλεροφόντης,
τοῦ κράτους ἀποσφαιρισθεὶς ὡσπερ ἀπὸ Πηγάσου. 6615
- 6508a ἔτεσι μόνοις ἐν τρισὶ τοῦ κράτους ἀπολαύσας.
Ἄλλ' οὐδὲ πάλιν ἢ πυρὰ τοῦ φθόνου κατεσβέσθη·
- 6510 ὁ γὰρ τοι Δούκας Μιχαῆλ ὁ παῖς τοῦ Κωνσταντίνου
πρὸς τὴν ἀκμὴν ἐπαναβάς ἤδη τῶν νεανίσκων
καὶ χνοῦν ἐπαγγελόμενος ἰούλου τοῖς κροτάφοις,
τῷ καίσαρι χρησάμενος τῷ θεῖῳ συνερίθῳ
καὶ τοῖς ὑπερισχύουσι καὶ τοῖς ἐν στραταρχίαις, 6620

6504 d. 26 mens. Sept. a. 1071

6500 θῆρ ἐκ γαλεάγρας: Is. 19,9; Strb. 6,2-6 6501 ἅπ' ἀγκίστρον: cf. Herod. 2,70 (περὶ ἀγκ.) 6507 ἄλλος Βελλεροφόντης: prov.; Karathanasis 23 6508a: Psel. II 172, cap. 43,11/12 6510-20: C. Sc. 152,17-25 6512 ἰούλου τοῖς κροτάφοις: cf. Theocr. 15,8; Bucolici Graeci (ed. U. von Willamowitz-Möllandorf) 15,85 6513: cf. Psel. II 177, cap. 10,5-9; 180-82, cap. 16/17 6513-27: Zon. III 704,2-11,14-16; 705,9-15; 706,6-8,14-16

ABCDFJKMPRTV a(usque ad 6510) bdglmr

6495 Ῥωμαῖους ὁ τριβάρβαρος om. K συμφύλους K 6497 αὐτοῦ DJ 6498 καὶ ἀλλάττεται V χεῖραν K 6499 ἀνακτησόμενον T αὐτὸν J 6500 ἤλυξε γοῦν CFJK γελεάγρας PR 6501 βροχίων K ἔλωψ FT: ἔλληψ J ἐπ' V 6502 ἐπίσιμος Bekk 6503 συνέχεον A αὐτοῦ... ἐλπίδος K 6504 καὶ γράμματα κατάπτερα παντὶ K περιφοίτα C 6505 ἀποτειχίζοντα T: ei sup. v T¹ 6506 ἀπορος APTV περιήει J 6507 Βελλεροφόντης ABF: Βαλλερο- K: Βαλλερε- P 6510 τις V Δούκας Bekk 6511 νεανίσκων K: νεανίων B 6512 χνοῦν J ἰούλον K: ἰούλον FV: ἰούλοις J 6513 καίσαρι: Καί- Bekk 6514 στραταρχία P 6508a add. adglm Bekk

- 6515 ἐγκαθίζανει μὲν εὐθὺς τοῖς θρόνοις τοῖς πατρώοις
καὶ τὴν τεκοῦσαν στένουσαν πολλὰ καὶ γοωμένην
τῶν περιβόλων τῆς ἀρχῆς ἄκουσαν ἀπελαύνει
καὶ τίθησι μονάστριαν καὶ κείρει τοὺς πλοκάμους,
οὓς χάριτες ἐμόσχευόν ποτε μυραλοιφίας,
καὶ σκοτεινόπεπλον τὴν πρὶν χρυσόπεπλον δεικνύει. 6625
- 6520 μαθὼν δὲ καὶ τὸν Ῥωμανὸν πάλιν βασιλειῶντα
καὶ πάλιν ἦς ἐκπέπτωκεν ἀρχῆς ὀρεκτιῶντα.
καὶ μάχιμον ἐγείροντα κεντρίον ὡς σκορπίον
πέμπει τοὺς πολεμήσοντας καὶ τοὺς συλληψομένους· 6630
- 6525 καὶ πάλιν, φεῦ, ὁ δυστυχῆς θηράτροις περιπίπτει,
ζωγρεῖται καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς κύκλους ἀσβολοῦται,
ἐν λυπρογῶφ καὶ σκληρῷ ῥιπτεῖται νησιδίῳ.
Ἄπαλλαγεῖς δὲ Μιχαῆλ τῶν παρεστώτων φόβων
ἀχείμαστον τε τῆς ἀρχῆς παραλαβὼν τὸ σκάφος,
6530 θορύβους μὲν ἀρεϊκοὺς καὶ θωρακοφορίας 6640

6515-17 Michael VII Ducas, filius Constantini X, d. 26 mens. Sept. a. 1071 solus imperator designatur et simul Eudocia in monasterio includitur 6519 schol. metr.; vide v. 446 6524/25 Constantinus Ducas, filius (Ioannis) Ducae caesaris, cum exercitu autumnum a. 1071 contra Romanum IV missus est; vere a. 1072 Andronicus, alius filius Ducae caesaris, Adana, castellum Ciliciae, expugnavit et Romanum IV captivum cepit 6525 hiatus fictus: φεῦ, ὁ 6526 d. 29 mens. Iun. a. 1072 6527 in insula Prota, in monasterio, d. 4 mens. Aug. a. 1072 6529 Michael VII (a. 1071-1078) d. 26 mens. Sept. a. 1071 imperium sumit

6515-20: Psel. II 163, cap. 24; 165, cap. 29-31 6517 ἀρχῆς: vide v. 535 6521-27: summa C. Sc. 152,25 — 154,25 summa Psel. II 166-69, cap. 32-36; 170-72, cap. 40-43 6522 ἀρχῆς: vide v. 535 6523 κεντρίον ὡς σκορπίον: cf. Dem. 25,52; Belis. 16 6524: secundum Zon. (III 704,15/16) ὁ Καῖσαρ... υἱῶν τὸν νεώτερον... Κωνσταντῖνον στέλλει κατὰ Διογένηος μετὰ δυνάμεως et deinde στέλλεται ὁ πρεσβύτερος... τοῦ καίσαρος... Ἀνδρόνικος (705,9-11) 6526 τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς κύκλους: vide v. 4040 6528: Att. 180,3/4 6528-50: Zon. III 707,8-10; 708,4-6,9-16; 709,1-9; 714,12-14; 715,5/6 6528-49: C. Sc. 155,6 — 156,19; 171,6-10 6529 ἀρχῆς... σκάφος: vide v. 2422

ABCDFJKMPRTV

6515 ἐν τοῖς πατρώοις θρόνοις B πρῶτιοις K 6516 βοωμένην F 6517 ἀποικον F 6519 μυραλοφίας V: μυραλειφίας FT: μυραλλοφίας K: μοιραληφίας P 6520 χρυσόπλοκον M 6521 βασιλιῶντα C 6522 post 6525 V 6523 σκορπίωνος κεντρίον K 6524 om. P 6526 ζωγροῦται M... ἀσβολοῦται APTV: ου sup. εἶ T¹ 6527 ἐν: καὶ APTV λυπρογῶφ AJKPT Bekk 6529 κράτος CK 6530 ἀρεϊκοὺς K

- καὶ θροῦν τὸν ἐνυάλιον καὶ μόχθους καὶ κινδύνους
οὐδ' ὄναρ ἐφαντάζετο, ταῖς βίβλοις δὲ σχολάζων
νύκτας ἀϋπνοὺς ἴαυεν, ἄλλος ἦν Δημοσθένης
ἢ Δίδυμος χαλκέντερος, Ἄλεξανδρεὺς τὸ γένος,
6535 ὃν οὕτως ἐπώνομασαν ὡς ἐν τῷ χαίρειν λόγοις 6645
ἀπόσιτον γενόμενον ἡμέρας ἐπὶ πλείους.
ἐντεῦθεν ἀνερράγησαν ἐπίρροιαὶ βαρβάρων
καὶ πάλιν ἐφυσήθησαν λαίλαπες πανταχόθεν
καὶ φλοίσβους ἀνωρύοντο καὶ παφλασμοὺς ἐποιοῦν
6540 (οὐ γὰρ παρῆν ὁ ναύαρχος ταύτας ἀπαλεξήσων), 6650
καὶ γῆθεν ἀνεφύησαν βλαστήσεις ἀχερδῶδεις·
ὁ γὰρ τῆς χώρας γεωργὸς ἐξῆ κοχλίου βίον,
ὀλίγα προερχόμενος καὶ πάλιν ὑποφεύγων
καὶ πάλιν ἐλυτρούμενος τοῖς δόμοις ὡς ὀστράκοις
6545 ἢ μᾶλλον ὡς βυθότροφος πίνα χωματοφάγος, 6655
δεόμενος τοῦ νύξοντος εἰς βασιλείους πράξεις
καὶ χρήζων ὑπομνήσοντος ὅτι Ῥωμαίων ἄρχει.
ἐντεῦθεν πάλιν εἴρπυσαν δράκοντες χασματίαι
καὶ πᾶν Ῥωμαίων ὄριον ἐρρόφουν ὡς νοσσίων.

6537 incursiones Turcicae, praedationes Francorum in Asia Minore et defectiones
Bulgarorum et Scytharum in peninsula Balcanica 6538 rebelliones Nicephori Bryennii
(a. 1077/78), Nicephori Basilacis (a. 1078) et Nicephori III Botaniatae (a. 1077/78)

6532 οὐδ' ὄναρ: vide v. 5761 6532-36: cf. Psel. II 174/75, cap. 4 6533 νύκτας
ἀϋπνοὺς ἴαυεν: Ilias 9,325; Odys. 19,340 6537-53: Att. 183,4sq.; 192,3sq.; 200,5sq.;
207,21sq.; 211,11 — 212,19; cf. Att. 242,12sq.; 258,3-13; 282,25 — 283,2

ABCDF Θ(ab 6541) JKMPRTV

6531 φόβους C 6532 τοῖς DM σχολάζων δὲ ταῖς (τοῖς KP) βίβλοις ACJKPTV
Bekk 6533 ἴαβεν BJ 6534 ὁ K τῷ V γένει KV 6535 ἐπώνομασαν (ἐπο- K)
KM νόμοις BDFR: νόμους M 6536 ἀπόσιτον K γινόμενον ACPV 6537
ἐπήρεια F: ἐπίρρεια K: οἱ sup. ρι K¹: αἱ πύρροια P 6538 ἐφυσήθησαν K 6539
φλοίσβοις V: φλοίσβους K: οἱ sup. ἰ K¹ παφλασμόν V 6540 παρῆν: εἰ sup. ἦ P
πάντας ἀπαλεξήσων V: ταύτας ἀπαλεξήσων K: ὁ ταύτας ἀλεξήσων Bekk 6541 δῆθεν
F ἀνεφύησαν K 6543 ὀλίγον P παρερχόμενος Θ ὑποφεύγων: ὑστρέφων K
6544 ἐκλυτρούμενος τοῖς δόμοις J ὀστρακίνοις δόμοις F 6545 πάλιν Θ βυ-
θότροφος D: βυθότροπος Θ: βαθύτροφος J πίνα K: πίνα cett. codd. Bekk (cf. 5451)
6546 νύξαντας K MV βασιλείας FKV 6548 ἥρπησαν Θ: ἥρπυσαν P: εἴρπυζον T:
ἥρπασαν F: ἥρπασον A: ἥρπυζον V 6549 ἐρρόφον Θ: ἐξόφον P ὠσνονοσσίων K
νοσσίων ΘV

- 6550 ἦν οὖν βαρὺς σχετλιασμός κατὰ τοῦ βασιλέως 6660
καὶ πάντες ἐπαθαίνοντο βλέποντες τὰ Ῥωμαίων
οὐκ ἐπὶ γόνυ κείμενα μόνον οὐδ' ἐπὶ στόμα,
ἀλλ' ἤδη διαρρεῦσαντα καὶ καταμαρανθέντα.
εἰς δὲ τις μεγαλογενῆς καὶ τῶν ἐκ πρώτης ρίζης,
6555 γεραίτερος, μακρόβιος, Πύλιος ἄλλος Νέστωρ 6665
(Βοτανιάτην ἔλεγον ἐκεῖνον Νικηφόρον),
ἐμπειροπόλεμος ἀνὴρ, καταβελῆς τὰς σάρκας,
ἄτε πολλαῖς ἐνηθληκῶς μάχαις ἐξέτι βρέφους,
καὶ γεγονῶς ἀρεϊκῶν μεστός Ὀλυμπιάδων,
6560 χεῖρα προσεταιρίζεται μυρίαν συμμαχίδα, 6670
καταλαμβάνει Νίκαιαν, πέμπει πρὸς τὸν κρατοῦντα
γράμμα παραιντήριον δῆθεν, αὐτὸν συμπεῖθον
ἀναιμωτὶ τῷ γέροντι τῶν σκήπτρων ὑπεκστήναι,
αὐτὸν δ' ὡς ἀπειρόμαχον ζῆν ἐν ἀπραγμοσύνη.
6565 καὶ τί πολλὰ καὶ περιττά; φθάνει τὴν Βυζαντίδα, 6675
καὶ πορφυρίδι μὲν αὐτὸς κοσμεῖται χρυσοπάστῳ,
ὁ πρὶν δὲ κράτωρ Μιχαὴλ γίνεται μελαμφόρος·

6556-66 Nicephorus III Botaniates (a. 1078-1081) a Michaele VII deficit (mense Nov.
a. 1077) et imperator acclamatur (d. 2 mens. Oct. a. 1077); fine mens. Mart. a. 1078 in
Clim invadit et d. 3 mens. Apr. a. 1078 coronatur 6567-74 Michael VII d. 31 mens.
Mart. a. 1078 monachus et posterius episcopus Ephesi fit; huius maritam, Mariam, Ni-
cephorus III uxorem ducit

6550-67a: summa C. Sc. 157,19 — 158,24; 159,4-6; 170,5/6; 171,1 — 173,17; 176,15-22;
177,20 — 178,13; 178,23 — 179,6 6552 ἐπὶ γόνυ κείμενα: Aesch. Pers. 931 ἐπὶ
στόμα: vide v. 5214 6554 ἐκ πρώτης ρίζης: vide v. 2896 6554-60: Att. 213,2 — 217,5
sq.; 238,11 — 240,5; 241,1-4; 255,5 — 256,1 6554-61: Zon. III 715,5-11,14-16; 718,1-5;
718,15 — 719,2 6559 ἀρεϊκῶν... Ὀλυμπιάδων = νίκη Ὀλυμπίων: Herod. 6,103 (Ὀ-
λυμπιάδα ἀνελεῖσθαι) μεστός Ὀλυμπιάδων: cf. Hagioth. 146; Spin. 24 6561 κατα-
λαμβάνει Νίκαιαν: Att. 265,16 — 266,12 6564 ζῆν ἐν ἀπραγμοσύνη: Synes. Epist. (ed.
Garzya) 224; Greg. Naz. ep. 49 (PG 37, 101A) 6565-67a: Zon. III 719,5-10; 719,16 —
720,2; 720,5-7,15-17; Att. 269,22 — 270,9; 270,19-24

ABCDFΘJKMPRTV

6552 γόνυ Θ 6553 διαρρεῦσαντα Θ καταμαρανθέντα K 6554 εἰς: ἦς Θ:
ἦν D καὶ: ἐκ K 6555 om. CΘJ γεραίτερος R: γενναί- F: γενέ- K 6556
Βοτανιάτην ΘKV 6558 ἐξ ἐτι FT 6559 ἀρεϊκῶν K 6560 κυρίαν ΘJ 6562
ὄμμα V αὐτῷ F συμπεῖθον T: ο sup. ω T¹: συμπίπτον F: συμπεῖθον F^{1pc}:
συμπεῖθον Θ 6563 ἀναιμωτεῖ F τῷ: τὸ Θ σκήπτωρ J 6564 αὐτοὶ P 6565
βασιλίδα Bekk 6567 κράτωρ om. K γί(νεται) T μελαμφόρος Θ

- 6567a ἔτεσιν ἐξ γευσάμενος τοῦ βασιλείου κράτους,
ἀλλὰ γὰρ ἐκλαθόμενος αὐτοῦ τε καὶ τοῦ γήρωσ
ὁ γέρων ὁ παλαιγενῆς οὗτος ὁ Νικηφόρος 6680
- 6570 τῇ γαμετῇ τοῦ Μιχαῆλ ζεύγνυται νόμφ γάμου,
καὶ ταῦτα γέρων τρυφερᾷ, πέπελος νεαζούση,
αὐτὸν δὲ βαρυνόμενον καὶ δυσανασχετοῦντα
τῆς Ἐφεσίων πόλεως ποιμένα καθιστάνει.
καμάτων δ' ἀποσχόμενος τῶν κατὰ τοὺς πολέμους 6685
- 6575 ἐκάθητο χρυσοφορῶν, κοσμούμενος ἀμφίοις
ἀκτίνας ἀπαυγάζουσι πυρράζοντος χρυσίου,
λουτροῖς καὶ πότοις καὶ τρυφαῖς εὐδαιμον γήρας βόσκων,
χρυσόπτερος, ἂν εἴποι τις, κύκνος ἀγαλαματίας,
ὁπότε δύνειν ἔμελλε καὶ κρύπτεσθαι τῷ τάφῳ, 6690
- 6580 ἀρχόμενος ἠδύνεσθαι καὶ φαίνεσθαι τῷ βίῳ,
τριγέρων ἀπαλόβιος, σπάταλος, τρυφητίας.
καὶ τὰ μὲν πράγματα χερσὶν ἐπίστευεν ἀνθρώπων,
βαρβαρίζοντων τὴν φωνὴν μηδ' ὀρθορρημονούντων,
κρατῆρα πανημέριον ἰστώντων καὶ πινόντων, 6695
- 6585 οἷς ἦν τὸ γένος τρίδουλον, καὶ πάπποι καὶ πατέρες,

6582-87 praecipue duo «Scythae», Borilas et Germanus, consiliares Nicephori III. ineunte (ante d. 4) mense Apr. a. 1081 Nicephorus III monachus fit in monasterio Perivlepto, ubi moritur

6568-73: C. Sc. 181,22 — 182,8; Zon. III 722,13; 722,16 — 723,1 6573: Att. 303,8-23
6574-81: C. Sc. 185,27-30, sed λιτότητι καὶ ἀπλότητι συνηθισμένος κατ' οὐδὲν τοῦ οἰκείου
ἐξέστη τρόπου (185,28/29) 6574-85: Zon. III 725,1-10 6577 εὐδαιμον γήρας: cf.
opp. λυγρὸν γήρας Odys. 24,249/50 6579/80 δύνειν — ἀρχόμενος — τῷ βίῳ: Timotheus apud
Athenaeum (Deipnosoph. [ed. G. Kaibel]) 7,281e (ἦνικ' ἐχρῆν δύνειν, νῦν ἀρχεται ἠδύ-
νεσθαι); cf. ICont. 292 6582-87: C. Sc. 185,30 — 186,3

ABCDFΘJKMPRTV bdlmrg

6568 αὐτοῦ D Bekk : αὐτοῦ cett. codd. γήρους ΘT : ως sup. ους T¹ 6569 ὡς
ἀλλογενῆς K 6571 om. Θ : Θ^{1ms} γέρον T πέπελος J : μ sup. ἐπ J¹ 6573 τῶν
V 6574 ἀπεχόμενος Bekk : ἀφιστάμενος P 6575 ἀμφίος K : οἷς sup. ος K¹ 6576
ἀπαυγάζοντος T πυρράζοντος BFR : πυρράζοντι A : ς apud ι A¹ 6577 πόταις D
εὐδαιμον Bekk : εὐδαιμόν Θ βόσκον JT : τρέφων F 6578 εἶπει Θ 6579 ἔμελλεν
Θ τάφῳ : βίῳ J 6580 κεφραίνεσθαι Bekk φένεσθαι Θ : κρύπτεσθαι F : (φ)αί-
νεσθαι F^{1ms} 6582 ἀνθρώποις V 6583 μῆδ' ABCDΘMRV 6584 ἰστώντων ΘKP :
ἰστώντων Bekk 6585 οἷς : ὦν superscr. K¹ προπάπποι Θ
6567a add. dgim Bekk

- τριβάρβαροι καὶ τὴν ψυχὴν βάρβαροι καὶ τὴν γνώμην,
καὶ σκυθογλώσσους λαλιάς δυσφράστους λαλαγοῦντας,
ὡς εἴ τις μεγαλόφορτον πιστεύσει φορτιδα
ἀνεπιστήμοσι, σκαιοῖς, ἀχρείοις κυβερνήταις. 6700
- 6590 αὐτὸς δ' ἐπιπορούμενος χρυσοστίλβους πέπλους
καὶ βύσσινά χρυσοῦφῃ μαργαροφόρα φάρη
καὶ βάμματι πορφυρανθεῖ λάμποντα καὶ χρυσίῳ
καὶ χρώμενος ἐξ ἀμοιβῆς ἀμφίοις ἐπαλλήλοις
ἐφ' ὑψηλῶν ἐκάθητο θρόνων ἀργυροήλων, 6705
- 6595 κοσμῶν τοῖς ἀξιώμασι πάντας τοὺς προσιόντας,
χαλκεῖς, δρυτόμους, σκαφευτάς, ἐμπόρους, γαιομάχους,
κρηπιδοπόλας, σχοινουργούς, κναφεῖς, ἀμπελεργάτας,
καὶ χυδαίων τὰ τίμια καὶ τὰ λαμπρὰ ῥυπαίων
καὶ τηλικαύτην εὐκλειαν κατὰγων εἰς βαναύσους, 6710
- 6600 ἦν ἐπαθλον ἐδίδωσαν οἱ κράτορες οἱ πρόην
ἀνδραγαθίας καὶ χειρῶν κατορθουσῶν μεγάλα,
καὶ ταῦτα τοῖς ἐξ αἵματος καὶ γένους λαμπροσπόρου.
τοιούτοις ἔργοις ἔχαιρε, τοιούτοις ἐπηγρύπνει,
κἂν μὴ τινες αἰτήσαιεν ἀξιομάτων ὑψη, 6715
- 6605 δεινοπαθῶν ἐφαίνετο καὶ κρίνων ζημιουσθαι·
τὰ δ' ἄλλα πάντα πάρεργα καὶ τὸ μηδὲν ἠγεῖτο,

6594 θρόνων ἀργυροήλων: Odys. 7,162 6595: cf. Zon. III 724,13/14 (τῶν στρα-
τιωτῶν... τοὺς δ' ἀξιομάτων τιμαῖς ἠκείωσατο); Att. 275,12-22 6596-99: cf. Att.
275,22 — 276,15 6604/05: Att. 274,16 — 275,2 6606 πάντα πάρεργα: Alexander rhe-
tor (ed. L. Spengel) 98,2; cf. Dem. 51,17

ABCDFΘJKMPRTV

6586 om. V 6587 σκυθογλώσσου Θ δυσφράστως Bekk λαλαγοῦντας V :
λαλαγοῦντων ΘJK 6588 ὡσεὶ C 6589 ἀνεπιστήμοις καὶ J σκαιοῖς K ἀχρεί-
οις : ἀνθρώποις T 6590 om. K χρυσοστίλβους FM : χρυσοστίλβους ACΘJV :
χρυσιοστίλβους T 6591 βύσσινά F : βίσσινά M βάρη BV : φάρη pc. et mg. iterum
φάρη V¹ 6592 βάμματι P 6593 ἐξαμοιβῆς K : ἐξ ἀμοιβῆς F : ἐξαμβῆς Θ : ἐξημοι-
βοῖς V : ἐξημειβοῖς R : ἐξημοιβῆς P 6594 ἀργυροῦλων BJK : ἀργυρούλων P 6595
κοσμῶ τοὺς K προϊόντας Θ 6596 χαλκοῖς K δρυτόμους : ἐμπόρους V : δ'εὐ-
τόμους P χαλκευτάς DFMR ἐμπόρους : δρυτόμους V γεομάχους BCF : γεο- Θ
6597 κρηπιδοπόλας P : κρηπιδοπόλους (-πό- T) BCFΘJMRTV : κρομυδοπόλους K σκα-
φοῖς K : καφεῖς J : ν sup. κ J¹ 6598 χυδαῖων FJK : γυδαίων Θ 6599 εὐνοῖαν ΘJ
βασάνους F : βαναύσους pc. et iterum mg. J¹ 6600 ἐδίδωσαν ΘKM βασιλεῖς J
6602 λαμπροσπόρους V 6603 ἔργοις om. ΘM ἐπηγρύπνει Θ : ἐπ' ἀγρύπνη K : ει
sup. η K¹ 6604 κἂν K αἰτήσαιεν PTV : αἰτήσιεν K

- κἄν τὰ Ῥωμαίων ὄρια στενοῖντο τοῖς βαρβάροις,
 κἄν ἐλεπόλεσι πολλαὶ πόλεις κριοκοποῖντο.
 6608a οὕτως ἐν ἔτεσι τρισὶ τοῦ κράτους ἀπολαύσας 6720
 6608b βίον λιπῶν μεθίσταται τοῦ βασιλείου κράτους.
 Ἄλλὰ λοιπὸν εἰς σιωπῆς ὄρμον ὁ λόγος στήτω·
 6610 πελάγους γὰρ Ἀτλαντικοῦ χύσις ἀνέρρωγέ μοι,
 ἀριστουργήματα λαμπρὰ γενναίων βασιλέων,
 ἀνδρῶν ἡρώων, εὐγενῶν, ἀλκίμων, μεγαθύμων, 6725
 ὧν οὐδὲ γλώσση δυνατόν τοὺς βίους διαπλεῦσαι.
 ἦδη λοιπὸν ἐκκύπτουσι τρισαριστεῖς, σκηπτοῦχοι
 6615 Κομνηνάδαι κράτορες, μεγαλοουργοί, γεννάδαι,
 θαλάσσαις πελαγίζοντες τῶν τροπαιοχημάτων,
 ἅς οὐδ' αὐτὸς ἂν Ἡρακλῆς ὁ καρτερός περάσει. 6730
 καὶ τοίνυν ἀναψόμεθα κάλων πρυμνήτην ὄδε,
 τοῦ πλοῦ τὴν κόπην σχάσαντες καὶ στείλαντες τὰ λαίφη·
 6620 οὐ γὰρ περάσιμά φασι τὰ τῶν Γαδεῖρων πέρα.

6610 schol. metr.; vide v. 15 6620 schol. metr.; vide v. 259

6607/08: cf. Att. 300,21 — 301,6; 306,6 — 307,9 6608b: Zon. III 730,3-5 6609
 σιωπῆς ὄρμον: cf. Eur. Med. 769 (λιμῆγ τῶν ἐμῶν βουλευμάτων) 6610 πελάγους...
 Ἀτλαντικοῦ χύσις: cf. Opp. Halieut. 5,78 (χύσις πόντου); Att. 319,1/2 6616 θαλάσ-
 σαις... τροπαιοχημάτων: cf. v. 402; cf. Hagioth. 389/90 6617 Ἡρακλῆς: vide vv.
 1481-92, 3297 6618 ἀναψόμεθα κάλων πρυμνήτην: Eur. Med. 770 6619 κόπην σχά-
 σαντες: Hagioth. 389; ICont. 321 6620 Γαδεῖρων πέρα: pron.; Karathanasis 82

ABCDFΘJKMPRTV bdglmr

6607 τῶν J στενοῦντο Θ: -ᾶντο JT 6608 om. A ἦν K ἐλεπόλεσι P
 πολλαὶ T: πολλαῖς V πόλεις: αἰ sup. εις T¹ κριοκοποῖντο ΘK: κρηο- F: κριο-
 κοπεῖντο J: κριοκοπεῖτο M: κρουκοποῖντο R: κριοκοπεῖντο P¹P^o: κριοκοποῦνται V
 6609 εἰσοπῆς Θ σιωπῆν K: ς sup. v K¹ ὄρμην P 6610 ἀέρω γέμει Θ 6613
 γλώσσα P διαπλεῦσαι K 6614 ἐγκύπτουσι K: ἐκσκήπτουσι JT: ἐκπίπτουσι P
 τρισαριστεῖς: εις sup. τρι et ἄ sup. α T¹: τρισαστοῖς K 6615 Κομνηνάδοι Θ: Κο-
 μνηνιάδες BR: Κομνην.ουάδαι K: μνη sup. vi et vi sup. liit. evanidas K¹ μεγαλοουργαί
 P 6616 θαλάσσαις FMPT Bekk: -ης Θ: θάλατταν A 6617 ἄν: ὁ JKTV κρα-
 τερός K περάσει ΘT: περάση BF: περᾶσαι P 6618 κάλων K πρυμνήτην F:
 πρυμνήτην J: πρυμνήτην T: πρυμνήτην ACK Bekk 6619 λέφη P 6620 οὐδὲ M
 6608a add. dglm V Bekk B¹M^g. M¹M^g. οὕτως V 6608b add. dglm V Bekk
 B¹M^g. M¹M^g. λοιπὸν dglm Bekk

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	V
Εἰσαγωγή	
Βιβλιογραφία.....	VII
Σύνοψις Χρονική — Ἱστορία τῆς ἔρευνας	XI
Βίος	XIII
Τὸ ἀφιερωτικὸ ἐπίγραμμα	XVII
Πότε συνετέθη ἡ ΧΣ	XVIII
Ὁ τίτλος	XX
Δομὴ	XXI
Περιεχόμενα τῆς ΧΣ	XXIV
Χαρακτηρισμὸς τῆς ΧΣ	XXXIX
Ἐστεροφημία τῆς ΧΣ	XLV
Ὁ ΚΜ ὡς ἱστορικὸς	XLVII
Λογοτεχνικὴ ἀξία τῆς ΧΣ	LV
Γλώσσα	LXII
Μετρικὴ	LXIII
Τὸ ἀθθεντικὸ κείμενο τῆς ΧΣ	LXV
1. Στίχοι bis 2. Οἱ στ. 6285a-h καὶ 6286-95	
3. Χρονολογικοὶ στίχοι	
Τὰ χειρόγραφα	LXXVI
Πίνακας χειρογράφων.....	LXXVII
Περιγραφή χειρογράφων χωρὶς χρονολογικοὺς στίχους	XCVIII
Περιγραφή χειρογράφων με χρονολογικοὺς στίχους ..	CXXX
Στεμματικὴ θέση... τῶν χειρογράφων	CXLII
Στεμματικὸ περίγραμμα	CXLIX
Ἡ νέα ἐκδοσὴ	CL
Τὸ κείμενο Τὰ ὑπομνήματα Τὰ εὐρετήρια	
Ἐκδόσεις τῆς ΧΣ	CLV
Μεταφράσεις τῆς ΧΣ	CLVII
Tabula notarum in apparatu critico adhibiturum	3
Ἀφιερωτικὸ ἐπίγραμμα	4
Κείμενο	5

Τυπώθηκε στο Τυπογραφείο ΕΜΜΑΝ. Μ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ οδός Δεσφινίων 7
Τηλ. 3631298, Αθήνα 106 80

